This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

BS
2333
.G82
v.1

SCHOLIA HELLENISTICA

IN NOVUM TESTAMENTUM

PARS PRIMA

SCHOLIA HELLENISTICA

IN NOVUM TESTAMENTUM

PHILONE ET JOSEPHO PATRIBUS APOSTOLICIS
ALIISQ. ECCLESIÆ ANTIQUÆ SCRIPTORIBUS
NECNON LIBRIS APOCRYPHIS
MAXIME DEPROMTA

INSTRUXIT ATQUE ORNAVIT
NOVI TESTAMENTI HELLENISTICE ILLUSTRATI
RECENS EDITOR

ALDI DISCIP. ANGLVS

LONDINI
GULIELMUS PICKERING
1848

IMPRIMEBAT CAROLUS WHITTINGHAM CHISWICK.

QUADRIENNIUM aut ferè quinquennium jam elapsum est, ex quô Editio nostra Novi Testamenti Hellenistica in lucem prodibat; et nunc quidèm, erudite Lector, novum apparatum haud exiguum ad eam augendam et ornandam tibi præbemus. Nam in opere tam longo, tam multiplici, et innumerabilibus pæne testimoniis abundanti, vix fieri potuit quìn multa forent omissa; multa, si ita contingeret, posthàc diligentiùs pertractanda, aut etiam corrigenda, manerent. Per quinque igitur annos, singulis ferè diebus in hunc laborem incubuimus; et rem, olim non otiosè nec currente calamo tractatam, nullâ curâ non impensâ, ad finem jam perduximus, et pro virili ad unguem elaboravimus.

Imprimis, ex Sacris Veteris et Novi Testamenti Scriptoribus, multa et eximia, partìm marte nostro, partìm, aliorum laboribus et studiis pervestigata, hùc congessimus. Deinde, Philonis et Josephi Opera iterùm atque iterùm pervolutavimus, et spicilegium satis amplum è libris Apocryphis in priorem messem accumulare conati sumus.

Ex auctoribus quoque Ecclesiasticis, vulgò nominatis Pseudepigraphis, copiam rerum et verborum in perpetuam Novi Testamenti illustrationem transtulimus. Auctarium quidèm Codicis Apocryphi Fabriciani, primùm ab Andreâ Birchiô (Hauniæ 1804), denuò multò emendatiùs à J. C. Thilone (Lipsiæ 1832) editum, munus non leve studioso Novi Testamenti lectori nobis videtur. In Evangelio præsertìm (quod vocatur) Nicodemi, narrationem quasi dramaticam Christi Mortis et Resurrectionis invenies. Pilatum et Phariseos, et Scribas modò non ante oculos habemus. Sed Capita posteriora, quæ ad mortuorum statum, et ad regna subterranea spectant, ingenium Miltonicum vel Æschyleum, ni fallimur, aliquantulùm redolent. Quantùm profectò hæc et alia ejusmodi ad sinceram Hellenisticæ locutionis, à Novi Testamenti Scriptoribus usurpatæ, indagationem valeant, res ipsa declarat.

Id verò Partem hanc operis nostri alteram Theologiæ studiosis, junioribus saltèm, precipùe commendaturum esse arbitramur, quòd novam quandam aciem Hellenisticam ex Patribus Apostolicis undique his nostris laboribus conquisitam, in manibus habituri sint. Sive ad voces, sive ad sententias et Doctrinam Christi et Apostolorum respicias, non dubium est, quìn emolumentum maximum nunc et posthàc hìnc capiendum sit. Si quis autem fontes ipsos adire velit, is omninò consulat Patrum Apostolicorum Editionem à Gulielmo Jacobson

Oxonii nuper concinnatam, cujus Indicibus Verborum et Formularum plurimùm debemus. Nec minores viris illis celeberrimis, in phrasi Hellenisticâ versatissimis, Grotio et Valckenario, gratiæ tribuendæ sunt, utpote qui non pauca nec contemnenda nobis suppeditaverint. Ab his et aliis ejusmodi Scriptoribus multa quidem notatione digna hinc inde decerpsimus, quæ non solùm paginas nostras ornarent, sed sententiam et mentem nostram interiorem, etiam silentibus nobis, omnibus interpretari et patefacere sufficerent.

Postremò, Loca citata et parallela Veteris et Novi Testamenti longè uberiora, quin potiùs duplicata, ad calcem exhibemus. En Apocalyptica! en Ioannes, verè 'Ο Θεολογος, Prophetarum omnium tanquam speculum et imago, et gemmis pretiosissimis Legis et Evangelii convestitus!—Sed absit ut hæc nostra jactare ausimus. Deo soli sit laus sempiterna, et Christi Ecclesiæ sit κτημα ες αει.—Vale, Lector, et Lutheranum illud mecum diu et frequenter cogita et experire, *Bene orâsse, est bene studuisse.*

EDV. GUL. GRINFIELD.

Brightoniæ in agro Sussexiensi,
Kal. Mart. 1848.

ERUDITORUM TESTIMONIA

DE INDOLE, USU, ET AUCTORITATE

VERS. ALEX. VET. TEST.

INTER Græcas Vet. Test. Versiones principem locum meritò obtinet celebris illa LXXII. Interpretum, nobile illud Synagogæ et Ecclesiæ monumentum, ut quæ in tanto honore fuit tam apud Judæos, quàm Christianos, tum Orientis, tum Occidentis; ut ab illis in Synagogis, ab his ferè sola, vel ex eâ factæ Versiones, in Ecclesiis publicè perlegerentur. Ex hâc reliquæ Versiones omnes ab Ecclesiâ antiquitùs approbatæ (solâ exceptâ Syriacâ), traductæ sunt, viz. Arabica, Æthiopica, Armena, Illyrica, Gothica, Latina Vetus ante Hieronymum; nec aliam Ecclesia Græca, et pleræque Orientales in hunc usque diem agnoscunt, hâc solâ contenti. Hanc Patres et Theologi, tam Græci quàm Latini, commentariis illustrârunt, et in scriptis suis ubique citârunt; Ignatius, Clemens uturque, Justinus, Tertullianus, Irenæus, Cyrillus, Basilius, Theodoretus, Gregorius, Athanasius, Chrysostomus, Ambrosius, Augustinus, Hilarius, totusque venerandus Veterum chorus, antiqua illa Ecclesiæ Lumina, quotquot doctrinâ et sanctitate claruerunt. Ex hâc veritatem doctrinæ probârunt, mores et hæreses profligârunt, vitæ et disciplinæ regulas hauserunt.—Tantùm etiam invaluit hujus Versionis auctoritas apud Judæos, ut ubique per Ægyptum, Greciam, Asiam, etc. imò in ipsâ Hierosolymâ publicè in Synagogis, ut jam innuimus, prælegeretur; omnibus Judæis linguam Græcam optimè callentibus; cùm Hebraïcam (quæ dudùm vernacula esse desierat), soli Sacerdotes et docti intelligerent.

WALTONI *Bibl. Apparatus. Proleg.* ix.

Quantùm denique ap. Judæos, speciatim Alexandrinos, Christi Apostolorumque temporibus invaluerat usus Versionis Græcæ, luculenter apparet ex operibus Philonis Judæi Alexandrini, magni nominis, ejusdemque Sacerdotis, in quibus passim reperiuntur loca è Græcâ Versione verbatim desumta: inter alia est textus ille Gen. iv. 8, qui cum Hebræo minùs convenit. Redundat enim, nec in Heb. leguntur ista, διελθωμεν εις το πεδιον.

Hodius *De Bibl. Text.* lib. iii. cap. 1.

Magni equidem à nobis fieri debet, et maximâ apud nos esse oportet in existimatione ac penè veneratione vetus illa omniúmque prima S. Bibl. Translatio Græca, multùm enim, imò omnia penè in S. Theologia illi debemus, omnem inquam, quam hodiè habemus S. Bibliorum intelligentiam, adscribere illi nos oportet, tum quia unâ illâ Translatione usa est tota primitiva et Christiana Ecclesia, et veteres S. Bibliorum Interpretes, à quibus omnem S. Theologiæ et librorum sacrorum intelligentiam habemus hodie; tum quia absque eâ Translatione fuisset, nulla fortè jam aut perexigua et valde obscura atque incerta esset linguæ Hebraïcæ cognitio, nullus penè illius apud nos usus.

Capelli *Critica Sacra.* lib. vi. cap. 10.

Cùm igitur LXX viralis Versio ad Hebraïcam Veritatem probè percipiendam, ad auctoritatem testimoniorum Apostolicorum confirmandam, ad nativum Novi Fœderis stylum rectè intelligendum, ad Græcos Latinosque Patres ritè tractandos, ad scientiam denique linguæ Græcæ ipsamque Criticen adornandam tam sit utilis atque necessaria, quis eam doctis omnibus, præsertim Theologis, non videt debere esse commendatissimam?

Pearsoni *Præf. Parænet.* Edit. Cantab. 1665.

Scriptoribus N. T. Græca lingua, quâ scripserunt, non erat vernacula, sed Syriaco-Chaldaïca. Græcè scribentibus illis accidit, quod omnibus solet, qui linguâ scribunt sibi non patriâ. Romani scriptores, quibus patria erat lingua Latina, Græcè scribentes idiotismos sæpe Latinos Græcis vocibus expresserunt. Qui hodiè Latine loquimur ideas cuique nostrûm patrias Latinis quibusdam voculis convestimus. Phrasis nostra haud sanequam est Latina. Gallus Latinè loquens Gallicismos committit, Belgicismos Belga. Eadem est in similibus ratio. Scriptores

jam N. T. linguâ patriâ utentes Orientali, dum Græcè scribunt, idiotismos patrios Græcis vocibus exprimunt, utentes Hebraïsmis, quos vocant. Ab his nullus Scriptor N. T. est immunis. Qui quidem contendunt stilum in his Libris esse pure Græcum, his de rebus sic judicant, ut de coloribus cæci.

VALCKENARII *Schol.* tom. i. p. 21.

Græcum Novi Testamenti contextum ritè intellecturo nihil est utilius, quam diligenter versâsse Alexandrinam Antiq. Fœd. interpretationem, è quâ unâ plus peti poterit auxilii, quàm ex veteribus scriptoribus Græcis simul sumtis. Centena reperientur in Novo Testamento nusquam obvia in scriptis Græcorum veterum, sed frequentata, in Alexandrinâ versione. Id. p. 49.

Legat mihi quis omnes scriptores Græcos, nusquam inveniet phrasin προσκυνειν ενωπιον τινος, positam pro "adorare aliquem." Est phrasis iterùm pura puta Hebraïca. Voces his in Libris Græcæ sunt, sed phrases in singulis propemodùm commatibus sunt Orientales, Græcâ velut veste indutæ. Non debuerunt Scriptores Sacri aliter scribere, priùs scil. scribentes in usum eorum, qui Versione utebantur V. T. Græcâ eodem modo conformatâ. Id. p. 94.

Illud omninò hos divinos Libros modeste tractaturo ritè tenendum est, styli elegantias horum scriptores non fuisse sectatos. Atticismos, quos vocant, in his libellis quæsivere Theologi quidam et Philologi, et de puritate styli N. T. multa jactaverunt. Nos in iis quæramus non Gr. Linguæ elegantias (voces tamen Græcas); sed rerum pondera, et puræ doctrinæ vim. Moralem doctrinam tradiderunt Plato, ceteriq. Philosophi, sermonis genere elegantissimo, sed tradiderunt paucis popularibus suis, elegantiarum studiosis, quorum paucissimos emendare valuerunt. Discipuli Christi, quod illi tradiderant centenis voluminibus, tribus pænè chartis tradiderunt, istâ simplicitate styli, quæ ab omnibus capi posset, atq. ista in moribus hominum emendandis effecerunt, quæ omnibus, etiam elegantiarum veterum studiosis, esse debeant admirationi. Id. p. 201.

His Sacris Scriptoribus solis propria vis viget in verbis στηριζειν, επιστηριζειν, incognita Scriptoribus Profanis. Reperiuntur talia in his libris permulta, quod non sane mirandum, quùm divini

Scriptores de rebus sæpe loquuntur anteà prorsus incognitis, itaq. aut nova vocabula erant adhibenda, aut usitatis nova quædam induenda erat significatio. Id. p. 517.

Consulenda est Versio Græca V. T. Alexandrina; quæ etiam ita cognita et interpreti N. T. esse debet, ut rationes Hebraïcorum Græcè vertendorum teneat, habeatque in promtu. Nam profectò, cùm prima origo de Sacris Græcè dicendi ac scribendi ex eâ Versione ducta sit, facile apparet, in eâ Versione esse basin illius sermonis Hebræo-Græci bene cognoscendi.—Itaque cùm hoc genere scribendi, ut suprà demonstravimus, usi sint in Novi Testamenti libris viri divini, facile intelligitur id, quod doctissimi Interpretes judicârunt, ad cognoscendum usum loquendi N. T. interpretandosque ejus libros, plurimùm prodesse lectionem versionis Græcæ V. T. recte institutam, atque adeo haud paullo plus, quàm ceterorum Græcorum librorum.

Ernesti *Inst. Interp. N. T.*

"The book most necessary to be understood by every man who studies the New Testament, is without doubt, the Septuagint; which alone has been of more service than all the passages from the profane authors collected together."

Marsh *on Michaëlis.*

"If there had not been a translation in Greek of the Old Testament, made and received by sufficient authority, a proper time before the advent of our Saviour, I do not see how the penmen of the New could have written in Greek."

Spearman *on the Septuagint.*

APPARATUS HELLENISTICUS.

Adagia Sacra Nov. Test. Schott. .... *Antverp.* 1629.
Bezæ Annotat. Majores in Nov. Test. .... 1693.
Birchii Auctarium Cod. Apoc. N. T. .... *Hauniæ.* 1804.
Boisii Vet. Interp. c. Bezâ Collat. .... *Lond.* 1655.
Carpzovii Philoniana ad Epist. Hebr. .... *Helmst.* 1750.
Chitomæi Græco-Barb. Nov. Test. .... *Amst.* 1649.
Codex Apocryphus Nov. Test. Thilo. .... *Lips.* 1832.
Crameri Catena Patr. in Epist. Catholic. .... *Oxon.* 1840.
Dresigii Comment. de Verb. Med. N. T. .... *Lips.* 1762.
Fabricii Codex Pseudepig. Nov. Test. .... *Hamburg.* 1703.
Glossæ Sacræ Hesych. Ernesti .... *Lips.* 1785.
———— Suid. et Phavor. .... —— 1786.
Heinsii Aristarch. Sacr. .... *Cantab.* 1639.
Ignat. et Barnab. Epist. Vossii .... *Lond.* 1680.
Junii Parallela Sacra .... *Lond. sine anno.*
Küttneri Hypomnemata in N. T. .... *Lips.* 1780.
Kuinoel in Epist. Hebr. .... *Lips.* 1831.
Labbæi Gloss. Vett. Lat.-Græc. Græc.-Lat. .... *Lutet.* 1679.
Lardner's Credibility of the Gospel History, Part I. 2 vol. .... *Lond.* 1741.
Meursii Gloss. Græco.-Barb. .... *Lug. Bat.* 1614.
Novi Test. Gregorii .... *Oxon.* 1703.
Parkhurst Gr. and Engl. Lex. N. T. Rose .... *Lond.* 1845.
Patres Apostolici, Jacobson .... *Oxon.* 1840.
Philonis Opera, Richter, 8 tom. .... *Lips.* 1828.
Phrynichus, Lobeck. .... *Lips.* 1820.
Pollucis Onomasticon .... *Franek.* 1608.
Polycarpi et Ignatii Epist. Usserii .... *Oxon.* 1644.
Pricæi Annotat. in N. T. .... *Lond.* 1660.
Schmidii Concordant. N. T. Brüder .... *Lips.* 1842.
Schoëtgenii Lexicon N. T. Spohn .... *Halæ.* 1790.
Valckenarii Schol. in N. T. Wassenberg, 2 tom. .... *Amst.* 1815—1817.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΠΡΕΠΟΝ μεν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ignat. Smyrn.* 7. *Conf. Jer. xxiii.* 5. *Num. iii.* 1-4. *Lightfoot Hor. Heb. ad loc. Laudat Ignat. ad Antioch. p.* 84. *edit. Voss.* συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει, και εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. Ιησοῦ Χριστου του υἱου του Θεου, του γενομενου εν ὑστερῳ εκ σπερματος Δαβιδ και Αβρααμ. *Rom. vii.*

2 *Conf.* 1 *Par. ii.* 1. 2. Αβρααμ. *Conf. Clem. Rom. i.* 10. 17. 31. *Fragm.* 2. *Ignat. Philad.* 9. Ισαακ. *Clem. Rom. i.* 31. *Ign. Philad.* 9. Ιακωβ. *Clem. Rom. i.* 4. 31. *Ign. Philad.* 9.

5 Ωβηδου δε γινεται Ιεσσαιος, τουτου Δαβιδης ὁ βασιλευσας, κ. τ. λ. *Jos. Ant. v.* 9. 4. εκ της (*sc.* γυναικος—γενομενης.) *Conf. Tob. iii.* 8. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 120. *Edit. Dathe.* Ῥαχαβ νομιζουσι τινες ειναι την Ῥααβ εκεινην την πορνην, ἡτις τους κατασκοπους εδεξατο του Ιησου του Ναυη. *Theophyl.*) *Conf. Joan. xix.* 25.

6 [Δαβιδ. *Clem. Rom. i.* 4. 18. 52. *Ign. Ephes. xviii.* 20. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1.]

2—6 *Citata fere omnia.*

11 [μετοικεσιον· το εκ τοπου εις τοπον οικησαι. *Hesych.* μετοικιας· αιχμαλωσιας. *Suid.*] *Conf. Ezech. xii.* 11. επι. *Marc. ii.* 26. [επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9. επι αρχιερεως Φιλιππου. *Mart. Polyc.* 21.] *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 42.

12 μετα την αιχμαλωσιαν. *Prol. Sir. Edit. Comp.* [*Jos. Bell. Proem.* 1. 2. μετα Νερωνα.]

16 Ιησου Χριστου—του εκ γενους Δαβιδ, του εκ Μαριας, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. [λεγειν· ονομαζειν, Αττικοι. *Hesych.*] *Conf. cap. xxvi.* 3. *xxvii.* 16. 33. *et sæp.* [οιδαμεν ὁτι εμνηστευσατο Ιωσηφ την Μαριαν, και ου γεγεννηται εκ πορνειας, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 2.]

17 [αἱ γενεαι πασαι απο Αδαμ ἑως τησδε ἡμερας παρηλθον, αλλ'

οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες, κατα την του Θεου χαριν, εχουσιν χωρον ευσεβων· οἱ φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50.]

18 [*Conf. Nicod. Evang. cap.* 2. *p.* 526—532. *Thilo.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Frag.* 8.] ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42. τικτουσι γαρ πριν η εισελθειν προς αυτας τας μαιας. *Exod. i.* 19. [εν τῃ γεννησει, και τῳ παθει, και τῃ αναστασει. *Ign. Magn.* 11.] εὑρεθη, *pro* εγενηθη *facta est. Glass. Philolog. Sac. p.* 221. *Dathe. Conf. Job. iii.* 8. 1 *Reg. xiii.* 15. *Mal. ii.* 6. *Gen. xvi.* 4. *xxxviii.* 25. μνηστευθεισης *absolute. Conf. Gen xliv.* 4. 1 *Reg. ix.* 11. *Coll. Heb. vii.* 3. αγενεαλογητος. [ὁ ἱερωτατος Μωυσης—ανα κρατος απειπειν αδελφῃ συνερχεσθαι. *Philo. de Spec. leg.* § 4. *p.* 780. *Par.* 303. *Mangey.*] [*Jos. Ant. vii.* 7. 1. = συνοικειν. *Deut. xxii.* 13.]

19 *Num. xxv.* 4. [*Philo. de Somn. p.* 578. *Par.* 634. *Mangey. Conf. Protevang. Jacob. cap.* 14.] *Conf. Deut. xviii.* 21. απολευειν = εξαποστελλειν. *Deut. xxiv.* 1. [απολυσις γαμετης η μνηστης, *repudium. Gloss.*] μη παραδειγματισῃς με τοις υἱοις Ισραηλ, αλλα αποδος με τοις γονευσι μου. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 111. λαθρα, κρυφεως. *Hesych.* παραδειγματισαι· φανερωσαι. *Id.*]

20 το γεννηθεν. *Conf. Luc. i.* 35. *Joan. iii.* 6. 1 *Joan. v.* 4. [το τεχθεν. *Jos. Ant. ii.* 9. 1. *iii.* 1. 5. οναρ· καθ' ὑπνον φαντασια. *Hesych.* οναρ. *Jos. Ant. xvii.* 11. 5.] *Conf. Jer. xxxviii.* 22. *Tob. xii.* 15. 2 *Mac. xv.* 11. *Joel. ii.* 28. *Gen. xxviii.* 12. *xxxvii.* 5. [εκ σπερματος μεν Δαβιδ, Πνευματος δε Ἁγιου. *Ign. Ephes.* 18.]

21 Ιησους Ναυη—ὁς εγενετο, κατα το ονομα αυτου, μεγας επι σωτηριᾳ εκλεκτων αυτου. *Sir. xlvi.* 1. [Ιησους, Σωτηρια του Κυριου. *Philo. de Mutat. Nom. p.* 823. *Is enim est Soter, qui salutem dedit. Cic. in Verrem. ii.* 63.] αυτος. *Conf. Exod. xxxiii.* 14, 15. [ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους. *Clem. Rom. ii.* 2. επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ign. Smyrn.* 2. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων. *Polyc. Phil.* 1. τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν. *Mart. Ign.* 2.] *Conf. Luc. i.* 69.

22 ἱνα. *Conf.* και νυν αναβησομαι προς τον Θεον, ἱνα εξιλασωμαι περι της ἁμαρτιας ὑμων. *Exod. xxxii.* 30. [οἱ προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9. το ῥηθεν ὑπο του Αδαμ. *Clem. Rom. i.* 6.]

23 [ἡ παρθενια Μαριας. *Ign. Ephes.* 19. γεγενημενον αληθως εκ παρθενου. *Smyrn.* 1.] παρθενος ην· ανηρ ουκ εγνω αυτην. *Gen. xxiv.* 16. *Conf. Gen. xvi.* 11. [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος,

. γεννητος και αγεννητος, εν σαρκι γενομενος Θεος,—και εκ Μαριας, και εκ Θεου, πρωτον παθητος, και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7. *Conf. Edit. Voss. p.* 136.] *Conf. Luc. i.* 31. *Phil. ii.* 6, 7. *Heb. ii.* 14.

24 [διεγερθεις εκ του ὑπνου. *Jos. Ant. ii.* 5. 5. εγερθηναι εξ ὑπνου· αναστηναι επι εργον, *Ammon.*] παρελαβε. *Conf. Num. xxii.* 41. [*figuratè*, δεινην συνοικον την ἁμαρτιαν παρειληφως. *Clem. Rom. Fragm.* 6.]

25 [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος εκυοφορηθη ὑπο Μαριας, κατ' οικονομιαν Θεου, εκ σπερματος Δαβιδ, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 18. *Trall.* 9. *Laudat Philo. tom. i. p.* 146. § 12. *Mangey.* Αδαμ δε εγνω την γυναικα αυτου, κ. τ. λ.] *Conf. Luc. ii.* 7. Ιησους Ναυη—ὁς εγενετο κατα το ονομα αυτου μεγας επι σωτηριᾳ εκλεκτων αυτου, εκδικησαι επεγειρομενους εχθρους, ὁπως κληρονομηση Ισραηλ. *Sir. xlvi.* 1. *Conf. Esa. xxv.* 9. *xlv.* 17, 21, 22-25. ἑως ἡμερας θανατου αυτου. *Conf.* 1 *Reg. xv.* 35.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΒΗΘΛΕΕΜ. *Conf. Jud. xvii.* 7. *Joan. vii.* 42. Σοκχωθ της Ιουδαιας. 1 *Reg. xvii.* 1. μαγοι. *Gen. xli.* 24. *Sym.* [*Conf. Protevang. Jacob. cap.* 21. Μαγον· τον θεοσεβη, και θεολογον, και ἱερεα, οἱ Περσαι οὑτως λεγουσιν. *Hesych.* Μαγοι παρα Περσαις οἱ φιλοσοφοι και φιλοθεοι, ὡν ηρχε Ζωροαστης. *Suid.* Βηθλεεμ φυλης Ιουδα, Αιλιας (*i. e.* Ἱερουσαλημ) αποθεν σημειοις ϛ προς τα νοτια. *Euseb. Conf. Philo.* 2. *p.* 423-435. *Mangey. Jos. Bell. Jud.* 5. 5. 7. 31. *Nicod. Evang.* § 9. *p.* 51.]

2 [αστηρ εν ουρανῳ ελαμψεν ὑπερ παντας τους αστερας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 19. που εστιν ὁ βασιλευς των Ιουδαιων κ. τ. λ. *Protevang. Jacob.* § 21. *apud Fabric. p.* 115, 117.] περιβλεψον προς ανατολας Ἱερουσαλημ, και ιδε την ευφροσυνην την παρα του Θεου σοι ερχομενην. κ. τ. λ. *Bar. iv.* 36, 37. *v.* 5-9. *Conf. Joan. i.* 50. *xii.* 13. *xix.* 14.

3 και πασα (*pro* ὁλη.) ἡ γερουσια της πολεως εκεινης. *Deut. xxi.* 6. [το μεν πρωτον ακουσας ουκ εταραχθη. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Ps. vi.* 2, 3. *lv.* 2.

4 εγενετο δε πρωϊ, και εταραχθη ἡ ψυχη αυτου· και αποστειλας, εκαλεσε παντας τας εξηγητας Αιγυπτου, κ. τ. λ. *Gen. xli.* 8. [πυθεσθαι παρ' αυτων την αιτιαν. *Jos. Vit.* § 39. παντας τους αρχιερεις. *Coll. Krebs. ad loc. Conf. Jos. Ant. xx.* 7. 8. *Bell. Jud. iv.* 3, 6, 8.] *Dan. ix.* 25.

5 γεγραπται γαρ οὑτως. *Clem. Rom. i.* 4. 36. οὑτω γαρ γεγραπται. 29. οἱ γαρ θειοτατοι προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν. *Ign. Magn.* 8. ου και οἱ προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι, ὡς διδα-

σκαλον αυτον προσεδοκουν, κ. τ. λ. 9.] και εγενηθη νεανιας εκ Βηθλεεμ δημου Ιουδα. *Jud. xvii.* 7. *Conf. Gen. xxxv.* 19. εκ Βηθλεεμ Ιουδα. 1 *Reg. xvii.* 12. *Comp.*

6 ελαχιστος. *Sap. vi.* 6. αυτος ποιμανει ἡμας εις τους αιωνας. *Ps. xlvii.* 14. *lxxvii.* 72. [ὁ της χωρας ἡγεμων. *Philo. Vit. Mos.* 1. *p.* 608.] *Conf. Luc. i.* 76. *Exod. xviii.* 21.

7 ιδου επι των ταρσων ηκριβωσα σε. *Esa. xlix.* 16. *Aquil. Conf. Joan. iv.* 52. λαθρα. *Deut. xiii.* 6. *Job. xxxi.* 27.

8 εδιδαξεν ακριβως. *Polyc. Phil.* 3. *Conf. Prov. xxvii.* 6.

9 ὁ αριθμων πληθη αστρων, και πασιν αυτοις ονοματα καλων. *Ps. cxlvi.* 4. *cxlviii.* 3. [*Conf. Ignat. p.* 137. *Edit. Voss.* ἡ των μαγων προσκυνησις, ἡ του αστερος επιτολη. *p.* 107.]

10 ὁτε εγενηθησαν αστρα, ῃνεσαν με φωνῃ μεγαλῃ παντες αγγελοι μου. *Job. xxxviii.* 7. εν τῳ φωτι σου οψομεθα φως. *Ps. xxxv.* 9. *cxlviii.* 4. *Conf.* 3 *Reg. i.* 40. 1 *Mac. xiv.* 11. *xv.* 36. [*Conf. Glass. Phil. Sac. p.* 266.]

11 [και γαρ οἱ Μαγοι δωρα προσηνεγκαν αυτῳ ὡς βασιλει· και ακουσας ὁ Ἡρωδης παρα των μαγων, ὁτι βασιλευς εγεννηθη, εζητησε του αποκτειναι αυτον. *Evang. Nicod. p.* 570. επηγαγετο γαρ καμηλους χρυσιου μεστας, και αρωματων ποικιλων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 6. 5. ξυλινον κατασκευασας θησαυρον, και κλεισας πανταχοθεν, οπην εν αυτῳ μιαν ηνοιξεν. *ix.* 8. 2. εκ λιβανου και σμυρνης. *Clem. Rom.* 1. 25.] *Conf. Apoc. xviii.* 13. *Ezech. xxviii.* 4. *Prov. viii.* 21. φεροντες χρυσιον και λιβανον, κ. τ. λ. *Esa. lx.* 6. 3 *Reg. x.* 2. και ητιμασαν αυτον, και ουκ ηνεγκαν αυτῳ δωρα. 1 *Reg. x.* 27. *Tob. xiii.* 11. *Ps. xliv.* 8.

12 Κυριος αφ' ὑψηλου χρηματιει. *Jer. xxxii.* 30. *xliii.* 4. *Alex. Ald. Comp. Conf. Joel. ii.* 28. *Act. x.* 22. 2 *Mac. xv.* 11. [ου κατ' οναρ, αλλ' ητοι οναρ λεγεται. *Phrynic. p.* 186. *Edit. Pauw.*] *Job. xxxix.* 4. *Conf.* 1 *Reg. x.* 9.

13 και παραλαβων Βαλακ τον Βαλααμ. *Num. xxii.* 41. [ου μελλω ποιειν ὁ συμβουλευετε μοι. *Mart. Polyc.* 8.] *Conf. Luc. xiii.* 31. ισθι. *v.* 19. *Conf. Sap. xviii.* 4. ἑως οὑ αν παρελθω. *Ps. cxl.* 10. *Gen. xlix.* 10. *Conf. Gen. xxvii.* 42-44.

14 *Conf. Exod. ii.* 15.

15 ἱνα. *Conf. sup. cap. i.* 22. *Num. xxiii.* 22. ελαλησαν αυτῳ παντα τα ῥηθεντα ὑπο Ιωσηφ. *Gen. xlv.* 27.

16 ενεπαιχθη. *Conf. Jud. xvi.* 25. και ελυπειτο λιαν. *Tob. x.* 3. *Conf.* 2 *Mac. vii.* 39. *viii.* 4. *Sir. xxviii.* 10-12. [*Jos. Ant. ii.* 9. 2. *Protevang. Jacob.* § 22. *Fabric. p.* 117. *Thilo. p.* 261. *Conf. sup.* 7. *Conf. Sueton. Vespas.* 4. *Tacit. Hist. v.* 13.]

17 Ιησους εν τῳ πληρωσαι λογον, κ. τ. λ. 1 *Mac. ii.* 55. 3 *Reg. ii.* 27. [το ῥηθεν ὑπο του—Αδαμ. *Clem. Rom.* 1. 6.]

18 και ουκ ηθελε παρακαλεισθαι. *Gen. xxxvii.* 35. απεθανε δε Ῥαχηλ, και εταφη εν τῃ ὁδῳ του Ἱπποδραμου Εφραθα, αὑτη εστι Βηθλεεμ. *xxxv.* 19. [*ante hæc verba,* ὁτι ουκ εισιν, *est ellipsis* του λεγουσα. *Frequens est ellipsis hujusmodi apud LXX. Thren. iii.* 41, 42. *additur Gen. xxxvii.* 35. *Bos. et Alberti in loc.* ὁτι. *Coll. Marc. xvi.* 7. *Esa. xxii.* 4. 3 *Reg. iii.* 21. *Job. xiv.* 10. *Gen. xlii.* 13. *Est. iv.* 3. *Sap. xviii.* 10. *Tob. x.* 7.

19 και ωφθη αυτῳ αγγελος Κυριου. *Exod. iii.* 2. *et sæp.* [ισθι παρα τον βασιλεα της χωρας μηδεν το παραπαν φοβηθεις, ὁ γαρ προτερος τεθνηκεν, ὁν δια φοβον επιβουλης απεδιδρασκες. *Philo. Vit. Mos. apud Pricæum.*]

22 *Conf.* 4 *Reg. xv.* 7. [εκ της βατου χρηματισμου αυτῳ διδομενου. *Clem. Rom.* 1. 17. βασιλευει· κρατει, αρχει. *Hesych.* Αρχελαος. *Conf. Jos. Ant. xvii.* 1. 3. *Bell. Jud. i.* 33. 8. *etc.*]

23 εισεληλυθει γαρ εις την λεγομενην Περσεπολιν. 2 *Mac. ix.* 2. ὁτι (*scilicet*). [*Conf. Buttm.* § 149. *Matth.* § 624. *Hammond ad Matt. vii.* 23.] *Conf. Jud. xvi.* 17. *Thren. iv.* 9. [και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το ευαγγελιον κατηγγελκεναι, και εις αυτον (τον Χριστον) ελπιζειν, και αυτον αναμενειν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5.]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΚΑΙ διεβησαν τον Ιορδανην, και επορευθησαν ὁδον τριων ἡμερων εν τῃ ερημῳ. 1 *Mac. v.* 24. [μιμηται γενωμεθα κἀκεινων, οἱτινες εν δερμασιν αιγειοις και μηλωταις περιεπατησαν, κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. Νωε εκηρυξεν μετανοιαν. *vii.* 9.] *Conf.* 1 *Reg. xxv.* 1, 2. 3 *Reg. ii.* 34. [*Jos. Bell. Jud. iii.* 10. 7.]

2 *Conf. Dan. iv.* 23. *Marc. xi.* 10. [ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν—μετα γαρ το εξελθειν ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι, η μετανοειν ετι. κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8.] [ἡ βασιλεια των ουρανων.—Παρουσια του Χριστου και ἡ εναρετος ζωη. *Theod.*] ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, οὑτως γαρ φευξῃ ἑκουσιον ἁμαρτημα. *Sir. xx.* 9. *Comp.* ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. 50. *et sæp. Conf. Mal. iii.* 11. *Jon. iii.* 4-10. [*Conf. Kuinoel ad loc.*]

3 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαϊᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. τριβος εστιν ἡ τετριμμενη προς τε ανθρωπων και ὑποζυγιων ἱππηλατος και ἁμαξηλατος ὁδος. *Philo. de Agric. i. p.* 316.] ἑτοιμασετε την ὁδον Κυριου. [יהוה]

4 οἱ εν Ἱεροσολυμοις, και οἱ εν τῃ Ιουδαιᾳ. 2 *Mac. i.* 10. [*Conf. Jos. Bell. Jud. i.* 24. 3. *Ant. xvi.* 7. 3.] και ταυτα φαγεσθε—την ακριδα και τα ὁμοια αυτῃ. *Lev. xi.* 22. εκ πετρας μελι εχορτασεν αυτους. *Ps. lxxx.* 16. *Deut. xxxii.* 13. [μελι αγριον, το ὑπο αγριων μελισσων γεωργουμενον, εν δενδροις εὑρισκομενον και πετραις. *Theophylact.*] *Heb. xi.* 37. 3 *Reg. xix.* 19. αυτος. *Conf. Exod. xxxiii.* 11. 15.

6 και εβαπτιζετο—επι της πηγης του ὑδατος, και ὡς ανεβη, εδεετο του Κυριου Θεου Ισραηλ, κ. τ. λ. *Judith xii.* 7, 8. *Conf. Exod. xxx.* 20. *Num. xix.* 7. [*Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 7. εξομολογουμενων τας ἁμαρτιας αυτων, και τας των πατριων νομιμων παραβασεις. *Ant. viii.* 4. 6. καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων. *Clem. Rom. i.* 51. *ii.* 8.]

7 *Conf. Ose. x.* 12. 2 *Par. xv.* 3. *Gal. iii.* 1. *Luc. xxi.* 23. εκ σπερματος οφεως. *Esa. xiv.* 29. [το της μελλουσης κρισεως—πυρ. *Mart. Polyc.* 11. την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν. *Ignat. Ephes.* 11.] τις επιστευσε τῃ ακοῃ ἡμων; *Esa. liii.* 1. *Conf. xlii.* 19. *xlix.* 21. *lx.* 8. *lxiii.* 1. *Cap. xxi.* 10. φυγειν· *i. e.* ἱνα φυγητε. = 1 *Cor. v.* 9. *Ephes. iv.* 1. *etc.* και εγενετο οργη μεγαλη επι Ισραηλ σφοδρα. 1 *Mac. i.* 64. [φυγειν απο της κραταιας χειρος αυτου. *Clem. Rom. i.* 28. φυγειν το αιωνιον και μηδεποτε σβεννυμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 2. εκεινοις δε ὑπεδεικνυτο ὑπο του Κυριου. *Ib.* τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον. *Clem. Rom. ii.* 6. *Ign. Polyc.* 6.]

8 των αδελφων αξιος γενομενος. 2 *Mac. vii.* 29. [τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; η τινα καρπον αξιον οὑ ἡμιν αυτος εδωκεν; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *i.* 7.]

9 [ὑπολαμβανοντες ὁτι παντως τοις απο της σπορας, της κατα σαρκα του Αβρααμ ουσι κἀν ἁμαρτωλοι ωσι, και απιστοι· και απειθεις προς τον Θεον, ἡ βασιλεια ἡ αιωνιος δοθησεται. *Just. Mart. Tryph. p.* 369.] *Conf. Esa. li.* 1-4. = αναστησον σπερμα τῳ αδελφῳ. *Gen. xxxviii.* 8. *Conf. Phil. iii.* 3, 4. 4 *Mac. xvi.* 18. *Rom. ix.* 7.

10 εκκοψατε το δενδρον. *Dan. iv.* 11. εκτιλατε το δενδρον, και διαφθειρατε αυτο, κ. τ. λ. 20. ὡς πελυξ κοπτων πετραν. *Jer. xxiii.* 29. *Heb. iv.* 12. *Ps. i.* 3. εμβαλειν εις την καμινον του πυρος. *Dan. iii.* 20. *Coll. Apoc. xiv.* 18. και εκκοψουσι τας εκλεκτας κεδρους σου, και εμβαλουσιν εις το πυρ. *Jer. xxii.* 7. εξεκοψε ὡσπερ δενδρον την ελπιδα μου. *Job. xix.* 10. *Deut. xxxii.* 19. κ. τ. λ. εκκοπτειν. *xii.* 3.

11 ὁ ερχομενος. (*Christi tit.*) *Ps. cxvii.* 26. *Hab. ii.* 3. *Heb. x.* 37. *Joan. iii.* 31. *iv.* 25. *Apoc. i.* 4. 8. 1 *Cor. xiii.* 10. *Cap. viii.* 8. [τις ἱκανος εν αυτῃ (τῃ αγαπῃ) εὑρεθηναι; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

12 [εις το πυρ το ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16.] *Esa. xli.* 15, 16.

13 και επει παρεγενετο Ιησους επ' αυτους αφνω. *Jos. x.* 9. *Esa. lxiii.* 1.

14 *Coll. Luc. i.* 43. *Heb. vii.* 7.

15 [ὁς (Ιησους) εγεννηθη, και εβαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαριση. *Ign. Ephes.* 18. βεβαπτισμενον ὑπο Ιωαννου, ἱνα πληρωθῃ πασα δικαιοσυνη ὑπ' αυτου. *Smyrn.* 1. πασαν εντολην αναπληρωσαι. *Barnab.*] αφες. *Coll.* 2 *Reg. xvi.* 10. *Jud. xvi.* 26. *Exod. xxxii.* 10. ειπε δε προς τον Θεον. *Gen. xvii.* 18. οἱ μεν ευγενως αποθανοντες επληρωσαν την εις τον Θεον ευσεβειαν. 4 *Mac. xii.* 14.

16 και ιδου ανεῳχθησαν οἱ ουρανοι, και αγγελος Κυριου ειπε προς με. *Test. XII. Patr. p.* 545. εδωκα το Πνευμα μου επ' αυτον. *Esa. xlii.* 1. *xi.* 2. και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, κ. τ. λ. *Ezech. xi.* 5. *Conf. Marc. i.* 9-11. Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου· και τουτο εν τυπῳ περιστερας παρεσχε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*]

17 [και ηκουσα της φωνης του Θεου και Πατρος οὑτω λεγοντος, Οὑτος εστιν, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 18. τῳ υἱῳ Θεου, και υἱῳ ανθρωπου. *Ign. Ephes.* 20. ὁτι Θεου υἱος ην. *Fragm.* 8. *p.* 480. *Jacobs.*] *Col. i.* 19. *Deut. iv.* 12. και ευδοκησαν εν Αλεξανδρῳ. 1 *Mac. x.* 47. [εις ὁν ηυδοκησεν ἡ ψυχη μου. *Theod.*] *Conf.* 2 *Reg. vii.* 14. *Ps. lxxxviii.* 26. *Cap. xvii.* 5. *Marc. i.* 11. *Ephes. i.* 6. [εν ῳ αναπαυομαι, ῳ αρεσκομαι. *Chrysost.*] *CITAT.*

ΚΕΦ. δ. 4.

1 CONF. 1 *Reg. xix.* 23. [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος. *Mart. Polyc.* 3.] και αναβησεται απο Ἱεριχω εις την ορεινην, την ερημον. *Jos. xvi.* 1. [αναγεται, ὁδηγειται. *Hesych.*] *Conf. Exod. xxxiv.* 28. 1 *Pet. v.* 8. *Ezech. xxxvii.* 1. κ. τ. λ.

2 [δια τι ουν πεινᾳ; ἱνα δειξῃ ὁτι αληθως ανελαβε σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις, κ. τ. λ. *Ign. Frag.* 8. *p.* 480. *Jacobs.*] *Coll. cap. viii.* 17. *Heb. iv.* 15. [*Clem. Rom. i.* 23.]

3—4 [ου γηϊνοις και φθαρτοις τρεφεται ἡ ψυχη, αλλ' οἱς αν ὁ Θεος ομβρησῃ λογοις, κ. τ. λ. *Philo. Alleg.*] *Conf. Luc. xii.* 15. [*Laudat. Ignat. Epist. ad Philipp. p.* 107. *Vossii.*]

5 [ἱεροπολην (Ἱερουσαλημ *sc.*) καθ' ἡν ἱδρυται ὁ του ὑψιστου Θεου νεως ἁγιος. *Philo. in Flacc.* ει τις απ' ακρου του ταυτης στεγους αμφω συντιθεις τα βαθη διοπτευοι, σκοτιδινιαν, ουκ εξικουμενης της οψεως εις αμετρητον τον βυθον. *Jos. Ant. xv.* 11. 5.] στησω αυτον

εναντιον σου. *Gen. xliii.* 9. [*Krebs. ad loc.*] *Conf. Apoc. xxi.* 10. 2 *Mac. ix.* 14. πτερυγιον = στεφανη. *Conf. Deut. xxii.* 8.

6 [βαλε. ῥιψαι. *Hesych. Laudat. Ignat. Epist. ad Philipp. p.* 108. *Vossii.*]

7 παλιν. *Conf. Heb. i.* 5. *ii.* 13. *x.* 30. *Sap. i.* 2. [*Laudat Ignat. Voss. p.* 109.]

8 [εις αλλον τοπον απηγε τον μαντιν, αφ' οὑ δειξας μερος τι της Ἑβραϊκης στρατιας, καταρασθαι παρεκαλει. *Philo.* 1. *Vit. Mos. p.* 646. *Par.* εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Rom.* 7.]

9 *Conf. Gen. xvii.* 3. 2 *Cor. ii.* 11. [τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 5. μηδε επιθυμειν κοσμικον η ματαιον, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 4.]

10 [Σατανας κατα την Ἑβραιων γλωσσαν ὁ Αποστατης λεγεται. κ. τ. λ. *Suid.* τουτον μεν, υἱον οντα του Θεου, προσκυνουμεν. *Mart. Polyc.* 17. *Laudat Ignat. p.* 110. *Voss.* μηδεις πλανασθω. και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Smyrn.* 6.] *Conf. cap. xvi.* 23.

11 χιλιαι χιλιαδες ελειτουργουν αυτῳ, και μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ. *Dan. vii.* 10. αφιησεν. 1 *Reg. xvii.* 19. 28. *Alex. Ald. Comp. Jer. xii.* 7. *Coll. Gen. iii.* 15. *Luc. xxii.* 43. [αγγελους διακονουντας. *Ignat. Voss. p.* 107. ᾡ (Ιησου Χριστῳ) ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.]

13 θαλασσης Χενερεθ. *Num. xxxiv.* 11. [*Jos. Ant. xii.* 3. καπερναουμ. *Conf. Jos. Bell. iii.* 9. 8.]

14 Ἡσαϊας ὁ προφητης ὁ μεγας. κ. τ. λ. *Sir. xlviii.* 22.

16 [ὡρμησεν επι πολιν καρτεραν της Γαλιλαιας Ζαβουλων, κ. τ. λ. *Jos. Bell. ii.* 18, 9.] ὁδον θαλασσης. *Esa. ix.* 1. *Alex. Joan. i.* 4. *viii.* 12. *Conf. Jacob. i.* 17. 1 *Pet. ii.* 9. 10. 2 *Tim. i.* 10. *Luc. i.* 79. [δια τουτου (Ιησου Χριστου) ἠνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας· δια τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *ii.* 1. το φως αυτου ενεκλαλητον. *Ign. Ephes.* 19. τουτο το φως εκ του Πατρος εστι, και του Υἱου, και του Ἁγιου Πνευματος, περι οὑ προεφητευσα ετι ζων λεγων, Γη Ζαβουλων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 678. *Thilo.*] *Conf. Esa. lx.* 9, 10.

17 ὁτι εγγιζει ὁ δικαιωσας με. *Esa. l.* 8. εγγιζει ταχυ ἡ δικαιοσυνη μου. *li.* 5. *lvi.* 1. ἡκει ὁ καιρος, ἡγγικεν ἡ ἡμερα. *Ezech. vii.* 7. [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. Νωε εκηρυξεν μετανοιαν. 7.] *Conf. supra. iii.* 2. *Marc. i.* 14.

18 *Conf. Act. xviii.* 3. [Πετρος. *Clem. Rom. i.* 5. 47. *ii.* 5. *Frag.* 10. *Ign. Rom.* 4. *Smyrn.* 3.]

19 ὁ ποιησας τον Μωυσην και τον Ααρων. 1 *Reg. xii.* 6. *Gen. xlv.* 9. *Job. viii.* 20. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 26. *Cap. xiii.* 47.

21 [προβαινειν. *Jos. Bell. Jud. vi.* 1. 7. δικτυον. *Ant. ix.* 4. 6.] [Ιωαννης. *Mart. Ign. i.* 3.]

22 επηκολουθησεν οπισω δυναστου. *Sir. xlvi.* 6. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2. και ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35.]

23 [μνημονευοντες ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2. διακοσιαι και τεσσαρες κατα την Γαλιλαιαν εισι πολεις και κωμαι. *Jos. Vit. Conf. Bell. Jud. iii.* 3. 1.] εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, κ. τ. λ. *Sap. x.* 10. εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. μελλειν ερχεσθαι· κατα χωρας ουκ και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. *Conf.* 2 *Par. xvii.* 9. 1 *Esd. viii.* 23. *ix.* 48. ἡ συναγωγη. *Susan.* 41. 60. [προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7.]

24 [επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 9. εἱς ιατρος εστιν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7. ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.] και την γυναικα μου εθεραπευσε. *Tob. xii.* 2. και απεθανεν—μετα βασανου μεγαλης. 1 *Mac. ix.* 56. [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. *Conf. Jos. Ant. vi.* 8. 2.] *Conf. Act. x.* 38.

25 ει ἑωρακας παντα τον οχλον τον μεγαν τουτον; 3 *Reg. xxi.* 13. *Coll. Agg. ii.* 8. [οἱ των Δεκα πολεων ενοικοι. *Jos. Vit.* § 65. ἡ ὑπερ Ιορδανην Περαια. *Bell. ii.* 5.] 2 *Mac. i.* 10.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΕΥΛΟΓΗΜΕΝΟΣ Κυριος επι δικαιον ὁρος το ἁγιον αυτου. *Jer. xxxviii.* 23. [ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 9. μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα χριστιανισμον ζῃν. 10. *Rom.* 4.]

2 *Conf. Ps. lxxvii.* 2. *Ezech. ii.* 12. 1 *Esd. viii.* 23. *ix.* 48. [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων—ὁτι μακαριοι οἱ πτωχοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.]

3 θυσια τῳ Θεῳ πνευμα συντετριμμενον καρδιαν συντετριμμενην και τεταπεινωμενην ὁ Θεος ουκ εξουδενωσει. *Ps. l.* 17. *cxlvi.* 3. [*Conf. Clem. Rom. Fragm.* 8. ευαγγελισασθαι πτωχοις απεσταλκε με. *Esa. lxi.* 1.]

4 [και οἱ εν λυπῃ τελευτησαντες, αναστησονται εν χαρᾳ, οἱ εν

πτωχειᾳ δια Κυριον, πλουτισθὁνται, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 619.] *Conf. Esa. lvii.* 15-18. οἱ σπειροντες εν δακρυσιν, εν αγαλλασει θεριουσι. *Ps. cxxv.* 5. *l.* 8. *Conf. Luc. xvi.* 25. *Jer. xxxviii.* 18-20. *Deut. xxxii.* 39.

5 πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 19. *Comp.* [εκληρονομησε της ουσιας, Αττικως· εκληρονομησε την ὀυσιαν, Ἑλληνικως. *Mœris.* επιεικεια και ταπεινοφροσυνη, και πραΰτης, παρα τοις ευλογημενοις· ὑπο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 30.] *Conf. Prov. ii.* 21. *x.* 30. *Ps. lxxv.* 9. *Sir. x.* 14. *Esa. lxvi.* 2. *CITAT.*

6 εδιψησεν ἡ ψυχη μου προς τον Θεον. *Ps. xli.* 2. *lxii.* 2. χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *xvi.* 15.

7 [ελεειτε ἱνα ελεηθητε. *Clem. Rom. i.* 13. *Polyc. Phil.* 2. μηδε ζηλουν, αλλ' εγκρατεις ειναι, ελεημονας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 4.]

8 *Conf.* 2 *Reg. xiv.* 32. *Est. i.* 14. *Jacob. iv.* 8. [εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 11.]

9 [οἱ το αρεστον τῃ φυσει δρωντες και το καλον, υἱοι εισι του Θεου. *Philo. de Sacrific.* κληθησονται = εσονται. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 222. *Edit. Dathe.*] ζητησον ειρηνην, και διωξον αυτην, κ. τ. λ. *Ps. xxxiii.* 14. *cxix.* 6, 7. ερωτησατε δη τα εις ειρηνην, κ. τ. λ. *cxxi.* 6-8. [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ῃ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. υἱους ἡμας προσηγορευσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. 9.] *Rom. viii.* 17. [*Psalt. Sal. xiii.* 8.]

10 [εδιωχθησαν δικαιοι, αλλ' ὑπο ανομων. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. Heb. xii.* 7. *Jacob. i.* 12. *Ps. xxxvii.* 20. [*Laudat Polyc. Phil.* 2.]

11 [*Conf. Ignat. p.* 130. *Vossii.*] ου· καταισχυνθησονται εν καιρῳ πονηρῳ, κ. τ. λ. *Ps. xxxvi.* 19. ἑνεκα σου ὑπηνεγκα ονειδισμον, κ. τ. λ. *lxviii.* 7-9. [τας κατ' εμου διαβολας. *Jos. Ant. iv.* 2. 3. εγγυς μαχαιρας, εγγυς Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 4. *Conf. Ign. Mart.* 2.] *Conf. Joan. xv.* 21. *Act. v.* 41. *ix.* 16. *Sap. iii.* 4. *Ps. xxxiv.* 11. *Jacob. v.* 10. ῥηματα πονηρα. *Num. xiv.* 36.

12 [οἱ θειοτατοι προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο και εδιωχθησαν. *Ign. Magn.* 8.] χαρηθι και αγαλλιασαι επι τοις υἱοις των δικαιων, κ. τ. λ. *Tob. xiii.* 13. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 14, 15. *Heb. xi.* 26. 4 *Reg. ii.* 23. ὁ μισθος σου εσται πολυς σφοδρα. *Gen. xv.* 1.

13 εν τινι. 1 *Reg. xxix.* 4. *Mich. vi.* 6. προς παντα ισχυσει. *Sir. l.* 29. εις ουθεν επιτηδειος. *Sap. iv.* 5. και εθεντο αυτους ὡς χουν εις καταπατησιν. 4 *Reg. xiii.* 7. 1 *Mac. iii.* 51. [ἁλισθητε εν αυτῳ (Χριστῳ) ἱνα μη διαφθαρῃ τις εν ὑμιν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10. πατησατε με, εβοα, το ἁλας το αναισθητον. *Suid. voce* Εχηβολιος] *Conf. Job. vi.* 6. *Jer. xxii.* 28.

14 [ἁπλως δ' ειπειν, ὁπερ εστιν εν σωματι ψυχη, τουτ' εισιν εν

κοσμῳ Χριστιανοι. κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 6. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. Rom. ii.* 1. *Conf. Joan. viii.* 12. *ix.* 5.

15 [ισχυει δε το σατον μοδιον και ἡμισυ Ιταλικον. *Jos. Ant. ix.* 4. 5. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, φευγετε μερισμον και τας κακοδιδασκαλιας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2.]

16 διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. ὑποστασις καλων εργων. 2 *Esd. viii.* 36. *Conf.* 1 *Esd. viii.* 22. [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Conf. Phil. iv.* 5. *Jacob. iii.* 13. *Gal. i.* 24. *Esa. xlv.* 1. *ii.* 5. *Tit. ii.* 14. *Mal. i.* 6. 1 *Tim iv.* 12. 15.

17 ὁ πατηρ—ὁς εδιδασκεν ἡμας, ετι ων συν ἡμιν, τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac. xviii.* 9, 10. 2 *Mac. xv.* 9. *Conf. Sir. Prol.* [ευ' οιδ' ὁτι παντα μαλλον αἱρησονται παθειν, η καταλυσαι τι των πατριων. *Jos. Ant. xvi.* 2. 4.] και μη νομισητε, κ. τ. λ. 4 *Mac. ii.* 13. τον πατριον καταλυσαι νομον. *v.* 33. [*Evang. Nicod. p.* 502. *Thilo.*]

18 [αμην· πεπιστωμενως, αληθως. *Suid.*] [אמנה *Heb.*] αληθως λεγω ὑμιν. *Luc. xii.* 44. *xxi.* 3. *Conf. Jer. xxxv.* 6. ναι. *Luc. xi.* 51. [μενει (ὁ νομος ἡμων) παγιως αφ' ἡς ἡμερας εγραφη μεχρι νυν, και προς τον επειτα παντα διαμενειν, κ. τ. λ. *Philo. ii. Vit. Mos. p.* 656. ἑως αν ἡλιος και σεληνη, και ὁ συμπας ουρανος τε και κοσμος ῃ. § 3.] *Coll. Bar. i.* 11. *ii.* 32. *Ps. lxxi.* 5. *lxxxviii.* 37. *Gal. iii.* 21-24.

19 ελαχιστος. 2 *Mac. viii.* 35. λυσῃ. *Conf.* καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα, και λυεται ὁ ολεθρος αυτου. *Ign. Ephes.* 13. ὁθεν ελυετο πασα μαγεια. 19. *Laudat. Ignat. p.* 133. *Vossii.*] μεγας *i. e.* μεγιστος. *Conf. Neh. viii.* 17. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 48, 49. *Luc. i.* 15.

20 πλειον. *Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym.* [εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6. προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7.]

21 [τοις αρχαιοις—Οἱ φαρισαιοι—τιμης γε τοις ἡλικιας προηκουσι παραχωρουσιν, ουδεν επ' αντιλεξει των εισηγηθεντων ταυτα θρασει επαιρομενοι. *Jos. Ant. xviii.* 1. 3. *Krebs.*] εξ ἡμερων αρχαιων. *Esa. xxxvii.* 26. *xliii.* 18. καθως λεγεται ἡ παραβολη ἡ αρχαια. 1 *Reg. xxiv.* 14. τῃ κρισει. *Conf. Deut. xvi.* 18. 2 *Par. xix.* 5. ἱνα ελθωμεν ὁμοθυμαδον εις κρισιν. *Job. ix.* 32. *xxii.* 4. ηκουσαμεν—εν ἡμεραις αρχαιαις. *Conf. Ps. xliii.* 1. *Joan. xii.* 34. θανατῳ ενοχος εσται. *Gen. xxvi.* 11.

22 *Conf. Gal. v.* 2. *Jos. vii.* 15. [οὑ δε μερισμος εστιν και οργη, Θεος ου κατοικει. *Ign. Philad.* 8. ουχ εικη η ατακτως. *Clem. Rom. i.*

40.] *αδελφος*=*ὁ πλησιον*. *Conf. Heb. ii.* 17. *viii.* 11. *Gen. xiii.* 11. *xxvi.* 31. *omnino. Luc. x.* 29-37. [*εικη, ὡς ετυχεν, ακαιρως, ματην*. *Hesych.*] *κριτας και γραμματοεισαγωγεις καταστησεις σεαυτῳ εν ταις πολεσιν σου, κ. τ. λ. Deut. xvi.* 18. [*αρχεσθωσαν καθ' ἑκαστην πολιν ἑπτα, οἱ και την αρετην και την περι το δικαιον σπουδην προησκηκοτες· εκαστῃ δε αρχῃ δυο ανδρες ὑπηρεται διδοσθωσαν εκ της των Λευϊτων φυλης, κ. τ. λ. Jos. Ant. iv.* 8. 14. *Bell. Jud. ii.* 20. 5.] *συνεδριον*=*πρεσβυτηριον*. *Luc. xxii.* 66. *Act. v.* 21.

23 [*ὁποτε προερχοιντο εις βωμους, η ευξομενοι, η ευχαριστησοντες, μηδεν αρρωστημα η παθος επιφερεσθαι τῃ ψυχῃ, κ. τ. λ. Philo de Victim.* § 2. *τον εν ὑπαιθρῳ βωμον ειωθε καλειν θυσιαστηριον, κ. τ. λ. Vit. Mos. p.* 151. *Edit. Mangey.*] *ὁπως μνησθῃς και αισχυνθῃς, κ. τ. λ. Ezech. xvi.* 63. *Thren. iii.* 20, 21. [*ὁσιως προσενεγκοτας τα δωρα*. *Clem. Rom. i.* 44.] *και προσοισει,—και επιθησει επι το θυσιαστηριον*. *Lev. i.* 13. [*μηδεις ὑμων κατα του πλησιον τι εχετω*. *Ign. Trall.* 8.]

24 *αδελφον ἑνα αφετε ὡδε μετ' εμου, κ. τ. λ. Gen. xlii.* 33. [*εμπροσθεν του ναου προς το θυσιαστηριον*. *Clem. Rom. i.* 41. *τῳ σαυτου παιδι πρωτον καταλλαγηθι*. *Jos. Ant. vii.* 8. 4.] 1 *Joan. iv.* 20, 21. 1 *Tim. ii.* 8. *ουχ ἡξεις εν προσευχῃ σου εν συνειδησει πονηρᾳ*. *Barnab. Epist.* § 19. *p.* 251. *Voss.*]

25 *ἑως χρονου*. *Jer. xlv.* 28. [*εβληθη εις λακκον λεοντων*. *Clem. Rom. i.* 45. *ii.* 8.] *Prov. vi.* 1-5. *αντιδικος*. *Esa. xli.* 11.

26 [*κοδραντες* (*quadrans.*) *λεπτα δυο*. *Marc. xii.* 42. *Conf. Gloss. Sac. Hesych. Ernesti. p.* 181.]

27 [*το γαρ μηκετι ποιησαι το εργον βουλευσαμενον, ουκ εστι τιμωριας αξιον*. *Jos. Ant. xii.* 9. 1.]

28 [*ὁ εχων διανοιαν καθαραν εν αγαπῃ, ουχ ὁρᾳ γυναικα εις πορνειαν, ου γαρ εχει μιασμον εν τῃ καρδιᾳ, κ. τ. λ. Test. XII Patr. p.* 737.] *Conf. Ps. cxviii.* 96. *Rom. vii.* 7, 8. =*επιβαλεν—τους οφθαλμους αυτης επι Ιωσηφ*. *Gen. xxxix.* 7. *προς το επιθυμησαι*. *Coll.* 3 *Mac. i.* 19. [*προς το μη επιζητειν απολεσθαι τον δικαιον*. *Mart. Ign.* 6.] *μη επιθυμησῃς καλλους αυτης εν καρδιᾳ σου*. *Prov. vi.* 25. *Aqu. Sym. Theod. Conf. Judith xii.* 16. *Sir. xli.* 21.

29 *συμφερει*. *Coll. Joan. xi.* 50. *εκει ασεβεις εξεκαυσαν θυμον οργης, εκει ανεπαυσαντο κατακοποι τῳ σωματι*. *Job. iii.* 17. *Conf. cap. xviii.* 8. 1 *Cor. v.* 5.

30 *Conf. Sir. xxv.* 26. *την χειρα την δεξιαν*. *Gen. xlviii.* 14. *εις σκανδαλα ψυχαις ανθρωπων*. *Sap. xiv.* 11. *Judith. v.* 1. *το σμικροτατον μου μελος*. 3 *Reg. xii.* 10. *Sym.* [*διοπερ ἑλεσθαι αν μεν δοκουσιν οἱ μη τελειως απαιδευτοι πεπηρωσθαι μαλλον η τα μη προσηκονθ' ὁραν, κεκωφωσθαι μαλλον η βλαβερων ακουειν λογων, και εκτετμησθαι

γλωτταν ὑπερ του μηδεν των αρρητων εκλαλησαι. *Philo. apud Wets.*]

31 αυτην, διδου, και απολυσον. *Sir. xxv.* 26. *Comp. Conf. cap. xix.* 7. *CITAT.*

32 ἡ γυνη σου εν τῃ πολει πορνευσει. *Amos. vii.* 17. εγαμησεν. 2 *Mac. xiv.* 25. [εις λογον τιμης. *Ign. Philad. sub. fin.*]

33 εαν δε ευξῃ ευχην Κυριῳ τῳ Θεῳ σου, ου χρονιεις αποδουναι αυτην. *Deut. xxiii.* 21. *Ps. lxv.* 13. *cxv.* 14. 18. και ὁρκισθεις—τῳ ονοματι Κυριου—επιορκησας απεστη. 1 *Esd. i.* 48. *iv.* 43-46. *Sap. xiv.* 25.

34 ὁ ομνυων εν αυτῳ. *Ps. lxii.* 11. *Conf. Amos. iv.* 2. *viii.* 7. *CITAT.*

35 *Conf. Judith. ix.* 8. *Sap. ix.* 8. διοτι βασιλευς μεγας εγω ειμι. *Mal. i.* 14. ἡ ψυχη μου ευλογειτω τον Θεον τον βασιλεα τον μεγαν. *Tob. xiii.* 15. [ομνυειν εν τινι Ἑλληνιστ. κατα τινος *vel* τινα, Αττικ.] *CITAT.*

36 [*Conf. Lightfoot et Schoettgen. ad loc.* ομοσον την Καισαρος τυχην, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 10.] νη την ὑγειαν Φαραω. *Gen. xlii.* 15.

37 το περισσον. *Conf. Exod. x.* 5. [το περισσον των χρηματων. *Jos. Ant. x.* 4. 2.] εκ του πονηρου. *Conf.* 1 *Joan. iii.* 12. *Jos. xvii.* 5. *Dan. ii.* 47.

38 [ὁ πηρωσας πασχετω τα ὁμοια, στερομενος οὑπερ αλλον εστερησε, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 8. 35.]

39 και τις αντιστησεται σοι; *Ps. lxxv.* 7. *Sap. xii.* 12. διατι ουχι μαλλον αδικεισθε; 1 *Cor. vi.* 7. *Cap. v.* 39. *Conf. Jer. vii.* 19. [*Glass. Philolog. p.* 418.] δωσει τῳ παιοντι αυτον σιαγονα, χορτασθησεται ονειδισμων. *Thren. iii.* 30. *Coll.* 2 *Reg. iv.* 11. *Job. xvi.* 10.

40 αγγαρος· εργατης, ὑπηρετης, αχθοφορος. η λεξις Περσικη, σημαινει δε και τους εκ διαδοχης βασιλικους γραμματηφορους. *Hesych.* αγγαρεια· ἡ δημοσια, και αναγκαια δουλεια, κ. τ. λ. *Suidas.*] αφες. *Conf. Sir. xv.* 14. [τον υἱον αφες μοι. *Jos. Ant. vii.* 11. 4.] *Eccles. vi.* 10.

41 [κελευω σε μηδε αγγαρευεσθαι τα Ιουδαιων ὑποζυγια, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiii.* 2. 6. αγγαρευω. *cogo. Gloss.*]

42 δανειζει Θεῳ ὁ ελεων πτωχον, κ. τ. λ. *Prov. xix.* 17. [παντι αιτουντι σε διδου. *Barnab. p.* 251. *Voss.*]

43 *Num. xxxi.* 2. *Exod. xvii.* 14. [καλους μαθητας εαν φιλης, χαρις σοι ουκ εστιν· μαλλον τους λοιμοτερους εν πραοτητι ὑποτασσε. *Ign. Polyc.* 2.]

44 [επηρεια. *Ign. Magn.* 1.] μνησθητι τα εσχατα, και παυσαι εχθραινων. *Sir. xxviii.* 6. [αγαπωσι παντας, και ὑπο παντων διωκονται (οἱ Χριστιανοι).—και την αιτιαν της εχθρας ειπειν οἱ μισουντες

ουκ εχουσιν. *Epist. ad Diogn.* 5. προς τας ὀργας αυτων ὑμεις πραεις —προς τας βλασφημιας αυτων ὑμεις τας προσευχας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 10.] *Conf. Luc. xxiii.* 34.

45 [ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii.* 9. φιλοδωρος ων ὁ Θεος, χαριζεται τα αγαθα πασιν, και τοις μη τελειοις, κ. τ. λ. *Philo. Alleg.*] *Conf. Sap. xix.* 6, 8, 19-21. *Esa. lxi.* 11. *Ps. ciii.* 14. [*Laudat Ignat. p.* 175. *Vossii.*] ἡλιος φωτιζων κατα παν επεβλεψε, κ. τ. λ. *Sir. xlii.* 16. ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, κ. τ. λ. *Psalt. Sal. xiii.* 8.

46 [ενστασης δε της ἡμερας, καθ' ἡν εμελλε τα τελη πιπρασκεσθαι των πολεων, ηγοραζον οἱ τοις αξιωμασιν εν ταις πατρισι διαφεροντες, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xii.* 4. 4.] το αυτο. *Exod. xxxvi.* 8.

47 τελωναι και ἁμαρτωλοι. *Cap. ix.* 10, 11. *Luc. xv.* 1. τελωναι και πορναι. *Cap. xxi.* 31, 32. [*Conf. Loesner. ad loc.*] ει τι αλλο ετελωνειτο εν Ἱερουσαλημ, μηκετι τελωνεισθω. 1 *Mac. xiii.* 39.

48 [τον διδασκαλον τελειον· τελειως μιμεισθαι. *Philo. Cain et Abel.* τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ignat. Smyrn.* 11.] *Rom. xii.* 2. *Conf.* 1 *Joan. i.* 7. *iii.* 7. *Ps. cii.* 6-10. *Cap. xix.* 21. [*Laudat Ignat. p.* 176. *Vossii.*] και εστωσαν αἱ καρδιαι ἡμων τελειαι προς Κυριον, κ. τ. λ. 3 *Reg. viii.* 61. [*Conf. omninò Epist. ad Diogn.* § 10.]

ΚΕΦ. ς. 6.

1 ΠΡΟΣ το μη δουλευειν. *Jer. xli.* 9. προς το μακρυναι ὑμας. *xxxiv.* 10. ει δε μηγε. *Conf. Hoogev. p.* 242. [ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου, εὑρησομεν αναπαυσιν· ει δε μηγε, ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως. *Clem. Rom. ii.* 6.] παυσασθε ὑμιν απο του ανθρωπου, ᾧ αναπνοη εν μυκτηρι αυτου, ὁτι εν τινι ελογισθη. *Esa. ii.* 22. *Aquil. Edit. Basil. Conf. Deut. xxxiv.* 12. *Sir. vii.* 10. *Act. xxiv.* 17. και ποιησεις επ' εμε ελεημοσυνην. *Gen. xlvii.* 29. *Ps. cv.* 3. *alii.* εμπροσθεν των ανθρωπων. *Conf. Esa. xlv.* 1.

2 εν λαρυγγι σου σαλπιγξ. *Ose. viii.* 1. *Aq. Sym. Theod.* εμε κεκραξονται, ὁ Θεος εγνωκαμεν σε. 2. λεγοντες, Ναος Κυριου, ναος Κυριου εστιν. *Jer. vii.* 4. *Conf. Luc. xviii.* 11, 12. [ὑποκριτης· ὁ εν τῃ σκηνῃ ὑποκρινομενος. *Hesych.*] *Conf. Sir. xviii.* 7. αμην. *Conf. cap. v.* 18. ἡ συναγωγη. *Coll. Luc. vi.* 25. *xvi.* 25. *Ps. xvi.* 14. *Susan.* 41. 60.

3 [ὑπερβολικως λεγει, ὁτι ει δυνατον, και σεαυτον λανθανε, και αυτας τας διακονουμενας χειρας. *Theod.*]

4 [ὁ—ευεργετικος Πατηρ. *Clem. Rom. i.* 23. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. 29.] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 8. 1 *Pet. v.* 4. *Sir. xxix.* 12. [ουδεν λανθανει τον Κυριον, αλλα και τα κρυπτα ἡμων εγγυς αυτῳ εστιν. *Ign. Ephes.* 15.]

5 [*απεχομενοι—των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου, οἱτινες αποπλανωσι κενους ανθρωπους. Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Dan. ix.* 20. *και εστη κατεναντι του θυσιαστηριου Κυριου, εναντι πασης εκκλησιας Ισραηλ, κ. τ. λ.* 2 *Par. vi.* 12. [*φιλει· ειωθεν. Hesych.*]

6 *εν τῳ κρυπτῳ. Ps. cxxxviii.* 15. *Sym. ὁτι σκοτος ου σκοτισθησεται απο σου, και νυξ ὡς ἡμερα φωτισθησεται, κ. τ. λ.* 12. *παντα τα εργα του ταπεινου φανερα παρα τῳ Θεῳ. Prov. xvi.* 33. *Conf. Deut. xxix.* 29. [*προσευξαι τον Θεον, Αττικως· τῳ Θεῳ, Ἑλληνικως. Mœris.*] *CITAT.*

7 [*βαττολογια. αργολογια, ακαιρολογια. Hesych. ἡ πολυλογια. Suidas.*] *ὁτι αὑτη ἡ σοφια ὑμων, και ἡ συνεσις ὑμων εναντιον παντων των εθνων, κ. τ. λ. Deut. iv.* 6. *Conf. Act. xix.* 34. *μη πολυς εν ῥημασι γινου. Job. xi.* 3. *Coll. ii.* 12, 13. *Eccles. v.* 2.

8 *φθανει τους επιθυμουντας προγνωσθηναι. Sap. vi.* 13. *συ συνηκας τους διαλογισμους μου απο μακροθεν. Ps. cxxxviii.* 2. *xxxvii.* 9. *ευλαβηθητε ουν μη και ὑμεις αφομοιωθεντες τοις αλλοφυλοις αφομοιωθητε. Epist. Jer.* 5. *Conf. Ephes. v.* 11. 1 *Tim. vi.* 11. [*επακουει και των ἡσυχαζοντων. Philo. de Joseph. των μηνυσαντων ὁ παντα εφθακως ειδεναι Θεος ου δειται. de Somn. οξυς—και προ του λεγομενου το ἡσυχαζομενον αισθεσθαι. in Flacc.*]

9 *Κυριον δε τον Θεον ἁγιασατε εν ταις καρδιαις ὑμων.* 1 *Pet. iii.* 15. *Coll.* 2 *Mac. i.* 24. *Ps. cxxxv.* 26. *Esa. xxix.* 23.

10 *ευλογητος ὁ Θεος ὁ ζων εις τους αιωνας, και ἡ βασιλεια αυτου. Tob. xiii.* 1. [*γενηθεις, αντι του γενομενος, ουδεις των δοκιμων· —εγενηθη δε, και τους καθεξης απαντας χρονους, παρ᾽ ουδενι τουτων εὑρησεις. Thom. Mag. Coll. Fish. Prolus. p.* 685.] *γενηθητω φως. Gen. i.* 3. [*το θελημα του Θεου γενεσθω. Mart. Polyc.* 7.]

11 [*ἡ λεξις, ἡ επιουσιος, παρ᾽ ουδενι των Ἑλληνων, ουτε των σοφων ωνομασται, ουτε εν τῃ των ιδιωτων συνηθειᾳ τετριπται, αλλ᾽ εοικε πεπλασθαι ὑπο των Ευαγγελιστων. Orig. de Orat. p.* 150. *Reading.*] *Conf. Joan. vi.* 34. [*αρτον Θεου θελω, αρτον ουρανιον, αρτον ζωης. Ign. Rom.* 7.]

12 [*οφειλετης ἁμαρτιας μεγαλης. Lib. Henoch. ap. Fabric. p.* 180. *ειδοτες ὁτι παντες οφειλεται εσμεν αμαρτιας. ει ουν δεομεθα του Κυριου, ἱνα ἡμιν αφῃ, οφειλομεν και ἡμεις αφιεναι. Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Luc. xiii.* 4. *Num. xiv.* 19. *Ps. xxiv.* 18.

13 [*δεησεσιν αιτουμενοι τον παντεποπτην Θεον, μη εισενεγκειν ἡμας εις πειρασμον, κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 7. *ὁ πονηρος* (*Διαβολος*). *Conf. Mart. Polyc.* 17. *Act. Thom.* § 45. *Barnab. Epist.* § 21. *προορων τας ενεδρας του Πονηρου. Ign. Trall.* 8.] *Conf. ὁ πειραζων.* 1 *Thess.*

iii. 5. [πας ὁ παρων λαος επευφημει λεγων, Αμην. Just. Mart. Apol. 2. p. 161.] και εσται τῳ Κυριῳ ἡ βασιλεια. Obad. 21.

14 [αφιετε, ἱνα αφεθῃ ὑμιν. Clem. Rom. i. 13. ἱνα κἀμε συναγαγῃ —εις την ουρανιον βασιλειαν αυτου. Mart. Polyc. sub. fin.]

15 [επι τοις παραπτωμασι τοις πλησιον επενθειτε. Clem. Rom. i. 2. εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων. 56.]

16 [Conf. Ign. Fragm. 9.] μη γινεσθε. Ps. xxxi. 9. Conf. supra. vi. 2. [αφανισαι, σκεπασαι. Hesych.] απο ὁρασεως επιγνωσθησεται ανηρ, και απο απαντησεως προσωπου επιγνωσθησεται νοημων, κ. τ. λ. Sir. xix. 29, 30. [εαν καυχησηται, απωλετο. Ign. Polyc. 5.]

17 Conf. Esa. lxi. 3. [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. Ign. Fragm. 9. p. 481. Jacobs.]

19 οἱ θησαυριζοντες αδικιαν και ταλαιπωριαν. Amos. iii. 10. viii. 5. [τοις εν τῃ αθανατῳ φυσῃ αναγραπτοις—χαρτιδια ὑπο σητεων διαφθαρησομενα. Philo. de Abrah.] Conf. Sir. xix. 3.

20 Conf. Prov. ii. 7. [αφανιζει. Test. Patr. p. 184. 192. 545. Ign. Ephes. 19. και πας δεσμος ηφανιζετο κακιας.]

21 [Ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. Ign. Polyc. 1.] Conf. Phil. iii. 20. Joan. xv. 19. 1 Pet. ii. 11. Heb. xi. 13, 14.

22 [ὁπερ γαρ νους εν ψυχῃ, τουτ᾽ οφθαλμος εν σωματι. Philo. de Mund. τοις της καρδιας οφθαλμοις, κ. τ. λ. Polyc. Mart. 2.] Conf. Joan. xi. 9. xii. 35. Rom. xiii. 13. [ἁπλην, ακακουργητον. Hesych. ἁπλῃ διανοιᾳ. Clem. Rom. 1. 23. ἡ αγαθη διανοια—ουκ εχει ὁρασιν ουδε ακοην διπλην.—Βελιαρ δε παν εργον διπλουν εστι, και ουκ εχει ἁπλοτητα. Test. XII Patr. pp. 734, 735.]

23 [ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα, κ. τ. λ. Clem. Rom. i. 21. ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. 41.] Conf. 1 Reg. xiv. 27-29. Esa. l. 11. Ephes. v. 11. Ps. xi. 2. Ezech. xxxiii. 31. [οἱ οφθαλμοι της καρδιας. Conf. Clem. Rom. i. 36. Mart. Polyc. 2.] μνησθητι ὁτι κακον οφθαλμος πονηρος, πονηροτερον οφθαλμου τι εκτισται; κ. τ. λ. Sir. xxxiv. 13. [*Quid enim prodest nobis, si promissum est nobis immortale tempus, nos autem mortalia (mortis afferentia) opera egimus?* 4 Esd. vii. 49.]

24 ανθεξεται σου—και τηρησει σε. Prov. iv. 6. [ανθεξεται· αντιληψεται. Hesych.] [Conf. Test. Patr. p. 687, 688.] Conf. Rom. vi. 16-18. viii. 7. 1 Cor. x. 21. 2 Cor. v. 6. Gal. i. 10. Sir. xxxvi. 14. [μαμμωνας· χρυσος, γηϊνος πλουτος. Suid.] = Πλουτος. (Plutus.) εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. Ign. Magn. 5.

ουδεις οικετης δυναται δυσι κυριοις δουλευειν—εστιν δε ουτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. κ. τ. λ. Clem. Rom. ii. 6.] *τις προς Κυριον; ιτω προς με. Exod. xxxii. 26. Conf. Luc. xiv. 33. 2 Tim. iv. 10.*

25 *πλειον. Conf. Eccles. i. 3. Aquil. Sym. [Act. Thom. § 36.] Conf. Prov. x. 3. Coll. Heb. xi. 4. ψυχη (vita). Conf. Exod. iv. 19. 1 Mac. ix. 2. et sæp. μη μεριμνατωσαν εν λογοις κενοις. Exod. v. 9.*

26 *και (nihilominùs, tamen). Conf. 2 Reg. iii. 8. Mal. ii. 14. Ps. iv. 3. Eccles. i. 4. Exod. v. 18. Ps. ciii. 12. 27. Deut. xxii. 6. Prov. vi. 8. [Conf. Clem. Rom. i. 20. Act. Thom. § 28.]*

27 *ἡλικια· μεγεθος σωματος μετρον τι. Hesych.] Conf. Luc. ii. 52. ουκ εκρυβη το οστουν μου απο σου ὁ εποιησας εν κρυφῃ, κ. τ. λ. Ps. cxxxviii. 15, 16.*

28 *[περι ενδυσεως και τροφης μη μεριμνᾳν. Epist. ad Diogn. § 9.] ὡς δροσος παρα Κυριου πιπτουσα—ὁς ου μενει ανθρωπον, και ουκ ελπισει επι υἱον ανθρωπου. Mich. v. 7. Theod. [τους καιρους καταμανθανε. Ign. Polyc. 3.] Sap. xiii. 5.*

29 *δεδωκα σοι (Σολομωντι) και πλουτον και δοξαν, ὡς ου γεγονεν ανηρ ὁμοιος σοι, κ. τ. λ. 3 Reg. iii. 13. [και των αψυχων ἐνια μοι δοκει νικᾳν δυνασθαι τας ανδρων ὁμου και γυναικων ευμορφιας. Philo. de Abrab. μειζονα τιμης και ευδοξιας ογκον η συ περιβεβληται. in Flacc.] Conf. Esa. iii. 18. [Jos. Ant. viii. 7. 3.]*

30 *εμοι χθες, και σοι σημερον. Sir. xxxviii. 22. Coll. l. 8. Cant. iii. 11. 3 Reg. x. 23-28.*

31 *εις ματην ὑμιν εστι το ορθριζειν, κ. τ. λ. Ps. cxxvi. 2. ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. Deut. xxxiii. 25.*

32 *Κυριος ποιμανει με, και ουδεν με ὑστερησει. Ps. xxii. 1. [χρηζω πρᾳοτητος. Ign. Trall. 4. ὁ Δεσποτης—ουδενος χρῃζει. Clem. Rom. i. 52.] Conf. Phil. iv. 11.*

33 *[ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. Clem. Rom. i. 42. ὁπως ελθωμεν παντες εις την βασιλειαν του Θεου. ii. 9. 12. Ign. Phil. 3. Polyc. Phil. 5. και προσεθεντο αυτῃ δουναι σημειον. Clem. Rom. i. 12.] Coll. Marc. iv. 24.*

34 *[Act. Thom. § 28.] εν δε τῃ αυριον (sc. ἡμερᾳ). Exod. viii. 23. ix. 5. ῥημα ἡμερας εν τῃ ἡμερᾳ αυτου. 3 Reg. viii. 59. Alex. Ald. Comp. Coll. Philip. iv. 6. Heb. xiii. 5. 1 Pet. v. 7. 4 Reg. vi. 33. Amos. iii. 6. [κακια, κακωσις, ταλαιπωρια. Chrysost.] Job. v. 7.*

Κεφ. ζ. 7.

1 [ΕΛΕΕΙΤΕ *ἱνα ελεηθητε, αφιετε ἱνα αφεθῃ ὑμιν· ὡς ποιειτε, οὑτω ποιηθησεται ὑμιν, ὡς διδοτε, οὑτως δοθησεται ὑμιν, ὡς κρινετε, οὑτως κριθησεται ὑμιν, ὡς χρηστευεσθε, οὑτως χρηστευθησεται*

ὑμιν, ᾡ μετρῳ μετρειτε, εν αυτῳ μετρηθησεται ὑμιν. *Clem. Rom. i.* 13.] *Coll. Jac. iv.* 12. [ουχι το ελεγχειν κωλυει, αλλα το κατακρινειν. *Theophyl.*]

2 *Conf.* 2 *Cor. ix.* 6. ὁ εκδικων παρα Κυριου εὑρησει εκδικησιν, κ. τ. λ. *Sir. xxviii.* 1, 2. *Conf. Apoc. xviii.* 6. *Deut. vii.* 10. [*Polyc. Phil.* 2. μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων, μη κρινετε ἱνα μη κριθητε, αφιετε, και αφεθησεται ὑμιν, ελεειτε και ελεηθητε, εν ᾡ μετρῳ μετρειτε, αντιμετρηθησεται ὑμιν.]

3 [καρφη· ξυλα λεπτα και ξηρα. καρφος· κεραια ξυλου λεπτη. *Hesych. Conf. Vorst. de Adag. N. T. cap. v.*]

4 [αφες, (ἱνα *subaud.*) εκβαλω. *Bos. Ellips.* 477. *Edit. Shæffer.*] αφετε με, πικρως κλαυσομαι. *Esa. xxii.* 4. και ειχε φυλλον ελαιας, καρφος εν τῳ στοματι αυτης. *Gen. viii.* 11. πως ερεις, ουκ εμιανθην; *Jer. ii.* 23.

5 *Conf. Act. xix.* 9. 1 *Tim. vi.* 5. 2 *Tim. iv.* 3.

6 τα ῥηματα μου κατεπατηθησαν. *Job. vi.* 3. *Comp. Aquil. Sym. Conf. Esa. lvi.* 10, 11. *Prov. xxiii.* 9. *Job. xxx.* 1. *Cap. xv.* 26. 2 *Reg. ix.* 8. [τους πνευματικους μαργαριτας. *Ign. Ephes.* 11.]

7 [ἡ μεν γαρ αληθεια γνησιως ζητουμενη εὑρισκεται. *Clem. Rom. Fragm.* 6.] *Coll. Cant. vi.* 12. [*Laudat. Act. Thom.* § 50.]

8 [αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Ign. Polyc.* 1. αιτων· ζητων, παρακαλων. *Hesych.*]

9 η και Σαουλ εν προφηταις; 1 *Reg. x.* 12. *Jud. xiv.* 15. μη αδυνατησει παρα τῳ Θεῳ ῥημα; *Gen. xviii.* 14. 17. 23. *Job. viii.* 3. *Luc. xii.* 57. 1 *Cor. x.* 15.

11 [ει = επει. *Epist. ad Diogn.* § 3.] ὁ πονηρος ἑαυτῳ, τινι αγαθος εσται; *Sir. xiv.* 5. μη επιλησεται γυνη του παιδιου αυτης, κ. τ. λ. *Esa. xlix.* 15. και εσῃ ὡς υἱος Ὑψιστου, και αγαπησει σε μαλλον η μητηρ σου. *Sir. iv.* 10. *Prov. iv.* 1. *Jacob. i.* 17. *Job. xv.* 15. *Sym.*

12 [τα αυτα παθειν βουλομενους ἁπερ αυτοι τους αλλους διατιθεασιν. *Just. Mart.*] = τελος λογου, το παν ακουε, κ. τ. λ. *Eccles. xii.* 13. *Conf. Sir. vii.* 28. *xxxiv.* 15. 2 *Mac. xv.* 9. *Jacob. ii.* 8.

13 [πυλαι επι τειχους· θυραι επι οικιας. *Thom. Mag.*] *Num. xxii.* 26. *Esa. xxvi.* 2. ουκ εσῃ μετα πλειονων επι κακιᾳ, κ. τ. λ. *Exod. xxiii.* 2.

14 [πυλη γαρ δικαιοσυνης ανεῳγυια εις ζωην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.] ει ὁ μεν δικαιος μολις σωζεται, κ. τ. λ. *Prov. xi.* 31. ἡ πυλη του ουρανου. *Gen. xxviii.* 17. ανοιξατε μοι πυλας δικαιοσυνης, κ. τ. λ. *Ps. cxvii.* 19, 20. τεθλιμμενη. *Coll. Sap. xv.* 7. [ὁδοι ατριπτοι,—ολιγος γαρ αριθμος εστι των αυτας βαδιζοντων. *Philo. de Agric. p.* 316. *Mang.*]

15 [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα—λυκος σοι φανεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ignat. Frag.* 9. *p.* 480. *Jacobs. pp.* 92. 173. *Voss.*] = εν μηλωτι. 4 *Reg. ii.* 13. *Conf.* 2 *Cor. xi.* 13. ἠπαλυνθησαν οἱ λογοι ὑπερ ελαιον, και αυτοι εισι βολιδες. *Ps. liv.* 21. [ανθρωποειδη θηρια. *Philo. Vit. Mos.*] *Coll. Luc. xi.* 39. *Act. xx.* 29. 1 *Joan. iv.* 1. *Ps. lxi.* 4. *Sir. xix.* 26.

16 *Coll. Ps. i.* 3. *xci.* 13. γνωστως επιγνωσῃ ψυχας ποιμνιου. *Prov. xxvii.* 23. [οὑτοι ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ.τ.λ. *Ign. Trall.* 11.] οὑτως οἱ επαγγελλομενοι Χριστιανοι ειναι, δι' ὡν πρασσουσιν, οφθησονται. *Ephes.* 14. [ῥαδιον και τῳ τυχοντι ευπροσωπους λογους εὑρειν, ηθη δε ὑπαλλαξαι πονηρα χρηστοις ου ῥαδιον. *Philo. de Nobilit.*]

17 [ἡ ψυχη σου δηλος εστω εν τοις καλοις εργοις. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Conf. Deut. xviii.* 21, 22.

18 σαπρια. *Esa. v.* 2. *Aquil. Amos. iv.* 10. *Id.* σαπριζειν. *Exod. v.* 21, *Aquil. Sym.*

19 [φευγετε ουν τας κακας παραφυαδας, τας γεννωσας καρπον θανατηφορον, οὑ εαν γευσηται τις, παρ' αυτα αποθνησκει, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11.]

20 εγω Κυριος—του δουναι ἑκαστῳ—κατα τους καρπους των επιτηδευματων αυτου. *Jer. xvii.* 10.

21 [πρεπον εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι· *Ign. Magn.* 4. ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθω. *Rom.* 3. ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου, εὑρησομεν αναπαυσιν. *Clem. Rom. ii.* 6. *Coll.* 4.] *Conf.* 1 *Cor. iv.* 20. *Joan. xiv.* 21. *Jer. ii.* 29.

22 [επ' ονοματι του Θεου κωλυειν. *Jos. Ant. iv.* 1. 1. προσεταξεν αυτον καλειν εκ του Δαβιδου ονοματος. *vii.* 1. 5. *Vide Ignatium sup. laudatum. cap. vi.* 17.] *Conf. Heb. vi.* 4-6. *Marc. ix.* 25. *Cap. xxiv.* 24. *Luc. x.* 12.

23 [εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33.] βουλη δε ασεβων πορρω απ' αυτου. *Job. xxii.* 18. 1 *Mac iii.* 6. *Ps. v.* 5. *Cap. xxv.* 12. ὁτι *(scilicet)*. *Conf. Hammond in loc.* [*Clem. Rom. ii.* 4.]

24 μου *pro* εμους. *Conf.* τον λαον μου τουτον. *Jer. ix.* 1. μακροθυμος δε ανηρ φρονιμος. *Prov. xvii.* 27.

25 Κυριε πετρα μου. 2 *Reg. xxii.* 2. ἡ δε πετρα ην ὁ Χριστος. 1 *Cor. x.* 4. [ἡδρασμενην ὡς επι πετραν ακινητον. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf.* 1 *Pet. v.* 10. οἱ ποταμοι. *Coll. Sir. xl.* 13. *Luc. vi.* 48. *viii.* 23.

26 οὑτος λαος μωρος, και ουχι σοφος. *Deut. xxxii.* 6. *Ps. xciii.* 8.

27 ὡς γαρ αν καταβῃ ὁ ὑετος η χιων εκ του ουρανου. *Esa. lv.* 10.

Ps. lxxi. 6. εξαιφνης πνευμα μεγα επηλθεν—και επεσεν ἡ οικια, κ.τ.λ. *Job. i.* 19. *Sap. iv.* 4. απο φωνης πτωσεως αυτων εφοβηθη ἡ γη. *Jer. xxix.* 21. *Conf. Ezech. xiii.* 11, 12.

28 αυτοι ιδοντες οὑτως εθαυμασαν (εξεπλαγησαν. *Sym.*), εταραχθησαν, εσαλευθησαν. *Ps. xlvii.* 5. [εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. εκπληττεσθαι τους ακουοντας, πολλους τε μετανοειν επι τῳ εληλυθεναι, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7.]

29 *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. 1 *Esd. viii.* 22. *Tit. ii.* 15. [βραχεις και συντομοι παρ᾽ αυτου (Ιησου Χριστου) λογοι γεγονασι, ου γαρ σωφιστης ὑπηρχεν, αλλα δυναμις Θεου ὁ λογος αυτου ην. *Just. Mart. Apol.* 1. *p.* 21. *Thirlby.*]

Κεφ. η. 8.

1 ΗΚΟΛΟΥΘΗΣΕΝ αυτῃ. *Ruth. i.* 14. 1 *Reg. xxv.* 42.

2 Κυριε. *Coll. Ruth. ii.* 13. *Gen. xxiv.* 18. [προσκυνει, προσπιπτει. *Hesych. Phav.*]

3 ὁ γαρ αυτος ηθελησε, και εποιησε. *Job. xxiii.* 13. παρεστι γαρ σοι ὁταν θελῃς το δυνασθαι. *Sap. xii.* 18. λουσαι και καθαρισθητι—και εκαθαρισθη. *Coll.* 4 *Reg. v.* 13, 14. *Gen. i.* 3. [λεπρος εγενομην, και εθεραπευσε με λογῳ. *Evang. Nicod. cap.* 6.]

4 αφη λεπρας εστι· και δειξει τῳ ἱερει. *Lev. xiii.* 49. κ. τ. λ. ὑπαγε ὑγιαινων. *Tob. xii.* 5. σιγα, μη λογον εχε, ὑγιαινει. *x.* 6. ὁρα (ἱνα *subaud*). *Bos. Ellips. p.* 477. [ὁσιως προσενεγκοντας τα δωρα. *Clem. Rom. i.* 44.] *Conf. Lev. xiv.* 4. 2 *Mac. vii.* 30.

5 [θυσιας τῳ Θεῳ προσφεροντες, και ὑπερ της ὑμετερας σωτηριας τε και νικης αυτον παρακαλουμεν. *Jos. Ant. xiii.* 5. 8. ἑκατονταρχος. *Clem. Rom. i.* 37.]

6 [ερις—ἡ δυναμενη ὑμας βασανισαι. *Ign. Ephes.* 8.] βεβληται. *Luc. xvi.* 20. *Conf.* 14. [νοσῳ βασανισθεις. *Jos. Ant. ix.* 5. 2. *xii.* 10. 6.] 1 *Reg. v.* 3. *Apoc. ix.* 5. παις (*servus*). *Coll.* 3 *Reg. i.* 2.

7 [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 7. ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.]

8 *Coll. Joan. i.* 27. *Cap. iii.* 11. *Ps. cxlviii.* 5. [εγω δε αισχυνομαι εξ αυτων λεγεσθαι· ουδε γαρ αξιος ειμι, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 9.] τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. 1 *Par. xvii.* 16. [ησχαλλεν δε καθ᾽ ἑαυτον, ὡς μηπω της οντως εις Χριστον αγαπης εφαψαμενος, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1.]

9 και εσται, ὁν εαν ειπω προς σε, οὑτος πορευσεται συν σοι, αυτος πορευσεται, κ. τ. λ. *Jud. vii.* 4. ὑπο την του βασιλεως εξουσιαν.

2 *Mac. iii.* 6. στρατιωτης. *xiv.* 39. *Coll.* 1 *Mac. x.* 38. και γαρ. *Ps. cxxxviii.* 10. εαν ειπῃ αποκτειναι, αποκτεννουσιν· εαν ειπῃ αφειναι, αφιουσιν, κ. τ. λ. 1 *Esd. iv.* 7, 8.

10 [και ου μη γενηται εν τῳ Ισραηλ οὑτως. *Test. XII Patr. p.* 521.]

11 [*Surgite, et state, et videte numerum signatorum in convivio Domini.* 4 *Esd. ii.* 38. στηθι Ἱερουσαλημ εφ' ὑψηλου, και ιδε τα τεκνα σου απο ανατολων και δυσμων, συνηγμενα εις ἁπαξ ὑπο Κυριου. *Psalt. Sal. xi.* 3, 4.] [ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2.] ἑως διδαχθωσι πολλοι, και πληθυνθῃ ἡ γνωσις. *Dan. xii.* 4. [κηρυξ γενομενος εν τῃ ανατολῃ και εν τῃ δυσει, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 5.] εις το εσθιειν κατακλινομενην επ' αυτων. *Judith. xii.* 15.

12 αξιοι μεν γαρ εκεινοι στερηθηναι φωτος, και φυλακισθηναι εν σκοτει, κ. τ. λ. *Sap. xviii.* 4. *Conf. Ps. cvi.* 10. 14. *Esa. xlii.* 7. ὡς υἱους βασιλειας. *Bar. v.* 6. *Alex. Ald. Comp. Coll.* 1 *Mac. iv.* 2. *Prov. i.* 26, 27. *Mal. ii.* 13. *Infra cap. xxv.* 30.

13 γενηθητω. *Coll. supra vi.* 10. [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22.] ἡ ευδοκια αυτου πιστις και πρᾳοτης. *Sir. i.* 26. *Conf. Ps. cxviii.* 25. 41. 58. 76.

14 *plenius*, επι κλινης βεβλημενον. *Cap. ix.* 2. *Luc. xvi.* 20. *Marc. i.* 30.

15 [επιταγμασι τοις Γαϊου διακονουμενοι. *Jos. xix.* 1. 6.] πυρετος. *Deut. xxviii.* 22. [πυρετου δη κατασχοντος αυτον εξαιφνης. *Jos. Vit.* § 11. και εξηλθε και διηκονει αυτοις. *Jacob. Protevang. cap.* 6.]

16 και το Πνευμα το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. *Zach. xiii.* 2. εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28.

17 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαϊᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. παντων τας νοσους βασταζε. *Ign. Polyc.* 1.] τα ρηματα τα ρηθεντα ὑπο Ιωσηφ. *Gen. xlv.* 27. Ἡσαϊας ὁ προφητης ὁ μεγας. *Sir. xlviii.* 22. [*Laudatur ab Ignat. p.* 204. *Edit. Voss.*]

18 *Conf. Jona. i.* 3.

19 και ειδεν ανηρ εἱς. (τις *sc.*) 2 *Reg. xviii.* 10. 3 *Reg. xiii.* 11. ακολουθησω οπισω σου. *xix.* 20. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2. Χριστου, του μονου διδασκαλου ἡμιν. *Magn.* 9.]

20 και αναπαυσεται ὑποκατω αυτου παν ορνεον, και παν πετεινον ὑπο την σκιαν αυτου αναπαυσεται. *Ezech. xvii.* 23. κατασκηνωσις. *Ps. xlv.* 4. *Sym.* υἱος του ανθρωπου. *Conf. Jud. xvi.* 7. 11. *Ps. xlviii.* 2. *lxxxi.* 7. *Phil. ii.* 7. ἡ κεφαλη μου επλησθη δροσου, και οἱ βοστρυχοι μου ψεκαδων νυκτος. *Cant. v.* 2. *Conf. Luc. ii.* 7. *ix.* 58.

21 [επιτρεψατε μοι μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Ign.*

Rom. 6. *Conf. Philo. de Monarch.* § 12. *pp.* 828. *Edit. Par.*] *Agg. i.* 2.

22 [οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ign. Ephes.* 16.] *Conf. Ephes. v.* 14. *Esa. xxvi.* 14. απο των νεκρων ενδεδυκοτων, ἡ μερις εν ζωῃ. *Ps. xvi.* 14. *Sym.* απο τεθνηκοτων. *Aq.* [νεκροφορος. *Coll. Ign. Smyrn.* 5. στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων. *Philad.* 6. ὁτι ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. *Clem. Rom. ii.* 3.]

23 [=μονωθεντι δ'αυ απο του βασιλεως Ωβεδιᾳ, συνηντησεν αυτῳ ὁ προφητης. *Jos. Ant. viii.* 13. 4.]

24 *Conf. Ps. xliii.* 23, 24.

25 *Conf. Marc. iv.* 38. *Luc. viii.* 24.

26 δειλοις και απιστοις. *Apoc. xxi.* 8. [επερρωννυεν αυτων την δειλιαν δια της εν αυτῳ ὑπομονης. *Mart. Polyc.* 3.] *Conf. Marc. iv.* 39. γαληνος. 4 *Mac. xiii.* 6. *Luc. viii.* 24.

27 *Coll. Gen. xli.* 38. 2 *Mac. ix.* 8. ποταπος. *Luc. vii.* 39. *Heb. ii.* 2.

28 και νυν ισχυει ἡ χειρ μου κακοποιησαι σε. *Gen. xxxi.* 29. ὑπηντησεν αυτῳ. *Tob. vii.* 1. και διηρπαζον παντα ὁς παρεπορευετο επ' αυτους εν τῃ ὁδῳ. *Jud. ix.* 25. [*Jos. Bell. Jud. iii.* 3. 3.] ισχυειν. 2 *Par. ii.* 6, *Act. xix.* 16.

29 [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. ὁ δε δρακων ειπεν, Ουπω ὁ καιρος ἡμων του τελους εφθασε —τι μη αναγκαζεις—αποθανειν προ καιρου; *Act. Thom.* § 33. τι ἡμιν και σοι, αποστολε του Ὑψιστου; κ. τ. λ. 42. βασανισαι. *Coll. Mart. Polyc.* 1. 6.] προ καιρου. *Conf. Apoc. xii.* 12. *Cap. xviii.* 34.

30 βοσκειν. *Gen. xxix.* 7, 9. *Conf. Luc. viii.* 32. *Marc. v.* 11.

31 εις την αγελην. *Conf. Ezech. xxxvii.* 14. [δαιμονες. *Conf. Act. Thom.* § 12. 20. 40. *Mart. Ign.* 2.] *Marc. v.* 12.

33 και (*etiam, præsertim.*) τα των δαιμονιζομενων. *Conf.* 1 *Cor. ii.* 10. *Joan. xxi.* 17. *Jud. xiii.* 10. *Marc. v.* 14. [πασαν καταδικασαντα δαιμονικην πλανην. *Mart. Ign.* 2.]

34 μεταβῃ. *Conf.* 2 *Mac. vi.* 1. 9. *Act. xiii.* 50. *Marc. v.* 7. *Conf. Sap. ii.* 12-15. βαρυς εστιν ἡμιν και βλεπομενος, ὁτι ανομοιος τοις αλλοις ὁ βιος αυτου, κ. τ. λ.

Κεφ. θ. 9.

1 [ΠΟΛΛΟΙ εξεχωρησαν ιδιων πολεων. *Clem. Rom. i.* 55. εις τον ιδιον τοπον. *Ign. Magn.* 5.]

2 *Conf.* 2 *Reg. xii.* 13. [θαρρος, Αττικως· θαρσος, Ἑλληνικως. *Mœris.* παραλυτικος. *Act. Thom.* § 12. *Nicod. Evang.* § *i.* 6.]

3 *Conf. Ps. xiii.* 1. [τον Κυριον μου βλασφημει. *Conf. Ign. Smyrn.* 5.] οὑτος. *Conf. Exod. xxxii.* 1.

4 ουχι αυτος οψεται ὁδον μου, και παντα τα διαβηματα μου εξαριθμησεται; *Job. xxxi.* 4. [ερευνητης γαρ εστιν (το Πνευμα) εννοιων και ενθυμησεων. *Clem. Rom. i.* 21.] *Conf. Heb. iv.* 13. ου παρηλθεν αυτον παν διανοημα, ουκ εκρυβη απ' αυτου ουδε εἱς λογος. *Sir. xlii.* 20.

5 τι γαρ; *Conf. Rom. iii.* 3. *Phil. i.* 18. *Act. xxvi.* 8.

6 [πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος. *Ign. Philad.* 8. τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Smyrn.* 4.] *Conf.* 4 *Reg. viii.* 1. ὁ υἱος του ανθρωπου. *Coll. Dan. x.* 16. [τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20.]

8 τοις ανθρωποις *i. e.* τῳ ανθρωπῳ. *Coll. Gen. xxvii.* 29. 37. [δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19] *Conf.* 3 *Reg. xviii.* 39.

9 [τελωνιον· ὁ τοπος εν ᾧ καθεζεται ὁ τελωνης. *Suidas.*] αναστας. *Gen. xxii.* 3. *Job. i.* 20. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.] τελωνιον. *Conf. cap. v.* 47.

10 ἁμαρτωλοι. *Coll. Prov. xxiv.* 19. οἱ δε συνανακειμενοι συγγενεις, κ. τ. λ. 3 *Mac. v.* 39.

11 [εἱς ουν διδασκαλος. *Ign. Ephes.* 15. Χριστου, του μονου διδασκαλου ἡμων. *Magn.* 9.] τελωνων. *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 39.

12 *Conf. Luc. v.* 31. [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7.] *Conf. Ps. l.* 4-8. *Apoc. iii.* 17, 18.

13 [*Coll. Epist. Barnab.* § 5. και ἑτερα δε γραφη λεγει "ὁτι ουκ ηλθον, κ. τ. λ."—τουτο λεγει, ὁτι δει τους απολλυμενους σωζειν. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Conf. Ps. lxvii.* 18. *Prov. xxi.* 3. *Marc. xii.* 33. *Cap. xxiii.* 23. και ου. *Conf. Joel. ii.* 13. και ου θυσιαν. *Alex. Basil. Comp.* [παιδευθητε εις μετανοιαν. *Clem. Rom. i.* 57.] *Conf. Sir. xx.* 9. *Comp.*

14 [Μωσεως, και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant. vi.* 5. 4. τον Ἡλια μαθητην Ελισσαιον. *ix.* 3. 1. Ειρηναιου μαθητου του Πολυκαρπου. *Mart. Polyc.* 22. ὁ του Αποστολου Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1. εγεγονεισαν γαρ παλαι μαθηται του ἁγιου Αποστολου Ιωαννου. 3.] πολλα ασον. *Esa. xxiii.* 16.

15 ὁ νυμφιος. *Conf. Ps. xliv. Ose. ii. et Cant. passim.* [οἱ υἱοι του νυμφωνος = παρανυμφιοι. *Act. Thom.* 7. [νυμφωνος· του κοιτωνος. *Suid.*] *Conf. Gen. xliii.* 32. *Apoc. xxi.* 2. 1 *Mac. ix.* 37-41. εφ' ὁσον ὁ ἡλιος. *Ps. lxxi.* 5. *Sym.* νυμφιος εκ του νυμφωνος. *Joel. ii.* 16. *Edit. Basil. Conf. Jud. xiv.* 11. ὁταν μελλῃ πληρουσθαι, κ. τ. λ. *Jer. xxxvi.* 10.

16 ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. [επιβλημα· ῥακος. *Hesych.* το τῳ προτερῳ επιβαλλομενον. *Suid.* περιβολη, επιβολη. *Pollux.* το μη συνυφαινειν

τας ἑτεροειδεις ουσιας, ερια και λινα, κ. τ. λ. *Philo apud Wets.*] *Conf. Marc.* ii. 21. *Luc.* v. 35. *Deut.* xxii. 10, 11.

17 ει δε μηγε. *Hoogev.* p. 242. *Glass. Philog. Sac.* 519. *Clem. Rom.* ii. 6. *Conf. cap.* vi. 1. *Job.* xiii. 28.

18 [αρτι ὁ εστι προ μικρου. *Pollux.* αρχοντες Ἱεροσολυμιτων. *Jos. Ant.* xx. i. 2.] αρτι ετελευτησεν = εσχατως εχει. *Marc.* v. 23. απεθνησκεν. *Luc.* viii. 42. et *Jos. Ant.* v. 4. 1. οἱ αρχοντες της συναγωγης. *Exod.* xvi. 22.

20 [και γυνη τις ονοματι Βερονικη απο μακροθεν κραζουσα ειπεν· Ἁιμορῤῥοουσα ημην εν ετεσι δεκαδυο, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 7. κρασπιδα· τα εν τῳ ακρῳ του ἱματιου κεκλωσμενα ῥαμματα. *Hesych.*]

21 σωθησομαι (*scil.* εκ της νοσου). *Conf. Marc.* vi. 56. *Jer.* viii. 20. 22. *Matt.* xiv. 36.

22 [εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ βασανιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom.* i. 22.]

23 [απηλθον ουν και εις το ξενοδοχειον, ὁπου ην καταλυσας, και εὑρον εκει την αυλητριαν κλαιουσαν, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 16.] *Conf. Ezech.* xxiv. 17. *Marc.* v. 38. *Sir.* xxii. 11, 12.

24 διηγησις μωρων προσοχθισμα, και ὁ γελως αυτων εν σπαταλῃ ἁμαρτιας. *Sir.* xxvii. 13. *Conf. Job.* xii. 4. xxx. 1. *Gen.* xviii. 12. xxxvii. 19. *Act.* xvii. 32.

25 *Coll. Marc.* v. 37-40. *Prov.* xiv. 10.

26 [διεδραμε δε ἡ τουτου φημη αυτου εις πασας τας πολεις, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 56.]

27 παραγων. *Ps.* cxxviii. 8. 1 *Reg.* xvi. 9. [τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος εκυοφορηθη ὑπο Μαριας κατ' οικονομιαν Θεου, εκ σπερματος μεν Δαβιδ, Πνευματος δε Ἁγιου, κ. τ. λ. 18. *Trall.* 9. *Rom.* 7. *Smyrn.* 1.]

28 *Conf. Act.* xiv. 9.

29 κατα το ελεος σου μνησθητι μου. *Ps.* xxiv. 7. γενηθητω. *Coll. cap.* vi. 10. [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. *Evang. Nicod. cap.* 6. p. 558. *Thilo.*]

30 και εμβριμησεται αυτῳ. *Esa.* xvii. 13. *Sym.* και επιτιμησει εν αυτῳ. *Aquil.* [εμβριθει τῳ προσωπῳ. *Mart. Polyc.* 9. [μετ' απειλης εντελλομενος. *Hesych.*] *Conf. Apoc.* iii. 18. 4 *Reg.* vi. 20.

31 [διεπεφημιστο γαρ ηδη τα κατα τον ἁγιον μαρτυρα. *Mart. Ign.* 6.] *Conf. Marc.* i. 45. iii. 12. τῃ γῃ εκεινῃ. *Coll. Gen.* ii. 12.

33 *Conf. Jud.* xix. 30. *Joan.* vii. 46.

34 *Conf. Marc.* ix. 25. εν τῳ Θεῳ ποιησομεν δυναμιν. *Ps.* lix. 12.

[*Conf. Mart. Ign.* 2. ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. *Rom.* 7. *et sæp.* *Conf. Evang. Nicod. cap.* 1. αρχιδιαβολος. *cap.* 23.]

35 και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par.* *xvii.* 9. συναγωγη. *Coll. Susan.* 41. 60. 1 *Esd. viii.* 23. *ix.* 48. [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου—κατα χωρας και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. εις το ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. το ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. 9.]

36 και διεσπαρη τα προβατα μου. *Coll. Ezech. xxxiv.* 2-6. [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf.* 1 *Reg. xiv.* 28. *Esa. xxxiv.* 3. *Jer. xiv.* 16. *CITAT.*

37 *Conf.* 1 *Reg. iii.* 1. εργατης. *Sir. xix.* 1. θερισται. *Draco.* 33.

38 [κυριος εστω τα φυτα καρπουσθαι. *Jos. Ant. iv.* 8. 19. ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Luc. x.* 2. *Joan. x.* 4. 2 *Tim. ii.* 15. *Jacob. ii.* 25. *Esa. xvii.* 5.

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΕΣΤΙ Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ.τ.λ. *Sir. xxxix.* 28. [και. (*init.*) *Conf. Jos. Ant. xviii.* 9. 1. 3. *et sæp.*] και τους ψευδοπροφητας, και το Πνευμα το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. *Zach. xiii.* 2. και περιελει Κυριος ὁ Θεος σου απο σου πασαν μαλακιαν, και πασας νοσους, κ. τ. λ. *Deut. vii.* 15. 2 *Par. xvi.* 12. ὡστε. *Conf. Gen. ix.* 15. *Joan. xvii.* 2. *Rom. ix.* 21.

2 αποστολος = ἱνα αποστελλῃ αυτους κηρυσσειν. *Coll. Marc. iii.* 14. [Πετρου. *Conf. Clem. Rom. i.* 5. *ii.* 5. *Fragm.* 10. *Ign. Rom.* 4. *Smyrn.* 3.]

3 [Ιωαννης. *Mart. Ign.* 3. *Conf. Act. Thom. init.* Ματθιας ὁ Κυρτος επικληθεις. *Jos. Vit.* § 1. ὁ τελωνης· *portitor vectigalium exactor. Semper et ubique* τελωναι *reddendi sunt portitores. Burman. de Vectigal. p.* 125.] ὁ επικληθεις. *Conf. Dan. x.* 1. ὁ του Ζεβ. *Conf.* 1 *Mac. ii.* 1.

4 [οἱ δε προδοντες αυτον (*Polycarp. sc.*) την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.]

5 εις ὁδον *i. e.* εις ὁδον ἡ αγει εις τα εθνη. *Conf. Middleton ad loc.* *Conf. Sir. l.* 26. *Mich. iv.* 2.

6 *Coll. Luc. xv.* 24. *xix.* 10. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.]

7 [κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. οἱ Αποστολοι εξηλθον—κατα χωρας και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. 42. *omnino.*] *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. *Sap. vi.* 4. *x.* 10.

8 *Coll. Esa. xlv.* 13. *Cap. viii.* 20. *Luc. x.* 17. 3 *Joan.* 7. *Sap. vii.* 13. αδολως τε εμαθον, αφθονως τε μεταδιδωμι, κ. τ. λ.

9 ζωνη. 4 *Reg. i.* 8. 3 *Reg. ii.* 5. *Conf. Hag. ii.* 9.

10 [των φιλων τις των του Ἡρωδου θεωμενος ὑπερραμενον του δουλου τον εντος χιτωνα, ενεδεδυκει γαρ δυο, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xvii.* 5. 7. πηρα· δερμα τι αρτοφορον, ὁ επι των ωμων φερουσιν οἱ ποιμενες. *Ammonius.* ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Joan. iv.* 36. ουκ αποδικησεις μισθον πενητος, κ. τ. λ. *Deut. xxiv.* 14. εργατης. *Sir. xix.* 1.

11 *Conf. Luc. x.* 7. και εμεινεν εκει ἡμερας πολλας. 1 *Mac. x.* 39, 40. *Conf. Sir. xxix.* 24.

12 *Conf.* 1 *Reg. xx.* 7. 2 *Reg. xviii.* 28. *Luc. x.* 5. [ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου. *Ign. Smyrn.* 13. *et sæp.*] και ζητησατε εις ειρηνην της γης εις ἡν απῳκισα ὑμας εκει· και προσευξεσθε περι αυτων προς Κυριον, ὁτι εν ειρηνῃ αυτης ειρηνῃ ὑμιν. *Jer. xxxvi.* 7. *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 19, 20. 3 *Joan.* 15.

13 *Conf.* 2 *Joan.* 10. *Act. xxii.* 18.

14 δεξηται. *Conf. Heb. xi.* 31. *Jacob. ii.* 25. [των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. *Ephes.* 6.]

15 [ει μεν αυτοι μονοι ταυτα επρασσον, ανεκτον ην. *Clem. Rom. ii.* 10. ἑως ἡμερας κρισεως. *Test. XII Patr. p.* 544. της μελλουσης κρισεως. *Mart. Polyc.* 11. ουκ αν ὑποστειλαιμην ειπειν, ἁ μοι κελευει το παθος· οιμαι Ῥωμαιων βραδυνοντων επι τους αλιτηριους, η καταποθηναι αν ὑπο χασματος, η κατακλυσθηναι την πολιν, η τους της Σοδομηνης μεταλαβειν κεραυνους· πολυ γαρ των ταυτα παθοντων ηνεγκε γενεαν αθεωτεραν, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. v.* 13. 6.] *Conf. cap. xi.* 22. *Act. xiv.* 19, 20. *xxiii.* 6. *xxv.* 11. 2 *Cor. xi.* 32, 33. [*Clem. Rom. ii.* 5.] *Conf. Sap. vi.* 6.

16 [ειλικρινεις και ακεραιοι ητε. *Clem. Rom. i.* 2. δεδοικως, μη τινα των ολιγοψυχων η ακεραιοτερων αποβαλῃ. *Mart. Ign.* 1.] ουκ εστι κεφαλη ὑπερ κεφαλην οφεως. *Sir. xxv.* 15. [μη ουν τις ὑμας εξαπατατω, ὡσπερ ουδε εξαπατασθε. *Ign. Ephes.* 8. φρονιμος γινου ὡς οφις εν απασιν, και ακεραιος ὡσει περιστερα. *Polyc.* 2. λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, κ. τ. λ. *Fragm.* 9.] *Conf. Sap. viii.* 1.

17 [μαστιγωθεις αἱρεται. *Clem. ii.* 7. ἑαυτους παρεδωκαν εις δεσμα. *i.* 55.] *Coll. Act. xxii.* 19. *xxvi.* 11.

18 [ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2. επι θανατον ὁ τοιουτος ηγετο. 6. οἱ εν τῃ ἡγεμονιᾳ γεγονοτες. *Jos. Ant. xix. i.* 15. *xviii.* 7. 9.] και ηχθησαν ενωπιον του βασιλεως. *Dan. iii.* 13. *Act. xxv.* 17, 22. *et sæp. Coll. Marc. xiii.* 9. *Luc. xxi.* 13.

19 [εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ. *Mart. Polyc. ii. 7.*] *Conf. Num. xxii. 18. Ezech. xxix. 21. Ephes. vi. 20. Luc. xxi. 15.*

20 [οἱ λειτουργοι της χαριτος του Θεου δια Πνευματος Ἁγιου περι μετανοιας ελαλησαν. *Clem. Rom. i. 8.*] *Conf. 1 Reg. viii. 7.* [χωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλῃ τις. *Ign. Trall. 9.* το Πνευμα—απο Θεου ον. *Philad. 7.*]

22 [εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom. i. 35.* ερρωσθε εις τελος, εν ὑπομονῃ Ιησου Χριστου. *Ignat. Rom. 10.* αγαπωσι παντας, και ὑπο παντων διωκονται (οἱ Χριστιανοι), κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn. § 5. Hefel. p. 129.* εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου. *Polyc. Phil. 8.*] *Conf. Ps. xxxvii. 20. Esa. xlix. 23. Cap. xxiv. 9.*

23 ου μη (*neutiquam*). *Conf. Act. xii. 17. Ps. xxxvi. 10. lviii. 13.*

24 [ουκ εστι μαθητης (*nullus discipulus*). *Conf. Middleton. ad loc.* Μωσεως, και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant. vi. 5. 4.*] *constructio Hellenistica. Coll. Luc. xvi. 8. Joan. xv. 20.*

25 Βεελζεβουβ. *Heb.* בעל זבוב *Conf. 4 Reg. i. 2.* [οικοδεσποτης. *Jos. c. Ap. ii. 11. Ign. Ephes. 6.*] γενηται. *Conf. Exod. xxxii. 1. 2 Reg. xviii. 32.* οἱ ανδρες οἱ εν τῳ οικῳ αυτου. *Mich. vii. 6.*

26 *Conf. Sir. xvi. 17.* ου μη αποκρυβῃ απο σου ουθεν. *Jer. xxxix. 17. xxiii. 24.* [τα κρυπτα ελεγχει. *Ign. Philad. 7.*]

27 [αναβας επι το στεγος, κ. τ. λ. *Jos. Bell. ii. 21. 5.*] *Conf. cap. xxiv. 17. Jer. xxvii. 2. Luc. xii. 3.* ποιησεις στεφανην τῳ δωματι σου. *Deut. xxii. 8.*

28 [πυρ απειλεις το προς ὡραν καιομενον, και μετ' ολιγον σβεννυμενον· αγνοεις γαρ το της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως, κ. τ. λ. *Mart. Polyc. 11.* εις αναστασιν—ψυχης τε και σωματος. 14.] [Γεεννα. *Heb.* גיא הנום *Jos. xv. 8.*] *Conf. 3 Reg. xi. 7. 4 Reg. xvi. 3.* εν φαραγγι υἱου Εννομ. *Jer. vii. 31. xxxix. 35. Conf. 1 Mac. i. 63. ii. 62. 2 Mac. vi. 26. vii. 9, 29.* Κυριος εμοι βοηθος, και ου φοβηθησομαι τι ποιησει μοι ανθρωπος. *Ps. cxvii. 6.* [*Clem. Rom. ii. 5.*] *Conf. Luc. xii. 5.* [*Conf. omnino Epist. ad Diogn. § 10.*]

29 ασσαριον. (*lat. as.* איסר *Rabb.*) και γαρ στρουθιον εὑρεν ἑαυτῳ οικιαν, και τρυγων νοσσιαν ἑαυτῃ, κ. τ. λ. *Ps. lxxxiii. 3.* και μια αυτων ουκ απωλετο. *Esa. xxxiv. 16. Conf. 3 Reg. i. 52.* και. (*tamen.*) *Conf. cap. vi. 26. Jon. iv. 11. fin. Luc. xii. 6.*

30 ιδου επι των χειρων μου εζωγραφηκα σου τα τειχη, και ενωπιον μου ει διαπαντος. *Esa. xlix. 16. Conf. 1 Reg. xiv. 45.* και (*etiam*). *Conf. Marc. i. 27. iv. 25. Luc. viii. 18. xii. 7. Est. vii. 8.*

31 *Conf. Esa. xliii. 3. Luc. xii. 7. 24. 1 Cor. ix. 9.*

32 [τον ὁμολογησαντα με ενωπιον των ανθρωπων, ὁμολογησω

αυτον ενωπιον του Πατρος μου. *Clem. Rom. ii.* 3. Πολυκαρπος ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. *Polyc. Mart.* 12. μετα παρρησιας ακουε, "Χριστιανος ειμι." 10.] εμπροσθεν. *Conf. Esa. xlv.* 1. αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Ose. xiv.* 5.

33 μισοποιουντες Κυριον αρνησονται αυτον. *Ps. lxxx.* 15. *Aquil.* ουκ αρνησομαι την ευγενη αδελφοτητα. 4 *Mac. x.* 15. [ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνησθησαν ὑπ' αυτου. *Ign. Smyrn.* 5.] *Conf. Luc. ix.* 26. *xii.* 8. 2 *Tim. ii.* 12.

34 *Conf. Ezech. v.* 17. *Apoc. vi.* 4. και μη νομισητε, κ. τ. λ. 4 *Mac. ii.* 13. *Conf.* 1 *Thess. v.* 3.

35 διχασαι. *Lev. i.* 17. *alii. Deut. xiv.* 6. *alii. Conf. Luc. xii.* 49. *Jac. iv.* 4. *Cap. vi.* 24.

36 [ην γαρ αδυνατον λαθειν αυτον, επει και οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Mart. Polyc.* 6.] *Coll. Luc. xii.* 53. 1 *Thess. ii.* 14. *CITAT.*

37 ὑπερ. *Coll. Gen. xlviii.* 22. *Jud. ii.* 19. 2 *Mac. vii.* 20. 25. 28–30. *Deut. xiii.* 6–8. *Luc. xiv.* 20.

38 *Conf. Luc. ix.* 62. *Cap. xvi.* 24. *xxvii.* 32. [μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ του Κυριου Ιησου Χριστου, σαρκι τε και πνευματι, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1. και ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35. 40.] και οἱ ποιμενες αυτων ουκ επασχον ουδεν επ' αυτοις. *Zach. xi.* 5. [πυρ και σταυρος—μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Ign. Rom.* 5.]

39 [αυτος δ'ου παυεται πολλακις ὑπ' αυτου σωζομενος, ουδε την ψυχην φανερως απολλυμενην λαμβανων. *Jos. Ant. vi.* 13. 9.] οἱ δια τον Θεον αποθανοντες ζωσι τῳ Θεῳ. 4 *Mac. xvi.* 25.

40 *Coll.* 3 *Joan.* 8. *Heb. xi.* 31. [*Ign. Philad.* 11.]

41 [εις ονομα לשׁם *quà, quatenus. Glass. p.* 444. των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ephes.* 6. *Laudatur, p.* 200. *Edit. Voss.*] *Conf.* 1 *Joan. v.* 1.

42 [εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους. *Clem. Rom. i.* 57.] δευρο, και ποτισωμεν τον πατερα ἡμων οινον. *Gen. xix.* 32. ποτισον με μικρον ὑδωρ. *Jud. iv.* 19. *Job. xxii.* 7. *Luc. xii.* 30. *Sir. xvii.* 22. [εν ταυτῃ τῃ σαρκι απολημψομεθα τον μισθον. *Clem. Rom. ii.* 9. ὡστε αδελφοι μου, μη διψυχωμεν, αλλα ελπισαντες ὑπομεινωμεν, ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. 11.]

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΚΑΙ εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. [κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Deut. xxxi.* 1. *Lev. xvi.* 20.

2 δεσμωτηριον. *Gen. xl.* 3. [ὁ του Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1. *Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

3 [οὑ (Χριστου) και οἱ προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. *Ign. Magn.* 9.] ὡς υἱος ανθρωπου ερχομενος. *Dan. vii.* 13.

4 *Conf. Joan. x.* 24, 25. *Deut. xix.* 15.

5 και βοσκηθησονται πτωχοι δι' αυτου, κ. τ. λ. *Esa. xiv.* 30. —και δι' αυτου σωθησονται οἱ ταπεινοι του λαου. 32. *Conf. Marc. x.* 51. *Luc. vii.* 22. *Heb. iv.* 2. *Jacob. ii.* 5. *Apoc. iii.* 18. [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.]

6 [μακαριος ὁ κεκλεισμενους οφθαλμους ανοιξας. *Clem. Fragm.* 8.] *Sir. xxxv.* 15. [του σταυρου,—ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστοις, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18.] *Conf. cap. xiii.* 57.

7 [ηρξατο λεγειν. *Jos. Ant. iv.* 6. 7.] *Conf. Gen. ii.* 3. *Deut. iii.* 24. *Jud. x.* 18. *xiii.* 5. *Job. xiii.* 25. *Esa. xxxvi.* 9. *Ezech. xxix.* 6.

8 [μιμηται γενωμεθα εκεινων, οἱτινες εν δερμασιν αιγειοις και μηλωταις περιεπατησαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. ουδεν εις το μαλακωτερον ενδιδοντες. *Jos. Ant. xviii.* 1. 3. ειρηται, ὁτι οἱ τα μαλακα φορουντες, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 36.]

9 *Conf. Dan. vi.* 3. *Cap. xii.* 41, 42. [πρεπον εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 7. *Mart. Polyc.* 17. *p.* 606. *Jacobs.*]

10 [*Vorst. de Hebr. p.* 358.] ἱνα οικοδομηθῃ και κατασκευασθῃ πολις Σηων. *Num. xxi.* 27. αποστελει τον αγγελον αυτου εμπροσθεν σου. *Gen. xxiv.* 7. *xxxii.* 3. *et sæpiss. Conf. Prov. xiii.* 17. [*Evang. Nicod. p.* 662. *Thilo.* περι Ιωβ οὑτω γεγραπται. *Clem. Rom. i.* 17.]

11 [ὡς μικροτερος ὑμων. *Ign. Mart.* 11.] *Conf. Luc. vii.* 28. βασιλεια των ουρανων. *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14.

12 [*Conf. Woll. de Verb. Med. p.* 296-300. βιαζεται, βιαιως κρατειται. *Hesych.* ὑπο βιαστων καταπνεοντων εις αυτην παθων τε και αδικηματων. *Philo. de Agric. p.* 200. εβιασατο και συνεπεισεν. *Jos. Ant. vi.* 14. 3.] εν ταις ἡμεραις Δαβιδ. 2 *Reg. xxi.* 1. ενισχυσας μετα Θεου. *Gen. xxxii.* 28. κατα δυναμιν της ευχης αυτου. *Num. vi.* 21. αρτι. *Dan. ix.* 22. *LXX.* 2 *Mac. x.* 28. [αρτι· οἱ μεν Αττικοι

το προ ολιγου, οἱ δε Ἑλληνες και επι του νυν, λεγουσι. *Maris.*] *Coll. Gen. xxx.* 8. *xxxii.* 24-28. *Sap. xvi.* 11. *Luc. xviii.* 7. [*Just. Mart. p.* 150. *Jebb.*]

13 [οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾡ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 43. Εγω ειμι Ιωαννης, το τελος των προφητων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 18.]

14 [παντες ἡμεις τον Χριστον ανθρωπον εξ ανθρωπων προσδοκωμεν γενεσθαι, και τον Ἡλιαν χρισαι αυτον ελθοντα. *Just. Mart. p.* 142. *Jebb.*] ὁ μελλων. *Conf. Sap. xviii.* 4. ει. *Conf.* 1 *Cor. ix.* 17. *xi.* 16.

15 [τοις ακοας εχουσιν εν τῃ ψυχῃ θεσπιζει ταδε. *Philo. de Abr.* τοις ωτα εχουσιν εν ψυχῃ. *de Carit. p.* 712.] *CITAT.*

16 *Conf. Amos. v.* 16. *Esa. xv.* 3. ἑταιροις. 2 *Reg. xiii.* 3. *xvi.* 17. [τινι ὡμοιωθην εγω; Ουχ ὡμοιωθην εγω τοις πετεινοις του ουρανου, κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. cap.* 3.]

17 και εθρηνησε τον θρηνον τουτον επι Ἱερουσαλημ. *Thren. i.* 1. τις επιστευσε τῃ ακοῃ ἡμων, κ. τ. λ. *Esa. liii.* 1. [απειλων νουθετει, λοιδορουμενος επιστρεφει, θρηνων ελεει, ψαλλων παρακαλει. *Clem. Alex. Protrept. p.* 7.] καιρος του κοψασθαι, και καιρος του ορχησασθαι. *Eccles. iii.* 4. *Conf. cap. xxiii.* 37.

18 αρτον επιθυμιων ουκ εφαγον, και κρεας και οινος ουκ εισηλθεν εις το στομα μου, κ. τ. λ. *Dan. x.* 3. *Conf. Luc. vii.* 33, 34. 1 *Thess. ii.* 15. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

19 ἁμαρτωλων. *Coll. Prov. xxiv.* 19. Σοφια εστιν γνωσις θειων και ανθρωπινων πραγματων, και των τουτων αιτιων. 4 *Mac. i.* 16. τεκνα αδικιας. *Ose. x.* 9. τεκνα φωτος. *Ephes. v.* 8. *Conf. Deut. xxi.* 20. τελωνης. *Conf. cap. v.* 47. πηγη σοφιας Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.*

20 στηθι, νουθετουμενος δυναμιν Κυριου. *Job. xxxvii.* 14. τις λαλησει τας δυναστειας του Κυριου; *Ps. cv.* 2. *Conf. Marc. xvi.* 14. [ηρξατο δ' ὑειν παραχρημα ὁ Θεος. *Jos. Ant. vii.* 12. 1.]

21 *Conf. Neh. ix.* 1. *Ezech. xxvii.* 30. [*Conf. Justin. de Sidon et Tyr. xviii.* 3. ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου. *Ign. Trall.* 11.] ει—αν. *Coll. Joan. viii.* 39. *Cap. xxiv.* 43. [σακκος· εσθης εκ τριχων πεποιημενη. *Jos. Bell. Jud. i.* 17.]

22 *Conf. cap. x.* 15. πλην. *Dan. iv.* 12.

23 και εμεγαλυνθη ανομια θυγατρος λαου μου ὑπερ ανομιαις Σοδομων, κ. τ. λ. *Thren. iv.* 6. =πως δε εμεινεν αν, ει μη συ ηθελησας; *Sap. xi.* 25. [*Valck. Schol. tom.* 2. *p.* 561. και τουτο γινεται με-

χρι της σημερον ἡμερας. Jos. Ant. x. 11. 7.] *Conf. Jer. xxviii.* 53, 58. *ἡ σημερον ἡμερα. Esa. xxxvii.* 3. *ἑως της σημερον.* 1 *Reg. xxx.* 25.

24 *πλην. Num. xxii.* 35. *Jud. iv.* 9. [*ὁρατε, αδελφος, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. Clem. Rom. i,* 41.] *Conf. Sap. vi.* 6.

25 *Coll.* 1 *Mac. ii.* 17. *Sir. xxiii.* 1. *li.* 1. 12. [*επιεικεια και ταπεινοφροσυνη, και πραϋτης, παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. Clem. Rom. i.* 30. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 540.] *ὁτι tamen. Conf. Esa. xii.* 1. *Rom. vi.* 17. [*Aoristi enim απεκρυψας et απεκαλυψας vim habent præsentium. Kuinoel.*] *απο σοφων. Coll. Deut. xvii.* 8. [*εξομολογουμαι· ευχαριστω. Phav.*] *Conf. Jacob. ii.* 5. 1 *Cor. iii.* 18, 19. *σοι, ὁ Θεος των πατερων μου, εξομολογουμαι και αινω, ὁτι σοφιαν και δυναμιν δεδωκας μοι, κ. τ. λ. Dan. ii.* 23.

26 [*παντα τα γινομενα εν ευδοκησει. Clem. Rom.* 40.] *Cap. xviii.* 14. *Conf. Job. i.* 21. *Esa. liii.* 10. 1 *Par. ix.* 20. 2 *Thess. i.* 11. [*Conf. Fisch. Prolus. p.* 328-330.] *ευδοκια* = *θελημα. Conf. Ps. xxxix.* 8. *cii.* 21. [*εν θεληματι του θελησαντος τα παντα. Ign. Ephes. Inscr.*]

27 [*οὑτως δει ἡμας φρονειν περι* Ιησου Χριστου *ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll.* 1 *Pet. i.* 10. *Joan. xvi.* 14, 15. 1 *Joan. ii.* 22, 23. [*ὁ γαρ Θεος ἡμων* Ιησους Χριστος *εν* Πατρι *ων, μαλλον φαινεται. Ign. Rom.* 3.]

28 *Conf. Col. iii.* 11. *Act. x.* 34, 35. *προσελθετε προς με οἱ επιθυμουντες μου, κ. τ. λ. Sir. vi.* 22-32. *xxiv.* 19-21. *xxxviii.* 14. *xliii.* 20. *Conf. Heb. iv.* 9-11. *Ps. cxviii.* 165.

29 *Conf. Esa. xi.* 4. *Gen. viii.* 9. *cum v.* 29. *και ὁ ανθρωπος* Μωϋσης *πραϋς σφοδρα, κ. τ. λ. Num. xii.* 3. [*και γαρ το εστι δουλευειν Θεῳ, παντων αριστον, ὁσα εν γενεσει τετιμηται. Philo. de Somn. p.* 1122. *Par.*] *καλαμον τεθλασμενον ου συντριψει, και λινον καπνιζομενον ου σβεσει, κ. τ. λ. Esa. xlii.* 3. *Sir. xxiii.* 27. [*ποιουντες γαρ το θελημα του* Χριστου, *εὑρησομεν αναπαυσιν. Clem. Rom. ii.* 6. —*αναπαυσις της μελλουσης βασιλειας, και ζωης αιωνιου.* 5.] *Conf. Sir. xl.* 1.

30 [*παρεκαλουν—γενεσθαι χρηστοτερον του πατρος, βαρυν γαρ ὑπ' εκεινῳ ζυγον αυτους ὑπενεγκειν. Jos. Ant. viii.* 8. 1. *ειμι* (*ὁ Θεος*) *την φυσιν ηπιος. Philo ap. Pricæum.*] *γευσασθε και ιδετε ὁτι χρηστος ὁ* Κυριος. *Ps. xxxiii.* 8. *φορτιον.* 2 *Reg. xv.* 33. *Aquil.* [*το ελαφρον. ευβαστακτον, κουφον. Hesych. ὁρατε, ανδρες αγαπητοι, τις ὁ ὑπογραμμος ὁ δεδομενος ἡμιν. ει γαρ ὁ* Κυριος *οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις, οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου δι' αυτου ελθοντες ; Clem. Rom. i.* 16. *αιτειται γαρ, ω διανοια, παρα σου ὁ*

Θεος ουδεν βαρυ και ποικιλον η δυσεργον, αλλα ἁπλουν πανυ και ῥαδιον. *Philo. de Victim. p.* 853. *Par.* δεξασθε ζυγον πραΰτητος, και φορτιον ελαφρον. *Act. Thom.* § 28.] 2 *Cor. x.* 1.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΤΙΛΛΕΙΝ. *Esd. ix.* 3. [*Psalt. Sal. xiii.* 3. κατα δε ἑβδομην ἡμεραν, ἡτις σαββατα καλειται. *Jos. Ant. iii.* 10. 1.]

2 *Coll. Num. xv.* 35, 36. [*Conf. Nicod. Evang.* § 1.]

3 *Coll.* 1 *Reg. xxii.* 10. κ. τ. λ. Ιουδας και οἱ μετ' αυτου. 1 *Mac. vii.* 25. *ix.* 16. 33. *et sæp.*

4 εξον. *Est. iv.* 2. *Act. ii.* 29. 2 *Cor. xii.* 4. [*Ign. Smyrn.* 8. *Mart. Polyc.* 12. ειδον ὁσα μη θεμιτον ην τοις αλλοις ανθρωποις, η μονοις τοις αρχιερευσι. *Jos. Ant. xiv.* 4. 4. ει μη = αλλα. *Glass. p.* 429.] εαν μη. *Conf. Jer. xxii.* 6. *Luc. vi.* 4. *CITAT.*

5 αἱμα αναιτιον. *Deut. xix.* 10, 13. *xxi.* 8, 9. και (*tamen*). *Cap. vi.* 26. και εβεβηλωσαν το σαββατον. 1 *Mac. i.* 43. 45.

6 [μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες. *Conf. Ign. Magn.* 9.] *Conf. Heb. iii.* 3.

7 [ὁ Θεος χαιρει, ουκ αν ἑκατομβας αναγκη τις—χαιρει δε φιλοθεοις γνωμαις, και ανδρασιν ασκηταις ὁσιοτητος. *Philo de Vict. p.* 657. *Edit. Col.*] πριν εξετασης, μη μεμψη, κ. τ. λ. *Sir. xi.* 7.

8 ὁ υἱος του ανθρωπου. *Conf. Dan. vii.* 13. και γινου κυριος του αδελφου σου. *Gen. xxvii.* 29. ὁτι κυριος εστι των παθων ὁ λογισμος. 4 *Mac. ii.* 7. *Coll. Marc. ii.* 28. *Luc. vi.* 5. *Act. x.* 36. [*Ign. Magn.* 9.]

9 ἡ συναγωγη. *Susan.* 41. 60. [*Jos. Bell. vii.* 3. 3.]

10 και κατηγορησεν αυτων πονηρα. 1 *Mac. vii.* 25. επηρωτησαν. 2 *Mac. iii.* 37. ει. (*annon.*) *Conf. Act. xxi.* 37. [και γαρ νομον εχομεν εν σαββατῳ μη θεραπευσαι τινα, οὑτος δε χωλους, και παραλυτικους, και τυφλους—εθεραπευσεν, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 1. *p.* 502. *Thilo. Conf. Lightfoot et Schoettgen ad loc.*]

11 [*Jos. Ant. iv.* 8. 37. *Buxtorf. Synag. Jud. cap.* 16.]

12 *Conf. Esa. xlv.* 9. 1 *Cor. ix.* 9. *Cap. x.* 31.

13 εκτεινον την χειρα σου. *Exod. vii.* 19. *et sæp.*

14 [συμβουλιον αγαγειν. *Ign. Polyc.* 7.] *Conf.* συμβουλια. 3 *Reg. i.* 12. *Tob. iv.* 18. και εβουλευσαντο κατα των ἁγιων σου. *Ps. lxxxii.* 3. [τας κατ' εμου διαβολας. *Jos. Ant. iv.* 2. 3.]

16 επετιμησεν. *Gen. xxxvii.* 10. *Ruth. ii.* 16. [φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21.] 1 *Mac. xv.* 9. *Conf. Marc. iii.* 12.

17 Ἡσαϊας ὁ προφητης. *Sir. xlviii.* 22. [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαϊᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. το ῥηθεν ὑπο του Αδαμ. *i.* 6.]

18 [ἡρετισαμην· ηγαπησα· ηρασθην. *Hesych.*] *Coll. Ps. cxxxi.* 14.

Μωϋσης ὁ παις Κυριου. *Jos. i.* 15. *Theod. Conf.* 2 *Tim. ii.* 23. *Ps. xxx.* 20.

20 εις τελος. *Ps. xii.* 1. εις νικος. *alii.* [τυφεται. καιεται. *Suid.*] ὁδον Κυριου, και κρισιν Θεου. *Jer. v.* 4. *Ps. xxxvi.* 6. *Esa. xxxii.* 16. *xxviii.* 25-27. *Sap. vi.* 6.

21 [*Capell. Critic. Sac. p.* 59, 60. *Conf. Küinoel ad loc.*]

22 ὡστε. *Gen. ix.* 15. *Jos. x.* 14. *Apoc. iii.* 18.

23 *Conf. Jer. xxiii.* 5. [εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20.]

24 *Conf. cap. x.* 25. *Marc. ix.* 25. [*Evang. Nicod. cap.* 1. και γοης εστι, και εν Βεελζεβουλ εκβαλλει τα δαιμονια, και τα παντα αυτῳ ὑποτασσεται.]

25 [ερευνητης γαρ εστιν εννοιων και ενθυμησεων. *Clem. Rom. i.* 21. μηδεν εστω εν ὑμιν ὁ δυνησεται ὑμας μερισαι. *Ign. Magn.* 6.] εἱς οικοδομων, και εἱς καθαιρων, τι ωφελησαν πλειον η κοπους; *Sir. xxxi.* 23.

26 [καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Coll. Ign. Trall.* 4. *Mart. Ign.* 2.] Σατανας—Σαταναν. *Conf. Gen. xix.* 24. 2 *Tim. i.* 18.

27 ουκ ημην προφητης εγω, ουδε υἱος προφητου. *Amos vii.* 14. 3 *Reg. xxi.* 35. 4 *Reg. ii.* 3. [*Conf. Jos. Ant. viii.* 2. 5. *vii.* 6. 3.] *Conf. Luc. xix.* 22. *Rom. iii.* 19. [λεγει αυτοις ὁ Πιλατος· τουτο ουκ εστιν εν πνευματι ακαθαρτῳ εκβαλλειν δαιμονια, αλλ' εν Θεῳ Ασκληπιῳ. *Evang. Nicod. ut sup.*]

28 [ἡ βασιλεια του Θεου. *Coll. cap. vi.* 33. 1 *Thess. ii.* 16. [οἱ Αποστολοι—εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.]

29 [ὁ αρχων του αιωνος τουτου διαρπασαι με βουλεται. *Ign. Rom.* 7. σκευη. *Conf. Vorst. de Heb. p.* 78, 79.]

30 *Conf.* 3 *Reg. xviii.* 21. 4 *Reg. vi.* 16. *Luc. ix.* 49, 50.

31 *Conf. Esa. lv.* 7. *Jer. vii.* 16. *Luc. xii.* 10. [πως δυναμαι βλασφημησαι—τον σωσαντα με; *Mart. Polyc.* 9.]

32 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. *Frag.* 6. κατ' ανδρος—λογον ειπεν, εν διαβολῃ ποιουσα. *Jos. Ant. xv.* 3. 9.] κατα του Κυριου. *Ps. ii.* 2.

33 [" φανερον το δενδρον απο του καρπου αυτου," οὑτως οἱ επαγγελλομενοι Χριστιανοι ειναι, δι' ὡν πρασσουσιν οφθησονται, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* § 14. *Conf. p.* 133. *Edit. Vossii.*] *Coll. Jac. iii.* 11, 12. γεωργιον ξυλου εκφαινει ὁ καρπος αυτου, οὑτως λογος ενθυμηματος καρδιας ανθρωπου. *Sir. xxvii.* 6.

34 ὁ γαρ μωρος μωρα λαλησει, και ἡ καρδια αυτου ματαια νοη-

σει, κ. τ. λ. *Esa. xxxii.* 4-8. εκ σπερματος οφεως. *xiv.* 29. καρδιαι δικαιων μελετωσι πιστεις, στομα δε ασεβων αποκρινεται κακα. *Prov. xv.* 28. καρδια σοφου νοησει τα απο του ιδιου στοματος, επι δε χειλεσι φορεσει επιγνωμοσυνην. *xvi.* 23.

35 εις αληθειαν εξοισει κρισιν. *Esa. xlii.* 3. *Conf. Sir. xx.* 30. [*Coll. Philo.* 3 *Alleg.* § 34. *p.* 108. *Mangey.*]

36 ελευσονται εν συλλογισμῳ ἁμαρτηματων αυτων δειλοι, και ελεγξει αυτους εξεναντιας τα ανομηματα αυτων. *Sap. iv.* 20. [αργον δε, το μη κατα πραγματος κειμενον, το ψευδες. *Chrysost. Hom.* 43 *in Matt. Robinson.*] *Conf. Ps. civ.* 19. [της μελλουσης κρισεως. *Mart. Polyc.* 11. ἑως ἡμερας κρισεως. *Test. XII Patr. p.* 544.]

37 [πασαν καταδικασαντα δαιμονικην πλανην. *Mart. Ign.* 2.]

38 και απεκριθησαν (*loquuti sunt*). *Conf.* 1 *Mac. ii.* 17. 1 *Reg. vii.* 10. *Esa. vii.* 11. *Jer. li.* 29.

39 γενεα σκολια και διεστραμμενη. *Deut. xxxii.* 5. ὁτι παντες μοιχωνται, συνοδος αθετουντων. *Jer. ix.* 2. *Conf. Apoc. xvii.* 5. 1 *Cor. xiv.* 22. *Exod. iv.* 1-9.

40 σημειον εστι τουτο τοις υἱοις Ισραηλ. *Conf. Ezech. iv.* 3. *xxiv.* 24. 27. [κητος· θαλασσιος ιχθυς παμμεγεθης. *Hesych.*] *Laudatur apud Ignat. p.* 165. *Edit. Voss.*] *CITAT.*

41 τι πλεον ανθρωπῳ; *Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym.* [Ιωνας Νινευΐταις καταστροφην εκηρυξεν, οἱ δε μετανοησαντες—και ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Heb. xi.* 7. πλειον. *Coll. cap. vi.* 25.

42 [Χριστιανισμον ακουειν. *Ign. Philad.* 6.]

43 διαπορευεται δε δι' ανυδρου ερημου. *Prov. ix.* 12. *Joel ii.* 20. *Esa. xxxiv.* 14. *Bar. iv.* 35. *Ephes. ii.* 2. [ανυδρους τοπους λεγει τας ερημιας. *Euthym.*] *Conf. Sir. xxxix.* 26.

44 [σαιρειν, Αττικ. σαρουν, Ἑλληνικ. *Mœris.* σχολην αγω, και ευ σχολην εχω, ου σχολαζω. *T. Magist.*]

45 συ, Κυριε, φυλαξεις ἡμας, και διατηρησεις ἡμας απο της γενεας ταυτης. *Ps. xi.* 7. [οἱ και ευεργετουμενοι χειρους γινονται. *Ign. Rom.* 5.] γενεα σκολια και παραπικραινουσα. *Ps. lxxvii.* 8. *Conf. Joan. v.* 14. *Luc. xi.* 26. ἑπτα (*multa*). *Conf.* 1 *Reg. ii.* 5.

46 *Conf.* 1 *Mac. iv.* 19. οἱ αδελφοι = συγγενεις. *Conf. Gen. xii.* 5. *xiii.* 8. *xxix.* 12. εἱστηκεισαν. *Ezech. x.* 17.

47 Ιδου Εγω, και παιδια ἁ μοι εδωκεν ὁ Θεος. *Esa. viii.* 18. γινου ορφανοις ὡς πατηρ, και αντι ανδρος τῃ μητρι αυτων· και εσῃ ὡς υἱος Ὑψιστου, και αγαπησει σε μαλλον η μητηρ σου. *Sir. iv.* 10.

50 [εστω γαρ ἡμιν μια οικειοτης και φιλιας ἑν συμβολον· ἡ προς Θεον αρεσκεια, και το παντα λεγειν τε και πραττειν ὑπερ ευσε-

βιας. *Philo. de Vict. p.* 855. και γαρ ειπεν ὁ Κυριος, "Αδελφοι μου ούτοι εισιν, οἱ ποιουντες το θελημα του Πατρος μου." *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. Joan. xv.* 14.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 CONF. *Luc. v.* 3. *Deut. xxviii.* 6.
2 *Conf. Deut. xviii.* 15.
3 [την δε ψυχης γεωργικην—επισκεψωμεθα, κ. τ. λ. *Coll. Philo. de Agricult. pass.* εγνων δε παροδευσαντας τινας εκειθεν, εχοντας κακην διδαχην· οὑς ουκ ειασατε σπειραι εις ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 9. *Coll. Clem. Rom. i.* 24.] *Luc. viii.* 5. Ιδου. *Gen. xli.* 41. *Exod. vii.* 1. *et pass.* εν παραβολαις. *Coll. Jud. ix.* 7-15. 2 *Reg. xii.* 1-7. 4 *Reg. xiv.* 9. 2 *Par. xxv.* 18. *Ezech. xvii.* 3. κ. τ. λ. *Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24.
4 εν τῳ σπειρειν αυτον. (*formatum ad Heb.* ב *cum infin.*) *Coll. Ps. l.* 1. 1 *Reg. i.* 7. *Ruth. iii.* 4. εν τῳ προσενεγκαι με. *Sir. vii.* 9. *x.* 11. *et sæp.* [εις το μη παραδεξασθαι τα σπειρομενα. *Ign. Ephes.* 9.]
5 [βαθος γης *i. e.* βαθεια γη. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 24.] σκοτος ὑδατων. 2 *Reg. xxii.* 12. *Coll. Ps. xvii.* 11. [σπειροντες αντι της βαθυγειου πεδιαδος ὑφαλμους αρουρας, η λιθωδη και αποκροτα χωρια, ἁ προς τῳ μηδεν πεφυκεναι βλαστανειν, και τα βληθεντα φθειρει σπερματα. *Philo. de Vit. Cont. p.* 898. *Par.* ανετειλεν· ανεβλαστησεν. *Hesych.*] *Conf. Esa. xv.* 6.
6 [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1.] δια το προσκεισθαι αυτον. *Deut. i.* 36. *Jacob. i.* 11.
7 *Conf. Heb. vi.* 8. *Prov. xxii.* 5.
8 εξ εμου ὁ καρπος σου εὑρηται. *Ose. xiv.* 9. [εκ του ἑνος πλειονα αυξει, και εκφερει καρπον. *Clem. Rom. i.* 24.]
10 ουχι παραβολη εστι λεγομενη αὑτη; *Ezech. xx.* 49. εὑρεσις παραβολων διαλογισμοι μετα κοπου. *Sir. xiii.* 25.
11 πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 16. *Comp.* [μυστηριον εστι το μη πασι γνωριμον, αλλα μονον τοις θεωρουμενοις. *Theod. in Rom. xi.* 25. ὁσα ειπον και εποιησαν οἱ Προφηται παραβολαις και τυποις απεκαλυψαν, ὡς μη ῥαδιως τα πλειστα ὑπο παντων νοηθηναι, κρυπτοντες την εν αυτοις αληθειαν, ὡς και τους ζητουντας εὑρειν και μαθειν. *Just. Mart.*] *Conf.* 1 *Cor. iv.* 1. δεδοται. *Coll. Eccles. iii.* 10. *Sap. vi.* 4. *x.* 10. *Act. iv.* 29. *Marc. iv.* 11. *Luc. viii.* 10. *Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14.
12 [αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Ign. Polyc.* 1.]
13 [ὁρωντες εστιν ὁτε ουχ ὁρωμεν, και ακουοντες ουκ ακουομεν, επειδαν ὁ νους μικρον ὁσον ἑτερῳ νοητῳ προσανεχῃ παρενθυμουμενος. *Philo.* 1 *Alleg. p.* 78. *Edit. Mangey.*]

14 [πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη αυτη, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* *i.* 23.] *Jer.* *v.* 21.

15 [αλλα κἀν ἡμεις καμμυσαντες το της ψυχης ομμα, κ. τ. λ. *Philo. de Somn. p.* 589. *Læsner.*] τον ιωμενον πασας τας νοσους σου. *Ps. cii.* 3. [ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf.* 2 *Cor. iv.* 4. *Jer. xvii.* 23. *xix.* 15. [παχυνοοι· παχυν νουν εχοντες, ανοητοι. *Hesych.*] και αφεθη αυτοις τα ἁμαρτηματα. *Marc. iv.* 12. *Luc. viii.* 10.

16 αλλα τα ωτα ακουειν δωσουσι. *Esa. xxxii.* 3. *xxxv.* 5. [μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 44.]

17 ειθε ην ὁ μεσιτης ἡμων, κ. τ. λ. *Job. ix.* 33. την σωτηριαν περιμενων Κυριου. *Gen. xlix.* 18. ορφανοι εγενηθημεν, ουχ ὑπαρχει πατηρ· μητερες ἡμων ὡς αἱ χηραι. *Thren. v.* 3. [οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. και δια τουτο οὑτω γενομενα ἡμιν μεν εστι φανερα, εκεινοις δε σκοτεινα· ὁτι ουκ ηκουσαν φωνης του Κυριου. *Barnab. Epist.* § 6.]

18 πασαν διηγησιν θειαν θελε ακουειν, και παροιμιαι συνεσεως μη εκφευγετωσαν σε. *Sir. vi.* 35.

19 [ὁ πονηρος (*Diabolus*). *Mart. Polyc.* 17.] και εκαθισεν ὁ λαος φαγειν και πιειν, και ανεστησαν παιζειν. *Exod. xxxii.* 6. [εις το μη παραδεξασθαι τα σπειρομενα. *Ign. Ephes.* 9.] οἱ πατερες ἡμων—ου συνηκαν τα θαυμασια σου. *Ps. cv.* 7. *Neh. viii.* 12. *Luc. viii.* 12. 1 *Joan. iii.* 9. *Marc. iv.* 15.

20 [μετα—προθυμιας και χαρας. *Mart. Ignat.* 3.] *Heb. x.* 34. *Act. xvii.* 11. 1 *Thess. i.* 6. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*]

21 [ουδεν φαινομενον αιωνιον· "Τα γαρ βλεπομενα, προσκαιρα," κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 3. διωγμον ὑπομενειν απειλησαντος. *Mart.* 2.] *Conf. Col. ii.* 7. *Ephes. iii.* 18. *Luc. viii.* 13. *Jac. i.* 22-24.

22 εν γῃ ανυδρῳ και ακαρπῳ. *Jer. ii.* 6. *Conf. Luc. xxi.* 34. 2 *Thess. ii.* 10. 1 *Tim. vi.* 9. *Tit. iii.* 14. *Sap. xviii.* 4.

23 [καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1.] αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15.

24 [παραβολη· ὁμοιωσις. *Hesych.*] ἡ βασιλεια των ουρανων. *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. [*Clem. Rom. ii.* 12.]

25 [εγνων δε παροδευσαντας τινας εκειθεν, εχοντας κακην διδαχην, οὑς ουκ εασατε σπειραι εις ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 9. ζιζανιον· ἡ εν τῳ σιτῳ αιρα. *Suid. lolium.*] *Conf. Jud. xv.* 4.

27 [ουκ εισιν φυτεια Πατρος, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11. *Philad.* 3. οικοδεσποτης. *Ephes.* 6.]

28 ὁσα επονηρευσατο ὁ εχθρος, κ. τ. λ. *Ps. lxxiii.* 3. [τουτο το

πραγμα, ουκ αργως εγενετο, αλλ' ὁ εχθρος ενηργησε, κ. τ. λ. Act. Thom. § 30. *εχθρε των ἁγιων. cap.* 23.] *Conf. inf.* 39.

29 [*ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. Clem. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*] 1 *Cor. iv.* 5.

30 *και επορευετο εις το πεδιον απενεγκαι τοις θερισταις. Draco.* 33. *προς το κατακαυσαι. Coll. cap. v.* 28. *προ του θερισμου. Esa. xviii.* 5. 1 *Cor. iv.* 5.

31 κοκκῳ σιναπεως: *Coll. Sir. xviii.* 10. [*ὁ σπορος κοκκου. Clem. Rom. i.* 24. *σιναπι*, Ἑλληνικως· *ναπυ*. Αττικως. *Mæris.*]

32 *Conf. Act. xix.* 20. *και ὡς γην αυξουσαν το ανθος αυτης, κ.τ.λ. Esa. lxi.* 11. *και ὑπο τους κλαδους αυτης αυλισθησεται. Sir. xiv.* 26. [*Clem. Rom. ii.* 2.] *Dan. ii.* 35. *Ezech. xvii.* 23. *CITAT.*

33 [*ισχυει δε το σατον μοδιον και ἡμισυ* Ιταλικον. *Jos. Ant. ix.* 4. 5.] *ενεκρυψεν. Conf. Ezech. iv.* 12. *Exod. xii.* 34. *Lev. vi.* 17. [*ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην—μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην, ὁ εστιν* Ιησους Χριστος. *Ign. Magn.* 10.]

35 *ἡμερα τῃ ἡμερᾳ ερευγεται ῥημα. Ps. xviii.* 2. [*συ*, Κυριε, *ὁ αποκαλυπτων μυστηρια αποκρυφα, και εκφαινων λογους απορρητους οντας, κ. τ. λ. Act. Thom.* § 10. *καταβολη. Clem. Rom. i.* 57.] *απο καταβολης κοσμου.* מִנִּי־קֶדֶם *LXX.* [*καταβολη γενεσεως. Philo. ad Cai. p.* 1009.] *Conf. Ps. cxliv.* 7. *Sap. viii.* 8.

37 [*τῳ κατα σαρκα εκ γενους* Δαβιδ, *τῳ υἱῳ ανθρωπου. Ign. Ephes.* 20. *Conf.* 9.]

38 *Conf. Jacob. ii.* 5. [*εστιν οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. Clem. Rom. ii.* 6.] *εκ σπερματος οφεως. Esa. xiv.* 29. [*Conf. πρωτοτοκος εστι του* Σατανα. *Polyc. Phil.* 7. *τεκνα φωτος. Ign. Philad.* 2. *ὁ πονηρος (Diabolus). Act. Thom.* § 45. *Barnab. Ep.* § 21.]

39 *Conf. Joan. viii.* 44. 1 *Joan. iii.* 8-10. *ὁ εχθρος. Coll. Gen. iii.* 15. *Ephes. ii.* 15, 16. [*μεχρι της συντελειας του αιωνος. Nicod. Evang. p.* 760. *Thilo.*] *Conf. sup.* 28.

40 *και εν συντελειᾳ ανθρωπου αποκαλυψις εργων. Sir. xi.* 27. [*συλλεγεται· συναγεται. Hesych.*] *Coll. Sap. xviii.* 4. *και εσται ὁν τροπον εαν τις συναγαγῃ αμητον ἑστηκοτα, κ. τ. λ. Esa. xvii.* 5.

41 *Coll. Ose. vi.* 9. *Cap. xviii.* 7.

42 Κυριος *παντοκρατωρ εκδικησει αυτους εν ἡμερᾳ κρισεως, δουναι πυρ και σκωληκας εις σαρκας αυτων, και κλαυσονται εν αισθησει ἑως αιωνος. Judith xvi.* 17. *τους οδοντας αυτου βρυξει και τακησεται. Ps. cxi.* 10. *Coll. cap. viii.* 12.

43 *δια τουτο ληψονται βασιλειαν ευπρεπειας, κ. τ. λ. Sap. v.* 16-19. [*ὁ ακουων, ακουετω. Ign. Smyrn. p.* 195. *Vossii.*] *Conf. Esa. l.* 5. *lx.* 1.

44 *Conf. Job. xvi.* 17. αποˊ (*præ*). *Ps. xi.* 5. *Esa. ii.* 10. 19. *Prov. xxv.* 2. *Sir. xl.* 18. οὑτοι εισι θησαυροι δικαιοσυνης. *Esa. xxxiii.* 6. *Prov. ii.* 6, 7.

45 εμποροι. *Gen. xxxvii.* 28. 1 *Mac. iii.* 41. ανθρωπος ἱερευς. *vii.* 14. *Conf. Prov. xxxi.* 16.

46 [τους πνευματικους μαργαριτας. *Ignat. Ephes.* 11.]

47 [καθαπερ βολον ιχθυων παντας εν κυκλῳ σαγηνευσας επισπαται. *Philo. Vit. Mos. tom. ii. p.* 95.] *Conf. cap. iv.* 19.

49 *Conf. Exod. ix.* 20, 21. *Ps. xxi.* 22. *Ezech. xliv.* 23. *Mal. iii.* 18. και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. *Dan. xii.* 12.

50 *Coll. cap. viii.* 12. [*Clem. Rom. ii.* 8.]

52 δια τουτο. [לכן] *Conf. Jud. viii.* 7. *Jer. xxx.* 26. [*Est mera transitionis formula. Kuinoel.*] μαθητευθηναι εις τα θεια διδαγματα. *Just. Mart. Apol.* 1.] *Coll. cap. xxvii.* 57. [μαθητευομενος εις το ονομα του Χριστου. *Dial. cont. Tryph.* εν δε τοις αδικημασιν αυτων μαλλον μαθητευομαι. *Ign. Rom.* 5. οικοδεσποτης. *Jos. c. Ap. ii.* 11. οικιας δεσποτης—ουκ οικοδεσποτης. *Phrynic. p.* 373. *Lobeck.*] εκβαλλει. *Coll. Esa. xlii.* 3. *Conf. Joan. xiii.* 34. 1 *Joan. ii.* 7.

54 [δι' αγαπην της πατριδος. *Clem. Rom. i.* 55.] *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. *Joan. vii.* 15. 1 *Esd. viii.* 23. *ix.* 48.

55 τεκτων. *Conf.* 4 *Reg. xxii.* 6. 2 *Par. xxiv.* 12. *Esa. xl.* 19. [*Conf. Just. Mart. Dial. c. Tryph.* § 88. τον αδελφον Ιησου του λεγομενου Χριστου, Ιακωβος ονομα αυτῳ. *Jos. Ant. xx.* 8. 1.] *Conf. Gal. i.* 19. [τεκτων· πας τεχνιτης. *Hesych.*] *Marc. vi.* 3.

56 προς ἡμας. *Conf. Joan. i.* 1. *Marc. xiv.* 49. 1 *Cor. xvi.* 6. *Philem.* 13. *Prov. ii.* 6. [τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννεθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι υἱον Θεου και βασιλεα, κ. τ. λ. *Evang. Nicod.* § 1. *p.* 502. *Thilo.*]

57 *Coll. Jer. xi.* 21. *Cap. xi.* 6. [του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν. *Ign. Ephes.* 18.]

58 [ουδε ἡ πιστις τα της απιστιας, ουδε ἡ απιστια τα της πιστεως (πρασσειν ου δυνανται). *Ign. Ephes.* 8.]

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 [ΑΛΗΘΩΣ επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου τετραρχου καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1.]

2 [αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Ign. Trall.* 9. καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. *Ephes.* 13.] *Conf. Gen. xxii.* 5. [*Jos. Ant. xv.* 1. *xvii.* 3. *xviii.* 1. *Vit.* § 9.] τοις παισιν αυτου. (*aulicis suis.*) *Conf.* 1 *Mac. i.* 6, 7.

3 *Coll.* 3 *Reg. xxii.* 27. 1 *Mac. ix.* 53. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 1. εκρατησαν αυτον, και ενεκλεισαν αυτον. *Evang. Nicod. p.* 604. *Thilo.*]

4 *Coll.* 3 *Reg. xvii.* 18. *Marc. vi.* 18.

5 [ὡς· αληθως. *Hesych.*] *Coll. Neh. vii.* 2. *Marc. vi.* 19. ὁτι προφητης εστι, κ. τ. λ. *Gen. xx.* 7.

6 [ηρεσε με, Αττικως· ηρεσε μοι, Ἑλληνικως και κοινον. *Mœris.* παντες οἱ πρωτοι της Συριας και της ὑπηκοου χωρας, ἑορταζοντες την γενεσιον ἡμεραν του παιδιου (του βασιλεως). *Jos. Ant. xii.* 4. 7. *xv.* 11. 6.] *Coll. Ose. vii.* 5. και ηγαγον την ἡμεραν εκεινην ἡμεραν ευφροσυνης μεγαλης. 1 *Mac. vii.* 48.

7 [ελαλησεν μεθ' ὁρκου. *Clem. Rom. i.* 8.]

8 [προβιβασθεις, προαχθεις. *Hesych.*] *Conf. Sir. xxv.* 19.

9 οἱ συνανακειμενοι συγγενεις. 3 *Mac. v.* 39.

10 [και πεμψας προς αυτον ησπαζετο. *Jos. Ant. viii.* 2. 6.]

12 [πιναξ. *Jos. Ant. viii.* 3. 8. ὁ του Αποστολου Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1.] *Conf. Job. i.* 18. απηγγειλε τῳ ανδρι αυτης. *Jud. xiii.* 10. [σωμα. πτωμα. *Hesych.*] *Conf. Marc. vi.* 29.

13 [πεζῃ βαδιζω, νειν γαρ ουκ επισταμαι. *Suid. Jos. Bell. iii.* 1. 3.] και αναχωρησας εις τον ερημον. 2 *Mac. v.* 27.

14 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *ii.* 9.] *Conf. Esa. liii.* 4. *lxiii.* 7-9.

15 [και απελυσεν αυτους. *Jacob. Protevang. p.* 256. *Thilo.*] *Marc. vi.* 35. [ὡρα· καιρος επιτηδειος. *Suid.*] *Luc. ix.* 12.

16 *Coll. Prov. iii.* 28. *Tob. i.* 6. *Ezech. xviii.* 7.

19 *Conf. Deut. iv.* 19. *Marc. viii.* 6, 7. [αναβλεψας εις τον ουρανον. *Mart. Polyc. ix.* 14. *Jos. Ant. xi.* 5. 6.] ευλογημεναι αἱ αποθηκαι σου, και τα εγκαταλειμματα σου. *Deut. xxviii.* 5. [ανακλιθηναι. *Act. Thom.* § 4.]

22 *Coll. Deut. i.* 1. *Marc. vi.* 45. *Luc. xiv.* 23. και απελευσεν αυτον, και απηλθεν. *Ps. xxxiii.* 1.

24 [παραγενομενον ἱστησι μεσον του πληθους. *Jos. Ant. vi.* 4. 5. στας μεσος αυτων. *xiv. ii.* 1. *Krebs.*] μεσον του χειμαρρου ὁριον. *Deut. iii.* 16. *Num. xxxv.* 5.

25 [κατα τεταρτην μαλιστα φυλακην προσηγε την αυτου στρατιαν Γεδεων. *Jos. Ant. v.* 6. 5. φυλακαι της νυκτος· αἱ διαιρεσεις, καθ' ἁς οἱ φυλακες τας φυλακας αλληλοις εγχειριζουσι. *Suid.*] εν τῃ θαλασσῃ ἡ ὁδος σου, κ. τ. λ. *Ps. lxxvi.* 19.

26 [*Conf. Jos. Bell. Jud. iii.* 8. 3.] *Conf. Marc. vi.* 49. 4 *Reg. vi.* 6. απο των κριματων σου εφοβηθην. *Ps. cxviii.* 120. *lxiv.* 8. [και εντρομος γενομενος ενομισα φαντασμα ειναι. *Nicod. Evang. p.* 646. *Thilo.* φασμα· φαντασμα, σημειον, τερας. *Hesych.*]

27 *Conf. Exod. vi.* 2, 3. *Marc. vi.* 50.

28 [Πετρος. *Conf. Clem. Rom. i.* 5. *ii.* 5. *Fragm.* 10. *Ign. Rom.* 4. *Smyrn.* 3.]

29 [καταβας της νηος. *Ign. Mart.* 3.] ὁ δε Θεος ἡμων—παντα ὁσα ηθελησεν, εποιησε, κ. τ. λ. *Ps. cxiii.* 3. (11.)

30 εκαλυψεν (κατεποντισεν *alii*). *Ps. cv.* 11. αρα το ὑδωρ αν κατεποντισεν ἡμας. *cxxiii.* 4. 2 *Reg. xx.* 20. *Eccles. x.* 12. σωσον με. *Ps. vi.* 4. *xi.* 1. *et sæp.*

31 εις τι. *Sap. iv.* 17. [εις τι ἡ φλυαρια αὑτη; *Evang. Nicod. p.* 624. *Thilo.*] εις τι τουτο; *Gen. xii.* 18. *Aquil. sec. cod. Mosqu. Schleus.* [ποσῳ μαλλον ὑμας, ολιγοπιστοι; *Act. Thom.* § 28. οἱ δισταζοντες περι της του Θεου δυναμεως. *Clem. Rom. i.* 46. *Barnab. Epist.* § 19.] εις τι = ἱνατι, δια τι; επιλαβετο. *Esa. iv.* 1. *Jud. xix.* 25.

32 *Conf. Jona. i.* 15. εμβας εις πλοιον. 1 *Mac. xv.* 37.

33 αληθως Κυριος ὁ Θεος, αυτος ὁ Θεος. 3 *Reg. xviii.* 39. *Coll. cap. xxvii.* 54. *Marc. xv.* 39. [ὁτι Θεου υἱος ην. *Ign. Fragm.* 8. *Ign. Ephes.* 20. *Clem. Rom. ii.* 1.]

36 διηλθε θερος, παρηλθεν αμητος, και ἡμεις ου διεσωθημεν.—Και μη ῥητινη ουκ εστιν εν Γαλααδ, η ιατρος ουκ εστιν εκει; διατι ουκ ανεβη ιασις θυγατρος λαου μου; *Jer. viii.* 20-22. 2 *Mac. iii.* 29.

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΣ. *Conf. Esd. vii.* 6. οἱ απο Γαζης. 1 *Mac. xi.* 61, 62. *Jud. xii.* 8.

2 [παραδοσις· αγραφος διδασκαλια. *Hesych.*] *Conf. Joan. ii.* 6. *Heb. ix.* 10. [αρτον εσθιειν. *Conf. Vorst. Heb. p.* 695.]

3 [ὁτι νομιμα πολλα τινα παρεδοσαν τῳ δημῳ οἱ Φαρισαιοι εκ Πατερων διαδοχης, ἁπερ ουκ αναγεγραπται εν τοις Μωσεως νομοις, και δια τουτο ταυτα το Σαδδουκαιων γενος εκβαλλει, λεγον εκεινα δειν ἡγεισθαι νομιμα τα γεγραμμενα, τα δ' εκ παραδοσεως των Πατερων μη τηρειν. *Jos. Ant. xiii.* 10. 6.]

5 *Conf. Lev. xx.* 9. *Deut. xxvii.* 16. Κορβαν, ὁ εστι δωρον. *Marc. vii.* 11. ου μη. *neutiquam, minimè. Ps. xxxvi.* 10. *lviii.* 13. [εν οἱς μετα τινων αλλων και τον καλουμενον ὁρκον Κορβαν καταριθμει· παρ' ουδενι δ' αν οὑτος εὑρεθειη πλην μονοις Ιουδαιοις· δηλοι δ' ὡς αν ειποι τις εκ της Ἑβραιων μεθερμηνευομενος διαλεκτου, δωρον Θεου. *Jos. c. Ap. i.* 22. *Ant. iv.* 4. 4.]

6 *Conf. Marc. vii.* 9. [μηδαμως ακυρουν αυτοκρατορος ανδρος εντολας. *Jos. Ant. xviii.* 9. 8. κυρωσειν την προαιρεσιν. *x.* 11. 6.]

7 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ, ὁ λαος οὑτος τοις χειλεσιν με τιμᾳ,

ἡ δε καρδια αυτων πορρω απεστιν απ' εμου. *Clem. Rom. ii.* 3.] και προεφητευσεν Ελιεζερ—λεγων. 2 *Par. xx.* 38. *Esd. v.* 1.

9 *Ps. xi.* 2. *lxi.* 4. *Jer. ix.* 8. *xii.* 2. *Ezech. xxxiii.* 31. *Sir. xii.* 16. *Jud. xvi.* 15. *Tit. i.* 14. [μη προσεχοντες τῳ νομῳ του Θεου, αλλ' εντολαις ανθρωπων. *Test. XII Patr. p.* 696.]

10 *Conf. Jud. ix.* 7. *Prov. ix.* 15. *Marc. xii.* 43.

11 τα εκπορευομενα δια των χειλεων μου. *Ps. lxxxviii.* 34. 1 *Reg. ii.* 3. *Conf. Marc. vii.* 15. [κοινον, ακαθαρτον, κοινοφαγια. *Jos. Ant. xi.* 8. 7. βδελυκτον. *Hesych.* κοινοι. μιαινει. *Suid.*]

12 ειρηνη πολλη τοις αγαπωσι τον νομον σου, και ουκ εστιν αυτοις σκανδαλον. *Ps. cxviii.* 165. [*Ign. Ephes.* 18.]

13 [οὑτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος. *Ignat. Trall.* § 11. δια το μη ειναι αυτους φυτειαν Πατρος. *Philad.* 3.] *Coll. Ps. cxxvi.* 1.

14 [τυφλῳ προς βλεποντος σκηριπτομενοι, και ἡγεμονι της ὁδου οἱ χρωμενενοι πεπηρωμενῳ, πιπτειν εξ αναγκης οφειλουσιν. *Philo de Test. II. p.* 376.] πλανωντες και πλανωμενοι. 2 *Tim. iii.* 13. *Conf. Apoc. xxii.* 11. *Cap. xxiii.* 32. ιδετε, ὁτι εκτετυφλωνται παντες, κ.τ.λ. *Esa. lvi.* 10. *Thren. iv.* 14. *Sym.*

15 [φρασον· ειπε λεξον, ἑρμηνευσον. *Hesych. Conf. Fisch. Prolus. p.* 622-624.] πασαν διηγησιν θειαν θελε ακουειν, και παροιμιαι συνενεως μη εκφευγετωσαν σε. *Sir. vi.* 35.

16 [ακμην. *plenius.* κατ' ακμην χρονου, *in acumine et puncto temporis. Valck.* λανθανοντος ακμην κακου τουτον αυτοκρατορα παρειληφοτος. *Jos. Ant. xix.* 1. 15. *xvii.* 11. 5. *Clem. Rom. i.* 36.]

17 διηκει και χωρει δια παντων. *Sap. vii.* 24. [αφεδρων και λουτρων, βαρβαρα. *Suid. Coll. Sturz. p.* 150. εν αφεδρῳ αἱματος. *Psalt. Sal. viii.* 13.] *Conf. Col. ii.* 21-23. [χωρειν· απελθειν. *Hesych. Clem. Rom. i.* 47. *Ign. Magn.* 5.] 1 *Cor. vi.* 13. *Coll.* 1 *Mac. i.* 62. [αφεδρωνες· σελλαι, σελλαρια σωτηρια, αναγκαια. *Hesych. Fisch. Prolus. p.* 698-700.] *Conf. Marc. vii.* 19.

19 τα αρεστα της καρδιας. *Conf. Jer. ix.* 14. *xvi.* 12. [απεχομενοι πασης—ψευδομαρτυριας. *Polyc. Phil.* 2.] *Coll. Ephes. iv.* 31. *Col. iii.* 8. *Sap. xiv.* 25, 26. *Bar. ii.* 8.

20 διαρρηξατε τας καρδιας ὑμων, και μη τα ἱματια ὑμων. *Joel. ii.* 13. *Sir. xxi.* 24-28. [ουδεν φαινομενον, αιωνιον. *Ign. Rom.* 3.]

22 αναστησω τῳ Δαβιδ ανατολην δικαιαν, κ. τ. λ. *Jer. xxiii.* 5. *Esa. xi.* 1. 10. *Ps. cxxxi.* 11. εκραυγασε φωνῃ μεγαλῃ. *Esd. iii.* 13. *Conf. Esa. xxxiii.* 2. *Marc. vii.* 26. [εκραυγασα μεταξυ ων, ελαλουν μεγαλῃ φωνῃ. *Ign. Philad.* 7.] *Conf. Sir. xlv.* 25.

23 και ερωτησουσι σε τα εις ειρηνην. 1 *Reg. x.* 4. και απελυσεν αυτον, και απηλθεν. *Ps. xxxiii.* 1. ουσα οπισθεν αυτου. *Gen. xviii.* 10.

Ruth. ii. 7. [ηρωτα τον Θεον. *Jos. Ant.* v. 1. 14. επεβοων και ηρωτων τον Ασιαρχην. *Mart. Polyc.* 12.] εν τη ὁδῳ οπισθεν αυτου. 2 *Reg.* xiii. 34. και εβοησεν οπισω αυτης. 3 *Reg.* xvii. 11.

24 ὡς ποιμην ποιμανει το ποιμνιον αυτου, κ. τ. λ. *Esa.* xl. 11. *Conf. cap.* x. 5, 6. *Luc.* xv. 24. *Joan.* i. 11.

26 [καλον το δυναι απο κοσμου τουτου προς τον Θεον. *Ign. Rom.* 2.] *Coll. cap.* vii. 6. *Jer.* iv. 3.

27 ναι, ναι ὁ Θεος του πατρος μου. *Judith.* ix. 12. [ψιχαι· αἱ αποπιπτουσαι των αρτων τεμνομενων ψιχιαι. *Hesych.*] και γαρ. *Ps.* cxxxviii. 10. *Conf.* lxxxiii. 10. *Luc.* xv. 19.

28 γενηθητω. *Coll. cap.* vi. 10.

29 εκαθητο. *Conf. cap.* xiii. 1, 2. *Marc.* vii. 31.

30 *Conf. Marc.* vi. 54-56. *Cap.* xvii. 18.

32 [ελεησεν γαρ ἡμας, καὶ σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom.* ii. 1. εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον. i. 23. νηστις· αδειπνος, ασιτος. *Suidas. Phrynic. Lobeck. p.* 526.] *Conf. Jud.* viii. 5.

33 *Conf. Exod.* xvi. 3. *Esa.* xli. 18. *Deut.* viii. 2-4.

36 [ευχαριστουσα τῳ διδασκαλῳ και ὑφηγητῃ Θεῳ. *Philo, p.* 440. οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. *Clem. Rom.* i. 38.]

39 *Conf. Marc.* viii. 10.

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 COLL. *Exod.* xvii. 2. 7.

2 [ευδια· ἡ ανευ ανεμων ἡμερα. *Suid. Ignat. Smyrn.* 11.]

3 και εγεννηθη πρωϊ. *Num.* xxii. 41. ει γαρ τοσουτον ισχυσαν ειδεναι, ἱνα δυνωνται στοχασασθαι τον αιωνα, τον τουτων δεσποτην πῶς ταχιον ουχ εὗρον; *Sap.* xiii. 9. και ἡ ασιδα εν τῳ ουρανῳ εγνω τον καιρον αυτης, κ. τ. λ. *Jer.* viii. 7. [πυῤῥαζει. *Conf. Fisc. Prolus. p.* 643-645.] *Conf. Sap.* xiii. 1-7. ους μεν γαρ ῥηματα διακρινει. *Job.* xii. 7. [τους καιρους καταμανθανε, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 3. ἡμερα και νυξ αναστασιν ἡμιν δηλουσιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 24.]

4 υἱοι ανομοι, σπερμα μοιχων και πορνης. *Esa.* lvii. 3.

6 [ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην, και μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην ὁ εστιν Ιησους Χριστος. *Ign. Magn.* 10.] ὁρατε—και φυλαξεσθε. *Exod.* xxxi. 13. *Conf. cap.* iii. 7.

7 [*post* λεγοντες *subintelligi debet* ταυτα λεγει. *nam* ὁτι *solet præmitti verbis, quæ quis dixit, ut Heb.* כי *atque* אשר*, ita ut redundet. Kuinoel.*] *Conf. Marc.* iii. 30. viii. 16. [*Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 621.]

8 συλλαμβανονται εν διαβουλιοις οἱς διαλογιζονται. *Ps.* ix. 23. cxxxviii. 1-4. ειπε δε εν ἑαυτῳ. *Est.* vi. 6. *Sir.* xlii. 20. [δεδοικως, μη τινα των ολιγοψυχων η ακεραιοτερων αποβαλῃ. *Mart. Ign.* 1. ολιγοπιστοι. *Act. Thom.* § 28.]

11 μικρα ζυμη ὁλον το φυραμα ζυμοι. *Gal. v.* 9. ἡτις εστιν ὑποκρισις. *Luc. xii.* 1. 1 *Cor. v.* 8. [προσεχε απο κακουργου. *Sir. xi.* 33. *xvii.* 14. *Conf. Lev. ii.* 11. *vi.* 17. *x.* 12.

12 [εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9.] ψωμιει αυτον αρτον συνεσεως και ὑδωρ σοφιας ποτισει αυτον. *Sir. xv.* 3.

13 [Φιλιππος δε Πανεαδα, την προς ταις πηγαις του Ιορδανου κατασκευασας, ονομαζει Καισαρειαν. *Jos. Ant. xviii.* 2. 1. *v.* 6.]

14 *Conf. Jer. i.* 5. 10. *Sir. xlviii.* 1-9. 2 *Mac. ii.* 5.

16 [ὁτι Θεου υἱος ην. *Ign. Fragm.* 8. τῳ υἱῳ ανθρωπου και υἱῳ Θεου. *Ephes.* 20.] *Conf.* 1 *Joan. v.* 11, 12.

17 μετα αυτου βραχιονες σαρκινοι, μεθ' ἡμων δε Κυριος ὁ Θεος, κ.τ.λ. 2 *Par. xxxii.* 8. *Conf. Sir. xvii.* 31. *Alex. Comp. Sap. vii.* 1, 2. *Ephes. vi.* 12. 1 *Cor. xv.* 50. Βαρ-Ιησους, *Coll. Act. xiii.* 6.

18 δικαιως εκληθη το ονομα αυτου Ιακωβ, κ. τ. λ. *Gen. xxvii.* 36. οικοδομησω εις γενεαν και γενεαν τον θρονου σου. *Ps. lxxxviii.* 2-4. [ἡδρασμενην, ὡς επι πετραν ακινητον, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 1. ἡ εκκλησια Ιησου Χριστου. *Coll. Ignat. Ephes.* 5. πυλαι ᾳδου. *Conf. Nicod. Evang. cap.* 21. πρωτοκορυφαιος Πετρος. *Clem. Fragm.* 10.]

19 [συ μεν δησεις ἁ δει δεθηναι, και λυσεις ἁ δει λυθηναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Frag.* 10. *Jacobs.*] *Conf. cap. xviii.* 18.

20 διεστειλατο. *Judith. xi.* 12. [*interdixit. Gloss.*]

21 [απεκτανθησαν απο των μιαρων. *Clem. Rom. i.*. 45. εξαιρετον δε τι εχει το ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii.* 1.] αποκτανθηναι. *Coll. Hab. i.* 17. *Dan. ii.* 13. 1 *Esd. iv.* 7. [*Sturz.* 119. 128.] *Apoc. ix.* 18. εν τῃ τριτῃ ἡμερᾳ. (*tertio die, intra triduum.*) *Coll. Gen. xl.* 13. 19, 20. *Deut. xiv.* 28. *et xxvi.* 12. *Krebs. p.* 87-89.

22 [ἱκετευοντας αυτον ἱλεως γενεσθαι. *Clem. Rom. i.* 2. πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ Γραφη αὑτη. 23.] = μη λεγετω ὁ βασιλευς οὑτως. 3 *Reg. xxii.* 8. = μη γενοιτο. *Conf.* 1 *Reg. xx.* 2. *Sym.* 2 *Reg. xx.* 20. ου μη *neutiquam. Ps. xxxvi.* 10. *lviii.* 13.

23 [του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18. οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου. *Clem. Rom. ii.* 1. και στραφεις ειπεν προς αυτους. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Luc. ix.* 55. 2 *Reg. xix.* 22. 3 *Reg. xiv.* 9. *Alex. Esa. xxxviii.* 17. αντικειμενος. *Job. i.* 6. *Theod.* Σαταν. *Aquil.*

24 *Conf.* 2 *Tim. ii.* 3. *Joan. xii.* 35. 2 *Cor. vi.* 4, 5. και οἱ ποιμενες αυτων ουκ επασχον ουδεν επ' αυτοις. *Zach. xi.* 5. [οὑτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, κ.τ.λ. *Ign. Tral.* 11. *Smyrn.* 1. εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι.

Clem. Rom. ii. 6.] ακολουθησω οπισω σου. 3 *Reg. xix.* 20. [περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart. Ign.* 2. ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Philad.* 2.]

25 σωσαι την ψυχην. *Amos. ii.* 14, 15. μη συναπολεσῃς μετα ασεβων την ψυχην μου. *Ps. xxv.* 9. *Cap. x.* 38.

26 και ουκ εστιν ανταλλαγμα πεπαιδευμενης ψυχης. *Sir. xxvi.* 14, 15. *Conf. Prov. vi.* 32. [κερδανειν γαρ κερδος μεγιστον, την ειρηνην. *Philo de Abr. ii. p.* 31. *Mangey. Conf. Clem. Rom. ii.* 6. *Ignat. Rom.* 6. και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2.] Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26.

27 *Conf.* 2 *Tim. iv.* 8. [πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι εκαστῳ των εργων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 11.] εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Deut. xxxiii.* 2. *Ps. lxvii.* 17. *Conf. cap. xxv.* 31. [*Clem. Rom. i.* 34.]

28 αμην, αμην = αληθως. *Coll. Luc. xxi.* 31, 32. [οἱ φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου. *ii.* 12. *et sæp. ap. Ignat.*]

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1 ΚΑΙ εγενηθη πρωϊ. και παραλαβων Βαλακ τον Βαλααμ, ανεβιβασεν αυτον επι την στηλην του Βααλ, κ. τ. λ. *Num. xxii.* 41. κατ' ιδιαν. 2 *Mac. xiv.* 21. αναφερει. *Conf. Neh. xii.* 31. 1 *Par. xv.* 3, 12.

2 εσημειωθη εφ' ἡμας το φως του προσωπου σου Κυριε. *Ps. iv.* 6. ἡ μορφη μου ηλλοιωθη. *Dan. vii.* 28. ὁποτε μεμορφωκε τον τροπον αυτου εμπροσθεν Αβιμελεχ. *Ps. xxxiii. (tit.) Sym.* εμπροσθεν αυτων. *Coll. Esa. xlv.* 1. *Thren. iv.* 7. και φεγγος αυτου ὡς φως. *Hab. iii.* 4. *Apoc. i.* 16. και το προσωπον αυτου ὡς ὁ ἡλιος. *x.* 1. *xxi.* 23. [λευκα· φαιδρα, λαμπρα. *Hesych.* οἱ εμπροσθεν αυτης. *Act. Thom.* § 7.]

3 *Coll. Marc. ix.* 4. [*Nicod. Evang. cap.* 25.]

4 [σκηνη· ἡ απο ξυλων, η περιβολαιων οικια. *Hesych.*] ειναι. *Conf. Jos. xxiv.* 7. *Ezech. iii.* 15.

5 και ιδου Συμεων ὁ αδελφος ὑμων, οιδα ὁτι ανηρ βουλης εστιν· αυτου ακουετε. 1 *Mac. ii.* 65. *Coll. Exod. xvi.* 10. *Ezech. xliii.* 2. *Cap. iii.* 17. [εν αγαπῃ ακουσαι μου. *Trall.* 12. μη ακουετε αυτου. *Philad.* 6. ὁ του αγαπητου και ευλογητου παιδος σου—πατηρ. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf.* 2 *Pet. i.* 17, 18.

6 *Conf. Esa. vi.* 5. *Ezech. ii.* 1. *Dan. x.* 8. *Judith. ii.* 28.

8 *Conf. Marc. ix.* 8.

9 παρελθων οψομαι το ὁραμα το μεγα τουτο. *Exod. iii.* 3. *Deut.*

xxviii. 34. [εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24. αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Ign. Trall.* 9.] *Conf. Marc. ix.* 9. ἑως οὑ. *Eccles. xii.* 2.

11 [και επι την σεμνην της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην αποκαταστηση ἡμας. *Clem. Rom. i.* 48. *Ign. Smyrn.* 11. αποκαταστασις· τελειωσις. *Hesych.*] *CITAT.*

12 και ποιησεις εν εμοι ελεος. *Gen. xl.* 14. *Dan. xi.* 7. μελλει. *Conf. Sap. xviii.* 4. [οἱ γαρ θειοτατοι προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο εδιωχθησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Smyrn.* 2.]

14 [γονυπετησαι· προσκυνησαι. *Suid.* μετα γονυκλισιας και δεησεως. *Mart. Ign.* 7. γονυπετει· ἱκετευει. *Hesych.*]

15 πολλακις. *Sir. xix.* 15. [σεληνιαζομενοι. *Act. Thom.* § 12.]

17 *Coll. Phil. ii.* 15. *Luc. ix.* 41. [ἑως ποτε ταπεινοις την ψυχην σου; *Jac. Protevang. cap. ii. Thilo. p.* 174. αγαπη παντα ανεχεται. *Clem. Rom. i.* 49. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Ign. Polyc.* 1.]

18 [ὁπου γαρ ηὑρισκε (ὁ Ιησους) τους εμους δουλους, εδιωκεν αυτους, και ὁσους ανθρωπους εποιουν εγω (ὁ Διαβολος) κυλλους, τυφλους,—δια λογου μονου ιατο αυτους. *Nicod. Evang. cap.* 20.] *Coll. Marc. ix.* 25. [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. *Nicod. Evang. cap.* 6—8.]

20 *Coll. cap. xiii.* 31. [ουδε ἡ πιστις τα της απιστιας, ουδε απιστια τα της πιστεως. *Ign. Ephes.* 8. ουδεν γαρ αδυνατον παρα τῳ Θεῳ, ει μη το ψευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 27.]

21 εκπορευεται. *Ps. xviii.* 5. [νηφοντες προς ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7. της προσευχης και της νηστειας. *Mart. Ign.* 1.]

23 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Dan. ix.* 24-27.

24 [προσεταξεν εισφερειν σικλου το ἡμισυ καθ' ἑκαστον, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iii.* 8. 2. και φορον, ὁν αν ταξῃ, τελεσειν ὑπισχνουμενος. *x.* 1. 1.] *Conf. Neh. x.* 32. 1 *Mac. xiii.* 39. *Marc. xii.* 14.

25 [Ιγνατιος ειπεν, Ναι. *Mart. Ign.* 2. κηνσος. *Conf. cap. xxii.* 17. 19. = επικεφαλαιον. *Hesych.* τι δοκειτε; *Clem. Rom. i.* 43. *ii.* 7.]

26 αλλοτριων. *Conf. Ps. xlviii.* 10. *Sir. xl.* 29. ελευθεροι. *Conf.* 1 *Mac. i.* 4. *Deut. xxi.* 14.

27 εμον το αργυριον, και εμον το χρυσιον, λεγει Κυριος παντοκρατωρ. *Agg. ii.* 9. κατα τον στατηρα. *Exod. xxxviii.* 24. *Aquil.* κατα τον σικλον τον ἁγιον. *LXX. Comp. Francof. Conf.* 1 *Cor. viii.* 13. *Gen. xliii.* 23. αντι = ὑπερ. *Conf.* 2 *Reg. xviii.* 33.

ΚΕΦ. ιη. 18.

1 ΕΝ εκεινῃ τῃ ὡρα = εν εκεινῳ τῳ καιρῳ. *Cap. xi.* 25. *x.* 19. *Luc. x.* 21. εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, και εδωκεν αυτῳ γνωσιν ἁγιων. *Sap. x.* 10. [*Glass. Phil. Sac. p.* 50. *et p.* 1346. *Dathe.*]

2 *Conf.* 1 *Reg. x.* 10.

3 1 *Cor. iii.* 18. 2 *Cor. x.* 5. [οιδα ὁτι ου φυσιουσθε· Ιησουν γαρ Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12. *Ephes.* 10.]

4 *Conf. cap. xx.* 26. *Rom. xii.* 10. εστιν ελαττωσις ἑνεκεν δοξης, και εστιν ὁς απο ταπεινωσεως ηρε κεφαλην. *Sir. xx.* 11. ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται. *Sap. vi.* 6. [*Clem. Rom. i.* 2. 13. 16. 30. 48.]

5 *Conf. Marc. ix.* 37. [των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. ευχαριστω—ὁτι εδεξασθε αυτους. *Philad.* 11.]

6 των μικρων. *Cap. x.* 42. *Zach. xiii.* 7. [αμεινον γαρ εστιν ὑμιν εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους και ελλογιμους εὑρεθηναι, η καθ' ὑπεροχην δοκουντας εκριφηναι εκ της ελπιδος αυτου. *Clem. Rom. i.* 57. νομου κειμενου, τον ἱεροσυλον καταкρημνιζεσθαι, η καταποντουσθαι, η καταπιμπρασθαι. *Philo.*] μυλος ονικος = κλασμα επιμυλιον. *Jud. ix.* 53. 2 *Reg. xi.* 21. [συνεφερεν δε αυτοις αγαπᾳν, ἱνα και αναστωσιν. *Ign. Smyrn.* 7.] αρα το ὑδωρ αν κατεποντισεν ἡμας. *Ps. cxxiii.* 4. κατεποντισαν με τα δακρυα. *Thren. iii.* 51. *Sym.* [*Clem. Rom. i.* 46. πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2.]

7 [απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Luc. xvii.* 1. απο = δια. *Coll. Exod. vi.* 9. 2 *Par. v.* 6. *xx.* 9. *Sir. xli.* 17-20. [ουαι γαρ δι' οὑ επι ματαιοτητι το ονομα μου επι τινων βλασφημειται. *Ign. Trall.* 8.] ουαι αυτοις, ὁτι απεπηδησαν απ' εμου. *Ose. vii.* 13. ουαι δε ἡμιν ὁτι ἡμαρτομεν. *Thren. v.* 16. [απο· προθεσις—σημαινει και αιτιαν. *Phavor.*] απεναντι τυφλου ου προσθησεις σκανδαλον. *Lev. xix.* 14. [ουαι τῳ ανθρωπῳ εκεινῳ, καλον ην αυτῳ ει ουκ εγεννηθη, η ἑνα των εκλεκτων μου σκανδαλισθαι. *Clem. Rom. i.* 46.] απο (*præ*) των σκανδαλων. *Conf. Ps. xi.* 5. *Esa. lvii.* 14.

8 [εις το πυρ το ασβεστον. *Ignat. Ephes.* 16. το αιωνιον. *Mart. Polyc.* 2.] εαν δε παρακαλεσῃ σε ὁ αδελφος σου εκ πατρος σου η εκ μητρος σου, κ. τ. λ. *Deut. xiii.* 6-8. ταμιευεται σε ἡ θεια δικη πυκνοτερῳ και αιωνιῳ πυρι και βασανοις, αἱ εις ὁλον τον αιωνα ουκ ανησουσιν σε. 4 *Mac. xii.* 12. αγαθον πεποιθεναι επι Κυριον, η πεποιθηναι επ' ανθρωπον, κ. τ. λ. *Ps. cxvii.* 8, 9. *Coll. cap. v.* 29, 30.

9 [μονοφθαλμον ου ῥητεον, ἑτεροφθαλμον δε. *Phryn. p.* 136. προ οφθαλμων γαρ ειχον φυγειν το αιωνιον και μηδεποτε σβεννυμενον πυρ,

κ.τ.λ. *Polyc. Mart.* 2.] *Conf. cap. xvi.* 26. μνησθητι ὁτι κακον οφθαλμος πονηρος, κ. τ. λ. *Sir. xxxiv.* 13. *Conf. Heb. xi.* 25.

10 ὁ γαρ αγγελος μου μεθ' ὑμων εστιν, αυτος τε εκζητων τας ψυχας ὑμων. *Epist. Jer.* 7. [ἱνα—αφανης τῳ κοσμῳ γενομενος, εμφανισθῃ τῳ προσωπῳ του Χριστου. *Mart. Ign.* 3.] *Conf.* 3 *Reg. x.* 8. *Jer. lii.* 25. των μικρων. *Conf. Gen. xix.* 20. *Ps. cxiii.* 13. *Zach. iv.* 10. *Ephes. iii.* 8. [*Clem. Rom. i.* 57.] *Conf. Act. xii.* 15.

11 [απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους. 2. επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ignat. Smyrn.* 2.] *Conf. cap. x.* 6. *xv.* 24.

12 αφηκας τα μικρα προβατα εκεινα εν τῃ ερημῳ, κ. τ. λ. 1 *Reg. xvii.* 20, 28. *Alex. Ald. Comp.*

13 γενηται (*si ita ceciderit.*). συμπτωμα τουτο γεγονεν ἡμιν. 1 *Reg. vi.* 9. *Conf.* 2 *Par. xviii.* 16. *Ezech. xxxiv.* 6. *Luc. xv.* 4-7.

14 μη θελησει θελησω τον θανατον του ανομου, κ. τ. λ. *Ezech. xviii.* 23. 32. *Conf. cap. x.* 42. *Marc. ix.* 42.

15 ἁμαρτειν σε εις εμε. *Gen. xx.* 6. 9. ὑπαγε. *Conf. Joan. xv.* 16. *Cap. xix.* 21. [ἡσυχῃ νουθετων ἱνα μη ἑτερος κατακουῃ. *Philo.*] *Gal. vi.* 1. ελεγξον τον πλησιον σου πριν η απειλησαι. *Sir. xix.* 17. *Conf. Judith xi.* 10. *Tit. iii.* 10. 2 *Thess. iii.* 15.

16 εαν αρα ακουσωσιν, η πτοηθωσι, κ. τ. λ. *Ezech. ii.* 5. *iv.* 7. *Num. xxxv.* 30. 2 *Cor. viii.* 21.

17 *Conf. Ps. xxxviii.* 13. *Sym.* [οἱ Αποστολοι, και ἡ εκκλησια. *Ign. Rom.* 9. ἡ προσευχη ὑμων απηλθεν επι την εκκλησιαν. *Smyrn.* 11. αναθεμα της εκκλησιας. *Fragm.* 1.] 1 *Cor. v.* 11-13.

18 [συ μεν δησεις ἁ δει δεθηναι, και λυσεις ἁ δει λυθηναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Frag.* 10.] δησητε. *Conf. cap. xxiii.* 4.

19 γενησεται αυτοις = εσται αυτοις. *Conf. Jos. xv.* 2. *xvii.* 6. [*Coll. Ign. Ephes.* § 5. *p.* 122. *Vossii.*]

20 ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. συνηγμενοι. *Coll. Exod. iii.* 16. *iv.* 29. και επιγνωσεσθε ὁτι εν μεσῳ του Ισραηλ εγω ειμι. *Joel. ii.* 27. [των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9.] οὑ εαν επονομασω το ονομα μου εκει, και ἡξω προς σε, και ευλογησω σε. *Exod. xx.* 24. δυο η τρεις. *Coll.* 1 *Cor. xiv.* 29. 2 *Cor. xiii.* 1. [αρ' ουν και παρ' ἡμιν, ου λεγω τοσουτους, αλλα δυο η τρεις εγνω τις προδοτας γενομενους των νομων. *Jos. c. Ap. ii.* 32.] *Conf. Ps. xlv.* 5. και εαν διαβαινῃς δι' ὑδατος, μετα σου ειμι, κ. τ. λ. *Esa. xliii.* 2. εν τῳ οικῳ Ων (μου. *Alex. Basil. Syr.*) εὑροσαν με, και εκει ελαληθη προς αυτους. *Ose. xii.* 4. *Conf. Joan. xiv.* 13. *xv.* 16.

21 [το ἑπτακις αντι του πολλακις παρ' Ἑβραιοις συνηθες λεγεται. *Euthym.* πλειστακις. *Sym.* *Conf. Clem. Rom. i.* 5. *Glass. Philol. Sac. p.* 523. *Dathe.*] *Conf. Luc. xvii.* 4.

22 *Conf.* 1 *Reg. ii.* 5. *Ps. cxviii.* 164. *Amos. i.* 3.

23 ανθρωπος ἱερευς. 1 *Mac. vii.* 14. συναραι λογον = συλλογιζεσθαι. *Lev. xxv.* 50. *Conf. Rom. xiv.* 12.

24 προσηνεχθη. *Coll. Luc. xxiii.* 14.

25 και συνελαβον Ιωαννην, και παντα ὁσα ειχε. 1 *Mac. ix.* 36. πραθηναι. *Conf. Gen. xxxi.* 15. *Lev. xxvii.* 27. *Deut. xxi.* 14. 2 *Mac. viii.* 14. *Exod. xxii.* 3. *Lev. xxv.* 27-47. *Amos. viii.* 6.

26 [μακροθυμησατε ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι. *Ign. Polyc.* 6.]

27 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. ii.* 1.] διδους δωσεις αυτῳ, και δανειον δανειεις αυτῳ ὁσον επιδεεται, κ. τ. λ. *Deut. xv.* 10. [δανειον· οφλημα, χρεος, δωρον. *Hesych.*]

28 [ὁμοδουλος, Αττικως· συνδουλος, Ἑλληνικως. *Mœris.*] *Conf. Luc. xix.* 8. *Philem.* 18. [εκρατησαν αυτον, και ενεκλεισαν αυτον εις οικαν. *Evang. Nicod. p.* 604. *Thilo.*]

29 [διδασκων επιεικειαν και μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 13. 58. αγαπη παντα ανεχεται, παντα μακροθυμει, κ. τ. λ. *i.* 49. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *ii.* 4.]

30 *Conf. Prov. xxviii.* 3. ανθρωπος ανθρωπῳ συντηρει οργην, και παρα Κυριου ζητει ιασιν, κ. τ. λ. *Sir. xxviii.* 2-6.

31 διεσαφησαν. [αγγελειν. *Hesych.*] 1 *Mac. xii.* 8. 2 *Mac. i.* 20.

32 [ποσα δε αυτῳ (Χριστῳ) οφειλομεν ὁσια, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ει ουν δεομεθα του Κυριου, ἱνα ἡμιν αφῃ, οφειλομεν και ἡμεις αφιεναι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6.]

33 ει οὑτως ὁ Θεος ηγαπησεν ἡμας, και ἡμεις οφειλομεν αλληλους αγαπᾳν. 1 *Joan. iv.* 11. [ει γαρ ὁ Κυριος οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 16.]

34 [το πυρ—των απηνων βασανιστων. *Mart. Polyc.* 2.] βασανιστηρια. 4 *Mac.* 6. 1. *Conf.* 6. [βασανιστης· ὁ δημοκοινος. *Hesych.* ὁ επι της βασανου. *Phrynic. p.* 472. *Lobeck.*] = δεσμοφυλαξ. *Act. xvi.* 23.

35 *Conf. cap. vi.* 12. [εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 56.]

ΚΕΦ. ιθ. 19.

2 [ΕΠΙΔΩΜΕΝ ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 9.] 3 [*Clem. Rom. i.* 44. 51.] *Sir. xxv.* 26.

4 *Conf. Sir. xv.* 14. [οἱ ανδρες στεργετωσαν τους ὁμοζυγους, μνημονευοντες, ὁτι μια ἑνι, ου πολλαι ἑνι εδοθησαν εν τῃ κτισει. *Ignat. p.* 87. *Vossii.*]

5 [εγκαταλειπομεν τον πατερα και μητερα, και την θρεψαμενην γην, και των φιλτατων ληθην εχομεν δια τας γυναικας. *Jos. Ant. xi.* 1. *apud Pricæum.* εις σαρκα μιαν. *pro* σαρξ μια. *Coll. Vorst. de Hebrais.*] ανθρωπος τον ἑαυτου πατερα εγκαταλειπει ὁς εξεθρεψεν αυτον, και την ιδιαν χωραν, και προς την ιδιαν γυναικα κολλαται. 1 *Esd. iv.* 20. [*Conf. Polyc. Fragm.* 1.] *Conf.* 3 *Mac. iv.* 8.

6 [γυναικας εν ἡλικιαις γεγονοσιν εζευγνυεν. *Jos. Ant. xvi.* 1, 2.] *Ezech. i.* 11. χωριζετω. *Conf. Sap. i.* 3. [*Conf. Ign. Polyc.* 5.]

7 [βιβ. αποστασιου = γραμματειον απολυσεως. *Joseph.*]

8 προς αυτην *propter illam. Tob. ii.* 14. *Bar. ii.* 5. [δια το σκληρυνθηναι αυτων τας ασυνετους καρδιας. *Clem. Rom. i.* 51. απολυομενη τον γαμον. *Jos. Ant. xx.* 7. 10.] *Sir. xxv.* 26.

9 [μοιχαται ὁ ανηρ· μοιχευεται δε ἡ γυνη. *Thom. Mag.* ζηλος απηλλοτριωσεν γαμετας ανδρων, και ηλλοιωσεν το ῥηθεν ὑπο του πατρος ἡμων Αδαμ, "Τουτο νυν οστουν," κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 6.]

10 παρεκαλεσεν αυτον γημαι, και παιδοποιησασθαι· εγαμησεν, κ. τ. λ. 2 *Mac. xiv.* 25. αιτια. *Coll. Susan.* 14.

11 [ου δυνηθεντες χωρησαι. *Ignat. Trall.* 5. αυτος δε ἑαυτον επεδειξεν· επεδειξε δε δια πιστεως, ᾑ μονῃ Θεον ιδειν συγκεχωρηται. *Epist. ad Diogn.* § 8. τῃ δοθεισῃ ὑμιν πιστει. *Polyc. Phil.* 3. 4.]

12 [Ὁ χωρων χωρειτω. *Ignat. Smyrn.* § 6. ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν εις τιμην του Κυριου της σαρκος, εν ακαυχησιᾳ μενετω· εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5. ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. τους εκγονους ευνουχισθησομενους, κ. τ. λ. *Jos. Ant. x.* 2. 2.] ἡ βασιλεια των ουρανων. *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14.

14 μη κωλυε. *Esa. xliii.* 6. *Conf. Marc. x.* 14. *Conf. Sap. x.* 10. *Ps. cxxvi.* 3. 2 *Tim. iii.* 15. *Ephes. vi.* 4.

16 *Conf. Act. xvi.* 30. [επι το αγαθον διορθωσωμεθα. *Clem. Rom. i.* 21. το αληθινου ζην εχειν. *Ign. Trall.* 9.]

17 [τηρησον τας εντολας—*apud Græcos* τηρειν νομους *longe alio sensu* (*nempe* φυλαττειν) *retinere, conservare, docuit. Krebs. Decret. Flav. p.* 430, 431. τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. ὁ οὑτως Ὢν, το πρωτον αγαθον. *Philo apud Pricæum.* ὁ Εἱς, ὁς εστιν αϊδιος μονος. *Id. de Mund. Opific. Glass. Phil. Sac. p.* 1347. *Dathe.*] *Conf. cap. v.* 20. *Ezech. xxvi.* 20. *Sap. viii.* 5.

19 αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir. xxx.* 31. *Conf.* 1 *Mac. ii.* 10.

20 [τους πατριους νομους ισχυρως φυλασσοντι. *Jos. Ant. vii.* 7. 1.] *Conf. Deut. x.* 13. *Luc. xviii.* 22. *Jer. xxii.* 21. εκ νεοτητος μου ιχνευσα αυτην (σοφιαν). *Sir. li.* 15.

21 οὑτοι εισι θησαυροι δικαιοσυνης. *Esa. xxxiii.* 6. πας ὁ ζηλων

τῳ νομῳ και ἱστων διαθηκην, εξελθετω οπισω μου. 1 *Mac. ii.* 27. επιστραφητε επ' εμε, και σωθησεσθε, κ. τ. λ. *Esa. xlv.* 22. [τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. ει θελεις ειναι δικαιος, την αρχιερωσυνην αποθου. *Jos. Ant. xiii.* 10. 5.] *Coll. Rom. xii.* 2. *Col. i.* 28. *iv.* 12. *Jac. iii.* 2. *Cap. xviii.* 15.

22 *Conf. Luc. xviii.* 23. *Joan. vi.* 66. καλον ποιησαι ελεημοσυνην, η θησαυρισαι χρυσιον. *Tob. xii.* 8. *Conf. Sir. xli.* 1.

23 *Conf. Ps. lxxii.* 12. [δυσκολως. *Jos. Ant. vi.* 3. 6. ειρηται, ὁτι δυσκολως πλουσιος, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 36.] δυσκολα. *Jer. xxix.* 8. [μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, και στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*]

24 μολις εξελειται εμπορος απο πλημμελειας, και ου δικαιωθησεται καπηλος απο ἁμαρτιας. *Sir. xxvi.* 29. [Καμηλος το αχθοφορον ζωον· καμιλος δε, το παχυ σχοινιον. *Suid.* ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41.] την βασιλειαν του Θεου. *Coll. cap. vi.* 33. *xiii.* 22. *Conf. Mich. vi.* 12. 2 *Reg. xii.* 1-6. [*Clem. Rom. Frag.* 4.]

25 [*Coll. Clem. Alex. opusc.* Τις ὁ πλουσιος σωζομενος; *Mart. Polyc.* 7. εκπληττεσθαι τους ακουοντας.] *Conf. Jer. viii.* 20.

26 [παντα γαρ Θεῳ δυνατα. *Philo de Opific.* § 14.] *Conf. Marc. x.* 21. 27.] 1 *Reg. xvi.* 7.

28 [Νωε πιστος εὑρεθεις, δια της λειτουργιας αυτου παλιγγενεσιαν κοσμῳ εκηρυξεν. *Clem. Rom. i.* 9.] *Conf. Ephes. ii.* 6. *Esa. xxii.* 23, 24. 1 *Par. xxviii.* 5. *Apoc. iii.* 21. *vii.* 15. [*Krebs. ad loc.*]

29 [Και γαρ Λευϊται τροπον τινα φυγαδες εισιν, ἑνεκα αρεσκειας Θεου γονεις και τεκνα και αδελφους και πασαν την θνητην συγγενειαν απολελοιποτες. *Philo de Profug. p.* 559.] ὁτι Κυριος ανταποδιδους εστι, και ἑπταπλασια ανταποδωσει σοι. *Sir. xxxii.* 11. *Conf. Heb. xi.* 26. ὁ πεποιθως Κυριῳ ουκ ελαττωθησεται. *Sir. xxxv.* 24.

30 *Coll. cap. xx.* 16. *xxii.* 14. [εσχατος ων των εκει πιστων. *Ign. Ephes.* 21. *sub fin. Trall.* 13. ων εσχατος αυτων, και εκτρωμα. *Rom.* 9. *Smyrn.* 11.] ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως εταστηθησονται. *Sap. vi.* 6. [*Act. Thom.* § 58.]

ΚΕΦ. κ. 20.

1 Ἡ ΒΑΣΙΛΕΙΑ των ουρανων. *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. [ὁ ἀγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον, του εργου αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] εν τῳ πρωϊ σπειρον το σπερμα σου. *Eccles. xi.* 6. *Conf. Prov. xxxi.* 16. *Cap. xiii.* 52. [*Kust. de Verb. Med.* § 16. *Dresig. ii.* 14.]

2 *αλλα ειπον μοι τινα σοι εσομαι μισθον διδοναι; δραχμην της ἡμερας, κ. τ. λ. Tob. v.* 14, 15.

3 *Prov. i.* 20. [*Fisch. Prolus. p.* 275-285.] *περι τον καιρον εκεινον.* 2 *Mac. ix.* 1. [*αργησωμεν απο της αγαθοποιιας; Clem. Rom. i.* 33.]

4 *κρινατε εν εμοι και αναμεσον του αμπελωνος μου. Esa. v.* 1-7.

6 [*ὡδε· οὑτως, εις τουτον τον τροπον. Hesych. ὡδε, κοινον Ιωνων και Αττικων· οὑτως, Ἑλληνικων. Mœris. μη αργους—επι παν εργον αγαθον. Clem. Rom. i.* 34.]

8 *ὁ κυριος της οικιας. Exod. xxii.* 8. *Conf. vii.* 11. *εργατης. Sir. xix.* 1. [*επιτροπος· ὁ προστατων ὁλης της ουσιας. Hesych.*]

9 [*και λαβετωσαν ανα (singillatim) λαμπαδας. Jacob. Protevang. cap. vii. p.* 200. *cap. ix. p.* 206. *Thilo. δηναριον. (Lat. denarius.) το νομισμα, η ειδος αργυριου. Hesych. ανα σικλους αγοντων εξακοσιους. Jos. Ant. viii.* 7. 2.] *Conf. Marc. vi.* 40. *Luc. ix.* 3.

11 [*παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. Ign. Ephes.* 6.] *Conf. Ps. cv.* 25. 1 *Cor. x.* 10.

12 [*ιασιν παρεχων εκεινοις τοις δια το σον ονομα ὑποφερουσι το βαρος της ἡμερας και τον παγετον της νυκτος. Act. Thom.* § 57. *και γαρ ει μιαν τις ὡραν της ἡμερας ειργασαιτο, τον μισθον ὑπερ ταυτης ευθεως ελαμβανεν. Jos. Ant. xx.* 8. 7.] *Conf. Exod. xx.* 9. *εποιησαν. Coll. Act. xv.* 33. *Apoc. xiii.* 5.

13 [*ἑταιρος· φιλος. Hesych. ουδεν με ηδικησε. Mart. Polyc.* 9.]

14 *το σον. Sir. xxxviii.* 22. [*Mart. Polyc.* 20.]

15 *ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι.* 1 *Par. xxix.* 14. *και σου Κυριε το ελεος, ὁτι συ αποδωσεις ἑκαστῳ κατα τα εργα αυτου. Ps. lxi.* 12. *Conf. cap. vii.* 9. *πονηρος ὁ βασκαινων οφθαλμῳ. Sir. xiv.* 8. *βασκανει τῳ οφθαλμῳ αυτου. Deut. xxviii.* 54. 56. *μη συνδειπνει ανδρι βασκανῳ. Prov. xxiii.* 6. *Sap. iv.* 12. *Conf. Dan. iv.* 32. *Sir. xviii.* 13.

16 [*εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. Clem. Rom. i.* 1.] *διεθεμην διαθηκην τοις εκλεκτοις μου. Ps. lxxxviii.* 3. *ὁτι εκαλεσα ὑμας, και ουχ ὑπηκουσατε. Esa. lxv.* 12. *lxvi.* 4. *Conf. cap. xix.* 30. *Jud. xiv.* 11. *Judith. xii.* 10. *ἡμερα κλησεως. Jer. xxxviii.* 6. [*κλητοις, ἡγιασμενοις. Clem. Rom.* 1. *Inscr. ἱνα καμε συναγαγῃ ὁ Κυριος Ιησους Χριστος μετα των εκλεκτων αυτου, κ. τ. λ. Mart. Polyc. sub fin.*] *Conf. Esa. xli.* 14.

18 *Conf. Neh. vii.* 6. [*Jos. Ant. xii.* 7. 6. *xiii.* 6. 4.]

19 [*μαστιγουμενοι και προβανιζομενοι του θανατου πασαν αικιαν, ανεσταυρουντο. Jos. Bell. v.* 11. 1. *αληθως εσταυρωθη. Ign. Trall.*

9. *εκ νεκρων αναστησας. Clem. Rom. i.* 24. *τον δι' ἡμας αναστaντα. Ign. Rom.* 6. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf.* 4 *Mac. vi.* 3.

20 *αιτησιν μιαν εγω αιτουμαι.* 3 *Reg. ii.* 16. 20.

21 *ειπε Conf. Exod. xix.* 8. *xxxv.* 1. 2 *Par. xxiv.* 9. *Lev. ix.* 6. *ἑνα εκ δεξιων, και τον ἑνα εξ ευωνυμων.* 2 *Par. iii.* 17. *Conf.* 1 *Esd. iii.* 4-7. [*οὑ γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ* Ιησου Χριστου *προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. Mart. Polyc.* 22.]

22 [*ου μελλω ποιειν. Polyc. Mart.* 8.] *Conf. Jer. xxxii.* 15. *βαπτιζειν. Job. ix.* 31. *Aquil. μελλω. Conf. Sap. xviii.* 4. *Conf. Obd.* 16.

23 [*ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης, του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, εν τῳ ποτηριῳ του* Χριστου *σου, κ. τ. λ. Polyc. Mart.* 14. *τινα ουν αρα εστιν τα ἑτοιμαζομενα τοις ὑπομενουσιν; ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνιων, ὁ παναγιος, αυτος γινωσκει την ποσοτητα και την καλλονην αυτων. Clem. Rom. i.* 35. *Polyc. Fragm.* 2. *Ign. Philad.* 4.]

25 *οἱ εξουσιασαντες εν τῳ λαῳ.* 1 *Par. iv.* 22. *Comp. και επι τα σωματα ἡμων εξουσιαζουσι. Neh. ix.* 37. *v.* 15.

26 *Conf. cap. xviii.* 4. *Rom. xii.* 10.

28 λυτρον. *Conf. Marc. x.* 45. *και δοτε τας ψυχας ὑμων ὑπερ διαθηκης.* 1 *Mac. ii.* 50. [*την εμαυτου ψυχην επιδωσω μονον ὑπερ του* Θεου. *Jos. Bell. Jud. iv.* 36. 10. λυτρον· *τιμημα. Hesych.*] λυτρον. *Conf. Num. xxxv.* 31, 32. [*δια του αἱματος του* Κυριου λυτρωσις *εσται. Clem. Rom. i.* 12. λυτρωθειησαν *εν τῃ χαριτι του* Ιησου Χριστου. *Ignat. Philad.* 11.] *αντι πολλων.* = *αντι παντων.* [*ὁς εγενετο διακονος παντων. Polyc. Phil.* 5. *ὁρατε, ανδρες αγαπητοι, τις ὁ ὑπογραμμος ὁ δεδομενος ἡμιν· ει γαρ ὁ* Κυριος *οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις, οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου δι' αυτου ελθοντες; Clem. Rom. i.* 16. *επ' εσχατων των ἡμερων φανερωσει* Κυριος *το* λυτρον *αυτου τοις υἱοις* Ισραηλ. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 84.] *Conf.* 1 *Tim. ii.* 6. 1 *Cor. vi.* 20. [*ὡσπερ αντιψυχον γεγονοτας της του εθνους ἁμαρτιας, και δια του αἱματος των ευσεβων εκεινων, και του ἱλαστηριου του θανατος αυτων, κ. τ. λ. Jos. de Mac.* 18.]

29 ['Ιεριχω. *Jos. Bell. Jud. i.* 18. 5. *vi.* 6.] *Coll. Jos. vi.* 1.

30 [*συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει, και εν* Ιησου Χριστῳ, *τῳ κατα σαρκα εκ γενους* Δαβιδ, *τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ* Θεου. *Ign. Ephes.* 20.] *Conf. Sir. xlv.* 25.

31 Κυριε *ελεησον ἡμας, επι σοι γαρ πεποιθαμεν. Esa. xxxiii.* 2.

32 *στας (restans). Coll. Gen. xxix.* 35. *Jos. iii.* 13. *Hab. iii.* 11. *Dan. viii.* 17. *Marc. x.* 51.

33 *ανοιξον δη* Κυριε *τους οφθαλμους αυτων, και ιδετωσαν· και διηνοιξε* Κυριος *τους οφθαλμους αυτων, και ειδον.* 4 *Reg. vi.* 20.

34 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Jud. viii.* 5. *Apoc. iii.* 18. *Ps. cii.* 13. *Heb. iv.* 15.

ΚΕΦ. κα. 21.

1 [ΠΡΟΣ το ορος το προσαγορευμενον Ελαιων—ὁ και της πολεως αντικρυς κειμενον, απεχει σταδια πεντε. *Jos. Ant. xx.* 7. 6. *Bell. Jud. v.* 2. 3.]

2 *Conf. Deut. xxi.* 3. . 1 *Reg. vi.* 7. *Marc. xi.* 2.

3 *Conf.* 3 *Reg. xxi.* 3. *Ps. cix.* 3.

5 ὑποζυγιον. *Job. xxiv.* 3. ονον. *alii. Conf. Exod. xxii.* 10. *Esa. xxi.* 7. [χρηζω πρᾳοτητος, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 4.]

6 και απελθοντες, εποιησαν—καθα ενετειλατο Κυριος. *Exod. xii.* 28. *et sæp.* [το Καθα οἱ Αττικοι χρωνται, το δε Καθως ουδεποτε, αλλ' ἡ των Αλεξανδρεων διαλεκτος, καθ' ἡν ἡ θεια γραφη γεγραπται. *Moscop. apud Sturz. p.* 75.] *Conf. Ps. xxxix.* 5.

7 επανω αυτων. *Coll. Gen. xl.* 17. *Conf. Gen. vii.* 9.

8 εξελθετε εις το ορος, και ενεγκατε φυλλα ελαιας και φυλλα ξυλων κυπαρισσινων, κ. τ. λ. *Neh. viii.* 15. 2 *Mac. x.* 5-7. [νομου οντος παρα τοις Ιουδαιοις εν τῃ Σκηνοπηγιᾳ, εχειν ἑκαστον θυρσους εκ φοινικων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiii.* 13. 5. *iii.* 10. 4. *Conf. Philo. Leg. ad Cal.* 1.]

9 αινειτε αυτον εν τοις ὑψιστοις. *Ps. cxlviii.* 1. ωμοσε Κυριος τῳ Δαβιδ αληθειαν—εκ καρπου της κοιλιας σου θησομαι επι του θρονου σου. *cxxxi.* 11. *Coll.* 1 *Reg. x.* 24. και ειπε πας ὁ λαος, Ζητω ὁ βασιλευς. 3 *Reg. i.* 39. αννα αδωναι ὡσιεννα, αννα αδωναι ασλιαννα. *Ps. cxvii.* 25. *Aquil. Sym. Theod. Luc. ii.* 14. [*Conf. Nicod. Evang.* § 1. λεγει αυτοις ὁ Πιλατος, το Ὡσαννα τι ἑρμηνευεται; λεγουσιν αυτῳ, Σωσον δη. *p.* 510. *Laudatur. p.* 508. *et p.* 746. *Thilo.*]

10 *Conf.* 1 *Mac. i.* 28. *Ezech. xxxviii.* 20.

11 οἱ απο Γαζης. 1 *Mac. xi.* 61, 62. [Γαλιλαια. *Jos. Bell. iii.* 3. 1.] *Luc. i.* 26. εν Ῥαγιοις της Μηδιας. *Tob. iv.* 21.

12 [τραπεζιτης· κολυμβιστης, κερματιστης, δανειστης. *Hesych.* κολλυβος· ἡ αργυριου αλλαγη. *Poll. Onom. iii.* 9. *vii.* 33. εν λογῳ δυναται αυτα καταστρεψαι. *Clem. Rom. i.* 27.] *Conf. Lev. v.* 7. *xii.* 8.

13 [εκδοχειον κλεπτων, φονεων, ἁρπαγων το ἱερον γεγονε, κ. τ. λ. *Conf. Jos. Ant. xx.* 7. 5. 7. *Bell. Jud. iv.* 5. 1. 4. *v.* 9. 4.] το μεν γαρ ἱερον ασωτιας και κωμων επεπληρωτο ὑπο των εθνων ῥαθυμουντων μεθ' ἑταιρων, και εν τοις ἱεροις περιβολοις γυναιξι πλησιαζοντων, ετι δε τα μη καθηκοντα ενδον φεροντων. 2 *Mac. vi.* 4. *Conf. Joan. ii.* 16. εν τῳ οικῳ Ων. (μου. *Comp. Alex.*) *Ose. xii.* 4. 1 *Esd. v.* 70.

14 [αναλαβωμεν παιδειαν, εφ' ᾗ ουδεις οφειλει αγανακτειν. *Clem. Rom. i.* 56.] *Coll. Esa. xxix.* 18. *xlii.* 18. [Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρ-

κα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20.]

16 [Τραϊανος ειπεν, Συ ουν εν ἑαυτῳ φερεις τον σταυρωθεντα; Ιγνατιος ειπεν, Ναι. *Ign. Mart.* 2.] *Conf. Esa. lxv.* 19, 20.

17 *Conf.* 2 *Reg. xvii.* 16. 1 *Esd. ix.* 2. [αυλιζεται· κοιμαται, κοιταζεται. *Hesych.*] οἱ δε πορευομενοι την ὁδον, ηλθον ἑσπερας επι τον Τιγριν ποταμον, και ηυλιζοντο εκει. *Tob. vi.* 1.

18 [δια τι ουν πεινᾳ; ἱνα δειξῃ ὁτι αληθως ανελαβε σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Ign. Fragm.* 8. *p.* 480. *Jacobs.*]

19 και ουκ εστι συκα εν ταις συκαις, και τα φυλλα κατερρὑηκεν. *Jer. viii.* 13. και ουχ ὑπαρξεις ετι εις τον αιωνα. *Ezech. xxviii.* 19. = ου πωποτε. *Joan. vi.* 35. *Conf. Prov. x.* 30. *Cant. ii.* 11-13. *Jer. xxiv.* 2. *Mich. vii.* 1. *Luc. xiii.* 6.

21 ουκ εχον πιστιν. *Jer. xv.* 18. *Coll. Marc. xi.* 23. *Gen. i.* 3.

22 [δεησεσιν αιτουμενοι. *Polyc. Phil.* 7.] αιτησαι παρ' εμου, και δωσω. *Ps. ii.* 8. [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, διχα προσκλισεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

23 [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 4.] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 35. [*Coll. Jos. Ant. xiii.* 11. 2. *Bell. Jud. vi.* 5. 8.] οἱ Πρεσβυται των Ιουδαιων. 1 *Mac. xv.* 17.

25 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Ign. Magn.* 5. εστιν οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. βαπτισμα. *Ib. Ign. Polyc.* 6.] *Coll. Luc. vii.* 30. *Act. xviii.* 25.

26 [κτεινει γαρ τουτον (*Joannem*) Ἡρωδης, αγαθον ανδρα, και τους Ιουδαιους κελευοντα αρετην επασκουντας, και τῃ προς αλληλους δικαιοσυνῃ και προς Θεον ευσεβειᾳ χρωμενους, βαπτισμῳ συνιεναι. κ. τ. λ. *Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

28 [εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33.]

29 *Conf. Ps. cix.* 4. μεταμεληθεις. *Conf.* 1. *Mac. xi.* 10.

30 και ειπε τῳ πατρι αυτης, Μη βαρεως φερε Κυριε. *Gen. xxxi.* 35.

31 [ει ουν οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον, ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη; *Ign. Ephes.* 16.] τελωναι. *Conf. cap. v.* 47. [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.]

32 [εν γαρ τῳ επιθυμειν ἡμας κτησασθαι ταυτα (τα κοσμικα), αποπιπτομεν της ὁδου της δικαιας. *Clem. Rom. ii.* 5. ἡ αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ign. Ephes.* 9.]

33 [ληνος· ὁπου σταφυλη πατειται. *Hesych.* οικοδεσποτης. *Ign. Ephes.* 6. ὁ αγαθος εργατης μετα παρρἡσιας λαμβανει—ὁ νωθρος και παρειμενος ουκ αντοφθαλμει τῳ εργοπαρεκτῃ αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Esa. xvi.* 10. ληνοι οινου και ελαιου. *Joel. ii.* 24. *Num. xviii.* 27. [απεδημησεν. *Jos. Ant. viii.* 13. 5.] *CITAT.*

35 [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι και νικαν. *Ign. Polyc.* 3.]

37 [τον Κυριον Ιησουν Χριστον, οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i.* 21.] *Conf.* 1 *Reg. xxv.* 35. *Sym.*

38 *Conf.* 4 *Reg. xxi.* 14-16. *Jer. li.* 4.

39 [μαστιγωθεις αιρεται, και εξω βαλλεται του σταδιου. *Clem. Rom. ii.* 7.] *Conf.* 2 *Par. xxxvi.* 16. *Neh. ix.* 26.

40 *Conf. Cant. viii.* 11. *Dan. xii.* 13. *Eccles. xi.* 9.

41 [απεχεσθε των κακων βοτανων, ἁστινας ου γεωργει Ιησους Χριστος, δια το μη ειναι αυτους φυτειαν Πατρος. *Ign. Philad.* 3.]

42 και ου μη λαβωσιν απο σου λιθον εις γωνιαν, και λιθον εις θεμελιον, κ. τ. λ. *Jer. xxviii.* 26. εις κεφαλην γωνιας. *Conf. Zach. iv.* 7. *Sym. et Theod. Aquil.* τις εστιν ὁ βαλων λιθον γωνιαιον επ' αυτης; *Job. xxxviii.* 6. εγενηθη. *Coll. cap. vi.* 10. [ενκυπτετε εις τας γραφας. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. Sir. xi.* 13. *Est. x.* 4. *Esa. l.* 11. *Act. xiii.* 41. *Rom. ix.* 33. 1 *Pet. ii.* 7. *Luc. xvi.* 15. *Sir. i.* 24.

43 ἡ βασιλεια του Θεου. *Coll. cap. vi.* 33. [τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; η τινα καρπον αξιον οὑ ἡμιν αυτος εδωκεν; κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 1. *Ign. Trall.* 11.]

44 *Conf. Esa. xxviii.* 16. *Ps. ii.* 9. *Deut. xviii.* 19.

46 [και αλλοι δε τινες ανδρων τε και γυναικων εκραζον λεγοντες, Ὁυτος ὁ ανθρωπος προφητης εστι, και τα δαιμονια αὐτῳ ὑποτασσεται. *Evang. Nicod. cap.* 8.] μη εὑρησομεν ανθρωπον τοιουτον, ὁς εχει Πνευμα Θεου εν αυτῳ; *Gen. xli.* 38. ειχον. *Conf.* εχειν εις γελωτα, και εις παραβολην. *Sap. v.* 3. *Conf. Deut. xviii.* 15, 18. *Marc. xi.* 18. *xii.* 12. *Luc. xix.* 48. ὁτι προφητης εστι. *Gen. xx.* 7.

ΚΕΦ. κβ. 22.

1 ΕΝ παραβολαις. *Ps. lxxvii.* 2. *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24.

2 εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, και εδωκεν αυτῳ γνωσιν ἁγιων. *Sap. x.* 10. *Conf. Est. ii.* 18. *ix.* 22. 1 *Reg. ix.* 22. ανθρωπῳ βασιλει. *Conf. Gen. ix.* 5. 20. *Exod. ii.* 11. *Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14.

3 εκαλεσα αυτον, και ουχ ὑπηκουσε μου. *Cant. v.* 6. *Coll. Luc. xiv.* 17. 2 *Par. xxx.* 10. [*Jos. Ant. ix.* 13. 2.]

4 δευτε οπισω μου. 4 *Reg. vi.* 19. = δευρ' ιτε. *Buttm.* § 115. *Conf. Est. i.* 3. *Luc. xv.* 23. *Joan. x.* 10. *Act. x.* 13.

5 [εμποριαν ησκουμεν, και ουκ ευσεβειαν. *Clem. Rom. Fragm.* 3. τοις δε επι των ιδιων αγρων εγεγονεισαν εξοδοι. *Jos. Ant. xix.* 4. 3.] εμπορια. *Conf. Ezech. xxvii.* 15. *xxviii.* 5. εις τον ιδιον οικον. *Job. vii.* 10. *Prov. xxvii.* 8. = εις τον αγρον αυτου.

8 οἱ κλητοι των Αδωνιου. 3 *Reg. i.* 49. 41. κλητη ἁγια. *Exod. xii.* 16. *et sæp. Coll. Num. i.* 16. *xxvi.* 9. *xxviii.* 18. κλησις. 1 *Cor. i.*

26. *Ephes. i.* 18. *Phil. iii.* 14. 2 *Thess. i.* 11. 2 *Tim. i.* 9. *Heb. iii.* 1. *Conf. Jer. xlii.* 15. *Jud. xiv.* 10-12.

9 [ὁ δε βασιλευς κηρυκας απεστειλε κηρυξαι πανταχου παντας παρατυχειν εις τους γαμους, πλουσιους και πενητας, δουλους και ελευθερους, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 4.] *Coll. Luc. xiv.* 13. και ουκ εκαλεσεν εις την κλησιν ουδενα των προς ταις χρειαις. *Judith. xii.* 10. *Ald. Comp. Conf. cap. xiii.* 47.

10 βαδισον και αγαγε ὁν αν ευρῃς των αδελφων ἡμων, κ. τ. λ. *Tob. ii.* 2. [ανακειμενων—*discumbentibus. h. e. convivis. Dresig. in voce.*] *Coll. Marc. ii.* 15. *Cap. v.* 45.

11 [επει δειπνον τε αυτους παραλαμβανει, και κατακλινονται, κ. τ. λ. *Jos. Ant. ii.* 5. 6.] *Conf. Est. vi.* 8. *Judith. xii.* 19.

12 τις ηνεγκε σε ὡδε; και συ τι ποιεις εν τῳ τοπῳ τουτῳ; και τι σοι ὡδε; *Jud. xviii.* 3. και εφοβηθην, ὁτι γυμνος ειμι, και εκρυβην. *Gen. iii.* 10. 2 *Mac. iii.* 29. [οἱ ανῃρημενων δαιμονες αδελφων εφιμουν. *Joseph. ap. Kuinoel.*] *Conf. Rom. iii.* 19.

13 [ᾀδης—σκοτωτερος. *Jos. Bell. Jud. iii.* 8. 5.] *Coll. cap. viii.* 12. 2 *Pet. ii.* 17. [*Conf. Act. Thom.* § 21.]

14 [διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16.] ὁτι εκαλεσα ὑμας, και ουχ ὑπηκουσατε. *Esa. lxv.* 12. *lxvi.* 4. *Jer. vii.* 13. *Conf. cap. viii.* 12. *xviii.* 20. *xix.* 30. *xx.* 16.

15 ειπα, Φυλαξω τας ὁδους μου, του μη ἁμαρτανειν εν γλωσσῃ μου, κ. τ. λ. *Ps. xxxviii.* 1, 2. [συμβουλιον αγαγειν. *Ign. Polyc.* 7.] *Conf. Eccles. ix.* 12. *Jer. xviii.* 22. [ὁπως. *i. e.* πως. *Hoogev.*]

16 [Μωσεως, και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant. vi.* 5. 4.] Κυριος—ου θαυμαζει προσωπον, ουδε ου μη λαβῃ δωρον. *Deut. x.* 17. [περι αγαπης ου μελει αυτοις. *Ign. Smyrn.* 6. τη ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35. αὑτη εστιν ἡ ὁδος του φωτος. *Barnab. p.* 251. *Voss.*] επιβλεψον εις το προσωπον. *Ps. lxxxiii.* 9. *Ald. Comp. Conf. Marc. xii.* 13. *Luc. xx.* 20. 2 *Cor. v.* 12. *x.* 7.

17 [*Conf. Jos. Bell. Jud. i. c.* 8. *Ant. xviii.* 1. 1.]

18 *Coll. Dan. xi.* 27. *Marc. xii.* 15. *Luc. xx.* 23.

19 [λυτρον ὑπερ αυτου καταβαλων νομισμα, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiv.* 14. 1. κηνσος, ειδος νομισματος· επικεφαλαιον. *Hesych.*]

20 εικων. *Deut. iv.* 16. *Esa. xl.* 19. *Sap. xiv.* 15.

21 [τῳ Καισαρι ὑποταγητε εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ignat. Frag.* 3. *Conf. Jos. Ant. xviii.* 3. 1.] *Conf.* 1 *Tim. ii.* 1, 2. 1 *Pet. ii.* 13, 14.

23 [μητε αναστασιν, μητε κρισιν εισιν. *Polyc. Phil.* 7.]

25 [τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1.]

27 εσχατη δε των υἱων ἡ μητηρ ετελευτησε. 2 *Mac. vii.* 41.

28 *Conf. Luc. xx.* 33. [εν τῃ αναστασει. *Ign. Polyc.* 7.]

29 [ενκυπτετε εις τας γραφας. *Clem. Rom. i.* 45. μη πλανασθε.

Ign. Ephes. 16. *Philad.* 3. οἱ διαστάζοντες περι της του Θεου δυναμεως. *Clem. Rom. i.* 11.] *Conf. Act. xxvi.* 8. *Ephes. i.* 19. *Phil. iii.* 21.

30 οἱ δια τον Θεον αποθανοντες ζωσιν τῳ Θεῳ, ὡσπερ Αβρααμ, κ. τ. λ. 4 *Mac. xvi.* 25. [προστιθεται τῳ Θεου λαῳ, καρπουμενος αφθαρσιαν, ισος αγγελοις γεγονως. *Philo, p.* 101. (*de Abrab.*) *Edit. Col.*] *Conf. Luc. xx.* 36. 1 *Cor. xv.* 42-44. [*Clem. Rom. ii.* 12.]

31 ὑπερ αναστασεως διαλογισμενος. 2 *Mac. xii.* 43. [το ῥηθεν ὑπο του πατρος ἡμων Αδαμ. *Clem. Rom. i.* 6.]

34 [φιμοι· επιστομιζει. *Hesych.*] ὡς φιμος εν στοματι. *Sir. xx.* 29. *Conf. Esa. xxxvii.* 29. 1 *Pet. ii.* 15. και οἱ αρχοντες συνηχθησαν επιτοαυτο, κ. τ. λ. *Ps. ii.* 2. *Conf. Act. iv.* 26, 27.

35 το γενος ἱερευς, την επιστημην νομικος. 4 *Mac. v.* 4. *Conf. Ps. xxv.* 2. *Gen. xxii.* 1. *Coll. Marc. xii.* 28.

36 ποια εστιν ἡ ὁδος ἡ αγαθη. *Jer. vi.* 16.

37 [διανοιᾳ και λογῳ και πασῃ δυναμει. *Philo de Decal.*] εν ὁλῃ ψυχῃ. *Sir. vii.* 29. εν ὁλῃ καρδιᾳ· 27. εν ὁλῃ δυναμει. 30.

40 *Conf. Gen. xliv.* 30. 2 *Mac. xv.* 9. [*Laudat Ignat. p.* 195. *Vossii.*] ὁς εδιδασκεν ὑμας, ετι ων συν ὑμιν, τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac. xviii.* 10. [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14.]

41 *Conf. Marc. xii.* 35. [*Ign. Ephes.* 18. *Trall.* 9. *Rom.* 7.]

42 [αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. εαν δε αμφοτεροι (Ιουδαιοι και Εθνικοι) περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6.]

43 [Μωσης δε εν πνευματι ελαλησε. *Barnab. Epist.* § 10.]

44 [καθησο, καλλιον η καθου. *Tho. Mag.* καθησο ερεις, ουχι καθου. *Mœris.*] *Coll. Jos. x.* 24. 2 *Reg. xxii.* 41. 1 *Cor. xv.* 25-28. *Esa. xlii.* 13. *lxiii.* 1-6.

45 [εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 20. *Smyrn.* 1.] ει (*cum*). *Coll. Marc. xii.* 37. *Luc. xx.* 44. *Apoc. xxii.* 16. [*Epist. ad Diogn.* § 3.]

46 και ουκ ηδυναντο απαγγειλαι το προβλημα. *Jud. xiv.* 14.

ΚΕΦ. κγ. 23.

2 CONF. *Luc. iv.* 16. [ελαλησε. *Clem. Rom. i.* 8.]

3 [τηρησατο τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.] παντα ὁσα αν ειπῃ σοι Σαῤῥα, ακουε της φωνης αυτης. *Gen. xxi.* 12. ὁ εαν ειπῃ ὑμιν, ποιησατε. *xli.* 55. [δυνατοι μεν ειπειν, αδυνατοι δε εισι πραττειν τα βελτιστα. *Philo.*] *Conf. Lev. xxv.* 18. *Deut. xxx.* 10. *xxxii.* 46. *Ps. xlix.* 16-23. 2 *Par. xvii.* 9.

4 *Conf.* 3 *Reg. xii.* 10, 11. *Cap. xi.* 30.

5 ουαι ταις ποιουσαις φυλακτηρια (προκεφαλαια. *LXX.*) κ. τ. λ. *Ezech. xiii.* 18. *Heb. Interp. ap. Barbt. Conf. Exod. xiii.* 16. 2 *Mac. ii.* 4.

6 και εθετο αυτοις εκει τοπον εν πρωτοις των κεκλημενων, κ. τ. λ. 1 *Reg. ix.* 22. ἡγουμενον σε κατεστησαν; μη επαιρου, γινου εν αυτοις ὡς εἱς εξ αυτων, κ. τ. λ. *Sir. xxxv.* 1. ἡ συναγωγη. *Susan.* 41. 60.

7 [ασπασμος. *Act. Thom.* § 17. *Protevang. Jacobs. cap.* 24.] *Luc. xx.* 46. *Conf. Joan. iii.* 2. *xx.* 16. *Sir. vi.* 5, 6.

8 [εἱς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο. *Ign. Ephes.* 15. Χριστου, του μονου διδασκαλου ἡμων. *Magn.* 9. αρχει γαρ ὁ Θεος ἡγεμων ειναι. *Jos. Ant. iv.* 8. 17.] καθηγητης. 1 *Par. ix.* 32. *Cant. Conf. Jac. ii.* 1. [αδελφοι αυτων εὑρεθωμεν τῃ επιεικειᾳ, μιμηται δε του Κυριου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 10.]

9 ουχι πατηρ εἱς παντων ὑμων; ουχι Θεος εἱς εκτισεν ὑμας; κ. τ. λ. *Mal. ii.* 10. και—Πατηρ των Ιουδαιων προσαγορευομενος. 2 *Mac. xiv.* 37. *Conf. cap. xvi.* 24. *Marc. ii.* 7.

10 καθηγεμων. 2 *Mac. x.* 28. [καθηγητης· διδασκαλος. *Phav.*]

11 [διακονουνται δε ουχ ὑπ' ανδραποδων—ελευθεροι δε ὑπηρετουσι, κ. τ. λ. *Philo. p.* 696. *Edit. Col.*]

12 [ουχ ὑψωσεις σεαυτον, εσῃ δε ταπεινοφρων. *Barnab. p.* 248. *Voss.* τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf. Luc. xviii.* 14. 1 *Pet. v.* 6. [τους συνδουλους μου διακονους. *Ign. Smyrn.* 12.]

13 [εν προφασει φιλιας. *Jos. Vit.* §. 14.] διο και το τερμα της καταδικης επ' αυτους επηλθε. *Sap. xii.* 27. μειζον κριμα. *Jacob. iii.* 1. [ουκ ειδοτες ὁτι δισσην ἑξουσιν κρισιν, αυτοι τε, και οἱ ακουοντες αυτων. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf.* 3 *Joan.* 10. *Sir. xxxi.* 26. *Eccles. vi.* 11. *Col. ii.* 23. [χηραι μη αμελεισθωσαν. *Ign. Polyc.* 4. *Polyc. Phil.* 6. ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα. *Clem. Rom. i.* 21. *Ign. Ephes.* 11. ὡν το κριμα προδηλον. *Clem. Rom. i.* 51. *Conf. Psalt. Sal. iv.*] *Conf. Deut. x.* 18. *xxiv.* 17.

14 *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. 1 *Thess. ii.* 16.

15 [και τις εστιν προσηλυτος;—Ἑλληνων τεκνα εγεννηθησαν, και νυν γεγονασιν Ιουδαιοι. *Nicod. Evang.* § 2. οἱ δε προσηλυτοι ου μονον ου πιστευουσιν, αλλα διπλοτερον ὑμων βλασφημουσιν εις το ονομα αυτου, κ. τ. λ. *Just. Mart. Tryph.* ᾁδης—σκοτωτερος. *Jos. Bell. Jud. iii.* 8. 5. προσηλυτοι· οἱ εξ εθνων προσεληλυθοτες, και τους θειους πολιτευομενοι νομους. *Suid.* οὑτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7. *Conf. Jos. Ant. xx.* 2.] *Conf. Judith. xiv.* 10. γεεννης. *Conf. cap. v.* 22. υἱον γεεννης. *Conf.* ανδρες αἱματων. *Ps. liv.* 23. ὁταν. *Conf. Jer. xxxvi.* 10.

16 ουδεν εστιν. *Coll.* 1 *Cor. vii.* 19. *Num. v.* 25. απετυφλωσε γαρ αυτους ἡ κακια αυτων. *Sap. ii.* 21. *Cap. xv.* 14. *Rom. ii.* 19.

17 [μωροι και απαιδευτοι. *Clem. Rom.* 39.] *Coll. Luc. xxii.* 27. *Heb. iii.* 3. *vi.* 16. *Jacob. ii.* 20. *Esa. lvi.* 10.

18 οφειλει. *Conf. Sap. xii.* 15. 3 *Reg. viii.* 10, 11.

19 μειζον. *Gen. xlviii.* 19. *Cap. v.* 23.

22 *Conf. Ezech. i.* 26. ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου, κ. τ. λ. *Esa. vi.* 1. *xiv.* 13, 14. [θρονος αιωνιος. *Clem. Rom.* 1. *fin.*]

23 ποιων κριμα και ζητων πιστιν. *Jer. v.* 1. κυμινον. *Esa. xxviii.* 25. 27. μη αφετω ἡ χειρ σου. *Eccles. xi.* 6. *Conf. Gen. xxviii.* 22. *Ose. ii.* 19. *Sir. xxvii.* 1. *Zach. iv.* 10. [*Jos. Ant. iv.* 4. 3.]

24 [αποδιϋλισμενοις. *Ign. Rom. Inscript. Philad.* 3.] διυλισμενον. *Ps. xi.* 7. *Aqu.* κεκαθαρισμενον. *LXX.* [διϋλιζοντες· διηθμευοντες, διηθουντες. *Hesych.*] *Conf. Ps. liv.* 21.

25 [την των αφροδισιων ακρασιαν. *Jos. Ant. viii.* 7. 5.] ανθρωπος οψεται εις προσωπον, ὁ δε Θεος οψεται εις καρδιαν. 1 *Reg. xvi.* 7. [*De Pharisæis. Coll. Jos. Ant. xiii.* 10. 6.]

26 [παροψιδα, την ποιαν μαζαν, Αττικως. το σκευος, Ἑλληνικως. *Mœris.* ἱερουργειν τολμωσι, νομιζοντες τον του Θεου οφθαλμον τα εκτος μονα ὁραν, κ. τ. λ. *Philo de Cherub. tom.* 1. *p.* 156. *Mangey.*] καθαροι γινεσθε, αφελετε τας πονηριας απο των ψυχων ὑμων, κ. τ. λ. *Esa. i.* 16. *Conf. Heb. x.* 22.

27 [οὑτοι εμοι στηλαι εισιν, και ταφοι νεκρων, κ. τ. λ. *Supra. xxii.* 42. τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Clem. Rom. ii.* 1. βαθεια—σιγη, και νυξ θανατου γεμουσα. *Jos. Bell. Jud. v.* 12. 3.] *Conf. Amos. ii.* 1. *Judith. viii.* 7. *Conf. Schoëttgen. Hor. Heb. ad loc.*]

28 [τοις μεθ' ὑποκρισεως βουλομενοις ειρηνην. *Clem. Rom. i.* 15. μισησεις πασαν ὑποκρισιν. *Barnab. p.* 248. *Voss.*]

29 εν τοις εκλεκτοις μνημειοις ἡμων θαψον. *Gen. xxiii.* 6.

30 ουκ αν ημεν. *Conf. Sap. xi.* 25. *Ps. liv.* 12. *cxxiii.* 4. 2 *Mac. iv.* 47. [*Valck. Schol. tom.* 2. *p.* 560.] *Coll. Joan. iv.* 10. 1 *Tim. v.* 22. ημην. *Jos. v.* 1. *Neh. i.* 4. *ii.* 11. [ην, Αττικ. ημην Ἑλληνικ. *Mœris.*]

31 διοτι υἱοι προφητων εσμεν. *Tob. iv.* 12. οἱ πατερες ὑμων πρωτοι, και οἱ αρχοντες ὑμων ηνομησαν εις εμε. *Esa. xliii.* 27. *Coll. Jer. li.* 9. *Joan. viii.* 44. *Ezech. xx.* 36. *Zach. i.* 2-4.

32 ουχι οὑτως εποιησαν οἱ πατερες ὑμων;—και ὑμεις προστιθετε οργην επι Ισραηλ; κ. τ. λ. *Neh. xiii.* 18. *Conf. Apoc. xxii.* 11. *Job. xx.* 22. *Ose. iv.* 17. *Jer. xvi.* 11, 12.

33 [το της μελλουσης κρισεως—πυρ. *Mart. Polyc.* 11.] *Conf. Sap. xii.* 26. εκ σπερματος οφεως. *Esa. xiv.* 29.

34 *δια τουτο. Conf. cap. xiii.* 52. *ιδου αποστελλω τον αγγελον μου. Mal. iii.* 1. *Conf. Act. xii.* 2. *xxii.* 19.

35 [*δυο δε των τολμηροτατων, προσπεσοντες εν μεσῳ τῳ ἱερῳ, διαφθειρουσι τον Ζαχαριαν, κ.τ.λ. Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 4. *το δε θυσιαστηριον το χαλκεον ἱστησι προ του ναου αντικρυ της θυρας, κ.τ.λ. Ant. viii.* 4. 1. *xv.* 11. 5. *εμπροσθεν του ναου προς το θυσιαστηριον. Clem. Rom. i.* 41.] *και δραμων εσφαξεν αυτον επι τον βωμον.* 1 *Mac. ii.* 24. *Coll. vii.* 33-37. *αναμεσον της κρηπιδος και του θυσιαστηριου. Joel. ii.* 17. *Comp. ὁπως. Ps. l.* 4. *Conf. Esa. lxv.* 7.

36 [*Coll. Jos. Bell. iv.* 3. 12. *et pass.*] *Conf. cap. xxiv.* 34. *Marc. xiii.* 30. *γενεας γαρ αδικου χαλεπα τα τελη. Sap. iii.* 19.

37 [*Ita vos collegi, ut gallina pullos suos sub alas suas.* 4 *Esd. i.* 30.] *τα τεκνα σου. Coll. Jer. ii.* 16. *Ose. xi.* 9. *Sir. xxiv.* 11. *Ἱερουσαλημ. Dan. v.* 2. [*ὁν τροπον γαρ ὁ κεραμευς, κ.τ.λ. Clem. Rom. ii.* 8.] *Ose. xi.* 3. *Joan. v.* 40. *Esa. xxx.* 15, 16. *lxv.* 2. *Jer. xxii.* 21. *li.* 16. *Zach. vii.* 12, 13. *Cap. xi.* 17. *ουαι σοι Ἱερουσαλημ, κ.τ.λ. Jer. xiii.* 27. *ποσακις. Conf.* 3 *Mac. v.* 37. *καθ' ὁν τροπον. Act. xv.* 11. *Conf. Gen. vi.* 6.

38 *Jer. xxxiii.* 18. *και εσται οικος Ιακωβ πυρ, κ.τ.λ. Obd.* 18.

39 *ου μη. Ps. xxxvi.* 10. [*απ' αρτι. Phryn. Lobec. p.* 20.]

ΚΕΦ. κδ. 24.

1 [JOS. *Ant. xv.* 11. 3. *Bell. Jud. v.* 5. 6. *vii.* 1. 1.]

2 [*Ῥωμαιοι δε τας τε εσχατιας του αστεος ενεπρησαν, και τα τειχη κατεσκαψαν. Jos. Bell. vi.* 9. 4. *κελευει Καισαρ ηδη την τε πολιν ἁπασαν και τον νεων κατασκαπτειν, κ.τ.λ. vii.* 1. 1.] *Conf. Esa. xxx.* 14. 2 *Reg. xvii.* 13. 4 *Reg. iii.* 25. *Thren. iv.* 11, 12.

3 *ἡ των πληθων παρουσια.* 2 *Mac. xv.* 21. *Coll. Sap. xviii.* 4. [*ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. Epist. ad Diogn.* § 7. *την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. Ign. Philad.* 9. *μεχρι της συντελειας του αιωνος. Nicod. Evang. p.* 760. *Thilo.*] *Conf. Marc. xiii.* 4. *Luc. xxi.* 7. *Heb. ix.* 26. 1 *Cor. x.* 11. *Conf. Jer. viii.* 6-8.

4 [*μη πλανασθε, αδελφοι μου. Ign. Ephes.* 16. *Philad.* 3. *μηδεις πλανασθω. Ephes.* 5. *Smyrn.* 6. *Conf. Jos. Ant. xx.* 4. 1. *Bell. Jud. ii.* 13. 5.] *Conf. Sir. xiii.* 6. *Apoc. xix.* 20.

5 *Conf. Luc. xxi.* 8. [*Jos. Bell. ii.* 13. 4. *v.* 20. 5.]

6 [*Coll. Jos. Ant. xviii.* 9. 1. *xx.* 3. 3.] 2 *Thess. ii.* 2.

7 *λιμου και λοιμου. Jer. xxxix.* 24. *Comp.* [*αξει Κυριος εφ' ὑμας λιμον και λοιμον, κ.τ.λ. Test. XII Patr. p.* 615. *θεηλατοις κακοις, λιμῳ και λοιμῳ. Philo. Vit. Mos. λιμον η λοιμον, η τι κακον αλλο θεηλατον. Frag. πολεμον μεγιστον—η πολεων προς πολεις, η εθνων*

εθνεσι, κ. τ. λ. *Proem. Bell. Jud.*] και πολεμησει εθνος προς εθνος και πολις προς πολιν, κ. τ. λ. 2 *Par. xv.* 6. *Conf. Luc. xxi.* 10.

8 φωνη κραυγης εκ πολεως, φωνη εκ ναου — πριν την ωδινουσαν τεκειν, πριν ελθειν τον πονον των ωδινων, κ. τ. λ. *Esa. lxvi.* 6-8. τοτε εσαλευθησαν καρδιαι και χειρες αυτων, και ωδινησαν ὡς αἱ τικτουσαι. *Sir. xlviii.* 19. *Sophon. i.* 8-10. [αρχη κακων εγενετο τουτο. *Jos. Ant. viii.* 8. 4. μειζων αρχη κακων εφανη. *Bell. vii.* 8. 7. ὁπερ εν τουτοις φιλει, τα παροντα νομισαντες αρχην ειναι μειζονων. *Philo. Vit. Mos.*] *Conf. Jer. vi.* 24. αρχη. *Sir. x.* 13.

9 [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. *Conf. Jos. Ant. xx.* 2. 6.] *Cap. x.* 22.

10 [οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Polyc. Mart.* 6.] του παραδουναι με τοις εχθροις μου. 1 *Par. xii.* 17. [*Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 1.] και πολλαι σκανδαλισθησονται. *Dan. xi.* 41. *LXX. CITAT.*

11 [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα,—κἀν προφητευῃ,—λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9.]

12 [ουδεν οὑτως ἀπολωλει χρηστον παθος εν ταις τοτε συμφοραις, ὡς ελεος, κ. τ. λ. *Bell. Jud. iv.* 6. 3. *pass.*] ωλιγωθησαν αἱ αληθειαι απο των υἱων των ανθρωπων. *Ps. xi.* 1. *Conf. Jer. ii.* 2. *Joel. iii.* 13. [φευγετε--τας ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου, μηποτε θλιβεντες τῃ γνωμῃ αυτου εξασθενησητε εν τῃ αγαπῃ. *Ign. Philad.* 6.]

13 και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. *Dan. xii.* 13. *Conf. Sir. ii.* 14. *Luc. xxi.* 19. ἑως εις τελος. *Deut. xxxii.* 1. [ερρωσθε εις τελος. *Ign. Rom.* 10. εαν τις εὑρεθῃ και εις τελος. *Ephes.* 14. και δια τουτο ὑπομενομεν, ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Magn.* 9.] *Conf. Sap. ii.* 16. *Sir. vii.* 36.

14 ιδου μαρτυριον εν εθνεσιν εδωκα αυτον, κ. τ. λ. *Esa. lv.* 4. [των κατα την οικουμενην εκκλησιων. *Mart. Polyc.* 5. 8. 19. κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. ποιμενα της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. *Mart. Polyc.* 19.] *Conf. Mal. i.* 14. *Eccles. iii.* 11. [εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων—το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. προσεχειν—εξαιρετως τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7.]

15 [*Conf. Jos. Bell. Jud. vi.* 6. 1.] νοητως νοει. *Prov. xxiii.* 1. και γνωσῃ και συνησεις, κ. τ. λ. *Theod.* και γνωσῃ και διανοηθησῃ. *LXX.* απο εξοδου λογου—ἑως Χριστου ἡγουμενου, κ. τ. λ. *Dan. ix.* 25. [νοησατω ὁ θελω. *Ign. Rom.* 6.] *Conf. Middleton ad loc. Conf. Dan. xi.* 31. [*Jos. Bell. Jud. vi.* 6. 1.]

16 *Conf.* 1 *Mac. ix.* 15. *Jer. iv.* 15. 1 *Reg. xiii.* 6. *Jud. vi.* 2. [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 20. 1. *iv.* 8. 2.]

17 *Conf. Deut.* xxii. 8. *Cap.* x. 27. επι του δωματος. *Conf. Ps.* ci. 7. *Ald. Comp.* 2 *Reg.* xi. 2. [*Jos. Ant.* xiv. 15. 12.]

18 *Conf. Jer.* vi. 25. *Job.* ii. 4. *Gen.* xix. 26. *Luc.* xvii. 31.

19 [ουδεις αν οὑτω στερρος την φυσιν εὑρεθῃ, ὁς τοτε παρων τοις πραττομενοις ουκ αν ῳκτειρεν αυτους, κ. τ. λ. *Jos. Ant.* xiv. 13. 7.]

20 [ουκ εστιν ἡμιν ουτε εν τοις σαββασιν, ουτε εν τῃ ἑορτῃ ὁδευειν. *Jos. Ant.* xiii. 8. 4. xiv. 4. 2. *Bell.* i. 7. 3.] *Conf. Neh.* xiii. 19.

21 [*Jos. Proem. Bell. Jud.* συνελοντα δ'ειπειν, μητε πολιν αλλην τοιαυτα πεπονθεναι, μητε γενεαν εξ αιωνος γεγονεναι κακιας γονιμωτεραν. v. 10. 5.] *Conf. Ezech.* v. 9. *Jos.* x. 14. *Apoc.* xvi. 18. ουκ ουδεποτε. 3 *Reg.* i. 6. ουδ' ου μη. *Esa.* v. 6. *M.*

22 = ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps.* cxlii. 2. [εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. *Clem. Rom.* i. 6. 46. 49. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16.] *Esa.* xxxviii. 19. *Sym. Theod.* [ει μη εκολοβωσεν ὁ Θεος, τουτ'εστι, συντομως κατελυσε τον πολεμον των Ῥωμαιων, ουκ αν εσωθη πασα σαρξ, τουτ' εστιν, Ιουδαιος ουκ αν ὑπελειφθη. *Theophylact. in Marc.* xiii. 20. ὁτι πας σοφος λυτρον εστι του φαυλου, κ. τ. λ. *Philo. Sacrif. Cain et Abel.* § 37.] *Conf. Sir.* xxxix. 19. xlvii. 22. [*Voss. Heb. cap.* 25.]

24 απο ἱερεως και ἑως ψευδοπροφητου παντες εποιησαν ψευδη. *Jer.* vi. 13. και επλανησαν τον λαον μου Ισραηλ. xxiii. 13. [*Coll. Jos. Ant.* xx. 4. 1. *Bell. Jud.* ii. 13. 4, 5. vi. 5. 2. 4. vii. 11. 1.] ει δυνατον. *Coll. Rom.* xii. 18. *Cap.* vii. 22. 2 *Thess.* ii. 9. *Mich.* iii. 5.

25 *Coll. Sir.* xlviii. 25. *Joan.* xiii. 19.

26 [*Jos. Bell. Jud.* ii. 13. 4. vi. 5. 2.] εν τοις ταμειοις. *Conf. Esa.* xxvi. 20. *Sir.* xxix. 12. *Conf.* 1 *Joan.* iv. 1.

27 εφαναν αἱ αστραπαι σου τῃ οικουμενῃ. *Ps.* lxxvi. 18. [ὡσπερ —οὑτως. *Ign. Magn.* 7.] *Eccles.* v. 15. παρουσια. *sup.* 3.

28 [πτωμα επι νεκρου τιθεασιν οἱ νυν· οἱ δε αρχαιοι ουχ οὑτως, αλλα πτωματα νεκρων η οικων. *Phrynich. Conf. Fisch. Prolus.* p. 657.] και εντραπησεται ἡ σεληνη, και αισχυνθησεται ὁ ἡλιος. *Esa.* xxiv. 23. *Ald. Comp. Coll. Ps.* cix. 6. *Hab.* i. 8.

29 *Conf. Agg.* ii. 7. *Dan.* viii. 10. *Apoc.* vi. 12-14. *Cap.* xxvii. 45. [οἱ ουρανοι—σαλευομενοι. *Clem. Rom.* i. 20.]

30 [*Conf. Jos. Bell. Jud.* vi. 5. *pass.*] σημειον του υἱου του ανθρωπου (*signum—filius hominis*). *Coll. Amos.* v. 2. [*Glass. Phil. Sac. Dath.* p. 14.] ευλαβεισθω πασα σαρξ απο προσωπου Κυριου, ὁτι εξεγηγερται εκ νεφελων ἁγιων αυτου. *Zach.* ii. 13. *CITAT.*

31 ἑως ακρων της γης. 1 *Mac.* i. 3. [οὑτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου. *Clem. Rom.* i. 50. των αληθως

ὑπο Θεου και Κυριου ἡμων εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1. τοις εκλεκτοις του Θεου. *Clem. i.* 1. 46. 49. *ii.* 6. επι σωτηρια τη των ἁγιων εκλεκτων—ἱνα κἀμε συναγαγη μετα των εκλεκτων αυτου. *Mart. Polyc.* 22.] *Neh. i.* 9. *Esa. xliii.* 5, 6. *Luc. xiii.* 28, 29.

32 *Sir. iii.* 29. [*Clem. Rom. i.* 23.] *Conf. Prov. xxvi.* 1. καιρος της κλαδευσεως ηγγικεν. *Cant. ii.* 12. *Aqu. Sym.* πασαν διηγησιν θειαν θελε ακουειν, και παροιμιαι συνεσεως με εκφευγετωσαν σε. *vi.* 35. απαλος. *Conf. Ezech. xvii.* 4. *CITAT.*

33 επι θυρας. 4 *Reg. v.* 9. [*Ign. Philad.* 9.]

34 [ἑαλω μεν οὑτως Ἱεροσολυμα ετει δευτερω της Ουεσπασιανου ἡγεμονιας, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. p.* 1292. *Huds.*] ἑως εξανηλωθη πασα ἡ γενεα, κ. τ. λ. *Num. xxxii.* 13. *Ps. xciv.* 10. *Coll. cap. xxiii.* 36.

35 [και ουδεν μη παρελθη των δεδογματισμενων ὑπ' αυτου. *Clem. Rom. i.* 27.] *Conf.* 1 *Pet. i.* 24, 25. *Ezech. vi.* 10. 4 *Reg. xx.* 17. *Judith. vi.* 5-9. [φθεγξεται το παραπαν ουδεν ὁ μη τελειωθησεται βεβαιως, επει ὁ λογος εργον εστιν αυτω. *Philo apud Pricæum.*] *Coll. Apoc. xxi.* 1. *Marc. xiii.* 31. *Luc. xvi.* 17.

36 [ὡρισμενοις καιροις και ὡραις. *Clem. Rom. i.* 40. ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. Deut. xxxii.* 34.

37 εν ταις ἡμεραις Δαβιδ. 2 *Reg. xxi.* 1. *Conf. Esa. liv.* 9. *Sym.* παρουσια. *sup.* 3. [Νωε. *Clem. Rom. i.* 7. 9.]

38 προ του θερισμου. *Esa. xviii.* 5. και εφαγον και επιον, κ. τ. λ. *Gen. xxiv.* 54. 3 *Reg. i.* 25. [*Coll. Clem. Rom. i.* 9.] *Jer. xxxvi.* 5, 6.

39 [τω υἱω ανθρωπου, και υἱω Θεου. *Ign. Ephes.* 20.] ουκ εγνωσαν. *Conf. Esa. i.* 3. *Coll. Luc. xvii.* 27. *xix.* 42. ὑπερ ταυτης προσευξεται προς σε πας ὁσιος εν καιρω ευθετω· πλην εν κατακλυσμω ὑδατων πολλων προς αυτον ουκ εγγιουσι. *Ps. xxxi.* 6.

40 ὁ Θεος κριτης εστι· τουτον ταπεινοι, και τουτον ὑψοι. *Ps. lxxiv.* 7. [τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων. *Mart. Polyc.* 20.]

42 [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.] εαν ουν μη γρηγορησης, ἡξω επι σε ὡς κλεπτης, και ου μη γνως ποιαν ὡραν ἡξω επι σε. *Apoc. iii.* 3. αυτη τη ὡρα. *Dan. iii.* 6. *Conf. Luc. xii.* 39, 40. 1 *Pet. v.* 8.

43 [ει γαρ ετι Σαουλου βασιλευοντος ταυτ' επραξαν, ουκ αν δεινον ουδεν επαθον. *Jos. Ant. vii.* 4. 2.] *Coll. cap. xiv.* 25. ουκ αν. *Conf. Sap. xi.* 25. [οικοδεσποτης. *Ign. Ephes.* 6. *Jos. c. Ap. ii.* 11.] *Luc. xii.* 39. εγρηγορησεν αν. *Conf. cap. xxiii.* 30.

44 *Conf. Sap. ix.* 10-17. *Apoc. iii.* 3.

45 εν ευκαιρια. *Ps. cxliv.* 15. [συν θεραπεια βασιλικη. *Jos. Ant. iv.* 6. 4.] *Coll. Ps. cvi.* 43. 1 *Cor. iv.* 1, 2. *Jac. iii.* 13.

46 [*μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 44.]

47 *την αβραν αυτης την εφεστωσαν πασι τοις ὑπαρχουσιν αυτης. Judith viii.* 10. [*την επι τοις ὁμοδουλοις αρχην παραλαμβανει, και συμπασης της οικιας την επιμελειαν. Philo de Joseph.*] *Conf. Gen. xxxix.* 4-6. *Eccles. v.* 8. = *τον επιτροπον.*

48 *Conf.* 1 *Cor. iv.* 18. *ὁ κλεπτης εκεινος. Deut. xxiv.* 7. [*εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ· επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. Clem. Rom. ii.* 12.] *Conf.* 2 *Pet. iii.* 4. *Jac. v.* 7-9.

49 [*ὁμοδουλος, Αττικως· συνδουλος, Ἑλληνικως. Mœris. Tho. Mag. Pollux. συνδουλος. Ign. Ephes.* 2. *et sæp. de Diacon.*]

50 *Conf. Luc. xii.* 45. *Cap. xxv.* 13. *Sir. xlii.* 5.

51 [*ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης, του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, κ. τ. λ. Mart. Polyc.* 14. *εκλογης μερος. Clem. Rom. i.* 29.] *Conf. Susan.* 59. *Job. xxxvi.* 13. *διχοτομησει. Conf.* 3 *Reg. iii.* 25. [*διχοτομησαι τα παιδια. Jos. Ant. viii.* 2. 2.] *Conf. Jud. xix.* 29. *Apoc. xxi.* 8. *Sap. iv.* 17. *xvii.* 21.

ΚΕΦ. κε. 25.

1 ἙΤΟΙΜΑΖΟΥ *εις καταντησιν Θεου σου. Amos. iv.* 12. *Theod.* [*καλεσωμεν τας θυγατερας των Ἑβραιων τας αμιαντους, και λαβετωσαν ανα λαμπαδα, και εστωσαν καιομεναι, κ. τ. λ. Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 83.] *Conf.* 1 *Mac. ix.* 37-41. *omnino.*

2 *ιδου δεδωκα σοι καρδιαν φρονιμην και σοφην.* 3 *Reg. iii.* 12. *οὑτος λαος μωρος, και ουχι σοφος. Deut. xxxii.* 6. *Ps. xciii.* 8. [*μωροι και απαιδευτοι. Clem. Rom. i.* 39.]

5 *Conf. Nah. iii.* 18. [*εν τῳ νυσταξαι ψυχην μου απο Κυριου, παρα μικρον ωλισθησα εν καταφθορᾳ ὑπνου. Psalt. Sal. xvi.* 1.]

6 *και ὁ νυμφιος εξηλθε, και οἱ φιλοι αυτου, και οἱ αδελφοι αυτου εις συναντησιν αυτων μετα τυμπανων, και μουσικων και ὁπλων πολλων.* 1 *Mac. ix.* 39. [*Conf. Act. Thom.* § 7-11.] *κραυγη (jubilium).* 1 *Reg. iv.* 6. *εξηλθεν εις την απαντησιν αυτων. ix.* 14. *Jer. xlviii.* 6.

7 *Conf. Exod. xxx.* 7. *Esa. xxi.* 11, 12. *Hab. ii.* 1.

8 *Conf.* 2 *Par. xxix.* 7. [*επηγερθησαν οἱ—αφρονες επι τους φρονιμους. Clem. Rom. i.* 3. *δια τι δε ου παντες φρονιμοι γενωμεθα;—τι μωρως απολλυμεθα; κ. τ. λ. Ign. Ephes.* 17.]

9 *μηποτε* = *ισως. Conf. Gen. iii.* 22. *xxiv.* 5. 39. *xxvii.* 12. *xxxii.* 21. *Conf. Ps. xlviii.* 7. *Gal. vi.* 5.

10 [*ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 8. *ὡς ετι καιρον εχομεν, κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 9.]

11 [ανοιξον (*sc.* την θυραν). *Bos. p.* 122.] ανοιξατε, ανοιξατε δη την πυλην, μεθ' ἡμων ὁ Θεος, κ. τ. λ. *Judith xiii.* 11. *Coll. Ose. viii.* 2, 3. [*Clem. Rom. ii.* 8.]

12 *Coll. cap. vii.* 23. *Luc. xiii.* 27.

13 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ, επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12. γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. cap. xxiv.* 50. *Luc. xii.* 46.

14 τους ιδιους δουλους *i. e.* τους δουλους αυτου. *Conf. Job. vii.* 10. *Prov. xxvii.* 8. [η γαρ αποδημειν αυτους, η καθευδειν. *Jos. Ant. viii.* 13. 5.] *Coll.* 3 *Reg. xviii.* 27. [των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20.]

15 [ταλαντον· παρα τῃ θειᾳ γραφῃ, ἡ ανωθεν πεμπομενη ἑκαστῳ θεια χαρις. *Suid. Conf. Clem. Rom. i.* 38.]

16 και εγευσατο ὁτι καλον εστι το εργαζεσθαι. *Prov. xxxi.* 18.

17 εκερδησε. *Conf. Job. xxii.* 3. *Sym. Eccles. iv.* 9. *Sym. Mich. iv.* 13. *Sym.* ὡσαυτως και. 2 *Mac. ii.* 12. *Conf. Rom. xii.* 11.

19 ὁ Κυριος της οικιας. *Exod. xxii.* 8. [συναρασθαι· συναρμοσασθαι, συγκαταθεσθαι. *Etym. Mag.*] *Conf. Rom. xiv.* 12.

20 [επι πασι τουτοις. *Test. Patr. p.* 523.] δωρον δεδοται μοι επι τῳ μισθῳ. *Tob. ii.* 14. ἑκατον ταλαντα. *Exod. xxxviii.* 25. 27, 28. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.]

21 ευ = ευγε. *Job. xxxix.* 25. δια τουτο ληψονται βασιλειον της ευπρεπειας, και το διαδημα του καλλους εκ χειρος Κυριου, κ. τ. λ. *Sap. v.* 16–19. [και συν αυτῳ εσῃ εις τον αιωνα, και εν τῃ αναπαυσει αυτου αναπαυσῃ, και εις την χαραν αυτου εσῃ. *Act. Thom.* § 35.] *Coll. Heb. ii.* 7. *contrà. cap. viii.* 12. *Apoc. iii.* 8. [*Clem. ii.* 8.]

24 αφροσυνη ανδρος λυμαινεται τας ὁδους αυτου, και τον Θεον αιτιαται τῃ καρδιᾳ αυτου. *Prov. xix.* 3. *Conf. Jona. iv.* 8. σκληρος = σκολιος. 1 *Pet. ii.* 18. *Conf. Mich. ii.* 2. *Job. xx.* 19. *Gen. iv.* 13. 3 *Reg. v.* 3. *xiv.* 6. *Alex. Esa. xix.* 4. *Cap. iii.* 12.

25 κρεισσων ανθρωπος αποκρυπτων την μωριαν αυτου, η ανθρωπος αποκρυπτων την σοφιαν αυτου. *Sir. xx.* 31. σοφια δε κεκρυμμενη και θησαυρος αφανης, τις ωφελεια εν αμφοτεροις; *xli.* 14. το σον. *xxxviii.* 22. *xxii.* 2. *Prov. xix.* 24. *Heb. vi.* 10–12.

27 [αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6.] *Conf. Lev. xxv.* 37. *Luc. xix.* 23. ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. 1 *Par. xxix.* 14. *Conf. Ephes. v.* 16. 2 *Cor. ix.* 6. *Luc. xvi.* 5.

28 *Conf. Apoc. iii.* 11. *Joan. x.* 10. 2 *Pet. i.* 11.

29 *Conf. Heb. vi.* 7. 2 *Pet. i.* 11. *Cap. vi.* 33.

30 *Conf. Philem.* 11. 2 *Pet. ii.* 17.

31 *Conf. cap. xvi.* 27. *CITAT.*

32 *Conf. Ezech. xliv.* 23. 2 *Pet. iii.* 13. εμπροσθεν αυτου. *Coll. Esa. xlv.* 1.

33 [χαριτας εν τῃ δεξιᾳ προτεινων, ὡς δέον, τα μεν αγαθα ορεγειν εξ ἑτοιμου, και τεταχθαι την βελτιονα ταξιν την επι δεξιᾳ, τας δε κολασεις ὑποστελλειν, και την καταδεεστεραν χωραν την επ' ευωνυμα κεκληρωσθαι. *Philo de Leg. apud Pricæum.*] *Conf. Gen. xxx.* 40. *Eccles. xi.* 9. *xii.* 14.

34 [οὑτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] *Conf.* 2 *Mac. x.* 11. *Heb. xi.* 16. *xii.* 28. *Exod. xxxiii.* 19. [καταβολη. *Clem. Rom. i.* 57. καταβολη γενεσεως. *Philo.*] προ του αιωνος απ' αρχης εκτισε με κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 9.

35 τους αρτους μου εδιδουν τοις πεινωσι, και ἱματια τοις γυμνοις. *Tob. i.* 16, 17. *Jud. xix.* 15. [περι αγαπης ου μελει αυτοις, ου περι χηρας, ου περι ορφανου, ου περι θλιβομενου, ου περι δεδεμενου η λελυμενου, ου περι πεινωντος η διψωντος. *Ign. Smyrn.* 6.] *Conf. Luc. x.* 35.

36 [οἱ πρεσβυτεροι—επισκεπτομενοι παντας ασθενεις. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Jacob. i.* 27. 1 *Tim. v.* 10. 2 *Tim. i.* 17. ημην· *Coll. Act. xxii.* 19. [εν ασθενειᾳ ημην, και ὁ Ὑψιστος επεσκεψατο με. *Test. XII Patr. p.* 698.]

40 Ιδου εγω, και τα παιδια ἁ μοι εδωκεν ὁ Θεος. *Esa. viii.* 18. *Heb. ii.* 13. *Gal. iii.* 26. *Conf.* 1 *Reg. x.* 19. ὑπο των—νομιζομενων ελαχιστων ειναι. 2 *Mac. viii.* 35. *Conf. cap. xii.* 50.

41 [αϊδιους ψυχας—τιμωριων αδιαλειπτων. *Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 11. 14. *Ant. xvi. i.* 3. το—της αιωνιου κολασεως—πυρ. *Mart. Polyc.* 11. τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Ibid.* τα ἑτοιμαζομενα τοις ὑπομενουσιν. *Clem. Rom. i.* 35.] *Conf. Judith. xvi.* 17.

43 γυμνους πολλους εκοιμισαν ανευ ἱματιων, κ. τ. λ. *Job. xxiv.* 7.

45 [αλλ' ημην εν αυτοις ὡς εἱς των ελαχιστων. *Test. XII Patr. p.* 722.] ὁ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους. *Sap. vi.* 6. *Conf. Prov. xvii.* 5. *Esa. xlix.* 15, 16. εθου τα δακρυα μου ενωπιον σου, κ. τ. λ. *Ps. lv.* 8. *Conf. Gal. iii.* 26. 1 *Joan. v.* 1.

46 του Κυριου την αξιαν αυτῳ κολασιν αποδοντος. 2 *Mac. iv.* 38. [ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6. *Mart. Polyc. ii.* 11. *Coll. Jos. Bell. ii.* 8. 11. *Ant. i.* 16. 3.] *Jer. l.* 11. *Sap. xvi.* 24.

ΚΕΦ. κϛ. 26.

1 ΚΑΙ συνετελεσε Μωυσης λαλειν τους λογους τουτους παντι Ισραηλ. *Deut. xxxii.* 45. *Alex. Ald. Comp.*

3 ὁ αρχιερευς. *Lev. iv.* 3. [επι αρχιερεως Φιλιππου. *Mart. Polyc.* 21.]

4 δολῳ. *Deut. xxvii.* 24. *Exod. xxi.* 14. [*Nicod. Evang. cap.* 1.]

5 [θορυβου τηλικουτου οντος εν τῳ σταδιῳ. *Mart. Polyc.* 8. 9. *Conf. Jos. Ant. xx.* 5. 3.] *Conf. Marc. xi.* 32. *Luc. xx.* 19.

6 γενομενου εν Βηθανιᾳ. *Coll. Esd. iv.* 19. *Apoc. i.* 10.

7 [δειπνησαντων ουν αυτων και πιοντων, και στεφανων και μυρων προσενεχθεντων λαβοντες μυρον ἑκαστος, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 5. αλαβαστρον, μυροθηκη. *Hesych.* αγγος μυρου μη εχον λαβας. *Suid. Conf. Ignat. Ephes.* 17.] βαρυτιμος = πολυτελης. *Prov. i.* 13. τιμιος. *Aquil. Sym.* αυτος ανακειται. 1 *Esd. iv.* 10. *Conf. Luc. vii.* 46. *Cap. vi.* 17. *Cant. iv.* 14. *Joan. xii.* 3.

8 εις τι τουτο; *Gen. xii.* 18. *Aquil. (Schleus.) Coll. Joan. xii.* 6. [*Glass. Phil. Sac. p.* 67.] *Marc. xiv.* 4.

10 [εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33.] καλον εργον. 1 *Esd. viii.* 36. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7.

11 ἱκετην θλιβομενον μη απαναινου, και μη αποστρεψῃς το προσωπον σου απο πτωχου. *Sir. iv.* 4. *Prov. xxii.* 2.

13 [το δε ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.] το σωμα αυτων εν ειρηνῃ εταφη, και το ονομα αυτων ζῃ εις γενεας. *Sir. xliv.* 14. μνημη δικαιων μετ' εγκωμιων, κ. τ. λ. *Prov. x.* 7. αὑτη εστιν στηλη μνημειου Ῥαχηλ. *Gen. xxxv.* 20. *Coll. Act. x.* 4. λαληθησεται. *Conf. Cant. viii.* 8. δεδοξασμενα ελαληθη περι σου ἡ πολις του Θεου. *Ps. lxxxvi.* 3. *Conf. Ose. xii.* 5.

15 *Conf.* 1 *Par. xii.* 17. *Zach. xi.* 12. *CITAT.*

16 [ην γαρ και αδυνατον λαθειν αυτον, επει και οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον—οἱ δε προδιδοντες αυτον την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.] βοηθος εν ευκαιριαις. *Ps. ix.* 9.

17 [*Conf. Jos. Ant. iii.* 10. 5.] 2 *Par. xxx.* 13. 21. *Joan. xix.* 14. ην δε παρασκευη του Πασχα.

18 τον δεινα. 4 *Reg. vi.* 8. *Aq. Heb. xi.* 28. [εἱς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. *Magn.* 9. αγαπην ποιειν. *Smyrn.* 8.] ὁ καιρος (*sc.* του θανειν). *Gen. xlvii.* 29.

19 σφαξον θυματα, και ἑτοιμασον. *Gen. xliii.* 16. *Ps. lxxvii.* 19.

21 εαν μη δεσμιον μοι τον Ιουδαν παραδωτε. 2 *Mac. xiv.* 33.

22 [ηρξαντο προς αυτους λεγειν. *Jos. Ant. iv.* 6. 7.] = εξισταντο

δε οἱ ανθρωποι, ἑκαστος προς τον αδελφον αυτου. *Gen. xliii.* 33. [μητι εγω· αρα γε εγω; *Hesych.*]

23 [τρυβλιον· οξυβαφιον, η ποτηριον μυστηριου. *Hesych. Conf. Suicer.*] *Luc. xxii.* 21. *Marc. xiv.* 18.

24 και αγαθος ὑπερ τους δυο τουτους ὁστις ουπω εγενετο. *Eccles. iv.* 3. αγαθον ὑπερ αυτον το εκτρωμα. *vi.* 3. [*Clem. Rom. i.* 46. ὑπαγειν αντι του πορευεσθαι, μεταβαινειν απο της ενταυθα ζωης. *Euthym.*] *Conf. Ps. xxxviii.* 13. *Luc. xvii.* 1. *Marc. xiv.* 21. 3 *Reg. ii.* 2. *Cap. xxi.* 6. απολοιτο ἡ ἡμερα εν ᾑ εγεννηθην. *Job. iii.* 2.

25 [ειπας. *Observetur, formulam hanc esse Alexandrinam. Pro* εφυγον, ελαβον, ειδον, εὑρον, ηλθον, ειπον, *Alexandrini pronunciabant in prima persona,* εφυγα, ελαβα, ειδα—*in tertiis autem personis* εφυγαν, ελαβαν, ειδαν, εὑραν, ηλθαν, ειπαν. *Talia reperientur ubique in vers. Gr. V. T. Conf. omnino Schol. Valck. tom.* 2. *p.* 466-468.] *Coll. ver.* 64.

26 [ἱνα αρτον κλωντες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 20. δια την αγαπην, ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος —και την σαρκα ὑπερ σαρκος ἡμων, και την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 49.] *Conf.* 1 *Cor. x.* 17. *Joan. vi.* 51.

27 [και ἑν ποτηριον εις ἑνωσιν του αἱματος αυτου. *Ignat. Philad.* 4.]

28 πασχα εστι Κυριῳ—θυσια το πασχα τουτο Κυριῳ. *Exod. xii.* 11. 27. *Coll. Act. xx.* 28. *Ephes. v.* 25. *Gen. xvii.* 4. 10. *xl.* 12. 18. εστι (*significat designat*). *Conf. xli.* 26. *Dan. vii.* 23. *viii.* 21. *Gal. iv.* 24. περι πολλων = περι παντων. *Conf. Ps. xcvi.* 1. *Dan. xii.* 2. ἡμεις δε πολεμουμεν περι των ψυχων ἡμων, κ. τ. λ. 1 *Mac. iii.* 21. *Coll. Gen. xxix.* 18. [ανακαινισαι ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου—δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7.] αἱμα σταφυλης. *Exod. xlix.* 11. *Deut. xxxii.* 14. 1 *Mac. vi.* 34. *Dan. ix.* 24-27. *Heb. ix.* 19, 20. 1 *Joan. iv.* 10. *CITAT.*

29 αμπελου γεννηματος. *Esa. xxxii.* 12. *Hab. iii.* 17.

30 ὑμνησαντες. *Ps. cxii.-cxvii.* [*Mart. Ign.* 7.]

31 [του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν. *Ign. Ephes.* 18. *Barnab. Epist.* § 5. *Coll. Jos. Ant. viii.* 15. 4. *apud Krebs.*]

32 [αληθως ηγερθη απο νεκρων, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9.]

33 ουδεποτε. *Exod. x.* 16. ειρηνη πολλη τοις αγαπωσι τον νομον σου, και ουκ εστιν αυτοις σκανδαλον. *Ps. cxviii.* 165. ει παντα τα εθνη—αποστηναι ἑκαστος απο λατρειας πατερων αυτου—αλλ' εγω, και οἱ υἱοι μου, και οἱ αδελφοι μου πορευσομεθα εν διαθηκῃ πατερων ἡμων, κ. τ. λ. 1 *Mac. ii.* 19, 20.

34 [απαρνησῃ. *Conf. Ign. Smyrn.* 5.]

35 ου μη. *neutiquam. Ps. xxxvi.* 10. *lviii.* 13.

36 [Γεθσημανη. גת שמנא *Reland. Palæst. ii. p.* 857. *Lightfoot Hor. Heb. p.* 483.] *Conf.* 1 *Thess. v.* 17.

37 [ηδημονησεν· εξεκακησεν. *Hesych.* ηδημονουν δε μη φθασας καταλυσαι το παν εργον. *Jos. Ant. xv.* 11. 2.]

38 [περιλυπος = περιαλγησας. *Philo. Vit. Mos. p.* 695.] *Conf. Sir. xxxvii.* 2. ἡ ψυχη αυτης κατωδυνος αυτῃ. 4 *Reg. iv.* 27. [εγω (ὁ Διαβολος) γαρ οιδα, ὁτι ανθρωπος εστι, και ηκουσα και αυτου λεγοντος, Ὁτι περιλυπος, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 704. *Thilo.*] *Conf.* 1 *Esd. viii.* 71.

39 ὡς μικρον ὁτε παρηλθον απ' αυτων. *Cant. iii.* 4. *Coll. Joan. xviii.* 11. *Ps. xxi. Esa. liii.* πλην = αλλα. *Conf. Gen. xx.* 12. *Lev. xi.* 4.

40 και τις ισχυσει οικοδομησαι αυτῳ οικον; 2 *Par. ii.* 6. μια ὡρα. *Conf. Apoc. xvii.* 12. *xviii.* 16. [*Clem. Rom. ii.* 12.]

41 [δεησεσιν αιτουμενοι τον παντεποπτην Θεον μη εισενεγκειν ἡμας εις πειρασμον, καθως ειπεν ὁ Κυριος, "το μεν πνευμα κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf.* 1 *Pet. iv.* 7. *Col. iv.* 2. *Gal. v.* 17. *Rom. vii.* 15-19.

42 ου μη σε αποστειλω, εαν μη με ευλογησῃς. *Gen. xxxii.* 26. [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και της ὡρας ταυτης, του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, εν τῳ ποτηριῳ του Χριστου σου, κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 14.] *Conf. Ps. xxxix.* 8, 9. *Heb. x.* 7. *Joan. v.* 30.

45 ἁμαρτωλων. *Coll. Prov. xxiv.* 19. [εσχατοι καιροι· λοιπον αισχυνθωμεν. *Ign. Ephes.* 11. τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. 20. *Conf. Krebs. ad loc.*] *Conf. Luc. ix.* 44. *Marc. xiv.* 41.

47 *Conf.* 1 *Mac. xii.* 35. *Sup.* 25.

48 αξιοπιστοτερα εστι τραυματα φιλου, η ἑκουσια φιληματα εχθρου. *Prov. xxvii.* 6. *Ps. liv.* 21.

49 *Conf. Luc. xxii.* 47. *Joan. xviii.* 5.

50 = τι οὑτοι ερχονται ποιησαι; *Zach. i.* 21. [αντι του, οὑ χαριν παραγεγονας; *Suid.* εφ' ᾡ παρει; επι ποιῳ σκοπῳ παρει και παραγεγονας ενταυθα; *Hesych.*] *Coll. Act. x.* 21. *Philip. iii.* 12. *iv.* 10. [ευθυς μοι τας χειρας επεβαλον. *Jos. Vit.* § 50.] ἑταιρε. *Coll. cap. xx.* 13.

51 [ους, Αττικως· ωτιον, Ἑλληνικως. *Mœris. et Tho. Mag.*]

52 [ανειλον τινας, και αναιρεθησομαι προς ἑτερων. *Philo in Flacc.*] *Conf.* 1 *Reg. xv.* 33. 1 *Esd. iv.* 23. *Prov. xxviii.* 10.

53 το ἁρμα του Θεου μυριοπλασιον, χιλιαδες ευθηνουντων, κ. τ. λ. *Ps. lxvii.* 17. [λεγεων. (*lat. legio*) ἑξακισχιλιοι στρατιωται. *Suid. Hesych.*] η δοκεις; *Coll. Jacob. iv.* 5. *Cap. iv.* 11. *Esa. xxxvii.* 16. [παρεστως ὁ Κυριος ὁμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Job. v.* 1.

54 [*και ὁ* Ἁιδης *παραλαβων τον* Σαταν *ελεγεν αυτῳ,* Βεελζεβουλ, *κληρονομε του πυρος και της κολασεως, εχθρε των ἁγιων, δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; η το ελθειν ὡδε και εκδυσαι ἡμας; κ. τ. λ. Nicod. Evang. cap.* 23.]

55 *διδασκων. Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. [*μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ* Κυριος *διδασκων. Polyc. Phil.* 2. *ὁπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. Clem. Rom. i.* 12. *συλληφθη δε ὑπο* Ἡρωδου. *Mart. Polyc.* 21. *ὡς επι ληστην τρεχοντες.* 7.]

56 [*ενκυπτετε εις τας γραφας. Clem. Rom. i.* 45. *Mart. Polyc.* 7.] *Conf. Sir. vi.* 12. *ἱνα. Conf. cap. i.* 22. [*εν ταις ἱεραις βιβλοις, ῳ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι* Προφηται, *κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 43.] *και ουχ ὑπαρχει ὁ παρακαλων αυτην απο παντων των αγαπωντων αυτην. Thren. i.* 2. [*οἱ* Προφηται *οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του* Κυριου *ἡμων. Polyc. Phil.* 6.] *τις εστιν ὁ ανηρ οἱος εγω, φευξεται; Neh. vi.* 11. *Alex. Ald. Comp.*

57 [*και* Ιωσηπος, *ὁ και* Καϊαφας *διαδοχος ην αυτῳ*—Ποντιος *δε* Πιλατος *διαδοχος αυτῳ ἡκεν, κ. τ. λ. Jos. Ant. xviii.* 2. 2.]

58 *Conf. Apoc. xviii.* 10. *Jona. iv.* 5. *και στησεται εξ εναντιας ιδειν το συμβησομενον σοι. Sir. xxxvii.* 9. 4 *Reg. ii.* 7.

60 [*απεχομενοι πασης*—*ψευδομαρτυριας. Polyc. Phil.* 2. 4.] *ευ-ρον. Coll. Luc. xxiii.* 4. *Act. iv.* 21.

61 *ὑγιασει ἡμας μετα δυο ἡμερας, εν τῃ ἡμερᾳ τῃ τριτῃ εξαναστησομεθα*—*ενωπιον αυτου. Ose. vi.* 3. *τον ναον* Θεου. *Conf. Marc. xiv.* 58. [*Evang. Nicod. cap.* 4.]

62 *δυο ανδρες*—*και καταμαρτυρησατωσαν αυτου.* 3 *Reg. xx.* 10–13. *συ επιστασαι ὁτι ψευδη μου κατεμαρτυρησαν. Susan.* 43. *ὁ αρχιερευς. Luc. iv.* 3.

63 *Conf. Jud. xvii.* 2. *Alex. Ald. Comp.* [*οὑτως γαρ αυτους ὁ* Ιωσηπος *εξωρκισε. Jos. Ant. ii.* 8. 2.] 1 *Thess. v.* 27.

64 *απ᾽ αρτι* = *απο του νυν. Luc. i.* 48. *ευλαβεισθω πασα σαρξ απο προσωπου* Κυριου, *ὁτι εξεγηγερται εκ νεφελων ἁγιων αυτου. Zach. ii.* 13. *Conf. Heb. xii.* 2. 1 *Pet. iii.* 22. 2 *Pet. i.* 3. *Cap. xxiv.* 30. *xxvii.* 11. 2 *Par. xxxiii.* 17.

65 [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 15. 4.] 1 *Mac. ii.* 14. [*λεγουσιν οἱ πρεσβυτεροι των* Ιουδαιων· *δια τουτο ηλθαμεν ἁπαν το πληθος, ἱνα αποθανῃ.*—*Λεγουσιν οἱ* Ιουδαιοι, *ὁτι ειπεν αυτον υἱον* Θεου *και βασιλεα. Nicod. Evang.* § 4. *p.* 33. *Glass. Phil. Sac. p.* 64.]

66 [*τι δοκειτε; Clem. Rom. i.* 43. *ii.* 7.] *Conf. Joan. x.* 33. *χριμα θανατου. Coll. Deut. xxi.* 22. [*κατα* Καισαρος *εαν τις βλασφημησῃ, αξιος εστιν θανατου,*—*οὑτος δε κατα του* Θεου *εβλασφημησεν. Nicod. Evang.* § 4. *p.* 29. *ap. Birch. p.* 544. *Thilo.*]

67 [ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. οἱς εχθραινων ὁ ἱερος νομος ενοχους απεφηνε θανατου. *Philo de Spec. legg.* p. 795. κολαφιζει τα τεκνα. *Test. Patr.* 708. κολαφιζειν Ἑλληνικως· κονδυλιζειν, Αττικως. *Phrynic.*] *Conf. Num. xii.* 14.

68 παισας. *Conf. Num. xxii.* 28. [*Clem. Rom. ii.* 1. *Ign. Smyrn.* 2.]

69 παιδισκη. *Gen. xvi.* 2. *Conf. Exod. iii.* 12. *Deut. v.* 15. *Act. iv.* 13. [ει δικαιος ησθα. *Jos. Ant. vi.* 6. 2.]

70 εμπροσθεν παντων. *Coll. Esa. xlv.* 1. *Conf. Job. xix.* 14.

71 οὑτος. *Sir. xiii.* 23. *Exod. xxxii.* 1. *Conf. Marc. xiv.* 68. *Luc. xxii.* 58. *Conf. cap. ii.* 23.

72 *Conf. Gen. xliv.* 28. [ελαλησεν μεθ' ορκου. *Clem. Rom. i.* 8.]

73 οἱ ἑστωτες. *Conf. cap. xxvii.* 47. *Ose. vii.* 4. *E. Edit. Basil. Marc. xiv.* 70. *Act. ii.* 6.

74 [ομνυναι, Αττικως· ομνυειν, Ἑλληνικως. *Mœris.*] *Conf. Esa. liii.* 3. [καταθεματιζειν. *Wets. Griesb.*]

75 [κλαιουσα εξω. *Joan. xx.* 11. *Conf. Esa. xxxiii.* 7. [απαρνηται. *Ign. Smyrn.* 5.] *Conf. Jud. ii.* 5.

ΚΕΦ. κζ. 27.

1 ΠΡΩΙΑΣ δε γενομενης. *Clem. Rom. i.* 43. συμβουλιον αγαγειν. *Ign. Polyc.* 7.] *Conf. cap. xii.* 14. *Ps. xl.* 7. *Act. ix.* 23. και εξεκκλησιασε τους πρεσβυτερους του λαου, κ. τ. λ. 1 *Mac. xii.* 35. [ὁπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *Clem. Rom. i.* 12.]

2 [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 9. 2. Πιλατος ην των ὑπαρχων επιτροπος αποδεδειγμενος της Ιουδαιας. *p.* 799. *Edit. Col.* και παρεδιδου ξενους Ιουδαιους τινας, ὡς κεκοινωνηκοτας των βεβουλευμενων, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. vii.* 3. 3. εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 11. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1. *Mart. Ign.* 2.]

3 κατακρινειν. *Susan.* 41. 48. *Conf. Exod. x.* 16. [οἱ δε προδοντες αυτον την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.]

4 επικαταρατος ὁς αν λαβῃ δωρα παταξαι ψυχην αἱματος αθωου. *Deut. xxvii.* 25. συ οψει. *Conf. Act. xviii.* 15. *Jer. xii.* 6. 1 *Reg. xxv.* 17. *Jud. iii.* 20. οὑ το αἱμα εκζητει ὁ Θεος. *Polyc. Phil.* 2.]

5 *Conf.* 2 *Mac. xiv.* 46. *Heb. xii.* 15-17.

6 [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 9. 4.] 4 *Reg. xii.* 10.

7 εβουλευσαντο βουλην πονηραν. *Esa. vii.* 5. [μη δουναι αυτου το σωμα ταφῃ. *Mart. Polyc.* 17.] και ουκ ειδεν ουδεις την ταφην αυτου ἑως της ἡμερας ταυτης. *Deut. xxxiv.* 6.

8 Ω πολις αἱματων. *Ezech. xxiv.* 6. *Nah. iii.* 1.

9 [το ῥηθεν ὑπο του πατρος ἡμων Αδαμ. *Clem. Rom. i.* 6.]

10 καθα συνεταξεν αυτῳ ὁ βασιλευς. 1 *Mac. xv.* 41. *Gen. vii.* 9.

11 [Πιλατος, ὁ της Ιουδαιας ἡγεμων. *Jos. Ant. xviii.* 3. 1.] εστη. *Coll. Act. xxiv.* 20. *xxv.* 10. *xxvi.* 6. *Cap. ii.* 2. *Joan. i.* 50. *xviii.* 36, 37. 1 *Tim. vi.* 13. [*Evang. Nicod. p.* 502. *Thilo.*]

12 *Conf. Luc. xxiii.* 2. *etc. Susan.* 49.

13 και κατεμαρτυρησαν αυτου ανδρες της αποστασιας. 3 *Reg. xxi.* 10. 13. [ουκ ακουεις, τι οὑτοι σου καταμαρτυρουσιν; ουδεν λεγεις; *Nicod. Evang. cap.* 2. *p.* 524. *Thilo.*] *Conf. Deut. xix.* 16–19. *Prov. vi.* 19. *xii.* 17. *xix.* 5.

14 [και Πιλατος θαυμασας, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xviii.* 3. 1.] *Conf.* 4 *Mac. xvii.* 17. [ὡστε. *Hoogv. c.* 57. § 15. 21.]

15 [ομοσον, και απολυω σε. *Mart. Polyc.* 9.] *Conf.* 2 *Mac. xii.* 25. [κατα δε ἑορτην = καθ' ἑκαστην ἑορτην. *Middleton. p.* 262.]

16 [εχω ἑνα καταδικον δεσμιον εν τῳ δεσμωτηριῳ φονεα, λεγομενον Βαραββαν, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 9.]

17 [Ιησου, του λεγομενου Χριστου. *Jos. Ant. xx.* 8. 1.] *Conf. Luc. xxiii.* 13.

18 [ζηλος και φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4. *Conf. Evang. Nicod. cap.* 5.] *Coll. Marc. xv.* 10.

19 *Conf. Joel. ii.* 28. 2 *Mac. xv.* 11. *Gen. xxviii.* 12. *xxxvii.* 5. [ὁ Πιλατος καθισας επι βηματος εν τῳ μεγαλῳ σταδιῳ. *Jos. Bell. Jud. ii.* 9. 3. μηδεν σοι και τῳ ανθρωπῳ τῳ δικαιῳ τουτῳ· πολλα γαρ επαθον δι' αυτον νυκτος, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 2.]

20 [βουλομενου γαρ του ανθυπατου πειθειν αυτον. *Mart. Polyc.* 3. *Conf. Evang. Nicod. cap.* 3–5.]

21 τινα (*i. e.* ποτερον.) απο *pro* εκ. *Conf. cap. vii.* 16.

22 εαν δε γενηται εν τινι ἁμαρτιᾳ, κριμα θανατου, και αποθανῃ, και κρεμασητε αυτον επι ξυλου. *Deut. xxi.* 22. [τι ουν ποιησωμεν αυτην; *Jacob. Protevang. cap.* 8. τι αυτην ποιησει; 14. ταυτην την παιδα τι ποιησω; 17. *Conf. Glass. Philo. Sacr. p.* 269. *Dathe.* [*Evang. Nicod. p.* 568. *Thilo.*]

23 *Conf. Act. iii.* 13. 1 *Pet. iii.* 18.

24 [εντρομος δε γενομενος ὁ ἡγεμων λεγει προς απαν το πληθος των Ιουδαιων, Τι θελετε εκχεειν αἱμα αθωον; *Evang. Nicod. cap.* 8. *p.* 564. *cap.* 9. *p.* 572–576. *Thilo.* αθωος ειμι απο πασης ασεβειας ὑμων, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 571. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου —τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου. *Clem. i.* 7. αυτοι οψονται. *Nicod. Evang. cap.* 2. *p.* 526. *Thilo.*] μηδεν οφελει, κ. τ. λ. *Coll. Marc. v.* 26. θορυβος. *Jer. xxx.* 2. του δικαιου τουτου. *Coll. Deut. xxv.* 1. *Prov. xvii.* 4. [= ιδου προειρηκα ὑμιν παντα, ὁπως δικαιωθω απο της ἁμαρτιας των ψυχων ὑμων. *Test. XII Patr. p.* 541. *Evang. Nicod. cap.* 9.]

25 *Conf. Act. xviii.* 6. *Cap. xxiii.* 35. [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 14. 9. *v.* 11. 1. *Ant. xviii.* 4. 2. ού το αἱμα εκζητει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. *Evang. Nicod. p.* 574. *Thilo.*]

26 [φραγελλωσαι. (*Lat. flagellare.*) μαστιγουμενοι δη και προβασανιζομενοι του θανατου πασαν αικιαν ανεσταυρουντο. *Jos. Bell. Jud. v.* 11. 1. εμαστιγουντο, ετροχιζοντο· και μετα πασας αικιας—ἡ τελευταια και εφεδρος τιμωρια σταυρος ην. *Philo in Flacc. tom.* 2. *p.* 527. *Mangey.* τον σταυρωθεντα—επι Ποντιου Πιλατου. *Mart. Ign.* 2. αληθως εσταυρωθη. *Trall.* 9. περιεμενεν γαρ, ἱνα παραδοθῃ. *Mart. Polyc.* 1. Αποφασις Πιλατου.—Το εθνος το σον κατηλεγξε σε ὡς βασιλεα, και δια τουτο απεφηναμην, πρωτον φραγελλουσθαι δια τον θεσμον των ευσεβων βασιλεων, και τοτε αρτασθαι αυτον επι του σταυρου εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη, και δυο κακουργοι συν αυτῳ. *Evang. Nicod. cap.* 9.] *Coll. Joan. xix.* 41.

27 [Σπειρα καλειται το συνταγμα των πεζων· παρα Ῥωμαιοις, Κοορτις. *Polyb. xi.* 21. εκ σπειρας· εκ ταγματος. *Gloss. Albert.*] *Marc. xv.* 16. [*Conf. Jos. Ant. xv.* 9. 3. *Bell. Jud. i.* 21. 1. *v.* 4. 3.]

28 [χλαμυδα *Rom. paludamentum, sagum. Bruder.*] *Marc. xv.* 17-20. *Joan. xix.* 2. *Conf.* 4 *Mac. vi.* 2, 3.

29 εμπροσθεν αυτου. *Esa. xlv.* 1. [και ευθυς εξηγαγον τον Ιησουν απο του πραιτωριου ἁμα των δυο κακουργων. Και ὁτε απηλθον επι τον τοπον, εξεδυσαν οἱ στρατιωται τον Ιησουν τα ἱματια αυτου, και περιεζωσαν αυτον λεντιῳ, και στεφανον εξ ακανθων περιεθηκαν αυτου τῃ κεφαλῃ, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 10. *et* 16. *p.* 662. *Thilo.*]

31 δικαιος γαρ ανηρ και αμεμπτος εγενηθη εις χλευασμα. *Job. xii.* 4. [ενεπαιζον δε και αυτῳ και οἱ στρατιωται, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 584. απαγεσθαι· εις θανατον ἑλκεσθαι. *Hesych.*]

32 ανθρωπον Αιγυπτιον. *Exod. ii.* 11. [και Κυρηνης εγκρατως αρχειν βουλομενος (*Ptol. Lagus*), και των αλλων των εν τῃ Λιβυῃ πολεων, εις αυτας μερος Ιουδαιων επεμψε κατοικησον. *Jos. c. Ap. ii.* 4. *p.* 1365. *Hudson. Bell. vii.* 11. 1.] *Conf. cap. v.* 41. *x.* 38. *Act. ii.* 10. *vi.* 9. *Job. i.* 1. *Coll. Joan. xix.* 17.

33—34 [και ειδομεν—ὁτι επι του Κρανιου εσταυρωθη, και δυο λησται μετ᾽ αυτου, και ὁτι οξος εποτισαν αυτον μετα χολης και ὑσσωπου, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 664. *Thilo.*]

35 [το ῥηθεν ὑπο του—Αδαμ. *Clem. Rom. i.* 6. και διεμερισαντο τα ἱματια αυτου οἱ στρατιωται, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 584.]

36 ετηρουν. *Conf. Cant. iii.* 3. *viii.* 11, 12. 1 *Mac. iv.* 61. *vi.* 50. [τηρει. φυλασσει, φρουρει. *Hesych.*]

37 επανω της κεφαλης. *Gen. xl.* 17. *Conf. Joan. xix.* 19. ιδου γαρ

βασιλευς δικαιος βασιλευσει, κ. τ. λ. *Esa. xxxii.* 1. *Sophon. iii.* 15. [Οὑτος εστιν Ατταλος ὁ Χριστιανος. *Euseb. Hist. Eccles. ii.* 1.]

38 *Coll. Jos. x.* 26, 27. *Conf. Luc. xxii.* 37. *xxiii.* 32. *Marc. xv.* 27. *Joan. xix.* 18. [*Nicod. Evang. p.* 582.]

39 [*Coll. omnino Clem. Rom. i.* 16. *ubi Esa. cap. liii. et Ps. xxi. secund. LXX. verbatim laudantur.*] *Conf. Ps. cviii.* 25. *CITAT.*

40 *Coll.* 4 *Reg. i.* 10. *ii.* 23. [ει υἱος εστι του Θεου, καταβατω νυν απο του σταυρου, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 10. *p.* 584. *Thilo.*]

42 οὑτως λεγει ὁ Θεος ὁ βασιλευς Ισραηλ, και ῥυσαμενος αυτον ὁ Θεος Σαβαωθ, κ. τ. λ. *Esa. xliv.* 6. *Gen. xiv.* 18. *Coll. cap. xxi.* 5. *Marc. xv.* 32. *Joan. i.* 50. *xii.* 13. *Sir. xxxvi.* 1.

43 *Conf. Deut. xxxii.* 37. *Dan. vi.* 16. [και λεγει ἑαυτον ειναι υἱον Θεου και βασιλεα. *Evang. Nicod.* § 1.] ει γαρ εστιν ὁ δικαιος υἱος Θεου, αντιληψεται αυτου, και ῥυσεται αυτον εκ χειρος ανθεστηκοτων. *Sap. ii.* 18. *v.* 15. *Coll. Tob. xiii.* 6. ὁτι. *scilicet.* [*Clem. Rom. i.* 16.] υἱος μου ει συ. *Ps. ii.* 7. *CITAT.*

44 εγω δε—ονειδος ανθρωπων και εξουθενημα λαου. *Ps. xxi.* 6. [*Evang. Nicod. cap.* 10.]

45 και εσται εν εκεινῃ τῃ ἡμερᾳ ουκ εσται φως, κ. τ. λ. *Zach. xiv.* 6, 7. επι πασαν την γην. *Coll. Luc. iv.* 25. [*Jos. Ant. xiv.* 12. 3.] *Joel. ii.* 30. *Cap. xxiv.* 29. *Apoc. vi.* 12. [*Evang. Nicod. cap.* 11.]

46 *Conf. Jud. xxi.* 3. *Alex. Ps. l.* 1. *Aqu.*

47 οὑτος. *Exod. xxxii.* 1. *Conf. cap. xvi.* 14. *xvii.* 10. *Joan. i.* 21.

48 περιθεις. (*imponens.*) *Conf. Prov. vii.* 3. *Job. xxxi.* 36.

50 το πνευμα. *Conf. Joan. xi.* 33. *xiii.* 21. *Jer. xv.* 9. *Marc. xv.* 37. εις χειρας σου παραθησομαι το πνευμα μου. *Ps. xxx.* 5. *Conf.* 4 *Mac. ix.* 25. *xii.* 20. [την ψυχην αφηκεν. *Jos. Bell. Jud. vi.* 5. 3. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9.]

51 [καταπετασμα. *Conf. Philo. tom. ii. p.* 140 *ap.* 150. *Edit. Mangey. Jos. Bell. Jud. v.* 5. 4. διελων δε τον ναον εις δυο. *Ant. viii.* 3. 3.] εις δυο. 3 *Reg. iii.* 25. *Coll. Ephes. ii.* 14.

52 [ουκ ηγερθη μονος, αλλα και αλλους πολλους νεκρους εγειρεν, οἱτινες ενεφανισθησαν εν Ἱερουσολυμοις προς πολλους, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 17. πολλα γαρ, φησι, σωματα των κεκοιμημενων ἁγιων ηγερθη, των μνημειων ανεῳχθεντων. *Ign. Trall. p.* 164. *Voss.*] μακαριοι οἱ ιδοντες σε, και οἱ εν αγαπησει κεκοιμημενοι, και γαρ ἡμεις ζωῃ ζησομεθα. *Sir. xlviii.* 11. *Comp.*

53 ἁγια πολις. *Conf.* 2 *Mac. i.* 12. *iii.* 1. *ix.* 14. [*Conf. Evang. Nicod. cap.* 27. μετα την αναστασιν. *Ign. Smyrn.* 3.]

54 *Conf. Act. xxii.* 25, 26. τα γενομενα. *Dan. ix.* 12. *Coll. cap. xiv.* 33. [αληθως επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου τετραρχου καθη-

λωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1.] υἱος Θεου. *Coll. Ps. lxxii.* 15. [*Ign. Ephes.* 20. ἑκατονταρχος. *Clem. Rom. i.* 37.] εφοβηθησαν αυτον σφοδρα. *Judith. ii.* 28. *Num. xxii.* 3.

55 [και επιταγμασι τοις Γαϊου διακονουμενοι. *Jos. Ant. xix.* 1. 6.] θεωρησαντες θαυμαστα τερατα. *Sap. xix.* 8. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 18.

56 *Coll. cap. xxviii.* 1. ἡ (γυνη. *sc.*) του. *Conf. Tob. iii.* 8.

57 [Φιλων—απο Κιλικιας. *Ign. Philad.* 11.] ὁς και αυτος. *Conf.* 1 *Reg. x.* 19. [νυν γαρ αρχην εχω του μαθητευεσθαι. *Ign. Ephes.* 3. *Nunc incipio esse Christi discipulus. Coll. Jacobson. p.* 270. μαθητευειν, αντι του μαθητης ειναι. *Phavor.*] ανηρ απο Βηθλεεμ. *Ruth. i.* 1. *Conf.* 1 *Mac. xi.* 34. [*Nicod. Evang. cap. xii. xvii.*]

58 [τοσαυτην Ιουδαιων περι τας ταφας προνοιαν ποιουμενων, ὡστε και τους εκ καταδικης ανασταυρουμενους προ δυντος ἡλιου καθελειν τε και θαπτειν. *Jos. Bell. Jud. iv.* 5. 2. *Philo in Flacc. p.* 977.] *Coll. Tob. i.* 19. *ii.* 7, 8. *Jos. x.* 26, 27. 1 *Reg. xxxi.* 12.

59 [ενετυλιξεν· ενειλισσεν. *Hesych. Conf. Fisch. Prolus. p.* 75.] *Coll. Marc. xv.* 46. *Luc. xxiii.* 53. *Joan. xi.* 44. [Ιδου εν καινῳ μου μνημειῳ εθηκα αυτο, εντυλιξας αυτο σινδονι καθαρᾳ, και επεκυλισα λιθον επι την θυραν του μνημειου. *Evang. Nicod. cap. xii. p.* 600. 612. *Thilo.* ανατυλισσειν (*figuratè*). *Clem. Rom. i.* 33.] *Conf. Ose. xiii.* 14.

60 εθανατωσαν εν λακκῳ ζωην μου, και επεθηκαν λιθον επ' εμοι. *Thren. iii.* 53. *Conf. Joan. xi.* 38.

62 [τῃ Παρασκευῃ. *Mart. Polyc.* 7. προεορτιον. *Philo de Vit. Contemp. p.* 616.] προσαββατον. *Judith. viii.* 6. [*Conf. Evang. Nicod. cap. xiii.*] *Conf. Marc. xv.* 42. *Luc. xxiii.* 54. *Joan. xix.* 14.

63 [Ιησου—ὁ καλουμενος πλανος, και τους ιδιους λυτρουμενος απο της πλανης. *Act. Thom.* § 45.] ὁ κλεπτης εκεινος. *Deut. xxiv.* 7. *Coll. Marc. viii.* 31.

64 *Conf. cap. xii.* 45. 2 *Pet. ii.* 20. [ερχονται τινες της κουστωδιας, οὑς ητησαντο οἱ Ιουδαιοι παρα του Πιλατου τηρειν τον ταφον του Ιησου, ἱνα μηποτε ελθοντες οἱ μαθηται κλεψωσιν αυτον, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap. xiii.*]

65 [κουστωδια. βοηθεια στρατιωτικη. *Hesych.* και νυν αυτου τελευτησαντος εσο ἡτοιμασμενος, ὁπως ὡδε κατασφαλισωμεν αυτον. *Nicod. Evang. cap. xx. p.* 702. *Thilo.*]

66 [Εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9.]

ΚΕΦ. *κη*. 28.

1 ΕΙΣ *μιαν σαββατων* = *πρωτη σαββατου. Marc. xvi.* 9. *Conf. Lev. xxiii.* 15. *Deut. xvi.* 9. [*αὑτη μεν αν ειη ἡ πρωτη ἡμερα.* Μωϋσης *δ' αυτην μιαν ειπε. Jos. Ant. i.* 1. 1.] *παρα γαρ* Ἑβραιοις *το, μια, ταυτον σημαινει τῳ, πρωτη. Theophylact.*] *Conf. Agg. i.* 1. *Act. xx.* 7. 1 *Cor. xvi.* 2. *Job. xxxi.* 26. *Cap. xxvii.* 56. [*οψε της ὡρας. Mart. Polyc.* 7. *ὁτι σαββατον επιφωσκει. Evang. Nicod. p.* 600. *Thilo. οψε των σαββατων. Coll. Glass. Phil. Sac. p.* 614.]

2 *Coll. Jos. x.* 26, 27. *Luc. xxiv.* 2. [*Evang. Nicod. cap. xiii. p.* 608. *Thilo.*] *Conf. Marc. xvi.* 4. *Ezech. iii.* 12.

3 *Conf. cap. xvii.* 2. *Luc. xxiv.* 4. [*ιδεα· μορφη, ειδος. Hesych.*] *ὡς αστραπη βολις αυτου. Zach. ix.* 14. *Ald. Nah. ii.* 4.

4 *εξεστησαν λαοι απο του φοβου σου. Esa. xxxiii.* 3. *και ὡσπερ ουκ ων εγενομην. Job. x.* 19. *και εγενοντο ὡς ου γεγονοτες. Sir. xliv.* 9. *και εγενετο ὡσπερ ὑδωρ. Jos. vii.* 5. *Conf.* 1 *Reg. xxv.* 37. *Cant. iii.* 3. *οἱ φυλασσοντες. Aquil.*

5 [*ὁ εμος ερως εσταυρωται, κ. τ. λ. Ignat. Rom.* § 7. *τον εσταυρωμενον. Mart. Polyc.* 17. *τον σταυρωθεντα. Mart. Ign.* 2. *Evang. Nicod. p.* 610. *Thilo.*] *Coll. Act. ii.* 24.

6 [*αληθως ηγερθη απο νεκρων. Ign. Trall.* 9.] *Luc. xxiv.* 6. *καθως. Cap. xxi.* 6. ὁ Κυριος. *Coll. Act. x.* 36.

7 *Conf. Marc. xvi.* 7. [*ιδου γαρ πορευσομαι εις την* Γαλιλαιαν *προς τους αδελφους μου. Evang. Nicod. cap.* 15. *fin.*]

8 [*ανεβασταζε δε αυτον ου πανυ βαινειν τοις ποσι δυναμενον, ὑπο τε φοβου και χαρματος των ειρημενων. Jos. Ant. xix.* 3. 1. *συναντωμεν τοις αδελφοις φοβῳ και χαρᾳ πεπληρωμενοις. Mart. Ign.* 6. *οἱ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι. Clem. Rom. i.* 51.] *και εδραμε, και απηγγειλε τῳ ανδρι αυτης. Jud. xiii.* 10.

10 *τοις αδελφοις μου. Coll. Heb. ii.* 12. 17.

11 [*ετι δε αυτων καθεζομενων εν τῃ συναγωγῃ και θαυμαζοντων δια τον* Ιωσηφ, *ερχονται τινες της κουστωδιας, κ. τ. λ. Evang. Nicod. cap. xiii.*] *κατα τα γενομενα εν* Ἱερουσαλημ. *Dan. ix.* 12. [*κουστωδιας· του τῳ δεσμωτηριῳ επικειμενου στρατευματος η συναγωγης. Hesych.*] *Coll. Act. xix.* 18.

13 *ειπεν—λεγων. Gen. viii.* 15. *ix.* 8. *pass.* [*μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα* Χριστιανισμον *ζην. Mart. Ign.* 10.]

14 [*πεισον τον δημον. Mart. Polyc.* 10.] *επεισθησαν αργυριῳ.* 2 *Mac. x.* 20. *επι. xiii.* 26. [*Jos. Ant. xiv.* 11. 4. *xx.* 5. 1.]

15 [*διεπεφημιστο γαρ ηδη τα κατα τον ἁγιον μαρτυρα. Mart. Ign.* 6. *και τουτο γινεται μεχρι της σημερον ἡμερας. Jos. Ant. x.*

11. 7.] αργυρια. *Cap. xxvi.* 15. [*Evang. Nicod. cap. xiii. p.* 614. 616. *Thilo. p.* 75. *Birch. Justin. c. Tryph. p.* 335.]

16 *Conf. Jer. xxxviii.* 21, 22. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 6.

17 [οἱ δισταζοντες περι της του Θεου δυναμεως. *Clem. Rom. i.* 40. *Barnab. Epist.* § 19.] οἱ δε = τινες δε. *Coll. cap. xxvi.* 67. *Luc. v.* 33. *xxiv.* 52. *Act. xxviii.* 24.

18 *Conf. Joan. xvii.* 5. 24. *Act. ii.* 36. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 4.] *Col. i.* 19. *ii.* 9. *Phil. ii.* 9.

19 [*Conf. Evang. Nicod. cap. xiv. p.* 618. *Thilo.* ελθε το Ἁγιον Πνευμα—και επισφραγισον αυτους εις ονομα Πατρος, και Υἱου, και Ἁγιου Πνευματος. *Act. Thom.* § 27. ουχι ἑνα Θεον εχομεν, και ἑνα Χριστον, και ἑν Πνευμα; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 46. *Laudat Ignat. pp.* 100. 187. *Vossii.*] *Conf. Mal. i.* 14. [εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. εγω δε θελω, ἱνα κἀκεινα βεβαια ῃ, ἁ μαθητευοντες εντελλεσθε. *Ignat. Rom.* 3. μεθ' οὑ (Χριστου) δοξα τῳ Θεῳ, και Πατρι, και Ἁγιῳ Πνευματι. *Mart. Polyc. fin.*] *Coll. cap. xiii.* 52. [*Constit. Clem. vii.* εν Χριστῳ Ιησου τῳ Κυριῳ ἡμων, δι' οὑ και μεθ' οὑ τῳ Πατρι ἡ δοξα και το κρατος συν τῳ Ἁγιῳ Πνευματι εις αιωνας. Αμην. *Mart. Ign. fin.*]

20 παντα ὁσα ειρηκα προς ὑμας φυλαξασθε. *Exod. xxiii.* 13. [τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. ουδε ἑν γαρ ὁλως εστι το γενος ανθρωπων—εν οἱς μη δια του ονοματος του σταυρωθεντος Ιησου ευχαι και ευχαριστιαι τῳ Πατρι και ποιητῃ των ὁλων γινονται, κ.τ.λ. *Just. Mart. c. Tryph. p.* 341-353. *Jebb.*] *Conf. Marc. xvi.* 20. *Heb. ii.* 4. *ix.* 26. *Gen. xxxix.* 2. *Jos. i.* 9. *Act. xviii.* 10.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΜΑΡΚΟΝ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 CONF. *Ps. ii.* 7. *Heb. v.* 5. 1 *Joan. iv.* 15. *v.* 5. ἡ ὁρασις του τεταρτου ὁμοια υἱῳ Θεου. *Dan. iii.* 25. [εν αρχῃ του Ευαγγελιου. *Clem. Rom. i.* 47. τῳ κατα το ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. τῳ υἱῳ ανθρωπου και υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. ὁτι Θεου υἱος ην. *Fragm.* 8.] *Joan. iii.* 13.

2 *Conf. Esa. xl.* 3. *Luc. i.* 17. [*Evang. Nicod. cap. xviii.*]

3 *ὁδον* Κυριου (יהוה *Heb.*)—*τας τριβους του Θεου ἡμων*. *LXX*. *Esa. xl.* 3. *liv.* 13. [*Coll. Glass. Phil. Sac. p.* 67.]

4 *εγενετο βαπτιζων*. *Conf. Gen. iv.* 2. [*Glass. Phil. Sac. p.* 346. *οὑτω γαρ και την βαπτισιν αποδεκτην αυτῳ φανεισθαι, μη επι τινων ἁμαρταδων παραιτησει χρωμενων, αλλ' εφ' ἁγνειᾳ του σωματος, ἁτε δη και της ψυχης δικαιοσυνῃ προεκκεκαθαρμενης*. *Jos. Ant. xviii.* 6. 2. *de Joan.* *ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων*. *Barnab.* § 6. Νοε *εκηρυξεν μετανοιαν*. *Clem. Rom. i.* 7. 9. *το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα*. *Ign. Polyc.* 6. *τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον*. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Conf. Exod. xix.* 10. *Zach. xiii.* 1. *Luc. vii.* 29. *Act. x.* 37. *xiii.* 24. *xix.* 4.

5 *ακουσατε λογον* Κυριου *πασα* Ιουδαια. *Jer. vii.* 1. *Coll. Jac. v.* 16. [*εν τῃ* Ιουδαιᾳ *χωρᾳ*. *Jos. Ant. xi.* 1. 1.] *και εξεπορευετο*. *Conf. Jos. ii.* 1. *xxii.* 1. *et pass.* [*καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων*. *Clem. Rom. i.* 51.] Ἱεροσολυμιται. 4 *Mac. xviii.* 5. [*Jos. Ant. xii.* 5. 3.] *Conf. Matt. xi.* 7. *xxi.* 26.

6 [*μιμηται γενωμεθα κἀκεινων οἱτινες εν δερμασιν αιγειοις και μηλωταις περιεπατησαν*, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17.]

7 [*αναξιαν μεν ειναι και ποδων ἁψασθαι των εκεινου*. *Jos. Ant. vi.* 13. 8. *τις ἱκανος εν αυτῃ εὑρεθηναι*, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] *λυσαι το ὑποδημα*. *Exod. iii.* 5. *Conf. Job. xxx.* 1. [*ἱμας*· *λωρος*. *Suid. Hesych.*] *Conf. Est. xiii.* 13. *Addit.*

8 [*Conf. Jos. Ant, xviii.* 6. 2.] *apud Matt. xxi.* 26. [*μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το* Ἁγιον Πνευμα *εστιν ἡ δοσις αυτου*. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *πληρης* Πνευματος Ἁγιου *εκχυσις*. *i.* 2. 7.]

9 [*βεβαπτισμενον ὑπο* Ιωαννου. *Ign. Smyrn.* 1. *ὁς εγεννηθη και βαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ*. *Ephes.* 18.] *εις τον* Ιορδανην. *pro εν τῳ* Ιορδανῃ. *πορευεσθε εις ειρηνην*. *Jud. xviii.* 6. *εισηλθεν—εις θαλασσαν*. *Exod. xv.* 19.

10 *σχιζομενους*. *Coll. Esa. xlviii.* 21. *εαν ανοιξῃς τον ουρανον*, κ. τ. λ. *lxiv.* 1. *Zach. xiv.* 4. [*και ειδον ὡσει περιστεραν—και ηκουσα της φωνης του* Θεου *και* Πατρος *οὑτω λεγοντος*· Οὑτος *εστιν*, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 682.]

11 [*ὁ του αγαπητου—παιδος σου* Ιησου Χριστου *πατηρ*. *Mart. Polyc.* 14. Ιησου Χριστῳ, *αγαπητῳ σου παιδι*. *Ib.*] *Conf. Matt. iii.* 17. *Luc. iii.* 22.

12 *εκβαλλει*. *Joan. x.* 4. *Coll. iii.* 34. *Esa. xliv.* 3.

13 *το ἁρμα του* Θεου *μυριοπλασιον, χιλιαδες ευθηνουντων*, Κυριος *εν αυτοις*, κ. τ. λ. *Ps. lxvii.* 17. *xc.* 11, 12. [*αγγελους διακονουντας*. *Ignat. Voss. p.* 107.] *Coll. Job. v.* 1. *Epist. Jer.* 7.

14 [*κηρυσσοντες την ελευσιν του* Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. *ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του* Θεου. 42.] *Conf. Dan. ii.* 44.

15 [προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τω Ευαγγελιω, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 7. εν τω ευαγγελιω ου πιστευω. *Philad.* 8, 9.] *Conf. Jona. iii.* [μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, ἱνα σωθωμεν ὑπο του Κυριου, ἑως εχομεν καιρον μετανοιας. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. [εξεδεχετο τον καιρον γενεσθαι· πληρωθεντος δ' αυτου, καταβας επι το δειπνον επορευετο. *Jos. Ant. vi.* 4. 1.]

17 τιμιας ψυχας αγρευει. *Prov. vi.* 26. και ποιησεις τους ανθρωπους ὡς τους ιχθυας της θαλασσης, κ. τ. λ. *Hab. i.* 14, 15. δευτε οπισω μου, και αξω ὑμας προς τον ανδρα ὁν ζητειτε. 4 *Reg. vi.* 19. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 26. 1 *Cor. ix.* 22. *Jac. v.* 19.

18 ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. 1 *Par. xxix.* 14. [δικτυον. *Jos. Ant. ix.* 4. 6.] *Matt. iv.* 20.

20 *Conf. cap. x.* 28. πας ὁ ζηλων τω νομω και ἱστων διαθηκην, εξελθετω οπισω μου. 1 *Mac. ii.* 27. *Matt. xvi.* 24. *Luc. xiv.* 26, 27.

21 και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, κ. τ. λ. 2 *Par. xvii.* 9. ἡ συναγωγη. *Susan.* 41. 60.

22 [και εκπληττεσθαι τους ακουοντας. *Mart. Polyc.* 7.] *Conf. Tit. ii.* 15. [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2.] δωσει ῥημα τοις ευαγγελιζομενοις δυναμει πολλη. *Ps. lxvii.* 11.

24 ὁ ἁγιος του Θεου. *Conf. Luc. iv.* 41. *xxiii.* 35. *Ps. iv.* 3. *Esa. xxix.* 23. *Joan. x.* 36. αγγελοι—εισπορευονται ενωπιον της δοξης του Ἁγιου. *Tob. xii.* 15. ονομασια του Ἁγιου μη συνεθισθης. *Sir. xxiii.* 9. =ὁ Ἁγιος του Ισραηλ. *Esa. xli.* 20. *xliii.* 3. *et sæp.* [συ μονος ἁγιος πελεις. *Nonnus.*] Ααρων τον ἁγιον Κυριου. *Ps. cv.* 16. ὁ ἁγιος εξ ουρανου. *Sir. xlviii.* 20. *Coll. Matt. ii.* 23.

25 *Conf. Matt. xxii.* 12. *xvii.* 18. *Conf. Sir. xxxix.* 28.

26 [σπαραττεται γαρ και κλονειται, και τιναττεται πας ὁ των φαυλων βιος. *Philo. p.* 330.] *Coll. cap. ix.* 20. 2 *Reg. xiii.* 19.

27 [οἱ φιλονεικοτεροι εν ταις συζητησεσι, κἀν ταις αλλαις ὁμιλιαις ῥαστα οργιζονται. *Philo.* 2 *Alleg. p.* 85.] συζητειν. *Coll. cap. viii.* 11. τι τουτο; *Sir. xxxix.* 21. επιτασσει. *Conf. Gen. xlix.* 33.

28 [και αὑτη ἡ ακοη ου μονον εις ἡμας εχωρησεν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 47. πανταχου. 41.] *Conf. Matt. iv.* 24. *Luc. iv.* 37.

31 *Conf. Matt. viii.* 14, 15. [διηκονει. *Jos. Ant. xix.* 1. 6.]

33 επισυνηγμενα. 1 *Mac. v.* 38. *Cap. xii.* 37.

34 [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. ποικιλαις βασανοις. *Mart. Polyc.* 2. ηφιε. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1021.] *Coll. Jac. ii.* 19. *Cap. vii.* 30. *ix.* 25.

35 [εννυχα. *ante lucem. Glass. Vet. Labb.* κατ' οικον τε παννυχισαντες. *Mart. Ign.* 7.] *Conf. Ps. v.* 3. *lxxxvii.* 13. *cxviii.* 147, 148.

38 *Conf. Ps. lxvii.* 25. εις τουτο. *Coll. Sap. iv.* 17. αγωμεν. *Conf.*

Matt. xxvi. 46. *Joan.* xi. 7. 15. [εις τουτο = δια τουτο. *Glass. Philolog. Sac.* p. 462.] *Conf. Joan.* xvi. 28. [πολεις πυκναι, και το των κωμων πληθος πανταχου πολυανθρωπον, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud.* iii. 3. 2. *ap. Kypke.* προς τας εχομενας απολυουσι πολεις. *Ant.* vi. 1. 1. εχομενος· εγγυς. *Suid.*]

39 ην προφητευων. *Jer.* xxxviii. 20. *Coll.* 2 *Par.* xvii. 9. [*Nicod. Evang. cap.* 2. και δαιμονας εκβαλλει. *cap.* 6.]

40 ὡς δ' αν η θελημα εν ουρανῳ οὑτω ποιησει. 1 *Mac.* iii. 60. [μετα γονυκλισιας παντων των αδελφων, παρακαλεσας τον Υἱον του Θεου ὑπερ των εκκλησιων, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6.]

41 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσε. *Clem Rom.* ii. 1.] και ειπεν ὁ Θεος, Γενηθητω φως, και εγενετο φως. *Gen.* i. 3. λουσαι και καθαρισθητι—και εκαθαρισθη. *Coll.* 4 *Reg.* v. 13, 14.

42 [επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* ii. 9. λεπρος εγενομην, και εθεραπευσε με. *Nicod. Evang.* p. 560.]

44 *Coll. Exod.* xxv. 40. *Deut.* xxiv. 8. *omnino. Matt.* viii. 4. *Luc.* v. 14. xvii. 14. *Lev.* xiii. 49. *CITAT.*

45 [διεπεφημιστο γαρ ηδη τα κατα τον ἁγιον μαρτυρα. *Mart. Ign.* 6.] ὡστε. *Gen.* ix. 15. *Jos.* x. 14. 3 *Reg.* x. 6. [ουτε λαθρα, ουτε φανερως. *Ign. Philad.* 6.] *Coll. Joan.* xii. 19.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΜΕΘ' ἡμερας. *Gen.* iv. 3. [δι' ἡμερων· αντι των διελθουσων ἡμερων τινων. *Theophyl.* δι' ἑξ ἡμερων απογενεσθαι τροφης αναγκαιας. *Philo de Vit. Contemp.* p. 894.]

2 [οἱ λειτουργοι της χαριτος—περι μετανοιας ελαλησαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 8. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10.] το προθυρον. *Coll. Ps.* xxxii. 4. *lv.* 10. 2 *Par.* iv. 5.

4 προσεγγιζειν. *Conf. Gen.* xxxiii. 6. 7. *Jos.* iii. 4. διωρυξεν εν σκοτει οικιας. *Job.* xxiv. 16. και (*pro* ὁ). *Coll. Ruth.* i. 11. *Joan.* xv. 6. κραββατον. *Amos.* iii. 12. *Aquil. apud Hieron.* [*Act. Thom.* § 50, 51. *Nicod. Evang. cap.* vi. παραλυτικος. *Act. Thom.* § 12.]

5 ἁμαρτια (*peccati pœna*). *Conf. Lev.* x. 17. *Esa.* liii. 4. *Ps.* cii. 3. 10. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom.* i. 22.]

6 *Conf. Matt.* xxiii. 9. *Luc.* xii. 17. *Jer.* viii. 8.

7 οὑτος. *Conf. Exod.* xxxii. 1. [μακαριοι εσμεν—εις το αφεθηναι ἡμιν δι' αγαπης τας ἁμαρτιας ἡμων. *Clem. Rom.* i. 50.]

8 [ὁς ευθυς γνους τῳ πνευματι, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6.] *Conf.* 1 *Cor.* ii. 10. [Ιδωμεν πως εγγυς εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 21.]

10 *Conf. Sir.* ix. 13. *Exod.* xxxiv. 6, 7. *Dan.* ix. 9.

12 *Conf. Esa.* xlviii. 7. *Matt.* ix. 7, 8. [και παραχρημα

ιασθην, και απηρα τον κραββατον μου, και περιεπατησα. *Evang. Nicod. cap. vi. p.* 558. *Thilo.*]

13 και εδιδασκον εν Ιουδα, κ. τ. λ. 2 *Par. xvii.* 9.

14 Οζιας ὁ (υἱος *sc.*) του Μιχα. *Judith. vi.* 15. 1 *Mac. ii.* 1. πας ὁ ζηλων τῳ νομῳ, και ἱστων διαθηκην, εξελθετω οπισω μου. 27. *Conf. Prov. xxi.* 1. *Esa. xliv.* 25-28. [*Ign. Philad.* 11.]

15 *Conf. Matt. ix.* 10. τελωναι. *Matt. v.* 47.

16 *Conf.* 1 *Par. xii.* 39. τι ὁτι = διατι. *Matt. ix.* 11. *Luc. v.* 30.

17 *Conf. Esa. lvii.* 15-18. *lxi.* 1. *Jer. xxxviii.* 18-20. *Ose. v.* 13. [ὡς εχομεν καιρον του ιασθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. Sir. xxxviii.* 4. 12. [ου γαρ τους δικαιους, ουδε τους σωφρονας εις μετανοιαν εκαλεσεν ὁ Χριστος, αλλα τους ασεβεις και ακολαστους. *Just. Mart. Apol.* 2.]

18 οἱ δε σοι μαθηται (*sc.* οντες). = και αὑτη ην μονογενης αυτῳ, κ. τ. λ. *Jud. xi.* 34. [ὁ του Αποστολου Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1.] *Conf. Matt. xi.* 18, 19. *Luc. vii.* 33, 34.

19 ου δυνατον γενεσθαι οὑτως. *Exod. viii.* 26. *Conf. Matt. ix.* 15. *Luc. v.* 34. *vi.* 42. *xi.* 7. νυμφιος εκ του νυμφωνος. *Joel. ii.* 16. *Edit. Basil. Conf. Joan. iii.* 29. *Jud. xiv.* 11. *Eccles. iii.* 1.

21 [ῥακος· διερρωγος ἱματιον. *Hesych.* επιβλημα· ῥακος. *Id.*] ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. [ἡ επικρατεια θατερου ῥηξιν απεργασομενου μαλλον η ἑνωσιν. *Philo.*] *Conf. Luc. v.* 36. *Sir. xiii.* 16-18.

22 [οἱ μεν Αττικοι, ῥηγνυμι· Ἑλληνες δε ῥηγνυω και ῥησσω. *T. Magist.*] *Conf. Jos. ix.* 3. [βλητεον. *Buttm.* § 132. § 134. 8.]

23 [ὁδον ποιειν. (*Latinismus*) *iter facere. Coll. Krebs. p.* 81. δια των σποριμων· *juxta agros frugibus consitos ambularet. Id. p.* 128. τοις σαββασιν. *Jos. Vit.* § 54. τιλλοντες· ανασπωντες τους σταχυς. *Suid.*]

25 [χρειαι· ενδειαι. *Hesych.*] *Coll. Job. ii.* 4.

26 [επι αρχιερεως Φιλιππου Τραλλιανου. *Mart. Polyc.* 21.] *Coll. Matt. i.* 11. [επι Μωϋσεως. *Jos. Ant. vi.* 5. 4. *viii.* 5. 3. τοις συν αυτῳ πιστοις. *Mart. Polyc.* 12. οἱ συν ἡμιν. 20.] ουκ εισιν αρτοι βεβηλοι —αλλ' η αρτοι ἁγιοι, κ. τ. λ. 1 *Reg. xxi.* 4.

27 *Coll. Exod. xx.* 10. 1 *Cor. viii.* 9. *Gen. i.* 26. *Ps. viii.* 6.

28 [μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες. *Ign. Magn.* 9.] Οὑτος εστι παντων Κυριος. *Act. x.* 36.

ΚΕΦ. γ. 3.

2 [ΤΟΥΣ τοκετους αυτων παρατηρειν τας Αιγυπτιων μαιας. *Jos. Ant. ii.* 9. 2. *Nicod. Evang. cap.* 6.]

4 [σωσοντι μου την ψυχην. *Jos. Ant. xi.* 6. 10. εαν γαρ σπουδα-

σωμεν αγαθοποιειν, διωξεται ἡμας ειρηνη. *Clem. Rom. ii.* 10.]

5 ελεος γαρ και οργη παρ' αυτου, και επι ἁμαρτωλους καταπαυσει ὁ θυμος αυτου. *Sir. v.* 6. πενθων επι των ανομιων των μεγαλων του πληθους. 1 *Esd. ix.* 2. ευφραινομεθα δε επι τῃ δοξῃ ὑμων. 1 *Mac. xii.* 12. *Conf. Rom. xi.* 7. συλλυπουμενος. *Ps. lxviii.* 20. απετυφλωσε γαρ αυτους ἡ κακια αυτων. *Sap. ii.* 21, 22. *Conf. Ephes. iv.* 18.

6 [συμβουλιον αγαγειν. *Ign. Polyc.* 7. αγαπην ποιειν. *Smyrn.* 8.] και εβουλευσαντο κατα των ἁγιων σου. *Ps. lxxxii.* 3.

8 εν πασαις ταις πολεσιν αυτων, και εν Ἱερουσαλημ. *Neh. viii.* 15. *Jer. iv.* 3. [*Jos. Ant. xiii.* 9. 1.] *Conf. Matt. iv.* 25.

9 θλιβωσιν. *Coll. Sir. xvi.* 28. *Cap. v.* 24. *Act. viii.* 13.

10 επιπεσων επι τον τραχηλον. *Gen. xlv.* 14. [και κατα την καλουμενην Ἡρωων πολιν εντυχοντες επιπιπτουσιν αλληλοις. *Philo de Jos. p.* 563.] ὁτι αυτος (Θεος) μαστιγοι και ελεει. *Tob. xiii.* 2. *Sap. xii.* 22. *Conf. Matt. ix.* 21. *xiv.* 36.

12 εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28. [*Conf. Glass. Phil. Sac. p.* 875. δια της φωνης φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21.] *Jac. ii.* 19.

14 *Coll.* [*Clem. Rom. i.* 42.] *Gen. xli.* 34. *xlv.* 9. *Job. viii.* 20. *Matt. xii.* 30. εποιησε. *Coll. Exod. xviii.* 25.

15 *Conf. cap. ix.* 25. [και δαιμονας εκβαλλει. *Nicod. Evang. p.* 558. ὁτι δαιμονια αυτῳ ὑποτασσεται. *p.* 562.]

17 *Conf. Ephes. ii.* 2. *v.* 6. 9. [ὁ της ευσπλαγχνιας υἱος. *Act. Thom.* 10.] *Coll. Act. iv.* 36.

19 [οἱ δε προδοντες αυτον (Πολυκαρπον), την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.] *Joan. xiii.* 18.

21 οἱ παρ' αυτου (συγγενεις· *comites*). 1 *Mac. xi.* 73. *xiii.* 52. 2 *Mac. xi.* 20. [και παντες οἱ παρ' αυτου. *Jos. Ant. i.* 10. 5. εξεστη = οἱ δε ἡγεμονες και οἱ ασεβεις ὡς εξεστηκοτα των φρενων αυτον οὑτως εξεφαυλιζον. (*de Jerem.*) *x.* 7. 3. *Conf. Loesner ad loc.* των λιαν εξεστηκοτων. *Philo. p.* 340. *Coll. Krebs. ad loc.*] κρατησαι. *Coll.* 2 *Reg. vi.* 6. *Jud. xvi.* 21.

22 Αβαισσαν απο Βηθλεεμ. *Jud. xii.* 8. *Conf. Matt. xii.* 24. ὡς τερας εγενομην τοις πολλοις, κ. τ. λ. *Ps. lxx.* 7. [γωης εστι, και εν Βεελζεβουλ—τα παντα αυτῳ ὑποτασσεται, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 624. *Thilo.*]

23 ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. *Conf. Matt. xv.* 10. *Ps. lxvii.* 6.

25 κρεισσων ξενισμος μετα λαχανων προς φιλιαν και χαριν, η παραθεσις μοσχων μετα εχθρας. *Prov. xv.* 17. [εν αμεριστῳ καρδιᾳ. *Ign. Trall.* 13. *Philad.* 6. *Nicod. Evang. cap.* 23.]

27 και μετα ταυτα ληψετε τα σκυλα μετα παρρησιας. 1 *Mac. iv.* 18. *Conf. Jud. xvi.* 5-21.

28 ηκουσα της φωνης των βλασφημιων σου. *Ezech. xxxv.* 12.

29 ἑως ανεβη ὁ θυμος Κυριου—ἑως ουκ ην ιαμα. *Coll.* 2 *Par. xxxvi.* 16. [αιτειται αφεσιν τῳ πληθει. *Clem. Rom. i.* 53.] *Coll. Matt. v.* 21. *Heb. ii.* 12. [κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. το της μελλουσης κρισεως, και αιωνιου κολασεως τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 11. *Glass. Philolog. Sac. p.* 621.] απωλειαν σε δωσω, και ουχ ὑπαρξεις ετι εις τον αιωνα. *Ezech. xxvi.* 20, 21.

34 γινου ορφανοις ὡς πατηρ, και αντι ανδρος τῃ μητρι αυτων, και εσῃ ὡς υἱος Ὑψιστου, και αγαπησει σε μαλλον η μητηρ σου. *Sir. iv.* 10. *Ephes. i.* 5. *v.* 1. 1 *Joan. iii.* 10.

35 [ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου εὑρησομεν αναπαυσιν. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Conf. Cant. iv.* 9, 10. *v.* 1, 2. *Sir. xxiv.* 18. *Comp.*

ΚΕΦ. δ. 4.

1 CONF. 2 *Par. xvii.* 9. εν τῃ θαλασσῃ. *Coll. Prov. xxiii.* 34.

2 [εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6.]

3 [εξηλθεν ὁ σπειρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24. μακαριοι οἱ σπειροντες επι παν ὑδωρ, κ. τ. λ. *Esa. xxxii.* 20.

9 CITAT. *cap. vii.* 16. *et sæp.* [*Ign. Ephes.* 9.]

10 [καταμονας· κεχωρισμενως. *Phavor.*] *Conf.* 2 *Mac. viii.* 16. *xv.* 39. [οἱ περι αυτον. *Jos. Ant. xviii.* 9. 1. οἱ περι τον Ιησουν. *Vit.* § 12.] πασαν διηγησιν θειαν θελε ακουειν, και παροιμιαι συνεσεως μη εκφευγετωσαν σε. *Sir. vi.* 35. καταμονας. 1 *Mac. xii.* 36.

11 [πρεπον ουν εστιν προσεχειν—εξαιρετως τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7. *Philad.* 9. δι' οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ign. Magn.* 9.] *Conf.* 1 *Cor. v.* 12, 13. *Luc. viii.* 10. *Dan. vii.* 14. πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 20. *Comp. Sap. vi.* 4. *Conf. Ps. xvii.* 24-26.

12 ἱνα *i. e.* ὁτι. *Coll.* 2 *Mac. vi.* 24. *Sap. xiii.* 9. [*Glass. Philolog. Sac. p.* 544.] και ου συνησουσι παντες ανομοι, κ. τ. λ. *Dan. xii.* 10.

13 καρδια συνετου διανοηθησεται παραβολην. *Sir. iii.* 29. και εὑρεσις παραβολων διαλογισμοι μετα κοπου. *xiii.* 25. και πως; *Conf. Dan. x.* 17. 1 *Par. xiii.* 12. *Ps. ii.* 10. *Gen. xiii.* 16.

15 και αρθησεται ευφροσυνη και αγαλλιαμα εκ των αμπελωνων. *Esa. xvi.* 10. [εχοντες κακην διδαχην, οὑς ουκ ειασατε σπειραι εις ὑμας, βυσαντες τα ωτα, εις το μη παραδεξασθαι τα σπειρομενα ὑπ' αυτων. *Ign. Ephes.* 9.] *Conf. Sir. vii.* 3.

16 *Conf. cap. vi.* 20. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. Ose. vi.* 5. 2 *Cor. vi.* 1.

17 [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Matt.* xiii. 19. [*Mart. Ign.* 2.] προσκαιροι. 4 *Mac.* xv. 2.

19 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom.* ii. 6.] περι τα λοιπα. *Coll. Act.* xix. 8. *Conf. Ose.* ix. 14. *Jer.* viii. 13.

20 ου παραδεξῃ ακοην ματαιαν. *Exod.* xxiii. 1. *Conf. Matt.* xxv. 15-23. *Luc.* viii. 5-8. *Joan.* xv. 2-8. *Jac.* v. 7. *Dan.* xii. 13. *Esa.* xxxvii. 31.

21 μοδιος. (*modius Lat.*) [*Jos. Ant.* ix. 4. 5. μοδιον Ιταλικον.]

22 [φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom.* i. 50.] αναγγειλατε εν τοις εθνεσι, και ακουστα ποιησατε, και μη κρυψητε. *Jer.* xxvii. 2. [τα κρυπτα ἡμων εγγυς αυτῳ εστιν. *Ign. Ephes.* 5. ποι ουν τις απελθῃ, η που αποδρασῃ απο του τα παντα εμπεριεχοντος; *Clem. Rom.* i. 28.]

23 *Conf.* 2 *Reg.* vii. 27. *Neh.* i. 6. *Job.* xxxvi. 10-12.

24 [ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 21. αιτου συνεσιν πλειονα ἡς εχεις. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Esa.* xxxii. 4. *Sym.* τοις ακουουσιν. *Coll. Matt.* vi. 33. xviii. 15.

25 και (*etiam*). *Conf. Matt.* x. 30. *Cap.* i. 27. *Est.* vii. 8.

27 εγω εκοιμηθην, και ὑπνωσα, εξηγερθην, ὁτι Κυριος αντιληψεται μου. *Ps.* iii. 5. [ὡς· ὁν τροπον. *Hesych.*] ὡς δροσος παρα Κυριου πιπτουσα—ὁς ου μενει ανθρωπον, και ουκ ελπισει επι υἱον ανθρωπου. *Mich.* v. 7. *Theod. Coll. Luc.* xvii. 20.

28 [πρωτον μεν φυλλοῤῥοει, ειτα βλαστος γινεται, ειτα φυλλον, ειτα ανθος, και μετα ταυτα ομφαξ, ειτα σταφυλη παρεστηκυια. *Clem. Rom.* i. 23.] *Conf. Esa.* xxviii. 10. *Sir.* xvi. 27, 28.

29 [δρεπανη, Αττικως· δρεπανον, Ἑλληνικως. *Mœris.* καρπον τελειον. *Philo de Plant. Noe.* p. 215.] ἡ συκη ου μη παραδῳ τον καρπον αυτης. *Hab.* iii. 17. *alii.* διηλθε θερος, παρηλθεν αμητος, και ἡμεις ου διεσωθημεν. *Jer.* viii. 20. ὁταν δε παραδῳ (ἑαυτον) ὁ καρπος = τελεσφορειν. *Luc.* viii. 14.

30 *Conf.* 1 *Par.* iii. 1. *Ezech.* xxxi. 2.

31 [ὁ σπορος κοκκου τινα τροπον γινεται. *Clem. Rom.* i. 24.] *Conf. Esa.* xl. 11. *Matt.* xvii. 20.

33 [μη ου δυναμαι τα επουρανια γραψαι; αλλα φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν βλαβην παραθω, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 5.] *Coll.* 1 *Cor.* iii. 2. *Rom.* xv. 1. *Heb.* v. 12, 13. καθως. *Num.* xxvi. 54. *Matt.* xxi. 6. *Coll. Gen.* xxxiii. 13. *Sap.* xvi. 21.

34 [ζητει τις τι των εν τοις ἱεροις γραμμασιν, η και ὑπ' αλλου προταθεν τι επιλυεται. *Philo.* ii. p. 483. *Jos. Ant.* viii. 6. 5.] *Coll.* 1 *Esd.* ix. 46. *Esa.* xxxii. 2. δεξασθαι στροφας λογων, και λυσεις αινιγματων. *Prov.* i. 3. *Ald. Comp.*

36 παρελαβε μεθ' ἑαυτου δυο παιδας. *Gen.* xxii. 3.

37 ὥστε επιβαλειν επι την παρεμβολην των Ιουδαιων. 1 *Mac. iv.* 2. *Coll. Esa. xli.* 16. *Aquil.* καταιγις. *LXX. Conf. Luc. viii.* 23.

38 [της νεος εκ πρυμνης επειγομενης. *Mart. Ign.* 5.] *Coll. Ezech. xiii.* 18. 20. *Luc. viii.* 24. [ου μελει αυτοις. *Ign. Smyrn.* 6.]

39 γαληνον παρεχουσιν τοις εμπλεουσιν τον ὁρμον. 4 *Mac. xiii.* 6. [πεφιμωσο· παυσον, φιμωθητι. *Phavor.*] *Conf. Jona. i.* 15, 16. [το ολον εστιν πιστις και αγαπη. *Ign. Smyrn.* 6. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ephes.* 14.]

40 *Sir. xxxv.* 23. *Comp.* [ιδων τα θηρια εδειλιασεν. *Mart. Polyc.* 4. επερρωννυεν αυτων την δειλιαν δια της εν αυτῳ ὑπομονης. 3.]

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΤΑΣ τε Γαδαρηνων —κωμας, αι δη μεθοριοι της Τιβεριαδος, κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 9, 10. *Ant. xvii.* 11. 4.]

2 αυτῳ—αυτῳ. *Coll. Deut. xxxii.* 20. απαντησον αυτῳ. 2 *Reg. i.* 15. *Job. xxi.* 15. *Conf. Sir. xxxix.* 28.

3 και εσται Βαβυλων κατοικησις δρακοντων. *Jer. xxviii.* 37. *Comp. Conf. Num. xix.* 16. 18.

4 και τις ισχυσει οικοδομησαι αυτῳ οικον; 2 *Par. ii.* 6. συντετριφθαι. *Coll. Gen. xix.* 9. *Lev. xv.* 12.

5 κραζων. 2 *Reg. xiii.* 19.

7 και ὡρκισεν αυτους ενωπιον Κυριου. 4 *Reg. xi.* 4. *Ald. Comp. Conf. Gen. xxiv.* 3. [εν μεγαλειοτητι Πατρος ὑψιστου. *Ign. Rom. Inscr.* επι Ὑρκανου αρχιερεως Θεου ὑψιστου. *Jos. Ant. xvi.* 6. 2.]

8 [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2.] και το πνευμα το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. *Zach. xiii.* 2.

9 *Conf. Matt. xxvi.* 53. *Luc. viii.* 30. *x.* 17.

10 πολλα. 4 *Reg. x.* 18. *Esa. xxiii.* 16. παρεκαλει. 1 *Mac. ix.* 35.

12 [ειτα λεγει ὁ Ἁιδης τοις δαιμοσιν αυτου. *Nicod. Evang. cap. xxi.* αρχων των δαιμονιων. *p.* 524. *Thilo.*]

13 εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28. [ὁπως ιδιῳ θανατῳ πνιγεις αποθανῃ. *Jos. Ant. x.* 7. 5. *Bell. iv.* 7. 5.] *Conf. Lev. xi.* 7. *Esa. lxv.* 4. *lxvi.* 3. 17.

14 το γεγονος. *Eccles. i.* 9. αγρους. *Coll. cap. vi.* 36. 56.

15 [το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. *Ign. Magn.* 6.] *Conf.* 3 *Reg. xvii.* 20. [*Jos. Ant. vi.* 8. 2. *viii.* 2. 5.]

17 λεγει δε Κυριῳ, Αποστα επ' εμου, ὁδους σου ειδεναι ου βουλομαι. *Job. xxi.* 14. απελθειν. 1 *Reg. xix.* 12. *Amos. vii.* 12, 13.

18 *Conf. Matt. viii.* 19. *Luc. vii.* 47.

19 και παντα οικον του πατρος σου συναξεις, κ. τ. λ. *Jos. ii.* 18. [και συναξεις παντας τους σους ὑπο το στεγος σου. *Clem. Rom. i.* 12.]

22 [εις δε ονοματι Κοϊντος. *Mart. Polyc.* 4. Ελεαζαρος ὁ υἱος Ιαειρου. *Jos. Bell. Jud. ii.* 17. 9.] οἱ αρχοντες της συναγωγης. *Exod. xvi.* 22. [αρχισυναγωγος. *Evang. Nicod.* § 1. *et sæp.*]

23 σωθῃ. *Conf. Matt. ix.* 18. 21. *xiv.* 36. και ζησονται και ου μη αποθανωσι. *Num. iv.* 19. εν εσχατῃ πνοῃ κειμενῳ. 2 *Mac. iii.* 31. [εσχατως εχειν. *Coll. Phrynic. Lobeck. p.* 589. *Glass. Phil. Sac. p.* 368.]

24 *Coll. cap. iii.* 9.

25 *Coll. Lev. xx.* 18. [αἱμορροῦσα ημην εν ετεσι δεκαδυο, και ἡψαμην του κρασπεδου του ἱματιου αυτου, και εστη ἡ ῥυσις του αἱματος, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 562.]

26 και επορευθην προς ιατρους, και ουκ ωφελησαν με. *Tob. ii.* 10. μηδεν ωφεληθεισα, κ. τ. λ. *Coll. Matt. xxvii.* 24.

28 [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος και πνευματικος. *Ign. Ephes.* 7.]

29 πηγην δακρυων. *Jer. ix.* 1. [γνους τῳ πνευματι. *Mart. Ign.* 6.] καθαρα ειμι απο πασης ἁμαρτιας. *Tob. iii.* 14.

30 Πνευμα γαρ παρ' εμου εξελευσεται, κ. τ. λ. *Esa. lvii.* 16. *Coll. Jer. xxxvii.* 23. *Ruth. i.* 13.

33 [προσπεσωμεν τῳ Δεσποτῃ. *Clem. Rom. i.* 48.] και επι τινα επιβλεψω, αλλ' η επι τον ταπεινον και ἡσυχιον, και τρεμοντα τους λογους μου; *Esa. lxvi.* 2.

34 ὑγιαινουσα βαδιζε εις τον οικον σου. 2 *Reg. xiv.* 8. βαδιζε ὑγιαινων. *Exod. iv.* 18. βαδιζε εν ειρηνῃ. *Aq. Sym. Theod.* πορευεσθε εν ειρηνῃ. *Jud. xviii.* 6. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. i.* 22.] μαστιγος. *Coll. Ps. xxxi.* 10. *xxxviii.* 10. *Sir. xl.* 9. 2 *Mac. ix.* 11.

35 *Conf. Job. i.* 16. [σκυλλου· ενοχλει. *Hesych.*]

36 πιστευσον αυτῳ, και αντιληψεται σου. *Sir. ii.* 6. [*Ign. Ephes.* 14.] μη φοβου, κ. τ. λ. *Gen. xv.* 1. *xxvi.* 24. *sæp.*

37 *Coll. Matt. ix.* 25.

41 *Conf. Mich. iv.* 13. κορασιον. *Ruth. ii.* 8. 22.

42 [εκστασις—εστι ἡ σφοδρα καταπληξις επι τοις εξαπαναιως και απροσδοκητως συμβαινειν εωθοσιν. *Philo. p.* 508. *Mangey.*]

43 διεστειλατο. *Judith. xi.* 12. [*interdixit Gloss. Vet.*] *Conf. Mal. iii.* 11. πολλα. *Coll. sup.* 10. 23.

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΕΣΤΙ δε μοι Ἱεροσολυμα πατρις. *Philo. p.* 1031.]

2 [εκπληττεσθαι τους ακουοντας. *Mart. Polyc.* 7.] *Conf. Esa. lxiv.* 8. *Luc. ii.* 47.

3 οὑτος ὁ ανθρωπος, κ. τ. λ. *Exod. xxxii.* 1. πλουσιος ελαλησε και παντες εσιγησαν—πτωχος ελαλησε, και ειπαν, Τις οὑτος; κ. τ. λ. *Sir. xiii.* 23. *Conf. Matt. xiii.* 55, 56. [*Nicod. Evang. p.* 502. *Thilo.*]

4 συγγενης. *Lev. xviii.* 14. ατιμος. *Esa. liii.* 3. *lxii.* 4.

5 ὁν τροπον εκστησονται επι σε πολλοι, οὑτως αδοξησει απο των ανθρωπων το ειδος σου, κ. τ. λ. *Esa. lii.* 14. [ὡς εχομεν καιρον του ιασθηναι, επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 9.]

6 περιαγαγων καθ' ὁλην την πολιν. 2 *Mac. iv.* 38. επι τας πολεις τας κυκλῳ αυτων. *Gen. xxxv.* 5. και εδιδασκον εν Ιουδα—και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. και ουκ επιστευσαν τοις θαυμασιοις αυτου. *Ps. lxxvii.* 32. και μωροι, ποτε φρονησατε; *xciii.* 8. *Coll. cap. vii.* 18. [ἡ απιστια (πρασσειν ου δυναται) τα της πιστεως. *Ign. Ephes.* 8. μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2. *Nicod. Evang. cap.* 6.]

7 εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ.τ.λ. *Sir. xxxix.* 28. δυο δυο. *Gen. vii.* 2. *Exod. viii.* 14.

8 αιρωσιν. *Coll. Gen. xliii.* 34. *xliv.* 1. και εδωκεν αυτοις επισιτισμον εις την ὁδον. *xlv.* 21. 23. *Conf.* 1 *Esd. viii.* 57, 58. ουτε πλουτον, ουτε χαλκον. *Epist. Jer.* 35. *Conf. Matt. vi.* 33.

10 ζωη πονηρα εξ οικιας εις οικιαν. *Sir. xxix.* 24.

11 *Conf. Sophon. iii.* 8. [*Ign. Philad.* 11.]

12 [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι, κ. τ. λ. 42. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, εαν μετανοησωσιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. *Clem. Rom. ii.* 8.]

13 [ελαιῳ θερμῳ παν αναθαλψαι το σωμα. *Conf. Jos. Bell. Jud. i.* 33. 5.] *Conf. cap. ix.* 25. [*Nicod. Evang. p.* 688-696.]

14 [Ἡρωδου βασιλεως της Γαλιλαιας. *Evang. Nicod. Prolog.*]

15 *Conf. Jud. xvi.* 7. [*Nicod. Evang. p.* 758.]

16 ὁν εγω—*simil. construct. Matt. xxi.* 42. *Conf. xiv.* 2.

17 εγαμησεν (*Attic.* εγημα). 2 *Mac. xiv.* 25.

19 [*Jos. Ant. xviii.* 5. 1, 7.]

20 και γινῃ αυτοις ὡς φωνη ψαλτηριου ἡδυφωνου ευαρμοστου, και ακουσονται σου τα ῥηματα, και ου μη ποιησουσιν αυτα. *Ezech. xxxiii.* 32. εφοβειτο. *Conf. Exod. i.* 17. *Esa. xxix.* 23. [ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. ει δε μαθειν θελεις τον Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. *Mart. Polyc.* 10.] *Conf. Matt. vii.* 22. *xiii.* 20. *Jac. i.* 22.

21 [ευκαιρος, σχολαζουσα, *dies feralis. Gloss. Vet. Conf. Fisch. Prolus. p.* 695. μεταπεμψαμενος τους μεγιστανας και σατραπας και τοπαρχας. *Jos. Ant. xi.* 3. 2. *Vit.* 23. 31.] ὡς χιλιαρχος εν Ιουδα. *Zach. ix.* 7. *Conf. Neh. xii.* 46. [τοις πρωτοις των Φαρισαιων. *Jos. Vit.* § 5. των Ἱεροσολυμιτων οἱ πρωτοι. 7.] 2 *Mac. xv.* 20.

22, 23 *Est. v.* 3. [*Jos. Bell. i.* 33. 7. *Ant. xvii.* 7. *fin.*] *CITAT.*

25 [ἰσον γαρ ειναι το εξαυτης τῳ παραχημα, ευθυς. *Philo de*

Nom. mutat. εξ αυτης επεμψεν επ' αυτους. *Jos. Ant. vii.* 6. 2.]

26 ὁ δε βασιλευς εκθυμος γενομενος. 2 *Mac. xiv.* 27. *Sir. xxv.* 19. οἱ συνανακειμενοι συγγενεις. 3 *Mac. v.* 39.

27 τοτε ὁ βασιλευς—επεταξε γραφηναι το δογμα. *Dan. vi.* 9. [σπεκουλατωρ, ὁ δημιος λεγεται, στρατιωτης ὁς προς το φονευιν τεταкται. *Theophyl. Gloss.* ὁ αποκεφαλιζων. *Wets.*]

31 εαν ευκαιριας τυχω. 1 *Mac. xi.* 42. [της διανοιας ενευκαιρουσης ἑκαστῳ. *Philo. p.* 363. ευκαιρειν ουδεις ειρηκε των παλαιων, Ἑλληνες δε. *Mœris.* ευκαιρειν ου λεκτεον, αλλ' ευ σχολης εχειν. *Phrynic. Phav.*] ὑμεις αυτοι. *Job. xiii.* 8.

33 [πεζῃ *sub.* οδῳ. *Bos. p.* 207. πεζῃ βαδιζω, νειν γαρ ουκ επισταμαι. *Suid.*] *Conf. cap. xii.* 57.

34 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσε. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.] *Deut. xiii.* 8. *Sym.* 1 *Reg. xxiii.* 21. *alii. Conf.* 3 *Reg. xxii.* 17. *Judith. xi.* 19. και διεσπαρη τα προβατα μου, δια το μη ειναι ποιμενας, κ. τ. λ. *Ezech. xxxiv.* 5. *CITAT.*

35 [ὡρας πολλης γενομενης. *Conf.* δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.]

36 απολυσον. *Conf.* 1 *Esd. ix.* 36. *Matt. xv.* 23.

39 [ανακλιναι. *Act. Thom.* § 4.] εις την συμποσιαν αντικρυς ανακλιθηναι αυτου. 3 *Mac. v.* 16.

40 εν παντι μηνι και μηνι. 1 *Mac. i.* 58. πρασιαι πρασιαι = ανα πρασιας. *Conf. Sir. xxiv.* 31. [πρασιαι, αἱ εν τοις κηποις τετραγωναι λαχανιαι, κ. τ. λ. *Hesych.*] ανα. *Matt. xx.* 9, 10.

41 [αναβλεψας εις τον ουρανον. *Mart. Polyc.* 9. 14. ευθεως ουν αυτοις εκελευσε παρατιθηναι φαγειν και πιειν εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ. 7.] *Conf. Deut. iv.* 19.

42 εχορτασθησαν ὑειων, και αφηκαν τα καταλοιπα. *Ps. xvi.* 14.

46 [αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. τοις εφημεροις και νοθοις αποταττεται. *Philo.*] *Coll. Act. xviii.* 18. [*Fisch. Prolus. p.* 703.] *Coll. Ps. cviii.* 4.

47 *Conf. Matt. xiv.* 24.

48 *Conf. Ps. lxxxix.* 4. περι τον καιρον εκεινον. 2 *Mac. ix.* 1.

49 ὁ στεγαζων εν ὑδασι τα ὑπερῳα αυτου,—ὁ περιπατων επι πτερυγων ανεμων. κ. τ. λ. *ciii.* 3. [και εντρομος γενομενος ενομισα φαντασμα ειναι. *Nicod. Evang. p.* 646. *Thilo.*]

50 *Conf. Joel. ii.* 21, 22. Εγω Ειμι. *Conf. Matt. xiv.* 27.

51 και ανεβη εις αυτο (πλοιον). *Jona. i.* 3.

52 [πωρουσθαι· τυφλουσθαι. *Hesych.*] *Conf. Esa. vi.* 10. *Matt. xvi.* 8. *Cap. viii.* 17. *Luc. xxiv.* 25. *Joan. xii.* 40. *Rom. xi.* 7.

53 *Coll. Ps. cvi.* 30.

55 = πολις οὑ ην εκει ὁ ανθρωπος ὁ του Θεου. 1 *Reg. ix.* 10. *Judith v.* 19. *Gen. xiii.* 4. *Jos. xxii.* 19. *Jer. v.* 1. [κραββατον. *Act. Thom.* § 50, 51. *Nicod. Evang. cap. vi.*]

56 [εν ταις πλατειαις. *Cod. Cantab.*] ὁσοι αν = παν ὁ εαν. *Gen. ii.* 19. εσωζοντο (εκ των νοσων). *Coll. Matt. ix.* 21. *xiv.* 36. και επιλαβωνται του κρασπεδου ανδρος Ιουδαιου, κ. τ. λ. *Zach. viii.* 23. [αγρος, ὁ εξω της πολεως χωρος. *Phav.*] και *(vel. saltem). Coll. Act. v.* 15. εγω γαρ ειμι Κυριος ὁ Θεος σου ὁ ιωμενος σε. *Exod. xv.* 27.

ΚΕΦ. ζ. 7.

2 ΚΟΙΝΟΦΑΓΙΑ. *Jos. Ant. xi.* 8. κοινον βιον. *xiii.* 1. 1.]

3 [νιπτεσθαι πυγμη, τουτ᾽ εστιν αχρι αγκωνος. *Theophyl.* πυγμη· επι της χειρος, ὁταν εχη τις συνεσταλμενους τους δακτυλους. *Phavor.* συγκλεισις δακτυλων. *Suid.*] *Conf.* 2 *Thess. ii.* 15.

4 [ὁ απο του φρεατος εξελθων. *Philo. Coll. Loesner. p.* 77. πολλα τινα παρεδοσαν τῳ δημῳ οἱ Φαρισαιοι εκ πατερων διαδοχης, ἁπερ ουκ αναγεγραπται εν τοις Μωϋσεως νομοις, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiii.* 10. 6.] = βαπτιζομενος απο νεκρου. *Sir. xxxi.* 25.

6 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαιᾳ, Ὁ λαος οὑτος κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 3.] *Conf. Matt. xv.* 8. ὑποκριτης. *Job. xxxvi.* 13.

7 [εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ. *Ign. Ephes.* 16. της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου. 17.]

8 [πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.*] και ἑτερα τοιαυτα λεγων. 2 *Mac. ii.* 3. [το θελημα του Θεου κρατειν. *Test. Patr.*]

9 [αθετει· ατιμαζει. *Hesych.*]

11 [Κορβαν—δωρον Θεου. *Jos. c. Ap.* § 22. *p.* 1345. *Huds.*]

12 ουκετι. *Exod. v.* 7. *ix.* 28. ποιησαι. *Coll. Matt. xxv.* 40.

13 [τον εξ αρχης παραδεδομενον ἡμιν της ειρηνης σκοπον. *Clem. Rom.* 1. 19. 51. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7. ακυρωσαι· ψευδοποιησαι, καταργησαι. *Hesych.*]

14 [εν αγαπῃ ακουετε μου. *Ign. Trall.* 12. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ephes.* 6.]

15 *Conf. Matt. xv.* 11. τα εντος αυτου πληρης δολου. *Sir. xix.* 26.

18 οὑτως. [*Glass. Phil. Sac. p.* 438.] *Gal. iii.* 3. *Cap. vi.* 6. και μωροι, ποτε φρονησατε; *Ps. xciii.* 8.

19 και καθαριει αυτον ὁ ἱερευς. *Lev. xiii.* 6. 23. ἁ ὁ Θεος εκαθαρισε, συ μη κοινου. *Act. x.* 15. [*Coll. Buttm.* § 131. *Winer.* § 48.] ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου. *Sir. l.* 28. *Conf. Matt. xv.* 17.

21 *Conf. Jer. xvi.* 12. *xvii.* 9. *Prov. vi.* 18.

22 [ασελγεια των λογων. *Jos. Ant. iv.* 6. 12. αποθεμενοι αφροσυνην. *Clem. Rom. i.* 13. 47.] *Conf. Jud. xix.* 23, 24. *Prov. viii.* 13. ασελγεια. 3 *Mac. ii.* 26. *Sap. xiv.* 25, 26.

24 [εν μεθοριοις της Αρμενιας εστι και Καππαδοκιας. *Jos. Bell. Jud. vii.* 1. 3.] *Conf. Luc. viii.* 56. *Cap. viii.* 26. και ανεστη Δαυιδ εκειθεν, κ. τ. λ. 1 *Reg. xxiv.* 1.

25 ἧς—αυτης. *Conf. Jos. i.* 3. *Exod. vi.* 4. *Sir. xxxix.* 28.

26 ερωτησατε δη τα εις ειρηνην. *Ps. cxxi.* 6. 1 *Reg. x.* 4. [Ἑλληνις μεν την θρησκειαν, Συρα δε τῃ διαλεκτῳ, Φοινικισσα δε τῳ γενει. *Euthym. ad Matt. xv.* 22.] Ἑλληνις. *Coll. Rom. i.* 16. *Act. xiv.* 1.

27 κυναριοις. [δια το τους εθνικους ακαθαρτον βιον εχειν, κ. τ. λ. *Theophyl.*] *Coll. Jer. iv.* 3. 1 *Tim. v.* 8.

29 *Coll. Matt. xv.* 28. *Job. xiii.* 15.

30 [ὁπου γαρ ηὑρισκε (ὁ Ιησους) τους εμους δουλους, εδιωκεν αυτους, και ὁσους ανθρωπους εποιουν εγω (ὁ Διαβολος) κυλλους, τυφλους, κ. τ. λ. δια λογου μονου ιατο αυτους. *Nicod. Evang. cap.* 20. ανα μεσον. *Conf. Glass. Phil. Sac. p.* 494.] *Coll. Act. x.* 38.

32 [μογιλαλος· ὁ ισχνοφωνος, και μολις το φθεγμα διορθουν δυναμενος. *Phav.*] = αλαλος. *Ps. xxxvii.* 13. μογιλαλον. *Exod. iv.* 11. *Aq. Sym. Theod.*

33 *Conf.* 4 *Reg. v.* 11. ενεβαλε. *Gen. xxxi.* 34. [απολαβομενος δε αυτον κατ' ιδιαν. *Jos. Bell. Jud. ii.* 7. 2. Καισαρ καταμονας απολαβων το μειρακιον. *Ant. xvii.* 14. 2.]

34 [στεναξας τε και αναβλεψας εις τον ουρανον, ειπεν. *Mart. Polyc.* 9.] *Conf. Ps. cxx.* 1, 2. προς σε ηρα τους οφθαλμους μου, τον κατοικουντα εν τῳ ουρανῳ. *cxxii.* 1. *Conf. Thren. i.* 8. *Matt. xiv.* 19. αναβλεψας εις τον ουρανον. *Deut. iv.* 19.

35 Κυριε, διανοιξον δη τους οφθαλμους του παιδαριου, και ιδετω· και διηνοιξε Κυριος κ. τ. λ. 4 *Reg. vi.* 17. *Esa. xxxv.* 5.

36 μαλλον περισσοτερον. *Conf.* 2 *Cor. vii.* 13. [*Matt. Gr. Gram.* § 458.] διεστειλατο. *Judith. xi.* 12.

37 *Conf. Hab. ii.* 18. *Sym.* ὑπερπερισσευειν. *Rom. v.* 20. 2 *Cor. vii.* 4. [ὑπερεκπερισσως. *Clem. Rom. i.* 20. *Evang. Nicod. cap.* 6–9.]

ΚΕΦ. η. 8.

2 CONF. *Matt. ix.* 36. [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Heb. iv.* 15.

3 δοτε δη αρτους εις τροφην τῳ λαῳ τουτῳ τῳ εν ποσι μου, ὁτι εκλειπουσι. *Jud. viii.* 5. ὁ λαος πεινων και εκλελυμενος και διψων εν τῃ ερημῳ. 2 *Reg. xvii.* 29. [βασιλευς δ' ακουσας ἡκοντας προς Ιωσηπον τους αδελφους. *Jos. Ant. ii.* 6. 10.]

4 επ' ερημιας. *Coll.* 1 *Mac.* v. 24. [ποθεν· αρνητικον, ισον τῳ ουδαμως. *Suid. Tho. Magist.*]

6 [εκελευσε παρατεθηναι φαγειν. *Mart. Polyc.* 7.]

8 εχορτασθησαν—και αφηκαν τα καταλοιπα. *Ps. xvi.* 14. παν ὁ εαν περισσευσῃ σοι, ποιει ελεημοσυνην. *Tob. iv.* 16.

9 ὡς τετρακισχιλιοι. *Coll. Matt. xv.* 38.

10 *Conf. Matt. xv.* 39.

11 [οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7.] συζητειν. *Cap. i.* 27. *ix.* 10. *Act. vi.* 9.

12 αναστεναξας. *Thren. i.* 4. *Conf. Deut. i.* 35. [ὁς ευθυς γνους τῳ πνευματι. *Mart. Ign.* 6. ει δοθησεται. *Conf. Glass. Phil. Sac. p.* 520. *Dathe.*] *plenius.* ζω εγω, λεγει Κυριος, ει υἱοι η θυγατερες σωθησονται. *Ezech. xiv.* 16. *Heb. iii.* 11.

15 απο. *Conf. Jer. xxii.* 22. [ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην—μεταλαβεσθε εις νεαν ζυμην. *Ign. Magn.* 10.]

18 *Coll.* 1 *Reg. xiv.* 27. 29. *Prov. xx.* 12. *CITAT.*

19 *Esa. lviii.* 7. *Ezech. xviii.* 7. κλασματι αρτου. *Jud. xix.* 5. *Alex. Ald.*

22 [κωμην δε Βηθσαϊδαν, προς λιμνῃ δε τῃ Γεννησαριτιδι, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xviii.* 2. 1.] αυτον—αυτου. *Gen. xvi.* 6, 7. *Conf. Esa. vi.* 7. και ἡψατο των οστεων Ἐλισαιε, και εζησε και ανεστη επι τους ποδας αυτου. 4 *Reg. xiii.* 21. *Coll. Jer. i.* 9.

23 ει—η ου. *Gen. xlii.* 16. (*num:*) επιλαβομενος. *Coll. cap. vii.* 33.

24 οἱ τυφλοι αναβλεψατε ιδειν. *Esa. xlii.* 18. *Conf. Joan. ix.* 11.

25 [τηλαυγως. λαμπρως. *Hesych.*] *Conf. Apoc. iii.* 18.

26 *Conf. Luc. viii.* 56. *Cap. vii.* 24.

27 την Εφρων και τας κωμας αυτης. 2 *Par. xiii.* 19. μαθηται. *Coll. Matt. v.* 1. *xxii.* 42.

31 [εδει γαρ, ἱνα επι ξυλου παθῃ. *Barn. Epist.* 5. ει ουν ὁ υἱος του Θεου, ων Κυριος, και μελλων κρινειν ζωντας και νεκρους, επαθεν, ἱνα ἡ πληγη αυτου ζωοποιησῃ ἡμας· πιστευσωμεν, ὁτι ὁ υἱος του Θεου ουκ ηδυνατο παθειν, ει μη δια ἡμας. § 7. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. *Ign. Smyrn.* 2. δι' ἡμας—παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 1. *Ign. Polyc.* 3.] μετα δυο ετη (*anno sequente*). 1 *Mac. i.* 29. *Deut. xxvi.* 12. αποκτανθηναι. *Coll. Hab. i.* 17. *Dan. ii.* 13. 1 *Esd. iv.* 7. [*Sturz. p.* 119. 128. *Winer.* § 15. απεκτανθησαν ὑπο των μιαρων. *Clem. Rom. i.* 45. *Nicod. Evang. cap.* 25. *p.* 762. *Thilo.* απεδοκιμαζεν· ατιμως ὑβριζεν. *Hesych.* αποδοκιμασας· ὡς αχρηστον εκφαυλισας. *Suid.*] *Coll. cap. ix.* 12. *xii.* 10.

32 παρρησιᾳ. *Coll. Ps. cxxxvii.* 1. *alii.* [αληθεια εν παρρησιᾳ. *Clem. Rom. i.* 35.] επιτιμαν. *Coll. Gen. xxxvii.* 10.

33 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 8. εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Magn.* 5.] *Coll. Matt. vi.* 24. *Jac. iv.* 4.

34 πας ὁ ζηλων τῳ νομῳ, και ἱστων διαθηκην, εξελθετω οπισω μου. 1 *Mac. ii.* 27. 1 *Reg. xiii.* 7. [μιμηται ουν γενωμεθα της ὑπομονης αυτου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. *Ign. Philad.* 11.]

35 ὁ γαρ του κοσμου βασιλευς αποθανοντας ἡμας ὑπερ των αυτου νομων εις αιωνιον αναβιωσιν ζωης ἡμας αναστησει. 2 *Mac. vii.* 9.

36 [παντα ὁσα εκερδησας (ὁ διαβολος) δια του ξυλου της γνωσεως, δια του ξυλου του σταυρου παντα απωλεσας. *Nicod. Evang. cap.* 23. τι γαρ με ωφελει τις, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, ουδε αἱ βασιλειαι του αιωνος τουτου· μαλλον μοι αποθανειν εις Χριστον Ιησουν, η βασιλευειν των περατων της γης. "Τι γαρ ωφελειται ανθρωπος κ. τ. λ. *Rom.* 6.] *Coll. Sap. xv.* 10-12. φιλαργυρου μεν γαρ ουδεν ανομωτερον· Οὑτος γαρ και την ἑαυτου ψυχην εκπρακτον ποιει, κ. τ. λ. *Sir. x.* 9. *Comp.*

37 το ανταλλαγμα του Χριστου σου. *Ps. lxxxviii.* 51. *Esa. xliii.* 3. *Ps. ii.* 2. [*Conf. Biel. et Schleus. voce* ανταλλ.] παν δε τιμιον ουκ αξιον αυτης εστι. *Prov. iii.* 15. *viii.* 11. απωλειαν τῃ ψυχῃ. *vi.* 32. ὁ συναγων απο της ψυχης αυτου, συναγει αλλοις, και εν τοις αγαθοις αυτου τρυφησουσιν ἑτεροι. *Sir. xiv.* 4. *xx.* 22.

38 *Conf. Matt. xvi.* 27. *xxv.* 31. 2 *Thess. i.* 7. [ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14. ἡ δοξα των αγγελων. *Ign. Smyrn.* 6.] ἁγιων αγγελων. *Job. v.* 1. *Alex. iv.* 18. *Coll. Sir. xlii.* 1, 2.

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΑΜΗΝ = αληθως. *Conf. Luc. ix.* 27. [της αθανατου γνωσεως ἡμας γευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 36.] εν δυναμει. *Sir. xliv.* 3. ἡ βασιλεια του Θεου. *Conf. Dan. ii.* 44. *Ps. lxvii.* 11. *Joan. iii.* 3.

2 ανοιξω εμπροσθεν αυτου θυρας. *Esa. xlv.* 1. [οἱ εμπροσθεν αυτης ὑπηρετουντες. *Act. Thom.* § 7.] *Conf. Exod. xxiv.* 15-18. [κατ' ιδιαν. *Jos. Bell. iv.* 5. 5.] μετεμορφωθη. *Ps. xxxiii. (tit.) Sym.*

3 *Conf. Matt. xvii.* 2. *Apoc. i.* 14. *iii.* 4, 5. [στιλβει· λαμπει. *Hesych.* θαυμασιως απεστιλβε. *Jos. Ant. xix.* 8. 2. κναφευς· Αττικ· γναφευς, κοινον. *Harpoc.*]

4 *Conf. Mal. iv.* 5. [*Nicod. Evang.* τινες εστε ὑμεις, οἱτινες θανατον ουκ ειδετε, και εν τῳ ᾀδῃ ου κατηλθετε, αλλ' εν τοις σωμασι και ταις ψυχαις οικειτε εις τον Παραδεισον; Εἱς εξ αυτων αποκριθεις ειπεν, Εγω ειμι Ενωχ ὁ ευαρεστησας Θεῳ και μετατεθεις παρ' αυτου· και οὑτος εστιν Ἡλιας ὁ Θεσβιτης, κ. τ. λ. *p.* 756-758. *Thilo.*]

7 ανηρ βουλης εστιν, αυτου ακουετε. 1 *Mac. ii.* 65. *Conf. Exod. xix.* 19. *Col. i.* 19.

8 [αλλα = ει μη. *Conf. Glass. Phil. Sac. p.* 430. 634. *Dathe.* εξαπινα. *Psalt. Sal.* 1. 2.]

9 [και αληθως επαθεν, ὡς και αληθως ανεστησεν ἑαυτον. *Ign. Smyrn.* 2. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 2. 5.]

10 *Conf. Luc.* ii. 19. [κρατει· κρυπτει. *Hesych.*] συζητουντες. *Cap.* i. 27. [εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom.* i. 24.]

11 ὁτι λεγουσιν = διοτι. *Coll. Act.* v. 4. [*Glass. Phil. Sac. p.* 534.] *Esa.* lviii. 3. 1 *Par.* xvii. 6. [επυνθανετο παρα του παιδος Ιωναθου, ὁτι κ. τ. λ. *Jos. Ant.* vi. 11. 9.] *Conf. sup.* 4.

12 ὁς (Ἡλιας) αποκαταστησει καρδιαν πατρος προς υἱον, κ.τ.λ. *Mal.* iv. 6. κατα το ῥημα ὁ ελαλησε Κυριος επι τον οικον Βαασα. 3 *Reg.* xvi. 12. [και επι την σεμνην της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην αποκαταστηση ἡμας. *Clem. Rom.* i. 48. εξουδενωσας· απεδοκιμασας. *Hesych.*] *Conf. cap.* viii. 31. *CITAT.*

13 ὁτι και. *Conf. Est.* vii. 8. 2 *Cor.* viii. 3. *Conf. Jer.* i. 19. *Ezech.* iii. 7. καθως. *Matt.* xxi. 6. καθως γεγραπται εν τῳ νομῳ Μωυσῃ. *Dan.* ix. 13.

14 συζητουντας. *Conf. cap.* viii. 11. *Coll. Jer.* viii. 8. 2 *Cor.* i. 20. 1 *Tim.* vi. 5. *Act.* vi. 9.

15 *Conf. Exod.* xxxiv. 29, 30. [*Nicod. Evang. p.* 506-518. *Thilo.*]

18 ξηραινεται. *Esa.* xxxvii. 27. ῥησσειν. *Conf. Jer.* xxiii. 33. 39. *Esa.* xxxiii. 23. [ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3.] ησαν δε οἱ Ιουδαιοι εμβριμωμενοι και τριζοντες τους οδοντας αυτων κατα του Νικοδημου. *Nicod. Evang.* § 5. εστι δε τριζειν το λεπτον ηχειν. *Eustath.* ξηραινεται· λειποθυμει. *Theophyl.*] *Conf. Luc.* xiii. 11. *Job.* ii. 7.

20 ιδων *pro* ιδοντα. *Conf. Apoc.* iii. 12. *Gen.* xxii. 24. *Conf. cap.* i. 26. *Tob.* vi. 7. *Bar.* iv. 35.

21 [εκ παιδιου = παιδιοθεν. *Clem. Rom. Fragm.* 6.]

22 [εχει σπλαγχνα επι τους φοβουμενους αυτον. *Clem. Rom.* i. 23.] σπλαγχνισθεις. 1 *Reg.* xxiii. 21. *alii. Deut.* xiii. 8. *Sym.* [αλλα χαρισαι μοι πορευθεντι το τειχος ανεγειραι. *Jos. Ant.* xi. 5. 6. αλλα μη συ γε τουτο βιασῃ με. vii. 8. 1.]

23 *Conf.* 1 *Reg.* xii. 14. *Luc.* xiii. 9. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom.* i. 22.] ὁτι εὑρισκεται (ὁ Κυριος) τοις μη πειραζουσιν αυτον, εμφανιζεται δε τοις μη απιστουσιν αυτῳ. *Sap.* i. 2.

24 πτωχος ειμι,—ὁ Θεος βοηθησον μοι. *Ps.* lxix. 5. [Ιησουν Χριστον τον—βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom.* i. 36.]

25 εις αυτον. *Conf. Ezech.* xxxvii. 14. *Sir.* xxxix. 28. *Cap.* vii. 30.

26 ὡσει νεκρος απο καρδιας. *Ps.* xxx. 12. *Coll.* 2 *Reg.* xiii. 19.

27 και ανεστη εκ της μαλακιας αυτου. *Esa.* xxxviii. 9.

28 και ηρωτα αυτον—κρυφαιως. *Jer.* xliv. 17. αυτον. *Conf.*

Gen. xvi. 6, 7. [και δαιμονας εκβαλλει. *Nicod. Evang. p.* 558.] ὁτι *cur, quare, (interrog.) Coll.* 1 *Par. xvii.* 6.

29 [ου παν τραυμα τῃ αυτῃ εμπλαστρῳ θεραπευεται. *Ign. Polyc.* 2.] γενος. *Gen. vi.* 20. *vii.* 14. *Sap. xix.* 6.

31 [αποκτανθηναι παρ' αυτου. *Nicod. Evang. p.* 762.] παραδιδοται. *i. e.* παραδοθησεται. *Coll. Joan. xii.* 31. *xvii.* 4. 11. 24. *et sæp.*

32 *Conf. Ps. lxxii.* 22. *cv.* 7. *Matt. xv.* 16.

33 γενομενος. *Coll. Esd. iv.* 19. *Conf. Gen. xlv.* 24.

34 [και καταβας διελεχθη αυτοις. *Mart. Polyc.* 7. *Mart. Ign.* 6.]

35 [πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου, ὁς εγενετο διακονος παντων. *Polyc. Phil.* 5.] ὁσῳ μεγας ει, τοσουτῳ ταπεινου σεαυτον. *Sir. iii.* 18. [εσχατος ων των εκει πιστων. *Ign. Ephes.* 21. ων εσχατος αυτων, και εκτρωμα. *Rom.* 9.]

36 *Conf.* 1 *Reg. x.* 10. *Luc. ii.* 28.

37 *Conf. Deut. xviii.* 19-22. *Matt. xviii.* 5.

39 κωλυσον αυτους. *Num. xi.* 28. μη κωλυε. *Esa. xliii.* 6.

40 *Conf.* 4 *Reg. vi.* 16. 1 *Cor. iii.* 7.

41 Χριστου εστε *sc.* μαθηται = εις ονομα μαθητου. *Matt. x.* 42.

43 *Conf. Judith xvi.* 17. [εις το πυρ ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16. το αιωνιον και μηδεποτε σβεννυμενον πυρ. *Mart. Polyc.* 2. απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. κυλλον. *Nicod. Evang. cap.* 20. *p.* 706. *Thilo.*]

44 [ζῃν αποθνησκοντα αει, και τροπον τινα θανατον αθανατον ὑπομενειν, κ.τ.λ. *Philo de præm. et pœn.* § 12. *Laudat Clem. Rom. ii.* 7.] ὁπου. *Conf. Jud. xviii.* 10. [*Conf. Jos. Ant. xviii.* 1. 2. *Bell. xi.* 8. 11. 14.]

46 [διαιωνιζειν—εν αλγηδοσι και ανιαις και συμφοραις αδιαστατοις. *Philo de præm. et pœn.* § 12. πυρ απειλεις το προς ὡραν καιομενον, και μετ' ολιγον σβεννυμενον· αγνοεις γαρ το της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως τοις ασεβεσι τηρουμενον πυρ. *Polyc. Mart.* 11.]

47 *Conf. Matt. xviii.* 9. 1 *Cor. iii.* 15. *Juda.* 23.

49 *Coll. Matt. iii.* 11. *Act. iii.* 23. *CITAT.*

50 αναλον = μωρανθῃ. *Matt. Luc.* [ειρηνευσεις δε μαχομενοις συναγων. *Barnab. p.* 251. *Voss.* μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 13.] οἱ δε αγαθοι ἡσυχαζουσι διαπαντος. *Prov. xv.* 15. [ἁλισθητε εν αυτῳ, ἱνα μη διαφθαρῃ τις εν ὑμιν, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 10.]

ΚΕΦ. ι. 10.

1 CONF. 1 *Reg.* xxiv. 1. [Ουεσπασιανος αναστας εκ της Καισαρειας. *Jos. Bell.* iv. 9. 9.] συμπορευονται. *Deut.* xxxi. 11. *Ezech.* xxxiii. 31. και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου κ. τ. λ. 2 *Par.* xvii. 9.

2 ει—η ου. *Gen.* xlii. 16. *Cap.* iii. 2.

4 [*Coll. Jos. Ant.* xv. 7. 10.] ει μη πορευεται (ἡ γυνη) κατα χειρα σου, απο των σαρκων σου αποτεμε αυτην, διδου, και απολυσον. *Sir.* xxv. 26. *Comp.* CITAT.

5 [καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων, η σκληρυναι την καρδιαν αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 51.] *Coll. Matt.* xix. 8. φιλονεικοι εισι και σκληροκαρδιαι. *Ezech.* iii. 7.

6 αρσεν και θηλυ εκτισεν αυτους. *Gen.* i. 27. *Theod. Aquil. Sym.* απ' αρχης. *Coll. Hab.* i. 12.

9 [και γαρ θυγατερας τας εμας συνεζευξα. *Jos. Ant.* i. 19. 10.]

12 [Ἡρωδιας δε αυτων ἡ αδελφη γημεται Ἡρωδῃ Ἡρωδου του μεγαλου παιδι,—και αυτοις Σαλωμη γινεται, μεθ' ἡς τας γονας Ἡρωδιας, επι συγχυσει φρονησασα των πατριων, Ἡρωδῃ γαμειται του ανδρος τῳ ὁμοπατριῳ αδελφῳ, διαστασα ζωντος. *Jos. Ant.* xviii. 6. 4. xx. 6. 3.]

15 ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται. *Sap.* vi. 6. [επει ουν ανακαινισας ἡμας εν τη αφεσει των ἁμαρτιων, εποιησεν ἡμας αλλον τυπον, ὡς παιδιον, εχειν την ψυχην, ὡς αν και αναπλασσομενος αυτος ἡμας. *Barnab.* § 6.] *Conf. Dan.* ii. 44. vii. 13, 14. ουαι οἱ συνετοι εν ἑαυτοις, κ. τ. λ. *Esa.* v. 21.

16 εναγκαλισαμενος. *Cap.* ix. 36.

17 *Conf.* 4 *Reg.* iv. 27. [τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom.* ii. 8. κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. i. 10.] *Conf. cap.* i. 40.

19 [*Jos. Ant.* iii. 5. 4. iv. 8. 38.] *Exod.* xxi. 10. *Sir.* iv. 1. xxxi. 21, 22.

20 οφελον κατευθυνθειησαν αἱ ὁδοι μου, του φυλαξασθαι τα δικαιωματα σου. *Ps.* cxviii. 5. *Conf.* 2 *Tim.* iii. 15. 1 *Reg.* ii. 18. iii. 1. etc. επιθυμησας σοφιαν, διατηρησον εντολας, κ. τ. λ. *Sir.* i. 25.

21 θες τον θησαυρον σου κατ' εντολας Ὑψιστου, και λυσιτελησει σοι μαλλον η το χρυσιον. *Sir.* xxix. 11. [ὁ δε Θεος τουτον (Νωεον) μεν της δικαιοσυνης ηγαπησε. *Jos. Ant.* i. 3. 2.] θεμα γαρ αγαθον θησαυριζεις εις ἡμεραν αναγκης. *Tob.* iv. 9. [ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. πυρ και σταυρος, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 5. ὁ πλουσιος επιχορηγειτω τῳ πτωχῳ. *Clem. Rom.* i. 38. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ. *Ign. Smyrn.* 1.

μοι ακολουθει αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Philad.* 11.] 1 *Tim. vi.* 18, 19.

22 *Conf. Jer. xix.* 8. *Luc. xviii.* 23. [ἡ επι τῃ νικῃ χαρα. *Jos. Ant. vi.* 6. 3.] *Conf. Ps. lxxvii.* 36. *Luc. ix.* 62.

23 μακαριος πλουσιος ὁς ευρεθη αμωμος. *Sir. xxxi.* 8. [εαν πως μετανοησωσιν, ὁπερ δυσκολον. *Ign. Smyrn.* 4. *Conf. Jos. Ant. vi.* 12. 7.] 1 *Tim. vi.* 17. *Jacob. v.* 1. κ. τ. λ. Ω θανατε, ὡς πικρον σου το μνημοσυνον εστιν ανθρωπῳ ειρηνευοντι εν τοις ὑπαρχουσιν αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xli.* 1. *Comp. xiv.* 9, 10. [*Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*]

24 *Conf. Jer. xlix.* 7. (*xxix.* 8.) *Esa. lv.* 8, 9. *Sir. xxiv.* 29.

25 ει αλλαξεται Αιθιοψ το δερμα αυτου, κ. τ. λ. *Jer. xiii.* 23. μη καυχασθω ὁ πλουσιος εν τῳ πλουτῳ αυτου, κ. τ. λ. *ix.* 23. *Sir. xiii.* 3. *Jer. xvi.* 16. *Jac. ii.* 5, 6.

26 και τις πατηρ αυτου; 1 *Reg. x.* 12. [και τις επαινος επ' ερημιᾳ, μηδενος του μελλοντος επευφημησειν παροντος; *Philo de Abr. p.* 376.] και πως ἡμεις σωθησομεθα; *Esa. xx.* 6. *Conf. Matt. xix.* 25.

27 [και μη θαυμασῃς, ει δυναται μιμητης ανθρωπος γενεσθαι Θεου· Δυναται, θελοντος αυτου. *Epist. ad Diogn.* § 10.] αδυνατον ειναι τυχειν ειρηνης. 2 *Mac. iv.* 6. Κυριος ὁ Θεος σου εν σοι, ὁ δυνατος σωσει σε. *Sophon. iii.* 17. *Conf. Jer. xxxix.* 27. 2 *Cor. xii.* 9.

28 *Conf. cap. i.* 20.

29 *Conf.* 1 *Tim. iv.* 8. [επιδε εφ' ἡμας, Κυριε, τους καταλειψαντας τους πατερας ἑαυτων, και τας μητερας, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 58.]

30 οἱ αφρονες τον βιον αυτου ελογισαμεθα μανιαν, και την τελευτην ατιμον, κ. τ. λ. *Sap. v.* 5. *Conf. Ps. cxviii.* 71. 2 *Cor. xii.* 10. *Rom. viii.* 18. [των πολλων επι Δομετιανου διωγμων. *Mart. Ign. i.* 2.] *Coll. Phil. iii.* 7-9.

37 [ῳ δε παρεχει ὁ Θεος επιστημην βεβαιαν τουτῳ διδωσιν αμφοτερα, το εργαζεσθαι τας αρετας, και μηδεποτε αυτων αφιστασθαι. *Philo de Opific. p.* 56.] *Conf. Luc. xxiv.* 26. ἑνα εκ δεξιων, και ἑνα εξ ευωνυμων. 2 *Par. iii.* 17.

38 [ευλογω σε, ὁτι ἠξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης, του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, εν τῳ ποτηριῳ του Χριστου σου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. Obd.* 16.

40 παντες οἱ δυνατοι εκ δεξιων και εξ ευωνυμων του βασιλεως. 2 *Reg. xvi.* 6. [= σον εστιν εκποριζειν. *Jos. Ant. ii.* 16. 1. τα ἑτοιμαζομενα τοις ὑπομενουσιν. *Clem. Rom. i.* 35.]

42 *Conf.* 1 *Cor. xi.* 16. *Phil. iii.* 4. [των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. οἱ δοκουντες αξιοπιστοι ειναι. *Ign. Polyc.* 3. δοκουντες αυτων εξεχειν. *Jos. Ant. xix.* 6. 3. *Kypke. Glass. Phil. Sac. p.* 229.]

43 [τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ign. Smyrn.* 6.] *Conf. cap. ix.* 35.

44 *Conf. Matt. xx.* 27. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.

45 [δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. *Clem. Rom. i.* 12. τον δι' ἡμας αποθανοντα. *Ign. Trall.* 2.] *Conf. Dan. xii.* 2. 1 *Mac. ii.* 50. *Rom. v.* 19. [και γαρ. *Test. XII Patr. p.* 535. αυτος τον ιδιον υἱον απεδοτο λυτρον ὑπερ ἡμων, τον ἁγιον ὑπερ ανομων, τον ακακον ὑπερ των κακων, τον δικαιον ὑπερ των αδικων, τον αφθαρτον ὑπερ των φθαρτων, τον αθανατον ὑπερ των θνητων. *Epist. ad Diogn.* § 9.]

46 [*Nicod. Evang. cap.* 6.]

48 [ελεησον με, υἱε Δαυιδ. *Nicod. Evang. ut sup.*]

49 γονασι τε αδυνατουσι θαρσος περιεθηκας. *Job. iv.* 4. καθαρος δε χειρας αναλαβοι θαρσος. *xvii.* 9. θαρσει, και γαρ οὑτος σοι εστιν υἱος. *Gen. xxxv.* 17. *Joel. ii.* 21, 22. *Sir. xix.* 10.

51 Ραββουνι, ὁ λεγεται, Διδασκαλε. *Joan. xx.* 16. [רבן *Magister, Doctor. Lightfoot. Hor. Heb. ad Matt. xxiii.* 6.] τι θελεις; *Esth. v.* 3.

52 *Conf. cap. v.* 34. *Apoc. iii.* 18. ανοιξον δη Κυριε τους οφθαλμους αυτων, και ιδετωσαν· και διηνοιξε Κυριος τους οφθαλμους αυτων, και ειδον. 4 *Reg. vi.* 20. [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad. fin.*]

ΚΕΦ. ια. 11.

2 ΚΑΙ νυν λαβετε και ποιησατε ἁμαξαν καινην, και δυο βοας πρωτοτοκουσας, κ. τ. λ. 1 *Reg. vi.* 7. *Deut. xxi.* 3.

3 ειπατε. *Coll. Matt. xxvi.* 25.

5 τι ποιειτε κλαιοντες; *Act. xxi.* 13.

7 [εν ονῳ καθισαντες αυτον, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 8.]

8 [στιβαδες· στρωμναι. *Suid.*]

10 ευλογητος ὁ Θεος—και ἡ βασιλεια αυτου. *Tob. xiii.* 1. *Coll. Matt. iii.* 2. [ειδον αυτον καθεζομενον επι ονου, και οἱ παιδες των Ἑβραιων εκραζον. Ὡσαννα, ευλογημενος ὁ ερχομενος, κλαδους εν ταις χερσιν αυτων κατεχοντες· αλλοι δε ὑπεστρωννυον τα ἱματια, αυτων λεγοντες, Σωσον δη, ὁ εν τοις ὑψιστοις, ευλογημενος ὁ ερχομενος εν ονοματι Κυριου. *Nicod. Evang. cap.* 1. *p.* 508-10. *Thilo.*]

13 καιρος συκων. *Coll. Matt. xxi.* 34. *Jer. viii.* 7. ου *pro* ουπω. *Conf. Esd. iii.* 6. *Joan. vii.* 8.

15 [κολλυβιστης· τραπεζιτης· κολλυβος γαρ ειδος νομισματος, και ὁ εν τῳ χαλκῳ κεχαραγμενος βους. *Hesych.*]

16 [ηφιεν. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1021.]

17 [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2. το δε ἱερον, ουκ ετι καθαρον οικητηριον αυτῳ (τῳ Θεῳ) κριναντα, Ρωμαιους επαγαγειν ἡμιν, και τῃ πολει καθαρσιον πυρ, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xx.* 7. 5. *Coll. Bell. Jud. v.* 9. 4.]

18 [και εκπληττεσθαι τους ακουοντας, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7.] 2

Mac. vii. 12. τις των πρωτευοντων γραμματεων. *vi.* 18. [διδαχη. *Ign. Ephes.* 9.] *Conf. Matt. vii.* 28. *xxi.* 46.

20 ὑποκατωθεν αἱ ῥιζαι αυτου ξηρανθησονται. *Job. xviii.* 16. *Ose. ix.* 16. *Coll. Gen. iii.* 17. *v.* 29. *Deut. xxviii.* 18.

22 [την προς το Ον πιστιν αυτῳ μαρτυρουσιν οἱ χρησμοι, κ. τ. λ. *Philo de Abrah.* § 46.] *Conf. Sir. xxxv.* 24. [*Ign. Ephes.* 14.]

23 *Conf. Matt. xxi.* 21. διακριθῃ. *Coll. Act. x.* 20. *Rom. xiv.* 23. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, και ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου σοφισθησεται, κ. τ. λ. *Sir. l.* 28, 29.

24 και εκζητησατε με, και εὑρησετε με· ὁτι ζητησετε με εν ὁλῃ καρδιᾳ ὑμων. *Jer. xxxvi.* 13. *Coll. Gen. xx.* 7. *Jac. v.* 17.

25 και εστη κατεναντι του θυσιαστηριου, κ. τ. λ. 2 *Par. vi.* 12. *Neh. ix.* 2-5. [μηδεν ὑμων κατα του πλησιον εχετω. *Ign. Trall.* 8. *Laudat. p.* 163. *Voss.*] *Coll. Luc. xviii.* 11.

26 [*Polyc. Phil.* 6.]

27 οἱ Πρεσβυτεροι. *Joel. i.* 2. *Coll. Ps. ii.* 2.

29 λογον ἑνα εγω αιτουμαι παρα σου. 2 *Reg. iii.* 13.

30 [το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. 2. εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6.]

32 *Coll. Jer. iii.* 23. *x.* 19. ὁτι προφητης εστι, κ. τ. λ. *Gen. xx.* 7.

33 *Coll. Matt. xxi.* 27. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 4.] καιρος του σιγᾳν, κ. τ. λ. *Eccles. iii.* 7.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΗΡΞΑΤΟ λεγειν. *Jos. Ant. xi.* 3. 4. 5. απεδημησε. *viii.* 13. 5.] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24. *Esa. v.* 1-7. *CITAT.*

2 τῳ καιρῳ. *Conf. Eccles. x.* 17. *Matt. viii.* 29. *xxiv.* 45. [απεχεσθε των κακων βοτανων, ἁστινας ου γεωργει Ιησους Χριστος, δια το μη ειναι αυτους φυτειαν Πατρος. *Ign. Philad.* 3.]

3 *Conf. Ruth. i.* 21. *Judith. i.* 11.

4 [δια ζηλον και φθονον, οἱ μεγιστοι και δικαιοτατοι στυλοι εδιωχθησαν και ἑως θανατου ηλθον. *Clem. Rom. i.* 5. *Ign. Magn.* 8.]

10 [πορρῳ γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη αὑτη. *Clem. Rom. i.* 23. οὑτως γαρ λεγει ἡ γραφη. 42.

11 [ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη και θαυμαστη εστιν. *Clem. Rom. ii.* 5.] αλλ' η αναγγελω σοι το εντεταγμενον εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x.* 21. *Coll. Rom. ix.* 33. 1 *Pet. ii.* 7.

12 προς αυτους. *Conf. Jud. iii.* 20. *xii.* 3. *Esa. xxxii.* 6. και εγω μεμισηκα αυτον, ὁτι ου λαλει περι εμου καλα, αλλ' η κακα. 3 *Reg. xxii.* 8. *Amos. vii.* 10. *Hab. ii.* 6. *Ezech. xvi.* 44. *Luc. xix.* 47, 48.

13 *Coll. Ps. lv.* 5, 6. *Ose. v.* 2.

14 *Tob. viii.* 7. *Sap. vi.* 7. [εδιδαξεν ακριβως και βεβαιως τον

περι αληθειας λογον. Polyc. Phil. 3. *ου μελλει αυτοις. Ign. Smyrn.* 6.]

17 [*τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. Ign. Fragm.* 3. *p.* 476. *Jacobs.*]

19 *εγραψε Μωϋσης. Exod. xxiv.* 4.

24 *και ειδεναι το κρατος σου ῥιζα αθανασιας. Sap. xv.* 3. *δια τουτο. Conf. Matt. xiii.* 52.

25 [*Qui nubunt, sic quasi filios non facturi; et qui non nubunt, sic quasi vidui.* 4 *Esd. xvi.* 45. *Clem. Rom. ii.* 12.]

26 *ωφθη δε αυτῳ αγγελος Κυριου εν πυρι φλογος εκ του βατου, κ. τ. λ. Exod. iii.* 2-4. *Deut. xxxiii.* 16. [*ὁ βατος, Αττικως· ἡ βατος, Ἑλληνικως. Mœris. ειπεν εκ της βατου χρηματισμου αυτῳ διδομενου. Clem. Rom. i.* 17.] *Conf. Jer. xxxvi.* 29.

27 [*ὁτι ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. Clem. Rom. ii.* 3.] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 36.

28 *συζητειν. Cap. i.* 27. *viii.* 11. [*και οἱ ἱερεις και Λευϊται συζητουντες προς αλληλους. Evang. Nicod. cap.* 16.]

30 *και αγαπησεις Κυριον τον Θεον σου εξ ὁλης της διανοιας σου* (*της καρδιας σου. Alex. Ald. Comp.*)—*και εξ ὁλης της ισχυος σου. Deut. vi.* 5. [*αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. Ign. Ephes.* 14.]

31 *αγε αυτον ὡς σεαυτον. Sir. xxx.* 31.

32 *Conf. Tob. viii.* 28. *Κυριος ὁ Θεος ἡμων, Κυριος εἱς εστιν. Deut. vi.* 4. *ὁτι Κυριος ὁ Θεος σου οὑτος Θεος—και ουκ εστιν ετι πλην αυτου. iv.* 32. 39. *CITAT.*

33 *μνησθητι εντολων, και μη μηνισῃς τῳ πλησιον. Sir. xxviii.* 7. *πλεον. Eccles. i.* 3. *Aqu. Sym. ὁλοκαυτωμα και περι ἁμαρτιας ουκ ῃτησας. Ps. xxxix.* 6. [*ὁλοκαυτωσις· ὁλοκαυτουται παν το θυομενον, και δια τουτο και την προηγοριαν τοιαυτην ελαβεν. Jos. Ant. iii.* 9. 1.] *Conf. Matt. ix.* 13. *xxiii.* 23. *Mich. vi.* 7. *Deut. x.* 12. *xxx.* 6.

34 [*νουνεχως· πεφροντισμενως. Phav.*] *και ουκ ηδυναντο απαγγειλαι το προβλημα. Jud. xiv.* 14. *Conf. Matt. xxi.* 23. *xxiv.* 46.

35 *Conf. Matt. xii.* 23. *xv.* 22. *Jer. xxiii.* 5.

37 *μακαριος—ὁ διηγουμενος εις ωτα ακουοντων. Sir. xxv.* 9. [*συνερχεσθε—εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. Ign. Ephes.* 20.] *Apoc. xxii.* 16. *Sir. xlv.* 25.

38 *Coll.* 1 *Par. xv.* 27. *Jona. iii.* 6. *Cap. viii.* 15. *Jer. viii.* 8. *βλεπετε = ὁρατε. Exod. xxxiii.* 5.

39 *ἡγουμενον σε κατεστησαν; μη επαιρου, γινου εν αυτοις ὡς εἱς εξ αυτων· φροντισον αυτων, και οὑτω καθισον. Sir. xxxv.* 1.

40 *Conf.* 2 *Tim. iii.* 6. *Luc. xii.* 47. [*εν προφασει φιλιας. Jos. Vit.* § 14.] *Coll. Sap. vi.* 6.

41 *γαζοφυλακιον = κιβωτον.* 4 *Reg. xii.* 9, 10. *γλωσσοκομον.* 2 *Par. xxiv.* 8. *Coll. Neh. xiii.* 5. *πολλα.* 4 *Reg. x.* 18. *Esa. xxiii.* 16.

[ὁ γαζοφυλαξ του ἱερου. *Jos. Bell. Jud. vi.* 8. 3.] εστι δοσις ἡ ου λυσιτελησει σοι, και εστι δοσις ἧς το ανταποδομα διπλουν. *Sir. xx.* 10. *Conf.* 2 *Mac. iii.* 2. *ix.* 16.

42 [εν τῳ λεπτῳ νομισματι, ᾧ σιδηρῳ και ελαχιστῳ εχρωντο Βυζαντιοι. *Hesych. voce* Σιδαρεοι.] *Coll. Matt. v.* 26. *Luc. xii.* 59. εστιν αγοραζων πολλα ολιγου, και αποτιννυων αυτα ἑπταπλασιον. *Sir. xx.* 12. [*Jos. Bell. Jud. v.* 5. 2.]

43 [το γαρ πολυ και το ολιγον ου τῳ μετρῳ των διδομενων, αλλ' εν τῃ προαιρεσει, κ. τ. λ. *Chrysost. ad* 2 *Cor. ix.* 7. Ἡ χηρα αὑτη. *Conf.* 1 *Reg. x.* 19.

44 [και παρα θυοντων δε, κἀν ῃ λιτα, πενιας ἡδιον την τιμην ἡ παρα των πλουσιωτατων (ὁ Θεος) δεξιουται. *Jos. Ant. vi.* 7. 4.] *Conf.* 2 *Cor. viii.* 2. *ix.* 7. *Prov. xix.* 17. *xxxi.* 3. και ὁ αν ὑστερημα, κ. τ. λ. *Esd. vi.* 9. [τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2.]

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 CONF. *Jos. Bell. Jud. i.* 21. 6. *v.* 5. 6. *Ant. xv.* 11. 3.]

3 και ηρωτα αυτον—κρυφαιως. *Jer. xliv.* 17.

4 αἱ τιμωριαι τοις ἁμαρτωλοις επηλθον, ουκ ανευ των γεγονοτων τεκμηριων κ. τ. λ. *Sap. xix.* 13. [συνετελεσα· απωλεσα. *Hesych.*]

5 [μη πλανασθε, αδελφοι μου. *Ign. Ephes.* 16. *Philad.* 3. *et sæp.* ηρξαντο προς αυτους λεγειν. *Jos. Ant. iv.* 6. 7.]

6 Εγω ειμι (ὁ Χριστος). *Matt. xxiv.* 5. 1 *Joan. iv.* 1.

7 *Conf. Matt. xxiv.* 6.

8 δεους και ταραχης γεμον ἱερον. 2 *Mac. iii.* 30. *(et quando videbitur in sæculo motio locorum, etc.* 4 *Esd. ix.* 3.*)*

9 φωνη κραυγης εκ πολεως, φωνη εκ ναου,—πριν την ωδινουσαν τεκειν, πριν ελθειν τον πονον των ωδινων, κ. τ. λ. *Esa. lxvi.* 6-8. [εις συνεδρια *(minora)*. *Conf. Jos. Ant. iv.* 8. 14.] *Coll. Act. xxvi.* 11.

10 αναγγειλατε εν τοις εθνεσι. *Jer. xxvii.* 2. και το ονομα μου επιφανες εν τοις εθνεσιν. *Mal. i.* 14. *Conf. Matt. xxiv.* 14. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου—το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9.] *Coll. cap. xvi.* 16.

11 *Coll. Act. xix.* 37. [εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ. *Mart. Polyc.* 2. *bis.*]

12 [ην γαρ και αδυνατον λαθειν αυτον, επει και οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Mart. Polyc.* 6.] *Coll. Matt. x.* 21. 36. *CITAT.*

13 [αγαπωσι παντας (οἱ Χριστιανοι), και ὑπο παντων διωκονται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8.]

14 το βδελυγμα ερημωσεως. *Dan. xii.* 11. και γνωση και συνησεις, κ. τ. λ. *ix.* 25. και επι το ἱερον βδελυγμα των ερημωσεων. 27. [το ῥηθεν ὑπο του Αδαμ. *Clem. Rom. i.* 6. την δ' ερημωσιν του ναου συνεβη γενεσθαι κατα την του Δανιηλου προφητειαν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xii.* 7. 6.] ῳκοδομησαν βδελυγμα ερημωσεως επι το θυσιαστηριον, κ. τ. λ. 1 *Mac. i.* 54. *CITAT.* 93.

17 *Coll. Matt. xxiv.* 19.

19 και εσται καιρος θλιψεως, θλιψις οἱα ου γεγονεν αφ' οὑ γεγενηται εθνος εν τῃ γῃ, ἑως του καιρου εκεινου. *Dan. xii.* 1. [εν αρχῃ εκτισεν ὁ Θεος τον ουρανον και την γην. *Jos. Ant. lib.* 1. *cap.* 1.] *Conf.* 2 *Mac. i.* 7. [*Jos. Bell. Jud. Præm. i.* 4.] *CITAT.*

20 ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii.* 2. [οὑτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου δια Ιησου Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. 58. των αληθως ὑπο Θεου—εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 1.] ὁ δε Κυριος ου μη καταλιπῃ το ελεος αυτου, και ου μη διαφθαρῃ απο των εργων αυτου· ουδε μη εξαλειψῃ εκλεκτου εκγονα, κ. τ. λ. *Sir. xlvii.* 22. *xlvi.* 1.

22 εγερθησονται. *Coll. Esa. xli.* 25. *xlv.* 13. *Jud. iii.* 9. 15. [αποπλανωσι κενους ανθρωπους. *Polyc. Phil.* 6. πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ,—λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει. *Ign. Fragm.* 9.]

23 βλεπετε. *Conf. Exod. xxv.* 40. *Joan. xiv.* 29. και πολλαι σκανδαλισθησονται. *Dan. xi.* 41. *LXX. Coll. Matt. xxiv.* 10.

26 και ιδου, μετα των νεφελων του ουρανου ὡς Υἱος ανθρωπου ερχομενος, κ. τ. λ. *Dan. vii.* 13. *CITAT.*

27 [ἱνα κἀμε συναγαγῃ ὁ Κυριος Ιησους Χριστος μετα των εκλεκτων αυτου εις την ουρανιον βασιλειαν αυτου. *Mart. Polyc. sub fin.*] ἑως ακρων της γης. 1 *Mac. i.* 3.

29 *Conf. Jacob. v.* 9.

31 [ὁτε θελει, και ὡς θελει, ποιησει παντα, και ουδεν μη παρελθῃ των δεδογματισμενων ὑπ' αυτου. *Clem. Rom. i.* 27.]

32 [ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης. *Mart. Polyc.* 14.] ει μη = αλλα. *Conf. Matt. xii.* 4.

34 [εντελλομαι ὑμιν ἱνα. *Test. XII Patr. p.* 543. 671. εκδημος, Αττικως· αποδημος, Ἑλληνικως. *Mœris.* θυρωρος· ὁ φυλαξ της θυρας. *Suid.*] *Joan. xvi.* 17. *Dan. xii.* 13.

36 εξαιφνης. *Prov. xxiv.* 22. *Jer. vi.* 26.

37 [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Matt. xxiv.* 25. [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ· επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφα-

νειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Apoc. iii.* 3. *Neh. iv.* 9. [μνησθηση αυτον ἡμερας κρισεως νυκτος και ἡμερας. *Barnab. Epist. p.* 250. *Voss.*] μνησθητι ὁτι θανατος ου χρονιει, κ. τ. λ. *Sir. xiv.* 12. *Conf. Luc. xii.* 40. ἑτοιμαζου ὁπως εναντιωσῃς τῳ Θεῳ σου. *Amos. iv.* 12. *Sym.*

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΤΩ πλησιον αποκτειναι αυτον δολῳ. *Exod. xxi.* 14. ουκ εξελιπεν εκ των πλατειων αυτης τοκος και δολος. *Ps. liv.* 11. εν δολῳ. *Sap. xiv.* 30. 1 *Mac. i.* 30.

2 [θορυβου τηλικουτου οντος εν τῳ σταδιῳ. *Polyc. Mart.* 8. θορυβος ην μεγας. 9. επανισταται το Ιουδαϊκον εν ἑορτῃ· μαλιστα γαρ εν ταις ευωχιαις αυτων στασις ἁπτεται. *Jos. Bell. i.* 4. 3. *Ant. xvii.* 9. 3. *xx.* 5. 3.]

3 [οντος αυτου. *Glass. Phil. Sac. p.* 354. συντριβει· συνθλᾳ. *Hesych.* αλαβαστρον· μυροθηκη, λιθος ψηφινος. *Id.* πιστικης. *Conf. Schleus. Lex. sub. h. v.*] *Conf.* ποτηριον ψυχρου. *Matt. x.* 42. [και οψε της ὡρας συναπελθοντες, εκεινον μεν εὑρον εν τινι δωματιῳ κατακειμενον, εν ὑπερῳῳ. κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7. κατα κεφαλης. *Jos. Bell. Jud. ii.* 3. 2.] *Coll. Ps. xci.* 10. *Ald. Comp. Cant. i.* 3. 12.

4 [αναλαβωμεν παιδειαν, εφ' ᾑ ουδεις οφειλει αγανακτειν. *Clem. Rom. i.* 56.] απωλεια. *Coll. Lev. vi.* 3, 4.

5 [ενεβριμησατο· μετ' οργης ελαλησεν. *Suid.*] *Conf. Ezech. xxi.* 31. *Sym. Theod.* επανω. *Conf. Exod. xxx.* 14. *Lev. xxvii.* 7. [χρηματων επανω. *Jos. Ant. x.* 10. 5.]

6 ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33.] *Conf.* 2 *Reg. xvi.* 10.

7 [ἱνα και Θεου παντοτε μετεχητε. *Ign. Ephes.* 4.]

8 [*Conf. Læsner in loc.*] *Coll. Phil. iii.* 16. [μη μεχρι παντος αναμειναι την Ἡρωδου παρανομιαν εις τον αυτου οικον, αλλα προλαβειν ασφαλειᾳ τας αυθις ελπιδας. *Jos. Ant. xv.* 6. 2.] προληφθεις. *Sap. xvii.* 17. [αλλ' επει ἡ αγαπη ουκ εᾳ με σιωπᾳν περι ὑμων, δια τουτο προελαβον παρακαλειν ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 3.]

9 εις μνημοσυνον αιωνιον εσται δικαιος. *Ps. cxi.* 6. *Sir. xliv.* 8-10. *Ose. xii.* 5. *Conf. Matt. xxvi.* 13. *xxiv.* 14. ὁ Θεος Κυριος δωσει ῥημα τοις ευαγγελιζομενοις δυναμει πολλῃ. *Ps. lxvii.* 11. [*Conf. Chrysost. Homil.* 80. *tom. viii. Edit. Montfauc. p.* 765.]

13 [ελαιου το κεραμιον. *Jos. Ant. viii.* 13. 2. το του οινου, η ὑδατος, σταμνιον. *Hesych.*] κεραμιον ὑδατος βασταζων. *Conf. Deut. xxix.* 11. *Jos. ix.* 21.

14 [καταγωγιον και καταγεσθαι, Αττικως· καταλυμα, η καταλυει, Ἑλληνικως. *Mœris.* οικοδεσποτης. *Ign. Ephes.* 6.]

15 [ανωγεον· το ὑπερῳον οικημα. *Suid.* ὑπερῳον· ανωγαιον οικημα. *Hesych.*]

16 καθως. *Conf. Matt. xxi.* 6. εισαγαγε τους ανθρωπους εις την οικιαν, και σφαξον θυματα, και ἑτοιμασον. *Gen. xliii.* 16. 1 *Par. xii.* 39.

18 ανακειμενων. *Coll. Matt. xxvi.* 20.

19 [εἱς καθ' εἱς = אחר כאחר *Heb. Conf. Fisch. Prolus. p.* 414.] *Conf.* 1 *Cor. xiv.* 31. *Apoc. iv.* 8. *Griesb.* [μητι εγω; *Coll. Hoogev. cap.* 27. § *ii.* 8. *p.* 525. *Schutz.*]

21 [οἱ δε προδοντες αυτον, την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιειν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.] *Conf. Eccles. iv.* 2. *Luc. xvii.* 1. ὁ κλεπτης εκεινος. *Deut. xxiv.* 7.

22 [ἑνα αρτον κλωντες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 20.] εστι Κυριῳ. *Exod. xii.* 11. *Coll. Heb. ix.* 19, 20.

24 [το αἱμα του Χριστου—δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] ιδου το αἱμα της διαθηκης, κ. τ. λ. *Exod. xxiv.* 8. *CITAT.*

25 = ουκ ουδεποτε. 3 *Reg. i.* 6. ουδ' ου μη. *Esa. v.* 6. *M. Jer. xxxii.* 17. [*Hoogev. cap.* 38. § 2. 16. *p.* 636. *Schutz.*]

27 [και διασκορπιζομενους ὑπ' αυτων εις τα ορη, καθαπερ ποιμενων ανῃρημενων τα ποιμνια. *Jos. Ant. viii.* 15. 4.] *Conf. Esa. xl.* 11. *Ezech. xxxiv.* 23.

29 *Conf. Prov. xxviii.* 26. και εκλεκτοι σκανδαλισθησονται. *Esa. xl.* 30. *Aq.* και τοτε σκανδαλισθησονται πολλαι. *Dan. xi.* 41. *LXX. Conf. Matt. xxiv.* 10. *xxvi.* 31.

30 *Conf. infra ver.* 72. πριν η. *Esa. vii.* 15. *Sir. xix.* 17. [*Glass. Phil. Sac. p.* 307.]

31 ὡσαυτως. *Deut. xii.* 12. συναποθανειν. *Conf.* 2 *Cor. vii.* 3. 2 *Tim. ii.* 11. *Coll. Matt. xxvi.* 56. *Inf.* 50.

33 εκθαμβεισθαι. *Job. xxxiii.* 7. *Aquil. Sir. xxx.* 9. *Conf. Eccles. vii.* 17. *Sym.* [θαμβος σημαινει την επιπληξιν. *Etym. Mag.* θαμβος· θαυμα, εκπληξις. *Hesych.*]

34 [ελυπηθην ἑως θανατου. *Test. XII Patr. p.* 702.]

35 ὡς μικρον ὁτε παρηλθον απ' αυτων. *Cant. iii.* 4. ἡ ὡρα. *Coll. Joan. xii.* 27. *Apoc. iii.* 10.

36 [το μεν ουν Αββα Ἑβραϊκη λεξις εστι, σημαινον το, ὁ πατηρ· διο και ἡ ἑρμηνεια τουτου προσετεθη. *Euthym.*] *Conf. Middleton.* Αββα ὁ πατηρ = Κυριε ὁ Θεος. *Apoc. xv.* 3. *Coll. Matt. xx.* 22, 23.

37 και εὑρε τους δυο καθευδοντας. *Tob. viii.* 13. [ὡστε επι δυο ὡρας μη δυνασθε σιωπησαι. *Mart. Polyc.* 7.] και τις ισχυσει οικοδομησαι αυτῳ οικον; 2 *Par. ii.* 6.

38 *Coll. Deut. iv.* 9. [νηφοντες προς τας ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις· κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf.* 2 *Cor. viii.* 12. *Rom. vii.* 25. μνησθητι ὁτι χους εσμεν. *Ps. cii.* 14.

41 [απεχει, αποχρη, εξαρκει. *Hesych.* λοιπον· το επιλοιπον—αντι του απο του νυν. *Phav.*] *Conf. Luc. ix.* 44.

44 [ἱνα αρῃ συσσημον εις τους αιωνας. *Ign. Smyrn.* 1. *Sturz. de Dial. Mac. p.* 196.] ασφαλως. *Conf. Gen. xxxiv.* 25. *Lev. xxvi.* 5. 1 *Mac. vi.* 40. *Act. xvi.* 23. [συσσημον· σημειον. *Hesych.*] *Conf. Matt. xxvi.* 48.

47 ανδρων σπωμενων (ἑλκοντων. *Vat.*) ῥομφαιαν. *Jud. xx.* 46. *Alex. Ald. Comp.* [σπασαμενος· ἑλκυσας. *Hesych.* σπασαμενος το ξιφος. *Jos. Bell. ii.* 11. 4.] οἱ παρεστηκοτες. *Jud. iii.* 19. *Alex. Ald. Comp.*

48 [ὡς επι ληστην τρεχοντες. *Mart. Polyc.* 7. συλληφθη ὑπο Ἡρωδου. 21.] *Conf. Matt. xxvi.* 55.

49 ημην επιβριθων. *Job. xxix.* 4. προς ὑμας. *Coll. Matt. xxvi.* 55. 1 *Cor. xvi.* 6. αλλ' ἱνα. *Joan. xv.* 25. το πληρωθηναι ῥημα Κυριου, κ. τ. λ. 2 *Par. xxxvi.* 22. 1 *Mac. ii.* 55. [εδει γαρ—πληρωθηναι. *Mart. Polyc.* 12.]

50 εβδελυξαντο με οἱ ιδοντες με· οὑς δη ηγαπηκειν, επανεστησαν μοι. (και οὑς ηγαπων. *Alex.*) *Job. xix.* 19.

51 οἱ νεανισκοι (*milites*). *Coll. Jos. ii.* 1. *vi.* 22. *Esa. xiii.* 18. *Matt. xxvii.* 59.

52 και εφυγε Μωϋσης απ' αυτου. *Exod. iv.* 3.

54 [προς το φως. *Coll. omnino Hammond ad loc.*] *Conf.* 3 *Reg. xix.* 9. *Esa. xxii.* 16. *Coll. Joan. xviii.* 18.

55 = εις το ειναι τα παντα. *Sap. i.* 14. *Conf. Ps. xxvi.* 12.

56 *Conf. Phil. ii.* 6.

58 [οὑτος ειπε, δυναμαι καταλυσαι τον ναον τουτον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 4. ταυτα ὁ Θεος εποιησεν ου χερσιν, ου πονοις, κ. τ. λ. *Jos. cont. Ap. ii.* 22.] *tertiâ die.* δι' ἑπτα ετων. *Deut. xv.* 1. *ix.* 11. [ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος. *Ign. Ephes. ix.* 15. *Magn.* 7. *Philad.* 7.] *Conf. Col. ii.* 9. χειροποιητος. *Judith viii.* 18.

59 ιση. *Conf. Deut. xvii.* 6. *xix.* 15. [*Conf. Evang. Nicod. ap. Joan. ii.* 21.

61 *Conf. Num. v.* 23. υἱος μου ει συ, κ. τ. λ. *Ps. ii.* 7. [ὁτι Θεου ὑιος ην. *Ign. Fragm.* 8. αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Rom. ix.* 5.

62 *Conf. Zach. ii.* 13.

64 [ει εις Καισαρα εαν τις βλασφημησῃ, αξιος εστι θανατου· οὑτος δε κατα του Θεου εβλασφημησεν.—Τι πλειον εχεις ακουσαι περι της βλασφημιας ταυτης;—Δια τι ἱνα αποθανῃ; Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι,

Ὁτι ειπεν αὑτον υἱον Θεου και βασιλεα. *Nicod. Evang. cap.* 4.]

65 [και ειδομεν αυτον ῥαπισματα λαβοντα, και ὁτι εμπτυσματα ελαβε, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 662. *Thilo.*]

67 *Conf. Matt. ii.* 23. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 12.]

70 μετα μικρον (*sc.* χρονον). *Ose. vii.* 4. *Edit. Basil.* [*Jos. Ant. iv.* 7. 1.] *Conf. Act. ii.* 7. *Luc. xxii.* 59. ὁμοιαζει. (*sc.* τῃ των Γαλ.)

71 και ανεθεματισεν αυτους. 1 *Mac. v.* 5. και οἱ ειδοτες μου το ονομα επελαθοντο μου. *Job. xix.* 14. *Esa. liii.* 2, 3.

72 *Conf. Lev. xix.* 19. *supra ver.* 30. *Luc. xxii.* 34. εκ δευτερου. 1 *Mac. ix.* 1. *Coll. Jer. ix.* 1. *Esa. xxii.* 4.

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ΚΑΙ παρεδιδου ξενους Ιουδαιους τινας, ὡς κεκοινωνηκοτας των βεβουλευμενων. κ. τ. λ. *Jos. Bell. vii.* 3. 3.] *Coll. Act. iii.* 1. [συμβουλιον αγαγειν. *Ign. Polyc.* 7. αγαπην ποιειν. *Smyrn.* 8. τῳ Πιλατῳ. *Conf. Ign. Magn.* 11. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1. *Mart. Ign.* 2. επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7. και συμβουλιον ποιησαντες. *Nicod. Evang. p.* 634. συλεγεις· ὁτι βασιλευς ειμι εγω. *p.* 540.]

3 πολλα. 4 *Reg. x.* 18. *Esa. xxiii.* 16. [Αννας και Καϊαφας—ηλθον προς Πιλατον κατα του Ιησου, κατηγορουντες αυτον περι πολλων πραξεων κακων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 1.]

4 [ουκ ακουεις, τι οὑτοι σου καταμαρτυρουσιν; ουδεν λεγεις; *Evang. Nicod. cap.* 2. *p.* 524. *Thilo.*]

5 *Conf. cap. xiv.* 60. *Esa. liii.* 7. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 7.]

6 [κατα δε ἑορτην *i. e.* καθ' ἑκαστην ἑορτην. *Conf. Middleton, p.* 262.]

7 [των στασιαζοντων προς τον θεραποντα του Θεου Μωϋσην. *Clem. Rom. i.* 51. και στασεσι χαιροντες. *Vit.* § 17. στασιωτης Αττικ. στασιαστης Ἑλληνικ. *Mœris.*]

8 καθως. *Matt. xxi.* 6. *Coll. Joan. xviii.* 39.

9 *Conf. Matt. ii.* 2. *v.* 35. *xxi.* 5. *xxvii.* 11.

10 *Conf. Matt. xxvii.* 18.

11 [τοσαυτην δε εχουσι (Φαρισαιοι) την ισχυν παρα τῳ πληθει, ὡς και κατα βασιλεως τι λεγοντες και κατα αρχιερεως, ευθυς πιστευεσθαι. *Joseph. Ant. xiii.* 10. 5. μαλλον. *Glass. Phil. Sac. p.* 415.] *Conf. Luc. xxiii.* 5. [ανασειω· αναπειθω, η προς μαχην ερεθιζω. *Suid.*]

12 τι ουν ποιησω ὁν. *Conf. Matt. xxvii.* 22. [*Glass. Philolog. Sac. p.* 269. *Conf. Nicod. Evang. cap.* 9.]

15 4 *Mac. ix.* 12. [οὑς μαστιξι προαικισαμενος ανεσταυρωσεν. *Jos. Bell. ii.* 14. 9. το ἱκανον ποιειν. *Lat. satis accipere. Grot.* φραγελλωσας. *Nicod. Evang. p.* 578. 662. *Thilo. Lardner. i.* 7. 13.]

16 στρατιωτης. 2 *Mac. xiv.* 39. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 14.]

17 *Coll. Matt. xxvii.* 28. *Joan. xix.* 2.

18 = αναβανε φαλακρε, αναβαινε. *Conf.* 4 *Reg. ii.* 23, 24. 2 *Par. xxxvi.* 16. [τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννηθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι υἱον Θεου και βασιλεα. *Evang. Nicod.* § 1. 4. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 12.]

20 [και μετα πασας τας αικιας, ὁσας εδυναντο χωρησαι τα σωματα αυτοις, ἡ τελευταια και εφεδρος τιμωρια, σταυρος ην. *Philo in Flacc. p.* 975. *Edit. Par.*]

21 *Coll. Rom. xvi.* 13. αγγαρευουσι. *Coll. Matt. v.* 41. *xxvii.* 32.

22 *Coll. Gen. xxii.* 14. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 14.]

24 διεμερισαντο τα ἱματια μου κ. τ. λ. *Ps. xxi.* 18. *CITAT.*

25 *Coll. Joan. xix.* 14.

26 [εκελευσε δε ὁ Πιλατος μετα την αποφασιν και τιτλον επιγραφηναι, την αιτιαν αυτου, γραμμασιν Ἑλληνικοις, Ῥωμαϊκοις και Ἑβραϊκοις, καθως ειπαν οἱ Ιουδαιοι, ὁτι βασιλευς εστι των Ιουδαιων. *Evang. Nicod. cap.* 10. *Lardner. i.* 7. 11. *p.* 348.]

28 και εθεντο αυτον ειναι ασεβη. *Job. xxxii.* 3. [ἡ γραφη αὑτη. *Clem. Rom. i.* 23. οὑτως γαρ που λεγει ἡ γραφη. 42.] *Joan. vii.* 38. 42. εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x:* 21. *Conf.* 2 *Mac. ii.* 4. *Act. xvii.* 2, 3.

29 *Ps. xxi.* 7, 8. *cviii.* 25. *Conf. cap. xiv.* 58. *CITAT.*

30 σωζε σεαυτον. 4 *Mac. x.* 13. [*Nicod. Evang. cap.* 4.]

31 *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 24. [και εξεμυκτηριζον αυτον οἱ αρχιερεις και οἱ πρεσβυτεροι του λαου λεγοντες, Αλλους εσωσε, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 10. *p.* 584. *Thilo. Lardner. i.* 7. 12.]

32 [ενεπαιζον δε αυτῳ και οἱ στρατιωται προσερχομενοι και οξος μετα χολης προσφεροντες αυτῳ, και ελεγον· Ει συ ει ὁ Χριστος, ὁ βασιλευς των Ιουδαιων, σωσον σεαυτον. κ. τ. λ. *Evang. Nic. ut sup.* και εσταυρωσαν αυτον, ἁμα δε και τους δυο κακουργους εκρεμασαν συν αυτῳ. *Ib. p.* 583. *Thilo.*]

34 [εις τι; *Nicod. Evang.* § 14. *p.* 624. *Thilo.*] *Conf. Heb. v.* 7. *Thren. i.* 12. *CITAT.*

35 οἱ παρεστηκοτες. *Jud. iii.* 19. *Alex. Ald. Comp.*

36 αφετε με, πικρως κλαυσομαι. *Esa. xxii.* 4. *Conf. Luc. xxiii.* 36. [αλλα και σταυρωθεις εποτιζετο οξει και χολῃ. *Barnab. Epist.* § 7.]

38 και το θυσιαστηριον ερραγη, κ. τ. λ. 3 *Reg. xiii.* 5. [αλλα σχισαι το ενδυμα του ναου, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 571.]

37 [ανακλαιομενη—και φωνας οἱας ὑπηγορευε το παθος αφιεισα. *Jos. Ant. viii.* 13. 3.] *Coll. Eccles. xii.* 7.

39 [τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου. *Conf. Ign. Ephes.* 20.] μητηρ Σιων ερει ανθρωπος, και ανθρωπος εγενηθη εν αυτῃ, κ. τ. λ. *Ps. lxxxvi.* 5. *Conf. Philip. ii.* 8. επι ανδρα πολιτην μου, λεγει Κυριος. *Zach. xiii.* 7.

Sed alii aliter: Coll. Ps. xxviii. 1. *lxxii.* 15. *Deut. xiv.* 1. *Sap. ii.* 18. *v.* 5. *Sir. iv.* 10. [Κεντυριων. *Mart. Polyc.* 18.] *Conf. Matt. xiv.* 33. = ἑκατονταρχος.

42 εις την ἡμεραν του προσαββατου. *Ps. xcii.* (*tit.*) [τῃ παρασκευῃ, δειπνου ὡρᾳ. *Mart. Polyc.* 7. εν σαββασιν, η τῃ προ ταυτης παρασκευῃ. *Jos. Ant. xvi.* 6. 2.] *Conf. Luc. xxiii.* 54.

43 [οἱ απο της Γερμανιας. *Jos. Bell. iv.* 11. 4. ἑκατονταρχης των απο της Βιθυνιας. *Ant. viii.* 13. 8. *Conf. Middleton. p.* 285.] βουλευτης. *Conf. Prov. xxiv.* 6. ὁς και αυτος. *Conf.* 1 *Reg. x.* 19. *Gen. xlix.* 18. [*Nicod. Evang. p.* 594-604. *Thilo.* εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12.]

44 *Conf. Gen. xlii.* 16. [παλαι. *Mart. Ignat. iii.* 6. και τι θαυμαζετε, ει ὁ Ιησους ηγερθη; *Nicod. Evang. cap.* 17. απεθανε, νυν' τεθνηκε, παλαι. *Ammon.*]

45 [και επετρεψεν ὁ Πιλατος αποδοθηναι το σωμα—Και καθελων αυτον ενετυλιξε σινδονι καθαρᾳ, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 596.]

46 [ὁ δ' ου τετελευτηκοτας επι σταυρων καθαιρειν, ζωντας δ' ανασκολοπιζεσθαι προσεταττεν, κ. τ. λ. *Philo in Flacc. p.* 977. ὡστε και τους εκ καταδικης ανασταυρουμενους προ δυντος ἡλιου καθελειν τε και θαπτειν. *Jos. Bell. Jud. iv.* 5. 2.] επι θυρας οικου. 4 *Reg. v.* 9. [και εν λινῳ (*in capsâ. Vet. interp.*) κατετεθη. *Mart. Ign.* 6.] *Coll. Act. v.* 6. [*Conf. Nicod. Evang. p.* 642. εγω ειμι Ιησους, ὁυ και το σωμα ητησω παρα Πιλατου, και ενεδυσας με σινδονι καθαρᾳ, και σουδαριον επεθηκας επι την κεφαλην μου, και εθηκας με εν τῳ μνημειῳ σου τῳ καινῳ, και εκυλισας λιθον μεγαν προς την θυραν του μνημειου. κ. τ. λ. *p.* 648. *Thilo. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 16.]

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ΚΑΤΑ τον εθισμον ἁγνισθεντες αυτοθι το σαββατον διηγαγον. 2 *Mac. xii.* 38. [διαγεγονοτος· παρελθοντος. *Hesych.*] *Conf. Act. xxv.* 13. *xxvii.* 9. και προσεταξεν Ιωσηφ τοις παισιν αυτου τοις ενταφιασταις ενταφιασαι τον πατερα αυτου, κ. τ. λ. *Gen. l.* 2. αρωματα. *Coll.* 2 *Par. xvi.* 14. *Cant. iv.* 10. 16. *Luc. xxiii.* 56.

2 [της μιας σαββατων *i. e.* πρωτη των ἡμερων της ἑβδομαδος. *Theophylact.*] πρωϊ, σκοτιας ετι ουσης. *Joan. xx.* 1. [*orituro sole. Casaub. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 17.]

4 θεωρουσιν. *Coll. Dan. vii.* 6. 9.

5 *Conf.* 2 *Mac. iii.* 26. νεανισκος = αγγελος. *Matt. xxviii.* 5.

6 [τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου; *Mart. Ign.* 2. μη αφεντες τον εσταυρωμενον, τουτον αρξωνται σεβεσθαι. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf.* 1 *Cor. i.* 23. Ναζαρηνον. *Matt. i.* 19.

7 *καθως. Matt. xxi. 6. ὁτι. (παρελκ.) Gen. xiv. 23. xx. 2.* [*Conf. Bos. ad loc.*] *και τῳ Πετρῳ. Coll. Act. i.* 15. [*Glass. Phil. Sac. p.* 514. *Ιδου γαρ πορευσομαι εις την Γαλιλαιαν κ. τ. λ. Nic. Evang. p.* 650.]

8 *και εγενετο εκστασις Κυριου επι πασαις ταις βασιλειαις της γης. 2 Par. xvii.* 10. *εκτοηθησαν, ουκ απεκριθησαν ετι, επαλαιωσαν εξ αυτων λογους. Job. xxxii.* 15. *εκστασις. xxxiii.* 15. *Theod. δεινος φοβος. LXX.* [*καταπληξις ειχε τους ακουοντας το των απολωλοτων πληθος. Jos. Ant. v.* 1. 18.]

9 *Conf. cap. ix.* 25. *πρωτῃ σαββατου. Conf. Lev. xxiii.* 15. = *ἑβδομαδας. Deut. xvi.* 9, 10.

10 *γινεσθαι προς τοις ιδιοις. 2 Mac. xi.* 29.

11 *και ανηγγειλαν αυτῳ, λεγοντες, ὁτι Ὁ υἱος σου Ιωσηφ ζῃ*·— *και εξεστη τῃ διανοιᾳ Ιακωβ*· *ου γαρ επιστευσεν αυτοις. Gen. xlv.* 26. *υἱοι οἱς ουκ εστι πιστις εν αυτοις. Deut. xxxii.* 20.

12 [*ανθρωπος γαρ ει δυο μορφας εχων, και ὁπου αν θελῃς, εκει εὑρισκῃ, κ. τ. λ. Act. Thom.* § 34. 40.] *ἑτερᾳ. Conf. Luc. ix.* 29. *Matt. xvii.* 2.

13 [*εις το αναγγειλαι τοις λοιποις τα γενομενα. Mart. Polyc.* 15.] *Conf. Luc. xxiv.* 33. *Matt. xxviii.* 17.

14 [*και αληθως επαθεν, ὡς και αληθως ανεστησεν ἑαυτον, κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 2. *μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν.* 3. *απιστια. Jos. Ant. ii.* 4. 3.] *Jer. iv.* 4. *Coll. Luc. xxiv.* 36.

15 [*παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. Clem. Rom. i.* 7. *νοησωμεν πως αοργητος ὑπαρχει προς πασαν την κτισιν αυτου.* 19.] *Conf. Esa. xi.* 9. *xlv.* 22-24. *Hab. ii.* 14. *Rom. viii.* 22. *Heb. iv.* 13. 1 *Pet. ii.* 13. *Act. i.* 8. [*Evang. Nicod. cap.* 16.]

16 [*ὁστις πιστευσει προς αυτον (τον Χριστον) σωθησεται*· *ὁστις δε ου πιστευσει, κατακριθησεται. Evang. Nicod. p.* 622. 682.] *ὁτι εὑρισκεται τοις μη πειραζουσιν αυτον, εμφανιζεται δε τοις μη απιστουσιν αυτῳ. Sap. i.* 2. [*σωθησεται. Coll. Hammond ad Luc. xiii.* 23.] *Coll. Susan.* 48. *Coll. cap. xiii.* 9.

17 *Coll. Ps. xix.* 5. *Esa. xxviii.* 11. [*Evang. Nicod. cap.* 14. *p.* 622. *Thilo.*] *Coll.* 1 *Cor. xii.* 9, 10. *Matt. vii.* 22. [*τα δαιμονια παντα και πνευματα πονηρα εξορκιζοντες ὑποτασσομενα ἡμιν εχομεν. Just. Mart. Trypho. p.* 302.]

18 [*ὡσπερ θανασιμον φαρμακον διδοντες. Ign. Trall.* 6. *ὁτι παρασκευασαμενος φαρμακον θανασιμον, δοιη Φερωρᾳ. Jos. Ant. xvii.* 4 2.] *και το κακως εχον ουκ εσωματοποιησατε. Ezech. xxxiv.* 4. *και παιδιον νηπιον επι τρωγλων ασπιδων, κ. τ. λ. Esa. xi.* 8. [*κἀν. Hoogv. cap.* 24. 18. 2. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 480, 481. *Jacobs.*] *Coll. Job. v.* 22.

19 [*ηδη γαρ αναλαμβανομενος, κ. τ. λ. Philo. Vit. Mos. iii. p.* 179.

Jos. Ant. iv. 8. 48.] *Conf. Ps. lxvii.* 18. [ετι του Ιησου λαλουντος τοις μαθηταις αυτου, ειδομεν αυτον αναληφθεντα εις τον ουρανον. *Nicod. Evang. p.* 622. *Thilo.*] *Coll. Job. xxii.* 26.

20 [αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Ign. Fragm.* 1. επακολουθουσης της ελπιδος. *Polyc. Phil.* 3. και την ασφαλειαν την επ' αυτῃ, βεβαιουντος ἡμιν του Θεου. *Jos. Ant. iv.* 2. 4. παραγγελιας ουν λαβοντες (οἱ Αποστολοι) και πληροφορηθεντες δια της αναστασεως—εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. πανταχου. 41. *Jos. Bell. Jud. i.* 8. 4.] *Conf. Act. xi.* 21. *Sap. ix.* 10. [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 22.] *Coll. Esa. xliv.* 26.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΛΟΥΚΑΝ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΕΠΕΙΔΗΠΕΡ. *Jos. Ant. i.* 1. 2. *v.* 1. 20. *Rescript. Tib. ad Pilat. Birch. p.* 172. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 695. *Quod Deus Immut.* § 6. *p.* 277. *Mangey.* πληροφορηθεντες δια της αναστασεως. *Clem. Rom. i.* 42.] πληροφοριαν της ελπιδος. *Heb. vi.* 11. πιστεως. *x.* 22. *Conf. Rom. iv.* 21. *xiv.* 5. [περι των επιζητουμενων παρ' ἡμιν πραγματων. *Clem. Rom. i.* 1. διηγημα· ἱστορια. επειδηπερ· επει. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 17.

2 καθως. *Matt. xxi.* 6. *Conf. Act. xxvi.* 16. [ανατυλιξωμεν τα απ' αρχης γενομενα. *Clem. Rom. i.* 31. εν αρχῃ του ευαγγελιου. 47. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7. τον ὑπηρετην Θεου (Μωϋσην). *Jos. Ant. iii.* 1. 4. τουτων αυτοπται γενενομενοι. *Mart. Ign.* 7. εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Ign. Trall.* 2. *Polyc.* 6. του δε πολεμου ἱστοριαν εγραψα, πολλων μεν αυτουργος πραξεων, πλειστος δ' αυτοπτης γενομενος, ὁλως δε των λεχθεντων η πραχθεντων ουδοτιουν αγνοησας. *Jos. c. Ap.* 1. § 10.] *Philip. iv.* 15.

3 [καθως δηλωσω εν τῳ καθεξης. *Mart. Polyc.* 22.] *Conf.* 2 *Pet. i.* 16. *Act. xxiii.* 26. [ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Ign. Trall.* 5. κρατιστε Διογνητε. *Epist. ad Diogn.* § 1. κρατιστε ανδρων Επαφροδιτε. *Jos. c. Ap. i.* 1. δει τον αλλοις παραδοσιν πραξεων αληθινων ὑπισχνουμενον, αυτον επιστασθαι ταυτας προτερον ακριβως, η παρηκολουθη-

κοτα τοις γεγονοσιν, η παρα των ειδοτων πυνθανομενον· οπερ εγω μαλιστα περι αμφοτερας νομιζω πεποιηκεναι τας πραγματειας. § 10. *p.* 1335. *Huds.*]

4 *τα λοιπα των λογων.* 3 *Reg. xiv.* 29. *Coll. Act. i.* 1. *Deut. i.* 32. *iv.* 9. 30. *Judith ii.* 1.

5 [*εφημερια· ἡ της ἡμερας λειτουργια. Hesych. Conf. Ignat. Trall. p.* 173. *Voss. εφημερις. Jos. Ant. vii.* 14. 7. *εμοι δ' ου μονον (γενος) εξ ἱερων—αλλα και εκ της πρωτης εφημεριδος των εικοσιτεσσαρων. Vit. init. Conf. Lardner's Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 1. *Jos. Ant. xiv.* 1. 3.]

6 [*μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ.τ.λ. Clem. Rom. i.* 50. *εαν—πορευσωμεθα εν ταις εντολαις αυτου. Polyc. Phil.* 2. 4. *τοις νομοις του Θεου επορευεσθε. Clem. Rom. i.* 1. 3. *τα προσταγματα και τα δικαιωματα του Κυριου.* 2.] *ουδε επορευθησαν ὁδοις εντολων Θεου. Bar. iv.* 13. *και οἱ γονεις αυτης δικαιοι, και εδιδαξαν την θυγατερα αυτων κατα τον νομον Μωϋση. Susan.* 3. *Conf. Ephes. i.* 4. *Tob. xiv.* 9. 1 *Mac. ii.* 20.

7 *Coll.* 2 *Mac. vi.* 18. [*Vorst. de Hebrais. i. cap.* 3.] *καθοτι. Dan. ii.* 8. [*καθοτι παιδισκη σου ειμι. Jacob. Protevang. cap.* 2. *p.* 174. *Thilo.*]

8 *και των εφημεριων των ἱερων και των Λευϊτων εις πασαν εργασιαν λειτουργιας οικου Κυριου.* 1 *Par. xxviii.* 13. *Neh. xii.* 8. 24. *Coll.* 1 *Par. c. xxiv. αποστειλαι ἡμιν τους ἱερατευσοντας εν τῳ οικῳ του Κυριου ἡμων.* 1 *Esd. viii.* 46. *Exod. xxviii.* 1. 3, 4. 37. [*Jos. Ant. iii.* 8. 1. *τοις ἱερευσιν ιδιος ὁ τοπος προστετακται. Clem. Rom. i.* 40. *εις το ἱερατευειν και λειτουργειν αυτῳ.* 43. *εφημερια· ἡ της ἡμερας λειτουργια. Hesych. Verbum Alexandrinum est et Macedonicum ἱερατευειν sacerdotio fungi. Græcis hoc veteribus, dicebatur ἱερασθαι. Quod additur, εναντι του Θεου, coram Deo, phrasis est Judæis Hierosolym. usitata de iis, qui in templo fungebantur munere sacerdotali. Valck.*]

9 *ἱερατεια. Exod. xxix.* 9. *Num. iii.* 10. *Sir. l.* 15.

10 *και εθυμασεν επ' αυτου θυμιαμα της συνθεσεως, καθαπερ συνεταξε Κυριος τῳ Μωϋσῃ. Exod. xl.* 27. 1 *Par. vi.* 49. *xxviii.* 18.

12 *Conf. Jud. xiii.* 22.

13 [*εισακουειν apud Judæos Alexandrinos significat sic audire, ut dicenti benevolus faveas. Quando Deus O. M. voti compotes reddit homines pios, dicitur illorum preces εισακουσας. Conf. Sir. iii.* 5. *xxxvi.* 17. *xxxix.* 13. *Valck.*] *εγεννησε. Gen. xlvi.* 15. *Ald. Conf. Exod. vi.* 20. *Ps. lx.* 1. [*και ιδου, αγγελος Κυριου επεστη λεγων αυτῃ· Αννα, Αννα, επηκουσε Κυριος ὁ Θεος της δεησεως σου, κ.τ.λ. Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 74.] *Κυριε, εισακουσον της προσευχης μου. Ps. cxlii.* 1. *και εισηκουσθη ἡ δεησις μου. Sir. li.* 11.

14 [*εν τη γεννησει, και τῳ παθει, και τη αναστασει. Ign. Magn.* 11.] *Tob. xiii.* 13. [*Mart. Polyc.* 18.]

15 *Coll. Lev. x.* 9. *Matt. v.* 19. *Esa. xlviii.* 8. *xlix.* 1. 5. *Ps. lxx.* 6. [*σικερα. Vox est Orientalis Græcis literis scripta. Ubicunque illa occurrit in V. T. σικερα posuerunt Interp. Alex. Valck.* οὑτοι (Αποστολοι *sc.*) *μεγαλοι τῳ Θεῳ. Barnab. Epist.* § 8.] *αρχη σοφιας φοβεισθαι τον Θεον, και μετα πιστων εν μητρᾳ συνεκτισθη αυτοις. Sir. i.* 14. [*πληρης* Πνευματος Ἁγιου *εκχυσις. Clem. Rom. i.* 2. *σικερα· οινος συμμιγεις ἡδυσμασιν, η παν πομα εμποιουν μεθην, μη εξ αμπελου δε, σκευαστον, συνθετον. Hesych.*] *ὁτι* Ναζιρ Θεου *εσται το παιδαριον απο της κοιλιας. Jud. xiii.* 5. *CITAT.*

16 *επιστρεψατε προς με, και επιστραφησομαι προς ὑμας. Mal. iii.* 7. *και πολλους επεστρεψεν απο αδικιας. ii.* 6. *Conf. Jacob. v.* 19. [Κυριος *ὁ* Θεος = יהוה אלהים]

17 *αυτος* [הוא] = *ελπισον επ᾽ αυτον, και αυτος ποιησει. Ps. xxxvi.* 5. *ci.* 27. [*τους αποκαταστησοντας επι την καταλυσιν, καρδιαν πατρος προς υἱον, και καρδιαν ανθρωπου προς τον πλησιον αυτου. Jos. Ant. xii.* 2. 13. *apud Kuinoel.*] *εν πνευματι* = *δια πνευματος. Coll. Esa. iv.* 4. *xxviii.* 6. *Mich. iii.* 8. *Zach. iv.* 6. [*εν δυναμει πιστεων. Ign. Ephes.* 14.] *Conf. Sir. xlviii.* 1. *Marc. i.* 2, 3. *CITAT.*

18 *πρεσβυτης. Exod. x.* 9. *Alex. Ald.* 1 *Reg. iv.* 18. *κατα τι* = *εν τινι.* 1 *Reg. xxix.* 4. *Jud. vi.* 15. *Coll. Rom. iv.* 18.

19 *Coll. Zach. iv.* 14. *και μυριαι μυριαδες παρειστηκεισαν αυτῳ. Dan. vii.* 10. *και απεστειλαν*—*του ευαγγελισασθαι.* 1 *Par. x.* 9. [*κατανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες. Clem. Rom. i.* 34. *ὁ παρεστηκως· Ista quoque forma ex Oriente venit in Græciam. In aulis Orient. qui quidem ad Regem admittebantur, quique quotidie faciem regis videbant, dicebantur* Stantes. *q. d. paratos jussis regiis parere. Leg.* 2 *Par. ix.* 7. *Prov. xxii.* 29. *Dan. i.* 5. 19. *vii.* 16. *Valck. In his quidem Libris Præpositiones εν et εις sæpiùs permutantur. Apud vet. Græc. multo rariùs. εις invenietur positum pro εν. Id.*]

20 *σιωπων και μη δυναμενος λαλησαι. Coll. Esa. xxxix.* 4. *Jer. xlix.* 4. *Epist. Jer.* 41. *πληρωθηναι το ῥημα* Κυριου. 3 *Reg. ii.* 27. 2 *Par. xxxvi.* 21. *και παν προσταγμα εν καιρῳ αυτου εσται. Sir. xxxix.* 16. 33, 34. *Conf. Deut. xxviii.* 47. *Ps. cv.* 12.

21 [*εν τῳ χρονιζειν. Hæc quidem constructio est valdè insolens. Ut enim Latinè mirari aliquid, vel aliquem, ita Græcè dicebatur, θαυμαζειν τι, vel τινα. Valck.*]

22 [*οπτασια· θεωρια, φαντασια, θεαμα. Hesych.*] *διανευων οφ-*

θαλμῳ. *Sir. xxvii.* 22. *Ps. xxxiv.* 19. [προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε. *Mart. Polyc. v.* 12.]

23 [και τας των ἱερεων λειτουργιας, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. i.* 1. 10.] και δωσεις—ἑκαστῳ κατα την αυτου λειτουργιαν, κ. τ. λ. *Num. vii.* 5-7. 2 *Par. xxxi.* 4. *Joel. i.* 13.

24 και συλλαβουσα ετεκεν, κ. τ. λ. *Gen. xxx.* 23.

25 *Conf. Deut. vii.* 14. *Jer. xxxviii.* 22. *CITAT.*

26 [ὁτι επεσκεψατο με και αφειλεν απ' εμου το ονειδος των εχθρων μου, κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 81.] Γαβριηλ συνετισον εκεινον την ὁρασιν. *Dan. viii.* 16. *ix.* 21. ᾡ ονομα. *Job. i.* 1.

27 [ἡ παρθενια Μαριας. *Ign. Ephes.* 19. γεγενημενον αληθως εκ παρθενου. *Smyrn.* 1. τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ. *Ephes.* 20. του εκ γενους Δαβιδ, του εκ Μαριας. *Trall.* 9.]

28 [κεχαριτωμενη· πεφιλημενη· ευλογημενη. *Phavor. Protevang. Jacob.* § 11. *benedictissima inter fœminas. Conf. Nold. Partic. Heb. p.* 149.]

29 [ασπασμος. *Act. Thom.* § 17.] *Conf. Act. x.* 17. διελογιζετο. *Conf. Ps. lxxvi.* 5. *cxviii.* 59. [*Philo de Cherub. p.* 121.] ευφραινομεθα δε επι τῃ δοξῃ ὑμων. 1 *Mac. xii.* 12.

30 και εὑρε χαριν ενωπιον αυτου. 1 *Mac. xi.* 24. *Ruth. ii.* 4.

31 [Ιησουν. *Heb.* יהושע *contr.* ישוע *Neh. viii.* 17.] ιδου συ εν γαστρι ἑξεις, και τεξῃ υἱον. *Jud. xiii.* 5. *Conf. Exod. ii.* 2. [και ιδου αγγελος Κυριου επεστη λεγων αυτῃ· Μη φοβου, Μαριαμ, εὑρες γαρ χαριν ενωπιον του Θεου, και συλληψῃ εκ λογου αυτου.—Ει εγω συλληψομαι, ὡς πασα γυνη γεννᾳ;—Ουχ οὑτως, Μαριαμ, δυναμις γαρ Ὑψιστου επισκιασει σοι κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. cap. xi.*] *CITAT.*

32 Δαυιδ εν τῳ ελεῳ αυτου, εκληρονομησε θρονον βασιλειας εις αιωνα αιωνος. 1 *Mac. ii.* 57. και στησω αυτον αρχοντα εν τοπῳ πιστῳ, και εσται εις θρονον δοξης του οικου του πατρος αυτου. *Esa. xxii.* 23. *ix.* 5, 6. εκ καρπου της κοιλιας σου θησομαι επι του θρονου σου. *Ps. cxxxi.* 11. *Conf. Jer. xxxvii.* 9. *Ezech. xxxiv.* 24. *xxxvii.* 24, 25. *Ose. iii.* 5.

33 και ἡ βασιλεια αυτου ου διαφθαρησεται. *Dan. vi.* 26. και ἡ βασιλεια αυτου, βασιλεια αιωνιος, και πασαι αἱ αρχαι αυτῳ δουλευσουσι και ὑπακουσονται. *vii.* 27. *Ps. cxliv.* 13.

34 [καθαρα ειμι, και ανδρα ου γινωσκων, κ. τ. λ. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 96, 97.] παρθενος ην, ανηρ ουκ εγνω αυτην. *Gen. xxiv.* 16. [*Rarò ponitur* γινωσκειν *in hunc sensum a Græc. vet. frequenter autem ab Interpp. Alex. Valck.*]

35 *Conf.* 2 *Cor. xii.* 9. 1 *Pet. iv.* 14. [εν σαρκι γενομενος Θεος—και εκ Μαριας και εκ Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7. τῳ υἱῳ ανθρωπου,

και υἱῷ Θεου. 20. ὁτι Θεου υἱος ην. *Fragm.* 8.] κληθησεται. *Coll. Esa. i.* 26. *vii.* 14. *xxxv.* 8. *xlvii.* 1. *lvi.* 7. *Jer. xxxviii.* 22. [*Jacob. Protevang. cap. xi. p.* 216. *Thilo.*] *Conf. Ps. xc.* 4. [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος εκυοφορηθη ὑπο Μαριας, κατ᾽ οικονομιαν Θεου, εκ σπερματος μεν Δαβιδ, Πνευματος δε Ἁγιου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 18.]

36 *Coll. Ps. cxii.* 9. συγγενης. *Lev. xviii.* 14. *Conf.* 1 *Reg. ii.* 5. [εν γηρᾳ. *Ad minimum XXX sunt Codd. scripti, in quibus pro* γηρᾳ *scribitur* γηρει. *Hoc procul dubio posuerat Lucas, veluti usitatum Judæis Alexandrinis. Conf. Ps. xci.* 14. *Sir. viii.* 6. *et Suid.* εν γηρει. *Valck.* εδοθη αυτῳ υἱος εν γηρᾳ. *Clem. Rom. i.* 10.]

37 ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii.* 2. [*Integram phrasin Hellenisticam sic Græcè exprimeres:* Ουδεν αδυνατει Θεῳ.— "αδυνατει δ᾽ ουδεν Θεος." *Epicharm. Valck. in loc.*] *Exod. xx.* 10. *Conf. Sap. xii.* 9. [*Vorst. de Heb. cap.* 25.] *CITAT.*

38 *Conf. Tob. xii.* 21. και ελθοι επ᾽ εμε το ελεος σου, Κυριε το σωτηριον σου, κατα τον λογον σου. *Ps. cxviii.* 41. 58. 65. *et sæp.*

39 [αναστας. *Similiter adhibent ad celeritatem actionis denotandam Participia quædam Scriptores Græci,* ιων, φευγων, απιων, φερων, αγων. *Valck.* απο τε της ορεινης Ιουδαιας. *Jos. Ant. xii.* 1.] *Conf. Jos. xiii.* 6. *xxi.* 11. *Judith v.* 3. [μετα σπουδης επορευετο αγομενος εις το σταδιον. *Mart. Polyc.* 8.]

41 εκ στοματος νηπιων και θηλαζοντων κατηρτισω αινον. *Ps. viii.* 2. [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. βρεφος· εμβρυον, νηπιον. *Hesych.*]

42 ευλογημενα τα εκγονα της κοιλιας σου. *Deut. xxviii.* 4. [*Conf. Protevangel. Jacob. cap.* 12.]

43 μητηρ Σιων ερει ανθρωπος, και ανθρωπος εγενηθη εν αυτῃ, κ. τ. λ. *Ps. lxxxvi.* 5. *Coll.* 2 *Reg. xxiv.* 21. *Matt. iii.* 14.

44 [*Conf. Jacob. Protevang. apud Fabric.* § 11.]

45 [Ιουδιθ ἡ μακαρια. *Clem. Rom. i.* 55.] *Conf. Act. xxvii.* 25. *Ps. xxxix.* 4. *Jer. xvii.* 7. [και ετελειωθη, και τελειωθησεται. *Mart. Polyc.* 16. ουδε ὑμας επαισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10.]

47 [*Jesus salutifer; Orbis veri nominis* σωτηρ, *sui amantes, quum essent perditi, recuperavit. Vox Hebraïca, unde ductum IESU nomen vi suâ primævâ notat captivos in amplitudinem, vel in libera spatia educere. Valck.*] ψυχην ενεργουσαν—και πνευμα ζωτικον. *Sap. xv.* 11. *Coll.* 1 *Thess. v.* 23. *Heb. iv.* 12. *Tob. xiii.* 1.

48 *Coll. Gen. xvi.* 11. *Tob. xiii.* 11. επεβλεψεν επι την προσευχην των ταπεινων, και ουκ εξουδενωσε την δεησιν αυτων. *Ps. ci.* 17.

49 [το μεγαλοπρεπες και ἁγιον ονομα αυτου. *Clem. Rom. i.* 58.]

Conf. Tob. iii. 16. ὁ δυνατος σωσει σε. *Soph. iii.* 17.

50 *Coll. Dan. iii.* 33. *iv.* 31. [*Nostrum hoc,* εις γενεαν και γενεαν, *quod tot numero Codices præbent, non quidem accuratè Græcum est, sed accuratè exprimit Heb. formulam, quam istâ ratione verterunt. Alex. Interp. Ps. ci.* 12. *lxxxix.* 1. *cxliv.* 4. *Valck.*]

51 [διεσκορπισε. *Græc. N. T. contextum rite intellecturo nihil est utilius, quam diligenter versasse Alexand. antiq. interpretationem, e quâ unâ plus peti poterit auxilii, quam ex Vet. Scriptoribus Græcis simul sumtis. Centena reperientur in N. T. nusquam obvia in Script. Græc. Vet. sed frequentata in Alex. Vers. In horum fere censum referri poterunt* σκορπιζειν, *et* διασκορπιζειν, κ. τ. λ. *Valck.*] τους ευθεις τῃ καρδιᾳ. *Ps. x.* 3. *Conf. Esa. xiii.* 11. *Sophon. iii.* 7. *Dan. iv.* 34. *xi.* 24. *Job. xii.* 24. *Sir. xlviii.* 6. *Exod. xiv.* 17. *Jer. xxiii.* 17.

52 εταπεινωσας το ὑψηλον, και ὑψωσας το ταπεινον. *Ezech. xxi.* 26. *Ps. lxxiv.* 7. *Job. xii.* 21. [πολλαι γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος του Θεου, επετελεσαντο πολλα ανδρεια. κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 55.]

53 ὁ βαδιζει κυπτον και ασθενουν,—και ἡ ψυχη ἡ πεινωσα, δωσουσι σοι δοξαν, κ. τ. λ. *Bar. ii.* 18. *Conf. Prov. xvii.* 1. 1 *Pet. v.* 6. ὁς γαρ ενεπλησε τους οικους αυτων αγαθων. *Job. xxii.* 18. *Sir. xvi.* 29. *Ps. cii.* 5. και εξαπεστειλα αυτους κατα τα επιτηδευματα των καρδιων αυτων. *lxxx.* 12. *Conf. Ruth. i.* 21. *CITAT.*

54 [αντιλαμβανεται· βοηθει. *Hesych.*] *Conf. Esa. lxiii.* 5. [*Hujus loci sententia repeti poterit. ex Esa. xli.* 8, 9. *Valck.*] *CITAT.*

55 [εξ αυτου (Αβρααμ) ὁ Κυριος Ιησους το κατα σαρκα·—ὡς επαγγειλαμενου του Θεου, ὁτι "εσται το σπερμα σου ὡς οἱ αστερες του ουρανου." *Clem. Rom. i.* 32.]

46—55 [*Citata ferè omnia.*]

56 ὑπεστρεψεν Ιωσηφ εις Αιγυπτον. *Gen. l.* 14.

57 εγεννησε. *Gen. xlvi.* 15. *Ald. Exod. vi.* 20. [επληρωθησαν δε οἱ μηνες αυτης, εν δε τῳ εννατῳ μηνι εγεννησεν Αννα. *Jacob. Protevang. cap.* 5.] *Coll. Gen. xviii.* 14.

58 [συνεχαρην ὑμιν μεγαλως. *Polyc. Phil.* 1.] περιοικοι. *Deut. i.* 7. [*Jos. Vit.* § 14.] οἱ φιλοι και συγγενεις. 3 *Mac. v.* 44.

59 [προσεταξε δε—περιτεμνεσθαι τα αιδοια, και τουτο ποιειν ογδοῃ ἡμερᾳ μετα το γεννηθηναι. *Jos. Ant. i.* 10. 5.]

62 το, τι αν θελοι. *Coll. Gen. xxiii.* 15. [*Winer.* § 43. 4.] *Conf. Marc. ix.* 23. [προειπων δε το, ὁμοιωμα ουκ ειδετε, επιφερει. *Philo. p.* 484. *Conf. Loesner. p.* 81, 82. το *positum hic videtur pro* τουτο. *Conf. cap. ix.* 46. *Valck.*]

63 αυτοι ιδοντες οὑτως εθαυμασαν. *Ps. xlvii.* 5. [και γραφει ταδε λεγων. *Jos. Ant. xi.* 3. 4. *xviii.* 4. 17.]

64 ευλογησω τον Κυριον εν παντι καιρῳ. *Ps. xxxiii.* 1.

65 και εγενετο φοβος Θεου επι τας πολεις τας κυκλῳ αυτων. *Gen. xxxv.* 5. εν τῳ ορει Ιουδα. *Jos. xxi.* 11. *Judith* ι'. 3. οἱ εξ Ἱερουσαλημ παρεγενηθησαν και εκ πασης της ορεινης. *xv.* 5.

66 ιδου συνησει ὁ παις μου, και ὑψωθησεται, και δοξασθησεται σφοδρα. *Esa. lii.* 13. *Conf.* 2 *Par. xxx.* 12. *Prov. iii.* 1. *Dan. vii.* 28.

67 και παρειλατο απο του πνευματος του επ' αυτῳ—και επροφητευσαν. *Num. xi.* 25-27. 2 *Par. xx.* 14. *Esa. xlviii.* 16. *l.* 4.

68 καθαρισμον ποιησαμενος. *Heb. i.* 3. *Cap. vii.* 16. *Conf. Esa. xlix.* 13. *Act. xv.* 14. [δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. *Clem. Rom. i.* 12. λυτρωθειησαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11.] επισκεψαι ἡμας εν τῳ σωτηριῳ σου. *Ps. cv.* 4.

69 και ηγειρε Κυριος σωτηρα τῳ Ισραηλ. *Jud. iii.* 9. 15. και ὑψωσει κερας Χριστου αυτου. 1 *Reg. ii.* 10. παιδος αὐτου. *Coll. Esa. xli.* 8. *xliv.* 1. *Sap. xix.* 6. [ηγειρεν· ανεδειξεν, ανεστησεν. *Hesych.*] *CITAT.*

70 [τα γουν παντων απ' αιωνος ατυχηματα. *Jos. Bell. Jud. Proem.* 4. οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. *Magn.* 8, 9. οἱ προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6.]

71 ὁ Θεος της σωτηριας μου. *Ps. xvii.* 46. *Conf. Sir. xi.* 6.

72 ευλογητος Κυριος ὁ Θεος των πατερων ἡμων. *Esd. vii.* 27. *x.* 11. ειπως ελεησει ἡμας, και μνησθησεται διαθηκης πατερων ἡμων. 1 *Mac. iv.* 10. *Coll.* 3 *Reg. viii.* 23, 24.

73 *Conf. Jer. xi.* 5. και αποστρέψω αυτους εις την γην, ἡν ωμοσα τοις πατρασιν αυτων, τῳ Ἁβρααμ, κ. τ. λ. *Bar. ii.* 34. *Tob. iv.* 12.

74 ἡσυχασει αφοβως απο παντος κακου. *Prov. i.* 33. *Conf.* 1 *Pet. iii.* 14. *Sap. xvii.* 4. *Esa. liv.* 14. *Ps. lv.* 11. μη φοβου παις μου Ιακωβ, και ηγαπημενος Ισραηλ ὁν εξελεξαμην. κ. τ. λ. *Esa. xliv.* 2-5.

75 [πολιτευομενοι τα καλα και ευαρεστα ενωπιον αυτου. *Clem. Rom. i.* 21. εν ὁσιοτητι ψυχης. *i.* 29. καρδιας. 32. κατευθυνοντες την πορειαν αυτων εν ὁσιοτητι. 48. ὑπερ ευσεβειας και ὁσιοτητος. *Philo. Vit. Mos. tom. ii. p.* 129.] *Conf.* 1 *Pet. iv.* 2. *Heb. xii.* 14. αινεσω Κυριον εν ζωῃ μου, κ. τ. λ. *Ps. cxlv.* 2.

68—75 [*Citata ferè omnia.*]

76 *Conf. Matt. ii.* 6. *iii.* 3. προπορευεσθε προ προσωπου των αδελφων ὑμων. *Deut. iii.* 18. κληθησῃ (εσῃ). *Conf. sup. v.* 35. [Εγω ειμι Ιωαννης, το τελος των προφητων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 682. *Thilo.*]

77 [ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων.—ευαγγελιζομενοι ἡμιν την αφεσιν ἁμαρτιων. *Barnab.* 6. *Coll. Clem. Rom.* § 50. *Ign. Philad.* 8.] του συντελεσθηναι ἁμαρτιαν, κ. τ. λ. *Dan. ix.* 24.

78 [κατα την ευσπλαγχνιαν—του ποιησαντος ἡμας. *Clem. Rom.*

i. 14. εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον. *i.* 23.] ὁτι εξεκυψεν εξ ὑψους ἁγιου αυτου, Κυριος εξ ουρανου επι την γην επεβλεψε. *Ps. ci.* 19. και ἡ δοξα Κυριου επι σε ανατεταλκεν. *Esa. lx.* 1. εξαπεστειλεν εξ ὑψους και ελαβε με. *Ps. xvii.* 16. *cxliii.* 7. πολυσπλαγχνος εστιν ὁ Κυριος και οικτιρμων. *Jacob. v.* 1. *Conf.* 2 *Pet. i.* 19. *Job xxxi.* 2. *Matt. ix.* 36. *Col. iii.* 12. [εξ αυτων ανατελει ὑμιν Κυριος. *Test. XII Patr. p.* 686. *Coll. Junii Paral. Sacr. p.* 78.] *Conf. Esa. iv.* 2. Ιδου ανηρ, Ανατολη ονομα αυτῳ, κ. τ. λ. *Zach. vi.* 12, 13. *CITAT.*

79 εστησεν επι πετραν τους ποδας μου, και κατευθυνε τα διαβηματα μου. *Ps. xxxix.* 2. και αἱ γλωσσαι αἱ ψελλιζουσαι ταχυ μαθησονται λαλειν ειρηνην. *Esa. xxxii.* 4. *xlviii.* 17, 18. εαν γαρ και πορευθω εν μεσῳ σκιας θανατου, ου φοβηθησομαι κακα, κ. τ. λ. *Ps. xxii.* 4. σκοτος και σκιᾳ θανατου. *Job. iii.* 5. *xii.* 22. [επιφαναι, *ut illuminaret, pendet à suppressâ voe.* ὡστε. *Vis verbo activa hic fuit contributa, ut aliquoties fit ab Alexandrinis. Christus autem eximiè dicitur* επιφαναι, *etc. Valck.* ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. *Clem. Rom. i.* 31. τη ὁδῳ της αληθειας. 35.] *Conf. Tit. ii.* 11. 2 *Thess. iii.* 5. καθημενοις. *Coll. Jer. xxxii.* 29. *Sir. l.* 26. *Sap. v.* 6. *Esa. ix.* 2. *CITAT.*

80 [ἑως τησδε ἡμερας. *Clem. Rom. i.* 50. αναδειξεως *Dies significatur, quo publicè Joannes Dei Legatus et Propheta renunciatus. Valck.*] *Conf.* 2 *Mac. ix.* 23. 25. *x.* 11. *xiv.* 12. 26. [ἡμερᾳ δε και ἡμερᾳ εκραταιουτο ἡ παις. *Jacob. Protevang. cap.* 6.] *Cap. ii.* 40. *Act. xix.* 20.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΔΟΓΜΑ δε εν ταις ἡμεραις εκειναις εξηλθε παρα Καισαρος Αυγουστου, απογραφεσθαι πασαν την οικουμενην, κ. τ. λ. *Protevang. Jacob.* § 17. *Thilo.* εγενετο κελευσις ὑπο του βασιλεως Αυγουστου απογραφεσθαι παντας τους Ιουδαιους οἱ ησαν εν Βηθλεεμ, κ. τ. λ. *Birch.* ἁπασης της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. *Mart. Polyc.* 8. 19. τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3. κατα το παλαι προσταγμα του Καισαρος. *Mart. Ign.* 6.] *Coll. cap. i.* 38. 2 *Mac. x.* 8. [τουτοις μεν δη τοις διαταγμασιν, εις Αλεξανδρειαν τε και την οικουμενην πασαν (*Imp. Rom.*) αποσταλεισιν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xix.* 6. 1. *Coll. Lardner. lib.* 2. *cap.* 1.]

2 ἁυτη ἡ επισκεψις των υἱων Ισραηλ. *Num. ii.* 32. *Matt. xxii.* 38. [απογραφη, αριθμησις, η ἡ γινομενη μηνυσις. *Hesych.*] *Coll. Act. v.* 37. [εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Ign. Magn.* 11.] απογραφη. 3 *Mac. iv.* 15. 17.

3 Μητηρ Σιων ερει ανθρωπος, και ανθρωπος διηγησεται εν απογραφῃ λαων οὑτος γεννηθησεται εκει. *Ps. lxxxvi.* 5-7. *E. Bahrdt.*

4 και δωσω αυτῳ την κλειδα οικου Δαυιδ επι τῳ ωμῳ αυτου,

κ. τ. λ. *Esa. xxii.* 22, 23. κατ' οικους πατριων. *Exod. xii.* 3. *et sæp.* κατα γενεσεις αυτων, κατα πατριας αυτων. *Num. i.* 18. Δαυιδ υἱος ανθρωπου Εφραθαιου· οὑτος εκ Βηθλεεμ Ιουδα. 1 *Reg. xvii.* 12. *Comp.*

6 [εν σαρκι γενομενος Θεος, εν αθανατῳ ζωη αληθινη, και εκ Μαριας και εκ Θεου, πρωτον παθητος και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7. 18. *Trall.* 9.] *Conf. cap. i.* 35.

7 [εσπαργανωσε· περιετυλιξεν, εδησεν, εσφιγξε. *Hesych.*] φατνη. *Prov. xiv.* 4. *Hab. iii.* 17. τοπος ἡμιν του καταλυσαι. *Gen. xxiv.* 23. 25. *Sir. xiv.* 25. καταλυμα τοις εθνεσι. 1 *Mac. iii.* 45. [ουκ ην αυτοις τοπος εν τῳ καταλυματι. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 118.] εγενετο δε εν τῃ ὁδῳ εν τῳ καταλυματι. *Exod. iv.* 24. *Coll. Job. xxxviii.* 9. *Esa. i.* 3. καταλυμα. *Marc. xiv.* 14. *Conf. cap. ix.* 58.

8 αυλιζομαι εν Ῥαβαωθ της ερημου. 2 *Reg. xv.* 28. *Ald.* αυλισθητι την νυκτα. *Ruth. iii.* 13. [αγραυλοι, οἱ εν αγροις διανυκτερευοντες. *Hesych.* οἱ εν αγρῳ αυλιζομενοι ὑπαιθροι, ερημοι, αξενοι ποιμενες. *Etym. Mag.* εν τῳ αγρῳ αυλιζομενοι και διαγοντες. *Theophylact.*] *Conf. Gen. xxxi.* 40. 1 *Reg. xvi.* 11. *xvii.* 15. *Alex. Ald. Comp.*

9 *Coll. cap. xxiv.* 4. *Act. xii.* 7. *xxii.* 6. 1 *Reg. iv.* 22. 2 *Mac. ii.* 8.

10 και ειπεν (ὁ αγγελος) αυτοις, μη φοβεισθε, ειρηνη ὑμιν εσται, κ. τ. λ. *Tob. xii.* 17. [οἱ αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Ib.*] χαραν. *Coll. Heb. xii.* 2. *Ps. lxvi. Esa. lii.* 10. *lxi.* 11.

11 [Σωτηρ. *Coll. Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. *Polyc. Phil. Inscr. Mart. Polyc.* 19. Χριστος Θεος. *Ign. Smyrn.* 10.]

12 και τουτο σοι το σημειον—και εὑρησεις δυο ανδρας κ. τ. λ. 1 *Reg. x.* 1, 2. *Coll. Jer. li.* 29.

13 [αγγελοι στρατος εισι Θεου. *Philo. Cain et Abel.*] *Conf. Apoc. xix.* 14. 2 *Par. xxxiii.* 5. αινειτε αυτον παντες οἱ αγγελοι αυτου. *Ps. cxlviii.* 1, 2. [το παν πληθος των αγγελων αυτου. *Clem. Rom. i.* 34.] *Coll.* 1 *Pet. i.* 12. *Heb. i.* 14. *Ps. lxvii.* 17.

14 ευλογει ἡ ψυχη μου τον Κυριον. Δοξα. *Ps. cii.* 22. *Ald.* πασα πνοη αινεσατω τον Κυριον. Δοξα. *cl.* 6. *Alex.* πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, κ. τ. λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* ὁ Θεος εν τῳ ουρανῳ ανω, και συ επι της γης. *Eccles. v.* 1. *Conf. Matt. xxi.* 9. *Ps. lxxi.* 7. [Εγω γαρ (ὁ Λογος) επικηρυκευσομαι τα ειρηναια γενεσει παρα του καθαιρειν πολεμους εγνωκοτος, ειρηνοφυλακος αει Θεου. *Philo. Quis rer. Div. Her.* 42. *p.* 502. *Mangey.* 509. *Par.*]

15 *Conf. Eccles. i.* 9. [οἱ ανθρωποι, οἱ ποιμενες, *Viri isti, pastores inquam. Sic discretionis gratiâ, aut evitandæ obscuritatis causâ, solet interdum articulus Græcis geminari.* διελθωμεν δη, *agedùm eamus* το ῥημα. *Hebraïca eadem vox et verbum et rem* (דבר) *significat. Hinc Judæi Hellenistæ voci*

ῥημα, *apud Græcos verbum significanti, rei etiam notionem contribuerunt. Valck.*] *Coll. Matt. xiii.* 17.

17 δευτε ακουσατε, και διηγησομαι, παντες οἱ φοβουμενοι τον Θεον, ὁσα εποιησε τῃ ψυχῃ μου. *Ps. lxv.* 16. του ακουσαι φωνης αινεσεως, και διηγησασθαι παντα τα θαυμασια σου. *xxv.* 7. *xlvii.* 13, 14. *Jer. xxvi.* 14.

18 *Conf. Tob xii.* 22. *Ps. xlvii.* 5.

19 [ὁ δε Ιωσηπος συμβαλων τῳ λογισμῳ το οναρ. *Jos Ant. ii.* 3. 5. και συμβαλοντες τας οψεις των ονειρατων. *Ign. Mart.* 7. ὡς—ὁπερ ην συμβαλειν. *Philo in Flacc. p.* 985.] *Conf. Marc. ix.* 10.

21 ὁ Θεος ὁ αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42.

22 *Conf. Gen. xl.* 4. 1 *Esd. viii.* 21. και ληψεται τους δυο χιμαρους, και παραστησει αυτους εναντι Κυριου. *Lev. xvi.* 7. *Ox. Ald. Comp. Coll. xv.* 13. 32, 33.

23 *Coll.* 1 *Cor. vii.* 14. *Dan. ix.* 13. [καθως γεγραπται. *Clem. Rom. i.* 48.] ὑμεις ἁγιοι τῳ Κυριῳ. *Esd. viii.* 28. *Conf.* 2 *Par. xxxv.* 3.

24 [*Philo de Victim.* § 1. *init.* οἱ δ' αδυνατοι ποριζειν τα τελεια θυματα, περιστερας η τρυγονας δυο. *Jos. Ant. iii.* 9. 3. κατα το γεγραμμενον. *Mart. Ign.* 6.]

25 Ιδου ὁ Σωτηρ σοι παραγεγονεν, εχων τον ἑαυτου μισθον, κ.τ.λ. *Esa. lxii.* 11. [*Nicod. Evang. cap.* 17. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 5. § 1.]

26 [*Phrasis nostra* ιδειν θανατον, *significans mori, prorsus est Hebraïca. Coll. Heb. ii.* 9. *Joan. viii.* 51. *Cap. ix.* 27. *Valck.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] Χριστον Κυριου. *Coll. Act. iv.* 26. κατα του Κυριου, και κατα του Χριστου αυτου. *Ps. ii.* 2. [οὑτος γαρ ην χρηματισθεις ὑπο του Ἁγιου Πνευματος, μη ιδειν θανατον, ἑως αν ιδῃ τον Χριστον Κυριου εν σαρκι εληλυθοτα. *Jacob. Protevang. p.* 123, 124. *apud Fabric.* 270. *apud Thilo. Conf. Evang. Nicod. p.* 756. *Thilo.*]

27 ποιησαι κατα τον νομον Μωυση. *Susan.* 62. [εκ παιδοθεν εθιζεται. *Clem. Rom. Fragm.* 6.] γονεις. 3 *Mac. v.* 31. *Prov. xxix.* 15.

28 εξαιφνης ἡξει εις τον ναον ἑαυτου Κυριος, ὁν ὑμεις ζητειτε, και ὁ αγγελος της διαθηκης, κ. τ. λ. *Mal. iii.* 1. *Agg. ii.* 8. εν αγκαλαις. *Esa. xlix.* 22. *alii.* εν κολπῳ. *LXX. Conf. Marc. ix.* 36.

28—35 [*Conf. Evang. Nicod. cap.* 16. *p.* 95. *Birch.* 654. *Thilo.*]

29 [προς απολυσιν του αποθανειν. *Clem. Rom. i.* 25.] *Conf. Tob. xi.* 9. *Act. iv.* 24. *Sap. xii.* 7.

30 οψομαι την δικαιοσυνην αυτου. *Mich. vii.* 9. ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. [ὁ μεγας δημιουργος και δεσποτης των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 20. 33.] *Coll. Gen. xlv.* 12. 1

Joan. i. 1. Esa. xii. 2. Hab. iii. 13. και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις το σωτηριον Κυριου. *Thren. iii. 26.*

31 *Coll. Jer. xlii. 5.* [κατα προσωπον των τοτε ανθρωπων. *Polyc. Phil. 3.*] ἡτοιμασας. *Coll. Sap. ix. 8. Ps. lxxxviii. 4.*

32 ει ὁ λαος μου ηκουσε μου Ισραηλ, κ. τ. λ. *Ps. lxxx. 13. Coll. Num. xxiii. 9.* [το θαυμαστον αυτου φως. *Clem. Rom. i. 36.* το φως αυτου ανεκλαλητον. *Ign. Ephes. 19.* ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. *Smyrn. 1.* πληθος εθνων και Ιουδαιων. *Mart. Polyc. 12.* οὑτως σωσει παντα τα εθνη, και το γενος του Ισραηλ. *Test. XII Patr. p. 542.*]

34 ὡσει τερας εγενηθην τοις πολλοις, κ. τ. λ. *Ps. lxx. 7.* και εσῃ αυτοις εις τερας. *Ezech. xxiv. 24-27. Coll. 1 Mac. ii. 69. 1 Thess. iii. 3.* [ὁ λυτρωσαμενος με απο της πτωσεως. *Act. Thom. § 15.*] δια τουτο αδυνατησουσιν εν αυτοις πολλοι, και πεσουνται, κ. τ. λ. *Esa. viii. 14, 15. xix. 20.* [οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου. *Ign. Smyrn. 7. Conf. Ps. cxvii. 22.* [*Evang. Nicod. p. 662. Thilo.*]

35 διελευσεται ὁ σιδηρος της στρατιας μου. *Judith. vi. 6. Heb. iv. 12.* και ιδου ἡψατο ἡ μαχαιρα ἑως της ψυχης αυτων. *Jer. iv. 10.* [ουδεν λεληθεν αυτον—των διαλογισμων κ. τ. λ. *Clem. i. 21.*]

36 οὑτος γυναικα παρθενον εκ του γενους αυτου ληψεται. *Lev. xxi. 13.* [νεα γαρ χηρευειν παρεμεινε, γαμῳ τε απειπε τῳ προς ἑτερον, κ. τ. λ. *Jos. ap. Kuinoël.*] *Conf. Judith viii. 4-8. Gen. xviii. 11.* [*Ign. Trall. p. 179. Voss.*] *Conf. 4 Mac. xviii. 7, 8.*

37 [τας χηρας σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν, εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων, κ.τ.λ. *Polyc. Phil. 4.* νηφοντες προς τας ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις, κ.τ.λ. 7.] και αὑτη. *Coll. Apoc. xvii. 11.* ἡμερας και νυκτος. *Ps. xii. 2. Alex. Ald. Comp.*

38 *Conf. Ps. xxxix. 9, 10.* επιστασα. *accedens. Cap. x. 40.* τῳ Ὑψιστῳ ανθολογουμαι, και αινω. *Dan. iv. 34. LXX.* ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. 32. και πολλη παρ' αυτῳ λυτρωσις. *Ps. cxxix. 7. xviii. 14. lxxvii. 35.*

40 γενηθητο ἡ χειρ σου επ' ανδρα δεξιας σου, και επι τον υἱον ανθρωπου, ὁν εκραταιωσας σεαυτῳ. *Ps. lxxix. 17.* [πεπληρωμενοις χαριτος Θεου. *Ign. Rom. Inscr.* πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc. 7.*] *Conf. cap. i. 66. 80. Joan. iii. 34.*

41 [κατ' ετος. *Jos. Ant. vii. 5. 1.*] *2 Mac. xi. 3.*

42 [Σολομων—δωδεκαετης βασιλευσας την—επι ταις γυναιξι κρισιν—εποιησατο. *Ign. Magn. p. 141. Edit. Voss.* Σαμουηλος δε πεπληρωκως ετος ηδη δωδεκατον, προεφητευε. *Jos. Ant. v. 10. 4.*]

43 *Conf. Exod. xii. 14. Lev. xxiii. 6, 7. Deut. xvi. 3.*

44 [συνοδια· *hodie Orientales Caravanam vocant. Valck.* εν συνοδιᾳ, *in comitatu. Gloss. Vet.*] αναζητειν. *Act. xi. 25. Conf. cap. xxi. 16.*

[ὁ δε, πραξιν απορρητον επιταγηναι προς του βασιλεως, εφη, εις ἡν συνοδιας αυτῳ βουλομενῳ μαθειν ουκ εδει. *Jos. Ant. vi.* 12. 1. γνωστοι· φιλοι. *Suid.*]

46 *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. *Act. xxiv.* 12. *Joan. vii.* 14. δευρο καθισον εν μεσῳ ἡμων, και αναγγειλον ἡμιν, κ. τ. λ. *Susan.* 50. [ετι δ' αρα παις ων περι τεσσαρεσκαιδεκατον ετος, δια το φιλογραμματον ὑπο παντων επηνουμην, συνιοντων αει των αρχιερεων και των της πολεως πρωτων, ὑπερ του παρ' εμου περι των νομιμων ακριβεστερον τι γνωναι. *Jos. Vit.* § 2.]

47 και αναπαυσεται επ' αυτον πνευμα του Θεου, πνευμα σοφιας και συνεσεως, κ. τ. λ. *Esa. xi.* 2-5. [ἡ επι τῃ νικῃ χαρα. *Jos. Ant. vi.* 6. 3. συνεσις δε ου κατα την ἡλικιαν εφυετο αυτῳ, κ. τ. λ. *ii.* 9. 6. (*de Mose.*) *Coll. Philo. Vit. Mos. tom. ii. p.* 83. *Mangey.*] *Coll. Matt. vii.* 28. *xxii.* 23. [και εξισταντο επι τῃ θεωριᾳ αυτου. *Nicod. Evang. p.* 640. *Thilo.*] *Coll. Gen. xli.* 38.

48 *Coll. Gen. xxix.* 25. *Eccles. vii.* 17. *Sym.*

49 εστι Κυριος εν τῳ τοπῳ τουτῳ, εγω δε ουκ ᾐδειν. *Gen. xxviii.* 16. εν τουτῳ ειμι = εν φοβῳ Κυριου ισθι ὁλην την ἡμεραν. *Prov. xxiii.* 17. *Coll. Joan. ix.* 4. 1 *Tim. iv.* 15. [*Latinismè* τι ὁτι *reddi potest, Quid quod? Valck.*]

50 *Conf. Esa. i.* 3. ου συνηκαν τα θαυμασια σου. *Ps. cv.* 7.

51 [ὑποτασσομενοι μαλλον η ὑποτασσοντες. *Clem. Rom. i.* 2. ὑποτασσωμεθα τῳ θεληματι αυτου. 34. 38. μαθετε ὑποτασσεσθαι. 37.]

52 ἡλικιᾳ. *Coll. Matt. vi.* 27. και χαριν εχεις παρ' εμοι. *Exod. xxxiii.* 12. [και τριετει μεν αυτῳ γεγενημενῳ θαυμαστον ὁ Θεος το της ἡλικιας εξηρεν αναστημα. *Jos. Ant. ii.* 9. 6. εις μεγαλην παιδειας προυκοπτον επιδοσιν. *Vit.* § 2. (*de Matth.*)] ανηγγειλαμεν ὡς παιδιον εναντιον αυτου, κ. τ. λ. *Esa. liii.* 2. παρα Θεῳ γινωσκεται, και παρα ανθρωποις. *Sap. iv.* 1. *Conf. Philip. iv.* 8. *Prov. x.* 7. *Sir. xxv.* 1. 1 *Reg. ii.* 26. *CITAT.*

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΤΩ πρωτῳ της Γαΐου Καισαρος ἡγεμονιας. *Jos. Vit.* § 1. εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Ign. Magn.* 11. επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου Τετραρχου. *Smyrn.* 1. Τραχωνιτις εστιν επεκεινα Βοστρων κατα την ερημον προς νοτον ὡς επι Δαμασκον. *Euseb. Onom. Jos. Bell. Jud. i.* 20. 4. Ιτουραια. *Ant. xiii.* 11. 3. εγγονος Σοεμου του περι τον Λιβανον τετραρχουντος. *Vit.* § 11. *Nicod. Evang. cap.* 1. *Coll. Lardner Cred. Gosp. Hist. vol.* 2. *lib.* 1. *cap.* 1-4.]

2 Αννας. [Ανανος. *Jos. Ant. xviii.* 2. 1. 2. Καϊαφας. *xviii.* 2. 2. 5. 3. Αννας και Καϊαφας. *Evang. Nicod.* 1, 2. *p.* 532. *Thilo.*] ιδου

ταυτα γεγραπται, επι βιβλιῳ ἡμερων αρχιερωσυνης αυτου, αφ' οὑ εγενηθη αρχιερευς μετα τον πατερα αυτου. 1 *Mac. xvi.* 24. [επι αρχιερεως Φιλιππου Τραλλιανου. *Mart. Polyc.* 21. επι αρχιερεως των Ιουδαιων Καϊαφα. *Nicod. Evang. Prolog.*] ετους πρωτου επι Σιμωνος αρχιερεως. 1 *Mac. xiii.* 42.

3 [Νωε εκηρυξεν μετανοιαν. *Clem. Rom. i.* 7. 42. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος. *Ign. Philad.* 8.]

4 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. ὡς γεγραπται. *Ign. Magn.* 12. την ὁδον Κυριου [יהוה].]

5 [βουνος. *Coll. Sturz, de Dial. Maced. p.* 153. την τραχειαν κακιας ὁδον. *Philo.* 3 *Vit. Mos. p.* 674. *apud Lœsner.*] *Coll. Ps. xcvii.* 2. *Esa. lii.* 10. *Ezech. xvii.* 24.

6 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. προς σε πασα σαρξ ἡξει. *lxiv.* 2. και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις το σωτηριον του Κυριου. *Thren. iii.* 26. *Esa. xlix.* 26. *lxvi.* 23.

7 δυνατη ἡμερα οργης, ἡ ἡμερα εκεινη. *Sophon. i.* 15. 18. [φλοξ πυρος και οργη αδικων. *Psalt. Sal. xv.* 6. την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν. *Ignat. Ephes.* 11.] αδικου γης γεννηματα. *Sap. xvi.* 19. *xii.* 25. ἱνα αυτῳ ὑποδειξω, πριν αποθανειν με. *Tob. iv.* 2.

8 [τινα ουν ἡμεις αυτῳ (Ιησου Χριστῳ) δωσομεν αντιμισθιαν; η τινα καρπον αξιον οὑ ἡμιν αυτος εδωκεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] λιθος εκ τοιχου βοησεται, κ. τ. λ. *Hab. ii.* 11. *Conf. Bar. ii.* 19. [*Adamavit Lucas v.* αρχομαι *per pleonasmum alteri verbo jungere. Hoc in loco quod vulgatur idem notat ac* μη λεγητε, *ne dicatis. Coll. cap. v.* 21. *vii.* 24. *xii.* 45. κ. τ. λ. *In his locis omnibus observari poterit iste v.* αρχεσθαι *pleonasmus, qui ne semel quidem in Epist. observabitur Paulinis. E talibus conficere licet, singulis Scriptoribus divinis, in hoc simplici sermonis genere, suum fuisse in scribendo colorem proprium. Valck.*]

9 *Conf. Deut. xxviii.* 20. *Dan. iv.* 20. [Ὁυτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11. μη ποιουν καρπον· *Græcè potius dixisset* μη φερον. *Sed notionem faciendi Orientales quibusvis rebus applicant. Hinc Judæi Hellenistæ de iisdem* ποιειν *adhibuerunt. Valck.*]

11 *Conf. Ephes. iv.* 28. ὡς σοι ὑπαρχοι κατα το πληθος, ποιησον εξ αυτων ελεημοσυνην, κ. τ. λ. *Tob. iv.* 8.

13 [ὁ λεγων—παρα τα διατεταγμενα. *Ign. Fragm.* 9.]

14 [συκοφανται, οἱ επηρεαζοντες. *Hesych.* αρεσκετε ῳ στρατευεσθε, αφ' ὁυ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ignat. Polyc.* 6. προς μηδενα μητε πολεμειν, μητε ἁρπαγῃ λαμβανειν τας χωρας, αλλα σκηνουν κατα το πεδιον αρχουμενους τοις ἑαυτων εφοδιοις. *Jos. Vit.* § 47.] *Coll.*

cap. xix. 8. [φυλαξεις ἁ παρελαβες μητε προστιθεις, μητε αφαιρων. *Barn. Epist.* § 19.]

15 [*Conf. Jos. Bell. Jud. ii.* 13. 4. *vi.* 5. 4. *Sueton. Vespas.* § 4. *Tacit. Hist. i.* 13. *Orig. c. Cels. lib. i. p.* 61. 78. *Edit. Spencer.* και ευθυς επιστευσαν ὡς αυτος ειη ὁ Χριστος. *Ign. Smyrn.* § 3. *Voss. p.* 192. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. i. cap.* 5. *Jos. Ant. ix.* 6. 2. *xviii.* 5. 1. *xx.* 7. 9.]

16 ἑως αν ελθῃ εφ' ὑμας πνευμα αφ' ὑψηλου. *Esa. xxxii.* 15. *xi.* 2. [τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι; *Clem. Rom. i.* 50. Ἱκανουσθω μοι (ἱκανος ειμι. *Ald.*) απο πασης δικαιοσυνης, κ. τ. λ. *Gen. xxxii.* 10. ισχυροτερος παρα παντα. 1 *Esd. iv.* 35. *Heb. i.* 4.

17 [πτυον. λικμητηριον· θριναξ ξυλον εν ᾡ διαχωριζονται τον σιτον απο του αχυρου. *Hesych.* εις το πυρ ασβεστον χωρησει. *Ign. Ephes.* 16.] *Coll. Amos. ix.* 9. *Esa. xxx.* 28.

18 *Conf. Joan. xx.* 30. [οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. i.* 42.]

19 *Conf. Juda.* 15. [επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου τετραρχου, καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1.]

20 ὁτι προστεθεικαμεν προς πασας τας ἁμαρτιας, κ. τ. λ. 1 *Reg. xii.* 19. *Conf. Act. xii.* 3. δωρον δεδοται μοι επι τῳ μισθῳ. *Tob. ii.* 14. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 1. *Lardner. vol. i. p.* 22. *vol. ii. cap.* 5.]

21 *Conf. Act. vii.* 56. [ὁς εγεννηθη και εβαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. γεγεννημενον αληθως εκ παρθενου, βεβαπτισμενον ὑπο Ιωαννου, κ. τ. λ. *Smyrn.* 1.]

22 το δε ειδος της δοξης Κυριου ὡσει πυρ. *Exod. xxiv.* 17. *Num. xii.* 8. [το γαρ πυρ καμαρας ειδος ποιησαν. *Mart. Polyc.* 15. και τουτο εν τυπῳ περιστερας παρεσχε. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* τινος ὑποστασεως, η τινος ειδους τυγχανουσιν, οὑς ερειτε και νομιζετε θεους. *Epist. ad Diogn.* § 2. *Nicod. Evang. cap.* 18. *p.* 682. *Thilo.*] *Coll. Ezech. x.* 5. Υιος μου ει συ. *Ps. ii.* 7. *CITAT.*

23 του Ηλι (υἱος). Ἐλιους ὁ του Βαραχιηλ. *Job. xxxii.* 2. 6. 1 *Mac. i.* 1. [Αντιγονος ὁ Αριστοβουλου. *Jos. Bell. i.* 10. 1. και τρεις δεκαδας ετων πολιτευσαμενος, εβαπτισθη ὑπο Ιωαννου αληθως. *Ign. Trall. p.* 167. *Voss.* ων, ὡς ενομιζετο υἱος Ιωσηφ. *Coll.* τουτων, εἱς εστι Ματθιας ὁ Ηφλιου λεγομενος. *Jos. Vit.* § 1.] *Conf.* 1 *Esd. viii.* 1, 2. περι τριακοστον γουν ετος ὑπαρχων. *Jos. Vit.* § 15.]

27 *Coll.* 1 *Par. iii.* 17.

35 *Coll. Gen. x.* 24, 25.

38 [αἱ γενεαι πασαι απο Αδαμ ἑως τησδε ἡμερας παρηλθον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] ουχι Πατηρ εἱς παντων ὑμων; ουχι Θεος εἱς εκτισεν ὑμας; *Mal. ii.* 10. *Coll.* 1 *Cor. iii.* 23.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΚΑΙ απηνεγκε με εις ερημον εν πνευματι. *Apoc. xvii.* 3. *Coll. Act. xx.* 22. [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. i.* 2.] ου γαρ εκ μετρου διδωσιν ὁ Θεος το Πνευμα. *Joan. iii.* 34. εδωκα το Πνευμα μου επ' αυτον. *Esa. xlii.* 1.

2 *Conf.* 1 *Reg. xvii.* 16. *Alex. Ald. Comp.* [*Conf. Ign. Fragm. ap. Matt. iv.* 2.] *Coll. Heb. ii.* 10. 18.

3 [*Conf. Nicod. Evang. cap.* 20.]

4 [γεγραπται. *Clem. Rom i.* 14. 39. *et sæp.*] αρτον ουν εφαγετε —ἱνα γνωτε ὁτι Κυριος ὁ Θεος ὑμων Εγω. *Deut. xxix.* 6.

5 *Conf. Deut. xxxiv.* 1, 2. εν ατομῳ, εν ῥιπῃ οφθαλμου. 1 *Cor. xv.* 52. [εν στιγμῃ. *punctum. Gloss. Vet.*]

6 σοι δωσω την γην ταυτην κ. τ. λ. *Gen. xxiv.* 7. *Conf. Matt. xxviii.* 18. *Esd. i.* 2. *Jer. xxxiv.* 5, 6. ὁτι κυριευει ὁ Ὑψιστος της βασιλειας των ανθρωπων, και ᾡ εαν δοξῃ, δωσει αυτην. *Dan. iv.* 22. 29. *Alex.* [*Conf. Ignat. Epist. p.* 109. *Vossii.*] εξουσιαν. *Cap. xxiii.* 7. *Col. i.* 13. *Ephes. ii.* 2. [ᾡ εαν. *Græci scribunt* ᾡ αν θελω, *cui quidèm velim.* εαν *in talibus vix reperietur ap. Veteres. Valck.*]

7 *Conf. Apoc. iii.* 9. *xv.* 4. [*Legat mibi quis omnes Scriptores Græcòs, nusquam inveniet phrasin* προσκυνειν ενωπιον τινος, *positam pro adorare aliquem. Est phrasis iterum pura puta Hebraïca. Valck.*]

8 οπισω μου. *Coll.* 3 *Reg. xiv.* 9. *Alex. Esa. xxxviii.* 17.

9 *Conf. Ezech. viii.* 3. *etc.* [πτερυγιον· ακρωτηριον. *Hesych.*]

11 [προσκοψῃς προς λιθον. κ. τ. λ. *Suid.* το σμικροτατον δε δια του προσκοψαι τῳ λιθῳ δεδηλωκε.]

13 και αφιστατο απ' αυτου το πνευμα το πονηρον. 1 *Reg. xvi.* 23. *Ps. vi.* 8. [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. *Conf. Nicod. Evang. cap.* 20, 21.]

14 ουκ εν δυναμει μεγαλῃ, ουδε εν ισχυϊ, αλλ' εν Πνευματι μου. *Zach. iv.* 6. ὑπο πνευματος δυναμεως σου. *Sap. xi.* 20. και ὑπεστρεψεν Ιωσηφ εις Αιγυπτον. *Gen. l.* 14. [ερρωσθε μοι εν δυναμει Πνευματος. *Ign. Smyrn.* 13.] *Conf. Matt. ix.* 26. 3 *Reg. xviii.* 46.

15 και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, κ. τ. λ. 2 *Par. xvii.* 9. *Conf. cap. v.* 15. *vii.* 17.

16 *Conf. Act. xvii.* 2. [Βασιλευς βασιλεων Ξερξης Εσδρᾳ ἱερει και αναγνωστῃ του θειου νομου, χαιρειν. *Jos. Ant. xi.* 5. 1.]

17 [Μωϋσης—εσημειωσατο εν ταις ἱεραις βιβλοις. *Clem. Rom. i.* 43.] τον τοπον = την περιοχην. *Act. viii.* 32. [τοπος· ἡ ἑκαστου λογου περιοδος. *Suid.* = χωρα. *Jos. Ant. i.* 8. 3. εν ἑτερῳ τοπῳ λεγει. *Clem. Rom. i.* 8. 29. 46. επετελεσθη το γεγραμμενον. 13.] *Conf.* 1 *Mac. i.* 56. Ἡσαϊας ὁ προφητης ὁ μεγας. *Sir. xlviii.* 22.

18 [*προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ῳ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. Ign. Smyrn.* 7. *Philad.* 9. *Magn. viii.* 9. *Polyc. Phil.* 6.]

19 [*δεκτον· ευπροσδεκτον. Hesych.*] *καιρος ευπροσδεκτος.* 2 *Cor. vi.* 2. *Conf. Lev. xxv.* 9-15. 1 *Pet. ii.* 9. *Act. x.* 38. 2 *Pet. ii.* 9.

20 *Conf. Act. vi.* 15. [*εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. Ign. Philad.* 11. *εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. Trall.* 2. Εκαθισε *consedit. Hâc vi neutrâ verbum viguit in communi dialecto, in Atticâ significans activâ vi, collocare. Utrâque significatione reperietur verbum in Libb. sac. Deus Pater Filium suum, in cœlum relatum, ad dextram suam dicitur καθισαι, collocare; sed idem ille Jesus, Dominus et Christus factus, etiam dicitur ipse ad dextram Patris καθισαι, sedere, suâ ipsius virtute Divinâ. Valck.*] *Coll. Ephes. i.* 20. *cum Heb. i.* 3. *ατενιζοντες. Coll. Act. i.* 10. *iii.* 12.

21 *εν γραφῃ αληθειας. Dan. x.* 21. *κατα την γραφην βιβλου* Μωυση. *Esd. vi.* 18. *και ανεγνω* Σοφονιας *το βιβλιον εις τα ωτα* Ἱερεμιου. *Jer. xxxvi.* 29. [*ηρξατο λεγειν προς αυτους, ὁτι κ. τ. λ. Jos. Ant. viii.* 12. 2. *πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη ἁυτη. Clem. Rom. i.* 23. *λεγει γαρ ἡ γραφη.* 34. 35.] *Cap. iii.* 8.

22 *Conf. Joan. vii.* 15. 27. 31. *Sir. xiii.* 23. [*οἱ και μαρτυρουσιν ὑμιν. Ign. Philad.* 11.] *Coll. Act. xv.* 8. [*παν γαρ ῥημα ὁ εξαφηκεν εκ του στοματος αυτου, και ετελειωθη και τελειωθησεται. Mart. Polyc.* 16.] *Coll. Judith viii.* 28. [*Nicod. Evang. cap. i.*]

23 *και μη ῥητινη ουκ εστιν εν* Γαλααδ, *η ιατρος ουκ εστιν εκει; κ. τ. λ. Jer. viii.* 22. *και ιασατο ὁ* Θεος *τον* Αβομελεχ, *κ. τ. λ. Gen. xx.* 17. *Num. xii.* 13-15. 4 *Reg. xx.* 5-8. *Coll. Matt. xxvii.* 42.

24 *Conf. Exod. xxxii.* 1. *Act. vii.* 40.

25 *εν ταις ἡμεραις* Δαυιδ. 2 *Reg. xxi.* 1. *Conf. Apoc. xi.* 6. [*επ' αληθειας = αμην. επι δυο ὡρας. Mart. Polyc.* 7.] *Act. xix.* 10.

26 *ει μη = αλλα. Conf. Matt. xii.* 4. *Marc. xiii.* 32. *Esa. vi.* 8. *Jer. i.* 7. 1 *Reg. xvi.* 1. *Esa. lv.* 11. [*Plin. Hist. Nat. v.* 17.] *CITAT.*

27 *επι* Ελισσαιου. *Conf. Marc. ii.* 26. [*τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. Mart. Polyc.* 20.] *Coll. Num. xxii.* 38.

28 *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 8. *Act. vii.* 54. *Marc. xii.* 12. *εγνωσαν γαρ ὁτι προς αυτους την παραβολην ταυτην ειπε. Cap. xx.* 19. *Coll.* 2 *Reg. xii.* 7. *Ezech. iii.* 26, 27.

29 *Conf. Act. vii.* 58. *xiii.* 50. *Joan. xvi.* 2. *= εις το ειναι τα παντα. Sap. i.* 14. *κατακρημνισαι.* 4 *Mac. iv.* 25.

31 *Conf.* 2 *Par. xvii.* 9. [*τοις σαββασιν. Jos. Vit.* § 54. *μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ* Κυριος *διδασκων. Polyc. Phil.* 2.]

32 *εν εξουσιᾳ = φωνη* Κυριου *εν ισχυϊ. Ps. xxviii.* 4. [*εκπληττεσθαι τους ακουοντας. Mart. Polyc.* 7. *ου προς σαρκα ὁ λογος, αλλα προς* Θεον. *Ign. Magn.* 5.] *Conf. Marc. x.* 24. *Gen. xli.* 38.

34 *Conf. Jud. vi.* 22. Ααρων τον ἁγιον Κυριου. *Ps. cv.* 16. [εα. αφες. *Hesych.* συγχωρει. *Suid. Nicod. Evang. cap.* 20.]

35 [και ελθοντος του Ιησου πολλοι διαμονιζομενοι και ποικιλαις νοσοις κατακειμενοι εθεραπευθησαν παροντος αυτου. *Nicod. Evang. cap.* 6.] *Conf. Marc. ix.* 25. *Act. xvi.* 18. *Apoc. ii.* 13. φιμωθητι. *Coll. Sir. xx.* 29. *Job. i.* 12.

36 τοις της θαλασσης κυμασιν επιτασσειν. 2 *Mac. ix.* 8. *Coll. Cant. vi.* 3. *Mal. iii.* 16. *Act. xxviii.* 29. [θαμβος· θαυμα, επιπληξις. *Hesych.*] εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ.τ.λ. *Sir. xxxix.* 28. [δαιμονια αυτῳ ὑποτασσεται. *Nicod. Evang. p.* 562.]

37 ηχος = φωνη, *Gen. xlv.* 16. *Jer. iv.* 15. ηχος. *Job. xxxix.* 24. *Sym. Ps. xvii.* 14. *Id. Conf. cap. v.* 15.

38 [επεβοων και ηρωτων τον Ασιαρχην. *Mart. Polyc.* 12.] *Coll. Act. xxviii.* 8. 2 *Reg. xii.* 16. [συνεχομενος· αρρωστων. *Suid.*]

39 [παραχρημα. *Mart. Polyc.* 13.] *Esa. xxx.* 13. ου φοβηθησῃ— απο συμπτωματος και δαιμονιου μεσημβρινου. *Ps. xc.* 5, 6.

40 το ησθενηκος ουκ ενισχυσατε. *Ezech. xxxiv.* 4. ὁ σος Κυριε λογος παντα ιωμενος. *Sap. xvi.* 12.

41 [εποιησε (ὁ Ιησους) μοι (Διαβολῳ) και πολλα κακα εν τῳ ανωθεν κοσμῳ τοις βροτοις συναναστρεφομενος· ὁπου γαρ ηὑρισκε τους εμους δουλους, εδιωκεν αυτους, και ὁσους ανθρωπους εποιουν εγω κυλλους—ιατο αυτους. *Nicod. Evang. cap.* 20.] συ γαρ ει Θεος, και ουκ ῃδειμεν, ὁ Θεος του Ισραηλ σωτηρ. *Esa. xlv.* 15. *Coll. Job. i.* 6. *Jac. ii.* 19.

42 ου μη σε αποστειλω, εαν μη με ευλογησῃς. *Gen. xxxii.* 26. εζητουν. *Coll.* 2 *Tim. i.* 17.

43 εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, και εδωκεν αυτῳ γνωσιν ἁγιων. *Sap. x.* 10. [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι. κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.]

ΚΕΦ. ε. 5.

1 COLL. 4 *Reg. ii.* 9. *Neh. viii.* 2, 3. επικεισθαι αυτῳ. *Coll. Marc. v.* 31. *xii.* 37.

2 [δικτυον. *Jos. Ant. ix.* 4. 6. εκειθεν δε αποβας ὁδευει. *Bell. iv.* 11. 5.] *Coll.* 2 *Reg. xix.* 24. *Esa. xix.* 8.

3 [εδιδασκεν ακριβως και βεβαιως. *Polyc. Phil.* 3.]

5 [ὑπηκοον—τοις ῥημασι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10.] ουκ επ' αρτῳ μονῳ ζησεται ὁ ανθρωπος, αλλ' επι παντι ῥηματι κ. τ. λ. *Deut. viii.* 3. επιστατα. *Jer. xxxvi.* 26. *Conf. Ps. lxvii.* 11. ῥηματι Θεου. *Heb. xi.* 3. *Coll. Joan. xxi.* 3.

6 *Conf. Ps. viii.* 6-8. *xciv.* 5.

7 [ενευσε τοις νεανισκοις. *Jos. Ant. xvi.* 4. εβυθισθησαν εις θαλασσαν ερυθραν. *Clem. Rom. i.* 51. συλλαμβανει· βοηθει. *Hesych.*]

8 *Conf. Jud. vi.* 22. *xiii.* 22. 3 *Reg. xvii.* 18. *Ps. vi.* 8. *Job. xlii.* 6. *Dan. x.* 8. *Coll. Matt. iii.* 11. *viii.* 8. *Conf. cap. vii.* 6. [εγω δε αισχυνομαι εξ αυτων λεγεσθαι, ουδε γαρ αξιος ειμι, ων εσχατος αυτων, και εκτρωμα· κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 9.]

9 ευφραινομεθα δε επι τῃ δοξῃ ὑμων. 1 *Mac. xii.* 12. *Coll. Ps. xxxi.* 7. *xxxix.* 12. [αγραν καλουσιν, αφ' ὡν ευαγρια, και πολυαγρια. *Pollux. lib.* 5. *cap.* 1.]

10 *Coll. Marc. i.* 17. εσῃ ζωγρων. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 26. [αγελαρχησεις ουκ ασημου και αλογου—δοκιμου δε και λογικης—αγελης. *Philo de Somn.* αγελης καλης ἡγουμενος. *Mart. Ign.* 2.]

11 [ὁς απο Συριας ακολουθει μοι, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad sub. fin.*]

12 [αλλα συ δεσποτα, (δυναμις γαρ σοι τουτων ιασιν εὑρειν,) το τε παρον ἡμων λυπηρον, νικην παρασχομενος, κ. τ. λ. *Jos. Ant. v.* 1. 13.] *Coll.* 1 *Reg. xxv.* 23, 24. 4 *Reg. v.* 3-27.

13 λουσαι και καθαρισθητι. 4 *Reg. v.* 13. [λεπρος ημην, και εθεραπευσε με λογῳ. *Nicod. Evang. cap.* 6.]

14 καθως. *Matt. xxi.* 6. *Coll. viii.* 4. *xvii.* 14. *Marc. i.* 44. εις μαρτυριον. *Sophon. iii.* 8. και δειξει τῳ ἱερει. *Lev. xiii.* 49. *CITAT.*

15 [εν δε τουτῳ και λογος *(rumor)* εγενετο κατα την πολιν την Ἱερουσαλημ. *Jos. Ant. xv.* 3. 7.] *Act. xi.* 22. ἑως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. *Conf. Deut. vii.* 15. [επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Coll. Cap. iv.* 37.

16 [και ὑπεξηλθεν εις αγριδιον ου μακραν απεχον απο της πολεως, και διετριβε μετ' ολιγων νυκτα και ἡμεραν ουδεν ἑτερον ποιων, η προσευχομενος περι παντων, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 5.]

17 αυτος. *Coll. cap. i.* 17. *vi.* 19. 1 *Joan. ii.* 6. 8. 2 *Par. xvii.* 9. *Sap. xvi.* 12. δυναμις. *Coll. Marc. v.* 30. *Cap. vi.* 19. *viii.* 46.

18 *Coll. Deut. xxxii.* 36. [*Nicod. Evang. cap.* 6.]

19 [εμπροσθεν του ναου. *Clem. Rom. i.* 41. δια ποιας (*sc.* ὁδου). των δε Ιουδαιων απο δωματος επι δωμα διαπηδωντων. *Jos. Ant. xiii.* 5. 3. αναβας γαρ επι το τεγος, κ. τ. λ. *Bell. ii.* 21. 5.] *Coll. Matt. x.* 27.

20 [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. αναζωπυρησατω ουν ἡ πιστις αυτου εν ἡμιν, κ. τ. λ. 27. *Ign. Ephes.* 14. το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. *Magn.* 6. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, κ. τ. λ. *Philad.* 8.] *Coll. Matt. ix.* 2. *Job. xlii.* 10.

21 *Conf. Joan. x.* 33. *Exod. xxxiv.* 7. *Num. xiv.* 18. [= λεγει ὁ Πιλατος τοις Ιουδαιοις, Ει οὑτος ὁ λογος βλαφημος εστι, περι της βλαφημιας λαβετε αυτον ὑμεις, και απαγαγετε εις την συναγωγην

ὑμων, και κατα τον νομον ὑμων κρινατε αυτον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 546. *Thilo.*] ηρξατο. *Coll. cap. iii.* 8.

22 συ συνηκας τους διαλογισμους μου κ. τ. λ. *Ps. cxxxviii.* 2. *Joan. vi.* 61. [ιδωμεν πως εγγυς εστιν, και ότι ουδεν λεληθεν αυτον των εννοιων ἡμων, ουδε των διαλογισμων ών ποιουμεθα. *Clem. Rom. i.* 21.] *Coll. Jer. iv.* 14. *Prov. xxvi.* 4, 5. *Sap. ix.* 16.

24 ἱνα ιδωσι—ότι χειρ Κυριου εποιησε ταυτα. *Esa. xli.* 20. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 4.]

25 [ευλογω σε, δοξαζω σε. *Mart. Polyc.* 14. δοξαζει τον Θεον και Πατερα. 19. 20.]

26 [ιδωμεν το παραδοξον σημειον. *Clem. Rom. i.* 25.] νυν γινεται, και ου παλαι, και ου προτεραις ἡμεραις ηκουσας αυτα. *Esa. xlviii.* 7. τα παραδοξα και θαυμασια εργα. *Sir. xliii.* 25-31. [και αλλα πολλα ποιει παραδοξα. *Act. Thom.* § 20.] αυτο παραδοξον εφανη ἡμιν. *Ps. cxvii.* 23. *Aquil. Conf. Deut. x.* 21. *xxviii.* 28. *Jer. v.* 30. *Apoc. xi.* 13. *Act. xix.* 17. [παραδοξον· θαυμαστον, απροσδοκητον. *Suid.*]

27 ει τι αλλο ετελωνειτο εν Ἱερουσαλημ, μηκετι τελωνεισθω. 1 *Mac. xiii.* 39. = εις αυτο τουτο (φορους) προσκαρτερουντες. *Rom. xiii.* 6. [ὁ τελωνης Ιωαννης. *Jos. Bell. ii.* 14. 4.]

28 *Coll. Phil. iii.* 8. αναστας. *Cap. i.* 39. *sup. v.* 11.

29 *Conf.* 1 *Esd. iii.* 1. [δοχην. *Vocab. ideo notandum est, quia Vet. Græcis hôc sensu non adhibitum, ex Alexandrinâ fluxisse videtur dialecto. Valck.* δοχην· αριστον. *Hesych.*] *Conf. cap. xiv.* 13.

30 *Conf. Marc. ii.* 16. [*Coll. Lardner. lib. i. cap. iv.* § 3.]

31 [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7.] *Coll. Marc. i.* 34.

32 [οἱ δε μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων. *Clem. Rom. i.* 7. και ἑτερα δε γραφη λεγει, "ότι ουκ ηλθον καλεσαι δικαιους, αλλα ἁμαρτωλους." *ii.* 2.] *Conf. Sir. xx.* 9. *Comp.*

34 [ποιησαι νηστευειν. *Coll. Jos. Ant. ii.* 9. 5.] νυμφιος εκ του κοιτωνος (νυμφωνος. *Bas.*). *Joel. ii.* 16. = ὁ φιλος του νυμφιου. *Conf. Joan. iii.* 29. [ὁ δε βασιλευς ακοντα αυτον απηγαγεν εις τον νυμφωνα, όπως ευξηται ὑπερ αυτων. *Act. Thom.* § 9.]

36 ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. *Sir. xiii.* 15-18. ει δε μηγε. *Coll. Matt. vi.* 1. [ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα ᾐ. *Ign. Ephes. v.*]

38 [ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντεις, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες—ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου—πως ἡμεις δυνησομεθα ζησαι χωρις αυτου; κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 9. βλητεον. *Conf. Buttm.* § 102. 134. 8. = νομιστεον. *Ign. Fragm.* 5.]

39 *Conf. Jer. xxiv.* 2-5. *Joan. ii.* 9, 10. [ὁ τῃ παλαιοτητι του νομου συνεθισθεις, ουκ ευθυς δυναται την καινοτητα του Ευαγγελιου βασταζειν· οιεται γαρ χρηστοτερον εκεινον, δια την συνηθειαν. *Euthym.*]

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΠΕΔΙΟΝ σποριμον. *Ezech. xvii.* 5. *Comp.* [σαββατῳ δευτεροπρωτῳ. *Conf. Grot. et Schmid. ad loc.*]

2 [ουκ εστιν δε ἡμιν ουτε εν τοις σαββασιν, ουτε εν τῃ ἑορτῃ ὁδευειν. *Jos. Ant. xiii.* 8. 4.]

4 και παντα ὁσα διεστειλατο αυτοις ὁ Θεος εν τοις νομοις αυτου μη φαγειν—και τας απαρχας του σιτου—ἁ διεφυλαξαν ἁγιασαντες τοις ἱερευσι—ὡν ουδε ταις χερσι καθηκεν αψασθαι ουδενα των εκ του λαου. *Judith xi.* 12, 13. και εδωκεν αυτῳ—τους αρτους της προθεσεως, κ. τ. λ. 1 *Reg. xxi.* 6. *Coll. Matt. xii.* 4. *CITAT.*

6 *Conf.* 2 *Par. xvii.* 9. [την δε ἑβδομην των ἡμερων ανιεμεν τῃ μαθησει των ἡμετερων εθων και νομων, μελετην ὡσπερ αλλου τινος και τουτων αξιουντες ειναι, δι' ὡν ουχ ἁμαρτησομεθα. *Jos. Ant. xvi.* 2. 4. *p.* 710. *Huds.*]

7 παρετηρουν. *Coll. Gal. ii.* 4. [τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννηθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι υἱον Θεου και βασιλεα· ου μονον δε τουτο, αλλα και τα σαββατα βεβηλοι, και τον πατριον νομον βουλεται καταλυσαι. Και γαρ νομον εχομεν εν σαββατῳ μη θεραπευσαι τινα, οὑτος δε χωλους και παραλυτικους και τυφλους και κυρτους και λεπρους και δαιμονιζομενους εθεραπευσεν εν σαββατῳ κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 1.]

11 τι αν ποιησειαν. *Coll. Gen. xxiii.* 15. *Job. xxxiii.* 23.

12 [τας Προσευχας ποιεισθαι προς τῃ θαλασσῃ κατα το πατριον εθος. *Jos. Ant. xiv.* 10. 23. κατα την επιουσαν ουν ἡμεραν συναγονται παντες εις την Προσευχην, κ. τ. λ. *Vit.* 54. το μεν νυκτος τι πραξαι, νυκτερευσαι· το δε δι' ὁλης νυκτος, διανυκτερευσαι. *Pollux.*] τοπος προσευχης. 1 *Mac. iii.* 46. *Conf. Act. xvi.* 13. 16. = ὁ οικος του Θεου. [διανυκτερευοντες· αγρυπνουντες πασαν την νυκτα. *Hesych.*]

13 τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20. [λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους αποστολους. *Clem. Rom. i.* 5. κ. τ. λ. οἱ αποστολοι απο του Χριστου. 42. 44.

16 [οἱ δε προδοντες αυτον, την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.]

17 *Conf. Gen. xlix.* 13. εγω γαρ ειμι Κυριος ὁ Θεος σου ὁ ιωμενος σε. *Exod. xv.* 26. των κατοικουντων την Ιουδαιαν και Ιερουσαλημ. 1 *Mac. iii.* 34. 2 *Mac. i.* 10.

18 *και το* Πνευμα *το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. Zach. xiii.* 2. *Sir. xxxix.* 28. *Act. v.* 16. *οχλουμενοι.* 2 *Mac. x.* 31. *Ald.*

19 *πνευμα γαρ παρ' εμου εξελευσεται, κ. τ. λ. Esa. lvii.* 16. *ὁτι εξηλθεν εν εμοι χειρ* Κυριου. *Ruth. i.* 13. *δυναμις. Coll. cap. v.* 17. *viii.* 46.

20 *οἱ πτωχοι τῳ πνευματι. Matt. v.* 3. [*μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι. Clem. Rom. i.* 44. 50.] *Ps. cxviii.* 1, 2.

21 *οἱ πεινωντες την δικαιοσυνην. Matt. v.* 6. *ὁτι εχορτασε ψυχην κενην, και πεινωσαν ενεπλησεν αγαθων. Ps. cvi.* 9. *Esa. lv.* 1. *Deut. viii.* 2, 3. *καρδια σοφων εν οικῳ πενθους, και καρδια αφρονων εν οικῳ ευφροσυνης. Eccles. vii.* 5. *Job. xxii.* 28.

22 *ωνειδισαν το ανταλλαγμα του* Χριστου *σου. Ps. lxxxviii.* 51. [*Conf. Biel et Schleus. ad loc. οὑτος εστιν ὁ της ασεβειας διδασκαλος, ὁ πατηρ των* Χριστιανων, *κ. τ. λ. Polyc. Mart.* 12.] *Conf. Judith viii.* 8. *Jacob. ii.* 7. 1 *Cor. iv.* 3. [*Polyc. Phil.* 8.]

23 [*και ὑπο πληθους και μεγεθους χαρας ανασκιρτωσις. Philo.*] *ὡς αμνοι διεσκιρτησαν, αινουντες σε* Κυριε *τον ῥυομενον αυτους. Sap. xix.* 9. *εγω ὑπερασπιζω σου· ὁ μισθος σου πολυς εσται σφοδρα. Gen. xv.* 1. [*ταυτα· τα ισα, τα ὁμοια. Hesych.*] *Coll. Ps. cxiii.* 4. *Cap. xvii.* 30. 1 *Thess. ii.* 14. *Matt. xxiii.* 29-32.

24 *Conf. Sir. xli.* 8. *Jacob. v.* 1. *πλην. Dan. iv.* 12. *τοις πλουσιοις. Coll. Marc. x.* 24. *Cap. xvi.* 25.

25 *Conf. Job. xx.* 5. *ουαι ἡμιν, κ. τ. λ.* 1 *Reg. iv.* 8. *Jer. iv.* 13. *et sæp. εν ευφροσυναις ου προσμιγνυται λυπη, τελευταια δε χαρα εις πενθος ερχεται. Prov. xiv.* 13. *xvi.* 25.

26 *Conf.* 2 *Par. xviii.* 7. [*εγκωμιαζει· επαινει, καλως λεγει. Hesych.*] *Coll. Jac. iv.* 4. [*εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. Clem. Rom. ii.* 2. 6. *εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν* Θεου, *ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. Ign. Magn.* 5.]

27 [*αυτοι τε και οἱ ακουοντες αυτων. Clem. Rom. ii.* 10. *Ign. Ephes.* 15. *fin. εν αγαπῃ ακουσαι μου. Trall.* 12. *αγαπωσι* (*οἱ* Χριστιανοι) *παντας, και ὑπο παντων διωκονται, κ. τ. λ. Epist. ad Diogn.* § 5. Χριστιανοι *τους μισουντας αγαπωσιν.* § 6.]

28 [*και εαν θελῃ τις κακοποιησαι ὑμας,—ευχεσθε ὑπερ αυτου, κ. τ. λ. Test. XII Patr. p.* 722. *ὑπομενοντες την πασαν επηρειαν του αρχοντος του αιωνος τουτου. Ign. Magn.* 1. *επηρεαζειν. Coll. Valck. Schol. ad loc.*] *αντι του αγαπᾳν με, ενδιεβαλον με, εγω δε προσηυχομην. Ps. cviii.* 4. *Rom. xii.* 20. *Prov. xxv.* 21, 22.

29 *Conf. Thren. iii.* 30. *Matt. v.* 39, 40.

30 [*παντι αιτουντι σε—διδου. Barnab. Epist.* § 19.] *ὁτι σα τα παντα, κ. τ. λ.* 1 *Par. xxix.* 14. *αιροντος. Cap. ix.* 3. *ἡ δε θυρα μου παντι ελθοντι ανεῳκτο. Job. xxxi.* 32.

31 *Conf. Sir. vii.* 28. καθως. *Matt. xxi.* 6. ει εστι σοι οικετης, αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir. xxx.* 31. *Philem.* 17.

32 [και γαρ. *Test. XII Patr. p.* 535.] ποια τουτων ἱλεως γενωμαι σοι; *Jer. v.* 7. [καλους μαθητας εαν φιλῃς, χαρις σοι ουκ εστιν· μαλλον τους λοιμοτερους εν πρᾳοτητι ὑποτασσε. *Ignat. Polyc.* 2.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 20. *Tob. iv.* 17. *Sir. xii.* 1-5.

33 τα αγαθα εκεινα ὁσα αν αγαθοποιησῃ Κυριος ἡμας. *Num. x.* 32. [αργησωμεν απο της αγαθοποιιας; *Clem. i.* 33.]

34 [και τουτων απελαβον επι μηνας ἑξ. *Jos. Ant. xi.* 6. 2. και προτρεπει—ανειμεναις χερσι και γνωμαις, μαλιστα μεν χαριζεσθαι τοις δεομενοις, λογιζομενους ὁτι και ἡ χαρις τροπον τινα δανειον αποδοθησομενον εν καιρῳ βελτιονι αναγκης, ἑκουσιῳ διαθεσει του λαβοντος. *Philo de Caritat. p.* 701.]

35 δανειζει Θεῳ ὁ ελεων πτωχον, κατα δε το δομα αυτου ανταποδωσει αυτῳ. *Prov. xix.* 17. ελεος ανθρωπου επι τον πλησιον αυτου, ελεος δε Κυριου επι πασαν σαρκα, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 13. [προς τας οργας αυτων ὑμεις πρᾳεις, προς τας μεγαλορρημοσυνας αυτων ὑμεις ταπεινοφρονες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 10.] *Coll. Ose. xi.* 1. [ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκου. *Psalt. Sal. xiii.* 8.] *Coll. cap. xxiii.* 34.

36 *Coll. Matt. vi.* 2-4. *Ephes. v.* 1.

37 *Coll. Sir. vi.* 2-5. *vii.* 1. [*Polyc. Phil.* 2.]

36—38 ὁτι ελεημων και οικτιρμων Κυριος ὁ Θεος ἡμων. 2 *Par. xxx.* 9. διοτι οικτιρμων και ελεημων ὁ Κυριος, και αφιησιν ἁμαρτιας, και σωζει εν καιρῳ θλιψεως. *Sir. ii.* 11. [ὁ οικτιρμων κατα παντα και ευεργετικος Πατηρ εχει σπλαγχνα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23.]

38 [ελεειτε, ἱνα ελεηθητε, αφιετε ἱνα αφεθῃ ὑμιν· ὡς ποιειτε, οὑτω ποιηθησεται ὑμιν, ὡς διδοτε, οὑτως δοθησεται ὑμιν, ὡς κρινετε, οὑτως κριθησεται ὑμιν, ὡς χρηστευεσθε, οὑτως χριστευθησεται ὑμιν, ᾡ μετρῳ μετρειτε, εν αυτῳ μετρηθησεται ὑμιν. *Clem. Rom. i.* 13.] *Conf. Sap. vi.* 10. *Ruth. iii.* 15. 4 *Reg. iv.* 39. *Prov. xvi.* 33. *Esa. lxv.* 6, 7. *Matt. vi.* 14, 15. [*Laudat. Polyc. Phil. ap. Matt. vii.* 2. *Coll.* το ὑπερεχον του χειλους του μεδιμνου. *Job. xxviii.* 18. *ap. Montfauc.* ὑπερεκχυνειν *est eximiè supra modum effundere. Quicquid modum excedit præpositione istâ verbis accedente significatur. Valck.*]

39 [εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ᾽ οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6.] *Coll. Rom. ii.* 20, 21. *Apoc. iii.* 17.

40 [της τελειας του μαθητου ταξεως. *Mart. Ign.* 1. μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. *Magn.* 10. ἱνα εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ephes.* 2. ενοησα γαρ ὑμας κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει, ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ

σταυρῳ Κυριου Χριστου Ιησου, *κ. τ. λ. Smyrn.* 1. *Χριστου, του μονου διδασκαλου ἡμων. Magn.* 9.] *Coll. cap. xvi.* 8. 2 *Tim. iii.* 17. *Heb. xiii.* 21.

42 *Conf. Jacob. iii.* 17. *δυνασαι. Exod. viii.* 26. *Coll. Marc. xii.* 19.

43 [*τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν, η τινα καρπον αξιον οὑ ἡμιν αυτος εδωκεν; κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 1. *Ign. Ephes.* 8.]

44 *βατος. Deut. xxxiii.* 16. *και εσται ὡς το ξυλον το πεφυτευμενον παρα τας διεξοδους των ὑδατων, ὁ τον καρπον αυτου δωσει εν καιρῳ αυτου.—ουχ ὁυτως οἱ ασεβεις, ουχ ὁυτως, αλλ' η ὡς ὁ χνους κ. τ. λ. Ps. i.* 3, 4. [*Ign. Trall.* 11. *Philad.* 3.]

45 *εν καρδιᾳ αγαθῃ ανδρος σοφια, εν δε καρδιᾳ αφρονων ου διαγνωσκεται. Prov. xiv.* 33. [*επι το αγαθον διορθωσωμεθα—το επιεικες της γλωσσης αυτων δια φωνης φανερον ποιησατωσαν. Clem. Rom. i.* 21. *ὁ αγαθος εργατης κ. τ. λ.* 34.] *Conf. Sir. xvii.* 5, 6. *xxxi.* 4. *xxxvi.* 15. *Jacob. iii.* 11, 12. *Ephes. iv.* 29. *Esa. lix.* 13. *Matt. xv.* 19. *γεωργιον ξυλου εκφαινει ὁ καρπος αυτου, οὑτως λογος ενθυμηματος καρδιας ανθρωπου. Sir. xxvii.* 6. [*Ign. Ephes.* 8.]

46 [*μη λαλειτε* Ιησουν Χριστον, *κοσμον δε επιθυμειτε. Ign. Rom.* 7.] *τῳ δε ἁμαρτωλῳ ειπεν ὁ* Θεος, Ἱνατι *συ διηγῃ τα δικαιωματα μου; κ. τ. λ. Ps. xlix.* 16. *ἱνατι λαλειτε προς με; παντες ὑμεις ησεβησατε, κ. τ. λ. Jer. ii.* 29. [*Laudat. Ignat. Voss. Edit. p.* 144. *πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι* Χριστιανους, *αλλα και ειναι. Ign. Magn.* 4. *Rom.* 4.]

47 [*εκεινοις δε ὑπεδεικνυτο ὑπο του* Κυριου. *Mart. Polyc.* 2.]

48 [*πλημμυρα· πληθος ὑδατων. Schol. inundatio. Gloss. Vet. ὁς εσκαψε και εβαθυνε i. e. altè effodit. Nam εσκαψε και εβαθυνε positum est pro βαθεως εσκαψε. Solent Hebræi, eorumque invitatu Interpp. Alex. duo verba ita conjungere, ut alterum obtineat vim adverbii. Vid. Glass. Phil. Sac. p.* 272. *Vorst. de Hebr. p.* 594. *Ita Judd. xiii.* 10. *Kuinoël.*]

49 *προσρηξεις. Ps. ii.* 9. *Aquil. Conf. Sir. xl.* 13. *ῥηγμα. Amos. vi.* 11. *Alex.* [*τον ασφαλη του ιδιου βουληματος θεμελιον. Clem. Rom. i.* 33.] *ὑπερ ταυτης προσευξεται προς σε πας ὁσιος εν καιρῳ ευθετῳ· πλην εν κατακλυσμῳ ὑδατων πολλων προς αυτον ουκ εγγιουσι. Ps. xxxi.* 6.

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 COLL. *Deut. xxxii.* 45. [*ακοη· λεγεται και το ους ὁλον. Etym. Magn. Sic* 1 *Reg. xx.* 2. *Alexandrini vertunt το ωτιον μου· sed Sym. εις ακοην μου. Kuinoël.*]

2 *μελλων δε ταις πληγαις τελευταν.* 2 *Mac. vi.* 30. [*δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει. Ign. Polyc.* 4.]

3 *διασωσῃ. Conf. Matt. xiv.* 36. *οἱ πρεσβυτεροι των* Ιουδαιων. 1

Esd. vi. 5. [ερωτων αυτον *pro* ερωτωντας, *qui rogarent. Verbis mittendi junguntur nominativi participiorum ad mittentem relati, quoniam is qui mittit, eorum qui mittuntur ore loqui existimatur. Sic infra, ver.* 6. *Coll.* 2 *Reg. iii.* 12. *Kuinoël.*] ει εστι σοι οικετης, εστω ὡς συ. *Sir. xxxiii.* 30.

4 *Conf. Apoc. iii.* 4. [σπουδαιως. *Mart. Ign.* 6. ὁ Θεου αξιος και ὑμων, ὁν εξεμπλαριον της αφ' ὑμων αγαπης απελαβον, κ. τ. λ. *Ephes.* 2.] *Coll. Jac. v.* 16. *Sir. xxxii.* 17.

5 [ετιμα γαρ ἡμων το εθνος, κ. τ. λ. *Jos. cont. Ap. ii.* 4.] ανηρ φιλοπολιτης —και—Πατηρ των Ιουδαιων προσαγορευομενος. 2 *Mac. xiv.* 37. *Tob. xiv.* 7. *Conf.* 1 *Mac. xi.* 21.

6 εγω δε ειμι γη και σποδος. *Gen. xviii.* 27. *xxxii.* 10, 11. [τις ἱκανος εν αυτῃ [αγαπῃ] ἑυρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50. ου μακραν απεχον απο της πολεως. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Ps. cii.* 12. *Deut. xiv.* 24. *alii.* [σκυλλου· ενοχλει. *Hesych.*] *Conf. cap. v.* 8. 2 *Reg. vii.* 18. 1 *Par. xvii.* 16.

7 [δια λογου μονου ιατο αυτους. *Nicod. Evang. p.* 706. *Thilo.*] ἡγημαι δε εμαυτον γην και σποδον. *Job. xlii.* 6. [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης, του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 14.] ὁ Θεος δεομαι σου· ιασαι αυτην. *Num. xii.* 13.

8 [εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις. *Mart. Polyc.* 10.] εν τῳ οικῳ αυτου, και εν πασῃ τῃ εξουσιᾳ αυτου. 4 *Reg. xx.* 13. *Gen. xlix.* 10. *Sym. Conf. cap. xvii.* 9.

9 *Conf. Matt. viii.* 10. *xix.* 30. *Sir. xlvii.* 17.

11 [*Per* τους μαθητας, *ut vocula* ἱκανοι *docere videtur, non tantùm Apost. intelligendi sunt, sed alii quoque Christ. sectatores. ut Act. xi.* 26. *Joan. vi.* 66. ἱκανος *est id. qd.* πολυς, *quæ duo vocabula sæpiùs inter se permutantur. Coll. cap. viii.* 22. *Matt. viii.* 30. *Ezech. i.* 24. *Aq. Sym. Kuinoël.*]

12 και αὑτη ην μονογενης αυτῳ. *Jud. xi.* 34. *Bar. iv.* 16. 3 *Reg. xix.* 19. [*Coll. Krebs. p.* 80. του παιδος αυτῃ καταπεσοντος. *Jos. Ant. viii.* 13. 3.] γυνη χηρα. 2 *Reg. xiv.* 5. 3 *Reg. xvii.* 9. κ. τ. λ.

13 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν Χριστῳ Ιησου. *Ign. Philad.* 10.]

14 [σορος· μνημα, θηκη. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Par. xvi.* 14. εστησαν. *Coll. Dan. viii.* 17. *Matt. xx.* 32. *Marc. x.* 49. [ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει. *Ign. Trall.* 9.]

15 και εδωκεν αυτο (το παιδαριον) τῃ μητρι αυτου. 3 *Reg. xvii.* 23.

16 [κηρυξατε εν Ἱερουσαλημ φωνην ευαγγελιζομενου, ὁτι ηλεησεν ὁ Θεος εν Ισραηλ εν τῃ επισκοπῃ αυτων. *Psalt. Sal. xi.* 2.] ιδοντες ταραχθησονται φοβῳ δεινῳ, και εκστησονται επι τῳ παραδοξῳ της

σωτηριας. *Sap. v.* 2. και ηγειρε Κυριος σωτηρα τῳ Ισραηλ. *Jud. iii.* 9. 15. *Coll. Exod. iv.* 31. *xiii.* 19. *Marc. iv.* 41. *Cap. i.* 68, 69.

17 ὁ λογος (*rumor*). *Cap. v.* 15.

19 [οὗ (Χριστου) και οἱ προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. *Ign. Magn.* 9.] προσεδοκων το σωτηριον σου, Κυριε. *Ps. cxviii.* 166. ἑως εαν ελθῃ,—και αυτος προσδοκια εθνων. *Gen. xlix.* 10.

20 [*Jos. Ant. xviii.* 6. 2.] *Coll. Ps. cxvii.* 26.

21 μεμαστιγωμενος εις σωμα αυτου. *Sir. xxx.* 14. 2 *Mac. vii.* 37. *ix.* 11. αποστησον απ' εμου τας μαστιγας σου. *Ps. xxxviii.* 10. *Sir. xxiii.* 10, 11. [το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll. Apoc. iii.* 18. 2 *Mac. iv.* 32. *Tob. vi.* 7.

22 [οὗτος δε χωλους, και παραλυτικους, και τυφλους, και κυρτους, και λεπρους, και δαιμονιζομενους εθεραπευσεν, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 1.] και βοσκηθησονται πτωχοι δι' αυτου. *Esa. xiv.* 30. *Ps. cxxxi.* 15. οἱ κωφοι ακουσατε, και οἱ τυφλοι αναβλεψατε ιδειν. *Esa. xlii.* 18. *Conf. cap. iv.* 18, 19. *Heb. iv.* 2.

23 μακαριος ανηρ ὁς ουκ ωλισθησεν εν στοματι αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xiv.* 1. [ουαι τῳ ανθρωπῳ εκεινῳ· καλον ην αυτῳ ει ου εγεννηθη, η ἑνα των εκλεκτων μου σκανδαλισθαι. *Clem. Rom. i.* 46.] και τοτε σκανδαλισθησονται πολλαι. *Dan. xi.* 41. *LXX.*

24 ενθεν και ενθεν κραδανας αυτον ὡς καλαμον ὑπο ανεμου. 3 *Mac. ii.* 22. ηρξαμην λαλησαι. *Gen. xviii.* 27. [ηρξαντο προς αυτους λεγειν. *Jos. Ant. iv.* 6. 7.] *Coll. cap. iii.* 8.

25 [εν τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας. *Clem. Rom. i.* 1. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. 41. τους εν συμφοραις ὑπαρχοντας. *Jos. Ant. vii.* 15. 2. προσεταξεν εν τοις βασιλειοις αποθεμενους φυλαττειν. *Bell. vii.* 5. 7.] την δοξικην—εσθητα. 2 *Mac. viii.* 35. [ημφιεσμενον. *h. e. qui se induit. Dresig. in voce.*] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 13. [εν τρυφαις δε διαγοντος. *Jos. Vit.* 55.]

28 [εν γεννητοις γυναικων. *habet hoc ab Interp. Job. Græc.* (*cap. xiv.* 1. *xv.* 14. *xxv.* 4.) *Potiùs Veteres dixissent* γεννηματα γυναικων. *In nostrâ phrasi* εκ *supprimitur. Valck.*] ὁ αδελφος αυτου ὁ νεωτερος μειζων αυτου εσται, και το σπερμα αυτου εσται εις πληθος εθνων. *Gen. xlviii.* 19. [καλοι και οἱ ἱερεις· κρεισσον δε ὁ αρχιερευς—Ὁι γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.]

29 [βεβαπτισμενον ὑπο Ιωαννου. *Ign. Smyrn.* 1. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6.] τελωναι. *Conf. cap. v.* 27.

30 τον ἁμαρτανοντα εις την ψυχην αυτου τις δικαιωσει; *Sir. x.* 29. *Prov. xx.* 2. *Num. xvi.* 38. 1 *Reg. ii.* 25. ακυρους εποιειτε εμας

βουλας. *Prov. i.* 25. *Matt. xxi.* 25. *xxii.* 35. οψονται γαρ τελευτην σοφου, και ου νοησουσι τι εβουλευσατο περι αυτου—ὁ Κυριος. *Sap. iv.* 17.

32 εν αγορᾳ. *Coll. Marc. vi.* 56. *Act. xvii.* 17.

33 [Ιωαννου του επικαλουμενου Βαπτιστου. *Jos. Ant. xviii. vi.* 2. μητε εσθιων, μητε πινων. *Act. Thom.* § 5. *Videntur plerisque Interpp. N. T. idem significare phrases* δαιμονιον εχειν *et* δαιμονιζεσθαι. *Sed patebit adtendenti phrasin* δαιμονιον εχειν *semper poni convicii loco, etc. Valck.*]

35 ἡ δε ελεημοσυνη αυτης ανεστησε τα τεκνα αυτης, και εμακαρισαν αυτην. *Prov. xxxi.* 28. [*Aq. Sym. et Theod.*] τοις πασιν ὁ χρονος, κ. τ. λ. *Coll. Eccles. iii.* 1 *Esd. iv.* 35.

36 *Matt. viii.* 11. *ix.* 10. 1 *Cor. x.* 25-27. ανακλισις. *Cant. i.* 12.

37 [αλοιται· κοιναι ἁμαρτωλαι, πορναι. *Hesych.*] αμαρτωλος. *Coll. Prov. xii.* 4. *xxiv.* 19. *Sir. xxvii.* 30.

38 *Coll. Cant. ii.* 4, 5. *viii.* 7. *Jer. ii.* 2. και διηλθον δια σου, και ιδον σε· και ιδου καιρος σου,—και διεπετασα τας πτερυγας μου επι σε, και εκαλυψα την ασχημοσυνην σου, κ. τ. λ. *Ezech. xv.* 8.

39 *Conf. Joan. iv.* 19. ἁμαρτωλος. *Sir. xxv.* 19. *Joan. viii.* 11. ποταπη. *Matt. viii.* 27. 2 *Pet. iii.* 11. ὁ καλεσας. *Conf. Est. v.* 12. ἁπτεται. *Coll. Lev. v.* 2, 3.

40 *Conf.* 1 *Mac. ii.* 17. *Tit. ii.* 8. λογος Θεου μοι προς σε. *Jud. iii.* 20. [= ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6.]

41 [ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο· ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.]

42 [τῳ πατερων ονοματι ταυτην χαριζομενος την δωρεαν. *Jos. Ant. ii.* 6. 9.] αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Ose. xiv.* 5.

44 [και στραφεις ειπεν προς τους συνοντας αυτῳ. *Mart. Polyc.* 5.] ιδου ἡ δουλη σου εις παιδισκην νιψαι ποδας των παιδων σου. 1 *Reg. xxv.* 41. εκμασσειν. *Sir. xii.* 11. *Epist. Jer.* 13. [εκμαξασθαι, Ἑλλην. ομορξασθαι *et* εξομορξασθαι, Αττικ. *Mœris. Conf. Sturz. p.* 163.] ληφθητω δη ὑδωρ, και νιψατωσαν τους ποδας ὑμων. *Gen. xviii.* 4. [στραφεις. *In talibus verbis libentiùs recentiores adhibebant Aoristos secundos, quàm primos. Contrà Veteres, Iones et Attici, frequentabant Aoristos primos, libentiùs scribentes* στραφθεις, *quàm* στραφεις· απαλλαχθεις, *quàm* απαλλαγεις. *Significationis nulla differentia est. Valck.*]

45 [ὡσπερ οἱ προκειμενων αυτοις αθλων, επαν περι τι σπουδασωσιν, ου διαλειπουσι περι τουτο ενεργουντες. *Jos. Ant. viii.* 12. 3. *Coll. Krebs. Lœsner.*] και καταφιλησας παντας τους αδελφους αυτου. *Gen. xlv.* 15. *Conf.* 1 *Thess. v.* 26.

46 *Conf. Gen. xxviii.* 18. 2 *Reg. xiv.* 2.

47 ηγαπησα, ὁτι εισακουσεται Κυριος της φωνης της δεησεως

μου. κ. τ. λ. *Ps. cxiv.* 1-4. και ἱλασῃ τῃ ἁμαρτιᾳ μου, πολλη γαρ εστι. *xxiv.* 11. *Conf. Sir. xxxi.* 9-11. ὁτι (*ideo*). *Coll.* 1 *Reg. ii.* 25. 2 *Reg. xix.* 43. 1 *Tim. i.* 15. *Dan. vi.* 23. *Deut. xxii.* 24.

48 [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, εις το αφεθηναι ἡμιν δι' αγαπης τας ἁμαρτιας ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

50 [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. 32.] πορευου εις ειρηνην. 1 *Reg. xx.* 42. *CITAT.*

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΕΝ τῳ καθεξης. *Mart. Polyc.* 22. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι. Κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Matt. iv.* 23.

2 *Conf. Marc. ix.* 25. [αφεστηκασι απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2.] δαιμονιον η Πνευμα πονηρον. *Tob. vi.* 7.

3 εκ των ὑπαρχοντων σοι ποιει ελεημοσυνην, κ. τ. λ. *Tob. iv.* 7. [επιτροπος· ὁ προστατων χωριων, και ὁλης της ουσιας. *Hesych.*]

4 [παραβολη· πραγματων ὁμοιωσις. *Hesych.*] κατα πολιν. *Conf. cap. xiii.* 22. *Ezech. xvii.* 2.

5 κατεπατηθη. *Coll. Matt. vii.* 6. και πετεινα ουρανου. *Dan. ii.* 38. *Ps. viii.* 8. [*Coll. Ign. Ephes.* 9.]

6 [ικμαδα. σταγονα, ὑγρασιαν. *Hesych.*] ενεφυσησε γαρ αυτοις, και εξηρανθησαν, απωλοντο παρα το μη εχειν αυτους σοφιαν. *Job. iv.* 21. ετι ον επι ῥιζης, και ου μη θερισθῃ, προ του πιειν πασα βοτανη ουχι ξηραινεται; *viii.* 12. *Coll. Ose. ix.* 16. *Esa. xxviii.* 24.

8 [φυεν. *Atticè* εφυν. *Buttm.* § 114. *p.* 278. *Matth.* § 254. *p.* 444.] και εφωνησεν—και οὑτως ειπεν. *Dan. iv.* 11. *CITAT.*

9 [ανεκρινε τις ειη. *Jos. Ant. v.* 9. 3.] μαθηται. *Matt. v.* 1.

10 και εὑρεσις παραβολων διαλογισμοι μετα κοπου. *Sir. xiii.* 25. αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *iii.* 20. *Comp.* [ουκ εσχον οἱ τοιουτοι τροποι καρδιαν συνιεναι, οφθαλμους βλεπειν, και ωτα ακουειν. *Philo de Profug. p.* 365. *Edit. Col.*] *Deut. xxix.* 4.

11 ευθης ὁ λογος του Κυριου. *Ps. xxxii.* 4. λογος του Θεου. *Jer. i.* 2. τι αν ποιησειαν. *Coll.* 4 *Mac. vi.* 32. *Ps. cxxiii.* 3.

12 ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. *Sir. iii.* 1. ειτα. *Job. v.* 24. *Conf. Marc. iv.* 15. ἱνα απαλλαγεντες της κακιας πιστευσωσιν επι σε Κυριε. *Sap. xii.* 2. [επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ign. Smyrn.* 2.]

13 ου δωσει ῥιζαν εις βαθος—κἀν γαρ εν κλαδοις προς καιρον αναθαλῃ, κ. τ. λ. *Sap. iv.* 3, 4. *Sir. xxiii.* 25. *Job. xix.* 28. *Jac. i.* 24.

14 τελεσφορησεις την σπερματιαν αυτης. κ. τ. λ. *Ps. lxiv.* 10. *Sym. Conf. Sap. x.* 7. [τελεσφορος· ὁ τελεσφορων καθ' ὡραν τους καρ-

πους, η ὁ τελειους αυτους φερων. Hesych. ουχ ἡδομαι τροφῃ φθορας, ουδε ἡδοναις του βιου τουτου. Ign. Rom. 7.] *Conf. Ezech. xxxiii.* 31. *Jacob. iv.* 1. [*τι φυεται—εν αφρονος ψυχη; παθη—ἁ δια συμβολων ακανθας κεκληκεν. Philo* 3 *Alleg.* § 89.]

15 *δος καρδιαν αγαθην ποιειν τας εντολας σου.* 1 *Par. xxix.* 19. *Jer. xxiv.* 7. *εν τῃ σκιᾳ αυτου επεθυμησα, και εκαθισα, και καρπος αυτου γλυκυς εν λαρυγγι μου. Cant. ii.* 3. *Jacob. i.* 25. *v.* 7. [*καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. Polyc. Phil.* 1.] *Coll. Rom. ii.* 7. [*εξ ειλικρινους καρδιας. Clem. Rom. ii.* 9. *ὑπομονη· καρτερια. Hesych.*] *Conf. Col. i.* 10. *το δε χρυσιον της γης εκεινης καλον. Gen. ii.* 12. *και καθεξουσιν αυτην εις τον αιωνα. Exod. xxxii.* 13. *Dan. vii.* 22. *γενηθητω ἡ καρδια μου αμωμος εν τοις δικαιωμασι σου, ὁπως αν μη αισχυνθω. Ps. cxviii.* 80. *Conf. Sir. vi.* 19. 1 *Esd. i.* 23. *Job. v.* 26.

16 *λυχνος εκλαμπων επι λυχνιας ἁγιας, κ. τ. λ. Sir. xxvi.* 17. *Conf.* 1 *Esd. viii.* 79. *Epist. Jer.* 19.

17 [*το επιεικες της γλωσσης—φανερον ποιησατωσαν. Clem. Rom. i.* 21.] *δοξα Θεου κρυπτει λογον, κ. τ. λ. Prov. xxv.* 2.

18 *αρθησεται ευφροσυνη κ. τ. λ. Esa. xvi.* 10. *βλεπετε. Conf. Ephes. v.* 15. 1 *Cor. iii.* 10. *Apoc. iii.* 11. *Matt. xxv.* 29.

19 [*συντυχων δ' αυτῃ θειος αγγελος. Jos. Ant. i.* 12. 3. *συντυχια. Mart. Ign.* 6.]

20 *και απηγγελη Θαμαρ τῃ νυμφῃ αυτου, λεγοντες, κ. τ. λ. Gen. xxxviii.* 13. *τοις λεγουσι προς με, λεγοντων.* 3 *Reg. xii.* 9. [לאמר] *Est insolens constructio, et ab usu Vet. remota, Alexandrinis tamen Interpp. usitata. Valck.*] *Coll. Deut. xxxiii.* 9.

21 *διηγησομαι το ονομα σου τοις αδελφοις μου. Ps. xxi.* 22. Ιδου Εγω, *και παιδια ἁ μοι εδωκεν ὁ Θεος. Esa. viii.* 18. *Conf. Heb. ii.* 11-13. *ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθῳ. Ign. Rom.* 3.] *Conf. Joan. xiii.* 17. *xv.* 14. *Apoc. xxii.* 14.

22 [*αναχθεις απο της Σμυρνης. Mart. Ign.* 5.]

23 [*Mart. Ign.* 7.] *αφυπνωσε. Coll. Joel. i.* 13. *Matt. viii.* 20. [*ὑπνουσθαι significavit olim somno gravatum esse, vulgò ὑπνῳ βεβαρημενον ειναι. Compos. αφυπνουν, obdormiscere. Hinc bene distinguendum αφυπνιζειν, somno aliquem excitare. Vulgò ejus loco dicebant εξυπνιζειν. Conf.* 1 *Esd. iii.* 3. *Valck.*]

24 [*διεγερθεις εκ του ὑπνου. Jos. Ant. ii.* 5. 5.] *επιστατης. Jer. xxxvi.* 26. = Ἁβρααμ, Ἁβρααμ. *Gen. xxii.* 1. *Conf. Jona. i.* 15, 16. [*γαληνον· ἡσυχον, ἱλαρον, ευδιον. Hesych.*]

25 *τοις της θαλασσης κυμασιν επιτασσειν.* 2 *Mac. ix.* 8. *Conf. Sir. xliii.* 24. *υἱοι οἱς ουκ εστι πιστις εν αυτοις. Deut. xxxii.* 20.

26 [*καταπλευσας εις τους λιμενας Ῥωμαιων. Mart. Ignat.* 5. *αντιπερα· αντικρυ, εναντιον. Hesych.*]

27 ὑπηντησεν αυτῳ. *Tob. vii.* 1. [ὑπηντησεν αυτῳ ὁ ειρηναρχος. *Mart. Polyc.* 8.] *Conf. Marc. vii.* 30.

28 προσκυνησωμεν και προσπεσωμεν αυτῳ. *Ps. xciv.* 6. τι εμοι και σοι εστι βασιλευ της Ιουδαιας; 1 *Esd. i.* 26. δεομαι Κυριε. *Jos. vii.* 7. *Coll. Jac. ii.* 19. *Job. i.* 6.

29 παρηγγειλε. *Jos. vi.* 6. [*Ign. Polyc.* 5.] και το Πνευμα το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. *Zach. xiii.* 2. [δαιμων. *Ign. Mart.* 2. *Act. Thom.* § 12. 20. 40. *Nicod. Evang. cap.* 21.] *Conf. Sir. xxxix.* 28.

30 εις αυτον. *Conf. Ezech. xxxvii.* 14. *Cap. x.* 17.

31 εις την αβυσσον. *Coll.* 2 *Pet. ii.* 4. *Apoc. xx.* 1. *Joan. xii.* 31.

32 [ὁτε σοι του πονηρου πνευματος και των δαιμονιων εγκαθεζομενων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. vi.* 11. 2. ὁ διαβολος οικειουται αυτον ὡς ιδιον σκευος. *Fabric. Cod. Pseudep. p.* 1. 673.]

34 και εισηλθον, και ελαλησαν εν τῃ πολει κ. τ. λ. 3 *Reg. xiii.* 25. *Conf. Joan. iv.* 28. εν πολει—και εν αγρῳ. *Deut. xxviii.* 3.

36 εσωθη. *Conf. Matt. ix.* 21, 22. *xiv.* 36. *Marc. x.* 52.

37 ηρωτησαν. *Conf. Ps. cxxi.* 6. 1 *Reg. x.* 4. [επεβοων και ηρωτων τον Ασιαρχην, ἱνα επαφῃ τῳ Πολυκαρπῳ λεοντα. *Mart. Polyc.* 12.]

38 [οἱ συν ἡμιν. *Mart. Polyc.* 20.]

39 *Conf. Act. xv.* 4. 1 *Mac. iii.* 56. και απηλθε, και εφυγε, και σωζεται. 1 *Reg. xix.* 12. *Coll. Jona. iii.* 2-4.

41 οἱ αρχοντες της συναγωγης. *Jos. ix.* 15. *Exod. xvi.* 22. *Conf. Sir. i.* 30. *Susan.* 41. 60. Ιαϊρ. *Deut. iii.* 14. *Num. xxxii.* 41. Ιαειρ. *Alex.* παρεκαλει και ῃτειτο. *Est. vii.* 7. *Ald. Comp.*

42 απεθνησκεν = ημελλε τελευτᾳν. *Cap. vii.* 2. και εγνω ὁτι αποθνησκει. 1 *Mac. i.* 5. και ἁυτη. *Coll. Esa. liii.* 7.

43 [ου παν τραυμα τῃ αυτῃ εμπλαστρῳ θεραπευεται. *Ign. Polyc.* 2.] εαν δῳ ανηρ παντα τον βιον αυτου κ. τ. λ. *Cant. viii.* 7. *Prov. xxxi.* 14. *Coll. Job. xvi.* 2. *Sir. xxxviii.* 1.

45 [ειδως τα συνεχοντα με. *Ign. Rom.* 7. *Conf. Jacobs.*] 1 *Reg. xxiii.* 8. 2 *Mac. ix.* 2. αποθλιβειν. *Num. xxii.* 25.

46 ὁτι εξηλθεν εν εμοι χειρ Κυριου. *Ruth. i.* 13. ἁψαι των ορεων, και καπνισθησονται. *Ps. cxliii.* 5. *Conf. cap. vi.* 19.

47 [ου δι' αλλην τινα αιτιαν εβυθισθησαν. *Clem. Rom. i.* 51.] *Conf. Esa. lxvi.* 2. *Marc. v.* 33. [*Evang. Nicod. cap.* 7. *p.* 562. *Thilo.*] παραχρημα. *Num. vi.* 9. *xii.* 4. *Esa. xxx.* 13.

48 πορευεσθε εις ειρηνην. *Jud. xviii.* 6. *Alex.* 1 *Reg. i.* 22. *Conf. cap. vii.* 50. σεσωκε. *Coll. Esa. xxxviii.* 20.

49 [σκυλλε. ενοχλει. *Hesych.* αρχισυναγωγος. *Evang. Nicod.* § 1. *et sæp.*] ὁ παρα του βασιλεως. 1 *Esd. i.* 15. 1 *Mac. ii.* 15. *xiii.* 52.

50 μη φοβου. *Dan. x.* 12. 19. *Conf. Act. xiv.* 9. [δια του αἱματος

του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν και ελιζουσιν επι τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 12.]

52 [*In luctu funebri proprium verbum posuit* εκοπτοντο. *Notat virtute Mediâ* κοπτεσθαι *pectus percutere, atque ideò plangere, vel planctum edere. Hîc forma est loquendi cumulata et prægnans. Valck.*]

53 *Conf.* 1 *Mac. i.* 5.

54 εγειρου. *Conf.* 4 *Reg. iv.* 31. *Esa. xxvi.* 19. *Sir. xlviii.* 5.

56 παραγγειλατε τῳ λαῳ περιελθειν. *Jos. vi.* 6. *Conf. Marc. vii.* 24. *viii.* 26. καιρος του σιγᾳν, και καιρος του λαλειν. *Eccles. iii.* 7.

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΓΝΩΣ της εξουσιαν την ουρανιον. *Dan. iv.* 23. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος, το αληθινον ἡμων ζῃν. *Ign. Smyrn.* 4.] *Conf. cap. viii.* 43. [επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9. *Conf. Evang. Nicod. ap. cap. iv.* 41.]

2 [κηρυσσειν την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. ευαγγελιζαμενοι την βασιλειαν του Θεου. 42.]

3 πορευου και αφελε τον σακκον απο της οσφυος σου, και τα σανδαλια σου ὑπολυσαι απο των ποδων σου,—πορευομενος γυμνος και ανυποδετος. *Esa. xx.* 2. τα ἱματια σου ουκ επαλαιωθη απο σου, τα ὑποδηματα σου ου κατετριβη απο σου, ὁι ποδες σου ουκ ετυλωθησαν, κ. τ. λ. *Deut. viii.* 4. *xxix.* 5. ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *xxxiii.* 25. *Coll. Phil. iv.* 6. 1 *Pet. v.* 7.

4 ζωη πονηρα εξ οικιας εις οικιαν. *Sir. xxix.* 24.

5 [των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9.] *Conf. Act. xxii.* 18. [αποτινασσειν· αποκινησαι. *Hesych.*]

6 [εξεπεμφθη ὁ Χριστος ουν απο του Θεου, και οἱ Αποστολοι απο του Χριστου· κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. πανταχου. 41.]

7 [μη τινες των αναγνωσομενων διαπορωσιν. *Jos. Ant. Proem.* § 4. τουτους (Ἡρωδην και Φασαηλον) μεν αμφοτερους τετραρχας καθιστησι, και τα των Ιουδαιων αυτοις επιτρεπει πραγματα. *xiv.* 13. 1.] *Coll. cap. iii.* 1. [Ἡρωδου τετραρχου. *Ign. Smyrn.* 1.]

8 *Conf. Dan. x.* 11. 15. *Mal. iv.* 5. *Conf. inf. v.* 19. ουκ οιδ' ὁπως εις την εμην εφανητε κοιλιαν. 2 *Mac. vii.* 22.

9 τις οὑτος; *Esa. lxiii.* 1. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

10 κατ' ιδιαν. 2 *Mac. xiv.* 21. *Coll. Marc. vi.* 45.

11 [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7. οἱ λειτουργαι της χαριτος—περι μετανοιας ελαλησαν κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 8. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασι-

λειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12.] εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, και εδωκεν αυτῳ γνωσιν ἁγιων. *Sap. x.* 10. *Coll. Jer. viii.* 22. *Ps. cxlvi.* 3. *Esa. xxx.* 26. [*Clem. Rom. ii.* 9.]

12 [καταλυσαι· απολυσαι, ευωχηθηναι. *Hesych.* επισιτισμον· εφοδιασμον. *Id.*] *Coll. Jer. xliv.* 13. *Judith. xiv.* 17. εις ἑσπεραν κεκλικεν ἡ ἡμερα. *Jud. xix.* 9. *Alex.*

13 εις παντα τον λαον. *Coll.* ὡστε ἱκανους ειναι εις προβατον. *Exod. xii.* 4. *Ald. Comp.* 1 *Esd. i.* 8. [*Conf. Ignat. Epist. p.* 104. *Voss.*]

14 ανα. *Conf. Matt. xx.* 9, 10. 3 *Mac. i.* 3. [κλισιας. *Conf. Jos. Ant. xii.* 2. 11. ανα σικλους αγοντων ἑξακοσιους. *viii.* 7. 2. κλισιας ανα πεντηκοντα. *Scribi potuisset more Alexand.* κλισιας, κλισιας, *ut scripsit Marcus, jussos reclinare illos discipulos* συμποσια συμποσια.—*Talia valdè remota sunt ab usu Græc. Orientalibus mos est, ut nomen simpliciter repetant ad indicandum distributionem, etc. Valck.*]

15 ανεκλιναν. *Conf.* 3 *Mac. v.* 16. *Judith. xii.* 15.

16. και παρεθηκεν αυτοις, και εφαγον. *Gen. xviii.* 8. *Conf.* 1 *Reg. i.* 13. [αυτοις εκελευσε παρατεθηναι φαγειν. *Mart. Polyc.* 7.]

17 εχορτασθησαν. *Ps. xvi.* 14. τους πτωχους αυτης χορτασω αρτων. *cxxxi.* 15.

18 [ειπεν προς τους συνοντας αυτῳ. *Mart. Polyc.* 5. καθ᾽ ἡν σπουδαιως συνηεσαν. *Mart. Ign.* 6.]

19 *Coll. Mal. iv.* 5. *sup. v.* 7, 8.

22 [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii.* 1. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον—την παρουσιαν του Κυριου—το παθος αυτου—και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι᾽ ἡμας. *Smyrn. ii.* 6.]

23 [ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35. μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. συ ουν εν ἑαυτῳ φερεις τον σταυρωθεντα; *Mart. p.* 538. *Jacobs.* ὡσπερ καθηλωμενος εν τῳ σταυρῳ. *Smyrn.* 1.] *Conf. Tit. ii.* 12. 1 *Pet. ii.* 21. 1 *Cor. xv.* 31. [οπισω μου ελθειν. *Sic loquuntur Hebræi. Voces enim Hebræas interpretantur Judæi Græcienses. Græcè diceretur,* ακολουθειν, *vel* ἑπεσθαι μοι. *Valck. Coll. Barn. Epist.* § 7. *fin.*]

24 [και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι, κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 2.] *Coll. Prov. xxix.* 10.

25 *Coll. Job. ii.* 4. *Ps. xlviii.* 7. και ουκ εστιν ανταλλαγμα πεπαιδευμενης ψυχης, κ. τ. λ. *Sir. xxvi.* 14, 15. [ζημιωθεις. *Buttm.* § 136. 2.

26 ειδον Θεον Ισραηλ καθημενον επι θρονου αυτου, και πασα ἡ

στρατια του ουρανου ἱστηκει περι αυτον κ. τ. λ. 3 *Reg. xxii.* 19. [ἡ δοξα των αγγελων. *Ign. Smyrn.* 6.] *Tob. xi.* 14. *Sir. xlii.* 1, 2. Κυριος —ἥκει—εκ δεξιων αυτου αγγελοι, κ. τ. λ. *Deut. xxxiii.* 2. *CITAT.*

27 *Coll. Marc. ix.* 1. αληθως = αμην. [אמן. *Jer. xxxv.* 6.] γευσονται θανατου. *Coll. cap. ii.* 26.

28 εγενετο δε μετα το λαλησαι τον Κυριον παντα τα ῥηματα ταυτα. *Job. xlii.* 7. προσευξασθε και εισακουσομαι. *Jer. xxxvi.* 12. και παραλαβων Βαλακ τον Βαλααμ, κ. τ. λ. *Num. xxii.* 41.

29 ἑτερον = αλλοιον. *Conf. Marc. xvi.* 12. *Exod. xxx.* 9. *Esa. xxviii.* 11. ἱματισμος. *Coll. Ps. xxi.* 18.

31 [εξοδος *de morte clarissimè ponitur*, 2 *Pet. i.* 15. *Valck.*]

32 βεβαρημενοι. *Conf. Exod. vii.* 14. *Conf. Marc. xiv.* 40. οἱ οφθαλμοι δε Ισραηλ εβαρυωπησαν απο του γηρως. (εβαρυνθησαν. *Comp.*) *Gen. xlviii.* 10. [γρηγορει ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.]

33 [εν τῳ διαχωρισθηναι αυτον απο Λωτ. *Clem. Rom. i.* 10.] επιστατην. *Jer. xxxvi.* 26. *Coll. Ps. lxxxiii.* 9, 10.

35 ανηρ βουλης εστιν, αυτου ακουετε. 1 *Mac. ii.* 65. φωνην ῥηματων ἡν ὑμεις ηκουσατε· και ὁμοιωμα ουκ ειδετε, αλλ' η φωνην. *Deut. iv.* 12. [*Nicod. Evang. cap.* 18.]

36 [εν τῳ γενεσθαι (*postquam extitisset.*). *Conf. Nold. Patri. Heb. p.* 152.]

38 [Ισακον δε ὁ πατηρ Αβραμος ὑπερηγαπα μονογενη οντα. *Jos. Ant. i.* 13. 1.] *Conf.* 2 *Par. xviii.* 33.

39 και ανελαβε με Πνευμα, κ. τ. λ. *Ezech. xi.* 1. [προσποιειται μανιαν τε και λυσσαν, ὡς αφρον κατα του στοματος αυτου φερομενον. *Jos. Ant. vi.* 12. 2.] *Conf.* 3 *Reg. xxi.* 37. *Sir. xxxix.* 28.

41 *Deut. xxxii.* 5. *CITAT.*

42 και εδωκεν αυτο (το παιδαριον) τῃ μητρι αυτου. 3 *Reg. xvii.* 21-23. [*Nicod. Evang. pp.* 704-6. *Thilo.*]

43 [ἡ επι τῃ νικῃ χαρα. *Jos. Ant. vi.* 63. επι καινῳ θεαματι καταπληττομενοι. *Philo.* 1 *Vit. Mos. p.* 606. εν μεγαλειοτητι Πατρος ὑψιστου. *Ignat. Rom. Inscript.* προς την μεγαλειοτητα του Θεου. *Jos. Ant. Proem.* 4.] επι. *Coll.* 1 *Mac. xii.* 12. [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; το μεγαλειον της καλλονης αυτου τις αρκει ὡς εδει ειπειν; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49. και εκπληττεσθαι τους ακουοντας, πολλους τε μετανοειν επι τῳ ελελυθεναι επι τοιουτον θεοπρεπη πρεσβυτην. *Polyc. Mart.* 7.]

44 και εθετο Δαυιδ τα ῥηματα εν τῃ καρδιᾳ αυτου. 1 *Reg. xxi.* 12. = ενωτισασθε. *Gen. iv.* 23. *Act. ii.* 14. *Conf. Dan. ix.* 24-26. *Matt. xxvi.* 45. *Marc. xiv.* 41. *Cap. xxi.* 14.

45 διο ἡσυχασα, φοβηθεις του ὑμιν αναγγειλαι. *Job. xxxii.* 6.

46 τι αν ειη τουτο. *Gen. xxiii.* 15. 2 *Mac. xi.* 28. [*Winer.* § 43. 4.] το. *Coll. Marc. ix.* 23. *cap. i.* 62. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 1.]

48 ὑπαρχει. *Gen. xxxix.* 9. *Comp. Ald. Sir. xliv.* 9. *cap. vii.* 25. [ὁυτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.] πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 18. *Comp.*

49 ˏακολουθει. *Conf.* 3 *Reg. xix.* 19-21. *Gen. xxiv.* 5. λαλησαι επι τῳ ονοματι μου. *Deut. xviii.* 19-22. *Coll. Marc. ix.* 25. *Joan. vi.* 66. επιστατης. *Jer. xxxvi.* 26.

50 μη κωλυε. *Esa. xliii.* 6. *Coll. Phil. i.* 15-18.

51 *Conf. Jer. xxi.* 10. *Ezech. xiv.* 8. *Act. i.* 11. 22. *ii.* 1. [*Vorst. de Hebr. p.* 286. το προσωπον ἀυτου εστηριξε. *Singulæ quidem voces Græcæ sunt, sed phrasis nihil minus est quam Græca, instar plerarumque in his Libb. ex Heb. expressa.—Firmitèr animo destinavit Hierosolyma proficisci. Valck. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 6. *fin.* πεντακοσιοστου ετους πεπληρωμενου. *Clem. Rom. i.* 25.]

52 ὡστε. *Gen. ix.* 15. 1 *Mac. iv.* 28. *Conf. Gen. xliii.* 16. 1 *Par. xii.* 39. *Marc. xiv.* 15.

53 [τῳ Θεῳ ευχαριστω ὁτι εδεξασθε αυτους. *Ign. Philad.* 11. ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Rom.* 9.] και ουκ εβουλετο αυτα δεξασθαι. 1 *Mac. xv.* 27. *Jer. xlix.* 15.

54 *Conf. Epist. Jer.* 63.

55 *Conf. Rom. viii.* 26. *Matt. xvi.* 23. ουκ οιδατε κ. τ. λ. *Gen. xliv.* 15. *Conf.* 4 *Reg. ii.* 9. [*Ign. Polyc.* 2. *Ephes.* 10.]

56 [το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος—και την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 49. απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *ii.* 1. επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ign. Smyrn.* 2. εις ἑτερον χωριον απελθειν. *Mart. Polyc.* 7.] *Coll. Matt. x.* 23.

57 *Conf. Ruth. i.* 16. 2 *Mac. viii.* 36.

58 *Conf. Ps. ciii.* 18. ὁτι ἡ κεφαλη μου επλησθη δροσου, και οἱ βοστρυχοι μου ψεκαδων νυκτος. *Cant. v.* 2. *Conf. cap. ii.* 7.

59 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 8.] *Coll. Matt. x.* 37, 38.

60 [ὁτι ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. *Clem. Rom. ii.* 3. εαν αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, ὁυτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. *Paronomas* = μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα χριστιανισμον ζην. *Magn.* 10. δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ephes.* 2.]

61 [δει δε ἡμας τουτῳ (τῳ νυν αιωνι) αποταξαμενους εκεινῳ (τῳ μελλοντι) χρασθαι. *Coll. Clem. Rom. ii. 6.* αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. ειτις σχιζοντι ακολουθει, κ. τ. λ. 3.]

62 εαν ὑποστειληται, ουκ ευδοκει ἡ ψυχη μου εν αυτῳ. *Hab. ii.* 4. *Coll. Sir. vi.* 18-28. *Act. xv.* 38. *Marc. x.* 22. *cap. xiv.* 30. 2 *Tim. iv.* 10.

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΜΕΛΛΩ ποιειν ὁ συμβουλευετε μοι. *Mart. Polyc.* 7.] και απεστειλεν ανδρα προ προσωπου αυτου. 4 *Reg. vi.* 32. *Deut. iii.* 18. ανα. *Conf. Matt. xx.* 9, 10. *Exod. xv.* 27. [*Conf. Clem. Rom. i.* 42.]

2 *Conf. Joel. iii.* 13. *Esa. ix.* 3. εξαποστελον αυτην (σοφιαν) εξ ἁγιων ουρανων, και απο θρονου δοξης σου πεμψον αυτην, ἱνα συμπαρουσα μοι κοπιασῃ, κ. τ. λ. *Sap. ix.* 10.

3 [λυκος εστιν εν προβατου δορᾳ, ἡμερον επιδεικνυς μορφην. *Ign. Antioch. p.* 122. *Voss.*] εν μεσῳ παγιδων διαβαινεις, κ. τ. λ. *Sir. ix.* 13. [*Clem. Rom. ii.* 5. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs.* ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε· πολλοι γαρ λυκοι αξιοπιστοι ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους, κ. τ. λ. *Philad.* 2.] *Coll. Act. xx.* 29.

5 ελαλουν δη ειρηνην περι σου. *Ps. cxxi.* 8. 1 *Reg. xxv.* 6. [ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου. *Ign. Smyrn.* 13.]

6 ει δε μηγε. *Coll. Matt. vi.* 1. και ηυλογησε Κυριος τον οικον του Αιγυπτιου δια Ιωσηφ. *Gen. xxxix.* 5. [ὁ της ευσπλαγχνιας ὑιος. *Act. Thom.* § 10.] αισχυνθητωσαν και αποστραφητωσαν εις τα οπισω παντες οἱ μισουντες Σιων. *Ps. cxxviii.* 5. *Coll. Jer. xxxiii.* 3, 4.

7 [ὁ αγαθος εργατης μετα παρρησιας λαμβανει τον αρτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.] μη περιβλεπου εν ῥυμαις πολεως, και εν ταις ερημοις αυτης μη πλανω. *Sir. ix.* 7. [ου βουλομενου του Θεου της εξ ὡν πεπονηκε χρησεως ὑστερειν τον ειργασμενον. *Jos. Ant. iv.* 8. 38.] νοητως νοει τα παρατιθεμενα σοι. *Prov. xxiii.* 1. *Conf. Act. xvi.* 34.

8 [αυτοις εκελευσε παρατεθηναι φαγειν. *Mart. Polyc.* 7.]

9 [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Sap. x.* 10. και ζητησατε εις ειρηνην της γης, εις ἡν απῳκισα ὑμας εκει· και προσευξεσθε περι αυτων προς Κυριον, κ. τ. λ. *Jer. xxxvi.* 7. παρα Ὑψιστου εστιν ιασις. *Sir. xxxviii.* 2.

10 *Conf.* 3 *Joan.* 10. [πας τοπος δεξεται αυτον. *Clem. Rom. i.* 54. *Hesychius* Πλατειας, ῥυμας *interpretatur. Jungit* πλατειας *et* ῥυμας *Lucas cap. xiv.* 21. *ibi per Plateas intelligendæ viæ latæ, et loca urbis patentia, per* ῥυμας *viæ in longum porrectæ. In hujus vocis usus in dialect. obtinuit Macedon. Apud Vet.* ῥυμη *notabat impetum fluctûs. Valck.*]

12 [ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41] *Conf. Matt. vii.* 22. *Jer. xxiii.* 14. 3 *Mac. ii.* 5. Ζω εγω, λεγει Κυριος, ει πεποιηκε Σοδομα ἁυτη και ἁι θυγατερες αυτης, ὁν τροπον εποιησας συ και ἁι θυγατερες σου. κ. τ. λ. *Ezech. xvi.* 48-56. [οιμαι Ῥωμαιων βραδυνοντων επι τους αλιτηριους η καταποθηναι αν ὑπο χασματος, η κατακλυσθηναι την πολιν, η τους της Σοδομηνης μεταλαβειν κεραυνους· κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. v.* 13. 6.]

13 σακκον και σποδον εστρωσαν ἑαυτοις. *Est. iv.* 3. και περιεβαλετο σακκον, και εκαθισεν επι σποδου. *Jona. iii.* 6. *Job. xlii.* 6.

14 [ανεκτοτερων· ελαφροτερων, ἡμερωτερων. *Hesych.*]

15 ὁτε κατεβιβαζον αυτον εις ᾳδου. *Ezech. xxxi.* 16. *Conf. Thren. ii.* 1. συ δε ειπας,—Εις τον ουρανον αναβησομαι,—νυν δε εις ᾳδην καταβησῃ. *Esa. xiv.* 13-15. *Coll. Num. xxiv.* 20.

16 *Conf.* 1 *Joan. iv.* 6. [παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.—αλλ᾽ ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ibid.*]

17 [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. οἱ ουρανοι—εν ειρηνῃ ὑποτασσονται αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 20. δαιμονια αυτῳ ὑποτασσεται. *Nicod. Evang. cap.* 7.]

18 [παλαια βασιλεια διεφθειρετο. *Ign. Ephes.* 19. τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν μετα του ταυτης εὑρετου, και πασαν καταδικασαντα δαιμονικην πλανην και κακιαν ὑπο τους ποδας των αυτον εν καρδιᾳ φορουντων. *Mart.* 2. *Conf. p.* 108. *Edit. Voss.*] *Conf. Joel. ii.* 15. *Zach. ix.* 14. *Matt. xxiv.* 29.

19 [καθαιρουνται ἁι δυναμεις του Σατανα, και λυεται ὁ ολεθρος αυτου εν τῃ ὁμονοιᾳ ὑμων της πιστεως. *Ign. Ephes.* 13.] *Coll. Zach. ii.* 8. και παιδιον νηπιον επι τρωγλων ασπιδων, κ. τ. λ. *Esa. xi.* 8.

20 πλην. *Conf. Thren. iii.* 3. *Dan. iv.* 12. *Esa. xlix.* 16. *Heb. xii.* 23. [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35.] Πνευματα. *Conf. Sir. xxxix.* 28.

21 προσευχη ταπεινου νεφελας διηλθε, κ. τ. λ. *Sir. xxxii.* 17. οἱ κεκρυμμενοι απο σου. *Deut. vii.* 20. ὡς τῳ Κυριῳ εδοξεν, ὁυτως εγενετο. *Job. i.* 21. *Conf. Jona. i.* 14. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 2. *Polyc. Mart.* 14.] *Conf. Sir. xliii.* 31-33. Κυριε Πατερ και δεσποτα ζωης μου. *xxiii.* 1. εμπροσθεν. *Esa. xlv.* 1. *Coll. Ps. xviii.* 14. *Gen. vii.* 1.

22 [αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου, ὡς περι

Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. *Magn.* 7. *Smyrn.* 3.]

23 [και στραφεις ειπεν προς αυτους. *Mart. Polyc.* 5. *Conf. Clem. Rom. i.* 36. *ii.* 1.]

24 [καλοι και οἱ ἱερεις, κρεισσον δε ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9.] *Conf. Job. xxiii.* 3.

25 [κληρονομησῃ τας επαγγελιας του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10.]

27 [*Laudat. Ignat. Voss. Edit. p.* 133.] και εδιδασκον—και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, κ. τ. λ. 2 *Par. xvii.* 9. [μακαριος ὁ κεκλεισμενους οφθαλμους ανοιξας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8.]

28 τουτο ποιησατε, και ζησεσθε. *Gen. xlii.* 18. *Deut. iv.* 1. *xxxii.* 47. *Prov. vii.* 2. *Esa. lv.* 3.

29 πας ανηρ φαινεται ἑαυτῳ δικαιος, κατευθυνει δε καρδιας Κυριος. *Prov. xxi.* 2. *Conf. Gen. xliv.* 16. μνησθητι εντολων, και μη μηνισῃς τῳ πλησιον. *Sir. xxviii.* 7.

30 [*Jos. Ant. i.* 5. 6. ιδιωτης τυγχανων. *Ign. Fragm.* 1. ὑπολαβων (*sc.* λογον)· αποκριθεις. *Hesych.*] και εκδυσαντες. *Coll. Ezech. xxiii.* 26. ἡμιθανης. 4 *Mac. iv.* 11.

31 *Conf. Prov. xxviii.* 27. [συγκυρια· συντυχια. *Hesych.*]

32 οἱ φιλοι μου και οἱ πλησιον μου εξ εναντιας μου ηγγισαν κ. τ. λ. *Ps. xxxvii.* 11. [γενομενοι δε κατα Σοδομα. *Jos. Ant. i.* 9.]

33 [Ιησους τους; *Jos. Ant. xviii.* 3. 3. *apud Euseb. Hist. Eccles. i.* 11.] *Conf.* 1 *Reg. xxiii.* 21. *alii.*

34 και επεχεεν ελαιον επι το ακρον αυτης. *Gen. xxviii.* 18. *xxxv.* 14. τραυμα. *Esa. i.* 6. [*Ign. Polyc.* 2.]

35 *Conf. Prov. iii.* 8. *xix.* 17. επι την αυριον. *Coll. Act. iii.* 1.

36 και τον πλησιον σου ὡς σεαυτον. *Conf. sup.* 27. 29.

37 *Coll.* 2 *Reg. ix.* 1. [οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51.]

38 [ὑποδεχεται δ' αυτον ὁ βασιλευς Αβιμελεχος, κατα ξενιαν και φιλιαν την Αβραμου. *Jos. Ant. i.* 18. 2. καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. και ὑπεδεξατο αυτον Νικοδημος εις τον οικον αυτου.· *Evang. Nicod. p.* 640. *Thilo.*]

39 [παρακαθεζομενοι. *Mart. Polyc.* 8.] *Conf. Act. xxii.* 3. 3 *Mac. iv.* 8.

40 απερισπαστως. 1 *Cor. vii.* 35. *Conf. Deut. i.* 12. *Num. xi.* 14. [*Coll. Hammond.*]

41 =Ἀβρααμ, Ἀβρααμ. *Gen. xxii.* 11. *Conf. Act. ix.* 4. *Sir. xxxv.* 1. *Eccles. vii.* 30. [τυρβαζῃ. *Lat. turba.*] *Coll. Matt. vi.* 34. *xiii.* 22.

42 μερις μου Κυριος, ειπεν ἡ ψυχη μου· δια τουτο ὑπομενω αυτῳ. *Thren. iii.* 24. *Sap. ix.* 6. *Coll. Matt. vi.* 33. Κυριος μερις της κληρονομιας μου κ. τ. λ. *Ps. xv.* 5. *cxviii.* 57.

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΚΑΘΩΣ και. 2 *Mac. ii.* 10. *Conf. Rom. viii.* 26. [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα χριστιανισμον ζην. *Ign. Magn.* 10. μαθηται Ιησου Χριστου του μονου διδασκαλου ἡμων. 9.]

2 ην δε ἡ προσευχη τον τροπον εχουσα τουτον· Κυριε, Κυριε ὁ Θεος κ. τ. λ. 2 *Mac. i.* 24-29. *Conf.* 1 *Tim. ii.* 4. προς σε ηρα τους οφθαλμους μου, τον κατοικουντα εν τῳ ουρανῳ. *Ps. cxxii.* 1. ὁ εν τῳ ουρανῳ οικων Θεος. *Tob. v.* 16. ευλογητον το ονομα σου το ἁγιον κ. τ. λ. *viii.* 5. κατα το θελημα αυτου ποιει εν τῃ δυναμει του ουρανου, και εν τῃ κατοικιᾳ της γης. *Dan. iv.* 32. *Ps. cii.* 20-22.

3 [το κατα σαρκα. *Clem. Rom. i.* 32.] το, *abundat. Coll. cap. i.* 62. *xxii.* 2. *et sæp.* καθ' ἡμεραν. *Act. ii.* 47. [*Valck. ad loc.*]

4 [οφειλετης ἁμαρτιας μεγαλης. *Lib. Henoch. ap. Fabric. p.* 180. μη αποτομοι εν κρισει, ειδοτες ὁτι παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας· ει ουν δεομεθα του Κυριου, ἱνα ἡμιν αφῃ, οφειλομεν και ἡμεις αφιεναι. *Polyc. Phil.* 6.] μη εισενεγκῃς. (*ne nos deserendo inferri permittas. August.*) ου συνεκλεισας με εις χειρας εχθρου, κ. τ. λ. *Ps. xxx.* 8. *lxv.* 10, 11. *omninò.* 1 *Tim. vi.* 9. 2 *Cor. iv.* 8. 1 *Thess. iii.* 5.

6 *Coll.* 3 *Reg. xvii.* 10, 11. παραγενηθεντες. *Num. xiv.* 36. *Jos. xviii.* 8. 1 *Esd. vi.* 8. εξ ὁδου. *Coll. Prov. vii.* 19.

7 εις την κοιτην, *pro* εν τῃ κοιτῃ. *Ita,* πορευεσθε εις ειρηνην. *Jud. xviii.* 6. *Ald. Comp. Alex. Conf. Cant. v.* 2-6. ὡς δε ἡ πυλη εκλειετο. *Jos. ii.* 5. κοπους παρεχειν. *Matt. xxvi.* 10.

8 αναιδεια και αισχυνη. *Sir. xxv.* 22. *Deut. xxviii.* 50. χρηζει. *Job. xxii.* 3. *Sym. Rom. xvi.* 2. προσωπον δε αναιδες γλωσσαν ερεθιζει. *Prov. xxv.* 23. *Coll. Sir. xxxii.* 17.

10 κρουοντες επι την θυραν. *Jud. xix.* 22. επιθυμησατε των λογων μου, ποθησατε και παιδευθησεσθε.—και (ἡ σοφια) εὑρισκεται ὑπο των ζητουντων αυτην. *Sap. vi.* 11, 12. εαν διωκῃς το δικαιον, καταληψῃ. *Sir. xxvii.* 8. *xxxii.* 11. εγω τους εμε φιλουντας αγαπω, οἱ δε εμε ζητουντες εὑρησουσι. *Prov. viii.* 17. *Deut. iv.* 29. 1 *Par. xxviii.* 9. 2 *Par. xv.* 15. *Jer. xxxvi.* 13. *Sir. vi.* 27.

11 επιδοτε ἡμιν ὁπως πιωμεν. *Amos. iv.* 1.

12 [αντι περκης σκορπιον. *Græc. Prov. apud Schott. p.* 184.]

13 [τουτο μονογενες ὑπαρχον. *Clem. Rom. i.* 25. μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευ-

ματος. *Fragm.* 8.] ελαβες δοματα εν ανθρωποις, κ. τ. λ. *Ps. lxvii.* 18. *Ald. Comp.* 1 *Mac. x.* 39.

14 *Conf. Zach. xiii.* 2. [*Nicod. Evang. p.* 704-6.]

15 *Conf. Marc. ix.* 25. [ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. *Rom.* 7. και γωης εστι, και εν Βεελζεβουλ εκβαλλει τα δαιμονια, και τα παντα αυτῳ ὑποτασσεται. *Nicod. Evang. p.* 504.]

17 [τους δε μερισμους, φευγετε, ὡς αρχην κακων. *Ign. Smyrn.* 8. *Philad.* 2. 7. οὑ δε μερισμος εστιν και οργη. 8. επηγερθησαν οἱ ατιμοι επι τους εντιμους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 3.]

18 ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. [αλλα παντες επι το αυτο γινεσθε εν αμεριστῳ καρδιᾳ. *Ign. Philad.* 6.] και επεγερθησονται Αιγυπτιοι επ' Αιγυπτιους, και πολεμησει ανθρωπος τον αδελφον αυτου, κ. τ. λ. *Esa. xix.* 2.

19 εν τινι; *Mich. vi.* 6. ελεγξαι σε το σον στομα. *Job. xv.* 6.

20 [ἱνα φθασῃ προς ὁν ηγαπησεν Κυριον. *Mart. Ign.* 5.] ἡ βασιλεια του Θεου. *Conf. Dan. ii.* 44. *vii.* 13, 14. 22. [*Clem. Rom. i.* 42.]

21 Ω θανατε, ὡς πικρον σου το μνημοσυνον εστιν ανθρωπῳ ειρηνευοντι εν τοις ὑπαρχουσιν αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xli.* 1.

22 *Conf.* 1 *Mac. iv.* 18. ὁτι ελυτρωσατο Κυριος τον Ιακωβ, εξειλατο αυτον εκ χειρος στερεωτερων αυτου. *Jer. xxxviii.* 11. ὡς πανοπλια και περιφορεια ἡ αληθεια αυτου. *Ps. xc.* 5. *Aquil.* του αιροντος τα σκευη αυτου. 1 *Mac. iv.* 30. τα σκευη αυτου τα πολεμικα. *iii.* 3. *Conf. Gen. xlix.* 27. *Sym.* [*Nicod. Evang. cap.* 21.]

23 *Conf. Joan. xi.* 52. τις προς Κυριον; *Exod. xxxii.* 26.

24 διαπορευεται δε δι' ανυδρου ερημου. *Prov. ix.* 12. το πνευμα το ακαθαρτον. *Zach. xiii.* 2. δαιμονιον η Πνευμα πονηρον. *Tob. vi.* 7. *Coll. Esa. lvii.* 20, 21. *Job. i.* 7.

26 *Conf.* 2 *Pet. ii.* 20. *Apoc. ii.* 19. εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται. *Sir. xxxix.* 28. *Sap. xvii.* 21. *xix.* 1-4.

27 *Coll.* 2 *Mac. vii.* 27. *Job. iii.* 12. εν τῳ λεγειν (*postquam loquutus. Conf. Nold. Partic. p.* 152.) 1 *Mac. ii.* 54-58. ευλογημενα τα εκγονα της κοιλιας σου. *Deut. xxviii.* 4.

28 [μακαριοι οἱ γινομενοι εν ταις ἡμεραις εκειναις ιδειν τα αγαθα Ισραηλ εν συναγωγῃ φυλων, ἁ ποιησει ὁ Θεος. *Psalt. Sal. xvii.* 50. ὡστε, αδελφοι, ποιησαντες το θελημα του Πατρος, και την σαρκα ἁγνην τηρησαντες, και τας εντολας του Κυριου φυλαξαντες, ληψομεθα ζωην αιωνιον. *Clem. Rom. ii.* 8.]

29 ὁ προφητης Ιωνας. *Tob. xiv.* 8. —ὁν τροπον πεπορευται ὁ παις του Ἡσαΐας—ὁτι οὑτως κ. τ. λ. *Esa. xx.* 3, 4.

31 [βασιλισσα. *Linguæ communis est hæc forma. elegantioribus Regina* βασιλεια (*sc.* γυνη), *aut etiam* βασιλις *dicitur. Valck.*] *Coll.* φυλακισσαν. *Cant. i.* 6. πλειον. *Conf. Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym.*

32 *Conf. Joan. v.* 36. [Ιωνας Νινευϊταις καταστροφην εκηρυξεν, οἱ δε μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον Θεον ἱκετευσαντες, και ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. *Clem. Rom. i.* 7. *Si scripsisset* ανδρες Νινευϊται, *hoc esset Græcum, nunc exprimit Hebraïsmum. Coll. Jos. x.* 6. *viii.* 20. *Etiam interpreti Jonæ* ανδρες Νινευϊ *sunt Ninevitæ. Sic nusquam loquuntur Script. Græci.* —ανδρες Θηβαιοι *et* Αθηναιοι, *non* ανδρες Θηβων, *aut* Αθηνων. *Valck.*]

35 διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. το φως σοι εις σκοτος απεβη. *Job. xxii.* 11. *Alex. Conf. Ephes. iv.* 18. *Esa. l.* 11. ὑπομειναντων αυτων φως εγενετο αυτοις σκοτος, μειναντες αυγην εν αωριᾳ περιεπατησαν. *lix.* 9.

36 πορευθωμεν τῳ φωτι Κυριου. *Esa. ii.* 5. [λυχνου δικην θεϊκου την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν. *Mart. Ign.* 1.] *Conf. Ephes. v.* 27. *Deut. xxxii.* 41. *Ps. xvi.* 15.

37 *Coll.* 1 *Cor. x.* 25-27.

38 προ του θερισμου. *Esa. xviii.* 5. *Coll. Lev. xi.* 25. 28. 40. 4 *Reg. v.* 14. *Sir. xxxi.* 25. πορευθωμεν δη εις οικον, ὁτι αριστου ὡρα εστι. *Susan.* 13. εθαυμασεν. *Coll.* 2 *Mac. i.* 22.

39 [τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Clem. Rom. ii.* 1.] οὑ αρας το στομα αυτου γεμει και πικριας κ. τ. λ. *Ps. ix.* 7. *Coll. Matt. vii.* 15.

40 *Coll. Matt. xxiii.* 26. 1 *Reg. xvi.* 7.

41 ὁσα αν δῳ Κυριος ὁ Θεος σου. *Deut. xvi.* 10. πλην την φυην των ῥιζων αυτου εν τῃ γῃ εασατε. *Dan. iv.* 12. πλην. *Esd. x.* 15.

42 ου παρηλθον την εντολην σου. *Deut. xxvi.* 13. *Jer. xli.* 18. [ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Rom. Frag.* 1.]

44 ὁτι συναγωγη ὑποκριτου ακαρπος κ. τ. λ. *Job. xv.* 34. *Aquil. Theod.* και παγιδας εστησαν του διαφθειραι ανθρωπους, κ. τ. λ. *Jer. v.* 26. [οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ᾽ οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. *Coll. Jos. Ant. xviii.* 2. 3.]

46 [ψαυειν· θιγγανειν. ψαυεται· ψηλαφαται. *Hesych.*] *Coll.* 2 *Par. x.* 10, 11. [εβαρυναν ανθρωπους ασθενεστερους οἱ δυνατωτεροι συνεχεσι και αδιαστατοις επιταγμασιν. *Philo de Diris, apud Pricæum. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 2.]

47 οικοδομησῃ—χαρακας. *Eccles. ix.* 14. κρηνας. *Sir. xlviii.* 17.

48 [ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ Θεῳ ὑπαρχουσιν· ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35.] *Coll.* 3 *Reg. xvi.* 26.

49 [οὑτως γαρ λεγει ἡ πανaρετος σοφια, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 57. κατακολουθησαι τῃ σοφιᾳ του μακαριου—Παυλου. *Polyc. Phil.* 3.] πηγη σοφιας λογος Θεου εν ὑψιστοις, και αἱ πορειαι αυτης εντολαι αιωνιοι. *Sir. i.* 5. *Comp.* [*Clem. Rom. i.* 45.]

50 [καταβολη γενεσεως. *Philo.* ουκουν ὁ Ὑιος του Θεου εις τουτα

ηλθεν εν σαρκι, ἱνα το τελειον των ἁμαρτιων κεφαλαιωσῃ τοις διωξασιν εν θανατῳ τους προφητας αυτου, κ. τ. λ. *Barnab.* § 5. καταβολη. *Clem. Rom.* i. 57. οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος. *Polyc. Phil.* 2.]

51 ναι. *Conf. Matt.* v. 18. του οικου *sc.* Θεου. *Conf.* 1 *Reg.* i. 7. *et pass. Conf. Gen.* xlii. 22. *Ezech.* xxxvi. 18. *Alex. Ald.* [αποκτειναι προσθεμενοι Ζαχαριαν υἱον Βαρουχου. *Jos. Bell.* iv. 5. 4. *Coll. Grot. et Hudson ad loc. Lardner, vol.* 2. *lib.* 2. *cap.* 6. οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν· δια τουτο και εδιωχθησαν. *Ign. Magn.* 8.]

52 *Coll. Matt.* vii. 13. ὁτι εισι λογοι πολλοι πληθυνοντες ματαιοτητα. *Eccles.* vi. 11. διο και το τερμα της καταδικης επ᾽ αυτους επηλθε. *Sap.* xii. 27. νομικοις. 4 *Mac.* v. 4.

53 [αποστομιζειν. απομνημης αξιουν λεγειν. *Hesych. Conf. Bois. Collat. p.* 224.] *Conf.* 3 *Reg.* xxii. 8. *Marc.* vi. 19.

54 [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. *Philad.* 6.] μη εξαναστῃς απο προσωπου ὑβριστου, ἱνα μη εγκαθισῃ ὡς ενεδρον τῳ στοματι σου. *Sir.* viii. 11. *v.* 14. ανθρωπος ἁμαρτωλος εις αἱμα ενεδρευει. *xi.* 32. *Conf. Ps.* lviii. 3. διοτι εγρηγορα εγω επι τους λογους μου. *Jer.* i. 12.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΕΝ οἱς (χρονοις). 3 *Mac.* ii. 4. *Eccles.* viii. 16. [ηρξαντο προς αυτους λεγειν. *Jos. Ant.* iv. 6. 7.] καταπατειν. 2 *Par.* xxv. 18. *Ezech.* xxxiv. 18. [ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην την παλαιωθεισαν —μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην. *Ign. Magn.* 10.] επισυνηχθησαν προς αυτον απο Ἱερουσαλημ οχλος πολυς σφοδρα. 1 *Esd.* viii. 91. [ὡστε πατηθεντας ὑπ᾽ αλληλων, και συντριβεντας. *Jos. Bell.* ii. 20.] *Conf. Col.* iii. 5. *Matt.* xiii. 2.

2 ἑως του αιωνος ὑπεδειξε τα εσομενα, και τα αποκρυφα πριν η παραγενεσθαι αυτα. *Sir.* xlviii. 25. *Conf.* 1 *Tim.* v. 24, 25. *Rom.* ii. 5. 16. ὁ των κρυπτων γνωστης, κ. τ. λ. *Susan.* 42.

3 αναγγελλει τῳ βασιλει Ισραηλ παντας τους λογους, οὑς εαν λαλησῃς εν τῳ ταμειῳ του κοιτωνος σου. 4 *Reg.* vi. 12. επ᾽ ακρων δε τειχων κηρυσσεται. *Prov.* i. 21. *Conf. cap.* i. 20.

4 [πυρ απειλεις το προς ὡραν καιομενον,—αγνοεις γαρ το της μελλουσης κρισεως και αιωνιου κολασεως, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 11. *Clem. Rom.* ii. 10.] *Conf.* 1 *Mac.* ii. 62. προς ταυτα ει τι εχετε κολαστηριον, προσαγαγετε τῳ σωματι μου· της γαρ ψυχης μου, ουδ᾽ αν θελητε, ἁψασθαι (δυνασθε). 4 *Mac.* x. 4.

5 ει γαρ και επι του παροντος εξελουμαι την εξ ανθρωπων τιμωριαν, αλλα τας του Παντοκρατορος χειρας ουτε ζων ουτε αποθανων εκφευξομαι. 2 *Mac.* vi. 26. ὑποδειξω. *Coll.* 2 *Par.* xv. 3. *Sir.* ix. 13. [αλλα φοβεισθε τον μετα το αποθανειν ὑμας, εχοντα εξουσιαν ψυχης και

σωματος, του βαλειν εις γεεναν πυρος. *Clem. Rom. ii.* 5.]

6 *Conf. Jonam. iv.* 11. *Prov. xii.* 10. *Eccles. iii.* 21.

7 ιδου επι των χειρων μου εζωγραφηκα σου τα τειχη, και ενωπιον μου ει δαπαντος. *Coll. Esa. xlix.* 15, 16.

8 [ούτος ουν εστιν ὁ μισθος ἡμων, εαν ουν ὁμολογησωμεν δι' οὑ εσωθημεν. *Clem. Rom. ii.* 3. ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7.] αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Ose. xiv.* 5. εκ δεξιων αυτου αγγελοι μετ' αυτου. *Deut. xxxiii.* 2.

9 [ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. αγγελοι του Θεου—αγγελοι του Σατανα, *Barnab.* 18. ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14.]

10 εις τον υἱον. *Coll. Sir. x.* 29. [ουδε μαρτυριου αἱμα ταυτην δυνασθαι εξαλειφειν την ἁμαρτιαν. *Ign. Fragm.* 2.] αλλα ειπον τι ῥημα εις Κυριον (καταρασον τον Θεον. *Schol.*) και τελευτα. *Job. ii.* 9. ἁμαρτανειν σε εις εμε. *Gen. xx.* 6. 9. *xliv.* 32.

11 εν μεσῳ συναγωγης καταβαλει σε. *Sir. i.* 30. [και συναγωγαι Ισραηλ δοξασουσι το ονομα Κυριου. *Psal. Sal. x.* 8.] προσφερωσιν. *Coll. Matt. xviii.* 24. *Cap. xxiii.* 14. [απολογεισθαι. *Mart. Polyc.* 10.]

12 *Conf. Act. x.* 19. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] *Coll. Zach. iv.* 6. *Agg. ii.* 5.

15 [αποῤῥιψαντες αφ' ἑαυτων—πλεονεξιαν. *Clem. Rom. i.* 35. απεχομενοι πασης αδικιας, πλεονεξιας. *Polyc. Phil.* 2.] ουκ εν πληθει δυναμεως νικη κ. τ. λ. 1 *Mac. iii.* 19. *Job. xii.* 10. *xx.* 20. *Sap. xvi.* 26. *Matt. iv.* 4. *Heb. xiii.* 5. τα ὑπαρχοντα. *Gen. xiv.* 11. *Ald. xxxi.* 18. *Deut. iv.* 9. 15. πλεονεκτου οφθαλμος ουκ εμπιπλαται μεριδι, κ. τ. λ. *Sir. xiv.* 9, 10. 2 *Mac. iv.* 50.

16 [βαθυγειος—χωρα παντοιων ανα παν ετος καρπων ευφορια εχρητο. *Philo apud Priceum. Hellenistis certè permutantur voces* χωρα *et* αγρος. *Grot. et Valck.* ευφορια· ευθηνια, καλος ενιαυτος. *Hesych.*]

17 *Conf. Eccles. v.* 11, 12. ειπε δε εν ἑαυτῳ. *Est. vi.* 6. [ιδωμεν πως εγγυς εστιν, και ὁτι ουδεν λεληθεν αυτον των εννοιων ἡμων, ουδε των διαλογισμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21.] *Coll. Hab. ii.* 5.

18 *Conf. Eccles. iii.* 3. *Ps. xxvii.* 5. *Sir. i.* 17.

19 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου Εγω Ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *xlviii.* 11. *iii.* 2. δευτε ουν και απολαυσωμεν των οντων αγαθων, κ.τ.λ. *Sap. ii.* 6. *omnino.* και ειπεν Εφραϊμ, Πλην πεπλουτηκα, εὑρηκα αναψυχην εμαυτῳ, κ. τ. λ. *Ose. xii.* 8. [σιτια μοι και ποτα καθαπερ τοις θρεμμασιν επι σφαγην διδοται. *Philo.*] *Conf. Job. xxi.* 7, 8. *xxix.* 18. *xxxi.* 24, 25. *Ps. cxliii.* 13. *cxlv.* 3, 4. *Sir. xxxi.* 1-3. *xli.* 1, 2. 1 *Reg. xxx.* 16.

20 ἡ βασιλεια παρηλθεν απο σου, κ. τ. λ. *Dan. iv.* 27, 28. 4 *Reg.*

v. 26, 27. 2 *Mac. ix.* 5. *Prov. i.* 26. [ομοσας εκεινῃ τῃ νυκτι τον αυτου οικον αφανιζειν. *Jos. Ant. vi.* 14.] εξελευσεται το πνευμα αυτου——εν εκεινῃ τῃ ἡμερα απολουνται παντες οἱ διαλογισμοι αυτων. *Ps. cxlv.* 4.

21 ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [εις Θεον μετανοειν. *Ign. Smyrn.* 9. εισι γαρ ὡσπερ αγαθων, οὑτω και κακων παρα τῳ Θεῳ θησαυροι, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg. p.* 108. *Mangey.* οἱ δε λαβοντες μη ἑαυτοις, αλλα Θεῳ. *p.* 336.] *Conf. Ps. xlviii.* 5-20. *Job. xxvii.* 16-23. *Sir. xi.* 18-20. *Prov. xix.* 17. 1 *Tim. vi.* 18. και αποθαυμαζων εις ουδενα φοβον. *Sir. xl.* 7. [ὁ ποιων δικαιοσυνην θησαυριζει ζωην ἑαυτῳ παρα Κυριῳ, και ὁ ποιων αδικα, αυτος αιτιος της ψυχης εν απωλειᾳ. *Psalt. Sal. ix.* 9.] *Coll. Apoc. iii.* 17. ουκ ωφελησουσι θησαυροι ανομους. *Prov. x.* 2.

23 πλειον. *Conf. Eccles. i.* 3. *Aquil. Sym. Conf. Matt. xxiv.* 18. *Ps. xlviii.* 8. ουκ εστι πλουτος βελτιων ὑγειας σωματος, κ. τ. λ. *Sir. xxx.* 16. *Eccles. ix.* 4. *Coll. Gen. i.* 28-30.

24 *Coll. Prov. vi.* 6-8. *xxx.* 25-28. *Matt. x.* 29. 31. *xii.* 12. [*Conf. Clem. Rom. i.* 20. εμβλεψατε εις τους κορακας, και απιδετε εις τα πετεινα του ουρανου, ὁτι ουτε σπειρει, ουτε θεριζει, ουτε συναγει εις τας αποθηκας, και ὁ Θεος οικονομει αυτα· ποσῳ μαλλον ὑμας, ολιγοπιστοι; *Act. Thom.* § 28.] *Conf. omninò Jer. viii.* 6-8.

27 εκοσμησεν εις αιωνα τα εργα αυτου,——ουτε επειναυσαν, ουτε εκοπιασαν, κ. τ. λ. *Sir. xvi.* 27, 28. χαριν και καλλος επιθυμησει ὁ οφθαλμος σου, και ὑπερ αμφοτερα χλοην σπορου. *xl.* 22.

28 *Conf. Sap. xiii.* 3-5. *Ps. lxxxix.* 6.

29 Κυριε, ουχ ὑψωθη ἡ καρδια μου, ουδε εμετεωρισθησαν οἱ οφθαλμοι μου, κ. τ. λ. *Ps. cxxx.* 1. [*Coll. Dresig. de Verb. Med. p.* 336-348.] *Conf. Ezech. x.* 16, 17. *Conf. Sir. xxiii.* 4-6. *xxxv.* 23.

30 των εθνων της γης. 1 *Esd. viii.* 87. 92. [οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ign. Magn.* 5. χρηζω ουν πρᾳοτητος. *Trall.* 4.]

31 *Conf.* 2 *Par. i.* 11, 12. *Ps. xxxvi.* 3. *Cap. x.* 42. το παν ακουε· τον Θεον φοβου, και τας εντολας αυτου φυλασσε. *Eccles. xii.* 13.

32 το μικρον ποιμνιον. *Conf. Gen. xix.* 20. [αμεινον γαρ εστιν ὑμιν εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους και ελλογιμους εὑρεθηναι, η καθ' ὑπεροχην δοκουντας εκριφηναι εκ της ελπιδος αυτου. *Clem. Rom. i.* 57.] οἱ αδελφοι μου καλοι και μεγαλοι, και ουκ ευδοκησεν εν αυτοις Κυριος. *Ps. ult.* (Γολιαδ) 5. *Conf. Rom. viii.* 32. *Gal. i.* 15. *Col. i.* 19. 2 *Thess. i.* 11. *Esa. liii.* 10. το ποιμνιον Κυριου. *Jer. xiii.* 17. πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 19. *Comp.* [το ποιμνιον Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44. 54.]

33 [αγαθα γνησια, ου χρονῳ παλαιουμενα. *Philo apud Pricæum.*] θησαυριζει τοις κατορθουσι σωτηριαν. *Prov. ii.* 7. *Conf.* 4 *Mac. iv.* 4.

Sir. xxix. 11. [αλλα λεγομεν περι του ανω κοσμου—περι ενδυματων παραμενοντων και μη παλαιουμενων, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 36.]

34 παση φυλακη τηρει σην καρδιαν, εκ γαρ τουτων εξοδοι ζωης. *Prov. iv.* 23. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, και ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου σοφισθησεται. κ. τ. λ. *Sir. l.* 28, 29. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.]

35 *Conf. Jer. xiii.* 1, 2. [*Ign. Polyc.* 1.]

36 παρελθε, παροικε, κοσμησον τραπεζαν. *Sir. xxix.* 26. οὑτος Κυριος, ὑπεμειμναμεν αυτῳ, κ. τ. λ. *Esa. xxv.* 9. μακαριοι οἱ εμμενοντες επ' αυτῳ, κ. τ. λ. *xxx.* 18.

37 ανακλινει. *Conf.* 3 *Mac. v.* 16. *Judith xii.* 15.

38 [μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 44. γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.]

39 αυτῃ τῃ ὡρᾳ. *Dan. iii.* 6. [οικοδεσποτης. *Jos. c. Ap. ii.* 11. *Ign. Ephes.* 6.] εγρηγορησεν, αν. *Coll. Sap. xi.* 25. [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ· επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12.]

40 ουκ εγνω ὁ ανθρωπος τον καιρον αυτου. *Eccles. ix.* 12. *Conf. Apoc. iii.* 3. ὁ Υἱος ανθρωπου. *Coll. Dan. vii.* 13.

41 προς ἡμας. *Conf. Jud. iii.* 20. λογος Θεου μοι προς σε. *Conf. Marc. xiii.* 37. 2 *Reg. xii.* 7.

42 εχαρη δε Φαραω, και ἡ θεραπεια αυτου. *Gen. xlv.* 16. [συν βασιλικῃ θεραπειᾳ. *Jos. Ant. iv.* 6. 4.] *Conf. Tit. i.* 7. *Tob. i.* 21. εν καιρῳ. *Sir. xix.* 9. *xxxix.* 34. *Esa. lxiv.* 9. *Conf. Gen. xxxix.* 6. *xli.* 49. και δωσω ὑμιν ποιμενας κατα την καρδιαν μου, και ποιμανουσιν ὑμας ποιμανοντες μετ' επιστημης. *Jer. iii.* 15. *Apoc. xvi.* 15.

43, 44 νυν ουν σκεψαι ανθρωπον φρονιμον και συνετον, και καταστησον αυτον επι γης Αιγυπτου. *Gen. xli.* 33. [ὁ μακαριος πιστος θεραπων—Μωϋσης. *Clem. Rom. i.* 43.] *Coll. Matt. xxv.* 21.

45 *Conf.* 1 *Cor. iv.* 18. αρξηται. *Conf. cap. iii.* 8.

46 [τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10. διαφορα μεταξυ απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16.] *Conf. Sap. iv.* 16, 17. [την αληθειαν αυτου λαβῃς, και το μερος αυτου. *Nicod. Evang. cap.* 5. *p.* 554. *Thilo.*] διχοτομησει. *Coll. Susan.* 55. 59.

47 πλην ὑμας εγνων εκ πασων των φυλων της γης, δια τουτο εκδικησω εφ' ὑμας πασας τας ἁμαρτιας ὑμων. *Amos. iii.* 2. [πολλας—ολιγας. *sc.* πληγας. *Buttm.* § 134. *n.* 2. *Bos. p.* 239.] *Coll. Ps. lxxxviii.* 32. ἑτοιμαζου εις καταντησιν Θεου σου. *Amos. iv.* 12. *Theod.*

48 [ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου—αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ.

41. προς αναλογιαν ὡν ελαβε δυναμεων παρα Θεου, τον λογον απαιτηθησεσθαι. *Just. Mart. Apol.* 2.] ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως εταςθησονται. *Sap. vi.* 6.

50 εβαπτισθησαν εθνη εν διαφθορᾳ. *Ps. ix.* 15. *alii.* [ειδως τα συνεχοντα με. *Ign. Rom.* 6.] *Coll. cap. xxii.* 15. 44.

51 αλλ' η. 1 *Mac. ix.* 6. 9. *Conf. Ps. i.* 2. [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 8. *Coll. cap. xvi.* 15. *Sir. i.* 24. *Sap. ii.* 12.

52 *Conf. Dan. ii.* 35-41. *Esa. xix.* 2, 3. *Conf. cap. xi.* 17. [ὡς προειδοτα τον μερισμον τινων. *Ign. Philad.* 7. αγαπατε εν αμεριστῳ καρδιᾳ. *Trall.* 13.]

53 εφ' υἱῳ. *Conf.* επ' αθωοις. *Ps. xiv.* 5. επ' αδελφῳ. *Sir. vii.* 12. διοτι υἱος ατιμαζει πατερα, κ. τ. λ. *Mich. vii.* 6. νυμφην. (*nurum contractam.*) *Gen. xxxviii.* 16. 24. *Conf. Marc. xiii.* 12. *Deut. xxxiii.* 9. *CITAT.*

55 *Conf. Sap. xiii.* 1-9. καυσων. *Sir. xliii.* 22.

56 και ἡ ασιδα εν τῳ ουρανῳ εγνω τον καιρον αυτης, τρυγων και χελιδων αγρου, στρουθια εφυλαξαν καιρους εισοδων ἑαυτων, ὁ δε λαος μου οὑτος ουκ εγνω τα κριματα Κυριου. κ. τ. λ. *Jer. viii.* 7, 8. ει γαρ τοσουτον ισχυσαν ειδεναι, ἱνα δυνωνται στοχασασθαι τον αιωνα, τον τουτων δεσποτην πως ταχιον ουχ εὑρον; κ. τ. λ. *Sap. xiii.* 9.

57 ὑμεις δε αυτοι κριται γινεσθε. *Job. xiii.* 8. *Conf.* εις ἑαυτον ελθων. *cap. xv.* 17. το δικαιον. *Coll. Phil. i.* 7. *Matt. vii.* 9, 10. 1 *Cor. x.* 15. ταυτα δε λεγω ὑμιν τοις σοφοις κ. τ. λ. *Prov. xxiv.* 23. γινωσκουσι γαρ νομον λαλω. *Rom. vii.* 1.

58 [μη συν πονῳ, μηδ' εργασιᾳ. *Jos. Ant. iii.* 1. 7.] απηλλαχθαι. *Sap. xii.* 2. 20. ὁτι εγω κατεσυρα τον Ησαυ, κ. τ. λ. *Jer. xxix.* 10. [*xlix.* 9. *Wechel.*] τῳ πρακτορι. *Esa. iii.* 12. *Coll. Act. viii.* 3. *xvii.* 6. *Rom. xiii.* 3.

59 *Conf.* 1 *Reg. ii.* 10. *Marc. xii.* 42.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 JOS. *Ant. xvii.* 9. 3. 5. *xvii.* 12. 2. *xx.* 5. *Bell. viii.* 1. *Kuinoël ad loc. Lardner. lib.* 1. *cap. ii.* § 1, 2. *Ingenium Pilato fuisse* αμειλικτον *dicit Philo. Grot.*] το πομα μου μετα κλαυθμου εκιρνων. *Ps. ci.* 9.

2 ἁμαρτωλοι εναντιον του Θεου σφοδρα. *Gen. xiii.* 13. *Conf. Job. iv.* 7. *ix.* 2. [παρα παντας ἁμαρτανειν. *Sap. xiv.* 13. *ap. Pricæum.* ὁτι συ ἡρετισας το σπερμα Αβρααμ, παρα παντα τα εθνη. *Psalt. Sal. ix.* 17. παρα παντας· ὑπερ παντας. *Hesych.*]

3 ουχι, αλλα εγελασας. *Gen. xviii.* 15. [μετα γαρ το εξελθειν

ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι η μετανοειν ετι. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Rom. xi.* 21, 22. *Apoc. ii.* 5.

4 [παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Matt. vi.* 12. *Rom. xiv.* 4. 13. 1 *Cor. iv.* 5. *Gal. vi.* 5.

5 ουχι, αλλ' εν τῃ πλατειᾳ καταλυσομεν. *Gen. xix.* 2. *Conf. Jona. iii.* 4-10. [τι μωρως απολλυμεθα; *Ign. Ephes.* 17.]

7 [ἱνατι. *Non veteribus tantùm Græcis, sed et Grammaticis ignotum* ἱνα τι, *pro* δια τι, *quapropter; frequentatur ab Alexx. Interp. atque ab illis transsumtum est à Scriptoribus sacris Nov. Test. Valck.*] καταργει. *Conf. Esd. iv.* 21. 23. *v.* 5. *vi.* 8. *Conf. Jer. xxiv.* 8. *xxxvi.* 17. *Comp. Matt. iii.* 10. εξεκοψε δε ὡσπερ δενδρον την ελπιδα μου. *Job. xix.* 10.

8 *Conf.* 2 *Reg. xviii.* 5. *Sir. xxiv.* 31. *etc.* γεωργιον ξυλου εκφαινει ὁ καρπος αυτου, κ. τ. λ. *xxvii.* 6. *Coll. Esa. v.* 4.

9 *Conf. Ruth. iii.* 13. 2 *Mac. xi.* 28. *Matt. vi.* 1. *Sir. v.* 12. *Coll. Jer. xxxiii.* 3. [ει δε μηγε. *Hoogv. cap.* 16. § *ii.* 14. ποιουντες γαρ το θελημα του Χριστου, ἑυρησομεν αναπαυσιν· ει δε μηγε, ουδεν ἡμας ρυσεται εκ της αιωνιου κολασεως, εαν παρακουσωμεν των εντολων αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6-8.]

10 [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2.] *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. [την τε ἑβδομην των ἡμερων ανιεμεν τῃ μαθησει των ἡμετερων εθων και νομων, μελετην ὡσπερ αλλου τινος και τουτων αξιουντες ειναι, δι ὡν ουχ ἁμαρτησομεθα. *Jos. Ant. xvi.* 2. 4.]

11 = παντελως (*prorsùs*). 2 *Mac. vii.* 40. πνευματι κατανυξεως. *Esa. xxix.* 10. *Coll. Marc. ix.* 17. 1 *Reg. xvi.* 23.

12 [λυθεις της νοσου, ανεισιν εις το ἱερον. *Jos. Ant. x.* 2. 1.]

13 μη καυχασθω ὁ κυρτος, ὡς ὁ ορθος. 3 *Reg. xxi.* 11.

14 αρχισυναγωγος. *Conf. Exod. xvi.* 22. [*sæp. apud Nicodem. Evangel.*] *Conf. Matt. xii.* 10. [και γαρ νομον εχομεν εν σαββατῳ μη θεραπευσαι τινα, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 502. ζηλον εχουσιν, (οἱ Ιουδαιοι) ὁτι εν σαββατῳ θεραπευει. *p.* 534.]

15 και απεκριθη—και ειπε. *Num. xxii.* 18. *Coll. Marc. ii.* 27.

16 [και ὁσους ανθρωπους εποιουν εγω (ὁ Σατανας) κυλλους, τυφλους, χωλους, λεπρους, και ει τι τοιουτων, δια λογου μονου ιατο αυτους. *Evang. Nicod. cap.* 20. *p.* 706. *Thilo.* ου μικρως γαρ βασανιζομαι ὑπο του εναντιου, ηδη χρονου πενταετους ενεστωτος. *Act. Thom.* § 39. λυει τον βουν—θυγατερα Αβρααμ λυθηναι. *Prononomas.*] *Conf. cap. iii.* 8. ταυτην δε. *Conf. Ps. xxvi.* 4.

17 *Conf. Deut. x.* 21. 1 *Pet. iii.* 16. και εποιησε τα σημεια εναντιον του λαου· και επιστευσεν ὁ λαος και εχαρη, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 30, 31. και τους μισουντας ἡμας κατησχυνας. *Ps. xliii.* 7.

19 *Conf. Matt. xiii.* 32. ὁ ολιγοστος εσται εις χιλιαδας, και ὁ

ελαχιστος εις εθνος μεγα. κ. τ. λ. *Esa. lx.* 22. ετι μικρον, ετι μικρον. *xxviii.* 10. εκ καρπου δικαιοσυνης φυεται δενδρον ζωης. *Prov. xi.* 30. [ὁ σπορος κοκκου τινα τροπον γινεται. *Clem. Rom. i.* 24.] και εγενετο εις αμπελον κ. τ. λ. *Ezech. xvii.* 6. και εν τοις κλαδοις αυτου κατεσκηνουν τα ορνεα του ουρανου. *Dan. iv.* 11. 18. *CITAT.*

21 *Conf. Prov. xxv.* 2. [ζυμη. *Coll. Ign. Magn.* 10.]

22 και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. [εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι· κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Coll.* 1 *Mac. v.* 66.

23 ὁι σωζομενοι. *Conf. Esa. xxxvii.* 32. *xlv.* 20. [*Mart. Polyc.* 17.]

24 [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom. i.* 35. 48.] *Conf. Heb. xii.* 17. *Sir. li.* 19. εν πυλῃ της οικιας. *Jer. l.* 9. [4 *Esd. viii.* 1-4. *apud Fabric. p.* 248.] ου μη σε αποστειλω, εαν μη με ευλογησῃς. κ. τ. λ. *Gen. xxxii.* 24-28.

25 ουκ οιδα. *Conf.* 1 *Joan. iii.* 1. και δωσω αυτα ανδρασιν, ὁις ουκ οιδα ποθεν εισι; 1 *Reg. xxv.* 11. [κοπτειν την θυραν· Αττικως. *Phrynic.*] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 10.

26 *Coll.* 3 *Reg. i.* 25. *Ps. xl.* 9. [*Fragm. Ign.* 9.]

27 [και ερω ὑμιν, Ὑπαγετε απ' εμου, ουκ οιδα ὑμας ποθεν εστε, εργαται ανομιας. *Clem. ii.* 4. ει μεν γαρ αγνωμων και αδικος, αθυτοι θυσιαι, και ανιεροι ἱερουργιαι, και ευχαι παλιμφημοι, παντελη φθοραν ενδεχομεναι. κ. τ. λ. *Philo de Vit. Mos.* 3. § 10. *p.* 151. *Mangey. p.* 669. *Par.*] *Conf. Tob. iv.* 7. *Sir. xxxii.* 3. ουκ οιδα ὑμας. *Matt. xxv.* 12. [*Clem. Rom. i.* 35.]

28 [τοτε οψεσθε—και Αβρααμ, και Ισαακ, και Ιακωβ ανισταμενους εκ δεξιων εν αγαλλιασει. *Test. XII Patr. p.* 744.] *Conf. Apoc. xi.* 12. *xiv.* 10. *Ps. cxxxi.* 18. εκει. *Amos. ix.* 4. [*Glass. Phil. Sac. p.* 370.] ὁτι οἱ δια τον Θεον αποθανοντες ζωσιν τῳ Θεῳ, ὡσπερ Αβ. και Ισ. και Ιακ. και παντες οἱ πατριαρχαι. 4 *Mac. xvi.* 25.

29 [εις δυσιν απο ανατολης μεταπεμψαμενος. κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 2. και μια εκκλησια ἡν ἱδρυσαντο οἱ ἁγιοι Αποστολοι απο περατων ἑως περατων, κ. τ. λ. *Philad. (interpolat.)* § 4. *p.* 176. *Vossii.*]

30 *Conf. Esa. xliii.* 6. *Matt. xx.* 16. 1 *Cor. i.* 26.

31 *Conf. Amos. vii.* 10. [Ἡρωδου τετραρχου. *Ign. Smyrn.* 1.]

32 τελειωθεις εν ολιγῳ επληρωσε χρονους μακρους. *Sap. iv.* 13. και βιου νομιμου, ὁν πιστη θανατου σφραγις ετελειωσεν. 4 *Mac. vii.* 15. ιασεις. *Conf. Jer. viii.* 22. [τελειουμαι· σπενδομαι, θυσιαζομαι. *Schol. Vet.*] *Conf. Sir. xx.* 15. [αλωπεκιζειν προς ἑτεραν αλωπεκα. *Adag. Vet.* 70. *p.* 22. *Edit. Schott.*] *Coll. Heb. ii.* 10. *v.* 9. *Susan.* 15. [*Conf. Nicod. Evang. apud cap. iv.* 41.]

33 και συ υἱε ανθρωπου, ει κρινεις την πολιν των αἱματων.—εν τοις αἱμασιν αυτων οἱς εξεχεας, παραπεπτωκας, κ. τ. λ. *Ezech. xxii.* 2-4. [ουκ ενδεχεται· αδυνατον εστι. *Hesych.*] *Conf. Joan. vii.* 33. τῃ δε εχομενῃ (*sc.* ἡμερᾳ). 2 *Mac. xii.* 39. *xiii.* 26. σημερον και αυριον. *Coll. Sir. x.* 10. εμοι χθες, και σοι σημερον. *xxxviii.* 22. πλην. *Dan. iv.* 12. *Coll. Matt. xxiii.* 34, 35. *Cap. xi.* 49, 50.

34 τι σε διαθωμαι Εφραϊμ; ὑπερασπιω σου Ισραηλ; τι σε διαθω; ὡς Αδαμα κ. τ. λ. *Ose. xi.* 8. Ω πολις αἱματων. *Ezech. xxiv.* 6. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 15. και ουκ ηθελησεν. 3 *Reg. xxii.* 50. *Comp.*

35 ἑως αν ἡξῃ. *Coll. Joan. ii.* 4. 2 *Pet. iii.* 10. ἑως αν ελθῃ κ.τ.λ. *Gen. xlix.* 10. [*MSS. A. et Ox. Comp. et Ald. Editt.*] *Coll. Matt. xxi.* 9. *Sophon. iii.* 1.

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΕΝ τῳ λαλησαι (*postquam loquutus est*). *Conf. Nold. Partic. Heb. p.* 152. την ἱεραν ἑβδομην εσεμνυνεν ὁ προφητης—εδικαιωσε πανηγυριζειν, εν ἱλαριναις διαγοντας ευθυμαις. *Philo. Vit. Mos. p.* 166. *Mangey ap. Wets.* παρατηρησαντες δε οἱ Ιουδαιοι, κ. τ. λ. *Nicod. Evang.* 1.] *Conf. Neh. viii.* 10.

3 [ερωτησον αυτον, ποιᾳ ἡμερᾳ εθεραπευθη.—Εν σαββατῳ.—Μη ουχ οὑτως εδιδαξαμεν, ὁτι εν σαββατῳ θεραπευει, και δαιμονας εκβαλλει; *Nicod. Evang. p.* 558.] *Coll. cap. xiii.* 14.

4 επιλαβου. *Ps. xxxiv.* 1. *Conf. Act. ix.* 27. [και ευλογησαντες αυτοις απελυσαν. *Nicod. Evang. p.* 638.]

5 *Conf. Exod. xxi.* 33, 34. *Prov. xii.* 10. φρεαρ. *Coll. Apoc. ix.* 1.

6 *Conf. Esa. xi.* 2, 3. ισχυσει. 2 *Par. ii.* 6.

7 επεχων αγαθοις. *Job. xxx.* 26. 2 *Mac. ix.* 25. *Act. iii.* 5.

8 ου κεκληκεν—ουδενα εις την δοχην, αλλ' η εμε. *Est. v.* 12. ἡγουμενον σε κατεστησαν; μη επαιρου, γινου εν αυτοις ὡς εἱς εξ αυτων, κ. τ. λ. *Sir. xxxv.* 1, 2. [τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ign. Smyrn.* 6. *Clem. Rom. i.* 48.]

9 [εσχατος ων των εκει πιστων. *Ign. Ephes.* 21.] *Conf. Jacob. ii.* 3. εξελθε, παροικε, απο προσωπου δοξης, επεξενωνται μοι ὁ αδελφος, χρεια της οικιας. Βαρεα ταυτα ανθρωπῳ εχοντι φρονησιν, επιτιμησις οικιας και ονειδισμος δανειστου. *Sir. xxix.* 27, 28.

10 παρελθε, παροικε, κοσμησον τραπεζαν, κ. τ. λ. *Sir. xxix.* 26. εθετο αυτοις εκει τοπον εν πρωτοις των κεκλημενων κ. τ. λ. 1 *Reg. ix.* 22. οἱ συνανακειμενοι συγγενεις. 3 *Mac. v.* 39. *CITAT.*

11 [*Laudat. Ignat. Voss. Edit. p.* 153] μη εξυψου σεαυτον, ἱνα μη πεσῃς, κ. τ. λ. *Sir. i.* 30. εστιν ελαττωσις ἑνεκεν δοξης, και εστιν ὁς απο ταπεινωσεως ηρε κεφαλην. *xx.* 11. [τοσουτῳ γαρ μαλλον τα-

πεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι. *Clem. Rom. i.* 48.]

12 αδελφους. *Conf. Prov. xvii.* 2. [*Polyc. Fragm.* 4.] γειτονες τε και φιλοι. 3 *Mac. iii.* 10. *Eccles. xi.* 1. 1 *Cor. x.* 24.

13 *Conf. Matt. xxii.* 9. *Deut. xii.* 5-22. [αναπηρος· νοσωδης. *Hesych.* μη αμελουντες χηρας, η ορφανου. *Polyc. Phil.* 6.]

14 ευποιησον ευσεβει, και εὑρησεις ανταποδομα, και ει μη παρ' αυτου, αλλα παρα Ὑψιστου. *Sir. xii.* 2. *xxix.* 12. [δια τουτο αναστασις, δια τουτο ανταποδοσις. *Barnab. Epist. p.* 253. *Voss.*] *Conf. Joan. v.* 29. *Apoc. xx.* 5. *Ps. i.* 5. [*Clem. Rom. ii.* 11.]

15 [αρτον Θεου θελω, αρτον ουρανιον, αρτον ζωης. *Ign. Rom.* 7. *Sententia crebra apud Rabbinos. Grot.*]

17 *Conf.* 2 *Par. xxx.* 10. [*Jos. Ant. ix.* 13. 2. *Grot. ad Loc.* δειπνου ὡρᾳ. *Mart. Polyc. vii.*] κεκλημενοι. *Coll. Est. v.* 12.

18 ερωτω. *Conf.* 1 *Reg. x.* 4. *Ps. cxxi.* 6. *Matt. xv.* 23. ηρξαντο. *Conf. cap. iii.* 8. *Matt. viii.* 21. *Cap. ix.* 59-62.

19 [*Multi simùl Latinismi.* εχω αναγκην, *opus habeo.* ερωτω σε, *rogo te.* εχε με παρῃτημενον, *habe me excusatum. Grot.*] *Coll. Sir. xxxv.* 17. 1 *Reg. xvii.* 39. *Cap. xvii.* 32.

20 *Conf. Gen. iii.* 17. *Deut. xiii.* 6. *Matt. xix.* 29.

21 παραγενομενος. 2 *Mac. iii.* 9. [οικοδεσποτης. *Ign. Ephes.* 6.]

22 *Conf.* 2 *Reg. ix.* 11. *Gen. xliii.* 17. *Ezech. ix.* 11. *Joan. vi.* 37. [ὁτι εν γενεᾳ και γενεᾳ μετανοιας τοπον εδωκεν ὁ Δεσποτης τοις βουλομενοις επιστραφηναι επ' αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7, 8.]

23 ὁ γαρ οικος μου, οικος προσευχης κληθησεται πασι τοις εθνεσιν. *Conf. Esa. lvi.* 3-7. αναγκασον. *Coll. Matt. xiv.* 22. *Joan. vi.* 10.

24 των ανδρων εκεινων. *Coll. cap. xix.* 27. *Act. xvi.* 35. *Est. v.* 12. *vi.* 5. *vii.* 10. ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως εταςθησονται. *Sap. vi.* 6. [*Clem. Rom. i.* 41.]

25 [και στραφεις ειπεν προς τους συνοντας αυτῳ. *Matt. Polyc.* 5.]

26 [*Conf. Clem. Rom. Fragm.* 2. *p.* 252. *Jacobs.* ἱνα—επιτυχειν δυνηθω μαθητης ειναι. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. ix.* 10. *Trall.* 5. *Rom.* 4.] *Conf. Matt. vi.* 24. *xix.* 29. 3 *Reg. xix.* 20. *Mich. vii.* 6. [οὑτος εστιν ὁ λεγων τῳ πατρι και τῃ μητρι, τοις θνηταις γονευσιν, ουχ ἑωρακα ὑμας, αφ' οὑ τα θεια ειδον· ὁ μη γνωριζων τους υἱους αφ' οὑ γνωριμος σοφιας εγενετο, κ. τ. λ. *Philo de Temulent. p.* 194. *Edit. Col.*]

27 [βασταζων ουν τον σταυρον μου ηλθον εις τον Παραδεισον. *Evang. Nicod. p.* 774. *Thilo.*] εξελθετω οπισω μου. 1 *Mac. ii.* 27. ὁ εαν επιθῃς επ' εμε, βαστασω. 4 *Reg. xviii.* 14. [τοτε εσομαι μαθητης αληθως του Χριστου. *Ign. Rom.* 4. μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα χριστιανισμον ζῃν. *Magn.* 10. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ

σταυρῳ. *Smyrn.* 1. περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart.* 2.] *Conf. Matt. xvi.* 24. 2 *Tim. ii.* 3.

28 [το συγγενικον εργον τελειως απηρτισατε. *Ign. Ephes.* 1. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Philad.* 9.] *Conf. Esd. iv.* 16. αρξομαι και επιτελεσω. 1 *Reg. iii.* 12. [και το περι το ἱερον απαρτισθηναι εργον. *Jos. Ant. xii.* 3. 3.]

30 τις ισχυσει οικοδομησαι αυτῳ οικον. 2 *Par. ii.* 6. βελτιον τελος λογου της αρχης αυτου. *Eccles. vii.* 9. *Sym. Conf. cap. ix.* 62. οὑτος ὁ ανθρωπος. *Exod. xxxii.* 1. ηρξατο. *Conf. cap. iii.* 8.

31 *Conf.* 1 *Mac. x.* 2, 3. *Sir. xxxvii.* 16. *Prov. xxiv.* 6. ιδου οἱ αρχοντες της δυναμεως εκαθηντο, κ. τ. λ. 4 *Reg. ix.* 5. *x.* 4, 5. και συνηντησεν αυτοις Ιουδας εν δεκα χιλιασιν ανδρων. 1 *Mac. iv.* 29. *xii.* 41. τους ερχομενους εφ' ἡμας. 2 *Mac. viii.* 18. 1 *Reg. xii.* 12. *Eccles. ix.* 14. [συμβαλων εις μαχην. *Jos. Ant. vi.* 5. 3. *Bell. i.* 7.] *Conf. Judith v.* 3. χαλεπωτερα σου μη ζητει, κ. τ. λ. *Sir. iii.* 21.

32 ερωτησατε δη τα εις ειρηνην. *Ps. cxxi.* 6. 1 *Reg. x.* 4. και απεστειλαν προς αυτον αγγελους λογοις ειρηνικοις, λεγοντες. *Judith iii. i.* 5. ει δε μηγε. *Coll. Matt. vi.* 1. *Conf.* 1 *Mac. vii.* 13. *Cap. xv.* 20.

33 [των προσηκοντων και των ὑπαρχοντων εξισταντα—ταις του βιου φροντισιν αποταξαμενοι. *Philo de Therapeut. ap. Pricæum.* ἱνα εὑρωμεν μαθηται Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 9. εκεινος δε (αιων) τουτοις αποτασσεται *Clem. Rom. ii.* 6. αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad. sub. fin.*] *Conf. Matt. xvi.* 24. 2 *Tim. ii.* 4. *iv.* 10. [Εσθηρ δε ἱκετευε τον Θεον,—τροφῃ και ποτῳ και τοις ἡδεσιν αποταξαμενη τρισιν ἡμεραις. *Jos. Ant. xi.* 6. 8.] *Coll. Gal. vi.* 12.

34, 35 αρτυθησεται. *Conf. Cant. viii.* 2. *Sym. Col. iv.* 6. [καιρον ευθετον. *Polyc. Phil.* 13.] εν τινι. 1 *Reg. vi.* 2. *Coll. cap. viii.* 8. [*Citat.*]

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ΑΥΤΟΙ τε και οἱ ακουοντες αυτων. *Clem. Rom. ii.* 10. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6.] οἱ τελωναι. *Conf. cap. v.* 27.

2 [ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii.* 9.] ου βουλομαι τον θανατον του ἁμαρτωλου. *Ezech. xxxiii.* 11. *Alex. Ald.* [προσδεχεται. προσποιειται. *Hesych.*] τουτῳ ου συνηθιον. *Ps. c.* 5. *Conf. Matt. ix.* 13. *xi.* 19. *Rom. v.* 8. *Cap. xviii.* 11. *xix.* 7.

4 [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.] ἱνατι τουτο κατεβης; και επι τινα αφηκας τα μικρα προβατα εκεινα εν τῃ ερημῳ; 1 *Reg. xvii.* 28. *Ald. Comp.* [απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.]

5 *Coll. Esa. xl.* 11. *xlvi.* 4. επ' ωμων αρουσι. *xlix.* 22.

6 [συνεχαρην ὑμιν μεγαλως. *Polyc. Phil.* 1.] γειτονες τε και φιλοι. 3 *Mac. iii.* 10. *Coll. Rom. xii.* 15. *Cap. i.* 58.

7 ἁμαρτωλῳ. *Conf. Prov. xxiv.* 19. *Ezech. xviii.* 21-28. *Esa. lv.* 7. [*Clem. Rom. i.* 7, 8. *ii.* 8. *Ign. Philad. iii.* 8.] ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, οὑτως γαρ φευξῃ ἑκουσιον ἁμαρτημα. *Sir. xx.* 9. *Comp. xvii.* 24. [οὑτω χαρα *reddi debet: tantò majus gaudium futurum. Nam ex partic.* η, *quæ, comparationi inserviens, in altero est hujus* § *membro, æstimare licet, in priore reticeri* μειζων, *vel potiùs* μαλλον. *Hoc scil. expressit Matt. xviii.* 13. *Est illa Ellipsis Alexx. et satis usitata. Coll. Tob. vi.* 12. *Sir. xxii.* 15. 2 *Mac. xiv.* 42. *Valck.*]

8 [δραχμη· σταθμος ὡρισμενος, η το συναθροισμα των ἑξ οβολων. *Etym. Mag.*] 2 *Mac. iv.* 19. *Coll. Prov. ii.* 4, 5. επιμελως. 2 *Mac. viii.* 31. [σαιρειν· Αττικ. σαρουν· Ἑλληνικ. *Mœris.* ἑως ὁτου *usque dùm. Ponitur pro* ἑως οὑτινος. *plenè* ἑως του χρονου τουτου, ᾧ εὑρῃ. *Valck.*]

10 ὁτι εγενηθησαν αστρα, ῃνεσαν με φωνῃ μεγαλῃ παντες αγγελοι μου. *Job. xxxviii.* 7. [ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 8. πασιν ουν ματανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, ἑαν μετανοησωσιν. *Ign. Philad.* 8.] θεραπευων εν ευδοκιᾳ δεχθησεται, και ἡ δεησις αυτου ἑως νεφελων συναψει. κ. τ. λ. *Sir. xxxii.* 16, 17.

12 ὁς αποβαλλεται πατερα η μητερα, και δοκει μη ἁμαρτανειν, οὑτος κοινωνος εστιν ανδρος ασεβους. *Prov. xxviii.* 24. [πρεσβυτερος και πρωτος εστω, και λεγεσθω ὁ αστειος· νεωτερος δε και εσχατος πας αφρων. *Philo de Abrah.*] *Conf. Prov. xix.* 14. *Eccles. ii.* 8. *Aquil.*

13 [δανεισαμενος αργυριον, και τα προς την αποδημιαν ἑτοιμασαμενος. *Jos. Ant. xii.* 12. *Pricæus.* ασωτως ζῃν. *xii.* 4. 8. απεδημησεν. *viii.* 13. 5.] ὑπαρξιν αυτοις διασκορπιει. *Dan. xi.* 24. [ασωτως· αισχρως, απληστως. *Hesych.*] διεσκορπισε. *Coll. Act. v.* 37.

14 ανηρ ενδεης αγαπᾳ ευφροσυνην, φιλων οινον κ. τ. λ. *Prov. xxi.* 17. οὑτος πασης τροφης καθυστερησει. *Sir. xxxvii.* 20. *Conf. Jacob. iv.* 3. ενισχυσεν ὁ λιμος επι της γης. *Gen. xii.* 10.

15 *Conf.* 1 *Mac. vi.* 21. [κολλασθε τοις ἁγιοις. *Clem. i.* 46.]

16 ὡσπερ ὁταν ορνεον καταπετασθῃ εκ της ιδιας νοσσιας, οὑτως ανθρωπος δουλουται ὁταν αποξενωθῃ εκ των ιδιων τοπων. *Prov. xxvii.* 8. *Conf. Job. vi.* 7. ὁ δε δικαιος οικτειρει και διδοι. *Ps. xxxvi.* 21.

17 εις ἑαυτον ελθων. *Conf. omnino* 2 *Mac. ix.* 11. *Act. xii.* 11. [μολις δε ἑαυτου γενομενον. (*quum vix ad sese rediisset.*) *Jos. Ant. vi.* 14. 3. καλον μεν ην τον λογισμον εφ' ἑαυτον μειναντα μη αποδημησαι προς —δευτερος δε πλους εφ' ἑαυτον παλιν ὑποστρεψαι. *Philo de Somn. apud Pricæum.*] *Conf. Jer. xxvi.* 21. απολλυμενοι λιμῳ. *Ezech. xxxiv.* 29. *Conf. cap. xii.* 57. παντες απολουνται μαχαιρᾳ. *Esa. xxxi.* 3. *M.*

18 πορευσομαι, και επιστρεψω προς τον ανδρα μου τον προτερον, ὁτι καλως μοι ην τοτε, η νυν. *Ose. ii.* 7. [ἡμαρτον εις τον ὑπο σου

κηρυττομενον Θεον, και εις σε, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 34.] *Coll. Sir. x.* 29. *Num. xxi.* 7. [κατεγνωσμαι παρα Θεῷ, και παρα σοι, πατερ. *Joseph. apud Pricæum.*] ἡμαρτομεν εις σε. *Gen. xx.* 9. *Coll. Prov. i.* 7. εις ουρανον την ελπιδα εχων. 2 *Mac. ix.* 20. ἁμαρτανοντες εις τον ἑαυτων Θεον. *vii.* 18.

19 ὡς εἷς εξ ἡμων. *Gen. iii.* 22. *xlviii.* 20. *Conf. Job. xxx.* 1. *Matt. xv.* 27. *Ps. lxxxiii.* 10. ποιησον. *Coll. Exod. xviii.* 25. [ὁθεν ουκ αξιος ειμι καλεισθαι. *Ign. Magn.* 14.]

20 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσε. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Gen. xlvi.* 29. Κυριος πορρωθεν ωφθη αυτῳ. κ. τ. λ. *Jer. xxxviii.* 3. [ου μακραν απεχον απο της πολεως. *Mart. Polyc.* 5.] προειδον δε αυτον μακροθεν προ του εγγισαι κ. τ. λ. *Gen. xxxvii.* 18. *Coll.* 2 *Reg. xiv.* 33. *Tob. xi.* 9. 3 *Mac. v.* 49.

21 ἡμαρτηκως εσομαι εις τον πατερα. *Gen. xliv.* 32. *Conf. xxxii.* 10. *Exod. xxxii.* 33. [εγω δε αισχυνομαι εξ αυτων λεγεσθαι· ουδε γαρ αξιος ειμι, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 9. εσχατος αυτων ων. *Smyrn.* 11. ἱνα ἱλεος μοι γενηται ὁ Θεος, και ἱλασσηται ταις ἁμαρτιαις μου, ἁς ἡμαρτον εἰς αυτον. *Nicod. Evang. Prolog. p.* 494. *Thilo.*]

22 εις την χειρα. *Coll. cap. ix.* 13. μετα πρωτων ἡδυσματων. *Ezech. xxvii.* 22. [και πορπῃ δ' αυτον δωρειται χρυσεᾳ, και των πρωτων αυτου καλεισθαι φιλων. *Jos. Ant. xiii.* 5. 4.] *Conf. Bar. v.* 1. 1 *Mac. vi.* 15. *Jacob. ii.* 2. ὁ εγειρων απο γης πτωχον, κ. τ. λ. *Ps. cxii.* 6, 7.

23 *Conf. Jud. xvi.* 23. *Matt. xxii.* 4. *Gen. xliii.* 32-34.

24 [απο ἁμαρτιας εκαθαρισθη, εκ νεκρωσεως ανεζησε. *Theophylact.*] και ευφρανθησῃ συ και ὁ οικος σου. *Deut. xiv.* 26. προβατα απολωλοτα εγενηθη ὁ λαος μου. *Jer. xxvii.* 6. *Esa. liii.* 6. επλανηθην ὡς προβατον απολωλος. κ. τ. λ. *Ps. cxviii.* 176. *Coll. Matt. x.* 6. [οἱ αθλιοι τας ψυχας, τεθνηκασιν. *Philo apud Pricæum.* στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων. *Ign. Philad.* 6.] ὡς εκ νεκρων ζωντας. *Rom. vi.* 13. και ηρξαντο εσθιειν. *Tob. vii.* 15.

25 *Coll. Gen. xxxi.* 27. *Ps. cxlix.* 3. *Jer. xxxviii.* 13.

26 [ανεκρινε τις ειη. *Jos. Ant. v.* 9. 3.] τι αν ειη τουτο; *Gen. xxiii.* 15. *Coll.* 3 *Mac. v.* 18. προσκαλεσαμενος. *Gen. xxviii.* 1. *Est. iv.* 5.

27 *Coll.* 3 *Reg. iv.* 23. σιγα, μη λογον εχε, ὑγιαινει. *Tob. x.* 6.

28 παρεκαλει. *Conf.* 1 *Mac. ix.* 35. [*Coll. Clem. Rom. i.* 23.]

29 *Conf. Gen. xxxi.* 38. 41. 1 *Reg. xxix.* 8. *Deut. xxvi.* 13. αποκριθεις—ειπε τῳ Λαβαν. *Gen. xxxi.* 36. 43. *pass. Coll. xxxviii.* 17.

30 εαν δῳ ανηρ παντα τον βιον αυτου. *Cant. viii.* 7. ὁς δε ποιμαινει πορνας απολει πλουτον. *Prov. xxix.* 3. βιον. *xxxi.* 14. *Sap. xii.* 23. ὁ υἱος σου οὑτος. *Coll. Exod. xxxii.* 1.

31 *Conf. Mal. iii.* 17. *Joan. xvi.* 15. *xvii.* 10. *Deut. xxi.* 17.

32 [ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] μεγα μοι εστιν, ει ετι Ιωσηφ ὁ υἱος μου ζῃ, κ. τ. λ. *Gen. xlv.* 28. χαιρε και ευφραινου. *Thren. iv.* 21. *Coll. Eccles. iii.* 4. *Ezech. xxxiv.* 4. 12. 1 *Joan. iii.* 14. 1 *Pet. ii.* 24. *iii.* 18. ανδρες αἱματων μετοχοι μισουσιν ὁσιον, οἱ δε ευθεις εκζητησουσι ψυχην αυτου. *Prov. xxix.* 10. τις ἡ προσληψις, ει μη ζωη εκ νεκρων; *Rom. xi.* 15. *xii.* 15.

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ΣΚΟΡΠΙΖΕΤΑΙ· οἱ δ' Αττικοι σκεδαννυται φασι. *Phrynic. Coll. Valck. Schol. in Act. v.* 37. διαβληθηναι προς τον πατερα. *Jos. Ant. vi.* 10. 2.] *Coll. Dan. iv.* 24.

2 *Conf.* 1 *Reg. ii.* 24. τι τουτο εποιησεν ὁ Θεος ἡμιν; *Gen. xlii.* 28. *xxvii.* 20. τι τουτο; *Sir. xxxix.* 21. *Conf. Ps. civ.* 19. ελευσονται εν συλλογισμῳ ἁμαρτηματων αυτων δειλοι, και ελεγξει αυτους εξεναντιας τα ανομηματα αυτων. *Sap. iv.* 20. *Coll.* 1 *Cor. iv.* 2. [συγκοπιατε αλληλοις—ὡς Θεου οικονομοι. *Ign. Polyc.* 6.]

3 ασεβης δε αισχυνεται, και ουχ ἑξει παρρησιαν. *Prov. xiii.* 5. κρεισσον αποθανειν η επαιτειν. *Sir. xl.* 28. ισχυω. 2 *Par. ii.* 6. *Conf. Ephes. iv.* 28. [αφαιρειται μεν εκεινον την αρχην. *Jos. Ant. xx.* 9.]

4 *Coll. Joan. xix.* 27. [μεταστωθω της οικονομιας. *Conf. Matthiæ.* § 353. *Winer.* § 30. 6.]

5 ὁ οφειλων ὡς ᾧ οφειλει. *Esa. xxiv.* 2. [ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; *Clem. Rom. ii.* 1.] προσκαλεσαμενος. *Cap. xv.* 26.

6 [αυτῳ παρασχειν επι γραμματι και πιστει τῃ αυτου. *Jos. Ant. xviii.* 6. 3. βατος. *Heb.* בת το γραμμα, *cautionem. Vulg.*]

8 τεκνα απωλειας. *Esa. lvii.* 4. [τεκνα φωτος και αληθειας. *Ignat. Philad.* 2.] *Constructio Hellenistica:* αγαθωτερος συ ὑπερ Βαλακ. *Jud. xi.* 25. *xv.* 2. *xviii.* 26. 3 *Reg. xix.* 4. *Eccles. vi.* 10. *Hab. i.* 8. (τα δικαιωματα Κυριου) γλυκυτερα ὑπερ μελι κ. τ. λ. *Ps. xviii.* 10, 11. *Constructio Græca: Joan. xiii.* 16. *xv.* 20. φρονιμωτεροι. *Coll. Matt. vii.* 24. *xxv.* 2. οἱτε υἱοι Αγαρ οἱ εκζητουντες την συνεσιν οἱ επι της γης, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 23. σοφοι εισι του κακοποιησαι, το δε καλως ποιησαι ουκ επεγνωσαν. *Jer. iv.* 23. υἱον δυναμεως. 3 *Reg. i.* 52. αιων. *Sap. xviii.* 4. τῃ γενεᾳ των υἱων σου. *Ps. lxxii.* 15. *Coll. Sir. xliv.* 7. [*Vorst. de Hebr. cap.* 9.] *Coll.* 1 *Cor. ix.* 25.

9 [πρωτον μεν ιδιον, φησιν, ουδεν εχεις αγαθων, αλλ' ὁτι αν νομισῃς εχειν, ἑτερος παρεσχηκεν, κ. τ. λ. *Conf. Philo. ap. Grot. in loc.*] μακαριος πλουσιος ὁς εὑρεθη αμωμος, και ὁς οπισω χρυσιου ουκ επορευθη. *Sir. xxxiv.* 8. *Conf. Act. x.* 4. *Coll. Gen. xlix.* 33. *Job. iv.* 8. *Esa. lviii.* 6. *Ose. iii.* 3. *Sir. xvi.* 14. *xliv.* 6. *Dabo eis tabernacula*

æterna. 4 *Esd. ii.* 11. συ γαρ, ειπεν, οικον μεν αιωνιον εχεις, ω δεσποτα. *Jos. Ant. viii.* 4. 2.] *Conf. Eccles. xi.* 2. *Tob. xii.* 8, 9. *Ps. xl.* 1-3.

10 χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον, κ. τ. λ. *Sir. xxvii.* 1. [μηδε την εν ολιγοις πιστιν φυλαττε θηρας της εν πλειοσι πιστεως.—δελεαρ δε μηδεις ολιγοχρηματου παρακαταθηκης αποδοσιν επ' αγρα μειζονος προσφερετω. *Philo de Plant. p.* 344. *Mang. Conf. Clem. Rom. ii.* 8.] *Coll. Jac. ii.* 10. *Zach. iv.* 10. *Prov. xvii.* 6.

11 μη επεχε επι χρημασιν αδικοις, κ.τ.λ. *Sir. v.* 8. [οἱς μεν γαρ αληθινος πλουτος εν ουρανῳ. *Philo de Præm. p.* 405. *Mang.* κληρονομους ανευρηκεναι του ψυχικου πλουτου, ὁς μονος αληθειᾳ πλουτος εστι. *de Judice sub fin.*] *Coll. Jer. xii.* 5. 1 *Tim. vi.* 17. [εαν ἡμεις θελωμεν και Θεῳ δουλευειν και Μαμωνᾳ, ασυμφορον ἡμιν εστιν. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Coll.* 2 *Cor. viii.* 21. *Rom. xii.* 17. 1 *Pet. ii.* 12. *Prov. iii.* 4.

12 ὁ πονηρος ἑαυτῳ, τινι αγαθος εσται; *Sir. xiv.* 5. [τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων. *Clem. Rom. ii.* 5. λεγει γαρ ὁ Κυριος εν τῳ Ευαγγελιῳ, Ει το μικρον ουκ ετηρησατε, το μεγα τις ὑμιν δωσει; *ii.* 8.] αγαπησεις τον πλησιον σου ὡς σεαυτον. *Lev. xix.* 18. *Coll.* 1 *Tim. iii.* 5. 1 *Pet. iv.* 10.

13 απεναντι του κακου το αγαθον, και απεναντι του θανατου ἡ ζωη, οὑτως απεναντι ευσεβους ἁμαρτωλος. *Sir. xxxvi.* 14. [ממון. *Chald.* = *Plutus.* οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 10. *Jac. i.* 8. οικετης εσται τοις αδελφοις αυτου. *Gen. ix.* 25, 26. Μωυσης ὁ οικετης Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5.

14 [μη φιλαργυρειν. *Clem. Rom. ii.* 4. 6. απεχομενοι πασης—φιλαργυριας. *Polyc. Phil.* 2. 4. 6. μαχιμοι, φιλαργυροι, ὑπερηφανοι. *Test. XII Patr. p.* 584. Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες. *Clem. Rom. i.* 30.] εμυκτηριζον δε εμους ελεγχους. *Prov. i.* 30. *xxiii.* 9. φιλαργυρου μεν γαρ ουδεν ανομωτερον. κ. τ. λ. *Sir. x.* 9. *Comp. Coll.* 1 *Cor. ii.* 14.

15 [ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. εν δε τοις αδικημασιν αυτων μαλλον μαθητευομαι· αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Ign. Rom.* 5.] εστιν ὁδος ἡ δοκει παρα ανθρωποις ορθη ειναι, τα τε τελευταια αυτης ερχεται εις πυθμενα ᾁδου. *Prov. xiv.* 12. [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. Οὑτος λεγει μοιχειαν, και φθοραν, και φιλαργυριαν, και απατην· εκεινος δε τουτοις αποτασσεται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Prov. xxi.* 2. *xxiv.* 12. *Ps. xxxii.* 15. 1 *Thess. ii.* 4. 1 *Pet. ii.* 4. [*Laudat. Ign. Voss. p.* 152.] *Conf. Amos. v.* 21. *Esa. v.* 20. *Matt. xxi.* 42. [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 5.]

16 ὁς (ὁ πατηρ) εδιδασκεν ἡμας—τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac. xviii.* 10. ευαγγελιζεσθε ἡμεραν εξ ἡμερας το σωτηριον αυτου.

Ps. xcv. 2. ἑως μετοικεσιας. 1 *Par. v.* 22. *Coll. Gen. xxxii.* 24-28. ἑως Χριστου ἡγουμενου. *Dan. ix.* 25. 2 *Mac. xv.* 9. [ὁ μακαριος πιστος θεραπων—Μωϋσης —ᾧ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται. *Clem. Rom. i.* 43. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. 42.]

17 *Conf. Matt. ix.* 5. *xxiv.* 35. *Gal. iii.* 21-24. και παν προσταγμα εν καιρῳ αυτου εσται. *Sir. xxxix.* 16-18. *Coll. Apoc. xxi.* 1.

18 *Coll. Sir. xxv.* 26. [*Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 5. την γυναικα, μη αρεσχομενος αυτης τοις ηθεσιν, απεπεμψαμην, τριων παιδων γενομενην μητερα. *Jos. Vit.* § 76.]

19 *Conf.* 1 *Mac. x.* 62. *xi.* 58. *xiv.* 43, 44. *Sir. xiii.* 18.

20 ἑλκη. *Exod. ix.* 9. *Job. ii.* 7. εβεβλητο. *Matt. viii.* 6. 14. [Μανναιος ὁ Λαζαρου. *Jos. Bell. v.* 13. 7.]

21 *Conf. Job. xx.* 21. *Jud. vii.* 5. *Esa. i.* 6. *lviii.* 7. *Matt. xv.* 16. 27. *Marc. vii.* 28. *Ps. xlviii.* 12.

22 αποθανοι ἡ ψυχη μου εν ψυχαις δικαιων, κ. τ. λ. *Num. xxiii.* 10. απεθανε—και εταφη. *Deut. x.* 6. [την ψυχην Γαδ—αγγελοι παραλαβοντες εις τον ουρανον ανηγαγον, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 22. μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, και στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. [*Conf. Job. xxi.* 23-26. και βασιλευς σημερον, και αυριον τελευτησει. *Sir. x.* 10. *Conf. Prov. xiv.* 32. *Esa. xiv.* 11.

23 αποστραφητωσαν οἱ ἁμαρτωλοι εις τον ᾁδην, κ. τ. λ. *Ps. ix.* 17. [τας καθ' ᾁδου τιμωριας και τιμας αναιρουσι. *Jos. Bell. ii.* 8. 14. *de Sadduc.*] *Coll. Gen. xxxvii.* 35. συ δε δια την ασεβειαν και μιαιφονιαν, ακαταλυτους καρτερησεις βασανους. 4 *Mac. x.* 11. [τινες εστε ὑμεις, οἱτινες θανατον ουχ ειδετε, και εν τῳ ᾁδῃ ου κατηλθετε, αλλ' εν τοις σωμασι και ταις ψυχαις οικειτε εις τον Παραδεισον; *Nicod. Evang. cap.* 25. *p.* 756. *Thilo.*] πλην ὁ Θεος λυτρωσεται την ψυχην μου εκ χειρος ᾁδου, ὁταν λαμβανῃ με. *Ps. xlviii.* 15. *Prov. xi.* 7. εν κολπῳ. *Coll. Joan. i.* 18. *xiii.* 23. *Matt. viii.* 11. *cap. xiii.* 28.

24 [ὁ Πατηρ ἡμων Αβρααμ. *Clem. Rom. i.* 31.] *Sir. xliv.* 19. [εις το πυρ το ασβεστον χωρησει, *Ign. Ephes.* 16. το αιωνιον—πυρ. *Mart. Polyc.* 2. 11.] *Coll. Apoc. xvi.* 10.

25 [παρακλησεως· σωτηριας. *Albert. Gloss. p.* 114.] *Conf. Esa. xxviii.* 29. *Sym. Sir. xxxii.* 17. Κυριε, απολυων απο γης, διαμερισον αυτους εν τῃ ζωῃ αυτων, κ. τ. λ. *Ps. xvi.* 14, 15. *Eccles. ix.* 9. *Sap. ii.* 9. *Apoc. xviii.* 7. απελαβον τους κληρους αυτων. *Num. xxxiv.* 14. *Conf. Matt. v.* 4. *vi.* 2. *Cap. vi.* 24, 25. *Jacob. iv.* 9. [αγνοουσιν γαρ ἡλικην εχει βασανον ἡ ενθαδε απολαυσις, και οἱαν τρυφην εχει ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Jacob. v.* 5.

26 [διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.*

16. *χαος βαθυ και μεγα αναμεσον εστηρικται, ὡστε μη δικαιον συμπαθησαντα προσδεξασθαι, μητε αδικον τολμησαντα διελθειν. Jos. Fragm. de Essent. Univ. επι (præter) πασι τουτοις ογδοον πνευμα. Test. Patr. p.* 523.] *Sir. xxxv.* 13. *Conf. Tob. ii.* 14. *Mal. iii.* 18. *Matt. xxv.* 46. [*Clem. Rom. ii.* 8.]

28 *καταβαινειν εις ᾳδην. Conf. Job. vii.* 9. 1 *Reg. xxi.* 2. *δικαιων δε ψυχαι εν χειρι Θεου, και ου μη ἁψηται αυτων βασανος. Sap. iii.* 1. *xvii.* 13. [*ἑκαστος εις τον ιδιον τοπον μελλει χωρειν. Ign. Magn.* 5. *Conf. Act. Thom.* § 54.] *Coll. Zach. iii.* 3.

29 [*ἱνα ὑμων και ακουσῃ. Ign. Ephes.* 4. *μη ακουετε αυτου. Philad.* 6. Μωϋσης—*εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾡ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται. Clem. Rom. i.* 42.] *Conf.* 4 *Reg.* 5-13. 2 *Par. xvii.* 9. *Ps. cii.* 7. 2 *Mac. xv.* 9. *Joan. iv.* 48.

30 *ουχι—αλλα. Conf. Gen. xviii.* 15. *xix.* 2.

31 [*πεισθηναι γαρ ὑπο της πειρας, αλλ' ουχ ὑπο της ακοης. Jos. Ant. viii.* 6. 5.] *μνησθητε νομου* Μωυση *κ. τ. λ. Mal. iv.* 4. [*οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος* Μωσεως, *αλλ' ουδε μεχρι νυν το* Ευαγγελιον, *κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 5.] *Coll.* 1 *Reg. xxviii.* 8-14.

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1 CONF. *Matt. xxvi.* 24. *Marc. xiv.* 21. [*απεχομενοι σκανδαλων. Polyc. Phil.* 6. *ανενδεκτον* ·*απαραδεκτον. Hesych. αδυνατον. Theophyl.*] *ὑμεις δε εξεκλινατε εκ της ὁδου, και ησθενησατε πολλους εν νομῳ. Mal. ii.* 8.

2 *μυλος ονικος* = *κλασμα επιμυλιον. Conf. Jud. ix.* 53. 2 *Reg. xi.* 21. *Jer. xxviii.* 63. [*Clem. i.* 46, 57. λυσιτελει· *συμφερει, επωφελει. Hesych.*] *Conf. Sir. xxix.* 11. *ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται.—ὁτι μικρον και μεγαν αυτος εποιησεν, ὁμοιως τε προνοει περι παντων. Sap. vi.* 6. 7.

3 *μη ονειδιζε ανθρωπον αποστρεφοντα απο ἁμαρτιας, κ. τ. λ. Sir. viii.* 5. *μνησθητι τα εσχατα, και παυσαι εχθραινων. xxviii.* 6. *ἁμαρτειν σε εις εμε. Gen. xx.* 6. 9. [*ει ουν δεομεθα του* Κυριου, *ἱνα ἡμιν αφῃ, οφειλομεν και ἡμεις αφιεναι. Polyc. Phil.* 6. *μετανοησον. Mart. Polyc.* 9. Αιγυπτιοι *δ' επι τοις* Ἑβραιοις *εξελθουσι μετενοουν. Jos. Ant. ii.* 15. 3.] *Conf. Exod. xxiii.* 21. *Deut. iv.* 9.

4 [*οιδεν ἡ γραφη τον ἑπτα αριθμον αντι πληθους παραλαμβανειν. Theophyl. ἑπτακις* = *πολλακις. Euthym.*] *Conf. Jer. xv.* 9. *Matt. xviii.* 21, 22. *ἑπτακις γαρ πεσειται δικαιος, και αναστησεται. Prov. xxiv.* 16. [*πασιν μετανοουσιν αφιει ὁ* Κυριος. *Ign. Philad.* 8.]

5 *δοθησεται γαρ αυτῳ της πιστεως χαρις εκλεκτη. Sap. iii.* 14.

[παρακαλω σε—προσθειναι τῳ δρομῳ σου. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Ephes. ii.* 8. *Jer. xi.* 18. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22.] *Conf. Col. i.* 10. 2 *Pet. i.* 5. *Esa. xl.* 31.

6 ὑπηκουσεν αν. *Conf. Esa. i.* 9. *Ezech. iii.* 6. *Obad.* 5. *Ps. liv.* 12. *lxxx.* 14. *cxviii.* 92. *cxxiii.* 3. [ὁ σπορος κοκκου τινα τροπον γινεται. *Clem. Rom. i.* 24.] συκαμινῳ. *Amos. vii.* 14. *Coll. Matt. xiii.* 31. *Marc. iv.* 31. *cap. xiii.* 19. *Coll. Zach. iv.* 10.

7 τις. *Coll. Job. xxxv.* 7. *Rom. xi.* 34. [αροτριωντα η ποιμαινοντα. *Participia more Heb. posita pro verbalibus; idem est quasi dixisset,* δουλον αροτην η ποιμενα. *Grot.*]

8 [*Vix reperientur alibi hæ formæ insolentes,* φαγεσαι, πιεσαι, *pro* φαγῃ, πιῃ. *Valck.*] και το βρωμα σου φαγεσαι—και το ὑδωρ—πιεσαι. *Ezech. iv.* 9-12. παρελθε παροικε, κοσμησον τραπεζαν. *Sir. xxix.* 26. 1 *Reg. ix.* 13. [και εξηλθεν και διηκονει αυτοις. *Protevang. Jacob.* § 6.]

9 [χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.*] *Conf. cap. vii.* 8.

10 [αχρειον δουλον. *Idem valet quod* οκνηρος, *i. e. cessator. Ita enim hâc voce utebantur Hellenistæ. Coll. Tob. iv.* 13. *Ps. xiii.* 3. *lii.* 3. *Grot. in Matt. xxv.* 30. τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; η τινα καρπον αξιον ὁυ ἡμιν αυτος εδωκεν; ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ λεγων—παρα τα διατεταγμενα. *Ign. Fragm.* 9. εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] *Conf.* 1 *Cor. iv.* 4. [*Laudat. Ignat. Magn. p.* 152. *Voss.*] *Coll. Gen. xviii.* 27.

11 [ηδη γαρ ὑπο Ῥωμαιοις ην ἡ Σαμαρεια· και παντως εδει τους ταχυ βουλομενους απελθειν δι' εκεινης πορευεσθαι. *Jos. Vit.* § 52. *Coll. Bell. Jud. iii.* 3. 4.] *Conf.* 1 *Mac. x.* 30.

12 [εισερχομενου αυτου. *Præsens pro futuro. Nam extra oppida se tenebant qui illâ scabie erant polluti. Lev. xiii.* 46. *Jos. de Mose.* τους δε λεπρους εις το παντελες εξηλασε της πολεως, μηδενι συνδιαιτουμενους και νεκρου μηδεν διαφεροντας. *Grot.*]

13 επιστατης = διδασκαλος. *Coll. Marc. iv.* 38. *Cap. viii.* 24. Κυριε ελεησον ἡμας, επι σοι γαρ πεποιθαμεν. *Esa. xxxiii.* 2.

14 *Lev. xiii.* 49. *Marc. i.* 44. *Cap. v.* 14. *(Citat.)* λουσαι, και καθαρισθητι. 4 *Reg. v.* 13. *Col.* 1. *Cor. xiv.* 40.

15 [ιασθαι *ap. Græc. significat sanare, mederi. Sensu autem passivo non usurpatur. Scribi hîc potuerat* εθεραπευθη. *Valck.*] *Conf. Ps. cii.* 3. *Exod. xv.* 26. [ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.]

16 επεσεν επι τους ποδας αυτου. 1 *Reg. xxv.* 24. *Alex.* εν δυσιν εθνεσι προσωχθισεν ἡ ψυχη μου,—Ὁι καθημενοι εν ορει Σαμαρειας, κ. τ. λ. *Sir. l.* 25, 26. *Coll.* 4 *Reg. xvii.* 24.

18 [ἑυρισκεσθαι *ut apud Heb.* נמצא *est apparere. Coll. Rom. vii.* 10. *Phil. ii.* 8. *Grot.*] *Coll. Ezech. xliv.* 7. *Zach. ix.* 6. *Mal. ii.* 2. [και

ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. (Νινευΐται.) *Clem. Rom. i. 7.*] *Coll. Sap. vi. 6.*

19 αναστηθι και πορευου. *Mich. ii. 10.* [δια της πιστεως, δι' ἧς παντας—ὁ Θεος εδικαιωσεν. *Clem. Rom. i. 32.*] *Coll. Dan. vi. 23.*

20 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου—επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii. 12.* μετα παρατηρησεως. *quid significet hôc in loco dici nequit e Scrip. Græc.—Monstrat, signum designari, per quod aliquid observari queat. Valck.*]

21 δος μοι, υἱε, σην καρδιαν. *Prov. xxiii. 26. Coll. Ps. xxxix. 8. Matt. xv. 18.* [Ιησουν Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn. 12.*]

22 *Coll. Joan. viii. 56. Cant. v. 6.*

23 *Conf. 3 Reg. xviii. 8-11. 1 Joan. iv. 1.*

24 ἡμερα σκοτους και γνοφου, ἡμερα νεφελης και ὁμιχλης—τα εμπροσθεν αυτου πυρ αναλισκον, και τα οπισω αυτου αναπτομενη φλοξ. κ. τ. λ. *Joel. ii. 2, 3. Coll. Marc. xiii. 32-37.*

25 [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii. 1.* ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. *Ign. Smyrn. 2.* τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωτηριων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc. 8.* εδει ἱνα επι ξυλον παθῃ. *Barn. Epist. § 5.*] *Coll. Jer. viii. 3. Heb. ii. 17, 18. 1 Pet. ii. 21-24.*

27 [Νωε. *Clem. Rom. i. 7. 9. ii. 6.*]

29 [εν μεν γε τῃ φθορᾳ του κεραυνιου πυρος, οικητορσιν αυτοις ὁλης χωρας εμπιπραμενης, ἑις μονος ανηρ μετοικος επιφροσυνῃ θειᾳ σωζεται, κ. τ. λ. *Philo de Vit. Mos. lib. 2. p. 512. Edit. Col.* δια φιλοξενιαν και ευσεβειαν Λωτ εσωθη εκ Σοδομων, της περιχωρου πασης κριθεισης δια πυρος και θειου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 11.*] *Coll. Sir. xvi. 8. Gen. xix. 24. CITAT.*

30 [ταὐτα· τα ισα, τα ὁμοια. *Hesych.*] *Conf. 1 Thess. ii. 14.*

31 *Conf. Judith. xv. 2. 1 Mac. ii. 28. Joan. vi. 16.*

32 [συνεξελθουσης γαρ αυτῳ της γυναικος ἑτερογνωμονος ὑπαρχουσης και ουκ εν ὁμονοιᾳ, εις τουτο σημειον ετεθη, ὡστε γενεσθαι αυτην στηλην ἁλος κ. τ. λ. *Clem. Rom. i. 11. Conf. Grot.*]

33 *Conf. 2 Mac. vi. 26.* [και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart. Polyc. 2.* την ψυχην αυτου, *id est semetipsum, quod ostendit verbum* ζωογονησει· *quâ voce Græci Interpp. utuntur pro* σωζειν. *Exod. i. 17, 18. 22. Coll. Matt. x. 39. Grot.*]

34 *Conf. 1 Reg. xvi. 7.* [ταυτῃ τῃ νυκτι. *Solent Hebræi noctis et tenebrarum nomine magnas ærumnas denotare. Grot.*] *Coll. Joan. ix. 4. Rom. xiii. 2. Amos. v. 8.*

35 [αληθουσαι. *Hujusmodi formas vulgò Græci usurpabant; sed simpliciores prætulerunt Attici,* αλειν *potius dicentes, quàm* αληθειν, νειν *potiùs,*

quàm νηθειν. *Valck.*] τουτον ταπεινοι, και τουτον ὑψοι. *Ps. lxxiv.* 7. *Conf. cap. iv.* 25-27.

36 και εσονται οἱ νεκροι ὑμων καταβρωμα τοις πετεινοις του ουρανου, κ. τ. λ. *Deut. xxviii.* 26. *Esa. xxxiv.* 3. *Jer. vii.* 33.

ΚΕΦ. ιη. 18.

1 CONF. 2 *Cor. iv.* 1. *Gal. vi.* 9. 2 *Thess. iii.* 13. απεκακησεν ἡ ψυχη. *Jer. xv.* 9. [μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Coll. Prov. iii.* 11. *Theod.* 1 *Thess. v.* 17. ζητησατε τον Κυριον, και κραταιωθητε, κ. τ. λ. *Ps. civ.* 4. *Rom. xii.* 12.

2 [κατεπατειτο μεν ουν πας αυτοις θεσμος ανθρωπων, εγελατο δε τα θεια. *Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 3.] *Coll. Prov. iii.* 4. 2 *Cor. viii.* 21.

3 [εκδικει σου τον τοπον εν παση επιμελειᾳ. *Ign. Polyc.* 1. χηραι μη αμελεισθωσαν. 4.] εδικησατε εκδικησιν. 1 *Mac. ii.* 67. *Zach. v.* 3.

4 καταδυναστευσωμεν πενητα δικαιον, μη φεισωμεθα χηρας, μηδε πρεσβυτου εντραπωμεν πολιας πολυχρονιους. *Sap. ii.* 10. επ᾽ αιωνα. *Exod. xv.* 18. [επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7.]

5 [ὑπωπια· τα ὑπο τους οφθαλμους οιδηματα. *Hesych.*] εις τελος, *semper. Job. xiv.* 20. *Ps. lxxviii.* 5. *cii.* 9. *Judith vii.* 30. 2 *Mac. viii.* 29. *Conf. Jud. xiv.* 17. 4 *Reg. ii.* 17. 1 *Cor. ix.* 27.

6 [ὁ κριτης της αδικιας. *Coll. Vorst. de Hebr. c.* 9.]

7 [εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. *Clem. Rom. i.* 2. *Ign. Rom.* 5. μακροθυμησατε ουν μετ᾽ αλληλων εν πρᾳοτητι. *Polyc.* 6. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου. *Ephes.* 11.] Ιησους Ναυη—ὁς εγενετο κατα το ονομα αυτου μεγας επι σωτηριᾳ εκλεκτων αυτου, εκδικησαι επεγειρομενους εχθρους, κ. τ. λ. *Sir. xlvi.* 1. *Conf. Ps. cxviii.* 84. *cxlv.* 7. φωνη αἱματος του αδελφου σου βοᾳ προς με εκ της γης. *Gen. iv.* 10. *Exod. ii.* 23. 4 *Reg. xix.* 28. 2 *Mac. viii.* 3. *Jacob. v.* 4. *Conf.* 2 *Mac. vi.* 14. *Matt. vii.* 9-11. *xi.* 12. *Cap. xi.* 10-13. ὁτι ἡ δουλη σου θεοσεβης εστι, και θεραπευουσα νυκτος και ἡμερας τον Θεον του ουρανου. *Judith xi.* 17.

8 *Conf. Apoc. xix.* 2. 2 *Reg. ix.* 7. *Ose. i.* 4. *Judith viii.* 20. *Bar. iv.* 22-25. αρα. *Ps. lvii.* 11. *Coll. Deut. xxxii.* 20.

9 οὑτος πεποιθεν επι τῃ δικαιοσυνῃ αυτου, κ. τ. λ. *Ezech. xxxiii.* 13. *Rom. xiv.* 10. λαλουντα κατα του δικαιου ανομιαν εν ὑπερηφανιᾳ και εξουδενωσει. *Ps. xxx.* 18. [παντων ειναι οιεται—φρονιμωτατος, σωφρονεστατος, δικαιωτατος· τους αλλους ὑπολαμβανει—αφρονας, αδικους, ανεπιστημονας. *Philo ap. Pricæum.*] *Coll. Prov. xxx.* 12-14. 2 *Cor. i.* 9. *x.* 7. τις εξουδενωσεν εις ἡμερας μικρας; *Zach. iv.* 10. μη γινου δικαιος πολυ, μηδε σοφιζου περισσα. *Eccles. vii.* 17.

10 [Φαρισαιοι. *Jos. Ant. xvii.* 2. 4. *xiii.* 10. 5, 6. τελωνης. *xii.* 4.

1. 3, 4.] 1 *Mac. xiii.* 39. *Coll. Esa. xxxvii.* 1. *Matt. v.* 46. [ὁ τελωνης Ιωαννης. *Jos. Bell. ii.* 14. 4.]

11 *Conf.* 2 *Par. vi.* 12. *Phil. ii.* 3. 1 *Tim. i.* 15. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι. *Ign. Mart.* 2. σταθεις προσηυξατο. *Polyc. Mart.* 7. μηδε πειρασητε ευλογον τι φαινεσθαι ιδιᾳ ὑμιν· αλλ' επι το αυτο μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις, εν αγαπῃ, εν τῃ χαρᾳ τῃ αμωμῳ. *Ign. Magn.* 7.] *Coll. Job. xv.* 12-15.

12 εγκωμιαζετω σε ὁ πελας, και μη το σον στομα, κ. τ. λ. *Prov. xxvii.* 2. *Coll. Jer. ii.* 23. 35. [πας, ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs. Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 4. § 1.]

13 [προσπεσωμεν τῳ Δεσποτῃ, και κλαυσωμεν ἱκετευοντες αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. οἱ δε (Νινευῖται) μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον Θεον ἱκετευσαντες. κ. τ. λ. 7.] ησχυνθην και ενετραπην του ὑψωσαι Θεε μου το προσωπον μου προς σε, κ. τ. λ. *Esd. ix.* 6. *Bar. ii.* 18. [*Conf. Ignat. p.* 152. *Voss.* ησχαλλεν δε καθ' ἑαυτον, ὡς μηπω της οντως εις Χριστον αγαπης εφαψαμενος, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1.]

14 οὑτος—εκεινος. *Coll. Sap. xvi.* 4. [νυν οιδα, ὁτι Κυριος ὁ Θεος ἱλασθη μοι, και αφειλε παντα τα ἁμαρτηματα. Και κατεβη εκ του ναου Κυριου δεδικαιωμενος, και απηλθεν εις τον οικον αυτου χαιρων και δοξαζων τον Θεον. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 78. *Thilo.* 188. *Laudat. Ignat. p.* 153. *Voss.*] *Coll.* 1 *Reg. xxiv.* 18. η εκεινος. *Coll. Jer. viii.* 3. *xlv.* 4. *Cap. xiv.* 11. *Joan. iii.* 19. *Rom. iii.* 20. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Coll. Sir. iii.* 18.

15 βρεφη. 1 *Mac. i.* 61. ἁπτηται. *Coll. Esa. vi.* 7. *Jer. i.* 9.

16 ιδου ἡ κληρονομια Κυριου, υἱοι, ὁ μισθος του καρπου της γαστρος. *Ps. cxxvi.* 3. *Esa. viii.* 18. μη κωλυε. *xliii.* 6. αφετε—και μη κωλυετε. *Conf.* μεμισηκας με και ουκ ηγαπησας. *Jud. xiv.* 16. *Deut. ix.* 7. *Conf. Joan. vi.* 37. [αφετε με καθαρον φως λαβειν. *Ign. Rom.* 6.] *Coll. Ps. cxxx.*

17 και παιδιον μικρον αξει αυτους. *Esa. xi.* 6-8. 1 *Reg. ii.* 18. 2 *Tim. iii.* 5. *Coll. Prov. x.* 8. *cap. xvii.* 2.

18 [διδασκαλος ανθρωπων των ἡδονῃ τἀληθη δεχομενων. *Jos. Ant. xviii.* 3. 3. βασιλειαν Θεου ου κληρονομει. *Ign. Philad.* 3.]

19 ὁτι ουκ εστιν ἁγιος ὡς Κυριος, και ουκ εστι δικαιος ὡς ὁ Θεος ἡμων. 1 *Reg. ii.* 2. συ μονος ὑψιστος. *Ps. lxxxii.* 18. *cxvii.* 1-4. *cxxxv.* 1. *Exod. viii.* 10. *Esa. xlvi.* 9.

20 και ποιησῃ και φυλαξῃ τας εντολας ταυτας. *Deut. xvi.* 12.

22 [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11.]

6 [συνεχαρην ὑμιν μεγαλως. *Polyc. Phil.* i.] γειτονες τε και φιλοι. 3 *Mac. iii.* 10. *Coll. Rom. xii.* 15. *Cap. i.* 58.

7 ἁμαρτωλῳ. *Conf. Prov. xxiv.* 19. *Ezech. xviii.* 21-28. *Esa. lv.* 7. [*Clem. Rom. i.* 7, 8. *ii.* 8. *Ign. Philad. iii.* 8.] ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, οὑτως γαρ φευξῃ ἑκουσιον ἁμαρτημα. *Sir. xx.* 9. *Comp. xvii.* 24. [οὑτω χαρα *reddi debet: tantò majus gaudium futurum. Nam ex partic.* η, *quæ, comparationi inserviens, in altero est hujus* § *membro, æstimare licet, in priore reticeri* μειζων, *vel potiùs* μαλλον. *Hoc scil. expressit Matt. xviii.* 13. *Est illa Ellipsis Alexx. et satis usitata. Coll. Tob. vi.* 12. *Sir. xxii.* 15. 2 *Mac. xiv.* 42. *Valck.*]

8 [δραχμη· σταθμος ὡρισμενος, η το συναθροισμα των ἑξ οβολων. *Etym. Mag.*] 2 *Mac. iv.* 19. *Coll. Prov. ii.* 4, 5. επιμελως. 2 *Mac. viii.* 31. [σαιρειν· Αττικ. σαρουν· Ἑλληνικ. *Mœris.* ἑως ὁτου *usque dùm. Ponitur pro* ἑως οὑτινος. *plenè* ἑως του χρονου τουτου, ᾡ εὑρῃ. *Valck.*]

10 ὁτι εγενηθησαν αστρα, ῃνεσαν με φωνῃ μεγαλῃ παντες αγγελοι μου. *Job. xxxviii.* 7. [ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 8. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, ἑαν μετανοησωσιν. *Ign. Philad.* 8.] θεραπευων εν ευδοκιᾳ δεχθησεται, και ἡ δεησις αυτου ἑως νεφελων συναψει. κ. τ. λ. *Sir. xxxii.* 16, 17.

12 ὁς αποβαλλεται πατερα η μητερα, και δοκει μη ἁμαρτανειν, οὑτος κοινωνος εστιν ανδρος ασεβους. *Prov. xxviii.* 24. [πρεσβυτερος και πρωτος εστω, και λεγεσθω ὁ αστειος· νεωτερος δε και εσχατος πας αφρων. *Philo de Abrab.*] *Conf. Prov. xix.* 14. *Eccles. ii.* 8. *Aquil.*

13 [δανεισαμενος αργυριον, και τα προς την αποδημιαν ἑτοιμασαμενος. *Jos. Ant. xii.* 12. *Pricæus.* ασωτως ζῃν. *xii.* 4. 8. απεδημησεν. *viii.* 13. 5.] ὑπαρξιν αυτοις διασκορπιει. *Dan. xi.* 24. [ασωτως· αισχρως, απληστως. *Hesych.*] διεσκορπισε. *Coll. Act. v.* 37.

14 ανηρ ενδεης αγαπᾳ ευφροσυνην, φιλων οινον κ. τ. λ. *Prov. xxi.* 17. οὑτος πασης τροφης καθυστερησει. *Sir. xxxvii.* 20. *Conf. Jacob. iv.* 3. ενισχυσεν ὁ λιμος επι της γης. *Gen. xii.* 10.

15 *Conf.* 1 *Mac. vi.* 21. [κολλασθε τοις ἁγιοις. *Clem. i.* 46.]

16 ὡσπερ ὁταν ορνεον καταπετασθῃ εκ της ιδιας νοσσιας, οὑτως ανθρωπος δουλουται ὁταν αποξενωθῃ εκ των ιδιων τοπων. *Prov. xxvii.* 8. *Conf. Job. vi.* 7. ὁ δε δικαιος οικτειρει και διδοι. *Ps. xxxvi.* 21.

17 εις ἑαυτον ελθων. *Conf. omnino* 2 *Mac. ix.* 11. *Act. xii.* 11. [μολις δε ἑαυτου γενομενον. (*quum vix ad sese rediisset.*) *Jos. Ant. vi.* 14. 3. καλον μεν ην τον λογισμον εφ' ἑαυτον μειναντα μη αποδημησαι προς ——δευτερος δε πλους εφ' ἑαυτον παλιν ὑποστρεψαι. *Philo de Somn. apud Pricæum.*] *Conf. Jer. xxvi.* 21. απολλυμενοι λιμῳ. *Ezech. xxxiv.* 29. *Conf. cap. xii.* 57. παντες απολουνται μαχαιρᾳ. *Esa. xxxi.* 3. *M.*

18 πορευσομαι, και επιστρεψω προς τον ανδρα μου τον προτερον, ὁτι καλως μοι ην τοτε, η νυν. *Ose. ii.* 7. [ἡμαρτον εις τον ὑπο σου

κηρυττομενον Θεον, και εις σε, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 34.] *Coll. Sir. x.* 29. *Num. xxi.* 7. [κατεγνωσμαι παρα Θεῳ, και παρα σοι, πατερ. *Joseph. apud Pricæum.*] ἡμαρτομεν εις σε. *Gen. xx.* 9. *Coll. Prov. i.* 7. εις ουρανον την ελπιδα εχων. 2 *Mac. ix.* 20. ἁμαρτανοντες εις τον ἑαυτων Θεον. *vii.* 18.

19 ὡς εἱς εξ ἡμων. *Gen. iii.* 22. *xlviii.* 20. *Conf. Job. xxx.* 1. *Matt. xv.* 27. *Ps. lxxxiii.* 10. ποιησον. *Coll. Exod. xviii.* 25. [ὁθεν ουκ αξιος ειμι καλεισθαι. *Ign. Magn.* 14.]

20 [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσε. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Gen. xlvi.* 29. Κυριος ποῤῥωθεν ωφθη αυτῳ. κ. τ. λ. *Jer. xxxviii.* 3. [ου μακραν απεχον απο της πολεως. *Mart. Polyc.* 5.] προειδον δε αυτον μακροθεν προ του εγγισαι κ. τ. λ. *Gen. xxxvii.* 18. *Coll.* 2 *Reg. xiv.* 33. *Tob. xi.* 9. 3 *Mac. v.* 49.

21 ἡμαρτηκως εσομαι εις τον πατερα. *Gen. xliv.* 32. *Conf. xxxii.* 10. *Exod. xxxii.* 33. [εγω δε αισχυνομαι εξ αυτων λεγεσθαι· ουδε γαρ αξιος ειμι, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 9. εσχατος αυτων ων. *Smyrn.* 11. ἱνα ἱλεος μοι γενηται ὁ Θεος, και ἱλασσηται ταις ἁμαρτιαις μου, ἁς ἡμαρτον εἰς αυτον. *Nicod. Evang. Prolog. p.* 494. *Thilo.*]

22 εις την χειρα. *Coll. cap. ix.* 13. μετα πρωτων ἠδυσματων. *Ezech. xxvii.* 22. [και πορπῃ δ' αυτον δωρειται χρυσεᾳ, και των πρωτων αυτου καλεισθαι φιλων. *Jos. Ant. xiii.* 5. 4.] *Conf. Bar. v.* 1. 1 *Mac. vi.* 15. *Jacob. ii.* 2. ὁ εγειρων απο γης πτωχον, κ. τ. λ. *Ps. cxii.* 6, 7.

23 *Conf. Jud. xvi.* 23. *Matt. xxii.* 4. *Gen. xliii.* 32-34.

24 [απο ἁμαρτιας εκαθαρισθη, εκ νεκρωσεως ανεζησε. *Theophylact.*] και ευφρανθησῃ συ και ὁ οικος σου. *Deut. xiv.* 26. προβατα απολωλοτα εγενηθη ὁ λαος μου. *Jer. xxvii.* 6. *Esa. liii.* 6. επλανηθην ὡς προβατον απολωλος. κ. τ. λ. *Ps. cxviii.* 176. *Coll. Matt. x.* 6. [οἱ αθλιοι τας ψυχας, τεθνηκασιν. *Philo apud Pricæum.* στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων. *Ign. Philad.* 6.] ὡς εκ νεκρων ζωντας. *Rom. vi.* 13. και ηρξαντο εσθιειν. *Tob. vii.* 15.

25 *Coll. Gen. xxxi.* 27. *Ps. cxlix.* 3. *Jer. xxxviii.* 13.

26 [ανεκρινε τις ειη. *Jos. Ant. v.* 9. 3.] τι αν ειη τουτο; *Gen. xxiii.* 15. *Coll.* 3 *Mac. v.* 18. προσκαλεσαμενος. *Gen. xxviii.* 1. *Est. iv.* 5.

27 *Coll.* 3 *Reg. iv.* 23. σιγα, μη λογον εχε, ὑγιαινει. *Tob. x.* 6.

28 παρεκαλει. *Conf.* 1 *Mac. ix.* 35. [*Coll. Clem. Rom. i.* 23.]

29 *Conf. Gen. xxxi.* 38. 41. 1 *Reg. xxix.* 8. *Deut. xxvi.* 13. αποκριθεις—ειπε τῳ Λαβαν. *Gen. xxxi.* 36. 43. *pass. Coll. xxxviii.* 17.

30 εαν δῳ ανηρ παντα τον βιον αυτου. *Cant. viii.* 7. ὁς δε ποιμαινει πορνας απολει πλουτον. *Prov. xxix.* 3. βιον. *xxxi.* 14. *Sap. xii.* 23. ὁ υἱος σου οὑτος. *Coll. Exod. xxxii.* 1.

31 *Conf. Mal. iii.* 17. *Joan. xvi.* 15. *xvii.* 10. *Deut. xxi.* 17.

32 [ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] μεγα μοι εστιν, ει ετι Ιωσηφ ὁ υἱος μου ζῃ, κ. τ. λ. *Gen. xlv.* 28. χαιρε και ευφραινου. *Thren. iv.* 21. *Coll. Eccles. iii.* 4. *Ezech. xxxiv.* 4. 12. 1 *Joan. iii.* 14. 1 *Pet. ii.* 24. *iii.* 18. ανδρες αἱματων μετοχοι μισουσιν ὁσιον, οἱ δε ευθεις εκζητησουσι ψυχην αυτου. *Prov. xxix.* 10. τις ἡ προσληψις, ει μη ζωη εκ νεκρων; *Rom. xi.* 15. *xii.* 15.

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ΣΚΟΡΠΙΖΕΤΑΙ· οἱ δ' Αττικοι σκεδαννυται φασι. *Phrynic. Coll. Valck. Schol. in Act. v.* 37. διαβληθηναι προς τον πατερα. *Jos. Ant. vi.* 10. 2.] *Coll. Dan. iv.* 24.

2 *Conf.* 1 *Reg. ii.* 24. τι τουτο εποιησεν ὁ Θεος ἡμιν; *Gen. xlii.* 28. *xxvii.* 20. τι τουτο; *Sir. xxxix.* 21. *Conf. Ps. civ.* 19. ελευσονται εν συλλογισμῳ ἁμαρτηματων αυτων δειλοι, και ελεγξει αυτους εξεναντιας τα ανομηματα αυτων. *Sap. iv.* 20. *Coll.* 1 *Cor. iv.* 2. [συγκοπιατε αλληλοις—ὡς Θεου οικονομοι. *Ign. Polyc.* 6.]

3 ασεβης δε αισχυνεται, και ουχ ἑξει παρρησιαν. *Prov. xiii.* 5. κρεισσον αποθανειν η επαιτειν. *Sir. xl.* 28. ισχυω. 2 *Par. ii.* 6. *Conf. Ephes. iv.* 28. [αφαιρειται μεν εκεινον την αρχην. *Jos. Ant. xx.* 9.]

4 *Coll. Joan. xix.* 27. [μεταςταθω της οικονομιας. *Conf. Matthiæ.* § 353. *Winer.* § 30. 6.]

5 ὁ οφειλων ὡς ᾧ οφειλει. *Esa. xxiv.* 2. [ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; *Clem. Rom. ii.* 1.] προσκαλεσαμενος. *Cap. xv.* 26.

6 [αυτῳ παρασχειν επι γραμματι και πιστει τῃ αυτου. *Jos. Ant. xviii.* 6. 3. βατος. *Heb.* בת το γραμμα, *cautionem. Vulg.*]

8 τεκνα απωλειας. *Esa. lvii.* 4. [τεκνα φωτος και αληθειας. *Ignat. Philad.* 2.] *Constructio Hellenistica:* αγαθωτερος συ ὑπερ Βαλακ. *Jud. xi.* 25. *xv.* 2. *xviii.* 26. 3 *Reg. xix.* 4. *Eccles. vi.* 10. *Hab. i.* 8. (τα δικαιωματα Κυριου) γλυκυτερα ὑπερ μελι κ. τ. λ. *Ps. xviii.* 10, 11. *Constructio Græca: Joan. xiii.* 16. *xv.* 20. φρονιμωτεροι. *Coll. Matt. vii.* 24. *xxv.* 2. οἱτε υἱοι Αγαρ οἱ εκζητουντες την συνεσιν οἱ επι της γης, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 23. σοφοι εισι του κακοποιησαι, το δε καλως ποιησαι ουκ επεγνωσαν. *Jer. iv.* 23. υἱον δυναμεως. 3 *Reg. i.* 52. αιων. *Sap. xviii.* 4. τῃ γενεᾳ των υἱων σου. *Ps. lxxii.* 15. *Coll. Sir. xliv.* 7. [*Vorst. de Hebr. cap.* 9.] *Coll.* 1 *Cor. ix.* 25.

9 [πρωτον μεν ιδιον, φησιν, ουδεν εχεις αγαθων, αλλ' ὁτι αν νομισῃς εχειν, ἑτερος παρεσχηκεν, κ. τ. λ. *Conf. Philo. ap. Grot. in loc.*] μακαριος πλουσιος ὁς εὑρεθη αμωμος, και ὁς οπισω χρυσιου ουκ επορευθη. *Sir. xxxiv.* 8. *Conf. Act. x.* 4. *Coll. Gen. xlix.* 33. *Job. iv.* 8. *Esa. lviii.* 6. *Ose. iii.* 3. *Sir. xvi.* 14. *xliv.* 6. *Dabo eis tabernacula*

æterna. 4 *Esd*. *ii*. 11. συ γαρ, ειπεν, οικον μεν αιωνιον εχεις, ω δεσποτα. *Jos*. *Ant*. *viii*. 4. 2.] *Conf*. *Eccles*. *xi*. 2. *Tob*. *xii*. 8, 9. *Ps*. *xl*. 1-3.

10 χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον, κ. τ. λ. *Sir*. *xxvii*. 1. [μηδε την εν ολιγοις πιστιν φυλαττε θηρας της εν πλειοσι πιστεως.—δελεαρ δε μηδεις ολιγοχρηματου παρακαταθηκης αποδοσιν επ' αγρα μειζονος προσφερετω. *Philo de Plant*. *p*. 344. *Mang*. *Conf*. *Clem*. *Rom*. *ii*. 8.] *Coll*. *Jac*. *ii*. 10. *Zach*. *iv*. 10. *Prov*. *xvii*. 6.

11 μη επεχε επι χρημασιν αδικοις, κ.τ.λ. *Sir*. *v*. 8. [οἱς μεν γαρ αληθινος πλουτος εν ουρανῳ. *Philo de Præm*. *p*. 405. *Mang*. κληρονομους ανευρηκεναι του ψυχικου πλουτου, ὁς μονος αληθεια πλουτος εστι. *de Judice sub fin*.] *Coll*. *Jer*. *xii*. 5. 1 *Tim*. *vi*. 17. [εαν ἡμεις θελωμεν και Θεῳ δουλευειν και Μαμωνᾳ, ασυμφορον ἡμιν εστιν. *Clem*. *Rom*. *ii*. 6.] *Coll*. 2 *Cor*. *viii*. 21. *Rom*. *xii*. 17. 1 *Pet*. *ii*. 12. *Prov*. *iii*. 4.

12 ὁ πονηρος ἑαυτῳ, τινι αγαθος εσται; *Sir*. *xiv*. 5. [τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων. *Clem*. *Rom*. *ii*. 5. λεγει γαρ ὁ Κυριος εν τῳ Ευαγγελιῳ, Ει το μικρον ουκ ετηρησατε, το μεγα τις ὑμιν δωσει; *ii*. 8.] αγαπησεις τον πλησιον σου ὡς σεαυτον. *Lev*. *xix*. 18. *Coll*. 1 *Tim*. *iii*. 5. 1 *Pet*. *iv*. 10.

13 απεναντι του κακου το αγαθον, και απεναντι του θανατου ἡ ζωη, οὑτως απεναντι ευσεβους ἁμαρτωλος. *Sir*. *xxxvi*. 14. [ממון. *Chald*. = *Plutus*. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign*. *Ephes*. 8.] *Coll*. 2 *Tim*. *iv*. 10. *Jac*. *i*. 8. οικετης εσται τοις αδελφοις αυτου. *Gen*. *ix*. 25, 26. Μωυσης ὁ οικετης Κυριου. *Deut*. *xxxiv*. 5.

14 [μη φιλαργυρειν. *Clem*. *Rom*. *ii*. 4. 6. απεχομενοι πασης—φιλαργυριας. *Polyc*. *Phil*. 2. 4. 6. μαχιμοι, φιλαργυροι, ὑπερηφανοι. *Test*. *XII Patr*. *p*. 584. Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες. *Clem*. *Rom*. *i*. 30.] εμυκτηριζον δε εμους ελεγχους. *Prov*. *i*. 30. *xxiii*. 9. φιλαργυρου μεν γαρ ουδεν ανομωτερον. κ. τ. λ. *Sir*. *x*. 9. *Comp*. *Coll*. 1 *Cor*. *ii*. 14.

15 [ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, κ. τ. λ. *Clem*. *Rom*. *i*. 32. εν δε τοις αδικημασιν αυτων μαλλον μαθητευομαι· αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Ign*. *Rom*. 5.] εστιν ὁδος ἡ δοκει παρα ανθρωποις ορθη ειναι, τα τε τελευταια αυτης ερχεται εις πυθμενα ᾁδου. *Prov*. *xiv*. 12. [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. Οὑτος λεγει μοιχειαν, και φθοραν, και φιλαργυριαν, και απατην· εκεινος δε τουτοις αποτασσεται, κ. τ. λ. *Clem*. *Rom*. *ii*. 6.] *Prov*. *xxi*. 2. *xxiv*. 12. *Ps*. *xxxii*. 15. 1 *Thess*. *ii*. 4. 1 *Pet*. *ii*. 4. [*Laudat*. *Ign*. *Voss*. *p*. 152.] *Conf*. *Amos*. *v*. 21. *Esa*. *v*. 20. *Matt*. *xxi*. 42. [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ.τ.λ. *Ign*. *Magn*. 5.]

16 ὁς (ὁ πατηρ) εδιδασκεν ἡμας—τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac*. *xviii*. 10. ευαγγελιζεσθε ἡμεραν εξ ἡμερας το σωτηριον αυτου.

Ps. xcv. 2. ἑως μετοικεσιας. 1 *Par. v.* 22. *Coll. Gen. xxxii.* 24-28. ἑως Χριστου ἡγουμενου. *Dan. ix.* 25. 2 *Mac. xv.* 9. [ὁ μακαριος πιστος θεραπων—Μωϋσης—ᾡ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται. *Clem. Rom. i.* 43. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. 42.]

17 *Conf. Matt. ix.* 5. *xxiv.* 35. *Gal. iii.* 21-24. και παν προσταγμα εν καιρῳ αυτου εσται. *Sir. xxxix.* 16-18. *Coll. Apoc. xxi.* 1.

18 *Coll. Sir. xxv.* 26. [*Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 5. την γυναικα, μη αρεσκομενος αυτης τοις ηθεσιν, απεπεμψαμην, τριων παιδων γενομενην μητερα. *Jos. Vit.* § 76.]

19 *Conf.* 1 *Mac. x.* 62. *xi.* 58. *xiv.* 43, 44. *Sir. xiii.* 18.

20 ἑλκη. *Exod. ix.* 9. *Job. ii.* 7. εβεβλητο. *Matt. viii.* 6. 14. [Μανναιος ὁ Λαζαρου. *Jos. Bell. v.* 13. 7.]

21 *Conf. Job. xx.* 21. *Jud. vii.* 5. *Esa. i.* 6. *lviii.* 7. *Matt. xv.* 16. 27. *Marc. vii.* 28. *Ps. xlviii.* 12.

22 αποθανοι ἡ ψυχη μου εν ψυχαις δικαιων, κ. τ. λ. *Num. xxiii.* 10. απεθανε—και εταφη. *Deut. x.* 6. [την ψυχην Γαδ—αγγελοι παραλαβοντες εις τον ουρανον ανηγαγον, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 22. μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, και στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. [*Conf. Job. xxi.* 23-26. και βασιλευς σημερον, και αυριον τελευτησει. *Sir. x.* 10. *Conf. Prov. xiv.* 32. *Esa. xiv.* 11.

23 αποστραφητωσαν οἱ ἁμαρτωλοι εις τον ᾁδην, κ. τ. λ. *Ps. ix.* 17. [τας καθ' ᾁδου τιμωριας και τιμας αναιρουσι. *Jos. Bell. ii.* 8. 14. *de Sadduc.*] *Coll. Gen. xxxvii.* 35. συ δε δια την ασεβειαν και μιαιφονιαν, ακαταλυτους καρτερησεις βασανους. 4 *Mac. x.* 11. [τινες εστε ὑμεις, οἱτινες θανατον ουκ ειδετε, και εν τῳ ᾁδῃ ου κατηλθετε, αλλ' εν τοις σωμασι και ταις ψυχαις οικειτε εις τον Παραδεισον; *Nicod. Evang. cap.* 25. *p.* 756. *Thilo.*] πλην ὁ Θεος λυτρωσεται την ψυχην μου εκ χειρος ᾁδου, ὁταν λαμβανῃ με. *Ps. xlviii.* 15. *Prov. xi.* 7. εν κολπῳ. *Coll. Joan. i.* 18. *xiii.* 23. *Matt. viii.* 11. *cap. xiii.* 28.

24 [ὁ Πατηρ ἡμων Αβρααμ. *Clem. Rom. i.* 31.] *Sir. xliv.* 19. [εις το πυρ το ασβεστον χωρησει, *Ign. Ephes.* 16. το αιωνιον—πυρ. *Mart. Polyc.* 2. 11.] *Coll. Apoc. xvi.* 10.

25 [παρακλησεως· σωτηριας. *Albert. Gloss. p.* 114.] *Conf. Esa. xxviii.* 29. *Sym. Sir. xxxii.* 17. Κυριε, απολυων απο γης, διαμερισον αυτους εν τῃ ζωῃ αυτων, κ. τ. λ. *Ps. xvi.* 14, 15. *Eccles. ix.* 9. *Sap. ii.* 9. *Apoc. xviii.* 7. απελαβον τους κληρους αυτων. *Num. xxxiv.* 14. *Conf. Matt. v.* 4. *vi.* 2. *Cap. vi.* 24, 25. *Jacob. iv.* 9. [αγνοουσιν γαρ ἡλικην εχει βασανον ἡ ενθαδε απολαυσις, και οἱαν τρυφην εχει ἡ μελλουσα επαγγελια. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Jacob. v.* 5.

26 [διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.*

16. χαος βαθυ και μεγα αναμεσον εστηρικται, ὡστε μη δικαιον συμπαθησαντα προσδεξασθαι, μητε αδικον τολμησαντα διελθειν. *Jos. Fragm. de Essent. Univ.* επι (*præter*) πασι τουτοις ογδοον πνευμα. *Test. Patr. p.* 523.] *Sir. xxxv.* 13. *Conf. Tob. ii.* 14. *Mal. iii.* 18. *Matt. xxv.* 46. [*Clem. Rom. ii.* 8.]

28 καταβαινειν εις ᾁδην. *Conf. Job. vii.* 9. 1 *Reg. xxi.* 2. δικαιων δε ψυχαι εν χειρι Θεου, και ου μη ἁψηται αυτων βασανος. *Sap. iii.* 1. *xvii.* 13. [ἑκαστος εις τον ιδιον τοπον μελλει χωρειν. *Ign. Magn.* 5. *Conf. Act. Thom.* § 54.] *Coll. Zach. iii.* 3.

29 [ἱνα ὑμων και ακουσῃ. *Ign. Ephes.* 4. μη ακουετε αυτου. *Philad.* 6. Μωϋσης—εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾡ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf.* 4 *Reg.* 5-13. 2 *Par. xvii.* 9. *Ps. cii.* 7. 2 *Mac. xv.* 9. *Joan. iv.* 48.

30 ουχι—αλλα. *Conf. Gen. xviii.* 15. *xix.* 2.

31 [πεισθηναι γαρ ὑπο της πειρας, αλλ' ουχ ὑπο της ακοης. *Jos. Ant. viii.* 6. 5.] μνησθητε νομου Μωυση κ. τ. λ. *Mal. iv.* 4. [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.] *Coll.* 1 *Reg. xxviii.* 8-14.

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1 CONF. *Matt. xxvi.* 24. *Marc. xiv.* 21. [απεχομενοι σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. ανενδεκτον ·απαραδεκτον. *Hesych.* αδυνατον. *Theophyl.*] ὑμεις δε εξεκλινατε εκ της ὁδου, και ησθενησατε πολλους εν νομῳ. *Mal. ii.* 8.

2 μυλος ονικος = κλασμα επιμυλιον. *Conf. Jud. ix.* 53. 2 *Reg. xi.* 21. *Jer. xxviii.* 63. [*Clem. i.* 46, 57. λυσιτελει· συμφερει, επωφελει. *Hesych.*] *Conf. Sir. xxix.* 11. ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται.—ὁτι μικρον και μεγαν αυτος εποιησεν, ὁμοιως τε προνοει περι παντων. *Sap. vi.* 6. 7.

3 μη ονειδιζε ανθρωπον αποστρεφοντα απο ἁμαρτιας, κ. τ. λ. *Sir. viii.* 5. μνησθητι τα εσχατα, και παυσαι εχθραινων. *xxviii.* 6. ἁμαρτειν σε εις εμε. *Gen. xx.* 6. 9. [ει ουν δεομεθα του Κυριου, ἱνα ἡμιν αφῃ, οφειλομεν και ἡμεις αφιεναι. *Polyc. Phil.* 6. μετανοησον. *Mart. Polyc.* 9. Αιγυπτιοι δ' επι τοις Ἑβραιοις εξελθουσι μετενοουν. *Jos. Ant. ii.* 15. 3.] *Conf. Exod. xxiii.* 21. *Deut. iv.* 9.

4 [οιδεν ἡ γραφη τον ἑπτα αριθμον αντι πληθους παραλαμβανειν. *Theophyl.* ἑπτακις = πολλακις. *Euthym.*] *Conf. Jer. xv.* 9. *Matt. xviii.* 21, 22. ἑπτακις γαρ πεσειται δικαιος, και αναστησεται. *Prov. xxiv.* 16. [πασιν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος. *Ign. Philad.* 8.]

5 δοθησεται γαρ αυτῳ της πιστεως χαρις εκλεκτη. *Sap. iii.* 14.

[*παρακαλω σε—προσθειναι τῳ δρομῳ σου. Ign. Polyc. 1.*] *Conf. Ephes. ii. 8. Jer. xi. 18.* [*παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. Clem. Rom. i. 22.*] *Conf. Col. i. 10. 2 Pet. i. 5. Esa. xl. 31.*

6 *ὑπηκουσεν αν. Conf. Esa. i. 9. Ezech. iii. 6. Obad. 5. Ps. liv. 12. lxxx. 14. cxviii. 92. cxxiii. 3.* [*ὁ σπορος κοκκου τινα τροπον γινεται. Clem. Rom. i. 24.*] *συκαμινῳ. Amos. vii. 14. Coll. Matt. xiii. 31. Marc. iv. 31. cap. xiii. 19. Coll. Zach. iv. 10.*

7 *τις. Coll. Job. xxxv. 7. Rom. xi. 34.* [*αροτριωντα η ποιμαινοντα. Participia more Heb. posita pro verbalibus; idem est quasi dixisset, δουλον αροτην η ποιμενα. Grot.*]

8 [*Vix reperientur alibi hæ formæ insolentes, φαγεσαι, πιεσαι, pro φαγῃ, πιῃ. Valck.*] *και το βρωμα σου φαγεσαι—και το ὑδωρ—πιεσαι. Ezech. iv. 9-12. παρελθε παροικε, κοσμησον τραπεζαν. Sir. xxix. 26. 1 Reg. ix. 13.* [*και εξηλθεν και διηκονει αυτοις. Protevang. Jacob. § 6.*]

9 [*χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. Hesych.*] *Conf. cap. vii. 8.*

10 [*αχρειον δουλον. Idem valet quod οκνηρος, i. e. cessator. Ita enim hâc voce utebantur Hellenistæ. Coll. Tob. iv. 13. Ps. xiii. 3. lii. 3. Grot. in Matt. xxv. 30. τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; η τινα καρπον αξιον ὁυ ἡμιν αυτος εδωκεν; ποσα δε αυτῳ οφειλομεν ὁσια; κ. τ. λ. Clem. Rom. ii. 1. ὁ λεγων—παρα τα διατεταγμενα. Ign. Fragm. 9. εαν καυχησηται, απωλετο. Polyc. 5.*] *Conf. 1 Cor. iv. 4.* [*Laudat. Ignat. Magn. p. 152. Voss.*] *Coll. Gen. xviii. 27.*

11 [*ηδη γαρ ὑπο Ῥωμαιοις ην ἡ Σαμαρεια· και παντως εδει τους ταχυ βουλομενους απελθειν δι' εκεινης πορευεσθαι. Jos. Vit. § 52. Coll. Bell. Jud. iii. 3. 4.*] *Conf. 1 Mac. x. 30.*

12 [*εισερχομενου αυτου. Præsens pro futuro. Nam extra oppida se tenebant qui illâ scabie erant polluti. Lev. xiii. 46. Jos. de Mose. τους δε λεπρους εις το παντελες εξηλασε της πολεως, μηδενι συνδιαιτουμενους και νεκρου μηδεν διαφεροντας. Grot.*]

13 *επιστατης = διδασκαλος. Coll. Marc. iv. 38. Cap. viii. 24.* Κυριε ελεησον ἡμας, *επι σοι γαρ πεποιθαμεν. Esa. xxxiii. 2.*

14 *Lev. xiii. 49. Marc. i. 44. Cap. v. 14. (Citat.)* λουσαι, *και καθαρισθητι. 4 Reg. v. 13. Col. 1. Cor. xiv. 40.*

15 [*ιασθαι ap. Græc. significat sanare, mederi. Sensu autem passivo non usurpatur. Scribi hic potuerat εθεραπευθη. Valck.*] *Conf. Ps. cii. 3. Exod. xv. 26.* [*ὡς εχομεν καιρον του ιαθηναι, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii. 9.*]

16 *επεσεν επι τους ποδας αυτου. 1 Reg. xxv. 24. Alex. εν δυσιν εθνεσι προσωχθισεν ἡ ψυχη μου,*—Οι *καθημενοι εν ορει Σαμαρειας, κ. τ. λ. Sir. l. 25, 26. Coll. 4 Reg. xvii. 24.*

18 [*ἑυρισκεσθαι ut apud Heb.* נמצא *est apparere. Coll. Rom. vii. 10. Phil. ii. 8. Grot.*] *Coll. Ezech. xliv. 7. Zach. ix. 6. Mal. ii. 2.* [*και*

ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. (Νινευῖται.) *Clem. Rom. i.* 7.] *Coll. Sap. vi.* 6.

19 αναστηθι και πορευου. *Mich. ii.* 10. [δια της πιστεως, δι' ἧς παντας—ὁ Θεος εδικαιωσεν. *Clem. Rom. i.* 32.] *Coll. Dan. vi.* 23.

20 [εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου—επειδη ουκ οιδαμεν την ἡμεραν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 12. μετα παρατηρησεως. *quid significet hôc in loco dici nequit e Scrip. Græc.—Monstrat, signum designari, per quod aliquid observari queat. Valck.*]

21 δος μοι, υἱε, στην καρδιαν. *Prov. xxiii.* 26. *Coll. Ps. xxxix.* 8. *Matt. xv.* 18. [Ιησουν Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12.]

22 *Coll. Joan. viii.* 56. *Cant. v.* 6.

23 *Conf.* 3 *Reg. xviii.* 8-11. 1 *Joan. iv.* 1.

24 ἡμερα σκοτους και γνοφου, ἡμερα νεφελης και ὁμιχλης—τα εμπροσθεν αυτου πυρ αναλισκον, και τα οπισω αυτου αναπτομενη φλοξ. κ. τ. λ. *Joel. ii.* 2, 3. *Coll. Marc. xiii.* 32-37.

25 [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii.* 1. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. *Ign. Smyrn.* 2. τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωτηριων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 8. εδει ἱνα επι ξυλον παθῃ. *Barn. Epist.* § 5.] *Coll. Jer. viii.* 3. *Heb. ii.* 17, 18. 1 *Pet. ii.* 21-24.

27 [Νωε. *Clem. Rom. i.* 7. 9. *ii.* 6.]

29 [εν μεν γε τῃ φθορᾳ του κεραυνιου πυρος, οικητορσιν αυτοις ὁλης χωρας εμπιπραμενης, εἱς μονος ανηρ μετοικος επιφροσυνῃ θειᾳ σωζεται, κ. τ. λ. *Philo de Vit. Mos. lib.* 2. *p.* 512. *Edit. Col.* δια φιλοξενιαν και ευσεβειαν Λωτ εσωθη εκ Σοδομων, της περιχωρου πασης κριθεισης δια πυρος και θειου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 11.] *Coll. Sir. xvi.* 8. *Gen. xix.* 24. *CITAT.*

30 [ταὐτα· τα ισα, τα ὁμοια. *Hesych.*] *Conf.* 1 *Thess. ii.* 14.

31 *Conf. Judith. xv.* 2. 1 *Mac. ii.* 28. *Joan. vi.* 16.

32 [συνεξελθουσης γαρ αυτῳ της γυναικος ἑτερογνωμονος ὑπαρχουσης και ουκ εν ὁμονοιᾳ, εις τουτο σημειον ετεθη, ὡστε γενεσθαι αυτην στηλην ἁλος κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 11. *Conf. Grot.*]

33 *Conf.* 2 *Mac. vi.* 26. [και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. την ψυχην αυτου, *id est semetipsum, quod ostendit verbum* ζωογονησει· *quâ voce Græci Interpp. utuntur pro* σωζειν. *Exod. i.* 17, 18. 22. *Coll. Matt. x.* 39. *Grot.*]

34 *Conf.* 1 *Reg. xvi.* 7. [ταυτῃ τῃ νυκτι. *Solent Hebræi noctis et tenebrarum nomine magnas ærumnas denotare. Grot.*] *Coll. Joan. ix.* 4. *Rom. xiii.* 2. *Amos. v.* 8.

35 [αληθουσαι. *Hujusmodi formas vulgò Græci usurpabant; sed simplicores prætulerunt Attici,* αλειν *potius dicentes, quàm* αληθειν, νειν *potiùs,*

quàm νηθειν. *Valck.*] τουτον ταπεινοι, και τουτον ὑψοι. *Ps. lxxiv.* 7. *Conf. cap. iv.* 25-27.

36 και εσονται οἱ νεκροι ὑμων καταβρωμα τοις πετεινοις του ουρανου, κ. τ. λ. *Deut. xxviii.* 26. *Esa. xxxiv.* 3. *Jer. vii.* 33.

ΚΕΦ. ιη. 18.

1 CONF. 2 *Cor. iv.* 1. *Gal. vi.* 9. 2 *Thess. iii.* 13. απεκακησεν ἡ ψυχη. *Jer. xv.* 9. [μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Coll. Prov. iii.* 11. *Theod.* 1 *Thess. v.* 17. ζητησατε τον Κυριον, και κραταιωθητε, κ. τ. λ. *Ps. civ.* 4. *Rom. xii.* 12.

2 [κατεπατειτο μεν ουν πας αυτοις θεσμος ανθρωπων, εγελατο δε τα θεια. *Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 3.] *Coll. Prov. iii.* 4. 2 *Cor. viii.* 21.

3 [εκδικει σου τον τοπον εν παση επιμελειᾳ. *Ign. Polyc.* 1. χηραι μη αμελεισθωσαν. 4.] εδικησατε εκδικησιν. 1 *Mac. ii.* 67. *Zach. v.* 3.

4 καταδυναστευσωμεν πενητα δικαιον, μη φεισωμεθα χηρας, μηδε πρεσβυτου εντραπωμεν πολιας πολυχρονιους. *Sap. ii.* 10. επ' αιωνα. *Exod. xv.* 18. [επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7.]

5 [ὑπωπια· τα ὑπο τους οφθαλμους οιδηματα. *Hesych.*] εις τελος, *semper*. *Job. xiv.* 20. *Ps. lxxviii.* 5. *cii.* 9. *Judith vii.* 30. 2 *Mac. viii.* 29. *Conf. Jud. xiv.* 17. 4 *Reg. ii.* 17. 1 *Cor. ix.* 27.

6 [ὁ κριτης της αδικιας. *Coll. Vorst. de Hebr. c.* 9.]

7 [εις το σωζεσθαι—τον αριθμον των εκλεκτων αυτου. *Clem. Rom. i.* 2. *Ign. Rom.* 5. μακροθυμησατε ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι. *Polyc.* 6. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου. *Ephes.* 11.] Ιησους Ναυη—ὁς εγενετο κατα το ονομα αυτου μεγας επι σωτηριᾳ εκλεκτων αυτου, εκδικησαι επεγειρομενους εχθρους, κ. τ. λ. *Sir. xlvi.* 1. *Conf. Ps. cxviii.* 84. *cxlv.* 7. φωνη αἱματος του αδελφου σου βοᾳ προς με εκ της γης. *Gen. iv.* 10. *Exod. ii.* 23. 4 *Reg. xix.* 28. 2 *Mac. viii.* 3. *Jacob. v.* 4. *Conf.* 2 *Mac. vi.* 14. *Matt. vii.* 9-11. *xi.* 12. *Cap. xi.* 10-13. ὁτι ἡ δουλη σου θεοσεβης εστι, και θεραπευουσα νυκτος και ἡμερας τον Θεον του ουρανου. *Judith xi.* 17.

8 *Conf. Apoc. xix.* 2. 2 *Reg. ix.* 7. *Ose. i.* 4. *Judith viii.* 20. *Bar. iv.* 22-25. αρα. *Ps. lvii.* 11. *Coll. Deut. xxxii.* 20.

9 οὑτος πεποιθεν επι τῃ δικαιοσυνῃ αυτου, κ. τ. λ. *Ezech. xxxiii.* 13. *Rom. xiv.* 10. λαλουντα κατα του δικαιου ανομιαν εν ὑπερηφανιᾳ και εξουδενωσει. *Ps. xxx.* 18. [παντων ειναι οιεται—φρονιμωτατος, σωφρονεστατος, δικαιωτατος· τους αλλους ὑπολαμβανει—αφρονας, αδικους, ανεπιστημονας. *Philo ap. Pricæum.*] *Coll. Prov. xxx.* 12-14. 2 *Cor. i.* 9. *x.* 7. τις εξουδενωσεν εις ἡμερας μικρας; *Zach. iv.* 10. μη γινου δικαιος πολυ, μηδε σοφιζου περισσα. *Eccles. vii.* 17.

10 [Φαρισαιοι. *Jos. Ant. xvii.* 2. 4. *xiii.* 10. 5, 6. τελωνης. *xii.* 4.

1. 3, 4.] 1 *Mac. xiii.* 39. *Coll. Esa. xxxvii.* 1. *Matt. v.* 46. [ὁ τελωνης Ιωαννης. *Jos. Bell. ii.* 14. 4.]

11 *Conf.* 2 *Par. vi.* 12. *Phil. ii.* 3. 1 *Tim. i.* 15. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι. *Ign. Mart.* 2. σταθεις προσηυξατο. *Polyc. Mart.* 7. μηδε πειρασητε ευλογον τι φαινεσθαι ιδια ὑμιν· αλλ' επι το αυτο μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις, εν αγαπη, εν τη χαρα τη αμωμῳ. *Ign. Magn.* 7.] *Coll. Job. xv.* 12-15.

12 εγκωμιαζετω σε ὁ πελας, και μη το σον στομα, κ. τ. λ. *Prov. xxvii.* 2. *Coll. Jer. ii.* 23. 35. [πας, ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. *p.* 481. *Jacobs. Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 4. § 1.]

13 [προσπεσωμεν τῳ Δεσποτῃ, και κλαυσωμεν ἱκετευοντες αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. οἱ δε (Νινευῖται) μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον Θεον ἱκετευσαντες. κ. τ. λ. 7.] ησχυνθην και ενετραπην του ὑψωσαι Θεε μου το προσωπον μου προς σε, κ. τ. λ. *Esd. ix.* 6. *Bar. ii.* 18. [*Conf. Ignat. p.* 152. *Voss.* ησχαλλεν δε καθ' ἑαυτον, ὡς μηπω της οντως εις Χριστον αγαπης εφαψαμενος, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1.]

14 οὑτος—εκεινος. *Coll. Sap. xvi.* 4. [νυν οιδα, ὁτι Κυριος ὁ Θεος ἱλασθη μοι, και αφειλε παντα τα ἁμαρτηματα. Και κατεβη εκ του ναου Κυριου δεδικαιωμενος, και απηλθεν εις τον οικον αυτου χαιρων και δοξαζων τον Θεον. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 78. *Thilo.* 188. *Laudat. Ignat. p.* 153. *Voss.*] *Coll.* 1 *Reg. xxiv.* 18. η εκεινος. *Coll. Jer. viii.* 3. *xlv.* 4. *Cap. xiv.* 11. *Joan. iii.* 19. *Rom. iii.* 20. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Coll. Sir. iii.* 18.

15 βρεφη. 1 *Mac. i.* 61. ἁπτηται. *Coll. Esa. vi.* 7. *Jer. i.* 9.

16 ιδου ἡ κληρονομια Κυριου, υἱοι, ὁ μισθος του καρπου της γαστρος. *Ps. cxxvi.* 3. *Esa. viii.* 18. μη κωλυε. *xliii.* 6. αφετε—και μη κωλυετε. *Conf.* μεμισηκας με και ουκ ηγαπησας. *Jud. xiv.* 16. *Deut. ix.* 7. *Conf. Joan. vi.* 37. [αφετε με καθαρον φως λαβειν. *Ign. Rom.* 6.] *Coll. Ps. cxxx.*

17 και παιδιον μικρον αξει αυτους. *Esa. xi.* 6-8. 1 *Reg. ii.* 18. 2 *Tim. iii.* 5. *Coll. Prov. x.* 8. *cap. xvii.* 2.

18 [διδασκαλος ανθρωπων των ἡδονῃ τ'αληθη δεχομενων. *Jos. Ant. xviii.* 3. 3. βασιλειαν Θεου ου κληρονομει. *Ign. Philad.* 3.]

19 ὁτι ουκ εστιν ἁγιος ὡς Κυριος, και ουκ εστι δικαιος ὡς ὁ Θεος ἡμων. 1 *Reg. ii.* 2. συ μονος ὑψιστος. *Ps. lxxxii.* 18. *cxvii.* 1-4. *cxxxv.* 1. *Exod. viii.* 10. *Esa. xlvi.* 9.

20 και ποιησῃ και φυλαξῃ τας εντολας ταυτας. *Deut. xvi.* 12.

22 [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11.]

23 πλουτος εαν ρεη, μη προστιθεσθε καρδιαν. *Ps. lxi.* 10. ὁ πε-
ποιθως επι πλουτῳ ὁυτος πεσειται. *Prov. xi.* 28. μακαριος πλουσιος
—ὁς οπισω χρυσιου ουκ επορευθη. *Sir. xxxiv.* 8. *Coll. cap. xvi.* 22.

24 [*Sicut excalceatis pedibus difficile in tribulis ambulatur, sic et hu-
jusmodi hominibus difficile est in Dei regnum intrare. Hermas iii.* 9. *ap.
Pricæum.*] ουαι οἱ συνετοι εν ἑαυτοις, και ενωπιον αυτων επιστημονες.
Esa. v. 21. [εαν πως μετανοησωμεν, ὁπερ δυσκολον. *Ign. Smyrn.* 4.]

25 [ἡμεις εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον,
ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom.
ii.* 6.] μολις εξελειται εμπορος απο πλημμελειας, κ.τ.λ. *Sir. xxvi.* 29.

27 [παντα εισι Θεῳ δυνατα, και ὁσα εν αμηχανῳ παρ' ανθρω-
ποις κειται. *Philo de Abrab.* ᾡ, (Θεῳ) δυνατα, τα παρ' ἡμιν αδυν-
ατα. *De Præm. ap. Pricæum.* ουδεν γαρ αδυνατον παρα τῳ Θεῳ, ει μη
το ψευσασθαι. *Clem. Rom. i.* 27.] *Coll. Marc. xiv.* 36.

28 εισιν, οἱ τα ιδια σπειροντες πλειονα ποιουσιν; ἐισι δε και ὁι
συναγοντες ελαττοντουνται. *Prov. xi.* 24.

30 ὁτι Κυριος ανταποδιδους εστι, και ἑπταπλασια ανταποδωσει
σοι. *Sir. xxxii.* 11. *Tob. iv.* 21. [μη φοβου μηδεν, αλλα μονον πιστευ-
σον τῳ δι' εμου κηρυσσομενῳ Θεῳ, και απο μεν τουτου του κοσμου ελευ-
θερωθησῃ, απο δε του μελλοντος αιωνος ζωην κομισῃ. *Act. Thom.* § 21.]
Coll. Dan. xii. 2. ου μη. *Ps. xxxvi.* 10. ἑπταπλασιως. *Dan. iii.* 22.
Ald. Comp. δικαιοι δε εις τον αιωνα ζωσι. *Sap. v.* 15. *iv.* 2. *Conf.* 1
Tim. iv. 8. *Marc. x.* 30.

31 [και επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3. οἱ γαρ
αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9. ὁι προφη-
ται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.]

34 ὁι κεκρυμμενοι απο σου. *Deut. vii.* 20. [*Hebraïcum loquendi
genus quod exstat et Lev. iv.* 13. *v.* 3. *Job. xxviii.* 21. *et alibi. Grot.*]

35 [εγω τυφλος εγεννηθην, φωνην (μονην) ηκουον, και προσωπον
ουκ εβλεπον· και παραγοντος του Ιησου εκραξα φωνῃ μεγαλῃ, Ελεησον
με, ὑιε Δαυιδ. Και ηλεησε με, και επεθηκε τας χειρας επι τους οφ-
θαλμους μου, και ανεβλεψα παραχρημα. *Nicod. Evang. cap.* 6. *p.* 558.
Thilo.] *Coll. Tob. iv.* 7.

36 [ανεκρινε τις ειη. *Jos. Ant. v.* 9. 3.] τι αν ειη τουτο ανα με-
σον εμου και σου; *Gen. xxiii.* 15.

38 προσεχετε τοις ωσιν ὑμων, και επακολουθησατε ταις ὁδοις
μου· εισακουσατε μου, και ζησεται εν αγαθοις ἡ ψυχη ὑμων, και δια-
θησομαι ὑμιν διαθηκην αιωνιον, τα ὁσια Δαυιδ τα πιστα. *Esa. lv.* 3.

42 [αναζωπυρησατω ουν ἡ πιστις αυτου εν ἡμιν, κ. τ. λ. *Clem.
Rom. i.* 27.] και πασα διαφθορα ουχ εὑρεθη εν αυτῳ, ὁτι επιστευσεν
εν τῳ Θεῳ αυτου. *Dan. vi.* 23.

43 [*ποιον ουν αινον αυτῳ δωσομεν;—πηροι οντες τῃ διανοιᾳ κ.τ.λ. Clem. Rom. ii.* 1.] *και επεσε πας ὁ λαος επι προσωπων αυτων, και ειπον,* Αληθως Κυριος ὁ *Θεος, αυτος ὁ Θεος.* 3 *Reg. xviii.* 39.

ΚΕΦ. *ιθ.* 19.

1 Ἰ ΕΡΙΧΩ. *Jos. Ant. iv.* 6. 1. *Videtur temporis nexu cohærere cum historiâ superiore. Nam Hierichus sita erat inter Galilæam et Hierosolyma, et quæ sequuntur iter illud continuant. Grot.*]

2 *Ζακχαῖα. Esd. ii.* 9. *Comp.* [*ὁ τελωνης* Ιωαννης. *Jos. Bell. Jud. ii.* 14. 4.] *μακαριος πλουσιος ὁς εὑρεθη αμωμος. Sir. xxxiv.* 8.

3 *απο* (*præ*) 2 *Par. xx.* 9. *Sir. xli.* 17-20. [*non poterat propter turbam. Iterùm hìc est Idiotismus Judæorum Græcè loquentium, quo απο ponunt pro præ, vel propter. Coll.* 3 *Reg. viii.* 5. *Alex. Ps. xi.* 5. *Valck.*]

4 [*συκομορεα· συκαμινον. Hesych.*] *δι' εκεινης* (*sc. ὁδου*). *Conf. cap. v.* 19. *δι' ὡν ημελλε—διδοσθαι. Sap. xviii.* 4. *φθανει* (*ἡ σοφια*) *τους επιθυμουντας προγνωσθηναι. κ. τ. λ. vi.* 13-15.

5 *και ηλθεν επι τον τοπον. Gen. xxii.* 3. *Conf. Dan. ii.* 29. *Act. xxi.* 22. *μη επιβλεψῃς επι την οψιν αυτου, μηδε εις την ἑξιν μεγεθους αυτου, κ. τ. λ.* 1 *Reg. xvi.* 7. *καταλυσον δη ὡδε και σημερον, και μεινατε. Jud. xix.* 9. *Alex. Comp.*

6 [*καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι. Ign. Smyrn.* 10.] *και ὁ ανθρωπος σπευσας εισηλθε.* 1 *Reg. iv.* 14.

7 *Conf. Matt. xi.* 19. *cap. xv.* 2. [*Jos. Ant. xviii.* 1. 1. *καταλυσαι· απολαυσαι, ευωχηθηναι. Hesych.*] *ανηρ ἁμαρτωλος. Sir. xxvii.* 30.

8 *Conf. Matt. xviii.* 28. *Philem.* 18. *Ezech. xxii.* 12. *cap. iii.* 14. *σταθεις. Coll. Marc. x.* 49. *Act. v.* 20. [*ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ, κ. τ. λ. Ign. Philad.* 6.] *Coll.* 1 *Reg. xii.* 3, 4. *Sir. v.* 8. *Ps. lxxi.* 4. *cxviii.* 134.

9 *αλλα της θεοσεβους* Αβρααμ *καρτεριας ἡ θυγατηρ εμνησθη.* 4 *Mac. xv.* 28. *ειπον τῃ ψυχῃ μου,* Σωτηρια *σου εγω ειμι. Ps. xxxiv.* 3. *Conf. Rom. ii.* 28. *τις ειμι εγω,* Κυριε *μου* Κυριε, *και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων;* 2 *Reg. vii.* 18. *καθοτι. Dan. ii.* 8. [*καθοτι παιδισκη σου ειμι. Jacob. Protevang. cap.* 2.]

10 [*ὁ* Χριστος *ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους ελθων, και καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. Clem. Rom. ii.* 2.]

11 [*ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι. Clem. Rom. i.* 42. *ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας, κ.τ.λ. ii.* 12.]

12 *και συ δευρο, και αναπαυου· ετι γαρ ἡμεραι και ὡραι εις αναπληρωσιν συντελειας, και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ἡμερων. Dan. xii.* 13.

13 [*αΐδιον τε ὑμιν πραγματευσασθαι την των αγαθων απολαυσιν. Jos. Ant. iv. 8. 2.*] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 2.

14 [*απεστειλαν. Istiusmodi formæ in αν, quæ vix reperientur in Scrip. Græc. sunt ex dialecto Alex. Hinc in Vers. Græc. V. T. reperientur ubique επεσαν, ειπαν, εστειλαν, εὑραν. Præbent et talia in Script. Nov. Test. codices integerrimi. Invenientur etiam in perpaucis libellis, qui nobis supersunt antiquâ Dialecto Alexandrinâ scripti. in Epist. Barnab.* § 7. *in Epist. Ignat. p.* 58. *Actis Theclæ p.* 100. *in Testamentis, quæ vocantur Patriarch. p.* 179. § 11. *p.* 181. § 13. *Valck.* εις το πρεσβευσαι εχει Θεου πρεσβειαν. *Ign. Philad.* 10.] *Coll.* 2 *Mac. iv.* 11. απεστειλαν οἱ ὑιοι Ισραηλ προς τους ὑιους Ῥουβην. *Jos. xxii.* 13. *Coll. Jud. xi.* 13. *Exod. ii.* 14. [*Jos. Ant. xvii.* 9. 5-7. *Hudson.*] *Conf. Joan. xix.* 15.

15 [*εν τῳ επανελθειν. Conf. Nold. Partic. Heb. p.* 152.] επραγματευσατο. 3 *Reg. ix.* 19. *Alex.* του αποδιδοναι αυτοις τους σατραπας λογον, ὁπως ὁ βασιλευς μη ενοχληται. *Dan. vi.* 2.

17 επανω. *Joan. iii.* 31. *Dan. vi.* 2. *Coll. cap. xii.* 48. ευ' *eu, euge.*

18 *Coll. Matt. xxv.* 16.

20 [σουδαριον *lat. sudarium.* סודרא. *Buxt. Lex. Chald.* 1442. *occurrit Evang. Nicodem.* § 15. *pp.* 91. 93. *Birch.* 648. *Thilo.*] *Conf. Joan. xi.* 44. [καψιδρωτιον, ὁ νυν σουδαριον. *Poll. vii.* 15.]

21 [καν ὑφεληται τις αλλοτριον, καν ὁ μη κατεθηκεν ανεληται. *Jos. c. Ap. ii.* 30.] *Conf. Exod. v.* 18. αυστηρον. *Deut. xxxii.* 14. *Aquil.*

22 συνεστησεν αυτους Δανιηλ εκ του στοματος αυτων ψευδομαρτυρησαντας. *Susan.* 61. *Ps. lxiii.* 8. *cxl.* 10.

23 *Coll. Matt. xxi.* 12. αν. *xxiv.* 43. *Joan. viii.* 39. *Gen. xxvi.* 10. *Job. iii.* 10. [*Winer.* § 43. ὁ δε τοκετος μοι επικειται. *Ign. Rom.* 6.] *Coll.* 1 *Par. xxi.* 24. *xxix.* 14.

25, 26 και ειπον αυτῳ—λεγω γαρ ὑμιν. *Coll.* 4 *Reg. x.* 15.

27 και εσφαξε βασιλευς—τους υἱους—κατ' οφθαλμους αυτου. *Jer. lii.* 10. *Zach. xi.* 5. αγαγετε αυτον—προς με του θανατωσαι αυτον. 1 *Reg. xix.* 15. τους εχθρους μου εκεινους. *Coll. cap. xiv.* 24. *Act. xvi.* 35. *Phil. iii.* 18. *Joan. xix.* 12. 15.

28, 29 και ὁταν τα ιδια προβατα εκβαλῃ, εμπροσθεν αυτων πορευεται. *Joan. x.* 4. και στησονται οἱ ποδες αυτου εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ επι το ορος των Ελαιων. *Zach. xiv.* 4.

31 Κυριος των κυριων. *Deut. x.* 17. *Dan. ii.* 47. *Ps. cxxxv.* 3. *Apoc. xvii.* 14. *xix.* 16. ὁυτος εστι παντων Κυριος. *Act. x.* 36.

33 ὁ κυριος του ταυρου. *Exod. xxi.* 28. *Act. xvi.* 19.

35 [ειδον αυτον καθεζομενον επι ονου, και οἱ παιδες Ἑβραιων εκραζον Ὡσαννα—αλλοι δε ὑπεστρωννυον τα ἱματια αυτων λεγοντες, Σωσον δη, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 508.]

37 *και επιστευσεν ὁ λαος, και εχαρη, κ. τ. λ. Exod. iv.* 31. 1 *Reg. xviii.* 6. *εν τῃ αναβασει (του ορους. C.) των* Ελαιων. 2 *Reg. xv.* 30.

38 *Conf. Ps. ii.* 6. [Ὡσαννα, *ευλογημενος ὁ ερχομενος, κ. τ. λ. Nicod. Evang. p.* 508. *λεγει ὁ* Πιλατος· Δια *τι ἱνα αποθανῃ;* Λεγουσιν *οἱ* Ιουδαιοι· Ὁτι *ειπεν αυτον ὑιον* Θεου *και βασιλεα. p.* 518.]

40 [*σωματα γαρ μετοισεις εκ τοπου εις τοπον· ψυχας δε ου δυνασαι ποιειν ἁ μη βουλονται, η μαλλον πλινθους και ξυλα φωνην αφειναι. Philo. p.* 680. *Edit. Col.*] *Conf. Num. xi.* 28, 29. *κεκραξονται. Jos. vi.* 16. *Ps. lxiv.* 13. = *ὁ δε εφη· κἀν αφελῃς το της φωνης οργανον, και σιωπωντων ακουει ὁ* Θεος. 4 *Mac. x.* 18. *ιδου ὁ λιθος ὁυτος εσται εν ὑμιν εις μαρτυριον. Jos. xxiv.* 27.

41 *Conf.* [*Jos. Ant. vii.* 9. 2.] 2 *Reg. xv.* 30. 4 *Reg. viii.* 11. *Jer. iv.* 19-31. *Joan. xi.* 35. *Heb. v.* 7.

42 [*Si non hactenùs, nunc saltem cùm illa dies illuxit, de quâ dictum, Zach. ix.* 9. *Esa. lx.* 1. *Respicitur autem hìc potissimùm locus, Dan. ix.* 27. *Grot.*] *παρακλησις κεκρυπται απο οφθαλμων μου. Ose. xiii.* 14. *Conf.* 1 *Reg. xii.* 14. [*Kuïnoel ad cap. xiii.* 9.] *Coll.* 2 *Cor. iv.* 3. *τις φεισεται επι σοι* Ἱερουσαλημ;—*η τις ανακαμψει εις ειρηνην σοι; Jer. xv.* 5. *Coll.* 2 *Par. xxxvi.* 16.

43 [*και συμπαθειτω μοι, ειδως τα συνεχοντα με. Ign. Rom.* 6.] *και κυκλωσῃ αυτην (πολιν), και οικοδομησῃ επ' αυτην χαρακας μεγαλους. Eccles. ix.* 14. [*Eventum vaticinii vid. apud Joseph. cujus verba sunt de Tito, εκελευσε περιβαλλεσθαι στατοπεδον. sicut inf. cap. xxi.* 20. "*Castris ante mœnia Hierosolymorum positis.*" *Tacit. Hùc illud Josephi refero, ἁμα τε συνταγμασιν δῃουν τα προ της πολεως ηφιει, και συμφεροντας εκελευσε την ὑλην εγειρειν χωματα, κ. τ. λ. Grot.*]

44 *τα τεκνα σου (incolas). Coll. Jer. ii.* 16. *και εν καιρῳ επισκοπης αυτου πεσουνται, λεγει* Κυριος. *viii.* 12. *Alex. Ald. Comp. Conf.* 2 *Mac. ix.* 14. *Esa. xiii.* 18. *Jer. xxviii.* 36. *ὁπως μη καταλειφθῃ εκει μηδε λιθος.* 2 *Reg. xvii.* 13. *Conf.* 1 *Pet. ii.* 12. *Esa. iii.* 25. *Ose. xiv.* 1. *ὑπερ ταυτης προσευξεται προς σε πας ὁσιος εν καιρῳ ευθετῳ, κ. τ. λ. Ps. xxxi.* 6. [*επισκοπη· εκδικησις. Hesych.*] *προς το εδαφος ἡ φωνη σου ασθενησει. Esa. xxix.* 4. [*Hoc est quod Josephus dicit urbem πορῥιζον εκ βαθρων ανηρπασθαι etc. Grot. εδαφιουσι σε. In Dialect. Macedonic. potissimùm frequentatur. Valck.*]

45 *μητε αγοραζωσι, μητε πωλωσι.* 1 *Mac. xii.* 36. *ηρξατο. Conf. cap. iii.* 8. *Ezech. xxviii.* 18.

46 *το μεν γαρ ἱερον ασωτιας και κωμων ενεπληρωτο ὑπο των εθνων ῥαθυμουντων μεθ' ἑταιρων.* 2 *Mac. vi.* 4.

47 [*μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ* Κυριος *διδασκων. Polyc. Phil.* 2.] *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. [*ὑπεξελθων του ἱερου παλιν τοις αρχιερευσιν και*

τοις πρωτοις των Φαρισαιων συνδιετριβον. *Jos. Vit.* § 5. τους πρωτους του δημου. 12. *Nicod. Evang. cap. iv.*]

48 και εσονται επικρεμαμενοι αυτῳ. *Esa. xxii.* 24. *xxvi.* 8, 9. 10. *Marc. ix.* 23. [ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6.] μακαριος—ὁ διηγουμενος εις ωτα ακουοντων. *Sir. xxv.* 9. *Conf. Marc. xii.* 37. [*Nicod. Evang. cap.* 6—8.]

ΚΕΦ. κ. 20.

1 ΚΑΙ ευθεως επεστησαν οἱ ζητουντες αυτον, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 6.] *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. *Agg. ii.* 10. *Jer. xxi.* 2.

2 και ειπε—λεγων. *Gen. xvii.* 17. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 4.]

3 ειπε—προς τον Θεον. *Gen. xvii.* 18. *Coll. Prov. xxvi.* 4, 5.

4 [το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον. *Clem. Rom. ii.* 6.]

6 *Coll. Joan. x.* 31. *Act. xiv.* 19. ὁτι προφητης εστι, κ. τ. λ. *Gen. xx.* 7. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

9 εξεδοτο. [εκδιδωμι επι μισθῳ, *colloco.* αποδημεω· *proficiscor. Gloss. Vet.*] χρονους ἱκανους. *Cap. viii.* 27. *Act. xiv.* 3.

10, 11 νυν αν κενον με εξαπεστειλας. *Gen. xxxi.* 42. *Deut. xv.* 13. 1 *Reg. vi.* 3. [*formæ in αν, quæ vix reperientur in Scriptis Græcorum, sunt ex dialecto Alexandrinâ. Valck. Conf. sup. xix.* 14.] και ανεστρεψαν τους αγγελους αυτου κενους εν ατιμιᾳ. *Judith. i.* 11. [προσεθετο πεμψαι. *Purus putus Hebraïsmus est, tametsi verba sint Græca. In hunc sensum quando quid significatur iterandum, adhibent Hebræi suum verbum significans* προσεθηκε, *adjecit. Coll. Gen. viii.* 21. *xviii.* 29. *Valck. ad loc.*] *Conf.* 1 *Cor. ix.* 7. 2 *Tim. ii.* 6. [καρπουμαι· τρυγω. *Hesych.*]

12 και προσεθετο Βαλακ ετι αποστειλαι κ. τ. λ. *Num. xxii.* 15. επαταξαν με, και ετραυματισαν με. *Cant. v.* 7.

13 ὁ κυριος του λακκου. *Exod. xxi.* 34. [*Jos. Ant. xviii.* 9. 4.] *Conf. Jer. v.* 4. *xxxiii.* 3. *xliii.* 7. [ισως· ταχα. *Hesych.*] εντραπησονται. *Sap. ii.* 10. *Conf. Ps. ii.* 12.

14 *Conf. Esa. xxix.* 2. εφονευσας και εκληρονομησας. 3 *Reg. xx.* 19. *Prov. i.* 12. 1 *Mac. vi.* 24.

16 [μη γενοιτο. חלילה. *quod Josephus vertit* απιη ἡ πειρα του λογου. *Grot.*] *Coll. Gen. xviii.* 25. [απεχεσθε των κακων βοτανων, ἁστινας ου γεωργει Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 3.] μη γενοιτο παρα Κυριου. 1 *Reg. xxvi.* 11. *alii.* 1 *Mac. xiii.* 5.

17 [επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3. ποιησωμεν το γεγραμμενον. 14. πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη αὑτη. 23.]

18 *Conf. Esa. xxx.* 14. *Jer. xxxviii.* 10. *Ezech. xxix.* 12. *Ruth. iii.* 2. συνθλασθησεται. *Coll. Ps. lvii.* 6. *cvi.* 16. *Esa. xlv.* 2.

19 [*Coll. Lardner, Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 3.]

20 [ὑποκρινονται γαρ ἱκανως πολλακις εις το ανυποπτον της επιβουλης τα των αληθως αγαθων οἱ πραγμασιν επιχειρουντες ατοποις. *Jos. Ant. vii.* 1. 5. πολλοι δ᾽ ησαν εγκαθετοι παρα των τυραννων τοτε προς τον δημον προφηται, προσμενειν την απο του Θεου βοηθειαν καταγγελλοντες, κ. τ. λ. *Bell. Jud. vi.* 5. 2.] = εις το ειναι τα παντα. *Sap. i.* 14. *Conf. Jos. viii.* 9. *Ezech. xvi.* 44. *Epist. Jer.* 37. ἡγεμονος. *Conf. Matt. xxvii.* 2. [*Coll. Valck. ad loc.* εγκαθετοι· ενεδρευοντες. *Hesych.* εγκαθετος· δολιος, κατασκοπος. *Suid.*] ενεκαθισας. *Ezech. xxxv.* 5. εγκαθηται ενεδρα. *Ps. ix.* 8.

21 [ου ληψῃ προσωπον, αλλ᾽ ελεγξαι τινα επι παραπτωματα. *Barnab. Epist. p.* 249. *Voss.* ἡ δε αγαπη, ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ignat. Ephes.* 9.] ου γαρ ὑποστελειται προσωπον ὁ παντων Δεσποτης, κ. τ. λ. *Sap. vi.* 7. [*Vorst. de Hebr. p.* 48.]

22 [φορους τε αυτοις επιταξας κατ᾽ ετος τελειν. *Jos. Ant. vii.* 5. 1.] ει αληθυνητε, η ου. *Gen. xlii.* 16. *Coll.* 1 *Esd. viii.* 22.

23 [ὁ δε βασιλευς ου συνιδων την κακουργιαν αυτων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. x.* 11. 6.] *Conf. Ps. cv.* 14. τι πειραζεται Κυριον; *Exod. xvii.* 2.

24 [εικονα· χαρακτηρα, τυπον. *Hesych. Ign. Magn.* 5.]

25 [δεδιδαγμεθα γαρ αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις τιμην κατα το προσηκον, την μη βλαπτουσαν ἡμας, απονεμειν. *Polyc. Mart.* 10. τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3.] *Coll. Tit. iii.* 1.

26 οἱ ποιουντες ἁμαρτειν ανθρωπους εν λογῳ, κ. τ. λ. *Esa. xxix.* 21.

27 [ὁς αν—λεγῃ μητε αναστασιν μητε κρισιν ειναι, οὑτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7.]

28, 29 εγραψε Μωϋσης. *Exod. xxiv.* 4. απολυομαι ατεκνος. *Gen. xv.* 2. *Jer. xviii.* 21.

31 καταλειψει αυτα (χρηματα) ἑτεροις, και αποθανειται. *Sir. xi.* 19. ὡσαυτως. *Epist. Jer.* 35.

33 [εν τῃ αναστασει. *Coll.* 2 *Mac. vii.* 29. *Sir. vi.* 7. *xliv.* 20. [μη λεγεττις ὑμων, ὁτι αὑτη ἡ σαρξ ου κρινεται, ουδε ανισταται. *Clem. Rom. ii.* 9.]

34 και αποκριθεις Ἀβρααμ ειπε. *Gen. xviii.* 27. [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. ουτε αρσεν, ουτε θηλυ. 12.] *Conf. Ps. xvi.* 14. *Aquil. Sym.* αιων. *Sap. xviii.* 4.

35 [καταξιωθεις του ἁγιου βαπτισματος. *Nicod. Evang. Prolog.* εις το καταξιωθηναι με του κληρου. *Ignat. Trall.* 12. τον μελλοντα καταξιουσθαι του—πορευεσθαι. *Polyc.* 8. ελπις μετανοιας, ἱνα Θεου τυχωσιν. *Ephes.* 10. ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Polyc.* 4. αμειβοι ὑμιν Θεος, δι᾽ ὁν παντα ὑπομενοντες αυτου τευξεσθε. *Smyrn.* 9. εαν με καταξιωσῃ Ιησους Χριστος. *Ephes.* 20.]

36 [εκ νεκρων αναστησαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 24. *Ignat. Trall.* 9. *Polyc. Phil.* 2. 5. υἱους ἡμας προσηγορευσεν. *Clem. Rom.* ii. 1. ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. 9.] υἱοι Θεου. *Ps.* xxviii. 1. lxxii. 15. *Coll. Deut.* xiv. 1. *Sap.* ii. 18. v. 5. *Sir.* iv. 10. *Matt.* xxii. 30. ισαγγελοι. *Conf.* ισαστεροι. 4 *Mac.* xvii. 5. [ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκου. *Psalt. Sal.* xiii. 8.] κληθησονται και αυτοι υἱοι Θεου ζωντος. *Ose.* i. 10.

37 [ὁ βατος· Αττικ. ἡ βατος· Ἑλληνικ. χαριστικης μεν ουν δυναμεως ὁ Θεος, βασιλικης δε Κυριος ονομα·—ὁ μοι δοκει συνιδων ὁ ασκητης, ευξασθαι θαυμασιωτατην ευχην, (*Gen.* xxviii. 22.) ἱν' αυτῳ Κυριος γενηται εις Θεον. κ. τ. λ. *Philo de Somn.* p. 457. *Edit. Col.*] *Conf. Joan.* xx. 28. εγω ειμι Κυριος ὁ Θεος σου. *Exod.* xx. 2. *et pass.*

38 [ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. *Clem. Rom.* ii. 3. τεθνηκε δε ουδεις παρ' εμοι κριτῃ των αγαθων ανδρων, αλλα και ζησεται τον αει χρονον αγηρως, κ. τ. λ. *Philo de Joseph. tom.* ii. 78. *Mangey.*] *Coll. Rom.* xiv. 8, 9.

39 καλον το ῥημα ὁ ελαλησας. 3 *Reg.* xviii. 24. viii. 18.

42 [ιδε παλιν Ιησους ουχ ὁ υἱος ανθρωπου, αλλ' ὁ υἱος Θεου, τυπῳ και εν σαρκι φανερωθεις. Επει ουν μελλουσι λεγειν, ὁτι ὁ Χριστος υἱος εστι Δαβιδ, φοβουμενος και συνιων την πλανην των ἁμαρτωλων, λεγει, Ειπεν ὁ Κυριος κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 12.] *Coll. Sir.* xlv. 25.

44 [συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει, και εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου, και υἱῳ Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 20. Ιδε, πως λεγει Δαβιδ αυτον Κυριον και υἱον Θεου. *Barn. ibid.*]

47 [μη αμελουντες χηρας. *Polyc. Phil.* 4. περι αγαπης ου μελει αυτοις, ου περι χηρων, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 6. ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. *Clem. Rom.* i. 51. εν προφασει φιλιας. *Jos. Vit.* § 14.] δυνατοι δυνατως εετασθησονται. *Sap.* vi. 6.

ΚΕΦ. κα. 21.

1 ΓΑΖΟΦΥΛΑΚΙΟΝ· θησαυροφυλακιον γαζα γαρ, θησαυρος. *Suid.*] δωρα. *Coll. Marc.* vii. 11. *Sir.* xxxiv. 8.

3 εστιν αγοραζων πολλα ολιγου, κ. τ. λ. *Sir.* xx. 12.

4 [τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom.* i. 2. εδωκεν αυτῳ δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38.] ὁ αν ὑστερημα. *Esd.* vi. 9. *Conf.* 2 *Cor.* viii. 2. 12. *Sir.* xiv. 11. *Tob.* iv. 8.

5 [τουτου του ἱερου ὁ μεν εξωτατω περιβολος—τετρασι στοαις εις πολυτελειαν ησκημεναις ωχυρωται, κ. τ. λ. *Philo de Monarch.* Αναθημα και Αναθεμα διαφερει· Αναθημα μεν γαρ παν το ανατιθεμενον τῳ Θεῳ· ου μονον δε, αλλα και τοις δικαιοις και ἁγιοις ανδρασι· και σημαινει αγαλμα, κοσμον. Αναθεμα δε ὁ απο Θεου χωρισμος. *Cyrill. apud Valck.*]

6 λιθος επι λιθῳ. *Conf. Esa. xxviii.* 10. καταλυθησεται. *Esd. v.* 12.

7 ἁ μελλει γινεσθαι. *Esa. xlviii.* 6. *Eccles. i.* 9. [ου προεγνω Μωϋσης τουτο μελλειν εσεσθαι; μαλιστα ᾐδει. *Clem. Rom. i.* 43.]

8 ὁ προφητης ὁς αν ασεβησῃ λαλησαι επι τῳ ονοματι μου ῥημα ὁ ου προσεταξα λαλησαι,—αποθανειται. *Deut. xviii.* 20. εγω ειμι ὁ Χριστος. *Matt. xxiv.* 5. *Joan. xviii.* 5. μη πλανασθε. *Conf.* 1 *Cor. vi.* 9. *Gal. vi.* 7. *Apoc. i.* 3. [ὁτι εγω ειμι. *nempe* ὁ Μεσσιας, *ut* ὁτι *sit nota orationis* μιμητικης. *Grot.*] Εγω Ειμι. *Coll. Joan. xiii.* 19.

9 *Conf. Dan. xii.* 13. *Jacob. iii.* 16. *Tob. iv.* 13.

10 [εκ τουτου ζηλος,—διωγμος και ακαταστασια,—οὑτως επηγερθησαν οἱ ατιμοι επι τους εντιμους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 3.]

11 λιμου και λοιμου. *Jer. xxxix.* 24. *Comp.*

12 εν μεσῳ συναγωγης καταβαλει σε. *Sir. i.* 30. και ηχθησαν ενωπιον του βασιλεως. *Dan. iii.* 13. *Cap. xii.* 11.

13 [εις αρετης λογον αποβησεσθαι. *Jos. Ant. Proem.* 4. και πασι δε, εν οἱς ελαλησα, ευχομαι ἱνα μη εις μαρτυριον αυτο κτησωνται. *Ign. Philad.* 6. ἱνα μη εις μαρτυριον ω εν ὑμιν γραψας. *Trall.* 12.] ἡ προσευχη μου εις κολπον μου αποστραφησεται. *Ps. xxxiv.* 13. ἱνα γενηται μοι ἡ ᾠδη αὑτη κατα προσωπον μαρτυρουσα, κ. τ. λ. *Deut. xxxi.* 19. *Conf. Heb. xiii.* 17. *Phil. i.* 28, 29. 2 *Thess. i.* 4, 5.

14 *Conf. cap. ix.* 44. [προμελετᾳν. *Just. Mart. Epist. ad Zenam.*] νυν ουν θεσθε επι καρδιας ὑμων, κ. τ. λ. 2 *Par. xxix.* 10. *alii. Agg. ii.* 16. ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου. *Sir. l.* 28.

15 και σοι δωσω στομα ανεῳγμενον εν μεσῳ αυτων, και γνωσονται ὁτι εγω ειμι Κυριος. *Ezech. xxix.* 21. και ουκ εστιν ὁς αντιστησεται τοις λογοις σου. *Judith viii.* 28. αντειπειν. 1 *Mac. xiv.* 44. *Job. ix.* 3.

16 [ην γαρ και αδυνατον λαθειν αυτον, επει οἱ παραδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Mart. Polyc.* 6.] εξ ὑμων (τινες). *Conf. Matt. xxiii.* 34. οἱ φιλοι και συγγενεις. 3 *Mac. v.* 44. *Conf. cap. ii.* 44. *Ps. xl.* 9. *liii.* 12, 13. *Matt.* 10. 36.

17 εσεσθε μισουμενοι. *Coll.* εσμεν ποσευχομενοι. 2 *Mac. i.* 6. [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. *Epist. ad Diogn.* § 5.] *Conf. Matt. xxiv.* 9.

18 φυλασσει παντα τα οστα αυτων, ἑν εξ αυτων ου συντριβησεται. *Ps. xxxiii.* 20. και τα ιδια προβατα καλει κατ᾽ ονομα. *Joan. x.* 3. ενωπιον μου ει διαπαντος. *Esa. xlix.* 16.

19 και ουκ αισχυνθησονται οἱ ὑπομενοντες με. *Esa. xlix.* 23. *Sir. ii.* 14. κτησασθε. *imper. pro futuro. Conf. Ps. lxi.* 3. και φυλαξεσθε σφοδρα τας ψυχας ὑμων. *Deut. iv.* 15. [ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1. δῳη πασῃ ψυχῃ ειρηνην, ὑπομονην. *Clem. Rom. i.* 58. ερρωσθε εις τελος εν ὑπομονῃ. *Ign. Rom.* 10. *Trall.* 1.] εν πρᾳϋ-

τητι δοξασον την ψυχην σου. *Sir. x.* 28. *Conf.* 1 *Thess. iv.* 4.

20 ἡκει ὁ καιρος, ηγγικεν ἡ ἡμερα. *Ezech. vii.* 7. *Coll. cap. xix.* 43.

21 [Ιακωβ—εξεχωρησεν της γης αυτου. *Clem. Rom. i.* 31. πολλοι εξεχωρησαν ιδιων πολεων. 55.] *Conf. Gen. xix.* 17. *Jer. iv.* 29. 1 *Mac. ii.* 28. *iv.* 5. *ix.* 15. εν μεσῳ της γης. 1 *Reg. ii.* 10.

22 *Conf. Dan. xii.* 11. *Jer. xxvii.* 27, 28. 31. και πασαν πονηριαν εξεζητησαν, ἑως εκδικησις ελθῃ επ' αυτους. *Sir. xlvii.* 25. [του δε αρα (του ναου) κατεψηφιστο μεν το πυρ ὁ Θεος παλαι· παρην δε ἡ ειμαρμενη χρονων περιοδοις. *Joseph. ap. Grot.*]

23 και αἱ εν γαστρι εχουσαι αυτων διαῤῥαγησονται. *Ose. xiv.* 1. 4 *Reg. viii.* 12. *Conf. Apoc. ix.* 6. *Job. xxvii.* 9. *Tob. iii.* 6. 2 *Mac. vi.* 7. εν αναγκῃ ανθρωπον οντα ου μη εξελωνται. *Epist. Jer.* 37. απεστρεψεν οργην απο Ισραηλ. 1 *Mac. iii.* 8.

24 και Ἱερουσαλημ ην αοικητος ὡς ερημος,—και το ἁγιασμα καταπατουμενον, και υἱοι αλλογενων εν τῃ ακρᾳ, καταλυμα τοις εθνεσι· κ. τ. λ. 1 *Mac. iii.* 45. [των δ' απολουμενων κατα πασαν την πολιορκιαν μυριαδες ἑκατον και δεκα, *inquit Josephus: subjiciens postea,* τοτε γε μην ὡσπερ εις ειρκτην ὑπο της ειμαρμενης παν συνεκλεισθη το εθνος. *alio loco de interemtis post obsidium agens :* ὁ αριθμος των εν τε των προς τα θηρια μαχαις, και των καταπιπραμενων εν τε ταις αλληλοκτονιαις αναιρουμενων, πεντακοσιους επι τοις δις χιλιοις ὑπερεβαλε. *Grot. ad loc.* των μεν ουν αιχμαλωτων παντων, *inquit ille,* ὁσα καθ' ὁλον εληφθη τον πολεμον, αριθμος εννεα μυριαδες και ἑπτακις χιλιοι συνηχθη· *illud tamen* εις παντα τα εθνη, *benè explicat idem nobilissimus Scriptor :* των δε νεων, τους ὑψηλοτατους και καλους επιλεξας ετηρει τῳ θριαμβῳ. του δε λοιπου πληθους, τους ὑπερ ἑπτα και δεκα ετη δησας, επεμψεν εις τα κατ' Αιγυπτον εργα. κ. τ. λ. *Ib. Conf. Jos. Bell. Jud. vi.* 9. 2, 3.] περας (καιρος. *alii.*) εθνων εσται. *Ezech. xxx.* 3. *Conf. Dan. viii.* 11-13. *Mich. vii.* 10. *Apoc. xi.* 2. [εν τοις εθνεσιν εσεσθε εις καταραν, και εις διασκορπισμον, ἑως αυτος παλιν επισκεψεται, και οικτειρησας προσδεξεται ὑμας εν πιστει και ὑδατι. *Test. XII Patr. p.* 582.] ουαι σοι Ἱερουσαλημ, ὁτι ουκ εκαθαρισθης οπισω μου· ἑως τινος ετι; *Jer. xiii.* 27.

25 *Conf. Ps. lxiv.* 7, 8. συνοχη. 2 *Cor. ii.* 4. [το απορον της διανοιας. *Jos. Ant. viii.* 6. 5. *Mare, in libb. Propheticis, significat statum mundi variis casibus turbidum : Sonus, excitatos inde tumultus. Grot.*]

26 [αποψυχειν· αποπνευματιζεσθαι. *Hesych.*] *Conf. Sap. xvii.* 15. *Jos. v.* 1. *Esa. xiii.* 7. *Ezech. xxxii.* 10. *Ps. xxxviii.* 13. *Act. v.* 5. προσδοκιας. 2 *Mac. iii.* 21. απο φοβου. *Conf. Ps. xi.* 5. *Heb. x.* 27.

27 [τοτε. *post impleta tempora Gentium. Grot.*] και ιδου μετα των νεφελων—ὡς Υἱος ανθρωπου ερχομενος, κ. τ. λ. *Dan. vii.* 13. *CITAT.*

28 ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX. Coll. Heb. xi.* 35. *Act. iii.* 19. *Rom. xiii.* 11.

29 *Conf. Agg. ii.* 20. *Hab. iii.* 17. πασαν διηγησιν θειαν θελε ακουειν, και παροιμιαι συνεσεως μη εκφευγετωσαν σε. *Sir. vi.* 35. καρδια συνετου διανοηθησεται παραβολην. *iii.* 29.

30 [*Conf. Clem. Rom. i.* 24. *ii.* 12.] *Ezech. xvii.* 6. αφ' ἑαυτων. *Coll. cap. xii.* 57. *Joan. xv.* 4. *xviii.* 34. *Jer. viii.* 7.

31 ὁτι εγγυς ἡμερα. *Ezech. xxx.* 3. *Joel. i.* 15. *ii.* 1. *Obd.* 15. *Sophon. i.* 7. 15. *Matt. xxiv.* 33.

32 *Conf. Hab. ii.* 3. *Matt. xvi.* 18. *xxiii.* 36. *xxiv.* 34. *Marc. xiii.* 30.

34 [*Laudat. Act. Thom.* § 36. της προς τας βιωτικας χρειας ὑπηρετουσης. *Philo. Vit. Mos. p.* 159. *Edit. Mangey.* μεθῃ. *Coll. Clem. Rom. i.* 30. δια τας αιφνιδιους και επαλληλους γενομενας ἡμιν συμφορας. 1. *Conf. Buttm.* § 123. *n.* 3. αιφνιδιον εξ αυτων πυρ ανηφθη αυτοματον. *Jos. Ant. iii.* 8. 6.] υἱοι ανθρωπων, ἑως ποτε βαρυκαρδιοι; *Ps. iv.* 2. *Conf. Matt. xiii.* 22. *Prov. i.* 27.

35 επι παντας τους καθημενους επι της γης. *Jer. xxxii.* 29. ἁμαρτανοντι ανδρι μεγαλη παγις. *Prov. xxix.* 6. επιβρεξει επι ἁμαρτωλους παγιδας. *Ps. x.* 6. *Conf. Matt. xxiv.* 27. ὡσπερ ορνεον εις παγιδα. *Prov. vii.* 23. τοις εγκαθημενοις επι της γης. *Exod. xxxiv.* 15. *Lev. xviii.* 25, εις παγιδα. 1 *Mac. v.* 4. *Rom. xi.* 9. φοβος και βοθυνος και παγις εφ' ὑμας τους ενοικουντας επι της γης. *Esa. xxiv.* 17. *Ose. ix.* 8. *Jer. v.* 26. *CITAT.*

36 ὁτι ὁ Θεος επειρασεν αυτους, και εὑρεν αυτους αξιους ἑαυτου. *Sap. iii.* 5. [εαν με καταξιωσῃ Ιησους. *Ign. Ephes.* 20. *Magn.* 1. *Trall.* 12. *Rom.* 2. *et sæp.*] ὁτι εν αληθειᾳ και κρισει επηγαγες ταυτα παντα δια τας ἁμαρτιας ἡμων. *Cant. Tri. Puer.* 4. *Judith viii.* 14. *Conf.* 2 *Pet. iii.* 11. τα μελλοντα. *Sap. xix.* 1. ἁ μελλει γινεσθαι. *Esa. xlviii.* 6. [γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. *Ign. Polyc.* 1.]

37 *Conf.* 2 *Par. xvii.* 9. *Tob. vi.* 1. [*Polyc. Phil.* 2.]

38 [ωρθριζε שכם *est Hebræum, cui hoc Hellenisticum respondet. Coll. Exod. xxxiv.* 4. *et alibi. Grot.*] ωρθριζε. *Conf. Ps. lxii.* 1. *Esa. xxvi.* 9. *Ose. vi.* 1. *Jer. xxv.* 3. 1 *Mac. iv.* 52. [*Fisch. Prolus. p.* 692. τῃ δε επαυριον—ωρθρισαν οἱ αρχισυναγωγοι—εις τον οικον Νικοδημου. *Evang. Nicod. p.* 640. *Thilo.*] *Coll. Joan. viii.* 2.

ΚΕΦ. κβ. 22.

1 CONF. 2 *Par. xxx.* 13. 21. [το δε Πασχα ὁ μεν Φιλων ἡρμηνευσεν διαβατηρια, ὁ δε Ιωσηππος ὑπερβασια· ὁ δε Συμμαχος, ὑπερβασις· ὁ δε Θεοδοτιων, φασεκ. *Theodor.* της Πασχα προσαγορευομενης ἑορτης, καθ' ἡν εθος εστιν ἡμιν αζυμα προσφερεσθαι. *Jos. ap. Grot.*]

2 [*Coll. Lardner, lib.* 1. *cap.* 4. § 3.] το. *Conf. cap. i.* 62. *xi.* 3. και εζητει πορον του συλλαβειν τον Ιωναθαν, του απολεσαι αυτον. 1 *Mac. xii.* 40. [οὑτος εστιν πρωτοτοκος του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7.]

3 [εγω (ὁ Σατανας)—ενηργησα τους Ιουδαιους, και εσταυρωσαν αυτον, και εποτισαν αυτον και χολην μετα οξους. κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 20. *p.* 706. *Thilo.*] Ιωανναν ὁ επικαλουμενος Καδδις. 1 *Mac. ii.* 2. [Σιμων ὁ Ψελλος επικαλουμενος. *Jos. Vit.* 1. εγω ειμι (ὁ Δρακων) ὁ τον Ιουδαν εξαψας και εξαγορασας, ἱνα τον Χριστον παραδῳ. *Act. Thom.* § 32.] *Coll. Act. v.* 3. *Job. i.* 7. 1 *Pet. v.* 8.

4 [τους δε περι Ανανιαν τον αρχιερεα, και τον στρατηγον Ανανον δησας, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xx.* 5. 2. *Nicod. Evang. cap.* 1. *et sæp.*] *Conf.* 4 *Reg. xxv.* 18. *Marc. ix.* 23. οἱ αρχοντες συνηχθησαν επιτοαυτο κ. τ. λ. *Ps. ii.* 2.

5 [συντιθεμενος την θυγατερα δωσειν αυτῳ εις γυναικα. *Jos. Ant. xiii.* 4. 7.] εχαρησαν. *Coll.* 1 *Cor. xiii.* 6. 1 *Tim. vi.* 10.

6 *Conf. Eccles. ix.* 12. *Sym.* 2 *Mac. iv.* 32.

7 [την θυσιαν—Πασχα λεγομενην. *Jos. Ant. iii.* 10. 5. θυειν το προβατον του Πασχα. *Just. Trypho. p.* 259. *Edit. Par.*] και θυσατε το Πασχα. *Exod. xii.* 21. του θυειν το φασεκ. 2 *Par. xxx.* 17.

8 *Conf.* 1 *Par. xii.* 39. σφαξον θυματα, και ἑτοιμασον. *Gen. xliii.* 16.

12, 13 [ανωγεον· ὑπερῳον. *Hesych.*] καθως. *cap. xvii.* 26. *Marc. xiv.* 13-16. και ἡτοιμασαν. 2 *Par. xxxi.* 11.

15 [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii.* 1. και αληθως επαθεν. *Ign. Smyrn.* 2.] *Coll. Ps. cxviii.* 20.

16 απο του νυν, και ἑως του αιωνος. *Ps. cxxx.* 3. [ἱνα πληρωθῃ πασα δικαιοσυνη ὑπ᾽ αυτου. *Ign. Smyrn. Insc. Conf. Grot. ad loc.*]

17 [σπουδασατε ουν μιᾳ ευχαριστιᾳ χρησθαι· μια γαρ σαρξ του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, και ἑν ποτηριον εις ἑνωσιν του αἱματος αυτου. *Ign. Philad.* 4.]

18 και ειπεν—ἱνα μη φαγωσιν απο του ἁγιου των ἁγιων, ἑως αναστῃ ἱερευς φωτισων. *Neh. vii.* 65.

19 [εαν μη τις ῃ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. *Ign. Ephes. v.* 20. *Magn.* 7.] *Coll. Esa. xliii.* 3. *Heb. ix.* 19, 20.

20 προσδεξαι την θυσιαν ὑπερ παντος του λαου σου. 2 *Mac. i.* 26. [τον Κυριον Ιησουν Χριστον, ὁυ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. το αἱμα εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους. 49. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Ign. Smyrn.* 1.]

21 *Coll. Gen. xvi.* 12. [περιεμενεν γαρ ἱνα παραδοθῃ. *Mart. Polyc.* 1.]

22 [επορευθη εις τον οφειλομενον τοπον της δοξης. *Clem. Rom. i.* 5. *bis.* πορευεσθαι και ὑπαγειν· μεταβαινειν απο της ενταυθα ζωης. *Euthym.*] = απελθειν. *Coll. Ps. xxxviii.* 13. [ὡρισμενοις καιροις. *Clem.*

Rom. i. 40. αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει. *Ib.* προωρισμενος. *Ign. Ephes. Inscript.*] *Conf. Job.* x. 21. *Act.* ii. 23.

23 [οἱ φιλονεικοτεροι, εν τε ταις συζητησεσι. *Philo.* 2. *Alleg. p.* 85. *Loesner. p.* 181. μελλω ποιειν. *Mart. Polyc.* 8.] συζητειν. *Conf. Marc.* i. 27.

24 [ιδων ουν ὁ κεντυριων την των Ιουδαιων γενομενην φιλονεικιαν. *Polyc. Mart.* 18. φιλονεικοι εστε, αδελφοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 45.]

25 βασιλευς εξουσιαζων. *Eccles.* viii. 4. 8. *Coll.* 2 *Cor.* xi. 20. τυραννοι μεγαλοι, οἱ επ' εξουσιων. *Dan.* iii. 3.

26 [οιδα ὁτι ου φυσιουσθε· Ιησουν γαρ Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Ign. Magn.* 12.] ἡγουμενον σε κατεστησαν; μη επαιρου, γινου εν αυτοις ὡς εἱς εξ αυτων. κ. τ. λ. *Sir.* xxxv. 1, 2. [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 48.] ὁ ἡγουμενος. *Coll. Heb.* xiii. 7. *Act.* xv. 22. 1 *Pet.* v. 5. 1 *Tim.* v. 1. νεωτερος. *Jer.* i. 6.

27 *Conf. Matt.* xxiii. 17. 1 *Thess.* ii. 7. 4 *Reg.* iii. 11. *Esa.* lvii. 15. lxvi. 2. εν μεσῳ αυτων. 1 *Reg.* x. 10. κατανοησατε, ὁτι ουκ εμοι μονῳ εκοπιασα, αλλα πασι τοις ζητουσι παιδειαν. *Sir.* xxx. 17. [ει γαρ ὁ Κυριος οὑτως εταπεινοφρονησεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 16.]

28 εν καιρῳ θλιψεως διαμενε αυτῳ (τῳ φιλῳ σου), ἱνα εν τῃ κληρονομιᾳ αυτου συγκληρονομησεις. *Sir.* xxii. 23.

29 δια τουτο ληψονται το βασιλειον της ευπρεπειας, κ. τ. λ. *Sap.* v. 15, 16. εγω δε κατεσταθην βασιλευς ὑπ' αυτου επι Σιων, κ. τ. λ. *Ps.* ii. 6–9. *Joan.* i. 50. και εσται τῳ Κυριῳ ἡ βασιλεια. *Obd.* 21. *Mich.* v. 2. *Conf. Sap.* iv. 17. διεθεμην διαθηκην τοις εκλεκτοις μου, ωμοσα Δαυιδ τῳ δουλῳ μου. *Ps.* lxxxviii. 3.

31 = Ἀβρααμ, Ἀβρααμ. *Gen.* xxii. 1. *Coll.* 2 *Tim.* ii. 26. [ὁ αρχων του αιωνος τουτου διαρπασαι με βουλεται, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 7. εξῃτησατο δε αυτους, ἱνα δωσιν αυτῳ ὡραν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7. του εξαιτησαμενου σινιασθηναι των Αποστολων την πιστιν. *Ign. Smyrn. p.* 196. *Voss.* σιτος ειμι Θεου. *Rom.* 4. σινιασαι· θορυβησαι, ταραξαι, πειρασαι. *Suid. Chrysost. Theophyl.*]

32 [οὑς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ign. Philad. Inscr.* ταυτῃ τῃ εντολῃ και τοις παραγγελμασι τουτοις στηριξωμεν ἑαυτους. *Clem. Rom.* i. 13. εκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα και πιπτοντα. κ. τ. λ. ii. 2. ὁ δεηθεις μη εκλειπειν την πιστιν των Αποστολων. *Ign. Smyrn. p.* 196. *Voss.*] *Conf. Sir.* vi. 37. *Col.* iv. 12. *Joan.* xvii. 9. 15.

33 μη καυχασθω ὁ κυρτος ὡς ὁ ορθος. 3 *Reg.* xxi. 11. πορευεσθαι. *sup.* 22. *Joan.* xiii. 37. *Act.* xxi. 13. 2 *Cor.* vii. 3. xii. 14.

34 *Conf. Matt.* xxvi. 75. *Marc.* xiv. 72. ου μη, *neutiquam.* *Ps.* xxxvi. 10. [ὁν τινες αγνοουντες αρνουνται, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.]

35 ουκ επαλαιωθη τα ἱματια ὑμων, και τα ὑποδηματα ὑμων ου κατετριβη απο των ποδων ὑμων. *Deut. xxix.* 5, 6. *ii.* 7. βαλαντιον. *Job. xiv.* 17. *Prov. i.* 14. *Cap. xii.* 33.

36 *Conf. Esa. xiv.* 21. *Jer. ix.* 17, 18. *Eccles. iii.* 1. καιρος πολεμου, και καιρος ειρηνης. 8. *Conf. Matt. xiii.* 12.

37 *Coll.* 2 *Tim. iv.* 6. το. *Marc. ix.* 23. τα περι ἡμων. 1 *Reg. ix.* 5. [επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. παν γαρ ῥημα ὁ εξαφηκεν εκ του στοματος αυτου, και ετελειωθη και τελειωθησεται. *Mart. Polyc.* 16.] *Conf. Ps. lxxxvii.* 5. *Sym. Matt. xxvii.* 38.

38, 39 *Coll. Joan. x.* 27. ἑως του νυν ἱκανον. 1 *Mac. ii.* 33.

40 [δεησεσιν αιτουμενοι τον παντεποπτην Θεον μη εισενεγκειν ἡμας εις πειρασμον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7.]

42 ἡ δε βουλη του Κυριου εις τον αιωνα μενει. *Ps. xxxii.* 11. το σον. *Sir. xxxviii.* 22. [*Conf. Polyc. Mart.* 14. *ap. Matt. xxvi.* 42. ὁς κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Ign. Magn.* 8.]

43 και ἡψατο μου ὡς ὁρασις ανθρωπου, και ενισχυσε με. *Dan. x.* 18. ενισχυσα σε. *Esa. xlv.* 5. *Conf. Ps. lxvii.* 17. *ciii.* 4. *Joan. v.* 4. *xii.* 28. *Tob. v.* 16. *vi.* 6-10. *Heb. i.* 14.

44 [ην εν αγωνιᾳ και δεει. *Jos. Ant. xi.* 8. 4. καθ' ὑπερβολην, ου δακρυοις, αλλ' αἱματι κλαιειν. *Prov. Vet. p.* 179. *Edit. Schotti.* σταζομενον ὑφ' ἱδρωτος, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 7. ἱδρωτι καταρρεομενον, καθαπερ αρτι των της αθλησεως αναπεπνευκοτα πονων. *Symeon Metaphrast. ap. Jacobs. p.* 556. προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε. *Mart. Polyc.* 5. κατεφυγεν επι τον Κυριον (*i. e.* προσηυχετο), εν αγωνι θανατου κατειλημμενη. *Addit. Est. xiv.* 1. *Pricæus.* ταυτα διεξηεσαν ὑπ' αγωνιας,— κεκομμενοι εν πνευματι, ῥεομενοι κατα μελων ἁπαντων ἱδρωτι. *Philo. Leg. ad Cai.* εν αγωνιᾳ· εν μεριμνῃ. *Hesych.*] *Coll. Judith. iv.* 12.

47 ετι αυτου λαλουντος αυτοις. *Gen. xxix.* 9. 1 *Mac. iv.* 19. και εγγισας εφιλησεν αυτον. *Gen. xxvii.* 27.

49 *Conf.* 1 *Esd. i.* 53. 2 *Mac. viii.* 16. [*Jos. Ant. xviii.* 9. 1.]

50 και αφειλε την κεφαλην αυτου. 1 *Reg. xvii.* 51. ὁ αρχιερευς. *Conf. Lev. iv.* 5. *Coll.* 2 *Cor. x.* 4.

51 ἱκανουσθω σοι, ανες την χειρα σου. 1 *Par. xxi.* 15. πολυ νυν, ανες την χειρα σου. 2 *Reg. xxiv.* 16. [ους, Αττικ. ωτιον, Ἑλλην. *Mœris.*] *Coll. cap. ix.* 54-56.

52 [ξυλων. *ap. Græcos* ξυλον *non arborem notat, sed lignum ex arbore. In Apoc. aliquoties* ξυλον *invenietur positum pro arbore. Is usus, Græcis vulgò non notus, petendus ex Ling. Heb. in quâ eadem vox et arborem significat, et ramum cæsum et rasum, i. e. lignum. Ita vox Heb.* [עץ] *sive ponatur de ligno,*

sive de arbore redditur Alexx. ξυλον. *Valck.*] *Conf. Hab. ii.* 11. [*Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 15.]

53 [αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις. *Mart. Polyc.* 10.] *Conf. Job. xii.* 4, 5. *Sir. li.* 10. 1 *Reg. xxiv.* 5. = εξουσια του Σατανα. *Act. xxvi.* 18. ουτος μου. *Coll. Exod. xiv.* 18.

54 [ὁπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *Clem. Rom. i.* 12. συλληφθη ὑπο Ἡρωδου. *Mart. Polyc.* 21. *Nicod. Evang. cap.* 1.]

55 τι συ ενταυθα Ἡλιου; 3 *Reg. xix.* 13. *Conf.* 1 *Cor. xv.* 33. ει εθεωρεις κλεπτην, συνετρεχες αυτῳ, κ. τ. λ. *Ps. xlix.* 18.

56 [ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι. *Mart. Polyc.* 20. παιδισκην· και ελευθεραν και δουλην, Αττικ· την δουλην μονον, Ἑλληνικ. *Mœris. Phrynic.*] δια φωνην ἑνος φευξονται, κ. τ. λ. *Esa. xxx.* 17.

57 *Conf. Sap. xii.* 27. ουκ αρνησομαι την ευγενη αδελφοτητα. 4 *Mac. x.* 15. ητιμασθη, και ουκ ελογισθη. *Esa. liii.* 3.

58 κατα βραχυ. *Sap. xii.* 8. *Coll. Jud. iv.* 9.

59 *Conf. Act. ii.* 7. *xii.* 15. *Jud: xii.* 6. *Alex.*

61 ὁ πανεποπτης Κυριος. 2 *Mac. ix.* 5. ὁ επιβλεπων επι την γην, και ποιων αυτην τρεμειν, κ. τ. λ. *Ps. ciii.* 2. *cxxxviii.* 11, 12.

62 πικρως κλαιοντες. *Esa. xxxiii.* 7. *Conf. Jer. ii.* 19.

64 και επαταξε τον Μιχαιαν επι την σιαγονα, και ειπε, Ποιον πνευμα Κυριου το λαλησαν εν σοι; 3 *Reg. xxii.* 24.

65 εβλασφημησαν εις εμε. 4 *Reg. xix.* 6. *Comp.*

66 *Conf.* 1 *Mac. xii.* 35. πρεσβυτεριον. *Susan.* 50. *Alex. Ald. Comp. Act. xxii.* 5. συ ει Σιβα; 2 *Reg. ix.* 2. [ἱνα δικην Ἡρωδης εν τῳ συνεδριῳ των πεπραγμενων ὑποσχῃ. *Jos. Ant. xiv.* 9. 4. *xx.* 9. *Vit.* § 12. = και εκαθεσθη παν το συνεδριον, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 642. *Thilo.*] ανηγαγον. *Coll.* 2 *Mac. vi.* 10. *Alex.*

68 [ομοσον, και απολυω σε. *Mart. Polyc.* 9.] εαν αναγγειλω σοι, ουχι θανατῳ με θανατωσεις; και εαν συμβουλευσω σοι, ου μη ακουσῃς μου; *Jer. xlv.* 15.

69 ιδειν την δυναμιν σου και την δοξαν σου. *Ps. lxii.* 3. ιδου δωσει εν τῃ φωνῃ αυτου φωνην δυναμεως. κ. τ. λ. *lxvii.* 33-35. *cl.* 1. [τῳ υἱῳ ανθρωπου και Ὑιῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20.]

70 ὑμεις λεγετε = συ ειπας. *Matt. xxvi.* 64. απο του αιωνος ἑως του αιωνος συ ει (ὁ Θεος. *Barbt.*). *Ps. lxxxix.* 2. εγω ειμι ὁ Χριστος. *Matt. xxiv.* 5. *Marc. xiii.* 6. [ὑμεις λεγετε. *Coll.* Αμην, αμην, καθως ειπατε. *Nic. Ev. p.* 554. συ λεγεις, ὁτι βασιλευς ειμι εγω. *p.* 540.]

71 [λεγουσιν οἱ Πρεσβυτεροι των Ιουδαιων, Δια τουτο ηλθαμεν ἁπαν το πληθος, ἱνα αποθανῃ· Λεγει ὁ Πιλατος, Δια τι ἱνα αποθανῃ; Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι, Ὁτι ειπεν αυτον Ὑιον Θεου και βασιλεα. *Nicod. Evang. p.* 548. ὁυτος δε κατα του Θεου εβλασφημησεν. *p.* 544.]

ΚΕΦ. κγ. 23.

1 ΠΙΛΑΤΟΣ ην—επιτροπος—της Ιουδαιας, κ. τ. λ. *Philo ad Cai. p.* 799. *Edit. Col.* ἑκουσιως ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2. επι θανατον ηγετο. 6. εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Magn.* 11. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1. ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 12. *Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 7.]

2 [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3.] κατηγορειν. 1 *Mac. vii.* 6. 25. *Conf. Zach. ix.* 9. *Jer. xliv.* 20. εὑρομεν. *Conf. Matt. xxvi.* 60. *Act. iv.* 21. [*Evang. Nicod. p.* 502. *Thilo. Lardner. Cred. Gosp. Hist. i.* 7. 8.]

3 *Conf. Esa. xxii.* 1. εγω Κυριος ὁ Θεος ὁ ἁγιος ὑμων, ὁ καταδειξας Ισραηλ βασιλεα ὑμων. *xliii.* 15. [*Nicod. Evang. p.* 540.]

4 *Conf. Susan.* 53. [μαρτυρα εχω τον ἡλιον, ὁτι ουδεμιαν αιτιαν εὑρισκω εν τῳ ανθρωπῳ τουτῳ. *Evang. Nicod. cap.* 3. *p.* 536. *Thilo.*]

5 ει συ ει αυτος ὁ διαστρεφων τον Ισραηλ; 3 *Reg. xviii.* 17. *Conf. cap. iv.* 14. *Act. ix.* 31. *Marc. xv.* 11. *Exod. xii.* 33. συστροφας ποιειται. *Amos. vii.* 10. ἑως ὡδε. *Job. xxxviii.* 11. *Sym.*

6 *Conf. Act. v.* 37. [ει. *Vig. de Idiotis. cap.* 8. 6. 4.]

7 [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 4. *Laudat.* αυτος (Οὐϊτελλιος) τε μετα Ἡρωδου του τετραρχου και των φιλων εις Ἱεροσολυμα ανῃει, θυσων τῳ Θεῳ, ἑορτης πατριου Ιουδαιοις ενεστηκυιας. *Jos. Ant. xviii.* 6. 3. ακεραιον αναπεμπετωσαν την δικην εις την ἱεραν πολιν. *iv.* 8. 14. *Conf. Bell. iii. cap. ult.*] *Ps. cxiii.* 2. εν ταις ἡμεραις εκειναις. *Dan. x.* 2. *et sæp. Coll. Matt. xii.* 39.

8 ου πιστευουσι μοι επι πασι τοις σημειοις. *Num. xiv.* 11. *Conf.* 2 *Par. ix.* 23. *Act. xxv.* 22. και ελυπειτο λιαν. *Tob. x.* 2. [ὑφ' οὑ προαχθησονται. *Jos. Ant. vi.* 14. 4.]

9 και αυτος δια το κεκακωσθαι ουκ ανοιγει το στομα αυτου, κ. τ. λ. *Esa. liii.* 7. *Ps. xxxvii.* 13. 1 *Pet. ii.* 23.

10 [ευτονως· ισχυρως. *Hesych. Coll. Lardner. lib. i. cap.* 4. § 3. *Nic. Evang. cap.* 2. 4. 9.]

11 [οἱ δε αποκειραντες—και αντι ῥυπωσης λαμπραν εσθητα αντιδοντες,—εισαγουσι προς βασιλεα. *Philo de Joseph. p.* 541. *Par.*] εγω δε—ονειδος ανθρωπων, και εξουθενημα λαου. *Ps. xxi.* 6. *Conf. Job. xii.* 4. στρατευμα. *Act. xxiii.* 10. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 12.]

13 [συνελθοντες ουν οἱ δυνατοι τοις αρχιερευσιν συνισταντο, και των Φαρισαιων οἱ γνωριμοι, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. ii.* 17. 3.]

14 εγω ειμι αιτιος κ. τ. λ. 1 *Reg. xxii.* 22. προσηνεγκατε. *Coll. Matt. xviii.* 24. *Cap. xii.* 11. [ηλθον προς Πιλατον κατα του Ιησου, κατηγορουντες αυτον περι πολλων πραξεων κακων. *Evang. Nicod. cap.* 1.] *Coll.* 3 *Reg. xviii.* 17, 18.

15 [λεγει ὁ Πιλατος, ουκ εστιν αξιος του σταυρωθηναι, κ. τ. λ. *Nic. Ev. p.* 546. ου γαρ εστιν αξιος θανατου. *p.* 554.]

16 *Conf. Deut. viii.* 5. *Esa. xxviii.* 26. παιδεια ειρηνης ἡμων επ' αυτον. *liii.* 5. [ομοσον, και απολυω σε. *Mart. Polyc.* 9.]

18 [ανεβοων, οἱ μεν ατιμουν, οἱ δε φυγαδευειν, οἱ δ'αιρειν.—ὡς ἁπαντας ὁμοθυμαδον μιᾳ φωνῃ κεκραγεναι, κτεινειν τον κοινον λυμεωνα, κ. τ. λ. *Philo in Flacc. p.* 763. *Edit. Col. p.* 538. *Mangey.* αιρε τους αθεους. *Polyc. Mart.* 9.] *Coll. Joan. xix.* 6. 15.

21 *Conf. Deut. xxi.* 22. *Act. xxii.* 24. [*Nicod. Evang. cap.* 9.]

22 *Conf.* 1 *Reg. xxii.* 22. κριμα θανατου. *Deut. xxi.* 22. *Act. xiii.* 28. [τι θελετε εκχεειν αἱμα αθωον; *Nic. Ev. p.* 564.]

23 [κατισχυε δ' ἡ της Σαλωμῆς επιμελεια. *Jos. Ant. xvi.* 3. 1.] και εσκληρυνθη ὁ λογος ανδρων Ιουδα, κ. τ. λ. 2 *Reg. xix.* 43.

24, 25 και τον μεν της ὁλης κακιας αιτιον—απελυσε των κατηγορηματων, τοις δε ταλαιπωροις, οἱτινες—απελυθησαν αν ακαταγνωστοι, τουτοις θανατον επεκρινε. 2 *Mac. iv.* 47. 3 *Mac. iv.* 2. απολυων δε τους αιτιους. *Susan.* 53. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 8.] και εν τοις ανομοις ελογισθη. *Esa. liii.* 12.

26 φερειν. *Esa. xxx.* 6. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 14.]

27 [εκοπτοντο αυτον. *forma est loquendi cumulata et prægnans : cum planctu lamentabantur. Coll. Valck. in cap. viii.* 52.]

28 θυγατερ λαου μου περιζωσαι σακκον, καταπασσε εν σποδῳ, κ. τ. λ. *Jer. vi.* 26. *Conf. Jacob. v.* 1. *Apoc. xviii.* 11. θυγατερες Ἱερουσαλημ. *Cant. i.* 5. *ii.* 7. *iii.* 5. 10.

29 εγεννησαν. *Gen. xlvi.* 15. *Ald. Exod. vi.* 20. *Coll. Jer. xx.* 16-18.

30 [βουνοις. *Coll. Sturz. de Dial. Maced. p.* 153. *Coll. Jos. Bell. vi.* 3. 3. *iv.* 9. 4.] *Coll. Matt. xxiv.* 16. *Apoc. ix.* 6.

31 = σου οἱ ποδες τρεχουσι, και εκλυουσι σε· πως παρασκευασῃ εφ' ἱπποις; κ. τ. λ. *Jer. xii.* 5. *Conf. Matt. x.* 25. *Heb. ii.* 2, 3. *xii.* 25. 1 *Pet. iv.* 17, 18. ποιουσιν. *Conf. Matt. xvii.* 12. ὑγρος. *Jud. xvi.* 7, 8. *Job. viii.* 16. *Coll. cap. xvi.* 11, 12.

32 [και ευθυς εξηγαγον τον Ιησουν απο του πραιτωριου ἁμα των δυο κακουργων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 10.] αναιρεθηναι. *Dan. ii.* 13, 14. κακουργοι = λῃσται. *Conf. Matt. xxvii.* 38.

33 [τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου; *Mart. Ign.* 2. και εσταυρωσαν αυτον, ἁμα δε και τους δυο κακουργους εκρεμασαν συν αυτῳ, κ. τ. λ. 33-53. *Evang. Nicod. cap.* 10, 11.]

34 δεομαι Κυριε, μη συνεπιθῃ ἡμιν ἁμαρτιαν, διοτι ηγνοησαμεν καθ' ὁτι ἡμαρτομεν. *Num. xii.* 11. [*Conf. Jos. Ant. iv.* 2. 4.] *Conf. Act. vii.* 60. [*Laudat. Ignat. p.* 130. *Edit. Voss.*] *Matt. v.* 44. *CITAT.*

35 οἱ αρχοντες της συναγωγης. *Jos. ix.* 15. *Coll. Ose. vii.* 3. *Ps. ii.* 2. *civ.* 6. [και στηκει ὁ λαος θεωρων. Και εξεμυκτηριζον, κ. τ. λ.

Nicod. Evang. p. 584. *Thilo.* ὁ εκλεκτος Δαβιδ. *Clem. Rom. i.* 52. ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου. 58.] *Coll. Ps. lxxxviii.* 19. *Esa. xxviii.* 16.

36 *Conf. Matt. xxvii.* 48. *Marc. xv.* 36. ανθρωπος εν πληγῃ ων, κ. τ. λ. *Esa. liii.* 3. [*Nicod. Evang. cap.* 10.]

37 [τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννηθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι υἱον Θεου, και βασιλεα. *Evang. Nicod.* § 1. ει συ ὁ Χριστος, ὁ βασιλευς των Ιουδαιων, κ. τ. λ. *p.* 584.]

38 [*Conf. Jos. Ant. xiv.* 10. 2. *Bell. vi.* 2. 4. εκελευσε δε ὁ Πιλατος μετα την αποφασιν και τιτλον επιγραφηναι, την αιτιαν αυτου, γραμμασιν Ἑλληνικοις—ὁτι βασιλευς εστι των Ιουδαιων. *Nicod. Evang. p.* 588. =Ὁυτος εστιν Ατταλος ὁ Χριστιανος. *Euseb.*]

39 [εἱς δε τις των κρεμασθεντων κακουργων ονοματι Γεστας—αποκριθεις δε ὁ ἑτερος Δημας—αξια γαρ ὡν επραξαμεν, απολαμβανομεν, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 588.] των κρεμασθεντων. *Coll. Deut. xxi.* 22, 23. *Gal. iii.* 13.

40 ουκ εστι φοβος Θεου απεναντι των οφθαλμων αυτου. *Ps. xxxv.* 1. *Conf. Marc. xv.* 7. [κριμα· ανταποδοσις Θεου. *Hesych.*]

41 *Conf. Exod. ix.* 27. 1 *Esd. viii.* 86. 1 *Pet. ii.* 19, 20. αξια σοι απεβη απο Κυριου, ὡν ἡμαρτηκας. *Job. xi.* 6. [οἱ ποιουντες τα ατοπα. *Ign. Magn.* 10. οὑτος δε ουδεν κακον εποιησε. *Nic. Ev. sup.*]

42 [*Phrasis* μνησθηναι τινος τινι, *significans rei alicujus, vel personæ in alterius gratiam et commodum recordari, est illa quidem fortasse Græcis Vet. inaudita; frequentatur tamen in Alex. Vers. V. T. et est rei designandæ aptissima. Valck. ad cap. i.* 54. φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. οὑ (Πολυκαρπου) γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. *Mart. Polyc. fin.*] *Conf. Gen. iv.* 14. *Sap. v.* 6. *xvi.* 11.

43 [μνησθητι μου Κυριε κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 588. Κυριε, ὁταν βασιλευσῃς, μη μου επιλαθῃ· και ευθυς ειπε μοι, Αμην, αμην σημερον λεγω σοι, κ. τ. λ. Τις ει συ, ὁ θεωριαν εχων ληστου, και τις ὁν επιφερεις επι των ωμων σταυρον; Απεκριθη οὑτος, Εγω, καθως ὑμεις φατε, ληστης ην και κλεπτης εν τῳ κοσμῳ, κ. τ. λ.—και ειπον, Κυριε, ὁτε βασιλευσῃς, μη μου επιλαθῃ. Και ευθυς ειπε μοι, Αμην, αμην σημερον λεγω σοι, κ. τ. λ. Βασταζων ουν τον σταυρον μου ηλθον εις τον Παραδεισον, κ. τ. λ. *p.* 768–774.

44, 45 εφ' ὁλην την γην. *Coll. cap. iv.* 25. *Conf. Zach. xiv.* 6, 7. [ην δε ὡς ὡρα ἑκτη, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 11.]

46 το πνευμα. *Conf. Matt. xxvii.* 50. *Joan. xi.* 33. *xiii.* 21. *xix.* 30. [και εσχισθη το καταπετασμα—και φωνησας φωνῃ μεγαλῃ ὁ

Ιησους ειπε, κ. τ. λ.—και τουτο ειπων, παρεδωκε το πνευμα. κ. τ. λ. *Evang. Nicod. ut sup.*] και οὑτως απεδωκε την ψυχην. 4 *Mac. xii.* 20.

47 [*Conf. Middleton in loc. et ad Act. vii.* 52.] *Coll. Jer. iii.* 23. *Jacob. v.* 6. [ιδων δε ὁ ἑκατονταρχος το γενομενον, εδοξασε τον Θεον λεγων, Ὁτι ὁ ανθρωπος οὑτος δικαιος εστιν. *Evang. Nicod. cap.* 11. *p.* 592. *Thilo.* δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Polyc. Mart.* 19.]

48 [και εξισταντο επι τῃ θεωριᾳ αυτου. *Evang. Nicod. p.* 640. 768. *Thilo.*] τα δε κατα την πολιν πληθη συνηθροιστο προς την οικτροτατην θεωριαν. 3 *Mac. v.* 24. εταραχθησαν παντες οἱ θεωρουντες αυτους. *Ps. lxiii.* 8. θεωρησαντες θαυμαστα τερατα. *Sap. xix.* 8. [*Addit Pseudo-Nicodemus*—ὁ δε ἑκατονταρχος ανηνεγκε τῳ ἡγεμονι παντα τα γενομενα. Ακουσας δε ὁ ἡγεμων και ἡ γυνη αυτου ελυπηθησαν σφοδρα, και ουκ εφαγον ουδε επιον τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ. Μεταπεμψαμενος δε ὁ Πιλατος τους Ιουδαιους ειπεν αυτοις, Εθεωρησατε τα γενομενα; Οἱ δε ειπον αυτῳ, Εκλειψις ἡλιου γεγονε κατα το ειωθος. *Cap.* 10. *p.* 592. *Thilo.*] τυπτοντες τα στηθη. = εκοπτοντο. *v.* 27.

50 [εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως. 30.] βουλευτης. *Job. iii.* 14. *xii.* 17. [και ιδου ανηρ ονοματι Ιωσηφ, κ. τ. λ. *Evang. Nicodem. cap. xi. pp.* 594-596. 668. *Thilo. Conf. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 16.]

51 [οὑτος τῳ παθει ου συγκατατιθεται. *Ign. Philad.* 3. συγκατεθεμην δε τῃ γνωμῃ ταυτῃ. *Jos. Ant. xx.* 1. 2. εκδεχωμεθα—την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12.] ου προσδεχομενος την παρα του Παντοκρατορος μελλουσαν παρακολουθησειν επ' αυτῳ δικην. 2 *Mac. viii.* 11. *Coll. Num. xiv.* 24.

52 [ὁτι το σωμα αυτου ῃτησατο Ιωσηφ, ὁ τιμιος πατηρ ἡμων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 664.] και δωσω—τους πλουσιους αντι του θανατου αυτου. κ. τ. λ. *Esa. liii.* 9.

53 [και εθηκεν αυτο εν μνημειῳ λαξευτῳ. *Nicodem. Evang. p.* 63. *Birch.* 596. *Thilo.* εσπαργανωσεν· περιετυλιξεν, εδησεν. *Hesych.*] *Coll. Matt. xxvii.* 60. *Joan. xix.* 40, 41. εθανατωσαν εν λακκῳ ζωην μου, και επεθηκαν λιθον επ' εμοι. *Thren. iii.* 53.

54 ἑως διαφαυσῃ (διαφωσῃ *Alex.*) ἡμερα. 1 *Reg. xiv.* 36. [τῃ Παρασκευῃ, δειπνου ὡρᾳ. *Mart. Polyc.* 7. ἡ ὡρα ου διδωσι πραξαι τι κατα σου, ὁτι σαββατον επιφωσκει. *Evang. Nicod. p.* 600. *Thilo.*]

56 κατα τον εθισμον ἁγνισθεντες αυτοθι το σαββατον διηγαγον. 2 *Mac. xii.* 38. [κατ' εντολην συναθροιζεσθαι. *Ignat. Magn.* 4. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. i.* 7. 17. πεντακοσιοι δε ὑπ' αυτοις των οικετων και απελευθερων αρωματοφοροι. *Jos. Bell. Jud. i. sub fin.* τουτοις εἱποντο πεντακοσιοι των οικετων αρωματοφοροι. *Ant. xvii.* 8. 3.] *Coll. Marc. xiv.* 8. *Joan. xii.* 7.

ΚΕΦ. κδ. 24.

1 ΠΕΡΙ βαθυν ορθρον. *Philo in Flacc.* § 20.] και αριθμησετε ὑμιν απο της επαυριον των σαββατων. *Lev. xxiii.* 15. = ἑβδομαδων. *Deut. xvi.* 9, 10. = πρωτῃ σαββατου. *Marc. xvi.* 9. [*Nicod. Evang. cap.* 12. *Jos. Ant. xvii.* 8. 3. *Bell. Jud. i. cap. ult.* § 9. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 17. *et Valck. ad loc.*] *Coll.* 2 *Par. xvi.* 14.

4 αστραπτουσαις. *Coll. Sap. xi.* 18. *Matt. xxviii.* 3. διαπορεισθαι. *Cap. ix.* 7. *Coll. Heb. i.* 12. *Ps. xc.* 11.

5 [ὁτι ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. *Clem. Rom. ii.* 3.] τι εκζητουσι περι των ζωντων, κ. τ. λ. *Esa. viii.* 19. *CITAT.*

6 *Conf. Judam* 17. *Act. xx.* 35. ετι οντος μου εν τῃ γῃ μου. *Jona. iv.* 2. [αληθως εσταυρωθη—αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Ign. Trall.* 9.]

7 πολλοι δυνασται ητιμασθησαν σφοδρα, και ενδοξοι παρεδοθησαν χειρας ἑτερων. *Sir. xi.* 6. [εδει ἱνα επι εις ξυλον παθῃ. *Barnab.* § 5.]

8 *Coll. Joan. ii.* 22. *xii.* 16. *xiv.* 26.

9 [εις το αναγγειλαι τοις λοιποις τα γενομενα. *Mart. Polyc.* 15.]

11 [ὡσει ληρος. *Vocem Atticam adhibet nusquàm usurpatam Alexandrinis. Attica phrasis est* ληρον ληρειν. *Valck.*] *Conf. Gen. xxxvii.* 19. [τους κενους και ληρωδεις εκεινων λογους. *Epist. ad Diogn.* § 8.] και αποσκεδασεις των λογισμων σου τον ληρον. 4 *Mac. v.* 11.

12 και απηλθε προς ἑαυτον. (*domum rediit.*) *Num. xxiv.* 25. *Joan. xx.* 10. *Ezech. xvii.* 12. παρακυψας. *Coll. Sir. xxi.* 23.

13 και ιδου. *Conf. Ezech. xvi.* 43. *et sæp.* [ου μακραν απεχον απο της πολεως. *Mart. Polyc.* 5. χωριον—ὁ καλειται μεν Αμμαους, απεχει δε των Ἱεροσολυμων σταδιους ἑξηκοντα. *Jos. Bell. Jud. vii.* 6. 6.] *Conf.* 1 *Mac. iii.* 40. 57. *iv.* 3.

14 [πεπιστευκαμεν εξ αυτων (βιβλιων), ὁτι Δανιηλος ὡμιλει τῳ Θεῳ. *Jos. Ant. x.* 11. 7. προσομιλησαι ὑμιν. *Ign. Ephes.* 9. μνημονευσαι ἁπαντων, και των πωποτε συμβεβηκοτων αυτῳ. *Mart. Polyc.* 8.]

15 [παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2. ιδωμεν πως εγγυς εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21.] συζητειν. *Marc. i.* 27. *Coll. Matt. xviii.* 20. *Joan. xx.* 19. 26.

16 *Conf.* 1 *Reg. xiv.* 27. 29. *xxvi.* 12. *Prov. xx.* 12.

17 ὡς πενθων και σκυθρωπαζων. *Ps. xxxiv.* 14. διατεταραγμενος και σκυθρωπαζων. 3 *Reg. xx.* 43. *Sym. Jer. xix.* 8. τι ὁτι τα προσωπα ὑμων σκυθρωπα σημερον; *Gen. xl.* 7. *Conf. iv.* 6. ἱνατι σκυθρωπαζων πορευομαι; *Ps. xli.* 9. *xxxvii.* 8. *Sym.*

18 τα γενομενα εν Ἱερουσαλημ. *Dan. ix.* 12. [*Hebraïsmus in bis verbis satis frequens, quem Græcè ita explices.* συ μονος των παροικουντων ουκ εγνως τα γενομενα; *Grot.*]

19 [ποιησωμεν την δικαιοσυνην εναντιον του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf. Act. vii.* 22. *Joan. vi.* 14. *ix.* 17.

20 [ὁπως κατεστρεψεν. *Jos. Bell. Jud. Proem.* 2.] και οἱ αρχοντες ὑμων ηνομησαν εις εμε. *Esa. xliii.* 27. *Conf. Deut. xxi.* 22. *Ps. ii. Esa. liii.* [παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον. *Clem. Rom. i.* 55. Ιησους Χριστος εσταυρωθη. *Ign. Ephes.* 16.]

21 και ηγαγον την ἡμεραν εκεινην. 1 *Mac. vii.* 48. [εφανη γαρ αυτοις τριτην εχων ἡμεραν παλιν ζων. *Jos. Ant. xviii.* 3. 3. (*si sana lectio.*) *Conf. Ose. vii.* 13. 1 *Mac. xii.* 10. [και περι του μελλοντος λυτρουσθαι τον Ισραηλ κηρυξεις. *Test. XII Patr. p.* 546.]

22 ἡνικα δε ορθρος εγενετο. *Gen. xix.* 15. και εξεστη τῃ διανοιᾳ Ιακωβ, ου γαρ επιστευσεν αυτοις. *xlv.* 26. *Conf. Act. ii.* 12.

23 και εζησε και ανεστη, κ. τ. λ. 4 *Reg. xiii.* 21. [και προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε—και ειδεν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 5.]

24 καθως. *Cap. xvii.* 26. [τοις συν αυτῳ πιστοις. *Mart. Polyc.* 12.]

25 [παχυνοοι· παχυν νουν εχοντες, ανοητοι. *Hesych.*] *Coll. Apoc. xix.* 10. [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, κ. τ. λ. *Smyrn.* 5.] υἱοι, οἱς ουκ εστι πιστις εν αυτοις. *Deut. xxxii.* 20. *Ps. xciii.* 8.

26 [πρωτον παθητος, και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7. τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον. *Polyc.* 3. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. *Smyrn.* 2.] *Conf. Heb. ii.* 9, 10. *v.* 9. *Ps. lxvii.* 18.

27 [Μωϋσης—εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾡ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι Προφηται. *Clem. Rom. i.* 43. και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. αρξαμενος απο των Προφητων τα περι του Χριστου, και ὁτι εδει αυτον ελθειν, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 56. λεγει ὁ Ιησους· Μωσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασεως. *Nicod. Evang. cap. iv.*] αναγγελλει τα περι αυτου. *Sir. xix.* 30. *Coll. Act. viii.* 35. 2 *Par. xvii.* 9. *Bar. i.* 14.

28 [προσποιει δε αγνοειν με. *Mart. Polyc.* 10. νοσειν προσεποιειτο. *Jos. Ant. vii.* 8. 1.] προσεποιησατο. 1 *Reg. xxi.* 13. 2 *Reg. xiii.* 6. *Comp.* [πορρωτερω. *Buttm.* § 115. 6.]

29 *Coll. Gen. xxxiii.* 11. *Jud. xix.* 7-9. εαν τις αγαπᾳ με, τον λογον μου τηρησει· και ὁ Πατηρ μου αγαπησει αυτον, και προς αυτον ελευσομεθα, και μονην παρ' αυτῳ ποιησομεν. *Joan. xiv.* 23.

30 εις το εσθιειν κατακλινομενην. *Judith xii.* 15. οὑτος ευλογει την θυσιαν, και μετα ταυτα εσθιουσιν, κ. τ. λ. 1 *Reg. ix.* 13.

31 αποκαλυψον τους οφθαλμους μου, και κατανοησω τα θαυμασια εκ του νομου σου. *Ps. cxviii.* 18. και ανεβλεψαν οἱ οφθαλμοι αυτου. *Coll.* 1 *Reg. xiv.* 27. 29. *sup. v.* 16. [αφανης αυτοις εγενετο.

Act. Thom. 27. 43. *Jos. Ant. ix.* 2. 2. *de Elia et Enoch.* και αυτοι παραυτικα εγενοντο αφαντοι (*Joseph. et Nicodem.*). *Evang. Nicodem. sub fin.*] ὁ Κυριος διηνοιξε την καρδιαν προσεχειν τοις λαλουμενοις, κ. τ. λ. *Act. xvi.* 14. [αφαντος απ᾽ αυτων. *Genus est loquendi ex Heb. desumtum: quale supra xviii.* 34. κεκρυμμενον απ᾽ αυτων. *xix.* 42. εκρυβη απ᾽ οφθαλμων σου. *Grot.*]

32 εξεκαυθη ἡ καρδια μου. *Ps. lxxii.* 21. *Ald. Comp. Coll. Act. xvii.* 3. μεγαλοι εξικνουμενοι καρδιαν. *Jud. v.* 15, 16. ουχι ἡ καρδια μου επορευθη μετα σου; κ. τ. λ. 4 *Reg. v.* 26. ψυχη μου εξηρχετο λαλουντος αυτου. *Cant. v.* 6. *Sym.* ἡ κοιλια μου εθερμανθη. 4. *Theod.*

33 [συνηθροισθη πολυ πληθος εκλεκτων. *Clem. Rom. i.* 6.] και ὑπεστρεψεν Ιωσηφ εις Αιγυπτον. *Gen. l.* 14.

34 [Εγω γαρ και μετα την αναστασιν εν σαρκι αυτον οιδα.—Και ευθυς αυτου ἡψαντο, και επιστευσαν. *Ign. Smyrn.* 3.]

35 [ἑνα αρτον κλωντες. *Ign. Ephes.* 20.] *Conf.* 1 *Cor. x.* 16.

37 *Coll. Act. xii.* 9. *Gen. xlii.* 28. και πνευμα επι προσωπον μου επηλθεν, εφριξαν δε μου τριχες και σαρκες. *Job. iv.* 15.

38 και τα διαβουλια του πνευματος ὑμων εγω επισταμαι. *Ezech. xi.* 5. και ησαν τεταραγμενοι. *Gen. xl.* 6, 7. *Conf.* 1 *Cor. ii.* 9.

39 [εφη αυτοις, "Λαβετε, ψηλαφησατε με, και ιδετε, ὁτι ουκ ειμι δαιμονιον ασωματον." κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3. ασωματοις και δαιμονικοις. 2. *Laudatur p.* 192. *Edit. Voss.*] συ δε ὁ αυτος ει. *Ps. ci.* 27. [*Conf. Loesner. p.* 256.]

41 εγενηθημεν ὡσει παρακεκλημενοι (ὡσει ενυπνιαζομενοι *alii.*). τοτε επλησθη χαρας το στομα ἡμων, κ. τ. λ. *Ps. cxxv.* 1, 2. απο της χαρας. *Coll. Job. xvi.* 17. ενθαδε. 2 *Mac. xii.* 27.

42 απο μελισσιου. *Conf. Tob. vi.* 16. οπτος. *Exod. xii.* 8, 9. *Esa. xliv.* 16. *Coll. Ps. lxxx.* 16.

43 [εφαγεν τε και επιεν, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. μετα δε την αναστασιν, συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν ὡς σαρκικος, καιπερ πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Smyrn.* 3. σαρκοφορος. 5.]

44 [ὡς επι το καλον σκευος εστι μεθ᾽ ὑμων. *Barnab. p.* 253. *Voss.* ταυτα δ᾽ εν ταις ἱεραις βιβλοις εὑρον αναγεγραμμενα. *Jos. Ant. Proem. sub fin.* οὑ (Ιησου Χριστου) και οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. *Ign. Magn.* 9. εδει γαρ το της φανερωθεισης—οπτασιας πληρωθηναι. *Mart. Polyc.* 12.]

45 διανοιξαι συνεσιν αυτης. *Ose. ii.* 15. [δια τουτου ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας. *Clem. Rom. i.* 36.] *Conf. Act. xvii.* 3. και συνησει τα ελεη του Κυριου. *Ps. cvi.* 43. [*Coll. Grot. ad loc.*]

46 και μετα τας ἑβδομαδας ἑπτα και ἑξηκονταδυο εκκοπησεται Χριστος, κ. τ. λ. *Dan. ix.* 26. *Sym.* [ὑπερ της του παντος κοσμου των

σωζομενων σωτηριας παθοντα. Mart. Polyc. 17. *ἡς* (*αναστασεως*) *την απαρχην εποιησατο τον Κυριον Ιησουν Χριστον, εκ νεκρων αναστησας. Clem. Rom. i.* 24. *τον δι' ἡμας αναστα ντα. Ign. Rom.* 6.]

47 [*ανακαινισας ἡμας εν τη αφεσει των ἁμαρτιων. Barnab.* § 6. *παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. Clem. Rom. i.* 7. *οἱ λειτουργοι της χαριτος περι μετανοιας ελαλησαν.* 8. *παιδευθητε εις μετανοιαν.* 57. *αρξαμενον i. e. μετα το αρξαμενον πραγμα* (*initio facto.*). *Bos. v.* 454.] *Conf. Matt. xxviii.* 19. *Marc. xvi.* 15. *Act. i.* 8. *ιδου δεδωκα σε εις διαθηκην γενους, εις φως εθνων, του ειναι σε σωτηριαν ἑως εσχατου της γης. Esa. xlix.* 6. *lxi.* 1. *και αφεσιν ἁμαρτιων. Coll. liii.* 12. *Jer. xxxviii.* 34. *και δωσω σοι εθνη την κληρονομιαν σου, κ. τ. λ. Ps. ii.* 8. *το ονομα μου δεδοξασται εν τοις εθνεσι, κ. τ. λ. Mal. i.* 11. *Dan. vii.* 14. *επ' ορος ὑψηλον αναβηθι ὁ ευαγγελιζομενος Ἱερουσαλημ—ειπον ταις πολεσιν Ιουδα, Ιδου ὁ Θεος ὑμων, κ. τ. λ. Esa. xl.* 9, 10.

48 *γενεσθε μοι μαρτυρες, και Εγω μαρτυς. Esa. xliii.* 10. [*Clem. Rom. i.* 42.] *Coll. Act. ii.* 32. *v.* 32. *x.* 39.

49 *και ηλθομεν εις Ἱερουσαλημ και εκαθισαμεν εκει ἡμερας τρεις. Esd. viii.* 32. *εγω ειμι καθισομαι, ἑως του επιστρεψαι σε. Jud. vi.* 18. *οἱ καθημενοι εν Ἱερουσαλημ. Neh. xi.* 6. *και Πνευμα Θεου ενεδυσε τον Αζαριαν.* 2 *Par. xxiv.* 20. *Jud. vi.* 34. [*ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 5. *χαριτι, ᾗ ενδεδυσαι. Ign. Polyc.* 1. *ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν. Clem. Rom. i.* 55. *μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του Παναγιου Πνευματος. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] *ενεδυσατο Κυριος δυναμιν. Ps. xcii.* 1. *Conf. cxliii.* 7. *καθισατε* = *μη χωριζεσθε. Act. i.* 4. *και δωσω ὑμιν καρδιαν καινην, και πνευμα καινον δωσω εν ὑμιν, κ. τ. λ. Ezech. xxxvi.* 26. *Coll. Act. iii.* 12.

50 *προσαγαγετε μοι αυτους, ἱνα ευλογησω αυτους. Gen. xlviii.* 9. *Coll. xxvii.* 4. 26-30. *Num. vi.* 23-27. *και εξαρας* (*επαρας. MS.* 58. *Holmes.*) *Ααρων τας χειρας επι λαον, ευλογησεν αυτους. Lev. ix.* 22.

51 *διεστη. Exod. xv.* 8. *και διεστειλεν αναμεσον αμφοτερων.* 4 *Reg. ii.* 11. *Conf. Ps. lxvii.* 18. *και ανεβη ὁ Θεος απο Ἀβρααμ. Gen. xvii.* 22. [*ετι καθεζομενου αυτου εν τῳ ορει μομφη* (*Oliveti. sc.*), *και διδασκοντος τους μαθητας αυτου, ειδομεν νεφελην επισκιασασαν αυτον τε και τους μαθητας αυτου· και επηρθη ἡ νεφελη εις τον ουρανον, και οἱ μαθηται αυτου ηυχοντο, κειμενοι επι προσωπον επι την γην. Evang. Nicod. p.* 659, 660. *Thilo.*]

52 *Conf.* 2 *Mac. xv.* 28. *Matt. xxviii.* 17. [*μετα πολλης χαρας. Mart. Ignat.* 7. *προσκυνησαντες αυτον. Corpore prostrato, quod antehàc non fecerant quippe in ταις ἡμεραις της σαρκος αυτου* (*ut loquitur ad*

Heb. scriptor) ad familiarem victum admissi. Nunc faciunt majestate ipsius apertè cognita. 2 *Cor. v.* 16. *Grot.*]

53 μακαριοι οἱ κατοικουντες εν τῳ οικῳ σου, εις τους αιωνας των αιωνων αινεσουσι σε. *Ps. lxxxiii.* 5. εν τῳ ναῳ αυτου πας τις λεγει δοξαν. *xxviii.* 9. *xlvii.* 9. *Sym. Theod.* ἱερον. 1 *Par. xxix.* 4. *Ezech. xlv.* 19. Αμην. *Coll.* 1 *Cor. xiv.* 16.

ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ ΚΑΤΑ ΙΩΑΝΝΗΝ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΠΗΓΗ σοφιας, Λογος Θεου εν Ὑψιστοις, κ.τ.λ. *Sir. i.* 5. *Comp.* εν αρχῃ ΗΝ. *Conf. Apoc. i.* 4. *Prov. viii.* 22. 1 *Thess. iii.* 4. 1 *Joan. i.* 1, 2. *Cap. xvii.* 5. *Ephes. i.* 4. *iv.* 9. *Phil. ii.* 6. 1 *Cor. xv.* 47. 2 *Cor. iv.* 4. *Heb. i.* 3. 8. 3 *Reg. xviii.* 39. Θεος ην ὁ Λογος = Πνευμα ὁ Θεος. *cap. iv.* 24. ειναι προς τινα. *Coll. Marc. ix.* 19. [ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Ign. Magn.* 7. πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Smyrn.* 3. ειγε ὁ Λογος εστιν ὑμιν Υἱος του Θεου, και ἡμεις επαινουμεν. *Orig. cont. Cels. lib.* 2. *Laudat Ignat. p.* 78. *Vossii.* ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Rom.* 3. ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου, ὁς εστιν αυτου Λογος αΐδιος, κ. τ. λ. *Magn.* 8. αλλ' ὁ μεν Λογος ἑρμηνευς διανοιας προς ανθρωπους, ἡ δε διανοια γινεται τῳ Λογῳ τα προς τον Θεον. *Philo de Migr. Abrah. p.* 400.] προς τον Θεον. *Conf. Marc. xiv.* 49. 1 *Cor. xvi.* 6. *Philem.* 13. [*Coll. Heinsii Aristarch. Sac. cap.* 3. *Carpzov. Philon. lib. vii. cap.* 2. *Carpzov. ad Rom. i.* 3.]

2 [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ignat. Magn.* 6. ων το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9.]

3 [ουκ—ανθρωποις ὑπηρετην τινα πεμψας, η αγγελον, η αρχοντα —αλλ' αυτον τον τεχνιτην και δημιουργον των ὁλων, ᾧ τους ουρανους εκτισεν, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 7. οὑ χωρις το αληθινον ζῆν ουκ εχομεν. *Ign. Trall.* 9. χωρις Ιησου Χριστου. *Ib. Laudat Ignat. pp.* 77, 78. 84. *Vossii.* παντα δια του παρ' αυτου Λογου πεποιηκοτα. *Athenag.* Λογος εστιν εικων Θεου, δι' οὑ συμπας ὁ κοσμος εδημιουργειτο. *Phil.*

de Monarch. p. 823.] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Conf. Esa. xxxix.* 4. *Jer. xlix.* 2. 1 *Mac. vii.* 46. *Coll. inf. v.* 10.

4 [ζωης δε Θεος (ὁ Λογος) αιτιος. *Philo de Mund. Opif. p.* 6. εκ Λογου φως εστι το νοητον. *Ibid. Carpzov. p.* 114.] *Prov. viii.* 27. *Conf. cap. v.* 26. *xi.* 25. 2 *Cor. iv.* 10. *Apoc. xxi.* 23. *Esa. ix.* 2. *Act. xxvi.* 18.

5 ὑπομειναντων αυτων φως εγενετο αυτοις σκοτος· μειναντες αυγην, εν αωριᾳ περιεπατησαν. *Esa. lix.* 9. [καταλαμβανειν το μεγεθος της αληθειας. *Clem. Alex. Strom. i.* 6. μη ἡμας καταλαβῃ κακα. *Clem. Rom. ii.* 10.] *Coll. Gen. i.* 1. 4. *Matt. iv.* 16. *Cap. xii.* 35. 2 *Tim. i.* 10.

6 [Ιωαννου του επικαλουμενου Βαπτιστου, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xviii.* 6. 2. *Ign. Smyrn.* 1.] παρα Θεου. *Conf. cap. ix.* 16. 33.

7 [επειδη πρωτον μεν ὁ Θεος φως εστι.—και ου μονον φως, αλλα και παντος ἑτερου φωτος αρχετυπον. *Philo de Somn. p.* 576.]

8 *Coll. cap. v.* 35. 1 *Joan. i.* 5-7. *ii.* 8-11. *Bar. iv.* 2.

9 [και ὁ Κυριος καθαριζει παντα ανδρα ὁσιον και τον οικον αυτου. *Psalt. Sal. iii.* 10. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *ii.* 1. λυχνου δικην θεϊκου την ἑκαστου φωτιζων διανοιαν· κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1. *Laudat Ignat. p.* 77. *Vossii.*] αληθινον. *Coll.* 1 *Thess. i.* 9. *cap. vi.* 32. *xv.* 1. *Job. xxxii.* 8. *Sap. i.* 7. *xviii.* 4. [το φως του κοσμου, το δοθεν εν ὑμιν εις φωτισμον παντος ανθρωπου. *Test. XII Patr. p.* 578. τουτο το φως απο μεγαλου φωτισμου εστιν. *Nicod. Evang. cap.* 18. φως αληθινον εστι το φωτιζον, και ου φωτιζομενον. *Phav.*] *Conf. Ps. xxvi.* 1. *ciii.* 2. *Sir. xxv.* 11. *Comp. l.* 29.

10 ματαιοι μεν γαρ παντες ανθρωποι φυσει, οἱς παρην Θεου αγνωσια, κ. τ. λ. *Sap. xiii.* 1. ὁτι ηγνοησε τον πλασαντα αυτον, κ. τ. λ. *xv.* 11. ὁτι εστι Κυριος εν τῳ τοπῳ τουτῳ, εγω δε ουκ ῃδειν. *Gen. xxviii.* 16. *Coll.* 1 *Reg. ii.* 12. [ὁ Λογος προ των ποιηματων και συνων και γεννωμενος, ὁτε την αρχην δι' αυτου παντα εκτισε και εκοσμησε. *Just. Mart. ap. Grot.* Λογος εκοσμοποιησεν. *Philo. Ibid.* ενδυεται δε ὁ μεν πρεσβυτατος του Οντος Λογος ὡς εσθητα τον κοσμον. *De Profug. p.* 562. *Mangey.*] *Coll. sup. v.* 3.

11 ὑιους εγεννησα και ὑψωσα, αυτοι δε με ηθετησαν.—Ισραηλ δε με ουκ εγνω, και ὁ λαος με ου συνηκεν. *Esa. i.* 2, 3. [παντα, Θεου κτηματα ιδια. *Philo de Cherub. p.* 128. εις τα ιδια. *sc.* οικηματα. *Coll. cap. xvi.* 32. *Valck.*] *Conf.* 3 *Mac. vi.* 27. *Matt. xv.* 24.

12 *Conf. Ose. xi.* 1. *Sap. vii.* 14. 27. [τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος, το αληθινον ἡμων ζῃν. *Ign. Smyrn.* 4. των δεξαμενων με εἰς ονομα Ιησου Χριστου. *Rom.* 9. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κ. τ. λ. *Smyrn.* 6. ὡς πατηρ ὑιους ἡμας προσηγορευσεν.

Clem. Rom. ii. 1. 9. ὁ Πατηρ των Χριστιανων. *Mart. Polyc.* 12. σπουδασον ουν, ω ψυχη, Θεου οικος γενεσθαι, ἱερον ἁγιον. *Philo de Somn. p.* 587. μονῳ—στηρισασθαι Θεῳ μετ'—ακλινους και βεβαιοτατης πιστεως, ευδαιμων και τρισμακαριος οὑτος αληθως. *De Præm. p.* 915.]

13 *Conf. Sir. xiv.* 18. [ὁλοι οντες Θεου. *Ign. Ephes.* 8.]

14 [*Coll. sup.* 2. *Clem. Rom. ii.* 9. ὁ Ὑιος του Θεου ὁ μονογενης. *Mart. Ignat.* 2. δια του παιδος αυτου του μονογενους. *Polyc.* 20. πληρης ων της χαριτος του Θεου. 7.] πασαι αἱ ὁδοι Κυριου ελεος και αληθεια κ. τ. λ. *Ps. xxiv.* 10. [ἡ πασων χαριτων αρχη, ὁ Θεος και ὁ Λογος αυτου. *Philo de Nom. Mut. p.* 1053. Λογος, ὁ κατ' εικονα (*sc.* Θεου) ανθρωπος. *de Confus. Ling. p.* 341. *Laudat Ignat. p.* 84. 100. 125, 164. 191. *Voss.*] εσκηνωσεν. *Gen. xiii.* 12. *Exod. xxiv.* 10. *Aquil. xxv.* 8. *Aq. Sym. Theod. Conf. Matt. i.* 23. 1. *Joan. iv.* 9. *Lev. xxvi.* 11-13. *Mal. ii.* 5, 6. 2 *Cor. iii.* 11. 1 *Tim. iii.* 16. *Heb. ii.* 14. *iii.* 6. 2 *Pet. i.* 16. 1 *Joan. i.* 1. *iv.* 2. [εσκηνωσεν· ῳκησεν. *Hesych.* ὡς. *Heb.* כ *veritatis.*] *Coll. Zach. xii.* 10. την δοξαν αυτου. *Conf. Exod. xvi.* 7. 10. *xxiv.* 16. *et pass. Conf. omninò Cap. xii.* 41. σκηνωμα αυτου οὑ κατεσκηνωσεν εν ανθρωποις. *Ps. lxxvii.* 60.

15 *Conf. cap. vii.* 28. *xii.* 44. *xv.* 18. *xx.* 8. ὁ Ερχομενος. *Coll. Hab. ii.* 3. *Zach. ii.* 10. *ix.* 9. *Mal. iii.* 1.

16 και (*etiam*). *Conf. Matt. x.* 30. *Marc. i.* 27. *iv.* 25. *Esa. xi.* 2-5. [εις πληρωμα δοξης αυτου φανερωθεν. *Clem. Fragm.* 8. εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ignat. Ephes. Trall. et Inscript.* ἑτεραν ανθ' ἑτερας φροντιδα. *Chrysost. de Sacerd. vi.* 13. ελαβομεν το πιστευειν. *Ign. Magn.* 9. ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3. δι οὑ (Ιησου Χριστου) την περι σου (του Πατρος) επιγνωσιν ειληφαμεν. *Mart. Polyc.* 14. τουτο οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8.]

17 διορθωθησεται μετ' ελεους θρονος, και καθιειται επ' αυτου μετ' αληθειας εν σκηνῃ Δαυιδ, κ. τ. λ. *Esa. xvi.* 5. [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον *sc.*)· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.]

18 και αὑτη ην μονογενης αυτῳ· ουχ ην αυτῳ ἑτερος ὑιος η θυγατηρ. *Jud. xi.* 34. [δια της των θειων γραφων εξηγησεως. *Mart. Ign.* 1. *Laudatur p.* 99. *Vossii.* ὁ Ων. *Coll. Glass. Philol. Sac. p.* 355. *Dathe. Carpzov. ad Hebr. i.* 3. *p.* 24. *et Lampe ad loc.*] λαβε αυτον εις τον κολπον σου. *Num. xi.* 12. *Conf. Ps. xxi.* 22. *Cap. iii.* 13. 2 *Cor. iv.* 4. *Coll. sup.* 2. ιδου συνησει ὁ Παις μου, και ὑψωθησεται, και δοξασθησεται σφοδρα. *Esa. lii.* 13. ὁ Ων, Κυριε Θεος. *Jer. xxxix.* 17. *Comp.* προ δε παντων βουνων γεννᾳ με. *Prov. viii.* 25. *Coll. Sir. xliii.* 31. [ἱκεσιαν του Οντως οντος, ὁς εστι ποιητης των ὁλων και πατηρ. *Philo de Caritat. p.* 699. ὁ δε ὑπε-

ρανω τουτων Λογος θειος εις όρατην ουκ ηλθεν ιδεαν, ατε μηδενι των κατ' αισθησιν εμφερης ων, αλλ' αυτος εικων ὑπαρχων Θεου,—ὁ εγγωτατω, μηδενος οντος μεθοριου διαστηματος, του μονου ὁ εστιν αψευδως αφιδρυμενος. κ. τ. λ. *de Profug.* § 19. *Par.* 465. *Mangey.* 561.]

20 *Conf. Cap. v.* 33. [και ὁς αν μη ὁμολογη το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7.] ὁτι. *Gen. xxiv.* 33. [*Hoogv. p.* 582. *Buttm.* § 149. *Matth.* § 624. *Jos. Bell. Jud. vi.* 5. 4.]

21 *Conf. Mal. iv.* 5, 6. *Matt. xi.* 14. *Luc. i.* 17. 1 *Reg. xvii.* 58. *Alex. Ald. Comp.* ὁ Προφητης. *Coll.* 1 *Mac. iv.* 46.

23 την ὁδον Κυριου, יהוה [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. εγω ειμι Ιωαννης, το τελος των προφητων, ὁς εποιησα τας ὁδους του Ὑιου του Θεου ευθειας. κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 682.]

26 [και εκηρυξα τῳ λαῳ μετανοιαν εις αφεσιν ἁμαρτιων. Και ὁ Ὑιος του Θεου εις εμε ηλθε, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. Ibid.* στας μεσος αυτων. *Jos. Ant. xiv.* 2. 1. ὁ δε μεσος του πληθους σταθεις. *xi.* 5. 5.] *Conf. Act. xix.* 4. *Esa. xlv.* 15.

27 [ουδε γαρ αξιος ειμι, ων εσχατος αυτων, και εκτρωμα. *Ign. Rom.* 9. *Magn.* 14. *Smyrn.* 11.] οὑς ουχ ἡγησαμην αξιους κυνων των εμων νομαδων. *Job. xxx.* 1. αυτος. *Conf. Exod. xxxiii.* 14, 15. *Matt. viii.* 8. εμπροσθεν. *Conf. sup.* 15. *Coll.* 2 *Reg. xix.* 28. *Jud. vi.* 15. 1 *Par. xvii.* 16. ειπεν ὁ Κυριος τῳ Κυριῳ μου. *Ps. cix.* 1.

28 ὁπου. *Conf. Jud. xviii.* 10. ην προφητευων. *Jer. xxxiii.* 20. *Conf. Jos. xiii.* 27. *xv.* 6. και—διεβησαν τον Ιορδανην, και επορευθησαν ὁδον τριων ἡμερων εν τη ερημῳ. 1 *Mac. v.* 24.

29 τη επαυριον = μετα ταυτα. *Conf. Jona. iv.* 7. 2 *Reg. xi.* 12. *Jud. xxi.* 4. *Gen. xix.* 34. αμνος. *Exod. xxix.* 38. *Lev. xii.* 6. *Ps. l.* 19. *Conf. Heb. ix.* 26. 28. *x.* 10-14. *Ephes. i.* 7. *Col. i.* 14. 1 *Joan. i.* 7. *Apoc. vii.* 14. *xii.* 11. *xiii.* 8. [και εξ αυτης (*Virginis*) προηλθεν αμνος αμωμος. *Test. XII Patr. p.* 724. *Conf. Jos. Ant. iii.* 10. 1. *Philo de Victim. Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 682. *Thilo.*] εγω δε ὡς αρνιον ακακον αγομενον του θυεσθαι, ουκ εγνων. *Jer. xi.* 19. [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17.]

30 εμπροσθεν—ποιησαι σε ὁ Θεος ὡς Εφραΐμ και ὡς Μανασση· και εθηκε τον Εφραΐμ εμπροσθεν του Μανασση. *Gen. xlviii.* 20. [ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. sup. v.* 2.

31 ὁτι εστι Κυριος εν τῳ τοπῳ τουτῳ, εγω δε ουκ ηδειν. *Gen. xxviii.* 16. *xxxi.* 13. φανερωθη. *Coll. cap. vii.* 4. *xxi.* 1.

32 και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου. *Ezech. xi.* 5. *Conf. i.* 3. *Matt. iii.* 11. 14. [και ειδον ὡσει περιστεραν και το Πνευμα το Ἁγιον επ' αυτον ερχομενον, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 682. *Thilo.*]

33 [βαπτιζειν. *Loquendi forma est elliptica, reticetur nempè præpositio* εις *cum articulo. Plene ità,* 1 *Thess. ii.* 12. *iii.* 2. 2 *Thess. ii.* 11. *Valck.*]

34 [κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ υἱῳ ανθρωπου και Ὑιῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. ὁτι Θεου Ὑιος ην. *Fragm.* 8. και ηκουσα (εγω Ιωαννης) της φωνης του Θεου και Πατρος οὑτω λεγοντος, Οὑτος εστιν ὁ υἱος μου, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 682. *Thilo.* μεμαρτυρηκα. *more Hebræo, quibus vox præteriti etiam permanentem actum significat. Grot.*] Κυριος ειπε προς με, Υἱος μου ει συ. *Ps. ii.* 7.

36 [εξ αυτων (Ιουδα και Λευϊ) ανατελει ὑμιν ὁ Αμνος του Θεου. *Test. XII Patr. p.* 725.] *Conf. sup.* 29. ὡς προβατον—ὡς αμνος. *Esa. liii.* 7. *Conf. Act. viii.* 32. *Apoc. v.* 6. 8. 12. *vii.* 9. 10 *et sæp.* [Αμνον δε αυτον καλει, της προφητειας αναμνησκων Ἡσαϊου κ. τ. λ. *Origen.*]

39 [ῥαββι Λευϊς—ῥαββι Συμεων—ῥαββι Ἡσαϊας. *Evang. Nicod. p.* 662. *Thilo.* Ἑις ουν διδασκαλος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. *Magn.* 9. που μενεις; *ubi diverteris. Grot.*]

40 δευτε και ιδετε. *Ps. xlv.* 8. *lxv.* 5. 16. [ὡρᾳ ογδοῃ. *Mart. Polyc.* 21.] *Coll. Gen. xxxii.* 26. *Ps. lxxxiii.* 10.

42 [εὑρηκαμεν τον Μεσσιαν. משיח המלך. *Messiam illum regem, ut Judæi loquebantur. Grot.*] τον ιδιον αδελφον. 2 *Mac. iv.* 26. μεθερμηνευσαι. *Sir. Prol.*

43 [Κηφας. *Clem. Rom. i.* 47. *Vocaberis scil. in posterum, ut Gen. xvii.* 5. Πετρος, *non est appellativum: nunquam enim vox Attica ap. Hellenistas reperitur.—Est ergo proprium, sed translatum cum suâ significatione in sermonem Græc. Grot.*]

44 ακολουθησω οπισω σου. 3 *Reg. xix.* 20. [ὁπου δε ὁ ποιμην, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2. και ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35.]

45 *Conf. Matt. xxvii.* 57. *Coll. cap. iv.* 7.

46 [λεγει ὁ Ιησους· Μωσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 544. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως. *Smyrn.* 5. *Clem. Rom. i.* 43.] *Conf.* 2 *Mac. xv.* 9. 2 *Par. xvii.* 9.

47 πολλοι λεγουσι, Τις δειξει ἡμιν τα αγαθα; εσημειωθη εφ᾽ ἡμας το φως του προσωπου σου, Κυριε. *Ps. iv.* 6.

48 *Conf. Sir. i.* 27. *Cap. xxi.* 2. *Rom. iv.* 12. ιδε. *Sir. xxviii.* 24.

49 ουχι αυτος οψεται ὁδον μου, και παντα τα διαβηματα μου εξαριθμησεται; *Job. xxxi.* 4. ὁ πανεποπτης Κυριος. 2 *Mac. ix.* 5. ὑποκατω συκης. *Zach. iii.* 11. *Mich. iv.* 4. ειδον σε. (*Vidi animum tuum, et approbavi. Grot.*) *Coll. Ps. xvi.* 2. *Hab. i.* 13.

50 [Ὁτι ειπεν ἀυτον Υἱον Θεου και βασιλεα. *Nicod. Evang. p.*

548.] και ὁ δουλος μου Δαυιδ αρχων εν μεσῳ αυτων, κ. τ. λ. *Ezech.* *xxxvii.* 24. *Conf. Matt. xxvi.* 63. *xxvii.* 11. 42. *Luc. i.* 32. *Cap. xi.* 27. [Τουτον, Ὑιον οντα του Θεου, προσκυνουμεν. *Mart. Polyc.* 17.]

51 ὑποκατω του μηλου εξηγειρα σε. *Cant. viii.* 5. *Aquil.*

52 *Conf. Ps. xxxiii.* 7. *xc.* 11. απο του νυν. *Luc. i.* 48. [*Diximus alibi quæcunque Deo tribuuntur in Vet. Test. in Novô, Christo tribui. Grot.*] *Coll. Gen. xxxviii.* 12. *Esa. vi.* 1–3. *Matt. iv.* 6. *et pass.*

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΓΑΜΟΣ (*convivium nuptiale*). *Coll. Matt. xxii.* 2. [διετριβον δε κατα τον καιρον εκεινον εν κωμῃ της Γαλιλαιας, ἡ προσαγορευεται Κανα. *Jos. Vit.* § 16. *Act. Thom.* § 4–12.]

2 [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα χριστιανισμον ζῃν. *Ign. Magn.* 10. μαθητος και μιμητας του Κυριου. *Mart. Polyc.* 17.]

3 *Conf. Ps. xxii.* 1. και ηχθη ὁ γαμος Τωβια μετ' ευφροσυνης ἡμερας ἑπτα. *Tob. xi.* 19. [*Act. Thom.* § 4.]

4 [τι εμοι και σοι; *quid negotium mibi exhibes? Grot.*] ὡρα. *Conf. cap. vii.* 30. *viii.* 20. ὁτι ἡκει καιρος. *Ps. ci.* 13. [ἡκει· ερχεται. *Hesych.* ἡκει· Αττικ. εστι. *Schol. Vet.* ὡρα· καιρος επιτηδειος. *Suid.*] γυναι. *Coll. cap. xix.* 26. *xx.* 13. 15.

5 τοις διακονοις. *Est. i.* 10. 4 *Reg. v.* 13. [ὑδρια· το αγγειον. *Suid.*]

6 [ὁ δε βαδος δυναται χωρησαι ξεστας ἑβδομηκοντα δυο. *Jos. Ant. viii.* 2. 9.] *Pleniùs,* ανα εἱς ἑκαστος. *Apoc. xxi.* 21. *Conf. Matt. xx.* 9, 10. 1 *Esd. viii.* 20. *Heb. ix.* 10. [βρωματων και ποτων διακονοι. *Coll. Ign. Trall.* 2. ανα. *Coll. Vorst. de Hebr. pp.* 304. 313.]

9 αρχιτρικλινος = ἡγουμενος. *Coll. Sir. xxxv.* 1. *Luc. xxii.* 26. και εσται το ὑδωρ—αἱμα. *Exod. iv.* 9. *Coll. vii.* 17. *Ps. civ.* 29. [*Lat. triclinium. Conf. Ignat. p.* 104. *Vossii.*]

10 πας ανθρωπος. *Lev. xvi.* 17. *Job. xxxvi.* 25. [καλον γε τοιχων επιμελεισθαι, προσοδους εκλεγειν, ἑστιασθαι, μεθυειν. *Philo de Agric. p.* 209. *Par.* εστι τοινυν το μεθυειν διττον, ἑν μεν, ισον τι τῳ οινουσθαι· ἑτερον δε, ισον τῳ ληρειν εν οινῳ. *De Plant. Noe. p.* 234. *Par.*]

11 *Conf. Ps. cv.* 12. και επιστευσεν ὁ λαος και εχαρη, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 31. αρχην. *Coll. Job. xl.* 14. *Ose. i.* 2.

12 και κατεβη εις Ιοππην. *Jona. i.* 3. και εμεινεν εκει ἡμερας πολλας. 1 *Mac. xi.* 40. *Conf. Matt. iv.* 12, 13. *xii.* 46.

13 και θυσατε το Πασχα. *Exod. xii.* 21. [οἱ δ' ενστασης ἑορτης, Πασχα καλειται, καθ' ἡν θυουσι μεν απο εννατης ὡρας μεχρι ἑνδεκατης, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. vi.* 9. 3.] ἑορτη των Ιουδαιων. *Cap. v.* 1. *xi.* 55. αναβαντες εισελευσομεθα εις Ἱερουσαλημ. *Jer. xlii.* 11. *Alex. Ald. Comp.*

15 [*κερματα· τα λεπτοτατα. Suid. κολλυβιστης καλει τους τα νομισματα αλλασσοντας, κολλυβης γαρ ειδος λεπτου νομισματος. Tolos. Cat. Patr. τραπεζιτης. Hesych. επι του αργυραμοιβου. T. Mag.*]

16 *Coll. Matt. xxi.* 13. *Marc. xi.* 17. 1 *Cor. xi.* 22. *Sir. xxxviii.* 25, 26. *μη σπηλαιον ληστων ὁ οικος μου. Jer. vii.* 11.

17 [*επετελεσθη το γεγραμμενον. Clem. Rom. i.* 3. *ποιησωμεν το γεγραμμενον.* 13.] *μακαριοι οἱ κατοικουντες εν τῳ οικῳ σου, κ. τ. λ. Ps. lxxxiii.* 1-4. [*ζηλος. ardens amor. Grot.*] *Coll. Num. xxv.* 11-13.

19 *Coll. Esa. vii.* 14. *xxxvii.* 30. [*ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. Clem. Rom. ii.* 9. *Ign. Ephes. ix.* 15. *Philad.* 7. *Laudatur p.* 191. *Voss.*] *ὑγιασει ἡμας μετα δυο ἡμερας, κ. τ. λ. Ose. vi.* 3.

20 *Conf. Esa. xxxviii.* 12. 2 *Cor. v.* 1. *Sap. ix.* 15. [*εν τρισιν ἡμεραις. Conf. Nold. Partic. Heb. p.* 149.]

21 [*ἡ λογικη ψυχη—το ἱερον του Θεου, κ. τ. λ. Conf. Philo. tom.* 1. *de Somn. p.* 653. *Mangey. λεγουσιν αυτῳ* (Πιλατῳ) *οἱ* Ιουδαιοι, Ουτος *ειπε—δυναμαι καταλυσαι τον ναον τουτον κ. τ. λ. λεγει ὁ* Πιλατος· Ποιον *ναον*; Λεγουσιν *αυτῳ οἱ* Ιουδαιοι· Ὁν *ῳκοδομησεν ὁ* Σολομων, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 4. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 11. § 1.] *συ* Κυριε *των ὁλων απροσδεης ὑπαρχων, ευδοκησας ναον της σης κατασκηνωσεως εν ἡμιν γενεσθαι.* 2 *Mac. xiv.* 35.

22 [*Conf. Glass. p.* 168.] *Conf. cap. xx.* 8. *τῃ γραφῃ. Esd. vi.* 18. 2 *Par. xx.* 20. *εν γραφῃ αληθειας. Dan. x.* 21. *Coll. Luc. xxiv.* 45. *Ps. xv.* 9, 10. [*αληθως ηγερθη απο νεκρων. Ign. Trall.* 9.]

23 [*των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα* Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. *πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. Trall.* 2. *Smyrn.* 6. *το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. Magn.* 6.] *Coll. Act. viii.* 13.

24 *ει κατα παιδων αυτου ου πιστευει, κατα δε αγγελων αυτου σκολιον τι επενοησε. κ. τ. λ. Job. iv.* 18. *συ συνηκας τους διαλογισμους μου απο μακροθεν. Ps. cxxxviii.* 2. *Conf. cap. i.* 49. *Marc. ii.* 8. *Luc. vi.* 8. 3 *Reg. viii.* 39. *μη πιστευσῃς εν αυτοις. Jer. xii.* 6.

25 *Conf. cap. vi.* 6. *xvi.* 30. *Luc. ix.* 47. *ου παρηλθεν αυτον παν διανοημα, ουκ εκρυβη απ᾽ αυτου ουδε εἱς λογος. Sir. xlii.* 17-20. *ὁ πλασας καταμονας τας καρδιας αυτων, ὁ συνιεις παντα τα εργα αυτων. Ps. xxxii.* 15. [*Clem. Rom. i.* 21. 27.]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ *δε τις ανηρ* Ιουδαιος, *κ. τ. λ. Evang. Nicod. cap.* 5. *Conf. Prolog. αρχοντες* Ἱεροσολυμιτων. *Jos. Ant. xx.* 1. 2. *ηρξαμην τε πολιτευεσθαι τῃ* Φαρισαιων *αἱρεσει κατακολουθων, ἡ παραπλησιος εστι τῃ παρ᾽* Ἑλλησι Στωϊκῃ *λεγομενῃ. Vit.* § 2.]

2 [*διδασκαλος ανθρωπων των ἡδονῃ ταληθη δεχομενων. Jos. Ant.*

xviii. 3. 3. εἱς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15.] *Conf. Esa. xliii.* 2. *Gen. xxxix.* 2. *xli.* 38. *Matt. xxviii.* 20. *Act. xviii.* 10. *Cap. xii.* 42. *xix.* 39. [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν απο του Κυριου Ιησου Χριστου, Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. *Nicod. Evang. cap. vi—viii.*]

3 *Conf. Luc. ii.* 26. *Jer. iv.* 4. *xxxviii.* 33. και δωσω αυτοις καρδιαν ἑτεραν, και πνευμα καινον, κ. τ. λ. *Ezech. xi.* 19. *xviii.* 31. του ιδειν εν τῃ χρηστοτητι των εκλεκτων σου. *Ps. cv.* 5. 1 *Mac. xiii.* 3. [βασιλειαν Θεου ου κληρονομει. *Ign. Philad.* 5. ανωθεν. *Mart. Polyc. i.* ὁπως ελθωμεν παντες εις την βασιλειαν του Θεου. *Clem. ii.* 9.] τις γεννηθῃ ανωθεν = ὁ γεγεννημενος εκ του Θεου. 1 *Joan. iii.* 9. [φιλιαν ανωθεν (*denuò*) ποιειται προς αυτον. *Jos. Ant. i.* 18. 3.] *Conf. Rom. xii.* 2. *Col. i.* 13. *iii.* 10. *Gal. iv.* 9. *Cap. i.* 13.

4 [το δευτερον (*adv.*). *Ign. Mart.* 7. προσδηλωσω ὑμιν ἡς ηρξαμην οικονομιας εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 20.] *Conf. Gal. iv.* 19. *vi.* 15. *Esa. liv.* 1.

5 [και εν ὑδατι και Πνευματι Ἁγιῳ πλυνει, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 19. ου γαρ αντι Θεου εγω ειμι του μονου δυναμενου τα ψυχων μετρα (τας ψυχων μητρας *Grot.*) ανοιγνυναι και σπειρειν εν αυταις αρετας, και ποιειν εγκυμονας και τικτουσας τα καλα. *Philo de Alleg. ap. Grot. in Matt. xiii.* 23. τις ουν ὁ σπειρων επ' αυταις τα καλα, πλην ὁ των ὁλων Πατηρ; ὁ αγεννητος Θεος και τα συμπαντα γεννων, κ. τ. λ. *De Cain. Ibid.* εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6.] *Conf. Tit. iii.* 5.

6 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8. Θεου ανθρωπινως φανερουμενου εις καινοτητα αϊδιου ζωης. 19.] *Conf. Jer. xvii.* 5.

7 ὑπομενω ἑως παλιν γενωμαι. *Job. xiv.* 14. ἑως αν ελθῃ το αλλαγμα μου—ἑως αν ελθῃ ἡ ἁγια φυσις μου. *Theod. et Sym. Ibid.* και ὡς ἡ ωδινουσαν εγγιζει τεκειν—ουτως εγενηθημεν τῳ αγαπητῳ σου. κ. τ. λ. *Esa. xxvi.* 17-19. *Coll. Rom. ix.* 8. *Gal. iii.* 26. *iv.* 27.

8 [οιδεν γαρ (το Πνευμα) ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει, και τα κρυπτα ελεγχει. *Ign. Philad.* 7.] ὡς δροσος παρα Κυριου πιπτουσα—ου μενει ανθρωπον, και ουκ ελπισει επι ὑιον ανθρωπου. *Mich. v.* 7. *Theod.* ὁ εξαγαγων ανεμους εκ θησαυρων αυτου. *Ps. cxxxiv.* 7.

10 = μητηρ εν Ισραηλ. *Jud. v.* 7. [ὁ διδασκαλος (*ille insignis inter legis peritos. Grot.*). *Conf. Middleton ad loc.*]

11 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, κ. τ. λ. *Clem. Fragm.* 8, 9.] *Coll. Zach. vi.* 13. *Sap. viii.* 18. Αμην, αμην. *Conf. sup. cap. i.* 18.

12 [τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2. μη ου

δυναμαι τα επουρανια γραψαι; *Trall.* 5.] *Coll. Sap. xiii.* 1-7. *Jer. xii.* 5. *Luc. xvi.* 11.

13 [ὁ Ων· Θεος, αει ζων. *Hesych.*] *Conf. Gen. xxviii.* 12. *cap. i.* 18. = ὁ Κυριος εξ ουρανου. 1 *Cor. xv.* 47. [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6. επαγγελμα δε επαγγελλομενῳ μεγιστον, ἱκεσιαν του οντως Οντος, ὁς εστι ποιητης των ὁλων και πατηρ. *Philo de Caritat. p.* 699. πραγματευομενη γαρ τα περι του Οντος, ευσεβεια—ονομαζεται. *de Temulent. p.* 253. εγω ειμι ὁ Ων, ισον τῳ, ειναι πεφυκα, ου λεγεσθαι. *de Nom. Mutat. p.* 1046. *de Abrah.* § 24. *p.* 367. *Par. p.* 19. *Mangey. Conf. omninò Carpzov ad Heb. i.* 3. *et. vii.* 21.] *Conf. Rom. ix.* 5. *x.* 6. *Heb. i.* 3. *Apoc. i.* 4. *viii.* 11.

14 [πως ουν γινεται ιασις του παθους; ὁταν ἑτερος οφις κατασκευασθη, τῳ της Εὐας εναντιος, ὁ σωφροσυνης Λογος, κ. τ. λ. *Philo. Alleg. p.* 851. *Edit. Col.* ὁ Λογος, ὑψωθεισης αυτου της σαρκος, κατα την εν τῃ ερημῳ χαλκουν οφιν, παντας ἑιλκυσε προς ἑαυτον εις σωτηριαν αιωνιον. *Ignat. p.* 191. *Edit. Voss.* ὁταν δηχθῃ τις ὑμων, ελθετω επι τον οφιν τον επι του ξυλου επικειμενον, και ελπισατω πιστευσας, ὁτι νεκρος ων δυναται ζωοποιησαι, και παραχρημα σωθησεται. *Barnab. Epist.* § 12.]

15 [ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα. *Clem. Rom. ii.* 2. ἡ δε επαγγελια του Χριστου μεγαλη—της μελλουσης βασιλειας και ζωης αιωνιου. 5.] και επεβλεψεν επι τον οφιν τον χαλκουν, και εζη. *Num. xxi.* 9. *Conf. Luc. xxiv.* 46, 47. 1 *Cor. i.* 23, 24. [οἱ φοβουμενοι Κυριον αναστησονται εις ζωην αιωνιον. κ. τ. λ. *Psalt. Sal. iii.* 10.]

16 οὑτοι εις ζωην αιωνιον. *Dan. xii.* 2. [καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. *Clem. Rom. ii.* 2.] την ευσεβειαν μαλλον ηγαπησεν την σωζουσαν εις αιωνιον ζωην κατα Θεον. 4 *Mac. xv.* 3. ὁυτω—ὡστε. *Coll. Act. xiv.* 1.

17 [*Quum* κοσμος *ap. Script. Græc. propriè ornatum, deinde ornatum cœli, cœlum et mundum significaverit, longè diversâ virtute bis in libb. SS. sæpiùs ponitur* κοσμος *de hominibus hujus mundi incolis, sc. genere humano, quâ vi hìc adhibetur. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 21. τον (Χριστον) ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. *Polyc. Mart.* 17.] *Conf. cap. xii.* 47. 1 *Tim. ii.* 4. 2 *Pet. iii.* 9. 1 *Joan. iv.* 14.

18 ὑιοι οἱς ουκ εστι πιστις εν αυτοις. *Deut. xxxii.* 20. μονογενης. *Ps. xxi.* 20. *xxxiv.* 17. *Tob. iii.* 15. [ὁ Ὑιος του Θεου ὁ μονογενης. *Mart. Ign.* 2. δια του μη πιστευειν ἡμας τῃ επαγγελιᾳ του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 11. εαν μη πιστευσωσιν εις το ἁιμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6.] *Coll. cap. ii.* 23.

19 και λαλησω προς αυτους μετα κρισεως, περι πασης της κακιας αυτων, κ. τ. λ. *Jer. i.* 16. επεληλυθει γαρ επ' αυτον δικαια ἡ

του Θεου κρισις. 2 *Mac. ix.* 18. [σκοτος αἱρουμενοι προ αυγοειδεστατου φωτος, και τυφλην απεργαζομενοι διανοιαν. *Philo de Monarch. i. p.* 220. *Mangey.* δια τουτου (*sc.* Χριστου) ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυματον αυτου φως. *Clem. i.* 36.]

20 [τα κρυπτα ελεγχει. *Ignat. Philad.* 7. αμαυρωσιν ουν περικειμενοι, και τοιαυτης αχλυος γεμοντες εν τῃ ὁρασει, ανεβλεψαμεν, αποθεμενοι εκεινο ὁ περικειμεθα νεφος, τῃ αυτου θελησει. *Clem. Rom. ii.* 1. φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. *i.* 28. οἱ φαυλοι. 36. ὁτι πασα αληθεια ὑπο του φωτος εστι, καθως τα ὁλα ὑπο τον Θεον εστι. *Test. XII. Patr. p.* 693.]

21 διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. εαν γαρ αυτα ποιησῃ, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. [το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο· ὡς πατηρ ὑιους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.] εν τῳ Θεῳ ποιησομεν δυναμιν, κ. τ. λ. *Ps. lix.* 12. δυναμωσον ὁ Θεος τουτο, ὁ κατειργασω εν ἡμιν. *lxvii.* 28. *Ald. Comp. Prov. xviii.* 6. [τεκνα φωτος. *Ign. Philad.* 2. ἡ ουν ὁδος του φωτος εστιν αὑτη, κ. τ. λ. *Barnab.* § 19.] ὁ ποιων αληθειαν *i. e.* δικαιοσυνην. *Conf. Dan. viii.* 12. [*Coll. Heinsii Exercitat. Sac. p.* 218.]

22 [διετριψε μεντοιγ' εν τοις Ἱεροσολυμοις ετη δυο. *Jos. Ant. vii.* 8. 5. ενθα διετριβε Καισαρ. *Bell. Jud. i.* 20. 1. ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 9. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6. και διετριβε μετ' ολιγων. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Jer. xlii.* 7. την γην. *Coll. Jos. viii.* 1. 2 *Par. xxxvi.* 23.

23 *Conf. Gen. xxvi.* 32. [*Jos. Ant. xvii.* 6. 2.]

25 [και εβαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18.] *Coll.* 2 *Pet. i.* 9. ζητησις. *Sir. xx.* 31. *Comp.* [ζητησεως πολλης γενομενης εν τῳ συνεδριῳ. *Nicod. Evang. cap.* 16. *p.* 656. *Thilo.*]

26 [οντες αξιαγαπητοι και αξιοθαυμαστοι ἁγιοι, ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι, κ. τ. λ. *Ign. Phil.* 5.]

27 *Conf. Jer. x.* 23. *xi.* 18. *xiii.* 23. *Jac. i.* 17. *Act. iv.* 20. ὁτι ὁ Θεος κριτης εστι· τουτον ταπεινοι, και τουτον ὑψοι. *Ps. lxxiv.* 7. ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. 1 *Par. xxix.* 14. [τις ἱκανος εν αυτῃ (τῃ αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50. οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. εν τῃ δοθεισῃ αυταις πιστει. 4.] *Coll. Ephes. ii.* 8. 1 *Pet. iv.* 10.

28 ὑμεις δε αυτοι κριται γινεσθε. *Job. xiii.* 8. *Coll. cap. i.* 34.

29 την νυμφην. *Conf. Matt. ix.* 15. *xxii.* 2. *Apoc. xxi.* 2. 9, 10. *xxii.* 17. *Gal. iv.* 26. ὁ φιλος του νυμφιου. *Coll. Ps. xliv.* 14, 15. ὁ ἑστηκως. *Coll. Gen. xli.* 46. *Deut. i.* 38. *Zach. iii.* 6. *Esa. xlix.* 18. [*Coll. Grot. in Matt. ix.* 15.]

30 ηυξησε Κυριος τον Ιησουν. *Jos. iv.* 14. [αυτος δ' ελαττωθειη, και της στραγηγιας αφαιρεθειη. *Jos. Ant. vii.* 1. 5.] *Coll. cap. iv.* 1.

31 ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. *Bar. iii.* 23. *sup. v.* 13. *Luc. xix.* 17. 19. *Conf. Mich. v.* 2. 1 *Cor. xv.* 47. [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. ανωθεν απ' ουρανου. *Philo. de Somn. ii.* 20. *p.* 677. *Mangey.*]

32 [και οἱ μεν αλλοι παντες τον Ιωναθην κατελιπον, ολιγοι δε τινες—ὑπεμειναν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiii.* 5. 7. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1.] *Conf. cap. i.* 18. *viii.* 26.

33 [εσφραγισεν· εδειξεν, εβεβαιωσεν. *Theophyl.*] *Conf. Sap. ii.* 5. και ἑτερος επιγραψει χειρι αυτου, Του Θεου ειμι. *Esa. xliv.* 5.

34 *Coll. Rom. xii.* 3. *Ephes. iv.* 7. 2 *Cor. xii.* 7. τα ῥηματα. *Coll. Esa. lix.* 21. *lxvi.* 5. *cap. x.* 36. *Luc. ii.* 40. ιδου συνησει ὁ Παις μου, και ὑψωθησεται, και δοξασθησεται σφοδρα. *Esa. lii.* 13. [ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου,—ὁς κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Ign. Magn.* 8.]

35 [ὡς ποιμην και βασιλευς ὁ Θεος αγει κατα δικην και νομον, προστησαμενος τον ορθον ἀυτου Λογον, πρωτογονον ὑιον, ὁς την επιμελειαν της ἱερας ταυτης αγελης, οἱα τις μεγαλου βασιλεως ὑπαρχος διαδεξεται. *Philo de Agric.* § 12. *p.* 308. *Mangey.* εκκλησια Θεου Πατρος και του ηγαπημενου Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn. Inscr.*] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Coll. Sap. viii.* 2-4.

36 [πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. οὑ (Χριστου) χωρις το αληθινον ζην ουκ εχομεν. 9. *Magn.* 5. αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. 11. *Laudat Ign. Voss. p.* 122.] ὁ πιστευων επ' αυτῳ, ου μη καταισχυνθῃ. *Esa. xxviii.* 16. *Basil. Ald. Comp.* ὁ ακουων—ὁ απειθων. *Ezech. iii.* 27. *Conf. Sap. i.* 12. *Sir. xv.* 17. *Dan. xii.* 10. [την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν. *Ign. Ephes.* 11.]

ΚΕΦ. δ. 4.

1, 2 COLL. *cap. iii.* 30. *Luc. vii.* 30. [νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Coll.* 1 *Cor. i.* 12. 17.

4 [εγραψα δε και τοις εν Σαμαρειᾳ φιλοις προνοησασθαι του ασφαλη γενεσθαι την πορειαν αυτοις· ηδη γαρ ὑπο Ῥωμαιοις ην ἡ Σαμαρεια, και παντως εδει τους ταχυ βουλομενους απελθειν δι' εκεινης πορευεσθαι. *Jos. Vit.* § 52. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 6. *fin.*] διερχεσθαι. *Jos. xviii.* 4. *Gen. xli.* 46.

5 *Conf. Jos. ix. 7. xxi. 21.* χωριον. *2 Mac. xii. 7.*

6 πηγη Ιακωβ επι σιτου και οινου. *Deut. xxxiii. 28. Alex. Ald. Comp.* αυτος κοπιων και εκλελυμενος χερσι. *2 Reg. xvii. 2.* [*Conf. Krebs. ad loc.*] εκαθιζετο οὑτως. *Coll. Act. xx. 11.* [*incuriosè, ut se locus obtulerat. Grot.*] *Coll. Matt. viii. 17. Heb. iv. 15.*

7 [γυνη εκ της Σαμαρειας *i. e.* Σαμαρειτις—*nam* εκ *hôc loco ponitur ut* מ *Heb. significans originem vel habitationem. Sic* ανθρωπος απο Αριμαθαιας. *Matt. xxvii. 57. Grot.*]

9 [συγχρασθαι (*sed alio sensû*). *Ign. Magn. 3. Conf. Lightfoot ad loc. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. 1. cap. 4. § 6.*] *Coll. Matt. x. 5. cap. viii. 48. Gen. xliii. 32. Jud. xii. 6.*

10 εν εκκλησιαις ευλογειτε τον Θεον τον Κυριον εκ πηγων Ισραηλ. *Ps. lxvii. 26.* [ει γαρ ηδεις ὁτι Θεου Ὑιος ην, εγινωσκες ὁτι, κ. τ. λ. *Ign. Fragm. 8.* ὑδωρ ζων. *Rom. 7.*] *Conf. Rom. vi. 23. Prov. x. 11. Gen. xxviii. 16.* Θεου το δωρον. *Ephes. ii. 8.* [και τις εστιν, *Quis quantusque. Grot.* εκαθισεν επι του φρεατος εκδεχομενος τι ὁ Θεος ανομβρησει ποτιμον τῃ διψωσῃ και ποθουσῃ ψυχῃ το αγαθον κ.τ.λ. *Philo. Alleg. de Mos. in Madian. Id.*]

11 ἡ δε ειπεν, Ἑυροιμι χαριν εν οφθαλμοις σου κυριε, κ. τ. λ. *Ruth. ii. 13.* πιε κυριε. *Gen. xxiv. 18.* και ανεῳξεν ὁ Θεος τους οφθαλμους αυτης· και ειδε φρεαρ ὑδατος ζωντος. *xxi. 19.*

12 *Conf. Gen. xxix. 2-10. xlv. 11.* [πολλας ειχεν αγελας ὑποζυγιων τε και θρεμματων και βοων. *Jos. Ant. vii. 7. 3.*]

13 και ου πλησθησεται οφθαλμος του ὁρᾳν, κ. τ. λ. *Eccles. i. 8.* 14. *Ps. lxii. 1. Esa. lv. 2. Jer. ii. 13.*

14 [προτρεπει δε ουν τον μεν ωκυδρομειν ἱκανον συντεινειν απνευστι προς τον ανωτατω Λογον θειον, ὁς σοφιας εστι πηγη, ἱνα αρυσαμενος του ναματος αντι θανατου ζωην αΐδιον εὑρηται. *Philo de Profug. § 18. p. 560. Mangey. 464. Par.*] και ἡλατο επ᾽ αυτον Πνευμα Θεου. *1 Reg. x. 10.* [*Act. Thom. § 37.*] ου πεινασουσιν, ουδε διψησουσιν, κ. τ. λ. *Esa. xlix. 10. Zach. xiv. 8. Prov. x. 11. xviii. 4. Ps. xxxv. 8. Bar. iii. 12. Cap. vii. 38.* πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, και αἱ πορειαι αυτης εντολαι αιωνιοι. *Sir. i. 5. Comp. xxiv. 30, 31. Apoc. vii. 17. xxii. 1. 17.*

17 ὁτι αὑτη ου γυνη μου, και εγω ουκ ανηρ αυτης. *Ose. ii. 2.*

18 καλεσει με ὁ ανηρ μου, και ου καλεσει με ετι εχων με. *Ose. ii. 16. Aquil.* [ου γνησιος εστιν ακοιτης. *Nonnus.*]

19 θεωρων. *2 Mac. ix. 23. Conf. 1 Reg. ix. 19. cap. ix. 17.* [το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. *Ign. Magn. 6.*]

20 εν Ἱεροσολυμοις. *Conf. Gen. xii. 6. xxxiii. 19, 20: Deut. xii. 5. 11. 14. 26. xxvii. 12. Sophon. iii. 11.* εν Γαριζιν. *2 Mac. v. 23. vi. 2.*

[*Jos. Ant. xiii.* 2, 3, 4. κελευων επι το Γαριζειν ορος αυτῳ συνελθειν, ὁ ἁγνοτατον τε αυτοις ορων ὑπειληπται. *xviii.* 5. 1. [*Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 4.]

21 και προσκυνησουσιν αυτῳ ἑκαστος εκ του τοπου αυτου, πασαι αἱ νησοι των εθνων. *Sophon. ii.* 11. [ὁ φαυλος δοκει ειναι τον Θεον εν τοπῳ μη περιεχοντα, αλλα περιεχομενον. *Philo.* 2 *Alleg. Grot.*] *Coll. Rom. viii.* 15. *Gal. iv.* 6. εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται Κυριος εἱς, και το ονομα αυτου ἑν. *Zach. xiv.* 9. *Coll. Ps. cxxxviii.* 7-11. 3 *Reg. viii.* 27.

22 *Conf. Mal. iii.* 1. [*Jos. Ant. xi.* 8. 7. *Clem. Rom. ii.* 1.]

23 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8. Τουτον μεν γαρ, Ὑιον οντα του Θεου, προσκυνουμεν. *Mart. Polyc.* 17. προσφερουσι δε Κυριῳ—λογικην—προσφοραν. *Test. XII Patr. p.* 547.] ανθρωπος αμεμπτος, αληθινος, θεοσεβης. *Job. i.* 8. *Conf. Rom. xii.* 1. *Jer. xxxviii.* 33. *Heb. viii.* 10.

24 *Conf.* 3 *Reg. viii.* 27. *Ps. cxxxviii.* 7. 9. [*Jos. Ant. viii.* 4. 3.] και εσεσθε ἁγιοι, ὁτι ἁγιος Εγω Κυριος ὁ Θεος ὑμων. *Lev. xx.* 7. *Esa. xxix.* 13. μετα αληθειας, εν καρδιᾳ αληθινῃ. *xxxviii.* 3. *lvii.* 15. [*Conf. Philo. Quod Det. Pot.* § 7. *Quod Deus Immut.* § 1. παρα Θεῳ μη το πληθος των καταθυομενων ειναι τιμιον, αλλα το καθαρωτατον του θυοντος πνευμα λογικον. *Phil. de Victim. p.* 850. *Par.* ὁς γνησιους μεν θεραπειας ασπαζεται· γνησιοι δ' εισιν αἱ ψυχης ψιλην και μονην θυσιαν φερουσης αληθειαν. *Ib. ap. Grot.*] Πνευμα ὁ Θεος. *Coll.* Θεος ην ὁ Λογος. *cap. i.* 1. [ων το πρωτον Πνευμα. *Clem. Rom. ii.* 9.]

25 μεχρι του παραγενηθηναι προφητην του αποκριθηναι περι αυτων. 1 *Mac. iv.* 46. *Conf. cap. xvi.* 14. και αυτος προσδοκια εθνων. *Gen. xlix.* 10. [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 1. 3.]

26 Εγω Ειμι. *Conf. Marc. xiii.* 6. *cap. viii.* 24. 58. *x.* 38. *xiii.* 19. *xviii.* 5, 6. 8. *Apoc. i.* 8. 11. *xxi.* 6. *xxii.* 13.

27 *Coll. sup.* 18. [επι τουτῳ, *dum loquitur Jesus. Grot.*]

29 [ιδωμεν πως εγγυς εστιν, και ὁτι ουδεν λεληθεν αυτον των εννοιων ἡμων, ουδε των διαλογισμων ὡν ποιουμεθα. *Clem. Rom. i.* 21.] *Coll. infr. v.* 39. *Cap. vii.* 31.

31 [ερωτᾳν *pro rogare, Evangelistæ nostro cum aliis scriptoribus N. T. familiare est. Inter Hellenismos id referendum esse notat Lud. De Dieu, cùm apud Hebræos* שאל *simul interrogare, simul orare et petere significat. Pro eo sane et in posteriori sensû LXX ponunt* ερωτᾳν. *Ps. cxxi.* 6. *Gen. xxxii.* 29. *Lampe.* εν τῳ μεταξυ *sc.* χρωνῳ. *Buttm. p.* 439.]

32 [δηλον ὁτι τροφας εχων αμεινους,—αἱς ανωθεν απ' ουρανου καταπνεομενος. *Philo de Vit. Mos. p.* 664.] *Conf. Ps. xviii.* 10. *Esa. lv.* 1. *Matt. iv.* 4.

34 ὁτι σποδον ὡσει αρτον εφαγον, κ. τ. λ. *Ps. ci.* 9. ουκ επ' αρτῳ μονῳ ζησεται ὁ ανθρωπος, αλλ' επι παντι ῥηματι εκπορευομενῳ δια στοματος Θεου, κ. τ. λ. *Deut. viii.* 3. γλυκυτερα ὑπερ μελι και κηριον. *Ps. xviii.* 10. [*Voluntas tùm generatìm beneplacitum, tùm strictiùs legem Dei solet designare, unde* θελημα *apud Hellenistas respondet* τῳ חפץ *et* רצון *Hebræorum, quæ æque latè patent. Lampe.* ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 7. και εσται μοι ἡ ευχη μου βρωμα και πωμα. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 70. *Thilo. p.* 170. αρτον Θεου θελω, αρτον ουρανιον, αρτον ζωης, ὁς εστιν σαρξ Ιησου Χριστου,—και πομα Θεου θελω το αἱμα αυτου, ὁ εστιν αγαπη αφθαρτος, και αενναος ζωη. *Ign. Rom.* 7.]

35 [ετι τετραμηνον εστι. *Hebraïsmus est, pro post quatuor menses instat messis. Coll. Jonam iii.* 4. ετι τρεις ἡμεραι, και Νινεϋη καταστραφησεται. *Grot.*] *Coll. Matt. xvi.* 2.

36 *Conf. Matt. x.* 10. 1 *Cor. iii.* 14. οὑτοι εις ζωην αιωνιον. *Dan. xii.* 2. *Conf. Prov. xi.* 24. ὁμου. *Job. xxxiv.* 29. 2 *Mac. xi.* 9. *Deut. xi.* 14. *Ald.* [ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*] *Coll.* 2 *Cor. ix.* 6-10. *Gal. vi.* 7, 8.

37 [πιστις γαρ, ὡς ὁ παλαιος λογος, των αδηλων τα εμφανη. *Philo. apud Wets.* αλλοι μεν σπειρουσιν, αλλοι δε αμησουσι. *Proverb. Vet. p.* 194. *Edit. Schott. Antverp.* 1611.] *Conf. Deut. vi.* 10, 11. 1 *Cor. ix.* 11. 1 *Reg. x.* 11, 12. *Hab. ii.* 6.

38 [απεστειλα *i. e. destinavi mittere. Sic Matt.* ●. 5. 16. *Grot.*] ιδετε ὁτι ουκ εμοι μονῳ εκοπιασα, κ. τ. λ. *Sir. xxiv.* 34. *Ps. cxxv.* 5, 6. *Esa. ix.* 3. *lxv.* 21, 22. σπειραιμι αρα, και αλλοι φαγοισαν, κ. τ. λ. *Job. xxxi.* 8. 1 *Tim. v.* 17. 2 *Tim. ii.* 6. 1 *Cor. xv.* 10. 2 *Cor. x.* 15. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.]

39 συ συνῆκας τους διαλογισμους μου απο μακροθεν. κ. τ. λ. *Ps. cxxxviii.* 2-5. [και λεληθεν αυτον ουδεν, ουτε λογισμων, ουτε εννοιων, ουτε τι των κρυπτων της καρδιας. *Polyc. Phil.* 4.]

40 ερωτησατε δη τα εις ειρηνην. *Ps. cxxi.* 6. 1 *Reg. x.* 4. ου μη σε αποστειλω, εαν μη με ευλογησῃς. *Gen. xxxii.* 26-28. *Coll. cap. xvii.* 20. οἱ Σαμαρειται. *Coll. Luc. x.* 33. *xvii.* 16.

42 [πεισθηναι γαρ ὑπο της πειρας, αλλ' ουχ ὑπο της ακοης. *Jos. Ant. viii.* 6. 5. τας δε λαλιας εν ταξει παραχωρουσιν αλληλοις. *Bell. ii.* 8. 5.] παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. τον Σωτηρα των ψυχων ἡμων. *Mart. Polyc.* 19.] και λαλιαν ενωτιζου μου. *Job. xxxiii.* 1. *Sir. iv.* 11. *Eccles. iii.* 18. *cap. viii.* 43. ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Coll. Esa. xliii.* 11. *Ose. xiii.* 4. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 5. § 3.]

43 *Coll. Matt. iv.* 12.

44 *Coll. Jer. xi.* 21. 1 *Reg. xvi.* 11. 2 *Reg. vi.* 16. 4 *Reg. xvii.* 28. *Alex. Ald. Comp. Cap. vii.* 5. εγενηθην ονειδος, και τοις γειτοσι μου σφοδρα. *Ps. xxx.* 11. *xliii.* 13. *lxxviii.* 4. *cxviii.* 141.

45 *Conf. Exod. xxxiv.* 23. και εξεκκλησιασθησαν προς τον βασιλεα πας Ισραηλ εν τῃ ἑορτῃ, κ. τ. λ. 2 *Par. v.* 3. *Coll. Luc. ix.* 53.

46 [βασιλικος. *Jos. Ant. xv.* 8. 4. *xvii.* 10. 3. 6.] και απεδωκαν τα προσταγματα του βασιλεως τοις βασιλικοις οικονομοις. 1 *Esd. viii.* 67. ησθενει. *Coll. Ezech. xxxiv.* 4.

47 ἱνα καταβῃ. *Coll. Jud. xv.* 11.

48 *Conf. Jud. vi.* 17. [*Duo hæc vocabula* σημεια και τερατα *ap. Hellenistas solent conjungi in illis locis, ubi* אות *et* מופת *in textû Heb. conjunguntur. Coll. Deut. iv.* 34. *vi.* 22. *xxvi.* 8. *et sæp. In hâc conjunctione posterior vox auget significat. prioris. Lampe.*] *Coll. cap. xx.* 29.

50 αναστηθι και πορευου. *Mich. ii.* 10. *Conf. Luc. vii.* 50. *Sap. i.* 2. 4 *Reg. i.* 2. *iv.* 34-37.

52 [ὡρᾳ ογδοῃ. *Mart. Polyc.* 21. κομψοτερον εσχε.—*meliusculè se habuit. Grot.*] και επυνθανετο αυτου λεγων. *Dan. ii.* 15. *Alex. Ald. C.*

53 ὁτι αυριον ταυτην την ὡραν εγω παραδιδωμι. *Jos. xi.* 6. τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. και ἡ οικια αυτου ὁλη. *Coll. Act. xvi.* 15. 32. *xviii.* 8. [και επιστευσαν, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3.]

54 παλιν δευτερον. *Conf.* παλιν εκ δευτερου. *Act. x.* 15.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΤΟ Πασχα των Ιουδαιων. *Cap. ii.* 13. και τῃ πεντεκαιδεκατῃ ἡμερᾳ του μηνος τουτου ἑορτη. *Num. xxviii.* 17. απο σεληνης σημειον ἑορτης. *Sir. xliii.* 7. *Coll. Marc. xv.* 6.

2 [*Coll. Lightfoot Hor. Heb. ad Joan. cap.* 6. § 2. *Jos. Ant. xv.* 3. 3. ταυτα δε τον Ῥαψακην Ἑβραϊστι λεγοντα. *x.* 1. 2. *Act. Thom.* § 8.] *Cant. vii.* 4. *Sym.* εις κολυμβηθραν του βασιλεως. *Neh. ii.* 14. *xii.* 39. *Conf. cap. ix.* 7. [בית חסדא *Syro-Chald.*]

3 το κωνωπειον εν ᾡ κατεκειτο. *Judith xiii.* 15. ιδου εξεδεξαμην τους λογους ὑμων. *Job. xxxii.* 12. *Alex. Theod.* [*Clem. Rom. Fragm.* 3.]

4 και γαρ ουτε βοτανη ουτε μαλαγμα εθεραπευσεν αυτους, αλλα ὁ σος Κυριε λογος ὁ παντα ιωμενος. *Sap. xvi.* 12. ταδε λεγει Κυριος, Ιαμαι τα ὑδατα, κ. τ. λ. 4 *Reg. ii.* 21, 22. [*Jos. Ant. iv.* 8. 19.]

5, 6 [αυτης μεν ενενηκοντα ετη εχουσης. *Jos. Ant. i.* 11. 2. *Evang. Nicod. cap.* 6.] ὁτι με αγηοχε σοι ὑγιη, και την γυναικα μου εθεραπευσε. *Tob. xii.* 3. *Sir. xxx.* 14.

7 Κυριε. *Conf. Ruth. ii.* 13. *Gen. xxiv.* 18. [ανθρωπον ουκ εχω.

Hebraïsmus est, pro neminem habeo. Grot.] *Coll.* 3 *Reg. viii.* 46. 4 *Reg. vii.* 10.

8 [εγω τριακοντα οκτω ετη κατεκειμην εν τῃ κλινῃ εν οδυνῃ πονων· και ελθοντος του Ιησου πολλοι δαιμονιζομενοι και ποικιλαις νοσοις κατακειμενοι εθεραπευθησαν, παροντος αυτου. και τινες πιστοτατοι κατελεησαντες με εβαστασαν με μετα της κλινης, και απηγαγον με προς αυτον. και ιδων με ὁ Ιησους εσπλαγχνισθη, και λογον ειπεν, Εγειρε, αρον σου τον κραββατον κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 6.]

9 ὁ χρως ὁ ὑγιης. *Lev. xiii.* 15, 16. και ὑγιασθῃ. 18. 37.

10 [ερωτησον αυτον, ποιᾳ ἡμερᾳ εθεραπευθη.—λεγει, Εν σαββατῳ.—Μη ουχ οὑτως εδιδαξαμεν, ὁτι εν σαββατῳ θεραπευει, και δαιμονας εκβαλλει; κ. τ. λ. *Nicod. Evang. ut sup.*] μη αιρετε βασταγματα εν τῃ ἡμερᾳ των σαββατων, κ. τ. λ. *Jer. xvii.* 21, 22. 24. 27. *Conf. Neh. xiii.* 15-19.

11 *Conf. Ps. cii.* 3, 4. *Matt. xii.* 3-8.

13 [αλλ᾽ εκνευσας (ὁ Δαυϊδης) εις τι χωριον. *Jos. Ant. vii.* 4. 2.]

14 [ουκ εισι δε μονον αἱ κολασεις, αλλα και αλλαι χειρονες τουτων. *Act. Thom.* § 55. ἡ—επι τα χειρω μετανοια. *Mart. Polyc.* 11.] *Coll.* 2 *Pet. ii.* 20. *Deut. xxviii.* 15. 21, 22. *Esa. xxxviii.* 22. *Act. iii.* 8. *Ps. cvi.* 17. *Sir. xxxviii.* 10. ὁ ἁμαρτανων εναντι του ποιησαντος αυτον, εμπεσοι εις χειρας ιατρου. 15. *Coll. Luc. xiii.* 3.

16 [και γαρ νομον εχομεν εν σαββατῳ μη θεραπευσαι τινα, οὑτος δε χωλους και παραλυτικους—εθεραπευσεν εν σαββατῳ, κ. τ. λ. *p.* 502. *Nicod. Evang. cap.* 1. 6.]

17 [κἀγω εργαζομαι. *Sic ego ipsius exemplo sabbato edo divinæ potentiæ opera, nam Hebræum* ו *solet comparativè poni. Grot.* παυεται γαρ ουδεποτε ποιων ὁ Θεος, κ. τ. λ. *Philo.* 1 *Alleg.* § 3. *de Cherub.* § 26. *p.* 155. *Mangey.* μιμηται γινεθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος εστιν. *Ign. Philad.* 7.] απεκρινατο. *Coll.* 1 *Mac. ii.* 17.

18 [δια τουτο ηλθαμεν ἁπαν το πληθος, ἱνα αποθανῃ. Λεγει ὁ Πιλατος, Δια τι ἱνα αποθανῃ; Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι, Ὁτι ειπεν αὑτον Ὑιον Θεου και βασιλεα. *Nicod. Evang. p.* 548. και λεγει ἑαυτον ειναι Ὑιον Θεου και βασιλεα· ου μονον δε τουτο, αλλα και τα σαββατα βεβηλοι, κ. τ. λ. *cap.* 1. *p.* 502. *Thilo.* ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. ii.* 1.] τον ιδιον αδελφον. 2 *Mac. iv.* 26. τῃ ιδιᾳ ψυχῃ. *Sir. xxxvii.* 19. 22.

19 εν τουτῳ γνωσεσθε ὁτι Κυριος απεστειλε με ποιησαι παντα τα εργα ταυτα, ὁτι ουκ απ᾽ εμαυτου. *Num. xvi.* 28. [*Coll. Keuchen. et Lampe ad loc.* ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Ign. Ephes.* 7. ὁ γεννηθεις μεντοι μιμουμενος τας του Πατρος ὁδους,

προς παραδειγματα αρχετυπα εκεινου βλεπων ευμορφου ειδη. Phil. de Confus. Ling. p. 414. *Mangey. Heinsii Aristarch. Sac. pp.* 382-384.] *inf.* 30. *βλεπῃ. Coll. Heb. ii.* 9. [*αμην, αμην καθως ειπατε. Nicod. Evang. p.* 554.]

20 *μειζονα τουτων ποιησουσι.* 1 *Mac. vi.* 27. *επειδαν εδειξεν ὁ Θεος σοι παντα ταυτα, κ. τ. λ. Gen. xli.* 39. *Coll. xxxvii.* 4.

21 *και επιστρεψας εζωοποιησας με. Ps. lxx.* 20. *Conf. sup.* 17. [*ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. Polyc. Phil.* 2. *τους νεκρους ζωοποιησαι. Test. XII Patr. p.* 679.] *Conf. Ephes. ii.* 1. *v.* 14. *Col. ii.* 13. *Matt. viii.* 22. *Cap. xi.* 25.

23 [*ὡς βασιλευς πεμπων υἱον βασιλεα επεμψεν· ὡς Θεον επεμψεν, ὡς προς ανθρωπους επεμψεν, ὡς σωζων επεμψεν, κ. τ. λ. Epist. ad Diogn.* 7. *μη μονον χειλεσιν αυτον τιμαν. Clem. Rom. ii.* 3.] *και εντιμον το ονομα αυτου ενωπιον αυτου. Ps. lxxi.* 14. *Ald. Comp. καθως. Luc. xvii.* 26. *Conf. cap. xiv.* 1. *xv.* 23. *Mal. i.* 6.

24 *Conf. cap. xii.* 44. [*ποιον ουν αινον αυτῳ δωσομεν, η μισθον αντιμισθιας ὡν ελαβομεν; πηροι οντες τῃ διανοιᾳ—και ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 1. *ληψομεθα ζωην αιωνιον.* 8. *ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου, κ. τ. λ. Ign. Magn.* 9.] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 36.

25 [*καθως ὑπεσχετο ἡμιν εγειραι ἡμας εκ των νεκρων. Polyc. Phil.* 5. *Laudat Ignat. p.* 78. *Vossii. και ευθεως ἁμα τῳ λογῳ τουτῳ αἱ χαλκαι πυλαι συνετριβησαν, και οἱ σιδηροι μοχλοι συνεθλασθησαν, και οἱ δεδεμενοι παντες νεκροι ελυθησαν των δεσμων, και ἡμεις μετ' αυτων. κ. τ. λ. Evang. Nicod. cap.* 21. *p.* 720. *Thilo.*] *μακαριος ὁ λαος ὁ γινωσκων αλαλαγμον, κ. τ. λ. Ps. lxxxviii.* 15.

26 [*ὁ Θεος εστιν ἡ πρεσβυτατη πηγη ζωης, κ. τ. λ. Philo de Profug. p.* 479. *Edit. Par.* 575. *Mangey.*] *Conf. cap. vi.* 57. *x.* 18. *xvii.* 2. 1 *Tim. vi.* 16. *Mal. ii.* 5.

27 *Conf. Sir. ix.* 13. *Matt. xxviii.* 18. *Apoc. i.* 13. 18. *ὁ Θεος το κριμα σου τῳ βασιλει δος, και την δικαιοσυνην σου τῳ υἱῳ του βασιλεως. Ps. lxxi.* 1. *Coll. Phil. ii.* 7-11. *Heb. ii.* 9. *Esa. liii.* 12.

28 [*και ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας, και λεγῃ μητε αναστασιν μητε κρισιν ειναι, οὑτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. Polyc. Phil.* 7.]

29 [*εις αναστασιν ζωης αιωνιου, ψυχης τε και σωματος, κ. τ. λ. Polyc. Mart.* 14. *φαυλων εργων μιαρας επιθυμιας. Clem. Rom. i.* 28.] *Conf. Luc. xiv.* 14. *αξιαν Θεου κρισιν πειρασουσιν. Sap. xii.* 26. *εκκλινον απο κακου, και ποιησον αγαθον. Ps. xxxiii.* 14. *xxxvi.* 27.

30 [*Laudat Ignat. p.* 146. *Vossii.*] *καθως. Num. xxvi.* 54. *Coll. cap. vii.* 17. *viii.* 26. *xii.* 49, 50. *xiv.* 10. 24. *Matt. xxvi.* 42. *ου δυνησομαι*

—ποιησαι αυτο καλον η πονηρον παρ' εμαυτου· ὁσα αν ειπῃ ὁ Θεος, ταυτα ερω. *Num. xxiv.* 13.

31 γενεσθε μοι μαρτυρες, και εγω μαρτυς, λεγει Κυριος ὁ Θεος, και ὁ παις μου ὃν εξελεξαμην, κ.τ.λ. *Esa. xliii.* 10. *Coll.* 2 *Cor. x.* 18. αληθης (*fide dignus*). *Gen. xli.* 32. *Job. xlii.* 7, 8.

32 [ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι, *Clem. Rom. i.* 38.] ἡ μαρτυρια Κυριου πιστη. *Ps. xviii.* 7. ιδου εν ουρανοις ὁ μαρτυς μου, κ. τ. λ. *Job. xvi.* 20.

33 μεμαρτυρηκε. *Coll. Gen. xliii.* 3. 3 *Joan.* 6. *Cap. i.* 19, 20.

34 και οὑτως ποιησατε, ἱνα σωθητε. *Sir. iii.* 1. αποπλυνε απο κακιας την καρδιαν σου Ἱερουσαλημ, ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. *Conf.* 1 *Cor. vii.* 16. [και ευξαιμην Κυριῳ, ὁπως σωθω. *Test. XII Patr. p.* 545.]

35 [λυχνου δικην, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 1. προς ὡραν. *Polyc.* 11.] δευτε, πορευθωμεν τῳ φωτι Κυριου. *Esa. ii.* 5. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 17. 2 *Cor. vii.* 8. *Apoc. ii.* 5. *Prov. vi.* 23.

36 [ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως. *Clem. Rom. i.* 30.] *Conf. Esa. lv.* 4. Ὁ Ὢν απεσταλκε με προς ὑμας. *Exod. iii.* 14.

37 [Ὃς (Ιησους) κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Ign. Magn.* 8. ειδος. *Polyc. Mart.* 15.] *Conf. cap. iii.* 6.

38 [τον λογον κ. τ. λ. τουτ' εστι, τας γραφας, τας παρ' εμου μαρτυρουσας, ουκ οιδατε. *Theophyl.* ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν, —εν ακαυχησιᾳ μενετῳ· εαν δε καυχησεται, απωλετο. *Ign. Polyc.* 5.] μενοντα. *Conf. Sap. vii.* 27.

39 [ενκυπτετε εις τας γραφας. *Clem. Rom. i.* 45. επιστασθε τας ἱερας γραφας. 53. συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. 23. οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν. κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8.] *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. 1 *Joan. iii.* 6.

40 [τι μωρως απολλυμεθα; *Ign. Ephes.* 17.] *Conf. Matt. xxiii.* 37.

41 *Conf. Esa. liii.* 4. *Phil. ii.* 7. *Cap. xii.* 43. [λεγει, ατενιζων εις την δοξαν του Θεου,—Εγω δε ειμι γη και σποδος. *Clem. Rom. i.* 17.]

42 [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 49. τον δεσμον της αγαπης του Θεου. *Ib.* ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Fragm.* 1.] *Conf. Job. xxi.* 14. αγαπησις δε Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.*

43 [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 4.]

44 *Coll. Rom. iii.* 23. *Jac. ii.* 9. *Deut. x.* 21.

45 *Conf.* 2 *Cor. i.* 10. [αυτος ἑαυτου κατηγορων. *Clem. Rom. i.* 17.] *Conf. Apoc. xii.* 10. 1 *Joan. ii.* 1.

46 [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. *Laudatur p.* 148. *Voss.* οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον, κ. τ. λ. *Philad.* 9. ὁ μακαριος πιστος θερα-

πων εν ὁλῳ τῳ οικῳ Μωϋσης *τα διατεταγμενα αυτῳ παντα εσημειωσατο εν ταις ἱεραις βιβλοις, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 43.] *ὁ πιστευων νομῳ προσεχει εντολαις, κ. τ. λ. Sir. xxxv.* 24.

47 *τοις εκεινου—τοις εμοις. Conf. Sap. xvi.* 4. *Coll. sup.* 39.

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΤΙΒΕΡΙΑΔΟΣ. *Jos. Vit. ix.* 10. 16. *etc.*]

2 *επι.* [*Coll. εξηγησαμενων δε αυτῃ το πραγμα το γεγονος επι των νεωτερων, κ. τ. λ. Act. Thom.* § 16.]

4 *Coll. cap. ii.* 13. *xi.* 55.

5 *και επηρε* Δαυιδ *τους οφθαλμους αυτου, κ. τ. λ.* 1 *Par. xxi.* 16.

6 [*ου μελλω ποιειν ὁ συμβουλευετε μοι. Mart. Polyc.* 7.] *Conf. Exod. xvi.* 4. *Heb. xi.* 17. *cap. ii.* 25.

9 [*παιδαριον sæpissimè est apud Græcos Interpp. pro Heb.* נער. *Grot.*] *παν το οψος της θαλασσης. Num. xi.* 22. [*laudat Ignat. p.* 104. *Vossii.*] *και ηνεγκε—εικοσι αρτους κριθινους, κ. τ. λ.* 4 *Reg. iv.* 42.

10 *Conf. Matt. xiv.* 20, 21.

11 [*οφειλομεν κατα παντα ευχαριστειν αυτῳ. Clem. Rom. i.* 38. *ου λεγε ανακειται, αλλα κατακειται. Phryn. Lobec. p.* 216.]

14 *Conf. Ps. ciii.* 14. *και επεσε πας ὁ λαος επι προσωπον αυτων, και ειπον,* Αληθως Κυριος *ὁ* Θεος, *αυτος ὁ* Θεος. 3 *Reg. xviii.* 39. [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 1-4.]

15 *ὁ ποιησας τον* Μωϋσην *και τον* Ααρων. 1 *Reg. xii.* 6. *Gen. xlv.* 9. *Job. viii.* 20. *Apoc. i.* 6. *Exod. xviii.* 25. [*ταχιστα τον ὑιον εξαρπασας, επιτιθησει τῳ βωμῳ. Philo de Abr. p.* 374.] *ἁρπαζειν. Conf. Jud. xxi.* 21. *Act. xxiii.* 10.

16 *οἱ καταβαινοντες εις θαλασσαν. Ps. cvi.* 23.

17 *ηλθον εις* Σοδομα. *Gen. xviii.* 22. *σκοτια. Job. xxviii.* 3. [*σκοτος,* Αττικ. *σκοτια,* Ἑλληνικ. *Mœris.*]

23 *Conf. Luc. xiv.* 1.

24 *Conf. Matt. xiv.* 13. *Marc. vi.* 33.

26 *Conf. Matt. xiv.* 20. *Exod. xvi.* 3. [*το γαρ φαγειν συμβολον εστι τροφης ψυχικης· τρεφεται δε ἡ ψυχη αναληψει των καλων και πραξει των κατορθωματων. Philo. Alleg. ap. Grot.*]

27 [*Constat vocem εργαζεσθαι apud Hellenistas cum accusativo constructam, non designat facere ut aliquid sit, sed aut operosum esse circa aliquid, aut aliquid comparare, sive acquirere, et quidem non quovis modo, sed negotiando, propriosque labores ac sumptus impendendo. Coll. Prov. xxxi.* 18. *Luc. xix.* 16. *Lampe. Pulcherrimè Deum Patrem Christum signo velut impresso filium declaravisse significat. τουτον, inquit, ὁ* Πατηρ *εσφραγισεν. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 2. *et Heb. i.* 3.] *Coll. Ephes. i.* 13. *iv.* 30. *ψωμιει αυτον αρ-*

τον συνεσεως, και ὑδωρ σοφιας ποτισει αυτον. *Sir. xv.* 3. [τηρησατε —την σφραγιδα ασπιλον. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Apoc. vii.* 3. *cap. iii.* 33. *Prov. xxi.* 6. *Theod.* εργαζομενος δικαιοσυνην. *Ps. xiv.* 2.

28 [τουτο το εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7.]

29 [μηδεις πλανασθω. Και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. 10. δια του μη πιστευειν ἡμας τῃ επαγγελιᾳ του Θεου, ταλαιπωροι εσομεθα. *Clem. Rom. ii.* 11.]

30 [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 2.]

31 καθως γεγραπται. *Dan. ix.* 13. κατα τα γεγραμμενα. *Esd. iii.* 2. [επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3.]

32 [ῥημα Θεου και Λογον θειον,—ἡ δ' εστιν ἡ ουρανιος τροφη. *Phil. de Profug. p.* 566. αρτον Θεου θελω, αρτον ουρανιον, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 7.] *Conf. cap. i.* 9. 1 *Thess. i.* 9.

33 [ειπε δε αυτοις Μωσης· Ουτος ὁ αρτος ὁν δεδωκεν ἡμιν Κυριος του φαγειν, κ. τ. λ. καλει μαννα τον πρεσβυτην των οντων Λογον θειον. *Philo. Alleg. ap. Grot.*] αρτον αγγελων εφαγεν ανθρωπος, κ. τ. λ. *Ps. lxxvii.* 25.

34 [παντοτε, Ἑλληνικ· διαπαντος, Αττικ. *Phryn. Mœris. T. Mag.*]

35 [ἱνα πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου, το αποθανειν εκφυγητε. *Ign. Trall.* 2.] ὁ αρτος της ζωης. *Coll.* 1 *Joan. i.* 1.

36 *Conf. cap. v.* 40. *Apoc. i.* 18. καὶ ου συνησουσι παντες ανομοι, κ. τ. λ. *Dan. xii.* 10. *Coll. sup.* 29.

37 *Conf. Tit. ii.* 14. *Esa. lv.* 1. *Luc. xiv.* 22, 23. *cap. ix.* 34.

38 [πολεμησει δε ὑμας ὁ πεμψας εμε, ουκ εγω. *Jos. Bell. Jud. ii.* 10. 4. *Laudat Ignat. p.* 77. *Vossii.*] *Coll. cap. iii.* 13.

39 [*Est Hebraïsmus, nam* παν *cum nullo verbo cohæret.—Apud Hebræos agentia sæpe sinendi habent significationem. Grot.* ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 7. ὁς κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. 8. εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24. δι' ἡμας ὑπο του Θεου ανασταντα. *Polyc. Phil.* 9. ὡστε, αδελφοι, ποιησαντες το θελημα του Πατρος—ληψομεθα ζωην αιωνιον. *Clem. Rom. ii.* 8.] και εσται ψυχη κυριου μου ενδεδεμενη εν δεσμῳ της ζωης παρα Κυριῳ τῳ Θεῳ. 1 *Reg. xxv.* 29. *Conf. Ezech. xxvi.* 20. *cap. xvii.* 2.

40 [καθως ὑπεσχετο ἡμιν εγειραι ἡμας εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 5. θεωρειν, *non quovis modo, sed cum attentione videre. Cicero. Tusc. Quæst. lib. v. vertit, studiosè perspicere. Grot.* και οὑτως μοι συνεχαρη δεδεμενῳ εν Ιησου Χριστῳ, ὡστε με το παν πληθος ὑμων εν αυτῳ θεωρεισθαι. *Ign. Trall.* 1. αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Rom.* 4. ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ephes.* 18.] λαμπρα και αμαραντος εστιν ἡ σοφια,

και ευχερως θεωρειται υπο των αγαπωντων αυτην, κ.τ.λ. Sap. vi. 12. *xiii.* 5. 2 *Mac. vii.* 17. *Conf. cap. xiv.* 7.

42 *ὁ γαρ Μωϋσης οὑτος ὁ ανθρωπος, κ. τ. λ. Exod. xxxii.* 1. *Conf. cap. vii.* 27, 28. [*Nicod. Evang. cap.* 2.]

43 *και ην ὁ λαος γογγυζων πονηρα. Num. xi.* 1. *xiv.* 27-29. *Exod. xvi.* 7. 1 *Cor. x.* 10.

44 *εαν μη παρα Ὑψιστου αποσταλῃ εν επισκοπῃ. Sir. xxxi.* 6. [*εις αναστασιν ζωης αιωνιου. Mart. Polyc.* 14. *αναστασις δε εστι Πατρος επιγνωσις. Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. Ps. ii.* 3. *cap. xii.* 32. [*Conf. Grot. ad loc.*]

45 [*αυτος ων θυρα του Πατρος, δι' ἡς εισερχονται Αβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ, και οἱ Προφηται, κ. τ. λ. Ign. Philad.* 9.] *Coll.* 1 *Cor. ii.* 13. *Esa. viii.* 16. *Aquil.*

46 [*τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, κ.τ.λ. Ign. Magn.* 7.] *ὁ Ων. Conf. Apoc. i.* 4. 8. [*Carpzov. ibid.*] *cap. i.* 1. *τις ἑωρακεν αυτον και εκδιηγησεται; και τις μεγαλυνει αυτον καθως εστι; Sir. xliii.* 31.

47 [*ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει ὁ Πατηρ αυτου εν Χριστῳ Ιησου, οὑ χωρις το αληθινον ζῃν ουκ εχομεν. Ign. Trall.* 9. *εαν τελειως εις Ι. Χ. εχητε την πιστιν. Ephes.* 14.]

48 *ὁ αρτος της ζωης. Coll. sup.* 27. [*μηδεις πλανασθω. εαν μη τις ῃ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. Ign. Ephes.* 5.] *και αρτον ουρανου ενεπλησεν αυτους. Ps. civ.* 40.

49 *Conf. sup. v.* 31. *οἱ πατερες ὑμων. Esa. xliii.* 27.

50 [*Hebraïsmus pro : "Ut si quis ex eo ederit, non moriatur." Grot.*] *τις ανεβη εις τον ουρανον, και κατεβη; Prov. xxx.* 4. *εις ματην ὑμιν εστι το ορθριζειν· εγειρεσθε μετα το καθησθαι, οἱ εσθιοντες αρτον οδυνης, ὁταν, δῳ τοις αγαπητοις αυτου ὑπνον. Ps. cxxvi.* 2. *Esa. lv.* 1, 2.

51 *Conf. Esa. lxiii.* 3, 4. *Ephes. i.* 7. *Heb. x.* 19. *Rom. v.* 6-8. *ζησομαι, και φυλαξω τους λογους σου. Ps. cxviii.* 17. *εν τῃ δικαιοσυνῃ σου ζησον με.* 40. *Conf. Num. xiv.* 21. *και—δε* (*verùm*). *Conf. cap. viii.* 16, 17. *Act. iii.* 24. [*Ιησους Χριστος το αδιακριτον ὑμων ζῃν. Ign. Ephes.* 3. *ζῃν εν Ιησου Χριστῳ διαπαντος.* 20. *τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. Polyc. Phil.* 9. *δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα εδωκεν ὑπερ ἡμων—και την σαρκα ὑπερ της σαρκος ἡμων, και την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. Clem. Rom. i.* 49. *Sæpiusculè dicit* (*Philo*) *de Pontifice Max. eum ὑπερ του κοσμου ευχας τε και θυσιας επιτελειν. Carpzov. p.* 222.]

53 [*εν ἑαυτοις post εχειν est pleonasmus Hebraïcus. Coll. Matt. xiii.* 21. *et sæp. Grot. εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζῃν αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. Ign. Magn.* 5.]

54 *τεθυκα ὑμιν θυσιαν μεγαλην,—και φαγεσθε κρεα, και πιεσθε*

αἱμα, κ. τ. λ. *Ezech.* xxxix. 17-19. [και ὁς εαν φαγῃ απο τουτων, ζησεται εις τον αιωνα, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § *xi.*]

55, 56 [αρτον ζωης, ὁς εστιν σαρξ Ιησου Χριστου του Ὑιου του Θεου—και πομα Θεου θελω το αἱμα αυτου, ὁ εστιν αγαπη αφθαρτος, και αενναος ζωη. *Ign. Rom.* 7. ανακτισασθε ἑαυτους εν πιστει, ὁς εστιν σαρξ του Κυριου, και εν αγαπῃ, ὁ εστιν αἱμα Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Trall.* 8. προσφυγων τῳ Ευαγγελιῳ ὡς σαρκι Ιησου. *Philad.* 5.] *cap. xiv.* 20. *xv.* 4. 1 *Cor. xi.* 26.

57 [ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. *Laudat Ignat. p.* 111. *Vossii.* ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινεν. *Conf. Polyc. Phil.* 8.]

58 [ου καθως' *Hebraïsmus, pro, non similis ei pani. Sic* ὁυτως, *Rom. iv.* 18. *et alibi. Grot.* και απεθανον. *Iterùm Hebraïsmus, copulam ponens pro relativo. Ibid.*] φαγονται πενητες και εμπλησθησονται—ζησονται αἱ καρδιαι αυτων εις αιωνα αιωνος. *Ps. xxi.* 26.

59 *Conf. Luc. iv.* 31. 2 *Par. xvii.* 9. [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2.] συναγωγη. *Susan.* 41. 60.

60 εγω ειμι αποστολος προς σε σκληρος. 3 *Reg. xiv.* 6. *Ald. Alex. Comp. xxii.* 8. *Coll. Matt. vii.* 13, 14. *xi.* 12.

61 *Conf. Ps. cxviii.* 165. [του σταυρου—ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν. *Ign. Ephes.* 18.] *Coll. Sir. xxiii.* 8.

62 [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6. ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9.]

63 [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 257, 258. *Jacobs.* ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου. *Ign. Rom.* 6.] ἱππων σαρκας, και ουκ εστι βοηθεια. *Esa. xxxi.* 3. *xl.* 6-8. *Conf. cap. iv.* 24. *Jer. xiii.* 23. πνευμα ζωοποιουν. *Coll.* 1 *Cor. xv.* 45.

65 [οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. εν τῃ δοθειςῃ αυταις πιστει. 4. ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν, θεασαμενος εν ἡμιν πολλην πλανην και απωλειαν, και μηδεμιαν ελπιδα εχοντας σωτηριας, ει μη την παρ' αυτου. κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] επιστρεψον ἡμας Κυριε προς σε, και επιστραφησομεθα, κ. τ. λ. *Thren. v.* 21. *Conf. sup. v.* 37. 44. *Deut. xxix.* 4.

66 *Conf. Matt. xix.* 22. *Luc. ix.* 49. *xvii.* 31. [ειτις εν αλλοτριᾳ γνωμῃ περιπατει, οὑτος τῳ παθει ου συγκατατιθεται. *Ign. Philad.* 3.]

67 ὑπαγειν. *Conf. cap. xii.* 11. [ουτε τον Χριστον ποτε καταλιπειν δυνησομεθα,—ουτε ἑτερον τινα σεβεσθαι. *Mart. Polyc.* 17.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 10.

68 *Conf. Ps. xxxviii.* 7. *cxxxviii.* 7-10. [το θεμα αφθαρσια και ζωη αιωνιος. *Ign. Polyc.* 2.] το πνευμα μου προς σε ὁ Θεος. *Esa. xxvi.* 9.

69 [Χριστε, Υἱε του Θεου του ζωντος. *Act. Thom.* § 10. τῳ Υἱῳ ανθρωπου και Υἱῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. ὁτι Θεου Υἱος ην. *Fragm.* 8.]

70 *Conf. cap. xiii.* 18. *xv.* 16. 1 *Mac. i.* 36.

71 *Conf. cap. viii.* 27. 1 *Cor. x.* 29. [οἱ δε προδοντες αυτον, την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.]

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 ΚΑΙ περιεπατει. הלך *quod hic habet Syrus, frequentissimè significat in loco aliquo degere atque versari. Grot.*]

4 [εν παρρησιᾳ ειναι. *Clarus esse. nam vocem* παρρησιας *à Macedonibus acceperunt Judæi, sed significatû extensiore.* Και ζητει. *Est Hebraïsmus copulam ponens, pro relativo. Grot. Nold. Concord. p.* 296, 297.] τῳ κοσμῳ (*multitudini*). *Coll. cap. xii.* 19. τι (κατ' εξοχην). *Conf.* 1 *Cor. iii.* 7. *viii.* 2. *x.* 19. [τοις δε τα κοινωφελη δρωσιν εστω παρρησια, και μεθ' ἡμεραν δια μεσης ιτωσαν αγορας. *Philo. p. de Vict.* 856.] και φανερωσω αυτοις,—και ποιησω και ειρηνην και πιστιν. *Jer. xl.* 6.

5 *Coll. Matt. xiii.* 57. *Marc. vi.* 4. *cap. iv.* 44.

6 παρεστιν ὁ καιρος ἡμων. *Thren. iv.* 18. *Conf. cap. xi.* 4.

7 [εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, και ἑκαστον αυτων ιδιον χαρακτηρα επικειμενον εχει, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 5.] *Conf. Amos. iii.* 3. βδελυγμα δε ἁμαρτωλῳ θεοσεβεια. *Sir. i.* 24.

8 *Conf. Jer. xxv.* 12. *Marc. i.* 15. *xi.* 13. [ὁ καιρος ὁ εμος ουπω πεπληρωται. *Constans est hic sublimis hujus phraseos sensus in N. T. Marc. i.* 15. *Luc. xxi.* 24. *Act. xii.* 23. 30. *Frequens est idem apud Hellenistas. Gen. xxv.* 24. *Lev. viii.* 13. *Num. vi.* 5. 1 *Par. xvii.* 11. *etc. Lampe.*] *Coll. Exod. xxiii.* 14-17. *xxxiv.* 23. *Deut. xvi.* 16.

10 [ουτε λαθρα, ουτε φανερως. *Ignat. Philad.* 6.]

11 εκεινος. *Conf. Matt. xxvii.* 63.

12 *Conf. Judith xi.* 8. *Deut. xiii.* 5. *Esa. liii.* 9. 12.

13 παρρησιᾳ. *Conf. Ps. cxxxvii.* 1. *alii. Conf. sup.* 1.

14 [ὁτε εις μνημην της τοτε ενδειας ἑορτην αγομεν εφ' ἡμερας οκτω. *Jos. Ant.* 11. *ap. Grot. ad Matt. xxvi.* 5.] και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. αναβησομαι εις οικον Κυριου. 4 *Reg. xx.* 8. *Conf. Luc. ii.* 46. μεσουσης δε ηδη της δεκατης ὡρας σχεδον. 3 *Mac. v.* 14. [και μεσουσης της νυκτος. *Nicod. Evang. p.* 644. *Thilo.*]

15 *Conf. Est. vi.* 1. *Sir. xlvii.* 17. τι σοφισθησεται ὁ κρατων αροτρου;—οὑτως πας τεκτων και αρχιτεκτων, ὁστις νυκτωρ ὡς ἡμερᾳ διαγει, κ. τ. λ. *xxxviii.* 24-27. τα ἱερα γραμματα. 2 *Tim. iii.* 15.

16 [διδαχη. *Ign. Ephes.* 9. *Magn.* 6. ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων, κ. τ. λ. 7. ὁς κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. 8.] *Coll. cap. v.* 19.

17 εγω τους εμε φιλουντας αγαπω, οἱ δε εμε ζητουντες ἑυρησουσι.

Prov. viii. 17. [ἡ μεν γαρ αληθεια γνησιως ζητουμενη ευρισκεται. *Clem. Rom. Fragm.* 6.] *Conf. Sophon. ii.* 3. *cap. xiv.* 10. *Apoc. xxii.* 17. εαν γαρ αυτα ποιησῃ, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. επεθυμησας σοφιαν διατηρησον εντολας, και Κυριος χορηγησει σοι αυτην. *i.* 25. *Coll. Num. xi.* 23. *Cap. v.* 30.

18 εγω Κυριος ο Θεος, τουτο μου εστι το ονομα, την δοξαν μου ἑτερῳ ου δωσω. *Esa. xlii.* 8. εγκωμιαζετω σε ὁ πελας, και μη το σον στομα, κ. τ. λ. *Prov. xxvii.* 2. *Conf.* 1 *Cor. xiii.* 6. *cap. viii.* 49. απατη αδικιας. 2 *Thess. ii.* 10. [ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. *Clem. Rom. i.* 38. *Opponi hìc videtur* αληθεια *et* αδικια, *quod nullam difficultatem habet, cum id etiam aliàs fiat. v. gr. Ps. li.* 2, 3. *et in stylo Hellenistico frequentissima sit* του צדקה *et* אמת *permutatio. Coll. Exod. xviii.* 21. *Jer. xlix.* 5. *Job. xvii.* 9. *Lampe.*]

19 *Coll. Rom. ii.* 13. *iii.* 10. *Jac. i.* 22. *iv.* 11. 3 *Reg. viii.* 46.

20 [αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. *Mart. Ign.* 2. ὁτι γοης εστι, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 524.]

21 θαυμαζετε. *Eccles. v.* 7. *cap. v.* 28. *Gal. i.* 6. 1 *Pet. ii.* 23.

22 [δια τουτο. ελλειψις· *supple, audite quod dicam. Coll. Ose. ii.* 14. *illud* και *est rationale. Grot.*] = και γαρ.

23 ει = επει. [*Conf. Epist. ad Diogn.* § 3. μη ουχ οὑτως εδιδαξαμεν, ὁτι εν σαββατῳ θεραπευει, και διαμονας εκβαλλει; *Nicod. Evang. p.* 558. ζηλον εχουσιν (οἱ Ιουδαιοι), ὁτι εν σαββατῳ θεραπευει. *p.* 534. παρα ανδρος περιτομην εχοντος. *Ign. Philad.* 6.] ανθρωπος (*puer*). *Coll. cap. xvi.* 21. περιτομῃ περιτμηθησεται ὁ οικογενης. *Gen. xvii.* 12. και ὑγιης εσῃ. *Esa. xxxviii.* 21.

24 [απεχομενοι—κρισεως αδικου. *Polyc. Phil.* 6. μη αποτομοι εν κρισει. *Ib.* οἱ ὑγιαινοντες τῃ κρισει. *Jos. c. Ap. i.* 24.] *Conf. Rom. ii.* 11. ου τῃ ὁρασει των οφθαλμων αυτου κρινει. *Esa. xi.* 3. *Sym.*

25 Ἱεροσολυμιται. 4 *Mac. iv.* 22. *xviii.* 5. [*Jos. Ant. xii.* 5. 3.]

26 τοτε στησεται εν παρρησιᾳ πολλῃ ὁ δικαιος, κ. τ. λ. *Sap. v.* 1. ιδε. *Sir. xxviii.* 24. [*Nicod. Evang. cap.* 9.]

27 [*Nicod. Evang. p.* 502. τουτον οιδαμεν υἱον Ιωσηφ, κ. τ. λ.]

28 *Conf. Cap. i.* 15. *vi.* 42. 62. *viii.* 14. 19. *xii.* 44. αληθινος. *Conf. Apoc. iii.* 7. *xix.* 11. *Rom. ix.* 27. ὁτι ουκ απ' εμαυτου. *Num. xvi.* 28. *Coll. sup. v.* 16. [*Ign. Magn.* 8. *Ephes.* 6.]

29 [εξεπεμφθη ὁ Χριστος ουν απο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.]

30 [εν τῳ κηπῳ, ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. ὡρα· καιρος επιτηδειος. *Suid.* ὡρισμενοις καιροις και ὡραις. *Clem. Rom. i.* 40.] *Eccles. iii.* 1. *Conf. cap. viii.* 20.

31 [πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. *Polyc. Phil.* 2.] πλειονα σημεια. *Coll. cap. iv.* 29. *xx.* 30. *xxi.* 25.

33 [Ιησουν Χριστον, τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. *Ign. Magn.* 7.]

34 ζητησουσι με κακοι, και ουχ εὑρησουσιν. *Prov. i.* 28. *Ps. xvii.* 41. *Esa. xli.* 12. *Ose. ii.* 7. *cap. viii.* 21. *xiii.* 33.

35 *Conf. Deut. xxviii.* 25. *Esa. lxvi.* 19. [*Hammond. ad loc. Vox* διασποραν *Judæis Græcè loquentibus, quos Hellenistas dici mos habet, significat ea loca in quibus Israelis posteri exsulabant. Coll. Deut. xxx.* 4. *Neh. i.* 9. *Ps. cxlvii.* 2. *Nobiles autem* διασποραι *erant duæ, prior Babyloniorum, altera Græcorum, etc. Grot. Salmasius de Ling. Hellenist. pp.* 216. *etc. notat, phrasin* διασπορας Ἑλληνων, ιδιωτικως *capiendam esse, non de ipsarum gentium dispersione, sed de Judæorum inter gentes. Deindè* διασποραν *ibi sumi, non pro ipsâ dispersione, sed pro locô dispersionis. Lampe.* και τις εστι προσηλυτος;—Ἑλληνων τεκνα εγεννηθησαν, και νυν γεγονασιν Ιουδαιοι. *Nicod. Evang. p.* 532. *Thilo.*]

37 [ηγγικε ἡ ἡμερα Κυριου ἡ μεγαλη. *Jacob. Protevang. cap.* 2. *Conf. Jos. Ant. iii. x.* 4. *xi.* 5. 5. *Bell. Jud. ii.* 19. 1. εαν τις διψᾳ— ει τις εχει προθυμιαν πολλην, ει τις εκκαιεται τῳ ποθῳ, τουτον εγω καλω. *Chrysost.*] *Conf. Neh. viii.* 18. 2 *Mac. x.* 6. οἱ διψωντες πορευεσθε, κ. τ. λ. *Ps. cvi.* 9. *Esa. lv.* 1. *CITAT.*

38 και εσται ὡς κηπος μεθυων, και ὡς πηγη ἡν μη εξελιπεν ὑδωρ. *Esa lviii.* 11. *xli.* 18. *xliii.* 19. ὁ ποταμος του Θεου επληρωθη ὑδατων, κ. τ. λ. *Ps. lxiv.* 9-13. [*Coll. omninò Heinsii Aristarch. Sac. p.* 406. *et Glass. Philolog. Sac. p.* 1077. *Dathe.* ὑδωρ ζων. *Ign. Rom.* 7. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Smyrn.* 6.] εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x.* 21. εκ της κοιλιας (*cordis.*) *Drusius. Conf. cap. iv.* 10. 14. *xiv.* 12.

39 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. *Conf. cap. i.* 33. *xii.* 23. *xvi.* 13. *Rom. v.* 5.

40 *Conf.* 1 *Mac. iv.* 46. *xiv.* 41. [και αλλοι δε τινες ανδρων τε και γυναικων εκραζον λεγοντες, Ὁυτος ὁ ανθρωπος προφητης εστι, και τα δαιμονια αυτῳ ὑποτασσεται. *Evang. Nicod. cap.* 7. *p.* 562. *Thilo.*]

42 ῥαβδος εκ της ῥιζης Ιεσσαι. *Esa. xi.* 1. [οὑτως γαρ που λεγει ἡ γραφη. *Clem. Rom. i.* 42. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος εκυοφορηθη ὑπο Μαριας, κατ' οικονομιαν Θεου, εκ σπερματος Δαβιδ, Πνευματος δε Ἁγιου. *Ign. Ephes.* 18. Ιησου Χριστου, του Ὑιου του Θεου, του γενομενου εν ὑστερῳ εκ σπερματος Δαβιδ και Αβρααμ. *Rom.* 7.] ὁπου ην (*vixit, habitavit*). *Conf. Marc. ix.* 5. *Matt. ii.* 5. *Ps. lxxxviii.* 36. *CITAT.*

43 [αγαπη σχισμα ουκ εχει. *Clem. Rom. i.* 49.] *Coll. Act. xiv.* 4.

44 *Conf. Sir. xxiii.* 21. *sup. v.* 30.

45 *Conf. sup. v.* 32. [*Nicod. Evang. p.* 506-518.]

46 *Conf. Jud. xix.* 30. ουδεποτε εφανη οὑτως εν τῳ Ισραηλ. *Matt. ix.* 33. *Luc. iv.* 22.

48 [λεγει προς αυτους ὁ Νικοδημος, Μη και ὁ ἡγεμων μαθητης αυτου εγενετο, και τον λογον ὑπερ αυτου ποιει; κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 5.]

49 *Conf. Gal. iii.* 10. οἱ γινωσκοντες τα μαρτυρια σου. *Ps. cxviii.* 79.

50 [Νικοδημος δε τις ανηρ Ιουδαιος εστη εμπροσθεν Πιλατου και λεγει, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 5.] *Cap. iii.* 2. *xix.* 39.

51 προ κρισεως εξεταζε σεαυτον. *Sir. xviii.* 20. ανθρωπος συνετος εμπιστευσει νομῳ, και ὁ νομος αυτῳ πιστος ὡς ερωτημα δικαιων. *xxxvi.* 3. [ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν, και ακουσον. *Mart. Polyc.* 10.]

52 [λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι τῳ Νικοδημῳ, Συ μαθητης αυτου εγενου, και τον λογον ὑπερ αυτου ποιεις. *Nicod. Evang. p.* 554.] *Conf.* 1 *Pet. i.* 11. [εγειρεν· ανεδειξεν, ανεστησεν. *Hesych.*] και ηγειρε Κυριος σωτηρα τῳ Ισραηλ. *Jud. iii.* 9. 15.

53 ἑκαστος εις τον οικον αυτου——αναστρεφετω. 3 *Reg. xxii.* 17.

ΚΕΦ. η. 8.

2 ΚΑΙ παρεγενηθητε εις Ἱεριχω. *Jos. xxiv.* 11. *Coll.* 2 *Par. xvii.* 9. *Matt. xxvi.* 55. *Luc. xix.* 47. *xxi.* 38.

3 [Γραμματεις. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 3. *Jos. Ant. xvii.* 6. 2. *Bell. i.* 33. 2.] και αυτη μη η συνειλημμενη. *Num. v.* 13.

4 [μοιχειας δε τας μεν αυτοφωρους, η εναργεσιν ελεγχοις πιστουμενας ενθενδε ὑπαιτιους απεφηνεν ὁ νομος. *Philo de Spec. Leg. p.* 785. *Par.* εν αυτῃ τῃ φωρᾳ, επαυτοφωρῳ, επαυτοφωρος εληφθη, κατεφωραθη. *Polluc. Onom. viii. cap.* 7. *p.* 392. *Vox est Græca forensis. Grot.*]

5 *Conf. Deut. xiii.* 10. *xvii.* 7. [*Sumenda hæc verba quasi dictum esset, Moses tales præcepit morte puniri, quam mortem postremus usus fecit lapidationem. Grot.*]

6 κατηγορειν. *Conf.* 2 *Mac. iv.* 47. *x.* 13. 21.

7 [ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. ουδεις καθαρος απο ῥυπου, εαν και μιας ἡμερας ἡ ζωη αυτου. *Job. xiv.* 4, 5. *apud Clem. Rom. i.* 17. αναμαρτητος ὑπερ ασεβων αποθανειται. *Test. XII Patr. p.* 370.]

9 [ὑπο του συνειδοτος ελεγχομενος. *Philo de Joseph. p.* 49. *Mangey.*] *Conf. Marc. xiv.* 19. [*Erant enim eô tempore corruptissimi mores etiam eruditorum: ita ut et adulteria essent frequentia. Coll. Rom. ii. et Joseph. circa hæc tempora. Grot.*]

10 και ουκ εστιν ετι πλην αυτου. *Deut. iv.* 35. και κατεκριναν αυτην αποθανειν. *Susan.* 41. 48. κατηγορος. *Prov. xviii.* 17. 2 *Mac. iv.* 5. *Coll. Num. v.* 12-31.

11 ἁμαρτανε. *Coll. Luc. vii.* 37. [*Ign. Philad.* 8.]

12 επιστρεφου Ιακωβ, και επιλαβου αυτης (της ζωης), διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. εαν γαρ αυτα ποιησῃ, προς παντα ισχυσει, ὁτι φως Κυριου το ιχνος αυτου. *Sir. l.* 29. *Eccles. ii.* 14. [εμε δ' ουκ αν ακολουθον οἱς συ προσταττεις τυραννικως λαβοις. *Jos. Ant. iv.* 6. 11. ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε *Ign. Philad.* 2. τεκνα ουν φωτος. *Ibid.* εκκλησιᾳ ηγαπημενῃ και πεφωτισμενῃ. *Rom. Inscr.* εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 2. ἡ του μελανος ὁδος εστι σκολια, κ.τ.λ. *Barnab. Epist.* § 11. *p.* 251. *Vossii.*] *Conf. cap. ix.* 5. *xii.* 46.

13, 14 *Conf. Cap. v.* 31. *vi.* 42. *vii.* 28. *xvi.* 28. [οιδεν γαρ (το Πνευμα) ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει. *Ign. Philad.* 7.]

15 [ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Ign. Rom.* 8. μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Magn.* 6.]

16 και—δε (*verùm*). *Conf. cap. vi.* 51. κρισις. *vii.* 24. προ κρισεως εξεταζε σεαυτον. *Sir. xviii.* 20. [αληθης· δικαια. *Hesych.* ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3.]

19 συ γαρ ει Θεος, και ουκ ῃδειμεν, κ. τ. λ. *Esa. xlv.* 15. *Coll. cap. v.* 18, 19. *vii.* 28. 1 *Joan. ii.* 23. [εγνωμεν δι' αυτου (Χριστου) τον Πατερα της αληθειας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 3.]

20 *Conf. cap. ii.* 4. *Marc. xii.* 41. κἀγω διαγραψω εις το γαζοφυλακιον του βασιλεως αργυριου ταλαντα μυρια. *Est. iii.* 9. [γαζοφυλακιον· θησαυροφυλακιον. *Hesych.* μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων. *Polyc. Phil.* 2.] επιασεν. *Coll. cap. vii.* 30.

21 [οιδεν γαρ—που υπαγει. *Ign. Philad.* 7. καιγε αυτη απεθανεν εν πονηριᾳ υἱων αυτης. *Test. XII Patr. p.* 701.]

22 [ὁσοις δε καθ' ἑαυτων εμανησαν αἱ χειρες, τουτων μεν ᾁδης δεχεται τας ψυχας σκοτιωτερος. *Jos. Bell. Jud. iii.* 7. 5.]

23 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων, δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Ign. Magn.* 5.] *Conf.* 1 *Cor. xv.* 48. *Phil. iii.* 14. *Cap. iii.* 31. κοσμος. *Sap. xiv.* 14.

24 *Conf. Apoc. i.* 8. 11. *et sæp. Cap. iv.* 26. *ix.* 41. *xiii.* 19. Εγω Ειμι αυτος. *Esa. xliii.* 25. *Ald. Comp. xlvii.* 10. *Conf. Act. xviii.* 10. εαν γαρ μη πιστευσητε ὁτι Εγω Ειμι, κ. τ. λ. *Conf.* ἱνα γνωτε και πιστευσητε—ὁτι Εγω Ειμι. *Esa. xliii.* 10. [οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7.]

CITAT.

25 [*Glass. Philolog. Sac. p.* 401. *Dathe*, την αρχην (*prorsùs, omninò*. κατα *subaud.*). *Jos. Ant. i.* 3. 8. *xv.* 7. 5.]

26 ταυτα δε λεγω ὑμιν κ.τ.λ. *Prov. xxiv.* 23. *Conf. cap. iii.* 32. *v.* 19. 30. [τας αληθεις ῥησεις Πνευματος του Ἁγιου. *Clem. i.* 45.]

27. ελεγεν (*innuit*). *Conf. cap. vi.* 71. 2 *Tim. ii.* 2. 7.

28 εγω ειμι (ὁ Χριστος). *Conf. Matt. xxiv.* 5. *Marc. xiii.* 6. *xiv.* 62. *Luc. xxi.* 8. *Cap. xii.* 32. εγω Κυριος. *Exod. vi.* 2, 3. καθως. *Luc. xvii.* 26. [μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.] διατουτο γνωσεται ὁ λαος μου το ονομα μου εν τη ἡμερᾳ εκεινῃ, ὁτι Εγω Ειμι, κ. τ. λ. *Esa. lii.* 6. [כי־אני־הוא]

29 [ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Ign. Magn.* 7. ὡς βασιλευς πεμπων, υἱον βασιλεα επεμψεν· ὡς Θεον επεμψεν, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 7. οἱ το αρεστον τῃ φυσει δρωντες και το καλον, υἱοι εισι του Θεου. *Philo. tom.* 2. *p.* 260. *Mangey.*] *Conf. cap. iii.* 2. *xvi.* 32. *xvii.* 4.

30 [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2. νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα. *Clem. ii.* 2.]

31 [τοτε εσομαι μαθητης αληθως του Χριστου. *Ign. Rom.* 4.] *Conf. Deut. xxvii.* 26. *Act. xiii.* 43. *xiv.* 22.

32 ὁδηγησον με επι την αληθειαν σου. *Ps. xxiv.* 5. ὑπερ δε παντα νικᾳ ἡ αληθεια. 1 *Esd. iii.* 12. *iv.* 35-38. πασαι αἱ ὁδοι σου αληθεια. *Ps. cxviii.* 151. και επορευομην εν πλατυσμῳ, ὁτι τας εντολας σου εξεζητησα. 45. [ἡ μεν γαρ αληθεια γνησιως ζητουμενη εὑρισκεται. *Clem. Rom. Fragm.* 6.] *Conf. Jacob. ii.* 12. *Cant. vi.* 12. και ελευθερωσεν ἑν προσκυνησει, κ. τ. λ. *Sir. l.* 21. *Ald.*

33 [επειθον της ελευθεριας αντιποιεισθαι,—Θεον δε μονον ἡγεισθαι δεσποτην. *Jos. Bell. vii.* 10. 1.] *Coll.* 1 *Mac. x.* 31-38. 2 *Pet. ii.* 19. *Jer. vii.* 4. ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ. 4 *Mac. xvi.* 20. ὁτι εισιν αδελφοι, και ὁτι εισιν εκ γενους Αβρααμ. 1 *Mac. xii.* 21. *Coll.* 1 *Cor. vii.* 22.

34 [τῳ γαρ οντι μονος ελευθερος, ὁ μονῳ Θεῳ χρωμενος ἡγεμονι. *Philo. p.* 672. *Edit. Col.* μη ερατωσαν απο του κοινου ελευθερουσθαι, ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4.] *Conf. Sap. xvii.* 16.

36 [εκεινοι ελευθεροι, εγω δε μεχρι νυν δουλος. Αλλ' εαν παθω, απελευθερος Ιησου, και αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Ign. Rom.* 4. ἱνα κριττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν. *Polyc.* 4.] *Conf. Ps. lxi.* 1. *cxviii.* 45. *cxli.* 7. *Gal. iv.* 7. Ω βασιλεως λογισμοι βασιλικωτεροι και ελευθερων ελευθερωτεροι. 4 *Mac. xiv.* 2.

37 [ὁ χωρων, χωρειτω. *Ign. Smyrn.* 6. και αὑτη ἡ ακοη ου μονον εις ἡμας εχωρησεν. κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47. ὁ λογον Ιησου κεκτημενος. *Ign. Ephes.* 15.] *Conf. Esa. i.* 4. *Matt. xv.* 17. 1 *Joan. i.* 10.

38 οἱ υἱοι του πονηρου. *Matt. xiii.* 38. [εισι παρα τῳ Κυριῳ. *Polyc.*

Phil. 9.] πολλα ἑωρακα εν τῃ αποπλανησει μου. *Sir. xxxi.* 11.

39 υἱοι προφητων εσμεν, Νωε, Ἁβρααμ, κ. τ. λ. *Tob. iv.* 12. εμβλεψατε εις Ἁβρααμ τον πατερα ὑμων, κ. τ. λ. *Esa. li.* 2. οἱτινες ει και επι Σκυθων ελεγον, απελυθησαν αν ακαταγνωστοι. 2 *Mac. iv.* 47. 3 *Mac. v.* 31. 4 *Mac. vi.* 32. *Ps. liv.* 12. *cxxiii.* 3. [*Conf. Valck. Schol. tom. ii. p.* 561.] *Matt. xxiv.* 43. ην γαρ ἡ παιδοποιῒα σου απο Αβρααμ του πατρος. 4 *Mac. xvii.* 6.

41 παρα Κυριου εγενετο αὑτη. *Ps. cxvii.* 23. [εκ πορνειας γεγεννησαι. *Evang. Nicod. cap.* 2. *pp.* 526. 528. 530. 532. 534. *Thilo.* οἱ πολλους επιγραφομενοι των οντων ὡσανει πατερας, και το πολυθεον εισηγουμενοι στιφος—των εκ πορνης αποκυηθεντων ουδεν, ὡς γ' οιμαι, διαφεροντες. *Philo de Confus. Ling.* § 28.] ουχι πατηρ εἱς παντων ὑμων; ουχι Θεος εἱς εκτισεν ὑμας; *Mal. ii.* 10. *Conf.* 1 *Par. v.* 25.

42 ιδου ἡκω. *Ps. xxxix.* 7. *Conf. Heb. x.* 9. *Cap. vii.* 28.

43 *Conf.* 2 *Tim. iv.* 3. *Cap. x.* 3-5. λαλια. *iv.* 42.

44 σπερμα γαρ ην κατηραμενον απ' αρχης. *Sap. xii.* 11. ουκ εστιν εν αυτοις αληθεια και κρισις, κ. τ. λ. 1 *Mac. vii.* 18. [ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. τον πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3. ὁ ανθρωποκτονος οφις. *Constit. Apost. viii.* 5. ψευστης εστιν, ὡς και πατηρ αυτου ὁ διαβολος. *Ign. Voss. p.* 181.] *Conf. Matt. xiii.* 39. *xxiii.* 31. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 6. 1.]

45 εγω δε, ὡς αρνιον ακακον αγομενον του θυεσθαι. *Jer. xi.* 19.

46 [ὁ Λογος γαρ σαρξ εγενετο, και επολιτευσατο ανευ ἁμαρτιας. Τις γαρ, φησιν, εξ ὑμων κ.τ.λ. *Ignat. Voss. p.* 164.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 5.

47 [ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου. Εξεπεμφθη ὁ Χριστος ουν απο του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf.* 1 *Joan. v.* 18, 19. 3 *Joan.* 11. 1 *Cor. xv.* 47. *Matt. x.* 14. *Cap. iii.* 34. εν τῳ οικῳ (μου. *Alex. Comp. Basil.*) Ων. בית־אל *Ose. xii.* 4.

48 *Conf. Matt. iv.* 24. *vii.* 22. *xi.* 18. *Cap. x.* 20. το Σαμαρειτικον, ἡ ακροβυστος. *Lev. xxvi.* 41. *Schol. ap. Bos.* [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 4. § 6. *Nicod. Evang. cap.* 1. *p.* 504. *cap.* 2. *p.* 524.]

49 *Conf. Act. xxvi.* 25. *Cap. vii.* 17, 18.

51 [θανατον ου μη θεωρησῃ. *Est Phrasis hoc sensu prorsùs incognita Græcis.—Phrasis nostra ιδειν θανατον, significans mori, prorsùs est Hebraïca. Valck. Schol. ad Luc. ii.* 26.] *Conf. Apoc. xx.* 14. θανατον θεωρειν. *Coll. Luc. ii.* 26. [ἡνικα γουν τελευτᾳν εμελλεν, ουκ εκλειπων προστιθεται, ὡσπερ οἱ προτεροι, μητε προσθεσιν μητε αφαιρεσιν κεχωρηκως, αλλα δια ῥηματος του αιτιου μετανισταται, δι' οὑ και ὁ συμπας κοσμος εδημιουργειτο, κ. τ. λ. *Philo de Cain. et Abel.* § 3. *p.* 165. *Mangey.*] μη ζηλουτε θανατον εν πλανῃ ζωης ὑμων, κ. τ. λ. *Sap. i.* 12. ου μη εις τον

αιωνα = *ουδεποτε*. *Conf. cap. iv.* 14. *xiii.* 8. *Prov. x.* 30. *Ps. liv.* 22. [*Vorst. de Heb. cap.* 40.] *Conf. cap. vi.* 50. [*τηρησατω τα του* Χριστου *παραγγελματα*. *Clem. Rom. i.* 49.] *Conf. Ps. xv.* 10. *Tob. iv.* 4. *Luc. ii.* 26. *Esa. xxii.* 14. *Ezech. xviii.* 31, 32. *καὶ ου μη ὑπαρξῃ ἁμαρτωλος*. *Ps. xxxvi.* 10. *Conf.* 2 *Mac. vii.* 36.

52 [*αυτος ων θυρα του* Πατρος, *δι' ἡς εισερχονται* Αβ.—*και οἱ* Προφηται, *κ. τ. λ.* *Ign. Philad.* 9. *και συ λεγεις*. *Conf.* 3 *Reg. iii.* 23.

53 Αβρααμ. *Conf. Bar. ii.* 34. 1 *Mac. ii.* 52. *Tob. iv.* 12. [*εμαρτυρηθη μεγαλως* Αβρααμ, *κ. τ. λ.* *Clem. Rom. i.* 17. *τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων* Αβρααμ; *κ. τ. λ.* 31.]

54 [Χριστος, *εν* Πατρι *ων*, *μαλλον φαινεται*, *κ. τ. λ.* *Ign. Rom.* 3.] *Conf. Num. xx.* 19. 1 *Cor. viii.* 4. *Cap. xiii.* 31, 32.

55 *Conf.* 1 *Joan. iii.* 1. *και ανεστη γενεα ἑτερα μετ' αυτους, οἱ ουκ εγνωσαν τον* Κυριον, *κ. τ. λ.* *Jud. ii.* 10.

56 [*τοτε αγαλλιασεται* Αβρααμ, *και* Ισαακ, *και* Ιακωβ, *κ. τ. λ.* *Test. XII Patr. p.* 587. *ταυτα ακουσαντες οἱ* Πατριαρχαι *και οἱ* Προφηται *εχαιροντο μεγαλως*. *Evang. Nicod. cap.* 19. Αβρααμ. *Conf. Clem. Rom. i.* 10. 17. *Laudat Ignat. p.* 148. *Voss.*] *Conf. Gen. xxiv.* 7. *Luc. xvii.* 22. *οψομαι την δικαιοσυνην αυτου*. *Mich. vii.* 9.

57 [*αυτης μεν ενενηκοντα ετη εχουσης*. *Jos. Ant. i.* 11. 2. *ανηρ δε αχρις ἑνος δεοντος πεντηκοντα*. *Philo de Mund. Opific. p.* 24. *Par.*]

58 Εγω Ειμι, Εγω Ειμι Κυριος. *Esa. xlv.* 19. *xliii.* 25. [*Laudat Ignat. pp.* 77. 148. *Voss.*] *Conf. Jer. i.* 5, 6. *Cap. iii.* 13. *vi.* 46. [*Carpzov. ad Heb. i.* 3. *ὁς προ αιωνων παρα* Πατρι *ην*, *και εν τελει εφανη*. *Ign. Magn.* 6.] *πριν η κτισθηναι τα παντα εγνωσται αυτῳ, οὑτως και μετα το συντελεσθηναι*. *Sir. xxiii.* 20. [Ὁρα, *ουκ ειπε πριν* Ἀβρααμ *γενεσθαι, ημην, αλλ', ειμι· αὑτη γαρ ἡ λεξις το ειμι επι* Θεον *κυριωτερα, ἁτε. του διηνεκως ειναι και αει σημαντικη, ὡσπερ ουν και ὁ* Πατηρ *αυτου εν τῃ* Παλαιᾳ *ταυτῃ κεχρηται*, Εγω *ειμι ὁ* Ων, *κ. τ. λ.* *Theophylact. ap. Lampe.*]

59 *εβοησε δε* Μωϋσης *προς* Κυριον, *λεγων*, Τι *ποιησω τῳ λαῳ τουτῳ; ετι μικρον, και καταλιθοβολησουσι με*. *Exod. xvii.* 4. *Conf.* 2 *Reg. xvi.* 6. 13. [*Conf. Jos. Ant. xvii.* 9. 3.] *εκρυβη*. *Conf. Gen. iii.* 8. 10. *Cap. x.* 39. [*Woll. de Verb. Med. N. T.* § 30.]

ΚΕΦ. *θ*. 9.

1 ΠΑΡΑΓΩΝ. *Conf. Ps. cxxviii.* 8. 1 *Reg. xvi.* 9. *Matt. ix.* 9. [*εγω τυφλος εγεννηθην—και παραγοντος του* Ιησου, *κ. τ. λ.* *Evang. Nicod. cap.* 6.]

2 *προ τελευτης μη μακαριζε μηδενα, και εν τεκνοις αυτων γνωσθησεται ανηρ*. *Sir. xi.* 28. *Conf.* 1 *Esd. viii.* 77.

3 *δακτυλος Θεου εστι τουτο. Exod. viii. 19. Conf. Luc. xiii. 1-5.* [*Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. Ign. Rom. 8.*]

4 *δοτε τῳ* Κυριῳ *Θεῳ ὑμων δοξαν προ του συσκοτασαι, κ. τ. λ. Jer. xiii. 16. και μνησθησεται τας ἡμερας του σκοτους, κ. τ. λ. Eccles. xi. 8. εν φοβῳ* Κυριου *ισθι ὁλην την ἡμεραν. Prov. xxiii. 17.* [*κατα παντα ευηρεστησεν* (Ιησους) *τῳ πεμψαντι αυτον. Ign. Magn. 8. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. Clem. Rom. i. 33. ὡς ουν εσμεν επι γης, μετανοησωμεν—ἑως εχομεν καιρον μετανοιας.* Μετα *γαρ το εξελθειν ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι η μετανοειν ετι. ii. 8.*] *εν τῳ φωτι σου οψομεθα φως. Ps. xxxv. 9.*

5 *Conf. Ps. xcvi. 11. cxi. 4.* [*το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. Clem. Rom. ii. 1. το θαυμαστον αυτου φως. i. 36. Ign. Ephes. 19.*]

6 [*χαμαι· επι της γης. Suid.*] *και πεσων χαμαι. Job. i. 20. η συ λαβων απο γης πηλον, επλασας ζωον; xxxviii. 14. Ald.*

7 *και γαρ ουτε βοτανη ουτε μαλαγμα εθεραπευσεν αυτους, αλλα ὁ σος* Κυριε *λογος ὁ παντα ιωμενος. Sap. xvi. 12. ταδε λεγει* Κυριος, Ιαμαι *τα ὑδατα, κ. τ. λ. 4 Reg. ii. 21, 22.* Σηλωμ. *Jud. xviii. 31. Conf. cap. v. 2. xi. 37. Esa. vii. 3. 2 Par. xxiii. 3. Apoc. iii. 18. 1 Reg. xiv. 27. 29.* [Σιλωαμ· *απεσταλμενος. Hesych.*]

8 *τινες γειτονες τε και φιλοι. 3 Mac. iii. 10.*

11 Σιλωαμ. *Esa. viii. 6.* [*Coll. Jos. Bell. Jud. ii. 6. 2. vi. 7. 2.*] *Conf. Marc. viii. 24.* [*εκ του γενους των* Ιουδαιων *τις* Ιησους *λεγομενος, κ. τ. λ. Nicod. Evang. cap. 20. De vertendo ανεβλεψα non opus est tricari. Nam in ling. Heb. Syr. et Arab. verba, quæ esse significant, etiam denotant incipere esse, et ανα sigillatim aliquando usurpatur, non solùm de rebus quæ denùo, sed etiam quæ de novo existunt. Coll. Marc. xvi. 4. Luc. xix. 5. Lampe.*] *Coll. Apoc. iii. 18.*

12 *Conf. cap. v. 13.*

13 [Ποτε· *λεγεται προς νυν κατ' αμφω, και κατα το παρεληλυθος, και κατα το μελλον. Suid.*]

14 *Conf. cap. v. 9. 16.* [*ερωτησον αυτον, ποιᾳ ἡμερᾳ εθεραπευθη— λεγει,* Εν *σαββατῳ, κ. τ. λ. Nicod. Evang. cap. 6.*]

16 [*παν σχισμα βδελυκτον ὑμιν. Clem. Rom. i. 2. 46. αγαπη σχισμα ουκ εχει. 49. 54.*] *Conf. 1 Mac. vi. 45. Cap. i. 6. x. 21. ανηρ ἁμαρτωλος. Sir. xv. 7. 12. xxvii. 30. Prov. xxiv. 19. Ps. lvii. 3.* [*ου μονον δε τουτο, αλλα και τα σαββατα βεβηλοι. Nicod. Evang. cap. 1.*] *Coll. Deut. v. 12. Esa. lvi. 6. Exod. xxxi. 14.*

17 [*ὁτι (scilicet). Conf. Hammond in Matt. vii. 23.*] *Draco. 5. Sir. xv. 12. xvi. 14 προφητης. Conf. Luc. vii. 16. xxiv. 19. Jer. xliv. 19.* [*οὑτος ὁ ανθρωπος προφητης εστι. Nicod. Evang. p. 562.*]

18 *ἑως ὁτου. 1 Mac. xiv. 10. φωνησον. Tob. v. 8. Coll. Ps. lxxvii. 32.*

γονεις. 3 *Mac. v.* 31. *Prov. xxix.* 15. [εγω τυφλος εγεννηθην—και ηλεησε με, και επεθηκε τας χειρας επι τους οφθαλμους μου, και ανεβλεψα παραχρημα, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 558.]

22 [μετα παρρησιας ακουε, Χριστιανος ειμι. *Mart. Polyc.* 10. ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. 12.] αποσυναγωγος. *Conf. cap. xvi.* 2. *Luc. vi.* 22. [*Coll. Lampe ad loc.*]

24 *Conf. Jer. xiii.* 16. 1 *Esd. ix.* 8. ἁμαρτωλος. *Coll. Gen. xiii.* 13. δοτε δοξαν τῳ Θεῳ. *Ps. lxvii.* 34.

25 ει (*quod*). *Coll.* 2 *Reg. xix.* 22. 3 *Reg. i.* 52. [*Whitby.*]

27 [ὁ του Αποστολου Ιωαννου μαθητης. *Mart. Ign.* 1. Ειρηναιου, μαθητου του Πολυκαρπου. *Mart. Polyc.* 22. τοτε εσομαι μαθητης αληθως του Χριστου. *Ign. Rom.* 4.]

28 [ομοσον, και απολυσω σε, λοιδορησον τον Χριστον. *Polyc. Mart.* 9. επι γαρ Μωϋσεως και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant. vi.* 5. 4. συ μαθητης αυτου εγενου, και τον λογον ὑπερ αυτου ποιεις. κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 5.]

29 *Conf. Matt. xxi.* 25. την γενεαν αυτου τις διηγησεται; *Conf. Esa. liii.* 7, 8. *vii.* 14. *Act. viii.* 33. [οιδαμεν, ὁτι εμνηστευσατο Ιωσηφ την Μαριαν, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 528.]

30 εν τουτῳ. *plenius* εν τῳ μερει τουτῳ. 2 *Cor. ix.* 3.

31 μακραν απεχει ὁ Θεος απο ασεβων, ευχαις δε δικαιων επακουει. *Prov. xv.* 29. ἁμαρτωλων. *Coll. xxiv.* 19. ουχ ὡραιος αινος εν στοματι ἁμαρτωλου. *Sir. xv.* 9. *Conf. Ps. lvii.* 3. *lxx.* 6. *Esa. xlviii.* 8. *Jac. iv.* 3. *Job. xxxi.* 18. *Cap. iii.* 2. *Sir. xxi.* 5. *xxxii.* 16. *Ps. ix.* 17. *Prov. xxviii.* 9.

32 *Conf. Luc. i.* 70. ανθρωπον τυφλον εις ὁρασιν ου μη περιστησωσιν. *Epist. Jer.* 37. ανοιξαι οφθαλμους τυφλων. *Esa. xlii.* 7.

33 παρα Θεου. *Conf. cap. i.* 6. *Coll. cap. xv.* 5.

34 *Conf. cap. vi.* 37. [και εξω βαλλεται του σταδιου. *Clem. ii.* 7.]

35 [ἱνα, πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου, το αποθανειν εκφυγητε. *Ign. Trall.* 2. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. cap. xvi.* 2.

36 κυριε. *Ruth. ii.* 13. *Gen. xxiv.* 18.

37 ἑωρακας. *Conf.* 1 *Joan. iii.* 6. και—και. *Coll. Luc. xxiii.* 33.

38 [Τουτον, Ὑιον οντα του Θεου προσκυνουμεν. *Mart. Polyc.* 17.]

39 κριμα. *Conf.* 1 *Pet. iv.* 17. = κρισις. *Coll. Exod. xxii.* 9. [ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, εαν μη αξιως αυτου πολιτευομενοι κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. *Ign. Ephes.* 11.] και αξω τυφλους εν ὁδῳ ᾑ ουκ εγνωσαν—ποιησω αυτοις το σκοτος εις φως, κ. τ. λ. *Esa. xlii.* 16. *lvi.* 10.

40 *Conf. Luc. xviii.* 9. *Apoc. iii.* 17.

41 ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται. *Sap. vi.* 6. [ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41.]

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΑΒΡΑΜΟΣ θεασαμενος τους αγγελους, εκαθεζετο δε προς τῃ δρυϊ τῃ Μαμβρῃ παρα τῃ θυρᾳ της αυτου αυλης. *Jos. Ant. i.* 11. 2. αυλην· κοιτην, επαυλισμον. *Hesych.*]

2 αυτος ποιμανει ἡμας εις τους αιωνας. *Ps. xlvii.* 14. *lxxvii.* 70-72. [πολλων ουν πυλων ανεῳγυιων, ἡ εν δικαιοσυνῃ ἁυτη εστιν ἡ εν Χριστῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.]

3 εκαλεσα σε το ονομα σου, εμος ει συ. *Esa. xliii.* 1, 2. *xl.* 26. *xlv.* 3. [ὁ Θεος, ὁν κηρυσσεις, δια της αυτου σφραγιδος επιγνωσει τα ιδια προβατα. *Act. Thom.* § 26. ἑκαστης φυλης κατ' ονομα. *Clem. Rom. i.* 43.] ιδου επι των χειρων μου εζωγραφηκα σου τα τειχη, και ενωπιον μου ει διαπαντος. *Esa. xlix.* 16.

4 [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2.] *Conf. Ps. lxxvi.* 20. *lxxix.* 1. *Jac. ii.* 25. *Matt. x.* 38.

5 και εφυγεν—απ' αυτου. *Exod. iv.* 3. του ακουσαι της φωνης των λογων αυτου. *Ps. cii.* 20.

6 παροιμια. *Ezech. xii.* 22. *Sym.*

7 [και απηρεν ὡς προβατα τον λαον αυτου, ηγαγεν αυτους ὡσει ποιμνιον εν ερημῳ. *Ps. lxxvii.* 52. αὑτη ἡ πυλη του Κυριου, δικαιοι εισελευσονται εν αυτῃ. *cxvii.* 20. μακαριος ανηρ—αγρυπνων επ' εμαις θυραις καθ' ἡμεραν κ. τ. λ. *Prov. viii.* 32-34. *Conf. cap. xiv.* 6. *xvi.* 1.

8 Ιδετε, οἱ εκτετυφλωνται παντες, κ. τ. λ. *Esa. lvi.* 10, 11. *Sir. xiv.* 25. ουκ απεστειλα αυτους. *Jer. xiv.* 14.

9 ουκ οιδα την εξοδον μου και την εισοδον μου. 3 *Reg. iii.* 7. *Conf. Ps. xxiv.* 13. *Esa. xl.* 31. *lxv.* 10. *Sap. xix.* 9. *Prov. i.* 33. *Apoc. vii.* 17. [*Conf. Ignat. Philad. ap. Voss. p.* 186.] επιστραφητε επ' εμε, και σωθησεσθε. *Esa. xlv.* 22.

10 ὁτι παρα σοι πηγη ζωης. *Ps. xxxv.* 9. ἱνατι εσοφισαμην εγω το περισσον; *Cobel. ii.* 15. (*quare sapui magis quam alii?*). *Schleus. Vet. Test. Lex. tom. ii. p.* 744.] θυειν. *Conf. Matt. xxii.* 4. ὡς κλεπται εν νυκτι. *Jer. xxix.* 9. *Conf. Ose. vii.* 1. *Act. xx.* 29.

11 [τον Κυριον Ιησουν Χριστον, οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i.* 21.] *Conf. Esa. xliii.* 3. 1 *Pet. ii.* 25. *Heb. xiii.* 20. ὁ ποιμαινων τον Ισραηλ προσχες, κ. τ. λ. *Ps. lxxix.* 1-3.

12 [σκορπιζει. *Coll. Valck. Schol. in Act. v.* 37. λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9.] μισθωτος. *Exod. xii.* 45. *xxii.* 15. επαισεν αυτους λεων εκ

του δρυμου, και λυκος ἑως των οικιων ωλοθρευσεν αυτους, κ. τ. λ. Jer. v. 6. Job. vii. 1, 2. *Tit. i.* 11. 1 *Pet. v.* 2.

13 *τι κοινωνησει λυκος αμνῳ; οὑτως ἁμαρτωλος προς ευσεβη. Sir. xiii.* 17. *και οἱ ποιμενες αυτων ουκ επασχον ουδεν επ' αυτοις. Zach. xi.* 5. [*περι αγαπης ου μελει αυτοις, ου περι χηρας, κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 6.] *Coll. Jer. xxxii.* 34-38.

14 *γινωσω—γινωσκομαι, Paronomas. τοτε δε επιγνωσομαι καθως και επεγνωσθην.* 1 *Cor. xiii.* 12. [*μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. Ign. Magn.* 10.] *και δωσω ὑμιν ποιμενας κατην την καρδιαν μου, και ποιμανουσιν ὑμας ποιμαινοντες μετ' επιστημης. Jer. iii.* 15. *Sir. xxviii.* 7. *γνωστως επιγνωσῃ ψυχας ποιμνιου σου. Prov. xxvii.* 23. *Ezech. xxxiv.* 23. *xxxvii.* 24. [*τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον—ποιμενα της κατα την οικουμενην καθολικης εκκλησιας. Polyc. Mart.* 19.] *ὡς ποιμην ποιμανει το ποιμνιον αυτου, κ. τ. λ. Esa. xl.* 11. [*ποιμενα και βασιλεα της συναγωγης του Κυριου. Philo de Jacob. Conf. omninò Carpzov. ad Heb. xiii.* 20.] *Conf.* 1 *Joan. ii.* 3. *ἡμεις γαρ λαος σου, και προβατα νομης σου. Ps. lxxviii.* 13.

15 [*εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης· δια την αγαπην, ἡν εχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* § 49. *εγνωμεν δι' αυτου τον Πατερα της αληθειας. ii.* 3. *τιθεναι την ψυχην. Latinism. ponere vitam. Cic. Epist. Fam. ix.* 24. *fin.*] *Conf. Rom. v.* 6. *Ephes. v.* 25.

16 [*ῳκειωνται δε αγωγῃ νομιμῳ· μοιρα της ἱερας αγελης αξιωσασαι γενεσθαι, ἡς ὁ θειος αφηγειται Λογος, ὡς δηλοι το ονομα, ποιμασια γαρ εστι Θεου. Phil. de Nom. Mut.* § 19. *p.* 1062. *Par.*] *Conf.* 1 *Mac. i.* 41. 1 *Pet. v.* 2, 3. *Ezech. xxxvii.* 24. *εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται Κυριος εἱς, και το ονομα αυτου ἑν. Zach. xiv.* 9. *και καταστησω αυτους εις την νομην αυτων, και αυξηθησονται, κ. τ. λ. Jer. xxiii.* 3.

17 *Conf.* 2 *Mac. vii.* 9. *και Κυριος βουλεται καθαρισαι αυτον της πληγης· εαν δωτε περι ἁμαρτιας, ἡ ψυχη ὑμων οψεται σπερμα μακροβιον. και θελημα Κυριου εν χειρι αυτου ευοδωθησεται. Esa. liii.* 10. *Sym. Coll. Dan. ix.* 26.

18 *γνῳς την εξουσιαν την ουρανιον. Dan. iv.* 23. *ὁτι αιρεται απο της γης ἡ ζωη αυτου. Esa. liii.* 8. [*ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν· και αληθως επαθεν, ὡς και αληθως ανεστησεν ἑαυτον. Ign. Smyrn.* 2. *τουτου δε εχει εξουσιαν Ιησους Χριστος, το αληθινον ἡμων ζῃν.* 4.] *εντολη.* 4 *Reg. xviii.* 36. 2 *Par. viii.* 15. *Cap. xiv.* 31. *xvii.* 2. *Coll. Deut. xviii.* 15-18.

19 [*παν σχισμα βδελυκτον ὑμιν. Clem. Rom. i.* 2. 46. 49.] *Coll. Ps. liv.* 9. *Cap. vii.* 43.

20 [*Conf. Act. Thom.* § 20. *γωης εστι, και εν Βεελζεβουλ, αρχοντι των δαιμονιων, τα παντα αυτῳ ὑποτασσεται. Nicod. Evang. p.* 524.]

21 [*αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. Mart. Ign.* 2. *και αλλοι δε τινες ανδρων τε και γυναικων εκραζον λεγοντες, Ὁυτος ὁ ανθρωπος προφητης εστι, και τα δαιμονια αυτῳ ὑποτασσεται, κ. τ. λ. Nicod. Evang. p.* 562.] *Conf. cap. ix.* 16.

22 [*εγκαινια· ἑορτη καθ' ἡν εκαινουργηθη τι. Suid.*] *χειμων. Cant. ii.* 11. [*Conf. Grot. ad loc.*]

23 [*ην δε ἡ στοα του μεν εξωθεν ἱερου—στοα ανατολικη. Coll. Jos. Ant. xx.* 8. 7. *εργον Σολομωνος του βασιλεως πρωτου δειμαμενου το συμπαν ἱερον. κ. τ. λ. Ibid. Coll. Bell. v.* 5. 1. *vi.* 5. 2.]

24 *και λογοις μισους εκυκλωσαν με, κ. τ. λ. Ps. cviii.* 3. *ἑως τινος εγκοπον ποιησετε ψυχην μου, κ. τ. λ. Job. xix.* 1. *εκυκλωσαν. Ps. xxi.* 16. *lxxxvii.* 17. *παρρησιᾳ. Conf. cxxxvii.* 1. *alii.* [*ἑως ποτε (quousque tandem) ταπεινοις την ψυχην σου; Jac. Protevang. cap.* 2.]

25 *Conf. cap. v.* 17. *viii.* 36. 56.

27 [*μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. Ign. Philad.* 11.] *και ουκ ηκουσεν ὁ λαος μου της φωνης μου. Ps. lxxx.* 11. *ὡδηγησας ὡς προβατα τον λαον σου. lxxvi.* 20. *ιδου εγω εκζητησω τα προβατα μου, και επισκεψομαι αυτα. Ezech. xxxiv.* 11.

28 *εμου δε δια την ακακιαν αντελαβου, και εβεβαιωσας με ενωπιον σου εις τον αιωνα. Ps. xl.* 12. 1 *Reg. xii.* 22.

29 *Conf. Esa. xlv.* 17. [*ἱνα σε ἁρπασῃ εν χειρι δυνατῃ. Nic. Ev. p.* 706. *φυγειν απο της κραταιας χειρος αυτου. Clem. i.* 28.]

30 [*ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου, κ. τ. λ. Ign. Magn.* 8. *οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 1. *ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων μαλλον φαινεται; Ignat. Rom.* 3. *συντρεχετε—επι ἑνα Ιησουν Χριστον, τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. Magn.* 7. *πνευματικως ἡνωμενος ων τῳ Πατρι. Smyrn.* 3.] *Conf. cap. xvii.* 21-23.

31 *τι ποιησω τῳ λαῳ τουτῳ; ετι μικρον, και καταλιθοβολησουσι με. Exod. xvii.* 4. [*βαστασας δ' αυτην (την μαχαιραν) απο της γης. Jos. Ant. vii.* 11. 7.] *λιθαζων εν λιθοις τον Δαυιδ, κ. τ. λ.* 2 *Reg. xvi.* 6. 13.

32 *Conf. Eccles. ii.* 24. *Ps. lxxvii.* 11.

33 *θνητον οντα, ισοθεα φρονειν. Coll.* 2 *Mac. ix.* 12. [*ὁ δε βλασφημησας Θεον, καταλευσθεις κρεμασθω, κ. τ. λ. Jos. Ant. iv.* 8. 6.] *Conf. Luc. v.* 21. 2 *Thess. ii.* 4. *Conf. Matt. xxvi.* 65, 66. [*τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννηθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι Ὑἱον Θεου και βασιλεα, κ. τ. λ. Evang. Nicod.* § 1. *λεγει ὁ Πιλατος· περι καλου ουν εργου θελουσιν αυτον αποκτειναι; λεγουσιν αυτῳ, Ναι.* 2. *p.* 534.]

34 *Θεους ου κακολογησεις. Exod. xxii.* 28.

35 [*λεγεται δε εν ἱεραις βιβλοις (Exod. vii.* 1.), *Διδωμι σε θεον*

Φαραω, κ. τ. λ. *Philo. p.* 222. *Mangey.*] προς τους θεους. *Exod. xxi.* 6. *Aq. Sym.* εναντι θεων. *Ps. cxxxvii.* 1. *alii. Conf. Gen. l.* 19. λυθηναι. *Conf. Matt. v.* 17. εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x.* 21. *Rom. ix.* 6. *Jac. iv.* 5. εγω ειμι ὁ Θεος ὁ οφθεις σοι εν τοπῳ Θεου. *Gen. xxxi.* 13. λογος Θεου μοι προς σε. *Jud. iii.* 20. [φησιν γαρ ὁ ἁγιος λογος. *Clem. Rom. i.* 13. 56.] εις τον αιωνα Κυριε ὁ λογος σου. *Ps. cxviii.* 89.

36 *Conf. cap. iii.* 34. [οὑτος δε κατα του Θεου εβλασφημησεν.—ὁτι ειπεν αὑτον Ὑιον Θεου και βασιλεα. *Nicod. Evang. cap.* 4.]

37 *Conf. sup. v.* 25. 32. [μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.]

38 [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, και εν τελει εφανη. *Ign. Magn.* 6.] *Coll. cap. viii.* 24. *xiii.* 19.

39 *Conf. cap. viii.* 59. και οὑ ουχ ὑπενοησε, πιασθησεται. *Sir. xxiii.* 21. [εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. *fin.*] φυλαξον με Κυριε εκ χειρος ἁμαρτωλου. *Ps. cxxxix.* 4.

40 *Conf. Matt. iii.* 1. [*Jos. Ant. xviii.* 6. 2.]

42 [μηδεις πλαναςθω. Και τα επουρανια, και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι τε και αορατοι, εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6.]

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΚΩΜΗ (*urbs*). *Coll. Jer. xxx.* 24, 25. οἱ απο της πολεως. 1 *Mac. xi.* 49. [בת חיני *Syro-Chald. Buxt. Lex. Rabb.* 38.]

2 το ησθενηκος ουκ ενισχυσατε. *Ezech. xxxiv.* 4. *Jud. xvi.* 11. 17. ὡς μυρον επι κεφαλης, κ. τ. λ. *Ps. cxxxii.* 1. *Cant. i.* 2.

3 ὁν ηγαπησεν ἡ ψυχη μου. *Cant. i.* 7.

4 εχων πολλην ελπιδα εκφευξεσθαι την ασθενειαν. 2 *Mac. ix.* 22.

5 *Conf. Esa. xli.* 8. εγω τους εμε φιλουντας αγαπω. *Prov. viii.* 17.

8 λιθασαι. 2 *Reg. xvi.* 6. 13. [Παυλος—λιθασθεις. *Clem. Rom. i.* 5. ελιθασθησαν ὑπο παρανομων. 45. Ῥαββι Ἡσαϊας. *Nic. Ev. p.* 662.]

9 [προσκοπτειν· ἁμαρτανειν. *Hesych.* επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7. ὡρᾳ ογδοῃ. 21. τα ὑπερειδοντα και στηριζοντα ανθρωπον λογῳ μεν αἱ βασεις εισιν, εργῳ δε—οψεις. *Phil. de Temulent. ap. Pricæum.*] *Conf. cap. viii.* 12. *ix.* 4, 5. *xii.* 35. 46. *Matt. vi.* 22. *Conf. Sir. l.* 28, 29. ὁτι φως Κυριου το ἰχνος αυτου.

10 *Conf. Gen. i.* 3, 4. 1 *Joan. ii.* 9-11. εσημειωθη εφ' ἡμας το φως του προσωπου σου Κυριε. *Ps. iv.* 6. *Coll. Sap. xvii.* 1, 2.

11 *Conf.* 1 *Cor. xv.* 20. 1 *Thess. iv.* 13. Ἀβρααμ τῳ φιλῳ σου. 2 *Par. xx.* 7. *Comp. Esa. xli.* 8. *Sym. Jacob. ii.* 23. [ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i.* 44. *Evang. Nicod. cap.* 18.]

12 σωθησεται. *Conf. Matt. xiv.* 36.

14 παρρησια. *Conf. Ps. cxxxvii.* 1. *alii.*

15 ημην. *Conf. Matt. xxv.* 36. [αγωμεν (*i. e.* ἡμας αυτους). *Buttm.* § 130. 2. *Matth.* § 496.] *Coll. cap. xii.* 30.

16 [συμμαθητας. *Mart. Polyc.* 17. Διδυμος, *gemellus. explicatio nom. Heb.* תאם *Cant. iv.* 5. *Chald. in stat. emphat.* תאמא. *Kuinoel.* Θωμα και Διδυμῳ. *Act. Thom.* 1.]

17, 18 [του δε Ισακου πεμπτον και εικοστον ετος εχοντος. *Jos. Ant. i.* 13. 2. *vii.* 1. 1. ογδοηκοντα και ἑξ ετη εχω δουλευων αυτῳ. *Mart. Polyc.* 9.] *Coll. Luc. xxiv.* 50. [*Jos. Ant. v.* 1. 4.]

19 και παρεκληθη Ισαακ περι Σαρρας της μητρος αυτου. *Gen. xxiv.* 67. συνεταξαντο γαρ ὁμου ελθοντες συμπαθησαι αυτῳ και παραμυθησασθαι αυτον. *Job. ii.* 11. *Sym.* [προς τας περι Μαρθαν, *ad Martham et Mariam. Coll. Valck. in Act. xiii.* 13.]

20 *Conf. Job. ii.* 8. *Ezech. viii.* 14.

21 οφελον ὁ κυριος μου ενωπιον του προφητου—τοτε αποσυναξει αυτον απο της λεπρας αυτου. 4 *Reg. v.* 3. ουκ αν. *Coll. Luc. xvii.* 6.

22 τον Θεον—ὁ Θεος. *Coll.* 2 *Tim. i.* 18. [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

24 [και μη λεγετω τις ὑμων, ὁτι αὑτη ἡ σαρξ ου κρινεται, ουδε ανισταται. *Clem. Rom. ii.* 9. *i.* 25.] *Coll. Ezech. xxvi.* 20.

25 *Conf. cap. i.* 4. *v.* 21. [Κυριε Ιησου Χριστε, ἡ αναστασις και ἡ ζωη του κοσμου. *Nicod. Evang. cap.* 18. Ιησους Χριστος, το αδιακριτον ὑμων ζην. *Ign. Ephes.* 3. εις αναστασιν ζωης αιωνιου. *Mart. Polyc.* 14. αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Fragm.* 8.] αναστησονται οἱ νεκροι, κ. τ. λ. *Esa. xxvi.* 19.

26 [πιστευσον ουν αυτῳ και συ, ἱνα ζησῃς, και εις αυτον εχε την πεποιθησιν, και ου μη αποθανῃς. *Act. Thom.* § 36. *Laudat Ignat. Voss. p.* 168. *Hebraïsmus, hoc significans; Et qüisquis vivens (vitam hanc mundi sc.) mihi confidet: agitur autem hìc de fiduciâ operante et constante. Grot.*] [οὑ χωρις το αληθινον ζην ουκ εχομεν. *Ign. Trall.* 9.] *Ezech. xxxiii.* 15.

27 ὁ ερχομενος. *Conf. Hab. ii.* 3. *Matt. xi.* 3. *xvi.* 16. *xvii.* 11. *xxvi.* 63. *Cap. i.* 50. Ὑιος μου ει συ, Εγω σημερον γεγεννηκα σε. *Ps. ii.* 7. [ὁτι Θεου Ὑιος ην. *Ign. Fragm.* 8.]

28 [εἱς ουν διδασκαλος, ὁς ειπεν, και εγενετο. *Ign. Ephes.* 15. *Jos. Ant. xviii.* 3. 3.] παρεστι. *Conf. Num. xxii.* 20.

31 *Coll. Gen. xxiii.* 6. 9. *Sir. xlviii.* 4, 5. και ουθεις ην των εν τῃ οικιᾳ εσω. *Gen. xxxix.* 11. *Coll. sup. v.* 21.

33 [εμβριθει τῳ προσωπῳ. *Mart. Polyc.* 9. τῳ πνευματι. *Conf. Matt. xxvii.* 50. *Luc. xxiii.* 46. *Cap. xiii.* 21. *xix.* 30. *Jonam iv.* 9. [ενεβριμησατο· ωργισθη, εταραξεν. *Hesych.*] *Esa. liii.* 8. *lxiii.* 8, 9. ελυπηθην—και εταραχθην. *Ps. liv.* 2.

35 δακρυω δε εγω, συνεχομενος φοβῳ. *Job. iii.* 24. *Conf. Heb. iv.* 15. *v.* 7. *Esa. liii.* 3. *lxiii.* 9. *Rom. xii.* 15. *Luc. xv.* 5. *xix.* 41. επι νεκρῳ καταγαγε δακρυα, κ. τ. λ. *Sir. xxxviii.* 16.

36 *Coll.* 2 *Reg. xviii.* 33. εκλαυσεν αυτον, και εφιλησεν αυτον. *Gen. l.* 1.

37 *Conf. Sap. xiii.* 5. *Matt. viii.* 2. *Cap. ix.* 6, 7. ὁ εγειρας νεκρον εκ θανατου, κ. τ. λ. *Sir. xlviii.* 5-10. *Coll. Jer. viii.* 22.

38 και εγερθησονται οἱ εν τοις μνημειοις. *Esa. xxvi.* 19. *Conf. Gen. xl.* 6. εθαψεν Ἀβρααμ Σαρραν—εν τῳ σπηλαιῳ. *xxiii.* 19.

39 [τον Λαζαρον τετραημερον εγειρεν κ. τ. λ. *Nicod. Ev. p.* 564.]

40 *Coll. Esa. xii.* 2. *xlv.* 24, 25. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22.] ιδου συ οψῃ τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ. 3 *Reg. xxii.* 25.

41 παρα ταυτα παντα ευχαριστησωμεν Κυριῳ. *Judith. viii.* 25. 2 *Mac. i.* 11. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 2.]

42 μη ποτε ειπωσιν εν τοις εθνεσι, Που εστιν ὁ Θεος αυτων; *Ps. lxxviii.* 10. *Lev. xxvi.* 46. [και τους περιεστωτας ελεειν. *Mart. Polyc.* 2. ἱνα και Θεου παντοτε μετεχητε. *Ign. Ephes.* 4.]

43 *Conf. Gen. i.* 3. [εκραυγασα μεταξυ ων, ελαλουν μεγαλῃ φωνῃ. *Ign. Philad.* 7. εγω δε (ὁ Αἱδης) προ ολιγου κατεπιον τινα νεκρον, ονοματι Λαζαρον, και μετ' ολιγον τις εκ των ζωντων δια λογου μονου βιᾳ εκ των εγκατων μου τουτον ανεσπασεν. κ. τ. λ. *Evang. Nicod. p.* 708-710. *Thilo.*]

44 [κειριαι νεκρων εισι δεσμοι. *Origen. ad loc.* φασκια, ἡ δεσμουσι τους νεκρους. *Moscop.* τα σουδαρια επι της κεφαλης επιβαλλεται, τα δε σμικινθια εν ταις χερσι κατεχουσιν, κ. τ. λ. *Theophyl.* και σουδαριον επεθηκας επι την κεφαλην μου. *Evang. Nicod. cap.* 15. *p.* 648. *Thilo.* και οἱ δεδεμενοι παντες νεκροι ελυθησαν των δεσμων, κ. τ. λ. *p.* 720. και σημειον ουκ αγαθον μοι (τῳ Αἱδῃ) δοκει ὁ προαναρπασθεις Λαζαρος απ' εμου. ου γαρ ὡς νεκρος, αλλ' ὡς αετος απ' εμου εξεπετασεν· οὑτω γαρ συντομως ἡ γη αυτον εξω ερριψε. κ.τ.λ. *cap.* 20. *p.* 710.] και ὑπαγε ὑγιαινων. *Tob. xii.* 5. *Conf. Luc. xix.* 20. *Matt. xxvii.* 59. *Cap. xix.* 40.

46 *Conf.* 2 *Cor. ii.* 16.

47 ὁ γαρ Μωϋσης οὑτος ὁ ανθρωπος, κ. τ. λ. *Exod. xxxii.* 1. *Conf. Act. vi.* 14. *Ps. xxx.* 13.

48 [*Hebraïsmus, pro adventantes Romani delebunt et urbem et gentem. Grot.* Ῥωμαιοι. *Mart. Ign.* 1.] *Conf. Judith x.* 19. 2 *Mac. ii.* 18. *Act. vi.* 13. *Ps. lxxxii.* 4. *Ezech. xxx.* 17, 18. [*Jos. Ant. xx.* 5. 1. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap. v.* § 6.]

49 [επι αρχιερεως Φιλιππου. *Mart. Polyc.* 11.] *Coll. Lev. xvi.* 29-34.

50 [συνεφερεν δε αυτοις αγαπαν, ἱνα και αναστωσιν. *Ign. Smyrn.* 7. *Conf. Jos. Bell. Jud. vi.* 2. 1.] *Conf. Matt. v.* 29, 30.

51 [ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα, αλλα τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 9. *Ign. Rom.* 6. ειχε—και αρχιερωσυνην και προφητειαν. *Jos. Bell. Jud. i.* 2. 8. εθνος, *de Judæis. Luc. vii.* 5. *Cap. xviii.* 35. *Act. x.* 22. *Hinc Abrahamum Philo vocat* τον εθνοπατορα. *Grot.*] *Conf. Matt. x.* 20.

52 [εσωθησαν εν τῃ ἑνοτητι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5.] και αρχων εἱς εσται αυτων. *Ezech. xxxvii.* 22. εσται ποιμην εἱς παντων. 24. *Conf. Mich. ii.* 12. και συνηγαγεν απολλυμενους. 1 *Mac. iii.* 9. *Conf. cap. x.* 16. [τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζωμενων σωτηριας παθοντα. *Mart. Polyc.* 17.]

53 *Conf. Ps. ii.* 2. και εβουλευσαντο κατα των ἁγιων σου. *lxxxii.* 3.

54 εν παρρησιᾳ. *Conf. cap. vii.* 4. [και διετριβε μετ' ολιγων. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. Jer. xlii.* 7.

55 *Conf. Exod. xix.* 10. *Esd. vi.* 20, 21. *Act. xxi.* 24-26. [*Jos. Ant. iv.* 3. 12. *viii.* 3. 9. *Bell. v.* 5. 2.] 2 *Par. xxix. Cap. ii.* 13.

56 [τι δοκειτε; *Clem. Rom. i.* 43. *ii.* 7.] ἑορτη. *Coll. Act. xviii.* 21.

57 [ἡμεις δε κατα το παρον επι κεφαλαιῳ μεμηνυκαμεν δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20.] *Conf.* 2 *Par. xxxv.* 16. [εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. *fin.*]

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 CONF. *cap. xi.* 41. 44.

2 οἱ δε συνανακειμενοι συγγενεις. 3 *Mac. v.* 39. *Conf. Luc. iv.* 39.

3 ναρδος μου εδωκεν οσμην αυτου. *Cant. i.* 12. *Conf. Marc. xiv.* 3. *Cap. xi.* 2. [ναρδου πιστικης (*nardi veræ, puræ*) *id. qu.* πιστος, *et* πιστις *fides. Conf. Fisch. Prolus.* 31. λιτρα· ὁ σταθμος. *Suid.* λιτρα. *Lat. libra.* ליטרא *Rabb.* λιτραν. *Hæc vox quâ et Hebræi utuntur, una est earum quas à vicinis Siculis Latini acceperunt, ut et* λεποριν, ουγκιαν, νουγκιον *multaque alia. Errant enim qui primitivâ origine Latinâ hæc putant. Judæi eam acceperunt à Macedonibus. Grot.*]

6 [και (Κρασσος) τα εν ἱερῳ χρηματα, ἁ Πομπηïος καταλελοιπει, δισχιλια δ' ην ταλαντα, βαστασας. *Jos. Ant. xiv.* 7. περι αγαπης ου μελει αυτοις, ου περι χηρας, ου περι ορφανου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 6.]

7 [αφετε με. *Polyc. Mart.* 13.] *Conf. Matt. xxvi.* 10-12. *Cap. xix.* 40. *Prov. xvii.* 17. εις ἡμεραν. *Coll. Dan. xii.* 12.

8 τοις πασιν ὁ χρονος, κ. τ. λ. *Eccles. iii.* 1.

10 *Conf. cap. xi.* 38. 43. [και ορθρισαντες ἁπαντες εν τῃ συνα-

γωγῃ εβουλευσαντο, ποιῳ θανατῳ αποκτεινωσι τον Ιωσηφ. *Nicod. Evang. p.* 604.]

11 και επιστευσεν ὁ λαος, και εχαρη, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 31. [πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. πιστευσωσιν εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2.]

12 [κατεισι δε πληθυς αναριθμητος εκ της χωρας, ηδη δε και εκ της ὑπεροριας επι θρησκειᾳ του Θεου. *Jos. Ant. xvii.* 9. 3.]

13 *Conf. Marc. xi.* 10. *Matt. xxi.* 8. *Cap. i.* 50. *xix.* 14. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 1.] και εσαλπισαν εν κερατινῃ, και ειπαν, Εβασιλευσεν Ιου. 4 *Reg. ix.* 13.

14, 15 [επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3.] μη φοβου ὁ λαος μου, οἱ κατοικουντες εν Σιων. *Esa. x.* 24. [ειδον αυτον καθεζομενον επι ονου, και οἱ παιδες των Ἑβραιων εκραζον, Ὡσαννα, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 1. *p.* 508. *Thilo.*]

16 *Coll. cap. vii.* 39. *xiv.* 26. κατα τα γεγραμμενα εν νομῳ. *Esd. iii.* 2. [ὁ προφητευων επ᾽ αυτῳ. *Barnab. Epist.* 5.]

17 *Coll. Gen. xlix.* 30. [αλλος δε ειπε τῳ Πιλατῳ, Ὁτι τον Λαζαρον τετραημερον ηγειρεν εκ του μνημειου τεθνηκοτα. *Evang. Nicod. cap.* 8. *p.* 564.]

19 *Coll. Luc. ix.* 23. του πιστου ὁλος ὁ κοσμος των χρηματων, του δε απιστου ουδε οβολος. *Prov. xvii.* 6. καλον το πορευεσθαι οπισω Κυριου. *Sir. xlvi.* 10. *Eccles. ii.* 2. [του παντος κοσμου των σωζομενων. *Mart. Polyc.* 17.] *Coll. Act. v.* 39.

20 [*Conf. Jos. Bell. ii.* 17. 3. *Ant. xviii.* 5. 3. *xi.* 8. 5. *Philo. Leg. ad Cai. tom. ii. p.* 591. *Mangey.*] *Conf. Act. xiii.* 43. *xxiv.* 11.

21 ιδειν (*versari, colloqui cum aliquo*). *Conf. Act. xxviii.* 15. ιδωμεν, ει οἱ λογοι αυτου αληθεις, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 17. ηρωτων. *Coll. Matt. xii.* 38. θελομεν απο σου σημειον ιδειν. [ταυτα μεν Ιησους επι στομα πεσων ηρωτα τον Θεον. *Jos. Ant. v.* 1. 14.]

23 *Conf. cap. vii.* 39. *xiii.* 31. *xvii.* 5.

24 εαν γαρ γηρασῃ εν γῃ ἡ ῥιζα αυτου, εν δε πετρᾳ τελευτησῃ, κ. τ. λ. *Job. xiv.* 7-9. [ὁ σπορος κοκκου τινα τροπον γινεται. *Clem. Rom. i.* 24. κοκκος, *propriè sic cujusvis fructûs dicuntur interiora, quæ semen continent. Valck. ad Luc. xiii.* 19.]

25 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Ign. Magn.* 5.] ὁς απωθειται παιδειαν, μισει ἑαυτον· ὁ δε τηρων ελεγχους, αγαπᾳ ψυχην αυτου. *Prov. xv.* 32. [*Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 230. *Dathe.*] δικαιοι δε εις τον αιωνα ζωσι, κ. τ. λ. *Sap. v.* 15.

26 ακολουθησω οπισω σου. 3 *Reg. xix.* 20. *Conf.* 1 *Tim. v.* 17. [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. των πεπιστευ-

μενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Magn.* 6. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Philad.* 10. τους διακονους οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Trall.* 2. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5.]

27 *Conf.* ὡρα του πειρασμου. *Apoc. iii.* 10. εν ὡρᾳ επισκοπης. *Sir. xviii.* 20. εσωθησαν εκ φλογος. 1 *Mac. ii.* 59. [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με της ἡμερας και ὡρας ταυτης. *Mart. Polyc.* 14.]

28 δοξασω το ονομα σου εις τον αιωνα. *Ps. lxxxv.* 12. *Esa. lii.* 13. *Conf.* 1 *Reg. iii.* 5. [εις το δοξασθηναι το ονομα του αληθινου και μονου Θεου. *Clem. Rom. i.* 43.] φωνη. *Coll. Deut. iv.* 12.

29 απο φωνης βροντης σου δειλιασουσιν. *Ps. ciii.* 7. και αγγελος λελαληκε προς με, κ. τ. λ. 3 *Reg. xiii.* 18. *Coll. Act. xxiii.* 9.

30 *Coll. cap. xi.* 15. 42.

31 [της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Ignat. Ephes.* 17. 19. *Magn.* 1. καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Trall.* 4. κἀκεινοις κρισις εστιν. *Smyrn.* 6.] *Conf. Ephes. vi.* 12. *Luc. x.* 16. *Col. i.* 13. *Cap. xiv.* 30. [*Valck. Schol. ad Heb. i.* 2. *p.* 370.]

32 προς εμαυτον. *Ps. xli.* 6. [ἑλξω· Αττικ. ἑλκυσω· Ἑλλην. *Mœris.* ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Ign. Smyrn.* 1. ὁ Λογος, ὑψωθεισης αυτου της σαρκος, κατα τον εν τῃ ερημῳ χαλκουν οφιν, παντας εἱλκυσε προς ἑαυτον εις σωτηριαν αιωνιον. *p.* 191. *Voss.* ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος, ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου Πατρος, αναφερομενοι εις τα ὑψη δια της μηχανης Ιησου Χριστου, ὁς εστιν σταυρος, σχοινιῳ χρωμενοι τῳ Πνευματι τῳ Ἁγιῳ. κ. τ. λ. *Ephes.* 9.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 2. *Esa. xxii.* 24. *Cant. i.* 4. *Cap. iii.* 14. *viii.* 28. *xviii.* 32. [δια σταυρου και θανατου μελλεις κληρονομησαι ὁλον τον κοσμον. *Evang. Nicod. cap.* 22.]

33 ημελλεν αποθνησκειν. *Conf. Sap. xviii.* 4. [προσταξας ὁτι περαν αυτος κατα νουν αυτῳ ποιησετε, τουτο σημαινειν. *Jos. Ant. iv.* 6. 3.]

34 ηκουσαμεν. *Conf. Ps. xliii.* 1. *Matt. v.* 21. εκ του νομου. *Conf. Sir. Prol.* [ὁ νομος Μωσεως. *Ign. Smyrn.* 5.]

35 δευτε, πορευθωμεν τῳ φωτι Κυριου. *Esa. ii.* 5. το φως εν τῃ σκοτιᾳ φαινει, και ἡ σκοτια ου κατελαβεν. *Cap. i.* 5. [μη ἡμας καταλαβῃ κακα. *Clem. Rom. ii.* 10. και γαρ ἑσπερα κατελαβεν. *Jos. Vit. p.* 1024. *Kypke.*] *Conf. Matt. vi.* 22. *Esa. liv.* 7. *Cap. vii.* 33. *xvi.* 17. [*De viâ lucis. Barnab.* § 19. *De tenebr.* § 20.]

36 υἱοι Θεου. *Ps. xxviii.* 1. [τεκνα ουν φωτος και αληθειας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2.] οἱ κεκρυμμενοι απο σου. *Deut. vii.* 20. φως Κυριου, πνοη ανθρωπων. *Prov. xx.* 27. *Conf. Matt. viii.* 12. διοδευσον προς την λαμψιν κατεναντι του φωτος αυτης. *Bar. iv.* 2. απ' αυτων. *Coll. Ps. lxxxii.* 3. *Sym.*

37 ου πιστευουσι μοι επι πασι τοις σημειοις. *Num. xiv.* 11. εν πασι τουτοις ἡμαρτον ετι, και ουκ επιστευσαν τοις θαυμασιοις αυτου. *Ps. lxxvii.* 32. [πιστευειν εις το αἱμα Χριστου. *Ign. Smyrn.* 6.]

38, 39 [*Clem. Rom.* § *i.* 16. λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ. *ii.* 3. ακοη. *Hellenistes est—sermo. Grot.* ουκ ηδυναντο πιστευειν. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 542. *Dathe.*] δια τουτο. *Coll. Esa. lix.* 9.

40 ιασαι με, Κυριε, και ιαθησομαι· σωσον με, και σωθησομαι, ὁτι καυχημα μου συ ει. *Jer. xvii.* 14. επιστραφητε υἱοι επιστρεφοντες, και ιασομαι τα συντριμματα ὑμων. *iii.* 22. και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, και ωτα ακουειν ἑως της ἡμερας ταυτης. *Deut. xxix.* 4. *Ps. lxxix.* 3. *Thren. v.* 21.

41 *Conf. cap. i.* 14. [Ἡσαΐας. *Coll. Nicod. Evang. p.* 676.]

42 αποσυναγωγος. *Cap. ix.* 22. *Conf. iii.* 2. *xix.* 39. ὁ πιστευων επ' αυτῳ ου μη καταισχυνθῃ. *Esa. xxviii.* 16. *Bas. Ald. Comp.*

43 εκπεφευγε δε και τον του Θεου επαινον, και την ευλογιαν αυτου. *Sap. xv.* 19. [ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf. Act. iv.* 19. *Rom. iii.* 23. *Esa. li.* 13. *Cap. v.* 41-44. *Ezech. xxxiii.* 32.

44 [κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Ign. Magn.* 8. εξεπεμφθη ὁ Χριστος απο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Rom. ix.* 27. *Cap. i.* 15. *v.* 24. *vii.* 28.

45 [οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος εν Πατρι ων μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Smyrn.* 3.] *Coll.* 2 *Mac. vii.* 17. *Cap. v.* 19-23.

46 και πασα διαφθορα ουχ εὑρεθη εν αυτῳ, ὁτι επιστευσεν εν τῳ Θεῳ αυτου. *Dan. vi.* 23. [εν ἁγνειᾳ μενειν—εν ακαυχησιᾳ μενετω. *Ign. Polyc.* 5.] μειναντες αυγην, εν αωριᾳ περιεπατησαν. *Esa. lix.* 9. *Conf. cap. viii.* 12. *ix.* 5. [σκοτος· Αττικ. σκοτια· Ἑλλην. *Mœris. T. Mag.*]

47 εκτισε γαρ εις το ειναι τα παντα, και σωτηριοι αἱ γενεσεις του κοσμου, κ. τ. λ. *Coll. Sap. i.* 13, 14. *Ezech. xviii.* 23. 32. *xxxiii.* 11. ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. *Sir. iii.* 1. [ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Polyc.* 1. επαθεν δι' ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Smyrn.* 2. επεμψεν ὡς καλων, ου διωκων· επεμψεν ὡς αγαπων, ου κρινων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* 7. ὑπηκοουν—τοις ῥημασι του Θεου. *Clem. i.* 10.]

48, 49 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, κ. τ. λ. *Clem. Fragm.* 8. ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 7.] ακουσατε λογον Κυριου, ὁν ελαλησεν εφ' ὑμας. *Jer. x.* 1.

50 *Conf. cap. viii.* 28. καθως. *Luc. xvii.* 26. [σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Clem. Rom. ii.* 18. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου. *Ign. Magn.*

9.] πλατεια ἡ εντολη σου σφοδρα. *Ps. cxviii.* 96. απο του αιωνος εις τον αιωνα επεβλεψε, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 20. *xlii.* 21.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 ΕΞΕΛΘΕΙΝ εκ του κοσμου τουτου. *Clem. Rom. ii.* 5. 8. εις τελος (της ζωης). εαν τις εὑρεθῃ και εις τελος. *Ign. Ephes.* 14. ερρωσθε εις τελος. *Rom.* 10. *Psalt. Sal. i.* 1.] *Conf. Ps. ix.* 6. *lxxvi.* 8. *cii.* 9. τους ιδιους. 2 *Mac. xii.* 22. [*Jos. Bell. Jud. iv.* 4. 6.]

2 [οἱ δε προδοντες αυτον, την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.] και εστη διαβολος—και επεσεισε τον Δαυιδ του αριθμησαι τον Ισραηλ. 1 *Par. xxi.* 1. [απο συνεργειας ἡμετερας (*sc.* διαβολικης) εσταυρωσαν αυτον οἱ Ιουδαιοι. *Evang. Nicod. cap.* 20. εγω ειμι (ὁ διαβολος) ὁ τον Ἡρωδην πυρωσας, και τον Καϊαφαν εξαψας εν τῃ ψευδηγοριᾳ του ψευδους επι Πιλατου, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 32.]

3 φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Conf. Act. x.* 36. [ἑνα Ιησουν Χριστον, τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. *Ign. Magn.* 7. ὁ Χριστος απο του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42.]

4 λεντιον. (*Lat. linteum.*) *Conf. Matt. xvii.* 2. *Esa. xlii.* 2, 3. *Cap. xix.* 23. [και περιεζωσαν αυτον λεντιῳ. *Evang. Nicod. cap.* 10. *p.* 582. *Thilo.* δειπνου ὡρᾳ *Mart. Polyc.* 7.]

5 [ποδανιπτηρ. *Polluc. Onom. x.* 78. *Valck. Schol. ad Luc. vii.* 38.] εκμασσειν. *Epist. Jer.* 13. 24. *Sir. xii.* 11.

8 [ὁς εγεννηθη, και εβαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με—του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου. *Mart. Polyc.* 14.] εαν μη. 2 *Reg. iii.* 13. ου μη. *Ps. xxxvi.* 10. *Conf. Apoc. xx.* 6. 2 *Cor. vi.* 15. [την αληθειαν αυτου λαβῃς και το μερος αυτου. *Nicod. Evang. cap.* 5. *p.* 554. *Thilo.*]

9 *Conf. Marc. vii.* 3. *Matt. xv.* 2. *Luc. vii.* 44.

10 ὁ λελουμενος ου χρειαν εχει (αλλην) η τους κ. τ. λ. *Coll. Act. xxiv.* 21. *Col. ii.* 10. [καθαρος ὁλος. *Conf.* ὁλοι οντες Θεου. *Ign. Ephes.* 8.] ὁλον ὑακινθον. *Exod. xxviii.* 27. *Num. iv.* 6.

13 [εἱς ουν διδασκαλος. *Ign. Ephes.* 15. Χριστου του μονου διδασκαλου ἡμων. *Magn.* 9. τον διδασκαλον τελειον τελειως μιμεισθαι γλιχεσθαι. *Philo. Cain. et Abel.*]

14 *Luc. xxii.* 24-26. ιδου ἡ δουλη σου εις παιδισκην νιψαι ποδας των παιδων σου. 1 *Reg. xxv.* 41. [ὁρατε, ανδρες αγαπητοι, τις ὁ ὑπογραμμος ὁ δεδομενος ἡμιν· ει γαρ ὁ Κυριος οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 16. τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. 48.]

15 [ὑποδειγμα· ουδε τουτο ορθως λεγεται· παραδειγμα λεγε. *Phrynic.* Ιησους—ηλθεν—ταπεινοφρονων, καθως το Πνευμα το Ἁγιον περι αυτου ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16.]

16 *Conf. cap. xv.* 20. [αποστολος. *Jos. Ant. xvii.* 13. 1.]

17 ει (*cùm*, επει). *Coll. Matt. xxii.* 45. [*Epist. ad Diogn.* § 3.] μακαριος ανηρ ὁ ποιων ταυτα. *Esa. lvi.* 2. *Conf. Matt. vii.* 21. *Marc. iii.* 35. *Luc. vi.* 46. *viii.* 21. *xii.* 47. [μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν εν ὁμονοιᾳ αγαπης, εις το αφεθηναι ἡμιν δι' αγαπης τας ἁμαρτιας ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

18 [πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη αὑτη. *Clem. Rom. i.* 23. οὑτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου. 50.] *Conf. cap. vi.* 70. *xv.* 16. 19. *xvii.* 12.

19 απ' αρτι. *Apoc. xiv.* 13. = νυν. 2 *Mac. x.* 28. *Dan. ix.* 22. *LXX.* [αρτι· οἱ μεν Αττικοι το προ ολιγου· οἱ δε Ἑλληνες και επι του νυν, λεγουσι. *Mœris.*] ἑως του αιωνος ὑπεδειξε τα εσομενα, και τα αποκρυφα πριν η παραγενεσθαι αυτα. *Sir. xlviii.* 25. [προγνωστης γαρ εστιν των παντων, και ειδως ἡμων τα εν καρδιᾳ. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Coll. cap. iv.* 26. *viii.* 24. *x.* 38. εγω ειμι (ὁ Χριστος).

20 [παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.]

22, 23 και εν τῳ κολπῳ αυτου βαστασει. *Esa. xl.* 11. *Aq. Sym.* *Conf. Matt. xxvi.* 22. [γνωμης απορουντες. *Jos. Ant. i.* 21. 1.]

24 τι αν ειη τουτο κ. τ. λ. *Gen. xxiii.* 15. ἡ αν ὡρᾳ—ὁς αν— *Dan. iii.* 5, 6. [ανεκρινε τις ειη. *Jos. Ant. v.* 9. 3.]

25 επι του στηθους. *Exod. xxviii.* 23. 26. επιπεσων. *Gen. l.* 1.

26 [ψωθια (*leg.* ψωμια)· τα του αρτου αποθραυσματα. *Hesych.* ψωμος, ὁ αρτος. *Suid. Pollux.*] *Conf. Job. xxii.* 7. *Matt. xxvi.* 23-25. και γαρ ὁ ανθρωπος—ὁ εσθιων αρτους μου εμεγαλυνεν επ' εμε πτερνισμον. *Ps. xl.* 9.

27 *Conf. Heb. xiii.* 19. 1 *Tim. iii.* 14. 1 *Par. xxi.* 1.

28 αυτος ἀνακειται, εσθιει και πινει. 1 *Esd. iv.* 10.

29 [γλωσσοκομον. *Coll. Sturz. de voc. Alex. p.* 155. *Phrynic. Lobec. pp.* 98, 99.]

31 [αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. cap. viii.* 54. *xii.* 23. 28. *xvii.* 4.

33 *Conf. Ose. i.* 4. 4 *Reg. ii.* 12. *Cap. vii.* 34. *xii.* 35.

34 [ειτα επειδη ηπορησεν αν τις, πως καινην εντολην διδως κυριε—επιφερει, Ὁτι καθως εγω ηγαπησα ὑμας, κ.τ.λ. *Theophyl. Chrysost. Cyrill. Laudat Ignat. p.* 195. *Voss.* και αγαπωμεν ἁ ηγαπησεν. *Polyc. Phil.* 2. αγαπωμεν ουν αλληλους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9. αλληλους διαπαντος αγαπατε, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 6. *et pass.*] αγαπησις

Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.*

35 ταξατε επ' εμε αγαπην. *Cant. ii.* 4. τοτε φανεροι εσονται οἱ σφραγιζομενοι τον νομον του μη μαθειν. *Esa. viii.* 16. ενδησον μαρτυριον· σφραγισαι νομον εν τοις διδακτοις μου. *Aquil. Sym.* [τοτε εσομαι μαθητης αληθως του Χριστου. *Ign. Rom.* 4. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Smyrn.* 1. ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.] *Conf. Num. xvi.* 28. 1 *Pet. i.* 22. 1 *Thess. iv.* 9. 2 *Thess. i.* 3.

36 [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11.]

37, 38 *Conf. Esa. xliii.* 3, 4. *Cap. x.* 11. [εδωκεν—την ψυχην ὑπερ των ψυχων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 49. τελειως αυτον απηρνηται. *Ign. Smyrn.* 5.] *Coll.* 3 *Reg. xxi.* 11. *Prov. xvi.* 18, 19.

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΜΗ ταρασσετω την καρδιαν ὑμων. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.* πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 2. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6. Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Rom.* 3.] *Cap. v.* 23. *xiii.* 31.

2 [τινα ουν αρα εστιν τα ἑτοιμαζομενα τοις ὑπομενουσιν; ὁ δημιουργος και Πατηρ αιωνων, ὁ παναγιος, αυτος γινωσκει την ποσοτητα και την καλλονην αυτων. *Clem. Rom. i.* 35. πολλων ουν πυλων ανεῳγυιων, ἡ εν δικαιοσυνῃ αὑτη εστιν ἡ εν Χριστῳ, εν ᾗ μακαριοι παντες οἱ εισελθοντες, κ. τ. λ. 48. επορευθη εις τον οφειλομενον τοπον της δοξης. 5. οὑτως απηλλαγη του κοσμου, και εις τον ἁγιον τοπον επορευθη. *Ib. Coll. Polyc. Phil.* 5. *Act. Thom.* § 22. ποιουμενος εν αυτῳ (σπηλαιῳ) την μονην. *Jos. Ant. viii.* 13. 7.] *Conf. Ps. xxxii.* 14. *Heb. xi.* 20. ἑτοιμαζου εις καταντησιν Θεου σου. *Amos. iv.* 12. *Theod. Coll.* 2 *Par. xxi.* 20. *Gen. xxxi.* 30. 1 *Cor. xv.* 41. 2 *Pet. i.* 11. *Matt. xxv.* 15-22.

3, 4 *Conf. Rom. viii.* 17. *Heb. ix.* 24. 2 *Thess. ii.* 14. προς εμαυτον. *Ps. xli.* 6. ὁταν λαμβανῃ με. *xlviii.* 15. συν Χριστῳ ειναι· πολλω γαρ μαλλον κρεισσον. *Philip. i.* 23. [οιδεν γαρ (το Πνευμα) ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει. *Ign. Philad.* 7.] *Cant. i.* 7.

6 [αὑτη εστιν ἡ ὁδος του φωτος. *Barnab. p.* 251. *Voss.* αὑτη ἡ ὁδος —εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36. 40.] *Conf. cap. x.* 7. *xi.* 25. 1 *Tim. ii.* 5. *Ephes. ii.* 18. *iii.* 11. *Heb. x.* 20. 1 *Joan. ii.* 22, 23. [*Laudat Ignat. Voss. pp.* 128. 186. αυτος ων θυρα του Πατρος, δι' ἡς εισερχονται Αβρααμ κ. τ. λ. *Philad.* 9. εγνωκαμεν δι' αυτου τον Πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3. 8.]

7 απ' αρτι = απο του νυν. *Luc. i.* 48. [μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.]

8 *Conf. Esa. xl.* 3. *Ps. xvi.* 15. *Deut. xxxiii.* 13-23.

9 *Conf.* 3 *Joan.* 11. *Cap. i.* 14. *Heb. i.* 3. [ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια του Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. τουτ' εστιν, ὁ εμε ἑωρακως, δι' εμου τον Πατερα γνωναι δυνῃ, δια γαρ της εικονος ὁμοιας τυγχανουσης ευγνωτος ὁ Πατηρ γινεται. *Hippolyt. c. Noet.* 7. *apud Wets.*] *Conf. cap. vii.* 17. *x.* 38. *xii.* 45. 49, 50. *xvi.* 3. 15. *xvii.* 7. *Sap. vii.* 25-27.

10 Προφητην αναστησω αυτοις—και δωσω τα ῥηματα εν τῳ στοματι αυτου, και λαλησει αυτοις καθ' ὁτι αν εντειλωμαι αυτῳ. κ. τ. λ. *Deut. xviii.* 18, 19.

12 ὁ πιστευων ου μη καταισχυνθῃ. *Esa. xxviii.* 16. *Conf. cap. v.* 19. 36. *vii.* 38. *x.* 37. μειζονα τουτων ποιησουσι. 1 *Mac. vi.* 27. [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22.]

13 *Conf.* 1 *Joan. v.* 14, 15. *Esa. xxxiii.* 10. *Cap. xv.* 7.

14 αιτησαι τι αιτημα σεαυτῳ. 3 *Reg. iii.* 5-12. 2 *Par. i.* 7-12.

15 *Conf.* 1 *Joan. ii.* 3. *Deut. vi.* 5. *xi.* 1. οἱ αγαπωντες τον Κυριον, μισειτε πονηρον. *Ps. xcvi.* 10. οἱ αγαπωντες αυτον συντηρησουσι τας ὁδους αυτου. *Sir. ii.* 15. διατηρησον εντολας. *i.* 25. [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49.]

16 ερωτησω. *Conf. Ps. cxxi.* 6. 1 *Reg. x.* 4. [ηρωτα τον Θεον. *Jos. Ant. v.* 1. 14. εἱς δε και ὁ Παρακλητος· ἑν γαρ, φησι, και Πνευμα, επειδη εκληθημεν εν μιᾳ ελπιδι της κλησεως ἡμων. κ. τ. λ. *Ign. Epist. ad Philip. Voss. p.* 100.] *Conf. Zach. i.* 17. *Esa. xlii.* 1. *li.* 12. *lxvi.* 13. ὁ Κυριος εις τον αιωνα μενει. *Ps. ix.* 7. *Coll. Joan. viii.* 35. [*Conf. Loesner ad loc. Carpzov. ad Heb. p.* 155.]

17 [και το Πνευμα της αληθειας μαρτυρει παντα. *Test. XII Patr. p.* 612. εισι παρα τῳ Κυριῳ. *Polyc. Phil.* 9. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ib.* οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, κ. τ. λ. *Ephes.* 8.] ευλογητος ὁ Θεος της αληθειας. 1 *Esd. iv.* 40. κοσμος. *Sap. xiv.* 14. θεωρει. *Cap. vi.* 40. *Conf. Act. x.* 19. *Ephes. i.* 18.

18 ταυτα τα ῥηματα ποιησω, και ουκ εγκαταλειψω αυτους. *Esa. xlii.* 16. ὁτι ὁ πατηρ μου και ἡ μητηρ μου εγκατελιπον με, ὁ δε Κυριος προσελαβετο με. *Ps. xxvi.* 10. *Conf. lxvii.* 5. 1 *Thess. ii.* 17.

19 ζω εγω, και ζων το ονομα μου. *Num. xiv.* 21. μεινον με μικρον ετι, ἱνα διδαξω σε. *Job. xxxvi.* 2. [ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. ζην εν Ιησου Χριστῳ δια παντος. *Ign. Ephes.* 20.]

20 [ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 7. *Smyrn.* 3. εστε ουν—παντες Χριστοφοροι. *Ephes.* 9. Ιησουν Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Magn.* 12. ὁ Χριστον εχων εν στερνοις. *Mart. Ign.* 2.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 24. *iv.* 15. *Cap. vi.* 56.

21 *Conf. Matt. vii.* 21. *Apoc. i.* 3. 1 *Joan. ii.* 4. *iv.* 21. *Sap. vi.* 12. *αγαπη δε τηρησις νομων αυτης.* 18. *αγαπησω αυτους ὁμολογως. Ose. xiv.* 5. *αγαπησιν αιωνιον ηγαπησα σε. Jer. xxxviii.* 3. *αγαπησις δε* Κυριου *παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. Sir. xxv.* 11. *Comp.* [*μακαριοι εσμεν, αγαπητοι, ει τα προσταγματα του* Θεου *εποιουμεν κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 50.] *ὁ ποιμαινων τον* Ισραηλ *προσχες,—ὁ καθημενος επι των χερουβιμ, εμφανηθι. Ps. lxxix.* 1.

22 *τι γεγονεν. Coll. Exod. xxxii.* 1.

23 *οἱ πεποιθοτες επ' αυτῳ συνησουσιν αληθειαν, και οἱ πιστοι εν αγαπῃ προσμενουσιν αυτῳ, ὁτι χαρις και ελεος τοις εκλεκτοις αυτου. Sap. iii.* 9. [*Polyc. Phil.* 2. *εν* Ἱεροσολυμοις *την μονην εποιειτο. Jos. Ant. xiii.* 4. *viii.* 13. 7. *Kypke. Conf. Philo. de Cherub. apud Lampe.*] *και θησω την σκηνην μου εν ὑμιν,—και εμπεριπατησω εν ὑμιν· και εσομαι ὑμιν* Θεος, *κ. τ. λ. Lev. xxvi.* 11-13. *Conf. Ezech. xxxvii.* 25, 26. *Matt. xxviii.* 20. *ἡμερας εντελειται* Κυριος *το ελεος αυτου, και νυκτος δηλωσει· παρ' εμοι προσευχη τῳ* Θεῳ *της ζωης μου. Ps. xli.* 8. *ἱνα μαθωσιν οἱ υἱοι σου, οὑς ηγαπησας,* Κυριε, *ὁτι ουχ αἱ γενεσεις των καρπων τρεφουσιν ανθρωπον, αλλα το ῥημα σου τους σοι πιστευοντας διατηρει. Sap. xvi.* 26. *και τους αγαπωντας αυτην* (*σοφιαν*) *αγαπᾳ ὁ* Κυριος. *Sir. iv.* 14. [*Clem. Rom. ii.* 8.]

25 *Coll. Luc. xxiv.* 44. [*εβουλετο κατα πολιν μενειν. Mart. Polyc.* 5.]

26 [*μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το* Ἁγιον Πνευμα *εστιν ἡ δοσις αυτου. Clem. Rom. Fragm.* 8. *ου μονον ὑμας νουθετουντες— αλλα και ἑαυτους ὑπομιμνησκοντες. i.* 7. 42.] *Conf. cap. xii.* 16. *xvi.* 12, 13. *Job. xxxiii.* 4. *Prov. i.* 23. Παρακλητος. *sup.* 16.

27 *ουδεις εκ των ἑπτα μειρακιων εδειλιασεν, ουδε προς τον θανατον ωκνησεν.* 4 *Mac. xiv.* 4. [*ὁτι και των πολυωνυμων του* Οντος *δυναμεων ου θιασωτης μονον, αλλα και εξαρχος εστιν ειρηνης. Philo de Somn. p.* 1143. *Par.* 692. *Mangey. μονον το ποιμνιον του* Χριστου *ειρηνευετω. Clem. Rom. i.* 54. *εκκλησιᾳ—ειρηνευουσῃ εν σαρκι και αἱματι και τῳ παθει* Ιησου Χριστου. *Ign. Trall. Inscr. ιδων τα θηρια εδειλιασεν. Mart. Polyc.* 4. *μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων. Clem. Fragm.* 3.] *Conf. Jer. xxvi.* 27, 28. *Esa. xxvi.* 12. *καθως. Luc. xvii.* 26.

28 *Conf. Philip. ii.* 6-11. [*δυναι απο κοσμου προς* Θεον. *Ign. Rom.* 2. *τον αφ' ἑνος* Πατρος *προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. Magn.* 7. *φοβουμαι γαρ την ὑμων αγαπην, μη αυτη με αδικησῃ, κ. τ. λ. Rom.* 1.] *Coll. Marc. xiii.* 23.

30 [*ὁ αρχων του αιωνος τουτου διαρπασαι με βουλεται, κ. τ. λ. Ign. Rom.* 7. *φευγετε—τας ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου. Philad.* 6. *Magn.* 1.] *Conf. cap. xii.* 31. *ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; Amos. iii.* 3. *Ephes. ii.* 2.

31 εγειρεσθε. *Coll. Hab. ii.* 19. *Cap. x.* 18. [εκκλησια Θεου Πατρος, και του ηγαπημενου Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn. Inscr.*] *Coll. v.* 20.

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ΑΠΕΧΕΣΘΕ των κακων βοτανων, άστινας ου γεωργει Ιησους Χριστος, δια το μη ειναι αυτους φυτειαν Πατρος. *Ign. Philad.* 3. οὗτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ. τ. λ. *Trall.* 11.] ἡ αληθινη. *Conf. cap. i.* 9. *Coll. Ezech. xvii.* 5-23.

2 αιρει—καθαιρει. (*Paronomas.*) *Conf. Gen. xxxv.* 2. *Ps. lxxxiii.* 7. *xci.* 13, 14. *Conf. Sir. xxiv.* 30. *etc.* γεωργιον ξυλου εκφαινει ὁ καρπος αυτου. *xxvii.* 6. *Coll. Esa. v.* 1, 2.

3 [ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ign. Ephes.* 18. ἱνα καθαρος αρτος εὑρεθω του Χριστου. *Rom.* 4. ὁ λογον Ιησου κεκτημενος. *Ephes.* 15. τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22.]

4 *Conf. Esa. viii.* 17. 2 *Cor. xiii.* 5. *Col. ii.* 19. μακαριος ανηρ οὗ εστιν ἡ αντιληψις αυτου παρα σου Κυριε. κ. τ. λ. *Ps. lxxxiii.* 5.

5 *Conf. Esa. x.* 15. *Jer. x.* 23. *xi.* 18. *xiii.* 23. *xiv.* 7-9. *Sap. ix.* 13. εξ εμου ὁ καρπος σου εὑρηται. *Ose. xiv.* 9. ει μη αυτος συ συμπορευῃ, μη με αναγαγῃς εντευθεν. *Exod. xxxiii.* 15. εγω ανθος του πεδιου, κρινον των κοιλαδων. κ. τ. λ. *Cant. ii.* 1-3. [κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλῃ τις. *Ign. Trall.* 9. οὗ χωρις το αληθινον ζῃν ουκ εχομεν. *Ibid.* εστε ουν—Θεοφοροι, και ναοφοροι, Χριστοφοροι, ἁγιοφοροι, κατα παντα κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ephes.* 9. τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὓς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50. πως ἡμεις δυνησομεθα ζησαι χωρις αυτου; *Ign. Magn.* 9. χωρις τουτου (Ιησου Χριστου) μηδεν ὑμιν πρεπετω. *Ephes.* 11.]

6 [*Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 306. *Dathe.*] και = ἁμαρτωλος οψεται, και οργισθησεται. *Ps. cxi.* 10. [*Est Hebraïsmus, colligunt ipsa impersonaliter, i. e. colligentur. Grot.*] *Coll. Matt. xiii.* 40.

7 [*Hebraïsmus: pro, si petieritis, continget vobis. Grot.*]

8 και εσται ἡ ψυχη αυτων ὡσπερ ξυλον εγκαρπον. *Jer. xxxviii.* 12. [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. *Ign. Magn.* 10. ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου. *Mart. Polyc.* 17. καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Deut. iv.* 6. *Cap. xiv.* 13. *xvii.* 4-6. *Matt. v.* 16. 1 *Cor. vi.* 20.

9 οἱ αγαπωντες το σωτηριον σου. *Ps. lxix.* 4. [ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν—εν ακαυχησιᾳ μενετω. *Ign. Polyc.* 5. διαμενετε εν τῃ ὁμονοιᾳ ὑμων. *Trall.* 12.] *Conf. cap. xiv.* 23, 24. και τους με-

μενηκοτας εν τῳ Ιουδαϊσμῳ. 2 *Mac. viii.* 1. [μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.] *Conf.* 1 *Mac. x.* 26. και εμμενε εντολαις. *Sir. xxviii.* 6.

10 [τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. την προς Χριστον αγαπην. *Mart. Ign.* 4. και πορευθωμεθα εν ταις εντολαις αυτου, και αγαπωμεν ἁ ηγαπησεν. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. cap. xiv.* 21. *xvii.* 26.

11 και οἱ δικαιοι ευφρανθητωσαν, αγαλλιασθωσαν ενωπιον του Θεου, κ. τ. λ. *Ps. lxvii.* 3. *Conf. Sophon. iii.* 14. 2 *Joan.* 12. *Jer. xv.* 16. χαρησομαι επι τῳ Θεῳ τῳ Σωτηρι μου. *Hab. iii.* 18.

13 αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν κ. τ. λ. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης· δια την αγαπην ἡν εσχεν προς ἡμας, το αἱμα αυτου εδωκεν ὑπερ ἡμων Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49.] *Conf. Job. ii.* 4. *Esa. xliii.* 3, 4. 2 *Reg. xviii.* 33.

14 *Conf. Luc. viii.* 21. *Matt. xii.* 50. *Heb. ii.* 11. *Sir. i.* 25.

15 και ελαλησε Κυριος προς Μωϋσην, ενωπιον ενωπιῳ, ὡς ειτις λαλησαι προς τον ἑαυτου φιλον. *Exod. xxxiii.* 11. *Conf.* 2 *Par. xx.* 7. *Comp. Esa. xli.* 8. *Sym. Philem.* 16. *Matt. xxviii.* 10. και ουκετι εσονται πεποιθοτες επ' ανθρωποις, αλλα τα ωτα ακουειν δωσουσι. *Esa. xxxii.* 3. *Coll. cap. i.* 18. *iii.* 32.

16 *Conf. cap. vi.* 70. ὑπαγητε. *Conf. Matt. xviii.* 15. *xix.* 21. [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

17 [αγαπωμεν ουν αλληλους, ὁπως ελθωμεν παντες εις την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 9. αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Ign. Magn.* 6. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ephes.* 14.]

18 ανδρες αἱματων μετοχοι μισουσιν ὁσιον, οἱ δε ευθεις εκζητησουσιν ψυχην αυτου. *Prov. xxix.* 10. 1 *Joan. iii.* 1. [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6.]

19 εκ του κοσμου. *Coll.* ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. [νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Clem. Rom. ii.* 8. ου δυναμεθα ουν των δυο φιλοι ειναι, κ. τ. λ. 6. Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 6. πατριδας οικουσιν ιδιας (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ὡς παροικοι· μετεχουσι παντων ὡς πολιται· και πανθ' ὑπομενουσιν ὡς ξενοι. Πασα ξενη πατρις εστιν αυτων, και πασα πατρις ξενη. § 5. ἡ ὁμοιοτης εστι μητηρ της φιλοτητος. *Sir. apud Lampe.*] και θησομαι σε ὡς σφραγιδα, διοτι σε ἡρετισα. *Agg. ii.* 24. *Conf. Matt. vi.* 21. *Sir. xiii.* 15. *xxxvi.* 14. *Amos. iii.* 3. *Prov. xiv.* 12. *Phil. iii.* 20. 1 *Pet. ii.* 11.

20 [μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ Κυριος διδασκων, κ. τ. λ. *Polyc.*

Phil. 2. αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9.]

21 [εδιωχθησαν δικαιοι, αλλ' ὑπο ανομων. *Clem. Rom. i.* 45. *Ign. Magn.* 8. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8.] *Conf. Matt. v.* 11. *Cap. xvi.* 3. *xvii.* 25.

23 [Ιησουν Χριστον, τον αφ' ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. *Ign. Magn.* 7. ὁτι εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου. 8. οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. και ουχι βραδυνει (ὁ Κυριος) τοις μισουσι. *Deut. vii.* 10. *Conf. cap. v.* 23. *x.* 37. *xiv.* 7-11. 1 *Reg. x.* 19. *Matt. xxv.* 40. *Act. v.* 39.

24 ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, κ. τ. λ. *Sap. vi.* 6.

25 αλλα (τουτο γεγονεν *subaud.*). *Coll. Matt. xxvi.* 56. *Marc. xiv.* 49. [αγαπωσι παντας, και ὑπο παντων διωκονται. *Epist. Diogn.* § 6.]

26 [το Πνευμα ου πλαναται, απο Θεου ον. *Ign. Philad.* 7. ακακος δε ὁ Πατηρ Πνευμα εδωκεν ακακον, ανοργητον—απο σπλαγχνων ιδιων προϊεμενος ἱνα—του αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] Παρακλητος. *Cap. xiv.* 16. *xvi.* 13, 14. *Esa. li.* 12. *Act. x.* 19.

27 *Conf.* 1 *Joan. i.* 2. και—δε. *Coll. cap. vi.* 51.

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ΚΑΙ εκλεκτοι σκανδαλισθησονται. *Esa. xl.* 30. *Aq.* και τοτε σκανδαλισθησονται πολλοι. *Dan. xi.* 41. *LXX.* ταυτα δε λεγω ὑμιν. *Prov. xxiv.* 23. *Conf. sup. xv.* 21. [του σταυρου—ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18.] *Conf. Matt. xxiv.* 10. *xxvi.* 31.

2 *Conf. Phil. iii.* 6. *Act. vi.* 13. *xiii.* 50. *xxvi.* 9. ιδου ἡμερα ερχεται. *Mal. iv.* 1. αποσυναγωγους. *Cap. ix.* 22. *xii.* 23. *xiii.* 2. ἱνα = ὁτε (*quando*). *Conf. Luc. iv.* 29. 2 *Thess. ii.* 11. *Esa. xliv.* 20.

3 [εγνωμεν δι' αυτου (του Χριστου) τον Πατερα της αληθειας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 3.] *Coll. cap. xiv.* 9.

4 συν σοι ημην. *Tob. xii.* 13. [αλλα. *hæc partic. hîc est augentis, ut imò apud Lat. Sic* αλλα *sumitur* 2 *Cor. vii.* 11. *Grot.*] *Cap. xiii.* 19.

5 [ὁς (ὁ Χριστος) κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. *Ign. Magn.* 8.] *Conf. sup. xv.* 23.

6 *Prov. xiv.* 10. *Aq. Sym.* [εβαλεν—ἡμας εις λυπην. *Clem. i.* 46.]

7 [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος. *Clem. Rom. Fragm.* 8. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου, κ. τ. λ. *i.* 42.] *Esa. xxxii.* 15.

8 νοησαι τε δικαιοσυνην αληθη, και κριμα κατευθυνειν. *Prov. i.* 3. *Coll. Act. xxiv.* 25. *Esa. iv.* 4. *xi.* 4.

9 *Conf. cap. xv.* 22-24. *Act. ii.* 23. [εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. *Ign. Smyrn.* 6.]

10 *Conf. cap. vii.* 33. *viii.* 21. ει δε και εγνωκαμεν κατα σαρκα Χριστον, αλλα νυν ουκ ετι γινωσκομεν. 2 *Cor. v.* 16. *Conf. cap. xv.* 23.

11 [και τα επουρανια και ἡ δοξα των αγγελων, και οἱ αρχοντες ὁρατοι και αορατοι εαν μη κ. τ. λ. *ut supra.* καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Trall.* 4.]

12 [μη ου δυναμαι τα ἐπουρανια γραψαι; αλλα φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν βλαβην παραθω, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 5.] ου δυνησομαι εγω μονος φερειν τον λαον τουτον, ὁτι βαρυτερον μοι εστι το ῥημα τουτο. *Num. xi.* 14. *Conf. Ps. liv.* 13. *Sym.*

13 [τουτο (το Ἁγιον Πνευμα) οἱ λαβοντες, τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* καθως το Πνευμα το Ἁγιον—ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn.* 4. *Polyc.* 5. *Rom. Inscr.*] *Conf.* 2 *Thess. ii.* 1 *Tim. iv.* 1. 2 *Tim. iii.* 2 *Pet. i.* 14. και παντα τα εν τῃ καρδιᾳ σου απαγγελω σοι. 1 *Reg. ix.* 19. αφ᾽ ἑαυτου. *Coll. cap. vii.* 18. 28. *xiv.* 10. αναγγειλαι. *Dan. ii.* 26. [αναγγελλει· κηρυσσει, λεγει. *Hesych. Laudat Ignat. p.* 127. *Voss.*] ευλογητος ὁ Θεος της αληθειας. 1 *Esd. iv.* 40. *Conf. cap. xii.* 16. *xiv.* 26.

14 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. Dan. ii.* 25. *Cap. iv.* 25. θυσια αινεσεως δοξασει με. *Ps. xlix.* 23.

15 *Conf. Matt. xi.* 27. *Cap. iii.* 35. *xiv.* 10. *xvii.* 10. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. [ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Ign. Magn.* 7.]

16 *Conf. Ose. i.* 4. *Agg. ii.* 7. [*Ign. Smyrn.* 3.]

17 (τινες *subaud.*) εκ των μαθητων. *Coll. Prov. xxii.* 25. *Exod. ii.* 1. *Matt. xxiii.* 34. *Luc. xxi.* 16. *Cap. vii.* 33. *xii.* 35. [Γαϊος, εκ των Ειρηναιου, μαθητου του Πολυκαρπου. *Mart. Polyc.* 22.]

18 αυτοι λεγουσι προς με, Ουχι παραβολη εστι λεγομενη αὑτη; *Ezech. xx.* 49. το μικρον. *Coll. Esa. xxvi.* 20.

20 εις χαραν γενησεται. *Coll. Gen. ii.* 24. 2 *Reg. i.* 17. *Jer. xxii.* 10. *Luc. vi.* 21. *Ps. xxix.* 4, 5. το ἑσπερας αυλισθησεται κλαυθμος, και εις το πρωϊ αγαλλιασις.

21 γεννησῃ. *Conf. Gen. xlvi.* 15. *Ald. Exod. vi.* 20. *Conf. Jer. iv.* 31. *xxii.* 23. *Esa. xxi.* 3. *xxvi.* 17. ανθρωπος. *Conf. cap. vii.* 23.

22 και ευφροσυνη αιωνιος ὑπερ κεφαλης αυτων. *Esa. xxxv.* 10. *lxi.* 11. και εσται ὁ λογος σου εμοι εις ευφροσυνην και χαραν καρδιας μου, κ. τ. λ. *Jer. xv.* 16.

23 *Conf.* 1 *Joan. v.* 14, 15. [ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

24 *Conf. cap. xiv.* 13. ουκ ετελευτησεν ουδεν. *Exod. ix.* 6, 7. *Col. iii.* 17. τοτε επλησθη χαρας το στομα ἡμων. *Ps. cxxv.* 2.

25 [εν παροιμιαις. *Non tantùm figuratus sermo, sed et qui generalis est minùsque distinctus vocatur* משל, παροιμια *sive* παραβολη *Hellenistis, ut Ezech. xx.* 49. *Grot.* παροιμια εστι—λογος αποκρυφος. *Phav. et Suid.*] αναγγελλειν. *Dan. ii.* 26. *Conf. Ezech. xii.* 22. *Sym. Act. iv.* 29-31. [και του Αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Fragm.* 8.]

26 εδεετο δε Ισαακ Κυριου περι Ῥεβεκκας. *Gen. xxv.* 21.

27 εγω τους εμε φιλουντας αγαπω, κ. τ. λ. *Prov. viii.* 17. [ὁ ευεργετικος Πατηρ. *Clem. Rom. i.* 23. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. 29.] τις ειμι εγω,—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. αγπην αιωνιον ηγαπησα σε. *Jer. xxxviii.* 3. *Comp.*

28 *Conf. cap. i.* 18. *vi.* 62. *xvii.* 5. *sup. v.* 10. [ὁς προ αιωνων παρα Πατρι ην, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 6. τον αφ᾽ ἑνος Πατρος προελθοντα, και εις ἑνα οντα και χωρησαντα. 7. επορευθη εις τον οφειλομενον τοπον της δοξης. *Clem. Rom. i.* 5.]

29 παρρησιᾳ, Θεε, ᾳσω σοι. *Ps. cxxxvii.* 1. *alii. Conf. sup. v.* 20. 24. 26. αποκρυφα παροιμιων. *Sir. xxxix.* 3.

30 ὁτι συ μονωτατος οιδας την καρδιαν παντων υἱων ανθρωπων. 3 *Reg. viii.* 39. *Conf. cap. i.* 49. *ii.* 25. [ἱνα τις σε ερωτᾳ. *Est hìc indicativus pro subjunct. more Hebræorum. Grot.*]

31 αρτι. *Dan. ix.* 22. *LXX.* νυν. *Theod.*

32 [πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3. ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Rom.* 3.] *Conf.* 3 *Mac. vi.* 27. *Cap. iv.* 23. *v.* 25. *viii.* 29. [εις τα ιδια *sc.* οικηματα. *Ità loquuntur Latini, quisque domum suam abierunt. Valck.* και, *attamèn. Grot.* σκορπισθητε. *Coll. Valck. in Act. v.* 37.]

33 ουχι μεγας ὁς ταυτα ποιει; και ἡ αληθεια μεγαλη και ισχυροτερα παρα παντα.—και ἡ αληθεια μενει και ισχυει εις τον αιωνα, και ζῃ και κρατει εις τον αιωνα του αιωνος. 1 *Esd. iv.* 35-38. ὑπερ δε παντα νικᾳ ἡ αληθεια. *iii.* 12. *Conf. Ps. xcvii.* 1. νικησαντες τον τυραννον τῃ ὑπομονῃ. 4 *Mac. i.* 11. και εδοθη αυτῳ στεφανος, και εξηλθε νικων, και ἱνα νικησῃ. *Apoc. vi.* 2.

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1 ΠΡΕΠΟΝ ουν εστι κατα παντα τροπον δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2.] εν ὡρᾳ επισκοπης εὑρησεις εξιλασμον. *Sir. xviii.* 20.

2 [*Hebraïca constructio. Græcè,* ἱνα πασι, οὑς δεδωκας αυτῳ, δωσῃ ζωην αιωνιον. *Conf. Glass. Philol. Sac. p.* 177. *Dathe.*] *Coll. Exod. xxxii.* 1. και αισθανθησεται πασα σαρξ, ὁτι εγω Κυριος ὁ ῥυσαμενος σε, κ. τ. λ. *Esa. xlix.* 26. *Conf. Matt. x.* 1. *xxi.* 6. *Rom. ix.* 21. *Cap. i.* 4. *v.* 26. *Col. i.* 19. *Ephes. i.* 20-23. *Heb. vii.* 25. καθως. *Act. vii.* 17. 1 *Tim. i.* 3. *Exod. xxxiii.* 19. [*Clem. Rom. ii.* 1.]

3 *Conf. cap. xiv.* 1. *xx.* 31. 2 *Cor. iv.* 5. 1 *Joan. v.* 11, 12. *Matt. xvi.* 16, 17. *xxvi.* 63, 64. [αλλ' ου ζωη μεν εστιν αιωνιος ἡ προς το Ον καταφυγη, θανατος δ' ὁ απο τουτου δρασμος; *Philo de Profug. p.* 557. *Mangey.* το ονομα του αληθινου και μονου Θεου. *Clem. Rom. i.* 43. *Laudat Ignat. pp.* 84. 195. *Voss.*]

4 *Coll. Matt. xx.* 28. *Cap. x.* 18. *xiii.* 31. *xix.* 28. [*Laudatur p.* 127. *ap. Ignat. Vossii. Conf. Polyc. Fragm.* 5. *p.* 516. *Jacobs.* ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν. *Ign. Magn.* 7. παντα ταυτα εις ἑνοτητα Θεου. *Philad.* 9.]

5 *Conf. cap. i.* 1, 2. 18. *vi.* 62. *xvi.* 28. [*Laudat Ignat. p.* 77. *Vossii.* και δοντα αυτῳ (Χριστῳ) δοξαν και θρονον εκ δεξιων αυτου. *Polyc. Phil.* 2. ὁς κατα παντα ευηρεστησεν τῳ πεμψαντι αυτον. 8.] *Conf. Rom. viii.* 17. *Matt. xxv.* 34. *xxviii.* 18. *Ephes. i.* 3. 2 *Tim. ix.* 10. 1 *Joan. i.* 2. *Heb. ii.* 14. = προ Ἑωσφορου εγεννησα σε. *Ps. cix.* 3. *Conf. Prov. viii.* 23-27. ημην παρ' αυτῳ. 30.

6 [φανερουν· εις το φως αγειν. *Suid.* τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8.] και φανερωσω αυτοις, κ. τ. λ. *Jer. xl.* 6. και δοξασουσι το ονομα σου. *Ps. lxxxv.* 9. *ci.* 21. *Conf. cap. vi.* 37. 44.

7 εγνωκαν (εγνωκασι). *Conf. Deut. xi.* 7. *Judith vii.* 10. [*Winer.* § 13. 2. (*c*)] *Conf. Sap. xi.* 26. *cap. iii.* 35. *v.* 26. *xv.* 7. *xvi.* 15.

8 [Ὁι Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν απο του Κυριου Ιησου Χριστου, Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. cap. vi.* 69. *Matt. xvi.* 16.

9 και συ μη προσευχου περι του λαου τουτου, κ. τ. λ. *Jer. vii.* 16. [ηρωτα τον Θεον. *Jos. Ant. v. i.* 14.] *Cap. vi.* 39.

10 *Cap. xvi.* 15. [εαν πασχωμεν—δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8.]

11 [ἑως εσμεν εν τουτῳ τῳ κοσμῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. εν αμωμῳ ἑνοτητι ειναι. *Ign. Ephes.* 4. εσωθησαν εν ἑνοτητι Ιησου Χριστου. *Philad.* 5. εν ἑνοτητι Θεου και ὑμων. *Smyrn.* 12. τους ενκεκραμενους οὑτως, ὡς ἡ εκκλησια Ιησου Χριστῳ, και ὡς ὁ Ιησους Χριστος τῳ Πατρι, ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα ῃ. *Ephes.* 5. *Laudatur p.* 121. *Edit. Voss.* εἱς Θεος εστιν, ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου. *Magn.* 8.] Πατερ ἁγιε. *Coll. Apoc. vi.* 10. *Conf. Ps. xix.* 7. *Cap. vii.* 33. *xiv.* 10.

12 [κληρονομε του σκοτους, υἱε της απωλειας, διαβολε. *Evang.*

Nicod. cap. 20. *p.* 708. *Thilo.*] Συ Κυριε φυλαξεις ἡμας, και διατηρησεις ἡμας, κ. τ. λ. *Ps. xi.* 7. *Conf.* 2 *Thess. ii.* 3. *Ps. ii.* 12. *Cap. xiii.* 10. ημην. *Coll. Matt. xxv.* 36. *Conf. Jer. vi.* 30.

13 [επι το αυτο μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις, εν αγαπη, και εν τῃ χαρᾳ τῃ αμωμῳ. *Ign. Magn.* 7.]

14 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ign. Magn.* 5.]

15 αρῃς. *Esa. liii.* 8. *Conf.* 2 *Reg. iv.* 8. *Cap. xv.* 19. [εν σαρκι τυγχανουσιν (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν. επι γης διατριβουσιν, αλλ' εν ουρανῳ πολιτευονται. *Epist. ad Diogn.* § 5.]

16 [Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου. *Epist. ad Diogn.* § 6. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5.] *Coll.* ανθρωπος επι της γης. *Ps. ix.* 18. το ῥημα σου τους σοι πιστευοντας διατηρει. *Sap. xvi.* 26.

17 [ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου. *Clem. Rom. i. Inscr.* κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. *Ign. Ephes.* 2. τεκνα—αληθειας. *Philad.* 2.]

18 *Coll. Gen. xlv.* 8. *Cap. xx.* 21. [παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.]

19 Εγω Κυριος ὁ ἁγιαζων αυτους. *Ezech. xx.* 12. και ἁγιασθησομαι εν αυτοις. *xxviii.* 25. και ἁγιασθησομαι εν αυτοις ενωπιον των εθνων. *xxxix.* 27. ἁγιαζειν (*consecrare*). *Coll. Exod. xxviii.* 37. *xxix.* 33. *Heb. ii.* 10, 11. [και γαρ φησιν ὁ Μωϋσης (*Deut. xxxiii.* 3.), και παντες οἱ ἡγιασμενοι ὑπο τας χειρας σου· και.οὑτοι ουν οἱ ἁγιασθεντες δια Θεον τετιμηνται, κ. τ. λ. *Jos. de Mac.* § 18. *p.* 1410. *Hudson.*]

20 [καθεστανον τας απαρχας αυτων (οἱ Αποστολοι)—εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. *Clem. Rom. i.* 42. πασι τοις πιστευουσιν και ελπιζουσιν επι τον Θεον. 12. πιστευειν εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. *Smyrn.* 6.] εδεετο—περι Ῥεβεκκας. *Gen. xxv.* 21. *Conf. Prov. i.* 7. *Cap. iv.* 41. *x.* 16.

21 [κατα σαρκα και πνευμα ἡνωμενοις παςῃ εντολῃ αυτου. *Ign. Rom. Inscr.* φευγετε τον μερισμον—αλλ' εν τῃ ἑνοτητι ὑμων ουχ ἑξουσιν τοπον. *Philad.* 2. ὡς ανθρωπος εις ἑνωσιν κατηρτισμενος. 8. της ἡνωμενης ὑμων εν Θεῳ προσευχης και αγαπης. *Magn.* 14.] *Conf.* 2 *Par. v.* 11, 12. *Ezech. xxxvii.* 19. 22. και ποιμην εἱς εσται παντων. *Alex. Ald.* 24. *Ephes. i.* 10. *iv.* 15, 16. *Cap. x.* 30. *sup.* 11.

22 εν τῃ ἡμερᾳ εκεινῃ εσται Κυριος εἱς, και το ονομα αυτου ἑν. *Zach. xiv.* 9. ὁμονοια αδελφων. *Sir. xxv.* 1.

23 Ιδου δη τι καλον, η τι τερπνον, αλλ' η το κατοικειν αδελφους επιτοαυτο; *Ps. cxxxii.* 1. [αγαπη σχισμα ουκ εχει, αγαπη ου στασιαζει, αγαπη παντα ποιει εν ὁμονοιᾳ· εν τῃ αγαπῃ ετελειωθησαν παντες οἱ εκλεκτοι του Θεου· διχα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ.

Clem. Rom. i. 49. οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες. 50.] *Conf. Exod. iii.* 14. ηγαπησα ὑμας, λεγει Κυριος. *Mal. i.* 2.

24 χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *Ps. xvi.* 15. προ του θερισμου. *Esa. xviii.* 5. *Coll. Rom. viii.* 17. 2 *Tim. ii.* 11. *Matt. xxviii.* 18. [καταβολη. *Clem. Rom. i.* 57. καταβολη γενεσως. *Philo ad Cai.* ὁ του αγαπητου—Παιδος σου Ιησου Χριστου Πατηρ. *Mart. Polyc.* 14.] *Coll. Ps. xv.* 11. *Phil. i.* 23.

25 *Cap. i.* 10. *xv.* 21. *xvi.* 3. και (*veruntamèn*) ὁ κοσμος. *Conf.* 1 *Cor. i.* 20. Πατερ δικαιε. *Coll. Exod. ix.* 27. *Deut. xxxii.* 4. *Esd. ix.* 15. συ γαρ ει Θεος, και ουκ ηδειμεν. *Esa. xlv.* 15.

26 [αγαπη ἡν (*i. e.* καθ' ἡν) ηγαπησας με. *Kypke.* ἡ στασις ἡν εστασιασαν προς Ῥοβοαμον. *Jos. Ant. ix.* 14. 1.] *Coll. Ephes. ii.* 4. ὁ Θεος αγαπη εστιν. 1 *Joan. iv.* 8. *Cap. xv.* 9, 10. αγαπησις δε Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* [εγνωμεν δι' αυτου (Χριστου) τον Πατερα της αληθειας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 3.]

ΚΕΦ. ιη. 18.

1 ΧΕΙΜΑΡΡΟΝ Κεδρωνος. *Jos. Ant. viii.* 1. 5. ενθεν δια του Κεδρωνος επι το Ελαιων ορος. *Bell. Jud. v.* 12. 2.] *Conf.* 3 *Reg. xv.* 13. εκ χειμαρρου εν ὁδῳ πιεται, κ. τ. λ. *Ps. cix.* 7. [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζην. *Ign. Magn.* 10. εν τῳ κηπῳ, ὁπου επιασθη. *Nicod. Evang. cap.* 9. *fin.*]

3 λαμπαδων. *Jud. xv.* 4. *Conf. Matt. xxvii.* 27. *Marc. xv.* 16. [*Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 14. *et Valck. Schol. in Act. x.* 1.]

4 προ του επελθειν εφ' ὑμας. *Sophon. ii.* 2. ζητεις. *Gen. xxxvii.* 15.

5 εγω ειμι ὁ Χριστος. *Matt. xxiv.* 5. *Luc. xxi.* 8. Ναζωραιον. *Coll. Matt. ii.* 23. *xxvi.* 49. *Cap. iv.* 26.

6 εις τα οπισω. *Conf. Ps. xxxiv.* 4. *lv.* 9. *Gen. xix.* 11. *Esa. xxviii.* 13. [*Jos. Ant. Jud. ix.* 4. 3.] Εγω Ειμι. *Conf. cap. viii.* 24. 58. *xiii.* 19. *Apoc. i.* 8. *Esa. xli.* 1-4. *xliv.* 6. *Deut. xxxii.* 39. [εισελθοντος δε αυτου, εκαμφθησαν παλιν τα σιγνα, και προσεκυνησαν τῳ Ιησου. *Conf. Nicod. Evang. cap.* 1. *p.* 512-518. *Thilo.*]

8 [αφετε με θηριων ειναι βοραν. *Ign. Rom.* 4. ουχ οὑτος εστιν, ὁν ποτε ἡμεις εσταυρωσαμεν εξουθενησαντες—; αληθως οὑτος ην, ὁ τοτε λεγων ἑαυτον Ὑιον Θεου ειναι. *Barnab. Epist.* § 7.]

9 [απωλεσα *hic ut* απολεσω *supra vi.* 39. *est sivi perire, quomodò sæpè interpretanda sunt ea quæ formam Hiphil apud Heb., quâ formâ hìc Syrus utitur. Grot.* απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1.]

10 Μαλχος. *Coll. Neh. x.* 4. 27.

11 [ευλογω σε, ὁτι ηξιωσας με—του λαβειν με μερος εν αριθμῳ των μαρτυρων σου, εν τῳ ποτηριῳ του Χριστου σου. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. Esa. li.* 17. *Matt. xx.* 22. *xxvi.* 39. *Obd.* 16.

12 ηχθη εις θανατον. *Esa. liii.* 8. [όπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *Clem. Rom. i.* 12. συνεληφθη δε ὑπο Ἡρωδου, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 21.] χιλιαρχος. 1 *Esd. i.* 9. *Conf. Jer. xxxiii.* 8. 2 *Par. xxxv.* 8. [*Clem. Rom. i.* 37. *Jos. Ant. xviii.* 2. 2. 5. 3. *Coll. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 15. *cap.* 7. § 1. ὑπηρετας. *Jos. Ant. iv.* 3. 1.]

13 *Matt. xxvi.* 57. *etc.* [Αννας και Καϊαφας. *Nic. Evang. cap.* 1.]

14 συμβουλευσας. *Exod. xviii.* 19. συμφερει. *Prov. xix.* 10.

16 [*Mos erat Hebræis, etiam feminis uti janitricibus. Coll.* 2 *Reg. iv.* 6. *Grot. Jos. Ant. vii.* 2. 11.]

17 και ειπαν αυτῳ οἱ ανδρες Γαλααδ, Μη Εφραθιτης ει; και ειπεν, Ου. *Jud. xii.* 5. [*Verba, quibus utitur, contemptum Christi spirant, quando eum appellat hominum istum. Nam ap. Græc. eadem significationis differentia est inter* ανθρωπον *et* ανδρα, *quæ ap. Heb. inter* אדם *et* איש. *Lampe.*]

18 και θερμανθεις ειπεν, Ἡδυ μοι, ὁτι εθερμανθην, και ειδον πυρ. *Esa. xliv.* 16. ψυχος. *Gen. viii.* 22. *Conf. Jer. xliii.* 22. *Marc. xiv.* 54.

19 [εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9.]

20 τῳ κοσμῳ. *Conf. cap. vii.* 4. [παντοτε, ουδεις των Αττικων, αλλ' ἑκαστοτε και διαπαντος. *Thom. Mag. Phryn. Sturz. p.* 187.] *Conf. Matt. x.* 27. *xxvi.* 59-62. *Luc. xxii.* 66. παντοτε. *Sap. xix.* 18.

22 [*Jos. Ant. viii.* 15. 4.]

23 [ει κακως ελαλησα. *Si quid dixi contumeliosiùs in Pontificem. Coll. Act. xxiii.* 5. *Grot.* μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι, και νικαν. *Ign. Polyc.* 3.] ου μη ὑπακουσει ὁ κακος αυτῃ, ουδε μη ειπῃ καιριον τι και καλον τῳ κοινῳ. *Prov. xv.* 23. καλως. *Marc. xii.* 28. *Cap. xiii.* 13. δερεις. *Matt. xxi.* 35. *Coll.* 1 *Pet. ii.* 23.

24 [*Conf. Jos. Ant. xviii.* 2. 1, 2. *xviii.* 4. 3.]

25 απηλλοτριωμενος εγενηθην τοις αδελφοις μου, κ. τ. λ. *Ps. lxviii.* 8, 9. 19. [συ μαθητης αυτου εγενου, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. p.* 554.]

27 *Conf. Matt. xxvi.* 74, 75. *Marc. xiv.* 70-72. *Luc. xxii.* 60-62. και ἡ ασιδα εν τῳ ουρανῳ εγνω τον καιρον αυτης, τρυγων και χελιδων αγρου, κ. τ. λ. *Jer. viii.* 7. [αλεκτωρ. *Phryn. Lobeck. p.* 229.]

28 *Conf.* 1 *Mac. i.* 63. και εγενηθη πρωϊ. *Num. xxii.* 41. [και ευθυς εξηγαγον Ιησουν απο του πραιτωριου, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 10. *Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 7.]

29 [ταις κατ' Ααρωνος διαβολαις. *Jos. Ant. iv.* 2. 3. ηλθον προς Πιλατον κατα του Ιησου, κατηγορουντες αυτον περι πολλων πραξεων κακων. *Nicod. Evang. cap.* 1.]

30 γυνη κακοποιος. *Prov. xii.* 4. *xxiv.* 19. οὑτος. *Coll. Exod. xxxii.* 1. [ει μη ην οὑτος κακοποιος, κ. τ. λ. *Evang. Nicod.* § 3. *p.* 536. *Thilo. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 9.]

31 *Coll. Act. xxiv.* 6. κρινατε. *Sap. xi.* 9. [*Conf. Krebs. ad loc.* ει οὑτος ὁ λογος βλασφημος εστι, περι της βλασφημιας λαβετε αυτον

ὑμεις, και απαγαγετε εις την συναγωγην ὑμων, και κατα τον νομον ὑμων κρινατε αυτον. κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 546. *Thilo. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 11.]

32 *Coll. cap. xii.* 32, 33. [*Ipsum supplicii genus, quo se afficiendum Christus indicaverat sup. iii.* 14. *xii.* 32, *Romanum, non Judaïcum. Grot. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. 7. 8.]

33—38 *Conf. Matt. xxvii.* 11. *Ezech. xxxvii.* 24. [και εισελθων εις το πραιτωριον παλιν ὁ Πιλατος εφωνησε τον Ιησουν κατ' ιδιαν, και ειπεν αυτῳ, κ. τ. λ.—Τι εστιν αληθεια; *Evang. Nicod. cap.* 3. *p.* 538-540.]

36 αναστησει ὁ Θεος του ουρανου βασιλειαν, κ. τ. λ. *Dan. ii.* 44. [της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. 6. νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Ign. Magn.* 5. οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ib.*] *Coll.* 2 *Cor. x.* 4.

37 εις τουτο γεγεννημαι. *Coll. Job. v.* 7. [ιδιον μεν δη Θεου το ποιειν,—γεννητου το πασχειν. *Philo de Cherub. p.* 121. *Par.*] ὁ ων εκ της αληθειας. *Conf. Rom. ii.* 8. συ λεγεις = συ ειπας. *Matt. xxvi.* 25. *xxvii.* 11. *Conf. Ps. lxxx.* 11. *Cap. iii.* 21. *viii.* 23. [ὁτι *abundat, Coll. Valck. tom. ii. p.* 53. αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6.]

38 *Conf. Matt. xix.* 3.

39 [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 7. συνηθεια. *Clem. Rom. Fragm.* 6. *Ign. Ephes.* 5. οιδατε, ὁτι συνηθεια ὑμιν εστι, κατα ἑορτην των αζυμων ἑνα απολυειν ὑμιν δεσμιον, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 9.] *Conf.* 4 *Mac. ii.* 12.

40 *Conf.* 2 *Mac. iv.* 47. [οἱ δε κραζουσι· Βαραββαν. *Nicod. Evang. p.* 568. *Thilo.*]

ΚΕΦ. ιθ. 19.

1 JOS. *Ant. Jud. xviii.* 3. 1-3. αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου, αληθως εσταυρωθη και απεθανεν, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. *Magn.* 11. *Smyrn.* 1. *Mart. Ign.* 2. *Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 8.]

2 *Conf. Luc. xxiii.* 11. [*Nicod. Evang. cap.* 10.]

3 *Conf. Mich. v.* 1. [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. *Ign. Polyc.* 3. *Polyc. Phil.* 1.]

4 [*Evang. Nicod. cap.* 4. *p.* 542. *Thilo.*] ιδε. *Sir. xxviii.* 24. εγω δε, ὡς αρνιον ακακον αγομενον του θυεσθαι, κ. τ. λ. *Jer. xi.* 19. εν αιτιᾳ φονου. *Prov. xxviii.* 17. *Conf.* 2 *Cor. v.* 21. *Heb. iv.* 15. *Cap. viii.* 46.

5 Ιδε ὁ ανθρωπος. *Coll. Ps. lxxxvi.* 5. *Aquil. Sym. apud Bos. Conf. Esa. xxxii.* 2. 1 *Tim. ii.* 5. [λινεον ενδυμα διπλης φορει σινδονος βυσσινης. *Jos. Ant. iii.* 7. 2.] *Coll. Esa. lxiii.* 1, 2.

6 ουχ ευρηκα κατα σου κακιαν κ. τ. λ. *Coll.* 1 *Reg. xxix.* 3-6. [εκραυγασα—μεγαλῃ φωνῃ. *Ign. Philad.* 7. εγω ουδεμιαν αιτιαν ευρισκω εν αυτῳ. *Nic. Evang. p.* 542. *Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 8, 9.] *Coll. Luc. xxiii.* 18.

7 *Conf. Ps. ii.* 7. *Esa. lii.* 13. *Cap. v.* 18. *viii.* 53. 58. *x.* 30-33. *Deut. xiii.* 1. [τουτον οιδαμεν ειναι αυτον υἱον Ιωσηφ του τεκτονος απο Μαριας γεννηθεντα, και λεγει ἑαυτον ειναι Ὑιον Θεου και βασιλεα, κ. τ. λ. *Evang. Nicod.* § 1. λεγει ὁ Πιλατος, Δια τι ἱνα αποθανῃ; Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι· Ὁτι ειπεν αὑτον Ὑιον Θεου και βασιλεα. *cap.* 4. *p.* 548. ὁ νομος ἡμων περιεχει, ανθρωπος εις ανθρωπον εαν ἁμαρτησῃ, αξιος εστι λαμβανειν τεσσαρακοντα παρα μιαν· ει δε εις Θεον, λιθοβολεισθω. Λεγει αυτοις ὁ Πιλατος· Λαβετε αυτον ὑμεις, και οἱῳ βουλεσθε τροπῳ, αμυνασθε αυτον. Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι τῳ Πιλατῳ· Ἡμεις βουλομεθα ἱνα σταυρωθῃ. § 4. *p.* 546.]

8 [*Conf. Philo. Leg. ad Cai. p.* 799. *Edit. Col. Jos. Bell. Jud. i.* 2. 8. *Ant. xviii.* 5. 1, 2. λεγουσιν—οἱ Λευϊτοι τῳ Πιλατῳ, κατα Καισαρος εαν τις βλασφημησῃ, αξιος θανατου εστιν, η ου; Λεγει ὁ Πιλατος, Αξιος εστι θανατου. Λεγουσιν οἱ Ιουδαιοι—Ει εις Καισαρα εαν τις βλασφημησῃ, αξιος εστι θανατου, οὑτος δε κατα του Θεου εβλασφημησεν. *Evang. Nicod. cap.* 4. *p.* 544. *Thilo.* ακουσας δε ὁ Πιλατος τους λογους τουτους παρα των Ιουδαιων, εφοβηθη. *p.* 572.]

9 *Conf. cap. xviii.* 28.

10 [τι ποιησω σοι; Λεγει ὁ Ιησους τῳ Πιλατῳ· Ὡς εδοθη σοι. Λεγει ὁ Πιλατος· Πως εδοθη; Λεγει ὁ Ιησους· Μωϋσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασεως. *Evang. Nicod. p.* 544. ὁμοσον, και απολυω σε. *Mart. Polyc.* 9.] *Conf.* 1 *Mac. x.* 29. *Matt. xxvi.* 53.

11 *Conf. Ps. lxv.* 7. *lxxv.* 10. *Act. ii.* 23. *Job. xvi.* 12. μειζων ἡ αιτια μου του αφεθηναι με. *Gen. iv.* 13. *Conf. Rom. xiii.* 1. *Prov. viii.* 15. *Sap. vi.* 6.

12 [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3. *p.* 476. *Jacobs.* Τραϊανου του βασιλεως. *Mart. Ign.* 2. οἱ αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου. *Smyrn.* 7.] *Conf. Esa. lxv.* 2. *Luc. ii.* 34. *inf. v.* 15. συστροφας ποιειται κατα σου—ου μη δυνηται ἡ γη ὑπενεγκειν παντας τους λογους αυτου. *Amos. vii.* 10. [ταχα ουκ ει φιλος του Καισαρος, (εαν τουτον απολυσῃς) ὁτι ειπεν ἑαυτον Ὑιον Θεου και βασιλεα· θελεις ουν τουτον βασιλεα, και ου Καισαρα. *Evang. Nicod. cap.* 9. *p.* 568. *Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 12.]

13 Ἑβραϊστι *i. e.* Συριστι. *Conf. Esd. iv.* 7. [Γαββαθα παφλαζοντι Συρῳ κικλησκετο μυθῳ. *Nonnus ap. Hammond.*]

14 Παρασκευη, ὁ εστι προσαββατον. *Marc. xv.* 42. *Coll. Matt. xxvi.* 17. *Luc. xxiii.* 54. *Exod. xvi.* 5. [τῃ Παρασκευῃ, δειπνου ὡρᾳ.

Mart. Polyc. 7.] *Conf. Matt.* ii. 2. *Cap.* i. 50. xii. 13.

15 [*Mos erat Græc. et Hellenist. quem Romani vocabant Imperatorem, appellare* βασιλεα. *Grot.* επεβοησεν "Αιρε τους αθεους." *Mart. Polyc.* 3. ειπειν, Κυριος Καισαρ! 8. ομοσον την Καισαρος τυχην. 9. ὁπως αυτων Καισαρα δεσποτην ὁμολογησωσιν—Καισαρα δεσποτην εξονομασαι. *Conf. Jos. Bell. Jud.* vii. 10. 1. και εκραζον οἱ Ιουδαιοι τῳ Πιλατῳ λεγοντες, Ἡμεις βασιλεα οιδαμεν τον Καισαρα, και ου τον Ιησουν, κ. τ. λ. *Evang. Nicod. cap.* 9. *p.* 570. *Thilo. Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 8.] *Conf. Luc.* xix. 14. 27. 1 *Pet.* ii. 17.

17 [Ἑβραϊστι *i. e.* Συριστι. *Coll. sup.* 13. Γολγοθα τον καλεεσκε Συρων στομα. *Nonnus ap. Hammond.* βασταζων επι των ωμων αυτου και σταυρον. *Nicod. Evang. p.* 768. *Thilo. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 14.] *Conf. Esa.* xl. 11. *Aq. Sym.*

18 [ὁ Κυριος ἡμων Ιησους ὁ εσταυρωμενος. *Nicod. Evang. p.* 776. και δυο κακουργοι συν αυτῳ. *p.* 580. τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου; *Mart. Ign.* 2.] μεσον. *Conf.* 2 *Mac.* x. 30.

19, 20 [*Inscriptio erat indicans caussam supplicii. Latini Scriptores titulum vocarunt. Eam vocem Græci recentiores cum aliis infinitis transsumsere. Quam Lucas Græcè* επιγραφην, *minùs Græcè* τιτλον *vocavit Joannes. Valck. ad Luc.* xxiii. 38. βουλομαι δε και Ἑλληνιστι και Ῥωμαϊστι εν δελτῳ χαλκῃ τουτο ανατεθηναι. *Jos. Ant.* xiv. 10. 2. εκελευσε δε ὁ Πιλατος μετα την αποφασιν και τιτλον επιγραφηναι την αιτιαν αυτου, γραμμασιν Ἑλληνικοις, Ῥωμαϊκοις και Ἑβραϊκοις, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 588. *Thilo.* Αυσονιῃ γλωσσῃ τε Συρῳ και Αχαϊιδι φωνη. *Nonnus. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 10. 11.] *Conf. Marc.* xv. 26. *Luc.* xxiii. 38. *Apoc.* xi. 8.

21 [ἡμεις ου λεγομεν βασιλεα αυτον ειναι, αλλ' αυτος ἑαυτον λεγει. *Evang. Nicod.* § 1.]

22 [την φυσιν ακαμπης, και μετα του αυθαδους αμειλικτος. *Philo de Pilato. Coll. Lampe.*]

23 τα ἱματια (*pallium*). *Conf. cap.* xiii. 4. [αληθως επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου τετραρχου καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1. εστι δ' ὁ χιτων οὑτος (*tunica Pontificis*) ουκ εκ δυοιν περιτμηματων ὡστε ῥαπτος επι των ὡμων ειναι, κ. τ. λ. *Joseph. ap. Grot.*]

24 [λεγει γαρ ἡ γραφη. *Clem. Rom.* i. 34, 35. 42.] του πληρωθηναι λογον Κυριου δια στοματος Ἱερεμιου. 2 *Par.* xxxvi. 21. *Conf. Esa.* xxxvi. 22. *Prov.* xvi. 33. 1 *Reg.* xiv. 42.

25 *Coll. Matt.* xxvii. 56. *Marc.* xv. 40. *Matt.* x. 3. *Marc.* iii. 17, 18. Μαρια ἡ (γυνη) του Κλωπα. *Conf.* ἑπτα εσχες, και ἑνος αυτων (συ γυνη) ουκ ωνομασθης. *Tob.* iii. 8. *Conf. Matt.* i. 6.

26 γινου ορφανοις ὡς πατηρ, και αντι ανδρος τῃ μητρι αυτων,

κ.τ.λ. *Sir.* *iv.* 10. ὃν ηγαπα. *Conf. cap.* *xiii.* 23. *xviii.* 15. γυναι. *Coll. cap.* *ii.* 4. *xx.* 13. 15.

27 *Coll. Luc.* *xvi.* 4. εις τα ιδια, *sc.* οικηματα. *Cap.* *xvi.* 32.

28 [παν γαρ ῥημα ὁ εξαφηκεν εκ του στοματος αυτου, και ετελειωθη και τελειωθησεται. *Mart. Polyc.* 16. τετελεσται· γεγενηται. *Hesych.*] *Coll. cap.* *xvii.* 4.

29 ὑσσωπῳ. *Conf.* 3 *Reg.* *iv.* 33. περιθεις καλαμῳ. *Matt.* *xxvii.* 48. *Marc.* *xv.* 23. [και οξος εποτισαν αυτον μετα χολης και ὑσσωπου. *Evang. Nicod.* *p.* 664. *Thilo.*]

30 *Conf. Luc.* *xxiii.* 46. *sup.* *v.* 28. *Cap.* *xi.* 33. *xiii.* 21. το εργον ετελειωσα. *xvii.* 4. *Ps.* *xxxix.* 7-10. *Heb.* *ii.* 10. *v.* 9.

31 [το μεγα Σαββατον, καθ' ὁ το Κυριακον σωμα εν τῳ ταφῳ απνουν εκειτο, κ. τ. λ. *Canon. B. Apost. apud Jacobson. tom.* 2. *p.* 579. το μεγα Σαββατον μεσον εστι της ταφης και της αναστασεως. *Zonar. ad Can. XLV. Concil. Laod.* *p.* 356. *Ibid.* *p.* 580. οντος Σαββατου μεγαλου. *Mart. Polyc.* 8. Σαββατῳ μεγαλῳ. 21. εν ταις επισημοις ἡμεραις. *Conf. Jos. Ant.* *iii.* 6. 4.] παρασκευη = προσαββατον. *Coll. sup.* 14.

32 κατεαχθη. *Jer.* *xxxi.* 25. 2 *Reg.* *xxii.* 35. σκελη. *Lev.* *xi.* 21.

34 [και λογχῃ την πλευραν αυτου εξεκεντησεν ὁ Λογγινος ὁ στρατιωτης. *Evang. Nicod.* *p.* 664. *Thilo.* νυττει κατωθεν ὑπο τον βουβωνα δορατι. *Jos. Bell. Jud.* *iii.* 7. 35. το κεντησαι ητοι τρωσαι, νυξαι λεγει. *Eustath. ap. Hom. Il.* ε. 43. 45. *Kuinoël.*] και μαχαιρα αυτου εις πλευραν του πλησιον αυτου. 2 *Reg.* *ii.* 16.

35 *Coll.* 3 *Joan.* 12. *Rom.* *ix.* 1. *Cap.* *xxi.* 24.

36, 37 κατα την γραφην βιβλιου Μωϋση. *Esd.* *vi.* 18. *Conf. cap.* *i.* 29. *Exod.* *xii.* 10. [ἑτερα δε γραφη λεγει. *Clem. Rom.* *ii.* 2.]

38 [και ιδου ανηρ ονοματι Ιωσηφ βουλητης ὑπαρχων, ανηρ αγαθος και δικαιος—οὑτος προσελθων τῳ Πιλατῳ, κ. τ. λ. *Nicod. Evang.* *p.* 596. το σωμα αυτου ῃτησατο Ιωσηφ, ὁ τιμιος πατηρ ἡμων, κ.τ.λ. *p.* 664. Μωϋσεως, και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant.* *vi.* 5. 4. μετα παρρησιας ακουε, Χριστιανος ειμι. *Mart. Polyc.* 10. *Nicod. Evang.* *p.* 594-604. *Thilo.*] 2 *Mac.* *vi.* 6. κεκρυμμενος. *Coll. Obd.* 6.

39 *Conf. cap.* *iii.* 2. *vii.* 50. [*Jos. Ant.* *xvii.* 8. 3. *Bell.* *i.* 1. *p.* 143. *Edit. Haverc. Conf. Nicodem. Evang. Prolog.* και ειπον αυτῳ, Τις ει, Κυριε; και ειπε μοι, Εγω ειμι Ιησους, οὐ και το σωμα ῃτησω παρα Πιλατου, και ενεδυσας με σινδονι καθαρᾳ, και σουδαριον επεθηκας επι την κεφαλην μου, και εθηκας με εν τῳ μνημειῳ τῳ καινῳ, κ. τ. λ. *cap.* 15. *p.* 648. *Thilo. Conf. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 7. § 16.]

40 [ὡς εθος αυτοις λεγειν. *Mart. Polyc.* 9. 13.] *Coll. Matt.* *xxvi.*

12. *xxvii.* 59, 60. καθως. *Luc. xvii.* 26. *Coll. xxiii.* 53. *Cap. xi.* 44. [*Lardner. lib.* 1. *cap.* 7. § 17.]

41 *Conf.* ουκ ουδεποτε. 3 *Reg. i.* 6. [εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. *fin.*] *Coll.* μνημειον. *Gen. xxiii.* 6. *l.* 5.

42 *Coll. Luc. xxiii.* 54. [τῃ Παρασκευῃ. *Mart. Polyc.* 7.]

ΚΕΦ. *ιϰ.* 20.

1 ΜΙΑ των σαββατων. *Conf. Marc. xvi.* 2. 9. [πρωτῃ των ἡμερων της ἑβδομαδος. *Theophyl.*] και ηνεγκαν λιθον, και επεθηκαν επι το στομα του λακκου, κ. τ. λ. *Dan. vi.* 17. [και εκυλισας λιθον μεγαν προς την θυραν του μνημειου. *Nic. Ev. p.* 648.]

2 *Conf. cap. xix.* 26. *Luc. xxiv.* 24. [ηραν. *Hebraïsmus, pro sublatus est Dominus è monumento. Grot.*]

4 ὁμου. *Esd. ii.* 64. *Job. xxxiv.* 29. 2 *Mac. xi.* 9.

7 [κεφαλη χωρις γεννηθηναι ανευ μελων. *Ign. Trall.* 11. *Jos. Ant. xvii.* 11. 2. σουδαριον. *Coll. Valck. ad Act. xix.* 12.] *Cap. xix.* 39.

8 *Conf. Luc. xxiv.* 25, 26. *Cap. ii.* 22. [και ευθυς αυτου ἡψαντο, και επιστευσαν, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3.] και πασα διαφθορα ουχ εὑρεθη εν αυτῳ, ὁτι επιστευσεν εν τῳ Θεῳ αυτου. *Dan. vi.* 23.

9 [λεγει γαρ ἡ γραφη. *Clem. Rom. i.* 34, 35. *et sæp.* επιστασθε γαρ, και καλως επιστασθε τας ἱερας γραφας. 53.] εν γραφῃ αληθειας. *Dan. x.* 21. *Act. xiii.* 32, 33. *xvii.* 3. 1 *Cor. xv.* 4. *Ps. cix.*

10 απηλθε προς ἑαυτον *(domum rediit). Num. xxiv.* 25. *Ezech. xvii.* 12. [προς αυτους ἑκαστοι, του βασιλεως απολυσαντος, απῃεσαν. *Jos. Ant. viii.* 4. 6. ἑκαστος εις την ἑαυτου. *Vit.* § 29.]

11 *Conf. Matt. xxviii.* 5. [Μαρια. *Coll. Ign. Ephes.* 7. 18, 19. *Trall.* 9.]

12 *Conf. Apoc. iii.* 4, 5. θεωρει. *Ps. xxvi.* 4. *Dan. v.* 5. *vii.* 21. [το παν πληθος εθεωρησα εν πιστει. *Ign. Magn.* 6. *Trall.* 1.]

13 *Coll. sup. v.* 2. γυναι. *Coll. cap. ii.* 4. *xix.* 26.

15 [βαστασας εκειθεν ὁ φυλαξ, και κομισας εις τι χωριον απωτατω της ὁδου. *(de cadav. Amesæ.) Jos. Ant. vii.* 11. 7.] εν τῳ κολπῳ αυτου βαστασει. *Esa. xl.* 11. *Aq. Sym.* κυριε. *Ruth. ii.* 13. *Gen. xxiv.* 18. αρω. *Marc. vi.* 29. [κηπουρος, *Atticè* κηπωρος. *Poll. p.* 359.]

16 *Conf. Marc. x.* 51.

17 [μη μου ἁπτου *(desine me jam adorare). Kypke.* αναξιαν μεν ειναι και ποδων ἁψασθαι των εκεινου. *Jos. Ant. vi.* 13. 8. αναβαινω προς τον Πατερα μου, κ. τ. λ. *Ign. p.* 77. *Vossii.* ὁ Κυριος ανευ του Πατρος ουδεν εποιησεν, ἡνωμενος ων. *Magn.* 7. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Philad.* 7. αδελφοι μου οὑτοι εισιν, οἱ ποιουντες το θελημα του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 9.] του ποιησαι το θελημα σου, ὁ Θεος μου, ηβουληθην. *Ps. xxxix.* 8. *Conf.* 4

Reg. iv. 27. *Gen. xxviii.* 12. *Marc. xvi.* 6, 7. *Matt. xxviii.* 6-10. *Col.*
i. 3. *Ephes. i.* 17. *Matt. xii.* 50. *Heb. ii.* 11. 17.
19 και κλεισωμεν τας θυρας αυτου, ὁτι ερχονται νυκτος φονευσαι
σε. *Neh. vi.* 10. εις το μεσον. *iv.* 11. 3 *Reg. vi.* 8. *Conf. Matt. xviii.*
20. τῃ μιᾳ των σαββατων. *Conf. sup.* 1. [*Frequenter dicebant (Græci) formâ imperandi* χαιρε. *Judæorum autem formula, expressa Script. SS. erat Pax tibi! vel Pax vobis!* ειρηνη σοι *vel* ὑμιν. *Coll. Luc. xxiv.* 26.
Valck. ad Luc. i. 28.]
20 [εγω γαρ και μετα την αναστασιν εν σαρκι αυτον οιδα, κ.τ.λ.
Ign. Smyrn. 3. δια τι ουν πεινα; ἱνα δειξῃ ὁτι αληθως ανελαβε σωμα
ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Fragm.* 8.] *Conf. cap. xix.* 34.
21 [εξεπεμφθη ὁ Χριστος ουν απο του Θεου, και οἱ Αποστολοι
απο του Χριστου, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 42. παντα γαρ ὁν πεμπει ὁ
οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν, οὑτως δει ἡμας αυτον δεχεσθαι, ὡς
αυτον τον πεμψαντα. *Ign. Ephes.* 6.] *Conf. cap. xvii.* 18. *Luc. xxiv.* 49.
22 [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Fragm.* 8.] ανελαβε με Πνευμα. *Ezech. xi.* 1. *Num. xi.* 25.
23, 24 ελυσε την ἁμαρτιαν αυτοις δια Ιωβ. *Job. xlii.* 9. [αν, *i.e.*
εαν. *Buttm.* § 138. 8. *Matth.* § 521. αν αρσεν ῃ. *Jos. Ant. iv.* 4. 4. αν
δε τις ψευδη μαρτυρησας. *iv.* 8. 15. αν γαρ ἡμας μιμησεται. *Ign.
Magn.* 10.] *Coll. cap. xi.* 16. *Marc. xvi.* 14. 1 *Reg. xiv.* 42. 1 *Par. xxiv.* 31.
25 [αληθως επι Ποντιου Πιλατου—καθηλωμενον. *Ignat. Smyrn.*
1.] ου μη (*neutiquam*). *Ps. xxxvi.* 10. *lviii.* 13. *Coll. Luc. xxiv.* 37.
26 [μεθ' ἡμερας οκτω (*i. e. post hebdomadam*). *Sic Jos. Ant. vii.*
9. επι ἡμερας οκτω—απο σαββατου επι σαββατον. *Coll. Luc. ix.*
28. *Matt. xvii.* 1. *Vid. Hammond.*] ειρηνη σοι, μη φοβου. *Jud. vi.* 23.
27 [*Laudat Ign. Smyrn. p.* 192. *Edit. Voss.*] *Conf. Ps. xxxi.* 9. 2
Cor. vi. 15. *Cap. xix.* 34. απιστουσης ψυχης μνημειον ἑστηκυια στηλη
ἁλος. *Sap. x.* 7. *i.* 2. ουκ εστι πιστις εν αυτοις. *Deut. xxxii.* 20.
28 *Conf. Ps. vii.* 1. *lxvii.* 20. *lxxxiii.* 3. *cxiv.* 5. 1 *Tim. v.* 21. *Jac. i.* 1. [ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. εν σαρκι γενομενος Θεος. *Ephes.* 7. οὑτος γαρ εστι Κυριος και Θεος παντων Ιησους Χριστος, κ.τ.λ. *Act. Thom.* § 26. απεναντι των του Κυριου και Θεου εσμεν οφθαλμων. *Polyc. Phil.* 6. Θεος και Κυριος ἡμων Ιησους Χριστος. *Routh. Reliq. Sac. ii.* 27. *apud Jacobson. vol.* 1. *p.* 13. ὁ Κυριος και Θεος ευεργετης εστιν. *Philo. p.* 309. *Edit.* 1640. Χριστος· ὁ Κυριος και Θεος ἡμων. *Suidas (voce* Χριστος*). Middleton. p.* 58. ὁ των ὁλων Κυριος και Θεος. *Philo. de Somn.* § 25. *p.* 644, 645. *Mangey.* ὁ μονογένης Ὑιος του Θεου εvανθρωπησας. *Nic. Ev. p.* 694.]
29 μακαριοι παντες οἱ πεποιθοτες επ' αυτῳ. *Ps. ii.* 12. *xxxiii.* 8.
lxxxiii. 12. *Luc. xi.* 28.

30 *Conf. Act. i.* 3. *Luc. iii.* 18. *Cap. xxi.* 25.

31 [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 4. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κἀκεινοις κρισις εστιν. 6. συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει, και εν Ιησου Χριστῳ, κ. τ. λ. *Ephes.* 20. του μη αποθανειν, αλλα ζῃν εν Ιησου Χριστῳ διαπαντος. *Ibid.* ἱνα την αιωνιον ζωην απολαβωμεν. *Clem. Rom. ii.* 8.] *Conf. Marc. i.* 1. *Act. xiii.* 39. *Ephes. i.* 13.

ΚΕΦ. κα. 21.

1 ΑΝΑΣΤΑΣΙΣ δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις, και επιφανεια του Ὑιου, ἡ τας αισθησεις εφανερωσε. *Clem. Fragm.* 8. *p.* 257. *Jacobs.* γεγραπται γαρ οὑτως. *i.* 36. Θεου ανθρωπινως φανερουμενου. *Ign. Ephes.* 19.] ἱστανται επι του ποταμου. *Gen. xli.* 1. *Coll. Ezech. xlvii.* 8. *Conf.* 1 *Tim. iii.* 16.

2 *Conf. cap. i.* 48. *xi.* 16. ὁμου. *Esd. ii.* 64.

3 *Coll Luc. v.* 5. *Ps. cxxvi.* [πολλακις δι' ὁλης ἡμερας βαλλοντες τα δικτυα, και ουκ επιτυγχανοντες. *Chrysost. Hom.* 6. *de Piscat.*]

4 ὁτι εγω Κυριος ὁ Θεος—ενισχυσα σε, και ουκ ᾐδεις με. *Esa. xlv.* 5. [πρωϊας δε γενομενης. *Clem. Rom. i.* 43.]

5 παιδια. 1 *Joan. ii.* 18. τεκνια. *Cap. xiii.* 33.

6 [*Præsagium maximæ capturæ hominum per Apost. faciendæ. Grot.* το δικτυον. *Jos. Ant. ix.* 4. 6.] ισχυσαν. 2 *Par. ii.* 6. απο (*præ.*מ, מן *Heb.*) *Conf. Ps. xi.* 5. *Coll.* 2 *Par. ii.* 17. *Ps. lxxvi.* 19.

7 [χιτων, Αττικως· επενδυτης, Ἑλληνικως. *Moeris.* Λινουν τι οθονιον, ὁ οἱ τε Φοινικες και οἱ Συροι ἁλιεις περιελιττουσιν ἑαυτοις. *Theod.*] γυμνος (*veste exteriori destitutus. Kuinoel.*) *Marc. xiv.* 51. *Conf. Job. i.* 20. *Theod.* ὁν ηγαπα. *Coll. cap. xiii.* 23. *xix.* 26.

9 [εκειθεν δε αποβας ὁδευει. *Jos. Bell. iv.* 10. 5. οψον σημαινει το προσφαγιον—και οψαριον, παρα το οψον αιρεσθαι εκ της θαλασσης. *Etymol. Mag.*] *Conf. cap. vi.* 19.

12 εστι Κυριος εν τῳ τοπῳ τουτῳ,—και εφοβηθη, και ειπεν, Ὡς φοβερος ὁ τοπος ὁυτος, κ. τ. λ. *Gen. xxviii.* 16, 17.

13 [μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν ὡς σαρκικος, καιπερ πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3.]

14 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Ign. Trall.* 9. εἱς Θεος εστιν ὁ φανερωσας ἑαυτον δια Ιησου Χριστου του Ὑιου αυτου, ὁς εστιν Λογος αϊδιος, κ. τ. λ. *Magn.* 8.]

15 αγαπᾳς. *Coll. Apoc. ii.* 4. 1 *Joan. iv.* 18. τα αρνια μου. *Coll. Esa. lxv.* 25. ὡς αρτιγεννητα βρεφη. 1 *Pet. ii.* 2. *Coll. cap. x.* 16. *Matt. xxvi.* 33. *cap. xiii.* 37. [και οἱ ὁσιοι του Θεου ὡς αρνια εν ακακιᾳ εν

μεσῳ αυτων. *Psalt. Sal. viii.* 28. λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44.]

16 ὁν εφιλει = ὁν ηγαπα. *Coll. cap. xi.* 3. 5. *xx.* 2. *v. sup.* 7. γνωστως επιγνωσῃ ψυχας ποιμνιου σου. *Prov. xxvii.* 23. [ὁπου δε ὁ ποιμην εστιν, εκει ὡς προβατα ακολουθειτε. *Ign. Philad.* 2. μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. το δευτερον (*adv.*) *Mart. Ign.* 7.] *Conf. Mich. vii.* 14.

17 και αγαπησεις Κυριον τον Θεον σου—εξ ὁλης της ψυχης σου, κ. τ. λ. *Deut. vi.* 5. 3 *Reg. xii.* 16. *Conf. Matt. xvi.* 18. 1 *Joan. iii.* 16. 1 *Pet. v.* 2, 3. *cap. x.* 11. [*Addit. Esth. xiii.* 12.] φιλεις με; 1 *Cor. xvi.* 22. [βοσκειν. τρεφειν. *Hesych. Suid.*] Ὁ ποιμαινων τον Ισραηλ προσχες,—εξεγειρον την δυναστειαν σου και ελθε εις το σωσαι ἡμας. *Ps. lxxix.* 1, 2. [αμεινον γαρ εστιν ὑμιν εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους και ελλογιμους εὑρεθηναι, η καθ' ὑπεροχην δοκουντας εκριφηναι εκ της ελπιδος αυτου. *Clem. Rom. i.* 57.]

18 εζωννυες. *Conf. Ps. xliv.* 4. *alii. Esa. xxxii.* 11. *alii. Deut. i.* 41. *Aquil. Luc. xii.* 35. *Act. xxi.* 11. [*Tunc Petrus ab altero cingitur, cùm cruci astringitur. Tertull. Scorp.* 15.]

19 [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8.] *Coll. cap. xii.* 33. 2 *Pet. i.* 14.

20 *Coll. cap. xiii.* 23.

21 οὑτος δε τι; *Coll. Act. xii.* 18. τι αρα ὁ Πετρος εγενετο.

22 ακολουθησω οπισω σου. 3 *Reg. xix.* 20. [και ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. *Clem. Rom. i.* 35. 40. μενειν *et* ειναι *ap. Græc. sæpe idem notant, ac* ζῃν.—εαν θελω αυτον μενειν. *ubi Discipuli illud manere accipiebant pro, non mori. Valck. Schol. ad* 1 *Cor. xv.* 6.]

23 αληθινος ὁ λογος. 3 *Reg. x.* 6. τι προς σε; *Coll.* 1 *Pet. iv.* 15. 1 *Tim. v.* 13. [εξηλθεν ὁ λογος. *Hebraïsmus. Coll. Matt. ix.* 26. *Grot.*] μενειν. *Coll. Eccles. vii.* 16.

24 *Coll. Apoc. i.* 2. 9. *Eccles. xii.* 10, 11. οὑτος εστιν ὁ μαθητης. *Coll. cap. xix.* 35. *xx.* 2. 4. 8.

25 [αλλ' ουδ' ὁ συμπας ουρανος τε και κοσμος δυνησεται χωρησαι. *Philo. L.* 1 *de Monarch. p.* 817. *Edit. Par.* ουδε γαρ των δωρεων ἱκανος ουδεις χωρησαι το αφθονον πληθος, ισως δε ουδ' ὁ κοσμος, κ. τ. λ. *de Temulent. Mangey. p.* 362.] καθ' ἑν (*sc.* ἑκαστον). *Coll. Act. ii.* 3. *xxi.* 19. *Num. xiii.* 33, 34. *Dan. iv.* 11. 18. *Eccles. xii.* 12. *Sir. xlvii.* 15. οιμαι. *Coll.* 2 *Mac. vii.* 24. [οιμαι δε ειναι αυτον, ὁν συ φης. *Nicod. Evang. p.* 708. *Buttm.* § 114.] εαν αναγγειλω ὑμιν τα καθ' ἡμεραν γινομενα, μνημονευσω τα εξ αιωνος αριθμησαι. *Prov. viii.* 21.

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Ὁ ΚΥΡΙΟΣ ἡμων και Θεος Ιησους Χριστος, ὁ Ὑιος του Θεου του ζωντος, πρωτον εποιησε, και τοτε εδιδαξεν, ὡς μαρτυρει Λουκας, κ. τ. λ. *Ign. Ephes. p.* 134. *Edit. Vossii.* ὡν ηρξατο ποιειν. *Non reddendum: Quæ incepit facere, sed, quæ fecit.—Sic aliquotiès loquuti quoque Judæi Interpp. V. T. Scriptores Græci profani non item.—Theophili nomen ignotum fuit Gentilibus, notissimum illis nomen* Διφιλου *et* Διϊφιλου. *Fluxit à Judæis Græcè loquentibus, quibus perplacebant nomina, quorum partem faciebat appellativo Dei. etc. Valck. Schol. ad loc. Lucas quidèm inter Script. Sac. scribit elegantiùs cæteris: prodit tamèn et ille in sermone suo patriam, Syriam Palæstinam, quantumvìs etiam videri queat sæpè stylum suum accommodasse ad eorum ingenium quos loquentes facit. Id. Coll. Grot. in loc.*] ηρξατο. *Conf. Matt. iv.* 17. *Luc. iii.* 8. οἱ δε λοιποι λογοι του βασιλεως Δαυιδ, οἱ προτεροι και οἱ ὑστεροι. 1 *Par. xxix.* 29. εν βιβλῳ λογων Ἡσαϊου. *Luc. iii.* 4. τα λοιπα των λογων (*res gestæ*). 3 *Reg. xiv.* 29.

2 [οἱ λειτουργοι της χαριτος του Θεου δια Πνευματος Ἁγιου περι μετανοιας ελαλησαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 8. 22. λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους, κ. τ. λ. 5. 42. 44. *Ign. Smyrn.* 8. των αληθως ὑπο Θεου—εκλελεγμενων. *Polyc. Phil.* 3.] δια ῥηματος Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5. *Conf. cap. xxi.* 4.

3 και εστηλωθη τεσσαρακοντα ἡμερας. 1 *Reg. xvii.* 16. *Alex. Ald. Comp. Conf.* 3 *Mac. iii.* 24. τα περι ἡμων. 1 *Reg. ix.* 5. [οἱ Αποστολοι —ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2. οἱς και παρεστησεν. *quibus et semet ipse exhibuit.*—τεκμηριοις. *Nostra vox in N. T. non alibi recurrens hìc significat indicium clarum et evidens. Valck.* τεκμηριον· σημειον αληθες—οπτανομενος· ὁρωμενος, εμφανιζομενος. *Hesych.* εγω γαρ και μετα την αναστασιν εν σαρκι αυτον οιδα, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3. και αληθως επαθεν. 2. *Conf. p.* 192. *Edit. Voss.*] *Coll. Matt. xxviii.* 16-20. *Marc. xvi.* 9-18. *Luc. xxiv.* 15-51. *Joan. xx.* 14-29. *xxi.* 1-22.

4 [τα δε λοιπα σκευη παντα συναλισας (*alii* συναθροισας.). *Jos.*

Ant. viii. 4. 1. συναλισθεις· συναχθεις, συναθροισθεις. *Hesych. Coll.* 4 *Reg. x.* 18. *Alex.* εξηλωσεν *lege.* εξηλισεν. *Valck.*]

5 [οἱς (*Conf. Num. v.* 16. 25.) ουδε πρεσβυτερος ενεστι γενεσθαι προς αληθειαν, μη μεταβαλωσι του πανσοφου Πνευματος εκεινου. *Philo.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. εν Πνευματι Ἁγιῳ. *Satis fuerit dixisse* Πνευματι Ἁγιῳ—*Sed Hellenistæ ad modum Hebræi* ב *addunt* εν, *quomodo* εν ὑδατι *etc. Grot.*] *Coll. Esa. iv.* 4.

6 [Κυριε. *Passim Jesus salutifer his in libb. appellatur* ὁ Κυριος. *Apud Interpp. Alexx. inservit vox ista Gr. etiam exprimendo nomini Jehovah, ut adeo parùm intersit, utrùm Jesus* Κυριος *dicatur, an* Θεος. *Valck.* μη το πληθος αυτῳ την βασιλειαν αποκαταστησῃ παρασταν. *Jos. Ant. xiv.* 25. *p.* 497. *Kypke.* אם *quod sæpe an significat, ut Græci Interpp. per* ει, *ità Latinus per si sæpe vertit. Respiciunt Apostoli locum Dan. vii.* 27. *Restituis, i. e. restituere paras in veterem dignitatem. Grot.*] *Conf. Mich. iv.* 8. *Mal. iv.* 6.

7 σημεια και τερατα προγινωσκει, και εκβασεις καιρων και χρονων. *Sap. viii.* 8. *Judith. viii.* 13, 14. [ουκ οιδαμεν την ἡμεραν της επιφανειας του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 12. ὡρισμενοις καιροις και ὡραις· που τε και δια τινων επιτελεσθαι θελει, αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει, κ. τ. λ. *i.* 40.]

8 [εσχατον της γης. *Licèt singulæ voces sint Græcæ et Script. quibusvis usitatæ, phrases tamèn sunt Judaïcæ et à Græcè loquentibus. Judæis derivatæ ad Script. nost. Sac. N. T. etc.*—ἑως σχατου της γης, *nempè* μερους, *vel* περατος. *Coll. Valck.*] *Coll. Ps. xviii.* 6. [*Psalt. Sal. i.* 4.] 1 *Mac. iii.* 9. και ασθενουντες περιεζωσαντο δυναμιν. 1 *Reg. ii.* 4.

9 [ειδομεν νεφελην επισκιασασαν αυτον τε και τους μαθητας αυτου· και επηρθη ἡ νεφελη εις τον ουρανον, και οἱ μαθηται αυτου ηυχοντο κειμενοι επι προσωπον επι την γην. *Evang. Nicod. cap.* 16. *pp.* 658. 660. *Thilo.* νεφους αιφνιδιον ὑπερ αυτου σταντος, αφανιζεται κ. τ. λ. *Coll. Jos. Ant. iv.* 8. 48. *de Mos. mort.*] *Conf.* 4 *Reg. ii.* 1. 11, 12. 2 *Par. v.* 14. 1 *Thess. iv.* 17. *Luc. ix.* 54. [ὑπελαβεν. ὑπεδεξατο. *Hesych.*]

10 [και ατενισασα Αννα εις τον ουρανον. *Jacob. Protevang. cap.* 3. ατενιζομαι εις τα ὑψη των ουρανων (*figuratè*). *Clem. Rom. i.* 36. *Significat* ατενιζειν, τινι *vel* εις τι, *vel* εις τινα, *aliquid, vel aliquem oculis valdè intentis contueri. Ap. Script. Gr. Vet. non invenietur nisi semel aut bis ap. Hippoc. etc. Valck.*] *Coll. Matt. xvii.* 2. *Apoc. iii.* 5. 18.

11 [οὑτως ελευσεται. *Jesus in cœlum relatus, similitèr redibit. Valck. Laudat Ign. Smyrn. p.* 192. *Edit. Voss.*] *Conf. Deut. xxii.* 26. *Esa. xix.* 1. *lxvi.* 1. *Ps. lxvii.* 18. [ειδον αυτον αναληφθεντα εις τον ουρανον. *Evang. Nicod. p.* 664. *Thilo.*]

12 [σαββατου εχων οδον· δισχιλιων πηχεων ην. *Suid.* μιλιον έν. *Orig. Oecum.* τοσουτον το διαστημα, όσον δυνατον και Ιουδαιον περιπατειν εν σαββατῳ. *Alb. Gloss. Conf. Alb. et Kust. Annotat.*]

13 [εις το ύπερῳον—*ad cellam superiorem in Templo Hieros. precibus destinatam. Coll. Krebs. et Loesner. ad loc.* εκρυψεν εις το ύπερῳον. *Clem. Rom. i.* 12. *Mart. Polyc.* 7. ύπερῳον· ανωγαιον οικημα. *Hesych.* αυτος επι το ύπερῳον αναβας. *Jos. Vit.* 30.] *Conf. Ezech. xlii.* 5.

14 [προσευχῃ και τῃ δεησει. *Coll. Valck. ad Philip. iv.* 6. προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7. αδιαλειπτως ουν προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι, κ. τ. λ. 8. προσκαρτερουντες. *Simplex* καρτερειν *in linguâ communi significabat expectare.—Hoc sensu non invenietur ap. Script. Græc. vet.—Coll. Epist. Heb. xi.* 27. *Valck.*] *Conf. Rom. xii.* 12. *Col. iv.* 2. *Cap. ii.* 42. όμοθυμαδον. *Conf.* [*Jos. Ant. xv.* 8. 2. *Mart. Polyc.* 12.] 1 *Par. x.* 6. *Ald. Comp.*

15 *Coll. Dan. vi.* 1, 2. [*Glass. Philolog. Sac. p.* 896. τα δε ονοματα αυτων, οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Ign. Smyrn.* 5. ην ολιγα προσωπα (*homines*) προπετη και αυθαδη. *Clem. Rom. i.* 1. δια στοματος. *Conf. Vorst. de Hebr.*]

16 [δια στοματος Δαβιδ. *Orientales significaturi, hoc illudve ab aliquo factum, dicere solent illud factum per manum alicujus. Significaturi aliquid dictum ab aliquo, dicere solent hoc dictum per os illius. Valck.* ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. 37. 43. όπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *i.* 12. *Mart. Polyc.* 21. τοτε γαρ άλωσιν αυτης προειπον. *Jos. Bell. Jud. vi.* 2. 1. δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 23.] ανθρωποι αδελφοι. *Gen. xiii.* 8. *Conf. Jer. xxxiii.* 8. *Ps. cviii.* 5-8.

17 [κληρος· το βαλλομενον εις το λαχειν, η ψηφος, η ουσια, η μερος. *Hesych.* πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ignat. Magn.* 6. Λευϊταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. *Clem. Rom. i.* 40. ίνα εν ῳ κληρῳ ηλεηθην, επιτυχω. *Ign. Philad.* 5.]

18 [εκτησατο. *Acquisivit sibi, Nunquam ap. accuratos Script. Vet.* κταομαι *significat (ut narrant tamen Lexicographi) possideo, sed acquiro mibi. Præteritum verò tempus,* κεκτημαι, *propriè acquisivi mibi; deinde possideo; nam possidet quod quis sibi comparavit. Valck.* μισθος αδικιας. *Coll. Vorst. de Hebr. cap.* 9.] 2 *Pet. ii.* 15. [και πταισας προς τινα πετραν πρηνης επ᾽ αυτης μετα μεγιστου ψοφου κατεπεσεν. *Jos. Bell. vii.* 5. *Kypke.* πρηνης πεσων. *Vit.* § 28. πρηνης· επι προσωπον πεπτωκως. *Suid.*] ότι ρηξει αυτους αφωνους πρηνεις, κ. τ. λ. *Sap. iv.* 19. [ελακησε μεσος· μεσον εσχισθη. *Suid. Phavor.*]

19 [Ακελδαμα. *Syr.* חקל דמא] *Coll. Matt. xxvii.* 8. εν ιδιοις αυτων συγγραμμασιν. *Jos. c. Ap. i.* § 22. αθεοι οντες, τουτ᾽ εστιν, απισ-

τοι. *Ign. Trall.* 10. εις το γνωστον ειναι πασιν. *Clem. Rom. i.* 11. διαλεκτος· λαλια. *Hesych.* τῃ ιδιᾳ διαλεκτῳ. *Dialectus hic intelligitur Hierosolymitana, quam a Galilæâ diversam fuisse constat ex ancillâ, quæ Petrum agnoscebat è dialecto, quâ utebatur. Dialectus autem Hierosolymitana hujus erat ævi Syriaca, quâ procul omni dubio usus fuit, dum in terris versebatur Jesus, quem incogitantèr nonnulli Græcè loquutum scribunt. Si quas voces hic illic servarunt Euangelistæ adhibitas à Jesu, sunt illæ utique Syriacæ. Dialectus autem ista hujus temporis tantùm fermè distabat ab Hebræâ, quantùm distat Bæötica ab Atticâ. Ut hæc illa auribus erat jucundior, sic et dialectus Hebraïca præ Syriacâ. Exemplo sit vox hic occurrens scripta more Syriaco* ακελδαμα, *Hebraïcè fuisset scribenda* ακελδαμιμ. *Valck.*] *Conf. Matt. xxvi.* 73. *Coll. cap. ii.* 6.

20 ἡ βιβλος του νομου. *Jos. i.* 8. 1 *Reg. x.* 25. *Esd. vi.* 18. [*Citavit hæc Lucas memoritèr ex LXX. id qui faciunt, sæpè verbum verbo commutant. Grot. Observandum est loqui Scriptores nostros Sacros more suæ Gentis. Solebant autèm Judæi in suis Script. et Sermon. verba Moysis et Prophetarum ubique suis verbis interserere, quæ quidèm aliquo modo accommodari posse videbantur rebus istis, de quibus ipsi loquebantur. Turretin. ap. Valck.*]

21, 22 [του Κυριου Ιησου. *Clem. Rom. i.* 13. *Est Phrasis prorsùs Orientalis, hoc sensû occurrens ap. Zach. viii.* 10. και τῳ εκπορευομενῳ και τῳ εισπορευομενῳ ουκ εσται ειρηνη. *Valck.* δει· *naturalis structura verborum*——*hæc erat:* δει ουν μαρτυρα της αναστασεως αυτου γενεσθαι συν ἡμιν, ἑνα τουτων των ανδρων συνελθοντων ἡμιν, κ. τ. λ. *Id.*] *Conf. Luc. x.* 1.

23 ὁς επεκληθη. *Conf. Dan. x.* 1. [Ματθιας. *Jos. Vit.* § 1.]

24 [εγω μεν απεδειξα τουτον, ὁν αυτος (ὁ Θεος) επελεξατο. *Jos. Ant. vi.* 5. 6. τον αορατου ψυχης εφορον, ὁς διανοιαν ακριβως θεωρει. *Philo de Philanthrop.* προγνωστης γαρ εστιν των παντων, και ειδως ἡμων τα εν τῃ καρδιᾳ. *Clem. Rom. ii.* 9. ερευνητης γαρ εστιν εννοιων. *i.* 21.] *Job. vii.* 20. *Apoc. ii.* 23. 1 *Par. xxviii.* 9.

25 *Eccles. vi.* 6. εις τον τοπον τουτον της βασανου. *Luc. xvi.* 28. ιδιον. *Conf. ii.* 3. *Tit. i.* 3. [ἑκαστος εις τον ιδιον τοπον μελλει χωρειν. *Ign. Magn.* 5. *Polyc. Phil.* 9. απαγουσι τινες——εις αποδεδειγμενον κακουργων τοπον. *Philo de Immut. ap. Wets.* εις τον τοπον ιδιον. *Locus intelligendus certè sceleri Judæ debitus. Coll. Luc. xvi.* 28.——*Nihil adeò est in Script. Græc. quod cum bis componi possit tanquàm simillimum. Valck.* την αυτου του Ιουδα ὑποσχοιεν τιμωριαν. *Mart. Polyc.* 6.]

26 [=συνηριθμημενοι εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ignat. Philad.* 5. ελεχθην, ηριθμηθην. *Hesych.*] συγκαταριθμηθησονται μεθ' ὑμων. *Num. xxxii.* 30. *Oxon. Conf.* 1 *Par. xxvi.* 14. *Ps. cv.* 4, 5.

[και εβαλον κληρους, και επεσεν ὁ κληρος επι Σιμωνα. *Protevang. Jacob. cap.* 24. ὁ της Βενιαμιτιδος κληρος εξεπεσε. *Jos. Ant. vi.* 5. *apud Wets.* κληρωτους επεχειρησαν ποιειν τους αρχιερεις—ην δε προσχημα μεν της επιβολης εθος αρχαιον. *Bell. Jud. iv. ap. Grot.* συγκατεψηφισθη = ελογισθη, εξηριθμηθη. *v.* 17. *Id.*]

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΝΕΣΤΗ γαρ ἡ Πεντηκοστη ἑορτη μετα το Σαββατον· ουκ εστιν δε ἡμιν ουτε εν τοις Σαββασιν, ουτε εν τῃ ἑορτῃ ὁδευειν. *Jos. Ant. xiii.* 8. 4. *p.* 583. *Huds. Conf. iii.* 10. 6. *xiv.* 15. 4. *xvii.* 12. 2. *Bell. ii.* 3. 1. πεντηκοστῃ ἡμερᾳ. *Philo de Decal. p.* 591. *Edit. Col.* Πεντηκοστη *Hellenistis vocatur non semper dies ultima, sed sæpè totum illud tempus dierum quinquaginta à Paschate,* שבעת *Heb. Grot. Stylo Hellenist.* ἡμερα της πεντηκοστης *idem est, ac si diceretur* ἡ ἡμερα ἡ πεντηκοστη. *Valck.* εν τῳ συμπληρουσθαι, κ. τ. λ. *Quum dies Pentecostes instaret, aut adesset. Is usus v.* συμπληρουσθαι, *incognitus Script. Græc. Antiq. jure annumeratur loquutionibus ex Orient. fonte ductis. Ib.* επιτοαυτο συναχθεντες. *Clem. Rom. i.* 34. *Ign. Ephes.* 5. επιτοαυτο μια προσευχη. *Magn.* 7. *Philad.* 10.] *Conf. Luc. ix.* 51.

2 [ηχος· φωνη, κτυπος, εκφωνησις. *Hesych.*] πνοη. *Job. xxxii.* 8. *Gen. vii.* 22. *Esa. xxxviii.* 16. *Prov. xx.* 27. [τον οικον (*æcum Templi.*). περιῳκοδομησε δε τον ναον εν κυκλῳ τριακοντα βραχεσιν οικοις, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 3. 2. *Coll. omninò Krebs. ad loc. pp.* 165-167.]

3 εκαθισε. *Coll. Luc. xxi.* 35. *xxiv.* 49. [διαμεριζομεναι *dividentes semet ipsæ. Valck.* = διαμεριζουσαι ἑαυτους. *Bos. Coll. Philonem ad Decal. ap. Grot. laudat. Coll. Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacob.*]

4 [ου γαρ ανευ Θεου ταυτ' αποφθεγγεσθαι μοι δοκεις. *Philo de Joseph. p.* 543.] *Conf.* 1 *Par. xxv.* 1. ὡς δε επανεπαυσατο πνευμα επ' αυτους, και επροφητευσαν, κ. τ. λ. *Num. xi.* 25, 26. *Coll.* 2 *Par. xx.* 14. *Cap. x. xix.* 1 *Cor. iii.* 5. *xiv.* 2 *Pet. i.* 21. δια γλωσσας ἑτερας. *Esa. xxviii.* 11. *Conf. l.* 4. [καθως το Πνευμα το Ἁγιον ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. καθως ὑπεσχετο ἡμιν. *Polyc. Phil.* 5.]

5 *Coll.* επι προσωπου παντων των εθνων των ὑποκατω του ουρανου. *Deut. ii.* 25. *i.* 28. [παντων των κατα την οικουμενην Ιουδαιων, και σεβομενων τον Θεον, ετι δε και των απο της Ασιας και της Ευρωπης κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiv.* 7. 2.] *Conf. Judith. xvi.* 20. 2 *Mac. xii.* 30, 31. *Tob. i.* 6. *Gen. xi.* 4. *Jud. xx.* 16. *Ps. cvi.* 26. *Eccles. i.* 9. *Joan. xii.* 20.

6, 7 ἑκαστος κατα γλωσσαν. *Gen. x.* 5. *Neh. xiii.* 24. *Comp.* [συγχυθεις· συνταραχθεις. *Suid.* εκ της Ἑβραιων μεθερμηνευομενος διαλεκτου. *Jos. c. Ap. i.* 22. *p.* 1345. *Vocem* διαλεκτου *non tam arctè sumi, ut discrimen aliquod in linguâ significet,—sed pro ipsâ linguâ, apparet ex locis inf. xxi.* 40. *xxii.* 2. *xxvi.* 14. *Grot.*] *Conf. Marc. xiv.* 70. *Luc.*

xxii. 59. *Joan. i.* 7. [*tantundèm valet ac si legeretur* εξισταντο θαυμαζοντες. *Valck.*]

8 ἡ ἡμερα εν ᾗ εγεννηθην. *Job. iii.* 3. ευλογουν τον Δυναστην τῃ πατριῳ φωνῃ. 2 *Mac. xv.* 29. τα ιδια χειλη, κ.τ.λ. *Prov. vi.* 2. *xxvii.* 8. εκ της ιδιας χωρας. *Job. ii.* 11. [εν τῃ ιδιᾳ διαλεκτῳ. *De diversis Linguis easdem voces Lucas adhibuit, etc. Valck. Schol. tom. i. p.* 327.]

9 [Ελαμιται δε εισι το γενος των Παρθαιων. *Basil. in Esa.*] *Gen. x.* 22.

10 [οἱ επιδημουντες. *Omninò cum his jungi debent sequentia:* Οἱ επιδημουντες Ῥωμαιοι Ιουδαιοι τε και προσηλυτοι, *ut Judæi intelligantur vel nativitate simùl et religione, vel religione tantùm, Romæ habitantes, qui nunc venerant in Judæam, ut Hierosolymis——Festum celebrarent.* Προσηλυτοι *hoc tempore dicebantur, qui, Gentiles nativitate, Mosaïcam legem et Religionem fuerant amplexi. Valck.* ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ. *Clem. Rom. ii.* 5. τις εστι προσηλυτος;——Ἑλληνων τεκνου εγεννηθησαν, και νυν γεγονασιν Ιουδαιοι. *Evang. Nicod. p.* 532. *Thilo.* επιδημησαντος δε προς αυτους των αρχοντων τινος. *Jos. Ant. v.* 7. 3. ἡ προς Κυρηνην Λιβυη. *xvi.* 6. 1. *De Judæis in Egypt. et Cyren. Coll. Ant. xii.* 1, 2. *c. Ap. ii.* 4. *Conf. Philo. de Monarch. p.* 223. *apud Wets.*] προσηλυτοι. *Conf. Matt. xxiii.* 15.

11 [επιγνωσεται τα μεγαλεια των ὑπ' αυτου δεδομενων δωρεων. *Clem. Rom. i.* 32. το μεγαλειον της επαγγελιας αυτου. 26. 49.]

12 *Coll.* 2 *Par. xxx.* 10, 11. τι αν θελοι; *Coll. cap. v.* 24. *x.* 17.

13 [χλευαζει περιτομην. *Jos. c. Ap. ii.* 13. αφρονες και ασυνετοι ——χλευαζουσιν ἡμας. *Clem. Rom. i.* 43. χλευαζει· εμπαιζει, γελᾳ. *Hesych.* γλευκος *hìc est* γλευκασμος. *Joel. iii.* 18. *Amos. ix.* 13. *Grot.*] και ησαν μυκτηριζοντες τους αγγελους αυτου, κ.τ.λ. 2 *Par. xxxvi.* 16.

14 [ενωτιζειν *vox est Hellenistica confecta ad exprimendum, Heb.* האזין *Coll. Job. xxxii.* 11. *et alibì. Grot. Fluxit autem v.* ενωτισασθαι, *respondens Latino auscultare, ab Alexx. Interpp. qui illud aptè videntur formasse ad exprimendum v. Heb. Coll. Gen. iv.* 22. *Jer. viii.* 6. *xxiii.* 18. *Valck. ad Luc. ix.* 44.] *Conf. Ps. xvi.* 1. *liv.* 1. *Num. xxiii.* 18.

15 [ἐν αντι παντων αιτουμεθα, μηδεν εν τῳ ἱερῳ γενεσθαι νεωτερον, αλλα φυλαχθηναι τοιουτον, οἱον παρα των παππων και προγονων παρελαβομεν· ει δε μη πειθομεν, παραδιδομεν ἑαυτους εις απωλειαν, ἱνα μη ζωντες επιδωμεν θανατου χειρον κακον. *Philo de Leg. ad Cai. p.* 1025. *Edit. Par.* επελθουσα ἑκτη ὡρα, καθ' ἡν τοις σαββασιν αριστοποιεισθαι νομιμον εστιν ἡμιν. *Jos. Vit.* 54. αλλα δις της ἡμερας, πρωϊ τε και περι εννατην ὡραν, ἱερουργουντων επι του βωμου, και μηδ', ει τι περι τας πρόσβολας δυσκολον ειη, τας θυσιας παριεντων. *Ant. xiv.* 4. 3.] *Conf. Job. xxv.* 3. 1 *Thess. v.* 7.

17 [παραγγελιας ουν λαβοντες, και πληροφορηθεντες δια της

αναστασεως του Κυριου *ἡμων* Ιησου Χριστου, *και πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του* Θεου, *μετα πληροφοριας* Πνευματος Ἁγιου, *εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του* Θεου, *κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 42.]

18 *και γε (quin etiam). Jos. ix.* 4. 2 *Reg. xi.* 17. *xvii.* 5.

20 *ιδου ἡμεραι ερχονται* Κυριου. *Zach. xiv.* 1. *μεγαλη ἡ ἡμερα* Κυριου, *επιφανης σφοδρα. Joel. ii.* 11. *Hab. i.* 7.

22 *και προεφητευσεν εν μεσῳ αυτων.* 1 *Reg. x.* 10. *απεδειχθησαν δυο πρεσβυτεροι εκ του λαου κριται. Susan.* 5. *Conf. Matt. ii.* 23. *ἡς ιστε και αυτοι.* 3 *Mac. iii.* 14. [*Dixit Jesum ανδρα απο του* Θεου *δεδειγμενον· id est idem, ac si scripsisset ὁν ὁ* Θεος *απεδειξεν ανδρα*—*Quem Deus inter vos demonstravit virum esse præcellentem, et vulgaribus longè superiorem, omni scil. miraculorum genere. Valck.*]

23 *οψονται γαρ τελευτην σοφου, και ου νοησουσι τι εβουλευσατο περι αυτου, και εις τι ησφαλισατο αυτον ὁ* Κυριος. *Sap. iv.* 17. [*ἑαυτον εκδοτον δεδωκα τῳ θανατῳ. Ign. Smyrn.* 6. *προωρισμενος. Ephes. Inscript. προγνωσιν ειληφοτες τελειαν. Clem. Rom. i.* 44. *αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει.* 40. *ὡρισμενοις καιροις και ὡραις. Ibid. ουδεν λεληθεν την βουλην αυτου.* 27. *δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης;—επιστρεφου και ιδε. Evang. Nicod. cap.* 23. *εκδοτον, idem est quod alibi sæpe παραδοθεντα· permissum ipsis. εκδοτοι sunt propriè qui deduntur hostibus. Sic Deus Christum dedidit hostibus. Grot.*] *προσπηξαντες. Coll. Esd. vi.* 11. *Alex. Ald. Comp.*

24 [*κρατειν· νικᾳν. Suid. ὁν ηγειρεν ὁ* Θεος, *λυσας τας ωδινας του ᾳδου. Polyc. Phil.* 1. *Conf. Hammond ad loc. δι' οὑ* (Χριστου) *παντας τους απ' αιωνος θανοντας εστερηθης. Coll. Evang. Nic. pp.* 732-738.]

25 [*οἱ γαρ αγαπητοι* Προφηται *κατηγγειλαν εις αυτον* Χριστον. *Ign. Philad.* 9. *Verba invenientur in Gr. vers. Ps. xv.* 8. *et seqq. quod idcircò diligentèr notandum, quia discrepat illic Gr. Versio ab Heb. Context. Valck.*] *προωρωμην τον* Κυριον *κ. τ. λ. Ps. xv.* 8-11.

27 *ὁτι μονος* Ὁσιος. *Apoc. xv.* 4. [*ψυχην μου, i. e. me: frequens Hebraïsmus. Grot. την ψυχην. Simpliciter reddendum, me. Orientalibus in more positum est, ut hominem denominantes à potiore parte animam appellent. Hos sequuntur Script. N. T. Pfochenius tamèn Hebraïsmum agnoscere noluit, quia ap. Poetas quosdam Græc. in stylo sublimi homines etiam dicti ψυχαι. Quasi verò stylus poeticus hujus esset norma, quo utuntur Script. Sac. Valck. εις ᾳδου.* (*δωμα vel χειρα subaud.*) *Coll. Bos. Ellips. p.* 71. *Schæffer.*]

28 [*ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. Clem. Rom. i.* 31. *αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον.* 36. *Barnab. Epist.* § 18-20.]

29 [*μετα παρρησιας ακουε,* Χριστιανος *ειμι. Polyc. Mart.* 10. *εξον.* 12. *Ign. Smyrn.* 8. *Jos. Ant. vi.* 14. 4. *ανδρες αδελφοι. Clem. Rom. i.*

14. 37. 43.] *Conf. Matt. xii.* 4. 2 *Cor. xii.* 4. *πατριαρχαι.* 1 *Par. ix.* 9. *Comp. xxiv.* 31. 2 *Par. xix.* 8.

30 *και αναστησω το σπερμα σου μετα σε, ὁς εσται εκ της κοιλιας σου,—και ορθωσω τον θρονον αυτου ἑως αιωνος, κ. τ. λ.* 1 *Par. xvii.* 11-14. [*τι δε ειπωμεν επι τῳ μεμαρτυρημενῳ Δαβιδ; κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 18. *ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους ὁ Χριστος εκυοφορηθη ὑπο Μαριας, κατ᾽ οικονομιαν Θεου, εκ σπερματος μεν Δαβιδ, κ. τ. λ. Ign. Ephes.* 18. *εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εν γενους Δαβιδ, τῳ Ὑιῳ ανθρωπου, και Ὑιῳ Θεου, κ. τ. λ.* 20.] *Conf. Esa. xxii.* 23. *Matt. xv.* 7.

31 [*εγω* (*Ἡσαϊας*) *τουτο προιδων ὑφ᾽ Ἁγιου Πνευματος εγραψα, Αναστησονται οἱ νεκροι, κ. τ. λ. Nic. Evang. p.* 718. *λεγει ὁ Ιησους· Μωσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασεως. p.* 544. *Thilo. οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζεσαν. Ign. Magn.* 8.] *ὁν τροπον ειρηκα, οὑτως εσται· και ὁν τροπον βεβουλευμαι, οὑτως μενει. Esa. xiv.* 24.

32 [*τουτον—Pendet tota hæc oratio à v.* 22. *Nexus est hic: Jesum Nazarenum—huncce Jesum Deus è mortuis suscitavit. Valck. εκ νεκρων αναστησας. Clem. Rom. i.* 24. *δι᾽ ἡμας ὑπο του Θεου αναστα̣ντα. Polyc. Phil.* 9. *ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει.* 2. *ὡς και αληθως ανεστησεν ἑαυτον. Smyrn.* 2.] *Conf. sup. v.* 22.

33 [*πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. Clem. Rom. i.* 2.]

34 [*Δαβιδ. Coll. Clem. Rom. i.* 18. 52. *Ιησου Χριστου Ὑιου του Θεου, του γενομενου εν ὑστερῳ εκ σπερματος Δαβιδ, κ. τ. λ. Ign. Rom.* 7. *τον Κυριον ἡμων, αληθως οντα εκ γενους Δαβιδ κατα σαρκα, Ὑιον Θεου, κ. τ. λ. Smyrn.* 1.] *Coll.* 3 *Reg. ii.* 10.

36 [*μη αφεντες τον εσταυρωμενον, τουτον αρξωνται σεβεσθαι. Mart. Polyc.* 17. *τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου; Mart. Ignat.* 2. *αληθως εσταυρωθη. Trall.* 9.] *Conf. Marc. xvi.* 6.

37 [*εν αυτῳ Παυλῳ, και τοις λοιποις Αποστολοις. Polyc. Phil.* 9. *οἱ του Θεου λογοι νυττοντες και τιτρωσκοντες την ψυχην. Basil. ap. Pricæum.*] *λογοι σοφων ὡς τα βουκεντρα. Eccles. xii.* 11. *Conf. Ps. cxviii.* 120. *Jer. xx.* 9. *xxiii.* 29. *Amos. iii.* 8. 2 *Reg. xii.* 7. *Sir. xii.* 12. *Sap. xvi.* 11. [*κατενυγησαν. Coll. Valck. ap. Rom. xi.* 8.]

38 [*ὡς ουν εσμεν επι γης μετανοησωμεν κ. τ. λ.—μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας. Clem. Rom. ii.* 8. *το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. Fragm.* 8. *ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. Barnab.* § 6. *εν ονοματι Ιησου Χριστου. Ign. Polyc.* 5.] *λαλησαι επι τῳ ονοματι μου. Deut. xviii.* 19-22. *Cap. xix.* 4, 5.

39 [*δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας. Clem. i.* 22. *μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου.* 59. *ἡ επαγγελια του Χριστου μεγαλη. ii.* 5. *αγνοουσιν γαρ—οἱαν*

τρυφην εχει ἡ μελλουσα επαγγελια. 10.] Conf. Zach. vi. 15. Ephes. ii. 13. 17. εις μακραν (subaud. χωραν, vel γην). pleniùs 3 Reg. viii. 46.

40 [παντες παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. Ign. Polyc. 1. αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. Mart. Polyc. 1. και ταυτα οὑτως ελεγεν, και οὑτως διεμαρτυρατο. Mart. Ign. 4. σκολια· ουκ ορθα, επικαμπη. Hesych.] σκολιοι γαρ λογισμοι χωριζουσιν απο Θεου. Sap. i. 3. Conf. Prov. ii. 13. Eccles. vii. 30. και ἑτερα τοιαυτα λεγων. 2 Mac. ii. 3. Conf. Ps. lxxvii. 8.

41 πασαι ἁι ψυχαι, ἑξηκοντα ἑξ. Gen. xlvi. 26, 27. προσετεθησαν. Coll. Esa. xiv. 1. [ασμενως δ' αυτον προσδεξαμενου. Jos. Ant. xi. 8. 4. ὁσα παρα των αλλων ασμενως δεχεται. Philo. p. 522. ασμενως· μετα χαρας, ἡδεως. Hesych. ὡσει. Ista vocabula quando præfigitur Num. monstrat numerum non accuratè esse exigendum. Coll. Luc. iii. 23. Cap. v. 36. Gr. diceres ad normam Vet. περι τρισχιλιους, εις τρισχιλιους, vel βραχυ λειποντας των τρισχιλιων. Valck.]

42 [προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. Polyc. Phil. 8. κοινωνια. ἡ ελεημοσυνη. Phavor. ἑνα αρτον κλωντες. Ign. Ephes. 20.]

43 [δωῃ πασῃ ψυχῃ—πιστιν. Clem. Rom. i. 58.] Conf. Esa. xlviii. 6, 7. σημεια και τερατα. Esth. x. 10.

44 [επι το αυτο μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις, εν αγαπῃ, εν τῃ χαρᾳ τῃ αμωμῳ. Ign. Magn. 7. Coll. Grot. ad loc.]

45 [των δε ἑκαστου κτηματων αναμεμιγμενων μιαν ὡσπερ αδελφοις ἁπασιν ουσιαν ειναι. (de Essenis.) Jos. Bell. Jud. ii. 8. 3. Philo. p. 601. 611. Edit. Par.] κτηματα. Prov. xii. 27. Sap. xiii. 17. επιπρασκον. Gen. xxxi. 15. Deut. xxi. 14. καθοτι αν. Conf. Lev. v. 3. Ps. xv. 2, 3. Ephes. i. 15. Col. i. 4. Heb. vi. 10. [Epist. Diogn. § 5.]

46 κατ' οικον. Conf. 1 Par. ix. 13. Ald. Comp. [τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν εδιδασκετε. Clem. Rom. i. 1. κατ' οικον τε παννυχισαντες. Mart. Ign. 7. προσκαρτερουντες νηστειαις. Polyc. Phil. 7. εν αφελοτητι καρδιας. Coll. omninò Valck. Annotat.] = εν ἁπλοτητι καρδιας. Col. iii. 22. Conf. 2 Cor. ix. 13.

47 [τους σωζομενους. hic intellige eos, qui se segregabant à communi Judæorum impietate. Coll. sup. 40. Heb. פליטים. Quicunque malum aliquod effugiunt, dicunturque ii Græcè σωζομενοι, etc. Grot. επειθε τους ανθρωπους αποσταντας της προς με πιστεως προστιθεσθαι αυτῳ. κ. τ. λ. Jos. Vit. § 17. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. Clem. Rom. i. 35. Χριστον—τον ὑπερ της του παντος κοσμου των σωζομενων σωτηριας παθοντα. Mart. Polyc. 17. Coll. Valck. Schol. in Luc. xi. 3.] ειπατε, Εσωσε Κυριος τον λαον αυτου, το καταλοιπον του Ισραηλ. Jer. xxxviii. 7. Coll. Apoc. xxi. 24. 1 Reg. xix. 5. Susan. fin. καθ' ἑκαστην ἡμεραν. Est. iii. 4. ἡμεραν καθ' ἡμεραν. Ps. lxvii. 19.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 CONF. *Lightfoot. et Schættgen. et Pearson. (Lect. II. in Act.) ad loc.*] *Coll. cap. ii.* 15. *x.* 3. 9. 30. *Conf.* επι το πρωϊ. *Marc. xv.* 1. *Luc. x.* 35. ἑσπερας και πρωϊ και μεσημβριας διηγησομαι και αναγγελω, και εισακουσεται (ὁ Κυριος) της φωνης μου. *Ps. liv.* 17. [επι την ὡραν. *Circa horam nonam. Rariorem istum usum Præp. ap. Vet.* —*Adbibent frequentiùs Græci in talibus præposit.* ὑπο *et* περι. *Coll. cap. x.* 9. *Hora autem Precationis nona una erat ex statis horis inter Judæos, quæ precibus erant dicatæ, ut et tertia et sexta. etc. Valck. ad loc.*]

2 [ετιθουν. *Non debuerat ad* τιθημι *referri, sed ad* τιθεω, *unde Imperf. analog.* ετιθουν, *ut à* δεω, εδιδουν. *Conf. Polluc. Onomast. Valck.* ελεημοσυνην. *Quo sensu bis in libb. ponitur, neque etiam alio, vox ista nusquam reperietur ap. Vet. Id.* δια τουτο ἑστηκασιν οἱ πενητες προ των θυρων, ἱνα μηδεις εσιῃ κενος, ἱνα μετα ελεημοσυνης εισιῃ. *Chrysost. Hom.* 2. *in* 2 *Tim.*] συγκλεισον ελεημοσυνην εν τοις ταμειοις σου. *Sir. xxix.* 12.

3 [αιτησασθαι τι παρα του Κυριου λαβειν. *Hermas.* § 9. ὡς και πλεον ῃτουμην λαβειν. *Ignat. Rom.* 1. εις ἱερα και ναους εξουσιαν εχοντων εισιεναι. *Jos. Ant. iii.* 11. 4.]

4 δευρο οφθωμεν προσωποις. 4 *Reg. xiv.* 8. *Conf. Luc. xxii.* 56. *Cap. i.* 10. *xxiii.* 1. ατενισας. *Coll. cap. i.* 10.

5 [επειχεν· προσεδοκα, προσειχεν. *Hesych. Conf. Alb. Gloss. p.* 64. *Non addidit Lucas accusativum, sed subaudiendum reliquit; idque studio et prudentèr, ut lector posset intelligere utrumque, sc.* νουν *et* οφθαλμους, *quæ duo sæpè in hôc verbo subintelliguntur, etc. Bos.*]

6 [παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 5.]

7 πιασας. *Cant. ii.* 15. *Coll. Ps. lxxii.* 2, ενισχυσα σε, και ουκ ῃδεις με. *Esa. xlv.* 5. [ει μεν τοι γε τας βασεις ειχον ερρωμενας. *Jos. Ant. vii.* 10. *Kypke.*]

8 *Conf. Esa. xxxviii.* 22. *Joan. v.* 14. 1 *Mac. xiii.* 44. *Cap. xiv.* 10.

9 ὡς αμνοι διεσκιρτησαν, αινουντες σε Κυριε, τον ῥυομενον αυτους. *Sap. xix.* 9. *Tob. xi.* 16. [την πορειαν εποιουντο μετα χαρας και παιδιας, ὑμνους εις τον Θεον ᾳδων. *Jos. Ant. viii.* 2.]

10 [μνημονευσας ἁπαντων και των πωποτε συμβεβηκοτων αυτῳ. *Mart. Polyc.* 8. θαμβος· θαυμα, επιπληξις. *Hesych.*] *Conf. Cant. vi.* 3. εκστασις. *Coll. cap. xii.* 11.

11 εκθαμβοι. *Conf. Job. xxxiii.* 7. *Comp. Aquil. Sir. xxx.* 9. [ὁ δε Πιλατος ιδων, εκθαμβος γενομενος. *Nicod. Evang.* § 2. 12.]

12 θαυμαζετε επι τουτῳ. [*Constructio est valde insolens. Ut Latinè mirari aliquid vel aliquem, ità Græce dicebatur* θαυμαζειν τι, *vel* τινα. *Lucas, hinc recedens, scripsit* θαυμαζειν επι τινι. *Evang. cap. iv.* 22. *xx.*

26. *Valck. tom.* 1. *p.* 32. *In Phrasi* ατενιζειν τινι, *reticetur vox* οφθαλμους. *Id. p.* 310.]

13 *Conf.* 1 *Esd. ix.* 8. [τι θελετε εκχεειν αἱμα αθωον; *Evang. Nicod. cap.* 8. ὁς γενομενος εν ὑμιν κατα προσωπον. *Polyc. Phil.* 3.] κατα προσωπον παντων των αδελφων αυτου. *Gen. xxv.* 18. [ὡς δε κατα προσωπον εστη Τραϊανου. *Mart. Ign.* 2. κρινας Αβεννηρον αποκτειναι. *Jos. Ant. vii.* 1. 5. ταυτα του Θεου κριναντος περι των Σοδομιτων. *i.* 11. 2.] *Conf. cap. xiii.* 28. ουκ αρνησομαι την ευγενη αδελφοτητα. 4 *Mac. x.* 15. [*Ign. Smyrn.* 5.]

14, 15 *Conf. Esa. liii.* 11. 1 *Joan. ii.* 22. 2 *Mac. iv.* 47. [και ου καλως επραξατε κατα του Δικαιου, ὁτι ου μετεμεληθητε σταυρωσαντες αυτον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 600.] ὁ ῥυσαμενος σε Κυριος Σαβαωθ, ονομα αυτῳ Ἁγιος Ισραηλ. *Esa. xlvii.* 4. *Coll. Apoc. iii.* 7. *Joan. x.* 36. *Cap. iv.* 27. 30. *vii.* 52. *Tob. xii.* 15. *Sir. xxiii.* 9. ὁτι ουκ εστιν ἁγιος ὡς Κυριος, και ουκ εστι δικαιος ὡς ὁ Θεος ἡμων, κ. τ. λ. 1 *Reg. ii.* 2. *Coll. Matt. xxvii.* 24. *Luc. xxiii.* 47. της πιστεως αρχηγον. *Heb. xii.* 2. [*Conf. Clem. Rom. i.* 24. *ii.* 1. *Ign. Trall.* 9. *Polyc. Phil.* 2. 5. τῃ χρηστοτητι ὁ Πατηρ εγειρεν. *Ign. Smyrn.* 6.] *Conf. cap. xiii.* 31.

16 [παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. ὁλοκληριαν. *Coll. omninò Valck. Annotat.* του ονοματος αυτου—το ονομα. *Mos est Heb. nomen bis repetere etiam diverso casu, ut parcent pronominibus. Coll. Gen. xiv.* 24. *xx.* 12. *xxiii.* 18, 19. *etc. Nomen hìc et vis ac potestas. Grot.*]

17 Ισραηλ δε με ουκ εγνω, και ὁ λαος με ου συνηκεν. *Esa. i.* 3. ου γαρ οιδασι τι ποιουσι. *Luc. xxiii.* 34. [αμαθια ακουσιον ὁν και κουφον παθος, θεραπειαν ου δυσεργον εχει, διδασκαλιαν. *Philo de Abel. et Cain. ap. Grot.*]

18, 19 [ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων. *Clem. Rom. ii.* 1. ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. *Ign. Smyrn.* 2. ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα, εξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1.] ὁ Θεος επιστρεψον ἡμας, και επιφανον το προσωπον σου, και σωθησομεθα. *Ps. lxxix.* 3. [*Ut tempora nobis superveniant refrigerii. Tertull. ap. Grot.*] ἑως αν ελθῃ εφ' ὑμας Πνευμα αφ' ὑψηλου. (αναψυξις εξ ὑψους. *Sym.*) *Esa. xxxii.* 15. και επεστρεψε το πνευμα αυτου, και ανεψυξεν. *Jud. xv.* 19. *Alex. O. Ald. Coll. Exod. viii.* 15. 2 *Reg. xvi.* 14. ὁπως αν. *Ps. l.* 4. [ὁπως· ουκ εστιν αιτιας δηλωτικον, αλλ' εκβασεως. *Suid.*]

20 [οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6. Μωϋσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασεως. *Nicod. Evang. p.* 544. *Thilo.* προκεκηρυγμενον. *prædesignatum. Tertull.*] *Conf. Gal. iii.* 8. *Cap. vii.* 52. *xiii.* 24.

21 [Νωε πιστος εὑρεθεις, δια της λειτουργιας αυτου παλιγ-

γενεσιαν κοσμῳ εκηρυξεν. Clem. Rom. i. 9. 10. 11. *αποκαταστηναι· εις περας ελθειν ἅπαντα. Oecum. = αποκαθιστων. Ps. xv.* 5. *αποκαταστασις· τελειωσις. Hesych. συμπληρωσις. Schol. Mosq. και ευθυς ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ μετα των πατριαρχων και των προφητων ἑνωθεις και χαρας ὁμου πλησθεντες ειπον προς αλληλους, Τουτο το φως απο μεγαλου φωτισμου εστιν. Ὁ προφητης Ἡσαϊας εχει παρων ειπε, κ. τ. λ. Evang. Nicod. pp.* 676-682. *απ' αιωνος, i. e. jam olim.* מעולם *Esa. lxiii.* 16. 19. *Grot.*]

22, 23 [*Laudat Ignat.* 9. *p.* 83. *Vossii. Non quidèm leguntur verba ista Deut. xviii.* 18, 19. *quem locum præsertim respicit Petrus: inveniuntur tamen Exod. xxx.* 33. *Illic in Codd. Alex. et Cant. scribitur εξολεθρευθησεται: obliterato vestigio Dialect. Macedon. Ab ολω, ολεω, ολεθρος, pernicies, Macedonibus pronunciabatur ολοθρος. Hinc ολοθρευειν et εξολοθρευειν, perdendi sensu frequentata Interpp. Alexx. ap. alios Scriptores Vett. non invenientur. Valck. δωη παση ψυχη—πιστιν. Clem. Rom. i.* 58.]

24 [*ουδε πεντηκονταρχοι, ουδε το καθεξης. Clem. Rom. i.* 37. *Ignat. Philad.* 5. *εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾧ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι προφηται, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 43. *Valet, àc si scripsisset, ὁσοι των καθ' ἑξης ελαλησαν. Coll. cap. xviii.* 23. *Valck.*] *και δε* (*verùm*). *Conf. Joan. vi.* 51.

25 *υἱοι προφητων εσμεν,* Νωε, Ἀβρααμ, *κ. τ. λ. Tob. iv.* 12. *διεθεμην διαθηκην τοις εκλεκτοις μου. Ps. lxxxviii.* 3. [*πατρια· φυλη. Hesych.*] *Conf. Tob. v.* 13. *υἱος προφητου. Amos. vii.* 14. *εἱς εκ των υἱων των προφητων.* 3 *Reg. xxi.* 35. *δωσει εις αληθειαν τῳ* Ιακωβ, *ελεον τῳ* Ἀβρααμ, *καθοτι ωμοσας τοις πατρασιν ἡμων, κ. τ. λ. Mich. vii. fin. Conf.* 1 *Mac. iv.* 10. *Mal. i.* 11. *Joel. ii.* 28. [*υἱοι των προφητων και της διαθηκης. Filii Prophetarum et Fœderis. Fœderis certè filios nunquam dicerent nec Græci, nec Latini. Medicorum tamen discipulos Græci sæpè dicunt ιατρων παιδας. Nostra verò loquutio ducta de Heb. fonte. Vox filium significans ap. Heb. sæpè notat cujuscunque rei participem. Conf. Vorst. in eximio opere de Hebraïsmis. Valck.*]

26 [*εν τῳ αποστρεφειν. Conf. Nold. Partic. Heb. p.* 152.] *ισως ακουσονται, και αποστραφησονται ἑκαστος απο της ὁδου αυτου της πονηρας, κ. τ. λ. Jer. xxxiii.* 3. *γενεσθε μοι μαρτυρες, και εγω μαρτυς, λεγει* Κυριος ὁ Θεος, *και ὁ* Παις *μου ὁν εξελεξαμην, κ. τ. λ. Esa. xliii.* 10. [*πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον* Κυριον *ἡμων, κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 2. *εκκλησιᾳ* Θεου Πατρος *και* Κυριου Ιησου Χριστου— *ηλεημενη, και ἡδρασμενη εν ὁμονοιᾳ* Θεου, *και αγαλλιωμενη εν τῳ παθει του* Κυριου *ἡμων αδιακριτως, και εν τῃ αναστασει αυτου πεπληροφορημενη εν παντι ελεει, κ. τ. λ. Ign. Philad. Inscr.*]

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΚΑΙ λαλησεις τους λογους μου προς αυτους, κ. τ. λ. *Ezech. ii.* 7. βασιλευς Βαβυλωνος εφεστηκεν εφ' ἡμας. *Jer. xxi.* 2. [*Coll. Mart. Polyc.* 6. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 15.]

2 [ελαλησε διδασκων επιεικειαν και μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 13. και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. αληθως ηγερθη εκ νεκρων. *Trall.* 9. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Philad.* 9. *Polyc. Phil.* 2.] καταγγελλειν. *Conf. Ps. xxxix.* 6. *Sym.*

3 εις την αυριον (*sc.* ἡμεραν.). *Num. xi.* 18. *Francof.* και εσται τοιαυτη ἡμερα αυριον. *Esa. lvi.* 12. *Ald.*

4 [Χριστιανισμον ακουειν. *Ign. Philad.* 6. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου, λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ephes.* 6.] ὡσει δεκα χιλιαδας ανδρων. *Jud. iii.* 29. [*Conf. Valck. cap. xix.* 7.]

5 [εν ὁμονοιᾳ επι το αυτο συναχθεντες. *Clem. i.* 34. αρχοντες Ἱεροσολυμιτων. *Jos. Ant. xx.* 1. 2.] *Conf.* 1 *Mac. i.* 26.

6 [ὁ δε τριτος Ιοζαρος ἱερατικου γενους, Φαρισαιος και αυτος. *Jos. Vit.* § 39. Φιλων ὁ προεστως των Ιουδαιων της πρεσβειας, ανηρ τα παντα ενδοξος, Αλεξανδρου τε του Αλαβαρχου ἀδελφος ων. *Ant. xviii.* 9. 1. αχιερατικος. *iv.* 4. 7. *vi.* 6. 3. *Krebs. ad loc.* ἱερατικον *id omne sonat, quod pertinet ad Sacerdotes.* ἱερασθαι *Veteribus notabat Sacerdotem esse. Hoc vulgò dicebatur, et in Alex. dialect.* ἱερατευειν, *quod sæpe recurrit in versione V. T. Valck. et semel apud Luc. Evang. i.* 8.]

8 *Conf. Ezech. xliii.* 7. [μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου, εξηλθον ευαγγελιζομενοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc.* 7.] *Coll. Joan. xx.* 22. οἱ πρεσβευται των Ιουδαιων. 1 *Mac. xv.* 17. οἱ πρεσβυτεροι των Ιουδαιων. 1 *Esd. vi.* 5.

9 *Conf. Matt. ix.* 21. *xiv.* 36. *Cap. x.* 38. [ει = επει. *Epist. ad Diogn.* 3. *p.* 127. *Hefele.*] εν τινι. *Mich. vi.* 6.

10 [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn.* 4. 12. αληθειᾳ γαρ εσταυρωθη ὁ Κυριος ἡμων ὑπο των δυσσεβων. *Ign. ad. Tars. p.* 76. *Voss. Trall.* 9. *Ephes.* 16. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2.]

12 [ὁς γαρ αλλῳ ονοματι καλειται πλεον τουτου, ουκ εστιν του Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 10. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, και ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου, ὁτι δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Conf. Sir. xxv.* 10, 11. και ὁ ανθρωπος ὁς εαν μη ακουσῃ ὁσα αν

λαλησῃ ὁ προφητης εκεινος,—εγω εκδικησω εξ αυτου. *Deut. xviii.* 19.

13 [αγραμματοι και ιδιωται. *Coll. Valck. ad loc.* αληθεια εν παρῥησιᾳ. *Conf. Clem. Rom. i.* 35. 42. ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι. *Mart. Polyc.* 20.] καταλαβομενοι. *Coll. Susan.* 58. *Conf. Amos. vii.* 14. *Matt. xxvi.* 69. *Joan. xiii.* 35. *Luc. xxi.* 15. συν τῳ Ιησου ησαν. = ειναι μετ' αυτων. *Prov. xxiv.* 1.

14 ειχον. *Coll. Prov. iii.* 27. ουκ εστιν αποκρισις εν στοματι κ. τ. λ. *Job. xxxii.* 5. *Coll. Luc. xxi.* 15.

16 αρνησασθαι. *Gen. xviii.* 15. *Conf. Ezech. xxxvi.* 32.

17 [παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Polyc.* 5.] απειλει σοι του αποκτειναι σε. *Gen. xxvii.* 42. *Job. xxiii.* 6. διανεμηθῃ. *Deut. xxix.* 26. *Conf. Luc. xxii.* 15. 2 *Tim. ii.* 17.

18 [καθολου (*in summâ*). *Clem. Rom. Fragm.* 4. *Jos. Bell. Jud. v.* 9. 4.] χαρησομαι επι τῳ Θεῳ τῳ Σώτηρι μου. *Hab. iii.* 18.

19 ιδετε τι ὑμεις ποιειτε, ὁτι ουκ ανθρωπῳ ὑμεις κρινετε, αλλ' η τῳ Κυριῳ, κ. τ. λ. 2 *Par. xix.* 6. *Conf. Joan. xii.* 43. 2 *Mac. vii.* 30. *Cap. v.* 29. *Susan.* 23. [μαλλον ανθρωποις αφροσι και ανοητοις—προσκοψωμεν η τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 21. μη ακουετε αυτου. *Ign. Philad.* 6. ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι, αλλα Θεῳ αρεσαι. *Rom.* 2.]

20 μνησθησομαι δη τα εργα Κυριου, και ἁ ἑωρακα, εκδιηγησομαι, κ. τ. λ. *Sir. xlii.* 15. *Conf. Ezech. iii.* 11. *Joan. iii.* 27. *Cap. v.* 39. ου δυνησομαι παραβηναι το ῥημα Κυριου, ποιησαι αυτο καλον η πονηρον παρ' εμαυτου· ὁσα αν ειπῃ ὁ Θεος, ταυτα ερω. *Num. xxiv.* 13. 3 *Reg. xxii.* 14. *Jer. iv.* 19. *xx.* 9. *xlix.* 4. Κυριος ὁ Θεος ελαλησε, και τις ου προφητευσει; *Amos. iii.* 8.

21 το πως. *Marc. ix.* 23. *Luc. xxii.* 2. ευρισκοντες. *Coll. Matt. xxvi.* 60. *Luc. xxiii.* 2. [*ordo*— απελυσαν αυτους δια τον λαον. *Valck.*]

23 απηγγειλαν. *Jud. xiii.* 10. 2 *Reg. xi.* 22. [Μωϋσης—εθαρσυνε τους ιδιους. *Philo. Vit. Mos. p.* 630. *Par.*]

24 [ὁ μεγας δημιουργος και δεσποτης των παντων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 20. *Coll. omninò*—Δεσποτης *apud LXX pro* אדון *Esa. i.* 24. אדני *Gen. xv.* 2. 8. אלהים *Job. v.* 8. יהוה *Prov. xxix.* 25. ὁ ποιησας—την γην και την θαλασσαν. *Mart. Ign.* 2. Θεον ἡγουμενοι Δεσποτην ειναι των ὁλων. *Jos. Ant. i.* 3. 1. *Est locutio Hellenistica, per* συ *interpositum significans vocativum, ut Gen. xlix.* 8. *Ps. ii.* 7. *Sensus est: O tu, Domine, opifex cæli, terræ et maris, etc. Grot.*] τον ποιησαντα τον ουρανον και την γην, την θαλασσαν, και παντα τα εν αυτοις. *Ps. cxlv.* 6. *Conf. Neh. ix.* 6. *Luc. ii.* 29. *Apoc. vi.* 10.

25 παρακαλειτε με κενα. *Job. xxi.* 34. [εφρυαξαν· εκινηθησαν, επαρθησαν. *Hesych.* εμεγαλοφρονησαν. *Schol. Prima vox adhibetur, ut una vocula,* ἱνατι, *significans quare. Hesych. hinc* ἱνατι *interpretatur* διατι;

12 *και συνηχθη παν το πληθος ὁμοθυμαδον επι το ευρυχωρον του προς ανατολας του ἱερου πυλωνος.* 1 *Esd. ix.* 38.

13 *τον Θεον σου φοβηθηση—και προς αυτον κολληθηση. Deut. x.* 20. [*τις ουν ἡ κολλα; τις; ευσεβεια δηπου και πιστις, κ.τ.λ. Philo de Migr. Abr. p.* 408. *Par. κολληθωμεν ουν εκεινοις, οἷς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. Clem. Rom. i.* 30. 46.]

14 *προσετιθεντο, sc. τῃ εκκλησιᾳ. Coll. cap. ii.* 41. 47.

15 *Coll. Matt. ix.* 20, 21. *κἀν (vel, saltem). Marc. vi.* 56. 2 *Cor. xi.* 16. [*σκιμπους λεγε, μη κραββατος. Phryn. Lobeck. p.* 62.]

16 [*επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. Clem. Rom. ii.* 9. *Ign. Polyc.* 2.] *και λεγουσιν ενοχλεισθαι αυτον.* 1 *Reg. xix.* 14. *Conf. Matt. iv.* 24. *Luc. vi.* 18. *εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. Sir. xxxix.* 28. *Cap. x.* 38. [*Nicod. Evang. pp.* 704. 706.]

17 [*επλησθησαν ζηλου. Conf. Clem. Rom. i.* 3-5. *οἱ συν ἡμιν. Mart. Polyc.* 20. *αἱρεσεις. Vet. Græcis αἱρεσις nihil erat aliud, quam opinio. Et Latinè, Esse in hâc vel illâ hæresi, nihil aliud significat, quam hanc vel illam opinionem fovere. In Scholis tamen Philosophorum opiniones à se invicem dissentientium αἱρεσεις sunt dictæ. Hinc à Judæis Gr. loquent. vox traducta ad Sectas significandas. Ex hoc more loq. secta Sadducæorum, etc. Valck. in* 1 *Cor. xi.* 19.]

18 *Coll.* 3 *Reg. xxii.* 27.

20 [*σταθεντες, i.e. constanti animo; qui tales sunt stare dicuntur Hebræis. Coll.* 1 *Cor. vii.* 37. 2 *Cor. i.* 24. *etc. Philo de Cherub. στηναι explicat ατρεπτον κτησασθαι διανοιαν. Grot. οἱ λειτουργοι της χαριτος —περι μετανοιας ελαλησαν, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 8. *πυλη γαρ δικαιοσυνης ανεῳγυια εις ζωην.* 48. *Χριστον Ιησουν λαλειν. Ign. Magn.* 10.] *τα ῥηματα της ζωης ταυτης = ῥηματα ζωης αιωνιου εχεις. Joan. vi.* 68.

21 [*Jos. Ant. i.* 11. 1. *Αρχιερευς Ιωναθης του εθνους των Ιουδαιων, και ἡ γερουσια, και το κοινον των Ιουδαιων, κ. τ. λ. xiii.* 5. 8.] *παραγενομενος δε εκει, και συγκαλεσας τους ὁμοεθνεις, κ. τ. λ.* 2 *Mac. xv.* 31.

23 *διαφυλασσειν μετα πασης ασφαλειας.* 2 *Mac. iii.* 22. [*ασφαλειαι· κλειθρα. Hesych. Pollux. p.* 21. *omnibus seris clausum. Valck.*] *ὁ θεμελιων την γην επι την ασφαλειαν αυτης, κ. τ. λ. Ps. ciii.* 5. *Sap. xiii.* 15.

24 *διηπορουν. Luc. ix.* 7. *Conf. Heb. iii.* 1. *iv.* 14. *v.* 6. *τι αν γενοιτο τουτο. Coll. Gen. xxiii.* 15. *Cap. ii.* 12. *x.* 17. [*Winer.* § 43. 4. *Conf. omninò Krebs. ad loc. Quid tand. hoc sibi vellet? Hæc formula etiam est cap. ii.* 12. *τι αν θελοι τουτο ειναι; Sunt illæ accurate Græcæ et ab Atticis frequentatæ. Coll. cap. x.* 7. *Valck.*]

25 *και εδιδασκον τον λαον.* 2 *Par. xvii.* 9. [*Clem. Rom. i.* 42.]

26 [Παυλος — λιθασθεις. *Clem. Rom. i.* 5. ελιθασθησαν ὑπο παρανομων. 45. ἑκουσιως ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2.] μετα βιας. 3 *Mac. iv.* 7. *Coll. Matt. xxi.* 26. *Luc. xx.* 19.

27, 28 [επερωτηθεις γαρ αυτος ὁ Κυριος ὑπο τινος, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 12. ὁ πολλους διδασκων μη θυειν. *Mart. Polyc.* 12. εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9. εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου. *Smyrn.* 4. *Polyc.* 5. οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. παραγγελιας ουν λαβοντες. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Matt. xxiii.* 35. 1 *Thess. ii.* 16. *Cap. iv.* 17, 18.

29 [ὑπηκοους ἡμας μαλλον γενεσθαι τῳ Θεῳ, η τοις εν αλαζονειᾳ, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 14. πειθαρχειν τῳ λογῳ της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf. Exod. i.* 17. *Susan.* 23. *Cap. iv.* 19.

30 [διαχειριζεται. φονευει. *Hesych.*] *Est. v.* 14. 1 *Esd. ix.* 8.

31 [ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6. Σωτηρ. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν.—μετανοιας τοπον εδωκεν. *Clem. Rom. i.* 7. μετανοιας διδους καιρον. *Jos. Bell. iii.* 6. 3. *vi.* 6. 2. ουδε τοις ἁμαρτανουσιν ευθυς επεξεισιν ὁ Θεος, αλλα διδωσι χρονον εις μετανοιαν, και την του σφαλματος ιασιν. *Philo. Alleg. ap. Wets.*] *Conf. Sir. xlvi.* 1. 2 *Reg. xx.* 19.

32 και νυν Κυριος Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου. *Esa. xlviii.* 16. ῥηματων = πραγματων. *Coll. Matt. iv.* 4. *Luc. i.* 37. *Cap. xv.* 28. [ῥηματων τουτων, *harum rerum, more Hebr.* הדברים אלה. *Grot.*]

33 [διεπριοντο· εθυμουντο, ετριζον τους οδοντας. *Hesych.*] και εβουλευσαντο κατα των ἁγιων σου. *Ps. lxxxii.* 3.

34 [τῳ δημῳ—τιμιος. *Jos. Bell. Jud. v.* 13. 1.] νομοδιδασκαλος. *Luc. v.* 17. Γαμαλιηλ. *Conf. Num. i.* 10. *ii.* 20. [*Evang. Nicod. cap. i. p.* 500. *xvii. p.* 670. *Thilo.* εξω—ποιησαι. *Coll. Valck. in loc.*]

35 προσεχετε ἑαυτοις. *Exod. xix.* 12. *Deut. vi.* 12. [ανδρες Ισραηλιται. *Jos. Ant. iii.* 8. 1.]

36 [*Theudas,—qui se Messiam Judæorum venditaverat, dicebat* ειναι τινα ἑαυτον, *esse semet aliquem, vel aliquid. Conf. Rom. ix.* 20. *Valck.* ου διατασσομαι ὑμιν, ὡς ων τις. *Ign. Ephes.* 3.] ανεστη. *Conf. Deut. xxxiv.* 10. και προσεκολληθη Ῥουθ τοις κορασιοις, κ.τ.λ. *Ruth. ii.* 23.

37 [*Verba* σκορπιζειν *et* διασκορπιζειν *è Dialecto Macedon. pervenere in N. T. à vetustis Auct. non adbibita. Valck.*] της απογραφης. *Coll. Luc. ii.* 1-5. αποστησει γαρ τον υἱον σου απ' εμου. *Deut. vii.* 4. λαοι ἱκανοι. *Hab. ii.* 13. [*Conf. Lardner. vol.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7.]

38 [τας τουτων καταλυω επιβουλιας. *Mart. Ign.* 2. καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. ει και εκ Θεου εστι ταυτα τα σημεια, ἁ ποιει, σταθησεται· ει δε εξ ανθρωπων, καταλυθησεται. *Evang. Nicod. cap.* 5.]

εις τι; *ob quid? ad quid? Valck.* φρυαξαι *activum fortè alibi non invenietur. Id. Hæc omnia Lucas* κατα λεξιν *descripsit ex LXX. Grot.*]

27 ὁ Ἁγιος. *Coll. sup. cap. iii.* 14. Συ παις μου. *Esa. xli.* 8, 9. *xlii.* 1. *xliii.* 10. *xliv.* 1. *et sæp.* ιδου συνησει ὁ παις μου, και ὑψωθησεται, κ. τ. λ. *lii.* 13. [αληθως επι Ποντιου Πιλατου και Ἡρωδου Τετραρχου καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1. ἁπαν το πληθος εθνων και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 12.] ποιησω σε εις συναγωγας εθνων. *Gen. xlviii.* 4. *Conf. Num. xxiii.* 9. *Matt. xxii.* 34. *xxvi.* 3. 57. *xxvii.* 62. *xxviii.* 12. *Luc. xxii.* 66. *Joan. xi.* 47.

28 [τῃ προωρισμενῃ προ αιωνιων—εκκλησιᾳ, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes. Inscript.* και ουδεν λεληθεν την βουλην αυτου. *Clem. Rom. i.* 27.] ἑως του αιωνος ὑπεδειξε τα εσομενα, και τα αποκρυφα πριν η παραγενεσθαι αυτα. *Sir. xlviii.* 25. *Conf. Job. xxvii.* 11. *Apoc. xvii.* 17. 2 *Reg. iii.* 12.

29 [και τα νυν. עתה, *quod per* νυν *vertitur, ap. Heb. est excitantis. Coll. Gen. xx.* 7. *xxi.* 23. *xxvii.* 3. 8. *et sæp. Grot.*] Κυριε ὁ Θεος ἡμων, ου κρινεις εν αυτοις; ὁτι ουκ εστιν ἡμιν ισχυς του αντιστηναι προς το πληθος το πολυ τουτο—αλλ' η επι σοι οἱ οφθαλμοι ἡμων. 2 *Par. xx.* 12. *Conf.* 1 *Mac. iii.* 52, 53. 2 *Mac. viii.* 2-4. 3 *Mac. vi.* 3-15. [τελεσον ουν εις ἡμας ταυτα ἑως τελους, ἱνα εχωμεν παρρησιαν την εν σοι.—επιδε εφ' ἡμας, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 58.] Κυριε ὁ Θεος του ουρανου, κατιδε επι τας ὑπερηφανειας αυτων, κ. τ. λ. *Judith vi.* 19.

30 και μη ῥητινη ουκ εστιν εν Γαλααδ, η ιατρος ουκ εστιν εκει; διατι ουκ ανεβη ιασις θυγατρος λαου μου; *Jer. viii.* 22. ὁ Ἁγιος. *Coll. sup. cap. iii.* 14. και ιασις εν ταις πτερυξιν αυτου. *Mal. iv.* 2.

31 ὁ Θεος Κυριος δωσει ῥημα τοις ευαγγελιζομενοις δυναμει πολλῃ. *Ps. lxvii.* 11. *Conf. cap. xvi.* 26. [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. 42. δια τουτο και θανατου κατεφρονησαν, εὑρεθησαν δε ὑπερ θανατου, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3.]

32 *Conf. Jer. xxxix.* 39. κοινα. *Sap. vii.* 3. *Cap. ii.* 44. *Conf. Phil. i.* 27. [συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει. *Ign. Ephes.* 20. μηδε πειρασητε ευλογον τι φαινεσθαι ιδιᾳ ὑμιν· αλλ' επι το αυτο μια προσευχη, μια δεησις, εἱς νους, μια ελπις, κ. τ. λ. *Magn.* 7. *Ut summam indicarent duorum amicorum concordiam, vulgò Græci dicebant* δυο φιλοι, ψυχη μια.—*In eundum sensum primi hi Christiani semper* ὁμοφρονες *et* συμψυχοι *in unum omnes mentibus amicè conspirabant, uno amore Christi agitati. Valck.*]

33 δια τουτο ὑπομεινον με, λεγει Κυριος, εις ἡμεραν αναστασεως μου εις μαρτυριον. *Sophon. iii.* 8. *Conf. Luc. ii.* 40. 1 *Cor. xv.* 10.

34 [κτητορες· οικοδεσποται, κτισται. *Hesych.* απροσδεης, αδελφοι, ὁ Δεσποτης ὑπαρχει των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 52.] ὁτι ουκ εσται εν σοι ενδεης. *Deut. xv.* 4. *CITAT.*

35 ειπα τῳ Κυριῳ, Κυριος μου ει συ, ὁτι των αγαθων μου ου χρειαν εχεις. κ. τ. λ. *Ps. xv.* 2, 3.

36 [ὁ της ευσπλαγχνιας υἱος. *Act. Thom.* § 10. [בר נבא] γενει Ἑβραιος. *Jos. Bell. Proœm.* 1.] εκ γενους Ιουδαιων. *Est. vi.* 13. οὑ το ονομα επεκληθη Βαλτασαρ. *Dan. x.* 1. [*Coll. Grot. ad loc.*]

37 [*Paulò ante, v.* 34. *pretium rerum venditarum dixerat* τιμην των πιπρασκομενων. *Hîc illud ipsum* χρημα *vocat, sc. pecuniam ex agro vendito acceptam. Græci vulgò plurali nomine* χρηματα *dicunt. Valck.*]

ΚΕΦ. ε. 5.

1 CONF. *inf.* 3. 8. [παρακαλουντος δ᾽ αυτον αποδοσθαι τιμης ὁσης βουλεται τον πλησιον αυτου των ιδιων αγρον, ἱνα συναψας εν αυτῳ ποιησῃ κτημα, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 13. 8. εἱς δε ονοματι Κοϊντος. *Mart. Polyc.* 4.] Ανανιας. *Coll. Tob. v.* 12. [*Nic. Evang. Prol.*]

2 και επλημμελησαν οἱ υἱοι Ισραηλ πλημμελειαν μεγαλην, και ενοσφισαντο απο του αναθεματος. *Jos. vii.* 1. [ενοσφισατο· εκλεψεν. *Gloss. Albert. origo est* νοσφι, *seorsim. Coll. Valck. ad loc.*]

3 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. ψευσαμενοις αυτον τε και τον βασιλεα. *Jos. Ant. xiii.* 1. 5. *Vers. seq. structura legitur diversa* εψευσω τῳ Θεῳ. *Censentur istæ phrases idem significare. Non magna quidem illa, est tamen quædam inter illas significandi differentia.* ψευσασθαι τινα *notat, mendacio aliquem decipere.* ψευσασθαι τινι, *mendacio contumeliam alicui facere. Valck.*] *Coll. Ps. lxxvii.* 41. *Cap. vii.* 51. *Est. vii.* 5. 3 *Reg. xxii.* 20-23. *Esa. lvii.* 11. *Joan. xiii.* 2.

4 τι ὁτι ενηστευσαμεν, και ουκ ειδες; *Esa. lviii.* 3. *Mal. ii.* 2. *Job. xiv.* 16-21. *Gen. xxxix.* 9. ὁτι = διοτι. *Coll.* 1 *Par. xvii.* 6. 1 *Reg. xxix.* 8. [*Coll. Valck. Plena locutio* τι γεγονεν ὁτι. *Joan. xiv.* 22. *Grot.*]

5 [το αποψυχειν ενεργητικως θανατον δηλοι παρα τοις μεθ᾽ Ὁμηρον. *Eustath.*] και εξεψυξεν και απεθανε. *Jud. iv.* 21. *Ald. Comp. Conf. Luc. xxi.* 26.

6 [συνεστειλαν· συνεκαλυψαν. *Albert. Gloss. Læsner. p.* 177.] *Coll. Marc. xv.* 46. περιστειλον το σωμα αυτου. *Sir. xxxviii.* 16.

7 [ὡς ὡρων τριων διαστημα. *Coll. Valck. ap. cap. xix.* 7.]

8 [οὑτος—συνεβουλευσεν αποδοσθαι, δουλειαν ὑπαλλαττομενος θανατου, κουφοτερον κακον μειζονος, κ. τ. λ. *Philo. de Joseph. p.* 413. *Edit. Col.* απεδοσθε· απημποληςατε. *Suid. Phav. Alberti Gloss.*] απεκριθη. *Coll.* 1 *Mac. ii.* 17. ει. *Coll. Gen. xvii.* 17. *Tob. v.* 5.

9 επι θυρας οικου. 4 *Reg. v.* 9. *Jac. v.* 9. *Coll. Gen. xxiii.* 4.

10 *Conf. Tob. iv.* 4. εκψυξει πασα σαρξ και παν πνευμα. *Ezech. xxi.* 7. και ταυτα ειπων—απερρηξεν την ψυχην. 4 *Mac. ix.* 25.

11 και ιδου φοβος σκοτεινος μεγας επιπιπτει αυτῳ. *Gen. xv.* 12. επιπεσοι επ᾽ αυτους τρομος και φοβος. *Exod. xv.* 16.

12 και συνηχθη παν το πληθος ὁμοθυμαδον επι το ευρυχωρον του προς ανατολας του ἱερου πυλωνος. 1 *Esd. ix.* 38.

13 τον Θεον σου φοβηθησῃ—και προς αυτον κολληθησῃ. *Deut. x.* 20. [τις ουν ἡ κολλα; τις; ευσεβεια δηπου και πιστις, κ.τ.λ. *Philo de Migr. Abr. p.* 408. *Par.* κολληθωμεν ουν εκεινοις, οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. *Clem. Rom. i.* 30. 46.]

14 προσετιθεντο, *sc.* τῃ εκκλησιᾳ. *Coll. cap. ii.* 41. 47.

15 *Coll. Matt. ix.* 20, 21. κἀν (*vel, saltem*). *Marc. vi.* 56. 2 *Cor. xi.* 16. [σκιμπους λεγε, μη κραββατος. *Phryn. Lobeck. p.* 62.]

16 [επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ. *Clem. Rom. ii.* 9. *Ign. Polyc.* 2.] και λεγουσιν ενοχλεισθαι αυτον. 1 *Reg. xix.* 14. *Conf. Matt. iv.* 24. *Luc. vi.* 18. εστι Πνευματα ἁ εις εκδικησιν εκτισται, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 28. *Cap. x.* 38. [*Nicod. Evang. pp.* 704. 706.]

17 [επλησθησαν ζηλου. *Conf. Clem. Rom. i.* 3-5. οἱ συν ἡμιν. *Mart. Polyc.* 20. αἱρεσεις. *Vet. Græcis* αἱρεσις *nihil erat aliud, quam opinio. Et Latinè, Esse in hâc vel illâ hæresi, nihil aliud significat, quam hanc vel illam opinionem fovere. In Scholis tamen Philosophorum opiniones à se invicem dissentientium* αἱρεσεις *sunt dictæ. Hinc à Judæis Gr. loquent. vox traducta ad Sectas significandas. Ex hoc more loq. secta Sadducæorum, etc. Valck. in* 1 *Cor. xi.* 19.]

18 *Coll.* 3 *Reg. xxii.* 27.

20 [σταθεντες, *i.e. constanti animo; qui tales sunt stare dicuntur Hebræis. Coll.* 1 *Cor. vii.* 37. 2 *Cor. i.* 24. *etc. Philo de Cherub.* στηναι *explicat* ατρεπτον κτησασθαι διανοιαν. *Grot.* οἱ λειτουργοι της χαριτος —περι μετανοιας ελαλησαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 8. πυλη γαρ δικαιοσυνης ανεῳγυια εις ζωην. 48. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10.] τα ῥηματα της ζωης ταυτης = ῥηματα ζωης αιωνιου εχεις. *Joan. vi.* 68.

21 [*Jos. Ant. i.* 11. 1. Αρχιερευς Ιωναθης του εθνους των Ιουδαιων, και ἡ γερουσια, και το κοινον των Ιουδαιων, κ. τ. λ. *xiii.* 5. 8.] παραγενομενος δε εκει, και συγκαλεσας τους ὁμοεθνεις, κ. τ. λ. 2 *Mac. xv.* 31.

23 διαφυλασσειν μετα πασης ασφαλειας. 2 *Mac. iii.* 22. [ασφαλειαι· κλειθρα. *Hesych. Pollux. p.* 21. *omnibus seris clausum. Valck.*] ὁ θεμελιων την γην επι την ασφαλειαν αυτης, κ. τ. λ. *Ps. ciii.* 5. *Sap. xiii.* 15.

24 διηπορουν. *Luc. ix.* 7. *Conf. Heb. iii.* 1. *iv.* 14. *v.* 6. τι αν γενοιτο τουτο. *Coll. Gen. xxiii.* 15. *Cap. ii.* 12. *x.* 17. [*Winer.* § 43. 4. *Conf. omninò Krebs. ad loc. Quid tand. hoc sibi vellet? Hæc formula etiam est cap. ii.* 12. τι αν θελοι τουτο ειναι; *Sunt illæ accurate Græcæ et ab Atticis frequentatæ. Coll. cap. x.* 7. *Valck.*]

25 και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. [*Clem. Rom. i.* 42.]

26 [Παυλος — λιθασθεις. *Clem. Rom. i.* 5. ελιθασθησαν ὑπο παρανομων. 45. ἑκουσιως ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2.] μετα βιας. 3 *Mac. iv.* 7. *Coll. Matt. xxi.* 26. *Luc. xx.* 19.

27, 28 [επερωτηθεις γαρ αυτος ὁ Κυριος ὑπο τινος, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 12. ὁ πολλους διδασκων μη θυειν. *Mart. Polyc.* 12. εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9. εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου. *Smyrn.* 4. *Polyc.* 5. οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. παραγγελιας ουν λαβοντες. *Clem. Rom. i.* 42.] *Conf. Matt. xxiii.* 35. 1 *Thess. ii.* 16. *Cap. iv.* 17, 18.

29 [ὑπηκοους ἡμας μαλλον γενεσθαι τῳ Θεῳ, η τοις εν αλαζονειᾳ, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 14. πειθαρχειν τῳ λογῳ της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf. Exod. i.* 17. *Susan.* 23. *Cap. iv.* 19.

30 [διαχειριζεται. φονευει. *Hesych.*] *Est. v.* 14. 1 *Esd. ix.* 8.

31 [ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6. Σωτηρ. *Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν.—μετανοιας τοπον εδωκεν. *Clem. Rom. i.* 7. μετανοιας διδους καιρον. *Jos. Bell. iii.* 6. 3. *vi.* 6. 2. ουδε τοις ἁμαρτανουσιν ευθυς επεξεισιν ὁ Θεος, αλλα διδωσι χρονον εις μετανοιαν, και την του σφαλματος ιασιν. *Philo. Alleg. ap. Wets.*] *Conf. Sir. xlvi.* 1. 2 *Reg. xx.* 19.

32 και νυν Κυριος Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου. *Esa. xlviii.* 16. ῥηματων = πραγματων. *Coll. Matt. iv.* 4. *Luc. i.* 37. *Cap. xv.* 28. [ῥηματων τουτων, *harum rerum, more Hebr.* הדברים אלה. *Grot.*]

33 [διεπριοντο· εθυμουντο, ετριζον τους οδοντας. *Hesych.*] και εβουλευσαντο κατα των ἁγιων σου. *Ps. lxxxii.* 3.

34 [τῳ δημῳ—τιμιος. *Jos. Bell. Jud. v.* 13. 1.] νομοδιδασκαλος. *Luc. v.* 17. Γαμαλιηλ. *Conf. Num. i.* 10. *ii.* 20. [*Evang. Nicod. cap. i. p.* 500. *xvii. p.* 670. *Thilo.* εξω—ποιησαι. *Coll. Valck. in loc.*]

35 προσεχετε ἑαυτοις. *Exod. xix.* 12. *Deut. vi.* 12. [ανδρες Ισραηλιται. *Jos. Ant. iii.* 8. 1.]

36 [*Theudas,—qui se Messiam Judæorum venditaverat, dicebat* ειναι τινα ἑαυτον, *esse semet aliquem, vel aliquid. Conf. Rom. ix.* 20. *Valck.* ου διατασσομαι ὑμιν, ὡς ων τις. *Ign. Ephes.* 3.] ανεστη. *Conf. Deut. xxxiv.* 10. και προσεκολληθη Ῥουθ τοις κορασιοις, κ.τ.λ. *Ruth. ii.* 23.

37 [*Verba* σκορπιζειν *et* διασκορπιζειν *è Dialecto Macedon. pervenere in N. T. à vetustis Auct. non adhibita. Valck.*] της απογραφης. *Coll. Luc. ii.* 1-5. αποστησει γαρ τον υἱον σου απ' εμου. *Deut. vii.* 4. λαοι ἱκανοι. *Hab. ii.* 13. [*Conf. Lardner. vol.* 2. *lib.* 2. *cap.* 7.]

38 [τας τουτων καταλυω επιβουλιας. *Mart. Ign.* 2. καταλυεται ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Trall.* 4. ει και εκ Θεου εστι ταυτα τα σημεια, ἁ ποιει, σταθησεται· ει δε εξ ανθρωπων, καταλυθησεται. *Evang. Nicod. cap.* 5.]

39 νυν ιδε αλλοτριος ων Θεου, πολεμεις τους ευσεβουντας εις τον Θεον. 4 *Mac. xi.* 8. θεομαχοι. *Job. xxvi.* 5. *Sym. Prov. ix.* 18. *xxi.* 16. *Id. Conf. cap. iv.* 20. *xxiii.* 9. *Joan. xv.* 23. 1 *Reg. x.* 19. πως Κυριῳ παρεχετε αγωνα; *Esa. vii.* 13. *Conf. Nah. i.* 9. *Est. vi.* 13. [μαχομενος τῳ νομῳ Κυριου. *Jacob. Protevang. cap.* 14. γλωσσας θεομαχους. *Just. Mart. ap. Grot.* κρατησειε δ' αν ουδεις της του Θεου γνωμης, ουδε μυριας τεχνας επι τουτῳ μηχανησαμενος. *Jos. Ant. ii.* 5. *Pricæus.*]

40 [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι και νικᾳν. *Ign. Polyc.* 3.] *Conf. Matt. xxi.* 35. *Luc. xxiii.* 16. *Cap. iv.* 18.

41 [ατιμουνται, και εν ταις ατιμιαις δοξαζονται, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 5. αγαπω μεν γαρ το παθειν, αλλ' ουκ οιδα ει αξιος ειμι. *Ignat. ad. Trall.* 4. ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Mart.* 2. τους ενειλημμενους τοις ἁγιοπρεπεσι δεσμοις, ἁτινα εστι διαδηματα, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 1. δεδεμενον—ὑπερ του κοινου ονοματος. *Ign. Ephes.* 1. καταξιωθεις του ἁγιου βαπτισματος. *Nicod. Evang. Prolog.*] *Coll. Luc. vi.* 22. *xx.* 35. *xxi.* 36. 3 *Joan.* 7. *Col. i.* 24. 4 *Mac. xi.* 12.

42 [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. εαν δε—περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. κατ' ανδρα και κοινῃ. *Smyrn.* 12.] κατ' οικον. *Conf. cap. ii.* 46. *xx.* 20. εν τῳ ναῳ αυτου πας τις λεγει δοξαν. *Ps. xxviii.* 9.

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΤΩΝ Ἑλληνιστων. *Judæorum religione, sed qui cum Alexandriæ et vicinis in locis vixissent antea, morem inde retinuerant Sacra Scripta legendi Græcè.—Horum plerique Hebraïcè non intelligebant, quorum fuit et Philo, quanquam Judæus et Judæis ortus. In talium gratiam librum avi sui transtulit nepos Sirachides. Grot. Hellenistæ tribus in locis Actorum memorati, præterquam h. l. cap. ix.* 29. *xi.* 20. *Procul dubio fuere Judæi Græcè loquentes, sive per Græciæ civitates sparsi, oppositè ad Judæos in Palæstinâ Syriâ habitantes sic dicti, qui hôc etiam ævo Græcè jam loquebantur plerique, sed linguam tamen vernaculam habebant orientalem Syro-Chaldaïcam hujus temporis, etc. Valck.* παρεθεωρουντο· κατεφρονουντο. *Hesych. Alb. Gloss.* εκομισαν χρηματα πολλα εις διακονιαν των χηρων. *Act. Thom.* § 56. των Ἑλληνιστι φθεγγομενων, καιτοι Ἑβραιων οντων τῳ γενει. *Schol. ap. Matth.* Ἑλληνιστας δε οιμαι καλειν τους Ἑλληνιστι φθεγγομενους, κ. τ. λ. *Chrysost. ap. Kuinoel.*] *Cap. xviii.* 4.

2 [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν.

Ign. Magn. 10. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2.]

3 [μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 42. μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Fragm.* 8. ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι, και συνηριθμημενοι εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5. 11. επεστησαν ταις χρειαις, *negotiis summis eum præfecerunt. Jos. Bell. ii.* 20. 3.]

4 [νηφοντες προς τας ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7. αδιαλειπτως ουν προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων, κ.τ.λ. 8. των πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. *Philad.* 1. 10.] *Conf.* 1 *Tim. i.* 12. *v.* 17.

5, 6 [ηρεσεν ὁ λογος ενωπιον. *Ne unus quidèm excitari potest locus Scriptoris antiqui Gr. in quo* αρεσκειν *cum* ενωπιον *sic construatur. Ità loquuntur Hebræi, pro hoc placuit mihi, dicentes, hoc placuit coram facie meâ. Phrasin Hebraïcam Interpretes Græcè potuerant exprimere. Maluere verbum de verbo reddere.—Vulgò dicebatur,* τουτο μοι αρεσκει· *Atticè,* τουτο με αρεσκει. *Valck.* πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 25. πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc.* 7.] εν καρδιᾳ πληρει ευσεβειας. 1 *Esd. i.* 23. [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. i. cap.* 3. § 5.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 22. [*Clem. Rom. i.* 44.]

7 [νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. ὑπακουσωμεν τῃ—βουλησει αυτου. *i.* 9. ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ign. Ephes.* 10.] εως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. *lxvii.* 11. *Conf. Rom. i.* 5. 2 *Cor. x.* 5.

8 [ερρωσθε μοι εν δυναμει Πνευματος. *Ign. Smyrn.* 13.]

9 συζητειν. *Marc. i.* 27. [Λιβερτινοι· ονομα εθνους. *Suid. Conf. Jos. cont. Ap. ii.* § 4. οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7. συζητει· *litigat. Gloss.*]

10 σοφιας δε ουκ αντισχυει (κατισχυει *Ald. Comp.*) κακια. *Sap. vii.* 30. και τις αντιστησεται μοι; *Jer. xxix.* 19. παντα ὁσα ειπας, αγαθῃ καρδιᾳ ελαλησας, και ουκ εστιν ὁς αντιστησεται τοις λογοις σου. *Judith. viii.* 28. [οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. *Ign. Magn.* 9.]

11 [σεβας δε μεγιστον παρ' αυτοις μετα τον Θεον, το ονομα του νομοθετου (Μωϋσεως)· καν βλασφημησῃ τις εις τουτον, κολαζεσθαι θανατῳ. *Jos. Bell. ii.* 8, 9. βλασφημος. *Philo ad Cai. p.* 1012.] ηκουσα της φωνης των βλασφημιων σου. *Ezech. xxxv.* 12. *Coll. Sir. x.* 29.

12 [τα παντα συνεκινειτο. *Ign. Ephes.* 19. ὑπο θηριωδους στρατιωτικης δεινοτητος συνηρπαζετο. *Mart. Ign.* 2. *Polyc.* 6.] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 35. 3 *Reg. xviii.* 17, 18.

13 ὁ γαρ Μωϋσης οὑτος ὁ ανθρωπος, κ. τ. λ. *Exod. xxxii.* 1. *Conf. Joan. xi.* 47. [οὑτος εστιν ὁ της ασεβειας διδασκαλος, ὁ πατηρ των Χριστιανων, ὁ των ἡμετερων θεων καθαιρετης, ὁ πολλους διδασκων μη θυειν μηδε προσκυνειν τοις θεοις. *Mart. Polyc.* 12.]

14 [Πολυκαρπος ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. *Mart. Polyc.* 12. δυναμαι καταλυσαι τον ναον τουτον, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 4. κατα—παραδεδομενην ευσεβειαν. *Jos. c. Ap. i.* 12.]

15 [οἱπερ μηκετι ανθρωποι, αλλ' ηδη αγγελοι ησαν. *Mart. Polyc.* 2. το προσωπον αυτου χαριτος επληρουτο, κ. τ. λ. 12.] ὁτι καθως αγγελος Θεου, οὑτως ὁ κυριος μου ὁ βασιλευς. 2 *Reg. xiv.* 17. *xix.* 27. *Luc. iv.* 20. *Marc. ix.* 3, 4.

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 ΚΑΙ επυνθανοντο παρ' αυτου, ει ταυτα οὑτως εχει. *Nicod. Evang. cap.* 16. *p.* 656. *Thilo.* ει αρα, האם. *Grot.*]

2 [*In sermone quotidiano Græcis certe non erat iste mos dicendi, quem ab. Heb. mutuati sunt Script. Nov. Test.* ὁ Θεος της δοξης. *Valck.*] Ἀβραμ δε κατῳκησεν εν γῃ Χανααν. *Gen. xiii.* 12. [Καρραι. *Ptol. v.* 18.] ὁ Θεος της δοξης. *Ps. xxviii.* 3. [*Coll. Vorst. de Heb. cap.* 9.] ανθρωποι αδελφοι. *Coll. Gen. xiii.* 8. *cap. xxii.* 1. [ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. 37. 43.] Ἀβρααμ μεγας πατηρ πληθους εθνων, και ουχ εὑρεθη ὁμοιος αυτῳ εν τῃ δοξῃ, κ. τ. λ. *Sir. xliv.* 19.

3 [Ἀβρααμ, ὁ φιλος προσαγορευθεις, πιστος εὑρεθη, εν τῳ αυτον ὑπηκοον γενεσθαι τοις ῥημασι του Θεου, ὁυτος δι' ὑπακοης εξηλθεν εκ της γης αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 10.]

4 [μετοικιζονται παντες εις Χαρραν της Μεσοποταμιας, κ. τ. λ. *Jos. Ant. i.* 6. 5. ἱδρυθεις τε αυτοθι, βωμον ῳκοδομησεν, και θυσιαν ετελεσε τῳ Θεῳ. *i.* 7. 1.]

5, 6 [ουδε βημα ποδος. *ne tantillum quidem, in quo plantam pedis poneret. Coll. Deut. ii.* 5. *Græcæ loquutiones*—ουδε γρυ, ουδ' εγκαφος, ουδ' ακαρη. *Coll. Valck.*] και ελαλησεν αυτῳ ὁ Θεος. *Gen. xvii.* 3. *et pass.* οὑτως ελαλησατε λεγοντες. *Ezech. xxxiii.* 10. δια τουτο εν ὁρκῳ εστησεν αυτῳ, ενευλογηθηναι εθνη εν τῳ σπερματι αυτου, πληθυναι αυτον ὡς χουν της γης, κ. τ. λ. *Sir. xliv.* 21. [παροικοι· ξενοι, παρεπιδημοι. *Hesych.*] *Coll. Gen. xxiii.* 4. κακωσουσιν. *xix.* 9. *Exod. v.* 22. *Ps. cvi.* 39.

8 και εν τῳ Ισαακ εστησεν οὑτως δια Ἀβρααμ τον πατερα αυτου, ευλογιαν παντων ανθρωπων και διαθηκην. *Sir. xliv.* 22. ησαν δε οἱ υἱοι Ιακωβ δωδεκα. *Gen. xxxv.* 22. [*Conf. Clem. Rom. i.* 31. αυτος (ὁ Χριστος) ων θυρα του Πατρος, δι' ἡς εισερχονται Αβρααμ και Ισαακ και Ιακωβ, και οἱ Προφηται, και οἱ Αποστολοι, και ἡ εκκλησια,

κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. ὁ πατηρ ἡμων Αβρααμ μετα των Πατριαρχων και Προφητων. *Evang. Nicod. cap.* 18.]

9 [ζηλος εποιησεν Ιωσηφ μεχρι θανατου διωχθηναι, και μεχρι δουλειας εισελθειν. *Clem. Rom. i.* 4.] ουδε ὡς Ιωσηφ εγεννηθη ανηρ, ἡγουμενος αδελφων, στηριγμα λαου, και τα οστα αυτου επεσκεπησαν. *Sir. xlix.* 15. [*Just. Hist. lib.* 36. *cap.* 2. *omninò.*]

10 εξειλετο αυτον εκ των χειρων αυτου. *Gen. xxxvii.* 21. *et sæp.* εκ πασων των θλιψεων αυτου εσωσεν αυτον. *Ps. xxxiii.* 6. [λεγει ὁ Πιλατος, Ὡς ακουω, ὁ Θεος ὑμων απο δουλειας σκληρας εξηγαγεν ὑμας εκ γης Αιγυπτου, και δια θαλασσης εσωσεν ὑμας ὡς δια ξηρας, και εν ερημῳ εθρεψεν ὑμας μαννα, και ορτυγομητραν εδωκεν ὑμιν, και εκ πετρας ὑδωρ εποτισεν ὑμας, και νομον εδωκεν ὑμιν· και επι τουτοις πασι παρωργισατε τον Θεον ὑμων, και εζητησατε μοσχον χωνευτον, και παρωξυνατε τον Θεον ὑμων, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. pp.* 568. 570.]

13 το γενος. *Jer. xlviii.* 1. [ανεγνωρισθη. *agnitus fuit. Verbum non alibi lectum in N. T. transsumtum fuit ex vers. Gr. Conf. Gen. xlv.* 1. *ubi Josephus fratribus* ανεγνωριζετο, *agnoscebatur. Valck. Justin. ut sup.*]

14 [και συγγενειαν ασθενη, και οικον μικρον καταλιπων, κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10.]

15 [δια ζηλος ὁ πατηρ ἡμων Ιακωβ απεδρα απο προσωπου Ησαυ του αδελφου αυτου. *Clem. Rom. i.* 4. Ιακωβ μετα ταπεινοφροσυνης εξεχωρησεν της γης αυτου, κ. τ. λ. 31.] και κατεπαυσεν επι κεφαλην Ιακωβ. κ. τ. λ. *Sir. xliv.* 23, 24. [τελευτωσι δ' αυτου και οἱ αδελφοι, ζησαντες ευδαιμονως επι της Αιγυπτου. *Jos. Ant. ii.* 8. 2.]

17 *Coll. Exod. xii.* 40. [ὁρωντες γαρ το των Ισραηλιτων γενος ακμαζον, και δι' αρετην και την προς το πονειν ευφυΐαν πληθει χρηματων ηδη λαμπρους, καθ' αὑτων αυξεσθαι τουτους ὑπελαμβανον. κ.τ.λ. *Jos. Ant. ii.* 9. 1.]

19 εκακωσε. *Coll.* 3 *Reg. xvii.* 20. [εκθετα· εκριπτομενα. *Hesych.* δεισας, δε ὁ βασιλευς, κατα γνωμην την εκεινου κελευει παν το γεννηθεν αρσεν ὑπο των Ισραηλιτων εις τον ποταμον ῥιπτουντας διαφθειρειν, παραφυλασσειν τε τας ωδινας των Ἑβραιων γυναικων, και τους τοκετους αυτων παρατηρειν τας Αιγυπτιων μαιας, κ. τ. λ. *Jos. Ant. ii.* 9. 2.]

20 [αστειος τῳ Θεῳ. αστειος *est formosus,* αστειος τῳ Θεῳ *formosissimus, stylo Hellenistico, quo, in libello Jonæ. iii.* 3, *Ninive, urbs valdè spatiosa et populosa vocatur in Gr. versione* πολις μεγαλη τῳ Θεῳ. *Arbores valdè altæ Hebræis ità dicuntur Arbores Dei. Amor vehemens et ardens flamma Dei dicitur Cant. Sal. viii.* 6, 7. *Non nomen Dei, sed apud Græcos tamen adject.* θειος, δαιμονιος, ουρανιος *nonnunquam inserviunt simili usui. Valck. Conf. Justin. Hist. xxxvi.* 2. αστειος· ὁ χαριεις· ὁ επιχαρις.

Hesych. ευσυνετος, ευπροσωπος, καλος. *Suid.* ὁ μακαριος πιστος θεραπων εν ὁλῳ τῳ οικῳ Μωϋσης τα διατεταγμενα αυτῳ παντα εσημειωσατο εν ταις ἱεραις βιβλοις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43.]

21 εις υἱον. 2 *Reg. vii.* 14. ἡ θυγατηρ Φαραω—ανειλατο αυτην (την θιβιν). *Conf. Exod. ii.* 5. *Heb. xi.* 24.

22 εν λογοις αυτου σημεια κατεπαυσεν, εδοξασεν αυτον (*Mosem*) κατα προσωπον βασιλεων, ενετειλατο αυτῳ προς λαον αυτου, και εδειξεν αυτῳ της δοξης αυτου. Εν πιστει και πραϋτητι αυτου ἡγιασεν, εξελεξατο αυτον εκ πασης σαρκος. *Sir. xlv.* 3, 4. [γραμμασιν επαιδευθησαν. *Jos. c. Ap. i.* 4. *Conf. Ant. i.* 8. 2. Μωϋσης εργῳ παρεσχεν αυτῳ (τῳ βασιλει) βλεπειν τα σημεια τα κατα το Σιναιον ορος γενομενα, κ.τ.λ. *ii.* 13. 3. *iii.* 1. 4.] *Conf. Luc. xxiv.* 19. [*Just. Hist. ibid.*]

23 ὁταν πληρωθη ἑξ ετη. *Jer. xli.* 14. [πεντακοσιοστου ετους πεπληρωμενου. *Clem. Rom. i.* 25. πληρωθεντος του χρονου. *Ibid.*]

26 ου γαρ γινωσκεις τι τεξεται ἡ επιουσα (ἡμερα. *Aq. Sym. Theod.*). *Prov. xxvii.* 1. μη εστω μαχη ανα μεσον εμου και σου,—ὁτι ανθρωποι αδελφοι εσμεν ἡμεις. *Gen. xiii.* 8.

27 ουκ αδικησεις τον πλησιον. *Lev. xix.* 13. απωσατο. *Ezech. xi.* 16. [απωσατο· μακραν ερριψεν. *Hesych.*] *Coll. Luc. xix.* 14.

28 [ζηλος φυγειν ηναγκασε Μωϋσην απο προσωπου Φαραω βασιλεως Αιγυπτου, εν τῳ ακουσαι αυτον απο του ὁμοφυλου, Τις σε κατεστησεν κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 4.]

29 *Conf. Gen. xxv.* 1, 2. *Ps. civ.* 23. *Exod. ii.* 21, 22.

30 [ενθα (επι το Σιναιον ορος) δη και τερας αυτῳ τυγχανει θαυμασιον· πυρ γαρ θαμνον βατων νεμομενον, την περι αυτον χλοην το τε ανθος αυτου παρηλθεν αβλαβες, και των εγκαρπων κλαδων ουδεν ηφανισε, και ταυτα της φλογος πολλης και οξυτατης ὑπαρχουσης. ὁ δε και αυτην μεν εδεισε την οψιν παραδοξον γενομενην. κ. τ. λ. *Jos. Ant. ii.* 12. 1. *Conf. Justin. ibid.*]

31 εγενοντο φωναι. *Exod. xix.* 5. 16. 19. [*Coll. omninò Clem. Rom. i.* 17. ειπεν εκ της βατου χρηματισμου αυτῳ, κ. τ. λ.]

32 Κυριος ὁ Θεος των πατερων ὑμων. *Deut. i.* 21. *Conf. Matt. xxii.* 32. [εντρομος δε γενομενος ὁ ἡγεμων. *Evang. Nicod. cap.* 8.]

34, 35 [ιδων ειδον, *planissimè agnovi. Ex Exod. iii.* 7. *est sumtum. Disputant, utrùm loquutio Græca sit, an minus, atque adeò de Heb. fonte ducta.—Negare non debuerat Gatak. phrasin esse Græcam—est tamen hîc forma ex Heb. expressa—Qui accerimè certant pro puritate Græcismi N. T. et voculas hîc illîc Atticas venantur, ubi sola rerum est quærenda majestas humanis styli ornamentis destituta, videntur Hebraïsmos considerare tanquam totidem sermonis nævos. Nemini tamèn in Script. Latinis Græcismi improbantur, etc. Valck.*] τῳ οφθεντι εν τη βατῳ. *Deut. xxxiii.* 16. *Conf. cap. v.* 31. *sup.*

v. 27. 30. *Zach. xii.* 8. *Ose. xii.* 4. *Gal. iv.* 14. [ὃν τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου. *Ign. Smyrn.* 5. *Magn.* 9. ΙησουΧριστε—ὁ λυτρωτης και βοηθος. *Act. Thom.* § 37.] *Ps. lxxvii* 35.

36 εν τῃ ερημῳ τεσσαρακοντα ετη. *Num. xiv.* 34, 35. *xxxii.* 13. *Deut. ii.* 7. *viii.* 4. *Exod. xvi.* 35. *Ps. xciv.* 10. [*Nicod. Evang. p.* 552.]

37 [*Laudat Ignat. p.* 83. *Edit. Vossii.*] *Coll. Heb. iii.* 2. *Apoc. xv.* 3.

38 [εγγιζετε τω Θεῳ, και τῳ αγγελῳ τῳ παραιτουμενῳ ὑμας· ὁτι οὑτος εστι μεσιτης Θεου και ανθρωπων, επι της ειρηνης Ισραηλ. *Test. XII Patr. p.* 657. קהל *Hebraicè.* εκκλησια *Græcè. Grot.* Μωϋσης εκκλησιαν επι τῳ Ιορδανῃ συναγαγων. *Jos. Ant. iv.* 8. 1. εγκεκυφατε εις τα λογια του Θεου. *Clem. Rom. i.* 53. τους τε καταδεξαμενους τα λογια αυτου. 19. *Polyc. Phil.* 7. λογια ζωντα, *Oracula salutifera, quæ Græcis* ζωοποια. *Valck.*] ακουων λογια ισχυρου. *Num. xxiv.* 4. *Conf. Ps. xciv.* 8. *Rom. iii.* 2. 1 *Pet. i.* 23. παρακλησιν εχοντες τα βιβλια τα ἁγια τα εν χερσιν ἡμων. 1 *Mac. xii.* 9. *Conf. omninò Esa. lxiii.* 7-14. [*Conf. Philo.* 3 *Alleg.* § 58, 59.]

39 [ὑπηκοους ἡμας μαλλον γενεσθαι τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 14.] *Coll. Exod. xvi.* 3. *xvii.* 3. [αει στασιαστον το γενος ὑμων εστε, και τοις ευεργεταις ὑμων αντιλεγετε, κ.τ.λ. *Nicod. Evang. cap.* 9. *p.* 568.]

40 [ὁ γαρ Μωσης οὑτος—*usitata syntaxis requireret* τῳ γαρ Μωσει τουτῳ ουκ οιδαμεν τι γεγονεν—*Solent ità Orientales, præsertìm Poëtæ, initio periodorum nominativum ponere solutum. Coll. Apoc. iii.* 12. 21. *Valck.*]

41 [εμοσχοποιησαν. *Hanc vocem Lucas confinxit ad exemplum multarum quas ad eum modum finxere LXX. Grot.*] και ουκετι μη προσκυνησεις τοις εργοις των χειρων σου. *Mich. v.* 13. *Conf. Deut. ix.* 16. *Alex. Ald. O. Comp. Neh. ix.* 1. *Ps. cv.* 19, 20. και παρωξυναν αυτον εν τοις επιτηδευμασιν αυτων, κ.τ.λ. *cv.* 29. και εμιανθη εν τοις εργοις αυτων. κ. τ. λ. 39. και εκαθισεν ὁ λαος φαγειν και πιειν, και ανεστησαν παιζειν. *Exod. xxxii.* 6. [ὡς ακουω (λεγει ὁ Πιλατος) ὁ Θεος ὑμων απο δουλειας κ. τ. λ. *Nicod. Evang. Conf. sup. v.* 10.]

42 βιβλος νομου. 2 *Par. xvii.* 9. ακολουθως τοις εν τῃ Μωϋσηως βιβλῳ. 1 *Esd. vii.* 6. 9. *Sir. xxiv.* 23.

43 *Conf.* 2 *Par. xxxiii.* 5. *Neh. ix.* 6. *Deut. xvii.* 3. [επεκεινα· παρεκει, ανωτερω, εξωτερω. *Hesych.* Ῥεμφαν—*Ægyptiis sic dictum (ostendit P. E. Jablonski) Regem Cœli — at verum nomen Ægyptiacum conservasse Interpp. Antiq. Fœd. Græcos in Ægypt. habitantes, qui urbem Ægypti, quæ nostris in exemplaribus Urbs dicitur Oon, pari modo appellarint* Ἡλιου πολιν. *Valck. Conf. Kuinoel et Krebs. p.* 198, *ad loc.*]

44 [καθως διεταξεν αυτῃ, οὑτως ποιει. *Clem. Rom. i.* 20. *Conf. Hammond ad loc.*] *Coll. Jer. vii.* 12.

45 [εν τῃ κατασχεσει. *frequens Hellenistis permutare* εν *et* εις, *quia*

Heb. pro utrâque ב *literam ponunt. Grot.*] εν ταις ἡμεραις Δαυιδ. 2 *Reg. xxi.* 1. [το γαρ πρωτον ἑως της του βιου τελευτης τας αρχιερωσυνας ειχον, ὑστερον δε και παρα ζωντων διεδεχοντο. *Jos. Ant. xx.* 9. 1. *Clem. Rom. i.* 40. εξωσω· απωσω, εκβαλω. *Hesych.*] μετα Ιησου. *Conf. Num. xxvii.* 18. *Jos. i.* 1. *Exod. xxxiv.* 24.

46 ἑως οὑ ευρω τοπον τῳ Κυριῳ, σκηνωμα τῳ Θεῳ Ιακωβ. *Ps. cxxxi.* 2. 5. *lxxxviii.* 20. 1 *Reg. xiii.* 14. *cap. xiii.* 22. *CITAT.*

47 Σαλωμων—οικοδομησει τον οικον μου. 1 *Par. xxviii.* 6. Σαλωμων εβασιλευσεν εν ἡμεραις ειρηνης, κ. τ. λ. *Sir. xlvii.* 13. *CITAT.*

48 [την μεγαλοπρεπη και ενδοξον θρησκειαν του Ὑψιστου. *Clem. Rom. i.* 45. Θεος ου κατοικει. *Ign. Philad.* 8.] τις ισχυσει οικοδομησαι αυτῳ οικον; κ. τ. λ. 2 *Par. ii.* 6. *cap. xvii.* 24. ὁτι ει αληθως κατοικησει ὁ Θεος μετα ανθρωπων επι της γης; 3 *Reg. viii.* 27. *Heb. ix.* 24.

50 μη ουχι τον ουρανον και την γην εγω πληρω; λεγει Κυριος. *Jer. xxiii.* 24. [πηλος γαρ εσμεν εις την χειρα του τεχνιτου. *Clem. ii.* 8.] εν ταις χερσι σου οἱ κληροι μου. *Ps. xxx.* 15.

51 και νυν μη σκληρυνητε τας καρδιας ὑμων, ὡς οἱ πατερες ὑμων. 2 *Par. xxx.* 8. *Conf. Ezech. xvi.* 43, 44. αυτοι δε ηπειθησαν, και παρωξυναν το Πνευμα το Ἁγιον αυτου, κ. τ. λ. *Esa. lxiii.* 10. *xvii.* 10. *Jer. iv.* 4. *Bar. ii.* 30. *cap. v.* 3. αποδωσω εις τον κολπον αυτων τας ἁμαρτιας αυτων, και των πατερων αυτων. *Esa. lxv.* 6, 7. *Coll.* 2 *Tim. iii.* 8. 1 *Thess. v.* 19.

52 *Coll. cap. iii.* 20. *xiii.* 24. [και οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου, *Clem. Rom. i.* 17. του Δικαιου. *Conf. Middleton in loc.*] *Coll. Luc. xxiii.* 47. *cap. iii.* 24. ελευσις θανατου. *Num. xxi.* 19. *sec. Cod. Paul. Lips. Schleus.* [οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν. δια τουτο και εδιωχθησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8. οὑ (Χριστου) και οἱ Προφηται μαθηται οντες, κ. τ. λ. 9. και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι, κ. τ. λ. *Philad.* 5. 9. *et sæp.*] *Conf.* 2 *Cor. ix.* 5. *Luc. vi.* 16. *Esa. liii.* 11. *Zach. ix.* 9.

53 *Conf. Heb. ii.* 2. [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.]

54 [διεπριοντο· εθυμουντο· ετριζον τους οδοντας. *Hesych.*]

55, 56 [Αβρααμ—ατενιζων εις την δοξαν του Θεου, ταπεινοφρονων, "Εγω δε ειμι γη και σποδος." *Clem. Rom. i.* 17. πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. 2.] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 20. ειδον τον Κυριον καθημενον επι θρονου κ. τ. λ. *Esa. vi.* 1. *Ezech. viii.* 2. θεωρειν. *Ps. xxvi.* 4. *Dan. vii.* 21. ουρανους ανεωγμενους. *Coll, Joan. xiv.* 2. *Luc. iii.* 21. *Apoc. iv.* 2, 3. *Matt. xxvi.* 64.

57 [βυσαντες τα ωτα (*figuratè*). *Ign. Ephes.* 9. ὡρμησαν μεν ουν

επι το περιτειχισμα. *Jos. Bell. Jud. vi.* 8. 4. επι δε το πληθος ὡρμηντο των Ιουδαιων. *vii.* 3. 3. ὁμοθυμαδον· = ὁμου, ὁμαδον. *Valck.*]

58 [μαστιγωθεις αιρεται, και εξω βαλλεται του σταδιου. *Clem. Rom. ii.* 7.] *Conf. Lev. xxiv.* 14. *Philem.* 9. *Heb. xiii.* 13. *Cap. iv.* 35.

59 και νυν Δεσποτα Κυριε, λαβε την ψυχην μου, κ. τ. λ. *Jon. iv.* 3. *Conf. Jer. vi.* 20. [Στεφανος δε εν λιθοις ανηρειτο παρα των Κυριοκτονων Ιουδαιων. *Ign. ad Tars. Voss. p.* 76. παρακαλεσας τον Ὑιον του Θεου ὑπερ των εκκλησιων, ὑπερ της του διωγμου καταπαυσεως, ὑπερ της των αδελφων εις αλληλους αγαπης. *Mart. Ign.* 6. λιτανευσατε τον Χριστον ὑπερ εμου, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 4.. ει και το αἱμα μου εγχεεις, το πνευμα μου ὁ Θεος ληψεται. *Jacob. Protevang. p.* 266. *Thilo.* Κυριε Ιησου Χριστε,—δος ἡμιν χαριν, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 18.] *Coll. Apoc. xxii.* 20.

60 [ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i.* 44.] και εκοιμηθη Δαυιδ μετα των πατερων αυτου. 3 *Reg. ii.* 10. *et sæp. Conf.* 3 *Reg. xxi.* 39. *Job. xxxi.* 6. *Sir. xxi.* 25. 1 *Reg. xix.* 4. *Ps. cii.* 10, 11. *Marc. xv.* 19. *Luc. xxii.* 41. 2 *Tim. iv.* 16.

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΟΥ μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35. των πολλων επι Δομετιανου διωγμων. *Mart. Ign.* 1. κατα χωρας—κηρυσσοντες. *Clem. Rom. i.* 42.] ουκ εστιν ετι πλην αυτου. *Deut. iv.* 35. *Conf. cap. xxii.* 20. *xxvi.* 10. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 12.]

2 *Conf. Zach. xii.* 10. *Est. iv.* 3. [κοπετος· θρηνος μετα ψοφου χειρων. *Hesych.* = στερνοτυπεισθαι. *Coll. Valck.*]

3 *Coll. Luc. xii.* 58. [αγγελος Θεου μιᾳ νυκτι την απειρον στρατιαν ελυμηνατο. *Jos. Bell. v.* 5. 4. παρεδοθησαν εις κολασιν. *Act. Thom.* § 52. παρεδωκαν ἑαυτους εις θανατον. *Clem. Rom. i.* 55.]

4 [κατ' εκεινον τον καιρον, ημεθα παντες οἱ Αποστολοι εν Ἱεροσολυμοις,—διειλαμεν τα κλιματα της οικουμενης, ὁπως εἱς ἑκαστος ἡμων εν τῳ κλιματι τῳ λαχοντι αυτῳ, και εις το εθνος, εν ᾡ ὁ Κυριος αυτον αποστελλει, πορευθῃ. *Act. Thom.* § 1.]

5 εις πολιν της Σαμαρειας = εις πολιν την Σαμαρειαμ. *Coll.* [*Glass. Philolog. Dathe. p.* 14.] *ver.* 9. *Num. xxii.* 39. [κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10. *Philad.* 6.] κηρυξατε ταυτα εν τοις εθνεσιν. *Joel. iii.* 9. *Esa. lxi.* 1.

6 [και προσεχοντες τους λογους αυτου επιμελως. *Clem. Rom. i.* 2.] και ου προσεσχον τοις λογοις αυτων. 1 *Mac. vii.* 11. ὁμοθυμαδον. = επι το αυτο. *Conf.* 1 *Esd. ix.* 38. *Sap. x.* 20. [*Valck. ap. cap. iii.* 1. *p.* 371.]

7 παραλελυμενους—και παρειμενους. *Deut. xxxii.* 36. *Conf. Matt. iv.* 24. *xi.* 5. *xv.* 30. *Sir. xxxix.* 28. [βοωντα· *nempè* αυτα τα Πνευματα. *Frequens enim est Heb. ut subintelligatur novus casus nominis, quod præcessit. Solent impuri Spiritus non exire sine clamore. Coll. Matt. viii.* 29. *Marc. i.* 26. *et alibi. Grot.*]

8 *Conf. Esa. lxvi.* 10. χαρητε ἁμα αυτῃ χαρᾳ, κ. τ. λ.

9 *Coll. cap. v.* 36. *Rom. ix.* 20. προϋπηρχεν. *Coll. Luc. xxiii.* 12. [ου διατασσομαι ὑμιν, ὡς ων τις. *Ignat. Ephes.* 3. οιδα τις ειμι. 12. αλλ' ηλεημαι τις ειναι. *Rom.* 9. μαγευων. *Miracula præstigiis circulatoriis ludens. Tertull. Apolog.*] *Conf. Apoc. ii.* 20.

10 μεγαλου, *i. e.* μεγιστου. *Coll. Matt. xxii.* 36. *Joan. vii.* 37. 1 *Mac. v.* 45. [ταυτα ανθρωπου ου δοκει τα εργα, ταυτα δυναμις εστι Θεου. *Epist. ad Diogn.* § 7. προσεχειν δε τοις Προφηταις. *Ign. Smyrn.* 7. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. ουκ ολιγους των απορων ανεπεισε προσεχειν αυτῳ, και προηγαγεν εις την ερημον. *Jos. Bell. Jud. vii.* 11. 1.]

11 και εξεστησαν, και εφοβηθησαν σφοδρα. 1 *Reg. xvii.* 11. [ὁθεν ελυετο πασα μαγεια. *Ign. Ephes.* 11. εξιστακεναι· θαυμασαι. *Hesych.* ην συν αυτοις χρονον ἱκανον. *Act. Thom.* § 16.]

12 [ὁμοιως και τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 5.] εδειξεν αυτῳ βασιλειαν Θεου, και εδωκεν αυτῳ γνωσιν ἁγιων. *Sap. x.* 10. *Conf.* 1 *Reg. ix.* 5.

13 εταραχθησαν παντες οἱ θεωρουντες αυτους. *Ps. lxiii.* 8. θεωρησαντες θαυμαστα τερατα. *Sap. xix.* 8. [προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. *Polyc. Phil.* 8. τον ανθυπατον εκστηναι. *Conf. Polyc. Mart.* 12.] επιστευσε. *Coll. Joan. ii.* 22. δυναμεις. *Coll. Ps. cv.* 2. *Job. xxxvii.* 14.

14 [δεδεκται *significat, tametsi forma sit passiva, accepit. In talibus —semel observandum est, multa dari ap. Græc. verba, quorum Præterit. Pass. accipiantur pro Activis, etc. Valck.*]

15 *Conf. Gen. xx.* 7. *Jer. xliv.* 3. *Cap. ix.* 17. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου—Τουτο οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*]

16 και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, και ειπε προς με, κ. τ. λ. *Ezech. xi.* 5. [των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. του Κυριου Ιησου. *Clem. Rom. i.* 13.]

17 και ἡλατο επ' αυτον πνευμα Θεου, και προεφητευσεν. 1 *Reg. x.* 10. και ανελαβε με Πνευμα. *Ezech. xi.* 1. *Conf. Matt. xix.* 13.

19 *Conf. Matt. xvi.* 19. *xviii.* 18. *Marc. xvi.* 17, 18.

20 ουτως απολοιντο παντες οἱ εχθροι σου. *Jud. v.* 31. *Coll. Job. iii.* 3. [Δανιηλος δε τας μεν δωρεας αυτον εχειν ηξιου· το γαρ σοφον

και το θειον αδωροδοχητον ειναι. *Jos. Ant. x.* 11. 3.] *Conf. Ezech. xxxiii.* 9. *Num. xxii.* 18. *etc.*

21 *Conf. Deut. x.* 9. 2 *Reg. xx.* 1. 2 *Cor. vi.* 15. εν τῳ λογῳ τουτῳ. *Conf.* 2 *Reg. i.* 4. *Deut. iv.* 9. 30. [Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. *Clem. Rom. i.* 30. ἱνα ἑνι κληρῳ Εφεσιων εὑρεθω των Χριστιανων. *Ign. Ephes.* 11. *Trall.* 12. *Philad.* 5. *Mart. Polyc.* 6.] δειξω ὑμιν την ὁδον την αγαθην και την ευθειαν. 1 *Reg. xii.* 23. *Ose. xiv.* 10.

22 [ει αρα. *Hæsitantèr loquitur, ut Joel. xi.* 14. *Jon. iii.* 9. *Dan. iv.* 24. *Grot.* εαν πως μετανοησωσιν· ὁπερ δυσκολον. *Ign. Smyrn.* 4. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, εαν μετανοησωσιν. *Philad.* 8.] *Conf. Apoc. ii.* 5. κατευθυνε εννοιας σης καρδιας. *Prov. xxiii.* 20. *Conf. Jer. xviii.* 7, 8. *xliii.* 3. 4 *Reg. xix.* 4. 1 *Pet. iv.* 18.

23 συστροφην αδικιας Εφραΐμ. *Ose. xiii.* 12. *Conf. Job. xiv.* 17. 1 *Reg. xxv.* 29. *Jer. xi.* 9. 1 *Joan. v.* 19. φωνη της πικριας. *Esa. xxviii.* 28. [ειναι εις χολην *stylo Hellenist. idem notat atque* ειναι χολην, *ut* ειναι εις πατερα, *esse patrem. Coll. Heb. viii.* 10. χολη πικριας, *fel amaritudinis, amarissimum est, vel merum fel. Valck.*]

24 [πορρω γενεσθω αφ' ἡμων ἡ γραφη αὑτη. *Clem. Rom. i.* 23. *Conf. Act. Thom.* § 24. δεομαι σου—ἱνα ευξῃ ὑπερ εμου, κ. τ. λ.]

25 [μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Ign. Rom.* 7. *Polyc. Phil.* 6. παραγγελιας ουν λαβοντες, και πληροφορηθεντες δια της αναστασεως του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, και πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου, μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου, εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου μελλειν ερχεσθαι. Κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.]

26 αὑτη *pro* ἡ. *Coll. Ps. xxvi.* 4. *Joan. i.* 6. [*Hebraïsmus, pro quæ est deserta. Grot.* ειθ' ὁ των Γαζαιων λιμην πλησιον· ὑπερκειται δε και ἡ πολις εν ἑπτα σταδιοις, ενδοξος ποτε γενομενη, κατεσπασμενη δ' ὑπο Αλεξανδρου, και μενουσα ερημος. *Strabo. lib.* 16. *Conf. Pearson in loc.*]

27 τον επι των πραγματων. 2 *Mac. iii.* 7. επι του οικου αυτου, και παντα ὁσα ην αυτῳ εδωκε. *Gen. xxxix.* 5. ανθρωπου δυναστου. *Sir. viii.* 1. *Prov. xviii.* 16. *Lev. xix.* 15. 4 *Reg. v.* 1. επισκεπτητω εν τῳ οικῳ της γαζης του βασιλεως, κ. τ. λ. *Esd. v.* 17. *vi.* 1. [*Coll. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 5. βασιλισσα. *Vet. etiam* βασιλεια (γυνη), *Regia uxor. Conf. Valck. Gaza, sic Persæ ærarium vocant. Mela. lib. i. cap.* 12.]

29 [το δε Πνευμα εκηρυσσεν, λεγων. *Ign. Philad.* 7. καθως το Πνευμα το Ἁγιον—ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16.]

30 [*Pulcra Paronomasia,* γινωσκεις ἁ αναγινωσκεις; *num intelligis,*

quæ legis? Valck.] γινωσκομενη και αναγινωσκομενη. 2 *Cor. iii.* 2. *Coll.* [θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. *Magn.* 10. *Solet Lucas in hoc libro suam scribendi formam elegantèr attemperare ad ingenium et mores, quorum nobis sermones enarrat. Valck.*]

31 *Conf.* 3 *Reg. xxi.* 33. 4 *Reg. x.* 15. παρεκαλεσε. 1 *Mac. ix.* 35.

32 [*Eadem pænè verba, quæ hìc, leguntur ap. Interpp. Gr. Esa. liii.* 7, 8. *ex quo loco iterùm liquet, Apostolos hâc etiam usos versione, ubi ab Heb. contextu non parùm recedebat. Valck.* πληρωθησεται επι σοι (*Joseph.*) προφητεια ουρανου περι του Αμνου του Θεου, και Σωτηρος του κοσμου, ὁτι αμωμος ὑπερ ανομων παραδοθησεται, και αναμαρτητος ὑπερ ασεβων αποθανειται, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 730.]

33 [αιρεται απο της γης ἡ ζωη αυτου, απο των ανομιων του λαου μου ἡκει εις θανατον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 16. *ubi verba Seniorum ipsissima per totum Esa. liii. cap. invenies. Laudat Ignat. p.* 83. *Vossii.*] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 6. *Heb. vii.* 3.

34 *Conf. Ezech. xx.* 49. περι τινος. *Coll. Num. x.* 29.

35 ευηγγελισαμην δικαιοσυνην εν εκκλησιᾳ μεγαλῃ. *Ps. xxxix.* 9. *lxvi.* 11. *Esa. lii.* 7. *lxi.* 1. *Conf. Luc. xxiv.* 27.

36 *Coll. cap. x.* 47. *Num. xi.* 28, 29.

37 [συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει, και εν Ιησου Χριστῳ, τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ Ὑιῳ ανθρωπου, και Ὑιῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. ὁτι Θεου Ὑιος ην. *Fragm.* 8. αγαλλιωμενος προειλομην εν πιστει Ιησου Χριστου προσλαλησαι ὑμιν. *Magn.* 1.] *Conf. cap. xviii.* 28. *Ps. ii.* 7.

38 ὁ τε—και ὁ. *Coll.* κραταιος τε και μεγας. *Job. ix.* 4.

39 και εσται ὁ λογος σου εμοι εις ευφροσυνην και χαραν καρδιας μου, κ. τ. λ. *Jer. xv.* 16. και ουκ ειδεν αυτον ετι. 4 *Reg. ii.* 12. *omninò.* [την πορειαν εποιουντο μετα χαρας και παιδιας, ὑμνους εις τον Θεον ᾳδων. *Jos. Ant. viii.* 2. *ap. Pricæum.*] χαρησομαι επι τῳ Θεῳ τῳ Σωτηρι μου. *Hab. iii.* 18. *Esa. xlviii.* 22. *Conf. Ezech. iii.* 14. *xi.* 1. 24. ἡρπασε. *Coll. Zach. iii.* 3.

40 ευαγγελιζεσθε ἡμεραν εξ ἡμερας το σωτηριον αυτου. *Ps. xcv.* 2. ὁ ευαγγελιζομενος Ἱερουσαλημ. *Esa. xl.* 9. *Nah. i.* 15. και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. [*Conf. Jos. Ant. v.* 1. 22. ευρεθη, *id est, conspectus fuit. Sic* נמצא. *Gen. iv.* 13, 14. *et alibi sæp. Grot.*]

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΑΠΕΙΛΗ. *Job. xxiii.* 6. πυρ πνεων τοις θυμοις επι τους Ιουδαιους. 2 *Mac. ix.* 7. (*de Antiocho.*) [τραχυτατοι οργην, και απαραιτητοι, και πνει λαμπρως ετι εν ἑκαστῳ θυμος. *Philo de Joseph.*] εις (*contra*). *Conf. Gen. xx.* 6. 9.

2 [της ὁδου οντας. *Negari quidèm nequit, vocem* ὁδος *apud recentiores Græcos de Sectâ quoque positam. Scriptores tamèn sacri illam potiùs sic videntur adbibuisse ad imitationem Hebræorum, vocem, quâ via significatur de sectâ usurpantium. Valck.* ὁδον· την κατα Χριστον πολιτειαν. *Oecumen.* δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι. *Ign. Ephes. sub fin.* ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. *Clem. Rom. i.* 31. αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον. 36.] της, *i. e.* ταυτης. *Conf. cap. xvi.* 12. *xxii.* 5. και εξεβησαν εξ ὁδου των γονεων αυτων, κ. τ. λ. *Judith v.* 8.

3 και ανεστην, και εξηλθον προς το πεδιον, και ιδου εκει δοξα Κυριου ειστηκει, κ. τ. λ. *Ezech. iii.* 23, 24. φως Κυριου, πνοη ανθρωπων. *Prov. xx.* 27. *Conf. cap. xxii.* 6.

4 φωνην ῥηματων, ἡν ὑμεις ηκουσατε, και ὁμοιωμα ουκ ειδετε, αλλ' η φωνην. *Deut. iv.* 12. *Coll. Luc. ix.* 35. ὁ ἁπτομενος ὑμων, ὡς ὁ ἁπτομενος της κορης του οφθαλμου αυτου. *Zach. ii.* 8. *Conf. Col. i.* 24. *Cap. xxii.* 7. [Σαουλ, Σαουλ, *ipsam vocem Heb. hic posuit, sine casu Græc. Grot.* ὑπο Σαουλ—εδιωχθη (Δαβιδ). *Clem. Rom. i.* 4.]

5 [προς κεντρα μη λακτιζε. *Stob. Eclog. Ethic. p.* 37. *Adag. Zenob. Cent. v.* 70. *Diog. vii.* 84. *Suid. xii.* 22. *Erasm. Chil.* 1. *Cent. iii.* 46.] *Conf. Sap. xvi.* 11. και ειπε Ναθαν—Συ ει ὁ ανηρ ὁ ποιησας τουτο, κ. τ. λ. 2 *Reg. xii.* 7. *Conf. Ps. civ.* 15. 1 *Par. xvi.* 22. *Cap. xxii.* 8. [αληθως εδιωχθη (ὁ Ιησους) επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9.]

6 λαλει, ὁτι ακουει ὁ δουλος σου. 1 *Reg. iii.* 10. Κυριος αυτος, το αγαθον ενωπιον αυτου ποιησει. 18. και εθαμβησεν—και εγενηθη εκστασις παρα Κυριου. 1 *Reg. xiv.* 15. [*Nicod. Evang. p.* 644.]

7 [φωνην ουκ ηκουσαν *est, non intellexerunt: Nam* שמע *Heb. sæpe ponitur pro intelligere. Grot.* εννεοι· ἡσυχοι, αφωνοι. *Gloss. Alberti. Hesych. Coll. cap. xxii.* 9. *et Valck. ibid.*] ουκ ην μορφη προ οφθαλμων μου, αλλ' η αυραν και φωνην ηκουον. *Job. iv.* 16. *Conf. Prov. xvii.* 28. και ουκ ηδυναντο οἱ αδελφοι αποκριθηναι αυτῳ· εταραχθησαν γαρ. *Gen. xlv.* 3. *Coll. cap. xxvi.* 14.

8 και ουκ ηδυναντο βλεπειν. 1 *Reg. iii.* 2. *Conf. cap. xxii.* 11.

9 *Coll. Luc. iv.* 2. [ουκ εφαγεν. *Hoc est quod Hebræi dicunt,* ταπεινουν την ψυχην αυτου. *Grot.*] *Coll. Ps. xxxiv.* 13. *Esa. lviii.* 3.

10 *Conf. cap. xxii.* 10-16. [εἱς δε ονοματι Κοϊντος. *Mart. Polyc.* 4.]

11 προσευχεται. *Coll. Ps. xxxi.* 6. *Sir. vii.* 10. *xxxii.* 17. 4 *Reg. xx.* 5. *Cap. xxi.* 39. [ῥυμη· πλατεια. *Pollux.*]

12 κηρυξαι—τυφλοις αναβλεψιν. *Esa. lxi.* 1. [και τοιαυτης αχλυος γεμοντες εν τῃ ὁρασει, ανεβλεψαμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.]

13 *Conf. Rom. i.* 7. *Ephes. i.* 1. *etc.* [*Attica structura requirit* τους ἁγιους. *Lucanea tamen etiam est ap. Vett. Valck.*] τοις ἁγιοις τοις εν

τη γη αυτου, εθαυμαστωσε παντα τα θεληματα αυτου, κ. τ. λ. *Ps. xv.* 3.

15 [σκευος εκλογης. *Hebraïsmus, pro* σκευος εκλεκτον, *instrumentum exquisitissimum. Grot. Duplex est hic Hebraïsmus: nam pro* εκλεκτον *dicitur* εκλογης, *et* σκευος, *vas, de homine ponitur ad hoc illudvè agendum apto, vel, in hunc illumvè usum destinato. Coll. Rom. ix.* 22, 23. 2 *Tim. ii.* 21. *Valck.* σκευος του Πνευματος. *Barnab. Epist.* § 7. των—φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20. σκευος εκλογης. *Vorst. de Heb. cap.* 9. *p.* 245. *Ign. Epist. Ephes. p.* 132. *Edit. Voss.* ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. *Clem. Rom. i.* 29. 5.] πορευου—ὁ δε εν τῳ ουρανῳ οικων Θεος ευοδωσει την ὁδον ὑμων, κ. τ. λ. *Tob. v.* 16. 1 *Par. xvii.* 4. *Conf.* 2 *Tim. ii.* 21. *Matt. x.* 18. *Mal. i.* 11. 14. *Cap. xxii.* 15. ὑποθες τον ωμον σου, και βασταξον αυτην. *Sir. vi.* 25.

16 *Conf.* 2 *Cor. xi.* 23-27. *Matt. v.* 10, 11. *Cap. v.* 41. [δεδεμενον—ὑπερ του κοινου ονοματος. *Ign. Ephes.* 1. ὑπερ ονοματος Θεου. *Philad.* 10. αγαπω μεν γαρ το παθειν. *Trall.* 4. και εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν. *Clem. Rom. ii.* 1.]

17 [ηρχου. *Ap. Atticos ab* ερχομαι *ductum* ηρχομην, ηρχου, ηρχετο *rariss. invenietur. Ejus loco utuntur aor.* 2. ηλθον, ηλθες, ηλθε, *nempè ne confunderetur cum alio imperfecto,* ηρχομην, *ab* αρχομαι *formato. Valck.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] εμπλησει αυτον πνευμα φοβου Θεου. *Esa. xi.* 3. *Conf. cap. xxii.* 14.

18 αποπεσων. *Job. xxix.* 24. *Conf. Lev. xxi.* 20. *Cap. xxii.* 16.

19 ενισχυσα σε, και ουκ ηδεις με. *Esa. xlv.* 5. 1 *Mac. vii.* 25.

20 [αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 1. κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *i.* 17.42. *Conf. Ign. Ephes.* 6. *Magn.* 10. *Trall.* 9. *Philad.* 6. ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Smyrn.* 10.] *Conf. cap. viii.* 37.

21 πας ὁς αν επικαλεσηται το ονομα Κυριου, σωθησεται. *Joel. ii.* 32. [δωη παση ψυχη επικεκλημενη το μεγαλοπρεπες και ἁγιον ονομα αυτου, πιστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] εις τουτο. *Coll. Sap. iv.* 17.

22 [συμβιβαζων· συλλαλων, διδασκων. *Suid. Alberti Gloss.* συμβιβω σε. διδασκω σε. *Hesych.*] δυναμωσον ὁ Θεος τουτο, ὁ κατηρτισω εν ἡμιν. *Ps. lxvii.* 28. 36. πορευσονται εκ δυναμεως εις δυναμιν. *lxxxiii.* 7. και συμβιβασω σε ὁ μελλεις λαλησαι. *Exod. iv.* 12.

23 διελθοντων δε ετων ἱκανων. 2 *Mac. i.* 20. *Conf. Ps. lxxxii.* 3.

24 εγνωσθη αυτοις. *Exod. ii.* 25.

25 [σπυρις· το των πυρων αγγος. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Cor. xi.* 23. και καταγει ἡ Μελχολ τον Δαυιδ δια της θυριδος, και απηλθε και εφυγε και σωζεται. 1 *Reg. xix.* 12.

26 [κολληθωμεν τοις μετ' ευσεβειας ειρηνευουσιν. *Clem. Rom. i.* 15. τοτε εσομαι μαθητης αληθως. *Ign. Rom.* 5.]

27, 28 εγω ειμι Κυριος—και ηγαγον ὑμας μετα παρρησιας. *Lev. xxvi.* 13. ἡ βοηθεια ἡμων εν ονοματι Κυριου. *Ps. cxxiii.* 8. επιλαβομενος. *Jud. xix.* 25. *Conf. Gal. i.* 18. [παρρησιαζεται θεραπων προς Κυριον. *Clem. Rom. i.* 53. μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω. *Ign. Smyrn.* 4.]

29 [συζητειν. *Ign. Smyrn.* 7. εκ δε της τουτων συζητησεως το φιλοσοφιας συνεστη γενος. *Philo. apud Loesner. p.* 181.] ζητησις. *Sir. xx.* 31. *Comp.* κρισις τῳ Κυριῳ προς τους κατοικουντας την γην. *Ose. iv.* 1. θεομαχειν επιχειρησας. 2 *Mac. vii.* 19. Ἑλληνιστας. *Coll. cap. xviii.* 4. [*Etiam cum Judæis Græco sermone utentibus. Grot.*]

30 εξαπεστειλαμεν σε μετ' ειρηνης. *Gen. xxvi.* 29.

31 παρακλησιν εχοντες τα βιβλια τα ἁγια τα εν ταις χερσιν ἡμων. 1 *Mac. xii.* 9. εις τον αιωνα ελεος οικοδομηθησεται, κ. τ. λ. *Ps. lxxxviii.* 2-4. [και αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι. *Ign. Magn.* 15. ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. *Trall.* 12. των εκκλησιων των δεξαμενων με. *Rom.* 9. πασαις ταις εκκλησιας—ταις εμπροσθεν εκκλησιαις. *Polyc.* 8. δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. πορευομενοι κατα την αληθειαν του Κυριου. 5. ἡ εκκλησια ἡ εν Αντιοχειᾳ—ειρηνευει, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 7. *Philad.* 10. *Trall. Inscrip.* μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. τοις νομοις του Θεου επορευεσθε. 1. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42. *Conf. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 12. *p.* 203-210.]

32 [προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. επι σωτηριᾳ τῃ των ἁγιων εκλεκτων. 22.] *Conf. Sir. xlii.* 17. ἁγιοι κληθησονται. *Esa. iv.* 3.

33 κραββατῳ. *Vid. Marc. ii.* 4. *Coll. i.* 30. παραλελυμενος. *Cap. viii.* 7. [κατεκειτο (*de Aristob. ægrotant.*). *Jos. Ant. xiii.* 11. 2.]

34 [εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος τε και πνευματικος, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 7. επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 9.] ὁ Θεος δεομαι σου, ιασαι αυτην. *Num. xii.* 13.

35 οἱτινες. *Conf. Jon. iv.* 11. [προσπεσωμεν και επιστρεψωμεν επι τους οικτιρμους αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 9. εθνων τε και Ιουδαιων των την Σμυρναν κατοικουντων. *Mart. Polyc.* 12.] Σαρων. *Esa. xxxiii.* 9. *xxxv.* 2. *Theod.*

36 [μαθητρια. *Rescript. Tiber. ad Pilat. p.* 173. *Birch.*] αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. εργα δικαιων ζωην

ποιει. *Prov.* x. 16. ασεβης ποιει εργα αδικα. *xi.* 18. [τα εργα αυτου εφανερωσαν τα αγαθα. *Nicod. Evang. cap.* 12. πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc.* 7.] εν καρδια πληρει ευσεβειας. 1 *Esd. i.* 23.

37 [εκρυψεν εις το ὑπερωον. *Clem. Rom. i.* 12. εν τινι δωματιω κατακειμενον, εν ὑπερωω. *Mart. Polyc.* 7.] *Conf. Dan. vi.* 10.

38 και απεστειλεν—και παρεκαλεσε, κ. τ. λ. 1 *Mac. ix.* 35. [οκνω· *piget me. Labb. Gloss.* οκνω, το ῥαθυμω. *Etym. Mag.*]

39 οφθαλμος ημην τυφλων, πους δε χωλων. Εγω ημην πατηρ αδυνατων, κ. τ. λ. *Coll. Job. xxix.* 8-16. *Ps. lxvii.* 5. παρεστησαν αυτω. *Gen. xlv.* 1. *Jud. iii.* 20. *Conf. Prov. xvii.* 17. 1 *Reg. ii.* 19. 1 *Esd. iv.* 17. αναστας. *Coll. Matt. ix.* 9. [χηραι μη αμελεισθωσαν. *Ign. Polyc.* 4. *Polyc. Phil.* 4.]

42 ἱνα—πιστευσωσιν επι σε, Κυριε. *Sap. xii.* 2. [επιστευσα επι σε, Χριστε Ιησου. *Act. Thom.* § 51.]

43 εγενετο δε. *Exod. ii.* 11. μη μεταβαινετε εξ οικιας εις οικιαν. *Luc. x.* 7. βυρσει. *Conf. Job. xvi.* 16. [*In Gloss.* βυρσευς, *coriarius. Græci elegantiores* βυρσοδεψην *dicerent. Grot.* εβουλετο κατα πολιν μενειν. *Mart. Polyc.* 5. και ην συν αυτοις χρονον ἱκανον. *Act. Thom.* § 16.]

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΙΤΑΛΙΚΗΣ. *Ista vox viros doctos, qui hìc de Legione cogitarunt, in errorem induxit, quòd Tacito, aliisque Legio memoratur Italica, Lucæ* σπειρα Ιταλικη, *quo hìc sine dubio indicatur Cohors, quæ pertineret ad Legionem Italicam. Legio Romana hoc tempore X habebat cohortes; etc. Valck. ad loc.* ἑκατονταρχης. *Clem. Rom. i.* 37. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 14.] *Coll. Matt. xxvii.* 27.

2 *Coll. cap. xiii.* 16. εποιει ελεημοσυνας· και προσεθετο φοβεισθαι Κυριον, κ. τ. λ. *Tob. xiv.* 2. [*Krebs. p.* 206. συν ὁλω τω οικω αυτης. *Ign. Polyc. sub fin. Qui origine Gentiles et non circumcisi inter Judæos verum tamèn Deum Israëlitarum colebant, qualis erat hicce Cornelius, Lucæ in hoc libello eximiè dicuntur* φοβουμενοι τον Θεον. *Inde distinguuntur Israëlitiæ,* και φοβουμενοι τον Θεον *Cap. xiii.* 16. *v.* 22. 35. *inf. Valck.*]

3 [ουτε λαθρα ουτε φανερως. *Ign. Philad.* 8.] ὡσει. *Cap. xix.* 7.

4 αγαλλιασθωσαν ενωπιον του Θεου. *Ps. lxvii.* 3. εκχεετε ενωπιον αυτου τας καρδιας ὑμων. *lxi.* 8. *Coll. Tob. iii.* 16. εγω προσηγαγον το μνημοσυνον της προσευχης ὑμων ενωπιον του Ἁγιου. *xii.* 12. *Conf.* 1 *Mac. iii.* 7. 2 *Mac. vi.* 31. *Ps. lxxiii.* 23. *Luc. xvi.* 9. και ηλθεν ἡ προσευχη αυτων εις το κατοικητηριον το ἁγιον αυτου εις τον ουρανον. 2 *Par. xxx.* 27. ατενισας. *Coll. cap. iii.* 12. [και εμφοβος γενομενος επεσα χαμαι. *Nicod. Evang. p.* 644.]

5 και απεστειλεν—μετ' αυτου δυναμιν ἱκανην εις Ιοππην. 1

Mac. xiii. 11. μετεπεμψατο. *Num. xxiii.* 7. 2 *Mac. xv.* 31. [εις δυσιν απο ανατολης μεταπεμψαμενος. *Ign. Rom.* 2.]

6 λαλησει. *Coll.* 4 *Reg. v.* 13. *Cap. ix.* 43. σακκον ερραψαν επι βυρσης μου. *Job. xvi.* 16. [ξενιζεται· *hospitatur. Labb. Gloss.*]

9 [εκεινον μεν εὑρον εν τινι δωματιῳ κατακειμενον, εν ὑπερῳῳ. *Mart. Polyc.* 7. επι το δωμα. *Apud Atticos, veteresque Græc. tota domus sic dicebatur, cubiculum vero* δωματιον. *Sed Alexx. Interpp. tecta ædificiorum vocant* δωματα. *Valck.*] *Conf. Tob. iii.* 17. και αἱ θυριδες ανεῳγμεναι αυτῳ εν τοις ὑπερῳοις αυτου—και προσευχομενος και εξομολογουμενος εναντιον του Θεου αυτου, καθως ην ποιων εμπροσθεν. *Coll. Dan. vi.* 10, 11. και επορευθη ὁ σκοπος εις το δωμα (επι τῳ δωματι. *Comp.*). 2 *Reg. xviii.* 24.

10 παρασκευαζοντων. *Conf. Gen. xliii.* 16. 1 *Par. xii.* 39. 1 *Esd. ix.* 2. τῳ παρασκευαζοντι συμποσιον. 2 *Mac. ii.* 27.

11 [οθονην. *Huic quoque voci quærunt Grammatici Gr. Græcam originem. Male! Linteorum usus unà cum nomine Orientali ex Syriâ venit in Græciam. Valck.* οθονη· σινδων, ζωνη, τελαμων. *Hesych. Theod.* ὡσπερ οθονη πλοιου. *Mart. Polyc.* 15. *Linteum, mappa. Labb. Gloss.*] και θεωρει το μεγαλειον αυτου κρατος. 2 *Mac. vii.* 17.

13 και ιδου προς αυτον φωνη, κ. τ. λ. 3 *Reg. xix.* 13. *xviii.* 41.

14 [*Conf. Kuinoël ad loc.* κοινον βιον. *Jos. Ant. xiii.* 1. 1. και παν κοινον η ακαθαρτον ουκ εια διελθειν δι' αυτης. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 80. *p.* 192. *Thilo.* κοινον· βδελυκτον, ακαθαρτον. *Hesych.*] ουδε μη ειπῃ καιριον τι και καλον τῳ κοινῳ. *Prov. xv.* 23. ὡν ου θεμις γευσασθαι. 2 *Mac. vi.* 20. *Conf. Ezech. xlii.* 20. *Judith. xi.* 12.

15 [συ μη κοινου, *i. e.* μη κοινον λεγε. *Valck. Schol. tom.* 2. *p.* 388. μη ακαθαρτον νομιζε. *Hesych.*] ου γαρ μη καθαρισῃ Κυριος ὁ Θεος σου τον λαμβανοντα το ονομα αυτου επι ματαιῳ. *Deut. v.* 11. *Exod. xx.* 7. και επεστρεψεν ὁ αγγελος Κυριου εκ δευτερου, και ἡψατο αυτου, και ειπεν αυτῳ, Αναστα, φαγε. 3 *Reg. xix.* 7. *Conf. Jer. i.* 6, 7. ὁ δε Θεος απεκρινατο αυτῳ φωνῃ. *Exod. xix.* 19. παλιν δευτερον. *Joan. iv.* 54. [κοινοω· *inquino. Labb. Gloss.*]

17 τι αν ειη. *Coll. Gen. xxiii.* 15. [*Winer.* § 43. 4.] *Cap. ii.* 12. *v.* 24. επι τον πυλωνα. *Conf. Matt. xxvi.* 71.

18 επυνθανοντο. *Conf. Gen. xxv.* 22. [πυθεσθαι παρ' αυτων την αιτιαν δι' ἡν κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 39. Σιμων ὁ Ψελλος επικαλουμενος. § 1.] Ιωανναν ὁ επικαλουμενος Καδδις, Σιμων ὁ καλουμενος Θασσι, κ. τ. λ. 1 *Mac. ii.* 2. ενθαδε. 2 *Mac. xii.* 27.

19 και νυν Κυριος Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου, κ. τ. λ. *Esa. xlviii.* 16. *Ezech. iii.* 12. 24. και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, και ειπε. *xi.* 5. και ηλθεν επ' εμε Πνευμα, και ανελαβε με,—

και ηκουον αυτου λαλουντος προς με. Και ειπε προς με κ.τ.λ. *ii.* 2, 3.

20 [αναστας. *Quando participium illud in N. T. verbis jungitur motum significantibus accipiendum videtur, ut ap. Græc. Poët.* ιων, *et similia. Valck.*] *Conf. Marc. xi.* 23. *Rom. xiv.* 23. *Jac. i.* 6. *Num. xxii.* 20.

21 ιδου εγω ειμι, αποστειλον με. *Esa. vi.* 8.

22 [ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 6. εχρηματισθη· προεφετευθη. *Hesych.* χρησμον εδεξατο. *Suid.* εχρηματισθη. *Coll. Valck. ad Heb. viii.* 5.] *Coll. Matt. ii.* 12.

23 [ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad.* 11. *Smyrn.* 12. τους εν Ῥωμη των αδελφων. *Mart. Ign.* 5. *et sæp.* συνερχεσθε εν μια πιστει. *Ephes.* 20.] *Conf.* 2 *Mac. i.* 1.

24 τους συγγενεις και ἑταιρους αυτου. 3 *Reg. xvi.* 12. *Alex.* προσδοκων. *Luc. i.* 21. *viii.* 40. συγκαλεσαμενος. *Coll. xv.* 6. [τους αναγκαιους φιλους. *In foro Attico, Cognati proximi vocabantur* αγχιστεις,—*cognati remotiores,* συγγενεις. *Valck.*]

25 εξανεστη εις συναντησιν αυτοις, και προσεκυνησε, κ. τ. λ. *Gen. xix.* 1.

26 [τουτον μεν γαρ, Ὑιον οντα του Θεου, προσκυνουμεν· τους δε μαρτυρας, ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου, αγαπωμεν, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 17.] *Conf. Apoc. xix.* 10. *Cap. xiv.* 11-15.

27 *Coll. Luc. xxiv.* 14. [σπουδαζετε ουν πυκνοτερον συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 13. ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2.]

28 ὁ νεως ὑπο αλλοφυλων εβεβηλωθη. 2 *Mac. x.* 5. 1 *Reg. vi.* 10. [ὁπερ εστιν ἡμιν αθεμιτον. *Jos. Vit.* § 6. τους δ' (*sc.* αλλοφυλους) εκ παρεργου προσιοντας αναμιγνυσθαι ταις συνηθειαις (ὁ Μωϋσης) ουκ ηθελησε. *Cont. Ap. ii.* 28. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιαις αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. ανηρ Ιουδαιος. 1 *Mac. ii.* 23. *Nicod. Evang. cap.* 5. αλλοφυλῳ. *Ejusdem religionis et regionis consortes* ὁμοφυλοι, *diversarum* αλλοφυλοι *dicebantur. Sed Judæi Græcienses omnes à Moysis societate remotos, tametsì in eâdem regione habitarent secum,* αλλοφυλους, *alienigenas appellare consueverant. Valck. Conf. Grot. in loc.*]

29 αντιρῥησις. *Eccles. viii.* 11. αναντιρῥητος. *Job. xi.* 2. *Sym.* [εις λογον τιμης. (*honoris causâ.*) *Ign. Philad. sub fin.*]

30 ημην νηστευων και προσευχομενος ενωπιον του Θεου του ουρανου. *Neh. i.* 4. *Conf. Epist. Jer.* 60. *Coll. cap. xi.* 5. [ημην νηστευων *ponitur pro* ενηστευον, *jejunabam. Coll. Valck. ad Luc. cap. v.* 1. απο *hic est positum pro* מ *Hebr. Coll. Exod. xii.* 15. απο της ἡμερας της πρωτης, ἑως της ἡμερας της ἑβδομης. *Grot.*]

31 εμνησθη δε ὁ Θεος της Ῥαχηλ, και επηκουσεν αυτης ὁ Θεος.

Gen. xxx. 22. *xix.* 29. ηκουσα της προσευχης σου, κ. τ. λ. 4 *Reg. xx.* 5. *Conf. sup. v.* 4. [οἱ ζωσιν ενωπιον σου. *Mart. Polyc.* 14.]

33 παραγενομενος. 2 *Mac. xv.* 31. 3 *Reg. viii.* 18. [τα προσταγματα και τα δικαιωματα του Κυριου. *Clem. Rom. i.* 2. τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν. 50. εξαυτης, *à Suida rectè redditur* παραυτικα, ευθεως—*Ap. antiquiss. Græc. non invenietur. Valck.* καλως εποιησας παραγενομενος. *Bene est, quod venisti, sive multùm amo te.—Hinc simùl illustranda. Philip. iv.* 14. 2 *Pet. i.* 19. 3 *Joan.* 6. *Id.*]

34 [απεχομενοι—προσωποληψιας. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Ezech. xviii.* = ου βλεπεις εις προσωπον ανθρωπων. *Matt. xxii.* 16.

35 [ανελθωμεν εις τας γενεας πασας, και καταμαθωμεν ὁτι εν γενεᾳ και γενεᾳ μετανοιας τοπον εδωκεν ὁ Δεσποτης τοις βουλομενοις επιστραφηναι επ' αυτον. Νωε εκηρυξεν μετανοιαν, και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. Ιωνας Νινευϊταις καταστροφην εκηρυξεν, οἱ δε μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον Θεον ἱκετευσαντες, και ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του Θεου οντες. *Clem. Rom. i.* 7. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. 33. ὁλοκαρπωμα δεκτον. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. Apoc. v.* 9. ιδου οἱ οφθαλμοι Κυριου επι τους φοβουμενους αυτον, κ. τ. λ. *Ps. xxxii.* 18.

36 [*Hebraïsmus, pro* ὁν λογον απεστειλε, *quem nuntium nuntiavit Israëlitis, Deus per Jesum. Grot.* οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν απο του Κυριου Ιησου Χριστου, Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου.—οἱ Αποστολοι—μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου, εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. ὁτι (ὁ Ων) ου θιασωτης μονον, αλλα και εξαρχος εστιν ειρηνης. *Philo de Somn. p.* 1143. *Par.*] αρχων ειρηνης. *Esa. ix.* 6. *Theod. Conf. Rom. v.* 1. ὁυτος εστι παντων Κυριος. *Conf. Matt. xii.* 8. *xxviii.* 18. *Joan. xiii.* 3. *xvii.* 2.

36—40 τον Λογον—Ιησουν—Τουτον. *Coll. cap. ii.* 22-36. [*Quod attinet ad sermonem (nuncium) quem Israëlitis Deus promulgavit per Jesum Christum, qui est omnium Dominus, pacem illis annuncians, vosmet novistis ipsi, quid acciderit in Judæâ—Jesum Naz. quem Deus unxit Spir. Sanct. et potentiâ,—quem cruci suffixum trucidarunt; istum Deus tertio die excitavit è mortuis. Valck.* ὁυτος *in fine v.* 36. *ponitur per Heb. pro relativo* ὁς, *qui.* το γενομενον ῥημα *non verbum notat, sed rem, quæ accidit. Eadem nempe vox Heb. et verbum et rem significat. Id.*]

37 ῥημα = πραγμα. *Coll. Luc. ii.* 15. *Gen. xviii.* 14. *Deut. xvii.* 8. ὁ Θεος Κυριος δωσει ῥημα τοις ευαγγελιζομενοις δυναμει πολλῃ. *Ps. lxvii.* 11. *Coll. Agg. ii.* 5. *Ald. Cyr. Comp.* [γενομενοι δε κατα Σοδομα. *Jos. Ant. i.* 9.] *Coll. Rom. x.* 8. *Ephes. v.* 26. *Cap. xxvi.* 26. *Luc. xxiv.* 47.

38 ποιουντα κριμα τοις αδικουμενοις. *Ps. cxlv.* 7. *Coll. Luc. iv.* 18, 19. *xiii.* 16. *Matt. iv.* 24. *Gen. xxxix.* 2. *Cap. iv.* 27. *Jud. iii.* 20. [εν δυναμει Πνευματος. *Ign. Smyrn.* 13. και ὁσους ανθρωπους εποιουν εγω (ὁ Διαβολος) κυλλους, τυφλους, χωλους, λεπρους, και ει τι τοιουτων, δια λογου μονου ιατο αυτους. *Nicod. Evang. cap.* 20. *p.* 706. *Thilo.* Ιησουν κ. τ. λ. *Hebraïsmus, pro* ὡς Ιησουν τον απο Ναζαρεθ εχρισεν ὁ Θεος Πνευματι Ἁγιῳ. *Coll. Luc. iv.* 18. *Grot.*] Πνευμα Κυριου επ᾽ εμε, οὑ εἱνεκεν εχρισε με, κ. τ. λ. *Esa. lxi.* 1. *CITAT.*

39 *Conf. Dan. ix.* 26. *Esa. liii.* ει αναιρειτε με. *Jer. xxxiii.* 15.

40 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. *Ign. Smyrn.* 6.] εν τῃ ἡμερᾳ τῃ τριτῃ εξαναστησομεθα. *Ose. vi.* 3. Κυριος εδωκε σε (*constituit*) ἱερεα. *Jer. xxxvi.* 26. και το ονομα μου επιφανες εν τοις εθνεσι. *Mal. i.* 14.

41 [προκεχειροτονημενοις *simpliciter reddi poterit, ante electis. Coll. cap. xiv.* 23. 2 *Cor. viii.* 19. *Valck.* χειροτονειν˙ καθισταν, ψηφιζειν. *Hesych.* χειροτονησαντες˙ εκλεξαμενοι. *Suid.* μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν. *Ignat. Smyrn.* 3.] μη τοις νεκροις ποιησεις θαυμασια, η ιατροι αναστησουσι; *Ps. lxxxvii.* 10. *Conf.* 2 *Reg. xii.* 3. οἱτινες. *Conf. Jon. iv.* 11.

42 αρα εστιν ὁ Θεος κρινων αυτους εν τῃ γῃ. *Ps. lvii.* 11. [αυτος μεν γαρ εστιν ὁ κριτης ζωντων και νεκρων, κ. τ. λ. *Act. Thom.* 28. προωρισμενος. *Ign. Ephes. Inscript.* οἱ επισκοποι οἱ κατα τα περατα ὁρισθεντες. 3. ὁς ερχεται κριτης ζωντων και νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. ὁ Ὑιος του Θεου, ων Κυριος, και μελλων κρινειν ζωντας και νεκρους κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 7. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Matt. xxviii.* 19.

43 [και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι, και εις αυτον ελπιζειν, και αυτον αναμενειν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. 9. *Conf. Smyrn.* 6. εν ταις ἱεραις βιβλοις, ᾧ και επηκολουθησαν οἱ λοιποι Προφηται, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 43. ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab.* § 6. ἱνα πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου, το αποθανειν εκφυγητε. *Ign. Trall.* 2.] *Coll. Esa. liii.* 11. *Jer. xxxviii.* 34. *Dan. ix.* 24. *Mich. vii.* 19.

44 *Conf.* 4 *Reg. vi.* 33. [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. i.* 2.]

45 οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. ix.* 15. [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι᾽ εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος. *Clem. Rom. Fragm.* 8. περιτομη, *per transnom. homines circumcisi. Rom. iii.* 30. *iv.* 9. *Gal. ii.* 7, 8. 12. *Col. iv.* 11. *Tit. i.* 10. *Sic Tryphon Justino:* ειμι δε Ἑβραιος εκ περιτομης. *Grot.*]

46 λαλουσαι τῃ γλωσσῃ τῃ Χαναανιτιδι. *Esa. xix.* 18.

47 κωλυσον αυτους. Και ειπε Μωϋσης αυτῳ, Μη ζηλοις εμε; και τις δῳη παντα τον λαον Κυριου προφητας, ὁταν δῳ Κυριος το

Πνευμα αυτου επ' αυτοις; *Num. xi.* 28, 29. καθως. *Luc. xvii.* 26. *Conf. cap. viii.* 36. [η ουχι ἑνα Θεον εχομεν, και ἑνα Χριστον; και εν Πνευμα της χαριτος το εκχυθεν εφ' ἡμας; κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 46.]

48 ου μη σε αποστειλω, εαν μη με ευλογησῃς. *Gen. xxxii.* 26. *Luc. xxiv.* 29. [μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn.* 4. *Polyc.* 5. και εβαπτισθη, ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ephes.* 18.]

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΣΥΝΕΧΑΡΗΝ ὑμιν μεγαλως εν Κυριῳ ἡμων Ιησου Χριστῳ, δεξαμενοις τα μιμηματα της αληθους αγαπης, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 1. ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1.]

2 [οἱ εκ περιτομης. *Christiani sunt origine Judæi, sc. Semichristiani hujus temporis veteres umbras cum luce novâ adhuc conjungentes. Valck.*]

3 [αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, η παρα ακροβυστου Ιουδαϊσμον. *Ign. Philad.* 6.]

4 [καθως δηλωσω εν τῳ καθεξης. *Mart. Polyc.* 22.] *Cap. xviii.* 23.

5 [καθιεμενην· κεχαλασμενην. *Suid.* καταφερομενην. *Albert. Gloss.* ημην—προσευχομενος. *Est hoc Imperfectum Medii ab* εμαι, *cujus loco vulgò* ην *dicebatur ab* εμι, *vel* ειμι. *Valck. ad cap. x.* 30.] ημην νηστευων και προσευχομενος. *Neh. i.* 4.

8, 9 [κοινον. *Istâ significatione nusquam aut* κοινος, *aut* κοινουν *invenientur ap. antiquiss. Script. Græcos; quem enim Pfochenius attulit, § libelli sui* 65, *locus alienissimus est. Nec tamen propterea temerè statuendum, hunc usum prorsùs ignotum fuisse Græcis, et solis proprium Hellenistis. In libb. nempe Vet. Græc. sermo fermè tantum viget Eruditorum, in omnibus lingg. probè distinguendus a plebeio sermone Vulgi. In hoc quotidiano Græc. sermone,* κοινος *etiam videtur significasse pollutum, et* κοινοω, *polluo, contamino. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 9.]

11 *Conf. cap. x.* 17. εξαυτης. 33. [Καισαρεια. *Jos. Bell. iii.* 8. 1.]

12 *Cap. x.* 20. [αδελφοι αυτων εὑρεθωμεν, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 10.]

13 *Cap. x.* 30-32. απηγγειλε. *Coll. Jud. xiii.* 10,

14 και σωσω τα προβατα μου. *Ezech. xxxiv.* 22. *Ose. i.* 7. *Cap. x.* 22. [*Sic Philo in historiâ Angelorum, qui ad Abrahamum diverterant:* νομιστεον μεντοι, κατα την εισοδον αυτων ετι μαλλον επιδουναι παντα τα μερη της οικιας προς το βελτιστον, κ. τ. λ. *Grot.*]

15 [εν τῳ αρξασθαι με λαλειν. *Solet Lucas v.* αρξασθαι *eo modo frequentare, quô posuit illud cap. i.* 1.—*in hôc loco,* εν τῳ αρξασθαι λαλειν, *pro* εν τῳ λαλειν, *quum loquerer adbuc. Valck.*] και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου. *Ezech. xi.* 5. *Cap. x.* 44.

16 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Cap. i.* 5. *ii.* 5.

17 εὑρεθης και εληφθης, ὁτι τῳ Κυριῳ αντεστης. *Jer. xxvii.* 24. 29. *Ose. xiv.* 1. *Dan. iv.* 32. 1 *Cor. x.* 22. *Cap. x.* 47. [επιστευσα επι σε, Χριστε Ιησου. *Act. Thom.* § 51. οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7.]

18 [τισι δε και παρηγγελλεν ἡσυχαζειν. *Mart. Ign.* 6.] *Conf.* 1 *Reg. x.* 12. *xix.* 24. και το ονομα μου επιφανες εν τοις εθνεσι. *Mal. i.* 14. *Ps. xxi.* 27. αρα γε. *lvii.* 11. *Conf. Rom. xvi.* 25, 26. *Cap. xxviii.* 28. [εις καινοτητα αΐδιου ζωης. *Ign. Ephes.* 19.]

19 *Coll. cap. viii.* 4. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 12.]

20 [ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Magn.* 10. *Trall.* 9. *Rom.* 7. Ἑλληνας. *Griesb. Conf. Jos. Bell. Jud. vii.* 3. 2-4. προς τους Ἑλληνιστας. *Loquebantur cum Hellenistis, sc. Judæis Græcis.* —*Si scripsit Lucas* Ἑλληνιστας, *Judæi sunt intelligendi, Religione; si* Ἑλληνας, *Gentiles. Valck.* Ἑλληνες *jam à tempore Imperii Græci, i. e. Macedonici, dicebantur Judæis omnes incircumcisi, à parte prædominante. Sic sumitur ea vox* 2 *Mac. iv.* 36. *ii.* 10. *vi.* 19. *xi.* 24. *Grot.*] Ἑλληνιστας. *Coll. cap. vi.* 1. *xviii.* 4.

21 [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. εν αριθμῳ των μαρτυρων σου. *Mart. Polyc.* 14. επιστρεφοντες τα αποπεπλανημενα. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Marc. xvi.* 20. *Exod. iv.* 31. [*Coll. Clem. Rom. i.* 7.]

22 ὁ λογος (*rumor*). *Conf.* 3 *Reg. x.* 6. *Luc. v.* 15.

23 [της προθεσεως· της σπουδης. *Alb. Gloss.* μονων δε των ἱερεων Αριστοβουλῳ προσμενοντων. *Jos. Ant. xiv.* 2. 1. τους εν ὁσιᾳ και αμωμῳ προθεσει δουλευοντας τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 45. παρεκαλει συναθλειν τῃ αυτου προθεσει. *Mart. Ign.* 3.] την προθεσιν της καρδιας αυτων. *Ps. ix.* 17. *Aquil. Conf. Jos. xxiii.* 8.

24 ανηρ αγαθος εγγυησεται τον πλησιον. *Sir. xxix.* 14. οχλος. *Jos. vi.* 13. [πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc.* 7.] μη εὑρησομεν ανθρωπον τοιουτον; κ. τ. λ. *Gen. xli.* 38.

25 *Conf. Luc. ii.* 44. [Αντιοχεια. *Jos. Bell. vii.* 3. 2-4.]

26 [επι γαρ Μωϋσεως, και του μαθητου αυτου Ιησου. *Jos. Ant. vi.* 5. 4. εν ὁμονοιᾳ επι το αυτο συναχθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34. δια τουτο μαθηται αυτου (του Χριστου) γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. Ὁς γαρ αλλῳ ονοματι καλειται πλεον τουτου, ουκ εστιν του Θεου. *Ign. Magn.* 10. πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. 4. *Rom.* 3. *Tacit. Annal. xv.* 44. μετα παρῥησιας ακουε, Χριστιανος ειμι. *Polyc. Mart.* 10. δια τουτο μισειτε Χριστιανους. *Epist. ad Diogn.* § 2. την εκκλησιαν την εν Αντιο-

χεια. *Ign. Phil.* 10. χρηματισαι· *Atticis* χρηματιζειν *erat res agere. ap. recentiores, sic res agere, ut nomen inde adipiscaris. atque sic tandem positum pro dici, nominari, audire. Valck. Routh. Reliq. Sacr. i. p.* 298.]

27 [κατελθων απο Αντιοχειας εις την Σελευκειαν. *Mart. Ign.* 3.] *Conf.* 3 *Reg. xxi.* 41.

28 [εφ' ὁλην την οικουμενην. *Imperium Romanum. Conf. Luc. ii.* 1. *Vid. Rose ad Parkhurst in voce.*] δια του Πνευματος. *Coll. Esa. xi.* 2. *xxxii.* 15. *xlii.* 1. [ὁ λιμος, Αττικως· ἡ λιμος, Δωρικως. *Etym. Mag. Phrynich.* επι αρχιερεως Φιλιππου. *Mart. Polyc.* 21. *Conf. Kuinoël ad loc.* σημαινων την εκ του παιδος εσομενην επιθεσιν. *Jos. Ant. vii.* 8. εδηλωσεν ἡν περι Ιουδαιων εχει γνωμην Κλαυδιος Καισαρ. *x.* 6. 1. *Conf. xx.* 5. 2. *Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 11. § 2. Αγαβος. *Conf. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 2. *p.* 192.]

29 [ἡ διακονια εστιν ἡ των χρηματων επιχορηγια. *Theophyl.* ἡ αγαπη των αδελφων των εν Τρωαδι, κ. τ. λ. *Ign. Philad. sub fin.* ὁν πεμψω πρεσβευσοντα και περι ὑμων. *Polyc. Phil.* 13. τον ὡρισμενον της λειτουργιας αυτου κανονα. *Clem. Rom. i.* 41.] ὁριζει. *Prov. xvi.* 30. και συνηγαγον αργυριον, καθ' ὁ ἑκαστου ηδυνατο ἡ χειρ. *Bar. i.* 6.

30 [τιμην την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. *Clem. Rom. i.* 1. 21. 44. 54. *Ign. Magn.* 6. 7. *et sæp.*] *Coll. Tob. i.* 3. *iv.* 7. 1 *Mac. xii.* 11. *Luc. viii.* 3. *Cap. xii.* 25.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΚΑΤ' εκεινον τον χρονον. *Atticè dicebatur* κατ' εκεινο του καιρου. —επεβαλε τας χειρας, *uno verbo Græcè diceres,* επεχειρησε. *aggressus est. Valck. Coll. Jos. Ant. xix.* 5. 1. *Bell. Jud. ii.* 10. *Lardner. p.* 30.] κατα τους Ιησου χρονους. 2 *Mac. xii.* 15.

2 *Conf. Matt. x.* 2. *Marc. iii.* 17. [Παυλος και Ιακωβος μαχαιρα ετεμνοντο. *Ignat. ad Tars. ap. Voss. p.* 76. *Polyc. Fragm.* 2. *p.* 514. *Jacobs. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 16.]

3 [ὁπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *Clem. Rom. i.* 12. συλληφθη ὑπο Ἡρωδου. *Mart. Polyc.* 21.] προσεθετο φοβεισθαι Κυριον τον Θεον. *Tob. xiv.* 2. *Conf. Luc. iii.* 20. 1 *Reg. xix.* 21. *Jer. xxxiii.* 8. *Deut. xvi.* 6. *Exod. xii.* 18. [*Initium* της ἑορτης, *sive octo dierum. Azyma incipiunt ante Pascha. Grot. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 12.]

4 [εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9.] *Sir. xxiii.* 21. *Coll.* 3 *Reg. xxii.* 27. *Ezech. xix.* 9. [τετραδιον· *quaternio. Labb. Gloss. quaterni per vices eum servabant. Grot.*]

5 εκτενης. *Joel. i.* 14. *Judith iv.* 9. [βοησωμεν προς αυτον εκτενως. *Clem. Rom. i.* 34. και ὑπερ των αλλων δ' ανθρωπων αδιαλειπτως προσευχεσθε. *Ign. Ephes.* 10. 21. *Trall.* 12. *Smyrn.* 4.]

6 *Conf. Tob. viii.* 12, 13. [λοιπον προσαχθεντα αυτον ανηρωτα ὁ ανθυπατος, ει αυτος ειη Πολυκαρπος. *Mart. Polyc.* 9.]

7 [οικημα· το δεσμωτηριον. *Hesych.*] πλευραν. 2 *Reg. ii.* 16. *Coll. Luc. ii.* 9. Κυριος λυει πεπεδημενους, κ. τ. λ. *Ps. cxlv.* 7.

8 βαδισον και κτησαι σεαυτῳ περιζωμα λινουν, και περιθου περι την οσφυν σου, κ. τ. λ. *Jer. xiii.* 1. *Coll. Ps. xxxiii.* 7.

9 *Luc. xxiv.* 37. Συ γαρ ει Θεος, και ουκ ᾐδειμεν. *Esa. xlv.* 15.

10 [της ανοιγομενης και φερουσης εις το βασιλειον πυλης. *Jos. Ant. ix.* 7. 2. εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων. *Clem. Rom. i.* 45.] ὁλη γαρ ἡ κτισις—ὑπηρετουσα ταις ιδιαις επιταγαις, ἱνα οἱ σοι παιδες φυλαχθωσιν αβλαβεις. *Sap. xix.* 6. *Coll.* 3 *Reg. xviii.* 12. αυτοματη. *Lev. xxv.* 5. 11. *Sap. xvii.* 6. ῥυμη. *Esa. xv.* 3. *Sir. ix.* 7.

11 *Conf. Sir. li.* 3. 8. *Jer. xv.* 21. [μολις δε ἑαυτου γενομενον (*quum vix ad sese rediisset*). *Jos. Ant. vi.* 14. 3. *Sciendum est, phrases* εν ἑαυτῳ, *vel* εντος ἑαυτου, *vel* καθ' ἑαυτον γινεσθαι, *significare apud Græc. Mente esse sedatâ ac compositâ;* γενομενος εν ἑαυτῳ *significat: quum ad se rediisset* (*Coll. Luc. xv.* 17.). *Quum autem irâ, timore, admiratione, similibusque vehementioribus animi motibus dejiciuntur de isto quieto mentis statu, dicuntur* εξιστασθαι *vel* εκστηναι του νου. *Coll.* 2 *Cor. v.* 13. *Marc. xvi.* 8. *Cap. iii.* 10. *Valck. ad Luc. v.* 26. *et xv.* 17.]

12 [κατ' εντολην συναθροιζεσθαι. *Ign. Magn.* 4.] Ιωαννου ὁ επικαλουμενος Καδδις. 1 *Mac. ii.* 2-6.

13 και εκρουσε την αυλαιαν της σκηνης. *Judith xiv.* 14. [κοπτειν την θυραν, Αττικως. *Phrynich.*] παιδισκη. 1 *Reg. xxv.* 41. *Matt. xxvi.* 69. [Ῥοδη. *Coll. Grot.*]

14 [ἑσταναι· *scribendum* ἑστᾶναι *est præterit. infinit. modi. Est illud contract. ex* ἑσταεναι, *quod pro* ἑστακεναι, *ab* ἑστηκα, *sto. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 12.] απο της χαρας (*præ*). *Conf. Gen. iii.* 14. *Esa. xxxii.* 12.

15 [διϊσχυριζετο, *asseveravit.* (*validè affirmavit. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 25.) *Jos. Ant. ii.* 6. 4.] *Conf. Matt. xviii.* 10.

16 εξεστησαν. 3 *Reg. i.* 49. 1 *Reg. i.* 15. και εξεστη ὁ ανηρ, και εταραχθη. *Ruth. iii.* 8. *Coll. Num. xxiii.* 23.

17 *Coll. Matt. x.* 23. [Ιακωβῳ *fratri, i. e. consanguineo Domini, cujus est quam habemus Epistola. Josephus hunc vocat,* τον αδελφον του Ιησου του λεγομενου Χριστου, Ιακωβος ονομα αυτῳ. *Ant. xx.* 8. 1. *Grot.*] *Coll. Luc. xxii.* 32. στηριξον τους αδελφους σου.

18 [εξηταζε περι Αριστοβουλου, τι και γεγονοι. *Jos. Ant. xvii.* 14.] τι αρα—εγενετο. *Coll. Joan. xxi.* 21. οὑτος δε τι;

19 [απαγέσθαι· εις θανατον ἑλκεσθαι. *Hesych.* θηριοις αἱμοβοροις επι την Ῥωμην απαχθησομενος προς βοραν. *Mart. Ign.* 2. κατελθων απο Αντιοχειας, κ. τ. λ. 3. και διετριβε μετ' ολιγων. *Mart.*

Polyc. 5.] *Jer. xlii.* 7. ὡς επι θανατῳ απηγμενῳ. *Epist. Jer.* 18. ανακρινας. *Susan.* 48. 51.

20 και επεζητουν παρα αυτων ειρηνην. 1 *Mac. vii.* 13. *Luc. xiv.* 32. ηтоυντο. *Conf.* 3 *Reg. xix.* 4. *Eccles. ii.* 10.

21 *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 10. 2 *Par. xviii.* 9. ταξαμενος δε ἡμεραν, κ.τ.λ. 2 *Mac. iii.* 14. την δοξικην αποθεμενος εσθητα. *viii.* 35. προσηλθεν επι το βημα Λυσιας. *xiii.* 26. [εσθητα βασιλικην. *Coll. Ign. Fragm.* 1. και συγκαλεσας τας δεκα φυλας ὡν αυτος ηρχεν, εδημηγορησε, τουτους ποιησαμενος τους λογους. *Jos. Ant. viii.* 8. 4. ευθυς δε οἱ κολακες τας, ουδε εκεινῳ προς αγαθου, αλλος αλλοθεν φωνας ανεβοων, Θεον προσαγορευοντες, κ.τ.λ. *xix.* 8. 2. δοθεισων αυτῳ τακτων ἡμερων. *Philo.*]

22 [" Βασιλει Αντιοχῳ, Θεῳ Επιφανει," ὑπομνημα παρα των εν Σικιμοις Σιδωνιων. *Conf. Jos. Ant. xii.* 5. 5.]

23 Εγω Κυριος ὁ Θεος—την δοξαν μου ἑτερῳ ου δωσω. *Esa. xlii.* 8. και βασιλευς σημερον, και αυριον τελευτησει—κληρονομησει ἑρπετα, και θηρια, και σκωληκας. *Sir. x.* 10, 11. *Job. vii.* 5. *Coll.* 1 *Mac. ix.* 55, 56. 2 *Reg. xxiv.* 16. 4 *Reg. xix.* 35. [*Conf. Jos. Ant. xvii.* 6. 5. *xix.* 8. 2. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 1. § 6.]

24 ἑως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. *Conf. cap. xiii.* 49. [ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. *Mart. Polyc.* 10. *Conf. omnino Clem. Rom. ii.* § 2.]

25 [πληροφορησον· πληρωσον. *Phav. Chrysost.* εκομισαν χρηματα πολλα εις διακονιαν των χηρων. *Act. Thom.* § 56.] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 11. οὑ το ονομα επεκληθη Βαλτασαρ. *Dan. x.* 1.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 ΚΑΤΑ την, *pro* εν τῃ. *Coll. Luc. xv.* 14. *Cap. xxiv.* 12. *Coll.* 1 *Cor. xii.* 28. *Ephes. iv.* 11. [διδασκαλος αποστολικος. *Mart. Polyc.* 16. επισημος. 19. ἡ εκκλησια ἡ εν Αντιοχειᾳ. *Ign. Polyc.* 7. *Philad. et Smyrn. Inscr.*]

2 [καθεστανον τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 42. 43. λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου, κ.τ.λ. 44. καθως το Πνευμα το Ἁγιον—ελαλησεν. 16. δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας. 22. *Ign. Trall.* 11.] το εργον του Χριστου. *Philip. ii.* 30. ευαγγελιστου. 2 *Tim. iv.* 5. επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, και ειπε. *Ezech. xi.* 5. *Conf. cap. x.* 29. δεδωκα σε εις διαθηκην γενους, εις φως εθνων, κ.τ.λ. *Esa. xlix.* 6. [αφορισατε δη. *Vocula* δη *sic juncta modis Imperat. impellentis est, scil. ad hoc illudve sine morâ faciendum concitantis. Valck.*] *Coll.* 1 *Reg. xv.* 25. *Jer. xliv.* 20. *Alex. Judith xiii.* 11.

3 ημην νηστευων και προσευχομενος. *Neh.* i. 4. απελυσαν. *Conf. Ps.* xxxiii. 1. (*tit.*) [και ευλογησαντες αυτους απελυσαν. *Nicod. Evang. p.* 638. νηφοντες προς τας ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7.]

4 *Coll. Jos.* i. 15, 16. Κυριος Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου. *Esa.* xlviii. 16. [μετα πληροφοριας Πνευμ. Ἁγιου. *Clem. Rom.* i. 42.] ιδου εγω ειμι, αποστειλον με. *Esa.* vi. 8.

5 [εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. 9. εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2. *Polyc.* 6. εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Philad.* 11. τον ὑπηρετην Θεου (*Mosem*). *Jos. Ant.* iii. 1.4. Σαλαμις. *Plin. N. Hist.* v. 35.] εξομολογησομαι σοι Κυριε—εν βουλῃ ευθεων και συναγωγῃ. *Ps.* cx. 1. *Coll. Susan.* 41. 60. ὑπηρεται οντες της αυτου βασιλειας. *Sap.* vi. 4. καταγγελλειν. *Ps.* xxxix. 6. *Sym.*

6 βαριησους. *Coll. Matt.* xvi. 17. [*Nea-Paphos in Cypro. Plin. Hist. Nat.* v. 35.] μαγον. *Dan.* i. 20.

7 ὑπατος. 1 *Mac.* xv. 16. [ανθυπατος. *Polyc. Mart.* 3. 4. *et sæp.*] προσκαλεσαμενος. *Gen.* xxviii. 1. *Conf. Jer.* ix. 12. [Χριστιανισμον ακουειν. *Ign. Philad.* 6. πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου. *Clem. Rom.* i. 42. τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ. *Mart. Polyc.* 22. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 1. § 11.]

8 ανθιστατο. *Gal.* ii. 11. 2 *Tim.* iv. 15. [μαγον· τον απατεωνα φαρμακευτην. *Hesych. Act. Thom.* § 20. ἱνα μη ιδῃ διεστραμμενως τι των εντολων του Κυριου. *Test. XII Patr. p.* 626. *Psalt. Sal.* xii. 2. *p.* 950. το σχισμα ὑμων πολλους διεστρεψεν. *Clem.* i. 46.]

9 [πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom.* i. 2. πληρης ων της χαριτος του Θεου. *Mart. Polyc.* 7. ατενισας. *Valck. cap.* i. 10.]

10 και ἡ καρδια σου πληρης δολου. *Sir.* i. 30. xix. 26. [πασης κακιας πληρεις. *Clem. Rom.* i. 45. ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. 31. εν ὁδῳ της αληθειας. 35. 36. θωμεν την ὁδον την ευθειαν. ii. 7. ῥᾳδιουργειν. μετα πανουργιας διαπραττεσθαι. *Phav.* ῥᾳδιουργειν. *Jos. Vit.* § 65. *p.* 939. *Huds.* πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7. εκ του Διαβολου εστι. *Ib.* ὁ αντικειμενος τῳ γενει των δικαιων. *Mart. Polyc.* 17.] συ δε, ὠ τυραννε—και πολεμιε των αληθως ευσεβουντων. 4 *Mac.* xi. 23.

11 [και τοιαυτης αχλυος γεμοντες εν τῃ ὁρασει, ανεβλεψαμεν (*figuratè*). *Clem. Rom.* ii. 1.] *Conf. Exod.* ix. 3. *Deut.* xxviii. 28. 4 *Reg.* vi. 18. ix. 3. *Jud.* xiv. 16. [αχρι της ἑω. *Jos. Ant.* vi. 11. 4.]

12 [πενθων επι τῃ ἁμαρτιᾳ. *Test. XII Patr. p.* 521. εκπληττεσθαι τους ακουοντας. *Mart. Polyc.* 7. διδαχη. *Ign. Ephes.* 9.] και επιστευσεν ὁ λαος και εχαρη, κ. τ. λ. *Exod.* iv. 31. xiv. 31. *Conf.* 3 *Reg.* xvii. 24.

13 [αναχθεις απο της Σμυρνης—προσεσχε τῃ Τρωαδι. *Mart. Ign.*

5. *αναγοντο· ανεπλεον. Hesych. Jos. Ant. xviii.* 9. 1. οἱ περι Παυλον, *Paulus, et qui cum eo erant. Beza ap. Valck.* τους περι τον Πετρον. *Ign. Smyrn.* 3. οἱ περι αυτον οντες. *Act. Thom.* § 5.] *Conf.* 2 *Mac. viii.* 16.

15 ὁς εδιδασκεν ὑμας, ετι ων συν ὑμιν, τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac. xviii.* 10. και παραμυθουμενος αυτους εκ του νομου, και των προφητων. κ. τ. λ. 2 *Mac. xv.* 9. *Conf. Exod. xxiv.* 7. εν ὑμιν, *Conf. cap. iv.* 12. [ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. *et sæp.* εδιδαξεν—τον περι αληθειας λογον. *Polyc. Phil.* 3. λεγει ὁ Πιλατος τοις αρχισυναγωγοις. *Nicod. Evang.* § 1.] *Coll.* 4 *Reg. xxii.* 8.

16 [ευσεβης και φοβουμενος τον Θεον. *Incircumcisus, sed qui idololatriâ relictâ uni Deo se dederat, et quæ pietati consentanea judicabat, sequebatur; quales*—σεβομενοι Ἑλληνες *infra cap. xvii.* 4. *multi olim tales in Judæâ vixerant, sed certis adstricti regulis, etc. Grot. ad cap. x.* 2.]

17 συ ει Κυριος εν τῳ λαῳ τουτῳ. *Num. xiv.* 14. *Conf. xxxiii.* 3. *Gen. xlvii.* 27. *Deut. i.* 7. *iv.* 27. *ix.* 29. *xiv.* 2. *Esa. xliv.* 1, 2.

18 [ετροποφορησε σε, τουτεστι, τους τροπους σου εφορησε. *Orig. Homil.* 18. *in Jer. pro* ετροποφορησεν *scribendum* ετροφοφορησεν, *tanquam* τροφος, *nutrix, eos aluit, ac veluti in sinu gestavit. Coll. Deut. i.* 31. *Sym. et Aq.* 2 *Mac. vii.* 27. *Valck. ad* 1 *Cor. xiii.* 1. *et ad loc.* ετροφοφορησεν· εθρεψεν. *Hesych. Phavor.* ὡς τροφος εβαστασεν. *Gloss. Cyrill. Conf. Kuinoël ad loc. et Ernest. Gloss. Sac. Hesych. p.* 137.] *Conf. Num. xi.* 12.

19 καθελων. *Jer. xxiv.* 6. *xlix.* 10. [κατεκληρονομησε. *Griesb.*] κατακληροδοτησει. *Deut. i.* 38. *xxi.* 16. *Alex. Ald. Jud. xi.* 24. 1 *Reg. ii.* 8. εθνη ἑπτα. *Coll. Exod. iii.* 8.

20 και εγενετο εν τῳ κρινειν τους κριτας, κ. τ. λ. *Ruth. i.* 1. ἑως μετοικεσιας. 1 *Par. v.* 22. *Dan. ix.* 25. ὡσει δεκα χιλιαδας ανδρων. *Jud. iii.* 29. *Neh. vii.* 66. *Coll.* 3 *Reg. vi.* 1.

21 [ὑπο Σαουλ βασιλεως. *Clem. Rom. i.* 4.] *Conf.* 2 *Reg. iii.* 1. 10. *v.* 5. 1 *Mac. ii.* 26.

22 και Ιεσσαι εγεννησε τον Δαυιδ. *Ruth. iv.* 22. μεταστησαι. 3 *Mac. ii.* 28. *Coll.* 2 *Reg. vii.* 21. [τι δε ειπωμεν επι τῳ μεμαρτυρημενῳ Δαβιδ; προς ὁν ειπεν ὁ Θεος "Ευρον κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 18.]

23 [σωτηρα. *Coll. Ign. Ephes.* 1. *Magn. Inscr. Smyrn.* 6. *Polyc. Phil. Inscr.* τῳ κατα σαρκα εκ γενους Δαβιδ, τῳ Ὑιῳ ανθρωπου, και Ὑιῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. εκ σπερματος μεν Δαβιδ. 18. *Rom.* 7. τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις. *Clem. i.* 27.] *Conf. Ps. cxxxi.* 11, 12.

24 [οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6. Ιερεμιας—τα μελλοντα τῃ πολει δεινα προεκηρυξε. *Jos. Ant. x.* 5. 1.] *Conf. Matt. xi.* 10. *Joan. i.* 19. *Cap. iii.* 20.

25 [τελειωσαντι δρομον εν Χριστῳ. *Mart. Ign.* 7.] και εγενετο ὁ δρομος αυτων πονηρος. *Jer. xxiii.* 10. *Conf.* 2 *Tim. iv.* 7. *Cap. xx.* 24.

ουκ ειμι εγω ὁ Χριστος. *Joan. i.* 20. αυτος εστιν ὁ οπισω μου ερχομενος,—ου εγω ουκ ειμι αξιος ἱνα λυσω αυτου τον ἱμαντα του ὑποδηματος. 27. [προς εκπληρωσιν θειου προσταγματος. *Clem. Fragm.* 11. *p.* 252. *Jacobs.*]

26 ειπον τη ψυχη μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Conf. Esa. lv.* 1. ω των Ἀβραμιαιων σπερματων απογονοι παιδες Ισραηλιται, πειθεσθε τω νομω τουτω, κ. τ. λ. 4 *Mac. xviii.* 1.

27 και ανεγνω—και ωτα παντος του λαου εις το βιβλιον του νομου. *Neb. viii.* 3. 18. *ix.* 14. ηγνοησε τον πλασαντα αυτον. *Sap. xv.* 11. φωνη του Θεου. *Judith xvi.* 14. *Conf.* 2 *Par. xxxii.* 33. [*Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 3. προφητευων· αναγινωσκων τα θεια. *Alb. Gloss.*]

28 *Coll. Luc. xxiii.* 22. [εν καιρω της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Ign. Magn.* 11. *Trall.* 9. *Smyrn.* 1. *Mart. Ign.* 2. *Nicod. Evang. cap.* 3. ουδεμιαν αιτιαν εὑρισκω εν τω ανθρωπω τουτω, κ. τ. λ.]

29 ποιησαι κριμα γεγραμμενον. *Aq.* κρισιν γεγραμμενην. *Sym. Ps. cxlix.* 9. και εθηκαν εν τη σορω. *Gen. l.* 26. [επετελεσθη το γεγραμμενον. *Clem. Rom. i.* 3. *Nicod. Evang. p.* 596.]

30 *Coll. Ps. xv.* 10. [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. *Nicod. Evang. cap.* 13.]

31 οἱτινες. *Coll. Jonam iv.* 11. νηστευων ἡμερας πλειους. *Judith iv.* 13. [επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7.]

32 [οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6. αναστασις δε εστι Πατρος ἡ επιγνωσις. *Clem. Rom. i.* 42.] υἱοι προφητων εσμεν, κ. τ. λ. *Tob. iv.* 12. και μνησθειη της διαθηκης αυτου της προς Ἀβρααμ, κ. τ. λ. 2 *Mac. i.* 2. *Bar. ii.* 34. [*Hebraïca circumductio, pro quâ liceat dicere,* ὁτι την επαγγελιαν προς τους Πατερας γενομενην εκπεπληρωκεν ὁ Θεος. *Grot.*]

33 [*Psalm. nostris in Exempl. secundus in antiq. Codd. erat primi continuatio. Hæc nota reperta fuit in vetustiss. Cod. Psalterii ad init. Psalmi nobis secundi:* Συνηπτο τω πρωτω· και εν ταις Πραξεσι των Αποστ. το· υἱος μου—ελεγετο ειναι του πρωτου ψαλμου. *Valck.* γεγεννηκα σε. *Tempus indefinitum hic locum non inveniebat, requirebatur Præt. Perf.* γεγεννηκα, *quia tempus adjectâ voce* σημερον *accuratè definitur. Id.*]

34 [εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24. δι' ἡμας ὑπο του Θεου αναστανταα. *Polyc. Phil.* 9.] *Conf.* 3 *Reg. xi.* 38. 2 *Reg. vii.* 16. *Ps. lxxxviii.* 4. *cxxxi.* 11, 12.

35 διο. *Ps. cxv.* 10. [εν ἑτερω τοπω λεγει. *Clem. Rom. i.* 7, 8. διο και κυριως επιλεγεται, κ. τ. λ. *Philo de Somn. ii.* § 35.] *cap. ii.* 27.

36 ἡ δε βουλη του Κυριου εις τον αιωνα μενει. *Ps. xxxii.* 11. *lxxii.* 24. [ουδεν λεληθεν την βουλην αυτου. *Clem. Rom. i.* 27.] τουτο μεν γαρ. *Sap. vii.* 30. *Conf. xix.* 6. *Cap. ii.* 29-31. *Gen. xxv.* 8.

37 [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. ὁ Πατηρ ηγειρεν. *Smyrn.* 6.]

38 [ανακαινισας ἡμας εν τῃ αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab. Epist.* § 6. πασιν ουν μετανοουσιν αφιει ὁ Κυριος, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8.] και απαλειψαι τας αδικιας. κ. τ. λ. *Dan. ix.* 24.

39 [δικαιουται. *Alia ap. Script. profanos, alia est hujus verbi potestas ap. Script. Sacros. Ap. hos, ut ap. Judæos Græcienses, quem Judex justum pronunciat, sc. absolvit intentato crimine, ille dicitur* δικαιουσθαι. *Ipse judex dicitur* δικαιουν, *qui justum pronunciat. Hæc vis obtinet ap. Interpp. V. T. et in Script. N. T. Longè aliâ virtute Script. profani adhibent, quibus* δικαιουν, *vel est æquum censere, aut etiam punire. Valck.* οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. ὁ νομος Μωσεως. *Smyrn.* 5.] και ὁ πιστευων εν αυτῳ ου μη καταισχυνθῃ. *Esa. xxviii.* 16. *Alex. Conf. Jer. xl.* 39. *Edit. Comp. et Theod. apud Bos.*

40 [οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν. *Ign. Magn.* 8. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, κ. τ. λ. *Smyrn.* 7.] *Conf. Zach. i.* 6. *Cap. vii.* 42.

41 *Conf. Matt. xxi.* 42. *Apoc. xv.* 3. [ᾡ. *alii codices habent* ὃ, *quomodo et LXX. Grot.* οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.]

42 εισιοντι εις το ἁγιον εναντι Κυριου, και εξιοντι. *Exod. xxviii.* 31. [*Sequente sabbato, Kuinoel. mediâ hebdomade, Valck. Conf. Krebs. p.* 220. ὡν μεταξυ εβασιλευσε Βαλατορος. *Jos. c. Ap. i.* 21. εις το μεταξυ σαββατον. *Non dies tantùm septimus quietis, sed et hebdomas dierum tota Judæis Græciensibus* σαββατον *dicitur, et numero plurali* σαββατα. *Valck.*] του ἑτοιμασαι σαββατον κατα σαββατον. 1 *Par. ix.* 32.

43 [μοι ακολουθει, αποταξαμενος τῳ βιῳ. *Ign. Philad.* 11. εν πιστει Ιησου Χριστου προσλαλησαι ὑμιν. *Magn.* 1. Ιουδαιων, και σεβομενων τον Θεον, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xiv.* 7. 2. παρακαλω σε εν χαριτι, ᾗ ενδεδυσαι, προσθειναι τῳ δρομῳ σου, και παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Ign. Polyc.* 1. προσλαλω ὑμιν ὡς συνδιδασκαλιταις μου. *Ephes.* 3. προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. οὑτοι προσηλυτοι εισι και μαθηται αυτου. *Nicod. Evang. p.* 530.]

44 [τῃ δ' ερχομενῃ, νεομηνια δ' ην, κ. τ. λ. *Jos. Ant. vi.* 11. 9. *vii.* 1. 3. σπουδαζετε πυκνοτερον συνερχεσθαι κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 13.]

45 [αει στασιαστον το εθνος ὑμων εστι, και τοις ευεργεταις ὑμων αντιλεγετε. κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 568. οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7. αξιαγαπητον ονομα ὑμων μεγαλως βλασφημηθηναι. *Clem. Rom. i.* 1. *Conf. Mart. Polyc.* 13. 18.] *Conf.* 1 *Reg. vi.* 12. *Comp. Judam* 11.

46 [αναγκαιον. *Ign. Trall.* 2. παρρησιαζεται θεραπων προς Κυ-

ριον. *Clem. Rom. i.* 53. εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10.] *Conf. Matt. vii.* 6. *Jer. v.* 4, 5. *vi.* 19. 4 *Reg. xvii.* 14, 15. *Cap. xviii.* 6. *xxviii.* 28.

47 κατα το ῥημα τουτο ποιησετε· ιδου εντεταλμαι ὑμιν. *Jos. viii.* 8. *Cap. x.* 42. [*Conf. omninò Clem. Rom. ii.* 2. δια τουτου (Ιησου Χριστου) ηνεωχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας, δια τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *i.* 36. ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι, κ. τ. λ. 7.]

48 [οντως γαρ οἱ μεν αθλιοι τας ψυχας τεθνασιν, οἱ δε το την παρα τῳ οντι Θεῳ τεταγμενοι ταξιν αθανατον βιον ζωσιν. *Philo de Vict. Offer. fin.*] *Conf. Jer. iii.* 19. *x.* 21. *Hab. i.* 12. *iii.* 18. *Mal. i.* 3. *Ose. ii.* 3. 1 *Mac. vi.* 40. και την καρδιαν αυτων εταξαν απειθη, του μη εισακουειν του νομου μου, κ. τ. λ. *Zach. vii.* 12. [*Conf. Grot. ad loc.*]

49 [κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42.] *Cap. xii.* 24. *Coll. Ps. xviii.* 4.

50 [οιδατε, ὁτι ἡ γυνη μου θεοσεβης εστι και μαλλον ιουδαϊζει συν ὑμιν. *Nicod. Evang. cap.* 2. επηγερθησαν οἱ ατιμοι επι τους εντιμους. *Clem. Rom. i.* 3. μια μεν ανδρων ευσχημονων. *Jos. Vit.* § 9.] εποιειτο δε τον διωγμον ευτονωτερον. 2 *Mac. xii.* 23. σεβομενας. *Coll. supra* 43. επεγερει ζηλον—επι. *Esa. xlii.* 13. *Conf. Marc. xv.* 43. *Matt. viii.* 34. *Amos. vii.* 12, 13. [παρωτρυναν· παρωξυναν. *Suid. Hesych. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 5. *fin.*]

52 [ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 9. *et sæp.* μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. πεπληρωμενοις χαριτος Θεου. *Ign. Rom. Inscr. Smyrn. Inscr.* φοβῳ και χαρᾳ πεπληρωμενοι. *Mart. Ign.* 6. εν τῃ χαρᾳ τῃ αμωμῳ. *Magn.* 7.]

ΚΕΦ. ιδ΄. 14.

1 ΟΥΤΩΣ μοι συνεχαρη—ὡστε με το παν πληθος κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 1. οὑτως ὡστε. *De istis duabus voculis in tali structurâ plerumque prior Græc. omitti solet per Ellips. Valck. quem consul. ap. cap. xviii.* 4. *et Rom. i.* 14. πολυ πληθος εκλεκτων. *Clem. Rom. i.* 6. οἱ λειτουργοι της χαριτος—περι μετανοιας ελαλησαν, κ. τ. λ. 8. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10. *Rom.* 7. *et sæp. Conf. Joseph. ap. cap. xv.* 21. *Philo. Vit. Mos. lib. iii. p.* 635. *D.*] και ανεβη ὁ βασιλευς εις οικον Κυριου, και πας ανηρ Ιουδα και παντες οἱ κατοικουντες εν Ἱερουσαλημ μετ' αυτου, και οἱ ἱερεις, και οἱ προφηται, και πας ὁ λαος απο μικρου και ἑως μεγαλου, και ανεγνω εν ωσιν αυτων παντας τους λογους του βιβλιου της διαθηκης του εὑρεθεντος εν οικῳ Κυριου.

4 *Reg. xxiii.* 2. *Conf.* 2 *Par. xxxiv.* 30. και επιστευσεν ὁ λαος, και εχαρη, κ.τ.λ. *Exod. iv.* 31. *Coll. cap. xiii.* 14. Ἑλληνων. *Coll.* 1 *Cor. xii.* 13. συναγωγη. *Susan.* 41. 60.

2 [οἱ Ιουδαιοι—εχθρους ἡμας και πολεμιους ἡγουνται, ὁμοιως ὑμιν αναιρουντες και κολαζοντες ἡμας ὁποταν δυνωνται. *Just. Mart. Apol. i.* 3. *p.* 62. *Edit. Ben. ap. Jacobs. p.* 595. οὑ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2.] και εκχεω την ψυχην μου ενωπιον Κυριου. 1 *Reg. i.* 15. *Esa. xliv.* 19. κατα. *Ps. ii.* 2. επεγειρομενων δε των οχλων. 2 *Mac. iv.* 40. *Esa. xiii.* 17.

3 διελθοντων δε ετων ἱκανων. 2 *Mac. i.* 20. τῳ λογῳ της χαριτος αὑτου. *Coll. cap. xiii.* 43. *xx.* 32. *Heb. xii.* 15. 2 *Cor. i.* 12. [αληθεια εν παῤῥεσιᾳ. *Clem. i.* 35. ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. 16. και διετριβε μετ᾽ ολιγων. *Mart. Polyc.* 5. ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 5. ην συν αυτοις χρονον ἱκανον. *Act. Thom.* 16.]

4 [σχιζειν. *Ign. Philad.* 3. οἱ και τοις Αποστολοις παντοτε συνησεσαν. *Ephes.* 11.] Μακκαβαιος δε και οἱ συν αυτῳ. 2 *Mac. x.* 1. *Coll. Joan. vii.* 43. *Cap. xxviii.* 24.

5 [ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων των την Σμυρναν κατοικουντων. *Mart. Polyc.* 12. ὁρμη· βουλη. *Hesych.*]

6 [*In Lycaoniâ apud Iconium. Cic. ad Fam. xv.* 4.]

7 [οἱ Αποστολοι—εξηλθον ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7.]

8 οἱ καθημενοι εν γῃ Αιγυπτῳ. *Jer. li.* 26. *Gen. xix.* 1. 1 *Mac. ii.* 29. πεπληγως τους ποδας. 2 *Reg. iv.* 4.

9 ἡ πιστις σου σεσωκε σε. *Matt. ix.* 22. *xiv.* 36. *Marc. v.* 34. *ix.* 23. *Luc. viii.* 48. ατενισας. 3 *Mac. ii.* 26. [*In phrasi* ατενιζειν τινι *reticetur vox* οφθαλμους. *Valck. tom.* 1. *p.* 310.]

10 ορθος. *Conf.* 3 *Reg. xxi.* 11. και ἡλλετο και περιεπατει.=και εθαμβησεν ἡ γη, και εγενηθη εκστασις. 1 *Reg. xiv.* 15.

11, 12 ὡμοιωσεν αυτον δοξῃ ἁγιων. *Sir. xlv.* 2. εβοησε φωνῃ μεγαλῃ Ιουδαϊστι. 2 *Par. xxxii.* 18. [Λυκαονιστι, *Linguâ Cappadocum. Grot.* ελαβε σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Ign. Fragm.* 8.] *Coll. Phil. ii.* 7. *Rom. viii.* 3. *Esa. xl.* 18. ἡγουμενος διαθηκης. *Dan. xi.* 22. [*i. e. plurimùm loquebatur. Allusum videri potest ad cognomen Mercurii,* ἡγεμων. *Philo ad Cai. p.* 1005. τον ἑρμηνεα και προφητην των θειων, αφ᾽ οὑ και Ἑρμης ωνομασται. *Just. Apolog. secund.* Ἑρμην μεν λογον και ἑρμηνευτικον των παντων διδασκαλον. *Grot.* το του Διος· (*sc.* ἱερον) *usitato more templum Jovis significat. Valck.*]

15 προσκυνειν τοις ματαιοις. *Esa. ii.* 20. *Ose. v.* 11. ματαιοι μεν

γαρ παντες ανθρωποι φυσει. *Sap. xiii.* 1. ουκ ἠδεσθης ανθρωπος ων,— τους ὁμοιοπαθεις και εκ των αυτων γεγονοτας στοιχειων γλωττοτομησαι. 4 *Mac. xii.* 13. *Sap. vii.* 3. *Jac. v.* 17. *Coll. cap. iv.* 24. [επιστρεψωμεν επι τους οικτιρμους αυτου. *Clem. Rom. i.* 9. *Coll. ii.* 1. *Mart. Polyc.* 17.] *Coll.* 2 *Cor. iv.* 7.

16 ταις ὁδοις αυτων. *Coll. cap. ix.* 2. *xix.* 9. *xxii.* 4. *xxiv.* 14. 22. [*Vita humana sæpenumerò, bis etiam sac. Script., comparatur cum itinere. Iter facientibus patria cœlum est. Dum verò eundem Deum homines etiam sapientiores Gentiles, ritibus et cærimoniis coluere diversis, dici possunt diversis itineribus ad eandem tamen patriam properasse. Hinc lucem etiam accipiet hic locus, quô Deus O. M. permisisse dicitur, ut homines incederent* εν ταις ὁδοις αυτων. *Valk. ad. cap. ix.* 2.] *Coll. Judith. v.* 8. *Ose. iv.* 17, 18.

17 [αμαρτυρον. *Coll. Jos. Ant. xiv.* 7. 2. οἱ ουρανοι τῃ διοικησει αυτου σαλευομενοι εν ειρηνῃ ὑποτασσονται αυτῳ. Ἡμερα τε και νυξ τον τεταγμενον ὑπ' αυτου δρομον διανυουσιν, κ. τ. λ. *Coll. omninò Clem. Rom. i.* 20.] *Conf. Rom. i.* 20. *Sap. xiii.* 5.

18 [τισι δε και παρηγγελλεν ἡσυχαζειν, ζεουσι και λεγουσι καταπαυειν τον δημον προς το μη επιζητειν απολεσθαι τον δικαιον. *Mart. Ign.* 6. ὁτι ἡμεις οἱ ζωντες τοις νεκροις θεοις ου θυομεν. *Clem. Rom. ii.* 3. ὁυτος εστιν ὁ της ασεβειας διδασκαλος, ὁ πατηρ των Χριστιανων, ὁ των ἡμετερων θεων καθαιρετης, ὁ πολλους διδασκων μη θυειν μηδε προσκυνειν τοις θεοις. *Mart. Polyc.* 12.]

19 *Conf. Joan. x.* 31. *Luc. xx.* 6. εσυρον. *cap. viii.* 3. [πεισον τον δημον. *Mart. Polyc.* 10. Παυλος—λιθασθεις. *Clem. Rom. i.* 5. ελιθασθησαν ὑπο παρανομων. 45. εξω βαλλεται του σταδιου. *ii.* 7.]

20 *Coll. Matt. x.* 23. *xxiii.* 34. [*Derbes meminit Ptolemæus.* Λυστρια *habet Stephanus in Urbibus. Hîc modo* Λυστρα, Λυστρας, *modo* Λυστρα, Λυστρων *declinat. Grot. ad v.* 6.] τῃ επαυριον (*sc.* ἡμερᾳ). *pleniùs* και εσται τοιαυτη ἡμερα αυριον. *Esa. lvi.* 12. *Ald.*

21 [οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. εγω δε θελω, ἱνα κἀκεινα βεβαια ᾐ, ἁ μαθητευοντες εντελλεσθε. *Ign. Rom.* 3. μαθητευειν τινα, *significat aliquem facere discipulum, etc. Valck.*]

22 [επιστηριζοντες. *His Sac. Script. solis propria vis viget in verb.* στηριζειν, επιστηριζειν, *incognita Script. profanis. Reperiuntur talia in his libb. permulta, quod non sanè mirandum, quum divini Script. de rebus sæpè loquuntur antèa prorsùs incognitis; itaque aut nova vocabula erant adhibenda, aut usitatis nova quædam induenda erat significatio. Coll.* 2 *Pet. ii.* 14. *Valck.* ὁπως ελθωμεν παντες εις την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. ii.* 9. 11, 12. βασιλειαν Θεου κληρονομησουσιν. *Polyc. Phil.* 5.] μακαριοι οἱ εμμενοντες επ' αυτῳ. *Esa. xxx.* 18. *Conf. xxxv.* 3. *Joan. viii.* 31. *Deut. xxvii.* 26. *Job. iv.* 4. *Apoc. vii.* 17.

23 [χειροτονησαι διακονον. *Ignat. Philad.* 10. θεοπρεσπυτην.

Smyrn. 11. *Polyc.* 7. και ταυτην (εκκλησιαν) παραθεμενος μετα δακρυων τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 2. τους πρεσβυτερους ἡμων τιμησωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. *et sæp.* πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. *Smyrn.* 6. και τον αρχιερεα παραθεμενος αυτῳ. *Jos. Ant. xii.* 10. 2.] κατ' εκκλησιαν. *Coll.* κατ' οικον. *Cap. ii.* 46. και ημην νηστευων και προσευχομενος. *Neh. i.* 4.

25 εὡς ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. [ὁς και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Ign. Philad.* 11. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10.]

26 [τῃ ευλογημενῃ (εκκλησιᾳ) εν χαριτι Θεου Πατρος. *Ign. Magn. Inscr.* ερρωσθε εν χαριτι Θεου. *Smyrn. fin.* ὁθεν ησαν, *unde erant traditi vel commendati. Si literæ* η *subscribatur* ι, *ut sit* ῃσαν, *significabitur, unde venerant. Atticè scribebatur isto modo, in Vulg. ling.* ῃεσαν. *Hæc est* 3 *plusquamperfecti verbi* ειμι *venio.* ῃεσαν, *venerant, hic probabiliter scripserat Lucas. Valck.*] *Conf. sup.* 23. 2 *Mac. ix.* 25.

27 [αυτος (ὁ Χριστος) ων θυρα του Πατρος, δι' ἡς εισερχονται Αβρααμ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 9. χαλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Mart. Ign.* 4.] *Conf. Judith. viii.* 26. *Tob. viii.* 16. *Joan. x.* 7. *cap. xv.* 4. ποιησον μετα του δουλου σου, κ. τ. λ. *Ps. cxviii.* 124. *Luc. i.* 71. *x.* 37.

28 [μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα Χριστιανισμον ζῃν. *Ign. Magn.* 10. ὡς μαθητας και μιμητας του Κυριου. *Mart. Polyc.* 17.]

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ΑΤΟΠΟΝ εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10. εχοντας κακην διδαχην. *Ephes.* 9. *supplendum* λεγοντες, *ita, ut seq.* ὁτι *redundet. Kuinoel.* δυναμενον δε αυτον, εφη, και χωρις της περιτομης το θειον σεβειν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xx.* 2. 5.] και απεριτμητος—εξολοθρευσεται—ὁτι διαθηκην μου διεσκεδασε. *Gen. xvii.* 14. εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9.

2, 3 [οἱ φιλονεικοτεροι, εν τε ταις συζητησεσι κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Alleg. p.* 85. εκ δε της τουτων ζητησεως το φιλοσοφιας συνεστη γενος. *Opif. p.* 11. *Par. Coll. Clem. Rom. i.* 42. *Polyc. Phil.* 1. ἁμα τῳ πρεσβυτεριῳ και διακονοις τοις συνδουλοις μου. *Ign. Philad.* 4, 5. *et sæp.* στασις. *Clem. Rom. i.* 1, 2, 3. συζητειν. *Ign. Smyrn.* 7. συζητητης. *Ephes.* 18.] εκδιηγησασθωσαν τα μεγαλεια σου. *Sir. xxxiii.* 8. τοτε επλησθη χαρας το στομα ἡμων, κ. τ. λ. *Ps. cxxv.* 2, 3. [και ἡμεις ελπιουμεν επι σε εν επιστροφῃ ψυχης ἡμων. *Psalt. Sal. ix.* 19. επιστροφη. *Jos. Ant. ii.* 14. 1.] αναβαντες εισελευσομεθα εις Ἱερουσαλημ. *Jer. xlii.* 11. *Alex. Ald. Comp.* ζητημα θησομαι. *Ezech. xxxvi.* 37. *Alex. Ald.* ζητησις. *Joan. iii.* 25.

4 παραγινομενος. *Cap. ix.* 26. *Luc. viii.* 39. [των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. *Philad.* 11. μετ' αυτων. *Eadem Græcis est loquutio, sed in alium sensum adhibetur. Nostro loco significatur, Quanta Deus fecisset, ipsorum operâ usus et ministerio—Græcè vero dicitur aliquid fieri* μετα τινος, *quod fit ductu et auspiciis, vel etiam jussu alicujus: quod alicujus fit injussu, id fieri dicitur* ανευ τινος. *Valck.*]

5 [ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ, τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει. *Ign. Ephes.* 6. *Trall.* 6. *Coll. Grot. ad* 1 *Cor. xi.* 18.]

6 [εν ὁμονοιᾳ επι το αυτο συναχθεντες. *Clem. Rom. i.* 34. ανευ του επισκοπου, και των πρεσβυτερων, μηδεν πρασσετε. *Ign. Magn.* 7. συν τῳ επισκοπῳ, και τοις συν αυτῳ πρεσβυτεροις. *Philad. Inscr. Conf. Polyc. Phil. Inscr. Mart. Ign.* 3.] *Conf. Prov. xi.* 14. λογος (*negotium*). 2 *Reg. i.* 4. *et sæp.* συνηχθησαν. *Ps. ii.* 2.

7 ἡγιακα σε, προφητην εις εθνη τεθεικα σε. *Jer. i.* 5. [ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. 47. 43. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 7.]

8 [ακακος δε ὁ Πατηρ Πνευμα εδωκεν ακακον, ανοργητον, απικραντον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* προγνωστης γαρ εστιν των παντων, και ειδως ἡμων τα εν καρδιᾳ. *ii.* 9. ἑν Πνευμα της χαριτος κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 46. *Conf. cap. x.* 47. *xi.* 15.

9 [ἱνα αρῃ συσσημον—εις τους ἁγιους και τους πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 9. ἱνα τῳ παθει το ὑδωρ καθαρισῃ. *Ephes.* 18.] και ῥανω εφ' ὑμας καθαρον ὑδωρ, και καθαρισθησεσθε απο πασων των ακαθαρσιων ὑμων, κ. τ. λ. *Ezech. xxxvi.* 25. διεκρινε. *Coll. xxxiv.* 17. *Job. xxxvii.* 16.

10 [ἡμεις οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16. ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα Κυριακην ζωην ζωντες, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 9, 10.] ισχυσαμεν. 2 *Par. ii.* 6. *Coll.* 1 *Cor. vii.* 35.

11 [κατα θελημα δε κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ign. Smyrn.* 11. ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Magn.* 8.]

12 εξηγεισθε εν τοις εθνεσι την δοξαν αυτου, εν πασι τοις λαοις τα θαυμασια αυτου. 1 *Par. xvi.* 24.

13 μετα δε. *Coll. Marc. i.* 14. [εν αγαπῃ ακουσαι μου. *Ign. Trall.* 12. Ιακωβος. *Coll. Jos. Ant. xx.* 8. 1.]

14 *Conf. Amos. ii.* 11. *Luc. i.* 68. 2 *Pet. i.* 1. και εσται το ὑπολειμμα Ιακωβ εν τοις εθνεσιν. *Mich. v.* 8. *Esa. xi.* 10. λαβειν ἑαυτῳ εθνος εκ μεσου εθνους. *Deut. iv.* 34. Συμεων Πετρος. 2 *Pet. i.* 1.

15 καθως γεγραπται εν τῳ νομῳ Μωϋσῃ. *Dan. ix.* 13. [γεγραπται. *Amos. ix.* 11, 12. *Sequitur Lucas, dum Jacobi verba refert, versionem Alex. tametsi in isthoc etiam loco recedat à contextu Hebr. Tanti faciebant Apostoli versionem Græcam; quam, hodiedum maximam partem superstitem, mirandum est tam negligentèr tractari etiam ab iis, qui phrasin sibi sumunt Scriptorum N. T. illustrandam. Valck. ad loc.* καθως γεγραπται. *Clem. Rom. i.* 48. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9. οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6.]

16, 17 [*Frequentatum Alexx. Interpp. binis etiam legitur in locis N. T. sed utroque derivato ex antiq. istâ versione. In Ep. ad Rom. xi.* 3. τα θυσιαστηρια σου κατεσκαψαν, *sumtum ex* 3 *Reg. xix.* 10. *noster loc. ex Amosi fuit Vaticinio derivatus. Valck.*] παντα τα εθνη ὁσα εποιησας ἡξουσι, και προσκυνησουσι—και δοξασουσι το ονομα σου. *Ps. lxxxv.* 9. *Conf. Jer. xvi.* 15. μετα ταυτα. *Joel. ii.* 28. *et sæp.* Κυριος—ανορθοι παντας τους κατερραγμενους. *Ps. cxliv.* 14. *cxlv.* 8. αναστρεψω, και ελεησω αυτους. *Jer. xii.* 15. *Ald.* παντας ὁσοι επικεκληνται τῳ ονοματι μου. *Esa. xliii.* 7. *lx.* 6. *Sophon. iii.* 10. *Cap. iii.* 19. εφ' οὑς—επ' αυτους. *Conf. Jos. i.* 3. *Exod. vi.* 4.

18 και μνησθητε τα προτερα απο του αιωνος, ὁτι εγω ειμι ὁ Θεος, κ. τ. λ. *Esa. xlvi.* 8, 9. [ὁ ζωοπλαστης Θεος επισταται τα ἑαυτου καλως δημιουργηματα, και πριν αυτα εις ακρον διαπορευσαι, τας τε δυναμεις αἱς αυθις χρησονται, κ. τ. λ. *Philo. Alleg. ap. Pricæum.* δι' ἡς (πιστεως) παντας τους απ' αιωνος ὁ Παντοκρατωρ Θεος εδικαιωσεν. *Clem. Rom. i.* 32.]

19 *Conf.* 1 *Reg. xxviii.* 15. 2 *Mac. xi.* 31.

20 [αλισγημα· μιαροφαγια. *Alb. Gloss.*] πνιγμος. *Sir. li.* 4. *Conf. Sap. xiv.* 26. *Sir. xxvii.* 1. *Num. xxv.* 1. 3. *xxxi.* 16. *Epist. Jer. vi.* 42. 44. 1 *Pet. iv.* 3. 4 *Mac. v.* 6-14. επιστειλαι αυτοις. *Coll. Heb. xiii.* 22. [απεχεσθε των κακων βοτανων. *Ign. Philad.* 3. διο δεον απεχεσθαι απο παντων τουτων. *Polyc. Phil.* 5. ολεθρος γαρ ψυχης εστιν ἡ πορνεια, χωριζουσα Θεου, και προσεγγιζουσα τοις ειδωλοις, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 527. 539. της πορνειας. *Coll. Grot. et Valck. Ab* αλιω *Macedones et Alexandrini formarunt* αλισγω *et* αλισγεω, *quæ nusquam in vett. scriptis ab Eruditis reperta sunt præterquam in Alex. Vers. Valck.*]

21 [ουδε γαρ την απ' αγνοιας ὑποτιμησιν ηνεσχετο καταλιπειν, αλλα και καλλιστον και αναγκαιοτατον απεδειξεν παιδευματων τον νομον· ουκ εισαπαξ ακροασαμενους, ουδε δις η πολλακις, αλλ' ἑκαστης ἑβδομαδος των αλλων εργων αφεμενους· επι την ακροασιν του νομου εκελευσε συλλεγεσθαι και τουτον ακριβως εκμανθανειν. *Jos.*

cont. Ap. ii. 17. εξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων. *Polyc. Phil.* 1.] αναγνωσεσθε τον νομον τουτον. *Deut. xxxi.* 11. *xvii.* 19. *Jos. viii.* 34. *et pass.* του ἑτοιμασαι σαββατον κατα σαββατον. 1 *Par. ix.* 32. και εδιδασκον εν Ιουδα, και μετ' αυτων βιβλος νομου Κυριου, και διηλθον εν ταις πολεσιν Ιουδα, και εδιδασκον τον λαον. 2 *Par. xvii.* 9. *Conf. Luc. xiii.* 22.

22 [τους ουν κατασταθεντας ὑπ' εκεινων (Αποστολων), η μεταξυ ὑφ' ἑτερων ελλογιμων ανδρων, συνευδοκησασης της εκκλησιας πασης, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 44. ταις εκκλησιαις ταις ὑπαντησασαις αυτῳ δια των ἡγουμενων. *Ign. Mart.* 4.] *Conf. Heb. xiii.* 17. Ιωανναν ὁ επικαλουμενος Καδδις. 1 *Mac. ii.* 2.

23 [χαιρειν. *Ceterùm discimus è Thom. Mag. salutationem matutinam inter Græc. fuisse* χαιρε, *salve: Vespertinam verò* ὑγιαινε, *vale. Hoc, ut et* ερρωσω, (ερρωσθε *inf. v.* 29. *xxiii.* 26.) *ponebant in fine suarum Epist. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 3. χαιρειν—*pleniùs* και ευχομαι εν Θεῳ—πλειστα χαιρειν. *Ign. Magn. Ephes. Trall. inscript.*] τοις εξ εθνων. *Coll.* 2 *Mac. xv.* 31.

24 *Conf.* 1 *Joan. ii.* 19. 1 *Tim. vi.* 5. = αναστατουντες. *Gal. v.* 12. [ανασκευαζειν· μετατιθεναι. *Hesych.* ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαΐζειν· ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10.]

25 ὁμοθυμαδον. *Coll.* 1 *Esd. ix.* 38. [τα δε ονοματα αυτων, οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Ign. Smyrn.* 5. ασπαζομαι Ατταλον τον αγαπητον μου. *Polyc.* 8. *Sæpè sanctissimos hos sodales in amore Christi unanimes fuisse Lucas annotavit, eam in rem adhibens frequentèr* ὁμοθυμαδον. *Valck. ad cap. iii.* 1.]

26 [επισταμεθα πολλους εν ἡμιν παραδεδωκοτας ἑαυτους εις δεσμα, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 55.] και εθηκα την ψυχην μου εν χειρι μου. *Jud. xii.* 3. 1 *Reg. xix.* 5. *xxviii.* 21. *Coll.* 2 *Reg. xviii.* 33. χαριτας εγγυου μη επιλαθη, εδωκε γαρ την ψυχην αυτου ὑπερ σου. *Sir. xxix.* 15. λαος ωνειδισε ψυχην αυτου εις θανατον. *Jud. v.* 18. *Conf.* 2 *Mac. xiv.* 38. [*Ign. Smyrn.* 3. δεδεμενον ὑπερ του κοινου ονοματος. *Ephes.* 1.]

27 μετρον το αυτο. *Exod. xxxvi.* 8. δια λογου. *Coll.* 2 *Thess. ii.* 15. *Coll.* 1 *Cor. i.* 10. *xii.* 5, 6. *Phil. iii.* 16. 1 *Joan. iii.* 13, 14.

28 εδοξε τῳ Θεῳ. 2 *Mac. i.* 20. *Coll.* 1 *Joan. v.* 3. *Apoc. ii.* 24. [εβαρυναν ανθρωπους ασθενεστερους οἱ δυνατωτεροι συνεχεσι και αδιαστατοις επιταγμασιν. *Philo de Diris ap. Pricæum.*] και ουκ εστιν ετι πλην αυτου. *Deut. iv.* 35. [*Clem. Rom. i.* 45.]

29 [ερρωσθε εν Θεῳ Πατρι. *Ignat. Ephes.* 21. ερρωσθε εν Ιησου Χριστῳ. *Trall.* 13. ερρωσθε μοι εν δυναμει Πνευματος. *Smyrn.* 13.

ερρωσθε εν χαριτι Θεου. *Ib.* ερρωσθε εν Κυριῳ. *Polyc.* 8.] *Conf.* 1 *Mac. xii.* 18. 22. *xi.* 29. [ερρωσθε. *Usitata ap. Græc. Epist. clausula. Valck.* εξ ὡν. *Hebraïsmus. nam ap. Heb.* מ *litera propriè valet* εξ, *nonnunquam* απο. *Grot.*]

30 [πολυ πληθος εκλεκτων. *Clem. Rom. i.* 6. *Ign. Magn.* 6. *Trall.* 1. το γαρ Ιουδαιων γενος πολυ μεν κατα πασαν την οικουμενην παρεσπαρται τοις επιχωριοις· πλειστον δε τῃ Συριᾳ κατα την γειτνιασιν αναμεμιγμενον, εξαιρετως δ' επι της Αντιοχειας ην πολυ, δια το της πολεως μεγεθος, κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. vii.* 3. 3.]

31, 32 *Coll.* 1 *Mac. xii.* 8-12. 1 *Cor. xiv.* 3. [παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Ign. Polyc.* 1.]

33 [και ευλογησαντες αυτους απελυσαν. *Nicod. Evang. p.* 638. ἐκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα τα πιπτοντα. *Clem. Rom. ii.* 2. ποιησαντος τεσσαρακοντα ἡμερας. *i.* 53.] *Coll. Ruth. ii.* 19. *Apoc. xiii.* 5. μετ' ειρηνης. 1 *Mac. xii.* 52.

35 *Coll. cap. xiv.* 3. 2 *Par. xvii.* 9. *Ps. lxvii.* 11. [*Conf. Jos. Bell. Jud. vii.* 3. 2-4. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. i.* 42. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10. και διετριβε μετ' ολιγων. 5.] *Conf. Jer. xlii.* 7.

36 [*Hebraïca locutio, pro* επισκεψωμεθα πως εχουσιν οἱ αδελφοι. *sic inf. xvi.* 3. *Grot.*] κατα πασαν πολιν, εν αἱς. *Coll. Gen. i.* 27. *xv.* 13. *et sæpius. Ps. xxxix.* 6. *Sym.* [εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. 9. επισκεπτομενοι παντας ασθενεις. κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 6. *Coll. Clem. Rom. i.* 42.]

37 Σιμων ὁ καλουμενος Θασσι. 1 *Mac. ii.* 3. 2 *Mac. x.* 12.

38 [ηξιωθην ιδειν ὑμας δια Δαμα. *Ign. Magn.* 2.] εαν ὑποστειληται, ουκ ευδοκει ἡ ψυχη μου εν αυτῳ. *Hab. ii.* 4. *Conf. Luc. ix.* 62. 2 *Tim. iv.* 2. [οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43. τουτο το εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7.]

39 [*Coll. omninò Clem. Rom. i.* 47.] και εὑρε πλοιον βαδιζον εις Θαρσις—του πλευσαι μετ' αυτων εις Θαρσις. *Jon. i.* 3. [τους παροξυσμους εμβροχαις παυε. *Ign. Polyc.* 2.] *Conf. Col. iv.* 10. 2 *Tim. iv.* 11. *Philem.* 24. αποχωρισθηναι. *Gen. xiii.* 14. *Oxon.*

• 40 [ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων. *Clem. Rom. i.* 59.] *Conf. Gen. xliii.* 14. *Ps. xxx.* 5. *Tob. v.* 16. 1 *Mac. xii.* 43.

41 εστηριζον τας χειρας αυτου—και εγενοντο αἱ χειρες Μωϋση εστηριγμεναι. (επεστηριγμεναι. *Holmes.* 57.) *Exod. xvii.* 12. *Esa. xxxvi.* 6. *Alex.* στηριξον τους αδελφους σου. *Luc. xxii.* 32. [μνημονευετε εν ταις προσευχαις ὑμων της εν Συριᾳ εκκλησιας. *Ign. Trall.* 13. οὑς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Philad. Inscr.*]

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ΚΑΙ εγενετο αυτων θαπτοντων τον ανδρα, και ιδου, κ. τ. λ. 4 *Reg. xiii.* 21. Ἑλληνος. *Coll.* 1 *Cor. xii.* 13. *Rom. i.* 14. *Cap. xviii.* 4. [ητω τις πιστος. *Clem. Rom. i.* 48.]

2 [ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. 11. ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf.* 1 *Tim. iii.* 7.

3 [εν τοις ανατολικοις τοποις. *Clem. Rom. i.* 25. εν εκεινῳ τῳ τοπῳ. *Mart. Ign.* 5. οἱ προδιδοντες αυτον οικειοι ὑπηρχον. *Polyc.* 6. *Constructio Hebraïzans, qualem sæpè habuimus et proximè, cap. xv.* 36. *Grot.*]

4 [*Coll. Clem. Rom. i.* 42. τιμην την καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις. 1. 21. 44. *et sæp.* των διαταγματων των Αποστολων. *Ign. Trall.* 7. δογμα. *Conf. Jos. Ant. xii.* 10. 6. *Krebs. Decret.* δογματα· ζητηματα. *Hesych.*] *Conf. cap. xxvi.* 3.

5 [ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. *Ign. Trall.* 12. ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με. *Rom.* 9. αἱ εγγιστα εκκλησιαι. *Smyrn.* 10. παρακαλεσας τον Ὑιον του Θεου ὑπερ των εκκλησιων. *Mart. Ign.* 6. οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. εν τῃ δοθεισῃ αυταις πιστει. 4.]

6 ἑως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. [καθως το Πνευμα το Ἁγιον—ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας. 22. ακακος δε ὁ Πατηρ Πνευμα εδωκεν—ἱνα ῥυθμησῃ τους αιωνας, και του Αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* της Αραβικης χωρας. *i.* 25.] *Conf.* 2 *Cor. iii.* 17. *Ezech. iii.* 26.

7 κατα [*versus. Valck.*] 2 *Mac. i.* 1. κατα ανατολας. *Ezech. xl.* 6. *xliii.* 1. 4. *Conf.* 3 *Reg. xxii.* 6. 2 *Par. xviii.* 5. 16.

8 [*Troas, Antigonia dicta, nunc Alexandria, colonia Romana. Plin. Hist. Nat. v.* 33. ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων των εν Τρωαδι. *Ign. Philad. sub fin. Smyrn.* 12. *Polyc.* 8. *Mart. Ign.* 5.]

9 εξεγειρον την δυναστειαν σου, και ελθε εις το σωσαι ἡμας. *Ps. lxxix.* 2. *Conf. Dan. x.* 12, 13. 20, 21. [Νικοδημος δε τις ανηρ Ιουδαιος. *Nicod. Evang. cap.* 5.]

10 [οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου—το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. εν τῳ παθει αυτου προσκαλειται ὑμας. *Trall.* 11. συμβιβαζοντες· στοχαζομενοι. *Chrysost.*]

11 [αναχθεις απο της Σμυρνης—ειτα εκειθεν καταχθεις επι την Νεαπολιν δια Φιλιππων παρωδευεν Μακεδονιαν, κ. τ. λ. *Conf. Ignat.*

Mart. 5, 6. *Neapolis (Thraciæ) in orâ maris Ægæi. Plin. H. N. iv.* 18. *insula Samothrace etc. iv.* 23. τῃ επιουσῃ. *Jos. Ant. iv.* 3. 1. *Vit.* § 32. ευθυδρομειν. *Græcis dicebatur* ουριοδρομειν. *Valck.*]

12 της (*i.e.* ταυτης) μεριδος. *Conf. cap. ix.* 2.

13 τοπος προσευχης. 1 *Mac. iii.* 46. *Luc. vi.* 12. [*Philo. Vit. Mos. tom.* 2. *p.* 268. *Mangey.* περι μετανοιας ελαλησαν. *Clem. Rom. i.* 8. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Ign. Magn.* 10. *et sæp. Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 3.]

14 *Conf. Heb. ii.* 1. 2 *Reg. vii.* 27. *Prov. xx.* 12. και γνωσονται ὁτι εγω Κυριος ὁ Θεος αυτων, και δωσω αυτοις καρδιαν και ωτα ακουοντα. *Bar. ii.* 31. [Χριστιανισμον ακουειν. *Ign. Philad.* 6. ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ephes.* 6. προσεχειν τοις Προφηταις. *Smyrn.* 7. προσεχοντες τους λογους αυτου επιμελως. *Clem. Rom. i.* 2. δια τουτου ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας. 36. πορφυροπωλις· ἡ τα πορφυρα πωλουσα. *Suidas.* σεβομενοι. *Judæi Proselyti. Valck. tom.* 1. *p.* 543. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 5. *fin.*]

15 και ὁ οικος αυτης. *Coll. Joan. iv.* 53. *Cap. xviii.* 8. και εκρατησεν αυτον φαγειν αρτον, κ. τ. λ. 4 *Reg. iv.* 8. *Conf.* 2 *Reg. vii.* 18. [παρεβιασατο ἡμας, *blandâ vi nos permovit, vel potiùs expugnavit. Satis erit semel observasse, sic ubique in actis Pauli recensendis loqui Lucam, ut facilè appareat Paulo perpetuum adhæsisse comitem.* βιαζεσθαι *notat vi cogere.* παρα *hôc in composito simplicis vim nonnihil imminuit.—Similitèr Lucas adhibuit v.* αναγκαζειν *Evang. cap. xiv.* 23. αναγκασον εισελθειν, *coge ipsos ad convivium accedere. Nemo enim invitus cogitur ad cibum capiendum. Valck.*]

16 [Πυθων· δαιμονιον μαντικον. *Hesych.* εις την Προσευχην, μεγιστον οικημα πολυν οχλον επιδεξασθαι δυναμενον. *Jos. Vit.* § 54. και ηλθον εις την Προσευχην. 56. εργασιαν παρασχειν. *Bell. ii.* 21. 2. μισθον. *Ant. viii.* 2. 6.] μαντειαι, και οιωνισμοι, και ενυπνια, ματαια εστι, κ. τ. λ. *Sir. xxxi.* 5.

17 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. ιδου εγω δεδωκα προ προσωπου ὑμων την ὁδον της ζωης, και την ὁδον του θανατου. *Jer. xxi.* 8. *Coll. Marc. v.* 7. [αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον. *Clem. Rom. i.* 36.]

18 [ὁμοιως και τοις αδελφοις μου παραγγελλε εν ονοματι Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 5. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. *Clem. Rom. i.* 42. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Ib.* το Πνευμα ου πλαναται. *Ign. Philad.* 7. διαπονηθεις· λυπηθεις. *Hesych.* κινηθεις. *Œcumen.* κελευω δε σοι εν ονοματι του Ιησου, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 33.] και τους ψευδοπροφητας, και το Πνευμα το ακαθαρτον εξαρω απο της γης. *Zach. xiii.* 2. *Conf. Matt. viii.* 28.

20 [και προσαχθεντος αυτου, θορυβος ην μεγας ακουσαντων, ότι Πολυκαρπος συνειληπται. *Mart. Polyc.* 9.]

21 ου παραδεξῃ ακοην ματαιαν. *Exod. xxiii.* 1. [οὓς ου μονον δει ὑμας μη παραδεχεσθαι, αλλ᾽ ει δυνατον εστι μηδε συναντᾳν. *Ign. Smyrn.* 4. τας κατ᾽ εμου διαβολας. *Jos. Ant. iv.* 2. 3. *Coll. Mart. Polyc.* 8. 9. *Ign.* 6.] *Conf.* 2 *Mac. xi.* 24, 25. *Cap. vi.* 14.

22 ῥαβδιζειν. *Conf. Prov. x.* 13. *xxiii.* 13, 14. *Ps. xxii.* 4.

23 *Conf. Luc. x.* 30. *Marc. xiv.* 44. [Ουεσπασιανος φρουρειν αυτον μετα πολλης ασφαλειας προσετασσεν. *Jos. Bell. iii.* 7. 8.] 1 *Mac. vi.* 40.

24 [ξυλον· ποδων δεσμωτηριον. *Hesych.* παραγγελιας ουν λαβοντες. *Clem. Rom. i.* 42.] οἱ δε τους ποδας αρῤηκτοις κατησφαλισμενοι πεδαις, κ. τ. λ. 3 *Mac. iv.* 9. 2 *Mac. i.* 19. [*Poll. Onomast. viii.* 7.]

25 [ὑμνησαντες τον Θεον. *Mart. Ignat.* 7.] κατα τους Ιησου χρονους. 2 *Mac. xii.* 15. και κατα νυκτα ῳδη παρ᾽ αυτου. *Ps. xli.* 8. *Sym.* οἱ δεσμιοι. *Coll. Thren. iii.* 34. *Zach. ix.* 11.

26 ὁτι συνετριψε πυλας χαλκας, και μοχλους σιδηρους συνεθλασεν, κ. τ. λ. *Ps. cvi.* 16. [τα δεσμα. *Clem. Rom. i.* 55. *Ign. Ephes.* 11.]

27 ανδρων σπωμενων (ἑλκοντων. *Vat.*) ῥομφαιαν. *Jud. xx.* 46. *Alex. Ald. Comp.* [σπασσαμενος. ἑλκυσας. *Hesych.*] και εξεσπασεν αυτην εκ του κουλεου αυτης, και εθανατωσεν αυτον. 1 *Reg. xvii.* 51. *Ald. Comp.*

28 ενθαδε. *Coll.* 2 *Mac. xii.* 27. κακον. *Coll. Mich. vii.* 3.

29 εντρομος. *Dan. x.* 11. [εκθαμβος γενομενος. *Nic. Ev. cap.* 2.]

30 αποπλυνε απο κακιας την καρδιαν σου Ἱερουσαλημ, ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. *Conf. Matt. xix.* 16. *Cap. ii.* 37. [ἱνα σωθωμεν ὑπο του Κυριου. *Clem. Rom. ii.* 8. επαθεν δι᾽ ἡμας, ἱνα σωθωμεν. *Ign. Smyrn.* 2.] και ειπεν, Ιδου Κυριος, κ. τ. λ. *Gen. xix.* 2.

31 τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. *Conf.* 1 *Mac. ii.* 18.

32 *Coll. cap. ii.* 41. *viii.* 35. [μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Ign. Rom.* 7. *Philad.* 6. ὁ λογον Ιησου κεκτημενος. *Ephes.* 15. εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι. *Philad.* 11.]

33 *Coll. Tob. iii.* 14. [ὁς εγεννηθη, και εβαπτισθη. *Ign. Ephes.* 18. *Smyrn.* 8.] *Coll. Luc. x.* 34.

34 [και παρεθηκεν αυτοις τραπεζαν, και εφαγον και επιον. *Nicod. Evang. p.* 638. πανοικει, ουδεις των δοκιμων· πανοικιᾳ δε και πανοικεσιᾳ. *Thom. Mag.* ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι, και Ευαρεστος, ὁ γραψας, πανοικει. *Mart. Polyc.* 20.] 1 *Par. xvii.* 16. και επιστευσεν ὁ λαος, και εχαρη, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 31.

35 *Conf. Ps. civ.* 20. *Luc. xiv.* 24. *xix.* 27. [ομοσον, και απολυω σε. *Mart. Polyc.* 9.]

37 [*τους νομους παρεχομενοι τους ουκ εωντας ακριτον αποκτειvειν ουδενα. Dionys. Hal. Ant. Rom. iii. c.* 22.] *ακατακριτους. Conf. Susan.* 41. 48. *Rom. xiii.* 3. *ανθρωπον* Αιγυπτιον. *Exod. ii.* 11.

38 *Conf. cap. xxii.* 29. Ῥωμαιοι. *Conf. Dan. xi.* 30. *LXX.* [*Mart. Ign.* 1. *οἱ* Ῥαβδουχοι = *οἱ* Σιγνοφεροι. *Nicod. Evang. p.* 514. *μαθων ὁ ἡγεμων ὁτι* Ῥωμαιος *εστιν, εκελευσεν αυτον αναληφθηναι μετα και των λοιπων, κ. τ. λ. Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. Routh tom.* 1. *p.* 312.]

40 *και παρεκαλεσε τους πενθουντας εν* Σιων. *Sir. xlviii.* 24. *Esa. xl.* 1. *xlix.* 13. *lxi.* 2. *εξηλθεν εκ* Χαρραν. *Gen. xii.* 4. *εισελθειν εις* Αιγυπτον. 11. *et sæpiss. Coll. Matt. x.* 23. 1 *Mac. ix.* 35.

ΚΕΦ. ιζ. 17.

1 ΚΑΙ *διωδευσεν εν παση τη χωρᾳ.—και διωδευσεν ἑως* Ασκαλωνος, *κ. τ. λ.* 1 *Mac. xii.* 32, 33. *Conf. Ps. lxxxviii.* 41. *Susan.* 41. 60. [*Conf. Clem. Rom. i.* 42. *εις την των* Ιουδαιων *συναγωγην. Jos. Ant. xix.* 6. 3. *Bell. vii.* 3. 3. Αμφιπολις. *Liv. Hist. xlv.* 29.]

2 *Conf. Exod. vi.* 27. 2 *Mac. xi.* 20. *Luc. iv.* 16. [*επιστασθε τας ἱερας γραφας. Clem. Rom. i.* 53. *ενκυπτετε εις τας γραφας.* 45.]

3 [*ὁσα ὑπεμεινεν* Ιησους Χριστος *παθειν ἑνεκα ἡμων. Clem. Rom. ii.* 1. *ταυτα γαρ παντα επαθεν δι' ἡμας. Ign. Smyrn.* 2. *δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; κ. τ. λ. Nicod. Evang. cap.* 23. *εδει γαρ, ἱνα επι ξυλου παθῃ. Barnab.* 5.] *Conf. Ps. xxxix.* 6. *Sym. Luc. xxiv.* 32. *Joan. xx.* 9. *Cap. ix.* 22. 1 *Cor. xv.* 4. *Rom. i.* 4. 2 *Tim. ii.* 8. *ἡ γαρ μαρτυρια του* Ιησου *εστι το πνευμα της προφητειας. Apoc. xix.* 10.

4 *Joan. xii.* 20. *Cap. xiii.* 43. [*οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος* Μωσεως, *αλλ' ουδε μεχρι νυν το* Ευαγγελιον, *κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 5. *των τε σεβομενων, κ. τ. λ. Et Proselytorum, et Gentilium magnus numerus. Valck.*]

5 [*μηδε καταλαλειν αλληλων, μηδε ζηλουν. Clem. Rom. ii.* 4. *οἱ απειθοντες. Ign. Magn.* 8. *Polyc. Phil.* 2. *οἱ αγοραιοι· οἱ εν αγορᾳ αναστρεφομενοι. Hesych. εμποροι, και καπηλοι, και αγοραιοι. Philo de Creat. et in Flacc. ap. Pricæum. Conf. Mart. Polyc.* 6. *το εις θανατον αγον ζηλος. Clem. Rom. i.* 9. *Mart. Ign.* 6. *Polyc.* 8. *ζηλωσαντες. Conf. Clem. Rom. i.* 3. 4. *δια ζηλος διωχθεισαι γυναικες, κ. τ. λ.* 6.]

6 [*επεβοησεν,* Αιρε *τους αθεους! ζητεισθω* Πολυκαρπος. *Mart. Polyc.* 3. 9. *των κατα την οικουμενην εκκλησιων.* (*Imp. Roman.*) 5. 8. 19.] *Coll. Luc. ii.* 1. *xii.* 58.

7 *Coll. Gen. xix.* 8. [*καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι. Ign. Smyrn.* 10. *προσταγμα του* Καισαρος. *Mart. Ign.* 6. *Conf. omninò Krebs. de Decret. Rom. pro Judæis. τοις δογμασιν του* Κυριου *και των* Αποσ-

τολων. *Ign. Magn.* 13. Τραϊανου του βασιλεως. *Mart. Ign.* 2.] ουκ εχομεν βασιλεα ει μη Καισαρα. *Joan. xix.* 15. *Conf. cap. xxv.* 26.

8 [πολιταρχης. *Conf.* ειρηναρχος. *Mart. Polyc.* 6. 8.]

9 [λαβειν το ἱκανον. *Satisfactionem accipere. Grot. Est Satisdatio Græcis recent.* ἱκανοδοσια. *Valck.*] εαν—εὑρεθῃ αυτῳ το ἱκανον, λυτρα αυτου. *Lev. xxv.* 26.

10 *Conf. Joan. xx.* 10. *Jon. iv.* 11. [απῃεσαν. *Jos. Ant. i.* 21. 1. και οἱ μεν απῃεσαν απρακτοι. *xx.* 5. 2.]

11 [τῳ Θεῳ ευχαριστω—ὁτι εδεξασθε αυτους. *Ign. Philad.* 11. μετα εκτενειας και προθυμιας. *Clem. Rom. i.* 33. μετα—προθυμιας και χαρας. *Mart. Ignat.* 3. μονους χρη λεγειν ευγενεις τους σωφρονας και δικαιους. *Philo de Nobil. p.* 904. *Par.* δια την της ψυχης αγενειαν. *Jos. Ant. iv.* 8. 15. ανεκρινε τις ειη. *v.* 9. 3.] και ὑπεδεξαντο αυτους προθυμως. *Tob. vii.* 8. *Coll.* 1 *Mac. xii.* 9. *Ps. i.* 2. *Dan. x.* 21. *Matt. xiii.* 20. *Sir. xx.* 31. *Comp.* ει εχοι = ει ειη. *Conf. Luc. xv.* 26. *xviii.* 36.

12 *Conf. Dan. xii.* 4. [μια μεν ανδρων ευσχημονων. *Jos. Vit.* § 9. νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2.]

13 οἱ απο της πολεως. 1 *Mac. xi.* 49. [και τους Προφητας δε αγαπωμεν, δια το και αυτους εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. τοις απο Φιλαδελφιας. *Mart. Polyc.* 19. οἱ απο Ῥωμης. *Philo. ad Cai.*]

14 ευθεως δε ὁ Ἡλιοδωρος εποιειτο την πορειαν, τῃ μεν εμφασει ὡς κατα κοιλην Συριαν—πολεις εφοδευσων, τῳ πραγματι δε κ. τ. λ. 2 *Mac. iii.* 8. εξαπεστειλε δε τους αδελφους αυτου. *Gen. xlv.* 24. ὡς επι = ἑως. [*usque ad. Kuinoël.*]

15 *Conf.* 1 *Mac. xi.* 22. [*Pauli oratio, quam habuit Athenis, ut est in universum admirabile specimen sapientiæ, sic multò etiam elegantiùs Græcè legitur scripta. Valck in Act. i.* 16.]

16 [ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον. *Clem. Fragm.* 3.] εθυσαν δαιμονιοις, και ου Θεῳ. *Deut. xxxii.* 17. εσκαλλον το πνευμα μου. *Ps. lxxvi.* 6. *xxxviii.* 3. παρεπικραναν το πνευμα αυτου. *cv.* 33. *Conf.* 1 *Mac. ii.* 21. *Apoc. ii.* 2. *Sap. xiv.* 27. *Esa. ii.* 8. 1 *Par. v.* 26. [*Kuinoël ad loc.*]

17 [ακουσας δε αυτους παροντας, και καταβας, διελεχθη αυτοις, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7. Ιουδαιων, και σεβομενων τον Θεον. *Conf. Jos. Ant. xiv.* 7. 2. τον κακως παρατυχοντα εν τῃ πολει ταυτῃ. *Act. Thom.* § 16.] εν τῃ αγορᾳ. *Coll. Marc. vi.* 56. *Luc. vii.* 32. συναγωγῃ. *v. sup.* 1.

18 [ηρξαμην τε πολιτευεσθαι τῃ Φαρισαιων αἱρεσει κατακολουθων, ἡ παραπλησιος εστι τῃ παρ' Ἑλλησι Στωϊκῃ λεγομενῃ. *Jos. Vit.* § 2.

ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον—την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου—το παθος αυτου—και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. τα δαιμονια των εθνων Θεους προσαγορευεις πλανωμενος. *Mart. Ign.* 2. ὁ ευτελης και ευκαταφρονητος ανθρωπος, και ισως απο των αλλοτριων διαζων ὁ σπερμολογος. *Harpocrat.* τους προφητας των ξενικων θεων. *Jos. Ant. viii.* 13. 7. σπερμολογος· φλυαρος. *Hesych.*] *Conf. Exod. xxxii.* 1. 1 *Cor. xv.* 35.

19 [εχοντας καινην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9. Αποστολος του νεου Θεου. *Act. Thom.* § 39.] καινοι και προσφατοι ἡκασιν, οὑς ουκ ηδεισαν οἱ πατερες αυτων. *Deut. xxxii.* 17. και ηγαγον αυτον—και εδησεν αυτον, κ. τ. λ. *Jer. xlv.* 30. *Comp. Theod.*

20 [και ξενισμον (*stuporem*) παρειχεν ἡ καινοτης αυτου. *Ign. Ephes.* 19. ξενιζουσα· καινη. *Hesych.*]

21 [ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης. *Clem. Rom. ii.* 5. επιδημησαντος δε προς αυτους των αρχοντων τινος Γααλου. *Jos. Ant. v.* 7. 3. ευκαιρειν· ουδεις ειρηκε των παλαιων, Ἑλληνες δε. *Mæris.* ευκαιρειν, ου λεκτεον· αλλ᾽, ευ σχολης εχειν. *Phryn.* ευκαιρειν, πανυ αδοκιμον. *T. Mag. Elegantiores Græci dicunt* σχολην εχειν, *quod vulgò dicitur* ευκαιρειν. *Valck. in* 1 *Cor. xvi.* 12.]

22 [δεισιδαιμ. *Procul omni dubio hìc vox ponitur in laude, et significat supra modum religiosos, quâ laude Athenienses censeri vel imprimis volebant. Valck.* δεισιδαιμων· ὁ δεδιως τους δαιμονας, *Phav.* ὁ ευσεβης. *Hesych.* δεισιδαιμονεστερους. *Coll. Jos. Ant. x.* 3. 2. μη τας των αλλων εθνων δεισιδαιμονιας εξουθενιζειν. *xix.* 5. 3. ανδρες Ισραηλιται. *iii.* 8. 7.] ὁ δε στας εν μεσῳ αυτων, ειπεν. *Susan.* 48.

23 [σεβασματα, *Philoni* σεβασμοι, *sunt ea per quæ dii coluntur, unde Culturas hìc non male vertit Latinus. Grot.*]

24, 25 *Conf. Ps. xciv.* 5. *Esa. xxxvii.* 16. *Jer. xiii.* 24. *Amos. v.* 8, 9. *Apoc. ix.* 20. *Cap. iv.* 24. *vii.* 48, 49. *Exod. xx.* 11. *Ps. cxx.* 2. 2 *Mac. vii.* 28. Θεος εν ουρανῳ ανω, και επι γης κατω. *Jos. ii.* 11. συ γαρ ει Θεος, και ουκ ηδειμεν. *Conf. Esa. xlv.* 6-15. [ὁ ποιητης των ὁλων, ὁ του κοσμου πατηρ, γην και ουρανον, ὑδωρ τε και αερα, και ὁσα εκ τουτων ἑκαστου συνεχων και διακρατων. *Philo. Vit. Mos.* συ γαρ, ειπεν, οικον μεν αιωνιον εχεις, ω Δεσποτα, κἀξ ὡν σαυτῳ ειργασω γεγονοτα, τον ουρανον οιδαμεν και αερα και γην και θαλασσαν, δι᾽ ὡν ἁπαντων ουδε τουτοις αρκουμενος, κεχωρηκας. *Jos. Ant. Jud. viii.* 4. 2. ὁ γαρ ποιησας τον ουρανον και την γην και παντα τα εν αυτοις, και πασιν ἡμιν χορηγων ὡν προσδεομεθα, ουδενος αν αυτος προσδεοιτο τουτων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 3. απροσδεης— ὁ Δεσποτης ὑπαρχει των ἁπαντων. *Clem. Rom. i.* 52. οὑ ἡ πνοη αυτου

εν ἡμιν εστιν, και ὁταν θελη ανελει αυτην. 21. περιεχει γαρ (ὁ Θεος) παντα, προς μηδενος περιεχομενος, κ. τ. λ. *Philo de Noe.* αγει ἡ αν εθελη κατα νομον και λογον ἑκαστα, μηδενος προσδεομενος. *de Mund. Opific. ap. Pricæum. Jos. Ant. xvi.* 10. 2-5.] *Conf. Sir. xxxi.* 17.

26 [κατα την διαταγην αυτου—εξελισσουσιν τους επιτεταγμενους αυτοις ὁρισμους. *Clem. Rom. i.* 20. κατα καιρους τεταγμενους. 40. ὡρισμενοις καιροις. *Ibid.* αυτος ὡρισεν τη ὑπερτατη αυτου βουλησει. *Ib.* καθ' ὡρισμενα μετρα και αριθμους χρονων αυξησεως. *Philo de Mund. Incorrup. p.* 943. *Edit. Par.* αἱμα· γενος, σπερμα. *Hesych.* εσμεν αδελφοι και κοινον ἡμιν αἱμα. *Jos. Ant. ii.* 6. 3.] *Conf.* 2 *Reg. xxi.* 1, 2. *Alex. Gen. iii.* 20. *x.* 32. *xi.* 9. ὁ διδους τροφην παση σαρκι. *Ps. cxxxv.* 25. [προστεταγμενους. *Griesb.*] εν προσταγματι αιωνιω. *Tob. i.* 6. *Conf. Sir. xvii.* 2.

27 κρεισσον ὑπομονη απαραιτητος εν ζητησει Κυριου, η αδεσποτος τροχηλατης της ιδιας ζωης. *Sir. xx.* 31. *Comp. Conf. Heb. xii.* 18.

28 [*Non mirum si Cilix Paulus Cilicem Aratum, vel in patriæ communis honorem, legerat.* εν αυτῳ, *Hebraïsmus, in ipso, i. e. super ipsum, ipsius beneficio. Grot.* Ζωμεν δ' εν αυτῳ θνητα, και κινουμεθα, Και εσμεν. *Conf. Hammond. in loc.* Του γαρ και γενος εσμεν. *Arat. apud Stobæum, p.* 115. *Edit. Grotii. Par.* 1623. ἱνα και γενωμεθα, βουληθεντος αυτου, ουκ οντες πριν γενεσθαι, κ.τ.λ. *Clem. Rom. Fragm.* 9. *p.* 259. *Jacobs.*]

29 [*Conf. Jos. c. Ap. ii.* 22. ὡς αν εχων το θειον. *Ant. x.* 10. 5. ερευνητης γαρ εστιν εννοιων και ενθυμησεων. *Clem. Rom. i.* 21. τα βαθη της θειας γνωσεως. 40. πηροι οντες τη διανοια, προσκυνουντες λιθους και ξυλα, και χρυσον και αργυρον, κ. τ. λ. *ii.* 1.] χρυσον και αργυρον τεχνης εμμελετημα. *Sap. xiii.* 10. *xiv.* 21. *xv.* 4. *Epist. Jer.* 16. *etc. Exod. xx.* 3-5. γενος. *Jer. xliii.* 31. *Coll. Gen. i.* 26, 27.

30 [το περι μικρων ζημιωματων αφειναι τους πλημμελησαντας επαινον ηνεγκε τοις ὑπεριδουσι. *Jos. Ant. ii.* 6. 9. *Krebs. ad loc.* παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. ου πανταχου—προσφερονται θυσιαι. 41. μεχρι μεν ουν του προσθεν χρονου ειασεν ἡμας, ὡς εβουλομεθα, ατακτοις φοραις φερεσθαι,—νυν ὑπο της του Θεου χρηστοτητος αξιωθωμεν, κ. τ. λ. *Epist. Diogn.* § 9.] και παριδε αγνοιαν. *Sir. xxviii.* 7. *xxx.* 11. *xxxii.* 14. *Tob. iv.* 3. *Ephes. iv.* 18. 1 *Pet. i.* 14. *cap. xi.* 18.

31 [τοις μεντοι προκατηγγελμενοις ὑπο του Θεου πιστιν ὁ τοκετος της γυναικος παρειχε. *Jos. Ant. ii.* 9. 4. εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24. τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα, και δι' ἡμας ὑπο του Θεου ανασταντα. *Polyc. Phil.* 9. οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου—ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ.τ.λ. *Clem. ii.* 1.] *Ps. ix.* 8. *CITAT.*

32 [τα παρ' αυτοις μυστηρια χλευαζειν ελεγετο. *Jos. cont. Ap.*

ii. 37. *p.* 1387. *Hudson.* αφρονες και ασυνετοι—χλευαζουσιν ἡμας. *Clem. Rom. i.* 39. ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. *Polyc. Mart.* 10.] *Conf. Matt. ix.* 24. *Jer. xx.* 8.

34 [κολληθωμεν τοις μετ' ευσεβειας ειρηνευουσιν. *Clem. Rom. i.* 15. κολληθωμεν ουν εκεινοις οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. 30. τοιουτοις οὑν ὑποδειγμασι κολληθηναι και ἡμας δει. 46. Διονυσιος ὁ Αρεοπ. *Conf. Euseb. Hist. Eccles. iii.* 4. 23.]

ΚΕΦ. ιη. 18.

1 ΚΟΡΙΝΘΟΝ. *Græciæ quondam lumen, ut eam Cicero vòcat, excisam quidem à Mummio, sed cum tempore reflorescentem. Grot.*]

2 προσφατος. *Sir. ix.* 10. χωρισθῃς. *Jud. vi.* 18. [προσφατως εληλυθως απο της Φρυγιας. *Mart. Polyc.* 4. *Judæos impulsore Chresto assiduè tumultuantes Româ expulit. Sueton. Claud. c.* 25. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 11. § 3.]

3 σκηνοποιϊα. *Deut. xxxi.* 10. *alii.* [ποιαν τεχνην επιστασαι; λεγει αυτω ὁ Αποστ. Την τεκτονικην, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 17.]

4 [Ιουδαιους και Ἑλληνας. *Quandoquidem aliquotiès,* τοις Ιουδαιοις *opponuntur* Ἑλληνες, *ut* 1 *Cor. x.* 32. *xii.* 13. *semel tradendum, quinam per illos intelligi debeant. Eâ enim potestate vox adhibetur, quâ per rei naturam fieri non poterat, ut à Veteribus usurparetur. Græci ipsi totius Universi incolas in duas classes distinguebant, in* Ἑλληνας και Βαρβαρους, *i. e. in Græcè loquentes, et aliâ linguâ utentes, quæ Græcis non intellecta his Barbara videbatur.—Postea temporis, quando Judæi, inter Græcos habitantes, præsertim in Ægypto, et in Syriæ urbibus quibusdam Græcam linguam addiscere cogebantur, hi Græcè scribentes totum tamen Orbem dividebant in* Ιουδαιους *et* Ἑλληνας. *Religionis erat utraque tum appellatio; per Judæos enim intelligebant, quotquot Moysis religionem amplectebantur, tametsi, in Græciâ nati, Græcè loquerentur: per* Ἑλληνας *intelligebant omnes omninò populos, sive Græcâ linguâ loquerentur, seu aliâ, a Mosaïcis legibus et cerimoniis abhorrentes. Hâc virtute significandi* Ἑλληνες *memorantur cap. xiv.* 1. *xvi.* 1. 3. *xix.* 10. *xx.* 21. *Rom. i.* 14. *etc. non Græci, sed Gentiles, quos Christiani veteres, qui Latinè scribebant, dixerunt Paganos. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 22. ανδρες Ἑλληνες. *Conf. Nic. Evang. p.* 514. ακουσας δε αυτους παροντας, και καταβας, διελεχθη αυτοις, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 7. οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι. *Ign. Smyrn.* 5.] *Conf.* 2 *Mac. xi.* 20. σαββατον κατα σαββατον. 1 *Par. ix.* 32. *Coll. Rom. i.* 14.

5 [συνειχετο τῳ λογῳ. *Griesb. instabat verbo. Vulg.* τῃ συνεχειᾳ της διδασκαλιας. *Mart. Ign.* 1. Χριστον Ιησουν λαλειν. *Magn.* 10.] *Conf. Jer. xx.* 9, 10. *Ps. lxxvi.* 6. 2 *Cor. v.* 14.

6 [οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc.*

Phil. 2. καθαρος εστιν απο της ασεβειας των αρχιερεων, οἱτινες επιβαλουσι τας χειρας αυτων επι τον Σωτηρα του κοσμου. *Test. XII Patr. p.* 577. το αθωον αἱμα εν κακιᾳ επι κεφαλης ὑμων αναδεχομενοι. *p.* 582. οἱ αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 36.] εγω ειμι αιτιος των ψυχων οικου του πατρος μου. 1 *Reg. xxii.* 22. πορευσομαι. *Coll. Jer. v.* 5. *Conf. cap. xiii.* 45, 46. *xx.* 26. *xxviii.* 28. *Coll. Ose. xii.* 14. *Deut. xix.* 10.

7 [μετεβη εις ἑτερον αγριδιον. *Mart. Polyc.* 6. ὁμορουσα· γειτνιωσα, πλησιαζουσα. *Hesych.* ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. *Ign. Trall.* 12.] σεβομενου τον Θεον. *Coll. cap. xiii.* 43.

8 [καί συμβασιλευσομεν αυτῳ, ειγε πιστευομεν. *Polyc. Phil.* 5. αρχισυναγωγος. *Nicod. Evang. sæp.* συν ὁλῳ τῳ οικῳ αυτης. *Ign. Polyc. sub. fin.*] τις ειμι εγω—και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. ἑως αιωνος; 1 *Par. xvii.* 16. *Coll. Joan. iv.* 53. *cap. xvi.* 15. 32.

9 [*Ad rem validiùs firmandam sac. nonnunquam Script. illam diversis modis in unâ periodo exprimunt. Coll. cap. xviii.* 19. *xiii.* 11. *etc. Valck. ad Luc. i.* 20. και ταυτα αυτου διαλογιζομενου και λεγοντος ωφθη αυτῳ ὁ Σωτηρ δια της νυκτος, και λεγει αυτῳ· Μη φοβου, Θωμα, απελθε εις την Ινδιαν, και κηρυξον εκει τον λογον, ἡ γαρ χαρις μου εσται μετα σου. *Act. Thom.* § 1.] *Coll. Esa. lviii.* 1.

10 μη φοβηθητε αυτα, ὁτι ου μη κακοποιησωσι, κ. τ. λ. *Jer. x.* 5. εσομαι μετα σου, κ. τ. λ. *Exod. iii.* 12. επεθεντο επ' εμε κραταιοι. *Ps. lviii.* 3. *iii.* 6. Εγω Ειμι μετα σου. *Coll.* και νυν οὑτως λεγει Κυριος ὁ Θεος—μη φοβου—μετα σου Ειμι, κ. τ. λ. *Esa. xliii.* 1, 2. 5. ἱνα γνωτε, και πιστευσητε, και συνητε, ὁτι ΕΓΩ ΕΙΜΙ. 10. *Conf. Joan. viii.* 24. *xiii.* 19. *xviii.* 5, 6. *CITAT.*

11 και εκαθισεν εκει ἡμερας πολλας. *Jer. xliv.* 16. [εδιδαξεν (Παυλος) ακριβως και βεβαιως τον περι αληθειας λογον. *Polyc. Phil.* 3. πιστωθεντες εν τῳ λογῳ του Θεου. *Clem. i.* 42.] 2 *Par. xvii.* 9.

12 [*Junius Gallio, Senecæ frater. Tac. Ann. xv.* 73. *Senec. Epist.* 104. *et Quæst. Nat. Præf. l.* 4. *p.* 743. *Edit. Var.* 1672. *Stat. Sylv. ii.* 7. 32. ανθυπατευοντος Στρατιου Κοδρατου. *Mart. Polyc.* 21. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. i. cap. i.* § 12. *viii.* § 1.]

13 [παρα δικην. *Jos. Ant. vi.* 13. 2. *xiv.* 10. 2. 4. τας ἡμετερας σπουδαζων διαταξεις ὑπερβαινειν, μετα το και ἑτερους αναπειθειν, ἱνα κακως απολωνται. *Mart. Ign.* 2.] *Conf.* 2 *Mac. i.* 3.

14 *Conf. Luc. xii.* 14. 1 *Cor. v.* 12. *cap. xxiv.* 20. [κατα λογον· *Vulgò Græcis significat jure, meritò. atque ista etiam vis hìc congruit. meritò vos ferrem; æquum esset, ut vos paterer, quantùm velletis, dicere. Valck.*]

15 [Σαδδουκαιοις δε τας ψυχας ὁ λογος συναφανιζει τοις σωμασι.

Jos. Ant. xviii. 1. 4. εις ολιγους τε ανδρας οὗτος ὁ λογος αφικετο. *ibid.*] οψεσθε αυτοι. *Coll. Matt. xxvii.* 4. *cap. xxvi.* 3.

16 [τῃ δε ἑξης ὁ Πιλατος καθισας επι βηματος. *Jos. Bell. ii.* 9. 3. *iii.* 9. 10.] προσηλθεν επι το βημα Λυσιας. 2 *Mac. xiii.* 26.

17 [περι αγαπης ου μελει αυτοις. *Ign. Smyrn.* 6. προ του βηματος μαστιγωσαι. *Jos. Bell. Jud. ii.* 14. *ap. Pricæum.*] οἱ Ἑλληνες. *Coll. cap. xi.* 20. *xviii.* 4.

18 *Conf. Marc. vi.* 46. προσμεινας. *Jud. iii.* 25. *Alex. Ox. Ald.* [επεδημει δε (Βερνικη) εν τοις Ἱεροσολυμοις, ευχην εκτελουσα τῳ Θεῳ. —εθος—οινου τε αφεξεσθαι, και ξυρησασθαι τας κομας. κ. τ. λ. *Jos. Bell. Jud. ii.* 15. 1. αποταξαμενος. *Paulus verò quum adhuc per aliquot dies apud fratres permansisset, iisque valedixisset.—hoc enim significatur ex usu Alexandrinorum verbo* αποταξασθαι, *propriè significante se ab aliquo separare, vel submovere. Apud Alexx. verò notabat valedicere, nempe, quod hoc comitari solet separationem. Is usus transiit ad Scriptores N. T. ut Marc. v.* 46. 2 *Cor. ii.* 13. *Valck. Monstrat series orationis, a quâ temerè non est recedendum, Aquilam votum. suscepisse, non Paulum. Id. et Grot.*]

19 [αυτου εκει. *Hesych.* αντι του επ' αυτου του τοπου. *Phav.* πλειονα τε των εν τῃ επιστολῃ διαλεχθεις. *Mart. Ign.* 6.] και διελεξαντο προς αυτον ισχυρως. *Jud. viii.* 1. *Conf. Exod. vi.* 27. 2 *Mac. xi.* 20. συναγωγη. *Susan.* 41. 60.

20 *Gen. xxxii.* 26. [εβουλετο κατα πολιν μενειν. *Mart. Polyc.* 5.]

21 [αναχθεις απο της Σμυρνης. *Mart. Ign.* 5. αναχθεντες· πλευσαντες. *Alb. Gloss.* αναγοντο· ανεπλεον. *Hesych. ubi* ἑορτη *simpliciter dicitur, intelligitur Pascha. Grot.*] την ἑορτην. *Coll. Num. xxviii.* 17. *Sir. xliii.* 7. 1 *Mac. x.* 34.

22 *Conf. Matt. x.* 12. [εν ᾧ (Ιησου Χριστῳ) ασπαζομαι την εκκλησιαν. *Ign. Magn. Inscr.* αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. 15. απηγγελη μοι ειρηνευειν την εκκλησιαν την εν Αντιοχειᾳ της Συριας. *Philad.* 10. *Conf. Jos. Bell. Jud. vii.* 3. 2-4.]

23 *Conf. cap. xv.* 33. [ποιησαντος τεσσαρακοντα ἡμερας. *Clem. Rom. i.* 53. στηριξωμεν ἑαυτους. 13. οὓς κατα το ιδιον θελημα εστηριξεν. *Ign. Philad. Inscr. Vulgò quidem* καθεξης *ut adverbium adhibetur, significans ordine. Est tamen propriè nomen cum suâ præpos.* κατα *significat secundum,* ἑξη *seriem, ab* εχω *teneo, hæreo. Dies sequens vulgò dicitur* ἡ ἑξης, *et* ἡ καθ' ἑξης ἡμερα, *propriè, dies seriei, vel quæ juxta seriem sequitur. Valck. ad cap. iii.* 24. *p.* 383.]

24 [Απολλως. *Clem. Rom. i.* 47. τους εν Αλεξανδρειᾳ Ιουδαιους, Αλεξανδρεις λεγομενους. *Jos. Ant. xix.* 5. 2. Ιουδαιων λογιωτατοι, και παρ' ὁυστινας των πατριων εξηγηται νομων. *xvii.* 6. 2.] και αυτος γραμματευς ταχυς εν νομῳ Μωϋση. *Esd. vii.* 6.

25 *επισταμενος. Deut. xxviii.* 36. *Jos. ii. v.* 9. *Conf. Job. xxxii.* 19. *Matt. xxi.* 25. *cap. xix.* 3. [βεβαπτισμενον ὑπο Ιωαννου. *Ign. Smyrn.* 1. και διδαχθεις ὑφ' ὑμων ακριβεστερον. *Jos. Ant. xi.* 8. 6. εδιδαξεν ακριβως. *Polyc. Phil.* 3. ζεουσα αγαπη. *Act. Thom.* § 34. *Mart. Ign.* 6. ζηλον Θεου πολυν εχων, και ζεων τῳ πνευματι. *Routh. Reliq. Sac. tom.* 1. *p.* 297. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. *Clem. Rom. ii.* 6.]

26 [τον παντα λογον εκθησομαι μετα πολλης ακριβειας. *Jos. Ant. i.* 12. 2. παρρησιαζεται θεραπων προς Κυριον. *Clem. Rom. i.* 53.]

27 ἱνα μη διελθω εις την γην. *Deut. iv.* 21. *Ald.* [οἱ λειτουργοι της χαριτος. *Clem. Rom. i.* 8. γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος. 55. εμπνεομενοι ὑπο της χαριτος αυτου. *Ign. Magn.* 8. δι' οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. 9. αποδεξαμενος εν Θεῳ το πολυαγαπητον σου ονομα. *Ephes.* 1. κἀγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, ὁτι εδεξασθε αυτους, κ. τ. λ. *Philad. sub fin.*]

28 και δημοσιᾳ περιαγαγοντες αυτας την πολιν. 2 *Mac. vi.* 10. [δια της των θειων γραφων εξηγησεως. *Mart. Ign.* 1. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. *Smyrn.* 7. *Polyc. Phil.* 6. κατελεγχεσθαι, *notat redarguere, revincere.*—δια *in compp. sæpè notat contentionem, vel certamen. Valck.*] ευτονως. *Luc. xxiii.* 10. *Coll. Tit. i.* 13. *ii.* 15. *interpunge,* ειναι τον Χριστον, Ιησουν.

ΚΕΦ. ιθ. 19.

1 C*ONF.* 2 *Mac. ix.* 23. *Jud. i.* 36. [οἱ δε ταυτης (θαλασσης) ανωτερω τας οικησεις εχοντες. *Jos. c. Ap. i.* 12. τοις ανω βαρβαροις. *Bell. Præm.* 1. *Conf. Ign. Epist. ad Ephes.* τον Απολλω. *Accusat. antiquus quartæ ap. Græc. declinationis. Grot.*]

2 [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος. κ. τ. λ. *Clem. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* ει Πνευμα Ἁγιον εστιν (*sc.* δοθεν). *Kuinoel.*] *Coll. Joan. vii.* 39. *Cap. ii.* 17. *viii.* 16. και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, κ. τ. λ. *Ezech. xi.* 5. ει (*annon*). 1 *Cor. vii.* 16. 1 *Reg. iii.* 7. [*Glass. Phil. Sacr. p.* 630.]

3 *Conf. cap. xviii.* 25. εις τι. *Conf. Marc. i.* 4. εις αφεσιν ἁμαρτιων.

4 [πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Ign. Trall.* 2. εαν μη πιστευσωσιν εις το αἱμα Χριστου, κ. τ. λ. *Smyrn.* 6.]

5 *Conf. cap. ii.* 38. [των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. ἡμεις εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6.]

6 [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Conf. cap. ii.* 17. *xi.* 27.

7 [*ὡσει· voculæ ὡς, ὡσει, ὡσπερει, σχεδον sic solent numero præfigi, quando is accuratè non videtur definiendus, et significant fermè, propemodùm. Amat Lucas in talibus adhibere ὡσει. Valck. ad Luc. i.* 56. *p.* 54.]

8 [*ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. Clem. Rom. i.* 42. *ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα.* 30. *καταβας διελεχθη αυτοις. Mart. Polyc.* 7. *ὁυς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι. Ign. Smyrn.* 5.] *τα περι ἡμων.* 1 *Reg. ix.* 5. *Marc. iv.* 19. *διαλεγομενος.* 2 *Mac. xi.* 20.

9 [*Τυραννος· σοφιστης· περι στασεων και διαιρεσεως λογου βιβλια δεκα. Suidas. ακολουθησωμεν τῃ ὁδῳ της αληθειας. Clem. Rom. i.* 35.] *Conf. Ps. xciv.* 8. *Heb. iii.* 8-12. *Prov. iv.* 11.

10 *επι. Coll Luc. iv.* 25. [*την Ασιαν (sc. Minorem). Coll. Ign. Trall. Philad. Smyrn. Inscr. ἁι της Ασιας πολεις και εκκλησιαι. Mart. Ign.* 3. *Χριστιανισμον ακουειν. Philad.* 6. *Ιουδαιους τε και Ἑλληνας. Coll. Valck. ad cap. xviii.* 4. *et ad Rom. i.* 14.]

11 [*βλαβην ου την τυχουσαν. Clem. Rom. i.* 14.] *εν τῳ Θεῳ ποιησομεν δυναμιν. Ps. lix.* 12.

12 [*σιμικινθια· φακιολια, ζωναρια, ὡραρια των ἱερεων. Hesych. σουδαριον. Evang. Nicod. cap.* 15. *p.* 664. *Thilo. δια το αει ἑκαστον των πιστων σπουδαζειν ὁστις ταχιον του χρωτος αυτου ἁψηται, κ. τ. λ. Mart. Polyc.* 13. *αφεστηκασι γαρ απο των δουλων του Θεου τα δαιμονια. Mart. Ign.* 2. *σουδαρια η σιμικινθια. Utraque vox est Latina, Græcis tantùm literis scripta, etc. Conf. Valck. Annotat.*]

13 [*κηρυσσει. In Script. N. T. v. κηρυσσειν adhibetur de pub. Evangelii, sc. doctrinæ, salutiferæ præconio. Coll.* 1 *Tim. ii.* 7. 2 *Tim. i.* 11. *Rom. xv.* 25. *Tit. i.* 3. *Cap. ix.* 20. *Idem significatur, quando dicitur Apost. κηρυσσειν την βασιλειαν του Θεου. per regnum enim Dei in talibus, Doctrina semper intelligenda est Jesu salutifera. Valck. in* 1 *Cor. i.* 23. *ὁρκιζω ὑμας κατα της σωτηριας Καισαρος, ει αληθεια εστιν. Nicod. Evang. p.* 532. *Thilo.*]

15 *πτωχος ελαλησε, και ειπαν, Τις οὑτος. Sir. xiii.* 23. *το πονηρον δαιμονιον. Tob. iii.* 8. 17. *δαιμονιον, η πνευμα πονηρον. vi.* 7.

16 *οἱ πλειονες δε αυτων τραυματιαι γυμνοι διεσωθησαν.* 2 *Mac. xi.* 12. *γυμνους. Joan. xxi.* 7. *Conf. Matt. viii.* 28. *Dan. vi.* 24.

17 [*φοβος επεσεν, timor occupavit illum. Hâc phrasi solus utitur Lucas inter Script. N. T. Coll. cap. x.* 10. *Evang. i.* 12. *Valck. εθνων τε και Ιουδαιων των την Σμυρναν κατοικουντων. Mart. Polyc.* 12.] *γνωστον εστιν ὑμιν. Ezech. xxxvi.* 32. *Coll. Luc. v.* 26. *ιδοντες ταραχθησονται φοβῳ δεινῳ, και εκστησονται επι τῳ παραδοξῳ της σωτηριας. Sap. v.* 2. *και επεπεσεν επ' αυτους φοβος και τρομος. Judith. xv.* 2.

18 [*απολιποντες την κενην ματαιολογιαν, και την των πολλων πλανην, πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων, κ. τ. λ.*

Polyc. Phil. 2. καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων. *Clem. Rom. i.* 51. *ii.* 8.]

19 και απωλοντο εξ αυτων ἱκανοι τῃ λιμῳ. 1 *Mac. xiii.* 49. [περιεργα· τα γοητικα. *Gloss. apud Wets.* και λαβοντες τας τιμας αυτων, ἑτερους εψωμισαν. *Clem. Rom. i.* 55. *Conf. omninò Valck. Annotat.*] *Conf. Luc. xiv.* 28.

20 ἑως ταχους δραμειται ὁ λογος αυτου. *Ps. cxlvii.* 15. *Conf. Matt. xiii.* 31, 32. [νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2.]

21 και πληρωσω τους λογούς σου. 3 *Reg. i.* 14. [δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Clem. Rom. i.* 42. *Conf. Ign. Mart.* 2, επι την Ῥωμην απαχθησομενος προς βοραν. *Ephes. sub fin.* ὁθεν δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι κ. τ. λ.]

22 [ὁς και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 11.]

23 [ὡστε θωμεν την ὁδον την ευθειαν. *Clem. Rom. ii.* 7. αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾑ ἑυρομεν το σωτηριον. *i.* 36. κατ' εκεινον τον καιρον. *Jos. Ant. viii.* 6. 2.] ταραχος. 1 *Reg. v.* 9. *Conf. cap. xii.* 18.

24 και ποιησας αυτῳ (τῳ ειδωλῳ) αυτου αξιον οικημα, κ. τ. λ. *Sap. xiii.* 15. *Conf. Esa. xliv.* 13. [εργασιαν παρασχειν. *Jos. Bell. ii.* 21. 2. ουχ ὑπο σιδηρου και πυρος κεχαλκευμενα; ουχ ὁ μεν αυτων λιθοξοος, ὁ δε χαλκευς, ὁ δε αργυροκοπος, ὁ δε κεραμευς επλασεν; κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 2 *omninò.* αργυροκοπος· *faber argentarius.* ναοι· *donaria. Labb. Gloss.*]

25 [ποιαν εργασιαν οιδας; *Act. Thom.* § 3. τινα ουν οιδας εν ξυλοις εργασιαν, και τινα εν λιθοις; § 17.] ευπορια. *Job. v.* 5. *Aquil.* [*copia, opulentia.* ευποριαι, *opes. Labb. Gloss.*]

26 [δια τουτο μισειτε Χριστιανους, ὁτι τουτους ουχ ἡγουνται θεους. *Epist. ad Diogn.* § 2. ὁυτος εστιν—ὁ των ἡμετερων θεων καθαιρετης, ὁ πολλους διδασκων μη θυειν μηδε προσκυνειν τοις θεοις. *Mart. Polyc.* 12. τῃ Εκκλησιᾳ—εν Εφεσῳτης Ασιας. *Ign. Ephes. Inscr.*] ὁ Παυλος οὑτος. *Coll. Exod. xxxii.* 1, ὁ γαρ Μωϋσης οὑτος, κ. τ. λ.

27 [εις απελεγμον ελθειν = απελεγχεσθαι. εις απαιδιαν κινδυνευω περιελθειν. *Philo de Jos. p.* 553. *Par.* απελεγμον. *contemtum. Simplex* ελεγμον *hic videtur invenisse Auct. Gloss. Sac., explicat autem* ελεγχον. *Forma verbi Alexandrina aliquoties occurrens in V. T. Vers. Græc. Valck.*] απηλεγξας παντας. *Ps. cxviii.* 118. *Sym.* εξουδενωσας παντας. *Theod.*

29 [συνεκδημος· συνοδοιπορος. *Hesych. comes. Labb. Gloss.* ὁμοθυαδον = ὁμου, ὁμαδον, ιλαδον. *Valck.*]

30 [*Conf. Ign. Rom.* 6. ειων. *Buttm.* § 84. 2.]

31 [εξεκκλησιασας εις το αυτο θεατρον. *Jos. Ant. xvii.* 6. 3. *Bell.*

Jud. i. 3. 3. τον Ασιαρχην Φιλιππον. *Polyc. Mart.* 12. *Atticè id dicebatur* δουναι τῳ θεατρῳ, *sc.* τῳ δημῳ, *i. e.* ἑαυτον. *Valck.*]

32 [οἱ δε πλειους επειθον αυτον ὑπεξελθειν. *Mart. Polyc.* 5.]

33 [σε μεν και λογου ηξιωσα—εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους, του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10.]

34, 35 [επι δυο ὡρας. *Mart. Polyc.* 7.] και εγενηθη ὡς μετα μηνα. 1 *Reg. xi.* 1. ὡς δεκα ετη. *Ruth. i.* 4. φωνη. *Gen. xxvii.* 34. *Exod. xxiv.* 3. καταστελλων ηχον θαλασσης. *Ps. lxiv.* 8. *Aquil.* [καταστειλας. *Quum manu motâ populum sedasset. Valck.* αναβας γαρ επι το τεγος, και τῃ δεξιᾳ καταστειλας τον θορυβον αυτων. *Jos. Bell. ii.* 21. 5. νεωκορος· παρα το κορω το καθαιρω και επιμελειας αξιω, και νεως· Αττικως, ὁ του νεω επιμελουμενος. *Etym. Mag.* νεωκορος· ὁ τον νεων κοσμων και ευτρεπιζων, αλλ' ουχ ὁ σαρων. *Suid. cultricem esse. Vulgat.* νεωκορος Αρτεμιδος *in nummis, apud Wetsten.*] *Conf. Apoc. xxi.* 10.

36 [ὡμολογημενη δε και αναντιρρητος ἡ περι των ειρημενων μοι μαρτυρια. *Jos. c. Ap. i.* 21. βραβειον αναντιρρητον. *Mart. Polyc.* 17. καταστειλας. 3 *Mac. vi.* 1. κατασιγασας. *Phavor.* δεον ουν εστιν προθυμους ἡμας ειναι εις αγαθοποιιαν. *Clem. i.* 34. *Ign. Trall.* 2. *Polyc. Phil.* 5. ολιγα προσωπα προπετη και αυθαδη. *Clem. Rom. i.* 1.] *Conf.* 2 *Tim. iii.* 4.

37 [ἱεροσυλος· τα ἱερα κλεπτων. *Hesych.* ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2.] ηγαγετε. *Conf. Marc. xiii.* 11.

38 [αγοραιος· ἡ ἡμερα εν ᾐ αγορα τελειται. *Suid. idem est quod Latinis, conventus agere. Gronov.* εγκαλω· εγκλησιν εισαγω. *Etym. Magn.*] εαν τινι συμβῃ κρισις, προσπορευεσθωσαν αυτοις. *Exod. xxiv.* 14. *Apoc. ii.* 4. ανθυπατοι. *cap. xiii.* 7. μεχρι του ελθειν τον λογον αυτου. *Ps. civ.* 19. [λογον ὑφεξοντας τῳ Καισαρι. *Jos. Vit.* § 3. ποιῳ λογῳ θελουσιν αυτον αποκτειναι; *Evang. Nicod.* § 2. *p.* 534. *Thilo. Verbum* εγκαλειν *nusquam aliter in Act. Apost. invenietur, nisi sensu juridico positum, quô accipiendum etiam in his Pauli, Rom. viii.* 33. *Quis audebit criminis postulare electos Dei, quos Deus, in judicio nempè, justos declarat? Coll. cap. xxiii.* 28, 29. *xxvi.* 1. 7. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 8.]

40 [τοιαυτα κατα συστροφας οἱ στρατιωται διελαλουν. *Jos. Bell. Jud. iv.* 10. 4.]

41 [τοιαυτα ειπων, διελυσεν τον συλλογον. *Jos. Ant. xvi.* 2. 5.]

ΚΕΦ. κ. 20.

1 ΘΟΡΥΒΟΣ ην μεγας. *Mart. Polyc.* 9. τους παροξυσμους εμβροχαις παυε. *Ign. Polyc.* 2. τισι δε και παρηγγελλεν—καταπαυειν τον δημον—και παντας ασπασαμενος, αιτησας τε παρ' αυτων την αληθινην αγαπην, κ.τ.λ. *Mart. Ign.* 6.] *Conf.* 2 *Cor. vii.* 5-7.

2 *Conf.* 2 *Cor. ix.* 2-4. 1 *Mac. xii.* 9. 2 *Mac. xi.* 32.

3 [ποιησαντος τεσσαρακοντα ἡμερας. *Clem. Rom. i.* 53.] *Coll. cap. xv.* 33. ὑπεστρεψεν εις τα ιδια. *Est. vi.* 12.

4 [συνειπετο· συνηκολουθησε. *Alb. Gloss.* ηκολουθει. *Hesych. Verbum rarius, neque alibi bis in Libb. obvium. Valck.*]

5 [των προελθοντων με απο Συριας. *Ign. Rom.* 10. ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων εν Τρωαδι. *Philad. sub fin.* προσεσχε τη Τρωαδι. *Mart. Ign.* 5.]

6 εν τη ἑορτη των αζυμων. 2 *Par. viii.* 13. *xxx.* 13. *Judith. vii.* 14. [*Insolens est ista forma loquendi, qua* αχρις, *spatio præfixum temporis, ejus finem denotat.—Græcorum more* πεμπταιοι. *Coll. Joan. xi.* 39. *Cap. xxviii.* 13. *Valck.*]

7 *Conf.* 1 *Mac. xi.* 20. *Luc. xxiv.* 35. [ἑνα αρτον κλωντες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 20. καταβας διελεχθη αυτοις. *Mart. Polyc.* 7. *Mart. Ign.* 6. εν ὁμονοια επι το αυτο συναχθεντες. *Clem. Rom. i.* 34. *Quod Lucæ dicitur* μεχρι μεσονυκτιου, *Græcis dicebatur elegantioribus* διαλεγεσθαι πορρω των νυκτων. *Valck.*] εν τη μια των σαββατων. *Coll. Matt. xxviii.* 1. *Joan. xx.* 1. 1 *Cor. xvi.* 2. [*Is dies conventûs Christianis proprius,* 1 *Cor. xvi.* 2. *dies* Κυριακη, *Apoc. i.* 10. *Justin. de eâdem die, Apol.* 2. τη του Ἡλιου λεγομενη ἡμερα παντων κατα πολεις η αγρους μενοντων επι το αυτο συνελευσις γινεται. *Grot.*]

8 [εν τινι δωματιω κατακειμενον, εν ὑπερωω. *Mart. Polyc.* 7. κατα τον καιρον του μαρτυριου συναγομενοι. *Mart. Ign.* 7.]

9 κατενεχθεις απο— *Coll.* 2 *Par. v.* 6. *xx.* 9. *Sir. xli.* 17-20. [ειρηνη βαθεια. *Clem. Rom. i.* 2. εκ βαθεος ὑπνου ανεγρηγορησεν. *Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 304.] νεανιας. *Jud. xvi.* 26. τριστεγα. *Ezech. xlii.* 6. *Sym.*

10 και παν πνευμα ουκ εστιν εν αυτω. *Hab. ii.* 19. *Conf.* 4 *Reg. iv.* 34. *Matt. ix.* 24. *Luc. viii.* 52, 53.

11 [αυγη· φως. *Hesych.* ὁμιλειν. λαλειν. *Id.* παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2. επι δυο ὡρας. 7. και πεπιστευκαμεν εξ αυτων, ὁτι Δανιηλος ὡμιλει τω Θεω. *Jos. Ant. x.* 11. 7.] *Conf. Gen. xxiv.* 63. *Sym.* εφ᾽ ἱκανον (χρονον). *plena locutio ap. Luc. viii.* 27. στηρισον την καρδιαν σου κλασματι αρτου. *Jud. xix.* 5. *Alex. Ald. Comp.* οὑτως εξηλθεν. *Coll. Joan. iv.* 6.

13 *Conf. Matt. xiv.* 13. [οἱ μεν δυναμενοι πεζους πεμψαι. *Ign. Polyc.* 8. αναχθεις απο της Σμυρνης. *Ign. Mart.* 5.]

14 [ὑπαντησαμενος εξεισι, και καθ᾽ Ἡρωων πολιν αυτω συνεβαλεν. *Jos. Ant. ii.* 7. 5.] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 11.

15 [*Mycalæ ora habet—Samon liberam. Plin. N. Hist. v.* 37. *Ioniæ*

—*in orâ quæ Trogilia appellatur. v.* 31. *Chios—posita est inter Samum et Lesbum. v.* 38.]

16 [*εσπευδεν εις το σταδιον αυτον εισαγαγειν. Mart. Polyc.* 6. *εσπευδε—Πολυκαρπον—θεασασθαι. Mart. Ignat.* 3. *οὑτω παρεπλει.* 5. *γενομενος δ' εις τα Ἱεροσολυμα. Jos. Ant. x.* 3. 2. *ενεστη γαρ ἡ Πεντηκοστη ἑορτη μετα το Σαββατον· ουκ εστιν δε ἡμιν ουτε εν τοις Σαββασιν, ουτε εν τῃ ἑορτῃ ὁδευειν. xiii.* 8. 4.] *Conf. cap. xxv.* 25.

17 [*ανευ του επισκοπου και των πρεσβυτερων μηδεν πρασσετε. Ign. Magn.* 7. *μακαριοι οἱ προοδοιπορησαντες πρεσβυτεροι, οἱτινες εγκαρπον και τελειαν εσχον την αναλυσιν. Clem. Rom. i.* 44. *ὑποτασσομενοι τοις ἡγουμενοις ὑμων, και τιμην καθηκουσαν απονεμοντες τοις παρ' ὑμιν πρεσβυτεροις.* 1. *μετα των καθεσταμενων πρεσβ.* 54.]

19 [*των ὁσιως αυτῳ δουλευσαντων εν πεποιθησει πιστεως. Clem. Rom. i.* 26. *et sæp. μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει.* 21. 30. *λειτουργησαντες—μετα ταπεινοφροσυνης.* 44. *ογδοηκοντα και ἑξ ετη εχω δουλευων αυτῳ. Mart. Polyc.* 9. *τας τουτων καταλυω επιβουλας. Mart. Ign.* 2.] *Conf. Ephes. iv.* 2.

20 *κατ' οικον.* 1 *Par. ix.* 13. *Ald. Comp.* [*κατ' οικον τε παννυχισαντες. Mart. Ign.* 7. *ει ουν οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον, ποσῳ μαλλον εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη; Ign. Ephes.* 16. *ὑποστειλαμενος· ὑποκρυψαμενος. Hesych. φοβηθεις. Suid.*] *Conf. cap. v.* 42.

21 [*αλλ' ου μονον την προς το Ον πιστιν αυτῳ μαρτυρουσιν οἱ χρησμοι, κ. τ. λ. Philo de Abrah.* § 46. *p.* 387, *Par.* 39, *Mangey. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, κ.τ.λ. Ign. Smyrn.* 1. *εις Θεον μετανοειν.* 9. *παιδευθητε εις μετανοιαν. Clem. Rom. i.* 57. *παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις.* 22. *εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε πιστιν. Ign. Ephes.* 14.] *Conf. Philem.* 5. *cap. xxvi.* 20. 23. *Ιουδαιοις τε και Ἑλλησι. Coll.* 1 *Cor. xii.* 13. [*et Valck. ad cap. xviii.* 4. *et Rom. i.* 14.]

22 *καιρος και απαντημα συναντησεται συμπασιν αυτοις. Eccles. ix.* 11. *Sir. ii.* 14. *ου γινωσκεις τι τεξεται ἡ επιουσα. Prov. xxvii.* 1.

23 *κατα πολιν. Conf. Luc. xiii.* 22. [*δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας. Clem. Rom. i.* 22. *το Πνευμα ου πλαναται. Ign. Philad.* 7. *και ταυτα οὑτως ελεγεν, και ουτως διεμαρτυρατο. Mart.* 4. *αγαπω μεν γαρ το παθειν, κ. τ. λ. Trall.* 4. *παρεκαλει ὑμας τα δεσμα μου. Magn.* 1. *ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. Mart. Ign.* 2.]

24 [*ἁπαντα δαπανησαι, και μηδενα λογον αυτου ποιουμενους*

αποσοβουντος. *Jos. Ant. ii.* 5. 3. ουχ οὑτως ὁ βιος ἡμιν τιμιος, ὡς εχειν κ. τ. λ. *xvi.* 4. 3. οἱ λειτουργοι της χαριτος. *Clem. Rom. i.* 8. ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. 16. τελειωσαντι δρομον εν Χριστῳ. *Mart. Ignat.* 7. προσθειναι τῳ δρομῳ σου. *Ign. Polyc.* 1. κεκτησθαι την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Philad.* 1. 10. *Smyrn.* 10. δια τουτου και θανατον κατεφρονησαν, ηὑρεθησαν δε ὑπερ θανατου. 3. ουδενος λογον ποιουμαι, *Nihil horum curo.—Quæ sequuntur Hellenistica quidem, sententiam tamen complectuntur magnificam, et auctore Paulo dignam: Neque tanti meam vitam facio, quanti consummare cursum meum, vel stadium propositum decurrere cum lætitiâ. Conf.* 2 *Tim. iv.* 7. *Valck.*]

25 ουκ οψει ετι το προσωπον μου, κ. τ. λ. *Judith. iv.* 5. [κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. 42. *omninò.*]

26 [καθαρας αναβοησατωσαν τας χειρας εχειν απο του φονου. *Jos. Ant. iv.* 8. *Kypke.* ιδου προειρηκα ὑμιν παντα, ὁπως δικαιωθω απο της ἁμαρτιας των ψυχων ὑμων. *Test. XII Patr. p.* 541.] *Coll. Jer. ii.* 34. 2 *Reg. iii.* 28. *Cap. xviii.* 6.

27 [εγω φρασω, μηδεν ὑποστειλαμενος. *Philo. Leg. ad. Cai. p.* 1014. *Par.*] ὁ λογος ὁν αν αποκριθησεται Κυριος ὁ Θεος, αναγγελω ὑμιν, ου μη κρυψω αφ' ὑμων ῥημα. *Jer. xlix.* 4. *Coll. cap. xvi.* 13. αδολως τε εμαθον, αφθονως τε μεταδιδωμι, τον πλουτον αυτης ουκ αποκρυπτομαι. *Sap. vii.* 13. *Ps. xxxix.* 9, 10.

28 *Conf. Ephes. i.* 13, 14. και δωσω ὑμιν ποιμενας κατα την καρδιαν μου, και ποιμανουσιν ὑμας ποιμαινοντες μετ' επιστημης. *Jer. iii.* 15. γνωστως επιγνωσῃ ψυχας ποιμνιου σου. *Prov. xxvii.* 23. [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος. *Clem. Rom. Fragm.* 8. κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες (οἱ Αποστολοι), καθεστανον τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. και τουτο ου καινως,—οὑτως γαρ που λεγει ἡ γραφη. (*Esa. lx.* 17.) *i.* 42. τουτο ὁ ποιησας ἑαυτῳ μεγα κλεος εν Κυριῳ περιποιησεται. 54. λειτουργησαντες αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. 44. 54. 57. δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται πασι τοις πιστευουσιν, κ. τ. λ. 12. 21. 49. ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, και ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αυτου, ὁτι δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, κ. τ. λ. 7.] *Conf. Jer. xiii.* 17. *Num. iv.* 16. ιδιος. *Conf. Rom. viii.* 32. 1 *Joan. v.* 20.

29 *Conf. Luc. x.* 3. *Joan. x.* 12. [*Conf. Jos. Ant. Jud. ii.* 2. 4. αφιξις· εφοδος, παρουσια. *Hesych.* αποδημια. *Chrysost.* πολλοι γαρ λυκοι αξιοπιστοι ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους, κ.τ.λ. *Ign. Philad.* 2. επαιρομενων επι το ποιμνιον αυτου. *Clem. i.* 16.]

30 [το σχισμα ὑμων πολλους διεστρεψεν. *Clem. Rom. i.* 46. κατα-

νοησατε τινες ὑμας διεστρεψαν. 47.] *Conf. Prov. viii.* 8. *εξελθετω οπισω μου.* 1 *Mac. ii.* 27. *Matt. iv.* 19.

31 [*αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος* (*assiduè*) *ὑπερ πασης της αδελφοτητος,* κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. *ὁ δε* Αποστολος *ουκ επαυετο κηρυσσων. Act. Thom.* § 28. *νουθετων, σωφρονιζων, ου μεθ' ἡμεραν μονον, αλλα και νυκτωρ. Philo de Ling. Confus. νουθετειν. Per triennium, inquit, nec noctes, neque dies, destiti νουθετων μετα δακρυων ἑνα ἑκαστον. Eximiè verb. notat mentem componere et sedare affectionibus turbulentam. In usu verò quotidiano, quomodocumque castigare. Valck. ad* 1 *Cor. iv.* 14.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 3. *Matt. xxiv.* 42. *Luc. ii.* 37. 1 *Thess. ii.* 9.

32 [*τῳ δυναμενῳ παντας ἡμας εισαγαγειν εν τῃ αυτου χαριτι, και δωρεᾳ εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν—δια* Ιησου Χριστου. *Polyc. Mart.* 20. *παραθεμενος μετα δακρυων τῳ* Κυριῳ. *Mart. Ign.* 2.]

33 *Conf.* 1 *Thess. ii.* 5. 10. 2 *Cor. xii.* 14. [*ευχαριστω τῳ* Θεῳ *μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ,* κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] *Conf. Sir. xlvi.* 19. *Cap. xxiii.* 1.

34 [*αἱ χειρες αὑται ουτε δωρον επι αδικοις ελαβον,* κ. τ. λ. *Philo apud Wets.*] *σιτα οκνηρα ουκ εφαγε. Prov. xxxi.* 27.

35 *Conf. Esa. lxiii.* 5. *μη εστω ἡ χειρ σου εκτεταμενη εις το λαβειν, και εν τῳ αποδιδοναι συνεσταλμενη. Sir. iv.* 31. [*αντιλαμβανεται. βοηθει. Hesych. μη γινου προς μεν το λαβειν εκτεινων τας χειρας, προς δε το δουναι συσπων. Barnab. Epist. p.* 250. *Voss. p.* 26. *Hefele. ἡδιον διδοντες, η λαμβανοντες. Clem. Rom. i.* 2. *μνησθητε των λογων* Ιησου Κυριου *ἡμων.* 46. *μαλιστα μεμνημενοι των λογων του* Κυριου. 13. *μνημονευοντες δε ὡν ειπεν ὁ* Κυριος *διδασκων,* κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. Κυριε Ιησου Χριστε. *Nicod. Evang. cap.* 18.]

36 [*και ὑπερ των αλλων δε ανθρωπων αδιαλειπτως προσευχεσθε. Ign. Ephes.* 10. *μετα γονυκλισιας παντων των αδελφων,* κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6. *διαμενετε—εν τῃ μετ' αλληλων προσευχῃ. Trall.* 12.]

37 [*Conf. Mart. Ign.* 2. 7.] *Exod. xviii.* 7. 2 *Tim. i.* 4.

38 [*στενοντες επι τῳ αφ' ἡμων μελλοντι χωρισμῳ του δικαιου γινεσθαι.* κ. τ. λ. *Coll. Mart. Ign.* 5. *προεπεμπον. Mart. Polyc.* 1.] *ου περιβλεψεται με οφθαλμος ὁρωντος με, οἱ οφθαλμοι σου εν εμοι, και ουκ ετι ειμι. Job. vii.* 8. *Conf. sup. v.* 25. 1 *Mac. xii.* 4.

ΚΕΦ. κα. 21.

1 ΠΑΤΑΡΑ. *Conf. Pomp. Mela. i.* 15. *αναχθεις απο της* Σμυρνης.—*κἀκειθεν επιβας,* κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 5. *τῃ δε ἑξης ὁ* Πιλατος *καθισας επι βηματος. Jos. Bell. Jud. ii.* 9. 3. *ευθυδρομησας,*

Græcis dicebatur ουριοδρομησας. *Valck. ad cap. xvi.* 11.] *Conf. Luc. xxii.* 41. *Ps. cvi.* 23-30.

3 ευωνυμον. *Jos. xxiii.* 6. [καταχθεις επι την Νεαπολιν.—επλει το Αδριατικον πελαγος, κ. τ. λ. *Ign. Mart.* 5. αποφορτισασθαι· το βαρος ριψαι. *Hesych.*] *Coll. cap. xxvii.* 10. 18, 19.

4 [μακαρισας την εν εκεινω τω τοπω των αδελφων αγαπην, κ.τ.λ. *Mart. Ign.* 5, 6.] και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, και ειπε προς με. *Ezech. xi.* 5. δια ρηματος Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5.

5 [συναντωμεν τοις αδελφοις φοβω και χαρα πεπληρωμενοις, χαιρουσιν μεν εφ' οἱς ηξιωντο της του Θεοφορου συντυχιας, φοβουμενοις δε διοτι περ επι θανατον ὁ τοιουτος ηγετο. *Mart. Ign.* 6. μετα γονυκλισιας. 7. "*positis genibus.*" *Hermas. Jacobs. p.* 550. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 3. § 3.]

6 [και παντας ασπασαμενος, κ. τ. λ. *Ign. Mart.* 6. εις τα ιδια, *sc.* οικηματα. *Ità loquuntur Latini. Quisque domum suam abierunt. Valck.*]

7 [τον τεταγμενον ὑπ' αυτου δρομον διανυουσιν. *Clem. Rom. i.* 20. ειχετο του πλοος. *Mart. Ign.* 3. Ακη, πολις Φοινικης, ἡ νυν καλουμενη Πτολεμαΐς. *Etym. Mag. Jos. Bell. Jud. ii.* 10. 2. 3.] Ακχω. *Jud. i.* 31. και εμεινεν εκει ἡμερας πολλας. 1 *Mac. xi.* 40.

8 [ευαγγελισται. *Ign. ad Antioch. p.* 84. *Voss.*] 2 *Tim. iv.* 5.

11 [το δε Πνευμα εκηρυσσεν, λεγων. *Ign. Philad.* 7. καθως το Πνευμα το Ἁγιον περι αυτου ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. λυσας την ζωνην αυτου. *Mart. Polyc.* 13.] *Conf. Jer. xxxv.* 10, 11. *Sir. xi.* 6.

13 [*Quid flendo animum meum debilitatis et frangitis? V.* ποιειν *alterius verbi particip. junctum interdum ità abundat, ut particip. eodem tempore exprimi simplicitèr debeat—Ponitur pro* τι κλαιετε και συνθρυπτετε;—*Scriptor Atticus eleganter dixisset,* Τι παθοντες κλαιετε, και συνθρυπτετε; *Valck. in loc.* τι ποιειτε κ. τ. λ. *Quid lachrymis vestris animum frangitis mibi et debilitatis? Id. ad Luc. vii.* 25. φοβουμαι γαρ την ὑμων αγαπην, μη αυτη με αδικηση, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 1. δεδεμενον—ὑπερ του κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ephes.* 1. εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. και πεισας μη φθονησαι τω σπευδοντι προς τον Κυριον, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* § 6. *Coll.* § 2. 4.] *Conf. Ps. xxxvii.* 17. 4 *Mac. ix.* 1. 2 *Mac. vi.* 30. τι ποιειτε; *Conf. Marc. xi.* 5.

14 [πολλα προς αυτους (*milites*) διατεινaμενος, εξ ὡν διωθειτο την αρχην, τελευταιον, ὡς ουκ επειθεν, εικει τοις ονομασασι. *Jos. Bell. Jud. v.* 10. *ap. Pricæum.* θελημα του Θεου γενεσθω. *Mart. Polyc.* 7. πορευομαι, ὁπου βουλει, Κυριε Ιησου, το θελημα το σον γενεσθω. *Act. Thom.* § 3.] και ἡσυχασαν, και ουχ εὑροσαν λογον. *Neh. v.* 8.

15 [αποσκευασαμενοι· τα προς την ὁδοιποριαν λαβοντες. *Chry-*

sost. και την απατωσαν σε συνηθειαν αποσκευασαμενος. *Epist. ad Diogn.* § 2. *Jos. Ant. xiv.* 16. 2. επισκευασαμενοι. *Griesb.*]

16 *Conf. Gen. xxiv.* 54. [απηρεν εις την Αιγυπτον, αγων και τον Ἱερεμιαν. *Jos. Ant. x.* 9. 6. εγεγονεισαν γαρ παλαι μαθηται του Αποστολου Ιωαννου· παρ' ᾧ καταχθεις, κ.τ.λ. *Mart. Ign.* 3. αγοντες παρ' ᾧ ξενισθωμεν. *Coll. Valck. de construct.*]

17 [γενομενος δ' εις τα Ἱεροσολυμα. *Jos. Ant. x.* 3. 2. ασπαζεται ὑμας—ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με εις ονομα Ιησου Χριστου. *Ign. Rom.* 9. τῳ Θεῳ ευχαριστω—ὁτι εδεξασθε αυτους. *Philad.* 11.]

18 [*Coll. Clem. Rom. i.* 42. ἁμα τῳ πρεσβυτεριῳ, και διακονοις τοις συνδουλοις μου. *Ign. Philad.* 4.]

19 [μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Smyrn.* 12. τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. και παντας ασπαζομενος. *Mart. Ign.* 6.]

20 *Conf. Tit. ii.* 14. [ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *ii.* 2. Ιουδαιων δε πολλαι μυριαδες. *Jos. Ant. xviii.* 9. 2. *Conf. de Mac.* 4, 5. *Hudson. p.* 1395-7. *Vit.* § 2. δοξαζων Ιησουν Χριστον. *Ign. Smyrn.* 1. *Ephes.* 2. *Polyc. Phil.* 2. ζηλωται του νομου. *Judæi Hierosolymit. qui fidem Christianam fuerant amplexati, totam legem Mosis sibi observandam esse credebant, et hi vocantur* ζηλωται του νομου. *Coll. cap. xv.—Interea, et diu etiam post, Christiani è Judæis, in Judæâ habitantes, Legem retinuere, et ad tales scripta fuit Epist. ad Heb. Valck.*]

21 *Conf. Luc. vi.* 2. 2 *Mac. xi.* 24, 25. αποστασιαν 2 *Par. xxix.* 19. *Jer. xxxvi.* 32. *Comp.* [Καισαρα τον Σεβαστον και Αγριππαν συγκεχωρηκεναι αυτοις (Ιουδαιοις) χρησθαι τοις ιδιοις νομοις και εθεσιν, κ.τ.λ. *Jos. Ant. xvi.* 6. 7. κατηχθησαν, τουτεστιν. εδιδαχθησαν και επιστευσαν. *Chrysost. Phav. In N. T.* κατηχεισθαι περι τινος *interdum simpliciter notat audire aliquid de aliquo, ut hôc locô et inf. v.* 24. *Ap. Luc. i.* 4 *significat, sermone quid accipere, quod ad salutem spectet. Activè* κατηχειν *notat, cognitione aliquem imbuere doctrinæ salutaris. Vide Gal. vi.* 6. *Valck. tom. i. p.* 16.]

22 δει. *Coll. Matt. xviii.* 7. *Luc. xix.* 5. *Dan. ii.* 29.

23, 24 *Conf. cap. xviii.* 18. [εις Ἱεροσολυμα δε ελθων (*Agrippa*), χαριστηριους εξεπληρωσε θυσιας, ουδεν των κατα νομον απολιπων· διο και Ναζιραιων ξυρασθαι διεταξε μαλα συχνους, κ.τ.λ. *Jos. Ant. xix.* 6. 1. *Bell. Jud. ii.* 15. 1. ἁγνιζεται, *piatur.* ἁγνισμα. *lustratio.*

Labb. Gloss. Conf. Philo. de Victim. p. 846. *στοιχουντας τῳ κατα το* Ευαγγελιον λογῳ. *Mart. Polyc.* 22.] *δαπανησον. Coll. Draco.* 3.

25 [*ει γαρ μεχρι νυν κατα* Ιουδαϊσμον *ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. Ign. Magn.* 8. *ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, κ. τ. λ.* 9. *φυλαττεσθε ουν τοις τοιουτοις. Trall.* 7. *τηρησατω τα του* Χριστου *παραγγελματα. Clem. Rom. i.* 49.] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 15. *Sir. xxvii.* 1.

26 [*και εις ἱερα και ναους εξουσιαν εχοντων εισιεναι. Jos. Ant. iii.* 11. 4. *εισηεσαν εις την πολιν. Act. Thom.* § 4. *προς εκπληρωσιν θειου προσταγματος. Clem. Fragm.* 2.] *εισιοντι εις το ἁγιον. Exod. xxviii.* 29. *Comp. Conf. Ps. xxxix.* 6. *Ephes. v.* 2.

28 [Ἑλληνας. (*Gentiles, Paganos.*) *Coll. Valck. ad cap. xviii.* 4. *μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του* Θεου. *Clem. Rom. i.* 59. *κεκοινωκεν· εμιανεν. Alb. Gloss. Suid. μη κοινου· μη ακαθαρτον λεγε. Hesych.*] *οὑτος εστιν ὁ ανθρωπος. Coll. Exod. xxxii.* 1. *Conf. Jer. xxxiii.* 11. *Num. xix.* 9-17. *ειδε γαρ εθνη εισελθοντα εις το ἁγιασμα αυτης, ἁ ενετειλω μη εισελθειν αυτα εις εκκλησιαν σου. Thren. i.* 10.

30 *Coll.* 4 *Reg. xi.* 15. *και εγενετο κινημα μεγα εν τῃ πολει.* 1 *Mac. xiii.* 44. [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 14.]

31 [*κοινως δε φασεις εκαλουντο πασαι αἱ μηνυσεις των λανθανοντων αδικηματων. Pollux. viii.* 6. 47.] *συγκεχυται. Coll. Joel. ii.* 1. *Gen. xi.* 9. Συγχυσις.

32 = *ου παυσομαι ευλογων σε. Esa. xxxviii.* 20. *ὡς επαυσατο λαλων.* 1 *Mac. ii.* 23. *Coll. Matt. xxvii.* 27.

33 *αλλα τι αν ειη τουτο αναμεσον εμου και σου; Gen. xxiii.* 15. [*ανεκρινε τις ειη. Jos. Ant. v.* 9. 3. *Conf. iii.* 7. 5. *ευχαριστω σοι,* Δεσποτα, *ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ* Αποστολῳ *σου* Παυλῳ *δεσμοις συνδησας σιδηροις. Mart. Ign.* 2.]

34 [*θορυβου τηλικουτου οντος εν τῳ σταδιῳ, ὡς μηδε ακουσθηναι τινα δυνασθαι Mart. Polyc.* 8. *εις την παρεμβολην, i. e. Antoniam. Jos. Bell. Jud. v.* 8. *i.* 3. 3. *vi.* 1. 7.] *ασφαλες. Sap. vii.* 23.

36 [*εκ τουτου ουν παν το πληθος—επεβοησεν—*Αιρε *τους αθεους· ζητεισθω* Πολυκαρπος. *Mart. Polyc.* 3. 9.]

38 [*ουκ ολιγους των απορων ανεπεισε προσεχειν αυτῳ, και προηγαγεν εις την ερημον. Jos. Bell. Jud. vii.* 11. 1. (*de Jonatha.*) *Coll. Lardner. vol.* 2. *lib.* 2. *cap.* 8.] *Conf. cap. xvii.* 6.

39 *ανθρωπος* Ιουδαιος. *Coll. Gen. ix.* 5. 20. *Exod. ii.* 11. [Ιουδαιος Ταρσευς. *natus Tarsi: ortu Judæus. Grot. εμοι δε γενος εστιν ουκ ασημον. Jos. Vit. init. ανηρ δοκιμος, και φυλης ουκ ασημου. Philo.*

ελευθερα, και εξ ελευθερων ισως, και ουκ ασημων. *Id. de Thamare.* Λαοδικεας δε και Ταρσεας ελευθερους ηφιει και ατελεις φορων (*Augustus*). *App. Bell. Civ. lib. v.* 7.]

40 [σιγης ουν παρα παντων γενομενης, Ανδρες, ειπον, ὁμοφυλαι, κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 29. το της σιγης εποιησατο συμβολον, (*i. e.* τῃ χειρι κατεσεισε) και πολλης εκ παντων ἡσυχιας γενομενης, κ. τ. λ. *Bell. Jud. vii.* 24. *ap. Pricæum.* τῃ Ἑβραΐδι φωνῃ. 4 *Mac. xii.* 7. *i. e. lingua Hierosolymitana, magnâ ex parte Syriaca, quâ tum Judæi utebantur. Grot.*]

ΚΕΦ. κβ. 22.

1 COLL. 2 *Tim. iv.* 16. 1 *Pet. iii.* 15. [ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. ανδρες Ισραηλιται. *Jos. Ant. iii.* 8. 1. μετα παρρησιας ακουε, Χριστιανος ειμι.—του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10. *In Gloss.* απολογουμαι, *rationem reddo. Grot.*]

2 [εκ της Ἑβραιων μεθερμηνευομενος διαλεκτου. *Jos. cont. Ap. i.* 22. *p.* 1345.] *Coll. cap. i.* 19.

3 εν σπαργανοις ανετραφην, και εν φροντισιν. *Sap. vii.* 4. [δια σπουδης ανεθρεψαμεν. *Jos. Ant. iv.* 8. 24.] πας ὁ ζηλων τῳ νομῳ, και ἱστων διαθηκην, εξελθετω οπισω μου. 1 *Mac. ii.* 27. *Conf. Num. xxv.* 11. [ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Sap. xii.* 21. *Luc. x.* 39. 2 *Tim. i.* 3. *Gal. i.* 14. *cap. xxvi.* 5. Γαμαλιηλ. *Coll. cap. v.* 34. [*Nicod. Evang. cap.* 1. Ταρσος. *Jos. Ant. i.* 6. 1.]

4, 5 [μεχρι θανατου διωχθηναι. *Clem. Rom. i.* 4. ἑως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1. αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον. *Clem. Rom. i.* 36. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Ign. Rom.* 9. δια τουτο και εδιωχθησαν. *Magn.* 8. δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι. *Ephes.* 21.] *Conf. Jud. v.* 18. *cap. ix.* 1.

6 περι μεσας νυκτας. *Exod. xi.* 4. εγενετο δε. *ii.* 11. *Esa. xxxviii.* 1. *Luc. ii.* 9. *Conf. cap. ix.* 3. *xxvi.* 12.

7 εδαφος. *Ezech. xli.* 16. 20. *Sir. xi.* 5. *cap. xxvi.* 14. [αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9.]

8 *Conf. cap. ix.* 5. *xxvi.* 16. [δια ζηλος Δαβιδ—ου μονον ὑπο των αλλοφυλων, αλλα και ὑπο Σαουλ—εδιωχθη. *Clem. Rom. i.* 4.]

9 Μακκαβαιος και ὁι συν αυτῳ. 2 *Mac. x.* 1. [οἱ συν ἡμιν (*comites*). *Mart. Polyc.* 20. *Dici possunt* ακουειν της φωνης, την φωνην ουκ ακουειν, *ut prius significet sonum audire, alterum loquentis verba non intelligere. Valck.*] *Coll. cap. ix.* 7.

10 και ειπε προς με, Αναστηθι, και εξελθε εις το πεδιον, και εκει λαληθησεται προς σε. *Ezech. iii.* 22. *Conf. cap. ix.* 6.

11 [ειπεν προς τους συνοντας αυτῳ. *Mart. Polyc.* 5.] *Conf. cap. ix.* 8.

12 [ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 5 Φιλωνος —ανδρος μεμαρτυρημενου. 11. κατα Χριστιανισμον ζην. *Magn.* 10. εθνων τε και Ιουδαιων των την Σμυρναν κατοικουντων. *Mart. Polyc.* 12.]

13 *Coll. cap. ix.* 17, 18. και ειπεν Ἐλισαιε, Ανοιξον δη Κυριε τους οφθαλμους αυτων, και ιδετωσαν· και διηνοιξε Κυριος τους οφθαλμους αυτων, και ειδον. 4 *Reg. vi.* 20.

14, 15 *Coll. cap. iii.* 14. *ix.* 4. 15-17. [Παυλου συμμυσται του ἡγιασμενου, του μεμαρτυρημενου. *Ign. Ephes.* 12.]

16 [απολουσαι. *Conf. Philo. ap.* 1 *Joan. iii.* 9. αναστας βαπτισαι, κ. τ. λ. *præbe te baptizandum, et peccata tua abluenda. Imprimis observanda talia verba media passionem quidem quandam significantia, sed cui quis sese sponte suâ et volens offerret. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 2. εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 6. πασῃ ψυχῃ επικεκλημενῃ το—ἁγιον ονομα αυτου. *i.* 58.] τι μελλεις; 4 *Mac. ix.* 1. αποπλυνε απο κακιας την καρδιαν σου—ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. εαν γαρ απολουσωμαι χιονι, κ. τ. λ. *Job. ix.* 30.

17 *Coll. Apoc. i.* 10. 2 *Cor. xii.* 1. [*Est constructio, qualis sup. cap. xxi.* 34. *rectus enim sermo fuerat,* και προσευχομενῳ εν τῳ ἱερῳ γενεσθαι εν εκστασει. *Grot.*]

18 *Conf. Matt. x.* 13. 2 *Joan.* 10. ου παραδεξῃ ακοην ματαιαν. *Exod. xxiii.* 1. [εις το μη παραδεξασθαι τα σπειρομενα. *Ign. Ephes.* 9.]

19 ὁτε ημην επιβριθων ὁδους. *Job. xxix.* 4. *Neh. ii.* 15. ἱνα—πιστευσωσιν επι σε Κυριε. *Sap. xii.* 2. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι και νικᾳν. *Ign. Polyc.* 3. εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. cap. ix.* 2. *xxvi.* 11.

20 [μαρτυριου αἱμα. *Ign. Fragm.* 2. *p.* 475. *Jacobs.* ὁ ἁγιος μαρτυς. *Mart. Ign.* 2. 6, 7. *et sæp.* μαρτυρησας. *Clem. Rom. i.* 5. ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. 35.] Σαυλος δε ην συνευδοκων τῃ αναιρεσει αυτου. *cap. viii.* 1. *Conf. Rom. iii.* 15. 1 *Cor. xv.* 9.

21 *Coll. cap. xiii.* 2. *Esa. vi.* 8. *Rom. xi.* 13.

22 [ὡς ἁπαντας ὁμοθυμαδον μιᾳ φωνῃ κεκραγεναι κτεινειν τον λυμεωνα. *Philo. in Flacc.* αιρε τους αθεους. *Mart. Polyc.* 3. 9. παρα το καθηκον της βουλησεως αυτου. *Clem. Rom. i.* 41. αποθανειν γαρ αυτην κατα τους πατριους καθηκει νομους. *Jos. Ant. vii.* 7. 1.]

23 [*Conf. Ign. Mart.* 8, 9.]

24, 25 επεφωνουν. *Luc. xxiii.* 21. *Conf. Heb. xiii.* 11. *cap. xxi.* 34. 37. *xxiii.* 10. [χιλιαρχος. *Clem. Rom. i.* 43. ηγον εις την πολιν. *Mart. Polyc.* 8. αγομενος εις το σταδιον. *Ib.* οἱ μαστιξι μεν καταξανθεντες, κ. τ. λ. 2. ἑκατονταρχος. *Clem. Rom. i.* 37.] *Matt. xxvii.* 54. *Conf.* 4 *Mac. vi.* 3.

26 [*Conf. Jos. Ant. xviii. 6. 7. facinus est vinciri civem Romanum, scelus verberari. Cic. in Verr. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 312.]

27 [Τραϊανος ειπεν, Συ ουν εν εαυτῳ φερεις τον σταυρωθεντα; Ιγνατιος ειπεν, Ναι. *Ign. Mart.* 2.]

28, 29 [πολιτειᾳ τε αυτον τῃ Ῥωμαιων ετιμησε. *Jos. Bell. Jud. i.* 9. 5. ὡν ει και το γενος Ιουδαιον, αλλα το γουν αξιωμα Ῥωμαϊκον ην. *ii.* 14. *fin.* κεφαλαιον *Græci ponunt pro sorte quæ usuris opponitur. At Hellenistæ pro quâvis pecuniæ summâ ponunt, ut Lev. vi.* 4. *Num. v.* 7. *xxxi.* 26. 49. *Syrus hic, multo argento. Grot.*] *Coll. cap. xvi.* 38.

30 το. *Marc. ix.* 23. ελθειν. *Coll. Job. i.* 6. *ii.* 1. ὁ καταγαγων βασιλεις εις απωλειαν. *Sir. xlviii.* 6. εστησεν εις αυτους. *Coll. Lev. xxvii.* 11. [ἱν' ασφαλες ᾐ και βεβαιον παν ὁ πρασσεται. *Ign. Smyrn.* 8.]

ΚΕΦ. κγ. 23.

1 IN *Phrasi* ατενιζειν τινι *reticetur vox* οφθαλμους. *Valck. tom.* 1. *p.* 310. ανδρες αδελφοι. *Clem. Rom. i.* 14. 37. 43. ευσυνειδητος ειμι. *Ign. Philad.* 6. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. οἱ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι. *i.* 51.] αξιως του Ευαγγελιου του Χριστου. *Philip. i.* 27. ου γαρ συνοιδα εμαυτῳ ατοπα πραξας. *Job. xxvii.* 6. [πεπολιτευμαι τῳ Θεῳ *vixi Deo.* = τῳ Κυριῳ ζην. *Rom. xiv.* 8. *Valck. Voculæ* αχρι, αχρις, μεχρι *et* μεχρις, *à Magistris quidèm Atticistis distinctæ, his certè in Libb. promiscuè adhibentur. Id. ad* 1 *Cor. xi.* 26.]

2 αρχιερευς. *Lev. iv.* 3. 1 *Mac. x.* 20. [*Jos. Ant. iii.* 7. 1. επι αρχιερεως Φιλιππου. *Mart. Polyc.* 21.]

3 [τοιχε κεκονιαμενε. *Conf.* οὑτοι εμοι στηλαι εισιν, και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. *Introrsùm turpis, speciosus pelle decorâ, atque adeò tectorio veluti illitus. Valck.*] *Conf. Gen. xxxv.* 20. *Ps. cxviii.* 51. *Sap. xviii.* 4.

4 ἱερευς του Θεου του ὑψιστου. *Heb. vii.* 1. [ὁ τουτῳ (αρχιερει) μη πειθομενος ὑφεξει δικην, ὡς εις τον Θεον ασεβων. *Jos. c. Ap. ii. ap. Pricæum.* λοιδορησον τον Χριστον. *Mart. Polyc.* 9.]

5 *Coll. Joan. xviii.* 23. [*Ign. Fragm.* 3. *p.* 476. *Jacobs.*]

6 *Cap. xxiv.* 21. *xxvi.* 7. [ὑπερ κοινου ονοματος και ελπιδος. *Ign. Ephes.* 1. και ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας, και λεγῃ μητε αναστασιν μητε κρισιν ειναι, οὑτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7.]

7 [*Coll. Lardner Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 14. § 1. 2. των δ' εκ της Σαδδουκαιων αἱρεσεως, οἱ την εναντιαν τοις Φαρισαιοις προαιρεσιν εχουσιν. *Jos. Ant. xiii.* 10. § 6. *init.*]

8 μεν γαρ. *Coll. Sap. vii.* 30. [*Jos. Ant. xviii.* 1. 3. 4. το παν πληθος των αγγελων αυτου. *Clem. Rom. i.* 34. ἡ δοξα των αγγελων. *Ign.*

Smyrn. 6. ων μεν το πρωτον Πνευμα, εγενετο σαρξ. *Clem. Rom. ii.* 9. ὁ Θεος αγγελων και δυναμεων. *Mart. Polyc.* 14. Δεσποτης των Πνευματων. *Clem. Rom. i.* 58.] *Coll. Sir. xxxix.* 28.

9 και επεσεν επ' εμε Πνευμα Κυριου, και ειπε. *Ezech. xi.* 5. [μελλειν θεομαχειν νομισας. *Jos. cont. Ap. i.* § 26.] μη διαμαχου μετα ανθρωπου δυναστου. *Sir. viii.* 1. πολεμεις τους ευσεβουντας εις τον Θεον. 4 *Mac. xi.* 8. *Coll. cap. v.* 39. [*Evang. Nicod. cap.* 9.]

10 [πασα στασις—βδελυκτον ὑμιν. *Clem. Rom. i.* 2. ευλαβεισθαι· φυλαττεσθαι, φοβεισθαι. *Hesych.*] στρατευμα. *Coll. Luc. xxiii.* 11. ἁρπασαι. *Coll. Joan. vi.* 15.

11 *Conf. Exod. iii.* 12. φροντιζῃ τα περι ἡμων. 1 *Reg. ix.* 5. [επιουσα· επερχομενη. *Hesych.* και ταυτα οὑτως ελεγεν, και οὑτως διεμαρτυρατο. *Mart. Ign.* 4.] εις τον επιοντα χρονον. *Deut. xxxii.* 29.

12 *Conf. Gen. xxiv.* 33. 1 *Reg. xiv.* 24. [συστροφη, ἡ ὁμονοια, και ἡ επι κακῳ συμφωνια. *Suid.* ανεθεματισαν, *diris se devoverunt.* αναθεμα (*Atticè* αναθημα) *est forma propria Judæorum Græciensium, quâ illi Hebraïcam vocem (cherem) exprimentes rem significarunt diris devotam; quod autèm illi* αναθεματιζειν, *Græci dicebant* καταρασθαι. *Valck.*]

13 [εκ δε τουτου συνωμοσαμενοι παντα κινδυνον ὑποδυεσθαι δεκα των πολιτων ανδρες, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xv.* 8. 3, 4.]

15 καταγαγετε αυτον προς με. *Gen. xliv.* 21. [εμφανισαι την επιβουλην τῳ βασιλει. *Jos. Ant. x.* 9. 3. εμφανιζων του Θεου την δυναμιν αυτοις και την προνοιαν. *viii.* 4. 2. προ του δοθηναι αυτῃ τεκνα. *Clem. Rom. ii.* 2.] και διενοειτο του παταξαι τον Δαυιδ. 2 *Reg. xxi.* 16. διαγνωσκειν. *Coll. Num. xxxiii.* 56.

16 ενεδρον. *Jud. ix.* 35. παραγενομενος. 2 *Mac. xv.* 31.

17 νεανιαν. *Jud. xvi.* 26. *Coll. iii.* 20.

18 λογος μοι προς σε ὁ αρχων, κ. τ. λ. *Conf.* 4 *Reg. ix.* 2-5. και ηγαγον αυτον προς Ναβουχοδονοσορ. *Jer. xlv.* 30. *Comp. Theod.* [ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2.]

19 [της δεξιας λαβομενος, μονος μονῳ συνεβουλευε. *Philo. Vit. Mos.* επυθετο του Αχαβου, ει και ἑτερος τις εστι προφητης του Θεου, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 15. 4.] αναχωρησας. *Exod. ii.* 15.

21 [πεισον τον δημον. *Mart. Polyc.* 10.] εν ερημῳ ενηδρευσαν ἡμας. *Thren. iv.* 19. *Jud. ix.* 43. ανεθεματισαν. *Coll.* 1. *Cor. xii.* 3.

23 [δεξιολαβους *Vox recentioris est Græcismi, quâ lictores, vel stipatores significabantur. Valck.*]

24 [καθ' ὁν χρονον Φηλιξ της Ιουδαιας επετροπευεν, κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 3. *Coll. Ant. xx.* 7. 1. *Bell. Jud. lib. ii. cap.* 13. § 2. 7.]

25 [περιεχουσι γαρ πιστιν, και ὑπομονην και πασαν οικοδομην, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 13. (*de Epist. Ignat.*) *Conf. Valck. Schol. ad loc.* εις τυπον και διδαχην. *Ign. Magn.* 9. τον τυπον τουτον. *Ideò voce* τυ-

πος usus L. ut significaret, se non accuratè verba, sed sententiam tantùm epistolæ memoriæ mandasse; eximiè enim τυπος rudem notabat operis delineationem. Valck.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 6.

26 *Conf. cap. xv.* 23. *Luc. i.* 3. [χαιρειν. *Coll. Ign. Ephes. Trall. Smyrn. Inscr.* ιδιον πασης επιστολης το Χαιρε και Ερρωσο λεγειν. *Artemid. Oneir. iii.* 44. *Græcis veteribus duplex erat formula* χαιρειν, *et* ευπραττειν· *quæ sic infinitivis fuit expressa, suppresso v.* ευχομαι, *vel* ευχεται, *vel* κελευει. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 1. 3. *tom. ii. pp.* 17. 41. ερρωσθαι ὑμας ευχομεθα. *Mart. Polyc.* 22.]

27 επιστας. *Coll. Jer. xxi.* 2. [συλληφθη ὑπο Ἡρωδου. *Mart. Polyc.* 21. *Epist. Mart. Vienn. et Lugd.* § 11.]

28 [*Coll. Valck. Annotat. ad cap. xix.* 38.]

29 [φυλασσεσθαι τα εγκληματα. *Ign. Trall.* 2.] ζητημα. *Ezech. xxxvi.* 37. *Alex. Ald.* αξιοι θανατου. 1 *Reg. xxvi.* 16. *Sym.*

30 επι σου. *Coll.* 2 *Mac. xiii.* 26. μελλειν εσεσθαι. *Coll. Sap. xviii.* 4. *Est. ii.* 22. *Ose. iv.* 1. *cap. xv.* 29. [ερρωσο. *Jos. Ant. xii.* 2. 5. ερρωσθε εν Κυριῳ. *Ign. Polyc. fin.* ὑγιαινου. *Hesych.*]

31 [*Coll. Jos. Ant. xiii.* 15. 1. *xvi.* 5. 2. *Bell. i.* 21. 9.] 1 *Mac. vii.* 31. [δια της νυκτος—*Græci dicerent* δια νυκτος, *vel* νυκτος. *Valck.*]

32 [ειασαν επι τῳ Θεῳ την σωτηριαν αυτου. *Jos. Ant. ii.* 9. 4. *Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 14.] παρεμβολην. *Coll. Heb. xiii.* 11.

33 και παρεστησεν αυτους εναντιον Φαραω. *Gen. xlvii.* 2. *Ald.* αναδοντες. *Conf. Sir. i.* 22. [*Jos. Ant. i.* 16. 2.]

34 [ου παντες εισιν επαρχοι. *Clem. Rom. i.* 37. πυνθανεσθαι· ακουειν. *Hesych.* Φιλωνος του διακονου απο Κιλικιας. *Ign. Philad.* 11.]

35 [διακουσας αιτιους κ. τ. λ. *Jos. Ant. xx.* 5. 2. ὁ Πιλατος εξηλθεν εξω του πραιτωριου. *Nic. Evang. cap.* 3.]

ΚΕΦ. κδ. 24.

1 Ὁ δ' απιστειν αυτοις ὡμολογει, κατα ανδρος ευ πεπονθοτος επιβουλην τοιαυτην εμφανισασιν. *Jos. Ant. x.* 9. 3.] *Conf. Exod. xxxiii.* 13. *cap. xxiii.* 22. ὁι πρεσβευται των Ιουδαιων. 1 *Mac. xv.* 17. [*Conf. Ottii Spicileg. ad loc.* εν καιρῳ της ἡγεμονιας Ποντιου Πιλατου. *Ign. Magn.* 11. Πιλατος δε, ὁ της Ιουδαιας ἡγεμων. *Jos. Ant. xviii.* 4. 1. οἱτινες ηλθον προς Πιλατον κατα του Ιησου, κατηγορουντες αυτον περι πολλων πραξεων κακων. *Nicod. Evang. cap.* 1.]

2 [κατορθωματων· *Res præclarè gestæ, sive illustria facinora, ab iis, qui accuratiorem Atticismi normam sequuntur,* ανδραγαθηματα *dicuntur. Valck.* τι αμεινον ειρηνης; ειρηνη δε εξ ἡγεμονιας ορθης φυεται. *Philo de Legat. ap. Pricæum. Conf. Jos. Ant. xx.* 8. 4. *Bell. Jud. ii.* 13. 2.]

3 [μετα παντων πανταχῃ. *Clem. Rom. i.* 59. αποδεξαμενος εν Θεῳ το πολυαγαπητον σου ονομα, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 1. *Trall.* 1.

Polyc. 1. παντῃ τε και παντως επιτελεισθαι. *Philo.* παντῃ και πανταχου. *Jos. c. Ap. ii.* ευχαριστησαν και Δαβιδῃ περι παντων ὡν αυτου την βασιλειαν παραλαβοντος απελαυσαν. *Id. ap. Pricæum.*]

4 [*Nostrum Lucaneum* εγκοπτειν—*nescio an alibi isto certè significatu inveniatur. Valck.* γραψαι συντομως. *Jos. cont. Ap. i.* 1. συντομως παρεκελευσα ὑμας. *Ignat. Magn.* 14. *Rom.* 5. ενικλᾳν· εμποδιζειν, εγκοπτειν. *Hesych. Valck.* συντομως· δια βραχεων. *Id.* επιεικεια. *Clem. Rom. i.* 13. 30. 56. ἱνα μη μακρηγορουντες επι πλειστον διοχλειν δοκωμεν. *Philo ap. Pricæum.*] *Conf. Prov. xiii.* 23. 3 *Mac. v.* 25.

5 οικουμενην. (*Imper. Roman.*) *Conf. Luc. ii.* 1. [μετα δε ταυτα ταραχην ἑτεραν εκινει. (*de Pilato.*) *Jos. Bell. Jud. ii.* 9. 4. οὑτος εστιν ὁ της ασεβειας διδασκαλος, ὁ πατηρ των Χριστιανων, ὁ των ἡμετερων θεων καθαιρετης, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 12.]

6 *Conf. Joan. xviii.* 31. *Cap. xxi.* 28.

7, 8 μετα βιας. 3 *Mac. iv.* 7. *Coll. cap. xxiii.* 18. κατηγορους. 2 *Mac. vi.* 5. [*Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 2. § 10.]

9 ταυτα οὑτως εχοντα. 2 *Mac. iii.* 9. [συνεπεθεντο. *Griesb.*] *Conf. Ps. iii.* 6. *xxxiv.* 11. *Matt. x.* 1. *Luc. xxiii.* 2.

10 [εκ πολλων ετων. *Coll. Jos. Ant. xx.* 6. 1, 2. *Tacit. Annal. xii.* 54. κἀγω ευθυμοτερος εγενομην. *Ign. Polyc.* 7. εκ πολλων χρονων εγεγραπτο. *Clem. Rom. i.* 42. *Polyc. Phil.* 1. σε μεν και λογου ηξιωσα· δεδιδαγμεθα γαρ αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις τιμην—απονεμειν· εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους, του απολογεισθαι αυτοις. *Polyc. Mart.* 10.]

12 [οντι εκ της αυτης επισυστασεως. *Jos. c. Ap. i.* 20.] κατα την πολιν, *pro* εν τῃ πολει. *Coll. Luc. xv.* 14. *Cap. xiii.* 1. ουτε—ουτε. *Num. xxiii.* 25. *Deut. v.* 21. επισυστασεις. 1 *Esd. v.* 73. *Alex. Ald.* οἱ διαλεγομενοι προς Φαραω. *Exod. vi.* 27. *Conf. Luc. ii.* 46.

13 [βουλομενος δε πεισαι και παραστησαι τοις παρατυγχανουσιν ὁ Ελεαζαρος, ὁτι ταυτην εχει ισχυν. *Jos. Ant. viii.* 2. 5. ουχ ἑνεκα του δηλωσαι με τας μεγαλουργηθεισας συμφορας κοινας ταυτα διεξηλθον, αλλ' εκεινο βουλομενος παραστησαι. *Philo. de Abrah. p.* 370.]

14 [Πολυκαρπος ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. *Mart. Polyc.* 12. αὑτη ἡ ὁδος—εν ᾗ εὑρομεν το σωτηριον. *Clem. Rom. i.* 36. εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει. *Ign. Ephes.* 6. *Conf. Jos. Ant. xiv.* 10. 16.] *Dan. vi.* 16. 2 *Mac. xv.* 9. ευλογητος Κυριος ὁ Θεος των πατερων ἡμων. *Esd. vii.* 27. *et sæp.*

15 ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. το μελλον εσεσθαι. *Eccles. i.* 9. *Sym. Conf. Tit. ii.* 13. *Cap. xxvi.* 7. [*Conf. Clem. Rom. i.* 24. κατανοησωμεν, αγαπητοι, πως ὁ Δεσποτης επιδεικνυται διηνεκως ἡμιν την μελλουσαν αναστασιν εσεσθαι, κ. τ. λ.]

16 εν τουτῳ. *Coll.* επι τουτῳ. (*idcircò.*) *Job. xxiii.* 15. *Aquil. Theod.* εν τουτοις. *Ezech. xxi.* 24. 3 *Mac. iii.* 21. *Conf.* 2 *Cor. vii.* 2. 1 *Thess. ii.* 5. 10. *Jud. iii.* 1. *Sym. Phil. i.* 10. [απροσκοπον· ασκανδαλιστον. *Hesych. Coll. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 32. χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελετᾳν και ασκεισθαι βιον. *Ign. Fragm.* 7. ασκειν πασαν ὑπομονην. *Polyc. Phil.* 9. των μελλοντων ασκησιν τε και ἑτοιμασιαν. *Mart. Polyc.* 18. εν αμωμῳ—συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 1. των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων. 45. εχειν πολλην την απο του συνειδοτος και προς τον Θεον παρρησιαν και προς ανθρωπους. *Joseph.* ασκειν ψυχας προς αρετην. *Ant. iv.* 8. 41. ουτε βιον παρασημον ασκουσιν. *Epist. ad Diogn.* § 5.] και γε εν συνειδησει σου μη καταρασῃ κ. τ. λ. *Sir. x.* 20.

17 [ποιουντες τὰς προσφορας. *Clem. Rom. i.* 40.] *Conf. Num. xiv.* 36. *Tob. i.* 3. 16. και προσφορας Κυριῳ αξιως προσαγε. *Sir. xiv.* 11.

18 [αἱ της Ασιας (*Minoris*) πολεις και εκκλησιαι. *Polyc. Phil.* 4. τοις απο Φιλαδελφιας. *Mart. Polyc.* 19. οἱ απο Ῥωμης. *Philo ad Cai.*] ἡγνισμενον. *Coll.* 1 *Reg. xxi.* 5. *Num. xxxi.* 23.

19 *Coll. cap. xix.* 38. *Joan. xviii.* 29.

20 ει τι εὑρον εν εμοι αδικημα (αλλον)—η περι κ. τ. λ. *Coll. Joan. xiii.* 10. επι του συνεδριου. *Coll.* 2 *Mac. xiii.* 26. *Conf. cap. xviii.* 14. τι το αδικημα μου; 1 *Reg. xx.* 1.

21 *Conf. Esa. xxix.* 21. [και μη λεγετω τις ὑμων, ὁτι αὑτη ἡ σαρξ ου κρινεται, ουδε ανισταται· γνωτε εν τινι εσωθητε, εν τινι ανεβλεψατε, ει μη εν τῃ σαρκι ταυτῃ οντες. *Clem. Rom. ii.* 9.]

22 [μηδεν αναβαλλεσθαι την αποδοσιν, αλλ' αυθημερον εκτινειν. *Jos. Ant. iv.* 8. 38.] περι της ὁδου. *Coll. cap. ix.* 2. *xxiii.* 15.

23 [φυλακη μεν γαρ και τηρησις ην, μετα μεντοι ανεσεως της εις την διαιταν. *Jos. Ant. xviii.* 7. 10. ἑκατονταρχος. *Clem. Rom. i.* 37. Μωϋσης—εθαρσυνε τους ιδιους. *Philo.* 1 *Vit. Mos. p.* 630. *Par.*] *Conf. cap. xxvii.* 3. και ὁσοι αν προσελθωσιν αυτοις. 1 *Mac. viii.* 1.

24 παραγενομενος δε εκει—μετεπεμψατο τους εκ της ακρας. 2 *Mac. xv.* 31. *Num. xiv.* 36. *Conf. Gal. ii.* 20. [*De Felice et Drusill. Conf. Tacit. Hist. v.* 9. *Annal. xii.* 54. *Suet. in Claud.* § 28. *Philo. in Flacc.* § 8. *p.* 525. *Mangey. Jos. Ant. xix.* 9. 1. *xx.* 6. 1, 2. *Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 1. § 8. ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. *Mart. Polyc.* 10. ὡν ουδεν λανθανει ὑμας, εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. *Ign. Ephes.* 14. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ibid.*]

25 ὁ δε βασιλευς εκθυμος γενομενος. 2 *Mac. xiv.* 27. [αυτος, εφη, της ὑμετερας ὑποθεσεως ακουσομαι προσευχαιρησας. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1018. *Par.* καιρον προσλαβουσα τοιουτον. *Jos. Ant. xviii.* 8. το

νυν εχον, *pro* κατα το νυν εχον πραγμα. *Bos.* ὁπερ ποιησω, εαν λαβω καιρον ευθετον. *Polyc. Phil.* 13.] *Coll.* 2 *Reg. xviii.* 19, 20. *Joan. xvi.* 8.

26 [ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις. *Mart. Polyc.* 2.] πυκνοτερον. 2 *Mac. viii.* 8. [*Ign. Ephes.* 13. *Polyc.* 4. *Coll. Jos. Ant. xx.* 7. 5.]

27 [Μωϋσης δε, γηραιος ηδη τυγχανων, διαδοχον ἑαυτου Ιησουν καθιστησιν. *Jos. Ant. iv.* 7. 2. *xx.* 8. 5. Σιμων προσηχθη δεδεμενος. *Bell. vii.* 2. δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι. *Ign. Ephes.* 21. νυν μανθανω δεδεμενος. *Rom.* 4. δεδεμενος θεοπρεπεστατοις δεσμοις. *Smyrn.* 11.] *Conf.* 2 *Reg. xv.* 7. *Cap. xxv.* 9. [χαριτας καταθεσθαι τοις Ιουδαιοις, *Judæis gratificari. Valck. ap.* 1 *Cor. i.* 4.]

ΚΕΦ. κε. 25.

1 ΕΠΑΡΧΙΑ. *Est. iv.* 11. *MS. Oxon. Judith iii.* 6. *Alex.* = ἡγεμονια. [επαρχος. *Clem. Rom. i.* 37. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 12. § 11.]

2 ενεφανισαν. *Conf. cap. xxiv.* 1. [τοις αρχιερευσιν και τοις πρωτοις των Φαρισαιων. *Jos. Vit.* § 5.]

3 [εις δυσιν απο ανατολης μεταπεμψαμενος. *Ign. Rom.* 2. *Conf. Philo. de Monarch. lib.* 1. *p.* 818. αλλ', αν τε τις των εξ αἱματος συγχειν και καταλυειν επιχειρῃ την κατ' αυτους πολιτειαν, αν τε πολις, αμυνειν αυτους και κοινῃ και κατ' ιδιαν. *Jos. Ant. iv.* 8. 45. *xv.* 8. § 1-4.]

5 [οἱ δυνατοι συν τοις αρχιερευσιν. *Jos. Ant. xvii.* 8. 5.]

6 αχθηναι. *Coll. Dan. iii.* 13. [ηγετο προς Τραϊανον. *Mart. Ign.* 2. αγομενος εις το σταδιον. *Mart. Polyc.* 8. *Nicod. Evang. cap.* 2.]

7 παραγενηθεις δε εις Ἱεροσολυμα. 2 *Mac. iii.* 9. παραγενομενος δε εκει, και συγκαλεσας τους ὁμοεθνεις, κ. τ. λ. *xv.* 31. ισχυον. 2 *Par. ii.* 6. [το ακεραιον της πραϋτητος αυτων βουλημα αποδειξατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. περιεστησαν. περιεκυκλωσαν. *Suid.* αιτιαμα· εγκλημα. *Hesych.* αποδεδειγμενον, *probatum. Labb. Gloss.*]

8 εβλασφημησαν εις εμε. 4 *Reg. xix.* 6. *Comp.* [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3. *p.* 476. *Jacobs.*]

9 επ' εμου. *Coll. cap. xxvi.* 2.

10 *Coll. Susan.* 43. βημα. 2 *Mac. xiii.* 26. συ καλλιον επιγινωσκεις = βελτιον συ γινωσκεις. 2 *Tim. i.* 18. [ὡς δε κατα προσωπον εστη Τραϊανου του βασιλεως, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 2.]

11 τουτο μεν γαρ. *Sap. vii.* 30. αξιοι θανατου. 1 *Reg. xxvi.* 16. *Sym.* [βουλομενος χαριζεσθαι τοις ανδρασιν. *Jos. Ant. iv.* 6. 3. ευλογητος γαρ ὁ χαρισαμενος ὑμιν αξιοις ουσι τοιουτον επισκοπον κεκτησθαι. *Ign. Ephes.* 1. ει μεν τις ἡμας ελεγχειν εχει, η μικρον η μειζον αδικουντας, κολαζεσθαι ου παραιτουμεθα· αλλα και ει τις πικροτατη και ανελεης τιμωρια, ὑπερεχειν αξιουμεν. *Athenag. Apol.*

ap. Pricæum. μαθων, ὁ ἡγεμων ὁτι Ῥωμαιος εστιν, εκελευσεν αυτον αναληφθηναι μετα και των λοιπων των εν τῃ ειρκτῃ οντων· περι ὡν επεστειλε τῳ Καισαρι, και περιεμενε την αποφασιν την απ' εκεινου. *Epist. Mart. Vienn. et Lugd.* § 11. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib. i. cap.* 2. § 7. 16.] *Susan.* 42, 43. ου μελλω, τυραννε, προς τον ὑπερ της αρετης βασανισμον, παραιτεισθαι. 4 *Mac. xi.* 2. *Conf. cap. xxvi.* 31, 32.

13, 14 ἡμερων διαγενομενων. *Coll. Marc. xvi.* 1. *Cap. xxvii.* 9. [*Coll. Lardner. lib.* 1. *cap.* 1. § 9. ασπασομενοι· *ut Festo auspicia muneris gratularentur. Schleus.*] *Conf. Mich. vii.* 5. *Gal. ii.* 2. δεσμιος. 2 *Mac. xiv.* 27. 33. [τα κατα τον Παυλον, *quæ ad Paulum spectabant, res Pauli. Coll. Ephes. vi.* 21. παντα τα κατ' εμε. *Act. Thom.* § 15. διοικησας δ' εγω τα κατα την Τιβεριαδα. *Jos. Vit.* § 66. ταυτα μεντοι τα κατα τον οικον. (*res domesticæ.*) 76.]

15 [δικη· ὁτε μεν το εγκλημα, ὁτε δε ἡ κολασις. *Timæus. Lex. Platon.* δικη, ἡ τε κρισις, και ἡ τιμωρια. *Ammon.* γενομενος εις τα Ἱεροσολυμα. *Jos. Ant. x.* 3. 2.] *Conf. cap. xxiv.* 1. οἱ Πρεσβυτεροι των Ιουδαιων. 1 *Esd. vi.* 5.

16 [ταυτα του Αμανου αξιωσαντος, ὁ βασιλευς και το αργυριον αυτῳ χαριζεται και τους ανθρωπους, ὡστε ποιειν αυτους ὁ,τι βουλεται. *Jos. Ant. xi.* 6. 6. απολογουμενου τοπον λαμβανειν. *Id.* εξ ισου και των κατηγορων και των απολογουμενων ακροωμενοι, μηδενος ακριτου προκαταγινωσκειν αξιουντες. *Philo in Flacc. p.* 759. *Col.*] πριν η. *Sir. xix.* 17. *Conf. Ezech. xx.* 35. *Job. xvi.* 9. [*Coll. Grot. ad loc.*]

17 και ηχθησαν ενωπιον του βασιλεως. *Dan. iii.* 13. [και χωρις αναβολης ὡρμησειν προς τον πολεμον επηγγειλαμην. *Jos. Vit.* § 55.]

19 [την Ιουδαιων δεισιδαιμονιαν φυλλασσουσι. *Epist. ad Diogn.* § 1. και μη τας των αλλων εθνων δεισιδαιμονιας εξουθενιζειν, τους ιδιους δε νομους φυλασσειν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. xix.* 5. 3. γινεται δε κατα τουτον τον χρονον Ιησους τις. *xviii.* 3. 3. *ap. Euseb. Hist. Eccles. i.* 11. εν ιδιοις αυτων συγγραμμασιν. *c. Ap. i.* § 22. αγορασας παρα Ιησου τινος. *Act. Thom.* § 23. *Primus Judaïcæ superstitionis auctor. Quintil. lib. iii. cap.* 7.] δια των ιδιων εβασανισας βδελυγματων. *Sap. xii.* 23. ζητημα θησομαι. *Ezech. xxxvi.* 37. *Alex. Ald.* προς αυτον. *Coll. cap. xxiii.* 30.

20 [γνωμης απορουντες. *Jos. Ant. i.* 21. 1. απορω· δισταζω. *Labb.*]

21 [ἱερεις—δησας εις την Ῥωμην επεμψεν (Φηλιξ), λογον ὑφεξοντας τῳ Καισαρι. *Jos. Vit.* § 3.] *Conf. sup. v.* 12.

22 [μετα παρρησιας ακουε. *Polyc. Mart.* 10.]

23 [ακροατηριον. *Græca vox facta ad exemplum Latinæ. Est enim in jure Rom. frequens hôc sensû vox auditorii. Syrus benè vertit,* בית דינא. *Grot.* Αγριππᾳ και Βερενικῃ. *Jos. Vit.* § 11. χιλιαρχοις. *Coll. Bell.*

X X

Jud. iii. 4. 2. τοις κατ' εξοχην ουσι = εξοχοις. επι πασι το εξοχωτατον και παμμεγεθες κατα διανοιαν, ανθρωπον. (*Adam. sc.*) *Clem. Rom. i.* 33. μαρτυς εξοχος. *Mart. Polyc.* 19.]

24 [ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 2. επεβοησεν, Αιρε τους αθεους. 3. 12. εντυχειν τῳ αρχοντι 17.] ενετυχον. *Coll.* 1 *Mac. viii.* 32. *xi.* 25. ενθαδε. 2 *Mac. xii.* 27. *Conf. cap. xxii.* 22. [*Coll. Valck. ad Heb. vii.* 25.]

25, 26 καταλαβομενος. *Coll. Exod. xxii.* 4. *Conf. cap. xx.* 16. [εκρινα, *judicavi. Labb. Gloss.* τῳ Κυριῳ (*Imperatori*, τῳ Σεβαστῳ). Κυριος Καισαρ. *Mart. Polyc.* 8. ἱν' ασφαλες ῃ και βεβαιον παν ὁ πρασσεται. *Ign. Smyrn.* 8.] βεβαιον, ασφαλες. *Sap. vii.* 23.

27 *Coll.* 2 *Mac. xiv.* 27. κατ' αυτου. *Coll. Matt. v.* 23. [ηλθον προς Πιλατον κατα του Ιησου, κατηγορουντες αυτον περι πολλων πραξεων κακων. *Evang. Nicod. cap.* 1.]

ΚΕΦ. κϛ. 26.

2 ΣΕ μεν και λογου ηξιωσα· δεδιδαγμεθα γαρ αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις τιμην κατα το προσηκον, την μη βλαπτουσαν ἡμας, απονεμειν·—εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους, του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10. εγκαλουμαι. *Coll. Valck. ap. cap. xix.* 38.] *Conf.* 1 *Cor. vi.* 1.

3 ζητημα. *Ezech. xxxvi.* 37. *Alex. Ald. Conf. cap. xviii.* 15. 2 *Mac. xi.* 24, 25. μακροθυμος δε ανηρ φρονιμος. *Prov. xvii.* 27. [ει δε μαθειν θελεις τον του Χριστιανισμου λογον, δος ἡμεραν και ακουσον. *Mart. Polyc.* 10. *Conf. Jos. Ant. xx.* 1. 3. ὁ βασιλευς δε (Αγριππας), επεπιστευτο γαρ ὑπο Κλαυδιου Καισαρος την επιμελειαν του ἱερου, κ. τ. λ. *xx.* 8. 1. πραϋς δε ὁ τροπος Αγριππᾳ, και προς παντας το ευεργετικον ὁμοιον· τοις αλλοεθνεσιν ην φιλανθρωπος, κἀκεινοις ενδεικνυμενος το φιλοδωρον, τοις ὁμοφυλοις αναλογως χρηστος, και συμπαθης μαλλον· ἡδεια γουν αυτῳ διαιτα, και συνεχης εν τοις Ἱεροσολυμοις ην, και τα πατρια καθαρως ετηρει· δια πασης γουν αὑτον ηγεν ἁγνειας, ουδε ἡμερα τις παρωδευεν αυτῳ της νομιμης χηρευουσα θυσιας. *xix.* 7. 3. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 1. § 7-10.]

5 τησδε της ὑμων (Ιουδαιων *sc.*) θρησκειας. 4 *Mac. v.* 13. [περι την του Θεου θρησκειαν εσπουδακως. *Jos. Ant. i.* 13. 1. ζησεσθαι επιεικως. *xii.* 4. 7. θρησκειαν του Ὑψιστου. *Clem. Rom. i.* 45. *Coll. Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 4. § 1.]

6 ἑστηκα. *Coll. Matt. xxvii.* 11. [ἡ μαρτυρια της αγαθης πραξεως ἡμων διδοσθω ὑπ' αλλων, καθως εδοθη τοις πατρασιν ἡμων τοις δικαιοις. *Clem. Rom. i.* 30. *Ign. Philad.* 9. *Magn.* 8.]

7 ὁτι ἡ δουλη σου θεοσεβης εστι, και θεραπευουσα νυκτος και ἡμερας τον Θεον του ουρανου. *Judith xi.* 17. [επι τον της πιστεως βε-

βαιον δρομον κατηντησαν. *Clem. Rom. i.* 6. εν καιρῳ ολιγῳ εις πεπειρον καταντᾳ ὁ καρπος του ξυλου. 23. το δωδεκαφυλον του Ισραηλ. 55. σπευσωμεν μετα εκτενειας. 33. 37.] *Conf. Dan. vi.* 16. 4 *Mac.* § 14-16. 2 *Mac. vi.* 14-16. *Cap. xxiii.* 6. *xxiv.* 15.

8 [μεγα και θαυμαστον ουν νομιζομεν ειναι, ει ὁ δημιουργος των ἁπαντων αναστασιν ποιησεται; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 26. απιστον μεν ουδεν εδοκει των ηγγελμενων, λογιζομενος του Θεου την μεγαλουργιαν και την προς αυτον ευνοιαν. *Jos. Ant. ii.* 7. 1. ει *pro* ὁτι *ad modum Heb.* אם *Coll. Gen. xlvii.* 9. *Ps. lxii.* 6. *etc. Grot.*] *Conf. Heb. vii.* 15. *Dan. xii.* 2. *Ps. lvii.* 11. *Zach. viii.* 6.

9 *Conf. Joan. xvi.* 2. *Phil. iii.* 6. *Cap. xxviii.* 17. [καταμαθετε τους ἑτεροδοξουντας εις την χαριν Ιησου Χριστου την εις ἡμας ελθουσαν, πως εναντιοι εισιν τῃ γνωμῃ του Θεου. *Ign. Smyrn.* 6.]

10 *Coll. Jer. ix.* 1, 2. [*Coll. Clem. Rom. i.* 4, 5.]

11 [παντας τους ευσεβως ζωντας η θυειν η τελευτᾳν κατηναγκαζεν. *Mart. Ign.* 2. ομοσον και απολυω σε—λοιδορησον τον Χριστον —πως δυναμαι βλασφημησαι τον βασιλεα μου, τον σωσαντα με; *Polyc. Mart.* 9. *Plin. Epist. x.* 95. ἱνα η βλασφημησωσι τον νομοθετην, η φαγωσι τι των ασυνηθων. *Jos. Bell. ii.* 8. 10. ὁσα κατεμᾳνην των Ιουδαιων, αυτος πεπονθα. *Philo. in Flacc.* μαινεται· οργιζεται. *Hesych.*] *Conf.* 1 *Mac. ii.* 15. τον αναγκαζοντα θυειν. 25. και εδιωξεν ανομους εξερευνων. *iii.* 5. τας εξω πολεις. *Coll.* 4 *Reg. xvi.* 18. *Conf. Job. ii.* 9. *Matt. x.* 17. *Marc. xiii.* 9. *Cap. xxii.* 19.

12 εν οἱς. *Luc. xii.* 1. *Coll.* 1 *Tim. iv.* 15.

13 *Conf. cap. xxii.* 6. [αστηρ εν ουρανῳ ελαμψεν ὑπερ παντας τους αστερας, και το φως αυτου ανεκλαλητον ην, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 19.]

14 [προς κεντρα λακτιζει, παροιμια επι του κατα των εναντιων τι λεγειν η πραττειν. *Hesych. Coll. Schott. Adag. Sac. pp.* 96, 97.] *Conf. Sap. xvi.* 11. *Job. xv.* 25. λογοι σοφων, ὡς τα βουκεντρα. *Eccles. xii.* 11. *Conf. Jud. xiii.* 20. *Ezech. iii.* 23. [εκ της Ἑβραιων μεθερμηνευομενος διαλεκτου. *Jos. c. Ap. i.* 22. *p.* 1345.]

15 [αληθως εδιωχθη επι Ποντιου Πιλατου. *Ign. Trall.* 9.]

16 *Conf. cap. iii.* 20. 2 *Cor. xii.* 1, 2. [*Clem. Rom. i.* 5. αλλα αναστηθι. αλλα, *æquè ac* δη, *sæpè est ad hoc vel illud adhortantis, vel impellentis, quùm modis jungitur Imperativis. Valck.*] *Coll. cap. ix.* 6. *x.* 20.

17 εξαιρουμενος εκ θλιψεως. *Nah. ii.* 1. *Ps. xxxiii.* 6. *Esa. xliii.* 13. *lx.* 16. 4 *Reg. xviii.* 30. [εξαιρουμενος· ῥυομενος. *Hesych.*] *Conf. cap. vii.* 10. *ix.* 15. *xxii.* 21. τω εθνη, προς ἁ εγω αποστελλω σε. *Jer. xxxii.* 15.

18 [ἱνα εκεινος μεν τον ιδιον κληρον απαρτισῃ, Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου. *Clem. Rom. i. Inscr.* δια τουτου ηνεῳχθησαν ἡμων οἱ οφθαλμοι της καρδιας· δια

τουτου ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως. 36. *Fragm.* 8. εις το καταξιωθηναι με του κληρου ὁυ περικειμαι επιτυχειν, ἱνα μη αδοκιμος ευρεθω. *Ignat. Trall.* 12. ἱνα εν κληρῳ Εφεσιων εὑρεθω των Χριστιανων. *Ephes.* 11. εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν. 14. καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. 13. ανακαινισας ἡμας εν τη αφεσει των ἁμαρτιων. *Barnab. Epist.* § 6.] *Conf. Joan. xii.* 31. *Esa. ix.* 2. 1 *Reg. xiv.* 17. 29. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. *Luc. xxii.* 53. *Cap. xx.* 32.

19 ὁθεν. *Matt. xiv.* 7. *Heb. ii.* 17. *iii.* 1. [προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε. *Mart. Polyc.* 5. αρτον ουρανιον. *Ign. Rom.* 7.] *Conf. Gal. i.* 16. εν ὁρασει Θεου. *Ezech. viii.* 3.

20 [ὁρατε, αγαπητοι, μη αἱ ευεργεσιαι αυτου (Ιησου Χριστου) αἱ πολλαι γενωνται εις κριμα πασιν ἡμιν, εαν μη αξιως αυτου πολιτευομενοι τα καλα και ευαρεστα ενωπιον αυτου ποιωμεν μεθ' ὁμονοιας. *Clem. Rom. i.* 21. αξιως της εντολης—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. τινα πρασσοντες αναξια Θεου. *Ign. Ephes.* 7. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν.—μετανοιας τοπον εδωκεν. *Clem. Rom. i.* 7. παιδευθητε εις μετανοιαν. 57.] *Conf. Jonæ iii. Cap. xx.* 21.

21 [επειρωντο· εσπουδαζον, εβουλοντο. *Hesych.* ὁπως συλληφθεντες θανατωθωσιν. *Clem. Rom. i.* 12. *Mart. Polyc.* 21.]

22 [λεγει ὁ Ιησους, Μωσης και οἱ Προφηται προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασεως. *Nicod. Evang. cap. iv.* οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. (Χριστον.) *Ign. Philad.* 9. επικουρια· βοηθεια, συμμαχια. *Hesych.*] ἁ μελλει γινεσθαι. *Esa. xlviii.* 6. *Conf. Rom. i.* 2. *Cap. iii.* 24. και εγενετο Κυριος αντιστηριγμα μου. *Ps. xvii.* 18. ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25.

23 [ει. *Coll. Krebs. p.* 95. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. παθητον μεν Χριστον, ὁτι αἱ γραφαι κηρυσσουσι, φανερον εστι. *Just. Mart. ap. Pricæum.* πρωτον παθητος, (ὁ Χριστος *sc.*) και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7. τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον. *Polyc.* 3. ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. *Smyrn.* 1. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, ουτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Philad.* 6. *Laudat Ignat. p.* 75. *Vossii.*] *Conf. Ps. xxi. Dan. ix.* 26. *Sophon. iii.* 8. *Ose. vi.* 2, 3. καταγγελλω. *Ps. xxxix.* 6. *Sym.* τῳ λαῳ. *Coll. Exod. vi.* 7. *Deut. iv.* 10. ιδου λαος μονος κατοικησει, και εν εθνεσιν ου συλλογισθησεται. *Num. xxiii.* 9. *Tob. xiv.* 7.

24 οἱ αφρονες τον βιον αυτου ελογισαμεθα μανιαν. *Sap. v.* 4. *Conf. Joan. viii.* 48, 49. *Esa. xxix.* 11, 12. 4 *Mac. x.* 13.

25 [αληθειας—ρηματα. *Vorst. de Hebr. cap.* 9. *Valck. in* 1 *Cor. i.* 17. την τε σωφρονα και επιεικη εν Χριστῳ ευσεβειαν. *Clem. Rom. i.* 1.]

26 [ου σιωπης (πεισμονης. *Voss.*) μονον το εργον, αλλα μεγεθους εστιν ὁ Χριστιανισμος. *Ignat. Rom.* 3. ουδεν λεληθεν αυτον των εννοιων ἡμων. *Clem. Rom. i.* 21. *Polyc. Phil.* 4. *Neque enim civitates tantùm, sed vicos etiam atque agros superstitionis istius contagio pervagata est. Plin. Epist. x.* 97.] *Coll. Joan. xii.* 19.

27 [οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 8, 9. *Philad.* 9. οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.] *Coll. Sir. xxxvi.* 16.

28 [πρεπον ουν εστιν, μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ignat. Magn.* 4. ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. *Mart. Polyc.* 12.] *Conf. Job. xv.* 20. *alii.*

29 [μετα παρῤησιας ακουε, Χριστιανος ειμι. *Mart. Polyc.* 10. οναιμην εν Θεῳ. *Ign. Polyc.* 1. οφειλει—ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48. Ω μεγαλης αγαπης, ω τελειοτητος ανυπερβλητου! παρῤησιαζεται θεραπων προς Κυριον, αιτειται αφεσιν τῳ πληθει, η και ἑαυτον εξαλειφθηναι μετ' αυτων αξιοι. 53.] *Coll.* 1 *Cor. vii.* 7. *Jer. xxii.* 27. *xlix.* 22.

30 *Conf. cap. xxv.* 13. οἱ συγκαθημενοι. *Ps. c.* 6. [*Buttm.* § 147. 11, 12.] *Coll. Ps. i.* 1.

31 αναχωρησαντες. *Exod. ii.* 15. *Coll.* 1 *Pet. iv.* 15, 16.

32 [τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3. *p.* 476. *Jacobs.*] *Coll. cap. xxv.* 11. *xxviii.* 19. απολυων τους αιτιους. *Susan.* 53.

ΚΕΦ. κζ. 27.

1 ΕΚΡΙΘΗ· ὡρισθη. *Hesych. Conf. Lardner. lib.* 1. *cap.* 2. § 14. εκριθη, *judicatum fuit, ponitur pro* εγενετο κρισις, *vel* εγενετο γνωμη. *Coll. cap. xx.* 3. *Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 2.] του πλευσαι—εις Θαρσις. *Jona. i.* 3. *Conf. Matt. xxvii.* 27.

2, 3 χρησαμενος. *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 46. [αναχθεις απο Σμυρνης—ειτα εκειθεν καταχθεις επι την Νεαπολιν, κ. τ. λ. κατ' ιχνος βαδιζειν εθελων του Αποστολου Παυλου. *Mart. Ign.* 5. *Conf. omninò.* εν παση επιμελειᾳ. *Ign. Polyc.* 1. *Navis hæc videtur Africanas merces in Syriam, deinde Syriacas in Lyciam, portasse. Grot.*]

4 [αναχθεντες· πλευσαντες. *Alb. Gloss.* ὡσπερ σκαφος ὑπ' εναντιων πνευματων διαφερομενον. *Philo de Mig. Abr. p.* 410. *Par.*] δια το ειναι. *Coll. Deut. i.* 36.

5 [πελαγος· πλατος θαλασσης. *Hesych. Alb. Gloss.*]

6 και εὑρε πλοιον βαδιζον εις Θαρσις—και ανεβη εις αυτο. *Jon. i.* 3. εμβιβαζω. *Prov. iv.* 11. *Coll.* 1 *Mac. xv.* 37.

7 ["*Creta-longissima est ad orientem Sammonium promontorium adversùm Rhodo.*" *Plin. N. Hist. iv.* 20. γενομενοι κατα Σοδομα. *Jos. Ant. i.* 9.]

8 παραλεγομενοι = παραπλεομενοι. *Conf. cap. xx.* 16. [*Buttm.* § 147. 12. *Matth.* § 426.]

9 [κατ' αυτα αδυτα—εις ἁ ἁπαξ του ενιαυτου ὁ μεγας ἱερευς εισερχεται τῃ Νηστειᾳ λεγομενῃ. *Philo. p.* 1035. *Par. Kypke.* επισφαλες γαρ το πραγμα. *Ign. Fragm.* 6. ην συν αυτοις χρονον ἱκανον. *Act. Thom.* 16. του πλοος. *Senioris ævi genitivus. Vid. Lobeck. ad Phrynich. p.* 453. εκειθεν ειχετο του πλοος. *Mart. Ign.* 3. *Jacobs.*] *Conf.* του νοος. 1 *Cor. xiv.* 19. χρονου διαγενομενου. *Coll. Marc. xvi.* 1. εν ἡμερᾳ νηστειας. *Coll. Jer. xliii.* 6.

10 [ζημια χρηματων. *Philo. Vit. Mos.* 1. *p.* 624.] ου μονον—αλλα και. 3 *Mac. iii.* 23. [φορτιον· *merx, sarcina. Labb. Gloss.*]

11 [καθαπερ και τας ναυς ερημους κυβερνητων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. x.* 11. 7. *sub fin.* ναυκληρος, *navicularius. Labb. Gloss. Vet.*]

12 [ὁ καιρος απαιτει σε, ὡς κυβερνηται ανεμους, και ὡς χειμαζομενος λιμενα. *Ign. Polyc.* 2. *Mart. Ign.* 1. κατα Λιβα. κατα ζεφυρον, κατα δυσιν. *Alb. Gloss. Ex adverso Aquilonis—Africus flabit, quem Græci Liba vocant.—Ex adverso Vulturni flabit Corus, ab occasu soltitiali et occidentali latere Septentrionis etc. Plin. Nat. Hist. xviii.* 77. 3.] ειπως. 4 *Reg. xix.* 4. [παραχειμαζει· *hibernat, hiemat. Labb.*]

14 [τυφων· ὁ μεγας ανεμος. *Hesych.* ανεμος βιαιος σκληρος Τυφων. *Pollux. i.* 9. 17. *Judæis Hellenistis* τυφων *est quævis violentior procella. Grot.*]

15 [οἱς (παθημασιν) ουκετι ην αντιβλεψαι. *Jos. Ant. vi.* 1. 1. *c. Ap. ii.* 32. βλεποντες ουκ ισχυουσιν εις ακτινας αυτου αντοφθαλμησαι. *Barnab.* § 5. *Clem. Rom. i.* 34. *Jacobs.*] εν τῳ αντοφθαλμειν σε. *Hab. ii.* 10. *alii.*

16 [Κλαυδος. *Ptol. iii.* 7. *Pomp. Mela. ii.* 7. *Plin. N. H. iv.* 20. *Cretam habenti contra—Gaudos.*] ισχυσαμεν. 2 *Par. ii.* 6.

17 [οὑτως, *nempè, sine malo. Coll. Joan. iv.* 6. *Grot.*]

18 [χειμαζομενης νεως, και πονουμενης ἑκατερωθεν ὑπο του κλυδωνος. *Jos. Ant. xii.* 3. 3. χειμαζει· *vexat. Labb. Gloss.*] *pleniùs* τῃ ἑξης ἡμερᾳ. *Luc. ix.* 37.

19 [αποσκευαζομενοι, αποτιθεμενοι βαρος, και αποβαλλοντες. εκ μεταφορας των δια την ζαλην της θαλασσης ναυτων τα σκευη της νηος απορριπτουντων. *Suidas.*]

20 ασεληνῳ νυκτι. *Ps. x.* 3. *alii.* [σωζεσθαι. *Non reddi debebat servabitur, vel salvabitur, sed evadet incolumis. E periculo liberari, s. incolumen evadere, dicebatur Gr., imprimis Judæis Græcè loquentibus,* σωζεσθαι. *Spes omnis decolabat* του σωζεσθαι ἡμας, *ut evaderemus periculum. infra v.* 31. *nisi hi in navi manserint, vos non potestis* σωθηναι, *periculum evadere. Valck. in* 1 *Cor. iii.* 15.] *Coll. Jona. i.* 6.

21 ὁ δε στας εν μεσῳ αυτων, ειπεν. *Susan.* 48. εξηρανθη ἡ καρδια

μου, ὁτι επελαθομην του φαγειν τον αρτον μου. *Ps. ci.* 4. [ὑβριστης ανεμος. *Pollux.*]

22 [ταυτα δε παραινω ὑμιν. *Ign. Smyrn.* 4. παραινω εν ὁμονοιᾳ Θεου σπουδαζετε παντα πρασσειν. *Magn.* 6.] και ουκ εστιν ετι πλην αυτου. *Deut. iv.* 35.

23 ὁ Θεος σου, ᾡ συ λατρευεις ενδελεχως. *Dan. vi.* 16. οὑ ειμι = και εσομεθα σοι. *Exod. xxxiv.* 9. *Lev. xx.* 26. και σοι εσονται δουλοι. *Esa. xlv.* 14. του Θεου ειμι. *xliv.* 5. σος ειμι εγω. *Ps. cxviii.* 94. *Conf. Rom. xiv.* 8. [ὁ Θεος παραστας εκελευσε θαῤῥειν. *Jos. Ant. i.* 21. 2. παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Ps. cviii.* 31. 2 *Tim. iv.* 17.

24 και ηυλογησε Κυριος τον οικον του Αιγυπτιου δια Ιωσηφ. *Gen. xxxix.* 5. *Conf. cap. xviii.* 9. και ελυσε την ἁμαρτιαν αυτοις δια Ιωβ. *Job. xlii.* 9. *Coll. Gen. xviii.* 24-32.

25 [πιστευω γαρ τῃ χαριτι, ὁτι ἑτοιμοι εστε κ.τ.λ. *Ignat. Polyc.* 7. *Philad.* 8. του τε μην πιστευθηναι χαριν απιστουμενοι καταφευγουσιν εφ' ὁρκον ανθρωποι, ὁ δε Θεος και λεγων πιστος εστιν, κ. τ. λ. *Philo de Cain. et Abel. p.* 146. *Par.*]

26 εκπεσειν. *Conf. sup.* 17. *inf.* 29.

27 [επλει το Αδριατικον πελαγος. *Mart. Ign.* 5.] προσαγειν. *Exod. xiv.* 10. κατα τον καιρον τουτον. *Gen. xviii.* 10.

29 [ευχομαι εισελθειν εις αυτο, και οικησαι. *Act. Thom.* § 24.]

30 [εν προφασει φιλιας. *Jos. Vit.* § 14.] *Coll. Jer. xlv.* 6.

31 εαν ιδῃς με αναλαμβανομενον απο σου, και εσται σοι οὑτως. και εαν μη, ου μη γενηται. 4 *Reg. ii.* 10. *Conf. Jer. xliii.* 3. *Jud. ii.* 22. *Conf. sup. v.* 20. *et Valck. ibid.*

33 μηδεν = ολιγον, ὡς ουδεν. *Sir. xl.* 6. [ολιγον· μικρον, η ουδεν. *Hesych.* αχρις οὑ, *donec. Labb. Gloss. Vet.*]

34 στηρισον την καρδιαν σου ψωμῳ αρτου, και μετα τουτο πορευσεσθε. *Jud. xix.* 5. 2 *Mac. iii.* 29. = αλυσιτελες γαρ ὑμιν τουτο. *Heb. xiii.* 17.

35 *Conf. Matt. xiv.* 19. 1 *Cor. x.* 31.

36 [προσφερεσθαι τροφης. *Jos. Bell. Jud. v.* 10. 3. καγω ευθυμοτερος εγενομην. *Ign. Polyc.* 7.] *Coll. Judith. xii.* 16.

37 [βαπτισθεντος γαρ ἡμων του πλοιου κατα μεσον την Αδριαν, περι ἑξακοσιους τον αριθμον οντες, δι' ὁλης της νυκτος ενηξαμεθα. και περι αρχομενην ἡμεραν επιφανεντος ἡμιν κατα Θεου προνοιαν Κυρηναϊκου πλοιου, κ. τ. λ. *Jos. Vit.* § 3.]

38 δερμα ὑπερ δερματος, ὁσα ὑπαρχει ανθρωπῳ ὑπερ της ψυχης αυτου εκτισει. *Job. ii.* 4.

39 και εγενετο ἑσπερα, και εγενετο πρωϊ. *Gen. i.* 5. [κολπους ειωθαμεν λεγειν τους λιμενοειδεις και αναπαυτηριους τοπους. *Theo-*

phyl. ad Luc. xvi. ap. Pricæum. κολπος· κοιλος τοπος παραθαλασσιος. *Hesych.*]

40 [των πηδαλιων αποθραυσθεντων, απορραγεντων—της δε πρυμνης τα μερη παλιν ἑκατερα πετασοι και σχιστα και επωτιδες λεγονται, εν οἱς επικειται τα πηδαλια. *Pollux. Gubernacula. Labb.*] ειων (*sc.* την ναυν.) τῃ πνεουσῃ (*sc.* αυρᾳ). *Conf. Ps. cxxxiv.* 7. *Jer. xxviii.* 16. αιγιαλος. *Jud. v.* 17. *Alex. O. Ald. Comp. Sir. xxiv.* 14. [κατειχον· προσωρμισθησαν. *Suid.*]

41 [ασαλευτον επιμειναι τῃ πυρᾳ. *Mart. Polyc.* 13. ὡς δε επιπεσον βιαιον πνευμα ου συνεχωρει, της νηος εκ πρυμνης επειγομενης, —οὑτω παρεπλει. *Mart. Ign.* 5.]

42 *Cap. xii.* 19. *xvi.* 27. ὁτι ενθυμιον ανθρωπου εξομολογησεται σοι, κ.τ.λ. *Ps. lxxv.* 10. σεσωσμενον και διαφευγοντα. *Jos. viii.* 22. *alii.*

43, 44 κολυμβησαι. *Esa. xxv.* 11. *Sym.* [εις Ῥοδον διασωζεται. *Jos. Ant. xiv.* 25. *ap. Pricæum. Vit.* § 3. συναξεις παντας τους σους ὑπο το στεγος σου, και διασωθησονται. *Clem. Rom. i.* 12.] αναστα, και επικαλου τον Θεον σου ὁπως διασωσῃ ὁ Θεος ἡμας, και ου μη απολωμεθα. *Jon. i.* 6.

ΚΕΦ. κη. 28.

2 *CONF.* 2 *Mac. i.* 22. *x.* 36. φιλανθρωπια αυτου. *Ps. cxi.* 3. *alii.* ελεημοσυνη. *alii.* δικαιοσυνη. *LXX.* [βλαβην ου την τυχουσαν. *Clem. Rom. i.* 14. εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας. 49.] δια ψυχος. *Prov. xx.* 4. *Sym.* δια τον ενεστωτα χειμωνα. 1 *Esd. ix.* 6. [βαρβαροι. *Coll. Valck. ap. Cap. xviii.* 4.]

3 [των οχλων—συναγαγοντων—ξυλα και φρυγανα. *Mart. Polyc.* 13. ποας πληθος. *Jos. Bell. ap. Pricæum.*]

4 [θηρια· εχιες, φαλαγγια, οφεις. *Suidas.* δοξω γαρ ου του σωθηναι χαριν αφεισθαι, μαλλον η του βαρυτερας ενδεξαμενος συμφορας, επισημοτερον τελευτησαι. *Philo ad Cai. ap. Pricæum.*] μη ποτε νομισειεν ὁ βασιλευς Σελευκος εξ ανθρωπινης επιβουλης, και μη θειας δικης ανηρησθαι τον Απωλλωνιον. 4 *Mac. iv.* 13. 21. ου προσδεχομενος την παρα του Παντοκρατορος μελλουσαν—δικην. 2 *Mac. viii.* 11. *Sap. i.* 8. *ii.* 20. (ἡ Δικη, *Nemesis.*) *Conf. Amos. v.* 19. *Rom. ix.* 17. [παντως. *reddi debet nimirùm, vel sine dubio. Valck. ad Luc. iv.* 23.]

5 *Conf. Marc. xvi.* 18. *Luc. iv.* 35. [ὡς ουδεν πεπονθως. *Mart. Polyc.* 8.] θηριον. *Sir. xii.* 13. αδικων και ανομων καταγελασῃ, απο δε θηριων αγριων ου μη φοβηθῃς· θηρες γαρ αγριοι ειρηνευσουσι σοι. κ. τ. λ. *Job. v.* 22, 23.

6 [μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην. *Ign. Magn.* 10. μεταβαλλεσθαι τας γνωμας εποιησεν. *Jos. Ant. xiii.* 20.] καταπιπτειν. *Ps. cxliv.* 14.

7 [ὁ κωμης πρωτος. *Philo. ap. Pricæum.* οἱ κρατιστοι τησδε της

οικιας, και οἱ πρωτοι συν αυτοις. Jos. Ant. xviii. 9. 4. *δεξαμενου* Πτο*λεμαιου φιλοφρονως αυτον. Bell. ap. Kypke. και παραγενομενον ασπαζεται τε φιλοφρονως. Vit.* § 36.]

8 *Conf. Marc. i.* 30. *Luc. iv.* 38.

9 [*επιδωμεν ἑαυτους τῳ θεραπευοντι Θεῳ, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 9. *ου παν τραυμα τῃ αυτῃ εμπλαστρῳ θεραπευεται. Ign. Polyc.* 2.]

10—12 *επεθεντο. Conf. Ruth. iii.* 15. *ταις χρειαις των ἁγιων κοινωνουντες. Rom. xii.* 13. [*αναχθεις απο της* Σμυρνης—*εκειθεν καταχθεις επι την* Νεαπολιν. *Mart. Ign.* 5. *παρασημον του πλοιου, Tutela. Labb. Gloss.* Διοσκουροις. *Coll. Hor. Carm. i.* 3. 2. *iv.* 8. 31.] *Conf. cap. xxvii.* 3.

13, 14 [*διασωθεις δ' εις την* Δικαιαρχιαν, *ἡν* Ποτιολους Ιταλοι *καλουσιν, κ. τ. λ. Jos. Vit.* § 3. *Ant. xvii.* 14. *καταβας δ' εις* Δικαιαρχιαν, *και ναυς ὑφορμους* Αλεξανδριδας *ιδων, κ. τ. λ. Philo. in Flacc.* § 5.] *τριταιος.* 1 *Reg. ix.* 20. [*αφικομην εις* Ῥωμην, *κ. τ. λ. Jos. Vit.* § 3. *μακαρισας την εν εκεινῳ τῳ τοπῳ των αδελφων αγαπην, οὑτω παρεπλει. Mart. Ign.* 5. *αγεσθαι παρα την μεγαλην* Ῥωμην. 2.]

15 [*και προς την εννοιαν της βοηθειας του* Θεου *θαρσος ελαμβανον. Jos. Ant. v.* 5. 4. *θαρσους και χαρας ενεπιμπλατο, κ. τ. λ. Mart. Polyc.* 12. *συναντωμεν τοις αδελφοις φοβῳ και χαρᾳ πεπληρουμενοις. Mart. Ign.* 6. Αππιου *φορου. Forum Appî. Hor. Sat. I. v.* 3. *Ab Appii Forô—Tribus Tabernis. Cic. Epist. Att. ii.* 10.]

16 *Conf. Ephes. vi.* 20. *Phil. i.* 7. 13-16. *Col. iv.* 18. [*Conf. Jos. Ant. xviii.* 7. 7. *ἑκατονταρχου—συνδετου εσομενου, κ. τ. λ.*]

17 [*ανδρες αδελφοι. Clem. Rom. i.* 14. 37. 43. *τοις αρχιερευσιν και τοις πρωτοις των* Φαρισαιων. *Jos. Vit.* § 5. *των* Ἱεροσολυμιτων *οἱ πρωτοι.* § 7.] *Coll. cap. xxiv.* 18. *xxv.* 10.

18 [*ομοσον, και απολυω σε. Mart. Polyc.* 9.] *Cap. xxvi.* 31, 32.

19 *ου γινομενος των πολιτων κατηγορος, το δε συμφερον κοινῃ κατ' ιδιαν παντι τῳ πληθει σκοπων.* 2 *Mac. iv.* 5. [*οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του* Θεου, *συζητουντες αποθνησκουσιν. Ign. Smyrn.* 7.]

20—22 [*δια ταυτην την αιτιαν. Clem. Rom. ii.* 10. *προειλομην εν πιστει* Ιησου Χριστου *προσλαλησαι ὑμιν. Ign. Magn.* 1. *ηξιωθην εις* Θεου *τιμην φορεσαι ταυτας τας ἁλυσεις. Ephes. (Interpol.) Vossii. p.* 139.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 12. [*τα παρ' ὑμιν αποκομισῃ γραμματα. Polyc. Phil.* 13. *Mart. Ign.* 4. *αξιουμεν (volumus). ουκ ηξιου την πολιν κινδυνευουσαν δι' αυτον περιορᾳν. Jos. Ant. x.* 7. 1. *δια τουτο μισειτε* Χριστιανους, *ὁτι τουτους ουχ ἡγουνται θεους. Epist. ad Diogn.* § 2. *αξιουμεν το ὑμετερον μεγεθος, ὡστε αυτον παραστηναι τῳ βηματι σου, και ακουσθηναι. Nicod. Evang. cap.* 1. *αξιω, ευσεβης, κελευσον με ειπειν ολιγους λογους.* 5. *οὑτως δει ἡμας φρονειν περι* Ιησου Χρισ-

του, ὡς περι Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] γνωστον εστιν ὑμιν. *Ezech. xxxvi.* 32. μεν γαρ. *Sap. vii.* 30. πανταχου. *cap. xxiv.* 3.

23 ὁς εδιδασκεν ὑμας, ετι ων συν ὑμιν, τον νομον και τους προφητας. 4 *Mac. xviii.* 10. [ταξαμενοι· ὁρισαντες. *Hesych.* οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. οἱ γαρ θειοτατοι Προφηται κατα Χριστον Ιησουν εζησαν, κ. τ. λ. *Magn.* 8. οὑ και οἱ Προφηται μαθηται οντες, τῳ Πνευματι ὡς διδασκαλον αυτον προσεδοκουν. 9. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Philad.* 9. οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. ἱνα πεισῃ τους πιστευοντας εις αυτον, ὁτι πας ὁ ὑπερ της Χριστου δοξης παθων, την κοινωνιαν αει εχει μετα του ζωντος Θεου. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 11. *tom.* 1. *Reliq. Sac. Routh.*] *Coll. Joan. i.* 46.

25—30 [αναμνησικακοι εις αλληλους. *Clem. Rom. i.* 2. συμφωνοι οντες εν ὁμονοιᾳ. *Ign. Ephes. iv.* 5.] ὡς ενετειλατο Ἡσαΐας ὁ Προφητης ὁ μεγας, και πιστος εν ὁρασει αυτου. *Sir. xlviii.* 22. [καθως το Πνευμα το Ἁγιον περι αυτου ελαλησεν. *Clem. Rom. i.* 16. λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ. *ii.* 3. ὁρωντες εστιν ὁτε ουχ ὁρωμεν, και ακουοντες ουκ ακουομεν, επειδαν ὁ νους μικρον ὁσον ἑτερῳ νοητῳ προσανεχῃ παρενθυμουμενος. *Philo. Alleg. ii. p.* 78. *Edit. Mangey.*] *Conf. Jer. iii.* 22. *Dan. xii.* 10. και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, και ωτα ακουειν ἑως της ἡμερας ταυτης. *Deut. xxix.* 4. [σωτηριον *substantivè, est Hellenistica vox, ut Esa. xii.* 3. *xxvi.* 1. *xxxiii.* 20. *et sæpiss. Refertur interdùm ad personam, ut Luc. ii.* 30, *modò ad rem, ut hìc ad sermonem Evangelii. Grot.*] *Conf. Esa. xl.* 5. *Mal. i.* 11. 14. *Esa. xlviii.* 18. *cap. xiii.* 46. *xviii.* 6. ὁ Θεος επιστρεψον ἡμας, και επιφανον το προσωπον σου, και σωθησομεθα. *Ps. lxxix.* 3. καταστησεις με εις κεφαλην εθνων· λαος ὁν ουκ εγνων, εδουλευσε μοι, εις ακοην ωτιου ὑπηκουσε μοι. *xvii.* 43, 44. συζητησις. *cap. xv.* 2. *Coll. Mal. iii.* 16. *Luc. iv.* 36. [που σοφος, που συζητητης; *Ign. Ephes.* 18. συζητουντες αποθνησκουσιν. *Smyrn.* 7.] εισπορευομενους. *Deut. xxviii.* 6. *xxxi.* 2. 1 *Reg. xviii.* 13. 16.

31 [μετα παρρησιας ακουε, Χριστιανος ειμι. *Mart. Polyc.* 10. ευαγγελιζομενοι την βασιλειαν του Θεου. *Clem. Rom. i.* 42. του Χριστου. 50. ανεπικωλυτως. *Jos. Ant. xix.* 5. 3. δια ζηλον και ὁ Παυλος ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν—κηρυξ γενομενος εν τῃ ανατολῃ και εν τῃ δυσει, το γενναιον της πιστεως αυτου κλεος ελαβεν, δικαιοσυνην διδαξας ὁλον τον κοσμον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 5.] ιδου τα χειλη μου ου μη κωλυσω. *Ps. xxxix.* 9. *Conf. Num. xi.* 28, 29.

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΡΩΜΑΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1—7 ῾Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ *του Θεου ἡ παροικουσα* Ῥωμην, *τῃ εκκλησιᾳ του Θεου τῃ παροικουσῃ* Κορινθον, *κλητοις, ἡγιασμενοις εν θεληματι Θεου, κ. τ. λ. Clem. Rom. i. Inscr. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας* Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. *εις το* Ευαγγελιον *κατηγγελκεναι. Ign. Philad.* 5.] *Conf. Esa. xlviii.* 12. *Sym. Exod. xxix.* 24. *Gal. i.* 15. *Apoc. xiv.* 6. [*αφωρισμενος· εκλελεγμενος, διακεκριμενος. Hesych.*]

1 [Παυλος. *Conf. Clem. Rom. i.* 5. 47. *Ign. Ephes.* 12. *Rom.* 4. *Polyc. Phil.* 3. 9. 11. *Mart.* 2. 5.]

2 [*εγκυπτετε εις τας γραφας. Clem. Rom. i.* 45. *επιστασθε τας ἱερας γραφας.* 53. Μωσης *και οἱ* Προφηται *προεκηρυξαν περι του θανατου μου και της αναστασης. Nicod. Evang.* 4.] = βιβλια *τα ἁγια.* 1 *Mac. xii.* 9. *Conf. Act. iii.* 24. *xxvi.* 22.

3 [*εκ σπερματος* Δαβιδ. *Ign. Ephes.* 18. Ιησου Χριστου *του* Ὑιου *του* Θεου, *του γενομενου εν ὑστερῳ εκ σπερματος* Δαβιδ. *Rom.* 7. *αληθως οντα εκ γενους* Δαβιδ *κατα σαρκα,* Ὑιον Θεου *κατα θελημα και δυναμιν* Θεου. *Smyrn.* 1. *τῳ κατα σαρκα εκ γενους* Δαβιδ, *τῳ* Ὑιῳ *ανθρωπου, και* Ὑιῳ Θεου. *Ephes.* 20.] *του υἱου αυτου του γενομενου αυτῳ. Gen. xxi.* 3. 5. 9. *Sap. vii.* 3. *Joan. vii.* 42. [*In Nov. Test. Filius Dei dicitur γενομενος, factus, si de humanâ ipsius naturâ; sed* Ων, *existens ab æterno, si de ejus deitate est sermo.—Non inusitatus Philoni mos est,* Ων *de vero et æterno Deo, γενομενος de hominis naturâ, usurpare. Carpzov. ad loc.*]

4 [*αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει. Clem. Rom. i.* 40. *εξαιρετον δε τι εχει το* Ευαγγελιον, *την παρουσιαν του* Κυριου *ἡμων* Ιησου Χριστου, *το παθος αυτου, και την αναστασιν. Ign. Philad.* 9. *εν δυναμει* Πνευματος. *Smyrn.* 13.] *πνευμα φοβου* Θεου. *Esa. xi.* 3. *πνευμα ζηλωσεως. Num. v.* 14. 30. [*Stuart.* § 440. *Winer.* § 34. 2. 6. *Buttm.* § 123. *n.* 4. *εν δυναμει των σημειων, ὡν εποιει. Chrysost.*]

5 [Ενωχ, *ὁς εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις. Clem. Rom. i.* 9. Αβρααμ —*δι' ὑπακοης εξηλθεν εκ της γης αυτου.* 10. *δι' ὑπακοης προσηνεγ-*

κεν αυτον θυσιαν τῳ Θεῳ. *Ib.* οἱ λειτουργοι της χαριτος του Θεου. 8. δεδεμενον—ὑπερ του κοινου ονοματος. *Ign. Ephes.* 1.] ὑπερ Αβεσσαλωμ. 2 *Reg. xviii.* 5. εις ὑπακοην πιστεως = εις την ὑπακοην του Χριστου. 2 *Cor. x.* 5. *Conf. Act. vi.* 7.

6 [εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom. i.* 32. κλητοι χαριτι προληφθεντες, ουκ αφ' ἑαυτων προσελθοντες. *Chrysost.*] *Conf. Jer. xxxviii.* 6.

7 [χαρις ὑμιν και ειρηνη. *Clem. Rom. i. Inscr.* και μια κλησις εν Χριστῳ. 46. τῃ ηλεημενῃ εν μεγαλειοτητι Πατρος ὑψιστου, και Ιησου Χριστου του μονου Ὑιου αυτου, εκκλησιᾳ ηγαπημενῃ, κ. τ. λ. *Ign. Rom. Inscr.* ελεος, ειρηνη και αγαπη απο Θεου Πατρος και του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Polyc. Mart. Inscript.* τους εν Ῥωμῃ των αδελφων. *Mart. Ign.* 5.] κλητοις ἁγιοις. *Coll. Exod. xii.* 16. [*In Epistolis solemnis erat ap. Judæos compellandi formula;* χαρις και ειρηνη, *gratia et pax tibi, vel vobis. Judæorum morem Paulus imitatus est, etc. Valck. in Luc. i.* 28.]

8 [κἀγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, ὁτι εδεξασθε αυτους, ὡς και ὑμας ὁ Κυριος. *Ign. Philad.* 11. το σεμνον της περιβοητου φιλαδελφιας ὑμων. *Clem. Rom. i.* 47. ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα, εξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων, μεχρι νυν διαμενει, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1. δικαιοσυνην διδαξας ὁλον τον κοσμον. *Clem. Rom. i.* 5. *i. e. totum Imperium Romanum. Jacobs.* απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου. *i. Inscr.*] *Conf. Sap. xviii.* 2. δια ῥηματος Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5.

9 [οὑτως γαρ εσται αυτοις εγκαρπος και τελεια ἡ προς τον Θεον και τους ἁγιους μετ' οικτιρμων μνεια. *Clem. Rom. i.* 56. ὁτι ὁ Ὑψιστος ὑπερμαχος και ὑπερασπιστης εστιν των εν καθαρᾳ συνειδησει λατρευοντων τῳ παναρετῳ ονοματι αυτου· ᾡ ἡ δοξα εις τους αιωνας των αιωνων. Αμην. 45. εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Ephes. i.* 16. 1 *Mac. xii.* 11.

10 [ἱνα παντα ὁσα ποιητε, κατευοδωθητε. *Ign. Magn.* 13. τῃ προσευχῃ ὑμων, ἡς γενοιτο μοι αει μετοχον ειναι. *Ephes.* 11. το θελημα του Θεου γενεσθω. *Mart. Polyc.* 7. εν θεληματι του θελησαντος τα παντα. *Ign. Rom. Inscr.*] οιδα Κυριε, ὁτι ουχι του ανθρωπου ἡ ὁδος αυτου, ουδε ανηρ πορευσεται και κατορθωσει πορειαν αυτου. *Jer. x.* 23. *Conf.* 1 *Esd. viii.* 50. *Tob. x.* 12. *xi.* 1. *Ps. i.* 3. 3 *Joan.* 2.

11 [ασπαζομαι Αλκην το ποθητον μου ονομα. *Ign. Polyc.* 8. *Smyrn.* 13. *Rom.* 10. ταυτῃ τῃ εντολῃ—στηριξωμεν ἑαυτους. *Clem. Rom. i.* 13. ειπως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3. εκκλησιᾳ—ηλεημενῃ εν παντι χαρισματι. *Smyrn. Inscr.*] στηριγμα αρτου. *Ezech. iv.* 16. *xiv.* 13.

12 [συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. ὑπερ της των αδελ-

φων εις αλληλους αγαπης. *Mart. Ign.* 6.] 1 *Mac. xii.* 9. 2 *Mac. vii.* 6.

13 [ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2. αχρι του δευρο. *Jos. Ant. x.* 11. 7. *hucusque, Labb. Gloss.* και αἱ λοιπαι εκκλησιαι. *Ign. Magn.* 15.] ἑξει καρπον εν επισκοπῃ ψυχων. *Sap. iii.* 13.

14 [κατοικουντες δε (οἱ Χριστιανοι) πολεις Ἑλληνιδας τε και Βαρβαρους,—θαυμαστην και ὁμολογουμενως παραδοξον ενδεικνυνται την καταστασιν της ἑαυτων πολιτειας. *Epist. ad Diogn.* § 5. ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. Ἑλληνες· φρονιμοι, ητοι σοφοι. Βαρβαροι, οἱ απαιδευτοι. *Hesych.* εδοθη νομος μεν και προφηται Βαρβαροις, φιλοσοφια δε Ἑλλησιν. *Clem. Alex. Strom. vi.* 6. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. τοις Βαρβαροις μαλλον η τοις Ἑλλησιν. *Jos. c. Ap. i.* § 11.] *Coll.* 1 *Cor. xii.* 13. [*Græci ipsi totius Universi incolas in duas classes distinguebant, in* Ἑλληνας και Βαρβαρους. *i. e. in Græcè loquentes et alia lingua utentes, quæ Græcis non intellecta his Barbara videbatur. Ea vis est nominis* Βαρβαρος, *Col. iii.* 11. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 22.]

15 [δεον ουν εστιν—προθυμους ἡμας ειναι εις αγαθοποιιαν. *Clem. Rom. i.* 34. οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *i.* 4. *Polyc. Phil.* 6. το περι αυτους προθυμον του Θεου. *Jos. Ant. iv.* 8. 13. το κατ' εμε (*sc.* μερος). *Coll. Bos. Ellips.*]

16 [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7. ουδε επαισχυνθητε· ουδε ὑμας επισχυνθησεται ἡ τελεια πιστις. 10. μετα παρρησιας ακουε, "Χριστιανος ειμι." *Mart. Polyc.* 10. εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, εφ' οἱς γεγραπται μονον ονοματα ανθρωπων. *Ign. Philad.* 6. στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. Ἑλλην την θρησκειαν. *Paganus. Labb. Gloss.*] ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps. xxxiv.* 3. *Sir. xlii.* 1, 2. 2 *Tim. i.* 8. *Heb. ii.* 11. *Act. iv.* 12. *xviii.* 4.

17 Κυριος, δικαιοσυνη ἡμων. *Jer. xxiii.* 6. *alii.* Κυριε δικαιωσον ἡμας. *Sym. Conf.* 1 *Cor. i.* 30. *Cap. iii.* 21. *Ephes. iii.* 17. *Heb. xi.* 1.

18 [τοις μυθικοις πλασμασι την αληθειαν επικρυψαντες. *Philo.* των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. μισησεις πασαν ὑποκρισιν. *Barnab. p.* 248. *Voss.*] υἱος αδικιας. 2 *Reg. vii.* 10. *Ezech. ix.* 9. οἱ γαρ φυλαξαντες ὁσιως τα ὁσια ὁσιωθησονται, κ. τ. λ. *Sap. vi.* 10–12.

19 [Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ignat. Rom.* 8. φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. *Coll. omnino.* § 20.]

20 [απο κτισεως ουρανου και γης. *Psalt. Sal. viii.* 7. αναπολο-

γητος εστιν ὁ μη πιστευσας. *Clem. Alex. Strom. vii.* 2. ὁς εστιν αυτου Λογος αΐδιος. *Ign. Magn.* 8. ἱνα—του Αορατου δῳ την επιγνωσιν. *Clem. Rom. Fragm.* 8. τα δε αορατα αιτει, ἱνα σοι φανερωθῃ. *Ign. Polyc.* 2. τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40. εκεινους δε ουχ ἡγουμαι αξιους του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10. εζητησαν οἱ πρωτοι, πως ενοησαμεν το θειον, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *de Alleg. p.* 107. *Mangey.*] *Coll. Jer. viii.* 7-9. *Act. xvii.* 26-29.

21 [ἡ ασυνετος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. δια το σκληρυνθηναι αυτων ασυνετους καρδιας. 51. εματαιωθησαν· επλανηθησαν. *Theophyl. Phavor.*] παντες οἱ διαλογισμοι αυτων εις κακον. *Ps. lv.* 5.

22, 23 οἱ σοφοι συμβουλοι—ἡ βουλη αυτων μωρανθησεται. *Esa. xix.* 11. *lix.* 9. εμωρανθη πας ανθρωπος απο γνωσεως. *Jer. x.* 14. *xxviii.* 17. *Alex. Ald. Comp.* και επορευθησαν οπισω των ματαιων, και εματαιωθησαν. *ii.* 5. *Conf. Prov. xix.* 3. *Bar. iii.* 23. εγκατελιπες την πηγην της σοφιας. 12. *Coll. Sir. xix.* 22-25. [ὁ σοφος ενδεικνυσθω την σοφιαν αυτου, μη εν λογοις, αλλ᾽ εν εργοις αγαθοις. *Clem. Rom.* 38. τα ὁμοιωματα των ειδωλων αυτων. 1 *Mac. iii.* 48. *Sap. xiv.* 21. [το φθαρτον σωμα. *Ign. Fragm.* 8. και πηροι οντες τῃ διανοιᾳ, προσκυνουντες λιθους και ξυλα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. τι δε ουκ εμελλον ανθρωπους γε οντας; οἱ κυνας, και λυκους και λεοντας, κ. τ. λ. *Philo ad Cai. p.* 566. *Mangey.*]

24 [παρεδωκεν· συνεχωρησε. *Theodor.* ειασεν. *Chrysost.* απελυσεν. *Theophyl.*] *Conf. Act. vii.* 42. *Sir. iv.* 19.

25 τας δαμαλεις του οικου ἁς εσεβασθησαν. *Ose. x.* 5. *Aquil.* και λατρευσετε εκει θεοις ἑτεροις, κ. τ. λ. *Deut. iv.* 28. *Jud. ii.* 11. 13. *Jer. xiii.* 25. *Coll. Esa. xliv.* 20. [εσεβασθησαν· προσκυνειν, *et* σεβας προσφερειν. *Theod.* και ὁσον ψευδος ανθ᾽ ὁσης αληθειας ὑπηλλαξαντο —οἱ τον αληθη Θεον καταλιποντες, τους ψευδωνυμους εδημιουργησαν, φθαρταις και γενηταις ουσιαις την του αγενητου και αφθαρτου προσρησιν επιφημισαντες, κ. τ. λ. *Philo.* 3 *Vit. Mos.* § 20, 21. *p.* 678, 9. *Par.* 160, 161. *Mangey.* ευλογητος. *Coll. Ignat. Ephes. i.* 1.]

26 [παρα (*contra*) τα διατεταγμενα. *Ign. Fragm.* 9. δυο γαρ παθη εναντια των εντολων του Θεου. *Test. XII Patr. p.* 610. *Jos. Ant. ii.* 4. 5. ου κατα χρησιν, αλλα κατα φυσιν. *Ign. Trall.* 1.] *Coll. cap. xi.* 24. *Conf. Ose. iv.* 14. *Aquil.* θηλειαι. *Conf. Lev. xxvii.* 4-7. [*Conf. Philo. de Abrab. p.* 369. *Edit. Par.*] εαν αποπλανηθῃ, καταλειψει αυτον, και παραδωσει αυτον εις χειρας πτωσεως αυτου. *Sir. iv.* 19.

27 [ὁ δε παιδεραστης—την παρα φυσιν ἡδονην διωκει. *Philo de Spec. Legg. p.* 306. *Mangey.* ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησουσι. *Polyc. Phil.* 5. εις τοσουτον απονοιας εξεκαυσαν. *Clem. Rom. i.* 1. θεασαμενος εν ἡμιν πολλην πλανην και απωλειαν, κ. τ. λ.

ii. 1. εν ταυτῃ τῃ σαρκι αποληψομεθα τον μισθον. 9. πιστος γαρ εστιν, ὁ επαγγειλαμενος τας αντιμισθιας αποδιδοναι ἑκαστῳ των εργων αυτου. 11.] [τῃ ορεξει· τῃ επιθυμιᾳ. *Hesych.*]

28 [στεργουσας καθηκοντως τους ανδρας αυτων. *Clem. Rom. i.* 1. πολιτευεσθαι κατα το καθηκον τῳ Χριστῳ. 3. παρα το καθηκον. 41. ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Ign. Trall.* 12.] εν επιγνωσει. *Conf. Philem.* 6. *Coll. Jer. vi.* 30. 2 *Par. xxxvi.* 16.

29 [απορριψαντες αφ' ἑαυτων—κακοηθειας τε και δολους. *Clem. Rom. i.* 35. μεστοι τε ὁσιας βουλης. 2. απεχομενος πασης αδικιας, πλεονεξιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2. κακοηθεια. *Jos. Ant. vi.* 13. 2. πασης κακιας πληρεις. *Clem. Rom. i.* 45. *Barnab. Epist.* § 20.]

30 [καταλαλους· τους διαβολαις κατα των αποντων αδεως κεχρημενους. *Theod.* ὑβριστας· τους θρασεις και λοιδορους. *Suid.* θεοστυγεις· μισουμενοι ὑπο Θεου. *Hesych.* οἱ Θεον μισουντες, η και ὑπο Θεου μισουμενοι. *Theophyl.* απορριψαντες αφ' ἑαυτων—ψιθυρισμους τε και καταλαλιας, θεοστυγιαν, ὑπερηφανιαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. *Ab Attico* ψιθυριζειν *deductum* ψιθυρισμος· *obtrectationem notat* 2 *Cor. xii.* 20. *Obtrectatores clandestinos* ψιθυριστας *dixit Paulus. Propriam verbi vim Hesychius annotavit,* ψιθυριζειν *explicans:* εις το ους ηρεμα διαλεγεται, *tacitè in aurem alterius quid dicit. Quod enim Latini in aurem dicere, vel ad aurem loqui, id Græcis usitatâ phrasi dicitur* εις ους λεγειν. *Valck. in Act. Apost. cap. vi.* 1.]

31 ὁμοσπονδους. 3 *Mac. iii.* 7. *Conf.* 2 *Tim. iii.* 3. [αφρονες και ασυνετοι. *Clem. Rom. i.* 39. αστοργους· μη αγαπωντας τινας. *Hesych.* ασπονδοι· μη μνημονευοντες φιλιας, αδιαλλακτοι. *Id.* ασυνθετους· μη εμμενοντας ταις συνθηκαις. *Id. Oecum.* και τεκνων στοργης αμελειν. *Clem. Rom. Fragm.* 2.]

32 [ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ Θεῳ ὑπαρχουσιν· ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35. ασεβουσι γαρ ουχ οἱ δρωντες μονοι, αλλα και ὁσοι τοις δρωσιν εκουσιῳ γνωμῃ συν τῃ των ὁρωντων εξουσιᾳ συνεπιγραφονται. *Philo de Decal. p.* 302. *ap. Wets.*] κακων ερασται αξιοι τε τοιουτων ελπιδων, και οἱ δρωντες, και οἱ ποθουντες, και οἱ σεβομενοι. *Sap. xv.* 6. *Ps. xxv.* 4, 5. 2 *Thess. ii.* 12. *Ephes. v.* 11. *Prov. vi.* 16. *etc.* [συνευδοκουσι· συγκοινωνουσιν. *Hesych. Conf. Apoc. xviii.* 4.] μη ευδοκησῃς εν ευδοκιᾳ ασεβων, κ. τ. λ. *Sir. ix.* 12. δικαιωμα. *Exod. xxi.* 31.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΔΙΟ μη διψυχωμεν. *Clem. Rom. i.* 23. 32.] *Ps. cxv.* 10. κατακρινεις. *Susan.* 48. τῳ δε ἁμαρτωλῳ ειπεν ὁ Θεος, Ἱνατι συ διηγῃ τα δικαιωματα μου, κ. τ. λ. *Ps. xlix.* 16, 17. παγις γαρ

ισχυρα ανδρι τα ιδια χειλη, και ἁλισκεται χειλεσιν ιδιου στοματος. *Prov. vi.* 2. [*Conf. Clem. Rom. i.* 16. προσηκοντως ουν αποδρασεται τον των θειων αγαθων αμετοχον, ὁς και εν οἱς ἑτερον αιτιαται, διαβαλλων ἑαυτον λεληθεν. *Philo de Profug. p.* 453. *Par.*]

2 εργα χειρων αυτου αληθεια και κρισις. *Ps. cx.* 7. [ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. *Clem. Rom. i.* 51. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 16.]

3 [ὁ παραγγειλας μη ψευδεσθαι, πολλῳ μαλλον αυτος ου ψευσεται. *Clem. Rom. i.* 27. που γαρ τις ἡμων δυναται φυγειν απο της κραταιας χειρος αυτου; 28.] *Conf. Heb. ii.* 3.

4 [μη ουν αναισθητωμεν της χρηστοτητος αυτου. *Ign. Magn.* 10. εμβλεψωμεν τοις ομμασι της ψυχης εις το μακροθυμον αυτου βουλημα. *Clem. Rom. i.* 19. ἱκεται γενομενοι—της χρηστοτητος αυτου. 9.] το χρηστον *pro* ἡ χρηστοτης. *Coll. Gen. ii.* 9. πλουτος σωτηριας. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym. Conf. Ps. lxxvii.* 38. [*Ignat. Voss. p.* 130. ὁ χρηστος Θεος. *Philo.* ουδε τοις ἁμαρτανουσιν ευθυς επεξεισεν ὁ Θεος, αλλα διδωσι χρονον εις μετανοιαν, και την του σφαλματος ιασιν. 2 *lib. de Leg. Alleg. p.* 81. πλουτος. *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.] τον πλουτον αυτης (σοφιας) ουκ αποκρυπτομαι. *Sap. vii.* 13. *xii.* 2. 10.

5 δικαιοκριτης. *Est. viii.* 13. 2 *Mac. xii.* 41. δικαιοκρισια. *Ose. vi.* 6. *Alex. B. C. Marg.* [δικαιοπραγια. *Clem. Rom. i.* 32. κατα νουν μη εχειν Θεους. *Mart. Ign.* 2. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. η γαρ την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν, η την ενεστωσαν χαριν αγαπησωμεν· ἑν των δυο μονον εν Χριστῳ Ιησου εὑρεθηναι, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 11. *Conf. Clem. Rom. ii.* 8.]

6 *Coll. Sir. xvii.* 15-23. *Ps. lxi.* 12. *CITAT.*

7 [ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. *Clem. i.* 5. δοξαν και τιμην εκληρονομησαν. 45. ληψομεθα ζωην αιωνιον. *ii.* 8. ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18. [το θεμα αφθαρσια και ζωη αιωνιος. *Polyc.* 2.] *Coll. Luc. viii.* 15.

8 [ὁς ερχεται κριτης ζωντων και νεκρων· οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ (Χριστῳ). *Polyc. Phil.* 2. μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν. *Ign. Philad.* 8.] εξαπεστειλεν εις αυτους οργην θυμου αυτου, θυμον και οργην και θλιψιν, κ. τ. λ. *Ps. lxxvii.* 49. = οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. ix.* 15. *Jer. xxxvii.* 23, 24.

9 οὑτοι εις ονειδισμον, και εις αισχυνην αιωνιον. *Dan. xii.* 2. [εργων ὡν κατειργασαμεθα. *Clem. i.* 31. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. 33. προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9. δῳῃ πασῃ ψυχῃ—πιστιν. *Clem. Rom. i.* 58.] *Conf. Ezech. xxvii.* 13. *xlvii.* 9. *Sap. vi.* 6. ἡμερα θλιψεως και αναγκης, κ. τ. λ. *Sophon. i.* 15.

10 οἱ οφθαλμοι των κακων προσδεχονται κακα, οἱ δε αγαθοι ἡσυ-

χαζουσι διαπαντος. *Prov. xv.* 15. [επι το αγαθον διορθωσωμεθα. *Clem. i.* 21. Ιουδαιῳ, τε και Ἑλληνι. *Coll. Valck. Act. xviii.* 4.]

11 [απεχομενοι—προσωποληψιας. *Polyc. Phil.* 6.]

12 κριθησονται. *Esa. lxvi.* 16. *Ezech. xxxviii.* 22. *Conf. xviii.* [ανομον· προ του νομου. *Hesych.* χωρις της εκ νομου κατακρισεως. *Chrysost.*] αυτος κρινει ακρα γης. 1 *Reg. ii.* 10. *Ps. xcv.* 13.

13 [εργοις δικαιουμενοι, και μη λογοις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.] *Coll. Deut. xxvii.* 26. [ακροατης. *Epist. ad Diogn. init.* συνακροατης. *Mart. Ign.* 3. οἱ γαρ αγαθοι ανθρωποι—δικαιοι εισι παρα τῳ Θεῳ. *Test. XII Patr. p.* 692. μακαριοι εσμεν, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

14 εν καθαρᾳ καρδιᾳ, και εν δικαιοσυνῃ χειρων εποιησα τουτο, κ. τ. λ. *Coll. Gen. xx.* 5, 6. [νομος δε αψευδης, ὁ ορθος λογος, ουχ ὑπο του δεινος η του δεινος θνητου φθαρτος εν χαρτιδιοις η στηλαις αψυχος αψυχοις, αλλ' ὑπ' αθανατου φυσεως αφθαρτος εν αθανατῳ διανοιᾳ τυπωθεις. *Philo. Quod Omnis Prob. Lib. p.* 872. *Par.* 675. *Col.* νομος εμψυχος τε και λογικος, κ. τ. λ. *Vit. Mos. p.* 108. *Mangey.*]

15 [και ἑως νυν ἡ συνειδησις μου συνεχει με περι της ἁμαρτιας μου. *Test. XII Patr. p.* 527.] φως Κυριου πνοη ανθρωπων, ὁς ερευνᾳ ταμιεια κοιλιας. *Prov. xx.* 27. λεληθεν αυτον ουδεν, ουτε λογισμων. *Polyc. Phil.* 4.] γραπτον. *Conf.* 2 *Par. xxxvi.* 22. [αυτος ἑαυτου κατηγορων ειπεν, Ουδεις καθαρος απο ῥυπου, εαν και μιας ἡμερας ἡ ζωη αυτου. *Clem. Rom. i.* 17.] *Conf. omninò Exod. ix.* 20, 21. σκολιοι λογισμοι χωριζουσιν απο Θεου. *Sap. i.* 3.

16 το Ευαγγελιον μου, *Conf.* του Θεου Δανιηλ. *Dan. vi.* 26. τον Θεον σου. *Jona. i.* 6. [τα κρυπτα ελεγχει. *Ign. Philad.* 7. 9.] *Conf. Sir. xvii.* 20. *Esa. xxxiv.* 8. *xxxv.* 4. [αναλαβετε την επιστολην του μακαριου Παυλου του Αποστολου. Τι πρωτον ὑμιν εν αρχῃ του Ευαγγελιου εγραψεν; *Clem. Rom. i.* 47. *Coll. ii.* 1.]

17, 18 *Coll. Gen. xvii.* 7. *Exod. iii.* 6. *Jer. xxxviii.* 33. των επαναπαυομενων αυτοις. 1 *Mac. viii.* 12. [κατηχουμενος. ηχος *est sonus.* ηχεω *sonum edo. Inter Composita occurrens* κατηχεω, *rarissimum apud Scriptores Græcos veteres, nusquam occurrens in Alex. Vers. antiqui Fœderis, frequentèr invenitur in Scriptis N. T. et recentioribus Christianorum. Significat autem* κατηχειν τινα *eximiè, Sonum edere, qui ad aures alicujus perveniat. Amplificatâ potestate, docere aliquem.* κατηχεισθαι περι τινος, *rem cognoscere, vel resciscere; edoceri rem. Valck. ad Luc. i.* 4. κατηχουμενος· διδασκομενος,—παιδευομενος. *Hesych.* τα διαφεροντα· τα κρειττονα. *Gloss. N. T.* πεποιθας· θαῤῥεις. *Hesych. Alberti Gloss.* ἁμα δοκιμαζοντες τα διαφεροντα, ητοι φως η σκοτος, η λευκον η

μελαν. Theoph. ad Autolyc. i. § 3. *ποιησαντες το θελημα του* Πατρος. *Clem. Rom. ii.* 8. 10.] *Conf. Sir. xliii.* 16.

19 *Conf. Esa. xliii.* 8. *Apoc. iii.* 18. *Luc. xviii.* 9. *Bar. iv.* 1, 2.

20 *ἡ μαρτυρια* Κυριου *πιστη σοφιζουσα νηπια. Ps. xviii.* 7. [*φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν βλαβην παραθω. Ign. Trall.* 5. *μορφωσιν· σχηματισμον, εικονα. Hesych.*] *Coll. Luc. vi.* 39. *Apoc. iii.* 17.

21 [*αμεινον εστιν σιωπαν και ειναι, η λαλουντα μη ειναι. καλον το διδασκειν, εαν ὁ λεγων ποιῃ. κ. τ. λ. Ign. Ephes.* 15. *πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι* Χριστιανους, *αλλα και ειναι. Magn.* 4. *ἱνα τι συ καθησαι βεβηλε εν συνεδριῳ, και ἡ καρδια σου μακραν αφεστηκεν απο του* Κυριου, *κ. τ. λ. Psalt. Sal. iv.* 1.]

22, 23 [*ειδωλα propriè sunt imagines; sed eam vocem usurpant Judæi Hellenistæ cùm de diis Gentium agunt, quia imagines tantùm eorum existunt, res non existunt. Grot.*] *ου βδελυξῃ* Αιγυπτιον, *κ. τ. λ. Deut. xxiii.* 7. [*ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. Clem. Rom. i.* 41. *ἡ παραβασις δια του οφεως. Barnab. Epist.* § 12.] *Coll. Mal. i.* 6, 7.

24 [*ὡστε και βλασφημιας επιφερεσθαι τῳ ονοματι* Κυριου, *δια την ὑμετεραν αφροσυνην, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 47. *μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, ἱνα μη δι' ολιγους αφρονας το εν* Θεῳ *πληθος βλασφημηται·* "Ουαι *γαρ δι' ὁυ επι ματαιοτητι το ονομα μου επι τινων βλασφημειται." Ign. Trall.* 8.]

25 *μεν γαρ. Sap. vii.* 30. *παραβατης. Ps. xvi.* 4. *Sym. Ezech. xviii.* 10. *Sym.*

26 [*αμεινον εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος* Χριστιανισμον *ακουειν, η παρα ακροβυστου* Ιουδαϊσμον. *Ign. Philad.* 6.] *το δικαιωμα του νομου. Num. xxxi.* 21. [*δυναμενον—και χωρις της περιτομης το θειον σεβειν, ειγε παντως κεκρινε ζηλουν τα πατρια των* Ιουδαιων· *τουτο ειναι κυριωτερον του περιτεμνεσθαι. Jos. Ant. xx.* 2. 5.]

27 [Ιωνας Νινευϊταις *καταστροφην εκηρυξεν, οἱ δε μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον* Θεον *ἱκετευσαντες, και ελαβον σωτηριαν, καιπερ αλλοτριοι του* Θεου *οντες. Clem. Rom. i.* 7.] *κρινει = κατακρινει. Coll. Heb. xi.* 7. [*Constructio hæc est; και ἡ εκ φυσεως ακροβυστια, τον νομον τελουσα, κρινει δια γραμματος και περιτομης, σε τον παραβατην νομου. Carpzov.*]

28 [*εν φανερῳ. Jos. Ant. iv.* 3. 4. *ὁ ακροβυστος τῃ σαρκι, και περιτεμνομενος τῃ καρδιᾳ. Evang. Nicodem. p.* 69. *Birch. το περιτεμνεσθαι, ἡδονων και παθων παντων εκτομην, και δοξης αναιρεσιν ασεβους, σημαινει. Philo. de Abr. p.* 450.]

29 [*συμβολον—ἡδονων εκτομης, κ. τ. λ. Philo de Circumcis. p.* 811. *Par.*] *περιτεμεσθε την σκληροκαρδιαν ὑμων. Jer. iv.* 4. *αφελεσθε πονηριας των καρδιων ὑμων. Sym.* [*Conf. Philo.* Περι Περιτομης. *p.* 625,

626. *Edit. Col.* ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ, και μη εξ αὐτων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.] *Conf. Col. ii.* 11. *Ephes. ii.* 11. [λεγει γαρ παλιν περι των ωτιων, πως περιετεμεν ἡμων, και την καρδιαν, κ. τ. λ. *Conf. Barnab. Epist.* § 9. *de circumcis. auris et cordis.*]

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΠΕΡΙΣΣΟΝ, *sc.* μερος, *excellentia. Küttner.*). τις ωφελεια εν αμφοτεροις; *Sir. xx.* 30. *Conf. Ps. cxlvii.* 19, 20.

2 παρακλησιν εχοντες τα βιβλια τα ἁγια τα εν χερσιν ἡμων. 1 *Mac. xii.* 9. [επιστευθησαν· ελαβον. *Theodor.* ὁ αρχιερευς ὁ πεπιστευμενος τα ἁγια των ἁγιων, ὁς μονος πεπιστευται τα κρυπτα του Θεου. *Ign. Philad.* 9. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43. κατα παντα τροπον. *Ignat. Ephes.* 2. εγκεκυφατε εις τα λογια του Θεου. *Clem. Rom. i.* 53. ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου—ὁυτος πρωτοτοκος εστι του Σατανα. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 22. τα λογια. *Coll. Act. vii.* 38. [*Coll. Clem. Rom. ii.* 2.]

3 [απιστησαι γενεσει τῃ παντα εξ ἑαυτης απιστῳ, μονῳ δε πιστευσαι Θεῳ τῳ και προς αληθειαν μονῳ πιστῳ, μεγαλης και ολυμπιου διανοιας εργον εστι. *Philo. Quis Rer. Div. Heres. p.* 493. *Par.* ηπιστησαν—απιστια—πιστις. *Paranomas. Coll.* θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. *Winer.* § 62.]

4 [ἱνα δικαιωθῃς ὁ Θεος εν τῃ δικαιοσυνῃ σου εν ταις ανομιαις ἡμων. *Psalt. Sal. ix.* 3.] μη γενοιτο. *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 5. μη ειπῃς, ὁτι Αυτος με επλανησεν· ου γαρ χρειαν εχει ανδρος ἁμαρτωλου. *Sir. xv.* 12. δικαιωθητωσαν,—και ειπατωσαν αληθη. *Esa. xliii.* 9. [*Conf. Clem. Rom. i.* 18.] τα κριματα Κυριου αληθινα, δεδικαιωμενα επι το αυτο. *Ps. xviii.* 9. *Jer. xii.* 1. *Coll. Sap. xii.* 12–14. *Esa. xxv.* 1. *lxv.* 16. *Apoc. iii.* 14. δικαιωθῃς. *Coll. omninò. Valck. ap. Act. xiii.* 39.

5 [τοις πονηροις επιφερειν την ποινην. *Jos. Ant. vi.* 14. τιμωριαν επιφεροντι. *iii.* 13.] *Coll. Ps. vii.* 11. συνιστησι. *Coll. Susan.* 61.

6 μη γενοιτο. *Conf. Luc. xx.* 16. [ὁς ερχεται κριτης ζωντων και νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. αδελφοι, οὑτως δει ἡμας φρονειν περι Ιησου Χριστου ὡς περι Θεου, ὡς περι κριτου ζωντων και νεκρων, κ.τ.λ. *Clem. Rom. ii.* 1. 9. *Coll. i.* 32.]

8 [ευδηλον ὁτι κολαζονται. *Chrysost.* ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. *Clem. Rom. i.* 51. κριμα· ανταποδοσις Θεου. *Hesych.* ὁτι, *scilicet. Conf. Hammond ad Matt. vii.* 23.] *Conf. cap. vi.* 1.

9 [*Scribit (Paulus) Judæos et Gentiles* παντας ὑφ' ἁμαρτιαν ειναι, *omnes esse subjectos Peccato, tanquam servos Hero imperioso.—Talis dicitur Paulo cap. vii.* 14. πεπραμενος ὑπο την ἁμαρτιαν, *qui semet ipse, tanquam servum, peccato, tanquam Domino, vendidit. Nihil hâc in re dici poterat*

grandius. Valck. ad 1 *Cor. ix.* 20.] αιτιαται. *Prov. xix.* 3. *Sir. xxix.* 5. [αιτιαται· μεμφεται. *Hesych.* ῥωμῃ προεχοντες. *Jos. Ant. vii.* 10. 2.] *Conf.* 1 *Cor. ix.* 20. *cap. ii.* 1. 5. 17. 29. ιδου εν ἁγιοις αυτου ουδεις ατρεπτος, ουδε ουρανος ασπιλος, ποσῳ μαλλον ανθρωπος; *Job. xv.* 15. *Sym.*

13 εδολιουσαν. *Conf.* ελαβοσαν. *Jos. xviii.* 7. προσηλθοσαν. *xxi.* 1. *et sæp.* [ελεγοσαν, εγραφοσαν, και τα ὁμοια, Αλεξανδρεις λεγουσιν. *Lex. Bib. Coislin. p.* 482. *ap. Fisher. Prolus. p.* 681.]

15 ὁ οξυς τοις ποσιν αυτου. *Amos. ii.* 15. [οξυτεροι ὑπερ τους λυκους της Αραβιας. *Hab. i.* 8. *Amos. ii.* 15. *Coll. Valck. Annotat. ad* 1 *Cor. xiii.* 11. *tom. ii. p.* 310.]

17 [ὁδον ειρηνης· την κατα Θεον πολιτειαν. *Hesych.*] εξεβησαν εξ ὁδου των γονεων αυτων. *Judith. v.* 8. [*Barnab. Epist.* § 18-20.]

10—18 οἱ γαρ ποδες αυτων εις κακιαν τρεχουσι, και ταχινοι εισι του εκχεαι αἱμα. *Prov. i.* 16. *Alex. Ald. Comp.* ὁτι ανθρωπος ουκ εστι δικαιος εν τῃ γῃ, ὁς ποιησει αγαθον και ουχ ἁμαρτησεται. *Eccles. vii.* 21. *Job. ix.* 2. [ει γαρ βουληθειη ὁ Θεος δικασαι τῳ θνητῳ γενει χωρις ελεου, την καταδικαζουσαν ψηφον οισει, κ. τ. λ. *Philo. tom.* 2. *p.* 284. *Mangey.* τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Ign. Rom.* 9. και ιον εντιθησιν ὑπο την γλωτταν αυτῳ (τῳ οφει). *Conf. Jos. Ant. i.* 1. 4.] και ου κατελειφθη εξ αυτων ουδε εἱς. 2 *Reg. xiii.* 30. 1 *Mac. vii.* 46. συ τις ει, ὁτι ειπας, Δικαιος ειμι εναντι Κυριου; *Job. xxxv.* 2.

19 [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Dan. vi.* 22. [ὑποδικος· ὑπευθυνος, χρεωστης, ενοχος δικης. *Hesych. reus, obnoxius. Labb.* ὑποδικος εσται τῃ του βασιλεως κρισει. *Act. Thom.* § 5.] *Conf. Sap. iv.* 20. *Esa. xxxvi.* 21.

20 [εν τοις αδικημασιν αυτων μαλλον μαθητευομαι. αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Ign. Rom.* 5.] 1 *Joan. iii.* 4. *Job. xxxii.* 2. *cap. iv.* 15. *Ezech. xx.* 48. ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii.* 2. *CITAT.*

21 παραμυθουμενος αυτους εκ του νομου, και των προφητων. 2 *Mac. xv.* 9. [νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 5. συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9.]

22 [διαστολη· διακρισις. *Hesych.* τινος χαριν ηυλογηθη ὁ Πατηρ ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.]

23 [εαν μη τις ῃ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. *Ign. Ephes.* 5.] *Conf. Job. ix.* 20. 30, 31. *Esa. lxiv.* 6.

24 ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX.* [*Coll.*

Luc. xxi. 28. [λυτρωθεισαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11.] αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Ose.* xiv. 5.

25 [αυτος τον ιδιον υἱον απεδοτο λυτρον ὑπερ ἡμων—τι γαρ αλλο τας αμαρτιας ἡμων ἠδυνηθη καλυψαι, η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9. μιμημα—της δε ἱλεω δυναμεως, το επθεμα της κιβωτου, καλει δε αυτο ἱλαστηριον. *Philo. de Profug.* p. 465. *Par.*] *Conf. Heb.* iv. 16. 1 *Joan.* iv. 10. και συ εν αἱματι διαθηκης σου εξαπεστειλας δεσμιους, κ. τ. λ. *Zach.* ix. 11. [ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom.* i. 48.] *Conf. Ps.* xxxi. 1. *Dan.* ix. 24. [ἱλαστηριον· καθαρσιον. *Hesych.*] *Conf. Heb.* ix. 5.

26 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι᾿ ἑαυτων δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, η συνεσεως, η ευσεβειας, η εργων ὡν κατειργασαμεθα εν ὁσιοτητι καρδιας· αλλα δια της πιστεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* i. 32. αγαπη παντα ανεχεται. 49.] δικαιον. *Coll. Exod.* ix. 27. 1 *Joan.* ii. 2. [ανοχῃ· μακροθυμιᾳ, η χαριτι. *Hesych.*] *Jer.* xl. 14. *Comp. et apud Theod.* (*Bos.*) *Coll. Thren.* iii. 58. *Alex.*

27 *Coll. Job.* iv. 17. [ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ignat. Trall.* 4. εαν καυχησεται, απωλετο. *Polyc.* 5. *Conf. Philon. apud Carpzov.* νομος σωφροσυνης. *Jos. Ant.* iv. 8. 2.] *Conf. cap.* v. 1.

28 [ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8.]

29 [ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 12. ἡ ανωτατω συγγενεια εστι μια, και νομος ὁ αυτος, και εἱς Θεος. *Philo. de Creat.*] *Conf. Sophon.* iii. 9. *Zach.* xii. 9.

30 Κυριε δικαιωσον ἡμας. *Jer.* xxiii. 6. *Sym.* Κυριος δικαιοσυνη ἡμων. *alii.* δικαιωσαι δικαιον ευδουλευοντα πολλοις. *Esa.* liii. 11. απο Κυριου δικαιωθησονται. *xlv.* 24. [*per figuram in Sac. libb. notissimam, Justi dicuntur* δικαιοσυνη, *Circumcisi,* περιτομη. *Valck. tom.* 1. *p.* 61.]

31 *Coll. Ps.* cxviii. 126. ὁ νομος σου αληθεια. 142. [ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ἰουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον· ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10.]

ΚΕΦ. δ᾿. 4.

1, 2 ΜΗΔΕΙΣ κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8. εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ, και φιλος προσηγορευθη του Θεου, και λεγει, ατενιζων εις την δοξαν του Θεου, ταπεινοφρονων, Εγω δε ειμι γη και σποδος. *Clem. Rom.* i. 17. την ελπιδα της ὑπομονης εχουσα βεβαιαν προς τον Θεον. 4 *Mac.* § 17.] ὁτι ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps.* cxlii. 2. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6. ταπεινοφρο-

νησωμεν ουν αδελφοι, αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν και τυφος και αφροσυνην και οργας, και ποιησωμεν το γεγραμμενον. Λεγει γαρ το Πνευμα το Ἁγιον, Μη καυχασθω ὁ σοφος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 13. εδικαιωθη. *Coll. Valck. ad Act. xiii.* 39.]

3 ἡ γραφη αληθειας, *Coll. Dan. x.* 21. [*Clem. Rom. i.* 10. *Laudat Philo. Quis rer. die hæres.* § 18, 19. *p.* 485. *Mangey.* 493. *Par.* τι ουν λεγει τῳ Αβρααμ; ὁτι επιστευσας, ετεθη εις δικαιοσυνην· ιδου τεθεικα σε πατερα εθνων των πιστευοντων δια ακροβυστιας τῳ Κυριῳ. *Barnab. Epist.* § 13.] *Coll. Gen. xvii.* 4, 5.

4 [αμειψεται αυτον ἡ χαρις κατα παντα. *Ign. Smyrn. p.* 9. *Voss.*] και λογισθησεται τῳ ανθρωπῳ εκεινῳ αἱμα. *Lev. xvii.* 4. οφειλημα. *Deut. xxiv.* 10. 1 *Mac. xv.* 8.

5 ὁ δικαιωσας με. *Esa. l.* 8. εν τινι δικαιωθηναι δυνατον τους ανομους ἡμας και ασεβεις, η εν μονῳ τῳ Υἱῳ του Θεου; *Epist. ad Diogn.* § 9.] εδικασας Κυριε πασας τας αδικιας της ψυχης μου, ελυτρωσω την ζωην μου. *Thren. iii.* 58. *Alex.*

6 καθαπερ και. *Exod. v.* 13. δικαιοσυνη. *Conf. Jer. xxiii.* 5, 6. *Esa. xlv.* 24. *lxi.* 11. *Mal. iii.* 3. 2 *Reg. xxiii.* 5. *Ald. Comp.* [τι δε ειπωμεν επι τῳ μεμαρτυρημενῳ Δαυιδ; προς ὁν ειπεν ὁ Θεος "Εὑρον ανδρα, κ. τ. λ."—αλλα και αυτος λεγει προς τον Θεον, Ελεησον με, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 18. *omninò.*]

7 καταδυσει τας αδικιας ἡμων, και απορριφησονται εις τα βαθη της θαλασσης. *Mich. vii.* 19.

8 μακαριος ανηρ, κ. τ. λ. *Ps. i.* 1.

9 [γεγραπται γαρ, Μακαριοι ὡν, κ. τ. λ.—Οὑτος ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του Θεου δια Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50.]

10 [εαν δε τις Ιουδαϊσμον ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου. Αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, η παρα ακροβυστου Ιουδαϊσμον, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. ουκ εξον των ακροβυστων πιστευσαι τι ῥημα. *Nicod. Evang. cap.* 14.]

11 [*Nomen* σφραγις, *et v. inde* σφραγιζω, *in his Libb. SS. transfertur ad varios usus. Signum circumcisionis, Abr. impressum, fidei ipsius* σφραγιδα *dixit i. e. signaculum, quô fidei suæ sinceritatem publicè declaravit. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 2.] ὁν πιστη θανατου σφραγις ετελειωσεν. 4 *Mac. vii.* 15. [των μη τηρησαντων την σφραγιδα. *Clem. Rom. ii.* 7. τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, κ. τ. λ. 8. ὡσπερ δακτυλιος τις, ἡ σφραγις εναπεμαξατο τον οικειον χαρακτηρα. *Philo de Mund. p.* 1155. *Par.* ὁ μεν τυπος του παραδειγματος ενεσφραγιζετο τῃ διανοιᾳ του Προφητου. 3. *Vit. Mos. p.* 665.]

12 [στοιχειν· *persequi vestigia istius fidei, quâ inclaruit Abraham, etiam*

ante, quam esset circumcisus. Valck. tom. 1. *p.* 588.] ὁ πατηρ των Χριστιανων. *Mart. Polyc.* 12. ερρωσθαι, ὑμας, ευχομεθα, αδελφοι, στοιχουντας τῳ κατα το ευαγγελιον λογῳ, Ιησου Χριστου. 22. ου γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. *Ibid.*] *Conf. Act. x.* 45. στοιχειν. *Coll. Act. xxi.* 24. *Gal. vi.* 16. *Phil. iii.* 16.

13 [ασωματοι γαρ φυσεις, νοητων πραγματων εισι κληρονομοι. *Philo. Quis rer. div. hæres. p.* 490. 494. *Par.* τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων Ἀβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.] *Conf. Ps. xxxvi.* 11.

14 [ἡ γαρ περιτομη, εφ' ᾗ πεποιθασι, κατηργηται. *Barn. Epist.* § 9.] ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8.] οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. ix.* 15. 1 *Mac. v.* 47. *Conf.* 1 *Cor. i.* 17. [κεκενωται ἡ πιστις, *vana est, et nullius pretii, nostra fides; si nempè qui Legem observant Moysis per istam observationem æterna bona adipiscantur. Coll.* 2 *Cor. ix.* 3. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17. ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10.]

15 μνησθητι ὁτι οργη ου χρονιει. *Sir. vii.* 17. [φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4.] *Coll.* 1 *Joan. iii.* 4. *Cap. iii.* 20.

16 [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. βεβαιαν· ασαλευτον, μενουσαν. *Hesych.*]

17 αυτος εποιησεν ἡμας ουκ οντας. *Ps. xcix.* 3. *Sym.* [εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν, εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Ps. xxxi.* 9. *cxxxviii.* 16. [*Ità interpunge:* κατεναντι, οὑ επιστευσε, Θεου, του ζωοποιουντος (οὑ *Atticè pro* ᾡ). *Neo-Græca Versio:* ομπροστα εις τον Θεον, εις τον ὁποιον επιστευσεν. *Carpzov. ad loc.*] ακουε μου Ιακωβ, και Ισραηλ, ὁν εγω καλω. Εγω Ειμι πρωτος, και Εγω Ειμι εἰς τον αιωνα. *Esa. xlviii.* 12. ὁ Θεος ὁ αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42.

18 [παρ' ελπιδα. *Conf.* παρα τα διατεταγμενα. *Ign. Fragm.* 9. παρα δικην. *Jos. Ant. iv.* 13. 2.] *Conf. Luc. i.* 18. [εκεινοι μεν επι τοιαυταις ελπισιν απηλθον. *Jos. Vit.* § 53. Ὁυτως εσται το σπερμα σου.—Επιστευσεν Αβρααμ τῳ Θεῳ. *Philo. p.* 385. *Edit. Col.*]

19 και πληθος εγενηθη νεκρων, κ. τ. λ. *Esa. v.* 13. [ακινητον εαθεν ὑφ' ἡσυχιας νεκρουται. *Philo de Mund.*] *Coll. Heb. xi.* 11, 12. [δια πιστιν και φιλοξενιαν εδοθη αυτῳ υἱος εν γηρᾳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 10.] *Col. iii.* 5.

20 [πολλαι γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος του Θεου. *Clem. Rom. i.* 55. αυτου με ενδυναμουντος. *Ign. Smyrn.* 4. διεκριθη. εδισταζεν. *Hesych.* ουκ ενεδοιασεν, ουδε αμφεβαλεν. *Oecum. Chrysost.* εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ, και φιλος προσηγορευθη του Θεου, και

(*sed*) λεγει, ατενιζων εις την δοξαν του Θεου, ταπεινοφρονων, Εγω δε ειμι γη και σποδος." *Clem. Rom. i.* 17.]

21 παραγγελιας ουν λαβοντες, και πληροφορηθεντες δια της αναστασεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. *Ign. Philad. Inscr. Smyrn.* 1.] πληροφορηθεις. *Conf. Luc. i.* 1. 2 *Tim. iv.* 17. 1 *Thess. i.* 5.

22 *Citat. Coll. sup. v.* 3. 5. 9.

24 [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. πασι τοις πιστευουσιν και ελπιζουσιν επι τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 12.] *Sap. xii.* 2.

25 μη αισχυνθης—περι νομου Ὑψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 2. παραπτωμα (*Sym.*) ἁμαρτια. *LXX. Prov. x.* 19. [εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα· εκεινον θελω, τον δι' ἡμας αναστaντα. *Ign. Rom.* 6. αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Trall.* 9.] *Conf.* 1 *Cor. xv.* 4. Κυριος μονος δικαιωθησεται. *Sir. xviii.* 2.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΕΠΙΠΟΘΕΙ ἡ ψυχη μου προς σε ὁ Θεος. *Ps. xli.* 1. [ἡ δικαιοσυνη και ειρηνη. *Clem. Rom. i.* 3. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. 35. ταις ὑπερβαλλουσαις αυτου δωρεαις της ειρηνης. 19. δια της πιστεως, δι' ἡς παντας—ὁ Θεος εδικαιωσεν. 32.] *Conf. Jer. xvi.* 5. *Cap. iii.* 26-28. επ' αληθειας οιδα, ὁτι οὑτως εστι· πως γαρ εσται δικαιος βροτος παρα Κυριῳ; *Job. ix.* 2. [Ισθι δη, ὁτι Θεος μονος, ἡ αψευδεστατη και προς αληθειαν εστιν ειρηνη.—ὁτι ὁ Ὠν ου θιασωτης μονον, αλλα και εξαρχος εστιν ειρηνης. *Philo de Somn. p.* 1142, 3. *Edit. Par. ap. Carpzov.* αυτος δε ἑαυτον επεδειξεν· επεδειξε δε δια πιστεως, ἡ μονῃ Θεον ιδειν συγκεχωρηται. *Epist. ad Diogn.* § 8. 9. δικαιωθεντες. *Coll. omninò Valck. ad Act. xiii.* 39.] *Coll. Esa. ix.* 6, 7.

2 [*Conf. Bos. Observ. Critic. cap.* 35.] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 18. [προσαγωγη· προσελευσις. *Hesych.* εμπνεομενοι ὑπο της χαριτος αυτου. *Ign. Magn.* 8. εις την χαριν Ιησου Χριστου. *Smyrn.* 6. παρακαλω σε εν χαριτι, ἡ ενδεδυσαι. *Polyc.* 1. κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Smyrn.* 11. ἡ δε πιστις ὑμων αναγωγευς ὑμων, ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ephes.* 9.]

3 [ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. *Clem. Rom. i.* 5. ἡ ὑπομονη ὡς πανοπλια. *Ign. Polyc.* 6. ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. *Clem. Rom. i.* 45. φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. 4. ὁρατε ουν τεκνα μου ποσα κατεργαζεται ἡ ὑπομονη, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 711.] *Conf. Phil. i.* 29. *Apoc. vii.* 14. *Conf. Sir. xxvii.* 5. *Sap. xii.* 2.

4 [δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 45. 47.] εις δοκιμην.

Ezech. xvi. 61. *Alex.* [ενενοει γαρ την δια μαρτυριου γινομενην ὁμολογιαν πλειον αυτον προσοικειουσαν τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 1.]

5 [δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας. *Clem. Rom. i.* 22. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42. πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. 2. ἑν Πνευμα της χαριτος το εκχυθεν εφ' ἡμας. 46. αφθονοι γαρ αἱ Θεου χαριτες και απεριγραφοι, και ὁρον και τελευτην ουκ εχουσαι, πηγων τροπον τελειων των απαντλουμενων αναβρυουσαι· σκοπειν δε αξιον—τον αει πλημμυρουντα χειμαῤῥουν των Θεου ευεργεσιων. *Philo. Quis. rer. div. heres. p.* 485. *Par. Carpzov.*] *Conf. Joan. vii.* 38. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.*

6 εποιησα αλλαγμα σου Αιγυπτον—και Σοηνην ὑπερ σου. *Esa. xliii.* 3. ταπεινων ει Θεος, ελαττονων ει βοηθος, αντιληπτωρ ασθενουντων, κ. τ. λ. *Judith. ix.* 11. *Coll. Hab. ii.* 3. *Agg. ii.* 7. *Mal. iii.* 1. [απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. *Ign. Rom.* 6.] ενισχυσα σε, και ουκ ηδεις με. *Esa. xlv.* 5. *Zach. xiii.* 1. απο των ανομιων του λαου μου ηχθη εις θανατον. *Esa. liii.* 8. [ὑπερ ασεβων. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.]

7 *Conf. Joan. xi.* 16. [*Clem. Rom. i.* 55. θαυμαζω και τον μετα σπουδης απνευστι δραμοντα συντονως ἱερον λογον, "ἱνα στῃ μεσος των τεθνηκοτων και των ζωντων." *Philo. Quis Rer. Div. Her.* § 42. *p.* 501. *Mangey.* 508. *Par.* ὑπερ ἁμαρτηματων θυων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 4. 4. *Conf. Grot. de Satisfact. Christ. cap.* 10.]

8 [τον δι' ἡμας αποθανοντα. *Ign. Trall.* 2. σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Smyrn.* 6. εκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα τα πιπτοντα· οὑτως και ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. τον Κυριον Ιησουν Χριστον, ὁυ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *i.* 21.] *Conf.* 1 *Tim. ii.* 6. *Esa. lxiii.* 9. *Prov. xvii.* 17. *Joan. vi.* 51. 2 *Cor. v.* 15. τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε,—ὁτι ηγαπησας με, ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων ἑως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1.]

9 [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Ign. Smyrn. i.* 6. ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 32. *Ign. Rom.* 5. εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ὁ σταυρος αυτου και ὁ θανατος, και ἡ αναστασις αυτου, και ἡ πιστις ἡ δι' αυτου· εν οἱς θελω εν τῃ προσευχῃ ὑμων δικαιωθηναι. *Ign. Philad.* 8.]

10, 11 και προσπεσωμεν τῳ Δεσποτῃ, και κλαυσωμεν ἱκετευοντες

αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 33. *Heb. vii.* 25. 1 *Pet. i.* 11. [και δι' ὁλης της νυκτος παρακαλειν ηρξατο τον Θεον καταλλαττεσθαι τῳ Σαουλῳ και μη χαλεπαινειν. *Jos. Ant. vi.* 7. 4. τῳ σαυτου παιδι πρωτον καταλλαγηθι. *vii.* 8. 4. καταλλαγη· ειρηνη, φιλια. *Hesych.* καταλλαγη φιλιας· *reconciliatio.* καταλλαγη. *compensatio. Labb.*] μετα καταλλαγης. *Esa. ix.* 5.

12 [ζηλον αδικον και ασεβη—δι' ὁυ και θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον. *Clem. Rom. i.* 3.] πασα σαρξ ὡς ἱματιον παλαιουται· ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, "θανατῳ αποθανῃ." *Sir. xiv.* 17. [ὁ δε αυτικα δελεασθεις, ὑπηκοος ανθ' ἡγεμονος, και δουλος αντι δεσποτου, και αντι πολιτου φυγας, και θνητος αντ' αθανατου γινεται. *Philo de Mund. Opific.* § 59. *p.* 40. *Edit. Mangey.*] θνητος εσῃ. *Gen. ii.* 17. *Sym.* εφ' ᾡ. *Conf. Matt. xxvi.* 50. πας ανθρωπος εκ νεοτητος επι τα πονηρα, κ.τ.λ. *Sir. xvii.* 16. *Comp. Esa. liii.* 6.

13 αχρι αιωνος. 2 *Mac. xiv.* 15. *Coll.* 1 *Tim. i.* 9. [αχρις ὁυ, μεχρις ὁυ, ἑως αν, *necnon Hebraica* עד*, non semper terminum, sed sæpe continuationem, durationem atque perpetuitatem significant, ita, ut in propositionibus aientibus per semper, in negant. per nunquam, oratio sit exponenda. Carpzov. p.* 271. αχρι, αχρις, μεχρι, μεχρις *promiscuè adhibentur. Valck.*]

14 [τυπος· χαρακτηρ, εικων. *Hesych.*] *Coll. Heb. i.* 3. ὁμοιωμα. *Esa. xl.* 18. *Dan. x.* 16. βασιλευειν—επι. *Coll. Mich. iv.* 7. [ὁ γαρ νυν ακουσεις Αδαμ, γηϊνον και φθαρτον ειναι νομιζε· ὁ γαρ κατ' εικονα, ου γηϊνος, αλλ' ουρανιος. *Philo.* 1. *leg. Alleg. p.* 57. *Par. Carpzov.* ἱνα και ὁ τυπος ὁ γενομενος επι Ισαακ του προσενεχθεντος επι το θυσιαστηριον τελεσθῃ. *Barnab. Epist.* § 7. 12. τυπος, *imago. Gatak. ap. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 6. *figura quâ aliquid representetur. Id. Act. xxiii.* 25.]

15 [οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ign. Ephes.* 16.] *Coll. Esa. xxii.* 2. οἱ πολλοι. *Conf.* 1 *Cor. x.* 33. 2 *Mac. i.* 36. [τι μωρως απολλυμεθα, αγνοουντες το χαρισμα, ὁ πεπομφεν αληθως ὁ Κυριος; *Ignat. Ephes.* 17. ουχ ὡς παραπτωμα, κ.τ.λ. *non est par ratio peccati (Adamitici), et beneficii (Divini). Schoettgen.* λυτρωθειησαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. εις τον καινον ανθρωπον, Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 10.]

16 [δωρημα καλλιστον. *Jos. Ant. iv.* 8. 47.]

17 φθονῳ δε διαβολου θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον, κ.τ.λ. *Sap. ii.* 24. απο γυναικος αρχη ἁμαρτιας, και δι' αυτην αποθνησκομεν παντες. *Sir. xxv.* 24. [χαριστικης μεν ουν δυναμεως ὁ Θεος. *Philo de Somn. p.* 589.] πολλῳ μαλλον. *Prol. Sir. Conf.* 2 *Tim. i.* 12.

18 [ἱνα ανομια μεν πολλων εν δικαιῳ ἑνι κρυβῃ, δικαιοσυνη δε ἑνος πολλους ανομους δικαιωσῃ. *Epist. ad Diogn.* § 9.] εις. *Gen. ii.* 7.

Jer. xl. 14. *Comp. et apud Theod. (Bos.)* αρα ουν· *nempe ergo.* δικαιωσις. *justificatio. Labb. Gloss. Vett.*]

19 [δευρο μετ' εμου παντες όσοι δια του ξυλου, όυ ηψατο όυτος, εθανατωθητε· παλιν γαρ ύμας δια του ξυλου του σταυρου παντας εγω ιδου ανιστω. *Evang. Nicod. cap.* 24. επειδη γαρ δια ξυλου ὁ θανατος, εδει δια ξυλου δωρηθηναι την ζωην και την αναστασιν. *Joan. Damas. de fide. lib.* 4. εν ύπακοῃ δικαιος εὑρεθεις (Ενωχ) μετετεθη. *Clem. Rom. i.* 9. δι' ύπακοης εξηλθεν. *x.* 19.] οἱ πολλοι *(omnes). Conf. Marc. x.* 43. 1 *Tim. ii.* 6. *Dan. xii.* 2. *Esa. liii.* 11, 12. [παρακοης—ύπακοης. *Coll.* θελησατε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. *Winer.* § 62.]

20 [εν ψυχῃ μηδενος—παθους παρεισεληλυθοτος. *Philo de Opific. Mund. p.* 34. *Par.* παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ignat. Smyrn.* 9. ὑπερεκπερισσως. *Clem. Rom. i.* 20.] *Conf. Jac. ii.* 13. ότι επλησθη ἡ ταπεινωσις αυτης, λελυται αυτης ἡ ἁμαρτια, ότι εδεξατο εκ χειρος Κυριου διπλα τα ἁμαρτηματα αυτης. *Esa. xl.* 2.

21 και τουτῳ (τῳ λογισμῳ) νομον εδωκεν, καθ' ὁν πολιτευομενος βασιλευσει βασιλειαν σωφρονα τε, και δικαιαν, και αγαθην, και ανδρειαν. 4 *Mac. ii.* 23. εκτισε γαρ εις το ειναι τα παντα, και σωτηριοι αἱ γενεσεως του κοσμου, και ουκ εστιν εν αυτοις φαρμακον ολεθρου, ουτε ᾁδου βασιλειον επι γης. Δικαιοσυνη γαρ αθανατος εστιν, κ.τ.λ. *Sap. i.* 14-16. απολειπετε αφροσυνην, ἱνα εις τον αιωνα βασιλευσητε. *Prov. ix.* 6. δικαιοι δε εις τον αιωνα ζωσι, κ.τ.λ. *Sap. v.* 15.

ΚΕΦ. ς. 6.

1 COLL. *Ose. xiv.* 9. *Cap. ii.* 4. *iii.* 8. [απεχομενοι των σκανδαλων και των ψευδαδελφων, και των εν ύποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.] *Juda.* 4.

2 [τον ανασταυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν μετα του ταυτης εὑρετου. *Ign. Mart.* 2. οντως γαρ οἱ μεν αθλιοι τας ψυχας τεθνασιν, οἱ δε την παρα τῳ οντι Θεῳ τεταγμενοι ταξιν, αθανατον βιον ζωσιν. *Philo de Victim. p.* 860. *Conf. Carpzov. ad loc.* ὁ γαρ εχων αγαπην, μακραν εστι πασης ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 3.]

3 *Conf. Col. iii.* 12. [εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6.] ουκ αγνοειτε, κ.τ.λ. 4 *Mac. xiii.* 18.

4 [οφειλομεν αξιως της εντολης αυτου και δοξης περιπατειν. *Polyc. Phil.* 2. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9. πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Trall.* 2. εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Magn.* 5. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6. εις

καινοτητα ελπιδος ηλθον. κ. τ. λ. *Magn.* 9. εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ephes.* 19.] δια ῥηματος Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5. *Coll. Joan. xi.* 4. [εν καινοτητι ζωης, *primùm ponitur per Hypall. pro* εν ζωῃ καινοτητος, *hoc per Hebraïsmum pro* εν ζωῃ καινῃ. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17.]

5 [συμφυτοι. *Conf. Carpzov. ad loc.* εν τῃ αυτου πιστει και εν τῃ αυτου αγαπῃ, εν παθει αυτου και αναστασει. *Ign. Ephes.* 20. κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει, κ. τ. λ. *Trall.* 9.] αλλα και. 1 *Reg. xvi.* 6. *Conf. cap. xi.* 20.

6 [ὁ προς την αληθειαν ανθρωπος. *Philo de Gigant. p.* 288. καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ—σαρκι τε και πνευματι, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. παλαια βασιλεια διεφθειρετο, κ. τ. λ. *Ephes.* 19. εν ᾗ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. 13.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 5. ὁ παλαιος ανθρωπος. *Conf.* μη μνησθῃς ἡμων ανομιων αρχαιων, *Ps. lxxviii.* 8. [και καταργησει Βελιαρ, και τους ὑπηρετουντας αυτῳ. *Test. XII Patr. p.* 731.]

7, 8 δεδικαιωται απο της ἁμαρτιας. = ελευθερωθεντες απο της ἁμαρτιας. *v.* 18. *Coll.* 1 *Pet. iv.* 1. *Coll. Esa. xxvi.* 16-19. [ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. μαλλον μοι αποθανειν εις Χριστον Ιησουν, η βασιλευειν των περατων της γης. *Ign. Rom.* 6. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ, κ. τ. λ. *Smyrn.* 1.]

9 *Conf. Ose. xiii.* 14. [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. καθως ὑπεσχετω ἡμιν εγειραι ἡμας εκ νεκρων. 5. πρωτον παθητος, και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7.]

10 εαν δωτε περι ἁμαρτιας, ἡ ψυχη ὑμων οψεται σπερμα μακροβιον.—Και τας ἁμαρτιας αυτων αυτος ανοισει. *Esa. liii.* 10, 11. [*Laudat. Ignat. p.* 75, 76. *Vossii.*] νεκρους. *Coll. Esa. xxii.* 2. [*Hic* ὁ *ut* מה *Heb. non ad nomen aliquod, sed ad complexum refertur. quasi dicat, quantùm enim attinet quod mortuus est Christus. Coll. Gal. ii.* 20. *Grot.*]

11 [Ιησους Χριστος, το αδιακριτον ὑμων ζην. *Ign. Ephes.* 2. ζην εν Ιησου Χριστῳ δια παντος. 20. *Magn.* 1. ὁ Αβελ, το παραδοξοτατον, ανῃρηται τε και ζῃ. ανῃρηται μεν εκ της αφρονος διανοιας· ζῃ δε την εν Θεῳ ζωην ευδαιμονα. *Philo. Quod Det. Pot. p.* 164. *Par.*] *Conf. Col. iii.* 5. *Luc. xx.* 36.

12 ὑπακουειν. *Coll. Ephes. vi.* 5. *Col. iii.* 20. 22. *Luc. viii.* 25. οπισω των επιθυμιων σου μη πορευου, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 30. *v.* 2. [βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3. ὑπακουσωμεν τῃ—βουλησει αυτου. 9. ει βουλει ὑπο του Θεου βασιλευεσθαι, μη βουλει ἁμαρτανειν· ει δε ἁμαρτανεις, πως βασιλευσῃ ὑπο του Θεου; *Philo. Fragm. ap. Mang.* θνητον σωμα. *sæp. apud Philonem. Carpzov. Jos. Ant. xii.* 6. 3. το ὑπακουειν αυτῃ. *Ritè intellectum verbum hoc sublimem ideam subministrat. Vulgò obedire de servis*

eximiè ponebatur, quando ad nutum berilem parati mox ejus jussa capessunt, atque imperiis obediunt. De quibusvis etiam ponitur inferioribus, quando superioribus dicto sunt audientes. Hîc mare et venti considerantur tanquam servi et ministri, qui ad nutum omnipotentis Jesu sedati ὑπακουουσιν αυτῳ. *De servis propriè positum hâc vi verb. reperietur Ephes. vi.* 5. *Col. iii.* 22. *De libb. erga Parentes obsequio, Ephes. vi.* 1. *Col. iii.* 20. *Graviter etiam (in hôc loco) Paulus peccato instar servi mancipatum esse verbo expressit* ὑπακουειν. *Valck. ap. Luc. viii.* 25.]

13 [κατανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες. *Clem. Rom. i.* 34. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. τα δε ελαχιστα μελη του σωματος ἡμων αναγκαια—εισιν ὁλῳ τῳ σωματι. *Clem. Rom. i.* 37.] ὡς εκ νεκρων ζωντας. *Conf. Matt. viii.* 22. *Ephes. ii.* 1. *Cap. xi.* 15. *Col. ii.* 15. *Luc. xv.* 24. 32. *Sap. xv.* 2.

14 [*Opponuntur inter se* ειναι ὑπο νομον, *et* ειναι ὑπο χαριν, *quarum prior phrasis notat, veteri Legi adhuc mancipatum esse instar servi; secunda, subditum esse jugo facili Domini Jesu. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 20. οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. *Clem. Rom. i.* 30. ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ign. Smyrn.* 11.] ουκ εκυριευσε το πυρ του σωματος αυτων. *Dan. iii.* 27. και εκυριευσαν αυτων οἱ μισουντες αυτους. *Ps. cv.* 41. *Esa. iii.* 3.

15 [οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16.] *Conf. Ps. cxviii.* 45. μη γενοιτο. *pleniùs, ap.* 1 *Mac. xiii.* 5.

16 *Conf.* 1 *Esd. iv.* 26. [και το εις θανατον αγον ζηλος. *Clem. Rom. i.* 9.] *Conf. Esa. xxxviii.* 1. *Sym. Theod. Ps. xii.* 3. τις προς Κυριον; ιτω προς με. *Exod. xxxii.* 26. και οψεσθε αναμεσον δικαιου, και αναμεσον ανομου, και αναμεσον του δουλευοντος Θεῳ, και του μη δουλευοντος. *Mal. iii.* 18. [δουλοι επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4. δουλοι Θεου. *Clem. Fragm.* 3. *Mart. Ign.* 2. *Conf. Carpzov. ad loc.*]

17 [πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος· αλλα χαρις τῳ Θεῳ κατα παντων γαρ ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 540.] *Matt. xi.* 25. [ὁτι χαρις δε τῳ νικηφορῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Philo de Somn.* 2. § 31. *p.* 687. *Mangey.*] *Coll. Act. vii.* 44. [διδαχης τυπος *formula est doctrinæ, ad quam mores exigi debeant. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 6. *et* 2 *Thess. iii.* 9. *Disciplinæ formulam, ad quam vitam et mores componere debebant. Id. Act. xxiii.* 25.]

18 [και αμωμῳ προθεσει δουλευοντας τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. Sir. l.* 21. *Ald.* [*Conf. Philo. Omn. Prob. Lib. pass.*]

grandius. Valck. ad 1 *Cor. ix.* 20.] αιτιαται. *Prov. xix.* 3. *Sir. xxix.* 5. [αιτιαται· μεμφεται. *Hesych.* ῥωμη προεχοντες. *Jos. Ant. vii.* 10. 2.] *Conf.* 1 *Cor. ix.* 20. *cap. ii.* 1. 5. 17. 29. ιδου εν ἁγιοις αυτου ουδεις ατρεπτος, ουδε ουρανος ασπιλος, ποσῳ μαλλον ανθρωπος; *Job. xv.* 15. *Sym.*

13 εδολιουσαν. *Conf.* ελαβοσαν. *Jos. xviii.* 7. προσηλθοσαν. *xxi.* 1. *et sæp.* [ελεγοσαν, εγραφοσαν, και τα ὁμοια, Αλεξανδρεις λεγουσιν. *Lex. Bib. Coislin. p.* 482. *ap. Fisher. Prolus. p.* 681.]

15 ὁ οξυς τοις ποσιν αυτου. *Amos. ii.* 15. [οξυτεροι ὑπερ τους λυκους της Αραβιας. *Hab. i.* 8. *Amos. ii.* 15. *Coll. Valck. Annotat. ad* 1 *Cor. xiii.* 11. *tom. ii. p.* 310.]

17 [ὁδον ειρηνης· την κατα Θεον πολιτειαν. *Hesych.*] εξεβησαν εξ ὁδου των γονεων αυτων. *Judith. v.* 8. [*Barnab. Epist.* § 18-20.]

10—18 οἱ γαρ ποδες αυτων εις κακιαν τρεχουσι, και ταχινοι εισι του εκχεαι αἱμα. *Prov. i.* 16. *Alex. Ald. Comp.* ὁτι ανθρωπος ουκ εστι δικαιος εν τῃ γῃ, ὁς ποιησει αγαθον και ουχ ἁμαρτησεται. *Eccles. vii.* 21. *Job. ix.* 2. [ει γαρ βουληθειη ὁ Θεος δικασαι τῳ θνητῳ γενει χωρις ελεου, την καταδικαζουσαν ψηφον οισει, κ. τ. λ. *Philo. tom.* 2. *p.* 284. *Mangey.* τοιαυτης αχλυος γεμοντες. *Coll. Clem. Rom. ii.* 1. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Ign. Rom.* 9. και ιον εντιθησιν ὑπο την γλωτταν αυτῳ (τῳ οφει). *Conf. Jos. Ant. i.* 1. 4.] και ου κατελειφθη εξ αυτων ουδε εἱς. 2 *Reg. xiii.* 30. 1 *Mac. vii.* 46. συ τις ει, ὁτι ειπας, Δικαιος ειμι εναντι Κυριου; *Job. xxxv.* 2.

19 [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Dan. vi.* 22. [ὑποδικος· ὑπευθυνος, χρεωστης, ενοχος δικης. *Hesych. reus, obnoxius. Labb.* ὑποδικος εσται τῃ του βασιλεως κρισει. *Act. Thom.* § 5.] *Conf. Sap. iv.* 20. *Esa. xxxvi.* 21.

20 [εν τοις αδικημασιν αυτων μαλλον μαθητευομαι. αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Ign. Rom.* 5.] 1 *Joan. iii.* 4. *Job. xxxii.* 2. *cap. iv.* 15. *Ezech. xx.* 48. ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii.* 2. *CITAT.*

21 παραμυθουμενος αυτους εκ του νομου, και των προφητων. 2 *Mac. xv.* 9. [νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. ὑπο Ιησου Χριστου μεμαρτυρημενοι. *Ign. Philad.* 5. συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 9.]

22 [διαστολη· διακρισις. *Hesych.* τινος χαριν ηυλογηθη ὁ Πατηρ ἡμων Αβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.]

23 [εαν μη τις ῃ εντος του θυσιαστηριου, ὑστερειται του αρτου του Θεου. *Ign. Ephes.* 5.] *Conf. Job. ix.* 20. 30, 31. *Esa. lxiv.* 6.

24 ὁ χρονος μου της απολυτρωσεως ηλθε. *Dan. iv.* 32. *LXX.* [*Coll.*

Luc. xxi. 28. [λυτρωθειησαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11.] αγαπησω αυτους ὁμολογως. *Ose. xiv.* 5.

25 [αυτος τον ιδιον υἱον απεδοτο λυτρον ὑπερ ἡμων—τι γαρ αλλο τας αμαρτιας ἡμων ἠδυνηθη καλυψαι, η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9. μιμημα—της δε ἱλεω δυναμεως, το επθεμα της κιβωτου, καλει δε αυτο ἱλαστηριον. *Philo. de Profug. p.* 465. *Par.*] *Conf. Heb. iv.* 16. 1 *Joan. iv.* 10. και συ εν αἱματι διαθηκης σου εξαπεστειλας δεσμιους, κ. τ. λ. *Zach. ix.* 11. [ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf. Ps. xxxi.* 1. *Dan. ix.* 24. [ἱλαστηριον· καθαρσιον. *Hesych.*] *Conf. Heb. ix.* 5.

26 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, η συνεσεως, η ευσεβειας, η εργων ὡν κατειργασαμεθα εν ὁσιοτητι καρδιας· αλλα δια της πιστεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. αγαπη παντα ανεχεται. 49.] δικαιον. *Coll. Exod. ix.* 27. 1 *Joan. ii.* 2. [ανοχῃ· μακροθυμιᾳ, η χαριτι. *Hesych.*] *Jer. xl.* 14. *Comp. et apud Theod. (Bos.) Coll. Thren. iii.* 58. *Alex.*

27 *Coll. Job. iv.* 17. [ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ignat. Trall.* 4. εαν καυχησεται, απωλετο. *Polyc.* 5. *Conf. Philon. apud Carpzov.* νομος σωφροσυνης. *Jos. Ant. iv.* 8. 2.] *Conf. cap. v.* 1.

28 [ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8.]

29 [ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 12. ἡ ανωτατω συγγενεια εστι μια, και νομος ὁ αυτος, και εἱς Θεος. *Philo. de Creat.*] *Conf. Sophon. iii.* 9. *Zach. xii.* 9.

30 Κυριε δικαιωσον ἡμας. *Jer. xxiii.* 6. *Sym.* Κυριος δικαιοσυνη ἡμων. *alii.* δικαιωσαι δικαιον ευδουλευοντα πολλοις. *Esa. liii.* 11. απο Κυριου δικαιωθησονται. *xlv.* 24. [*per figuram in Sac. libb. notissimam, Justi dicuntur* δικαιοσυνη, *Circumcisi*, περιτομη. *Valck. tom.* 1. *p.* 61.]

31 *Coll. Ps. cxviii.* 126. ὁ νομος σου αληθεια. 142. [ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ἰουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον· ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10.]

ΚΕΦ. δ. 4.

1, 2 ΜΗΔΕΙΣ κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8. εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ, και φιλος προσηγορευθη του Θεου, και λεγει, ατενιζων εις την δοξαν του Θεου, ταπεινοφρονων, Εγω δε ειμι γη και σποδος. *Clem. Rom. i.* 17. την ελπιδα της ὑπομονης εχουσα βεβαιαν προς τον Θεον. 4 *Mac.* § 17.] ὁτι ου δικαιωθησεται ενωπιον σου πας ζων. *Ps. cxlii.* 2. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6. ταπεινοφρο-

νησωμεν ουν αδελφοι, αποθεμενοι πασαν αλαζονειαν και τυφος και αφροσυνην και οργας, και ποιησωμεν το γεγραμμενον. Λεγει γαρ το Πνευμα *το* Ἁγιον, Μη *καυχασθω ὁ σοφος, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 13. *εδικαιωθη. Coll. Valck. ad Act. xiii.* 39.]

3 *ἡ γραφη αληθειας, Coll. Dan. x.* 21. [*Clem. Rom. i.* 10. *Laudat Philo. Quis rer. die hæres.* § 18, 19. *p.* 485. *Mangey.* 493. *Par. τι ουν λεγει τῳ* Αβρααμ; *ὁτι επιστευσας, ετεθη εις δικαιοσυνην· ιδου τεθεικα σε πατερα εθνων των πιστευοντων δια ακροβυστιας τῳ* Κυριῳ. *Barnab. Epist.* § 13.] *Coll. Gen. xvii.* 4, 5.

4 [*αμειψεται αυτον ἡ χαρις κατα παντα. Ign. Smyrn. p.* 9. *Voss.*] *και λογισθησεται τῳ ανθρωπῳ εκεινῳ αἱμα. Lev. xvii.* 4. *οφειλημα. Deut. xxiv.* 10. 1 *Mac. xv.* 8.

5 *ὁ δικαιωσας με. Esa. l.* 8. *εν τινι δικαιωθηναι δυνατον τους ανομους ἡμας και ασεβεις, η εν μονῳ τῳ* Υἱῳ *του* Θεου; *Epist. ad Diogn.* § 9.] *εδικασας* Κυριε *πασας τας αδικιας της ψυχης μου, ελυτρωσω την ζωην μου. Thren. iii.* 58. *Alex.*

6 *καθαπερ και. Exod. v.* 13. *δικαιοσυνη. Conf. Jer. xxiii.* 5, 6. *Esa. xlv.* 24. *lxi.* 11. *Mal. iii.* 3. 2 *Reg. xxiii.* 5. *Ald. Comp.* [*τι δε ειπωμεν επι τῳ μεμαρτυρημενῳ* Δαυιδ; *προς ὁν ειπεν ὁ* Θεος "Εὑρον *ανδρα, κ. τ. λ.*"—*αλλα και αυτος λεγει προς τον* Θεον, Ελεησον *με, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 18. *omninò.*]

7 *καταδυσει τας αδικιας ἡμων, και απορρἱφησονται εις τα βαθη της θαλασσης. Mich. vii.* 19.

8 *μακαριος ανηρ, κ. τ. λ. Ps. i.* 1.

9 [*γεγραπται γαρ,* Μακαριοι *ὡν, κ. τ. λ.*—Οὑτος *ὁ μακαρισμος εγενετο επι τους εκλελεγμενους ὑπο του* Θεου *δια* Ιησου Χριστου, *κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 50.]

10 [*εαν δε τις* Ιουδαϊσμον *ἑρμηνευῃ ὑμιν, μη ακουετε αυτου.* Αμεινον *γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος* Χριστιανισμον *ακουειν, η παρα ακροβυστου* Ιουδαϊσμον, *κ. τ. λ. Ign. Philad.* 6. *ουκ εξον των ακροβυστων πιστευσαι τι ῥημα. Nicod. Evang. cap.* 14.]

11 [*Nomen σφραγις, et v. inde σφραγιζω, in his Libb. SS. transfertur ad varios usus. Signum circumcisionis, Abr. impressum, fidei ipsius σφραγιδα dixit i. e. signaculum, quô fidei suæ sinceritatem publicè declaravit. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 2.] *ὁν πιστη θανατου σφραγις ετελειωσεν.* 4 *Mac. vii.* 15. [*των μη τηρησαντων την σφραγιδα. Clem. Rom. ii.* 7. *τηρησατε την σαρκα ἁγνην και την σφραγιδα ασπιλον, κ. τ. λ.* 8. *ὡσπερ δακτυλιος τις, ἡ σφραγις εναπεμαξατο τον οικειον χαρακτηρα. Philo de Mund. p.* 1155. *Par. ὁ μεν τυπος του παραδειγματος ενεσφραγιζετο τῃ διανοιᾳ του* Προφητου. 3. *Vit. Mos. p.* 665.]

12 [*στοιχειν· persequi vestigia istius fidei, quâ inclaruit Abraham, etiam*

ante, quam esset circumcisus. Valck. tom. 1. *p.* 588.] ὁ πατηρ των Χριστιανων. *Mart. Polyc.* 12. ερρωσθαι, ὑμας, ευχομεθα, αδελφοι, στοιχουντας τῳ κατα το ευαγγελιον λογῳ, Ιησου Χριστου. 22. ου γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. *Ibid.*] *Conf. Act. x.* 45. στοιχειν. *Coll. Act. xxi.* 24. *Gal. vi.* 16. *Phil. iii.* 16.

13 [ασωματοι γαρ φυσεις, νοητων πραγματων εισι κληρονομοι. *Philo. Quis rer. div. hæres. p.* 490. 494. *Par.* τινος χαριν ηυλογηθη ὁ πατηρ ἡμων Ἁβρααμ; ουχι δικαιοσυνην και αληθειαν δια πιστεως ποιησας; *Clem. Rom. i.* 31.] *Conf. Ps. xxxvi.* 11.

14 [ἡ γαρ περιτομη, εφ' ῃ πεποιθασι, κατηργηται. *Barn. Epist.* § 9.] ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8.] οἱ εκ της αιχμαλωσιας. 1 *Esd. ix.* 15. 1 *Mac. v.* 47. *Conf.* 1 *Cor. i.* 17. [κεκενωται ἡ πιστις, *vana est, et nullius pretii, nostra fides; si nempè qui Legem observant Moysis per istam observationem æterna bona adipiscantur. Coll.* 2 *Cor. ix.* 3. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17. ατοπον εστιν Χριστον Ιησουν λαλειν, και Ιουδαϊζειν. *Ign. Magn.* 10.]

15 μνησθητι ὁτι οργη ου χρονιει. *Sir. vii.* 17. [φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4.] *Coll.* 1 *Joan. iii.* 4. *Cap. iii.* 20.

16 [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. βεβαιαν· ασαλευτον, μενουσαν. *Hesych.*]

17 αυτος εποιησεν ἡμας ουκ οντας. *Ps. xcix.* 3. *Sym.* [εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν, εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Ps. xxxi.* 9. *cxxxviii.* 16. [*Ità interpunge:* κατεναντι, οὑ επιστευσε, Θεου, του ζωοποιουντος (οὑ *Atticè pro* ᾡ). *Neo-Græca Versio:* ομπροστα εις τον Θεον, εις τον ὁποιον επιστευσεν. *Carpzov. ad loc.*] ακουε μου Ιακωβ, και Ισραηλ, ὁν εγω καλω. Εγω Ειμι πρωτος, και Εγω Ειμι εἱς τον αιωνα. *Esa. xlviii.* 12. ὁ Θεος ὁ αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42.

18 [παρ' ελπιδα. *Conf.* παρα τα διατεταγμενα. *Ign. Fragm.* 9. παρα δικην. *Jos. Ant. iv.* 13. 2.] *Conf. Luc. i.* 18. [εκεινοι μεν επι τοιαυταις ελπισιν απηλθον. *Jos. Vit.* § 53. Ὁυτως εσται το σπερμα σου.—Επιστευσεν Αβρααμ τῳ Θεῳ. *Philo. p.* 385. *Edit. Col.*]

19 και πληθος εγενηθη νεκρων, κ. τ. λ. *Esa. v.* 13. [ακινητον εαθεν ὑφ' ἡσυχιας νεκρουται. *Philo de Mund.*] *Coll. Heb. xi.* 11, 12. [δια πιστιν και φιλοξενιαν εδοθη αυτῳ υἱος εν γηρᾳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 10.] *Col. iii.* 5.

20 [πολλαι γυναικες ενδυναμωθεισαι δια της χαριτος του Θεου. *Clem. Rom. i.* 55. αυτου με ενδυναμουντος. *Ign. Smyrn.* 4. διεκριθη. εδισταζεν. *Hesych.* ουκ ενεδοιασεν, ουδε αμφεβαλεν. *Oecum. Chrysost.* εμαρτυρηθη μεγαλως Αβρααμ, και φιλος προσηγορευθη του Θεου, και

(sed) λεγει, ατενιζων εις την δοξαν του Θεου, ταπεινοφρονων, Εγω δε ειμι γη και σποδος." *Clem. Rom. i.* 17.]

21 παραγγελιας ουν λαβοντες, και πληροφορηθεντες δια της αναστασεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 42. *Ign. Philad. Inscr. Smyrn.* 1.] πληροφορηθεις. *Conf. Luc. i.* 1. 2 *Tim. iv.* 17. 1 *Thess. i.* 5.

22 *Citat. Coll. sup. v.* 3. 5. 9.

24 [πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον εκ νεκρων. *Polyc. Phil.* 2. πασι τοις πιστευουσιν και ελπιζουσιν επι τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 12.] *Sap. xii.* 2.

25 μη αισχυνθῃς—περι νομου Ὑψιστου και διαθηκης, και περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. *Sir. xlii.* 2. παραπτωμα *(Sym.)* ἁμαρτια. *LXX. Prov. x.* 19. [εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα· εκεινον θελω, τον δι' ἡμας αναστιντα. *Ign. Rom.* 6. αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Trall.* 9.] *Conf.* 1 *Cor. xv.* 4. Κυριος μονος δικαιωθησεται. *Sir. xviii.* 2.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΕΠΙΠΟΘΕΙ ἡ ψυχη μου προς σεὁ Θεος. *Ps. xli.* 1. [ἡ δικαιοσυνη και ειρηνη. *Clem. Rom. i.* 3. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. 35. ταις ὑπερβαλλουσαις αυτου δωρεαις της ειρηνης. 19. δια της πιστεως, δι' ἡς παντας—ὁ Θεος εδικαιωσεν. 32.] *Conf. Jer. xvi.* 5. *Cap. iii.* 26-28. επ' αληθειας οιδα, ὁτι οὑτως εστι· πως γαρ εσται δικαιος βροτος παρα Κυριῳ; *Job. ix.* 2. [Ισθι δη, ὁτι Θεος μονος, ἡ αψευδεστατη και προς αληθειαν εστιν ειρηνη.—ὁτι ὁ Ὡν ου θιασωτης μονον, αλλα και εξαρχος εστιν ειρηνης. *Philo de Somn. p.* 1142, 3. *Edit. Par. ap. Carpzov.* αυτος δε ἑαυτον επεδειξεν· επεδειξε δε δια πιστεως, ᾑ μονῃ Θεον ιδειν συγκεχωρηται. *Epist. ad Diogn.* § 8. 9. δικαιωθεντες. *Coll. omninò Valck. ad Act. xiii.* 39.] *Coll. Esa. ix.* 6, 7.

2 [*Conf. Bos. Observ. Critic. cap.* 35.] *Conf.* 1 *Pet. iii.* 18. [προσαγωγη· προσελευσις. *Hesych.* εμπνεομενοι ὑπο της χαριτος αυτου. *Ign. Magn.* 8. εις την χαριν Ιησου Χριστου. *Smyrn.* 6. παρακαλω σε εν χαριτι, ᾗ ενδεδυσαι. *Polyc.* 1. κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Smyrn.* 11. ἡ δε πιστις ὑμων αναγωγευς ὑμων, ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ephes.* 9.]

3 [ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. *Clem. Rom. i.* 5. ἡ ὑπομονη ὡς πανοπλια. *Ign. Polyc.* 6. ταυτα πασχοντες ευκλεως ηνεγκαν. *Clem. Rom. i.* 45. φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. 4. ὁρατε ουν τεκνα μου ποσα κατεργαζεται ἡ ὑπομονη, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 711.] *Conf. Phil. i.* 29. *Apoc. vii.* 14. *Conf. Sir. xxvii.* 5. *Sap. xii.* 2.

4 [δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 45. 47.] εις δοκιμην.

Ezech. xvi. 61. *Alex.* [ενενοει γαρ την δια μαρτυριου γινομενην ὁμολογιαν πλειον αυτον προσοικειουσαν τῳ Κυριῳ. *Mart. Ign.* 1.]

5 [δια του Πνευματος του Ἁγιου ὁυτως προσκαλειται ἡμας. *Clem. Rom. i.* 22. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42. πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. 2. ἐν Πνευμα της χαριτος το εκχυθεν εφ' ἡμας. 46. αφθονοι γαρ αἱ Θεου χαριτες και απεριγραφοι, και ὁρον και τελευτην ουκ εχουσαι, πηγων τροπον τελειων των απαντλουμενων αναβρυουσαι· σκοπειν δε αξιον—τον αει πλημμυρουντα χειμαρρουν των Θεου ευεργεσιων. *Philo. Quis. rer. div. heres. p.* 485. *Par. Carpzov.*] *Conf. Joan. vii.* 38. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.*] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.*

6 εποιησα αλλαγμα σου Αιγυπτον—και Σοηνην ὑπερ σου. *Esa. xliii.* 3. ταπεινων ει Θεος, ελαττονων ει βοηθος, αντιληπτωρ ασθενουντων, κ. τ. λ. *Judith. ix.* 11. *Coll. Hab. ii.* 3. *Agg. ii.* 7. *Mal. iii.* 1. [απολλυμενους ἡμας εσωσεν. *Clem. Rom. ii.* 1. τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. *Ign. Rom.* 6.] ενισχυσα σε, και ουκ ηδεις με. *Esa. xlv.* 5. *Zach. xiii.* 1. απο των ανομιων του λαου μου ηχθη εις θανατον. *Esa. liii.* 8. [ὑπερ ασεβων. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3.]

7 *Conf. Joan. xi.* 16. [*Clem. Rom. i.* 55. θαυμαζω και τον μετα σπουδης απνευστι δραμοντα συντονως ἱερον λογον, " ἱνα στῃ μεσος των τεθνηκοτων και των ζωντων." *Philo. Quis Rer. Div. Her.* § 42. *p.* 501. *Mangey.* 508. *Par.* ὑπερ ἁμαρτηματων θυων, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iv.* 4. 4. *Conf. Grot. de Satisfact. Christ. cap.* 10.]

8 [τον δι' ἡμας αποθανοντα. *Ign. Trall.* 2. σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Smyrn.* 6. εκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα τα πιπτοντα· οὑτως και ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. τον Κυριον Ιησουν Χριστον, ὁυ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *i.* 21.] *Conf.* 1 *Tim. ii.* 6. *Esa. lxiii.* 9. *Prov. xvii.* 17. *Joan. vi.* 51. 2 *Cor. v.* 15. τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε,—ὁτι ηγαπησας με, ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων ἑως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1.]

9 [ατενισωμεν εις το αἱμα του Χριστου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Ign. Smyrn. i.* 6. ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 32. *Ign. Rom.* 5. εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ὁ σταυρος αυτου και ὁ θανατος, και ἡ αναστασις αυτου, και ἡ πιστις ἡ δι' αυτου· εν οἱς θελω εν τῃ προσευχῃ ὑμων δικαιωθηναι. *Ign. Philad.* 8.]

10, 11 και προσπεσωμεν τῳ Δεσποτῃ, και κλαυσωμεν ἱκετευοντες

αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* *i.* 48.] *Conf.* 2 *Mac. vii.* 33. *Heb. vii.* 25. 2 *Pet. i.* 11. [και δι' ὁλης της νυκτος παρακαλειν ηρξατο τον Θεον καταλλαττεσθαι τῳ Σαουλῳ και μη χαλεπαινειν. *Jos. Ant. vi.* 7. 4. τῳ σαυτου παιδι πρωτον καταλλαγηθι. *vii.* 8. 4. καταλλαγη· ειρηνη, φιλια. *Hesych.* καταλλαγη φιλιας· *reconciliatio.* καταλλαγη. *compensatio. Labb.*] μετα καταλλαγης. *Esa. ix.* 5.

12 [ζηλον αδικον και ασεβη—δι' ὁυ και θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον. *Clem. Rom. i.* 3.] πασα σαρξ ὡς ἱματιον παλαιουται· ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, " θανατῳ αποθανῃ." *Sir. xiv.* 17. [ὁ δε αυτικα δελεασθεις, ὑπηκοος ανθ' ἡγεμονος, και δουλος αντι δεσποτου, και αντι πολιτου φυγας, και θνητος αντ' αθανατου γινεται. *Philo de Mund. Opific.* § 59. *p.* 40. *Edit. Mangey.*] θνητος εσῃ. *Gen. ii.* 17. *Sym.* εφ' ῳ. *Conf. Matt. xxvi.* 50. πας ανθρωπος εκ νεοτητος επι τα πονηρα, κ. τ. λ. *Sir. xvii.* 16. *Comp. Esa. liii.* 6.

13 αχρι αιωνος. 2 *Mac. xiv.* 15. *Coll.* 1 *Tim. i.* 9. [αχρις ὁυ, μεχρις ὁυ, ἑως αν, *necnon Hebraica* עד, *non semper terminum, sed sæpe continuationem, durationem atque perpetuitatem significant, ita, ut in propositionibus aientibus per semper, in negant. per nunquam, oratio sit exponenda. Carpzov. p.* 271. αχρι, αχρις, μεχρι, μεχρις *promiscuè adhibentur. Valck.*]

14 [τυπος· χαρακτηρ, εικων. *Hesych.*] *Coll. Heb. i.* 3. ὁμοιωμα. *Esa. xl.* 18. *Dan. x.* 16. βασιλευειν—επι. *Coll. Mich. iv.* 7. [ὁ γαρ νυν ακουσεις Αδαμ, γηϊνον και φθαρτον ειναι νομιζε· ὁ γαρ κατ' εικονα, ου γηϊνος, αλλ' ουρανιος. *Philo.* 1. *leg. Alleg. p.* 57. *Par. Carpzov.* ἱνα και ὁ τυπος ὁ γενομενος επι Ισαακ του προσενεχθεντος επι το θυσιαστηριον τελεσθῃ. *Barnab. Epist.* § 7. 12. τυπος, *imago. Gatak. ap. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 6. *figura quâ aliquid representetur. Id. Act. xxiii.* 25.]

15 [οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ign. Ephes.* 16.] *Coll. Esa. xxii.* 2. οἱ πολλοι. *Conf.* 1 *Cor. x.* 33. 2 *Mac. i.* 36. [τι μωρως απολλυμεθα, αγνοουντες το χαρισμα, ὁ πεπομφεν αληθως ὁ Κυριος; *Ignat. Ephes.* 17. ουχ ὡς παραπτωμα, κ. τ. λ. *non est par ratio peccati (Adamitici), et beneficii (Divini). Schoettgen.* λυτρωθειησαν εν τῃ χαριτι του Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. εις τον καινον ανθρωπον, Ιησουν Χριστον. *Ephes.* 10.]

16 [δωρημα καλλιστον. *Jos. Ant. iv.* 8. 47.]

17 φθονῳ δε διαβολου θανατος εισηλθεν εις τον κοσμον, κ. τ. λ. *Sap. ii.* 24. απο γυναικος αρχη ἁμαρτιας, και δι' αυτην αποθνησκομεν παντες. *Sir. xxv.* 24. [χαριστικης μεν ουν δυναμεως ὁ Θεος. *Philo de Somn. p.* 589.] πολλῳ μαλλον. *Prol. Sir. Conf.* 2 *Tim. i.* 12.

18 [ἱνα ανομια μεν πολλων εν δικαιῳ ἑνι κρυβῃ, δικαιοσυνη δε ἑνος πολλους ανομους δικαιωσῃ. *Epist. ad Diogn.* § 9.] εις. *Gen. ii.* 7.

Jer. xl. 14. *Comp. et apud Theod. (Bos.)* αρα ουν· *nempe ergo.* δικαιωσις. *justificatio. Labb. Gloss. Vett.*]

19 [δευρο μετ' εμου παντες όσοι δια του ξυλου, ού ηψατο ούτος, εθανατωθητε· παλιν γαρ ύμας δια του ξυλου του σταυρου παντας εγω ιδου ανιστω. *Evang. Nicod. cap.* 24. επειδη γαρ δια ξυλου ὁ θανατος, εδει δια ξυλου δωρηθηναι την ζωην και την αναστασιν. *Joan. Damas. de fide. lib.* 4. εν ύπακοη δικαιος εύρεθεις (Ενωχ) μετετεθη. *Clem. Rom. i.* 9. δι' ύπακοης εξηλθεν. *x.* 19.] οἱ πολλοι *(omnes). Conf. Marc. x.* 43. 1 *Tim. ii.* 6. *Dan. xii.* 2. *Esa. liii.* 11, 12. [παρακοης—ύπακοης. *Coll.* θελησατε, ἱνα και ύμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. *Winer.* § 62.]

20 [εν ψυχῃ μηδενος—παθους παρεισεληλυθοτος. *Philo de Opific. Mund. p.* 34. *Par.* παντα ουν ύμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ignat. Smyrn.* 9. ύπερεκπερισσως. *Clem. Rom. i.* 20.] *Conf. Jac. ii.* 13. ότι επλησθη ἡ ταπεινωσις αυτης, λελυται αυτης ἡ ἁμαρτια, ότι εδεξατο εκ χειρος Κυριου διπλα τα ἁμαρτηματα αυτης. *Esa. xl.* 2.

21 και τουτῳ (τῳ λογισμῳ) νομον εδωκεν, καθ' ὁν πολιτευομενος βασιλευσει βασιλειαν σωφρονα τε, και δικαιαν, και αγαθην, και ανδρειαν. 4 *Mac. ii.* 23. εκτισε γαρ εις το ειναι τα παντα, και σωτηριοι αἱ γενεσεως του κοσμου, και ουκ εστιν εν αυτοις φαρμακον ολεθρου, ουτε ᾁδου βασιλειον επι γης. Δικαιοσυνη γαρ αθανατος εστιν, κ.τ.λ. *Sap. i.* 14-16. απολειπετε αφροσυνην, ἱνα εις τον αιωνα βασιλευσητε. *Prov. ix.* 6. δικαιοι δε εις τον αιωνα ζωσι, κ. τ. λ. *Sap. v.* 15.

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 COLL. *Ose. xiv.* 9. *Cap. ii.* 4. *iii.* 8. [απεχομενοι των σκανδαλων και των ψευδαδελφων, και των εν ύποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6.] *Juda.* 4.

2 [τον αναστανρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν μετα του ταυτης εύρετου. *Ign. Mart.* 2. οντως γαρ οἱ μεν αθλιοι τας ψυχας τεθνασιν, οἱ δε την παρα τῳ οντι Θεῳ τεταγμενοι ταξιν, αθανατον βιον ζωσιν. *Philo de Victim. p.* 860. *Conf. Carpzov. ad loc.* ὁ γαρ εχων αγαπην, μακραν εστι πασης ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 3.]

3 *Conf. Col. iii.* 12. [εαν μη τηρησωμεν το βαπτισμα ἁγνον και αμιαντον, ποιᾳ πεποιθησει εισελευσομεθα εις το βασιλειον του Θεου; *Clem. Rom. ii.* 6.] ουκ αγνοειτε, κ. τ. λ. 4 *Mac. xiii.* 18.

4 [οφειλομεν αξιως της εντολης αυτου και δοξης περιπατειν. *Polyc. Phil.* 2. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Ign. Magn.* 9. πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Trall.* 2. εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Magn.* 5. το βαπτισμα ύμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6. εις

καινοτητα ελπιδος ηλθον. κ. τ. λ. *Magn.* 9. εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ephes.* 19.] δια ῥηματος Κυριου. *Deut. xxxiv.* 5. *Coll. Joan. xi.* 4. [εν καινοτητι ζωης, *primùm ponitur per Hypall. pro* εν ζωῃ καινοτητος, *hoc per Hebraïsmum pro* εν ζωῃ καινῃ. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17.]

5 [συμφυτοι. *Conf. Carpzov. ad loc.* εν τῃ αυτου πιστει και εν τῃ αυτου αγαπῃ, εν παθει αυτου και αναστασει. *Ign. Ephes.* 20. κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει, κ. τ. λ. *Trall.* 9.] αλλα και. 1 *Reg. xvi.* 6. *Conf. cap. xi.* 20.

6 [ὁ προς την αληθειαν ανθρωπος. *Philo de Gigant. p.* 288. καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ—σαρκι τε και πνευματι, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 1. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες. *Ign. Magn.* 9. παλαια βασιλεια διεφθειρετο, κ. τ. λ. *Ephes.* 19. εν ᾗ πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. 13.] *Conf.* 1 *Joan. iii.* 5. ὁ παλαιος ανθρωπος. *Conf.* μη μνησθῃς ἡμων ανομιων αρχαιων, *Ps. lxxviii.* 8. [και καταργησει Βελιαρ, και τους ὑπηρετουντας αυτῳ. *Test. XII Patr. p.* 731.]

7, 8 δεδικαιωται απο της ἁμαρτιας. = ελευθερωθεντες απο της ἁμαρτιας. *v.* 18. *Coll.* 1 *Pet. iv.* 1. *Coll. Esa. xxvi.* 16-19. [ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. μαλλον μοι αποθανειν εις Χριστον Ιησουν, η βασιλευειν των περατων της γης. *Ign. Rom.* 6. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ, κ. τ. λ. *Smyrn.* 1.]

9 *Conf. Ose. xiii.* 14. [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. καθως ὑπεσχετω ἡμιν εγειραι ἡμας εκ νεκρων. 5. πρωτον παθητος, και τοτε απαθης. *Ign. Ephes.* 7.]

10 εαν δωτε περι ἁμαρτιας, ἡ ψυχη ὑμων οψεται σπερμα μακροβιον.—Και τας ἁμαρτιας αυτων αυτος ανοισει. *Esa. liii.* 10, 11. [*Laudat. Ignat. p.* 75, 76. *Vossii.*] νεκρους. *Coll. Esa. xxii.* 2. [*Hic* ὁ *ut* מה *Heb. non ad nomen aliquod, sed ad complexum refertur. quasi dicat, quantùm enim attinet quod mortuus est Christus. Coll. Gal. ii.* 20. *Grot.*]

11 [Ιησους Χριστος, το αδιακριτον ὑμων ζην. *Ign. Ephes.* 2. ζην εν Ιησου Χριστῳ δια παντος. 20. *Magn.* 1. ὁ Αβελ, το παραδοξοτατον, ανῃρηται τε και ζῃ. ανῃρηται μεν εκ της αφρονος διανοιας· ζῃ δε την εν Θεῳ ζωην ευδαιμονα. *Philo. Quod Det. Pot. p.* 164. *Par.*] *Conf. Col. iii.* 5. *Luc. xx.* 36.

12 ὑπακουειν. *Coll. Ephes. vi.* 5. *Col. iii.* 20. 22. *Luc. viii.* 25. οπισω των επιθυμιων σου μη πορευου, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 30. *v.* 2. [βαδιζειν κατα τας επιθυμιας αυτου τας πονηρας. *Clem. Rom. i.* 3. ὑπακουσωμεν τῃ—βουλησει αυτου. 9. ει βουλει ὑπο του Θεου βασιλευεσθαι, μη βουλει ἁμαρτανειν· ει δε ἁμαρτανεις, πως βασιλευσῃ ὑπο του Θεου; *Philo. Fragm. ap. Mang.* θνητον σωμα. *sæp. apud Philonem. Carpzov. Jos. Ant. xii.* 6. 3. το ὑπακουειν αυτῃ. *Ritè intellectum verbum hoc sublimem ideam subministrat. Vulgò obedire de servis*

eximiè ponebatur, quando ad nutum berilem parati mox ejus jussa capessunt, atque imperiis obediunt. De quibusvis etiam ponitur inferioribus, quando superioribus dicto sunt audientes. Hìc mare et venti considerantur tanquam servi et ministri, qui ad nutum omnipotentis Jesu sedati ὑπακουουσιν αυτῳ. *De servis propriè positum hâc vi verb. reperietur Ephes. vi.* 5. *Col. iii.* 22. *De libb. erga Parentes obsequio, Ephes. vi.* 1. *Col. iii.* 20. *Graviter etiam (in hôc loco) Paulus peccato instar servi mancipatum esse verbo expressit* ὑπακουειν. *Valck. ap. Luc. viii.* 25.]

13 [καтανοησωμεν το παν πληθος των αγγελων αυτου, πως τῳ θεληματι αυτου λειτουργουσιν παρεστωτες. *Clem. Rom. i.* 34. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. τα δε ελαχιστα μελη του σωματος ἡμων αναγκαια—εισιν ὁλῳ τῳ σωματι. *Clem. Rom. i.* 37.] ὡς εκ νεκρων ζωντας. *Conf. Matt. viii.* 22. *Ephes. ii.* 1. *Cap. xi.* 15. *Col. ii.* 15. *Luc. xv.* 24. 32. *Sap. xv.* 2.

14 [*Opponuntur inter se* ειναι ὑπο νομον, *et* ειναι ὑπο χαριν, *quarum prior phrasis notat, veteri Legi adhuc mancipatum esse instar servi; secunda, subditum esse jugo facili Domini Jesu. Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 20. οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. *Clem. Rom. i.* 30. ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ign. Smyrn.* 11.] ουκ εκυριευσε το πυρ του σωματος αυτων. *Dan. iii.* 27. και εκυριευσαν αυτων οἱ μισουντες αυτους. *Ps. cv.* 41. *Esa. iii.* 3.

15 [οἱ ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16.] *Conf. Ps. cxviii.* 45. μη γενοιτο. *pleniùs, ap.* 1 *Mac. xiii.* 5.

16 *Conf.* 1 *Esd. iv.* 26. [και το εις θανατον αγον ζηλος. *Clem. Rom. i.* 9.] *Conf. Esa. xxxviii.* 1. *Sym. Theod. Ps. xii.* 3. τις προς Κυριον; ιτω προς με. *Exod. xxxii.* 26. και οψεσθε αναμεσον δικαιου, και αναμεσον ανομου, και αναμεσον του δουλευοντος Θεῳ, και του μη δουλευοντος. *Mal. iii.* 18. [δουλοι επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4. δουλοι Θεου. *Clem. Fragm.* 3. *Mart. Ign.* 2. *Conf. Carpzov. ad loc.*]

17 [πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος· αλλα χαρις τῳ Θεῳ κατα παντων γαρ ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3. τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον. *Polyc. Phil.* 7. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6. τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 540.] *Matt. xi.* 25. [ὁτι χαρις δε τῳ νικηφορῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Philo de Somn.* 2. § 31. *p.* 687. *Mangey.*] *Coll. Act. vii.* 44. [διδαχης τυπος *formula est doctrinæ, ad quam mores exigi debeant. Valck. ad* 1 *Cor. x.* 6. *et* 2 *Thess. iii.* 9. *Disciplinæ formulam, ad quam vitam et mores componere debebant. Id. Act. xxiii.* 25.]

18 [και αμωμῳ προθεσει δουλευοντας τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. Sir. l.* 21. *Ald.* [*Conf. Philo. Omn. Prob. Lib. pass.*]

19 [τηρησατε την σαρκα ἁγνην, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. εγκρατεια εν ἁγιασμῳ. *i.* 35. Ιησουν Χριστον—τον προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. 36.] *Conf.* 1 *Pet. iv.* 3.

20 δουλοι εκυριευσαν ἡμων, λυτρουμενος ουκ εστιν εκ της χειρος αυτων. *Thren. v.* 8. *Conf. Matt. vi.* 24.

21 [καρπον θανατηφορον. *Ign. Trall.* 11. ὁ βιος ἡμων ὁλος αλλο ουδεν ην ει μη θανατος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη. *Ign. Magn.* 5.] *Coll.* 2 *Mac. viii.* 21. *Ephes. v.* 11. *Jacob. i.* 15. *Sap. iii.* 11. *iv.* 5. εν ταις ἁμαρτιαις αυτου αἱς ἡμαρτεν, εν αυταις αποθανειται. *Ezech. xviii.* 24.

22 ἑξει καρπον εν επισκοπῃ ψυχων. *Sap. iii.* 13. [τις ουν ελευθερια βεβαιοτατη; Ἡ του μονου θεραπεια σοφου, κ. τ. λ. *Philo de Confus. ling. p.* 333. νυνι δε πιστευσαντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2. ὡστε, αδελφοι, ποιησαντες το θελημα του Πατρος—ληψομεθα ζωην αιωνιον. 8. εαν δε μη δουλευσωμεν, (τῳ Θεῳ)—ταλαιπωροι εσομεθα. 11. Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα. *i.* 30. 35.] εξ εμου ὁ καρπος σου ἑυρηται. *Ose. xiv.* 9.

23 [αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6. τι μωρως απολλυμεθα, αγνοουντες το χαρισμα, ὁ πεπομφεν αληθως ὁ Κυριος; *Ephes.* 17.] τι γογγυσει ανθρωπος ζων, ανηρ περι της ἁμαρτιας αυτου; *Thren. iii.* 39. *Conf. Esa. lv.* 1. [οψωνιον· δαπανη, κερδος. *Hesych.* καρπος. *Oecumen.* και γαρ εστι το δουλευειν Θεῳ παντων αριστον, ὁσα εν γενεσει τετιμηται. *Philo. de Somn. lib.* 2. § 15. *p.* 1122. *Par.* 672. *Mangey.*] *Coll. Luc. xxiii.* 41-43.

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 ΕΦ' ὁσον. *Job. xxxii.* 11. *Sym.* κυριευει. *Sir. xxxvii.* 18. *Conf.* 1 *Cor. x.* 15. *Luc. xii.* 57. ὁ γαρ νομος—και της τεκνων φιλιας κυριευει, κ. τ. λ. 4 *Mac. ii.* 10-12. ουκ αγνοειτε, κ. τ. λ. *xiii.* 18.

2 γυνη χηρα εγω ειμι, και απεθανεν ὁ ανηρ μου. 2 *Reg. xiv.* 5. ὁ εισελθων προς γυναικα ὑπανδρον. *Prov. vi.* 29. *Conf. v.* 24. κατηργηται απο, κ. τ. λ. = ελευθερα εστιν, κ. τ. λ. [απολελυται, ηλευθερωται. *Œcumen.*] κατηργηται. *Coll. Gal. v.* 4. *Esd. iv.* 21. 23. *v.* 5. *vi.* 8. [ὁ λαϊκος ανθρωπος τοις λαϊκοις προσταγμασιν δεδεται. *Clem. Rom. i.* 40.]

3 [Ἡρωδιας δε αυτων ἡ αδελφη γινεται Ηρωδῃ Ἡρωδου μεγαλου παιδι. *Jos. Ant. xviii.* 6. 4. χρηματισει. *Coll. Valck. ap. Act. xi.* 26. αρα ουν. *nempe ergo. Labb. Gloss.*]

4 *Conf. Sap. iii.* 15. [ουτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος. κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και

ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον. 1.] *Coll. Esa. xxii.* 2.

5 [εν τῃ σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα. *Clem. Rom. ii.* 8. καρπον θανατηφορον. *Ign. Trall.* 11. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ephes.* 16. αιτιον δε της ανεπιστημοσυνης μεγιστον ἡ σαρξ και ἡ προς σαρκα οικειωσις. και αυτος δε ὁμολογει φασκων· Διο το ειναι αυτους σαρκας, μη δυνασθαι το θειον Πνευμα καταμειναι. *Philo. apud Carpzov.* εν τῃ σαρκι· εν τοις παθεσι της σαρκος. *Hesych.* εν τῳ σαρκικῳ βιῳ. *Chrysost.*] τῳ θανατῳ. *Conf. Ezech. xviii.* 31. 32.

6 [ει γαρ μεχρι νυν κατα νομον Ιουδαϊσμον ζωμεν, ὁμολογουμεν χαριν μη ειληφεναι. *Ign. Magn.* 8. ει ουν οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον, μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα Κυριακην ζωην ζωντες, κ.τ.λ. 9. εν ᾐ πας πολεμος καταργειται. *Ephes.* 13. εις τον καινον ανθρωπον, Ιησουν Χριστον. 20.] *Conf.* 2 *Cor. iii.* 6. *v.* 17.

7 *Conf. Luc. xx.* 16. [ἡ αργαλεωτατη παθων ψυχης επιθυμια. *Philo de Temulent.* § 2. *p.* 240. *Par.* ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4.]

8 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν. *Ign. Trall.* 8. στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων. *Philad.* 6. οἱ δ' αφορμης λαβομενοι. *Philo in Flacc. p.* 522. *Mangey.*] ὁ νομος σου αληθεια. *Ps. cxxiii.* 142.

9 [χωρις Χριστου. *Ign. Trall.* 9. *Magn.* 9.] εγω δε. *Jer. xi.* 19. *Joan. viii.* 45. πλατεια ἡ εντολη σου σφοδρα. *Ps. cxviii.* 96. [ὁ μεν δη σοφος τεθνηκεναι δοκων τον φθαρτον βιον, ζῃ τον αφθαρτον· ὁ δε φαυλος, ζων τον εν κακιᾳ βιον, τεθνηκε τον ευδαιμονα. *Philo. Quod det Pot. p.* 164. *Par.* ην, Αττικ. εζων, Ἑλληνικ. *Mœris.*]

10 [οντες συνηγοροι του θανατου, μαλλον η της αληθειας, κ.τ.λ. *Conf. Ign. Smyrn.* 5.] *Conf. Deut. xxxii.* 39. *Gen. ii.* 17.

12 ὁ νομος Κυριου αμωμος, επιστρεφων ψυχας, κ.τ.λ. *Ps. xviii.* 7. αγαθος μοι ὁ νομος του στοματος σου, κ.τ.λ. *cxviii.* 72. [και διδαξωμεν ἑαυτους πρωτον πορευεσθαι εν τῃ εντολῃ του Κυριου. *Polyc. Phil.* 4. αξιως της εντολης περιπατειν. 5.]

13 [*Conf. Clem. Rom. i.* 17. *omninò.*] μη γενοιτο. *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 5. 2 *Mac. ix.* 8. οὑτος γαρ παρα παντας οιδεν ὁτι ἁμαρτανει, κ.τ.λ. *Sap. xv.* 13. [προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9.]

14, 15 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8.] *Conf.* 4 *Reg. xvii.* 17. ὑπο. 1 *Cor. ix.* 20. *Matt. xxvi.* 41. [επιθυμια μεν γαρ ὁλκον εχουσα δυναμιν, και αν φευγῃ, το ποθουμενον διωκειν αναγκαζει. *Philo. Quis. rer. div. her. p.* 519.] πας ανθρωπος εκ νεοτητος επι τα πονηρα, και ουκ ισχυσαν τας καρδιας αυτων αντι λιθινων ποιησαι σαρκινας. *Sir. xvii.* 16. *Comp.*

16 [συμφημι· συναινω, συνομολογω. *Hesych. Alb. Gloss.*] ὡς ηγαπησα τον νομον σου, Κυριε. *Ps. cxviii.* 97. 113. 163. [ὁτε θελει, και ὡς θελει, ποιησει παντα. *Clem. Rom. i.* 27.]

17 [φθονος αδελφοκτονιαν κατειργασατο. *Clem. Rom. i.* 4. παντες οφειλεται εσμεν ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 6. ἱκετευοντες αυτον ἱλεως γενεσθαι, ει τι ακοντες ἡμαρτετε. *Clem. Rom. i.* 2.]

18 [τουτεστιν. *Test. XII Patr. p.* 606, 607. *Ign. Trall.* 7.] *Conf. Esa. i.* 6. [τῳ φιλαρετῳ κατοικειν ου διδωσιν ὁ Θεος, ὡς εν οικειᾳ γῃ, τῳ σωματι, αλλα παροικειν ὡς εν αλλοδαπῃ μονον επιτρεπει χωρᾳ. —Παντος δε φαυλου συγγενες το σωματος χωριον, εν ᾡ μελετᾳ κατοικειν, ου παροικειν. *Philo Quis. Rer. Div.* § 54.] καλον. *Coll. Mich. vi.* 8.

19 [ὁ γαρ μισει τις δια την επιουσαν τῃ ἡλικιᾳ συνεσιν, τουτο δια την πολυχρονιον των κακων συνηθειαν πραττειν συναναγκαζεται, δεινην συνοικον την ἁμαρτιαν παρειληφως. *Clem. Rom. Fragm.* 6.] *Conf. Sap. v.* 13.

20 [πτισσε τον Αναξαρχου ασκον, Αναξαρχον γαρ ουκ αν δυναιο. *Philo. Quod. Omn. Prob. Lib.* § 16.]

21 παρακειται. *Coll. Judith. iii.* 2, 3. [αρα· *igitur. Labb. Gloss.*]

22 *Conf.* 1 *Pet. iii.* 4, ὁ κρυπτος της καρδιας ανθρωπος.

23 [ὁτι πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5. ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους. *Ign. Philad.* 2. νομος σωφροσυνης. *Jos. Ant. iv.* 8. 2. αντιστρατευομενον· ανθισταμενον. *Hesych. Alberti Gloss.* αιχμαλωτιζοντα· εις δουλειαν αγοντα μετα βιας. *Hesych.*] *Coll. Jac. iv.* 1. 1 *Pet. ii.* 11.

24 [*Rectè* ῥυεσθαι *Ammonius interpretatur* εκ θανατου ἑλκειν.—*Propriè* ῥυεσθαι *nihil aliud significat, quam ad se trahere, s. tractum liberare, liberatumque sibi vindicare. Valck. ad Luc. cap. xi.* 4. *p.* 191.] *Coll. Exod. x.* 17. [ζωμεν τον εκεινων θανατον, τεθνηκαμεν δε τον εκεινων βιον, κ. τ. λ. *Philo.* 1 *Alleg. sub. fin.*] *Coll. Ezech. xx.* 43. *xxxvi.* 31. *Apoc. iii.* 17. *Job. xlii.* 6. [αἱ δε των λεχθεντων ἡγεμονιαι παθων (παθηματα ἁμαρτιων, *v.* 5.) βαρειαν τοις αρχομενοις επαγουσι δουλειαν, αχρις αν ὁ βραβευτης και δικαστης Θεος—εις ελευθεριαν εξεληται παντελη. *Philo apud Carpzov.* σωμα θανατου *vocat non corpus mortale, sed corpus vitiosum, quod* ἁμαρτιαν *dixit supra. Genitivi Heb. et eos imitant. Hellenist. sæpe sunt pro adjectivis, ut hic corpus mortis, i. e. mortiferum. Grot.*]

25 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου. *Ign. Philad. vi.* 11. ὁθεν και γραφω ὑμιν. ευχαριστων τῳ Κυριῳ. *Ephes.* 21. ευχαριστω σοι Δεσποτα. *Mart. Ign.* 2. εστιν δε ὁ οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6.] το μεν πνευμα, προθυμον· ἡ δε σαρξ, ασθενης. *Marc. xiv.* 38. 2 *Cor. viii.* 12.

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΕΓΩ κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ign. Ephes.* 12. ου κατα ανθρωπον ζωντες, αλλα κατα Ιησουν Χριστον. *Trall.* 2. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8. αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. στοιχουντας τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ. *Mart. Polyc.* 22. *Coll. Clem. Rom. Fragm.* 8.]

2 και συ εν αἱματι διαθηκης σου εξαπεστειλας δεσμιους σου εκ λακκου ουκ εχοντος ὑδωρ. *Zach. ix.* 11. [νομῳ Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 2. ὁ νομος Μωσεως. *Smyrn.* 5. ὁ νομος σωφροσυνης. *Jos. Ant. iv.* 8. 2.] *Conf. Joan. vi.* 63. 2 *Cor. iii.* 6. *Jacob. ii.* 12.

3 [εγειραντος αυτον του Πατρος αυτου, κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει. *Ign. Trall.* 9. περι αμαρτιας *i. e.* ἡ θυσια περι αμαρτιας, *sæp. ap. LXX et Philo. de Victim. p.* 837. 843. *Carpzov.*] κατεκρινε. *Conf. Sap. iv.* 16. [το αδυνατον της ἡμετερας φυσεως. *Epist. Diogn.* § 9. *Conf. Buttm.* § 140. σωμα ὁμοιοπαθες ανθρωποις. *Clem. Rom. Fragm.* 8. καθηλωμενον ὑπερ ἡμων εν σαρκι. *Ign. Smyrn.* 1.] και περι ἁμαρτιας. *Conf. Heb. x.* 6.

4 το δικαιωμα του νομου. *Num. xxxi.* 21. [οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες, απεθανον. *Ign. Ephes.* 16.]

5 [οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8. τῃ ὁδῳ τῃ κατα σαρκα. *Rom.* 9. *Coll. omninò Philo. de Gigant.* § 6, 7. *p.* 265, 266. *Mangey.*]

6 [επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη. *Ign. Magn.* 5. ὁ δε ψυχης θανατος, αρετης μεν φθορα εστι. *Philo.* 1 *Alleg. p.* 65. θανατος εστιν ου ἡ απο σωματος ψυχης διακρισις, αλλα ἡ ανοσιων δογματων λογων φορα. *de Confus. Ling. p.* 325. ὁ φαυλος ζων τον εν κακιᾳ βιον, τεθνηκε τον ευδαιμονα. *Quod Det. Pot. p.* 164. *Edit. Par.*]

7 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. επειδη και ταυτα της εχθρας αυτῳ (Θεῳ) κακιας αμοιρει. *Philo. de Mund. Opific. p.* 17.] *Coll. Sap. xii.* 10. εμφυτος ἡ κακια, κ. τ. λ.

8 [Ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι, αλλα Θεῳ αρεσαι, ὡσπερ και αρεσκετε. *Ign. Rom.* 2. εν τῃ σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα. *Clem. Rom. ii.* 8. εν σαρκι· εν τῳ σαρκικῳ φρονηματι. *Alb. carnale. Labb.*]

9, 10 *Conf.* 1 *Cor. ii.* 16. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. *p.* 258. *Jacobs.* εστε ουν και συνοδοι παντες,—Θεοφοροι,—και Χριστοφοροι,—κατα παντα κεκοσμημενοι εντολαις Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 9. Χριστος εν ὑμιν. *Conf.* ὁ Χριστοφορος. *Mart. Ign.* 5. Χριστον εχετε εν ἑαυτοις. *Magn.* 12. ὁ Χριστον εχων εν στερνοις. *Mart. Ign.* 2. ὁτι

πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. Polyc. Phil. 5.] *Coll. Lev. xxvi.* 12. *και εμπεριπατησω εν ὑμιν, κ. τ. λ.*

11 [*τον αναστaυρωσαντα την εμην ἁμαρτιαν, κ. τ. λ. Mart. Ign.* 2. *ὁ μεν αγαθος εστι ἡ αρετη και ἡ ζωη· ὁ δε κακος ὁ θανατος. Philo de Profug. p.* 459. *ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. Polyc. Phil.* 2. *γεγραπται γαρ,* Ενοικησω *εν αυτοις. Mart. Ign.* 2.] Ὑψισ-*τος εν ἁγιοις αναπαυομενος. Esa. lvii.* 15.

12 [*ουκ ετι θελω κατα ανθρωπους ζην. Ignat. Rom.* 8. *μαθωμεν κατα* Χριστιανισμον *ζην. Magn.* 10. *αρα ουν· nempe ergo. Labb. Gloss.*]

13 [*ἡμεις ουν εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ* Θεῳ, *και εσομεθα δικαιοι· εαν δε μη δουλευσωμεν,—ταλαιπωροι εσομεθα. Clem. Rom. ii.* 11.] *ὁ δε αντοφθαλμων ἡδοναις στεφανοι την ζωην αυτου. Sir. xix.* 5. *Comp. Coll.* 1 *Cor. v.* 5.

14 [*τῳ μεν διδασκαλῳ θειων—αει παρισταται το θειον* Πνευμα, *πασης ορθης αφηγομενον ὁδου. Philo. de Gigant. p.* 291. *οἱ δε επιστημῃ κεχρημενοι του* Ἑνος, Ὑιοι Θεου *προσαγορευονται. De Confus. ling. p.* 341. *βασιλευς ὁ* Θεος *αγει τα παντα κατα δικην και νομον. de Agric. p.* 195. *apud Carpzov. υἱους ἡμας προσηγορευσεν. Clem. Rom. ii.* 1. *ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους.* 9. *ὁτι νουθετησει δικαιον ὡς υἱον αγαπησεως, και ἡ παιδεια αυτου ὡς πρωτοτοκον. Psalt. Sal. xiii.* 8.] *Coll. Jer. xxxviii.* 20. *τῃ γενεα των υἱων σου. Ps. lxxii.* 15. *εγω ειπα, θεοι εστε, και υἱοι* Ὑψιστου *παντες. lxxxi.* 6.

15, 16 [אב *Heb.* אבא *Chald. ὁ πατηρ των* Χριστιανων. *Mart. Polyc.* 12.] *Coll. Marc. xiv.* 36. *Joan. i.* 12. *Gal. iv.* 6. [*συνεπιμαρ-τυρουσης και της γραφης. Clem. i.* 23.] *τεκνα* Θεου. *Conf. Prov. xiv.* 26. *ἱνα μαθωσιν οἱ υἱοι σου, οὑς ηγαπησας,* Κυριε, *ὁτι—το ῥημα σου τους σοι πιστευοντας διατηρει. Sap. xvi.* 26.

17 [*κληρονομησῃ τας επαγγελιας του* Θεου. *Clem. Rom. i.* 10. *Ign. Ephes.* 16. *Philad.* 3. *μονον εν τῳ ονοματι* Ιησου Χριστου, *εις το συμπαθειν αυτῳ. Smyrn.* 4. *εις τον οφειλομενον αυτοις τοπον εισι παρα τῳ* Κυριῳ, *ᾡ και συνεπαθον. Polyc. Phil.* 9. *συνδοξαζειν. Ign. Smyrn.* 11.] *συνπαθεις. Job. xxix.* 25. *Alex. Conf. Joan. i.* 12. *xvii.* 24. 2 *Tim. ii.* 12. *Apoc. iii.* 21. *xii.* 5. *xxi.* 5.

18 λογιζομαι. *Esa. liii.* 4. [*Ign. Trall.* 3. *την μελλουσαν αναστασιν εσεσθαι. Clem. Rom. i.* 24. *τα ἡμετερα των κατ' ανδρα παθηματα. Ign. Smyrn.* 5. *πυρ απειλεις το προς ὡραν καιομενον, και μετ' ολιγον σβεννυμενον, αγνοεις γαρ το της μελλουσης κρισεως—πυρ, κ. τ. λ. Mart. Polyc.* 11. *τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων. Clem. Rom. ii.* 5. *οναιμην των δεινων των εμοι ἡτοιμασμενων, επειδαν ουκ αξια τα παθηματα, κ. τ. λ. Ignat. Epist. p.* 71. *Vossii.*] *παθηματα. Coll. Job. xvi.* 4. *Sym.* 2 *Cor. iv.* 17. [*απο-καραδοκια· προσδοκια, απεκδοχη. Hesych. ἡ μεγαλη προσδοκια, ἡ*

επιτεταμενη προσδοκια. *Chrysost. Conf. Alb. Gloss.* αποκαραδοκειν. *Jos. Bell. iii.* 7. 26.] *Conf. Phil. i.* 20. 1 *Mac. vii.* 36, 37. 1 *Pet. v.* 1. [αξιον εστιν, *valet. Labb. Gloss. Vet. Laudat Epist. Mart. Vienn. et Lugd. tom. i. p.* 290. *Reliq. Sacr. Routh. Coll. Mart. Polyc.* 11.]

19 [ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs.*]

20 [οἱ ουρανοι—εν ειρηνη ὑποτασσονται αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 20. ᾧ ὑπεταγη τα παντα. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Ose. ii.* 18. ανθρωπος γενναται κοπῳ. *Job. v.* 7. ματαιοτης ματαιοτητων, τα παντα ματαιοτης. *Eccles. i.* 2. [*Conf. Philo. apud Carpzov. p.* 186, 187.] επ' ελπιδι. *Jud. xviii.* 10.

21 *Conf. Joan. viii.* 36. των τεκνων του Θεου. *Coll. Prov. xiv.* 26. [ὁθεν ουκ απελπιστεον, ὁτι εξημερωθεντων των κατα διανοιαν, και τα ζωα ἡμερωθησεται.—Τοτε και σκορπιων γενη και οφεων και των αλλων ἑρπετων απρακτον ἑξει τον ιον. *Philo de Præm. p.* 924. ελπις γαρ ελπις τα βεβαια της κακιας ερεισματα κρατει Θεου διακοπηναι. *de Confus. Ling.* 335.] *Conf. Sap. xix.* 6. *Ps. cxv.* 16. και τους δεσμους διαρρηξω. *Nah. i.* 13.

22 και εαν τῳ Κυριῳ ἁμαρτη, τις προσευξεται ὑπερ αυτου; 1 *Reg. ii.* 25. [*Coll. omninò Epist. ad Diogn.* § 8. *Clem. Rom. ii.* 1.] ὁτι περισπασμον πονηρον εδωκεν ὁ Θεος τοις ὑιοις των ανθρωπων του περισπασθαι εν αυτῳ, *Eccles. i.* 13. *iv.* 8. *Sir. xlviii.* 19. πασα ἡ κτισις. *Coll. Marc. xvi.* 15. *Col. i.* 23.

23 απεκδεχομενοι. *Coll.* ὑπομενω ἑως παλιν γενωμαι. *Job. xiv.* 14. [ελπιω, ἑως αν ελθη το αλλαγμα μου. *Theod. et Sym.* κηρυσσοντες, (οἱ Αποστολοι) καθεσταναν τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. *Clem. Rom. i.* 42. ταυτῃ ουν τῃ ελπιδι προσδεδεσθωσαν αἱ ψυχαι ἡμων τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις. 27. Απελθε ουν εκ το περι σεαυτον γεωδους—εκφυγων δεσμωτηριον, το σωμα, και τας ὡσπερ εἱρκτοφυλακας ἡδονας και επιθυμιας αυτου, κ. τ. λ. *Philo. de Mig. Abr.* 389.]

24 οἱ φοβουμενοι Κυριον ελπισατε εις αγαθα, κ. τ. λ. *Sir. ii.* 9–14. 2 *Cor. iv.* 18. τα βλεπομενα προσκαιρα, κ. τ. λ.

25 [εκδεχωμεθα—την βασιλειαν του Θεου εν αγαπῃ και δικαιοσυνῃ. *Clem. Rom. ii.* 12.] μακαριος ὁ ὑπομενων, κ. τ. λ. *Dan. xii.* 12, 13. ὑπομενω επι τῳ Θεῳ τῳ Σωτηρι μου. *Mich. vii.* 7. εαν ὑστερησῃ, ὑπομεινον αυτον. *Hab. ii.* 3. και ὑπομενει, και ἡσυχασει εις το σωτηριον Κυριου. *Thren. iii.* 26. [*Clem. Fragm.* 3.] *Conf. Eccles. xi.* 1.

26 [Ιησουν Χριστον τον—προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36. εντυγχανουσας αδιαλειπτως περι παντων. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Luc. ix.* 55. *Juda.* 20. το. *Marc. ix.* 23. [αλαλητον· *inproloquibibile, infandum. Labb. Gloss. Vett.*]

27 [*ουτως δει ἡμας φρονειν περι* Ιησου Χριστου *ὡς περι* Θεου, *κ. τ. λ.* *Clem. Rom. ii.* 1. *τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. Ign. Smyrn.* 11. *Clem. Rom. i.* 21. *εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων.* 56. *φρονηματος ελευθεριου μεστος. Jos. Bell. Jud. iv.* 6. 1.] *Coll. Sir. xlii.* 18.

28 [*αγαπωντες τον επιεικη και ευσπλαγχνον* Πατερα *ἡμων, ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. Clem. Rom. i.* 29.] *ὑπερμαχος γαρ ὁ κοσμος εστι δικαιων. Sap. xvi.* 17. *αγαθα τοις αγαθοις εκτισται απ᾽ αρχης. Sir. xxxix.* 25-27. *αγαπησις* Κυριου *παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. xxv.* 11. *Comp. Conf. Eccles. viii.* 12. *φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι* Δεσποτα *φιλοψυχε. Sap. xi.* 26. *οἱ οφθαλμοι* Κυριου *επι τους αγαπωντας αυτον. Sir. xxxi.* 16. *xxxvi.* 1. *l.* 28, 29. *ἡ γαρ κτισις σοι τῳ ποιησαντι ὑπηρετουσα, επιτεινεται εις κολασιν κατα των αδικων, και ανιεται εις ευεργεσιαν ὑπερ των εις σε πεποιθοτων. Sap. xvi.* 24. *xix.* 6. *Philip. i.* 12.

29 [*nomine* Πρωτοτοκου *ipse* Λογος *extollitur penes Philo. de Agric. p.* 195. *de confus. ling.* 341. *Conf. Carpzov. ad loc. p.* 195, 196.] *Conf. Col. i.* 15. 18. *Apoc. i.* 5. [Ιησου *ὑψιστε—ὁ μονογενης ὑπαρχων, ὁ πρωτοτοκος πολλων αδελφων, κ. τ. λ. Act. Thom.* § 45. *ου προεγνω* Μωϋσης *τουτο μελλειν εσεσθαι; Clem. Rom. i.* 43. *προγνωστης γαρ εστιν των παντων, κ. τ. λ. ii.* 9.] *προεγνω = προβλεπω. Ps. xxxvi.* 13. [*τῃ προωρισμενῃ προ αιωνων—εκκλησιᾳ. Ignat. Ephes. Inscript. ἡς* (*αναστασεως*) *την απαρχην εποιησατο τον* Κυριον Ιησουν Χριστον. *Clem. Rom. i.* 24. *προωρισε. Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. ii.* 7.] *Conf. Matt. xxviii.* 10. *Heb. ii.* 11, 12, 17. *κατ᾽ εικονα* Θεου *εποιησεν αυτον. Gen. v.* 1. *Sir. xvii.* 3. *εικονα της ιδιας ιδιοτητος κ. τ. λ. Sap. ii.* 23.

30 *εποιησεν ὁ* Θεος *συν τον ανθρωπον ευθη. Eccles. vii.* 30. [*και καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. Clem. Rom. ii.* 2. *ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας.* 5. *παντες ουν εδοξασθησαν και εμεγαλυνθησαν, ου δι᾽ αὑτων, η των εργων αυτων, η της δικαιοπραγιας ἡς κατειργασαντο, αλλα δια του θεληματος αυτου, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 32. *αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει, κ. τ. λ.* 40.] *ἡμερα κλησεως. Coll. Jer. xxxviii.* 6. [*ὁ ποιων ταυτα εν τῃ βασιλειᾳ του* Θεου *δοξασθησεται. Barnb. εδικαιωσε. Coll. omninò Valck. in Act. xiii.* 39.] *περι κριματος δικαιωσαι τον ασεβη. Sir. xlii.* 2. *πορευσονται εκ δυναμεως εις δυναμιν, κ. τ. λ. Ps. lxxxiii.* 7. *Esa. xl.* 31.

31 *ἁ γαρ ὁ* Θεος *ὁ ἁγιος βεβουλευται, τις διασκεδασει; κ. τ. λ. Esa. xiv.* 27. *Job. xxxiii.* 12. *καθ᾽ ἡμων. Coll. Ps. ii.* 2.

32 [Ηλεησεν *γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν—μηδεμιαν ελπιδα εχοντας σωτηριας, ει μη την παρ᾽ αυτου. Clem. Rom. ii.* 1. *επει δε απεκαλυψε δια του αγαπητου παιδος και εφανερωσε τα εξ αρχης ἡτοιμασμενα, πανθ᾽ ἁμα παρεσχεν ἡμιν, και μετασχειν ευερ-*

γεσιων αυτου, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 8. τον Κυριον Ιησουν Χριστον, ού το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη, εντραπωμεν. *Clem. Rom. i.* 21. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *ii.* 1. ὁ μη φεισαμενος του Ὑιου αυτου δια την ἁγιαν εκκλησιαν. *Ign. Trall. Voss. p.* 162.] *Coll. Ephes. iv.* 32. *Esa. xliii.* 3. *Conf. Luc. xii.* 32. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 12. *xv.* 3.]

33, 34 [ετελειωθησαν παντες οἱ εκλεκτοι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 49. ἱνα κἀμε συναγαγῃ—μετα των εκλεκτων αυτου. *Mart. Polyc.* 22.] και ουκ ενεκαλεσεν αυτῳ ανθρωπος. *Sir. xlvi.* 19. [τι γαρ αλλο τας ἁμαρτιας ἡμων ηδυνηθη καλυψαι η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9.] οἱ εκλεκτοι μου ου κοπιασουσιν εις κενον. *Esa. lxv.* 23. [εγκαλεσει. *Coll. Valck. ap. Act. xix.* 38.] απο Κυριου δικαιωθησονται. *Esa. xlv.* 24. *Francof.* αυτου δε ἡρεμιας διδοντος, τις κατακρινει; *Job. xxxiv.* 29. *Sym.* *Conf.* 1 *Pet. iii.* 22. *Heb. vii.* 25. *Zach. vi.* 13. *CITAT.*

35 τῳ φοβουμενῳ Κυριον ουκ απαντησει κακον, αλλ' εν πειρασμῳ και παλιν εξελειται. *Sir. xxxvi.* 1. [πως και μεγα θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. *ii.* 1. τι δε και ἑαυτον εκδοτον δεδωκα τῳ θανατῳ, προς πυρ, προς μαχαιραν, προς θηρια; αλλ' εγγυς μαχαιρας, εγγυς Θεου, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 4. ουκ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου. *Trall.* 6. αγαπω μεν γαρ το παθειν, κ. τ. λ. 4.] κινδυνος. *Conf. Ps. cxiv.* 3, 4. τις ειμι εγω Κυριε ὁ Θεος, και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως αιωνος; 1 *Par. xvii.* 16. *Conf. Esa. xlix.* 15, 16. *liv.* 10.

36 [εαν πασχωμεν δια το ονομα αυτου, δοξαζωμεν αυτον. *Polyc. Phil.* 8. *Coll. Epist. ad Diogn.* § 7.]

37 [αναλαβωμεν παιδειαν εφ' ἡ ουδεις οφειλει αγανακτειν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 56. εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας. 49. ὑπερνικᾳν = νικᾳν παρα πολυ. *Jos. Ant. v.* 7. 10. *Krebs.* μεγαλου εστιν αθλητου, το δερεσθαι και νικᾳν. *Ign. Polyc.* 3. κατα αγαπην Ιησου Χριστου του Θεου ἡμων. *Rom. Insc.*] *Joan. xvi.* 33. *Apoc. i.* 5. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. *Ps. cxvii.* 18. *Prov. iii.* 12. 21-26.

38 [την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν, η την ενεστωσαν χαριν αγαπησωμεν. *Ign. Ephes.* 11.] ουτε, ουτε. *Conf. Deut. v.* 21. [πεπεισμαι· ηλπισα, θαρρω. *Hesych.*] *Conf. Sir. xxxix.* 25-33. *omnino.* [ου μονον εν τῳ ενεστωτι καιρῳ, αλλα και εν τῳ προγεγενημενῳ. *Jos. Ant. xvi.* 16. 6. 2. *Coll.* 1 *Pet. iii.* 22.

39 [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49.] ηγαπημενος Κυριου κατασκηνωσει πεποιθως, κ.τ.λ. *Deut. xxxiii.* 12. ὁλη γαρ ἡ κτισις—ὑπηρετουσα ταις ιδιαις επιταγαις, ἱνα οἱ σοι παιδες φυλαχθωσιν αβλαβεις. *Sap. xix.* 6. 22. *xvi.* 24. [τῳ δε κατ' ευχην απεβαινεν σπευδοντι θαττον αναχωρησαι του κοσ-

μου, ἱνα φθασῃ προς ὁν ηγαπησεν Κυριον. *Mart. Ign.* 5.] *Coll.* εν τῳ θανατῳ αυτων ου διεχωρισθησαν. 2 *Reg. i.* 23. *Ruth. i.* 17. παις μου ει, εξελεξαμην σε, και ουκ εγκατελιπον σε. *Esa. xli.* 9. *xliii.* 1-4. *xlix.* 16. *Jer. xxxviii.* 3.

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΕΥΧΑΡΙΣΤΩ δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι, κ.τ.λ. *Ign. Philad.* 6. συνεπιμαρτυρουσης και της γραφης. *Clem. Rom. i.* 23. αρα ου καταψευδομαι του Κυριου; *Ign. Trall.* 10.] *Coll. Joan. xix.* 35. 3 *Joan.* 12.

2 [το σχισμα ὑμων—εβαλεν—τους παντας ἡμας εις λυπην. *Clem. Rom. i.* 46. προσευχαις σχολαζε αδιαλειπτοις. *Ign. Polyc.* 1.]

3 οἱ φιλοι και συγγενεις. 3 *Mac. v.* 44. *Tob. i.* 3. [αναθεμα της εκκλησιας ποιησαντες ανθρωπον. *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.* Ω μεγαλης αγαπης, ω τελειοτητος ανυπερβλητου· παρρησιαζεται θεραπων (Μωϋσης) προς Κυριον, αιτειται αφεσιν τῳ πληθει, η και ἑαυτον εξαλειφθηναι μετ' αυτων αξιοι. *Clem. Rom. i.* 53.] απο του Χριστου. *Coll. Deut. viii.* 4. [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον, αλλ' εν Ιησου Χριστῳ αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Ign. Magn.* 6.] *Conf.* 2 *Reg. xviii.* 33. αναθεμα. *Coll. Lev. xxvii.* 29. επικαλουμαι δε τον πατρωον Θεον, ὁπως ἱλεως γενηται τῳ γενει μου. 4 *Mac. xii.* 18. [αναθεμα. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. xii.* 3.]

4 [Μωϋσης ὁμολογει φασκων, Ὑιοι εστε Κυριου του Θεου· και, Θεον τον γεννησαντα σε, και, Ουκ αυτος οὑτος σου πατηρ; κ. τ. λ. *Philo. p.* 267. *Edit. Col. Conf. de Confus. ling.* 348. νομοθεσιας ἱεροπρεπες. 1 *Vit. Mos. p.* 657. *Carpzov.* και ληψομεθα τας επαγγελιας. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf.* 3 *Reg. viii.* 21. *Exod. xxxiv.* 28.

5 [εξ αυτου (Αβρααμ) ὁ Κυριος Ιησους το κατα σαρκα. *Clem. Rom. i.* 32. αληθως οντα εκ γενους Δαβιδ κατα σαρκα. *Ignat. Smyrn.* 1. *Ephes.* 20. *Conf. omninò Ernesti Gloss. Sac. Hesych. p.* 218. ὁ Ων Θεος, αει ζων, ὑπαρχων. Ων—εξ ὡν—ὁ Ων. *Paronomas. Winer* § 62. *Conf. Glass. Philolog. Sac. p.* 355. *Dathe. Carpzov. ad Heb. i.* 3.] ὁ Ων Κυριε. *Jer. xiv.* 13. ὁ Ων, Κυριε Θεος. *xxxix.* 17. *Comp. Marc. xiv.* 61. *Conf. Ps. xliv.* 6. *Act. xx.* 28. 1 *Tim. iii.* 16. *Tit. i.* 3. 1 *Joan. v.* 20.

6 [πρεπον ουν εστιν μη μονον καλεισθαι Χριστιανους, αλλα και ειναι. *Ign. Magn.* 4. ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθω. *Rom.* 3.] *Conf. Ps. cxviii.* 89. *Joan. x.* 35. *Matt. v.* 18. 1 *Pet. i.* 26. [οἱον· οἱονει, ὡσπερ τι. *Hesych.* Ισραηλ δε, ονομα τελειοτητος· ὁρασιν γαρ Θεου μηνυει τουνομα, κ. τ. λ. *Philo. de Temulent. p.* 251. *Carpzov.*] ὡς οἱον τε ην. 4 *Mac. iv.* 7.

7 *Conf. Joan. viii.* 39. *Gen. xxv.* 5, 6. *Matt. iii.* 9. ην γαρ ἡ παιδοποιϊα σου απο Αβρααμ του πατρος. 4 *Mac. xvii.* 6.

8 [*αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. Ign. Trall.* 10. *στειρα γαρ ην ἡ εκκλησια ἡμων, προ του δοθηναι αυτῃ τεκνα. Clem. Rom. ii.* 2. *τεκνα φωτος. Ign. Philad.* 2.] *Coll. Ps. xxi.* 30, 31. *Prov. xiv.* 26.

9 *εις τον καιρον τουτον.* 4 *Reg. iv.* 16. [*δια πιστιν και φιλοξενιαν εδοθη αυτῳ υἱος εν γηρᾳ, και δι' ὑπακοης προσηνεγκεν αυτον θυσιαν τῳ Θεῳ, κ.τ.λ. Clem. Rom. i.* 10.]

11 [*Coll. Philo.* 2 *Alleg. p.* 58. *Edit. Col. εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν εκ μη οντος ειναι ἡμας. Clem. Rom. ii.* 1.] *ὁ Θεος αιωνιος ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. Susan.* 42. [*ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. Clem. Rom. i.* 29. *τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. Mart. Polyc.* 20. *ποιησωμεν το θελημα του Πατρος του καλεσαντος ἡμας. Clem. Rom. ii.* 5. 10. *προθεσις· προαιρεσις. Hesych.*] *Conf.* 2 *Tim. i.* 9. *Ephes. iii.* 11. 2 *Mac. viii.* 4.

12 [*Laudat Philo.* 3. *leg. Alleg. pp.* 77. *Conf. Carpzov.* 2. *Alleg. p.* 59. *Edit. Col. αλλ' ιδωμεν, ει οὑτος ὁ λαος κληρονομος, η πρωτος, και ει ἡ διαθηκη εις ἡμας, ἡ εις εκεινους.* Ακουσατε νυν *περι του λαου, τι λεγει ἡ γραφη.* Εδειτο *δε* Ισαακ *περι* Ῥεβεκκας *της γυναικος αυτου, ὁτι στειρα ην· και συνελαβεν· ειτα και εξηλθε* Ῥεβεκκα *πυθεσθαι παρα* Κυριου· *και ειπε* Κυριος *προς αυτην,* Δυο *εθνη εν τῃ γαστρι σου, κ. τ. λ.*—Αισθανεσθαι *οφειλετε, τις ὁ* Ισαακ, *τις ἡ* Ῥεβεκκα, *και επι τινων δεδειχεν, ὁτι μειζων ὁ λαος οὑτος, η εκεινος. Barnab. Epist.* § 13.] *Coll.* 1 *Reg. xvi.* 7.

13 [*Conf. Philo de Abel et Cain. p.* 154. *et Grot. ad loc. καθως γεγραπται. Clem. Rom. i.* 48.] 4 *Esd. iii.* 16.

14 *παντα τα εργα του* Κυριου *μετα δικαιοσυνης, φυλασσεται δε ὁ ασεβης εις ἡμεραν κακην. Prov. xvi.* 5. [*τι ουν λεκτεον; μη εστιν ὑπαιτιον, τον Θεον ἑαυτῳ μαρτυρειν; Philo.* 2. *leg. Alleg. p.* 99. *apud Carpzov.*] *Coll. cap. iii.* 4.

16 [*εν θεληματι του θελησαντος τα παντα. Ign. Rom. Inscr. ελεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν, κ. τ. λ. Clem. Rom. ii.* 1. *ου δι' αὑτων, η των εργων αυτων—αλλα δια τοῦ θεληματος αυτου, κ.τ.λ. i.* 32.] *ελεησαντος αυτους του* Κυριου. 2 *Mac. xi.* 10.

17 *εν γραφῃ αληθειας. Dan. x.* 21. [*βασιλευς γαρ εξεγειρεται τις ὑπ' εμου του λαου παντος. Jos. Ant. viii.* 11. 1.]

18 *Coll. Job. xxxix.* 16. 2 *Par. x.* 4. [*λεγει γαρ ἡ γραφη. Clem. Rom.* 34. 35. 42. *ὁτε θελει, και ὡς θελει, ποιησει παντα. i.* 27. *που τε και δια τινων επιτελεισθαι θελει, αυτος ὡρισεν τῃ ὑπερτατῃ αυτου βουλησει, ἱν' ὁσιως παντα τα γινομενα εν ευδοκησει, ευπροσδεκτα ειη τῳ θεληματι αυτου.* 40. Σκληρυναι, *Est Hebraïsmus ap. N. T. Script. et Clem. usitatissima. Wott. Jacobs. p.* 185.]

19 [*τελειωθησεται το βουλημα αυτου. Clem. Rom. i.* 23. *τον ασφαλη του ιδιου βουλληματος θεμελιον.* 33. *τις ερει αυτῳ, τι εποιησας;*

η τις αντιστησεται τῳ κρατει της ισχυος αυτου; κ. τ. λ. 27. εστηριξε τῳ παντοκρατορικῳ βουληματι αυτου. 8.] *Conf. Job. xli.* 2. 2 *Mac. ii.* 7.

20 *Coll. Sap. xvii.* 1. [ὠ ανθρωπε συ τις ει; *O homo, quantillus es tu! Valck.* μενουνγε. *Conf. Sturz. p.* 203. *Lobeck. Phryn. p.* 343.]

21 [σκευος του Πνευματος. *Barnab. Epist.* § 7.] ὡς σκευος αχρηστον. *Ose. viii.* 8. [πηλος γαρ εσμεν εις την χειρα του τεχνιτου· ὁν τροπον γαρ ὁ κεραμευς, εαν ποιῃ σκευος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8.] εξουσια. *Conf. Matt. x.* 1. *Joan. xvii.* 2. [*Similiter Philo hominem ait esse* φυραμα, *De Sacrific. Abel. p.* 148. ατιμωτερα ἁ προς τας εν σκοτῳ χρειας ὑπηρετει μαλλον, η τας εν φωτι. *De Vit. Contempl. p.* 890. *Carpzov.*]

22 τοις δε ασεβεσι μεχρι τελους ανελεημων θυμος επεστη, κ. τ. λ. *Sap. xix.* 1. [και ὁ Διαβολος οικειουται αυτον ὡς ιδιον σκευος. *Test. XII Patr. p.* 673. το μακροθυμον αυτου βουλημα. *Clem. Rom. i.* 19. φοβηθωμεν την μακροθυμιαν του Θεου, ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. *Ign. Ephes.* 11. ανθρωπος εις ἑνωσιν κατηρτισμενος. *Philad.* 8.] *Conf. Jer. vi.* 30. *Gen. ii.* 9. *Exod. xxxii.* 32. [το δυνατον αυτου = το ταπεινον της ψυχης αυτης. *Clem. Rom. i.* 55. *Conf. Philo. apud Carpz. et Grot. Valck. ad Act. ix.* 15.] *Conf. Jer. vi.* 30. *Ps. ii.* 5. *Deut. xxix.* 28. *Hab. iii.* 2. *Esa. xxx.* 33.

23 [ὁ Θεος εγνω δειν ευεργετειν αταμιευτοις και πλουσιαις χαρισι. *Philo de Mund. Opific. p.* 5. ὁ Θεος τα εν κοσμῳ παντα προητοιμησατο. 17. προετοιμασας τας ευεργεσιας αυτου, πριν ἡμας γεννηθηναι. *Clem. Rom. i.* 38. *Mart. Polyc.* 14. χρηστος εστιν επι τους αγαπωντας αυτον. *Theophyl. ad Autolyc. i. p.* 71. Θεος τον περιττον πλουτον επιδεικνυμενος αυτου—την ὑπερβολην του πλουτου και της αγαθοτητος αυτου. *Philo.*] πλουτος σωτηριας. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym. xvi.* 14. τον πλουτον αυτης (σοφιας) ουκ αποκρυπτομαι. *Sap. vii.* 13. σκευη. *Coll. Act. ix.* 15. [πλουτον. *Valck. ap. Phil. iv.* 19.] *Coll. Ps. cv.* 8. *Esa. lxiv.* 4.

24 [και ἡμεις ουν δια θεληματος αυτου εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. μετα παντων πανταχη κεκλημενων. 50. το θελημα του Πατρος του καλεσαντος ἡμας. *ii.* 10. ἁπαν το πληθος εθνων τε και Ιουδαιων. *Mart. Polyc.* 12. ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1.]

25 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαΐᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. εκκλησιᾳ ηγαπημενῃ. *Ign. Trall. Inscr. Rom. Inscr.*] *Conf. Esa. xliii.* 6.

27 ὡς την αμμον την παρα το χειλος της θαλασσης. *Gen. xxii.* 17. *Conf.* 1 *Pet. ii.* 10. κραζει. *Conf. cap. viii.* 15. [καταλειμμα· την εκλογην. *i. e.* οὑς κατελειπεν ὁ Θεος και αφωρισεν. *Theophyl.* παρεκαλει δε τον Θεον, σπερμα τι και λειψανον εκ της τοτε συμφορας,

κ. τ. λ. *Jos. Ant. xi.* 5. 2.] *Conf. cap. xi.* 5. προς σε Κυριε εκραξα, και ειπα. *Ps. cxli.* 5. *Exod. xxii.* 23. δια τουτο εγενηθη καταλειμμα τη γη. *Sir. xliv.* 17.

28 [συντεμων· συντελεσας. *Hesych.*] *Conf. Sap. iv.* 20.

29 και εν τω Ιακωβ εδωκε καταλειμμα, και τω Δαυιδ εξ αυτου ριζαν. *Sir. xlvii.* 22. *Conf. cap. xi.* 5. [*Conf. Philo.* 2. *Vit. Mos.* § 10. *p.* 662. *Par.* 143. *Mangey.*] εγενηθησαν μοι παντες ὡς Σοδομα, και οἱ κατοικουντες αυτην ὡσπερ Γομορρα. *Jer. xxiii.* 14. [προειπον. *Jos. Bell. Jud. vi.* 2. 1. τα προειρημενα. *Ant. ii.* 2. 4. οἱ Προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου ἡμων. *Polyc. Phil.* 6.]

30, 31 [ὁ σταυρος αυτου και ὁ θανατος, και ἡ αναστασις αυτου, και ἡ πιστις ἡ δι' αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8.] εφθασε. *Conf. Matt. xii.* 28. 1 *Thess. ii.* 16. [νομον δικαιοσυνης *i. e.* δικαιοσυνην νομου. *Ista loquendi genera Hebr. et qui eorum idiotismis gaudent Græc. Script. N. T. sunt perfamiliaria. Græv. ap. Valck. tom. ii. p.* 80. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 30.]

32 εν ευλογια Κυριου εφθασα. *Sir. xxxiii.* 19. *Drus.* [μαλλον ανθρωποις αφροσι—προσκοψωμενεν η τω Θεω. *Clem. Rom. i.* 21. παντες ουν εδοξασθησαν—ου δι' αὐτων, η των εργων αυτων—αλλα δια του θεληματος αυτου, κ. τ. λ. ἡμεις—ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα—αλλα δια της πιστεως, κ. τ. λ. 32.] προσκομμα = προσκοπη. *Coll.* 2 *Cor. vi.* 3. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 9.]

33 [*Conf. Barnab. Epist.* § 6. του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18.] *Conf.* 1 *Cor. i.* 23. 1 *Pet. ii.* 6-8. *Esa. viii.* 14.

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ἙΝΕΚΑ των αδελφων μου, και των πλησιων μου, ελαλουν δη ειρηνην περι σου, κ. τ. λ. *Ps. cxxi.* 8, 9. εις σωτηριαν. *Job. xiii.* 16. *Ps. cxvii.* 14. *Esa. xlix.* 6. ευδοκια. *Prov. xviii.* 22. *Aq. Sym. Theod. Coll.* 1 *Reg. vii.* 9. 1 *Mac. xii.* 11. 2 *Mac. i.* 1-6. *xv.* 14.

2 [ζηλον εχουσιν, ὁτι εν σαββατω θεραπευει. *Nicod. Evang. cap.* 2. *p.* 534. *Thilo.* φιλονεικοι εστε, αδελφοι, και ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. *Conf. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 3.] *Coll. Col. iv.* 13. [*Conf. Philon. apud Carpzov. Leg. ad Cai. p.* 1108. 1022. *Epist. ad Diogn.* § 3. 4.] *Coll. Joan. ii.* 17.

3 [εισι δ' οἱ και δοξαντες επιμεμνησθαι, φιλαυτιαν προ ευσεβειας ασπασαμενοι.—μονος δ' αποδοχης αξιος, ὁ αναθεις την ελπιδα Θεω, κ.τ.λ. *Philo de Præm. p.* 912. *Par.*] ὁ Θεος της δικαιοσυνης μου. *Ps. iv.* 1.

4 απο Κυριου δικαιωθησονται, κ. τ. λ. *Esa. xlv.* 26. [τι γαρ αλλο τας ἁμαρτιας ἡμων ηδυνηθη καλυψαι, η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad*

Diogn. § 9. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. νομος γαρ εστι το τελος Κυριου. *Philo de Abr. p.* 409. *Adi omninò Carpzov.*]

5, 6 κατα τα γεγραμμενα εν νομῳ Μωϋση ανθρωπου του Θεου. *Esd. iii.* 2. ὡς γεγραπται εν τῳ νομῳ. *Neh. x.* 34. 36. ὁ δη δικαιος μου εκ πιστεως ζησεται. *Hab. ii.* 2. τουτ' εστι. *Cap. vii.* 18. *Coll. Joan. iii.* 13. [*Laudat Philo. Quod Omn. Prob. Lib. p.* 873. *de Proem. p.* 922. *Alexandrinus (Philo) sequitur conversionem civium suorum, qui adjecerunt verba* και εν ταις χερσι σου, *Hebræô in Codice non reperiunda. Carpzov.*] μη ειπης εν τῃ καρδιᾳ σου. *Deut. viii.* 17. *CITAT.*

8 Θεος εγγιζων Εγω Ειμι, λεγει Κυριος, και ουχι Θεος πορρωθεν. *Jer. xxiii.* 23. [Ιδωμεν πως εγγυς εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 21.]

9 [μετα παρρησιας ακουε—Χριστιανος ειμι. *Mart. Polyc.* 10. ὡμολογησεν ἑαυτον Χριστιανον ειναι. 12. πρεπον—προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾧ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7.] *Conf. Ps. cxv.* 10. μακαριος ὁς εν τουτοις αναστραφησεται, και ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου σοφισθησεται. κ. τ. λ. *Sir. l.* 28, 29.

10 [αυταρκης εις σωτηριαν ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Rom. Fragm.* 1. *Laudat. Ign. Voss. p.* 133. *Clem. Rom. ii.* 3.] *Conf. Heb. iii.* 12. εν τῃ δικαιοσυνῃ σου ὑψωθησονται. *Ps. lxxxviii.* 16.

11, 12 [λεγει γαρ ἡ γραφη. *Clem. Rom. i.* 34, 35. *ii.* 6. Ιουδαιου τε και Ἑλληνος. *Coll. Valck. Act. xviii.* 4. Ἑλλην την θρησκειαν, *Paganus. Labb. Gloss.* τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. *Deum O. M.* הוא *et* Αυτον *vocari, ad Heb. i.* 12, *Philone suffragante, confirmavi. Carpzov.*] και εσται Κυριος εις βασιλεα επι πασαν την γην. *Zach. xiv.* 9. *Sophon. iii.* 9. *Conf. cap. i.* 16. *ii.* 9, 10.

13, 14 [κηρυσσοντες την ελευσιν του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 17. κωφωθητε ουν, ὁτ' αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλῃ τις, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9.] πως; *Coll. Exod. vi.* 30. *Act. viii.* 31. [το ονομα Κυριου. יהוה. *Conf. Whitby ad loc.*]

15 *Conf. Cant. vii.* 1. *Sir. xxvi.* 18. και ηκουσα της φωνης Κυριου λεγοντος, Τινα αποστειλω, και τις πορευσεται προς τον λαον τουτον; και ειπα, Ιδου εγω ειμι· αποστειλον με. *Esa. vi.* 8. *Amos. vii.* 15. ὡς ὡρα επι των ὁρεων, ὡς ὡραιοι οἱ ποδες των ευαγγελιζομενων ακοην ειρηνης, ὡς ευαγγελιζομενος αγαθα. *Esa. lii.* 7. *Edit. Francof.* [νικην ευαγγελιζεται και κρατος. *Jos. Ant. vii.* 10. 5. εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. *Coll. Clem. Rom.* 42.]

16 [λεγει δε και εν τῳ Ἡσαϊᾳ. *Clem. Rom. ii.* 3. *i.* 16. ὑπακουσωμεν τῃ—βουλησει αυτου. *i.* 9.] 1 *Thess. ii.* 13.

17 *αναγνωσεσθε τον νομον τουτον εναντιον παντος Ισραηλ εις τα ωτα αυτων. Deut. xxxi.* 11. [*Conf. Barnab. Epist. p.* 250. *Vossii.*] *Coll. Sir. xxxv.* 24. [*ακοη· auditus. Labb. Gloss. Vett.*]

18 [*των κατα την οικουμενην εκκλησιων. Polyc. Mart.* 5. *κατα χωρας ουν και πολεις κηρυσσοντες, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 42. *των νομων το κλεος ους απολελοιπε δια πασης της οικουμενης πεφοιτηκος, αχρι και των γης τερματων εφθακεν. Philo.* 2 *Vit. Mos. p.* 654. *Par. Carpzov.*] *Conf.* 1 *Thess. i.* 8. *Heb. x.* 25.

20 [*ερημος εδοκει ειναι απο του Θεου ὁ λαος ἡμων, νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον. Clem. Rom. ii.* 2. *και μη τολμα λεγειν. Act. Thom.* § 33. *ταυτα δε απετολμων. Jos. Ant. xv.* 10. 3. *οἱ μεν ζητουντες ουχ εὑρισκουσιν, οἱ δε εὑρισκουσιν ου ζητησαντες, κ. τ. λ. Philo de Profug. p.* 467. 468. *Par.*]

21 [*οἱ ουν αντιλεγοντες τη δωρεα του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. Ign. Smyrn.* 7.]

ΚΕΦ. *ια.* 11.

1 ΚΑΙ *γαρ. Ps. cxxxviii.* 10. *Conf.* 2 *Mac. vi.* 16. *vii.* 16. [*απωσατο· μακραν ερριψεν. Hesych.*] *μη μοι γενοιτο ποιησαι το πραγμα τουτο.* 1 *Mac. ix.* 10. 1 *Reg. xii.* 22.

2 [*ου προεγνω Μωϋσης; κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 43. *προγνωστης γαρ εστιν των παντων. ii.* 9. *εντυγχανει· προσερχεται. Hesych.*] *κατα. Ps. ii.* 2. [*τας κατ' εμου διαβολας. Jos. Ant. iv.* 2. 3. *εντυχωμεν περι των εν τινι παραπτωματι ὑπαρχοντων. Clem. Rom. i.* 56. *Polyc. Phil.* 4. *εντυχειν τῳ αρχοντι. Mart. Polyc.* 17.] *εγνω ὁ Θεος τους οντας αυτου. Num. xvi.* 5. 2 *Tim. ii.* 19. *εν γραφη αληθειας. Dan. x.* 21. *ουκ απωσεται Κυριος τον λαον αυτου. Ps. xciii.* 14. *CITAT.*

3 *και που εστι παντα τα θαυμασια αυτου, ἁ διηγησαντο ἡμιν οἱ πατερες ἡμων, λεγοντες, Μη ουχι εξ Αιγυπτου ανηγαγεν ἡμας Κυριος; κ. τ. λ. Jud. vi.* 13. [*τας πολεις η κατασκαπτοντες η εμπιπραντες ηφανισαν. Philo. Vit. Mos. p.* 130. *Mangey. Coll. Act. xv.* 16. *et Valck. ibid.*]

4 [*εκ της βατου χρηματισμου αυτῳ διδομενου. Clem. Rom. i.* 17. *χρηματισμος· οπτασια νομοθεσια. λειμμα· ὑστερημα. Hesych.*] *τη Βααλ. Jer. ii.* 8. *Sophon. i.* 4. *Conf. cap. ix.* 27. 3 *Mac. ii.* 1.

5 [*Conf. μικρον τε λειψανον της αρετης. Philo de Mig. Abr. p.* 407. *επ' ανθρωπων εκλογη. Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 14. *εν εκλογη και εξουσια της ψυχης ἡμων. Psalt. Sal. ix.* 7. *τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. Mart. Polyc.* 20. *ὁς εκλογης μερος εποιησεν ἑαυτῳ. Clem. Rom. i.* 29. *εκλογη· optio, electio. Labb.*] *Conf.* 2 *Pet. i.* 10.

6, 7 [*πιστευω γαρ τη χαριτι. Ign. Polyc.* 7. *κατα θελημα δε*

κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Smyrn.* 11. ὑπο τον ζυγον της χαριτος αυτου. *Clem. Rom. i.* 16. ουχι δια την δικαιοσυνην σου, ουδε την ὁσιοτητα της καρδιας σου, εισερχῃ εις την γην, κ. τ. λ. *Philo de Abel. et Cain. p.* 138.] ου κατα τας ἁμαρτιας ἡμων εποιησεν ἡμιν, κ. τ. λ. *Ps. cii.* 10-14. [και δυναμενοι οξυ καθοραν, επηρωθησαν. *Conf. Philo. apud Carpzov. p.* 258. εανπερ χαριτος επιτυχω. *Ign. Rom.* 1. ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. 5. *Trall.* 12. ἡ εκλογη *pro* τοις εκλεκτοις. *Conf.* ἡ περιτομη, ἡ ακροβυστια. = το λειμμα κατ' εκλογην χαριτος. *v.* 5. *Carpzov.*]

8 και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, και ωτα ακουειν ἑως της ἡμερας ταυτης. *Deut. xxix.* 4. *Coll.* 1 *Reg. xiv.* 27. 29. ἑως της σημερον ἡμερας. *Gen. xix.* 37, 38. *xxxv.* 20. 1 *Reg. xxix.* 6. [*Laudat. Philo ad Gen. xvi.* 7. *de Profug. p.* 468. *apud Carpzov.*] *Conf.* 2 *Cor. iii.* 14. [κατανυσσεθαι *metaphoricè est dolore, metu, anxietateque animi compungi, stupere et omni sensu privari. Inde* κατανυξις *est stupor, animi compunctio, quando homo omni sensu privatur, somno profundo sopitus. Bos. ap. Albert. Gloss. p.* 117.]

10 *Conf.* 1 *Mac. v.* 4. *Judith vii.* 15. απετυφλωσε γαρ αυτους ἡ κακια αυτων. *Sap. ii.* 21, 22. [*Ign. Smyrn.* 5.]

11 [ου δησεις τον πταισαντα, αλλα—τον παρανομουντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 10. εκεινο γαρ εστιν μεγα και θαυμαστον, ου τα ἑστωτα στηριζειν, αλλα τα πιπτοντα. κ. τ. λ. *ii.* 8.] μη ὁ πιπτων ουκ ανισταται; ἡ ὁ αποστρεφων ουκ αναστρεφει; *Jer. viii.* 4. = εις το ειναι τα παντα. *Sap. i.* 14. μη γενοιτο. *Conf.* 1 *Mac. xiii.* 5. *Cap. x.* 19, 20.

12 πληθος σωφων, σωτηρια κοσμου. *Sap. vi.* 24. [πλουτος. *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24.

13 [λευΐταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. *Clem. Rom. i.* 40. των πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Philad.* 10. του μακαριου Παυλου του Αποστολου. *Clem. Rom. i.* 47. την διακονιαν μου δοξαζω. *ministerium meum prædicare soleo. Valck. ad Luc. iii.* 9. *et* 1 *Cor. viii.* 1.] *Conf. Sap. viii.* 2, 3. εφ' ὁσον. *Job. xxxii.* 11. *Sym. pleniùs. Cap. vii.* 1. 1 *Cor. vii.* 39. εφ' ὁσον χρονον.

14 [ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3. αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1.]

15 [εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης. *Clem. Rom. i.* 49.] φοβος Κυριου αρχη προσληψεως. *Sir. xix.* 18. *Comp. Conf. cap. xiv.* 3. *Luc. xv.* 24. 32. *Cap. vi.* 13.

16 απο παντων απαρχων το ἡγιασμενον απ' αυτου. *Num. xviii.* 29. σπερμα ἁγιον το στηλωμα αυτης. *Esa. vi.* 13. *Ald. Comp.* [οὑτοι

γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν κλαδοι του σταυρου, και ην αν ὁ καρπος αυτων αφθαρτος, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 11.]

17 [αγριελαιος, Ἑλληνικως. κοτινος, Αττικως. *Mœris.* αγριελαιος· ακαρπος. *Hesych. Oleaster. Labb. Gloss. Vett.* ελαια—και επι του καρπου, και επι του δενδρου. *Thom. Mag.* ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Mart. Polyc.* 17. των κλαδων. *non propriè quivis rami, sed rami tenelli ex orig. sunt* κλαδοι, *qui manu facile possint diffringi. est enim à* κλαω, *frango.—Originem vocis videri potest allusisse Paulus. Istiusmodi elegantiæ versione nullâ possunt exprimi. Valck. ad Luc. cap. xiii.* 19. εγκεντριζω δενδρον, *insero. Labb. Gloss.*]

18 [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα, εξ αρχαιων καταγγελλομενη χρονων, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 1. και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ignat. Philad.* 6. εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] κατακαυχασαι. *Jer. xxvii.* 38. *Jac. ii.* 13. *Coll. Luc. xxiv.* 47. *Esa. ii.* 3. *xi.* 10.

19 [εγκεντρισις· *insitio, insertio.* εγκεντρισμενος, *insititius. Labb.*]

20 [μαθετωσαν τι ταπεινοφροσυνη παρα Θεῳ ισχυει. *Clem. Rom. i.* 21. 30.] *Coll. Dan. v.* 19. απιστουσης ψυχης μνημειον ἑστηκυια στηλη αλος. *Sap. x.* 7. [*Ign. Ephes.* 8.] *Coll. Deut. xxxii.* 20, 21.

21 [ου κατα χρησιν, αλλα κατα φυσιν. *Ignat. Trall.* 1.] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 25. εφεισατο. *Deut. xxxiii.* 3. 2 *Reg. xviii.* 5. 2 *Pet. ii.* 5.

22 [ὁλον το πραγμα επιβουλη της αποτομιας Φλακκου. *Philo. p.* 521. *Mangey.*] κατα το πολυ ελεος αυτου, οὑτως και πολυς ὁ ελεγχος αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xvi.* 12. *v.* 6. [μη αποτομοι εν κρισει. *Polyc. Phil.* 6. ἱκεται γενομενοι—της χρηστοτητος αυτου. *Clem. Rom. i.* 9.] επει και. *Coll. Job. xxxv.* 7. εκκοψατε το δενδρον, και εκτιλατε τους κλαδους αυτου, κ. τ. λ. *Dan. iv.* 11. *Luc. xiii.* 7-9.

23 *Conf. Esa. lv.* 7. *Ose. iii.* 5. *cap. xiv.* 4.

24 παρα φυσιν. *Conf. cap. i.* 26. [οὑτος τα μεν αγρια των δενδρων ἡμερουν—και μη ευκαρπα, ἑτερων εις τον προς ταις ῥιζαις κορμον ενθεσει και συμφυεστατῃ ἑνωσει, βελτιουν εθελησει· και γαρ επ' ανθρωπων τυγχανει ταυτον, ὡς τους θετους παιδας γενεσιν αλλοτριαν δια τας σφετερας οικουμενους αρετας, παγιως εναρμοζεσθαι. *Philo de Agric. p.* 188. *Par. Carpzov.*]

25 [αχρις οὑ, *donec. Labb. Gloss.* αχρις οὑ, (עד) *semper. et magna semper copia intrat Gentilium in Ecclesiam Dei. Carpzov.* ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2.] *Conf. Ps. xxi.* 28. *Zach. xiv.* 9. 16. *Apoc. xv.* 4. *Esa. lv.* 5. *lvi.* 8. *lxvi.* 18-22. *Tobit. xiii.* 10, 11. περας εθνων εσται. *Ezech. xxx.* 3. καιρος εθνων. εσται. *alii. Conf. cap. xii.* 16. [πωρωσις· αναισθησια. *Hesych.* ἡ τυφλωσις. *Suid.* μυστηριον εστι το μη πασι γνωριμον, αλλα μονον τοις θεωρουμενοις. *Theod.*] Αβρααμ μεγας πατηρ πληθους εθνων. *Sir. xliv.* 19. *Prov. iii.* 7. *CITAT.*

26 [ειγε ποτε τον πορθησαντα Θεον εξιλασῃ. *Jos. Bell. Jud. v.*

i. 3.] και χρονος στενος εστι τῳ Ιακωβ και απο τουτου σωθησεται, κ. τ. λ. *Jer. xxxvii.* 7-9.

28 [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ' ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1. το δ' αιτιον, αἱ των αρχηγετων του εθνους περιμαχητοι δικαιοσυναι και αρεται, αἱ καθαπερ φυτα αθανατα διαμενουσιν, αειθαλεα καρπον φερουσαι τοις απογονοις σωτηριον, κ. τ. λ. *Philo de Creat. p.* 727. *Carpzov.*] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. εκλογη. *sup. v.* 5. 7. παρα το αγαπᾳν Κυριον ὑμας, και διατηρων τον ορκον ὁν ωμοσε τοις πατρασιν, κ. τ. λ. *Deut. vii.* 7-9.

29 [και μια κλησις εν Χριστῳ. *Clem. Rom. i.* 46. την αμεταμελητον πολιτειαν του Θεου. 54. αμεταθετος—μετανοια. *Polyc. Mart.* 11.] *Conf. Heb. vi.* 17, 18. *vii.* 21. *Ps. xl.* 12. *Jacob. i.* 17.

30, 31 [οὑ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ign. Ephes.* 12. ηλεημαι τις ειναι. *Rom.* 9. ηλεημενη εν παντι χαρισματι. *Smyrn. Inscr.*] *Coll. Sir. xlii.* 24.

32 *Coll. Sap. xii.* 16. [ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαϊσμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθῃ. *Ign. Magn.* 10. παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.]

33 *Conf. Sir. i.* 5. *Comp.* [τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40. νερτερων ανεκδιηγητα κριματα. 20. το ὑψος—ανεκδιηγητον εστιν. 49, ἡ παναρετος σοφια. 57. τῃ ακαταληπτῳ αυτου συνεσει. 33. Ω μεγαλης αγαπης, ὡ τελειοτητος ανυπερβλητου! 53. τα βαθη, τα ακαταληπτα. *Alb. Gloss. Sacr. p.* 120.] πλουτος σωτηριας, σοφια και γνωσις, κ. τ. λ. *Esa. xxxiii.* 6. *Sym.* [αφθονοι αἱ σαι χαριτες και απεριγραφοι.—αδυνατουμεν δε πλουτον Θεου αναμετρησαι. *Philo. Quis Rer. Div. p.* 486. ὡ της γλυκειας ανταλλαγης, ω της ανεξιχνιαστου δημιουργιας, κ. τ. λ. *Epist. Diogn.* § 9. *Rationibus humanis inaccessas Divinæ misericordiæ rationes infinitas,* βαθος πλουτου και σοφιας. *Valck. ap.* 1 *Cor. i.* 5. *Frequenter usurpantur composita* διερευνᾳν, *et* εξερευνᾳν, εξιχνευειν *et* εξιχνιαζειν, *quæ in usu significabant validè et omni intentione mentis vestigare. Hinc æstimanda est vis duorum nominum adjectivorum illinc formatorum, quibus magnificè Paulus usus est: Nobis mortalibus imbecillis, dicit, judicia Dei esse* ανεξερευνητα, *et rationes Providentiæ ipsius sive vias, esse* ανεξιχνιαστους. *Id. ad* 1 *Cor. ii.* 10.] *Conf. Ps. cxxxviii.* 6-14. *Job. xli.* 2. 1 *Cor. ii.* 10. *Deut. xxxii.* 4. ὁ Θεος αιωνιος, ὁ των κρυπτων γνωστης, ὁ ειδως τα παντα πριν γενεσεως αυτων. *Susan.* 42. *Conf. Ephes. iii.* 8. *Eccles. viii.* 17.

34 *Conf. Sir. xviii.* 2-6, Ουθενι εξεποιησεν εξαγγειλαι τα εργα αυτου και τις εξιχνιασει το μεγαλεια αυτου, κ. τ. λ.

35 [απροσδεης—ὁ Δεσποτης ὑπαρχει των ἁπαντων, ουδεν ουδενος χρηζει, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 52.] ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. 1 *Par. xxix.* 14.

36 [εξ αυτου γαρ εστι τα παντα. *Clem. Rom. i.* 34. ᾧ πασα πνοη λατρευει. *Polyc. Phil.* 2. εχεις και εν τουτῳ την δοξαν του Ιησου, ὁτι εν αυτῳ παντα, και εις αυτον. *Barn. Epist.* § 12.] *Conf. Heb. ii.* 10. *Apoc. iv.* 11.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΠΑΡΑΚΑΛΩ ουν ὑμας, ουκ εγω, αλλα ἡ αγαπη Ιησου Χριστου. *Ign. Trall.* 6. *Rom.* 4. *Philad.* 8. *Polyc. Phil.* 9. επιστρεψωμεν επι τους οικτιρμους αυτου. *Clem. Rom. i.* 9. οικτιρμων κατα παντα—Πατηρ. 23. τους προσπεφευγοτας τοις οικτιρμοις αυτου, δια του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου. 20. προσφερουσι Κυριῳ οσμην ευωδιας, λογικην—προσφοραν. *Test. XII Patr. p.* 547. προσφερειν δεον αναιμακτον θυσιαν, και την λογικην προσαγειν λατρειαν. *Athenag. c.* 12. τουτο και τῳ Θεῳ ευαρεστον. *Ign. Smyrn.* 8. διχα αγαπης ουδεν ευαρεστον εστιν τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 49. ὁ μεν ουν τουτοις διακεκοσμενος ιτω θαρρων εις οικειοτατον αυτῳ τον νεων ενδιατημα παντων αριστον, ἱερειον επιδειξομενος ἑαυτον. *Philo de Victim. p.* 849. παρα Θεῳ μη το πληθος των κατα θυομενων ειναι τιμιον, αλλα το καθαρωτατον του θυοντος πνευμα λογικον. 850. *Edit. Par. Conf. Carpzov.* ὁλοκαρπωμα δεκτον τῳ Θεῳ ἑτοιμασμενον. *Mart. Polyc.* 14.] *Conf. Heb. x.* 5-10. *xi.* 5. *xiii.* 16. 21. *Lev. i.* 9. 13. 17. *Joan. iv.* 23, 24.

2 [ενεθουσιᾳ μεταμορφουμενος εις Προφητην. *Philo.* 1. *Vit. Mos. p.* 611. *Par.* εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. εαν εκζητωμεν τα ευαρεστα και ευπροσδεκτα αυτῳ. *i.* 35. 49.] εν πυρι μετασχηματιζομενος εις αφθαρσιαν. 4 *Mac.* 9. *Conf. Sap. ii.* 15. *xviii.* 4. *Ps. l.* 10. 1 *Pet. i.* 14. *Matt. v.* 48.

3 [ονομα ταυτης ιδιον της ὑγειας εστι σωφροσυνη, σωτηριαν τῳ φρονουντι των εν ἡμιν απεργαζομενη. *Philo de Fortit. p.* 738. δυσποριστον ἡ αρετη του σωφρονειν. κ. τ. λ. *Jos. Ant. xix.* 2. 5. *Coll. Valck. ad Heb. ii.* 4. σωφρονουσας περι την του Κυριου πιστιν. *Polyc. Phil.* 4. αποθεμενοι την αλαζονα και ὑπερηφανον της γλωσσης ὑμων αυθαδειαν, κ.τ.λ. *Clem. Rom. i.* 57. πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ' εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ignat. Trall.* 4. δια της χαριτος του Θεου. *Clem. Rom. i.* 55. καθως και ετεθη εν τῳ χαρισματι αυτου. 38. εν τῃ δοθειση αυταις πιστει. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Sir. x.* 28. *Sap. iii.* 14. 1 *Cor. xii.* 11.

4 [λαβωμεν το σωμα ἡμων· ἡ κεφαλη διχα των ποδων ουδεν εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 37. ἑκαστος ὑμων, αδελφοι, εν τῳ ιδιῳ ταγματι ευχαριστειτῳ Θεῳ, κ. τ. λ. 41.] καθαπερ γαρ—ὁυτω. 2 *Mac. ii.* 29. 4 *Mac. xv.* 31, 32.

5 [ὁτι μελη εσμεν αλληλων. *Clem. Rom. i.* 46.] ἑως εις. *Esd. vi.* 20. και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. σωζεσθω ουν ἡμων ὁλον το σωμα εν Χριστῳ Ιησου, και ὑποτασσεσθω ἑκαστος τῳ πλησιον αυτου, καθως και ετιθη εν τῳ χαρισματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Ephes. iv.* 25. οἱ πολλοι. *Conf.* 2 *Mac. i.* 36.

6 [των γαρ Αιγυπτιων διαφοροις αρεσκομενων εθεσι, κ. τ. λ. *Jos. Ant. i.* 8. 2. κατ' αναλογιαν της κτησεως. *Philo.* 2. *p.* 391.] *Conf. Jer. xxiii.* 28. [πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. αναλογισωμεθα ουν, αδελφοι, εκ ποιας ὑλης εγενηθημεν. *Clem. Rom. i.* 38. αναλογιαν· κατα μετρον. *Hesych.* ἑρμηνευς γαρ εστιν ὁ Προφητης, ενδοθεν ὑπηχουντος τα λεκτεα του Θεου. *Philo de Præm. p.* 918. *Conf. Carpzov.*]

7, 8 [ἑκαστος εν τῳ ιδιῳ ταγματι τα επιτασσομενα—επιτελει. *Clem. Rom. i.* 37. Λευΐταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. 40. διακονουνται—μετα σπουδης και προθυμιας. *Philo de Vit. Contemp. p.* 900. την προς Κυριον αυτου σπουδην. *Mart. Ign.* 4. χρη τον προεστωτα ανεπιληπτον μελεταν και ασκεισθαι βιον, κ. τ. λ. *Ign. Frag.* 7. ἁπλουν και απονηρον, και κοινωνικον. *Philo. cont. Flacc. p.* 967. *Par.*] *Sir. xxxv.* 11. και μη ῥαθυμει. *Coll.* 1 *Pet. v.* 2.

9 τον Θεον σου φοβηθηση,—και προς αυτον κολληθηση. *Deut. x.* 20. *xxviii.* 60. *Conf. Act. v.* 13. [τι ουν ἡ κολλᾳ; τις; ευσεβεια δη που και πιστις, κ. τ. λ. *Philo de Mig. Abr. p.* 408. *Edit. Par.* αγαπη κολλᾳ ἡμας τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 49. κολλασθε τοις ἁγιοις. 46. ανυποκριτως. *ii.* 12. ανυποκριτος· αδολος, απροσωποληπτος. *Hesych.* αγαπατε εν αμεριστῳ καρδιᾳ. *Ign. Trall.* 13. ου κολλωμενοι αγαθῳ. *Barn. Epist.* § 20. ανυποκριτος. *non fictus, sincerus. Labb. Gloss. Vet.*] *Conf. Ps. xxiv.* 21. *Sap. xviii.* 16.

10 [αναμνησικακοι εις αλληλους. *Clem. Rom. i.* 2. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Ibid.* της φιλαδελφιας ἡμων ἁγνην αγωγην. 48. τους προηγουμενους ἡμων αιδεσθωμεν. 21. αγαπησεις τον πλησιον σου ὑπερ την ψυχην σου. *Barnab. p.* 249. *Voss.* και τινα την φιλοστοργιαν εχουσι (οἱ Χριστιανοι) προς αλληλους. *Epist. ad Diogn.* § 1.] *Conf. Matt. xviii.* 4.

11 πιστευε τῳ Κυριῳ, και εμμενε τῳ πονῳ σου. *Sir. xi.* 21. [τισι δε και παρηγγελλεν ἡσυχαζειν, ζεουσι, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 6. δοξαση ὑμων την αοκνον αγαπην εις δοξαν Χριστου. *Ign. Polyc.* 7. μηδεις αργος

εσθιετο, κ. τ. λ. *ad Antioch. p.* 87. *Voss.*] *Conf. Jud. xviii.* 9. ζηλον Θεου πολυν εχων, και ζεων τῳ πνευματι. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. tom.* 1. *p.* 297. *Routh.*] *Coll. Act. xviii.* 25. [τῳ καιρῳ δουλευειν = προς τον καιρον ἁρμοζεσθαι. *Philo. Carpzov. p.* 301. 302. τῳ Πνευματι ζεοντες· ἑτοιμοι προς την πνευματικην εργασιαν. *Alb. Gloss.* πλεον σπουδαιος γινου οὑ ει· τους καιρους καταμανθανε. *Ignat. Polyc.* 3. ζεειν ἡμας κελευει τῳ πνευματι, και θερμον εχειν περι τα θεια τον ποθον. *Theophylact.* ζεουσα αγαπη. *Act. Thom.* § 34. ζεων και πεπυρωμενος ὑπο της νομιμου διαγανακτησεως. *Philo.* 3 *Vit. Mos.* § 38.]

12 [προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7. προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. 8. ελπισαντες ὑπομεινωμεν. *Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf. Eccles. iii.* 11. *Prov. iii.* 27. *Col. iv.* 2. 1 *Thess. v.* 16, 17.

13 [το μεγαλοπρεπες της φιλοξενιας ὑμων ηθος. *Clem. Rom. i.* 1. δια πιστιν και φιλοξενιαν εσωθη Ῥααβ. *i.* 12. χρειαι· ενδειαι. *Hesych.* πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. κοινωνησεις εν πασι τῳ πλησιον σου, ουκ ερεις ιδια, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* § 19. φιλοξενιαν διωκουντες. *Coll. Valck. ap. Heb. xiii.* 1. ἡ προς—τους ἁγιους μετ᾽ οικτιρμων μνεια. *Clem. i.* 5, 6.] *Conf. Act. xx.* 34.

14 καταρασσονται αυτοι, και συ ευλογησεις. *Ps. cviii.* 27. *Matt. v.* 44. [*Polyc. Phil.* 2. *Epist. ad Diogn.* § 5. λοιδορουνται (οἱ Χριστιανοι) και ευλογουσιν, ὑβριζονται και τιμωσιν, κ. τ. λ.]

15 [συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Polyc. Phil.* 6. παντων τας νοσους βασταζε, ὡς τελειος αθλητης. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Sir. xxxvii.* 12. *Luc. xv.* 6. *Joan. xi.* 35. *Heb. iv.* 15. *Phil. ii.* 18.

16 [περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Ign. Smyrn.* 5. τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, και ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48.] *Conf. cap. xi.* 20. 1 *Pet. iii.* 8. *Sir. iii.* 17-24.

17 και απεδωκε κακα αντι αγαθων. 1 *Mac. xvi.* 17. *Cap. xiv.* 16. *Luc. ii.* 52. *Phil. ii.* 15. 2 *Cor. viii.* 21. [του δικαιου προνοουμενοι. *Jos. Ant. ix.* 9. 1. προνοουντες αει του καλου ενωπιον Θεου και ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf.* 1 *Thess. v.* 22. *Prov. iii.* 4. *CITAT.*

18 μετα των μισουντων ειρηνην ημην ειρηνικος. *Ps. cxix.* 6. *Conf. Sir. xliv.* 6. [μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *Clem. Rom. i.* 54. τοις μετ᾽ ευσεβειας ειρηνευουσιν. *i.* 15. συγχαρηναι αυτοις, ὁτι ειρηνευουσιν. *Ign. Smyrn.* 11. το κατα σαρκα. *Clem. Rom. i.* 32.]

19 ὁ εκδικων, παρα Κυριου εὑρησει εκδικησιν. *Sir. xxviii.* 1. *Conf. Ps. xciii.* 1. 2 *Pet. iii.* 9. [καλους μαθητας εαν φιλῃς, χαρις σοι ουκ εστιν· μαλλον τους λοιμοτερους εν πρᾳοτητι ὑποτασσε. *Ign. Polyc.* 2.] ουκ εκτισται ανθρωποις ὑπερηφανια, ουδε οργη θυμου γεννημασι

γυναικων. *Sir. x.* 18. ὁτι και ὁ Ὑψιστος εμισησεν ἁμαρτωλους, και τοις ασεβεσιν αποδωσει εκδικησιν. *xii.* 6.

20 [προς τας οργας αυτων ὑμεις πραεις, προς τας μεγαλορρημοσυνας αυτων ὑμεις ταπεινοφρονες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 10.]

21 [ουδενι μνησικακων το παραπαν, αλλα νικαν τους εχθρους αξιων εν τῳ ποιειν ευ, μαλλον η βλαπτειν. *Philo apud Stob.*] εκζητησατε το καλον, και μη πονηρον, κ. τ. λ. *Amos. v.* 14. *Ps. vii.* 4. *cviii.* 5. [μεγαλου εστιν αθλητου το δερεσθαι και νικαν. *Ign. Polyc.* 3. πειθονται (οἱ Χριστιανοι) τοις ὡρισμενοις νομοις, και τοις ιδιοις βιοις νικωσι τους νομους. *Epist. ad Diogn.* § 5. γενου προς αυτην (οργην) μεγαλοφρων, και μη νικηθῃς ὑπ' αυτης. *Jos. Ant. ii.* 6. 8.] νικησαντες τον τυραννον τῃ ὑπομενῃ. 4 *Mac. i.* 11. *Prov. xv.* 18. *Cant. viii.* 6. *Conf. Joan. xvi.* 33. 1 *Joan. ii.* 13.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 ΔΕΙ γαρ ευλαβεστερους ἡμας ὑπαρχοντας, τῳ Θεῳ την κατα παντων εξουσιαν ανατιθεναι. *Polyc. Mart.* 2. Τῳ Καισαρι ὑποταγητε, εν οἱς ακινδυνος ἡ ὑποταγη. *Ign. Fragm.* 3. δεδιδαγμεθα γαρ αρχαις και εξουσιαις ὑπο του Θεου τεταγμεναις τιμην κατα το προσηκον, την μη βλαπτουσαν ἡμας, απονεμειν. *Polyc. Mart.* 10. δωῃ πασῃ ψυχῃ—πιστιν. *Clem. Rom. i.* 58. ὑποταγησῃ Κυριῳ· κυριοις, ὡς τυπῳ Θεου εν αισχυνῃ και φοβῳ. *Barnab. p.* 250. *Voss.*] εν ὑπεροχῃ, 2 *Mac. iii.* 11. *Coll. Sap. vi.* 1-6.

2 [τιμωρια δ' επ' αδικοις, ὡς επι δικαιοις τιμαι βεβαιουσθωσαν. *Philo de Judic. p.* 722. *Par.* κατα την διαταγην αυτου. *Clem. Rom. i.* 20. οἱ αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του Θεου. 36. αντιτασσεται· αντικειται. *Hesych.*]

3 δεκτος βασιλει ὑπηρετης νοημων, τῃ δε ἑαυτου ευστροφιᾳ αφαιρειται ατιμιαν. *Prov. xiv.* 35. κτεινε ασεβους εκ προσωπου βασιλεως, και κατορθωσει εν δικαιοσυνῃ ὁ θρονος αυτου. *xxv.* 5. *Coll.* 1 *Pet. iii.* 13.

4 μνησθητι ὁτι οργη ου χρονιει. *Sir. vii.* 16. [εικη η αταχτως. *Clem. Rom. i.* 40. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5.]

5 [ὁ μεν γαρ τοις αναγραφεισι νομοις πειθαρχων ουκ αν δεοντως επαινοιτο, νουθετουμενος αναγκῃ και φοβῳ κολασεως, κ. τ. λ. *Philo de Just. sub fin.* αναγκη γαρ θνητον οντα τῳ των παθων εθνει πεισθηναι. *Quis Rer. Div. p.* 519.] αναγκη. *Coll. Heb. ix.* 23.

6 [οἱ δε καιπερ αχθομενοι τῃ καθεδρᾳ προσκαρτερουν. *Jos. Ant. v.* 2. 6. φορον και δασμον. *Philo de Sept. et Fest. p.* 1184. φορος· *tributum, vectigal. Labb. Gloss.*] *Conf. Sap. vi.* 4.

7 τιμᾳ ιατρον προς τας χρειας τιμαις αυτου. *Sir. xxxviii.* 1.

8 [αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14.] *Conf. Sir. xviii.* 33. *xxix.* 24-28.

9 [εις εμε ανεκεφαλαιωθη ἡ ἱστορια Αδαμ. *Protevang. Jacob. cap.* 13. το γαρ ὁλον εστι πιστις και αγαπη. *Ignat. Smyrn.* 6. ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ephes.* 9.] αγε αυτον ὡς σεαυτον. *Sir.* xxx. 31. [το, *indicandæ sententiæ causâ. Coll. Læsn. p.* 81, 82. *Luc. i.* 62. *Marc. ix.* 23. *Conf. Philo. de Decal. p.* 751. 766. *et de Spec. Legg. Carpzov.*] *Jacob. ii.* 8.

10 μνηθητι εντολων, και μη μηνισης τῳ πλησιον. *Sir. xxviii.* 7. [μη κακον αυτον εργασηται τι. *Jos. Ant. vii.* 10. 1. εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. *Clem. Rom. i.* 33. παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. προαγουσης της αγαπης, της εις Θεον και Χριστον, και εις τον πλησιον. Εαν γαρ τις τουτων εντος ᾐ, πεπληρωκεν εντολην δικαιοσυνης, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 3.] *Conf. Gal. v.* 14.

11 [εγγυς μαχαιρας, εγγυς Θεου. *Ign. Smyrn.* 4. *Clem. Rom. ii.* 7. ειδοτες ουν, ὁτι. *Polyc. Phil.* 5. εκδεχωμεθα ουν καθ' ὡραν την βασιλειαν του Θεου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 12.] *Conf. Eccles. vii.* 9. και ενιαυτος λυτρωσεως παρεστι. *Esa. lxiii.* 4. *Sir. xxxiv.* 20. τοις πασιν ὁ χρονος, και καιρος κ. τ. λ. *Eccles. iii.* 1.

12 [της νυκτος προκοπτουσης. *Jos. Bell. Jud. iv.* 4. αμαυρωσιν ουν περικειμενοι, και τοιαυτης αχλυος γεμοντες εν τῃ ὁρασει, ανεβλεψαμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2. το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Polyc.* 6. *Conf. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Voss.* τα ὁπλα του φωτος· την φυλακην της των εντολων εργασιας. *Hesych.* την των εντολων εργασιαν. *Alb. Gloss.* των αγαθων την ενεργειαν. *Theod.* τας της αρετης πραξεις. *Theophyl.*] δευτε, πορευθωμεν τῳ φωτι Κυριου. *Esa. ii.* 5. *Conf. Bar. iv.* 2. 1 *Thess. v.* 4. *Jer. vi.* 4. *xiii.* 16.

13 [προς δε τας ερωτικας μιξεις επειγομενοι, κωμαζουσι και θυραυλουσι. *Philo de Agric. p.* 192. *fin. Edit. Par.* ὡς εν ἡμερα, *sicut de die.* ἡμερα *in N. T. est dies.* ἡ ἡμερα *certum diem demonstrat. Eximiè autem dies judicii, vel adventus Domini sic dicitur in his libb. Valck. Annotat. in* 1 *Cor. i.* 8. *tom.* 1. *p.* 61. περιπατειν εν κοιταις και ασελγειαις *significat deditum esse veneri et impuritati. Similitèr vocem Alex. Interpp. Lev. xviii.* 22. *xx.* 13. *Ap. Script. profanos, qui dicuntur,* κοιτη *vix ità positum invenietur. Valck. ad Heb. xiii.* 4.] μεθη. *Conf. Esa. xxviii.* 7. *Agg. i.* 6. *Prov. xx.* 1. *Ps. cvi.* 27. φευγοντες καταλαλιας, μιαρας τε και αναγνους συμπλοκας, μεθας τε και νεωτερισμους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30. εκ τουτου ζηλος—και ερις. 3. 46. αξιως της εντολης αυτου—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Ib.*] ανηρ δε θυμωδης ουκ ευσχημων. *Prov. xi.* 25. 1 *Thess. iv.* 12. 1 *Cor. xiv.* 40. 1 *Pet. iv.* 3. *Matt. vi.* 22. [ευσχημονως· ευλαβως. *Hesych.* σεμνως. *Phav.* κοιται· γυναικων επιθυμιαι. *Hesych.*] ασχημων. *Gen. xxxiv.* 7.

14 [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν. *Clem. Rom. i.* 30. βαδιζειν κατα τας επιθυμιας. 3. *Laudat. Ignat. p.* 80. *Vossii.*] ὁπισω των επιθυμιων σου μη πορευου, κ. τ. λ. *Sir. xviii.* 30. προνοια. 2 *Mac. iv.* 6. *Conf. Apoc. iii.* 18. 1 *Cor. xv.* 53, 54. και πονηρος ενθυμησεται σαρκα και αἱμα. *Sir. xvii.* 31. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 53.]

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΠΑΝΤΩΝ τας νοσους βασταζε, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 1. ὁ ισχυρος μητ' αμελειτω τον ασθενη. *Clem. Rom. i.* 38. εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης. 49. φιλονεικοι εστε, αδελφοι, και ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν, 45.] *Conf. Sir. iii.* 18.

2 [ητω τις πιστος, ητω δυνατος γνωσιν εξειπειν, ητω σοφος εν διακρισει λογων, ητω ἁγνος εν εργοις· τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48. διο και μεχρι νυν οἱς λογος εγκρατειας ἁπαξαπαντων απεχονται, (*nempe* ζωων,) λαχανωδει, χλοῃ, και καρποις δενδρων, προσοψημασιν ἡδιστῃ απολαυσει χρωμενοι. *Philo apud Euseb. Coll. Carpzov. et Grot. ad loc.*]

3 επιεικως Κυριος προσελαβετο ὑμας ἑαυτῳ εις λαον. 1 *Reg. xii.* 22. *Conf. cap. xi.* 15. [εαν καυχησηται, απωλετο. *Ign. Polyc.* 5.]

4 [οικεται· ου μονον δουλοι, αλλα και παντες οἱ εν τῳ οικῳ, γυνη και τεκνα. *Thom. Mag.* στηθι ἑδραιος. *Ign. Polyc.* 3. ἱνα και εκεινοι δοξαζωσιν τον Κυριον, τον εκλογας ποιουντα απο των ιδιων δουλων. *Mart. Polyc.* 20.] *Cap. ii.* 1. *xi.* 23.

5 [τῳ μεν ουν τελειῳ και κατ' εικονα προσταττειν ἡ απαγορευειν η παραινειν ουχι δει·——τῳ δε νηπιῳ χρεια εστι παραινεσεως και διδασκαλιας. *Philo. leg. Alleg.* 57. πληροφορηθεντες δια της αναστασεως. *Clem. Rom. i.* 42. κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2. *Conf. Philo. de dieb. fest. apud Carpzov. p.* 1174.] *Luc. i.* 1. πληροφορεισθω. *Coll. Sir. xiv.* 2. *xxxv.* 23. *xxxvi.* 7-9.

6 *Conf. Deut. viii.* 10. *Lev. xxvii.* 14. 30. *Jer. ix.* 23, 24.

7 [Χριστιανος ἑαυτου εξουσιαν ουκ εχει, αλλα Θεῳ σχολαζει. *Ign. Polyc.* 7. ζῃν εν Ιησου Χριστῳ δια παντος. *Ephes.* 20. εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζῃν αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Magn.* 5. τῳ Θεῳ μονῳ ζησαι, και ζησαι ενωπιον του Θεου. *Philo de Nom. Mutat. p.* 1078. *Carpzov.*]

8 [δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8.] συ γαρ ζωης και θανατου εξουσιαν εχεις, και καταγεις εις πυλας ᾁδου και αναγεις. *Sap. xvi.* 13. *xv.* 2. ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι. 1 *Par. xxix.* 14. *Conf. Act. xxvii.* 23. του Θεου ειμι. *Esa. xliv.* 5. 1 *Tim. vi.* 11. 2 *Cor. v.* 9. [τῳ Κυριῳ ζωμεν. *Coll. Valck. ad Act. xxiii.* 1.]

9 [*εξαιρετον δε τι εχει το* Ευαγγελιον, *την παρουσιαν του* Κυριου *ἡμων* Ιησου Χριστου, *το παθος αυτου, και την αναστασιν. Ign. Philad.* 9. *ου κατα ανθρωπον ζωντες, αλλα κατα* Ιησουν Χριστον, *τον δι' ἡμας αποθανοντα. Trall.* 2. *κριτης ζωντων και νεκρων. Id.* 2. *Clem. Rom. ii.* 1.]

10—12 [*και παντας δει παραστηναι τῳ βηματι του* Χριστου, *και ἑκαστον ὑπερ ἑαυτου* λογον *δουναι. Polyc. Phil.* 6.] *διοτι τις εξουδενωσεν εις ἡμερας μικρας; Zach. iv.* 10. *Conf. Luc. xviii.* 9. *Gal. vi.* 4, 5. *κριτηριον εκαθισε, και βιβλοι ηνεῳχθησαν. Dan. vii.* 10.

11 [*καμψαντες τα γονατα της καρδιας ὑμων. Clem. Rom. i.* 57. *ουδεν ουδενος χρῃζει, ει μη το εξομολογεισθαι αυτῳ.* 52.] *εδωκε* Κυριος *γλωσσαν μοι μισθον μου, και εν αυτῃ αινεσω αυτον. Sir. li.* 22. [*Nicod. Evang. cap.* 1. *p.* 514-518. *Thilo.*]

12 [*καλον γαρ ανθρωπῳ εξομολογεισθαι περι των παραπτωματων. Clem. Rom.* 51. *ii.* 8.] *Conf. Sap. iv.* 20. *Matt. xviii.* 23. *etc.* [*ἀρα ουν· nempe ergo. Gloss. Vet.*]

13 [*απεχομενοι των σκανδαλων. Polyc. Phil.* 6. *προσκομμα· ζημια, βλαβη. Hesych.*] *Conf. Ezech. xiv.* 3. *Theod.* [*τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. Clem. Rom. i.* 2.]

14 *του μη φαγειν κοινα.* 1 *Mac. i.* 62. [*κοινον βιον. Jos. Ant. xiii.* 1. 1. *Conf. Valck. ap. Apoc. xxi.* 27. *ει μη = αλλα. Conf. Matt. xii.* 4. *Marc. xiii.* 32. *Luc. iv.* 26, 27. 1 *Esd. viii.* 12. *Apoc. ii.* 14.

15 *εν ταις χερσι σου εὑρεθησαν αἱματα ψυχων αθωων. Jer. ii.* 34. [*Conf. Philo. de Decal. p.* 764, *Quod Det Pot.* 177. *Par. εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. Ign. Rom.* 6. *ου γαρ τον νυν ηγαπησαν αιωνα, αλλα τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα, κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 9. *οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. Clem. Rom. i.* 21. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. xv.* 3. *ευχωμεθα ουν και αιτωμεθα απο του ελεους αυτου, ἱνα εν αγαπῃ ζωμεν, διχα προσκλισεως ανθρωπινης, αμωμοι.* 50. *απολλυει· λυπει. Hesych. τῃ μεταληψει τεκταινῃ εις θανατον. Theod.*] *cap. v.* 6.

16 *εν αγαθοις μη δῳς μωμον. Sir. xviii.* 15. *ποιησον αγαθον. Ps. xxxiii.* 14. *lii.* 1. 3. *Coll.* 1 *Tim. vi.* 1. *Esa. lii.* 5. *δι' ὑμας διαπαντος το ονομα μου βλασφημειται εν τοις εθνεσι. Coll. cap. xii.* 17. [*Similitèr Philo το αγαθον, statuit esse το καλον μονον. De Resip. Noë. p.* 282. *Carpz. το ονομα ὑμων μεγαλως βλασφημειται. Clem. i.* 1.]

17 [*ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας* Θεου *ὑπηρεται. Ign. Trall.* 2. *πληρης* Πνευματος Ἁγιου *εκχυσις. Clem. Rom. i.* 2. *μετα πληροφοριας* Πνευματος Ἁγιου. 42. *το* Ἁγιον Πνευμα *εστιν ἡ δοσις αυτου. Fragm.* 8. *βρωσις και ποσις. Philo: loquutio est de re levi. Carpzov. ad Heb. xii.* 16. *p.* 599.] *Col. ii.* 16, 17.

18 *ηγαπημενον ὑπο* Θεου *και ανθρωπων. Sir. xlv.* 1. *προνοου καλα ενωπιον* Κυριου *και ανθρωπων. Prov. iii.* 4.

19 [*περιεχουσι γαρ πιστιν, και ὑπομονην, και πασαν οικοδομην την εις τον* Κυριον *ἡμων ανηκουσαν. Polyc. Phil.* 13. *δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν.* 3. *ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην* Θεου. *Ignat. Ephes.* 9.] *ερωτησατε δη τα εις ειρηνην. Ps. cxxi.* 6. *cxxxii.* 1. *Jac. iii.* 16. *και μαντευομενος τα προς χαριν. Ezech. xii.* 24. *Coll. Joan. xiv.* 27. *xvi.* 33.

20 [*τας τουτων καταλυω επιβουλας. Mart. Ign.* 2. *οὑτος ου καθαρος εστιν τῃ συνειδησει. Ign. Trall.* 7.] *Coll. Heb. xii.* 16.

21 [*μαλλον ανθρωποις αφροσι—προσκοψωμεν η τῳ* Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 21. *ζηλωται περι το καλον. Polyc. Phil.* 6. *Conf. sup.* 16.]

22 *μακαριος ὁς εὑρε φρονησιν. Sir. xxv.* 9. [*αλλ' ὁ αν εκεινος δοκιμασῃ, τουτο και τῳ* Θεῳ *ευαρεστον, κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 8. *παντα βεβαιοι ἡ εν* Χριστῳ *πιστις. Clem. Rom. i.* 22. *εν πεποιθησει πιστεως αγαθης.* 26.] *Coll. Ps. iv.* 4. *Luc. ii.* 19.

23 *διακρινομενοι. Act. x.* 20. *Marc. xi.* 23. *χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον, κ. τ. λ. Sir. xxvii.* 1. [*ἡ τελεια πιστις,* Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10.

ΚΕΦ. *ιε.* 15.

1 ΤΗΣ *ἑνωσεως φροντιζε,—και παντας βασταζε,—και παντων ανεχου εν αγαπῃ. Ignat. ad Polyc.* § 1. *p.* 204. *Voss. ὁ ισχυρος μητ' αμελειτω τον ασθενη, κ.τ.λ. Clem. Rom. i.* 38. *αγαπη παντα ανεχεται.* 49. *συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. ii.* 4.] *ισχυσατε χειρες ανειμεναι, και γονατα παραλελυμενα. Esa. xxxv.* 3. *Job. xxxvi.* 15. *Luc. xxii.* 32. *ιδου εγω διακρινω αναμεσον προβατου ισχυρου και αναμεσον προβατου ασθενους. Ezech. xxxiv.* 20. *Zach. iv.* 10. [*Quod vulgò dicebatur,* *τουτο μοι αρεσκει,* *id Attici dicebant,* *τουτο με αρεσκει. Valck. tom. i. p.* 412.]

2 *οικοδομην. cap. xiv.* 19. [*ὑποτασσεσθω ἑκαστος τῳ πλησιον αυτου. Clem. Rom. i.* 38. *ἑαυτοις θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον.* 51.] *Conf.* 1 *Cor. x.* 33.

3 [*ηρεσε με,* Αττικ. *ηρεσε μοι,* Ἑλλην. *et κοιν. Mœris. ὑπομονης γενομενος μεγιστος ὑπογραμμος.* (*ὁ* Χριστος.) *Clem. Rom. i.* 5. *αδελφοι αυτων εὑρεθωμεν τῃ επιεικειᾳ· μιμηται δε του* Κυριου *σπουδαζωμεν ειναι. Ign. Ephes.* 10.] *Conf. Phil. ii.* 21.

4 *και παραμυθουμενος αυτους εκ του νομου και των προφητων.* 2 *Mac. xv.* 9. [*και τῃ συνεχειᾳ της διδασκαλιας, τῳ τονῳ τῳ πνευματι. Mart. Ign.* 1. *ενκυπτετε εις τας γραφας. Clem. Rom. i.* 45.]

5 Εγω Ειμι, Εγω Ειμι *ὁ παρακαλων σε, κ. τ. λ. Esa. li.* 12. *xi.* 2. *Ps. xxii.* 4. *Zach. i.* 17. *Joan. xiv.* 16. [*ἱνα ὁ εαν πρασσητε· κατα* Θεον *πρασσητε. Ignat. Philad.* 4. *τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε.*

Smyrn. 11. ου κατα ανθρωπον ζωντες, αλλα κατα Ιησουν Χριστον. *Trall.* 2. δωη παση ψυχη—μακροθυμιαν. *Clem. Rom. i.* 58. περι ἡμων το αυτο φρονουσιν. *Ign. Smyrn.* 5. τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. *Polyc.* 11.] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 7. 2 *Thess. iii.* 16.

6 [ὡς εξ ἑνος στοματος βοησωμεν προς αυτον. *Clem. i.* 34. ᾳδητε εν φωνῃ μιᾳ. *Ignat. Ephes.* 4.] και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. ιδου δη λαλουσι παντες οἱ προφηται εν στοματι ἑνι, κ. τ. λ. 3 *Reg. xxii.* 13. 2 *Par. v.* 12, 13. [δοξαζει τον Θεον και Πατερα, και ευλογει τον Κυριον ἡμων Ιησουν Χριστον. *Mart. Polyc.* 19.]

7 [εν αγαπῃ προσελαβετο ἡμας ὁ Δεσποτης. *Clem. Rom. i.* 9. κἀγω τῳ Θεῳ ευχαριστω ὑπερ ὑμων, ὁτι εδεξασθε αυτους, ὡς και ὑμας ὁ Κυριος. *Ign. Philad.* 11. εις Θεου τιμην. *Ephes.* 21. *Magn.* 3. *Trall.* 12.] *Conf. Heb. xiii.* 2. *Gal. iv.* 14.

8 *Coll. Gen. xxvi.* 3. *Deut. vii.* 8. *Ps. civ.* 9. *Jer. xi.* 5. [οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον. *Ign. Philad.* 5. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Sap. xii.* 21, 22. και ποιων ελεος τῳ χριστῳ τῳ Δαυιδ, και τῳ σπερματι αυτου ἑως του αιωνος. *Ps. xvii.* 50. *xcvii.* 2, 3. *Joan. i.* 17. [τῳ πιστῳ εν ταις επαγγελιαις. *Clem. Rom. i.* 27.]

11 αινειτε τον Θεον, αινειτε, αινειτε τον Θεον. *Judith. xiii.* 13, 14. *Ps. xxi.* 27. *xlvi.* 9. *lxxxv.* 9. *lxxxvi.* 4. *xcv.* 1–3.

12 *Conf. Ruth. iv.* 22. και παλιν. *Heb. i.* 5, 6. [τους ελπιζοντες επ' αυτον ουκ εγκαταλειπει. *Clem. Rom. i.* 11, 12.]

13 [φοβῳ και χαρᾳ πεπληρωμενοις. *Mart. Ignat.* 6. πεπληρωμενοις χαριτος Θεου. *Ign. Rom. Inscr.* πεπληρωμενῃ (εκκλησιᾳ) πιστει και αγαπῃ. *Smyrn. Inscr.* παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. ερρωσθε μοι εν δυναμει Πνευματος. 13. εν δυναμει πιστεως. *Ephes.* 14. τα δ' ὁπλα και μηχανηματα ἡμων και πασα ἡ δυναμις εν μονῳ τῳ πιστευειν Θεῳ κειται. *Philo. Vit. Mos.* 2 *p.* 116. *Mangey.*] *Coll.* 2 *Cor. i.* 3.

14 [περι ὡν πεπεισμαι ὑμας οὑτως εχειν. *Ign. Trall.* 3. μεστοι τε ὁσιας βουλης. *Clem. Rom. i.* 2. ἡ νουθετησις ἡν ποιουμεθα εις αλληλους καλη εστιν. 56. αγαθωσυνης· αγαθης γνωμης και φιλαδελφιας. *Theophyl.* πεπεισμαι· ηλπισα, θαρρω. *Hesych.* τα κατ' εκεινην, ου παροξυνειν ἡμας, αλλα νουθετειν εδυνατο. *Jos. Ant. xvi.* 4. 3.] *Conf.* 1. *Joan. ii.* 20. 27. αγαθωσυνη. *Coll. Neh. ix.* 35. *Jud. viii.* 35. *Alex. Ald. Comp.* [*bonitas. benignitas. Labb. Gloss.*]

15 [οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3.]

16 [συ εγγυς Κυριου στησῃ και λειτουργος αυτου εσῃ, κ. τ. λ. *Test. XII. Patr. p.* 546. λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44. οἱ λειτουργοι της χαριτος του Θεου. *i.* 8. (*de Prophet.*) ἑν Πνευμα της χαριτος. 46. ευπροσδεκτα. *xxxv.* 40.

ἱερουργω το ευαγγελιον του Θεου, τουτεστι, θυσιαν αυτῳ ταυτην θυω, το ευαγγελιον αυτου, κ. τ. λ. *Oecumen.* ἱερουργει· θυει, ἱερα εργαζεται ἱερουργουντα προσφεροντα θυσιαν. *Hesych. sacrificat. Labb.*]

17, 18. [το καυχημα ἡμων και ἡ παρρησια εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ. 49. καυχασθαι *modo inniti, modò lætari ob rem aliquam. Grot. Coll.* 1 *Par. xxix.* 13. και μη τολμα λεγειν, κ. τ. λ. *Act. Thom.* § 33. εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9. *x.* 19.]

19 [Παυλου γαρ εστε πολιται και μαθηται, του απο Ιεροσολυμων και κυκλῳ μεχρι του Ιλλυρικου πεπληρωκοτος το ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Epist. Edit. Vossii. p.* 75. σημεια και τερατα *sæpe à Philone conjunguntur* 1 *Vit. Mos. p.* 617. *de Gigant. p.* 287. *de Mund.* 938. Πνευμα Θεου *et* θειον Πνευμα *sæpe itidem apud Judæum. de Mund. p.* 33. *de Præcept.* 356. εν κυκλῳ *occurrit de Vit. Contemp. p.* 892. *et alibi. Carpzov.* οἱ και τοις αποστολοις παντοτε συνηνεσαν εν δυναμει Ιησου Χριστου. *Ign. Ephes.* 11. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ κ. τ. λ. *Smyrn.* 7. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Philad.* 9.]

20, 21 [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem.* 42. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Gal. vi.* 4. 2 *Cor. x.* 15. [Ὁ δε ειπεν "Οτι πολλα τα τεκνα της ερημου, μαλλον ἡ της εχουσης τον ανδρα." επει ερημος εδοκει ειναι απο του Θεου ὁ λαος ἡμων, νυνι δε πιστευσαντες, πλειονες εγενομεθα των δοκουντων εχειν Θεον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 2.]

22 [ενεκοπτομην· ενεποδιζομην. *Hesych. Phav. impedio. Labb.*]

23 [εν τοπῳ χωριου Ρωμαιων. *Ign. Rom. Inscr.* πας τοπος δεξεται αυτον. *Clem. Rom. i.* 54.] νυνι δε. *Gen. xxxii.* 10. *Exod. xxii.* 34. επιποθησιν. *Ezech. xxiii.* 11. *Aq.* επιποθητος. *Clem. Rom. i.* 59. οἱ Αποστολοι—διειλαμεν τα κλιματα της οικουμενης, ὁπως εἱς ἑκαστος ἡμων εν τῳ κλιματι τῳ λαχοντι αυτῳ,—πορευθῃ. *Act. Thom.* § 1.]

24 και των κεκρυμμενων σου επλησθη ἡ γαστηρ αυτων. *Ps. xvi.* 14. [προπεμπειν. *Polyc. Phil.* 1. θεασασθαι τας παιδας εν τῃ Ρωμῃ διατριβοντας. *Jos. Ant. xvi.* 1. 2. *Mart. Ign.* 3.]

25 *Conf.* 2 *Cor. ix.* 12, 13. *Act. vi.* 1. *xi.* 29. [ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3.]

26 [κοινωνιαν· ελεημοσυνην. *Theophyl.*] και εν ταις προσευχαις ὡς δεον εστι και πρεπον μνημονευειν αδελφων, κ. τ. λ. 1 *Mac. xii.* 11. [εις τους πτωχους (*propter.*) *Coll.* αποθανειν εις Χριστον Ιησουν. *Ign. Rom.* 6. μη αμελουντες—πενητος. *Polyc. Phil.* 6.] ευδοκησαν. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 8. *Gal. i.* 15. *Col. i.* 19. *Heb. xiii.* 16.

27 [ει γαρ εν τοις αφθαρτοις κοινωνοι εστε, ποσῳ μαλλον εν τοις αφθαρτοις; *Barnab.* § 19. *p.* 250. *Voss.* εἱς ιατρος εστιν, σαρκικος και

πνευματικος. *Ign. Ephes.* 7. ἱνα ἑνωσις ἡ σαρκικη τε και πνευματικη. *Magn.* 13. πιστει και αγαπη σαρκικη τε και πνευματικη. *Smyrn.* 13. επιμελεια, σαρκικη τε και πνευματικη. *Polyc.* 1. πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. ουκ οικτειρει λειτουργουντα αυτῳ εν κακῳ. *Test. Patr. p.* 689.] *Conf. Matt. xviii.* 24.

28 κατα τους καρπους των επιτηδευματων. *Jer. xvii.* 10. *Mich. vii.* 13. [καρποφορει εις τον Κυριον ἡμων. *Polyc. Phil.* 1.]

29 *Coll. Judith. xii.* 8. [τῃ ευλογημενῃ—τῃ εκκλησιᾳ εν μεγεθει Θεου Πατρος και πληρωματι. *Ignat. Ephes. Inscript.* ἡν και ασπαζομαι εν πληρωματι. *Trall. Inscript.* το δε ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.] *Conf.* 1 *Par. xvi.* 32.

30 [παρακαλω ὑμας, μη ευνοια ακαιρος γενησθε μοι. *Ign. Rom.* 4. μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις ὑμων. *Magn.* 14. αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον. *Clem. Rom. i.* 35. συγκοπιατε αλληλοις, συναθλειτε, συντρεχετε, συμπασχετε, συγκοιμασθε, συνεγειρεσθε, ὡς Θεου οικονομοι, και παρεδροι, και ὑπηρεται. *Ign. Polyc.* 6. και περι εμου προσευχεσθε. *Trall.* 12. προσευχεσθε ὑπερ της εκκλησιας της εν Συριᾳ. *Ephes.* 21.] *Coll. Ps. xli.* 2. παρακαλω ουν ὑμας. *Coll. cap. xii.* 1.

31 [ὁυ (Χριστου) το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2. εκομιζον δε χρηματα πολλα εις διακονιαν των χηρων. *Act. Thom.* 56. την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Ign. Philad.* 1. ἱν'—ευπροσδεκτα ειη τῳ θεληματι αυτου. *Clem. i.* 40.]

32 ὁτι ου τῃ εμαυτου χαριτι, αλλα τῃ θελησει του Θεου ἡμων ηλθον, κ. τ. λ. *Tob. xii.* 18. [κατα παντα με ανεπαυσεν. *Ign. Ephes.* 2. *Smyrn.* 12. *Conf. Magn.* 15. *Trall.* 12. *Jacobs.*] *Philem.* 20.

33 *Conf.* 2 *Cor. xiii.* 11. 1 *Thess. v.* 23. *cap. v.* 1. [δωῃ πασῃ ψυχῃ—πιστιν, φοβον, ειρηνην. *Clem. Rom. i.* 58. ἡ χαρις του Κυριου—μεθ' ὑμων. 59. ειρηνη και αγαπη απο Θεου. *Inscr.* ἡ χαρις μετα παντων. Αμην. *Polyc. Mart. fin.*]

ΚΕΦ. ις. 16.

1 ΑΔΕΛΦΗΝ. *Conf. Tob. vii.* 16. [ταις αδελφαις μου προσλαλει αγαπᾳν τον Κυριον, κ. τ. λ. *Ignat. Polyc.* 5. καλως εποιησατε ὑποδεξαμενοι ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Smyrn.* 10. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5. προσευχεσθε ὑπερ της εκκλησιας της εν Συριᾳ. *Ign. Ephes.* 21. *Magn.* 14. *Trall.* 13. *et sæp.*]

2 οντες αξιαγαπητοι και αξιοθαυμαστοι ἁγιοι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. ἱνα ἡμας προσδεξηται ὡς υἱους. *Clem. Rom. ii.* 9. τον προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. *i.* 36. ὁ Δεσποτης—ουδενος

χρῄζει. 52. αξιως της εντολης—περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. *Coll. Ignat. Smyrn.* 10.] προστατην ἁγιων. *Sir. xlv.* 24. *Conf. Luc. xi.* 8.

3 [μνημονευει ὑμων εν Χριστῳ. *Ignat. Ephes.* 12. ασπαζονται ὑμας Εφεσιοι. *Magn.* 15. ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Philad.* 11. ασπαζομαι Αλκην, κ. τ. λ. *Smyrn.* 13. και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι, κ. τ. λ. *Philad.* 11. τα τεκνα ὑμων της εν Χριστῳ παιδειας μεταλαμβανετωσαν. *Clem. Rom. i.* 21.]

4 [πασαις ταις εκκλησιαις ουκ ηδυνηθην γραψαι. *Ign. Polyc.*] ηγγισε δε εις θανατον ἡ ψυχη αυτου, κ. τ. λ. *Job. xxxiii.* 22.

5 ἡγουμενοι κατ' οικον. 1 *Par. ix.* 13. *Ald. Comp.* κατ' οικον τε παννυχισαντες. *Mart. Ignat.* 7. [καθεστανον (οἱ Αποστολοι) τας απαρχας αυτων, δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. *Clem. Rom. i.* 42. απαρχαι δε εισιν, ἁγιαι κινησεις ἁι κατ' αρετην ἑκατερου, (*animæ et corporis*). *Philo de Cain et Abel. p.* 149. *Carpzov.*] ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7.

6 [οἱ πολλα κοπιασαντες. *Clem. Rom. ii.* 7.]

7 [ὁ μεγας Αποστολος Κλημης. *Clem. Fragm.* 10. εσχατος ων των εκει πιστων. *Ign. Ephes.* 21. διδασκαλος γενομενος επισημος. *Mart. Polyc.* 19. επισημος· επιφανης, ενδοξος. *Hesych.*] *Conf.* 2 *Cor. viii.* 23. *Phil. ii.* 25.

8 [ασπαζομαι Ατταλον τον αγαπητον μου—ερρωσθε εν Κυριῳ. *Ign. Polyc.* 8. ασπαζομαι εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Rom. Inscript.* ερρωσθε εν Χριστῳ Ιησου. *Philad. sub. fin.*]

10, 11 [δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 44. 47.] *Conf.* 2 *Tim. ii.* 15. ὁτι εν πυρι δοκιμαζεται χρυσος, και ανθρωποι δεκτοι εν καμινῳ ταπεινωσεως. *Sir. ii.* 5. [Ναρκισσου. *Conf. Sueton. Claud.* 28.] συγγενης. *Lev. xviii.* 14. *xxv.* 45. *Tob. vi.* 10.

12 [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.] κοπασον δια το ονομα σου. *Jer. xiv.* 21.

13 [ανδρι εκλεκτῳ. *Ign. Philad.* 11. εκλεκτος Δαβιδ. *Clem. Rom. i.* 52. οναιμην ὑμων εν Κυριῳ. *Ign. p.* 79. *Voss.*]

15 [τοις συν αυτῳ πιστοις. *Mart. Polyc.* 12.] ἁγιοι κληθησονται παντες οἱ γραφεντες εις ζωην εν Ἱερουσαλημ. *Esa. iv.* 3.

16 [αλληλους φιληματι ασπαζομεθα παυσαμενοι των ευχων. *Just. Mart. Apol.* 2. ἁι λοιπαι δε εκκλησιαι—ασπαζονται ὑμας. *Ignat. Magn.* 15. ασπαζομαι ὑμας—ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις του Θεου. *Trall.* 12.]

17 [διχοστασιαι και σχισματα. *Clem. i.* 46-51. εχοντας κακην διδαχην. *Ign. Ephes.* 9.] *Conf. Prov. xiii.* 20. *Apoc. ii.* 14. ὁτι εστιν εγκαταλειμμα ανθρωπῳ ειρηνικῳ. *Ps. xxxvi.* 37. [ειωθασι γαρ τινες δολῳ πονηρῳ το ονομα περιφερειν, αλλα τινα πρασσοντες αναξια Θεου, οὑς δει ὑμας ὡς θηρια εκκλινειν. *Ign. Ephes.* 7. πας ὁ λε-

γων παρα τα διατεταγμενα, καν αξιοπιστος η—λυχος σοι φαινεσθω, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. κατανοησατε τινες ὑμας διεστρεψαν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47. αρχηγοι της στασεως και διχοστασιας. 51. απεχομενοι των σκανδαλων και των ψευδαδελφων, και των εν ὑποκρισει φεροντων το ονομα του Κυριου, οἱτινες αποπλανωσι κενους ανθρωπους. *Polyc. Phil.* 6.]

18 [των ὁσιως αυτῳ δουλευσαντων εν πεποιθησει πιστεως αγαθης. *Clem. Rom. i.* 26. εν καθαρᾳ καρδιᾳ δουλευσωμεν τῳ Θεῳ. *ii.* 11. οἱ Χριστεμποροι, τον λογον καπηλευοντες, και τον Ιησουν πωλουντες. *Ign. ad Magn. ap. Voss. p.* 149.] ὁ ελεγχων ανθρωπου ὁδους, χαριτας ἑξει μαλλον του γλωσσοχαριτουντος. *Prov. xxviii.* 23. [χρηστολογια· κολακεια· ὁταν τα μεν ῥηματα φιλιας ῃ, ἡ δε διανοια δολου γεμουσα. *Theophyl.* χρηστολογος, *blandidicus. Labb. Gloss. Conf. Polyc. Phil.* 2. 6.] *Conf.* 1 *Tim. vi.* 5. 2 *Pet. ii.* 3. *Phil. iii.* 19.

19 [ακεραιος, ὡσει περιστερα. *Ign. Polyc.* 2. *Clem. Rom. i.* 2. κατα σαρκα. 32.] ὑπακοη. *Coll.* 2 *Reg. xxii.* 36. *xxiii.* 23. *Aquil.*

20 [ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης. *Ign. Ephes.* 13. καταπατησαντι τον διαβολον. *Mart. Ign.* 7. και πασαν καταδικασαντα δαιμονικην πλανην και κακιαν ὑπο τους ποδας των αυτον εν καρδιᾳ φορουντων. 2. 15. ἡ χαρις του Κυριου μεθ' ὑμων. *Clem. Rom. i.* 59. *Conf. Capell. Critic. Sac. p.* 56, 57.] συνετριψε Κυριος τον ζυγον των ἁμαρτωλων, κ. τ. λ. *Esa. xiv.* 5. 29. και οἱ εχθροι αυτου χουν λειξουσι. *Ps. lxxi.* 9.

21 [αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. *Ignat. Frag.* 1.]

22 [προσαγορευετε παντας τους ἁγιους· ὑμας οἱ συν ἡμιν προσαγορευουσι, και Ευαρεστος, ὁ γραψας, πανοικει. *Polyc. Mart.* 20.]

23 [δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. ξενος· ξενοδοχων και ξενοδοχος. *Hesych. hospes. Labb. Gloss.*]

24 [ἡ χαρις μετα παντων—Αμην. *Mart. Polyc.* 22.]

25 [τρια μυστηρια κραυγης, ἁτινα εν ἡσυχιᾳ Θεου επραχθη. *Ign. Ephes.* 19. τῳ κατα το ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. Τῳ δυναμενῳ παντας ἡμας εισαγαγειν εν τῃ αυτου χαριτι και δωρεᾳ εις την αιωνιον αυτου βασιλειαν, δια του παιδος αυτου του μονογενους Ιησου Χριστου, ᾡ ἡ δοξα, τιμη, κρατος, μεγαλωσυνη, εις αιωνας. Αμην. 20. δι' οὑ μυστηριου ελαβομεν το πιστευειν. *Ignat. Magn.* 9. οὑς κατα το ιδιον θελημα εστηριζεν. *Philad. Inscript.* εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. 9. πρεπον ουν εστιν—προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Smyrn.* 7. κηρυγμα. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 23.] ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. αμην. 3 *Mac. vii. fin.*

26 [Ενωχ, ὁς εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9. 10. 19.

οἱ γαρ αγαπητοι προφηται κατηγγειλαν εις αυτον (Χριστον). *Ign. Philad.* 9. ὁ προφητικος λογος. *Clem. Rom. ii.* 11. οἱ προφηται οἱ προκηρυξαντες την ελευσιν του Κυριου. *Polyc. Phil.* 6. και ὑπο των εθνων εν παντι τοπῳ λαλεισθαι. *Mart. Polyc.* 19. δια της των θειων γραφων εξηγησεως. *Mart. Ign.* 1. *Conf. omninò Ign. Philad.* 5.]

27 [δι' οὑ (Χριστου) αυτῳ (Θεῳ) δοξα. *Clem. Rom. i.* 58, 59. ἑνος οντος μονου σοφου του και μονου Θεου. *Philo. de Mig. Abr. i.* 457. *Mangey.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΩΤΗ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 ΠΑΥΛΟΣ. *In salutationibus suis Epistolicis Paulus ad normam Vett. suum semper nomen anteponit illorum nomini, ad quos scribebat*—*Quod in epistolicis Græc. salutationibus erat* χαιρειν, *Roman. S. D. id Paulo Apost. dicitur* χαρις *et* ειρηνη. *v.* 3. *nam huc redit Epistolæ nostræ præfixa formula; pro more Pauli in gyrum longiorem protracta*—"*Paulus Apost. Ecclesiæ Christ. Corinthiacæ gratiam et pacem apprecatur.*" *Est autem eadem salutandi formula in xiii Epist. Pauli iisdem plerumque verbis expressa, nisi quod paulùm diversa legatur in Epist. ad Tim. et Titum. In istâ formulâ Paulus quoque sui ævi Judæos imitatur, quibus in more positum erat pacem et gratiam amicis apprecari. Coll.* 2 *Mac. i.* 1.—*Græcis Vett. duplex erat formula* χαιρειν *et* ευπραττειν, *quæ sic infinitivis fuit expressa, suppresso v.* ευχομαι, *vel* ευχεται, *vel* κελευει.—Αποστολος. Αποστελλειν τινα *virtute suâ nativâ significat, aliquem mandatis instructum et auctoritate ornatum mittere, ac delegare. Illinc ductum* Αποστολος, *quid propriè notet obscurum esse nequit. His in libb.* Αποστολοι *eximiè dicti fuere Jesu Discipuli, ad ipsius doctrinam promulgandam delegati et miraculorum patrandorum præsenti dote ornati.*—Κλητος, *sæpenumerò à Paulo usurpatur de Fidelibus ad Eccles. vocatis, nusquam se ipse dicit* κλητον, *nisi hôc in locô et init. Epist. ad Rom. ubi itidem se illustri modô ad Christi dis-*

ciplinam et cælestem legationem vocatum nuncupat κλητον Αποστολον.—Χριστου *nomen, ejusdem formæ ac* κλητος, *Unctum notat, respondetque in Libb. nost. Sacr. Hebræo nomini Messiæ. Latinè Regem notat.*—δια θεληματος Θεου. *Formula loquendi Paulo in Epist. Inscript. trita, atque eôdem ordine deposita recurrit init. 2 Cor. Ephes. Coloss. et. 2 Tim. Latinè reddetur optimè, per propensam Dei voluntatem, nempè vocatus ad nobile munus Evangelici legati.* Θελημα *hic notat Benevolentiam, vel benignitatem.*—ὁ αδελφος. *Articulus hic designat, ac veluti monstrat Christianum Sosthenem Corinthiis notum, quem Paulus ita secernit à reliquis cognominibus. Valck. omninò consule.* εξεπεμφθη ὁ Χριστος απο του Θεου, και οἱ Αποστολοι απο του Χριστου· εγενοντο ουν αμφοτερα ευτακτως εκ θεληματος Θεου. *Clem. Rom. i. 42.* εν θεληματι του Πατρος. *Ign. Ephes. Inscr.*]

2 [τῃ εκκλησιᾳ. *Conventus populi legitimè convocati, s. potiùs evocati ex pagis, dicebatur Athenis Atticis* εκκλησια. *Istiusmodi Conventus populi, penes quem, legitimum dominum, summa illic erat potestas, tres singulis Mensibus habebantur.—Istiusmodi* Εκκλησιων *frequens fit mentio apud Veteres. Missam facere Concionem dicebatur* λυειν την εκκλησιαν. *A Græcis vocem transtulere Judaei, qui quidèm Græcè loquebantur, ad Synagogas suas significandas. Tamd. N. T. Scriptores vocem felicibus auspiciis traduxerunt ad significandum Coetum Christianorum, statis temporibus in unum locum evocatorum ad celebrandum publicum castæ suæ religionis exercitium. Apud recentiores Scriptores Christianos vox multò latiùs patuit; quod disci poterit è Casp. Suiceri Thesauro Ecclesiastico. Hoc loco designatur coetus Christianorum in Urbe Corinthi. Alia erat in portu Corinthiaco, Cenchreis. Ab* εκκλησια *formarunt Attici* εκκλησιαζειν. *unde* εκκλησιαστης, *iisdem, qui in concionem populi venerat, eximiè qui pro concione verba fecerat, sive sententiam suam super re propositâ exposuerat. Ap. Christianos et recentiores qui pro concione verba faciebat dicebatur* εκκλησιαστης.—ἡγιασμενοις. *Nomen* ἁγιος *redditur sanctus: sic et reddi solet* ἱερος. *Non tamen existimandum est, eandem esse utriusque vocis significationem, aut eundem usum.* Ανηρ ἱερος *sacerdotem significat, qualibuscunque tandem sit moribus, etiam si pessimis, ut erant plerique. Contrà* ανηρ ἁγιος *notat integrum vitæ scelerisque purum, sive hominem castis moribus præditum. Spiritus Sanctus nonaginta tribus vicibus in Scriptis N. T.* Πνευμα *dicitur* Ἁγιον· *nunquam dicitur* Πνευμα ἱερον. Ἁγιος *semper respicit internam animi sanctimoniam,* ἱερος *nihil aliud quam externam quandam consecrationem. Castis moribus Christiani, in his puræ Religionis primordiis, Paulo in Epistolis sæpè dicuntur* ἁγιοι *et* ἡγιασμενοι, *ne semel quidèm* ἱεροι. *Valck.* τῃ εκκλησιᾳ του Θεου τῃ παροικουσῃ Κορινθον, κλητοις ἡγιασμενοις, κ. τ. λ. *Clem. Rom. 1. Inscript.* την αρχαιαν Κορινθιων εκκλησιαν. *i. 47. Ignat.*

Smyrn. i. 1. μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου. *i.* 59. ὑπο των εθνων εν παντι τοπῳ λαλεισθαι. *Mart. Polyc.* 19. εν Χριστῳ Ιησου. = δια, *per Christum Jesum, Erasm. Coll.* 1 *Tim. iv.* 5. εν τινι. *Jud. xvi.* 6. *Num. xxxvi.* 2. *Job. xviii.* 8. 1 *Esd. i.* 40. [εν Χριστῳ Ιησου. (*per Christum Jesum.*) *Frequenter admodum in N. T.* εν *sic ponitur pro* δια. *et sic sæpe Paulus in Epistolis, veluti Col. i.* 16. εν αυτῳ (*i. e.* δι' αυτου) εκτισθη τα παντα. *In talibus* εν *ubiq. reddi debet per.*—*Fatendum est ap. Vett. istius usus vestigia non reperiri, etc.*—*Structura naturalis,* το ονομα του Κυριου ἡμων, αυτων τε και ἡμων, Ιησου Χριστου εν παντι τοπῳ.—*Similis trajectio observari poterit, Act. iv.* 21. *Valck.*]

3 [Χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Clem. Rom. i. Inscript. Ignat. Inscr. ad Tars. et Philip. Voss.*] ελεημων ὁ Κυριος και δικαιος, και ὁ Θεος ἡμων ελεει. *Ps. cxiv.* 5. *Coll. Joan. xx.* 28. *Philip. iv.* 20.

4, 5 [παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. ἱνα και Θεου παντοτε μετεχητε. *Ephes.* 4. εν τῃ δοθειςῃ αυταις πιστει. *Polyc. Phil.* 4. ευχαριστω, *grates ago. Verbum est Græcismi communis, istô certè sensû à Script. Græc. vett. probatæ notæ et auctoritatis non usurpatum, sed à Judæis Alexandrinis, loquentibus dialectô Macedonum. Conf. Judith. viii.* 25. 2 *Macc. i.* 11. *Sap. xviii.* 2. *etc.*—περι ὑμων, *pro vobis. Ponitur nempè pro* ὑπερ. *qui usus, rarior quidem ap. Græc. in his libb. frequenter obtinet. Coll. Rom. xiv.* 12. *Col. i.* 3. 1 *Thess. i.* 2.—*Hic usus fluxit à Judæis Hellenistis. Coll. Exod. viii.* 8. *xiv.* 14. 2 *Mac. xiii.* 14. 4 *Mac. iv.* 11.—*usu vulgatissimo* ὁτι, *est Conjunctio causalis, respondens Latino, Quod. Ponitur etiam in quibus Romani modum adhibent infinitivum. Coll. cap. ii.* 14. *vi.* 7. *xi.* 2. 15. 17. *xvi.* 17. *Valck.*] τα αδηλα και τα κρυφια της σοφιας σου εδηλωσας μοι. *Ps. l.* 6. [δι' οὑ (Χριστου) πλουτιζεται ἡ εκκλησια, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* 11. επλουτισθη. *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.]

6 [σπουδαζετε ουν βεβαιωθηναι εν τοις δογμασιν. *Ign. Magn.* 13. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1. το μαρτυριον του σταυρου. *Polyc. Phil.* 7.]

7, 8 [ὡστε. *pleniùs,* οὑτως—ὡστε. *Act. xiv.* 1. *Joan. iii.* 16. *Valck.* εκκλησιᾳ—ηλεημενῃ εν παντι χαρισματι. *Ign. Smyrn. Inscr. Polyc.* 2. ὁπως μηδενος λειπῃ, και παντος χαρισματος περισσευῃς.] απεκδεχομενος. *Coll. Rom. viii.* 23. 25. *Gal. v.* 5. *Philip. iii.* 20. *Heb. ix.* 28. ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. *Clem. Rom. i.* 22. εαν τις εὑρεθῃ και εις τελος. *Ign. Ephes.* 14. *Rom.* 1.] και εβεβαιωσας με ενωπιον σου εις τον αιωνα. *Ps. xl.* 12. [εν τῃ ἡμερᾳ *tantundem significat, atque* εις την ἡμεραν. *Præposit.* εις *et* εν *frequentiss. permutantur in his libb.* Εν *pro* εις *vulgò etiam Græcis teritur, certè recentioribus; nam*

Vett. multò parcius εν *in motu adhibuerunt. Valck.*] ανεγκλητους (*inaccusabiles. Labb.*) *Coll. Act. xix.* 38. *Rom viii.* 33.

9 [Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 5. 10. πιστος ὁ Πατηρ εν Ιησου Χριστῳ πληρωσαι μου την αιτησιν και ὑμων. *Ign. Trall. sub. fin.* ουκ ειδοτες ποθεν εκληθημεν, και ὑπο τινος, και εις ὁν τοπον, και ὁσα ὑπεμεινεν Ιησους Χριστος παθειν ἑνεκα ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. κοινωνωμεν τῳ αθλητῃ και γενναιῳ μαρτυρι Χριστου. *Mart. Ign. fin.*] *Conf. Ephes. iv.* 4. 2 *Thess. iii.* 3. 1 *Reg. xii.* 22. *Ps. xi.* 7. *xciii.* 14.

10 [οὑ δε μερισμος εστιν και οργη, Θεος ου κατοικει. *Ign. Philad.* 8. ου ποιησεις σχισμα, κ. τ. λ. *Barnab. Epist.* 19. ἱνα εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ και τῃ αυτῃ γνωμῃ, και το αυτο λεγητε παντες. *Ignat. Ephes.* 2. ἱνα συμφωνοι οντες εν ὁμονοιᾳ κ.τ.λ. 4. κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει. *Smyrn.* 1. εἱς νους, μια ελπις. *Magn.* 7. μη πλανασθε, αδελφοι μου. ει τις σχιζοντι ακολουθει, βασιλειαν Θεου ου κληρονομει. *Philad.* 3. το σχισμα ὑμων—εβαλεν—τους παντας ἡμας εις λυπην. *Clem. i.* 46. παν σχισμα βδελυκτον ὑμιν. *i.* 2. 46. 49. 54. *In Gloss. vet.* σχισμα *redditur scissura, scissus, fissura. optimè. Valck.*] *Coll.* 2 *Reg. i.* 23. και εγενετο χειρ Κυριου δουναι αυτοις καρδιαν μιαν. 2 *Par. xxx.* 12.

11 [εκ τουτου ζηλος—και ερις. *Clem. Rom. i.* 3. 9. ὡς εδηλωθη μοι. *Ign. Polyc.* 7. *Laudat. Ign. Trall. p.* 159. *Vossii.*] *Conf. Ps. liv.* 9.

12 [αναλαβετε την επιστολην του μακαριου Παυλου—επ' αληθειας πνευματικως επεστειλεν ὑμιν, περι αυτου τε και Κηφα τε και Απολλω, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 1. 47. *Coll. omninò Ign. Rom.* 4.]

13 *Conf. Esa. xliii.* 3. 2 *Cor. v.* 13. *xi.* 4. *Rom. v.* 6-8. [φευγετε ουν τον μερισμον, κ.τ.λ. *Ignat. Philad. ii.* 3. 7. 8. ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη. *Ephes.* 16. ἱνατι ερεις, και θυμοι—η ουχι ἑνα Θεον εχομεν, και ἑνα Χριστον;—ἱνατι διελκομεν και διασπωμεν τα μελη του Χριστου; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 46. μη αφεντες τον εσταυρωμενον, τουτον αρξωνται σεβεσθαι. *Mart. Polyc.* 17.] ὁ Θεος κατοικιζει μονοτροπους εν οικῳ. *Ps. lxvii.* 6.

14, 15 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου ὁτι, ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. 11. ουκ εξον εστιν χωρις επισκοπου ουτε βαπτιζειν, ουτε αγαπην ποιειν, κ. τ. λ. *Smyrn.* 8. εις ονομα Ιησου Χριστου. *Rom.* 9.] *Coll. Act. xviii.* 8.

16 [ασπαζομαι τους οικους των αδελφων μου συν γυναιξι και τεκνοις—ασπαζομαι τον οικον Ταουϊας. *Ignat. Smyrn.* 13. λοιπον αισχυνθωμεν. *Ephes.* 11. *ab intellectu voc.* δε, και, *pendet elegantia minùs spectata. Voc.* δε *hic significat quin immo, corrigens negationem paulo ante*

positam. λοιπον. *frequentiùs scribi solet Græc. cum articulo* το λοιπον. *non est adverb. sed adjectiv. sit sæpiùs elliptice adbibitum. Plena esset loquutio,* κατα το λοιπον μερος, *quod ad cæteras partes. Valck.*] *Coll. Ephes. vi.* 10. *Philip. iii.* 1.

17 ὁ ελεγχων ανθρωπου ὁδους, χαριτας ἑξει μαλλον του γλωσσοχαριτουντος. *Prov. xxviii.* 23. ει βρωθησεται αρτος ανευ ἁλος; ει δε και εστι γευμα εν ῥημασι κενοις; *Job. vi.* 6. *xxix.* 18. [αχρηστος και κενος ἑυρεθη. *Gloss. Vet.* κενωθη· ματαιος αποφανθη. *Hesych.* οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Ign. Rom.* 8. ὡσπερ καθηλωμενους εν τῳ σταυρῳ. *Smyrn.*1.] *Coll. Rom. i.* 14. [απεστειλε—βαπτιζειν. *Conf. Luc. i.* 19. *iv.* 18. *ix.* 2. *ubi* αποστελλω *simpliciter cum Infinitivo reperietur. Omnes autem istiusm. loquendi formæ sunt ellipticæ: reticetur nempe præpositio* εις *cum articulô. Plene ita P. ad* 1 *Thess. iii.* 2, επεμψαμην Τιμοθεον εις το στηριξαι ὑμας. *Adde ibi ver.* 5. *et* 2 *Thess. ii.* 11. ——ουκ εν σοφιᾳ λογου. *Mos est Orientalium, ut adjungant substantiva substantivis, ubi in aliis Linguis adjiciuntur Adjectiva. Homo dolosus, vel sanguinolentus Hebraïcè dicitur Vir doli, Vir sanguinis; Deus verax, Deus veritatis. Sic loquebantur Hebræi etiam in sermone quotidiano.—In sermone quotidiano Græcis certè non erat iste mos loquendi, quem ab Hebræis mutuati sunt Scriptores N. T.* ὁ Θεος της δοξης, *Act. vii.* 2. πνευμα σοφιας, *Ephes. i.* 17. ῥηματα αληθειας, *verba veracia, Act. xxvi.* 25. *Sic terra promissa dicitur* γη της επαγγελιας, *ad Heb. xi.* 9. *Alibi judex injustus* κριτης της αδικιας, *filius dilectus,* ὑιος της αγαπης.— ἱνα μη κενωθῃ, *ne (per eloquentiam nempè humanam) Crux Christi vim suam amitteret. De admirabili Religione Christiana dici potest, "Ornari res tanta negat, contenta doceri. Valck.*]

18 [ὁ λογος ὁ του σταυρου = ὁ περι του σταυρωθεντος Ιησου λογος. *Abresch.* μωριαν εικος μαλλον ἡγοιντ' αν, ου θεοσεβειαν. *Epist. ad Diogn.* § 3. του σταυρου, ὁ εστιν σκανδαλον τοις απιστουσιν, ἡμιν δε σωτηρια και ζωη αιωνιος. *Ign. Ephes.* 18. το μαρτυριον του σταυρου. *Polyc. Phil.* 7. του παντος κοσμου των σωζομενων. *Mart. Polyc.* 17. ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Conf.* 1 *Joan. iv.* 3.

19 [δικαιουμεθα, ουδε δια της ἡμετερας σοφιας, η συνεσεως—αλλα δια της πιστεως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 32. οἱ εκζητουντες την συνεσιν, οἱ επι της γης—οἱ μυθολογοι και οἱ εκζητηται της συνεσεως, ὁδον δε σοφιας ουκ εγνωσαν, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 23. *Eccles. iii.* 11.

20 [αιων *bis in LL. longe diversa significat nonnunquam, quam in*

Scriptis Veterum, ortum enim ab αει, *s.* αιει, *sempiternitatem notat, vel ævum. Ap. Judæos vero Græcè loquentes inservit sæpiùs voci Hebracæ interpretandæ, quando significat ipsum mundum, Græcè,* κοσμον. *Coll.* 2 *Cor. iv.* 4. *Joan. xiv.* 30. *Valck.*] συναγωγη γραμματεων. 1 *Mac. vii.* 12. [οἱ ουν αντιλεγοντες τῃ δωρεᾳ του Θεου, συζητουντες αποθνησκουσιν. *Ign. Smyrn.* 7. που σοφος; που συζητητης; που καυχησις των λεγομενων συνετων; κ. τ. λ. *Ephes.* 18. εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. *laudat. Ignat. p.* 136. *Vossii.* που σοφος. Σοφοι *ap. Græcos eximiè dicebantur hôc tempore Sapientes, qui Ethicam tractabant, s. illam partem Philosophiæ, quæ spectat ad mores formandos.* Γραμματεις *à P. et à ceteris Judæis hujus aevi Græcè loquentibus appellantur, quos Græci veteres potius nuncupant* Γραμματικους. *In Scriptoribus nempè vetustis exercitati, Historiarum, Legum, Rituum antiquorum scientes, quales, teste Suetonio, Romanis Literati dicebantur, Ludimagistros infimi subsellii vocantibus Literatores. Philosophiæ autem moralis pater inter Gentiles fuit Socrates. Qui ante Socratem philosophabantur in rebus Naturæ speculandis toti erant occupati.—Hi Philosophi Physici commodè a P. dici potuerunt* συζητηται του αιωνος τουτου, *subtiles de rebus Naturalibus disputatores. Hoc triplex hominum eruditorum genus, ut Athenis, sic reperiebatur et. in amplissimâ Corinthi Civitate, Græciæ lumine. Videtur itaque maxime probabilis Grotii sententia existimantis P. h. in loco designasse et notasse Artium Professores Corinthiacos, vanissimâ scientiâ inflatos, Philosophosque Morales, Physicos, Literarum veterum peritos provocare voluisse, ut sua singuli commenta ad sanctam Christi disciplinam diligenter compararent, et lucem agnoscerent, ad quam etiamnunc coecutiebant. Valck.*] *Esa. xxxiii.* 18. *CITAT.*

21 [ἱνα ὁσιως παντα τα γινομενα εν ευδοκησει, ευπροσδεκτα ειη τῳ θεληματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 40.] *Conf. Gal. i.* 15. *Col. i.* 19. *Luc. xii.* 32. *Sap. xv.* 11. [και το καθ' ἑαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου, τῃ δυναμει του Θεου δυνατοι γενηθωμεν. *Epist. ad Diogn.* § 9. ὁ κοσμος. *Quum* κοσμος *ap. Scriptores Græcos propriè ornatum, deinde ornatum cæli, cælum et mundum significaverit, longè diversâ virtute bis in LL. Sacris sæpius ponitur* κοσμος *de Hominibus hujus mundi incolis, sive genere humano, quâ vi hìc adhibetur. Frequenter usus voce Joannes incolas hujus mundi sæpius hôc nomine designavit. Vide Eu. cap. iii.* 16, 17. 1 *Epist. ii.* 15. *Per venustam Amphiboliæ figuram, cap. i.* 10, "*Vera,*" *inquit,* " *lux erat in mundo,* και ὁ κοσμος δι' αυτου εγενετο, και ὁ κοσμος αυτον ουκ εγνω. *ubi apertum est attendenti, aliâ vocem vi poni in priori, quam in parte posteriori, orationis. In priori significatur Mundus, in posteriori Genus humanum. Quando autem, secundum Joannem, humanum genus* αυτον ουκ εγνω, *ipsum non cognovit, seu potius*

non agnovit quà talem, est is locus valdè commodus nostro illustrando, ubi eâdem vi vox εγνω *de incolis hujus mundi, qui per naturalem suam sapientiam Deum non agnoverunt quà talem, atque adeò non celebrarunt, aut fuerunt reveriti; quod tamen per rerum naturalium considerationem facere eos potuisse ac debuisse manifestat Pauli ratiocinium epist. ad Rom. i.* 19, 20.—ευδοκησεν ὁ Θεος. *Græcè scriberetur* εδοξε τῳ Θεῳ. *Coll. Luc. xii.* 32. *Cap. x.* 5. *Isthôc modo constructum v. apud Scriptores profanos non invenietur. Valck.*]

22 *Conf. Matt. xvi.* 1. *Joan. vi.* 30. [*Lardner. Cred. Gosp. Hist. lib.* 1. *cap.* 5. § 2. Ιουδαιοι—και Ἑλληνες. *Coll. Valck. ap Act. xviii.* 4. αιτουσι. *In communi quidem Græc. Dialecto nihil quicquam differunt Act.* αιτειν *et Med.* αιτεισθαι—*simplicitèr significant petere. Hâc linguâ communi Græc. si Hebraïsmos excipias, scripti sunt libb. Sac. Nov. T. Conf. Ephes. iii.* 13. 20. *Col. i.* 9. 1 *Joan. v.* 14, 15. *Act. ix.* 2. *Valck.*]

23 *Coll. cap. iii.* 19. *Rom. ix.* 33. 1 *Pet. ii.* 8. [κηρυσσομεν. *Coll. Valck. ap. Act. Apost. xix.* 13. εαν δε αμφοτεροι (Ιουδαιοι και Χριστιανοι) περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι. *Polyc. Phil.* 7. ουτε τους νομιζομενους ὑπο των Ἑλληνων Θεους λογιζονται (οἱ Χριστιανοι), ουτε την Ιουδαιων δεισιδαιμονιαν φυλασσουσι. *Epist. ad Diogn.* § 1. ὑπο Ιουδαιων ὡς αλλοφυλοι πολεμουνται, και ὑπο Ἑλληνων διωκονται. 5.] Ιησουν ζητειτε τον Ναζαρηνον τον εσταυρωμενον. *Marc. xvi.* 6. [ὁ εμος ερως εσταυρωται. *Ign. Rom.* 7. τον σταυρωθεντα λεγεις επι Ποντιου Πιλατου; *Mart. Ign.* 2. περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Ibid.*] κρεισσων ανθρωπος αποκρυπτων την μωριαν αυτου, η ανθρωπος αποκρυπτων την σοφιαν αυτου. *Sir. xx.* 31. [κηρυσσομεν. *In Script. N. T. v.* κηρυσσειν *adhibetur de publico Evangelii, sc. doctrinæ salutiferæ, præconio. Ad priora de vetust. Græc. præconibus comparanda duo Pauli loca ex* 1 *Tim. ii.* 7. 2 *Tim. i.* 11. *ubi ille graviter:* ετεθην, *inquit,* εγω κηρυξ και αποστολος. *Erat nempe* κηρυξ *optimi maximi Jesu, ejusque administer augustissimus. Persona etiam Pauli sacrosancta erat et inviolabilis, divinâ quippe auctoritate corroborata. Et Paulus, et cæteri operis divini consortes, delegati erant cælitùs ad sublime* κηρυγμα Ιησου Χριστου, *ad Rom. xv.* 25. *quod sibi imprimis concreditum fuisse scribit ad Titum i.* 3. *Horum autem* κηρυγμα *erat salus æterna, et via, quâ ad illum perveniri posset, Christus. Paulus itaque simulatque divinâ erat luce collustratus, à sacro lavacro recens* εκηρυσσε τον Χριστον. *Act. ix.* 20. *et publicè omnibus innotescebat Jesus,* ὁν ὁ Παυλος κηρυσσει. *xix.* 13. *idem significatur, quando dicitur Apostolus* κηρυσσειν την βασιλειαν του Θεου. *xx.* 25. *xxviii.* 31. *per regnum enim Dei in talibus, Doctrina semper intelligenda est Jesu salutifera. Valck.*]

24 [Ὑιον Θεου κατα θελημα και δυναμιν Θεου. *Ign. Smyrn.* 1.

κλητοις, ἡγιασμενοις· *Clem. Rom.* i. *Inscr.*] πηγη σοφιας, Λογος Θεου εν ὑψιστοις, και αἱ πορειαι αυτης εντολαι αιωνιοι. *Sir. i.* 5. *Comp.*

25 [το μωρον του Θεου. *Est in his Epistolis Pauli stylus valde contractus, paucis sæpe verbis multa significantis, multaque sic denominantis, qualia plerisque hominibus apparent, non qualia reverà sunt. Stultitiam Dei dicit, quia Evangelium hujus ævi Gentilibus plerisque mera videbatur insania. Quando autem stultitia Dei sapientior dicitur hominum, nempe sapientiâ, significatur; sapientiorem eam esse, quæ hominibus videtur stultitia, sapientiâ hominum. Plenè potuerat Paulus scripsisse,* σοφωτερον του σοφου, *vel* της σοφιας των ανθρωπων. *Valck.*] τις ισχυρος πλην Κυριου; κ. τ. λ. 2 *Reg.* xxii. 32, 33.

26 κλησις. *Jer.* xxxviii. 6. *Judith.* xii. 9. *Alex. Ald. Comp.* [ου τα αυτα βλεπειν ανθρωπους, ειπε, και Θεον. *Jos. Ant.* vi. 8. 1. μη ταρασσετω την καρδιαν ὑμων, ὁτι βλεπομεν τους αδικους πλουτουντας, και στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους κ. τ. λ. *Clem. Rom. Frag.* 3. ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom.* i. 41.] *Coll. Sir.* xxxiv. 8. 1 *Esd.* ix. 2.

27 *Conf.* 3 *Reg.* xii. 10. *cap.* iii. 19. Κυριος διασκεδαζει βουλας εθνων, αθετει δε λογισμους λαων, και αθετει βουλας αρχοντων. *Ps.* xxxii. 10. *Job.* v. 11, 12. *Matt.* xxi. 15, 16.

28 ὀνειδος ανθρωπων, και εξουθενημα λαου. *Ps.* xxi. 6. γνωναι ὁτι εξ ουκ οντων εποιησεν αυτα ὁ Θεος, κ. τ. λ. 2 *Mac.* vii. 28. *Coll. Heb.* xi. 3. Κυριος σαβαωθ εβουλευσατο παραλυσαι πασαν την ὑβριν των ενδοξων, και ατιμασαι παν ενδοξον επι της γης. *Esa.* xxiii. 9. [πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom.* ii. 1. την βραδυτητα και την αγενειαν. *Jos. Ant.* vii. 4. 1.] καταργησῃ. *Esd.* iv. 21. 23.

29 μη πασα σαρξ (*nemo mortalium*), *Coll. Matt.* xxiv. 22. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Ign. Philad.* 6. εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir.* iii. 16. *Comp.* ὁ γαρ ελαχιστος συγγνωστος εστιν ελεους, δυνατοι δε δυνατως ετασθησονται. *Sap.* vi. 6.

30 [*Bos. Obsv. Critic. cap.* 1.] απο Κυριου δικαιωθησονται, κ. τ. λ. *Esa.* xlv. 16. *Ps.* lxxxviii. 16. Κυριος, δικαιοσυνη ἡμων. *Jer.* xxiii. 6. *Alii.* Κυριε δικαιωσον ἡμας. *Sym. Conf. Rom.* i. 17. [*Valent hæc Paulina, ac si ordine naturali sic legerentur*—ὑμεις δε εξ αυτου εδικαιωθητε, και ἡγιασθητε, και επελυτρωθητε δι' Ιησου Χριστου, ὁς εγενηθη ἡμιν σοφια απο Θεου. *Valck.* δια του αἱματος του Κυριου λυτρωσις εσται. *Clem. Rom.* i. 12. λυτρωθειησαν εν τῃ χαριτι του

Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 11. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ. 10.] *Coll. Esa. xliii.* 4. *lii.* 13. *Prov. iii.* 19. *viii.* 22, 23. ἁγιασμος, *Jud. xvii.* 3. *Alex. Ald.* δικαιοσυνη, *Coll. Jer. xl.* 14. *Comp. et Theod.* (*Bos.*)

31 *Conf. Sir. x.* 22. *li.* 17. [*laud. Ign. p.* 94. 158. *Vossii. Clem. Rom. i.* 13. τι γαρ αλλο τας ἁμαρτιας ἡμων ηδυνηθη καλυψαι, η εκεινου δικαιοσυνη; *Epist. ad Diogn.* § 9. *In libb. Sacr. glorior dicitur* καυχαομαι.—αυχεω *forma fuit vetustior.*—*Duplex etiam forma fuit nominis derivati* αυχημα *et* καυχημα, *quorum prius ap. Script. profan. hoc Paulo in Epist. frequentatur. Valck.*]

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΟΥ μην επινοιᾳ τινι και φροντιδι πολυπραγμονων ανθρωπων μαθημα τουτ' αυτοις εστιν ευρημενον· ουδε δογματος ανθρωπινου προεστασιν, ὡσπερ ενιοι. *Epist. ad. Diogn.* 5. μαρτυριον. *Beza.* μυστηριον. *Coll. Ephes. i.* 3. *iii.* 3, 4. *vi.* 19. *Col. i.* 26. *Valck.* ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Ign. Rom.* 8. το κατα το ευαγγελιον μαρτυριον. *Mart. Polyc.* 1. εις το ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. καθ' ὑπεροχην. *Clem. Rom. i.* 57.] *Conf.* 4 *Reg. xi.* 12. *Ps. cxxxi.* 12. *Esa. viii.* 20. *Rom. xvi.* 18. [ου καθ' ὑπεροχην λογου, "*non cum excellenti sermonis et sapientiæ humanæ copiâ.*" *Suprà negaverat Paulus se missum ad annunciandam doctrinam salutiferam* εν σοφιᾳ λογου, *cum peritiæ humanæ facundiâ. Quando se negat eloquentem esse, illud semper intelligendum comparativè (ut loquuntur) ad Oratores Græcos, sc. istius temporis Sophistas, qui multùm jam degeneraverant à castâ Vett. simplicitate, quique in scholis didicerant Eloquentiam veluti artem. Ab ista Eloquentia artificiosa Paulus se dicit alienum; disertus ille quidem, sed simplicitate nativâ, Dei Spiritu corroborata. Valck.*] *Coll.* 3 *Reg. xix.* 12. *Exod. iv.* 10-12.

2 [εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ὁ σταυρος αυτου, και ὁ θανατος κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 8. εκρινα. *judicavi. Labb. Gloss. Coll. Valck. ad. Act. xxvii.* 1.] του ειδεναι. *Coll. Ruth. ii.* 23. *Mal. ii.* 2. τον εσταυρωμενον. *Conf. Marc. xvi.* 8. [ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην Θεου Πατρος, αναφερομενοι εις τα ὑψη δια της μηχανης Ιησου Χριστου, ὁς εστιν σταυρος, σχοινιῳ χρωμενοι τῳ Πνευματι τῳ Ἁγιῳ, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 9.] *Conf. cap. i.* 18. 23.

3 και εγενομην ὡσει ανθρωπος ουκ ακουων, και ουκ εχων εν τῳ στοματι αυτου ελεγμους. *Ps. xxxvii.* 14. [*Universìm notandum, verba timendi, trepidandi, exprimere apud Heb. et Hellenist. reverentiam et cultum pium castumque, ut et nomina* φοβος και τρομος. *quibus animi levitas, fastus, audacia opponuntur. Barbt. Apparat. Critic. p.* 18. *Coll. Valck. ad loc.*] *Coll. Ps. ii.* 11. ὁ λογος ὁ γενομενος προς Ησαϊαν, *Esa. ii.* 1. *Ephes. vi.* 5. *Phil. ii.* 12.

4 [διχα προσκλισεως ανθρωπινης. *Clem. Rom. i.* 50. αλλ' ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ign. Ephes.* 6. *Scriptores N. T. talibus uti, ut vulgò receptis, minimè dubitarunt, non loquuti ut eruditis hominibus in Græcia placerent, eloquentiæ studiosis, cum verborum delectu; sed sapienter sic scribentes, ut à plebe intelligerentur, atque adeo ab omnibus. Conf. Valck. in Act. xix.* 12. *Deërat Paulo fucatæ eloquentiæ lenocinium, quo superbiebant istboc ævo Corinthii. Sed veri nominis oratorem unquam Corinthi natum negat Cicero. Talis potius erat in inornata sermonis simplicitate Paulus. Id. ad Luc. iv.* 22.] και ουκετι εσονται πεποιθοτες επ' ανθρωποις, αλλα τα ωτα ακουειν δωσουσι. *Esa. xxxii.* 3. *Prov. xxviii.* 23.

5 και απολω την σοφιαν των σοφων, κ. τ. λ. *Esa. xxix.* 14. [ἡ τελεια πιστις, Ιησους Χριστος. *Ign. Smyrn.* 10. εν δυναμει πιστεως. *Ephes.* 14. ὁ γαρ Χριστιανισμος ουκ εις Ιουδαισμον επιστευσεν, αλλα Ιουδαϊσμος εις Χριστιανισμον, ὡς πασα γλωσσα πιστευσασα εις Θεον συνηχθη. *Ign. Magn.* 10.] *Coll.* 1 *Mac. vii.* 11.

6 [κατακολουθησαι τῃ σοφιᾳ του μακαριου και ενδοξου Παυλου. *Polyc. Phil.* 3. μη αλειφεσθε δυσωδιαν της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Ign. Ephes. xvii.* 19. *Magn.* 1. ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Philad.* 6.] παντα γαρ εποιησεν ὁ Κυριος, και τοις ευσεβεσιν εδωκε σοφιαν. *Sir. xliii.* 33. [καταργηθεντων δε των τυραννικων κολαστηριων ὑπο του Χριστου, κ. τ. λ. *Epist. Mart. Vienn. et Lugd. Reliq. sac. Routh. tom.* 1. *p.* 305. αιωνος τουτου σοφιαν ονομαζει την εξω, ὡς προσκαιρον, και τῳ αιωνι τουτῳ συγκαταλυομενην· αρχοντας δε του αιωνος τουτου τους σοφους, και λογογραφους, και ῥητορας. *Theophylact.*] *Coll. Sap. xviii.* 4. [τελειοι οντες, τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11. πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ephes.* 13.]

7 [ὁς (Χριστος) προ αιωνων παρα Πατρι ην. *Ign. Magn.* 6. τῃ προωρισμενῃ προ αιωνων εκκλησιᾳ, κ. τ. λ. *Ephes. Inscript.* τα κρυπτα του Θεου. *Philad.* 9.] τα αδηλα και τα κρυφια της σοφιας σου εδηλωσας μοι. *Ps. l.* 6. *Conf. Sir. xxii.* 22. προ του αιωνος απ' αρχης κ. τ. λ. *xxiv.* 9. *Conf. Matt. xxv.* 34. *Ephes. i.* 4. δοξα Θεου κρυπτει λογον, κ. τ. λ. *Prov. xxv.* 2. [προωρισεν, *ante definiverat.* προοριζειν, *ante definire, occurrit in loco nobili ad Rom. viii.* 29, 30. *Compar. Epist. ad Eph. i.* 5. *et* 11. ὁριζω *simplex, i, e. limito, definio, statuo, Lucæ frequentatum in Actis, derivatur à voce* ὁρος, ου, *quod probè distinguendum ab* ὀρος, ους, *montem significante: notat autem terminum, limitem, s. lapidem terminalem, qualibus agri olim, et regiones, distinguebantur. Valck.*]

8 [εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. οὑτοι γαρ ουκ εισιν φυτεια Πατρος· ει γαρ ησαν, εφαινοντο αν

κλαδοι του σταυρου. *Ign. Trall.* 11. αληθως εσταυρωθη. 9. αληθεια γαρ εσταυρωθη ὁ Κυριος ὑπο των δυσσεβων. *ad Tars. p.* 76. *Voss.* ει δε Θεος και ανθρωπος, τι παρανομον καλεις τον της δοξης Κυριον, τον τῃ φυσει ατρεπτον; κ. τ. λ. *Philip. p.* 103. 169. *Vossii.* ὁ Κυριος της δοξης. *Barnab. fin.* δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; *Nicod. Evang. p.* 730. *Thilo.*] *Conf. Jacob. ii.* 1.

9 [*Observavi geminum locum apud Maimonid. de fundam. leg. cap.* 11. § 14. "*Hæc autem res non potest ore proferri, nec auribus usurpari, aut mente hominis perspicuè comprehendi.*" *Albert. ad loc.*] και ευθηνια τοις αγαπωσι σε. *Ps. cxxi.* 6. *cxliv.* 10. και ουκ αναβησεται αυτων επι την καρδιαν. *Esa. lxv.* 17. *Jer. iii.* 16. *xxxix.* 35. *et. sæp.* τις ειμι εγω, Κυριε μου Κυριε,—ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων; 2 *Reg. vii.* 18. *Conf. Sir. xlii.* 17. οἱ οφθαλμοι Κυριου επι τους αγαπωντας αυτον. *xxxi.* 16. [*Laudat. Clem. Rom. i. xxxiv. ii.* 11. *Mart. Polyc.* 2.]

10 και (*etiam.*) *Conf. Matt. viii.* 33. *Marc. i.* 27. *iv.* 25. *Est. vii.* 8. [*Hoc in loco Pauli* τα βαθη του Θεου *sunt abstrusæ rationes divinæ Providentiæ, mortalibus etiam perspicapissimis prorsùs imperviæ. Valck.* τα βαθη· τα ακαταληπτα. *Alb. Gloss.* αλλα το Πνευμα ου πλαναται, απο Θεου ον· οιδεν γαρ ποθεν ερχεται, και που ὑπαγει, και τα κρυπτα ελεγχει. *Ign. Philad.* 7. τα βαθη της θειας γνωσεως. *Clem. Rom. i.* 40. ερευνητης γαρ εστιν εννοιων και ενθυμησεων, οὑ ἡ πνοη αυτου εν ἡμιν εστιν, κ. τ. λ. 21. αυτος δε ἑαυτον επεδειξεν· επεδειξε δε δια πιστεως, ῃ μονῃ Θεον ιδειν συγκεχωρηται. *Epist. ad Diogn.* § 8.] *Conf. Rom. xi.* 33. [αὑτου, *sui. Coll. Valck. ad Heb. i.* 3.]

12 [τουτο (το Πνευμα Ἁγιον) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. μη λαλειτε Ιησουν Χριστον, κοσμον δε επιθυμειτε. *Ign. Rom.* 7. ὡσπερ γαρ εστιν νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου, και ἑκαστον αυτων ιδιον χαρακτηρα επικειμενον εχει, κ. τ. λ. *Magn.* 5. το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο. *Clem. Rom. ii.* 1. χαρισθεντα ὑμιν, *donata nobis. Med.* χαριζεσθαι, *v.* χαρισασθαι, *vi formæ suæ eximiè notabat, se ipsum amabilem exhibere.*—*Ab istboc usu elegantiorum vulgaris loquendi consuetudo recedens* χαριζεσθαι *adhibuit significatu simplice Donandi. Verbi Med. vis se gratiosum exhibendi commode adhibebitur, Ephes. iv.* 32. *Col. iii.* 13. *Valck.*] τις ὁμοιος σοι λαος σωζομενος ὑπο Κυριου; *Deut. xxxiii.* 29.

13 [*Græci recentiores* συγκρινειν *et* συγκρισιν *usurpabant de comparatione. Res diversas, aut etiam diversorum Auctorum loca, inter se contendere dicitur* συγκρινειν.—*Claret itaque mens Pauli*—"*Nos Spiritu Dei acti utimur verbis, quæ non didicimus in scholis Rhetorum, res spirituales verbis etiam Spiritus explicantes. Valck.*] *Conf.* 2 *Cor. x.* 12. *Joan. vi.* 45. *Esa. liv.* 13. ὁτι πνευμα ἑτερον εν αυτῳ. *Num. xiv.* 24.

14, 15 σοφος καρδια δεξεται εντολας. *Prov.* x. 8. iv. 10. *Sophon.* iii. 7. *Jacob.* iii. 15. [πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ignat. Smyrn.* 3. πνευματικως επεστειλεν ὑμιν. *Clem. Rom.* i. 47. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα, κ. τ. λ. *Ignat. Ephes.* 8. πασα επιθυμια κατα του Πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5.] ψυχικαι επιθυμιαι. 4 *Mac.* i. 32. *Conf. Job.* xxxii. 8. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. 258. *Jacobs.* ψυχικος ανθρωπος. *Sic se res habet in his libris SS. ut à lectione veterum Scriptorum Grr. instructissimus multa tamen minus intelligat, nisi sedulam quoq. operam posuerit in legendis Libris Judæorum, et loquutionibus Scriptorum Sacr. inter se comparandis. Habent Scriptores nostri centena loq. genera, Græcis illa quidem verbis expressa, quæ ap. quosvis inveniuntur veteres, veteribus tamen Græcis prorsùs inaudita etc.—Talis, qui frena laxat pravis cupiditatibus hìc dicitur* ψυχικος ανθρωπος, *et ubicunque vox occurrit in his Epistolis, isthôc est sensu capienda. Conf. cap.* xv. 44. *Juda.* 19. *Valck.*]

16 [συμβιβαζειν· διδασκειν. *Hesych.* εις νους, μια ελπις. *Ign. Magn.* 7. κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ephes.* 2.] ει δε τις Πνευμα Χριστου ουκ εχει, οὑτος ουκ εστιν αυτου. *Rom.* viii. 9.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΣΑΡΚΙΚΟΣ. 2 *Par.* xxxii. 8. *Comp. Conf. cap.* ii. 14. [φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν. *Ign. Trall.* 5. του γραψαι ἡμιν τοις πνευματικοις, και αγαπωσι τον Θεον. *Jacob. Protevang. apud Fabric. p.* 125. ὁτι εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 6. ὡς νηπιοις. *Propriè puer nondum fans, sc. infans, Gr. dicitur* νηπιος. *Sæpè tamen adhibetur vox sensu figurato de iis omnibus, qui quodammodò cum Infantibus possunt comparari. Eleganter Paulus permanet in metaphorâ, suis istis* νηπιοις εν Χριστῳ *lac præbens potandum. Vocat autem ita Christianos Corinthios, qui necdum animo imbiberant sublimia Christianæ disciplinæ mysteria, quique adeo de illis nondum fari poterant. Eleganter Apostolus in h. Ep.* xiii. 11, "*Quum eram,*" *inquit,* "νηπιος, *tanquam* νηπιος ελαλουν, *i. e. sonum edebam inconditum:* ὡς νηπιος εφρονουν, ὡς νηπιος ελογιζομην· *quando verò factus sum* ανηρ, *cogitare cæpi ut virum decet.*"—*Ad nostrum locum comparanda Paulina Gal.* iv. 1. 3. *Ephes.* iv. 14. *Scriptor quoque Ep. ad Hebr.* v. 12. *ubi itidem infantes in Christo memorantur lactis adhuc indigi, et necdum capaces* στερεας τροφης, *cibi solidi. Nihil elegantius loco* 1 *Pet.* ii. 2. *Valck. Coll. Ign. Ephes.* 8.]

2 [και συγγνωμονειτε μοι, μηποτε ου δυνηθεντες χωρησαι στραγγαλον θητε. *Ign. Trall.* 5.] *Conf. omninò Sap.* xvi. 20, 21. εποιησεν

αυτοις ποτον. Gen. xix. 3. *εποτισαν τον πατερα οινον.* 32. *xxiv.* 20. [*Coll. Valck. in loc. et ap. Heb. v.* 12.] *Coll. Marc. iv.* 33.

3, 4 [*ἱνα τι—διχοστασιαι και σχισματα; Clem. Rom. i.* 46. 51. 54. *εκ τουτου ζηλος—και ερις.* 3. *ου κατα ανθρωπον ζωντες. Ign. Trall.* 2. *Rom.* 8. *ζηλος. Multum discrepabat in hac voce usus Atticus à vulgari. Laudabilis æmulatio Athenis dicebatur ζηλος, atque hinc ductum ζηλωσαι τινα in scriptis veterum significat æmulari laudabilia alicujus facinora. Amplificatâ potestate ζηλουν et. significavit felicem aliquem prædicare. ζηλω σε της σοφιας, vel του νου, notat ob sapientiam te felicem reputo. v. Thom. M. in v. ζηλω et. Ammon. p.* 64. *Quando verò laudabilis æmulatio exiguo sanè limite à pessimâ animi affectione, h. e. Invidiâ, distat, non mirum est in Linguâ communi ζηλον significasse, quam Græci accuratiores vocabant φθονον, invidiam. Hoc sensu vox frequens in N. T. v. Act. v.* 17. *xiii.* 45. *Rom. xiii.* 13. 2 *Cor. xii.* 20.—*Vigebat in Eccles. Corinth. livor* (*ζηλος*) *et hujus genuina filia contentio* (*ερις*). *Hæc pepererat διχοστασιας, sissuras istas et fissuras. cap. i.* 10. *et alibi memoratas. Valck.*] *εγω μεν ειμι* Παυλου *i. e. εγω ειμι μερους* Παυλου, *κ. τ. λ.* (*à partibus Pauli.*) *Schoettgen. apud Bos. p.* 178. *pleniùs, Act. xxiii.* 9. *Conf. Ps. liv.* 9. *lxvii.* 6. *εγω δε ειμι γη και σποδος. Gen. xviii.* 27. [*Clem. i.* 17.]

5, 6 [Οἱ Αποστολοι—*μετα πληροφοριας* Πνευματος Ἁγιου—*καθεσταναν τας απαρχας αυτων—εις επισκοπους και διακονους των μελλοντων πιστευειν. Clem. Rom. i.* 42. Βουῤῥου, *του κατα* Θεον *διακονου ὑμων. Ign. Ephes.* 2. *ὡς διακονους* Χριστου Θεου. *Smyrn.* 10. Απολλως. *Clem. Rom. i.* 47.]

7, 8 Κυριος *νυξησε τον* Ιησουν. *Jos. iv.* 14. *μη δοξασθησεται αξινη ανευ του κοπτοντος εν αυτῃ; κ. τ. λ. Esa. x.* 15. *lviii.* 11. [*Deus dat incrementum. Valck. Coll. Matt. vi.* 20. *Valck. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. Ign. Polyc.* 1. *ὡστε, αδελφοι μου, μη διψυχωμεν, αλλα ελπισαντες ὑπομεινωμεν, ἱνα και του μισθον κομισωμεθα. Clem. Rom. ii.* 11.] *Conf. Gen. ii.* 6. *Ezech. xvii.* 7. *Sir. xxiv.* 31. *Joan. x.* 30. *xvii.* 11. 22. 1 *Joan. v.* 7, 8.

9 [*απεχεσθε των κακων βοτανων, ἁστινας ὁυ γεωργει* Ιησους Χριστος, *δια το μη ειναι αυτους φυτειαν* Πατρος. *Ign. Philad.* 3. *ὡς οντες λιθοι ναου* Πατρος, *ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην* Θεου. *Ephes.* 9. *Polyc. Phil.* 13. *την δε ψυχης γεωργικην—επισκεψωμεθα, κ. τ. λ. Philo de Agricult. pass.*] *φυτευμα* Κυριου *εις δοξαν. Esa. lxi.* 3. *v.* 7.

10 [*οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες, κατα την του* Θεου *χαριν, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 50. *βλεπωμεν τι καλον, και τι τερπνον, κ. τ. λ.* 7. *οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. Polyc. Phil.* 3. *εαν τις πιστιν* Θεου *εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ. Ign. Ephes.* 16.] *Conf. Juda.* 20. *Act. xx.* 32.

11 [*ἡδρασεν επι τον ασφαλη του ιδιου βουλληματος θεμελιον*

Clem. Rom. i. 33. εαν δε αμφοτεροι (Ιουδαιοι και Χριστιανοι) περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, όυτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, κ.τ.λ. *Ign. Philad.* 6. εμοι δε αρχεια εστιν Ιησους Χριστος, τα αθικτα αρχεια ό σταυρος αυτου και ό θανατος, και ή αναστασις αυτου, κ. τ. λ. 8. *Ephes.* 16.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 6.

13 σκευη κεραμεως δοκιμαζει καμινος, κ. τ. λ. *Sir. xxvii.* 5. [το επιεικες της γλωσσης—φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. ουκ οιδαμεν την ήμεραν της επιφανειας του Θεου. *ii.* 12.] οιμοι εις ήμεραν, ότι εγγυς ή ήμερα Κυριου. *Joel. i.* 15. *Esa. ii.* 12. *xiii.* 6. και άγιασει αυτον εν πυρι καιομενῳ, και φαγεται ώσει χορτον την ύλην, τῃ ήμερᾳ εκεινῃ. *x.* 17. και εξετασις άπαντων εν τελευτῃ. *Sir. xvi.* 22. *Comp.*

14 και αναστησῃ εις τον κληρον σου εις συντελειαν ήμερων. *Dan. xii.* 13. [εν ταυτῃ τῃ σαρκι αποληψομεθα τον μισθον. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. Matt. x.* 10. *Sir. xxxi.* 23.

15 [και ει μη δυναμεθα άπαντες στεφανωθηναι, καν εγγυς του στεφανου γενωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 7.] *Conf. Esa. xliii.* 2. 4 *Mac. xviii.* 14. [σωθησεται (*evadet incolumis.*) *Valck.*] *Conf. Act. xxvii.* 20. 31. 44. [καθαρσιον πυρ. *Conf. Jos. Ant. xx.* 7. 5.] *Coll. Matt. v.* 29. *Marc. ix.* 43. *Juda.* 23. *Esa. iv.* 4. 1 *Pet. iv.* 18.

16 [δυο γαρ, ώς εοικεν, ίερα Θεου, έν μεν όδε ό κοσμος—έτερον δε λογικη ψυχη, κ. τ. λ. *Philo de Somn. p.* 597. και, *hic more Heb. literæ copulantis positum, reddi posse quoniam, siquidem. Valck. quia, Grot.*] *Conf. Lev. xxvi.* 11, 12. τῳ οικῳ σου πρεπει άγιασμα Κυριε. *Ps. xcii.* 5. [διο εν τῳ κατοικητηριῳ ήμων αληθως ό Θεος κατοικει εν ήμιν. *Barn. Epist.* § 16. δει ουν ήμας ώς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. παντα ουν ποιωμεν ώς αυτου εν ήμιν κατοικουντος, ίνα ωμεν αυτου ναοι, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 15. *Philad.* 7. μακαριος ό γινωσκων και λαβων, ότι το Άγιον Πνευμα εστιν ή δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] *Coll. Gen. xli.* 38.

17 [την σαρκα ύμων ώς ναον Θεου τηρειτε. *Ign. Philad.* 7. εστε ουν —Θεοφοροι, και ναοφοροι, *Ephes.* 9. φθειρεις, θερει. (*Paronomas.*) *Conf.* θελησατε, ίνα και ύμεις θεληθητε. *Ign. Rom.* 8. φθορεις πλασματος Θεου. *Barnab. Epist.* § 20. ναος γαρ άγιος, αδελφοι μου, τῳ Κυριῳ το κατοικητηριον ήμων της καρδιας, § 6.]

18 [μη πλανασθε, αδελφοι μου. Οἱ οικοφθοροι (μοιχοι, *Hesych.*) βασιλειαν Θεου ου κληρονομησουσιν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 16. μη ουν τις ύμας εξαπατατω. 8. εστιν δε άυτος ό αιων και ό μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6.] ὑιοι Αγαρ οἱ εκζητουντες την συνεσιν, οἱ επι της γης, κ. τ. λ. *Bar. iii.* 23. *Coll. cap. i.* 25-27.

19 εστιν όδος ή δοκει παρα ανθρωποις ορθη ειναι, τα δε τελευταια αυτης ερχεται εις πυθμενα ᾅδου. *Prov. xiv.* 12. [δικαιουμεθα, ουδε

δια της ἡμετερας σοφιας, κ. τ. λ. Clem. Rom. i. 32.] *Jer. iv.* 23. *κατανοησας αυτων την πανουργιαν. Luc. xx.* 23. *Coll. cap. i.* 25. [*ὁ δρασσομενος etc. Latinè tota hæc phrasis sic commodè poterit converti: "Qui reprehendit callidos per suam ipsorum astutiam." Multùm illud discrepat à versione Bezæ: "Carpit sapientes in astutiâ ipsorum." Verba Pauli interpretantur Jobi v.* 13. *ubi in Versione, quæ nobis superest, leguntur ista: ὁ καταλαμβανων σοφους εν τῃ φρονησει· βουλην δε πολυπλοκων εξεστησεν. Sensus utriusque Versionis eòdem recidit. Quum verò in textu Hebræo legatur, si vim spectes verbi, visco capiens, sensui emphatico Laquei, quo capti tenebantur versuti, exprimendo multò aptius congruit Paulinum δρασσομενος, quàm alterum καταλαμβανων. Significat autem δρασσομενος illum, qui arcte tenet velut illaqueatum, qui tenaciter rei, quem comprehendit, inhæret, sic, ut elabendi rima non supersit. Hellenistica Pauli phrasis idem significat, quod Latinè dicitur: Suis laqueis irretitum capi, quos quis aliis posuerit. Valck.*] *Judith. xiii.* 7. *Sir. xxvi.* 7.

20 *τα συμπαντα ἁ εποιησε καλα εν καιρῳ αυτου, και γε συμπαντα τον αιωνα εδωκεν εν καρδιᾳ αυτων, ὁπως μη ευρῃ ὁ ανθρωπος το ποιημα ὁ εποιησεν ὁ Θεος απ' αρχης και μεχρι τελους. Eccles. iii.* 11.

21 [*ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. Ign. Trall.* 4. *και ουκ εχει τις καυχησασθαι. Philad.* 6.] *Coll. Esa. xxiii.* 9.

22 [*περι αυτου* (*Παυλου*) *τε και Κηφα, τε και Απολλω. κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 47. *την μελλουσαν οργην φοβηθωμεν, η την ενεστωσαν χαριν αγαπησωμεν. Ign. Ephes.* 11.] *μελλοντα. Sap. xix.* 1. *ειτε—ειτε. Sir. xli.* 4. [*ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. Ign. Smyrn.* 1.]

23 [*το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ* (*τῳ Κυριῳ*). *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. του Κυριου—και του Χριστου αυτου, Ps. ii.* 2. *Conf. sup.* 4. [*οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν απο του Κυριου Ιησου Χριστου, Ιησους ὁ Χριστος απο του Θεου. Clem. Rom. i.* 42.] *φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. Sap. xi.* 26. *ὑμεις δε Χριστου. Coll. cap. xv.* 23, *οἱ Χριστου.*

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ὙΠΗΡΕΤΑΙ· *figuratè ὑπηρεται Χριστου dicuntur Apostoli. Christus Ecclesiæ Gubernator, consideratur sæpius Christ. Script. tanquam Magister navis in undis hujus mundi jactatæ. Qui Gubernatori velut administri aderant, ὑπερεται hìc Paulo dicuntur, quos alibi vocat διακονους Χριστου. Valck. τους διακονους, οντας μυστηριων Ιησου—εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. Ign. Trall.* 2. *ὡς Θεου οικονομοι—και ὑπηρεται. Polyc.* 6. *τον ὑπηρετην Θεου* (*Mosem*). *Jos. Ant. iii.* 1. 4. *και νυν εν λογῳ Θεου ὑπηρετει μοι, κ. τ. λ. Ign. Philad.* 11.] *Conf. Matt. xiii.* 11. [*οικονομος· dispensator. Labb. Gloss.*]

2 [λοιπον, (*cæterùm*). το επιλοιπον· και αντι του δια τουτο, και αντι του απο του νυν. *Phav. Coll. Jacobs. ad Ignat. Ephes.* § 11. Νωε πιστος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9. Αβρααμ—πιστος εὑρεθη. 10. ὑπομενομεν, ἱνα εὑρεθωμεν μαθηται. *Ign. Magn.* 9.] *Coll. Matt. xxiv.* 45. 47-51. *Luc. xvi.* 2. 2 *Tim. iv.* 8.

3 [εμοι δε εις ελαχιστον εστιν. *Est Hebraïsmus, nam illis attributa quæ Græcè nominativo exprimerentur, exprimuntur per* ל *quod valet* εις. *Grot.* διχα προσκλισεως ανθρωπινης. *Clem. Rom. i.* 50. εις ελαχιστον εστιν, *Vertendum mea verò parum, aut perparum, refert. Hunc sensum Paulus suâ dialecto Hellenisticâ expressit* εμοι εις ελαχιστον εστιν. *quod sanè apud Scriptores Græcos veteres non invenietur, à Paulo tamen aptissime positum ad exprimendam phrasin Orientalem.—Græci dicerent elegantiores* εν μικρῳ ποιουμαι, *vel* δι' ουδενος ποιουμαι. *Scribere quoque Paulus potuerat,* εγω δε ελαχιστην φροντιδα εχω· *vel* εμοι δε ελαχιστον μελει. —*Sed Paulus sic sapienter scripsit, ut in Syria Palæstina et vicinis locis tum Græce loquebantur Judæi, quorum usibus sua scripta Vir magnus destinabat. Valck.*] *Conf. Luc. vi.* 22. *Rom. xiv.* 7, 8.

4 [κατα θελημα δε κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ' εκ χαριτος Θεου. *Ignat. Smyrn.* 11. αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Rom.* 5. δεδικαιωμαι. *Coll. omnino, Valck. in Act. xiii.* 39.] *Sir. xvi.* 22. *Comp. Mal. iii.* 17 18. *Jacob. iii.* 2. *vi.* 4. *Luc. xvii.* 10. *Cap. ix.* 16.

5 [και εισηλθεν ὁ βασιλευς της δοξης ὡσπερ ανθρωπος, και παντα τα σκοτεινα του ᾁδου εφωτισθησαν. *Nicod. Evang. ap.* 21. *fin.* ουδεν λανθανει τον Κυριον, αλλα και τα κρυπτα ἡμων εγγυς αυτῳ εστιν. *Ign. Ephes.* 15. ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30. *Conf. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Voss.*] προ καιρου. *Job. xxii.* 16. *Sym. Conf. Eccles ix.* 1. *Cap. xi.* 26. [επαινους· τας κρισεις. *Hesych.*] ὁτι ὁ Θεος κριτης εστι, κ. τ. λ. *Ps. lxxiv.* 7. *xcv.* 13. *xcvii.* 9. *Sir. xi.* 27. ἑξει καρπον εν επισκοπῃ ψυχων. *Sap. iii.* 13. πως εξηρευνηθη Ἡσαυ, και κατεληφθη τα κεκρυμμενα αυτου; *Obd.* 6.

6 [φυσιουσθε, *inflamini. Ejusdem originis et significationis vv.* φυσαω, φυσοω *et* φυσιοω, *ut multa similia, vim habent vel activ. vel neut. Vi activâ significant, flando tendere et tumefacere; neutrâ, inflatione tumere. Hinc et facile fluxit figurata notio superbiendi. Valck.* τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ignat. Smyrn.* 6. φυσιουμεθα· επαιρομεθα, τυφουμεθα. *Hesych.* επηρται και πεφυσηται. *Philo de Caritat. p.* 714. 716. μετεσχηματισα. *Græci Vett. pro* μετασχηματιζεσθαι, *dixerunt* μεταμορφουσθαι, *quod quantum distet ab affinibus docet Ammon. p.* 93. *Usu vulgari v. nost. simpliciter significabat transferre, quô significatû et hic ponitur. Alterâ significat. propriâ reperitur,* 2 *Cor. xi.* 13-15. *Valck.*] χριμα εγγραπτον. *Ps. cxlix.* 9. αγαθον μακροθυμος ὑπερ ὑψηλον πνευματι. *Eccles. vii.* 9.

7 [ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38. εαν καυχησηται, απωλετο. *Ign. Polyc.* 5.] ὁσῳ μεγας ει, τοσουτῳ ταπεινου σεαυτον. *Sir. iii.* 18. 2 *Mac. ix.* 12.

8 [και οφελον παντες αυτον εμιμουντο. *Ign. Smyrn.* 12. οιδα τις ειμι, και τισιν γραφω· εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι· εγω ὑπο κινδυνον, ὑμεις εστηριγμενοι. *Ephes.* 12.] *Conf. Job. xii.* 2. *Ose. viii.* 9.

9 [ἑως θανατου ηλθον. *Clem. Rom. i.* 5. βλεποντων των επουρανιων, και επιγειων, και ὑποχθονιων. *Ign. Trall.* 9. πρεσβυτεροις και διακονοις, αποδεδειγμενοις εν γνωμῃ Ιησου Χριστου. *Philad. Inscr.* δεδεμενος εις Ῥωμην απαγομαι, εσχατος ων των εκει πιστων, κ. τ. λ. *Ephes.* 21. *Smyrn.* 11. *Rom.* 9. *Trall.* 13. ουδε το σωμα μου ὁ κοσμος οψεται. *Rom.* 4. θεατρον· θεαμα η συναγμα. *Hesych.* των επι θανατιων σωματα. *Draco.* 30. *Cod. Chis. Et puto nos Deus Apostolos novissimos elegit veluti bestiarios. Tertull. ap. Grot.* εσχατους απεδειξεν. *Ad hæc intelligenda primùm cognoscenda est barbara Veterum consuetudo, ad quam alludi inter Interpretes fere convenit. Homines ex infimâ plebe, s. servi, si quod grande flagitium patraverant, quod morte piandum videretur, in spectaculum crudelis populi, Romæ certe, bestiis objiciebantur; quod Romani vocant ad pugnam bestiarum dari, s. ad bestias condemnari. Primos Christianos planissimè constat isthôc sæpè modô fuisse projectos, ut spectante populo à feris in theatro dilacerarentur.—Ista structura v.* Αποδειξαι *interdum adhibetur, ut in historiolâ Susannæ (forte verâ) v.* 5. απεδειχθησαν δυο πρεσβυτεροι εκ του λαου κριται *i. e. designati, vel constituti sunt. Præstare se virum Gr. dicitur* ἑαυτον αποδεικνυειν ανδρα. *Ceterùm rectissime videtur hìc Scaliger vocem cepisse* εσχατους, *ut explicationis gratiâ P. adjecerit,* ὡς επιθανατιους, *tanquam morti addictos. Firmat explicationem quod additur,* ὁτι θεατρον εγενηθημεν, *nam facti sumus spectaculum et ludibrium mundo. Id enim hìc notat* θεατρον. *quodque P.* θεατρον γενηθηναι, *id Scriptor ad Hebr. dixit* θεατριζεσθαι. *x.* 30, 33. *Valck.*] ὡς επιθανατιους, *Coll. cap. xv.* 29.

10 [ὡς φρονιμους εν Θεῳ. *Ignat. Magn.* 3. οὑτως επηγερθησαν οἱ ατιμοι επι τους εντιμους, οἱ αδοξοι επι τους ενδοξους, οἱ αφρονες επι τους φρονιμους, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 3.] ενδοξοι. *Coll.* 1 *Reg. ix.* 6. *Esa. xxiii.* 8. ὁ ατιμος προς τον εντιμον. *iii.* 5.

11 [ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.]

12 [αγαπωσι παντας, (οἱ Χριστιανοι) και ὑπο παντων διωκονται—βλασφημουνται, και δικαιουνται· λοιδορουνται, και ευλογουσιν· ὑβριζονται, και τιμωσιν, κ.τ.λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.] τα ιδια χειλη. *Prov. vi.* 2. *Ps. xxxiv.* 12, ανταπεδιδοσαν μοι πονηρα αντι καλων, και ατεκνιαν τῃ ψυχῃ μου.

13 *Conf. Thren. iii.* 43-45. [περιψημα ὑμων και ἁγνιζωμαι ὑμων κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 8. εγω περιψημα της αγαπης ὑμων. *Barnab. Epist.* § 6. *i. e. nihil, si vobiscum comparer. Grot.* τα αθυρματα και καθαρματα της χωρας ὁλης. *Jos. Bell. Jud. iv.* 4. 3. *Conf. Bos. ad loc.* καθαρματα και παρενοχληματα, και γης αχθη, και ὁσα τοιαυτα αποκαλουσιν. *Philo. Vit. Mos. p.* 85. *Mangey.* περιψημα· το ὑπο τα ιχνη πατουμενον. *Alb. Gloss. p.* 123. ὑπο τα ιχνη παντων. *Hesych. Origo est* ψαω, *rado, unde* περιψημα *propriè et eximiè, res est circumquaque abrasa. Hic notat hominem nullius pretii quem omnes contumeliose tractent. Valck. Coll. Clem. Rom. i.* 5.]

14, 15 διο τους παραπιπτοντας κατ' ολιγον ελεγχεις, και εν οἱς ἁμαρτανουσιν ὑπομιμνησκων νουθετεις, κ. τ. λ. *Sap. xii.* 2. [παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας. *Clem. Rom. i.* 56.] και ουδε μη εντραπωσιν ἑως του αιωνος. *Esa. xlv.* 16, 17. αισχυνθειησαν και εντραπειησαν ἁμα. *Ps. xxxiv.* 26. *xxxix.* 14. [τα τεκνα ὑμων της εν Χριστῳ παιδειας μεταλαμβανετωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. παιδαγωγους· διδασκαλους. *Theodor. Coll. Valck. ap. Gal. iii.* 24. ουχ ὡς Πετρος και Παυλος διατασσομαι ὑμιν, κ. τ. λ. *Ign. Rom.* 4. μαλλον αυτον, η ουχ ηττον, των γονεων γεγεννηκα. *Philo. Leg. ad Cai. p.* 1000. "*Si quis filium proximi sui legem docet, hoc idem putat Scriptura, ac si ipsum genuisset.*" *Sanhed. apud Robinson v.* γενναω. οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. ὁ πατηρ των Χριστιανων. *Mart. Polyc.* 12. στειρα γαρ ην ἡ εκκλησια ἡμων προ του δοθηναι αυτῃ τεκνα. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Coll. Esa. liv.* 1. 1 *Joan. v.* 1.

16 [παρακαλω ὑμας, μη ευνοια ακαιρος γενησθε μοι. *Ign. Rom.* 4. μιμηται γενωμεθα κακεινων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 17. μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Ign. Philad.* 7.]

17 [μνημονευει ὑμων εν Χριστῳ. *Ignat. Ephes.* 12. ιδωμεν τινες αἱ ὁδοι της ευλογιας. *Clem. Rom. i.* 31. μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου. 59. ὁ εχων αγαπην εν Χριστῳ. 49.] τεκνον, *Coll. Philem.* 10. [*Secundum Atticistarum legem pro* αναμνησει *dicendum fuisset* ὑπομνησει. *ponunt enim differentiam inter* αναμνησιν *et* ὑπομνησιν, *de quâ Ammon. p.* 16. *Valck.* εις αναμνησιν ταυτα. *Clem. Rom. i.* 53.]

18, 19 [και μη προσεχειν τοις φυσιουσιν με, κ. τ. λ. *Ignat. Trall.* 4. μηδε αυτοι φυσιουσθωσαν. *Polyc.* 4. *Coll. Valck. ap. Col. ii.* 18. φυσιωμενων, *rectè Auct. Gloss. Sac. p.* 123 *explicat per* επηρμενων. φυσιουται· επαιρεται. *Hesych.*] *Coll.* τυφουσθαι, 1 *Tim. iii.* 6.

20 [εν δυναμει πιστεως. *Ign. Ephes.* 14. εν δυναμει Πνευματος. *Smyrn.* 13. *Laudat. Ignat. Voss. p.* 133.] *Conf. Matt. vii.* 21.

21 [τους λοιμοτερους εν πραοτητι ὑποτασσε. *Ign. Polyc.* 2. μακροθυμησατε ουν μετ' αλληλων εν πραοτητι. 6.] *Coll.* 2 *Cor. xiii.* 2.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΚΑΙ αὑτη ἡ ακοη ου μονον εις ἡμας εχωρησεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47.] ερωτησατε δη εν εθνεσι, τις ηκουσε τοιαυτα φρικτα ἁ εποιησε σφοδρα παρθενος Ισραηλ; *Jer. xviii.* 13. [εθνη, *Gentiles hic vocat Paulus ut et cap. x.* 20. *xii.* 2. *Quinquies hos in hac Epist. vocat* Ἑλληνας. *Nusquam frequentiùs* εθνων, *gentilium, fit, quàm in Epist. ad Rom. mentio. Attendenti facile liquebit, Gentiles sic ab aliis non dictos, præterquam aut à Judæis, aut à Christianis. Valck.* μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν. *Ign. Trall.* 8.]

2 [τουτο δε εσται ὑμιν μη φυσιουμενοις, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 7. επι τοις παραπτωμασι τοις πλησιον επενθειτε· τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. το σχισμα ὑμων—εβαλεν—τους παντας ἡμας εις λυπην. 46.] *Conf. Gen. xxxiv.* 7, 8.

4 συναχθεντων αρχοντων, κ. τ. λ. *Deut. xxxiii.* 5. *Neh. viii.* 13. [εν ὁμονοιᾳ επι το αυτο συναχθεντες. *Clem. Rom. i.* 34. εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Smyrn.* 4. *Polyc.* 5. *et sæp.*]

5 [Ἡμερα *in N. T. est Dies,* ἡ ἡμερα *certum diem demonstrat, eximiè autem Dies Judicii. Valck.* ὁλεθρος ψυχης εστιν ἡ πορνεια. *Test. XII Patr. p.* 527.] εις ὁλεθρον σαρκος, *Coll.* θανουν τας πραξεις του σωματος. *Rom. viii.* 13. *Conf. Matt. v.* 29, 30.

6 ὁ εξουθενων τα ολιγα κατα μικρον πεσειται. *Sir. xix.* 1. [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ (τῳ Κυριῳ). *Clem. Rom. i.* 34. *Propriâ vi significandi* ζυμη *extat Luc. xiii.* 21. *Si autem attendamus ad fermenti naturam, quod massam tumefacit, non mirabimur, cur suâ virtute suisque opibus, stulte inflatis Pharisæis toties in Evang. tribuatur,* ζυμη. *Quum autem superbiam toties Paulus objiciat Corinthiis, dubitandum non est, quin vox iis eundum sensum figuratum capienda sit. Valck.*] *Conf. Heb. xii.* 15.

7 [Πασχα—σημαινει δε ὑπερβασια· διοτι κατ' εκεινην την ἡμεραν ὁ Θεος αυτων ὑπερβας, Αιγυπτιοις εναπεσκηψε την νοσον. *Jos. Ant. Jud. ii.* 14. 2. ὑπερθεσθε ουν την κακην ζυμην την παλαιωθεισαν και ενοξισασαν, και μεταβαλεσθε εις νεαν ζυμην, ὁ εστιν Ιησους Χριστος, κ. τ. λ. *Ignat. Magn.* 10. οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. 9. ετυθη· εσφαγη. ζυμη· φυραμα. *Hesych.* αζυμοι. καθαροι, ατυφοι, η επαρσιν ουκ εχοντες. *Phavor.*] και γαρ. *Ps. cxxxviii.* 10. *Conf. Esa. xliii.* 3. του θυειν το φασεκ. 2 *Par. xxx.* 17. [*Philo. Abel. et Cain. p.* 177. 184. *Mangey.*] *Coll.* 2 *Cor. iv.* 2. 2 *Pet. ii.* 3. φυραμα. *Coll. Rom. ix.* 21. *xi.* 16.

8 ειλικρινης. *Sap. vii.* 25. [ειλικρινεις και ακεραιοι ητε. *Clem. Rom. i.* 2. εξ ειλικρινους καρδιας. *ii.* 9. ἑορτη ψυχης, ἡ εν αρεταις ευφροσυνη τελεια. *Philo ap. Grot. Coll. Valck. ad loc.*]

9 *Conf.* 2 *Thess.* iii. 11. [ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι—διο δεον απεχεσθαι απο παντων τουτων, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 5. *Clem. Rom. Fragm.* 6. απων ὑμιν εγραψεν επιστολας. *Polyc. Phil.* 3. εγραψα. *Aorist. respicit eos qui hanc Epistolam lecturi sunt, qualis temporum usus in Epist. Lat. solennis est. Jacobs. ad Polyc. Mart.* § 1. πορνοις. *Coll. Valck. ap. Ephes. v.* 5.]

10 [ειδωλολατραις. *Hic primum occurrit ea vox. Quod Heb. dicunt* עבודה זרה *id Hellenistæ dicunt* ειδωλολατρειαν, *non quòd vox voci respondeat, sed quòd sic optime intelligeretur quod vellent, quia gentes in cultu suo publico utebantur simulacris, i. e. imaginibus extantibus, Judæi non utebantur. Hinc vox mansit etiam ap. Christianos, non quòd secundum Decalogi præceptum eos obligaret, sed quia vocis usus illo sensu invaluerat. Grot.* οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ign. Magn.* 5. μη φοβηθωμεν εξελθειν εκ του κοσμου τουτου. *Clem. Rom.* ii. 5. 8. εν σαρκι τυγχανουσιν (οἱ Χριστιανοι), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν· επι γης διατριβουσιν, αλλ' εν ουρανῳ πολιτευονται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.]

11 [νυνι δε. νυνι *non est hic ad temp. diseriminationem additum quasi nunc aliud scriberet Paulus quàm ante scripserat, sed habet vim adversativæ, Coll. cap. vii.* 14. *xii.* 20. *Latine, nunc verò. Grot.*] μη ζηλωσῃς κακους ανδρας, μηδε επιθυμησῃς ειναι μετ' αυτων. *Prov. xxiv.* 1. τοις ειδωλοις ελατρευον. 4 *Reg. xvii.* 33. *Ald.* [απεχομενοι πασης αδικιας, πλεονεξιας, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 2.] νυνι δε. *Gen. xxxii.* 10. *Num. xi.* 6. [λοιδορος· κακολογος, ὑβριστης. *Hesych.*] *Ps. c.* 5. *CITAT.*

12 τι εμοι και ὑμιν; κ. τ. λ. 2 *Reg. xvi.* 10. *xix.* 22. [*Est* ελλειπτικη *hæc loquutio* τι εμοι, *quæ suppleri debet verbo* διαφερει, *vel* προσηκει, *vel* μελει. *Hesych.* τι ὑμιν διαφερει; τι ὑμιν μελει; *Bos. Obsv. Critic. p.* 69.]

13 [τους εξω, חוצים, αλλοτριους, *ut vertunt LXX. Grot.*]

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΜΗΔΕΙΣ ὑμων κατα του πλησιον εχετω, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 8.] προς τον ἑτερον. *Coll. Ose. iv.* 1. *Act. xxiii.* 30. επι. *Coll. xxv.* 10. 2 *Mac. xiii.* 26. των αδικων = απιστων. 6.

2 εαν εξαγαγῃς τιμιον απο αναξιου. *Jer. xv.* 19. κριτηριων. *Conf. Jacob. ii.* 6. κρινουσιν εθνη, και κρατησουσι λαων, και βασιλευσει αυτων Κυριος εις τους αιωνας. *Sap. iii.* 8. [*An nescimus, quia sancti mundum judicabunt? sicut Paulus docet. Polyc. Phil.* 11.]

3 [βιωτικος, *secularis. Labb. Gloss. Vet.*]

4 εξουθενουμενους. *Coll. Eccles. ix.* 16. ελαχιστους. *Job. xxx.* 1. [Ιωναθην αρχιερεα καθιστασιν. *Jos. Ant. xx.* 9. *p.* 900. *Huds.*]

5 [ητω σοφος εν διακρισει λογων, ητω ἁγνος εν εργοις. *Clem. Rom.* 48.] εντροπη. *Job.* xx. 3. *Ps.* lxviii. 19. οὑτως, *Coll. Marc.* vii. 18.

6 [οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ign. Magn.* 5. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16.]

7 [*Coll. Epist. ad Diogn.* § 5. μιμηται δε του Κυρίου σπουδαζωμεν ειναι· τις πλεον αδικηθῃ, τις αποστερηθῃ, τις αθετησῃ; κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 10.] *Coll. Sir.* xxviii. 1.

8 μη εστω μαχη ανα μεσον εμου και σου—ὁτι ανθρωποι αδελφοι εσμεν ἡμεις. *Gen.* xiii. 8. [και ταυτα ουκ πολεμιους οντας, αλλα φιλους. *Jos. Ant.* xv. 5. 3. *Est illud*, και ταυτα, *ex elegant. form. Græc. at rarò reperietur bis in libb. Coll. Heb.* xi. 12. *In Hexap. ad Ose.* vii. 9. *hæc protulit è Barb. Cod. B. Montfauc.* ουκ ησθετο, και ταυτα πολιος ηδη τυγχανων. *Valck. ad Heb.* xi. 12.]

9 [μη πλανασθε, "*Ne vosmet in errorem seducatis. s. ne vosmetipsi decipitote.*" *Est ista forma loquendi Hellenistica Paulo similiter adhibita cap.* xv. 33. *Gal.* vi. 7. *Non aliter Jacob.* i. 16. *Variavit formam Luc.* βλεπετε, μη πλανασθε. xxi. 8.—*Hôc sensu Græc. Vett. verb. nunquam adhibuerunt, etc. Valck.* μη πλανασθε—οἱ οικοφθοροι βασιλειαν Θεου ου κληρονομησουσιν. *Ign. Ephes.* 16. και ουτε πορνοι, ουτε μαλακοι, ουτε αρσενοκοιται βασιλειαν Θεου κληρονομησουσιν. *Polyc. Phil.* 5. μαλακος, μαλθακος, εκλυτος, γυναικοηθης. *Hesych. Laudat Ignat. pp.* 78, 79. 134. *Vossii.*] *Conf. Sap.* x. 10. *cap.* xv. 50. *Gal.* v. 21.

11 [εδικαιωθητε, *Coll. omninò Valck. in Act.* xiii. 39. *Conf. Clem. Rom.* ii. 1, ηλεησεν γαρ ἡμας, και σπλαγχνισθεις εσωσεν, κ. τ. λ. ου δι' ἑαυτων δικαιουμεθα, κ. τ. λ. *i.* 32. *Ign. Rom.* 5. εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Polyc.* 5. *et sæp.* τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8.] *Conf.* 1 *Joan.* iii. 9.

12—15 [εαν ἡμεις θελωμεν και Θεῳ δουλευειν και Μαμωνᾳ, ασυμφορον ἡμιν εστιν. *Clem. Rom.* ii. 6. τι μοι συμφερει, εγω γινωσκω. *Ign. Rom.* 5. μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Polyc.* 4.] εξουσιασεν. *Eccles.* v. 18. vi. 2. 1 *Mac.* x. 38. χαριν αδιαφορου πολλαι ἡμαρτον. *Sir.* xxviii. 1. ᾡ γαρ τις ἡττηται, τουτῳ και δεδουλωται. 2 *Pet.* ii. 19. *Ps.* cxviii. 45. [πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2. ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 2. εγειραντος αυτον του Πατρος αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9. προσκαλειται ὑμας, οντας μελη αυτου. 11. ἱνατι—διασπωμεν τα μελη του Χριστου; *Clem. Rom.* i. 46. μελη οντας του Ὑιου αυτου. *Ign. Ephes.* 4. αρα ουν; *legit Bos* (*Exercit. Philol. p.* 33.) "*Num igitur,*" *etc. Coll. Rom.* v. 18. vii. 25. viii. 12. *Coll. Valck. ad loc.*]

16, 17 [*Præpos. imprimis* εις *phrasin hic reddit Hellenisticam.*—*Nemo latine dixerit, erunt in unam carnem; sed, erunt unum velut aliquid. Valck. ad. cap. iv.* 3.] και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. οἱ κολλωμενοι Κυριῳ. *Deut. iv.* 4. *Aquil.* [ἡ αγαπη κολλᾳ ἡμας τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49. 56. εν ἑνοτητι Θεου και ὑμων. *Ign. Smyrn.* 12.] φοβος Κυριου αρχη αγαπησεως αυτου· πιστις δε, αρχη κολλησεως αυτου. *Sir. xxv.* 14. *Comp.*

18 [ὁ εαν, *Ista duo sic juncta non invenientur in Scriptoribus Græcis antiquis. Frequenter verò in Libris Novi Testamenti et apud Interpretes T. Veteris. Videtur is mos scribendi petitus è dialecto Macedonica. Valck.* φευγετε τον μερισμον. *Ign. Philad. ii.* 7.] ἁμαρτειν σε εις εμε. *Gen. xx.* 6. 9. ιδιον σωμα. *xlvii.* 18. [*Coll. Polyc. Phil* 5.]

19 [ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. την σαρκα ὑμων ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Ignat. Philad.* 7. ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48. πνευματικοι γενωμεθα, ναος τελειος τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. *Barnab. p.* 216. πνευματικος ναος οικοδομουμενος τῳ Κυριῳ. *p.* 247. εν τῳ κατοικητηριῳ ἡμων αληθως ὁ Θεος κατοικει εν ἡμιν. *p.* 246. *Voss.*] *Coll. Ps. lxxviii.* 13. 1 *Par. xxix.* 14.

20 [ιδωμεν ὡς εστιν τιμιον τῳ Θεῳ αἱμα αυτου, ὁτι δια την ἡμετεραν σωτηριαν εκχυθεν, παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf.* 1 *Pet. ii.* 9. 1 *Tim. ii.* 6. *Matt. xx.* 28. *Sir. xx.* 12. *cap. vii.* 23. [αγοραζω, *redimo. Labb. Gloss. Vett.* κατα σαρκα και πνευμα ἡνωμενοις παση εντολῃ αυτου. *Ign. Rom. Inscr.* κατευοδωθητε σαρκι και πνευματι. *Magn.* 13. ἑνωσιν ευχομαι σαρκος και πνευματος Ιησου Χριστου. 1.]

ΚΕΦ. ζ. 7.

1-4 VERECUNDA *est Pauli phrasis,* γυναικος μη απτεσθαι. *Coll. Lev. xviii.* 14. *Valck.*] *Coll. v.* 26. *Jer. xvi.* 1-4.

2 μακαριος ὁ συνοικων γυναικι συνετῃ. *Sir. xxv.* 8. *xxvi.* 1. *xxxvi.* 24. πασαι αἱ γυναικες περιθησουσι τιμην τοις ανδρασιν ἑαυτων. *Est. i.* 20. *Conf.* 1 *Thess. iv.* 3, 4. *cap. vi.* 9.

3-5 [γυναιξιν τε εν αμωμῳ και σεμνῃ και ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν παρηγγελλετε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 1. τας γυναικας ἡμων επι το αγαθον διορθωσωμεθα. 21. *Conf. Ign. Fragm.* 5. *p.* 477. *Jacobs. Ignat. ad Antioch. p.* 87. *Voss.* των προς την γαμετην ευνοιων. *Jos. Ant. xvii.* 3. 1. Χριστιανος ἑαυτου εξουσιαν ουκ εχει, αλλα Θεῳ σχολαζει. *Ign. Polyc.* 7. προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7. προσευχαις σχολαζε αδιαλειπτοις. *Ignat. Polyc.* 1. ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα ῃ. *Ephes.* 5. συν τουτῳ συμφωνον τουτῳ. *Eccles. vii.* 15. *Ald. Comp.* προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8.]

προσεχε σεαυτῳ απο πασης πορνειας, και γυναικα πρωτον λαβε απο του σπερματος των πατερων σου, μη λαβῃς γυναικα αλλοτριαν, κ. τ. λ. Tob. iv. 12.

6 [*ταυτα, ουχ ὡς Αποστολος παρακελευομαι, αλλ' ὡς συνδουλος ὑμων ὑπομιμνησω ὑμας. Ign. Antioch. p.* 88. *Voss.*]

7 [*ἑκαστος εν τῳ ιδιῳ ταγματι. Clem. Rom. i.* 37. *καθως και ετεθη εν τῳ χαρισματι αυτου. i.* 38. *ὁ ἁγνος εν τῃ σαρκι—και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. Clem. Rom. i.* 38.] *Coll. Act. xxvi.* 29.

9 [*τοις νεοις επιτρεπε γαμειν, πριν διαφθαρωσιν εις ἑταιρας. Ignat. Frag.* 6. *ει τις δυναται εν ἁγνειᾳ μενειν εις τιμην του Κυριου της σαρκος, εν ακαυχησιᾳ μενετω· εαν καυχησηται, απωλετο. ad Polyc.* 5. *εγκρατεια εν ἁγιασμῳ. Clem. Rom. i.* 35. *ταπεινοφρονουντες, εγκρατευομενοι.* 30.] *ενεκρατευσατο. Gen. xliii.* 31. *κρεισσον—η.* 1 *Mac. iii.* 59. *Exod. xiv.* 12. *εγαμησεν, ευσταθησεν, κ. τ. λ.* 2 *Mac. xiv.* 25.

10 [*ουκ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου. Ign. Trall.* 6. *τοις αδελφοις μου παραγγελλε, κ. τ. λ. Polyc.* 5. *πεμπει μεν ευθυς αυτῳ γραμματιον, απολυομενη τον γαμον, ου κατα τους Ιουδαιους νομους· ανδρι μεν γαρ εξεστι παρ' ἡμιν τουτο ποιειν, γυναικι δε ουδε διαχωρισθεισῃ καθ' αὑτην γαμηθηναι, μη του προτερου ανδρος αφιεντος. Jos. Ant. xv.* 7. 10. *τῳ σαυτου παιδι πρωτον καταλλαγηθι. vii.* 8. 4.]

11 [*και διαλυσαμενος τας μεμψεις, καταλλαττεται προς αυτην. Jos. Ant. v.* 2. 8.] *χωρισθη. Conf. Neh. ix.* 2. [*In foro Attico Mulier, quæ vel malitiose, vel quâcunque de causâ, maritum deserebat, dicebatur απολειπειν τον ανδρα. Vir, qui uxorem repudiabat,—dicebatur uxorem αποπεμπειν (Atticè), vel εκβαλλειν, (Judaïcè). Coll. Gen. xxi.* 10. *Sir. vii.* 26. *Hoc Paulus dixit γυναικα αφιεναι. Valck.*]

12 [*οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. Ign. Magn.* 5. *εις το αναγγειλαι τοις λοιποις τα γενομενα. Mart. Polyc.* 15.]

13 [*διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. Mart. Polyc.* 16. "*si Gentilis ista uxor cum Christiano marito manere voluerit matrimonio juncta, non faciat ab illâ maritus divortium.*" *Οικειν μετα τινος idem ac συνοικειν τινι, et frequenter hæc adhibentur de Matrimonio, velut* 1 *Pet. iii.* 7. *Valck.*] *Coll. Deut. xxii.* 13. *xxv.* 5.

14 [*εν τῃ γυναικι, pro δια της—εν τῳ ανδρι, pro δια του vel δια τον ανδ. επει αρα aliàs, vel si res aliter se haberet. Valck.*] *Coll. Luc. ii.* 23. [*κατα παντα ητε ἡγιασμενοι. Ign. Ephes.* 2.]

15, 16 *χωριζεται. Jud. vi.* 18. 2 *Mac. v.* 21. [*Coll. Valck.*] *ἡ διαθηκη μου ην μετ' αυτου της ζωης και της ειρηνης. Mal. ii.* 5. [*αδελφη. Ign. Polyc.* 5. *Tob. viii.* 7. *ειρηνη, και αγαπη απο Θεου. Mart. Polyc. Inscr. ποιησωμεν το θελημα του καλεσαντος ἡμας. Clem. Rom. ii.* 5.

μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων ὑπο του Θεου. *i.* 59. μονον το ποιμνιον του Χριστου ειρηνευετω. *i.* 54. αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1.]

17 [ει μη, *frustrà hæ quoque voculæ Interpp. exercuerunt. reddendum, sed verò* = αλλα.—*Hæc itaque est genuina constructio:* αλλ' ἑκαστος (*id repetend. est*) οὑτω περιπατειτω, ὡς ἑκαστῳ εμερισεν ὁ Θεος· ὡς ὁ Κυριος ἑκαστον κεκληκε. *Valck.* ουχ ὡς Πετρος και Παυλος διατασσομαι ὑμιν. *Ign. Rom.* 4. *Ephes.* 3.] εμερισεν. 4 *Mac. xiii.* 18.

18, 19 [αμεινον γαρ εστιν παρα ανδρος περιτομην εχοντος Χριστιανισμον ακουειν, η παρα ακροβυστου Ιουδαισμον. Εαν δε αμφοτεροι περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. μη επισπασθω, *ne adducat sibi præputium.*—ακροβυστια, *Hæc et. voxa Judæis ferè Græcè loquentibus frequentata fuit.—Judæis qui Græcè loquebantur, homo Gentilis, s. non circumcisus, more suæ Gentis dici solebat* ακροβυστος. *Ubi vox* απεριτμητος, *incircumcisus, legitur in Vers. Alex. Exod. vi.* 12. *in suâ versione posuit vocem* ακροβυστος *Theodotion, qui nativitate Gentilis se tradiderat circumcidendum, Moysis sacra amplexus. Valck.*] παρεκελευεν (Αντιοχος) αυτοις ἑνα ἑκαστον των Ἑβραιων επισπασθαι, κ. τ. λ. 4 *Mac. v.* 1. *Ald.* τηρησατω τα του Χριστου παραγγελματα. *Clem. Rom. i.* 49. μακαριοι εσμεν, ει τα προσταγματα του Θεου εποιουμεν, κ. τ. λ. 50. *Coll. Barnab. Epist.* § 9.]

20 [εν Χριστῳ Ιησου κληθεντες. *Clem. Rom. i.* 32. εν τῃ σαρκι εκληθητε. *ii.* 9. και μια κλησις εν Χριστῳ. *i.* 46. τον—της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *i.* 7.] *Coll. cap. xii.* 13. *Col. iii.* 11.

22 [αλλ' εαν παθω, απελευθερος Ιησου, και αναστησομαι εν αυτῳ ελευθερος. *Ignat. Rom.* 4. εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν, ἱνα κρειττονος ελευθεριας απο Θεου τυχωσιν, κ. τ. λ. *Polyc.* 4. απελευθερος· εκ δουλου ελευθερος. *Hesych.* ελευθερωθεις. *Suid.*] *Coll. Joan.* 8.

23 μνησθητι της συναγωγης σου ἡς εκτησω απ' αρχης, κ. τ. λ. *Ps. lxxiii.* 2. *Coll. cap. vi.* 20. [δουλους και δουλας μη ὑπερηφανει· αλλα μηδε αυτοι φυσιουσθωσαν, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 4.]

24 [αλλ' ἡ προσευχη ὑμων εις Θεον με απαρτισει, ἱνα εν ᾡ κληρῳ ηλεηθην, επιτυχω. *Ign. Philad.* 5.] *Coll. Heb. xiii.* 5. 1 *Tim. vi.* 6.

25 [ὡς ηλεημενος· "*utpote insigni hâc divinâ gratiâ honestatus, vel mactatus.*" Ελεος *ex origine significat motum viscerum, s. viscerum mobilitatem. figuratè misericordiam, s. affectum cordis teneri, aliorum infortuniis moti.* Ελεειν τινα *notat misericordiâ erga aliquem commoveri. Sed quum Misericordia non magni momenti virtus sit, nisi illam comitetur Beneficentia, accidit, ut* ελεος *apud Judæos Gr. loquentes beneficium significaret, et* ελεεισθαι *beneficio mactari. hôc sensû videtur v. omninò hîc capiendum. Valck.*

ηλεημαι τις ειναι. *Ign. Magn. Inscript. Smyrn. Inscript. Smyrn. i.* 1. ηλεησεν γαρ ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1. παρθενιας ζυγον μηδενι επιτιθει· επισφαλες γαρ το κτημα και δυσφυλακτον, ὁταν κατ᾽ αναγκην γινηται. *Ignat. Frag.* 6. δεον—τας παρθενους εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. πιστος ἑυρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9, 10. *Coll. Dan. vi.* 4.] και δια ελεον ηγαπησα σε. *Esa. lx.* 10.

26 ανδρι μικρολογῳ ου καλος ὁ πλουτος. *Sir. xiv.* 3. [πας ὁ λεγων, φησι, παρα τα διατεταγμενα, κἀν αξιοπιστος ῃ, κἀν νηστευῃ, κἀν παρθενευῃ, κἀν σημεια ποιῃ, κἀν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9.] *Deut. xxiv.* 5. *Jer. xvi.* 1-4. *Eccles. iii.* 1.

28 [εμοι δε δυσκολον εστιν του Θεου επιτυχειν, εανπερ ὑμεις φεισησθε μου. *Ign. Rom.* 1.] φεισομαι ὡς φειδεται, ανθρωπος του ὑιου αυτου. *Mal. iii.* 17. *Aquil. Coll. Sir. xlii.* 9.

29, 30 [εσχατοι καιροι· λοιπον αισχυνθωμεν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 11. το λοιπον· επιῤῥημα, *post, secus, jam. Labb. Gloss.*] *Conf.* 2 *Tim. iv.* 6. *Jer. xiii.* 16. [*qui nubunt, sic quasi filios non facturi; qui non nubunt, sic quasi vidui, etc.* 4 *Esd. xvi.* 45.] εξελθετω νυμφιος εκ του κοιτωνος αυτου, και νυμφη εκ του παστου αυτης. *Joel. ii.* 16. *Coll. Eccles. capp. ii-iv.* 2 *Cor. vi.* 9, 10.

31 [σχοινιῳ χρωμενοι τῳ Πνευματι. *Ign. Ephes.* 9. μονῃ τῃ Χριστιανῃ τροφῃ χρησθαι. *Trall.* 6. παραγει· παρερχεται. *Hesych.* πατριδας οικουσιν ιδιας (οἱ Χριστιανοι), αλλ᾽ ὡς παροικοι· μετεχουσι παντων ὡς πολιται· και πανθ᾽ ὑπομενουσιν ὡς ξενοι. Πασα ξενη πατρις εστιν αυτων, και πασα πατρις ξενη. *Epist. ad Diogn.* § 5.] *Conf.* 1 *Joan. ii.* 8. *Ezech. xxiv.* 18. *Alex. Ald. Comp.*

32, 33 [καγω ευθυμοτερος εγενομην εν αμεριμνιᾳ Θεου. *Ign. Polyc.* 7. Θεῳ αρεσαι, ὡσπερ και αρεσκετε. *Rom.* 2. αρεσκετε ᾡ στρατευεσθε. *Polyc.* 6.] ἱνα σου την αγαθοτητα μεριμνωμεν. *Sap. xii.* 22. *Conf.* 1 *Esd. iv.* 25, 26. *Exod. xxi.* 3. *Deut. xxiv.* 5. [τα του Κυριου—τα του κοσμου. *Est forma loquendi de istarum genere, quæ pro diversitate locorum, in quibus adhibentur, diversa significant, etc. Conf. Valck. ap. cap. ii.* 11.]

34 [εν πασῃ επιμελειᾳ, σαρκικῃ τε και πνευματικῃ. *Ign. Polyc.* 1. μεμεριστε· ου την αυτην εχουσι φροντιδα. *Theophylact.* νομισματα δυο, ὁ μεν Θεου, ὁ δε κοσμου. *Ign. Magn.* 5. τα τερπνα του κοσμου. *Rom.* 6. κεχωρισται αναμεσον ανδρος και ανδρος, και αναμεσον γυναικος και γυναικος, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 663.]

35 [απερισπαστῳ διανοιᾳ. *Ign. Ephes.* 20. ευπροσεδρον. *Coll.* εν τῃ θεραπειᾳ του Θεου προσεδρευοντας κατεστησαν. *Jos. c. Ap. i.* 7.] [απερισπαστως· αμεριμνως, αφροντιστως, ἡσυχως. *Hesych.*] προσ-

εδρια, 3 *Mac. iv.* 15. [ευσχημων, *bonestus. Labb. Gloss.* απερισπαστως· "*absque ullâ sollicitudine rerum hujus mundi, quæ animum nostrum possit dividere, atque ab illâ unâ re abstrahere, quam curandam suadet Christi disciplina.*" *Hanc partem elegerat, tota Jesu suo vacans, Maria; dum Martha, soror, rebus utilibus quidem, sed ad illam partem non æquiparandis,* περιεσπατο, *distrahebatur. Conf. Luc. x.* 40. βροχον επιβαλειν = επιθειναι ζυγον. *Act. xv.* 10. *Valck.*]

36 επι· ὁ θεις αυτα επι καρδιαν αυτου. *Sir. l.* 28. [την σαρκα ἁγνην τηρησαντες. *Clem. Rom. ii.* 8. *Ign. Philad.* 7.] *Coll. Lev. xx.* 19. ακμην ἡλικιας. *Sir. xxvi.* 28. *Comp.* [*quæ florem ætatis supergressa est, Schætgen.* εν ακμῃ της ἡλικιας, *Jos. Ant. vii.* 4. 2. ὑπερακμος, *exoletus. Labb. Gloss.*]

37, 38 [ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ign. Ephes.* 10. στηθι ἑδραιος. *Polyc.* 3.] καρδια ἡδρασμενη επι διανοιας συνεσεως. *Sir. xxii.* 17. [ἑστηκεν ἑδραιος· *reddi debuerat,* "*cui verò stat firmum animi propositum.*" *Id significat Hellenistica loquutio, quam verbum de verbo reddunt:* "*qui stat firmus in corde.*" *Voces quidem adhibent Sacri nostri scriptores Græcas, sed eorum phrasis conformata est ad Linguam Hebræam. In Scriptoribus Græcis talia frustrà quæruntur. Vocem* ἑδραιος *Paulus similitèr posuit cap. xv. v. ult.* ἑδραιοι γινεσθε, *i. e.* αμετακινητοι, *inconcussi; et Coloss. i.* 23, "*firmo animi proposito,*" ἑδραιοι, "*permanete in fide Christianâ.*" *Hæc loca respicit Hesych. quando vocem* ἑδραιοι *explicat* σταθηροι, ασαλευτοι. *Verbum hinc ductum* ἑδραιοω *idem notat atque* ἑδραζω, *stabilio, firmo:* ἑδραιωμα *et* ἑδρασμα *firmamentum notant; quorum hoc adhibuit Aquila Ps. xxxii.* 14. *illud Paulus* 1 *Tim. iii.* 15. *Valck.*] εκγαμιζοντες, *Coll. Matt. xxiv.* 38. εκγαμισκονται. *Luc. xx.* 34. [*Conf. Valck.*]

39 [πρεπει δε τοις γαμουσι και ταις γαμουμεναις, μετα γνωμης επισκοπου την ἑνωσιν ποιεισθαι, ἱνα ὁ γαμος ῃ κατα Θεον, και μη κατ' επιθυμιαν. *Ignat. Polyc.* 5. οἱς και ἡνωθησαν κατα γνωμην Θεου. *Fragm.* 5.] *Coll. Tob. iv.* 12. κοιμηθῃ. *Esa. xliii.* 17. 2 *Mac. xii.* 45. *Act. vii.* 60. = εαν δε αποθανῃ ὁ ανηρ. *Rom. vii.* 2.

40 [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8.] ὁς εχει Πνευμα Θεου εν αυτῳ. *Gen. xli.* 38.

ΚΕΦ. η. 8.

1 Ἡ ΓΝΩΣΙΣ φυσιοι. *notat hìc Paulus sine dubio Gnosticos, s. illos qui, semichristiani,* γνοστικων, *s. eruditorum nomine superbiebant, quique sub prætextu Christ. libertatis multa patrabant Christi legg. adversa. Tempus præsens,* φυσιοι, *inflat, hìc significat, instare solet. Valck.*

ουδε γαρ ζωη ανευ γνωσεως, ουδε γνωσις ασφαλης ανευ ζωης αληθους.—ην δυναμιν ενιδων ὁ Αποστολος, την τε ανευ αληθειας προσταγματος εις ζωην ασκουμενην γνωσιν μεμφομενος, λεγει· ἡ γνωσις φυσιοι, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 12. οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ign. Smyrn.* 6. *Polyc.* 4. αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ephes.* 14.] *Conf.* 1 *Thess. v.* 11. *Juda.* 20. [*Conf. omninò Valck. ap. Col. ii.* 18.]

2 [ὁ γαρ νομιζων ειδεναι τι ανευ γνωσεως αληθους και μαρτυρουμενης ὑπο της ζωης, ουκ εγνω, ὑπο του οφεως πλαναται, κ. τ. λ. *Epist. Diogn. ut sup.* ου διατασσομαι ὑμιν, ὡς ων τις. *Ign. Ephes.* 3. των δοκουντων εχειν—Θεον. *Clem. Rom. ii.* 2. οἱ δοκουντες αξιοπιστοι ειναι. *Ign. Polyc.* 3.] ὁσῳ μεγας ει, τοσουτῳ ταπεινου σεαυτον, και ἐναντι Κυριου εὑρησεις χαριν. *Sir. iii.* 18.

3, 4 αγαπησις Κυριου ὑπερ παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp. Conf.* 2 *Thess. iii.* 5. *Gal. iv.* 9. *Sap. vi.* 12. ὁτι επ' εμε ηλπισε, και ῥυσομαι αυτον· σκεπασω αυτον, ὁτι εγνω το ονομα μου. *Ps. xc.* 14. [αυταρκης εις σωτηριαν ἡ εις Θεον ανθρωπου αγαπη. *Clem. Fragm.* 1. *p.* 252. *Jacobs. Conf. Epist. ad Diogn.* § 4. ειδωλοθυτος. *Orig. c. Cels. viii.* 29, 30. *materiam interruptam* [*v.* 1.] *sic redorditur. Conf. omninò Valck.*]

5 πρυτανεις κοσμου θεους ενομισαν. *Sap. xiii.* 2. 10. [τοις νεκροις θεοις ου θυομεν, και ου προσκυνουμεν αυτοις. *Clem. Rom. ii.* 3. μηδε προσκυνειν τοις θεοις. *Mart. Polyc.* 12. ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. *Ign. Smyrn.* 1.] *Conf. Exod. xviii.* 11. εναντιον θεων [αγγελων, *LXX.*] ασω σοι. *Ps. cxxxvii.* 1. *Sym. Aq.*

6 [εν Χριστῳ Ιησου τῳ Κυριῳ ἡμων, δι' οὑ και μεθ' οὑ τῳ Πατρι ἡ δοξα, κ. τ. λ. *Ign. Mart. sub. fin.* χαρις ὑμιν απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr.* ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου, κ. τ. λ. 58.] εξ οὑ. *Conf. Ephes. iii.* 14, 15. [εἱς γαρ εστιν Θεος—και εἱς Χριστος Ιησους, κ. τ. λ. *Mart. Ignat.* 2. εστι γαρ ἡγεμων και αρχων ἁπαντων Θεος, εἱς αει ων. *Philo de Mund. Opific. p.* 23. *Laudat. Ignat. ad Tarsens. ap. Voss. p.* 76.] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. *Conf. Act. i.* 6. *Gal. iii.* 20. *Mal. ii.* 10.

7 τι συμφερει καρπωσις ειδωλῳ; κ. τ. λ. *Sir. xxx.* 19. [εν αμωμῳ—συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 1. *Polyc. Phil. iii.* 6. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 4.] *Conf. Sap. xii.* 14-27. εν πασιν, *Coll. Act. iv.* 12.

8 [ου παριστησι, "*non reddit nos acceptos Deo.*" *Hâc ratione indoles loquutionis commodè poterit exprimi. Proprie,* παριστημι τινα τινι *idem est, atque* ἱστημι τινα παρα τινι, *et significat, colloco aliquem juxta alium,*

sive, adduco aliquem ad alium. παραστησαι τινα τῳ βασιλει, *aliquem ad regem adducere, vel in Regis conspectu statuere. Quibus licebat esse tam beatis, ut ad regem adducerentur, illi in Oriente Regi habebantur commendabiles et accepti. Hinc derivanda est ratio loquutionis, etc. Valck.*] *Coll. Luc. ii.* 22. *Dan. vi.* 6. *Zach. iv.* 14.

9 [προσκομμα, *Idem vulgò Gr. significat, quod Judæis Græce loquentibus* σκανδαλον. *Coll.* 2 *Cor. vi.* 3. *Rom. ix.* 32. 1 *Pet. ii.* 8. "*Sedulo cavete, ne vestra in quibusvis cibis edendis licentia infirmis Christianis sit impedimento.*" *Valck.* σωζεσθω ουν ἡμων ὁλον το σωμα εν Χριστῳ Ιησου, και ὑποτασσεσθω ἑκαστος τῳ πλησιον αυτου, καθως και ετεθη εν χαρισματι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38.] χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον. *Sir. xxvii.* 1. μακαριος ὁν ου κατεγνω ἡ ψυχη αυτου, κ.τ.λ. *xiv.* 2. και απεναντι τυφλου ου προσθησεις σκανδαλον. *Lev. xix.* 14. *Esd. viii.* 22. *Coll. Jac. ii.* 12. [προσκομμα· ζημια, βλαβη. *Hesych.*] *Exod. xxxiv.* 12. *CITAT.*

10 [ειδωλειον· οικος ειδωλοις. *Alb. Gloss.* οικοδομηθησεται, "*confirmabitur, atque adeo tuo exemplo in errorem inducetur et peccatum.*" *nam, secundum Christi disciplinam,* "*quidquid ex fide non est, peccatum est.*" *Valck.*] *Conf. cap. xiv.* 4. 1 *Thess. v.* 11.

11 [εαν τις πιστιν Θεου—φθειρῃ, ὑπερ ἡς Ιησους Χριστος εσταυρωθη. *Ign. Ephes.* 16. ὁ ισχυρος μητ' αμελειτω τον ασθενη. *Clem. i.* 38.]

12 τον ἁμαρτανοντα εις την ψυχην αυτου. *Sir. x.* 29. εαν ἁμαρτανων ἁμαρτῃ ανηρ εις ανδρα—και εαν τῳ Κυριῳ ἁμαρτῃ, κ. τ. λ. 1 *Reg. ii.* 25. ἁμαρτανοντες εις τον ἑαυτων Θεον. 2 *Mac. vii.* 18.

13 διοπερ, *cap. x.* 14. *xiv.* 13. *Conf. Matt. xvii.* 27. *Gal. vi.* 2. *cap. xiii.* 4, 5. [απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ib.* ου γαρ βρωματων και ποτων εισιν διακονοι, αλλ' εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Ign. Trall.* 2.]

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΜΗ ου δυναμαι τα επουρανια γραψαι; κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 5. ουχ ὡς Πετρος και Παυλος—εκεινοι Αποστολοι, εγω κατακριτος· εκεινοι ελευθεροι, εγω δε μεχρι νυν δουλος. *Rom.* 4.] *Conf. Act. ix.* 4. 17. *xxii.* 8. 14. *Cap. xv.* 8. *Coll. Exod. xxiii.* 21.

2 αλλα γε, *Coll.* 1 *Mac. ii.* 19, 20. [εν Κυριῳ (οντες), *eo ipso quod estis in Christo, quod estis Christiani,* εμον γερας τοδε. *Grot.* αλλοις· *Observandum, Dativum personæ, qui verbis subtantivis sæpe solet adjungi, significare commodum vel utilitatem. Valck. Schol. tom.* 2. *p.* 387. τηρησατε —την σφραγιδα ασπιλον. *Clem. Rom. ii.* 8.] και βιου νομιμου, ὁν πιστη θανατου σφραγις ετελειωσεν. 4 *Mac.* 7. 15.

3 [του απολογεισθαι αυτοις. *Mart. Polyc.* 10.] *Coll.* 1 *Pet. iii.* 15.

4 φαγειν και πιειν. *Coll. Jud. xix.* 4. *viii.* 21. *Matt. xi.* 18, 19. *Luc. vii.* 33, 34. [εἱς ἑκαστος εξουσιαν εχει στοματος αυτου, λαλειν αγαθα και πονηρα. *Nicod. Evang. p.* 526.] *Coll.* 1. *Tim. v.* 18.

5, 6 [αυτῳ Παυλῳ, και τοις λοιποις Αποστολοις. *Polyc. Phil.* 9.] αδελφην γυναικαι. *Conf. Tob. vii.* 16. [*Solebant enim Judæi uxores suas appellare sorores ob communem originem. Christ. autem ob communem fidem.* περιαγειν, *est secum ducere quoquò quis eat.* του μη εργαζεσθαι, *i. e. jus parcendi operæ nostræ et vivendi impensis Ecclesiarum. Grot.*]

7 τους πονους των καρπων σου φαγεσαι. *Ps. cxxvii.* 2. *Prov. xxxi.* 16. [αρεσκετε ῳ στρατευεσθε, αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6.] *Coll.* 2 *Tim. ii.* 4. *Deut. xx.* 6. *CITAT.*

9 ὡς φιμος εν στοματι. *Sir. xx.* 29. [*A bubus et equis obturatis v.* φιμωσαι, *à* φιμος *deductum, transtulerunt Græci ad quævis alia, et hos sequuti sunt SS. Quando Jesus dicitur os obturasse doctrinæ suæ adversariis, dicitur illos* φιμωσαι. *Matt. xxii.* 34. *Mutum aliquem reddere,* ενεον ποιησαι *dixerunt Alexx. Prov. xvii.* 29. *ubi Incert. Interp. posuit* φιμων χειλη. *Valck.*] αλοων πυρους. 1 *Par. xxi.* 20. *Conf. Matt. x.* 31.

10 [ουδεις γαρ δικαιων ταχυν καρπον ελαβεν, αλλ' εκδεχεται αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. Fragm.* 3. *p.* 253. *Jacobs. Coll. Clem. Rom. i.* 24.] *Esa. xxviii.* 24. *CITAT.*

11 [εσπειραμεν. *Venustè Paulus eâdem figurâ posuit hìc verba* σπειρειν *et* θεριζειν, *quâ Latini sua serere et metere.* σπειρειν *notat hoc loco doctrinam tradere,* θεριζειν *ex isthoc opere, utili aliis, fructum sibi quendam percipere.—Quando Paulus mox scribit* μεγα, *illud omninò capiendum est ironicè: magnum scilicet! vel, mirum profectò! si.—In eundem sensum vocem adhibuit* 2 *Cor. xi.* 15.*—Græci potius vett. scriberent* θαυμαστον δη, *vel* ουκουν θαυμαστον. *Valck.* ἱνα ἑνωσις ῃ σαρκικη και πνευματικη. *Ign. Magn.* 13. πιστει και αγαπῃ σαρκικῃ τε και πνευματικῃ. *Smyrn.* 13. *Polyc.* 1.] *Conf. Joan. iv.* 37.

12 [εγκοπην· εμποδιον, *Hesych.* βλαβην, *Theod.* αναβολην, *Œcumen.* στεγομεν, *Coll. Valck. ad cap. xiii.* 7. ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μηγαλῳ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] ου γαρ δυνησεται λογον στεξαι. *Sir. viii.* 17. [επει τε ανδρος ηυπορητο, ου μονον στεγειν ὡν πυθοιτο προσθησομενου, αλλα και γνωμην φανερουντος την αυτου. *Jos. Ant. xix.* 1. 8.]

13 [Θεου οικονομοι και παρεδροι. *Ign. Polyc.* 6. ελεγεν, ὡς δει μετ' αδειας καταχρησασθαι τοις θειοις ὑπερ του θειου, και τους τῳ ναῳ στρατευομενους εξ αυτου τρεφεσθαι. *Jos. Bell. Jud. v.* 13. 6.]

μεριδα μεμερισμενην φαγεται. *Deut. xviii.* 8. [οἱ τα ἱερα εργαζομενοι, *Sacerdotes sunt, qui Sacris operantur, quique mox dicuntur phrasi ex Hebraicis ducta* οἱ τῳ θυσιαστηριῳ προσεδρευοντες, *aut, ut est in Codd.* παρεδρευοντες. *Assiduam sacris operam navare Græce dixeris* εργαζεσθαι τα ἱερα. *In Evangelio prædicando semper occupatum esse Paulus dixit* το εργον Κυριου εργαζεσθαι, *hujus Epist. cap. xvi.* 10.—*Piscatores* την θαλασσαν εργαζεσθαι. *Apoc. xviii.* 17.—*Ut autem nostro loco, Sacerdotes eâdem forma loquendi Josepho dicuntur l.* 1. *contra Apion. p.* 1036, τῃ θεραπειᾳ του Θεου προσεδρευοντες, *cultui sacro assidue vacantes; ut recte loquutionem, Interpreti non intellectam, Bossius explicuit Animad. in Josephum. p.* 1112. *Valck.*]

14 [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6. εις το ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5.] τον κοπιωντα γεωργον δει πρωτον των καρπων μεταλαμβανειν. 2 *Tim. ii.* 6.

15, 16 το δε καυχημα των ασεβων ολλυται. *Prov. xi.* 7. [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. και ὁ αυτος ἡμιν αγων επικειται. 7.] *Conf. Luc. xvii.* 10. *Cap. iv.* 4. οὑτος καυχημα σου, και οὑτος Θεος σου. *Deut. x.* 21. *Conf.* 1 *Thess. ii.* 9. [πρεπον ουν εστιν—προσεχειν δε τοις Προφηταις, εξαιρετως δε τῳ Ευαγγελιῳ, εν ᾡ το παθος ἡμιν δεδηλωται, και ἡ αναστασις τετελειωται. *Ign. Smyrn.* 7. *Philad.* 9. εις τοσαυτην αυτους (τους Χριστιανους) ταξιν εθετο ὁ Θεος, ἡν ου θεμιτον αυτοις παραιτησασθαι. Ου γαρ επειγειον εὑρημα τουτ' αυτοις παρεδοθη—ουδε ανθρωπινων οικονομιαν μυστηριων πεπιστευνται, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* 6, 7, *omninò.* ὁ του σωματος μου φυλακην πεπιστευμενος. *Jos. Vit.* 28.]

17 [ὁ την διακονιαν της επισκοπης πεπιστευμενος. *Routh. Reliq. Sac. tom.* 1. *p.* 306. οικονομα· κηρυγμα. *Theophyl.* ὁ μεν ακων, αμαθης· ὁ δε ἑκων, ευαγωγος. *Philo de Mut. Nom.* § 7. *p.* 586. *Mangey.* ὁν πεμπει ὁ οικοδεσποτης εις ιδιαν οικονομιαν. *Ign. Ephes.* 6. ει τι ακοντες ἡμαρτετε. *Clem. Rom. i.* 2. καν αυτα δε ακοντα μη θελησῃ, εγω προσβιασομαι. *Ign. Rom.* 5. των διακονων—πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Magn.* 6. *Philad.* 9. οἱ εν Χριστῳ πιστευθεντες παρα Θεου εργον τοιουτο. *Clem. Rom. i.* 43. οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. οικονομιαν πεπιστευμαι, *Commodè reddi poterit, "administratio Evangelii fidei meæ fuit credita." Ut Lat. credere, sic Græc.* πιστευειν, *frequenter usurpatur de Deposito. Credere aliqui pecuniam, et* πιστευειν τινι χρηματα, *significant fidei alicujus permittere. Valck.*] ἑκων—ακων *Paronomas.* ἑκουσα, *Rom. viii.* 20. *Coll. Heb. vii.* 11. *Conf.* 2 *Mac. iii.* 22.

19 [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. *Coll. Luc. xxii.*

27. *Sir. iii.* 18. *Rom. i.* 14. κερδησω. *Conf. Marc. viii.* 36. [ελευθερος, *proprie illum notat qui* ελευθει, *venit sponte sua, adeoque liberum. Valck.*]

20 *Conf. Rom. iii.* 9. *vii.* 14. *Gal. iii.* 25. *iv.* 2. *vi.* 2. κερδησω = σωσω. *Conf. Sap. xvi.* 21-26. [*Frequens est in Epistolis Pauli phrasis* ειναι ὑπο νομον, *significans, Legi subesse, tanquam acerbo Domino. Judæi Paulo considerantur ut adolescentes, quibus regendis frænandisque Lex divinitùs fuit data, tanquam severus Pædagogus; oppositè ad Christianos, qui amabile tantùm gestantes Opt. Max. Jesu jugum, verè erant liberi. Valck.*]

21, 22 [ὡς νομῳ Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 2. τοις πασι γεγονα τα παντα, *Est hæc phrasis etiam Græca; neque tamen in istâ amplitudine significandi Græcis adhibita, qua hìc usurpatur Paulo, qui omnibus, inquit, antè memoratis me accommodavi, etc. Valck.*] τα παντα, *Coll.* 1 *Joan. ii.* 20. [ἱνα σωθητε εν ἡμερᾳ κρισεως. *Barnab. p.* 253. *Voss.* αγαπης γαρ αληθους—εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1.]

23 [ὡν γενοιτο και ἡμας συγκοινωνους τε και συμμαθητας γενεσθαι. *Mart. Polyc.* 17. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. εν τῳ ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5.] *Coll. Rom. xi.* 17. *Phil. i.* 7. *Apoc. i.* 9.

24 [ἡμεις ουν αγωνισωμεθα, ἱνα παντες στεφανωθωμεν—ειδεναι ἡμας δει ὁτι ὁ τον φθαρτον αγωνα αγωνιζομενος, εαν εὑρεθῃ φθειρων, μαστιγωθεις αιρεται, και εξω βαλλεται του σταδιου. *Clem. Rom. ii.* 7. ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν. *i.* 5. βραβειον αναντιρρητον. *Mart. Polyc.* 17. βραβειον· ὁ παρα των βραβευτων διδομενος στεφανος τῳ νικωντι. *Etym. Mag.* επαναδραμωμεν επι τον—της ειρηνης σκοπον. *Clem. Rom. i.* 19. οἱ εν σταδιῳ τρεχοντες. *Valdè probabile est, Paulum spectasse ludos solennes, dum Corinthi per xviii menses commorabatur, notasse etiam sibi usitatas in istis Ludis loquendi formas, quas in usum diviniorem aliquando transferret. Considerat itaque Jesum tanquam primum in stadio cursorem, qui Victor in hoc certamine, factusque* βραβευτης *et Agonotheta, ad metam stadii porrigeret coronam æternæ gloriæ, dandam illis, qui sua per vestigia currentes victorum præmium mererentur. Ad hoc observatum si legantur Epistolæ Pauli multa loca melius, quàm vulgo fit, poterunt intelligi. Valck.*]

25 [αλλα γαρ ὑπερ κοτινων και σελινων ευκλεης αγωνισταις ἡ τελευτη· σοφοις δε ου πολλῳ μαλλον ελευθεριας; *Philo.* 2. *p.* 463. *Mangey.*] εγκρατευεται. *Coll. Gen. xliii.* 31. *sup. cap. vii.* 9. [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν,—εγκρατευομενοι. *Clem. Rom. i.* 30. στεφανου της αθλησεως. *Mart. Ign.* 5. *Clem. Rom. ii.* 7.] *Coll. Gen. xxxii.* 24-26.

26 *Coll. cap. xiv.* 8. [ὡς τελειος αθλητης. *Ign. Polyc.* 1. τῳ αθλητῃ και γενναιῳ μαρτυρι. *Mart. Ign.* 7.]

27 ὑπωπια και συντριμματα—και πληγαι. *Coll. Prov. xx.* 30. [*Coll. omninò Bos. Exercitat. ad loc.* ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους. *Ign. Philad.* 2. ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Trall.* 12. ὑπωπιαζομεν· ταπεινουμεν, μαραινομεν. ὑπωπιασμος γαρ ταπεινωσις εστι του σωματος. *Hesych. Conf. Ernesti.* εαν αποδοκιμασθω (*mitiori sensu*) *Ign. Rom.* 8.] *Coll. Marc. viii.* 31. 2 *Cor. x.* 10. 18. ὁ αντοφθαλμων ἡδοναις, στεφανοι την ζωην αυτου. *Sir. xix.* 5. *Comp.* [δουλαγωγω· *in servitutem redigo. Labb. Gloss.* ὑπωπιαζω· ουκ αφιημι, φησι, τῃ γαστρι και τῳ σωματι τας ἡνιας, αλλα περισφιγγω αυτο και ὑποτασσω. *Cod. Basil. ap. Alb. Gloss. p.* 216. ὑπωπιαζω· *In Glossario vetusto* ὑπωπιαζειν *recte redditur sugillare, quod in pugilatu significabat cæstibus contundere et obtundere: Talis sum pugil, non qui aërem feriam, vel auras verberem,* αλλ᾽ ὑπαπιαζω το σωμα μου, *sed sugillo corpus meum. s. sic contundo ad domandas pravas affectiones carnis, ut subjectæ sint imperio rationis et legibus Christi. Valck. tom.* 1. *p.* 241. *Coll. Suid. v.* ὑπωπιαζω.]

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΜΝΗΣΘΗΤΕ πως εσωθησαν οἱ Πατερες ἡμων εν θαλασσῃ ερυθρᾳ, κ. τ. λ. 1 *Mac. iv.* 9. *Deut. xxxii.* 7. *etc.* [ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2. ὡς ακουω, ὁ Θεος ὑμων απο δουλειας σκληρας εξηγαγεν ὑμας εκ γης Αιγυπτου, και δια θαλασσης εσωσεν ὑμας ὡς δια ξηρας, και εν ερημῳ εθρεψεν ὑμας, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. p.* 568-70.]

2 εις Χριστον εβαπτ. *Gal. iii.* 7. [*Hic capiendum est* εν, *ut sæpiùs hâc in Epist. pro* δια, *per.—Sententia Pauli hæc esse videtur: Israelitas miraculo nubis, ipsos protegentis, et maris ad imperium Moysis scissi, perculsos credidisse in Moysem.*—εβαπτισαντο, *In plurimis Codd. legitur* εβαπτισθησαν. *quod profectum videtur à semidoctis correctoribus, qui putabant Aorist. pri. Med. hic alienori sensu positum. Scripserat sane Paulus* εβαπτισαντο, *ut vulgatur, neque illud significat baptizati sunt, sed proprie: "præbuere sese baptizandos." Hoc sensu binas formas Medias posuit in Actis Lucas. xxii.* 16. αναστας βαπτισαι, και απολουσαι τας ἁμαρτιας σου. *præbe se baptizandum, et peccata tua abluenda. Inprimis observanda talia vv. media passionem quidem quamdam significantia, sed cui quis sese sponte sua et volens offert. Pastor, qui tondet ovem, dicitur illam* κειρειν, *tondere. Ovis quando tondetur, dicitur passivè* κειρεσθαι, *sed vir, qui sese tonsori tondendum præbet, dicitur v. medio* κειρεσθαι. *Coll. cap. xi.* 6. *Act. xviii.* 18. *Valck.*]

3 [ουκ ανθρωπινην—αλλα πνευματικην. *Ign. Ephes.* 5. τους πνευματικους μαργαριτας. 11. πνευματικου στεφανου. *Magn.* 13. θειον βρωμα και παραδοξον. *Jos. Ant. iii.* 1. 6.]

4 [πομα Θεου θελω. *Ign. Rom.* 7. και εσται μοι ἡ ευχη βρωμα και πομα. *Jacob. Protevang. Fabric. p.* 70. *Thilo.* 170.] *Coll. Exod. xxxiii.* 22. ὁδε εγω (Κυριος) ἑστηκα εκει προ του σε επι της πετρας εν Χωρηβ, κ. τ. λ. *xvii.* 6. *Coll. Act. vii.* 37, 38.

5 *Num. xiv.* 16. *CITAT.*

6 [τυποι *hic sunt Exempla, vel Imagines, ut sensus sit: quæ evenerant Israëlitis, nobis esse exemplo, per quæ possimus absterreri à similibus peccatis. Minime autem vox* τυποι *ad nubem, ad mare, ad escam, referenda est. Pertinet illa omninò ad supplicia, ante memorata, etc. Valck.* τα κοσμικα ταυτα ὡς αλλοτρια ἡγεισθαι, και μη επιθυμειν αυτων. *Clem. Rom. ii.* 5. ἱνα μη δουλοι εὑρεθωσιν επιθυμιας. *Ign. Polyc.* 4. τυπουνται αληθειας τυπῳ. *Clem. Fragm.* 8. εις τυπον και διδαχην αφθαρσιας. *Ign. Magn.* 6.] *Coll. Rom. vi.* 17. *Ezech. xxiv.* 24.

7 ελατρευσαν τοις ειδωλοις. 4 *Reg. xvii.* 12. 33. *Ald.* παιζειν, *saltare. Coll.* 2 *Reg. vi.* 5. 1 *Reg. xviii.* 7. *Alex. Ald. Comp. Jud. xvi.* 25. [ειδωλολατραι. *Nostris Scriptoribus et Christianis recentioribus* ειδωλολατρης *dicebatur, qui cultum religiosum deferebat Idolis, s. Diis Gentilium. Ap. Veteres Græcos* ειδωλων *effigiem, sive speciem, rei notabat. Ponebatur autem eximiè de vanâ rerum specie, quâ deludimur mortales, oppositè ad veram, quam vocant, rerum essentiam.—Non ineptè Interpretes Alexx. quum aliam vocem non reperirent, hanc commodam censuerunt, quâ vanos Gentilium Deos significarent. Legitur in* 4 *Reg. xvii.* 33. τοις ειδωλοις ελατρευον, *et ubi in contextu Hebræo Dii Gentium dicuntur nihil, s. vanum quid, isthâc voce Græcâ usi sunt Interpretes, ut Deut. xxxii.* 24. *Jer. xiv.* 22. *Ab illis vocem transsumserunt Scriptores Sacri N. T. Gentiles, s. vanorum Deorum cultores, appellantes* ειδωλολατρας. *Valck. ap. cap. v.* 10. παιζειν, *Erat autem ista saltatio vituperabilis, in honorem quippe Idoli facta. In re sacra erant ap. Græc. et Rom. Saltationes pervulgatæ. Id.*]

9 μη γινου ὡς ανθρωπος πειραζων τον Κυριον. *Sir. xviii.* 23. [*Non à serpentibus peribant, sed à serpentibus occidebantur.—Hæc loquutio Pauli accuratè Græca, recurrens v.* 10. *nusquam alibi in his libb. invenietur neque in Vers. Gr. Fœd. Antiqui. etc. Valck.* οὑτος απωλετο ὑπο του αδελφου. *Joseph. ap. Bos. Observ. Miscell. p.* 116.]

10 [του ολοθρευτου, *Hic idem dicitur qui* ὁ ολοθρευων, [*Heb. xi.* 28.] *Sap. xviii.* 25. *Judæis dicebatur Angelus iste vastator nomine, cujus vim expressit Scriptor ad Heb. ii.* 14. *per* το κρατος εχοντα του θανατου; *ubi adjectum legitur veluti interpretamentum,* τουτεστι τον διαβολον. *Hujus fit aliquoties mentio in fabellâ Judaïca Tobith. Ceterùm forma vocis est Macedonica, pro eo, quod vulgò* ολεθρος, *Macedonice* ολοθρος, *unde in libb. Sacr.* ολοθρευειν, *et* εξολοθρευειν. *Valck.*] και ην ὁ λαος γογγυζων πονηρα. *Num. xi.* 1-5. *xvi.* 3. *Coll. Sap. i.* 11. = Απολλυων. *Apoc. ix.* 11. μηδε γογγυζετε, *Coll. Phil. ii.* 14.

11 *διο τους παραπιπτοντας κατ' ολιγον ελεγχεις, και εν οἱς ἁμαρτανουσιν ὑπομιμνησκων νουθετεις, κ. τ. λ.* Sap. xii. 2. [*εν καιρῳ ολιγῳ εις πεπειρον καταντᾳ ὁ καρπος του ξυλου.* Clem. Rom. i. 23. *ὁ δημιουργος και πατηρ των αιωνων.* 35. *αμεινον γαρ εστιν ὑμιν εν τῳ ποιμνιῳ του Χριστου μικρους και ελλογιμους ἑυρεθηναι, η καθ' ὑπεροχην δοκουντας εκριφηναι εκ της ελπιδος αυτου.* *κ.* 57.]

12 [*το χαμαι κεισθαι τουτο ην, και το επι ποδων μη ἑσταναι.* Clem. Fragm. 8. *ἑστᾶναι* contr. pro *ἑστακεναι.* Valck.] Coll. Act. xii. 14. *προσεχε σεαυτῳ, και φυλαξον την ψυχην σου σφοδρα.* Deut. iv. 9. Jos. xxii. 5. [*νουθετησις,* Αττικ· *νουθεσια,* Ἑλληνικ. Mœris.]

13 [*εκβασιν· πληρωσιν, παυσιν.* Phavor. exitus, egressus. Labb. Gloss. *φοβους ανθρωπινους.* Clem. Rom. ii. 10. *ετι γαρ ὑπο κινδυνον ειμι, αλλα πιστος ὁ Πατηρ εν Ιησου Χριστῳ πληρωσαι μου την αιτησιν και ὑμων.* Ign. Trall. sub fin. *πλειονας ὑπηνεγκεν πονους.* Clem. Rom. i. 5. *κινδυνον ὑποισομεν μεγαν.* 14. Laudatur. p. 140. Ign. Voss.] *και πειρασωμεν τα εν εκβασει αυτου.* Sap. ii. 17. 1 Pet. iv. 12. *ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου.* Deut. xxxiii. 25. *τῳ φοβουμενῳ Κυριον ουκ απαντησει κακον, αλλ' εν πειρασμῳ και παλιν εξελειται.* Sir. xxxvi. 1. Coll. 2 Cor. i. 8, 9.

14 [*προφυλασσω ὑμας οντας μου αγαπητους.* Ign. Trall. 8. *αγαπητοι μου.* Magn. 11. *ασελγειαι, γοητειαι και ειδωλολατρειαι.* Test. XII Patr. p. 615. *ειδωλολατριας, μοιχειας, πορνειας.* Orig. de Orat. 28.] Conf. *φυλαξατε ἑαυτους απο των ειδωλων,* 1 Joan. v. 21.

15 *ταυτα δε λεγω ὑμιν τοις σοφοις, κ. τ. λ.* Prov. xxiv. 23. *ὑμεις δε αυτοι κριται γινεσθε.* Job. xiii. 8. [*δια τι δε ου παντες φρονιμοι γινομεθα λαβοντες Θεου γνωσιν, ὁ εστιν Ιησους Χριστος;* Ign. Ephes. 17. Magn. 3. Polyc. 2.] Conf. Luc. xii. 57. Rom. vii. 1.

16 [*μια γαρ σαρξ του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, και ἑν ποτηριον εις ἑνωσιν του αἱματος αυτου, κ. τ. λ.* Ign. Philad. 4. *καταλαμβανει την του σωματος κοινωνιαν.* Philo de Decal. p. 705. Mangey. *Χριστου κοινωνος γενομενος.* Mart. Polyc. 6.] Conf. Luc. xxiv. 35.

17 [*ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου.* Ignat. Smyrn. 1. *ἑνα αρτον κλωντες, κ. τ. λ.* Ephes. 20. *λαβωμεν το σωμα ἡμων, ἡ κεφαλη διχα των ποδων ουδεν εστιν, κ. τ. λ.* Clem. Rom. i. 37, 38. *οἱ πολλοι.* 2 Mac. i. 36.

18 [Jos. Ant. iv. 4. 4. Philo. de Sacerd. Honor. § 1.] Coll. cap. ix. 13.

19 Coll. Esa. lxv. 3. *θυσιαζουσιν—τοις δαιμονιοις, ἁ ουκ εστιν.*

20 [*τα δαιμονια των εθνων Θεους προσαγορευεις πλανωμενος.* Mart. Ignat. 2. *των δαιμονων ἑλοιτο λατρειαν.* Ib. *Δαιμονιοις·* *Multiplex est significatus vocum* Δαιμων *et* δαιμονιος *in Scriptoribus Græcis antiquis; sed nusquam apud illos invenientur positæ, quâ vi ponuntur in libris*

nostris. Scriptores sacri et Judæi Hellenistæ, Genios malos, quos vocamus, δαιμονια *dicebant, et horum principem* δαιμονα. *Nostro loco* δαιμονια *sunt idola, et* δαιμονιοις θυειν *significat "sacra facere Diis gentilium nihili." Valck.*]

21 [εν τῳ ποτηριῳ του Χριστου σου. *Mart. Polyc.* 14. εν δε τῳ ναῳ τραπεζαν ἱδρευεται Δελφικαις παραπλησιαν, κ. τ. λ. *Jos. Ant. iii.* 6, 6.] *Conf. Exod. xxv.* 23.

22 μη παραζηλου, ὡστε πονηρευεσθαι. *Ps. xxxvi.* 8. πως Κυριῳ παρεχετε αγωνα; *Esa. vii.* 14. *Conf. Act. xi.* 17. *xxvi.* 14.

23 εξεστιν. *Esd. iv.* 14. ου γαρ παντα πασι συμφερει. *Sir. xxxvii.* 28. *Coll. xxx.* 19. [τι μοι συμφερει, εγω γινωσκω. *Ign. Rom.* 5. οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 51. δυνηθησεσθη οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3.]

24 [μη μονον σκοπουντες το καθ' ἑαυτους, αλλα και το κατα τους πελας, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 1. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2. επισταμεθα πολλους εν ἡμιν παραδεδωκοτας ἑαυτους εις δεσμα, ὁπως ἑτερους λυτρωσονται, κ. τ. λ. *i.* 55. αγαπησεις τον πλησιον σου ὑπερ την ψυχην σου. *Barnab. p.* 249. *Voss.*] *Conf. cap. ix.* 22. *Sir. xxx.* 17.

25 [*macellum.* οψοπωλειον, κρεωπωλειον. *Gloss. Labb. Tametsi fortè dici posset cum Salmasio in Libro de Usuris c. xii. vocem Græcæ esse originis, est tamen* μακελλον *Latinum Macellum, et è Linguâ Lat. commerciis Romanorum cum Græcis in usum recentiorum Græcorum fuit receptum.—In Libris N. T. in Evangeliis præsertim, inveniuntur plures istiusmodi voces Latinæ, Græcis literis scriptæ. Custodia* κουστωδια *dicitur, Matt. xxvii.* 65, 66. *Speculator* σπεκουλατωρ, *Marc. vi.* 27. *Census* κηνσος, *Matt. xvii.* 25. *Valck.*]

26 *Conf.* 1 *Tim. iv.* 4. *Agg. ii.* 9. *Ps. lxxiii.* 16, 17. 1 *Par. xxix.* 11.

27 [οἱ απιστοι του κοσμου τουτου. *Ign. Magn.* 5. εκελευσε παρατεθηναι φαγειν. *Mart. Polyc.* 7.] *Coll. Luc. vii.* 36. *xi.* 37.

28-31 [ἡμεις δε κατα το παρον επι κεφαλαιῳ μεμηνυκαμεν δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20.] ουχι, αλλα. *Gen. xviii.* 15. *xix.* 2. λεγω. *Joan. viii.* 27. *Jac. ii.* 12. [εανπερ χαριτος επιτυχω. *Ign. Rom.* 1. παντα εις τιμην Θεου γινεσθω. *Polyc.* 5. μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν—"Ουαι γαρ δι' οὑ—το ονομα μου επι τινων βλασφημειται." *Trall.* 8.] χαριν αδιαφορου πολλοι ἡμαρτον. *Sir. xxvii.* 1. *Conf. Esa. lii.* 5.

32 Ἑλλησι. *Coll. cap. xii.* 13. [απροσκοποι, "*nullum præbete offendiculum,*" *est enim adjectivi hìc vis activa. Passivè ponitur, Phil. i.* 10. *Act. xxiv.* 16. απροσκοποι· μηδενι σκανδαλου αφορμην παρεχοντες. *Gloss. Sac. Valck.* την λειτουργιαν αυτων απροσκοπως επιτελουσιν.

Clem. Rom. i. 20. εκκλησια Θεου. *Ign. Philad.* 10. εκκλησιας Θεου ὑπηρεται. *Trall.* 2.] *Conf. Sir. xliv.* 6–10.

33 ἱνα σωθῃς. *Jer. iv.* 14. ἱνα σωθητε. *Sir. iii.* 1. *Conf. Act. xx.* 24. [ἱνα σωθωμεν ὑπο του Κυριου. *Clem. Rom. ii.* 8. και ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48. 53. *Mart. Polyc.* 1. κοινῃ συμφερον τιθεμενος. *Jos. Bell. iv.* 5, 2.] των πολλων. *Coll. Rom. v.* 15, 16.

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΜΙΜΗΤΑΙ οντες Θεου. *Ignat. Ephes.* 1. μιμηται δε του Κυριου σπουδαζωμεν ειναι. 10. μιμηται γινεσθε Παυλου και των αλλων Αποστολων, ὡς και αυτοι του Χριστου. *Philad. p.* 184. *Voss.* μιμηται γινεσθε Ιησου Χριστου, ὡς και αυτος του Πατρος αυτου. *Id. ap. Jacobs. p.* 398.]

2 [διο απολειποντες την ματαιοτητα των πολλων, και τας ψευδοδιδασκαλιας, επι τον εξ αρχης ἡμιν παραδοθεντα λογον επιστρεψωμεν. *Polyc. Phil.* 7. ὁτ' αν επαινω ὑμας, οιδα ὁτι εντρεπεσθε. *Ign. Magn.* 12. και Αποστολων παραδοσις φυλασσεται. *Epist. ad Diogn.* § 11.] κατεχετε. *Exod. xxxii.* 13. 1 *Thess. v.* 21.

3 [θελω δε. *Ad hoc Caput, ad initium certe Capitis, ad v. usque* 17, *intelligendum quædam præscienda sunt. Statuit Paulus in cœtibus Christianorum Mulieribus convenire velatis esse: Viris contrà capite esse aperto, in primis inter precandum. Super tantillâ re non videtur Paulus fuisse scripturus, nisi super illâ lites fuissent inter Corinthios, ad quas dirimendas Pauli videntur sententiam explorasse. Judæi, ut hodiedum sunt, sic et olim erant, in Synagogis tecto capite. Hunc quoque morem, Christiani facti, in Ecclesiam voluere Christianam introductum. Gentiles contrà, quibus olim mos fuerat aperto capite sacris interesse, Christiani facti, patrium sibi morem observabant. Paulus, litis arbiter captus, pronunciat secundum Christianos è Gentilibus. Mos autem hicce, quo capite aperto Sacris intererant, remansit ex veteris ævi consuetudine, quâ viri in Græciâ, pileorum usum ignorantes, semper incedebant nudo capite, mulieribus gestantibus suas* καλυπτρας, *s. capitis tegumenta.*—κεφαλη γυναικος ὁ ανηρ, *I. Vir quidem in genere dici potuit Caput mulieris: hoc tamen in loco per* ανδρα *maritus, per* γυναικα *uxor, intelligi debent, ut Maritus dicatur caput Uxoris. Similiter* ανηρ, *maritus,* γυνη, *uxor, Paulo dicuntur, C. vii.* 2, 3. 4. *II.* κεφαλη *caput, non de principio tantùm et origine rei, sed de excellentiâ ponitur, atque in istum sensum maritus Paulo dici videtur caput uxoris, quô vulgò apud Græcos uxor dicebatur marito subjecta. Filiusfamilias in Græcia non erat* κυριος ἑαυτου, *sui Dominus, sed erat in potestate Patris, quæ, ut apud Romanos, sic apud Græcos erat amplissima. Ad eamdem rationem Maritus dicebatur et habebatur, certe in forô,* κυριος της γυναικος. *inde* κυριος της γυναικος ὁ

ανηρ, *Ammonius p.* 86. *quo sensu Paulus*, κεφαλη της γυναικος ὁ ανηρ. *Valck.* προσκαλειται ὑμας, οντας μελη αυτου. Ου δυναται ουν κεφαλη χωρις γεννηθηναι ανευ μελων, κ.τ.λ. *Ign. Trall.* 11.] *Coll.* 1 *Pet. iii.* 6. *Gen. iii.* 16. *xviii.* 12.

4 [προφητευων· αναγινωσκων τα θεια. *Alb. Gloss. Eximiè quidem* προφητης *et* προφητευειν *dicebantur in Sac. Qui Spiritu Dei pleni futuras res—prædicebant. Judæis verò Græcè loquentibus* προφητης *et* προφητευειν *non illi tantùm, sed et dicebantur, qui publice coram populo vetera Prophetarum interpretarentur oracula.*—κατα κεφαλης εχων, *nihil aliud significari potest, nisi in capite gerens, vel gestans, nempe* καλυμμα, *velamen.*—*Quod additur v.* 5. *talem dedecore afficere* την ἑαυτου κεφαλην, *non significat utique sibi ipsi injuriam facere, ut Grotius putabat; sed Christo facere injuriam; s. dedecore suum Caput afficere. Paulò ante dixerat "Christum esse caput Christianorum,"* ανδρος ἡ κεφαλη. *Multùm enim distant in his* κεφαλη, *et* ἡ κεφαλη. *Mirum est in his libb. SS. Interpp. tam parùm attendisse ad usum articulorum, quem Script. et Divini in multis accuratissime observarunt. Valck.*] *Conf. Exod. xv.* 20. 3 *Reg. xviii.* 29. *Est. xii.* 8. *Gen. xx.* 16. [και σποδῳ την κεφαλην καταισχυνας. *Jos. Ant. xx.* 3. 2.]

6, 7 δοξα. *Coll.* 2 *Cor. viii.* 23. μεν γαρ. *Sap. vii.* 30. [ξυρεω, ξυρω, Αττικοι· ου ξυραω. *T. Mag.*] κειρασθαι. *Coll. Act. xviii.* 18. *Job. i.* 20.

10 εξουσιαν εχειν επι της κεφαλης. *Conf.* επι την Ιδουμαιαν εκτενω το ὑποδημα μου. *Ps. lix.* 8. εναντι ἱερεων. *cxxxvii.* 1. *alii.*

11 [*Laudat Ignat. p.* 93. *Edit. Voss.*] πλην. *Deut. xvi.* 23.

12, 13 φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26. εργα πασης σαρκος ενωπιον αυτου, και ουκ εστιν κρυβηναι απο των οφθαλμων αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xxxix.* 19-21. ὑμεις δε αυτοι κριται γινεσθε. *Job. xiii.* 8. [πρεπον εστι, *Coll. Ign. Ephes.* 2. *Magn. iii.* 4. *Rom.* 10. *Smyrn.*]

14 αυτη ἡ φυσις, *Conf.* 2 *Mac. iv.* 12. [*Quod hic ap. Paulum in dialecto communi dicitur* κομαν, *videlicet crines alere nitide et muliebriter pexos, elegantioribus dicebatur* κουριαν.—*Talis ornatûs muliebris meminit etiam Petrus appellatione usus* εμπλοκης τριχων. 1 *Epist. iii.* 3. *Valck.*]

16 [και την απατωσαν σε συνηθειαν αποσκευασαμενος. *Epist. ad Diogn.* § 2. φιλονεικοι εστε, αδελφοι, και ζηλωται περι μη ανηκοντων εις σωτηριαν. *Clem. Rom. i.* 45. διαφορα τυγχανει αληθειας και συνηθειας. *Frag.* 6. τοιαυτην συνηθειαν εσχον προς τον επισκοπον ὑμων. *Ignat. Ephes.* 5. ουκ οὑτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4.] συνηθειαν. *Conf.* 4 *Mac. ii.* 12. *Conf. sup. v.* 2.

17 τις το κρειττον, *Coll. Ps. lxxxv.* 17, εις αγαθον.

18 [αγαπη σχισμα ουκ εχει. *Clem. Rom. i.* 49. το σχισμα ὑμων πολλους διεστρεψεν. 46. σπουδαζετε ουν πυκνοτερον συνερχεσθαι. *Ign.*

Ephes. 13. συνερχεσθε εν μια πιστει, κ. τ. λ. 20. μερος τι *i. e.* κατα τι μερος. *Kütt.*] ὁ Θεος κατοικιζει μονοτροπους εν οικῳ. *Ps. lxvii.* 6.

19 [εν ὑμιν ουδεμια αἱρεσις κατοικει. *Ignat. Ephes.* 6. δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 44. 47.] δει. *Coll. Act. xxi.* 21. *Dan. ii.* 29. [αἱρεσεις, *Coll. omninò Valck. ap. Act. Apost.* 5. 17.]

20 [Κυριακον δειπνον· το εν Εκκλησιαις αριστον. *Gloss. Alb.* εμελλε γαρ ἡ Κυριακη [ἡμερα] επιφαινειν. *Act. Thom.* § 29. μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες. *Ign. Magn.* 9.] ουκ εστι, *Coll. Gen. vi.* 21, και εσται σοι και εκεινοις φαγειν. [ὁ ουν μη ερχομενος επι το αυτο, οὑτος ηδη ὑπερηφανει, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 5.] επι το αυτο. *Coll. Act. ii.* 44. *iii.* 1.

22 [εκκλησιας Θεου. *Ign. Trall.* 2. ουκ επαινω. *Magn.* 12. *Mart. Polyc.* 4.]

23 [ομνυουσι μηδενι μεταδουναι των δογματων ἑτερως, η ὡς αυτος μετελαβεν. *Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 7. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Patr. tom. i. p.* 464. *Clem. Rom. Fragm.* 6. ἱνα αρτον κλωντες, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 20. *Act. Thom.* § 27. 29.] *Conf. Col. ii.* 6.

24 [σωμα το ὑπερ ὑμων κλωμενον, *Coll. Jos. Bell. ii.* 8. 10, καιομενοι τε και κλωμενοι, κ. τ. λ.] ὑπερ ὑμων, *Conf. Esa. xliii.* 3.

25 ὡσαυτως. *Jud. viii.* 8. *Deut. xii.* 22. *Conf. Heb. ix.* 19, 20.

26 [*In parallelo loco cap. iv.* 5, *legimus* ἑως αν ελθη ὁ Κυριος. *ibi* ἑως *id, quod hìc* αχρις οὑ. *ponitur enim pro* εως οὑ, *quod plene extat Act. xxiii.* 21. *Loquendi autem utraque forma contracta est. plenam sic exprimas:* αχρι καιρου, ᾡ αν ελθη, κ. τ. λ. *Valck.* μια γαρ σαρξ του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, και ἑν ποτηριον εις ἑνωσιν του αἱματος αυτου, κ. τ. λ. *Ign. Philad* 4. ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου. *Magn.* 9. πιστευσαντες εις τον θανατον αυτου. *Trall.* 2. αχρις οὑ, *donec. Labb. Gloss.*]

27, 28 τον ἱεροσυλιας ενοχον οντα. 2 *Mac. xiii.* 6. [οὑ το αἱμα εκζητησει ὁ Θεος απο των απειθουντων αυτῳ. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Matt. xxvi.* 66. *Gen. xxvi.* 11. *Exod. xxii.* 3. [ενοχος· χρεωστης, ὑπευθυνος, (*Atticè*). *Alb. Gloss. Hesych. Obnoxius, reus, obligatus. Labb. Gloss. Videtur eôdem sensu hìc forma loquendi capienda, quô in Heb. vi.* 6, *Jesum, quem cognoverant, repellentes Judæi filium Dei dicuntur* ανασταυρουν ἑαυτοις, *sibimet ipsis cruci suffigere. Valck.*] δοκιμασον με Κυριε, και πειρασον με, κ. τ. λ. *Ps. xxv.* 2. προ κρισεως εξεταζε σεαυτον, και εν ὡρᾳ επισκοπης εὑρησεις εξιλασμον. *Sir. xviii.* 20.

29 [ὡν το κριμα προδηλον εγενηθη. *Clem. Rom. i.* 51.]

30 [ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i.* 44. *Evang. Nicod. cap.* 18.] *Coll.* 2 *Par. xxi.* 14, 15. 2 *Reg. xii.* 15.

32 διο τους παραπιπτοντας κατ' ολιγον ελεγχεις, και εν οἱς

ἁμαρτανουσιν ὑπομιμνησκων νουθετεις, ἱνα απαλλαγεντες της κακιας πιστευσωσιν επι σε Κυριε. *Sap. xii.* 2. [παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 56. παιδευθητε εις μετανοιαν. 57.] *Conf. Jer. x.* 24. *Sap. xvi.* 6. 11. 2 *Mac. vi.* 14-17. *x.* 4. *Judith. viii.* 27, εις νουθετησιν μαστιγοι Κυριος τους εγγιζοντας αυτῳ.

33, 34 ιδου εξεδεξαμην τους λογους ὑμων. *Job. xxxii.* 11. *Alex.* [εσται ὑμιν αὑτη ἡ ευχαριστια εις ευσπλαγχνιαν και ελεος και ἀμοιβην, και μη εις κριμα. *Act. Thom.* § 29. ἱνα μη ἡμιν εις κριμα γενηται. *Ign. Ephes.* 11.] ὡστε, *Coll. Sap. vi.* 25.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1, 2 ῾ΟΙ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ign. Ephes.* 8. ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Rom.* 2. ειδωλα. *Conf. Valck. cap. x.* 7.] τα ειδωλα των εθνων, αργυριον και χρυσιον, εργα χειρων ανθρωπων, κ. τ. λ. *Ps. cxiii.* 4-8. *Sap. xiv.* 12. 27. ὡς αν, *Conf. Lev. v.* 3. [ὡς αν ηγεσθε, *prout ducebamini, vel potius, cæcô impetu. Valck.*]

3, 6 [αναθεμα. *Sunt in his LL. multa, quæ frustra quis speret ex Auctorum Veterum lectione se interpretaturum; in his nostrum est* αναθεμα, *propria vox Hebræis Græcè loquentibus, ignota Scriptoribus Græcis antiquis. Per vocem* αναθεμα *Hebraïcam interpretantur, quæ rem notat devotam: propriè rem semotam ab usu communi, hinc devotam et internecione delendam. Utuntur in Heb. voc. reddenda voce* αναθεμα *Alexandrini, et ad interpretandam radicem verba adhibent* αναθεματιζειν, φονευειν *et* εξολοθρευειν. *Ap. recentiores Judæos isthâc voce notebatur, Quem Synagoga ejiciebant velut exsecrabilem; et hôc significatu Script. N. T. istam adhibuerunt. Rom. ix.* 3. 1 *Cor. xvi.* 22. *Gal. i.* 8, 9. *Valck.* τουτο (το Πνευμα ῾Αγιον) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ, χαριτος τελειας. *Clem. Fragm.* 8. τι γαρ κακον εστιν ειπειν, Κυριος Καισαρ; κ. τ. λ. *Polyc. Mart.* 8. ομοσον, και απολυω σε, λοιδορησον τον Χριστον, κ. τ. λ. 9. αναθεμα. *Frag. Ign.* 1. τοσουτον αποδεουσι (Οφιανοι) του ειναι Χριστιανοι, ὡστε ουκ ελαττον Κελσου κατηγορειν αυτους του Ιησου, και μη προτερον προσιεσθαι τινα επι το συνεδριον ἑαυτων, εαν μη αρας θηται κατα του Ιησου. *Orig. c. Cels. lib.* 6. *p.* 294. *Edit. Spencer.* αναθεμα· επαρατος, ακοινωνητος. *Hesych.*] ελαβες δοματα εν ανθρωποις. *Ps. lxvii.* 18. *Ald. Comp.* [εκκλησιᾳ—ελεημενῃ εν παντι χαρισματι. *Ign. Smyrn. Inscr.* και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι, *Coll. Clem. Rom. i.* 42. διαιρεσιν· *distinctionem. Labb. Gloss. Vett.* λευϊταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. *Clem. Rom. i.* 40. ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. εἱς νους, μια ελπις.—῾Εις εστιν Ιησους Χριστος. *Magn.* 7.] *Conf.*

Num. xvi. 8, 9. [ενεργηματων· αντι του χαρισματων. *Phav.*] Συ δε ὁ αυτος ει. *Ps. ci.* 27. *Conf. Heb. i.* 12.

7 [ἑκαστος ὑμων, αδελφοι, εν τῳ ιδιῳ ταγματι ευχαριστειτω Θεῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* § 41. του θειου μεταλαμβανουσι πνευματος, και προφητευειν ηρξαντο. *Jos. Ant. vi.* 11. 5.]

8, 9 αναπαυσεται επ' αυτον Πνευμα του Θεου, κ. τ. λ. *Esa. xi.* 2. *xliv.* 3. Κυριος απεστειλε με, και το Πνευμα αυτου. *xlviii.* 16. *Conf. Sir. i.* 5. *Comp.* [και μη αλαζονευεσθω, γινωσκων ὁτι ἑτερος εστιν ὁ επιχορηγων αυτῳ, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. *Mart. Ign.* 3. ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Ib.*]

10 [*Coll. Clem. Rom. i.* 42. διαφορα γαρ εστι τα του Θεου χαρισματα παρ' αυτου δια Χριστου διδομενα, κ. τ. λ. *Const. Apost. viii.* 1.] *Coll.* 1 *Joan. iv.* 1. [γενη· διαφορα. *Hesych.* της διαφορας των χαρισματων. *Œcumen.* διαιρει· *distinguit, dividit. Labb.* γενη γλωσσων, *Quandoquidem sæpiùs in hâc Epistolâ mentio fit* γλωσσων, *semel de iis dicendum ita, ut aliis etiam partibus antiquitatis Græcæ lux admoveatur. Ubicunque in hâc Pauli Epistolâ fit* γλωσσων *mentio, Beza et plerique Interpretes linguas simpliciter vertunt, quum ubique Paulus significet linguas peregrinas, vel barbaras. Ex hâc vocis potestate pendet totum Apostoli ratiocinium in cap. xiv. Nostro loco* γενη γλωσσων *in Glossar. Albert. explicantur* ιδιοτητες διαλεκτων. *Egregiè.—Jam verò si quis, ex. gr. Corinthius, oris sui sonum sic poterat inflectere, ut videretur ex sermone suô non Corinthius, sed alterius civitatis Græcæ civis, is Paulo diceretur* λαλειν γλωσσῃ, *loqui linguâ sibi non patriâ. Res exemplo poterit illustrari. Apostoli festo die Pentecostes Spiritu Dei pleni loquebantur linguis peregrinis, Act. ii.* 4. 11. *Singuli autem populi, illic memorati, non utebantur linguis penitùs diversis; dialecto nonnulli à se distabant tantùm invicem. Parthi, Medi, Elamitæ unà loquebantur linguâ Persica. Ponti accolæ, qui consularem Asiam incolebant, Pamphylii Græcè utique omnes loquebantur, sed à se invicem dialectis discrepabant; i. e. singuli habebant voces aliquot peculiares, et easdem voces diversimodè tamen enunciabant. Singulorum Dialecti reliquis erant velut peregrinæ,* γλωσσαι *Paulo. Ipsa autem vocabula peregrina, Dialectis propria singulis, etiam dicebantur* γλωσσαι. *Qui utebantur Linguis peregrinis ad populum verba facientes, ii aut indigebant Interprete, aut sua ipsimet verba debebant interpretari facilioribus. Distinguit Paulus plus semel* γενη γλωσσων, *genera Linguarum peregrinarum, et* ἑρμηνειαν γλωσσων, *linguæ peregrinæ interpretationem. Dono divino Linguarum peregrinarum videntur inter Corinthios bujus aevi plures gavisi. Sed postea, ut omnia in deterius degenerant, ad vanam ostentationem divino dono videntur abusi. Corrigit abusum P. atque istam ostentationem graviter insectatur, in Cap. præsertim XIII. quod Paulo naturalis eloquentiæ specimen est ad-*

mirabile. Capite et. XIV, ubi v. 2, Si quis, ait, inter suos nempe cives, loquitur γλωσσῃ, *linguâ peregrinâ, is Deo loquitur,* ουδεις γαρ ακουει, *nam nemo intelligit. Ubi et v. 3 linguâ peregrinâ ad populum verba facienti opponitur* ὁ προφητευων, *i. e. qui oracula Prophetarum interpretatur oratione facili. Legantur Paulo attentiùs istius Cap. vv.* 5, 6, 9, 13, 14 *et seqq. Valck.*]

11 [καθως και ετεθη εν τῳ χαρισματι αυτου. *Clem. Rom. i.* 38. ιδιᾳ, *Ign. Magn.* 7. ιδιᾳ τε και κοινῃ (*separatim*), *Jos. Bell. Jud. vii.* 8. 1.] *Conf. Heb. ii.* 4. *Rom. xii.* 3.

12 [λαβωμεν το σωμα ἡμων, κ. τ. λ, *Conf. omninò Clem. Rom. i.* 37, 38. *Ignat. Trall.* 11. χειρ, και οφθαλμος, και πους περι ἑν σωμα εισιν συμπληρουντες τα μερη. *Athenag. Legat.*] καθαπερ—οὑτως. *Conf.* 2 *Mac. ii.* 29. 4 *Mac. xv.* 31, 32. *Rom. xii.* 5. *Ephes. iv.* 25.

13 [τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν, εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Ign. Smyrn.* 1. *laudatur. p.* 100. *Vossii.* η ουχι ἑνα Θεον εχομεν, και ἑνα Χριστον; κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 46.] ειτε, ειτε. *Conf. Sir. xli.* 4. *Ephes. ii.* 16. και εσομεθα ὡς γενος ἑν. *Gen. xxxiv.* 16. [Ιουδαιοι τε και Ἑλληνες, *Coll. omninò Valck. ap. Act. xviii.* 4. εποτισθημεν, *Usus verbi passivi rarior obtinet. Latinè peritissimus aliàs Beza turpem primùm in isto loco errorem erraverat,* εποτισθημεν *interpretatus poti sumus. quod nihil aliud est, quam ebrii sumus et probe madidi. Meritò Bezæ versionem reprehendit Revius in Vallam. Postea dedit Beza potati sumus. Sed dubium nullum est, quin reddi debeat locus : " Uno Spiritu sumus irrigati." Hæc interpretandi ratio Paulinæ phrasi videtur accommodatissima. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 2.]

15 [ἱνατι διελκομεν και διασπωμεν τα μελη του Χριστου; *Clem. i.* 46. μελη οντας του Ὑιου αυτου. *Ignat. Ephes.* 4. παρα τουτο, *ideò, idcircò. Trall.* 5. αλλ' ου παρα τουτο δεδικαιωμαι. *Rom.* 5.]

17, 18 ἡνικα αν οσφρανθη πυρος. *Jud. xv.* 14. *Alex. Ald. Comp. Coll. omninò Jud. cap. ix.* 8-15. [ἱνα παντα εν ἑνοτητι συμφωνα. *Ign. Ephes.* 5. εν θεληματι του θελησαντος τα παντα. *Rom. Inscr.* εις τιμην εκεινου του θελησαντος ἡμας. *Magn.* 3.]

19 [τα δε ελαχιστα μελη του σωματος ἡμων αναγκαια και ευχρηστα εισιν ὁλῳ τῳ σωματι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 37.]

21 [ἡ κεφαλη διχα των ποδων ουδεν εστιν, κ. τ. λ. *Clem. Ib.*]

22 και οὑτως εμβλεψον εις παντα τα εργα του Ὑψιστου, δυο δυο ἑν κατεναντι του ἑνος. *Sir. xxxvi.* 15.

23 [αλλα αττα των ατιμοτερων, ἁ προς τας εν σκοτῳ χρειας ὑπηρετει μαλλον, η τας εν φωτι. *Philo de Vit. Contemp. p.* 472. *Mang.*] ευσχημων—ασχημων. *Sir. xxvi.* 33. *Comp. Conf. Sir. xxvi.* 8. ευσχημοσυνη. 4 *Mac. vi.* 2. [αλλα παντα συνπνει, κ. τ. λ. *Clem. Ib.*]

25 [πασα στασις, και παν σχισμα βδελυκτον ὑμιν, κ. τ. λ.

Clem. Rom. i. 2. αγαπη σχισμα ουκ εχει. 49. συγκρασις τις εστιν εν πασι, και εν τουτοις χρησις. 37.] μετρον το αυτο. *Exod. xxxvi.* 8.

26 [εις το συγχαρηναι αυτοις επι το αυτο γενομενοις, κ. τ. λ. *Ignat. Philad.* 10. συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6.] *Conf. Job. ii.* 11. *Sym.* συνπαθεις. *xxix.* 25. *Alex.* 1 *Pet. iii.* 8. *Heb. x.* 34. [συμπαθης. *Jos. Ant. xix.* 7. 3. και γαρ και τοις Αιγυπτιοις ὡς ιδιοις μελεσι συνεπασχε, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 726. καθαπερ δε εν σωματι του κυριωτατου φλεγμαινοντος, παντα τα μελη συνενοσει. *Jos. Bell. Jud. iv.* 7. 2. πασχει—συμπασχει· *Propter membrorum inter se harmoniam, aptissimumq. consensum, quando unum membrum dolore afficitur, is dolor cum reliquis mox communicatur, totumque corpus pervadit. Hôc omninò sensu v.* συμπασχειν *hìc capiendum est, neque in talibus abuti debemus Ammonii aliorumque observatis. Quando de hominibus diversis ponuntur* πασχειν *et* συμπασχειν, *tum* πασχει, *patitur, qui ipse sentit dolorem;* συμπασχει *non qui eund. dolorem cum illo sentit, sed ad quem pervenit mæstitiæ quidam sensus propter mala et dolorem alterius. frequentant Græci in talibus v.* συναχθεσθαι *et* συναλγειν, *quibus contrarium* συγχαιρειν.—*in communi sermone dicebant* συμπασχειν. *Valck.*]

27 [δι' οὗ, εν τῳ παθει αυτου, προσκαλειται ὑμας, οντας μελη αυτου. *Ign. Trall.* 11. εν ἑνι σωματι της εκκλησιας αυτου. *Smyrn.* 1. ὁτι μελη εσμεν αλληλων. *Clem. Rom. i.* 46.]

28 εγενετο επ' αυτον Πνευμα Κυριου εν τῃ εκκλησιᾳ. 2 *Par. xx.* 14. [*Coll. Clem. Rom.* § 42. ουχ ὡς Πετρος και Παυλος διατασσομαι ὑμιν· εκεινοι Αποστολοι, εγω κατακριτος, εκεινοι ελευθεροι, εγω δε μεχρι νυν δουλος. *Ign. Rom.* 4. σωζεθω ουν ἡμων ὁλον το σωμα εν Χριστῳ Ιησου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. ου μονον διδασκαλος γενομενος επισημος, αλλα και μαρτυς εξοχος. *Mart. Polyc.* 19. εκυβερνα την εκκλησιαν Αντιοχεων επιμελως. *Mart. Ign.* 1. το δευτερον. 7.]

29 [ου παντες εισιν επαρχοι, ουδε χιλιαρχοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 37.] *Coll. Jacob. iii.* 1. μη, *(interrogat.) Gen. iv.* 9. *xviii.* 14. *et sæp.* [οἱ τρεις διδασκαλοι, *Coll. Nicod. Evang. p.* 664. *Thilo.*]

31 [ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6. εκκλησιᾳ—ηλεημενῃ εν παντι χαρισματι. *Ign. Smyrn. Inscr.* ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις Θεον. *Ephes.* 4. ἡ ουν ὁδος του φωτος εστιν αὑτη, κ. τ. λ. *Barn. Epist.* § 19. το προθυμον και την ὑπερβολην της θρησκειας. *Jos. Ant. i.* 13. 4.] *Coll. Sap. i.* 12. *vi.* 22. ετι, *Conf. Sir. xxiv.* 32.

ΚΕΦ. ιγ. 13.

1 ΠΩΣ μεγα και θαυμαστον εστιν ἡ αγαπη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. *coll. Sect.* 49.] τι ὡραιωθης, και τι ἡδυνθης αγαπη; *Cant. vii.* 6. [το Δωδωναιον χαλκειον· ειρηται επι των πολλα

λαλουντων, και μη διαλειποντων. *Zenob. Prov. apud Schott. p.* 153. αλαλαζω· *tintino. Labb. Gloss. Vett. Coll. Valck. ad loc.*]

2 [ὁρατε, αδελφοι, ὁσῳ πλειονος κατηξιωθημεν γνωσεως, τοσουτῳ μαλλον ὑποκειμεθα κινδυνῳ. *Clem. Rom. i.* 41. τους διακονους, οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Ign. Trall.* 2. *Laudat. p.* 92. *Edit. Voss. Ign. Fragm.* 9. *Jacobs. p.* 480.] *Conf. Philip. i.* 15-18.

3 [σιτιζειν Αττικοι, ου σιτευειν, ουδε ψωμιζειν. *Thos. Mag.*] εαν πεινᾳ ὁ εχθρος σου, ψωμιζε αυτον, εαν διψᾳ, ποτιζε αυτον. *Prov. xxv.* 21. [*Clem. Rom. i.* 55. ὁ γαρ εχων αγαπην, μακραν εστι πασης ἁμαρτιας. *Polyc. Phil.* 3.] εαν δῳ ανηρ παντα τον βιον αυτου εν τῃ αγαπῃ [ὑπερ της αγαπης, *Sym.*] εξουδενωσει εξουδενωσουσιν αυτον. *Cant. viii.* 7. *Conf. Philem.* 13.

4 [εαν τελειως εις Ιησουν Χριστον εχητε την πιστιν, και την αγαπην, ἡτις εστιν αρχη ζωης και τελος· αρχη μεν πιστις, τελος δε αγαπη. *Ign. Ephes.* 14. ὡς χρηστευεσθε, οὑτως χρηστευθησεται ὑμιν. *Clem. Rom. i.* 13. χρηστευσωμεθα αυτοις κατα την ευσπλαγχνιαν του ποιησαντος ἡμας. 14. οιδα ὁτι ου φυσιουσθε. *Ign. Magn.* 12. *Trall.* 7. *Polyc.* 4. μηδε καταλαλειν αλληλων, μηδε ζηλουν. *Clem. Rom. ii.* 4. περπερευεται· αταχτει, κατεπαιρεται. *Zonar.* περπερος· *vanus. Labb.* ζηλοι· φθονει, εριζει, μισει. *Hesych.* τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ignat. Smyrn.* 6. *Coll. Valck. ap. cap. iv.* 6.] και ελαλησεν αυτῳ χρηστα. *Jer. lii.* 32.

5 [ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom.* § 48. αγαπης γαρ αληθους και βεβαιας εστιν, μη μονον ἑαυτον θελειν σωζεσθαι, αλλα και παντας τους αδελφους. *Mart. Polyc.* 1.] ασχημονει. *Deut. xxv.* 3. *Ezech. xvi.* 6. [λογιζεται· φημιζεται. *Hesych.* ουχ ὑποπτευει. *Chrysost.*] *Conf. Gal. vi.* 2.

6 *Coll. Joan. vii.* 18. 2 *Thess. ii.* 10.

7 [*Eximiè* στεγειν *significabat commissa silentio tegere. Unde silentium Ammonio dicitur* στεξις λογου. *p.* 128.—*Hôc sensu Christianâ præditur charitate* παντα στεγει. *Valck. ap. cap. ix.* 12. στεγει· κρυπτει, συνεχει, βασταζει, ὑπομενει. *Hesych.* εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω. *Ign. Smyrn.* 4. ἑνεκεν Θεου παντα ὑπομενειν ἡμας δει, κ.τ.λ. *Polyc.* 3. παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9.] φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26.

8 [το ὑψος, εις ὁ αναγει ἡ αγαπη, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 49. *Ign. Ephes.* 9.] εκπιπτει, *Coll. Jos. xxi.* 43. *xxiii.* 14. 4 *Reg. x.* 10.

9 [ει πως μερος χαρισματος λαβωσι πνευματικου. *Mart. Ign.* 3.] ουκ ενεποιησε τοις ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου, κ. τ. λ. *Sir. xlii.* 17. *xliii.* 31. *Sap. xiii.* 5.

10 [οἱ εν αγαπῃ τελειωθεντες, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 50. το κατα σαρκα. 32. ουδεν εστιν αμεινον ειρηνης, εν ᾗ πας πολεμος καταργειται

επουρανιων και επιγειων. Ign. Ephes. 13.] *Conf. Joan. iii.* 30.

11 *ἡ μαρτυρια* Κυριου *πιστη σοφιζουσα νηπια. Ps. xviii.* 7. [*τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. Ign. Smyrn.* 11. *φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν, κ. τ. λ. Trall.* 5. *Propriè puer nondum fans, s. infans, gr. dicitur νηπιος. Sæpe tamen adhibetur vox sensu figuratô, de iis omnibus, qui quodammodò cum infantibus possunt comparari. Eleganter Paulus permanet in Metaphora, suis istis νηπιοις εν* Χριστῳ *lac præbens potandum.—Eleganter Apost. inquit, Quum eram νηπιος, tanquam νηπιος ελαλουν, i. e. sonum edebam inconditum. ὡς νηπιος εφρονουν, ὡς νηπιος ελογιζομην· quando verò factus sum ανηρ, cogitare cœpi ut virum decet. Valck. ad cap. iii.* 1.]

12 *ὁπως μη εὑρῃ ὁ ανθρωπος το ποιημα ὁ εποιησεν ὁ* Θεος *απ᾽ αρχης και μεχρι τελους. Eccles. iii.* 11. *επιγνωσομαι—επιγνωσθην. Paronomas. Conf. ὁ εκδικων παρα* Κυριου *εὑρησει εκδικησιν—μνησθητι εντολων, και μη μηνισῃς τῳ πλησιον. Sir. xxviii.* 1. 7. [*μαθηται αυτου γενομενοι, μαθωμεν κατα* Χριστιανισμον *ζῃν. Ign. Magn.* 10. *τοτε εσομαι μαθητης αληθως του* Χριστου. *Rom.* 4.] *και γινωσκω τα εμα, και γινωσκομαι ὑπο των εμων. Joan. x.* 14. *Coll. Exod. xxxiii.* 11, *και ελαλησε* Κυριος *προς* Μωυσην, *ενωπιος ενωπιῳ, ὡς ειτις λαλησαι προς τον ἑαυτου φιλον. Coll.* 1 *Joan. iii.* 2. *omninò. δευρο οφθωμεν προσωποις.* 4 *Reg. xiv.* 8. *οφθαλμοι προς οφθαλμους οψονται. Esa. li.* 8. *Conf. Deut. xxxiv.* 10.

13 [*ἡ δε πιστις ὑμων αναγωγευς ὑμων, ἡ δε αγαπη ὁδος ἡ αναφερουσα εις* Θεον. *Ign. Ephes.* 9. *το γαρ ὁλον εστι πιστις και αγαπη. Smyrn.* 6. *Ω μεγαλης αγαπης, ω τελειοτητος ανυπερβλητου! Clem. Rom. i.* 53. *αυταρκης εις σωτηριαν ἡ εις* Θεον *ανθρωπου αγαπη. Clem. Rom. Fragm.* 1.] *Coll. Prov. xxv.* 4. 1 *Esd. iv.* 33-35. 2 *Joan.* 6.

ΚΕΦ. ιδ. 14.

1 ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ *αυτῳ κοινωνησας χαρισματων. Mart. Ignat.* 3. *και διωξωμεν μαλλον την αρετην. Clem. Rom. ii.* 10.] *Conf. Heb. xii.* 14. [*ἱνα προφητευῃ. Coll. Valck. ap. cap. xi.* 4.]

2 [*τους διακονους οντας μυστηριων* Ιησου Χριστου. *Ign. Trall.* 2.] *λαλει. conf.* 4 *Reg. xviii.* 26. *Esa. xxviii.* 11. *πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πραεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. Sir. iii.* 16. *Comp.*

3 [*ἡτοιμασμενοι εις οικοδομην* Θεου. *Ignat. Ephes.* 9.] *παρακλησις. Conf.* 2 *Mac. vii.* 24. *Act. xv.* 32. [*προφητευων· αναγινωσκων τα θεια. Alb. Gloss.*] *Conf. inf. v.* 19.

4 [*δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. Polyc. Phil.* 3.] *γλωσσῃ, Conf. Sap. i.* 6. *Gen. x.* 5. 31. [*Significat οικοδομειν propriè domum struere et coagmentare. Paulus autem, in verbis in figuratum*

sensum derivandis pro ingenio suo sæpe feliciter audax, ad ædificium spirituale sic illud transtulit, ut in ejus Epist. significet, firmare, solidare, coagmentare. coll. 1 *Thess. v.* 11. *Valck. ad* 1 *Cor. viii.* 10.]

5 [ζητειν το κοινωφελες πασιν. *Clem. Rom. i.* 48.] και τις δωη παντα τον λαον Κυριου προφητας, ὁταν δῳ Κυριος τὸ Πνευμα αυτου επ᾽ αυτοὺς; *Num. xi.* 29. οικοδομην, *Conf. Rom. xiv.* 19. τοτε ελαλησας εν ὁρασει τοις υἱοις σου. *Ps. lxxxviii.* 19. *Job. xl.* 22. [εκτος ει μη, Κοινως· πλην ει μη, *vel* χωρις ει μη, Αττικ. *Perinde est, utrùm dicatur* ει μη, *an* εκτος ει μη. *Prius plerumque ponit Paulus, sed tribus in locis præposuit* εκτος, 1 *Cor. xv.* 2. 1 *Tim. v.* 19. *et hìc. Sic solebant Græci in stylo communi. Elegantiores verò dicebant* πλην ει μη, *vel* χωρις ει μη. *Valck.*] γλωσσαις λαλειν, *Coll. cap. xii.* 10.

6 [νυνι δε κατανοησατε, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 47. εν = δια, *Coll. Valck. ap. Col. i.* 16.]

7 πως; *Coll. Exod. vi.* 30. [διαστολη· *distinctio. Labb. Gloss.*]

8 σαλπισατε σαλπιγγι εν Σιων, κ. τ. λ. *Joel. ii.* 1. αναβοησον εν ισχυϊ, και μη φεισῃ, ὡς σαλπιγγι ὑψωσον την φωνην σου, κ. τ. λ. *Esa. lviii.* 1. φρυαττομενος αδηλοις ελπισιν. 2 *Mac. vii.* 34. *Coll. cap. ix.* 26. *Sir. xxxv.* 4.

9 ὡς ορνεου διϊπταντος ἀερα, κ. τ. λ. *Coll. Sap. v.* 9-13.

10 [ἡ φωνη Ἑλληνικη. *Jos. Ant. viii.* 5. 3. τῃ Ῥωμαϊκῃ φωνῃ. *Reliq. Sac. Routh. tom. p.* 302. *Mart. Ign.* 6. ει τυχοι. *Epist. ad Diogn.* § 2. ει τυχον, *ut putà. Labb. Gloss. Vet.*] τῃ πατριῳ φωνῃ. 2 *Mac. xii.* 37. τυχοι, 2 *Mac. vi.* 22. *Alex.*

11 [βαρβαρος, *Propriâ hìc vi ponit P. nam barbarus proprie cujus sermonem non intelligas, ut in notissimo Ovidii versu: "Barbarus his ego sum, quia non intelligor ulli." Peregrinus erat sonus auribus Græcis* Βαρ. *hoc reduplicatum,* Βαρβαρ, *peperit* βαρβαρος. *Totum terrarum orbem Græci dividebant in* Ἑλληνας *et* βαρβαρους, *i. e. in Græcè loquentes, et loquentes aliis Linguis. Similiter loquitur P. Rom. i.* 14. βαρβαρωθηναι *hinc Græcis notat aliquando in desuetudinem venire sermonis Græci.—Græci erant in eâ opinione, populos Græciæ omnium esse populorum humanissimos. Et certè fuerunt Athenæ Atticæ, doctæ dictæ, omnium artium et scientiarum inventrices. hinc factum, ut de moribus inhumanis, aut certè hominum, studiis musicis non emollitorum, poneretur et* βαρβαρος *et* βαρβαρωθηναι. *Valck.*] *Coll. Act. xviii.* 4.

12 [παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. *Polyc.* 2. ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6.]

13 *Coll. cap. x.* 24. διερμηνευῃ, *Coll.* 2 *Mac. i.* 36.

14 [εἱς νους, μια ελπις. *Ignat. Magn.* 7. ασπαζεται ὑμας το εμον πνευμα. *Rom.* 9.] το πνευμα μου. *Esa. xxvi.* 9.

15 τι γαρ; *Job. xiv.* 17. ψαλῶ δε και νοϊ, *Latinè reddendum : " tale carmen dicam, quod intelligi possit :" In eum sensum rectè locum accepit Scholiasta Gr.* τῷ νοϊ *explicans* τῃ των ακουοντων συνεσει. ψαλλειν, *propr. radere, transfertur ad Instrumentum Musicum, cujus chordas qui scienter et modulatè digitis radebant, dicebantur et.* ψαλλειν. *Hinc* ψαλμος, *quævis modulatio, quodvis canticum, vel carmen. Carmen dicere Christo* αδειν και ψαλλειν τῷ Κυριῳ *dixit P. Eph. v.* 19. *atque istud factitasse primos Christianos luculentus testis est homo gentilis Plinius, in nobili istâ Epistolâ L. X.* 97 *ad Trajanum Imperatorem plenius mores perscribens Christianorum, quibus ille favebat pro suâ humanitate, ut civibus certe minime malis. " Affirmabant," inquit, " hanc fuisse summam vel culpæ suæ, vel erroris, quod essent soliti statô die ante lucem convenire, Carmenq. dicere Christo tamquam Deo secum invicem." Fecerunt illi secundum mandata Pauli l. l. Ep. ad Ephesios. Valck.*]

16 [τοις ιερευσιν ιδιος ὁ τοπος προστετακται. *Clem. Rom. i.* 40. τοπος μηδενα φυσιουτω. *Ign. Smyrn.* 6. *Polyc.* 1. αναπεμψαντος δε αυτου το Αμην, και πληρωσαντος την ευχην. *Mart. Polyc.* 15. ιδιωτης τυγχανων. *Ign. Fragm.* 1. συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου. *Ephes.* 13. μιᾳ ευχαριστιᾳ χρησθαι. *Philad.* 4. ιδιωτης *propriè Græcis erat homo privatæ sortis oppositè ad gerentes Remp. Sed hi quoniam censebantur ceteris magìs literati, usus vocem transtulit ad significandum indoctum, rudem, imperitum : unde perbene in Gloss. Albert. p.* 135. ιδιωται *redditur* αγροικοι, απαιδευτοι. *Apostoli, narrante Luca, Act. iv.* 13, *Judæis habebantur* αγραμματοι και ιδιωται, *illiterati et indocti : et erant sanequam etiam tales; hoc enim dixisse decet Christianam religionem, ejusque in istis primordiis propagationem admirandam. Voluit Deus omnium in mentibus defigere, quantùm efficere potuerit per homines istiusmodi illiteratos, s. idiotas. Paulus ipse* 2 *Cor. xi.* 6 *fatetur, se* ιδιωτην τῷ λογῳ, *significans non illiteratum hominem, sed sermonis Græci et elegantiarum rudem, et contemtorem. Peccant enim viri doctiss. qui multa disputantes de stylo N. T. persuadere nobis conantur, hunc stylum esse purè Græcum, quique legerunt Scriptores Gr. in hunc unum usum, ut phrases hinc indè sibi quasdam annotarent conferendas cum phrasibus N. T. putantque se magnum quid fecisse, si nobis hìc illìc Atticam quamdam voculam vel phrasin demonstraverint his in Libris, in quibus omninò non venari debemus sermonis elegantiam, aut phrases Atticas, sed quærere debemus et invenimus rerum magnificentiam, quam Deo sapientèr placuit et cum Græcis, et cum nobis communicare plebeiô sermone, partìm ut à quibusvis hi Libri possent intelligi : sed præsertim, ut eò manifestius foret miraculum totius orbis conversi. Hi enim pauci homines illiterati, Dei Spiritu adjuti, multo plus præstiterunt, quàm per omnia secula*

potuerunt illustrissima illorum ingenia, quibus Artes et Scientiæ maximè fuerunt excultæ. Valck. ad loc.]

18 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. γλωσσαις, *Conf. Valck. ad cap. xii.* 10.]

19 [κατηχησω, *Coll. Valck. ap. Act. xxi.* 21. και ην συν αυτοις χρονον ἱκανον ἑως οὑ κατηχησαν και τον βασιλεα. *Act. Thom.* § 16.] μηλον χρυσουν εν ὁρμισκῳ σαρδιου, οὑτως ειπειν λογον. *Prov. xxv.* 11. λαλων λογον εν καιρῳ αυτου. *Sym.* εν τῃ εκκλησιᾳ. 2 *Par. xx.* 14. [του νοος· *serioris ævi genitivus. Vid. Lobeck ad Phrynic. p.* 453. θελω πεντε λογους, "*In Ecclesiâ malo pauca verba dicere intellectu facilia, ut alios erudiam, quàm innumera proferre linguâ peregrinâ.*" θελω *hìc significat Malo, quia sequitur particula* η. *Obtinet itaque hìc Ellipsis vocis* μαλλον, *optimis scriptoribus Græcis frequentata, à Paulo tamen forte ducta ex Alexandrinis. Valck.*] *Coll. Rom. xv.* 2.

20 [τελειοι οντες τελεια και φρονειτε. *Ign. Smyrn.* 11.] *Conf. Matt. x.* 16. [παις· αφρων, νηπιος. *Hesych.* νηπιαζειν· *puerascere. Gloss. Vet.*] *Coll. cap. iii.* 1. *xiii.* 11.

21 [ὁτι, *Conf. Valck. ad. cap. i.* 5. *p.* 53. *post verba dicendi, quando ipsa alterius verba preferuntur,* ὁτι *Latinè reddendum non est. Id. Hæc citari à Paulo non ex Versione LXX, sed ex versione Aquilæ docet nos Origines, Philocal. viii. Sunt autem verba quædam, quæ Propheta in medio posuit omissa, ut ad rem hanc non pertinentia. Grot.*] χειλεσιν, *Coll. Gen. xi.* 1.

22 [ου τοις πιστευουσιν, αλλα τοις απιστοις, *Præcipuè dantur ad convertendos extraneos, infideles adhuc. comparatè dictum. Grot.*] *Coll. Matt. ix.* 13, 14. *Ose. vi.* 7. *Alex.* [διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. προσεθεντο αυτῃ δουναι σημειον. *Clem. Rom. i.* 12. *Conf. Valck. cap. xi.* 4. *xii.* 10.]

23 [σπουδαζετε ουν πυκνοτερον συνερχεσθαι. *Ign. Ephes.* 13. ὁτ' αν γαρ πυκνως επι το αυτο γινεσθε. *Ib.* συνερχεσθε εν μιᾳ πιστει. 20. επι το αυτο μια προσευχη. *Magn.* 7. επι το αυτο. *supplendum* νοημα· *eundem in finem, unanimes. Valck. ad Act. iii.* 1.]

24 *Conf. Jacob. ii.* 2. ελεγχεται, *Coll. Prov. xxx.* 6.

25 [το επιεικες της γλωσσης—φανερον ποιησατωσαν. *Clem. Rom. i.* 21. προς Θεον τον τα κρυφια ειδοτα. *Ignat. Magn.* 3. λεληθεν αυτον ουδεν—ουτε τι των κρυπτων της καρδιας. *Polyc. Phil.* 4.] *Conf. Gen. xxviii.* 16, 17. 1 *Pet. ii.* 12. *Zach. viii.* 23. *CITAT.*

26 [πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. *Polyc. Phil.* 13. και ζητειν το κοινωφελες πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48.] *Coll.* 1 *Reg. ii.* 23, 24.

27 *Coll.* 1 *Pet. iv.* 11. [ανα μερος· *Vicissim, alternis. Labb. Gloss. Vett. Non simul, sed suô quisque ordine. Grot.*]

28, 29 [εαυτῳ—και τῳ Θεῳ. *Domi suæ, si vult, Deo teste. Grot.*]

Coll. Matt. vi. 6. ανοιγε σου στομα λογῳ Θεου, και κρινε παντας ὑγιως. *Prov. xxxi.* 8. *Coll. Act. xvii.* 11.

30 [ὁ μεν τας βιβλους αναγινωσκει λαβων, ἑτερος δε των εμπειροτατων, ὁσα μη γνωριμα παρελθων αναγινωσκει, κ. τ. λ. *Philo. p.* 679. *Edit. Col.*] πολλοι εισιν ὑψηλοι και επιδοξοι, αλλα πρᾳεσιν αποκαλυπτεται μυστηρια. *Sir. iii.* 16. *Comp.* [*Coll. Jos. Bell. Jud. ii.* 8. 5. *de Essæis.*]

31 [παντας παρακαλειν, ἱνα σωζωνται. *Ign. Polyc.* 1. *Clem. Rom. i.* 32. καθ' ἑνα, *Coll.* οἱ κατ' ανδρα, (*singuli.*) *Ign. Ephes.* 4. τοις καθ' ἑνα. *Trall.* 12. καθ' ἑνα παντες, *per vices singuli. s. alternis, omnes verba facere poteritis.—Singuli* ἑκαστοι, *Græcè etiam dicti* καθ' ἑνα. *Sic scribere solent accuratiores, at in stylo communi obtinuit* καθ' ἑις. *Coll. Joan. Evang. viii.* 9, εξηρχοντο ἑις καθ' ἑις. *Neutrum ponere liceret Atticos imitanti. nam pro* εξηρχοντο, *dicendum erat* εξηλθον. *pro* ἑις καθ' εις, καθ' ἑνα. *Valck.*]

32 [εἱς ἑκαστος εξουσιαν εχει του στοματος αυτου λαλειν αγαθα και πονηρα. *Evang. Nicod. cap.* 2. *p.* 526. *Thilo.*] *Coll. Jacob: iii.* 2. *Prov. xv.* 2. *xvi.* 32.

33 [Ὁ γαρ Θεος ουκ αταξιας, και ακοσμιας, και φθορας, αλλα ταξεως, και ευκοσμιας, και ζωης, κ.τ.λ. *Philo. de Mund. Incorrup.* § 20. *p.* 508. *Mang.* παρακαλεσας τον Ὑιον του Θεου ὑπερ των εκκλησιων. *Mart. Ign.* 6. προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. πασαις ταις εκκλησιαις ουκ ηδυνηθην γραψαι. *Ign. Polyc.* 8. *Spiritus impuri violenti sunt, Deus pacificus et lenis. Coll.* 3. *Reg. xix.* 12. *Grot.*]

34, 35 [γυναιξιν—παρηγελλετε—εν τε τῳ κανονι της ὑποταγης ὑπαρχουσας, τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν εδιδασκετε, πανυ σωφρονουσας. *Clem. Rom. i.* 1.] *Coll. Tit. ii.* 5.

36 [κατηντησεν, *Medium* αντομαι, *occurro. Huic Attici tribuerunt notionem supplicandi. Sic* ἱκεσθαι, *venire, significare cœpit venire ad aliquem supplicandi gratiâ. Valck.* επι τον της πιστεως βεβαιον δρομον κατηντησαν. *Clem. Rom. i.* 6. 23. ἑως θανατου καταντησαι. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Esa. ii.* 3. *xxxi.* 4.

37 [πας ὁ λεγων, παρα τα διατεταγμενα, καν αξιοπιστος ῃ, καν νηστευῃ, καν παρθενευῃ, καν σημεια ποιῃ, καν προφητευῃ, λυκος σοι φαινεσθω εν προβατου δερει, προβατων φθοραν κατεργαζομενος. *Ign. Fragm.* 9. τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, ὁσῳ δοκει μαλλον μειζων ειναι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48.]

38 *Coll. Apoc. xxii.* 11. [*Dubitet sanè, sed suo periculo. Grot.*]

40 [κατα ταξιν· κατα κοσμον. *Hesych.* παντα ταξει ποιειν οφειλομεν. *Clem. Rom. i.* 40. παντα εις τιμην Θεου γινεσθω. *Ign. Polyc.* 5.] ανηρ δε θυμωδης ουκ ευσχημων. *Prov. xi.* 25. 1 *Thess. iv.* 12. *Rom. xiii.* 13. *Conf. Sir. xix.* 29-31.

ΚΕΦ. ιε. 15.

1 ʻΟΙ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5. ουχ οὑτως διδασκει το Ευαγγελιον. *Mart. Polyc.* 4. το κατα το Ευαγγελιον μαρτυριον. *i.* 19. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. ὁ και παρελαβετε, *Coll. cap. xi.* 23. στηθι ἑδραιος. *Ign. Polyc.* 3.]

2 απιστος ανηρ κρινει εικη. *Prov. xxviii.* 25. [τῳ κατα το Ευαγγελιον λογῳ Ιησου Χριστου. *Mart. Polyc.* 22. αληθως εσταυρωθη και απεθανεν. *Ign. Trall.* 9.] εκτως ει μη. *Coll. cap. xiv.* 5.

3 [απεθανεν ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων, *Mortuus est pro peccatis nostris. Phrasis est in N. T. usitatissima, quâ Christus dicitur fuisse mortuus, s. mortem subiisse* ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων, *vel simpliciter* ὑπερ ἡμων. *Sciendum autem, et ritè tenendum est,* αποθανειν ὑπερ τινος *non tantùm in N. T. sed et. ap. Scriptores profanos, significare mori loco alterius. ut certe Christus non tantùm in commodum nostrum mortuus est, sed nostrûm loco mortem subire non recusavit, quam nos fueramus commeriti. Valck.* τον δι' ἡμας αποθανοντα. *Ign. Trall.* 2. οὑ το αἱμα ὑπερ ἡμων εδοθη. *Clem. Rom. i.* 21. τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα. *Polyc. Phil.* 9. σαρκα—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Ign. Smyrn.* 6. την πιστιν ἡν εξ αρχης παρελαβομεν. *Routh. Fragm. Patr.* 1. *p.* 464. ενκυπτετε εις τας γραφας. *Clem. Rom. i.* 45.] *Conf. Rom. iv.* 24. απο των ανομιων του λαου μου ηχθη εις θανατον. *Esa. liii.* 8. [*Coll. Grot. de Satisfact. Christ. pass. Ign. Magn. viii.* 9. *Philad. v.* 9. *Polyc. Phil.* 6.]

4 [Εξαιρετον δε τι εχει το Ευαγγελιον, την παρουσιαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, το παθος αυτου, και την αναστασιν. *Ign. Philad.* 9. αληθως ηγερθη απο νεκρων. *Trall.* 9.] κατα την γραφην βιβλου Μωϋση. *Esd. vi.* 18. *Conf. Rom. i.* 2. [*Reditus Christi in vitam, modò per* αναστηναι, *modò per* εγειρεσθαι *significatur, quia scilicet mors et casui et somno comparatur. Grot.*] *Coll. Luc. xxiv.* 25-27. *Act. xxvi.* 22.

5 *Coll. Luc. xxiv.* 34. *Marc. xvi.* 14. *Joan. xx.* 19-29. *Act. x.* 41-29. [πληροφορηθεντες (οἱ Αποστ.) δια της αναστασεως. *Clem. Rom. i.* 42. και ὁτε προς τους περι Πετρον ηλθεν, εφη αυτοις, " Λαβετε, ψηλαφησατε με, και ιδετε, ὁτι ουκ ειμι δαιμονιον ασωματον." Και ευθυς αυτου ἡψαντο, και επιστευσαν, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 3.]

6 ἑως αρτι, *Coll. Matt. xi.* 12. [ἡμεις ουν ημεν εν τῳ ᾀδῃ μετα παντων των απ' αιωνος κεκοιμημενων. *Evang. Nicod. cap.* 18. μενουσιν, *vivunt. Valck. Coll. Joan. xxi.* 22, 23. επανω· *super, supra. Labb. Gloss.*] ἱνα πιστευσωσι σοι, ὁτι ωπται σοι ὁ Θεος, κ. τ. λ. *Exod. iv.* 5.

7 *Coll. Joan. xx.* 26. *xxi.* 1. ὁ Θεος μου ωφθη μοι. *Gen. xlviii.* 3.

8 *αγαθον ὑπερ αυτον το εκτρωμα. Eccles. vi.* 3. *Coll. Act. ix.* 4. 17. *xxii.* 6. 14. *τις ειμι εγω,* Κυριε *μου* Κυριε, *και τις ὁ οικος μου, ὁτι ηγαπησας με ἑως τουτων;* 2 *Reg. vii.* 18. [*ὡσπερει τῳ, Plerique omnes hìc voculam τῳ ceperunt ut articulum. Sed articulo hìc locus non erat. Pronomen requiritur significans, Cuidam. Pronomen autem τινι scribitur Attico more τῳ, ut τινος scribitur Atticè του. Valck.*] *Job. iii.* 16. *CITAT.*

9 [*και ημην εν αυτοις ὡς εἱς των ελαχιστων. Test. XII Patr. p.* 722. *μενουσι γαρ ουδεν ἡττον εν ταις ψυχαις των μετανοουμενων ουλαι και τυποι των αρχαιων αδικηματων. Philo. τῃ εκκλησιᾳ του* Θεου. *Clem. Rom.* 1. *Inscr. Ign. Trall.* 2. *εκκλησιᾳ* Θεου Πατρος. *Philad. Insc. et Smyrn. εκκλησια* Ιησου Χριστου. *Ephes.* 5. *Clem. Rom. ii.* 5. *εγω δε αισχυνομαι εξ αυτων λεγεσθαι· ουδε γαρ αξιος ειμι, ων εσχατος αυτων, και εκτρωμα, κ. τ. λ. Ign. Rom.* 9. *Ephes.* 21. *ουκ ειμι ἱκανος, non sum dignus. Ab. ἱκω ortum ἱκανω significat pervadendo penetro. inde ἱκανος ppr. qui penetravit, atque ad rei finem pervenit. Hinc significare cœpit aptum, commodum, idoneum. Qui rebus est gerendis aptus, dignus idem, qui rebus administrandis præficiatur. Hinc factum, ut ἱκανος sæpe tantumdem notet, atque αξιος, quô sensu frequentant in primis vocem Alexandrini, quique eôdem scripsere stylô N. T. auctores. Valck. ad Luc. iii.* 16.]

10 [*ουκ εγω, Comparatè et hoc dictum, non ut se excludat, sed ut potentiæ Divinæ potissimas tribuat partes. Coll. Matt. x.* 20. *Grot. κατηξιωθην, ουκ εκ συνειδοτος, αλλ᾽ εκ χαριτος* Θεου. *Ignat. Smyrn.* 11.] *εις εμε, Coll. Prov. i.* 7. *οἱ εκλεκτοι μου ου κοπιασουσιν εις κενον. Esa. lxv.* 23. *lv.* 11. [*παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. Ignat. Smyrn.* 9.] *ὁτι σα τα παντα, και εκ των σων δεδωκαμεν σοι.* 1 *Par. xxix.* 14. [*νυν αρχομαι μαθητης ειναι. Ign. Rom.* 5. *αλλ᾽ ηλεημαι τις ειναι.* 9. *ουκ εγω, αλλ᾽ ἡ αγαπη* Ιησου Χριστου. *Trall.* 6.] *Conf. Marc. xvi.* 20. [*τῃ χαριτι* Ιησου Χριστου. *Ign. Philad.* 8. *ουκ εβουλοντο ταυτα χωρις της εις* Μωϋσην *χαριτος του* Θεου *πεπραχθαι. Jos. Ant. iv.* 4. 1.] *ελαχιστος, Conf. Job. xxx.* 1.

12 [*τα δε ονοματα αυτων, οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι· αλλα μηδε γενοιτο μοι αυτων μνημονευειν, μεχρις οὑ μετανοησωσιν εις το παθος, ὁ εστιν ἡμων αναστασις. Ign. Smyrn.* 5. *και ὁς αν λεγῃ μητε αναστασιν μητε κρισιν ειναι, οὑτος πρωτοτοκος εστι του* Σατανα. *Polyc. Phil.* 7. *πως λεγουσιν; Hæc et sequentia intelligi non possunt, nisi nonnulla præsciamus. Fuerunt hôc tempore Corinthi, alibi quoque locorum, homines, qui, disciplinam Christianum amplexi, negare coeperunt capitale dogma Christianorum Resurrectionem mortuorum. sed hoc unum negarunt, non vitam æternam. Hanc etiam ab iis negatam qui censent,*

nituntur præsertim vv. 18, 19, 32. Sed verò in locis istis, quibus eorum memoratur sententia, mentio tantùm fit negatæ resurrectionis mortuorum. hoc sc. v. cap. xv. 12, et 2 Tim. 11. 17, 18. Præterea Resurrectio cum aliquâ specie in dubium poterat vocari, sed nullo modo à Christianis Immortalitas animæ. Tandem in totâ hâc disputatione nusquam fit animæ mentio. Immo v. 35, memorata istorum hominum objectio tantùm spectat corporis resurrectionem, ad quam demonstrandam Paulus hôc Cap. argumentatur ex absurdò, ut loquuntur. Christum è mortuis resurrexisse, et hôc fundamento niti fidem Christianam; quod et illi agnoscebant. Ex hôc autem concessô sic ratiocinatur: "Si mortui, inquit, non resurgent, neque Christus resurrexit. Si Christus non resurrexit, vana est et irrita Fides; ruit Religio labefactata: si vana est Religio Christiana, omnium sumus mortalium miserrimi." Ad hanc lucem qui Paulina legerit attentiùs, mirabitur ingeniosam argumentandi rationem. Valck.]

13 [και αληθως επαθεν, ὡς και αληθως ανεστησεν ἑαυτον, κ. τ. λ. *Ignat. Smyrn.* 2. εν παθει αυτου και αναστασει. *Ephes.* 20.]

14 [*Laudat Ignat. ad Tarsens. Voss. p.* 79. παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9. αρα. *igitur. Labb. Gloss.* κηρυγμα, *Coll. Valck. ad. cap. i.* 23. *Clem. Rom. i.* 42.] *Coll.* 2 *Tim. iv.* 17.

15 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. ψευδομαρτυρια. 2. 4. ψευδομαρτυρ. *Sus.* 61. *Cod. Chis.* οἱ μεν απατεωνες και καταψευδομενοι του Θεου. *Jos. Bell. vi.* 5. 3.] κατα του Θεου, *Coll. Exod. xx.* 7. *Ps. xl.* 7, 8. *Esa. i.* 1. *Act. i.* 22. *iv.* 10. 33. *Rom. i.* 4.

16 *Coll. Sir. xlviii.* 5. [*Idem quod supra, v* 14, *Nam valde necessaria Apostoli sæpe repetunt. Grot.*] *Coll. Apoc. i.* 5.

17 [ὁς και αληθως ηγερθη απο νεκρων, εγειραντος αυτον του Πατρος αυτου, κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 9.] εν ταις ἁμαρτιαις, *Coll. Lev. ii.* 2. 9. *Num. ix.* 13. *Thren. iii.* 39. *Zach. xiv.* 19.

18 [κοιμηθεντες, *Coll. Ign. Rom.* 4. *Clem. Rom. i.* 44.]

19 [μερος αυτων εν ζωῃ. *Ps. xvi.* 14. *Aquil.* ελεεινος· Ἑλληνικως. ελεινος· Αττικως. *Phryn. Lobeck. p.* 87. δακρυοντες τε και πανταχοθεν ἑαυτους ελεεινους ταις γυναιξι κατασκευαζοντες ειναι, *Jos. Ant. iv.* 6, 7. *Laudat Ignat. p.* 79. *Vossii.*] *Conf. Job. vii, toto.* Πνευμα φοβουμενων Κυριον ζησεται, ἡ γαρ ελπις αυτων επι τον σωζοντα αυτους, κ. τ. λ. *Sir. xxxi.* 13-15. *Sap. iii.* 4. *xv.* 3.

20 [κατανοησωμεν, αγαπητοι, πως ὁ Δεσποτης επιδεικνυται διηνεκως ἡμιν την μελλουσαν αναστασιν εσεσθαι, ἡς την απαρχην εποιησατο τον Κυριον Ιησουν Χριστον, εκ νεκρων αναστησας. *Clem. Rom. i.* 24.] νυνι δε, *Exod. xxxii.* 34. *sæp.* [απαρχη Χριστος, τουτ' εστι, πρω-

τος ανεστη. Theod. Conf. Alb. Gloss. p. 135. *et Valck. ad loc.*] *Conf. cap. xvi.* 15. *Sir. xix.* 19. *Comp.*

21 *ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, Θανατῳ αποθανῃ. Sir. xiv.* 17. *εκ θανατου λυτρωσομαι αυτους. Ose. xiii.* 13. *Conf. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24. *Sap. x.* 1. [*δευρο μετ' εμου παντες ὁσοι δια του ξυλου, οὑ ἡψατο οὑτος* (Αδαμ), *εθανατωθητε· παλιν γαρ ὑμας δια του ξυλου του σταυρου παντας εγω ιδου ανιστω. Evang. Nicod. cap.* 24.]

22 [*παντα ὁσα εκερδησας δια του ξυλου την γνωσεως, δια του ξυλου του σταυρου παντα απωλεσας, κ. τ. λ. Nicod. Evang. p.* 734. *Thilo. τους νευρους——ζωοποιησαι, Test. XII. Patr. p.* 679. *Conf. Philo.* 2 *Alleg. sub. fin. O tu quid fecisti, Adam? si enim tu peccasti, non est factus solius tuus casus, sed et noster qui ex te advenimus.* 4 *Esd. vii.* 48. *εν τῳ = δια του, Coll. Valck. ap. Col. i.* 16.]

23 [*απαρχη* Χριστος· *πρωτος* Χριστος. *Hesych. ταυτα της παρουσιας αυτου δειγματα. Epist. ad Diogn.* § 7. *την παρουσιαν του* Κυριου *ἡμων. Ign. Philad.* 9. *αλλ' ἑκαστος εν τῳ ιδιῳ ταγματι τα επιτασσομενα——επιτελει. Clem. Rom. i.* 37.] *οἱ* Χριστου, *Coll. cap. iii.* 23. *ταγματι, Coll. Num. x.* 14. 18. 22.

24 *μη ἑυρη ὁ ανθρωπος το ποιημα ὁ εποιησεν ὁ* Θεος *απ' αρχης και μεχρι τελους. Eccles. iii.* 11. *Dan. xii.* 12. [*τῳ* Θεῳ *και* Πατρι. *Mart. Polyc. xix.* 22. *και ηκουσα της φωνης του* Θεου *και* Πατρος *οὑτω λεγοντος,* Ὁυτος *εστιν ὁ* Ὑιος *μου, κ. τ. λ. Evang. Nicod. cap.* 18. *ειτα· deinde, dehinc. Labb. Gloss.*]

25 [*καθου εκ δεξιων μου, ἑως αν, κ. τ. λ.*——Τινες *ουν οἱ εχθροι; οἱ φαυλοι και αντιτασσομενοι τῳ θεληματι του* Θεου. *Clem. Rom. i.* 36. *αχρις οὑ, donec. Labb. Gloss.*] *Coll. Apoc. i.* 5. 1 *Tim. vi.* 15.

26 [*πας πολεμος καταργειται επουρανιων και επιγειων. Ign. Ephes.* 13. *ενθεν τα παντα συνεκινειτο, δια το μελετασθαι θανατου καταλυσιν.* 19. *Coll. Evang. Nicodem.* § 23, *ουδεις νεκρος εν εμοι κατελειφθη——δι' οὑ παντας τους απ' αιωνος θανοντας εστερηθης.*]

27, 28 [*πιστευσαντες εις τον εγειραντα τον* Κυριον *ἡμων* Ιησουν Χριστον *εκ νεκρων, και δοντα αυτῳ δοξαν και θρονον εκ δεξιων αυτου· κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 2. *Erit sicut legatus; qui depositô legationis onere dignitatem retinet. Grot.*] *Coll. Sir. xlii.* 17. *Col. iii.* 11.

29 *Conf. Sir. li.* 9. *ὑπερ των νεκρων (in loco), coll. Jud. iii.* 9. *Coll. ὡς επιθανατιους, cap. iv.* 9. [*Maximi ad sensum momenti sunt artic. in N. T. licèt in vers. et annotat plerumque neglecti, unde nullum discrimen, quamquam sit mâgnum, factum fuit inter νεκροι, et οἱ νεκροι, inter ανθρωποι, et οἱ ανθρωποι, etc. Markland ap. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 1. *tom.* 2. *p.* 32.]

30 [*ερρυσατο τον λαον, ὡν χαριν εκινδυνευσεν. Clem. Rom. i.* 55.] *Coll. Ps. xliii.* 11-15. 2 *Cor. xi.* 23-28.

31 *Conf. Luc. ix.* 23. *Ps. ci.* 20. [*laudat Polyc. Fragm.* 11. *p.* 514. *Jacobs.* εαν μη αυθαιρετως εχωμεν το αποθανειν εις το αυτου παθος, το ζην αυτου ουκ εστιν εν ἡμιν. *Ign. Magn.* 5.] *Coll.* 1 *Par. xxix.* 13.

32 [θηρσιν αγριοις παραδοθεις. *Mart. Ign.* 5, 6. ὁμοιως δε και εις τα θηρια κριθεντες ὑπεμειναν δεινας κολασεις κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2. 3. εγω τι δεδεμαι; τι δε ευχομαι θηριομαχησαι; δωρεαν ουν αποθνησκω, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 10. ὁς και επισημως εθηριομαχησεν. *Mart. Polyc.* 3. *Laudat Ignat. p.* 79. *Vossii.* κατα ανθρωπον ζην. *Ign. Trall.* 2. *Rom.* 8. επιτηδες της των θηριομαχιων ἡμερας δια τους ἡμετερους (*i. e.* αδελφους) διδομενης. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdun.* § 10. *p.* 309. *Routh.* επιτυχειν εν Ῥωμῃ θηριομαχησαι. *Ignat. Ephes.* 1. τα ἡμετερα των κατ' ανδρα παθηματα. *Smyrn.* 5.] βασιλευς σημερον, και αυριον τελευτησει. *Sir. x.* 10. *Dan. vi.* 23. *Conf. Jacob. ii.* 16.

33 [μη πλανασθε, αδελφοι μου. *Ign. Ephes.* 16. *Philad.* 3. τας κακοτεχνιας φευγε, μαλλον δε περι τουτων ὁμιλιαν (μη) ποιου. *Ign. Polyc.* 5. Φθειρουσιν ηθη χρησθ' ὁμιλιαι κακαι· *Versus est senarius iambicus, ex Menandri Comœdiâ sumtus, et in usum diviniorem à Paulo translatus.*—*Videtur autèm Menander hunc versum, ut alios plures, transsumsisse ab Euripide, unde*—*Socrates Hist. Eccles. lib. iii. cap.* 16, *tria excitat ex N. T. loca, quibus monstrare nititur, legisse Paulum Gentilium Poëtas, s. Carmina Epimenidis, Arati, et Euripidis. Hunc ille Senarium Euripideum esse censuit. Arati autèm è Phænomenis dimidius versus hexameter, initio Carminis superstes,* Του γαρ και γενος εσμεν—*legitur in oratione Pauli Athenis habitâ, Act. xvii.* 28. *Epimenidis versus Hexameter Paulo excitatur in Ep. ad Tit. i.* 12. *Videtur itaque Paulum legisse scripta Poëtarum veterum, Menandri quoque Comœdiam. Valck.*] *Coll. Luc. xxii.* 55-62. *Prov. xxvii.* 7. 27. Ὑιε, μη ζηλωσῃς κακους ανδρας, μηδε επιθυμησῃς ειναι μετ' αυτων. *xxiv.* 1. [*Coll. Valck. cap. vi.* 9.]

34 [νηφοντες προς τας ευχας, και προσκαρτερουντες νηστειαις, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. νηφε ὡς Θεου αθλητης. *Ign. Polyc.* 2. εκνηφειν, *propriè dicuntur qui ex vinolentiâ ad se redeunt, ut Gen. ix.* 24. 1 *Reg. xxv.* 37. *Joel. i.* 5. *Transfertur ad eos omnes qui ab errore liberantur. Hab. ii.* 19. δικαιως *autem breviter dictum est pro* ζησοντες δικαιως, *in posterum justè victuri. Grot.* τεθνηκη δ' ουδεις παρ' εμοι κριτῃ των αγαθων ανδρων, αλλα και ζησεται τον αει χρονον αγηρως, αθανατῳ φυσει ψυχης μηκετι ταις σωματος αναγκαις ενδεδεμενῃ. *Philo. de Joseph.* 2. *tom. p.* 78. *Edit. Mangey.*]

35-38 [και μη λεγετω τις ὑμων, ὁτι αὑτη ἡ σαρξ ου κρινεται, ουδε ανισταται. Γνωτε εν τινι εσωθητε, εν τινι ανεβλεψατε, ει μη εν τῃ σαρκι ταυτῃ οντες. Δει ουν ἡμας ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. Ὁν

τροπον γαρ εν τῃ σαρκι εκληθητε, και εν τῃ σαρκι ελευσεσθε. *Clem. Rom. ii.* 9. ει γαρ τυχοι ειπειν κοκκος σιτου η των λοιπων σπερματων, επαν βληθῃ εις την γην, πρωτον αποθνησκει και λυεται, ειτα εγειρεται και γινεται σταχυς. *Theoph. Antioch. lib. i.*—δι' αυτων δεικνυται ἡ αναστασις, εις δειγμα της μελλουσης εσεσθαι αναστασεως ἁπαντων ανθρωπων. *lib. ii. Grot.*]

40 [επουρανιων και επιγειων. *Ign. Ephes.* 13. ᾡ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.]

41 [αστηρ εν ουρανῳ ελαμψεν ὑπερ παντας τους αστερας, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 19.] *Coll. Gen. i.* 14-18.

42 [εις αναστασιν ζωης αιωνιου, ψυχης τε και σωματος, εν αφθαρσιᾳ Πνευματος Ἁγιου. *Polyc. Mart.* 14. εν ταυτῃ τῃ σαρκι αποληψομεθα τον μισθον. *Clem. Rom. ii.* 9.] *Conf. Sir. xxxvi.* 14, 15. *xlii.* 24. *Ezech. xxxvii.* 1-10. *Matt. xiii.* 24.

43 εαν γαρ αποθανῃ ανθρωπος, ζησεται συντελεσας ἡμερας του βιου αυτου· ὑπομενω ἑως παλιν γενωμαι. *Job. xiv.* 14. *Coll. Matt. xxii.* 23-33. *Rom. vii.* 24. *Ps. xvi.* 15.

44 ψυχικον, *Coll. Lev. xvii.* 11. ψυχικως επιλυπηθεις (*naturaliter*). 2 *Mac. xiv.* 37. *Coll. Krebs. p.* 340. 411. *Job. xix.* 26. [*Corpus pravis affectibus animi assuefactum, et ex assuetudine morigerum*, σωμα ψυχικον *dicitur. Valck. ad cap. ii.* 14.] *Coll. Juda. v.* 19. *Sir. v.* 2.

45, 46 [Αδαμος δε, ὁ πρωτος εκ γης γενομενος. *Jos. Ant. i.* 2, 3. απο δε πρωτου γεννηθεντος Αδαμου. *viii.* 3. 1. *factus est vivens animal. Grot.*] συ ει αυτος Κυριος μονος, συ εποιησας τον ουρανον, και τον ουρανον του ουρανου—και συ ζωοποιεις τα παντα. *Neh. ix.* 6.

47 [καλει δε αυτον γην, τουτο γαρ Αδαμ ἑρμηνευεται· ὡστε, ὁταν ακουῃς Αδαμ, γηϊνον και φθαρτον ειναι νομιζε· ὁ γαρ κατ' εικονα, ου γηϊνος, αλλ' ουρανιος. *Philo.* 1 *leg. Alleg. p.* 57, *Par.*] ὁ εκ του ουρανου καταβας, ὁ Υιος ανθρωπου, ὁ Ων εν τῳ ουρανῳ. *Joan. iii.* 13. ὁ ανωθεν Ερχομενος, επανω παντων εστιν. 31. *Coll. Gen. ii.* 7. *CITAT.*

48 [διττα ανθρωπων γενη· ὁ μεν εστιν ουρανιος ανθρωπος, ὁ δε γηϊνος· ὁ μεν ουρανιος, ἁτε κατ' εικονα Θεου γεγονως, φθαρτης και συνολως γεωδους ουσιας αμετοχος· ὁ δε γηϊνος εκ σποραδος ὑλης, ἡν χουν κεκληκεν, επαγη, *Philo. Alleg. i.* 12. *p.* 46. *Par.* πως ου δυνατον, και την σαρκα του Ιησου αμειψασαν ποιοτητας γεγονεναι τοιαυτην ὁποιαν εχρην ειναι την εν αιθερι, και τοις ανωτερω αυτου τοποις πολιτευομενην; *Orig. Philocal. xviii. ap. Grot.* οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ignat. Ephes.* 8.] *Coll. Gen. xliv.* 15. 3 *Mac. vii.* 6.

49 [κατα το ὁμοιωμα, ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ ουτως εγερει ὁ Πατηρ, κ.τ.λ. *Ign. Trall.* 9.] *Coll. Eccles. vii.* 30.

50 [*Paulus* σαρκα *et* αἱμα *vocat* την φθοραν, *rem corruptibilem. In hunc sensum accipiendo corpus humanum debile et caducum capax esse non potest cælestis beatitatis, neque res corruptibilis æternitatis. Coll. Ephes. vi.* 5. *Valck. ad Heb. ii.* 14.] πονηρον ενθυμηθησεται σαρξ και αἱμα. *Sir. xvii.* 31. *Vat. Marg. Aut quid nequius excogitabit caro et sanguis? Lat. Bos.* [δοξαν και τιμην εκληρονομησαν. *Clem. Rom. i.* 45. οἱ οικοφθοροι βασιλειαν Θεου ου κληρονομησουσιν. *Ign. Ephes.* 16. *Polyc. Phil.* 5. ἱνα πνεῃ τῃ εκκλησιᾳ αφθαρσιαν. *Ign. Ephes.* 17. το θεμα ᾳφθαρσια και ζωη αιωνιος. *Polyc.* 2.] *Conf. cap. vi.* 9, 10. *Sap. x.* 10. *Gal. v.* 21.

51 [διακονους οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Ign. Trall* 2. ὁπως εαν κοιμηθωσιν, διαδεξωνται ἑτεροι. *Clem. Rom. i.* 44. και αυτοι παραυτικα εγενοντο αφαντοι εις δοξαν του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου, ᾡ ἡ δοξα εις αιωνας των αιωνων. *Nicod. Evang. cap.* 27. *p.* 786. *Thilo.*]

52 [εν ατομῳ, εν ῥιπῃ οφθαλμου· ατομον *nempè* χρονου διαστημα, *tam breve temporis est interstitium, ut secari,* τεμνεσθαι, *non possit. Lucas id ipsum* ἐν στιγμῃ χρονου, *cap. iv.* 5. *Attici dicebant* εν ακαρει χρονου, *i. e. in tantillô temporis momine, ut nil inde possit* κειρεσθαι, *abradi. Valck.* και αναστησεις την σαρκα μου ταυτην, την αναντλησασαν ταυτα παντα. *Job. xix.* 26, *ap. Clem. Rom. i.* 26.] ὁμοθυμαδον δε οἱ αιωνιοι ουκ ηκουσαν φωνην φορολογου, κ. τ. λ. *Job. iii.* 17-19. *Conf. Matt. xxiv.* 31. *Ose. xiii.* 14. [*Nicod. Evang. cap.* 21. *p.* 718. *Thilo.*]

53 [ενδυσασθαι αθανασιαν, *Est hæc exquisita Pauli phrasis, induere immortalitatem ut vestimentum corruptioni non obnoxium. Grandi metaphorâ P. verbum illud ad varia transtulit. Sordidis veluti vestimentis peccatorum abjectis, Christi justitiâ, tamquam novo pallio, convestitum dixit* ενδυσασθαι τον καινον ανθρωπον, *Ephes. iv.* 24. *animi mansuetudine, submissione, lenitate, præditum esse,* ενδυσασθαι χρηστοτητα, ταπεινοφροσυνην, πρᾳοτητα, *Coloss. iii.* 12. *Conf. Gal. iii.* 27. *Rom. xiii.* 14. *Didicit P. formam istam loquendi ab Alexandrinis Interpretibus. Esai. lxi.* 10, ενεδυσε με ἱματιον σωτηριου, και χιτωνα ευφροσυνης. *Vid. etiam Ps. xcii.* 2. *Job. xxiv.* 14. *Bar. v.* 2. *In* 3 *Mac. vii.* 5, *Scythicam barbariem memorantur induti. Valck.*] *Coll. Sap. ix.* 15. 2 *Mac. vii.* 16. *Conf. cap. ix.* 25. και Πνευμα Θεου ενεδυσε τον Αζαριαν, κ. τ. λ. 2 *Par. xxiv.* 20. [ενδυσωμεθα την ὁμονοιαν. *Clem. Rom. i.* 30. το φθαρτον σωμα. *Ign. Fragm.* 8. το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Philad.* 9. της αφθαρσιας αγωνα. *Clem. Rom. ii.* 7. ζωη εν αθανασιᾳ. *i.* 35.] οἱ δε εχθροι αυτων ενδυσονται αισχυνην. *Job. viii.* 22. δικαιοσυνην δε ενδεδυκειν. *xxix.* 14. [*Laudat. Ignat. p.* 788. *Vossii.*] *Conf. Job. x.* 11. *Sap. ii.* 23. *xv.* 3. *Sir. xix.* 19. *Comp.* [*Conf. Tertull. ap. Grot.*]

54-56 [εις νικος—το νικος. *Paronomasia. Conf. Winer.* § 62. 2. την διαφοραν ουκ ειασεν αχρι νικης ελθειν, *Philo. de Abr. p.* 379.

Coll. Lœsner. p. 35. και θανατος κατεπιεν αυτους. *Clem. Rom. i.* 51.] εις νικος, *Conf. Thren. v.* 20. *Jer. iii.* 5. *Amos. i.* 11. 2 *Reg. ii.* 26. [*Nicod. Evang. cap.* 21.]

57 [πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος· αλλα χαρις τῳ Θεῳ κατα παντων γαρ ουκ ισχυσεν. *Mart. Polyc.* 3. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.*] τον των αμιαντων αθλων αγωνα νικησασα. *Sap. iv.* 2. *x.* 12.

58 [γνωμην ἡδρασμενην ὡς επι πετραν ακινητον. *Ignat. Polyc.* 1. ἑδραιοι τῃ πιστει. *Ephes.* 10. ακινητος, 3 *Mac. iv.* 21. ὡστε, αδελφοι μου, ποιησωμεν το θελημα του Πατρος, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 10. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ignat. Polyc.* 1.] καρδια ἡδρασμενη επι διανοιας συνεσεως. *Sir. xxii.* 17. ὡστε, (*ergo*). *Coll. Sap. vi.* 25. *Esa. xlix.* 4, ἡ κρισις μου παρα Κυριῳ, και ὁ πονος μου εναντιον του Θεου μου.

ΚΕΦ. ιϛ. 16.

1 ῾ΑΙ εγγιστα εκκλησιαι. *Ign. Philad.* 10.] τοις ἁγιοις τοις εν τῃ γῃ, κ. τ. λ. *Ps. xv.* 2, 3. [Γαλαταια, *Coll. Jos. Ant. xii.* 10. 6.]

2 κατα μιαν σαββατων, *Conf. Joan. xx.* 1. *Act. xx.* 7. [παρ' ἑαυτῳ (*domi*). γενομενοι παρ' ἑαυτοις ἑκαστοι. *Jos. Ant. vii.* 11. 1.] του αποδιδοναι αυτοις τους σατραπας λογον, ὁπως ὁ βασιλευς μη ενοχληται. *Dan. vi.* 2. [ἱνα παντα ὁσα ποιητε κατευοδωθητε. *Ign. Magn.* 13. μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες. 9. ταμευσαμενοι δε παρ' ἑαυτοις φυλαττετε θησαυρον. *Philo.* λογιαι· εκλογαι, καρποφοριαι, επιλογαι. *Hesych.*] ευοδωται. 1 *Mac. ii.* 47. *xvi.* 2. *Coll. Deut. viii.* 18. *Sir. xxxii.* 10. [κατα μιαν σαββατων. *In Judæorum libris, qui Græcè scribebant,* Σαββατον *non tantùm diem notabat quietis, s. hebdomadis ultimum, sed sæpissimè totam dierum hebdomada. Hôc sensu Pharisæus se dicebat jejunare* δις του σαββατου, *bis singulis hebdomadibus, Luc. xviii.* 12. *Primus dies hebdomadis dierum,* ἡ πρωτη σαββατου, *s.* σαββατων, *numerô cardinali positô pro ordinali, dicitur aliquoties in Evangeliis* ἡ μια των σαββατων. *Marcus quam cap. xvi.* 2, την μιαν *dixerat* σαββατων, *v.* 9. *vocat* πρωτην σαββατου. *Summô mane istius diei ante diluculum, Jesus semet ipse mortuis excitaverat. Is dies propterea* ἡμερα *dicitur* κυριακη, *Apoc. i.* 10. *Eundem diem hic Paulus vocat* μιαν σαββατων. *Valck.*] *Coll. Agg. ii.* 9.

3 [δεδοκιμασμενοι ανδρες. *Clem. Rom. i.* 44. 47.]

4 και δωσω σοι δοματα, και αυτῃ αξια σου. 1 *Mac. x.* 54.

6 [προπεμπειν. *Polyc. Phil.* 1. τυχον· ὡς φθανει, ὡς λαχοι. *Hesych.*] ὁπως προπεμπωσιν αυτους εις γην Ιουδα μετ' ειρηνης. 1 *Mac. xii.* 4.

7 [παροδος· *Ign. Ephes.* 12.] *Gen. xxxviii.* 14, εν παροδῳ.

8 *μετα δε την λεγομενην Πεντεκοστην* (*subaud.* ἑορτην). 2 *Mac. xii.* 32. [*ενεστη γαρ ἡ Πεντακοστη ἑορτη μετα το Σαββατον· ουκ εστιν δε ἡμιν ουτε εν τοις Σαββασιν, ουτε εν τῃ ἑορτῃ ὁδευειν. Jos. Ant. xiii.* 8. 4. *εκκλησιᾳ—τῃ ουσῃ εν Εφεσῳ, Ign. Inscr.*]

9 [*καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. Mart. Ign.* 4. *ὁ αντικειμενος τῳ γενει των δικαιων. Mart. Polyc.* 17. *adversarius, obtrectator. Labb. Gloss. Vet.*]

10 *και εσονται ὡστε εργαζεσθαι τα εργα Κυριου. Num. viii.* 11. [*εργασωμεθα εργον δικαιοσυνης. Clem. Rom. i.* 33.] *ὁ λογος ὁ γενομενος προς Ἡσαιαν. Esa. ii.* 1. [*Coll. Valck. ad. cap. ix.* 13.]

11 [*τους δε απεσταλμενους αφ' ἡμων Κλαυδιον—συν και Φορτουνατῳ, εν ειρηνῃ μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε προς ἡμας. Clem. Rom.* 1. 59. *sub. fin.*] *ιδου εξεδεξαμην τους λογους ὑμων. Job. xxxii.* 12. *Alex. Theod. εν ειρηνῃ κατευθυνων επορευθη μετ' εμου, και πολλους επεστρεψεν απο αδικιας. Mal. ii.* 6.

12 [*ὁπερ ποιησω, εαν λαβω καιρον ευθετον, κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 13. *της ὑμετερας ὑποθεσεως ακουσομεν προσευκαιρησας. Philo. ad. Cai.*] *πολλα,* 4 *Reg. x.* 18. *Esa. xxiii.* 16. [*ευκαιρησῃ, Coll. Valck. apud Act. xvii.* 21.]

13 [*στηκετε· Ab ἑστηκα, præterito verbi σταω, vel ἱστημι, in antiq. ling. nova verbi forma fuit propagata ἑστηκω, ἑστηξω. et augment. neglect. στηκω, στηξω.—Talia autem, origine Dorica, plurima in dialect. Alex. et communi sedem fixerunt. Valck. ενεστι δε σωζεσθαι τοις ανδριζομενοις, και εκ των σφαλερωτατων. Jos. Bell. Jud. vi.* 1. 5. *γρηγορει, ακοιμητον πνευμα κεκτημενος. Ign. Polyc.* 1. *στηθι ἑδραιος ὡς ακμων. Polyc.* 3. *ισχυε και ανδριζου· Mart. Polyc.* 9.] *Conf.* 1 *Mac. ii.* 64. 2 *Reg. x.* 12. *Jos. i.* 6, 7. 2 *Thess. ii.* 15.

15 [*παρακαλω ὑμας, μη ευνοια ακαιρος γενησθε μου. Ign. Rom.* 4. *την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. Philad. i.* 10. *καθεστανον τας απαρχας αυτων—εις επισκοπους· κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 42.] *Conf.* 2 *Reg. vii.* 18. 1 *Par. xvii.* 16. [*ανδριζου, viriliter age. Labb. Gloss. Vett.*]

16 [*ὑποτασσομενοι τοις ἡγουμενοις ὑμων, κ. τ. λ. Clem. Rom. i.* 1. *αυτος τε και οἱ αυτῳ συνεργησαντες. Ign. Fragm.* 1. *οἱ πολλα κοπιασαντες, και καλως αγωνισαμενοι. Clem. Rom. ii.* 7.]

17 [*δι' ὁυ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. Clem. Rom. i.* 38.] *Conf. Esd. vi.* 9. [*της Αβραμου παρουσιας εις Αιγυπτον. Jos. Ant. i.* 8. 2. *τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. Clem. Rom. i.* 2. *συνεχαρην ὑμιν μεγαλως εν Κυριῳ—δεξαμενοις τα μιμηματα της αληθους αγαπης, και προπεμψασιν, κ. τ. λ. Polyc. Phil.* 1.].

18, 19 [*ασπαζεται ὑμας το εμον πνευμα. Ign. Rom.* 9. *αἱ της Ασιας πολεις και εκκλησιαι. Mart. Ign.* 3. *αἱ λοιπαι δε εκκλησιαι*

ασπαζονται ὑμας. *Ignat. Magn.* 15. οἱ κατα παντα με ανεπαυσαν σαρκι τε και πνευματι. *Trall.* 12. *Ephes.* 2. *Smyrn.* 12. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Philad.* 10. τα κατα τον οικον σεμνως οικουργειν. *Clem. Rom. i.* 1. ασπαζομαι τον οικον Ταουΐας. *Ign. Smyrn.* 13. κατ' οικον, *domi. Mart.* 7.]

20 [ασπαζεται ὑμας ἡ αγαπη των αδελφων. *Ign. Philad. et Smyrn. fin.*]

21 *Conf. Gal. vi.* 11. [ασπαζομαι εν ονοματι Ιησου Χριστου. *Ign. Rom. Inscr. Coll. Ephes.* 12.]

22 επικαταρατοι παντες οἱ μισουντες σε, ευλογημενοι εσονται παντες οἱ αγαπωντες σε εις τον αιωνα. *Tob. xiii.* 12. [εαν δε—περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. αναθεμα της εκκλησιας. *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.* ητω τις πιστος, ητω δυνατος γνωσιν εξειπειν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 48. *Laudat. Ignat. p.* 86. *Vossii.*] ητω ἡ δοξα Κυριου, εις τον αιωνα. *Ps. ciii.* 31. *Conf. Ps. cxxxvi.* 6. 9. φιλει, *Joan. xxi.* 17. αναθεμα. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. xii.* 3. 23. [ερρωσθε εν χαριτι Θεου. *Ign. Smyrn. fin.* ἡ χαρις μετα παντων. *Mart. Polyc. fin.*] *Coll.* 2 *Joan.* 10, 11.

24 [μνημονευει ὑμων εν Χριστῳ. *Ignat. Ephes.* 12. Ἡ χαρις του Κυριου ἡμων Ιησου Χριστου μεθ' ὑμων, και μετα παντων πανταχῃ των κεκλημενων, κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 1. 59. ἡ αγαπη ουκ εᾳ με σιωπᾳν περι ὑμων, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 3. ερρωσθε εν Θεῳ Πατρι, και εν Ιησου Χριστῳ τῃ κοινῃ ελπιδι ἡμων. *Ign. Ephes. fin.* Αμην. *Rom. fin.*]

ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ Η ΠΡΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΟΥΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ.

ΚΕΦ. α. 1.

1 Ἡ ΕΚΚΛΗΣΙΑ του Θεου ἡ παροικουσα Ῥωμην, τῃ εκκλησιᾳ του Θεου τῃ παροικουσῃ Κορινθον. *Clem. Rom. i. Inscript.* εξεπεμφθη ὁ Χριστος ουν απο του Θεου, και οἱ Αποστολοι απο του Χριστου· εγενοντο ουν αμφοτερα ευτακτως εκ θεληματος Θεου. *i.* 42. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου, ειτε εν Ιουδαιοις, ειτε εν εθνεσιν. *Ign. Smyrn.* 1. προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20.]

Λευκιος Ὑπατος Ῥωμαιων Πτολεμαιῳ βασιλει. 1 *Mac. xv.* 16.

2 [χαρις ὑμιν και ειρηνη απο παντοκρατορος Θεου δια Ιησου Χριστου πληθυνθειη. *Clem. Rom.* 1. *Inscrip.*] *Conf. Ps. cxiv.* 5.

3 [ὁ οικτιρμων κατα παντα—Πατηρ. *Clem. Rom. i.* 23. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. 29. τον πατερα της αληθειας. *Clem. Rom. ii.* 3. ὁ Θεος και Πατηρ, (*Deus idemque Pater.*) *Coll. Rom. xv.* 5. 13. 1 *Cor. xv.* 24. *Luc. i.* 50. [ευλογητος ὁ χαρισαμενος ὑμιν, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 1. Κυριε ὁ Θεος ὁ παντοκρατωρ, ὁ του αγαπητου και ευλογητου παιδος σου Ιησου Χριστου Πατηρ. *Polyc. Mart.* 14.] ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. 3 *Mac. vii.* 23.

4 και επι τοις δουλοις αυτου παρακληθησεται. *Deut. xxxii.* 36. 2 *Thess. ii.* 17. *Jer. xxxviii.* 18-20. 2 *Mac. xi.* 32. ὁν τροπον παθεινους (συνπαθεις *Alex.*) παρακαλων. *Job. xxix.* 25.

5 [παθηματα του Χριστου, *ærumnæ propter nomen Christi Christianis exantlandæ, ut Col. i.* 24. *Valck.* παθηματα Χριστου, *passiones Christi, h. e. ad gloriam Christi toleratæ. Dicuntur etiam Christi, à causâ efficiente, quia ob Christi professionem tolerantur, quemadmodum Paulus in vinculis se vocat* δεσμιον Χριστου, *vinctum Christi, Eph. iii.* 1. *hoc est, propter professionem et prædicationem doctrinæ de Christo: Et à subjectô, quia ea Christus caput mystici sui corporis sibi appropriat, Act. ix.* 4. *Col. i.* 24, *quô respectu Paulus se* δεσμιον εν Κυριῳ, *vinctum in Domino vocat, Eph. iv.* 1. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 75. *Dathe.*] αρξαμενος ὁ Κυριος τρωσατω με, και εσται ετι παρακλησις μου. *Job. vi.* 9. *Aquil. Theod.* [εισι παρα τῳ Κυριῳ, ᾡ και συνεπαθον. *Polyc. Phil.* 9. επιτρεψατε μοι μιμητην ειναι του παθους του Θεου μου. *Ignat. Rom.* 6. και τα παθηματα αυτου [του Χριστου] ην προ οφθαλμων ὑμων. *Clem. Rom. i.* 2. και παντος χαρισματος περισσευσης. *Ign. Polyc.* 2.] *Coll.* 2 *Tim. i.* 8. *Heb. xii.* 10.

6 [τα ἡμετερα—παθηματα. *Ign. Smyrn.* 5.] τα παθηματα (ὑπερ) του Χριστου—*Conf.* εν ὑπομονῃ Ιησου Χριστου, *Apoc. i.* 9. [ἡ βεβαια της πιστεως ὑμων ῥιζα. *Polyc. Phil.* 1.] *Conf. Heb. x.* 32.

7 [ειδοτες ουν ὁτι κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 5. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. μονον εν τῳ ονοματι Ιησου Χριστου, εις το συμπαθειν αυτῳ, παντα ὑπομενω. *Ignat. Smyrn.* 4. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1.] ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. *Conf.* 1 *Pet. iv.* 13. [ευχαριστω σοι, Δεσποτα, ὁτι με τελειᾳ τῃ προς σε αγαπῃ τιμησαι κατηξιωσας, τῳ Αποστολῳ σου Παυλῳ δεσμοις συνδησας σιδηροις. *Mart. Ign.* 2.]

8 [ου γαρ θελω ὑμιν ανθρωπαρεσκησαι. *Ign. Rom.* 2. εξαπορηθηναι· εξαφανισθηναι, εν απορια γενεσθαι, *Hesych.*] ὑπερ = περι, *Col.* 2 *Reg. xviii.* 5. *Tob. vi.* 15. καθ' ὑπερβολην, *Coll. Rom. vii.* 13.

9 *Conf. Ezech. xxxvii. pass. Prov. xxviii.* 26. *Luc. xviii.* 9. [απο-

κριμα· κατακριμα, ψηφον. *Hesych.* ὁς και ἡμας τους πιστευοντας αυτῳ οὑτως εγερει. *Ign. Trall.* 9.] εδωκας ἡμας ὡς προβατα βρωσεως. *Ps. xliii.* 11. του λυσαι τους υἱους των τεθανατωμενων. *ci.* 20. [τα μεν ουν εξ ανθρωπων ἁπαντα και ερρει και ερρετω· μενετω δε εν ταις ψυχαις ακαθαιρετος ἡ επι τον σωτηρα Θεον ελπις, ὁς πολλακις εξ αμηχανων και απορων περιεσωσε τὁ εθνος. *Philo. ad Cai. p.* 574. *Mang.*]

10 [οἱ ελπιζοντες εις αυτον ζησονται εις τον αιωνα. *Barnab. Epist.* § 8. θορυβου τηλικουτου οντος εν τῳ σταδιῳ. *Mart. Polyc.* 8. τους ελπιζοντας επ᾽ αυτον ουκ εγκαταλειπει. *Clem. Rom. i.* 11. και εις αυτον ελπιζειν. *Ign. Philad.* 5. 11. ῥυεται, *Coll. Valck. ad Rom. vii.* 24.] *Coll. Philip. i.* 24, 25. εν θανατοις πολλακις. *cap. xi.* 23.

11 [μαλιστα Ιουδαιων προθυμως—εις ταυτα ὑπουργουντων. *Mart. Polyc.* 13. εκκλησιᾳ—ηλεημενῃ ᾽εν παντι χαρισματι. *Ign. Smyrn. Inscr.* μνημονευετε μου εν ταις προσευχαις ὑμων. *Magn.* 14.]

12 [τους εν αυτῳ (Θεῳ) ὁσιως αναστρεφομενους εν καθαρᾳ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 21. αδελφοι μου, λιαν εκκεχυμαι αγαπων ὑμας, και ὑπεραγαλλομενος ασφαλιζομαι ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5. ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, κ. τ. λ. 6. εν αγαθῃ συνειδησει ὑπαρχων. *Clem. Rom. i.* 41. εν καθαρᾳ συνειδησει. 45. εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5. οἱ εν χαριτι Θεου Πατρος. *Ign. Magn. Inscr.* οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. *Ephes.* 8. χαριστικης μεν ουν δυναμεως ὁ Θεος, βασιλικης δε Κυριος ονομα. *Philo de Somn. p.* 589. *Par.* καυχησις, *Ign. Trall.* 4.] 1 *Par. xxix.* 13. εν ειλικρινεια, *Coll.* 2 *Pet. iii.* 1. *Cap. ii.* 17. *Philip. i.* 10. [*Coll. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 8. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9.]

13 [αναγινωσκατε—επιγινωσκετε—επεγνωσθε. *Paron. Conf.* δοξαζειν Ιησουν Χριστον τον δοξασαντα ὑμας. *Ign. Ephes.* 2. θεληθητε, ἱνα και ὑμεις θεληθητε. *Rom.* 8. *et sæp.*] *Coll. Act. viii.* 30.

14 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34.] *Conf. Exod. v.* 13. [καυχημα, "*gloriatio vestra sumus, quemadmodum et vos nostra,*" *hoc est, nos sumus causa gloriandi seu gloriationis vestræ, quod à nobis sitis instituti in Evangelio, et viam salutis æternæ edocti. Et vos mihi vicissim causa gloriationis estis, quod nimirum vos Christo lucrifecerim. Glass. Philolog. Sacr. p.* 841. *Dathe. Coll. Valck,* 1 *Cor. i.* 13. *et Heb. iii.* 6.]

15 [πεποιθεναι λεγεται, Αττικως· πεποιθησιν Ἑλληνικως. *Mœris.* μετ᾽ ευσεβους πεποιθησεως. *Clem. Rom. i.* 2. εν πεποιθησει πιστεως αγαθης. 26.] πεποιθησει, *Conf.* 4 *Reg. xviii.* 19-22. [παρ᾽ ᾡ καταχθεις, και πνευματικων αυτῳ κοινωνησας χαρισματων, και τοις δεσμοις εγκαυχωμενος, παρεκαλει συναθλειν τῃ αυτου προθεσει, κ. τ. λ. *Mart. Ign.* 3.]

16 [*προπεμφηναι*, *Coll. Polyc. Phil.* 1. *Jacobs.*]

17 *το*, (*indicandæ sententiæ causâ.*) *Coll. Luc.* i. 62. *Marc.* ix. 23. [*μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. Ign. Magn.* 6. *ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. Rom.* 8. *των επιζητουμενων παρ' ὑμιν πραγματων. Clem. Rom.* i. 1. *ελαφροτης*, *levitas. Labb. Gloss. Vet.*]

18-20 *ὁτι πιστος εστιν ὁ ἁγιος Ισραηλ. Esa.* xlix. 7. = *Θεος μαρτυς*, *Coll. Gen.* xxxi. 50. 1 *Reg.* xii. 5. *Θεος πιστος. Deut.* xxxii. 4. vii. 9. 1 *Joan.* i. 9. *και εγενετο λογος Κυριου προς με. Jer.* iv. 11. 13. *et sæp. Coll. Jac.* i. 8. [*εις τιμην ουν εκεινου του θελησαντος ἡμας, πρεπον εστιν επακουειν κατα μηδεμιαν ὑποκρισιν.—Ου προς σαρκα ὁ λογος, αλλα προς Θεον τον τα κρυφια ειδοτα. Ign. Magn.* 3. *Filius Dei non est ναι και ου*, *h. e. non fuit varius et inconstans, quasi sc. ab ipso aliud verbis dicatur, aliud corde cogitetur,—sed ναι omnia verissima fuerunt.* v. 20. *Omnes enim promissiones Dei εν αυτῳ το ναι, και εν αυτῳ το αμην, per eum ratæ sunt. Glass. Phil. Sacr.* p. 397. *Dathe.*] *ευλογησουσι γαρ τον Θεον τον αληθινον—ομουνται τον Θεον τον αληθινον. Esa.* lxv. 16. *Conf. Apoc.* iii. 14. [*κληρονομησῃ τας επαγγελιας του Θεου. Clem. Rom.* i. 10. *ἡ δε επαγγελια του Χριστου μεγαλη.* ii. 5. 11. *εις τιμην Πατρος. Ign. Trall.* 12.] *Conf. Esa.* xxv. 1. *Sir.* xlii. 17.

21 [*εις Χριστον, και χρισας*, *Paronomas. Conf. Winer.* § 62. *Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. Ign. Rom.* 3.] *Conf.* 1 *Joan.* ii. 20. 27. [*ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις. Clem. Rom.* i. 22. *ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου εις λαον περιουσιον*, κ. τ. λ. 58. *ὁλοι οντες Θεου. Ign. Ephes.* 8.] 1 *Joan.* iii. 24.

22 *ενδησον μαρτυριον, σφραγισαι νομον εν τοις διδακτοις μου. Esa.* viii. 16. *Sym. Aquil.* [*αδιαλειπτως ουν προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων, και τῳ αρραβωνι της δικαιοσυνης ἡμων, ὁς εστι Χριστος Ιησους*, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 8. *μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. Clem. Rom. Fragm.* 8. p. 258. *Jacobs. τηρησατε—την σφραγιδα ασπιλον. Clem. Rom.* ii. 7. *Arrabo* ערבן *vox est primitùs Heb. ac proinde et Phœnicia, à Phœnic. eximiis mercatoribus in Græciam venit. Origo vocis* ערב, *quod est εγγυαν fide-jubere. Vide Gen.* xxxviii. 18. *Arrabo pars est pretii, et spondet pro toto pretio. Grot.*] *Coll. Prov.* xxv. 4.

23 *επι την εμην ψυχην*, *Conf. Ezech.* xxxv. 13. *Ps.* xxxiii. 16. [*το πληθος σφοδρα παροξυνθεν επι τον Ιωναθαν. Jos. Vit.* § 51.] *και νυν ιδου εν ουρανοις ὁ μαρτυς μου*, κ. τ. λ. *Job.* xvi. 20. *Coll. Deut.* iv. 26.

24 [*ἑδραιοι τῃ πιστει. Ign. Ephes.* 10. *κατηρτισμενους εν ακινητῳ πιστει. Smyrn. Inscr. οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, και αναθεμα της εκκλησιας ποιησαντες ανθρωπον*, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. p. 474. *Jacobs.*] *Coll.* 3 *Joan.* 8.

ΚΕΦ. β. 2.

1 ΕΚΡΙΝΑ, *judicavi. Labb. Gloss. Vett.* εμαυτῳ *mibi, i. e. apud me, ad imitationem* לי *Heb. Grot.*]

2 *Conf.* 1 *Mac. xii.* 12. [τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. *Clem. Rom. i.* 2. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38.]

3 [περι ὡν πεπεισμαι ὑμας οὑτως εχειν. *Ign. Trall.* 3. *Sicut* בטח *Heb. solet post se trahere* על, *ita Græc.* πεποιθα *secum habet* επι. *Coll.* 4 *Reg. xviii.* 21, 22. *Grot.*]

4 [το σχισμα ὑμων—εβαλεν—τους παντας ἡμας εις λυπην. *Clem. Rom. i.* 46.] και ηλθεν ἡ πολις εις συνοχην. *Jer. lii.* 5. *Mich. v.* 1. *Conf. Luc. xxi.* 25. *Esa. lxv.* 14. [πολλη δε λυπη μοι εστιν τεκνα μου, δια τας ασελγειας, κ. τ. λ. *Test. XII Patr. p.* 615. ἡ αγαπη ουκ εᾳ με σιωπᾳν περι ὑμων, κ. τ. λ. *Ign. Ephes.* 3.]

5 ὁτι ἡμερας και νυκτος εβαρυνθη επ' εμε ἡ χειρ σου. *Ps. xxxi.* 4. [και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ. *Ign. Philad.* 6.]

6 *Conf.* 2 *Mac. vi.* 14-17. *Ps. cxvii.* 18. ἱκανον σοι. *Gen. xxx.* 15. ἱκανουσθω νυν. 3 *Reg. xix.* 4. 2 *Reg. xxiv.* 16. καὶ ειπε τῳ αγγελῳ τῳ εξολοθρευοντι, Ἱκανουσθω σοι, ανες την χειρα σου. 1 *Par. xxi.* 15. [επιτιμιον· *pœna, multa.* επιτιμιος, *pœnalis. Labb. Gloss. Vett.*]

7 [και θανατος κατεπιεν αυτους. *Clem. Rom. i.* 51. αἱ προς χρεωστας των συμβαλλοντων φιλανθρωπιαι, τα δανεια ἑβδομῳ ετει τοις ὁμοφυλοις χαριζομενων. *Philo de Septen.* § 1. *init.*]

8 παρακαλω ὑμας, *Coll. Rom. xii.* 1. [διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 7. κυρω, *sancio. Labb.*]

9 [εν τῳ αυτον ὑπηκοον γενεσθαι τοις ῥημασι του Θεου. *Clem. Rom. i.* 10. 14. δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. 42.]

10 καθ' ἡμεραν δε ευφραινομην εν προσωπῳ αυτου εν παντι καιρῳ. *Prov. viii.* 33. *Coll. Ephes. iv.* 32. *Col. iii.* 13.

11 [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. ενεδρας του αρχοντος του αιωνος τουτου. *Philad.* 6. πολλα γαρ εμηχανατο κατ' αυτων ὁ διαβολος, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 3.] *Conf. Matt. iv.* 6-9.

12 [ἡ αγαπη των αδελφων των εν Τρωαδι. *Ign. Smyrn.* 12. καλης ανεῳχθεισης αυτῳ θυρας του μαρτυριου. *Mart. Ign.* 4. εις το Ευαγγελιον κατηγγελκεναι. *Ign. Philad.* 5.] *Col. iv.* 3. *Joan. x.* 7. [θυραν πιστεως. *De aditu ad Evangelicam doctrinam patefacto his in libb. frequentatur ista loquutio. V.* 1 *Cor. xvi.* 9. *Coll. Valck. ad Act. xiv.* 27.]

13 [τῳ μη εὑρειν, *pro* εις το, *ut sit gerund. Heb.* (*Infinit. cum* ל) *quoad litteram expressum. Küttner.* αποταξαμενος. *Conf. Clem. Rom.*

ii. 6. et Valck. ap. Act. xviii. 18. *ανεσις· requies, otium. Labb. Gloss.*]

14 [*αλλα χαρις τῳ Θεῳ, κ. τ. λ. Mart. Polyc.* 3. *τηρουμενης δε της ψυχης εν αυτῳ, ἱνα δι' αυτης Χριστος θριαμβευσῃ. Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 9.] *οσμην. Coll. Exod. xxx.* 23.

15 [*την ευωδιαν οδωδοτες ἁμα την Χριστου. Epist. Mart. Vienn. et Lugdn.* § 10.] *Coll. Ose. xiv.* 7. [*εις το σωζεσθαι μετ' ελεους*—*τον αριθμον των εκλεκτων. Clem. Rom. i.* 2. *απολλυμενους ἡμας εσωσεν. ii.* 1. *ὁ Χριστος ηθελησεν σωσαι τα απολλυμενα, και εσωσεν πολλους.* 2. *ὁτι ενθυμιον ανθρωπου εξομολογησεται σοι, και εγκαταλειμμα ενθυμιου ἑορτασει σοι. Ps. lxxv.* 10. *Conf. Sir. xxxii.* 6. *δυσωδια. Conf. Ign. Ephes.* 17.] *τῳ Θεῳ, Conf. cap. ix.* 12. *Sap. xv.* 2.

16 [*Hic prior vox θανατου qualitatem significat ut* 4 *Reg. iv.* 40. *Altera eventum significat. Grot. αλισθητε εν αυτῳ,* (*Χριστῳ*) *ἱνα μη διαφθαρῃ τις εν ὑμιν, επει απο της οσμης ελεγχθησεσθε. Ign. Magn.* 10.] *Conf. Ezech. xviii.* 31, 32. *Cap. iii.* 5. *εναντι ανθρωπων ἡ ζωη και ὁ θανατος, κ. τ. λ. Sir. xv.* 17. [*ὁν* (*Χριστον*) *τινες αγνοουντες αρνουνται, μαλλον δε ηρνηθησαν ὑπ' αυτου, οντες συνηγοροι του θανατου μαλλον η της αληθειας, κ. τ. λ. Ign. Smyrn.* 5.] *Conf. Matt. vi.* 23. *Coll. Exod. xxix.* 18. 25. 41. *Lev. xxiii.* 18. = *οσμη θανασιμος*—*οσμη σωτηριος. Vide Buxtorf. Lex. Tal. Col.* 1494. [*επει ουν τελος τα πραγματα εχει, και επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος και ἡ ζωη, κ. τ. λ. Ign. Magn.* § 5. *μη αλειφεσθε δυσωδιαν της διδασκαλιας του αρχοντος του αιωνος τουτου, κ. τ. λ. Ephes.* 17. *τις ἱκανος εν αυτῃ εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; Clem. Rom. i.* 50.] *CITAT.*

17 [*ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου. Polyc. Phil.* 7. *εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, κ. τ. λ. Ign. Ephes.* 16. *Χριστος εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. Rom.* 3. *ὁλοι οντες Θεου. Ephes.* 8. *καπηλευοντες· πραγματευομενοι. Hesych. Quando caupones eximium vinum corrumpunt, dicuntur et. καπηλευειν. Hoc quoque Paulus transtulit in Metaph. feliciter audax.*—*Καπηλοι sunt caupones, vel minuti mercatores, etc. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 6. *ειλικρινες. καθαρον, αδολον, αληθες, φανερον. Hesych.*] *Coll. cap. iv.* 2.

ΚΕΦ. γ. 3.

1 ΣΥΝΙΣΤΑΝΕΙΝ· *επαινειν. Hesych. Commendare. Labb. Gloss.*] *Coll.* 1 *Mac. xii.* 4. [*Illud παλιν spectat ad ea, quæ sunt in priore ad Cor. cap. v. ix. xiv. Grot.*]

2 *Coll. Ps. xviii.* 4. *Rom. x.* 18. *Act. viii.* 30. *αραγε γινωσκεις ἁ αναγινωσκεις;* [*Amat παρονομασιας Paulus. Grot. Vos estis mea Epistola, i. e. Ego Evangelium vestris inscripsi animis. Id.*]

3 *Conf. Exod. xxxii.* 15, 16. 2 *Joan.* 12. 3 *Joan.* 13. [νομος δε αψευδης, ὁ ορθος λογος, ουχ ὑπο του δεινος η του δεινος θνητου φθαρτος εν χαρτιδιοις η στηλαις αψυχος αψυχοις, αλλ' ὑπ' αθανατου φυσεως αφθαρτος εν αθανατῳ διανοιᾳ τυπωθεις. *Philo. p.* 675. *Edit. Col.*] επιγραψον δε (εμους λογους) επι το πλατος της καρδιας σου. *Prov. vii.* 3. [επι τα πλατη της καρδιας ὑμων εγεγραπτο. *Clem. Rom. i.* 2. *Conf. Barnab. Epist.* § 6. δοτε ἡμιν χαρταν, και μελαν και καλαμον. *Evang. Nicod. cap.* 17. *p.* 672. *Thilo.* καθως γεγραπται εν ταις πλαξι των ουρανων. *Test. XII Patr. p.* 550-562. *Conf. Dodwel. ad loc.*] *Coll. Deut. iv.* 13. *Ezech. xxxvi.* 26. *CITAT.*

4 [ἡ προς με πιστις. *Jos. Vit.* 25. ἡ διανοια ἡμων πιστεως προς τον Θεον. *Clem. Rom. i.* 35. μετ' ευσεβους πεποιθησεως. 2. πιστις εν πεποιθησει. 35. οἱ δε ὑπομενοντες εν πεποιθησει. 45.] μακαριοι παντες οἱ πεποιθοτες επ' αυτῳ. *Ps. ii.* 12.

5 [τις ἱκανος εν αυτῃ (τῃ αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50.] *Conf. cap. ii.* 16. [ἱκανοτης· δυναμις, ισχυς. *Hesych. Phavor.*] *Conf. Jer. xvii.* 5-7. 14. *Ps. lix.* 12. *Cap. xii.* 9. [και το καθ' ἑαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του Θεου, τῃ δυναμει του Θεου δυνατοι γενηθωμεν. *Epist. ad Diogn.* § 9.]

6 [Λευΐταις ιδιαι διακονιαι επικεινται. *Clem. Rom. i.* 40. των διακονων·—των πεπιστευμενων διακονιαν Ιησου Χριστου. *Ign. Magn.* 6. τους διακονους οντας μυστηριων Ιησου Χριστου. *Trall.* 2.] *Conf. Joan. vi.* 63. *Rom. viii.* 2. *Col. i.* 12. [*Coll. Philo. de Mig. Abr.* § 16.] ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. [τουτο (το Πνευμα) οἱ λαβοντες τυπουνται αληθειας τυπῳ χαριτος τελειας. *Clem. Rom. Fragm.* 8. μηκετι σαββατιζοντες, αλλα κατα κυριακην ζωην ζωντες, εν ᾗ και ἡ ζωη ἡμων ανετειλεν δι' αυτου και του θανατου αυτου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 9. *Litera occidit, hoc est, Lex Dei, manifestat occisionem seu mortem spiritualem hominis, et convincit ipsum, quod sit æternæ morti obnoxius. Confer. Rom. vii.* 10. *Sic et Hos. vi.* 5. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 218. *Dathe. Per literam lex Divina, in tabulis lapideis per literas expressa, denotatur, quæ cum perfectam obedientiam ab homine requirat, eam verò nuspiam ob corruptam carnem, inveniat, non nisi occidit, h. e. maledictionis, condemnationis et æternæ mortis sententiam contra homines pronunciat. Per Spiritum verò doctrina Evangelii salutifera intelligitur, quia à Spiritu S. non quâvis ratione et* κοινως, *(ità enim et Lex à Spiritu S. est,) sed ut Paracleto, doctore et salutis æternæ* αρχηγῳ *et operatore, originem ducit, et patefacta est: et per illam Spiritus S. vitam in homine spiritualem, justitiam et salutem æternam operatur. Quô sensu et Christus dicit Joh. vi.* 63, *Verba, quæ ego loquor vobis, Spiritus sunt, et vita sunt, h. e. à Spiritu*

Dei sunt, et spiritualem vitam, verâ fide accepta, conferunt. Eandem loquendi formam Paulus imitatur, Rom. viii. 2, *Lex Spiritus vitæ per Christum Jesum liberavit me à lege peccati et mortis. p.* 815. *Id.*]

7 και ειδον οἱ υἱοι Ισραηλ το προσωπον Μωϋσης ὁτι δεδοξασται· και περιεθηκε Μωϋσης καλυμμα επι το προσωπον ἑαυτου, ἑως αν εισελθῃ συλλαλειν αυτῳ. *Exod. xxxiv.* 35.

8 [μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10. πληρης Πνευματος Ἁγιου εκχυσις. *Clem. Rom. i.* 2. μετα πληροφοριας Πνευματος Ἁγιου. 42.]

9 [οἱ γαρ αγαπητοι Προφηται κατηγγειλαν εις αυτον· το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9.]

10 [εσχε τον Δανιηλον εν ὑπερβαλλουσῃ τιμῃ. *Jos. Ant. x.* 11. 7. ταις ὑπερβαλλουσαις και ενδοξοις δωρεαις αυτου. *Clem. Rom. i.* 23. ὑπερβαλλων το φως αυτου ὑπερ παντα. *Ignat. Ephes.* 19. ὁσα εν μερει χαριτος και δωρεας ελαβον. *Philo in Flacc. p.* 989. ὁσοι εν μερει λογου του προκοπτοντος κατα τον Πατερα κοσμουνται. *p.* 156.] Μωϋσης ουκ ηδει ὁτι δεδοξασται ἡ οψις του χρωματος αυτου—και ην δεδοξασμενη ἡ οψις—και εφοβηθησαν εγγισαι αυτῳ. *Exod. xxxiv.* 29, 30. εν τουτῳ τῳ μερει, *Conf. Col. ii.* 16. 1 *Pet. iv.* 16. *Gen. i.* 16.

11 πολλῳ μαλλον. *Prol. Sir.* [*Ign. Ephes.* 16.]

12 [ταυτῃ ουν τῃ ελπιδι προσδεδεσθωσαν αἱ ψυχαι ἡμων, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 27. προσκαρτερωμεν τῃ ελπιδι ἡμων. *Polyc. Phil.* 8.] θησομαι εν σωτηριῳ, παρρησιασομαι εν αυτῳ. *Ps. xi.* 5.

13 [ατενιζειν λεγουσι τους συντεινεντας και επερειδοντας την οψιν, *adhibent de iis, qui rectis atque intentis oculis contuentur. Hesych. ap. Valck. tom.* 1. *p.* 311.]

14 [καταργηθεντων δε των τυραννικων κολαστηριων ὑπο του Χριστου. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. *p.* 305. ἡ γαρ περιτομη, εφ᾽ ᾗ πεποιθασι, κατηργηται. *Barn. Epist.* § 9. εν τῃ πιστει αυτου αμβλυωπησαι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 3.] *Conf. Rom. xi.* 8. [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, ουδε ὁ νομος Μωσεως, αλλ᾽ ουδε μεχρι νυν το Ευαγγελιον, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 5.]

15 ἑως της σημερον, 1 *Reg. xxx.* 25. *Coll. Deut. xvii.* 19. *xxxi.* 11. *Sir. xlvii.* 7. [*Conf. Epist. ad Diogn.* § 3, 4.]

16 επιστραφητε υἱοι επιστρεφοντες, και ιασομαι τα συντριμματα ὑμων. *Jer. iii.* 22. εαν επιστραφῃ Ισραηλ, λεγει Κυριος, προς με, επιστραφησεται, κ. τ. λ. *iv.* 1. *Esa. x.* 22. *Tunc videbunt quantus sit splendor Evangelii olim præfiguratus. Orig. cont. Cels. lib. v.* ; και λεγομεν δ᾽ ὁτι ἡνικα αν αναγινωσκηται Μωϋσης, καλυμμα επι την καρδιαν κειται, τῳ τοις την δια Ιησου Χριστου μη απασαμενοις ὁδον επικεκρυφθαι το βουλημα του Μωϋσεως νομου. Ισμεν δ᾽ ὁτι εαν επι-

στρεψῃ τις προς τον Κυριον (ὁ δε Κυριος το Πνευμα εστι), περιαιρεθεις το καλυμμα, ανακεκαλυμμενῳ προσωπῳ την εν τοις κεκρυμμενοις νοημασι, κατα τα γραμματα δοξαν του Κυριου ὡσπερει κατοπτριζεται, και μεταλαμβανει της καλουμενης θειας δοξης, εις την ἑαυτου δοξαν. *Habes eodèm pertinentia etiam cont. Cels. lib. vii. Grot.*]

17 *Conf. Act. xvi.* 6. [ταυτα δε παντα βεβαιοι ἡ εν Χριστῳ πιστις, και γαρ αυτος δια του Πνευματος του Ἁγιου οὑτως προσκαλειται ἡμας, Δευτε τεκνα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 22.]

18 [μεταμορφουμενος εις προφητην, *Philo. Vit. Mos.* 2. *p.* 89. δια τουτου (Ιησου Χριστου) ατενιζομεν εις τα ὑψη των ουρανων· δια τουτου ενοπτριζομεθα την αμωμον και ὑπερτατην οψιν αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.] κατ' εικονα Θεου εποιησεν αυτον. *Gen. v.* 1. *Sir. xvii.* 3. *Sap. ii.* 23. *vii.* 26. *Job. xvii.* 9. αἱ δε ὁδοι των δικαιων ὁμοιως φωτι λαμπουσι, προσπορευονται και φωτιζουσιν, ἑως κατορθωσῃ ἡ ἡμερα. *Prov. iv.* 18. κατεναντι προσωπου ὁμοιωμα προσωπου. *Sir. xxxi.* 3. *Coll. Eccles. vii.* 30. [καθαπερ *hìc est quippe, et rem ipsam significat, ut sup. i.* 17. *et* απο *hìc valet ut* מִן *interdum ap. Heb.—Est et hìc trajèctio,* απο Κυριου πνευματος, *pro* απο πνευματος Κυριου. *Grot.* κατοπτριζομενοι· *Quia insuper specula quædam, quem à sole fulgorem accipiunt, radiis quibusdam ad objecta transmittunt, eleganter verbum* κατοπτριζεσθαι *de luce cognitionis divinæ Paulus usurpat.—Pulcram horum verborum paraphrasin dat Erasmus: "Nos retectâ facie per sinceram fidem Domini gloriam intuemur, cujus fulgorem dum speculi ritu excipimus, quodammodò transformamur in eandem imaginem, in alios transfundentes fulgorem à Dominô acceptum. Quemadmodùm olim Mosi facies ex colloquiô Dei, ceu speculum ex objectu solis, reluxit: ità noster animus secretis incrementis in dies magis magisque afficitur, ac proficit à gloriâ in gloriam, ob familiaritatem Dominici Spiritûs agentis jam nunc invisibiliter in nobis, quod olim palam perficietur." Glass. Philolog. Sacr. p.* 1221. *Dathe.*] *Coll. Sir. xlii.* 17.

ΚΕΦ. δ. 4.

1 ΗΛΕΗΣΕΝ γαρ ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1. ηλεημαι τις ειναι. *Ign. Rom.* 9. μη, ὡς αἱ ωδινουσαι, εγκακωμεν. *Clem. Rom. ii.* 2. μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.] μη εκκακησῃς, *Prov. iii.* 11. *Theod. Ps. xxvi.* 14. ηλεηθημεν, *Conf.* 1 *Tim. i.* 13. 16. [ουκ εκκακουμεν, *non deficimus, sed stamus et permanemus impavidi in eâ statione in quâ summus nos Imperator collocavit. Valck. ad Luc. xviii.* 1.] *Coll. Ephes. iii.* 13.

2 [απειπαμεθα· απερριψαμεθα. δολοι· φθειρει, κακουργει. *Hesych.* ὁς αν μεθοδευῃ τα λογια του Κυριου προς τας ιδιας επιθυμιας, κ.τ.λ.

Polyc. Phil. 7. αγων ην ὑμιν ἡμερας τε και νυκτος ὑπερ πασης της αδελφοτητος, εις το σωζεσθαι μετ' ελεους και συνειδησεως τον αριθμον των εκλεκτων αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 2. τυπουνται αληθειας τυπῳ. *Fragm.* 8. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Ign. Rom.* 8. δολουν τον λογον του Θεου, *significat, adulterinis rebus admixtis corrumpere simplicitatem religionis Christianæ. Valck. ad* 1 *Cor. v.* 6.] λογος Θεου μοι προς σε. *Jud. iii.* 20. *Conf. Sap. xi.* 14. *Cap. ii.* 17. 2 *Pet. ii.* 3.

3 [καλεσας ἡμας ηδη απολλυμενους. *Clem. Rom. ii.* 2.] *Conf. Job. xvii.* 4. *Luc. xix.* 42. και ουκ εδωκε Κυριος ὁ Θεος ὑμιν καρδιαν ειδεναι, και οφθαλμους βλεπειν, κ. τ. λ. *Deut. xxix.* 4.

4 απαυγασμα γαρ εστι φωτος αϊδιου, και εσοπτρον ακηλιδωτον της του Θεου ενεργειας, και εικων της αγαθοτητος αυτου. *Sap. vii.* 26. [τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. των τῃ διανοιᾳ τετυφλωμενων. *Jos. Ant. viii.* 2. 2.] *Conf. Col. i.* 15. *iii.* 10. *Heb. i.* 3. 1 *Tim. iii.* 16. *Joan. i.* 18. *Matt. xiii.* 15. [το δε Ευαγγελιον απαρτισμα εστιν αφθαρσιας. *Ign. Philad.* 9. *Smyrn.* 7.] *Conf. Bar. iv.* 2. [τουτο το φως απο μεγαλου φωτισμου εστιν, *Evang. Nicod. cap.* 18. *p.* 676. *Thilo. Coll. Valck. ad Heb. i.* 3.] *Coll. Eccles. vii.* 30. [*Quod Græci Scriptores* κοσμον, *illud Judæi Græcienses etiam* αιωνα *dixerunt. Hinc nonnunquam* κοσμος *et* αιων *in libb. SS. permutantur. Quem Paulus vocat* τον Θεον του αιωνος τουτου, *illum Joannes dixerat* τον του κοσμου τουτου αρχοντα. *xiv.* 30. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 20. *Nec aliter Ignat.* ουδεν μοι ωφελησει τα τερπνα του κοσμου, ουδε αἱ βασιλειαι του αιωνος τουτου. *Rom.* 6. του αϊδιου εικονος αυτου, Λογου του ἱερωτατου. *Philo. tom.* 1. *Mangey. p.* 427. Λογος δε εστιν εικων Θεου, δι' οὑ συμπας ὁ κοσμος εδημιουργειτο. *De Monarch. ii.* 5. *p.* 225. *Mangey.* τον δε αορατον και νοητον θειον Λογον, εικονα λεγεται Θεου. *De Mund. Opific. p.* 6. 42. ὁ αρχων του αιωνος τουτου. *Ign. Ephes.* 7. *Magn.* 1. *Trall.* 4. *Rom.* 7. εστιν δε οὑτος ὁ αιων και ὁ μελλων δυο εχθροι. *Clem. Rom. ii.* 6. επεσκοτει γαρ αυτων ταις γνωμαις δια τας παρονομιας ὁ Θεος. *Jos. Bell. v.* 8. 2. δια τουτου ἡ ασυνητος και εσκοτωμενη διανοια ἡμων αναθαλλει εις το θαυμαστον αυτου φως, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 36.]

5 μη ἡμιν, Κυριε, μη ἡμιν, αλλ' η τῳ ονοματι σου δος δοξαν, κ. τ. λ. *Ps. cxiii.* 1. Κυριε, μνησθησομαι της δικαιοσυνης σου μονου. *lxx.* 16. [εαν δε—περι Ιησου Χριστου μη λαλωσιν, οὑτοι εμοι στηλαι εισιν και ταφοι νεκρων, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] κηρυσσειν, *Coll.* 1 *Tim. ii.* 7. 2 *Tim. i.* 11. 2 *Pet. ii.* 5. [*Valck. ad* 1 *Cor. i.* 23.]

6 [Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3.]

φως ανετειλε τῳ δικαιῳ, κ. τ. λ. *Ps. xcvi.* 11. [το φως γαρ ἡμιν εχαρισατο· ὡς πατηρ υἱους ἡμας προσηγορευσεν, απολλυμενους ἡμας εσωσεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Conf. Bar. iv.* 2. αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν εις φωτισμον. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* Κυριος φωτισμος μου. *Ps. xxvi.* 1. *Sir. l.* 29. [τα γαρ μη οντα εκαλεσεν εις το ειναι, ταξιν εξ αταξιας—εκ δε σκοτους φως εργασαμενος. *Philo de Creat.* § 7. 367. *Mangey.* 728. *Par.*]

7 σκευεσιν, *Conf.* 1 *Pet. iii.* 7. Κυριος Σαβαωθ εβουλευσατο παραλυσαι πασαν την ὑβριν των ενδοξων, και ατιμασαι παν ενδοξον επι της γης. *Esa. xxiii.* 9. σκευος οστρακινον. *Lev. vi.* 28. *xv.* 12. εγενηθην ὡσει σκευὸς απολωλος. *Ps. xxx.* 12. [*Conf. Clem. Rom. i.* 13. 16, 17. σκευος του Πνευματος, (*de Corp. Christ.*) *Barnab. Epist.* § 7. 21. *sub. fin. Coll. Valck. ap. Act. ix.* 15. *et* 1 *Cor. xiv.* 16.]

8 παιδευων επαιδευσε με ὁ Κυριος, και τῳ θανατῳ ου παρεδωκε με. *Ps. cxvii.* 18. [στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. *Clem. Rom. Fragm.* 3. απορουμενοι· πενομενοι. απορουντες· αμηχανουντες. *Hesych.*] 1 *Mac. iii.* 31.

9 [τους ελπιζοντας επ' αυτον ουκ εγκαταλειπει. *Clem. Rom. i.* 11.] *Conf. Ps. xlvii.* 13, 14. και εν τῳ δουλευειν ἡμας ουκ εγκατελειφθημεν ὑπο του Κυριου ἡμων. 1 *Esd. viii.* 80. 1 *Cor. x.* 13.

10 και πληθος εγενηθη νεκρῶν δια λιμον και διψος ὑδατος. *Esa. v.* 13. [εν ᾧ τα δεσμα περιφερω. *Ign. Ephes.* 11. ἁ ἑνεκεν Ιησου Χριστου περιφερω. *Trall.* 12. περιφερειν τον εσταυρωμενον. *Mart. Ignat.* 2. νεκρωσις του Ιησου=θανατος ὁμοιος τῳ του Ιησου. *Coll. Glass. Philolog. Sac. p.* 80. ποτε ουν, ω ψυχη, μαλιστα νεκροφορειν ταυτην ὑποληψῃ; αρα γε ουχ ὁταν τελειωθῃς και βραβειων και στεφανων αξιωθῃς; *Philo* 2 *Alleg. p.* 74.] *Conf. Ps. lxxviii.* 11. *ci.* 20.

11 *Conf. Heb. ii.* 14. *Joan. i.* 4. *v.* 26. *Rom. viii.* 17.

12 [επικειται τα δυο ὁμου, ὁ τε θανατος, και ἡ ζωη. *Ign. Magn.* 5. εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ephes.* 12.]

13 [κατα το γεγραμμενον. *Mart. Ign.* 6. κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοϊ. *Ign. Ephes.* 2. εἱς νους, μια ελπις. *Magn.* 7. παντες επι το αυτο γινεσθε εν αμεριστῳ καρδιᾳ. *Philad.* 6.] 1 *Cor. xii.* 4. *Cap. xii.* 18.

14, 15 [ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. *Polyc. Phil.* 2. ὁ εκλεξαμενος τον Κυριον Ιησουν Χριστον, και ἡμας δι' αυτου, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 58.] *Coll. i.* 22. *Juda.* 24. [παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ignat. Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευῃς. *Polyc.* 2. ὁ οικτιρμων κατα παντα και ευεργετικος Πατηρ εχει σπλαγχνα επι φοβουμενους αυτον, ηπιως τε και προσηνως τας χαριτας αυτου αποδιδοι, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 23.] *Coll. Sir. xlii.* 17.

16 ανακαινουνται. *Coll. Heb. vi.* 6. *et Valck. ibid.* πολεως και

πολεως. *Esd. xix.* 14. [ἡμερᾳ και ἡμερᾳ. *Heb.* יום יום] εκκακουμεν, *Conf. cap. iv.* 1. *Gal. vi.* 9. *Ephes. iii.* 13. 2 *Thess. iii.* 13. Κυριε κατα το πληθος των οδυνων μου εν τῃ καρδιᾳ μου, αἱ παρακλησεις σου ηγαπησαν [ηυφραιναν, *Alex.*] την ψυχην μου. *Ps. xciii.* 19.

17 *Sap. iii.* 5. *Apoc. ii.* 10. [το ελαφρον· ευβαστακτον, κουφον. *Hesych.* = ἡ θλιψις ἡ παραυτικα και ελαφρα, *Schoettgen.*] *Conf. Ezech. i.* 7. 2 *Mac. vii.* 20. 36, 37. [και προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι, των κοσμικων κατεφρονουν βασανων, δια μιας ὡρας την αιωνιον κολασιν εξαγοραζομενοι. *Mart. Polyc.* 2. τιθησι παραλληλα τα παροντα τοις μελλουσι, το παραυτικα προς το αιωνιον, το ελαφρον προς το βαρος, την θλιψιν προς την δοξαν· και ουδε τουτοις αρκειται, αλλ' ἑτεραν τιθησι λεξιν, διπλασιαζων αυτην, και λεγων, Καθ' ὑπερβολην εις ὑπερβολην. *Chrysost. v.* ὑπερβ. *Parkhurst.*]

18 [ὑπομνησθεισα δια της προσκαιρου τιμωριας την αιωνιον εν γεεννῃ κολασιν. *Epist. Mart. Vienn. et Lugdn. p.* 304. *Routh. Reliq. Sacr. tom.* 1. οιωμεθα ὁτι βελτιον εστιν τα ενθαδε μισησαι, ὁτι μικρα και ολιγοχρονια, και φθαρτα· εκεινα δε αγαπησαι, τα αγαθα και αφθαρτα. *Clem. Rom. ii.* 6. οφειλουσιν το κοινον της ελπιδος σκοπειν. *i.* 51. Ουδεν φαινομενον, αιωνιον. "Τα γαρ" βλεπομενα, προσκαιρα, κ. τ. λ. *Ignat. Rom.* 3.] *Conf.* 4 *Mac. xv.* 2, 3. 8. παντα ταυτα ζῃ και μενει εις τον αιωνα εν πασαις χρειαις,—και τις πλησθησεται ὁρων δοξαν αυτου; κ. τ. λ. *Sir. xlii.* 23-25.

ΚΕΦ. ε. 5.

1 ΣΥ γαρ, ειπεν, οικον μεν αιωνιον εχεις, ω Δεσποτα, κ. τ. λ. *Jos. Ant. viii.* 4. 2. Ὡ ὑπεταγη τα παντα επουρανια και επιγεια. *Polyc. Phil.* 2.] *Conf. Matt. xxvi.* 61. *Joan. ii.* 19. *Act. vii.* 48. *Heb. ix.* 11-24. [δια το μελετασθαι θανατου καταλυσιν. *Ign. Ephes.* 19.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 26. *Apoc. xxi.* 4.

2 εδιψησεν ἡ ψυχη μου προς τον Θεον τον ζωντα, κ. τ. λ. *Ps. xli.* 2. [αθανατος ἡ ψυχη εν θνητῳ σκηνωματι κατοικει· και Χριστιανοι παροικουσιν εν φθαρτοις, την εν ουρανοις αφθαρσιαν προσδεχομενοι. *Epist. ad Diogn.* § 6.] εγω δε εν δικαιοσυνῃ οφθησομαι τῳ προσωπῳ σου, χορτασθησομαι εν τῳ οφθηναι την δοξαν σου. *Ps. xvi.* 15. τους δε κατοικουντας οικιας πηλινας. *Job. iv.* 19. [επιποθω· *desidero. Labb. Gloss.* επενδυσασθαι, *Coll. Valck.* 1 *Cor. xv.* 53.]

3 [ἱνα μη μονον λεγωμαι Χριστιανος, αλλα και εὑρεθω. *Ignat. Rom.* 3. ἡμεις ουν αγωνισωμεθα εὑρεθηναι εν τῳ αριθμῳ των ὑπομενοντων αυτον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 35. Αβρααμ—πιστος ἑυρεθη. 10. οὑ γενοιτο εν τῃ βασιλειᾳ Ιησου Χριστου προς τα ιχνη εὑρεθηναι ἡμας. *Mart. Polyc.* 22. *Ign. Ephes.* 12.]

4 [οἱ οντες—*dum moramur. Grot. Coll. Ruth. i.* 4. δια ποιαν αναγκην ῳκονομησας σταυρωθηναι τον βασιλεα της δοξης; η το ελθειν ὡδε (εν τῳ ᾁδῃ. *sc.*) και εκδυσαι ἡμας; *Nicod. Evang. cap.* 23. εκδυσασθαι—επενδυσασθαι. *Coll.* θελησατε ἱνα και ὑμεις θεληθητε, *Ign. Rom.* 8. ὁσαι δε τον σαρκων φορτον αχθοφορουσι, βαρυνομεναι και πιεζομεναι, ανω μεν βλεπειν εις τας ουρανιους περιοδους αδυνατουσι. *Philo. de Gigant. p.* 288. *Par.* σκηνος· οικητηριον. *Hesych.* Οικει μεν εν τῳ σωματι ψυχη, ουκ εστι δε εκ του σωματος· και Χριστιανοι εν κοσμῳ οικουσιν, ουκ εισι δε εκ του κοσμου. Αορατος ἡ ψυχη εν ὁρατῳ φρουρειται τῳ σωματι, και Χριστιανοι γινωσκονται μενοντες εν τῳ κοσμῳ, αορατος δε αυτων ἡ θεοσεβεια μενει. *Epist. ad Diogn.* § 6.]

5 [μακαριος ανηρ ὁ γινωσκων την του Πατρος δοσιν δι' εκπορευσεως του παναγιου Πνευματος, κ. τ. λ. *Clem. Fragm.* 8. τῳ ἀρραβωνι της δικαιοσυνης ἡμων, ὁς εστι Χριστος Ιησους. *Polyc. Phil.* 8.] *Conf. Act. xx.* 28. *cap. i.* 22. [παρεχων—εμοι της πιστεως σου τον ἀρραβωνα. *Act. Thom.* §. 51.]

6 [οἱ μεν εκδημουντες και ενδημουντες, αστοι και ξενοι. *Philo. p.* 359. *Mang.* τις ουν γενησεται κληρονομος; Ουχ ὁ μενων εν τῃ σωματος εἱρκτῃ, κ. τ. λ. *Philo. Quis rer. div.* § 14. ἡ επιδημια εν τῳ κοσμῳ τουτῳ της σαρκος ταυτης. *Clem. ii.* 5. εν εκεινῃ τῃ ὡρᾳ βασανιζομενοι της σαρκος απεδημουν οἱ μαρτυρες του Χριστου, μαλλον δε ὁτι παρεστως ὁ Κυριος ὡμιλει αυτοις, κ. τ. λ. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. Prov. i.* 21. [πεπεισμαι· ηλπισα, θαρρῶ. *Hesych.*] *Coll. Phil. i.* 23.

7 στομα κατα στομα λαλησω αυτῳ εν ειδει, και ου δι' αινιγματων. *Num. xii.* 8. [εν ἁγνῃ συνειδησει περιπατειν. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Joan. xx.* 29. ὁ δε δικαιος εκ πιστεως μου ζησεται. *Hab. ii.* 4.

8 [ἱνα—αφανης τῳ κοσμῳ γενομενος, εμφανισθῃ τῳ προσωπῳ του Χριστου. *Mart. Ign.* 3.] *Conf. Ps. xvi.* 15. *lxxxiii.* 2.

9 [πολιτευομενοι τα καλα και ευαρεστα ενωπιον αυτου. *Clem. Rom. i.* 21. *xxxv.* 49. τουτο και τῳ Θεῳ ευαρεστον. *Ign. Smyrn.* 8. και ὑπερβαλλειν φιλοτιμουμενοι τας θυσιας ἁς ἑκαστος επιφεροι. *Jos. Ant. iii.* 8. 6. *xv.* 9. 5.] *Conf. Rom. xiv.* 8.

10 [ἱνα και τον μισθον κομισωμεθα. *Clem. Rom. ii.* 11. ειτε αληθες, ειτε ψευδες. *Frag.* 6. εν τῃ σαρκι ἁ επραξαμεν πονηρα, μετανοησωμεν εξ ὁλης της καρδιας, ἱνα σωθωμεν, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 8. *Polyc. Phil.* 6, και παντας δει παραστηναι τῳ βηματι του Χριστου, και ἑκαστον ὑπερ ἑαυτου λογον δουναι.]

11 [οὑς ουκ επεισαν αἱ προφητειαι, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 5. ειδοτες ουν ὁτι— *Polyc. Phil.* 5. παντα εν τῳ φοβῳ αυτου επετελειτε. *Clem. Rom. i.* 2.] και εν τουτῳ δε επεισας τους εχθρους ἡμων, ὁτι συ ει ὁ ῥυομενος εκ παντος κακου. *Sap. xvi.* 8. τοτε φανεροι εσονται οἱ σφρα-

γιζομενοι, κ. τ. λ. *Esa. viii.* 16. *Conf. cap. viii.* 21. 1 *Pet. ii.* 12. *Phil. iv.* 8. *Act. ii.* 37. *xvi.* 14.

12 [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν. *Ign. Trall.* 8.] συνισταvομεν, *Coll.* 1 *Mac. xii.* 43. *Conf. Matt. xxii.* 16. 1 *Cor. i.* 31.

13, 14 [*Coll. Valck. ap. Act. xii.* 11.] αγαπησις Κυριου παντα ὑπερεβαλεν, κ. τ. λ. *Sir. xxv.* 11. *Comp.* εξετεινα αυτους εν δεσμοις αγαπησεως μου. *Ose. xi.* 4. [παρακαλω ουν ὑμας, ουχ εγω, αλλ' ἡ αγαπη Ιησου Χριστου, κ. τ. λ. *Ign. Trall.* 6. κοινωνωμεν—τον της φιλοχριστου αυτου επιθυμιας τελειωσαντι δρομον, κ. τ. λ. *Mart. Ign. sub. fin.* σωφρονουμεν· τουτεστι σωον το φρονημα εχοντες. *Lex. Ecclesiast. ap. Valck. ad* 1 *Cor. xi.* 30. εξιστησιν, ιδιωτικως. *dementat. Labb. Gloss.* ἡ γαρ αγαπη ουκ αφιησιν ἡσυχαζειν με. *Chrysost.*] *Conf. Act. xviii.* 5. μετα σου ἡ αρχη εν ἡμερᾳ της δυναμεως σου, εν ταις λαμπροτησι των ἁγιων σου. *Ps. cviii.* 3. ὡραιος καλλει παρα τους ὑιους των ανθρωπων, κ. τ. λ. *xliv.* 2. [τον δεσμον της αγαπης του Θεου τις δυναται εξηγησασθαι; *Clem. Rom. i.* 49. συνεχει, *Neo-Græc.* συσφιγγει. *Coll. Valck.* 1 *Cor. xv.* 1. *Heb. ii.* 9.]

15 [εκεινον ζητω, τον ὑπερ ἡμων αποθανοντα· εκεινον θελω, τον δι' ἡμας αναστaντα. *Ign. Rom.* 6. *Polyc. Phil.* 9. ἡδρασμενους εν αγαπῃ εν τῳ αἱματι Χριστου. *Smyrn.* 1. δι' ἡμας, ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε. *Polyc. Phil.* 8. την προς Χριστον αγαπην. *Mart. Ign.* 4.] *Coll. Rom. v.* 6-8. 1 *Cor. i.* 13. [εκαλεσεν γαρ ἡμας ουκ οντας, και ηθελησεν εκ μη οντος ειναι ἡμας. *Clem. Rom. ii.* 1.] *Coll. Esa. xxii.* 2. και ουκετι εσονται πεποιθοτες επ' ανθρωποις, αλλα τα ωτα ακουειν δωσουσι. *xxxii.* 3.

16 [μετα δε την αναστασιν συνεφαγεν αυτοις και συνεπιεν ὡς σαρκικος, καιπερ πνευματικως ἡνωμενος τῳ Πατρι. *Ign. Smyrn.* 3. οντα εκ γενους Δαυιδ κατα σαρκα, Ὑιον Θεου κατα θελημα και δυναμιν Θεου, κ. τ. λ. 1. και μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον, αλλ' εν Ιησου Χριστῳ αλληλους διαπαντος αγαπατε. *Magn.* 6.] *Conf. Joan. vi.* 63. *Col. iii.* 1, 2.

17 [οἱ εν παλαιοις πραγμασιν αναστραφεντες, εις καινοτητα ελπιδος ηλθον. *Ignat. Magn.* 9. παλαια βασιλεια διεφθειρετο, Θεου ανθρωπινως φανερουμενου εις καινοτητα αϊδιου ζωης. *Ephes.* 19. εις τον καινον ανθρωπον Ιησουν Χριστον. 20. *laudat. p.* 147, *Vossii.*] *Conf. Gal. i.* 22. *Heb. ii.* 5. *Apoc. xxi.* 5. [*Coll. Barnab. Epist.* § 16, λαβοντες την αφεσιν των ἁμαρτιων, και ελπισαντες επι τῳ ονοματι του Κυριου εγενομεθα καινοι, παλιν εξ αρχης κτιζομενοι, κ. τ. λ. καινη κτισις, *Coll. Ephes. ii.* 10. *Ipsius (Dei) sumus opus,* κτισθεντες, *creati in Christo Jesu, ad opera bona etc. h. e. regenerati, et ad imaginem ejus renovati. Conf. Ps. cx.* 3. *Es. xxix.* 23. *etc. Hæc nova*

illa creatura est, de quâ 2 *Cor. v.* 17, "*Si quis est in Christo*, καινη κτισις, *nova creatura est:*" *hoc est, per Spiritum Sanctum renovatus est, ad novam et sanctam vitam in fide Christi ducendam. Quod in homine per peccatum est corruptum, id per regenerationem et renovationem restitui ac emendari, adeòque imago Dei, ad quam primus homo creatus est, in ipso instaurari incipit: meritò igitur regeneratio ista et renovatio hominis, creationis voce exprimitur. Utriusque solus Deus auctor et causa est. Glass. Philolog. Sacr. p.* 1035. *Dathe.*]

18 και παλιν καταλλαγησεται τοις ἑαυτου δουλοις. 2 *Mac. vii.* 32. [μακαριος εν Ιησου Χριστῳ, ὁς καταξιωθησεται της τοιαυτης διακονιας. *Ign. Philad.* 10.] *Conf. Rom. v.* 10. *Col. i.* 20. φειδῃ δε παντων, ὁτι σα εστι Δεσποτα φιλοψυχε. *Sap. xi.* 26.

19 και λογισθησεται τῳ ἀνθρωπῳ εκεινῳ αἱμα. *Lev. xvii.* 4. [και, διαλυσαμενος τας μεμψεις, καταλλαττεται προς αυτην. *Jos. Ant. v.* 2. 8. *Coll. Bell. Jud. i.* 7.] και ὁ καταλειφθεις εν τῃ του Παντοκρατορος οργῃ, παλιν εν τῃ του μεγαλου Δεσποτου καταλλαγῃ μετα πασης δοξης επανωρθωθη. 2 *Mac. v.* 20. *Conf. Heb. ix.* 14. *Act. xx.* 28. [ὁ γαρ Θεος ἡμων Ιησους Χριστος, εν Πατρι ων, μαλλον φαινεται. *Ign. Rom.* 3. τον του Χριστιανισμου λογον. *Mart. Polyc.* 10.]

20 [ὁν πεμψω πρεσβευσοντα και περι ὑμων. *Polyc. Phil.* 13. θεοπρεσβυτην, *Ignat. Smyrn.* 11.] *Coll. Rom. v.* 10. [ἱκετευοντες αυτον, ὁπως ἱλεως γενομενος επικαταλλαγῃ ἡμιν. *Clem. Rom. i.* 48. εις το πρεσβευσαι εκει Θεου πρεσβειαν. *Ign. Philad.* 10.]

21 [την ευχαριστιαν—την ὑπερ των ἁμαρτιων ἡμων παθουσαν. *Ign. Smyrn.* 6. ὁς ὑπεμεινεν ὑπερ των ἁμαρτιων. *Polyc. Phil.* 1.] εαν δωτε περι ἁμαρτιας. *Esa. liii.* 9. ἁμαρτιαν εποιησεν, *Coll. Lev. v.* 7. *Num. xviii.* 9. *Exod. xxix.* 14. 4 *Reg. xii.* 16. [ὁτι αμωμος ὑπερ ανομων παραδοθησεται, και αναμαρτητος ὑπερ ασεβων αποθανειται, κ.τ.λ. *Test. XII. Patr. p.* 730, 731. τις ει ὁ εχων τοσαυτην εξουσιαν και δυναμιν; και ποιος ει ὁ χωρις αμαρτιας ὡδε ελθων, ὁ μικρος ὁρωμενος και μεγαλα δυναμενος, ὁ ταπεινος και ὑψηλος, ὁ δουλος και δεσποτης, κ. τ. λ. *Nicod. Evang. cap.* 22. *Ad locum Esaiæ* (*liii.* 10.) *respexit sine dubio Paulus:* "*Eum qui non novit peccatum, pro nobis peccatum* (*Deus*) *fecit.*" *Franzius: Quomodo Christus sit factus peccatum, declarari debet perfectè ex pecude sacrificiali, quæ et ipsa fiebat peccatum, seu immunda, quando sibi imposita hominum portabat peccata, et tunc mactabatur et sacrificabatur etc. Quibus verbis simul ratio hujus tropicæ locutionis, quâ peccatum accipitur pro sacrificio, innuitur. De quâ ità Flaccius: Ideò illæ hostiæ sic vocantur, quia in ipsas peccata populi reatusque, irâ ac pœnâ Dei, suo quodam modo per imputationem transferebantur: non quia verbum* חטא *expiare significat. Clav. Sacr. Part. i. col.* 858. *Glass. Philolog. Sacr. p.* 867.]

ΚΕΦ. ϛ. 6.

1 ΤΟΥΤΟ το εργον Θεου εστιν και ὑμων. *Ign. Polyc.* 7. παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9. παρακαλω σε εν χαριτι, ᾗ ενδεδυσαι, προσθειναι τῳ δρομῳ σου, κ. τ. λ. *Ign. Polyc.* 1.] *Conf. Job.* xxxix. 16. του Κυριου συνεργουντος, κ. τ. λ. *Marc.* xvi. 20. [προσεχοντες τῃ του Χριστου χαριτι. *Mart. Polyc.* 2. *Clem. Rom.* i. 41.]

2 ειπον τῃ ψυχῃ μου, Σωτηρια σου εγω ειμι. *Ps.* xxxiv. 3. [καιρον ευθετον. *Polyc. Phil.* 13. μετα γαρ το εξελθειν ἡμας εκ του κοσμου, ουκετι δυναμεθα εκει εξομολογησασθαι η μετανοειν ετι. *Clem. Rom.* ii. 8.. ευπροσδεκτος. i. 35. 40. *Conf. Sir.* v. 7. xiv. 14. *Ipsa Verba LXX interpretum Esaiæ xlix.* 8, καιρος δεκτος *in Hebræô* בעת רצון *est tempus illud quod Deus elegit ad salutem populi procurandam. Quod ab Esaiâ dictum de salute temporali, mysticè ad salutem æternam refert Apostolus. Grot.*] *Coll. Rom.* xiii. 11.

3 [μωμησεται· ψεξει, μεμψεται. *Hesych.* την λειτουργιαν αυτων απροσκοπως επιτελουσιν. *Clem. Rom.* i. 20. απεχομενοι των σκανδαλων. *Polyc. Phil.* 6. οντα εξεμπλαριον Θεου διακονιας. *Ign. Smyrn.* 12. εὑρεθειητε αμωμοι. *Trall.* 13. προσκοπην· σκανδαλον. *Hesych.*] *cap.* viii. 20. *Coll. Rom.* ix. 32. [μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, ἱνα μη δι' ολιγους αφρονας το εν Θεῳ πληθος βλασφημηται· "Ουαι γαρ δι' οὑ επι ματαιοτητι το ονομα μου επι τινων βλασφημειται." *Ign. Trall.* 8.] *Coll. Ezech.* xxxvi. 23.

4 [εργον απογνωσεως και δεινης αναγκης διεπραξατο. *Jos. Ant.* ix. 3. 2. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5.] *Conf. Matt.* xvi. 24. στενοχωριας, 1 *Mac.* xiii. 3. [μη ταρασσετω—ὁτι βλεπομεν—στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. *Clem. Rom. Fragm.* 3.] *Coll. cap.* xi. 23-27.

5 [εφυλακισθησαν, αλλ' ὑπο ανοσιων. *Clem. Rom.* i. 45. διωγμος και ακαταστασια. 3. προσκαρτερουντες νηστειαις. *Polyc. Phil.* 7.] *Conf.* 1 *Thess.* iii. 7. [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1.]

6 [ἁγνῃ συνειδησει παντα επιτελειν. *Clem. Rom.* i. 1. ητω ἁγνος εν εργοις. 48. εν αμωμῳ και ἁγνῃ συνειδησει. *Polyc. Phil.* 5. διδασκων επιεικειαν και μακροθυμιαν. *Clem. Rom.* i. 13. χρηστευσωμεθα αυτοις, κ.τ.λ. 14. δῳη πασῃ ψυχῃ—μακροθυμιαν. 58. μη ουν αναισθητωμεν της χρηστοτητος αυτου, κ.τ.λ. *Ign. Magn.* 10.] διοικει τα παντα χρηστως. *Sap.* viii. 1. *Conf. Rom.* xii. 9. [ανυποκριτος· αδολος, απροσωποληπτος. *Hesych. non fictus, sincerus. Labb.* ανυποκριτως, *Clem. Rom.* ii. 12.]

7 [εν δυναμει πιστεως. *Ign. Ephes.* 14. ὁπλισωμεθα τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. εν γνωσει, *Coll. Clem. Rom.* ii. 3.]

8, 9 [δυσφημια· κακοφημια. *Hesych. infamia, Labb.* ευφημια, *laudatio. Id.* πλανοι ανθρωποι και απατεωνες. *Jos. Bell. Jud. ii.* 13. 4. ατιμουνται, και εν ταις ατιμιαις δοξαζονται, βλασφημουνται, και δικαιουνται· λοιδορουνται, και ευλογουσιν· ὑβριζονται, και τιμωσιν· αγαθοποιουντες, ὡς κακοι κολαζονται· κολαζομενοι χαιρουσιν, ὡς ζωοποιουμενοι, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 5.] *Coll. Sir. xxxvi.* 15. *xlii.* 24. 1 *Cor. vii.* 30, 31.

10 εστιν αγοραζων πολλα ολιγου, κ. τ. λ. *Sir. xx.* 12. [θανατουνται, και ζωοποιουνται· πτωχευουσι, και πλουτιζουσι πολλους· παντων ὑστερουνται, και εν πασι περισσευουσιν, κ. τ. λ. (*de Christ. Vett.*) *Epist. ad Diogn.* § 5. *p.* 129. *Hefele.* βλεπετε, αγαπητοι, ὁτι ὑπερασπισμος εστιν τοις παιδευομενοις ὑπο του Δεσποτου· και γαρ αγαθος ων παιδευει ὁ Θεος εις το νουθετηθηναι ἡμας, δια της ὁσιας παιδειας αυτου. *Clem. Rom. i.* 56.] *Conf.* 1 *Thess. v.* 16. = Ω πικρας τους τοτε ἡμερας, και οὐ πικρας, ὁτι ὁ πικρος Ἑλληνων τυραννος κ. τ. λ. 4 *Mac. xviii.* 20.

11 *Conf. Ps. xvii.* 36. *Esa. lx.* 5. [αδελφοι μου, λιαν εκκεχυμαι αγαπων ὑμας, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 5.] *Coll.* 3 *Reg. iv.* 29.

12 κατα τουτον τον τροπον και το πνευμα στενοχωρουμενος, και το σωμα αγχομενος, ελεγεν. 4 *Mac. xi.* 11. *Conf. Esa. xlix.* 19. *liv.* 2. [*Krebs. p.* 299. στενοχωρεισθε, *Coll. Clem. Fragm.* 3.]

13 [τινα ουν ἡμεις αυτῳ δωσομεν αντιμισθιαν; κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 1. 9. 11. πλατυνομαι, *patesco. Labb. Gloss. Vett.*]

14 [ενθεν δε ὁ ασκητης Ιακωβ μναται γαμον ἑαυτῳ· ποθεν γαρ αλλοθεν, η εκ του σοφιας οικου κοινωνον εὑρησει, γνωμην ανεπιληπτον, ἡ παντα συνδιατριψει τον αιωνα; *Philo. de Profug.* § 9. τεκνα ουν φωτος και αληθειας, φευγετε τον μερισμον, και τας κακοδιδασκαλιας κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 2. εν μετοχῃ ἁμαρτιας αυτων, *Conf. Psalt. Sal. xiv.* 4. διαφορα μεταξυ των απιστων και των εκλεκτων. *Mart. Polyc.* 16. μονους ανδρας τους ὁμοζυγους ειναι νομιστεον ταις γυναιξιν, οἱς και ἡνωθησαν κατα γνωμην Θεου. *Ign. Fragm.* 5. *Conf. Barnab. Epist. p.* 248-252. *Ign. Voss.*] *Conf. Ose. vii.* 8. 3 *Reg. xvi.* 31.

15 [Βελιαρ· τῃ Ἑβραιων φωνῃ τον αποστατην δηλοι. *Suid. Zonar.* δρακων. *Hesych.* τινες αθεοι οντες, τουτεστιν απιστοι. *Ign. Trall.* 10. τα δε ονοματα αυτων, οντα απιστα, ουκ εδοξε μοι εγγραψαι. *Smyrn.* 5. αγαθον ου θελει κακῳ συνερχεσθαι. *Philo. laudat. et Ignat. Ephes. p.* 135. *Vossii.* συμφωνια, *Jos. c. Ap. ii.* 16. συμφωνος, *Ign. Ephes. iv.* 5. οἱ σαρκικοι τα πνευματικα πρασσειν ου δυνανται, ουδε οἱ πνευματικοι τα σαρκικα. 8. [ει πορευσονται δυο επιτοαυτο καθολου, εαν μη γνωρισωσιν ἑαυτους; *Amos. iii.* 3. [Ἁγιου ουν μερις ὑπαρχοντες, ποιησωμεν τα του ἁγιασμου παντα, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 30.]

16 [συγκαταθεσις· συμφωνησις. *Hesych.*] εσομαι εις θεον τῳ γενει Ισραηλ, και αυτοι μοι εις λαον. *Jer. xxxviii.* 1. [ὡς ναον Θεου φυλασσειν την σαρκα. *Clem. Rom. ii.* 9. ὡς οντες λιθοι ναου Πατρος. *Ign. Ephes. ix.* 15. γεγραπται γαρ, Ενοικησω εν αυτοις, και εμπεριπατησω. *Ignat. Mart.* 2. την σαρκα ὑμων, ὡς ναον Θεου τηρειτε. *Philad.* 7.] *Conf.* 2 *Tim. i.* 14. *Apoc. xxi.* 3. [*Est applicatio mystica loci Levitici xxvi.* 11, *et* 12. *ubi in Græco:* θησω την σκηνην μου εν ὑμιν.*Deinde verbis quibusdam interpositis,* και εμπεριπατησω εν ὑμιν. *Citavit hunc locum, ut et alios, cum libertate aliquâ Paulus: itaque et in medio posita omittit, et personam mutat, salvo sensu. Et* משכני *quod LXX.* θησω σκηνην, *rectè vertit* ενοικησω, *quomodò et Græci Esaiæ xxxiii.* 18. *alibi per* οικειν *aut* κατοικειν. *Confer Ezech. xxxvii.* 27. *Rom. viii.* 11. 2 *Tim. i.* 14. *Grot.*] κληθησονται και αυτοι ὑιοι Θεου ζωντος. *Ose. i.* 10.

17 [ου μονον δε οἱ πρασσοντες αυτα, αλλα και οἱ συνευδοκουντες αυτοις. *Clem. Rom. i.* 35.] εισδεξομαι ὑμας, *Coll. Sophon. iii.* 19.

18 *Conf. Rom. viii.* 15-17. 1 *Joan. iii.* 1, 2. *Jer. xxxviii.* 1. *Ose. i.* 10. *ii.* 1. [Παντοκρατωρ· ὁ Θεος παντων κρατων. *Hesych.* יהוה צבאות Κυριε ὁ Θεος ὁ Παντοκρατωρ. *Mart. Polyc.* 14.] τους ὑιους του παντακρατορος επουρανιου Θεου ζωντος. 3 *Mac. vi.* 28. [εσομαι ὑμιν εις πατερα· *Hæc quoque constructio Veteribus Græcis est ignota. Ut apud Latinos, sic ap. Græcos verba* ειμι *et sum idem casus sequi solet, qui præcesserat. "Ego ero ei pater," Gr. dicitur* εγω εσομαι αυτῳ πατηρ. *Quod Latinè dicere non liceret: "ero ipsi in patrem," id Scriptores Hellenistæ* εσομαι αυτῳ εις πατερα. *Ad eam rationem Epistolâ ad Heb. viii.* 10, *legimus* εσομαι αυτοις εις Θεον, και αυτοι εσονται μοι εις λαον. *In eâdem sententiâ, altera obtinet structura ap. Paulum v. supr.* 16, εσομαι αυτων Θεος, και αυτοι εσονται μοι λαος. *Prætereà observandum, dativum personæ, qui verbis substantivis sæpè solet adjungi, significare commodum, vel utilitatem.* Εσομαι εις πατερα αυτῳ, "*ipsum ut pater protegam et tuebor.*" "*Erit mihi filius,*" *idem est, atque,* "*id ex illo percipiam commodi, ut filii amore me prosequatur.*" *Ea vis Dativi observari poterit Heb. viii.* 12. 1 *Cor. ix.* 2. 2 *Cor. ii.* 15. *Valck. ap. Heb. i.* 5.]

ΚΕΦ. ζ. 7.

1 ΑΓΑΠΗΤΟΙ. *Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* εαν ουν ποιησωμεν την δικαιοσυνην εναντιον του Θεου, εισηξομεν εις την βασιλειαν αυτου, και ληψομεθα τας επαγγελιας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. ii.* 11. κληρονομηση τας επαγγελιας του Θεου. *i.* 10. το μεγαλειον της επαγγελιας αυτου. 26. των μεγαλων και ενδοξων επαγγελιων αυτου. 34. παντα εν τῳ φοβῳ αυτου επετελειτε. 2. επιτελεσωμεν τα ανηκοντα τῃ αμωμῳ βουλησει αυτου. 35.]

2 [ου δυνηθεντες χωρησαι. *Ign. Trall.* 5. ὁ χωρων χωρειτω. *Smyrn.* 6.] *Conf. Num. xvi.* 15. *Sir. xlvi.* 19. 1 *Thess. ii.* 5. 10. *Cap. xii.* 17.

3 [εγω κατακριτος, ὑμεις ηλεημενοι. *Ign. Ephes.* 12. *Rom.* 4.] προειρηκα, 3 *Mac. vi.* 35. *Coll. Phil. i.* 21.

4 προς ὑμας, *Conf. Jer. xii.* 6. = ὑπερυψωθης. *Ps. xcvi.* 9. *Dan. iv.* 34. [ὑπερεκπερισσως. *Clem. Rom. i.* 20. ὁ αγαθος εργατης μετα παῤῥησιας λαμβανει τον αρτον. 34. το καυχημα ἡμων και ἡ παῤῥησια εστω εν αυτῳ. *Ib.* αληθεια εν παῤῥησιᾳ. 35.]

5 [ανεσις, *requies*, *otium*. *Labb. Gloss. Vet.*] εὑρουσα ανεσιν. *Sir. xxvi.* 10. *Coll. cap. ii.* 12. [μονον μοι δυναμιν αιτεισθε εσωθεν τε και εξωθεν. *Ign. Rom.* 3.] ου μονον των ενδοθεν, αλλα και των εξωθεν πονων. 4 *Mac. xviii.* 2. εξωθεν—εσωθεν, *Coll.* 1 *Cor. v.* 12.

6 [προπεμψας αγγελον τον την εμην παρουσιαν τοις εν τῃ Τιβεριαδι σημαινουντα. *Jos. Vit.* 17.] *Conf. Deut. xxxii.* 36. παρακαλεσαι παντας τους πενθουντας, κ. τ. λ. *Esa. lxi.* 2, 3. 2 *Mac. xi.* 32.

7 χαρητε ἁμα αυτῃ χαρᾳ παντες ὁσοι πενθειτε επ' αυτῃ. *Esa. lxvi.* 10. *Ps. xxix.* 11. εδωκα παρακλησιν αληθινην. *Esa. lvii.* 18. *Conf. Col. iv.* 13. [τους δε απεσταλμενους αφ' ἡμων—εν ειρηνῃ μετα χαρας εν ταχει αναπεμψατε προς ἡμας, ὁπως θαττον την ευκταιαν και επιποθητην ἡμιν ειρηνην και ὁμονοιαν απαγγελλωσιν, εις το ταχιον και ἡμας χαρηναι περι της ευσταθειας ὑμων. *Clem. Rom. i. sub. fin.*] μετ' οδυρμων και δακρυων. 2 *Mac. xi.* 6.

8 [αμεταμελητοι ητε επι πασῃ αγαθοποιιᾳ. *Clem. Rom. i.* 2. 54. προς ὡραν. *Mart. Polyc.* 11.] *Coll.* 1 *Thess. ii.* 17. *Joan. v.* 35. μεταμελομαι, *Conf.* 1 *Mac. xi.* 10.

9 την ανομιαν μου αναγγελω, και μεριμνησω ὑπερ της ἁμαρτιας μου. *Ps. xxxvii.* 18. [παιδευθητε εις μετανοιαν. *Clem. Rom. i.* 57. ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.]

10 [παντι τῳ κοσμῳ μετανοιας χαριν ὑπηνεγκεν. *Clem. Rom. i.* 7. οἱ πολιτευομενοι την αμεταμελητον πολιτειαν του Θεου. *i.* 54. αμεταθετος γαρ ἡμιν ἡ απο των κρειττονων επι τα χειρω μετανοια. *Mart. Polyc.* 11.] κατα θεον, *Coll.* 2 *Mac. ii.* 13. ἡ γαρ διαθηκη απ' αιωνος, θανατῳ αποθανῃ. *Sir. xiv.* 17. *xvii.* 20-26. ὡς καλον ελεγχθεντα φανερωσαι μετανοιαν, οὑτως γαρ φευξῃ ἑκουσιον ἁμαρτημα. *xx.* 9. *Comp. Conf. Ose. vii.* 14. *Ps. cxviii.* 67. 71. *Sap. xii.* 10. *Sir. xx.* 1.

11 [αλλα, *Hæc partic. hic est augentis. ut imò apud Lat. Grot.* ζηλον, *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 3.] συνεστεσατε ἑαυτους, *Coll. Susan.* 61. επιποθησις. *Ezech. xxiii.* 11. *Aquil.* [και μαλλον οτ' αν

επαινω ὑμας, οιδα ὁτι εντρεπεσθε· ὡς γεγραπται (Prov. xviii. 17.) ὁτι ὁ δικαιος ἑαυτου κατηγορος. Ign. Magn. 12. ἁγνας και αμιαντους χειρας αιροντες. Clem. Rom. i. 29. οἱ γαρ μετα φοβου και αγαπης πολιτευομενοι, ἑαυτους θελουσιν μαλλον αικιαις περιπιπτειν η τους πλησιον. 51.] Conf. μεγαλοι εξικνουμενοι καρδιαν. Jud. v. 15.

12 [*ὑπερ της αθλησεως σπουδης. Mart. Ign. 4. την προς* Κυριον *αυτου σπουδην. Ib.] φανερωθηναι, Coll. Jer. xl. 6. εἱνεκεν, Coll. Esa. lxi. 1. Conf. 2 Tim. ii. 15.*

13 [*επι τη παρακλησει, Ob, vel propter gr.* Επι *junctum Dativo sæpè causam significat. Ab hoc usu pendet intellectus loci (Rom. v. 12) de quô multùm certant Theologi. Valck. ad 1 Cor. i. 4. με ανεπαυσαν σαρκι τε και πνευματι. Ign. Trall. 12.] απο = δια, Coll. 2 Par. v. 6. xx. 9. Sir. xli. 17-20. Coll. sup. v. 7.*

14 [*ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. Ign. Trall. 4.*]

15 [*και κατα τα σπλαγχνα ἁ εχετε εν* Χριστῳ Ιησου. *Ign. Philad. 10. τῳ Θεῳ ευχαριστω—ὁτι εδεξασθε αυτους. 11.] φοβος και τρομος ηλθεν επ' εμε. Ps. liv. 5. Exod. xv. 16. Judith. xv. 2. Deut. ii. 25. Esa. xix. 16.*

16 [*Conf. Polyc. Phil. 1. συνεχαρην ὑμιν μεγαλως εν* Κυριῳ, κ.τ.λ. *θαρσους και χαρας ενεπιμπλατο. Mart. Polyc. 12.*]

ΚΕΦ. η. 8.

1 ΕΚΚΛΗΣΙΑ *Θεου—τῃ ουσῃ εν Φιλαδελφιᾳ—ηλεημενη και ἡδρασμενη εν ὁμονοιᾳ Θεου, κ. τ. λ. Ign. Philad. Inscr. οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. Clem. Rom. i. 30. κατα την του Θεου χαριν. 50.] ελεημοσυνη ανδρος ὡς σφραγις μετ' αυτου, και χαριν ανθρωπου ὡς κορην συντηρησει. Sir. xvii. 22. xx. 13, 14. xl. 17. [ἁμα ταις συμπαρουσαις μοι εκκλησιαις. Ign. Trall. 12. εγω γραφω ταις εκκλησιαις. Rom. 4. ἡ αγαπη των εκκλησιων των δεξαμενων με. 9.* Μακεδονια. *Mart. 5. μνημονευετε εν ταις προσευχαις ὑμων της εν* Συριᾳ *εκκλησιας. Trall. 13.*]

2 *Conf. Luc. xxi. 4. [ειρηνη βαθεια, Clem. Rom. i. 2. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38.] τον πλουτον αυτης (σοφιας) ουκ αποκρυπτομαι. Sap. vii. 13. [Coll. Valck. ap. Phil. iv. 19.]*

3 [*αυθαιρετοι· ἑκουσιοι, αυτοκλητοι. Hesych.] ὑπερ δυναμιν, Coll. 1 Reg. xv. 22. κατα δυναμιν. Coll. Ps. lxi. 12. [αυθαιρετως, Ign. Magn. 5.] Coll. Exod. xxxvi. 5-7.*

4 [*τουτο δεομεθα σου, Act. Thom. § 50. εκομισαν χρηματα πολλα εις διακονιαν των χηρων. 56.] ευσεβεια εις Θεον. Prov. i. 7. [την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. Ign. Philad. 1. εις το ειξαι αυτους μη ἡμιν, αλλα τῳ θεληματι του Θεου. Clem. Rom. i. 56.*]

5 [επιστευσαν τῳ Κυριῳ και ἑαυτους εκδοτους εδωκαν αυτῳ. *Act. Thom.* § 13. δια θεληματος αυτου. *Clem. Rom. i.* 32.]

6 και ενηρξατο του καθαιρειν. 1 *Mac. ix.* 54. *Deut. ii.* 54.

7 δοθησεται αυτῳ της πιστεως χαρις εκλεκτη. *Sap. iii.* 14. [παντα ὁμου καλα εστιν, εαν εν αγαπῃ πιστευητε. *Ign. Philad.* 9. παντα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευης. *Polyc.* 2. παν εργον αγαθον επιτελειν. *Clem. Rom. i.* 33.] ὡσπερ, *Conf. Eccles. v.* 15.

8 [γνησιον = την γνησιοτητα, *Coll. Glass. Philolog. Dathe. p.* 6. τις γαρ—βεβαιαν ὑμων πιστιν ουκ εδοκιμασεν; *Clem. Rom. i.* 1.] ουδεν γνησιον βουλονται φερειν. 3 *Mac. iii.* 19. *Conf. Heb. x.* 24.

9 ὁ εν ὑψηλοις κατοικων, και τα ταπεινα εφορων εν τῳ ουρανῳ, και εν τῃ γῃ. *Ps. cxii.* 5, 6. [τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον, τον κατα παντα τροπον δι' ἡμας ὑπομειναντα. *Conf. Ign. Polyc.* 3. Ιησους—ηλθεν—ταπεινοφρονων. *Clem. Rom. i.* 16. ει γαρ ὁ Κυριος οὑτως εταπεινοφρονησεν, τι ποιησομεν ἡμεις; κ. τ. λ. *Ib.* πλουσιος ων' *à nomine* πλουτος *duplex verbi forma, significatione diversa,* πλουτειν *et* πλουτιζειν, *quorum hoc reperietur et.* 2 *Cor. vi.* 10. *ix.* 11. *alterum h. Ep. cap. iv.* 8. 2 *Cor. viii.* 9. *Qui vel ista tantùm loca exegerit, intelliget differentiam.* πλουτειν, *v. neutrum, notat divitem esse,* πλουτιζειν, *activum, divitem facere.*—Πλουτιζειν *itaq. significatu pollet activo et transitivo.* Πλουτειν *neutrum est; i. e. neque act. nec pass. ac significat Esse divitem. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 5.]

10 συμφερει, *Conf. Eccles. vii.* 1. *Sym.* απο περυσι = απο οπισθεν. 1 *Reg. xii.* 20. [*anno præterito. Labb. Gloss. Vett.*]

11 καθαπερ—οὑτω. 2 *Mac. ii.* 29. 4 *Mac. xv.* 31, 32. [δεον ουν εστιν προθυμους ἡμας ειναι εις αγαθοποιϊαν. κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 34.]

12 [ευπροσδεκτοι τε και μακαριοι. *Clem. Rom. i.* 40. σπευσωμεν μετα εκτενειας και προθυμιας. 33. προυκειτο γαρ εν αυτῳ τελος. *Philo Vit. Mos. p.* 626. προκειται' παρακειται. *Hesych.*] *Conf. Joan. ix.* 41. *Marc. xiv.* 8. 38. *Rom. vii.* 25. 3 *Reg. viii.* 18.

13, 14 [ουδε των πονων των επι τοις εργοις ανεσιν ου διδοασιν,—αλλ'— *Jos. Ant. iii.* 10. 6. αγαπωσας παντας εξ ισου. *Polyc. Phil.* 4. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38.] *Conf.* 1 *Cor. xvi.* 17. [ὁ ισχυρος μητ' αμελειτο τον ασθενη, ὁ δε ασθενης εντρεπετω τον ισχυρον, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 38. την αγαπην αυτων, μη κατα προσκλισεις, αλλα πασι τοις φοβουμενοις τον Θεον ὁσιως, ισην παρεχετωσαν. 21.]

15 [*Egregia* αλληγορια *historiæ de Mannâ. Vidit eam et Philo in* 3. *Alleg.* § 57. και επι του μαννα ουν, και επι πασης δωρεας ἡν ὁ Θεος δωρειται τῳ γενει ἡμων, καλον το εναριθμιον και μεμετρημενον, και μη το

ὑπερ ἡμας λαμβανειν πλεονεξια γαρ τουτο γε. Το της ἡμερας ουν εις ἡμεραν συναγαγετω ἡ ψυχη, ἱνα μη ἑαυτην φυλακα των αγαθων, αλλα τον φιλοδωρον Θεον αποφηνῃ. *Et in libro, Quis sit hæres rerum divinarum*, § 39. *cum dicta jam verba ex LXX. interpretibus protulisset, addit*, ἡνικα τῳ της αναλογιας εχρησαντο θαυμαστῳ και περιμαχητῳ μετρῳ. *Spectat et huc ea quam in Symbolo profitemur Sanctorum Communio. Grot.*]

16 [της—ὑπερ της αθλησεως σπουδης. *Mart. Ign.* 4. χαρις τῳ Θεῳ, κ.τ.λ. *Mart. Polyc.* 3. χαρις· αμοιβη κατα ευεργεσιαν. *Hesych.* χαρις δε τῳ νικηφορῳ Θεῳ, κ.τ.λ. *Philo de Somn.* 2. 31. *p.* 687. *Mangey.*] *Conf.* 2 *Mac. iii.* 33.

17, 18 *Conf. Prov. xxvii.* 21. [*Laudat. Ignat. p.* 134. *Vossii.* δια του αδελφου ἡμων Μαρκου. *Mart. Polyc.* 20. πλεον σπουδαιος γινου οὑ ει. *Ign. Polyc.* 3. δει γαρ ευλαβεστερους ἡμας ὑπαρχοντας. *Mart. Polyc.* 2. εν τῳ Ευαγγελιῳ της κοινης ελπιδος. *Ign. Philad.* 5.]

19 [εις τιμην Θεου χειροτονησαι την εκκλησιαν ὑμων θεοπρεσβυτην, κ.τ.λ. *Ign. Smyrn.* 11. πρεσβευονται· οἱ τους πρεσβεις χειροτονουντες και πεμποντες. *Thom. Mag.* χειρωτονηθεις. *Per antecedens pro consequente*, χειροτονειν *simpliciter sæpe notat eligere; suâ tamen vi eam significat electionem, quæ fit à populo manibus elatis. Sæpe inde* χειροτονειν *Gr. simpliciter erat Creare magistratus. Seniores in Ecclesiis constituere Lucæ dicitur* χειροτονειν πρεσβυτερους κατ' εκκλησιαν, *Act. xiv.* 23. *Conf.* 2 *Cor. viii.* 19. *Apud Alexandrinos v. interdum simpliciter significat manum protendere; ubi reliqui Interpretes Græci, Aquila, Symmachus, Theodotion dederunt* δακτυλον εκτεταμενον. *Jesai. lviii.* 9, *Alexandrini præbent* χειροτονιαν. *Valck. in Act. x.* 41. χειροτονει· *nuncupat.* χειροτονηθεις· *designatus. Labb. Gloss. Vett.*]

20 *Conf. cap. vi.* 3. [ταγματα αδροτερα. *Jos. Bell. Jud. ii.* 20. 7. στελλομενοι· δεδοικοτες. *Theophyl.*] *Coll. Mal. ii.* 5.

21 [προνοουντες αει του καλου ενωπιον Θεου και ανθρωπων. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. cap. v.* 11. *Luc. ii.* 52. 1 *Reg. ii.* 26. 1 *Thess. v.* 22.

22 [μετ' ευσεβους πεποιθησεως. *Clem. Rom. i.* 2. Ισαακ μετα πεποιθησεως γινωσκων το μελλον. 31.] εις ὑμας, *Conf. Prov. i.* 7.

23, 24 [τον αδελφον ἡμων και κοινωνον Ειρηναιον. *Epist. Mart. Lugan. incip. Routh. tom.* 1. *p.* 287. Χριστου κοινωνος γενομενος. *Mart. Polyc.* 6. λαβωμεν προ οφθαλμων ἡμων τους αγαθους Αποστολους. *Clem. Rom. i.* 5. 42. 44. ὁ μεγας Αποστολος Κλημης. *Fragm.* 10.] δοξα, *Conf.* 1 *Cor. xi.* 7. αποστολος. 3 *Reg. xiv.* 6. *Alex. Ald. Comp. Rom. xvi.* 7. *Phil. ii.* 25. [εις δοξαν Θεου πλεον δουλευετωσαν. *Ign. Polyc.* 4. *Rom.* 10. *Magn.* 15. ὁ σοφος ενδεικνυσθω την σοφιαν αυτου. *Clem. Rom. i.* 38. δεξαμενοις τα μιμηματα της αληθους αγαπης, και προπεμψασιν, κ.τ.λ. *Polyc. Phil.* 1. εις δοξαν Χριστου. *Ign. Polyc.* 7. εις προσωπον. 2.] *Coll. Matt. xxii.* 16.

ΚΕΦ. θ. 9.

1 ΠΕΡΙΣΣΟΝ ἡγουμαι και το πλειω λεγειν. *Epist. ad Diogn.* § 2. *fin.* προσαγορευετε παντας τους ἁγιους. *Mart. Polyc.* 20. εις τους ἁγιους και πιστους αυτου. *Smyrn.* 1. την διακονιαν την εις το κοινον ανηκουσαν. *Philad.* 1.] τουτο μεν γαρ, *Sap. vii.* 30. διακονια. *Cap. viii.* 4. *Conf. Ps. xv.* 2, 3.

2 *Conf. Heb. x.* 24. σιδηρος σιδηρον οξυνει, ανηρ δε παροξυνει προσωπον ἑταιρου. *Prov. xxvii.* 17. ζηλος. 1 *Mac. ii.* 54. 58.

3 [και μη τοτε ἁ δει ποιειν επιζητουντες, απαρασκευαστοι τοις καιροις παραπεσητε. *Jos. Ant. iv.* 8. 41. το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34.] εν τῳ μερει τουτῳ, *Col. ii.* 16. 1 *Pet. iv.* 16. [παντες ουκ εις κενον εδραμον. *Polyc. Phil.* 9.] κενωθῃ, *Coll. Rom. iv.* 14. [*Rectè in Gloss. Vet. redditur* ματαιος απεφανθη. *Valck. ad* 1 *Cor. i.* 17. επεμψα τους αδελφους. *Coll. Ign. Smyrn.* 11, 12.]

4 ὑποστασις, *Conf. Heb. iii.* 14. [ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4.] *Conf. Luc. xiv.* 30.

5 [τοις προκατηγγελμενοις ὑπο του Θεου πιστιν παρειχε. *Jos. Ant. ii.* 9. 4. *i.* 12. 3.] *Conf. Gen. xxxiii.* 11. 4 *Reg. v.* 15.

6 δωρων ὁ φειδομενος. *Prov. xxi.* 14. δανειζει Θεῳ ὁ ελεων πτωχον, κατα δε το δομα αυτου ανταποδωσει αυτῳ. *xix.* 17. *Esa. xxxii.* 8. *Sym.* [ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Ign. Polyc.* 1. επ᾽ ευλογιαις, μετα δαψιλειας, και ἁδροτητος· ὁ σπειρων επ᾽ ευλογιαις. *Zonar.*] *Conf. Matt. vii.* 2. [επ᾽ ευλογιαις και θερισει *i.e. à Deo recipit: id est, liberaliter. Sic et Ezech. xxxiv.* 26. *Frequens Hebræis translatio. Job. iv.* 8. *Matt. xxv.* 24. 26. 1 *Cor. ix.* 11. *Gal. vi.* 7-9. *Qui parcè seminat, parcè etiam metet: et qui seminat* επ᾽ ευλογιαις, *in benedictionibus, in benedictionibus etiam metet, h. e. copiosè et liberalitèr, uti oppositio ostendit. Tale est illud Ps. lxxxiv.* 7, και γαρ ευλογιας δωσει, *in benedictionibus operit (eos) pluvia, h. e. copiosè. Glass. Philolog. Sacr. p.* 366. *Dathe.*] ψυχη ευλογημενη πασα απλη. *Prov. xi.* 25.

7 [ου διστασεις δουναι, ουδε διδους γογγυσεις. *Barnab. p.* 251. *Voss.* προειλομην εν πιστει Ιησου Χριστου προσλαλησαι ὑμιν. *Ignat. Magn.* 1.] και ηνεγκαν ἑκαστος, ὡν εφερεν ἡ καρδια αυτων, κ. τ. λ. *Exod. xxxv.* 21. [εν προαιρεσει ψυχης μου. *Test. XII Patr. p.* 520.] εν παση δοσει ἱλαρωσον το προσωπον σου, και εν ευφροσυνῃ ἁγιασον δεκατην. *Sir. xxxii.* 9. *xxxv.* 26. [*Ut vult in corde suo, Exod. xxv.* 2. οἱς αν δοξῃ τῃ καρδιᾳ. *Nam* προαιρεισθαι *hìc est velle, ut Prov. xxi.* 25, ου γαρ προαιρουνται αἱ χειρες αυτου ποιειν τι. *Subauditur hìc, det. Grot.*]

8 αγαθων γαρ πονων καρπος ευκλεης, κ. τ. λ. *Sap. iii.* 15. [παν

τα ουν ὑμιν εν χαριτι περισσευετω. *Ign. Smyrn.* 9. και παντος χαρισματος περισσευῃς. *Polyc.* 2.] *Conf. Sir. xl.* 18.

9 [σκορπιζεται· οἱ δ' Αττικοι σκεδαννυται φασι. *Phrynic.*] *Conf. Prov. xi.* 24. [εσκορπισεν, *Coll. Valck. in Act. v.* 37.]

10 [ὁ επιχορηγων αυτῳ την εγκρατειαν. *Clem. Rom. i.* 38.] Κυριος ηυξησε τον Ιησουν. *Jos. iv.* 14. [ὁ γαρ ποιησας τον ουρανον και την γην και παντα τα εν αυτοις, και πασιν ἡμιν χορηγων, κ. τ. λ. *Epist. ad Diogn.* § 3.] *Coll. Ps. cxlvi.* 8. *Job. v.* 9-11.

11 [χορηγει· παρεχει, διδωσιν. *Hesych.* συνερχεσθαι εις ευχαριστιαν Θεου. *Ign. Ephes.* 3.] *Conf. Sap. xvi.* 28. 3 *Reg. iv.* 29. ψυχη ευλογημενη πασα απλη. κ. τ. λ. *Prov. xi.* 15. [πλουτιζομενοι. *Coll. Valck. ap. Phil. iv.* 19.]

12 [λειτουργησαντας αμεμπτως τῳ ποιμνιῳ του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 44. δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. 38. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. 2.] *Conf. Rom. xv.* 25, 26. 1 *Thess. iii.* 10.

13 [δοκιμασαντες τῳ Πνευματι. *Clem. Rom. i.* 42. ζητειν το κοινωφελες πασιν. 48. εν μιᾳ ὑποταγῃ ητε κατηρτισμενοι. *Ign. Ephes.* 2.] *Conf. Act. ii.* 46. *Col. iii.* 22. ευσεβεια εις Θεον. *Prov. i.* 7. [εν τουτοις εργοις ὁμολογωμεν τον Θεον. *Coll. Clem. Rom. ii.* 3, 4.]

14 [ὑπερβαλλουσης φιλανθρωπιας μια-αγαπη. *Epist. ad Diogn.* § 9. εν ὑπερβαλλουσῃ τιμῃ. *Jos. Ant. iv.* 2. 2. ταις—ὑπερβαλλουσαις αυτου δωρεαις. *Clem. Rom. i.* 19. 23. κολληθωμεν ουν εκεινοις οἱς ἡ χαρις απο του Θεου δεδοται. 30. τῃ προσευχῃ ὑμων, ἡς γενοιτο μοι αει μετοχον ειναι. *Ign. Ephes.* 11.]

15 [χαρις τῳ Θεῳ. *Mart. Polyc.* 3. *Philo.* 2 *Alleg,* § 16. ανεκδιηγητα κριματα. *Clem. Rom. i.* 20. 49.] *Sir. xlii.* 17, ουκ ενεποιησε τοις ἁγιοις Κυριος εκδιηγησασθαι παντα τα θαυμασια αυτου, ἁ εστερεωσε Κυριος ὁ παντοκρατωρ, στηριχθηναι εν δοξῃ αυτου το παν.

ΚΕΦ. ι. 10.

1 ΕΠΙΕΙΚΙΑ *hic bonitatem significat, ut Bar. ii.* 27. *Cant. iii. libb.* 18. *Sap. xii.* 18. *Coll. Philip. iv.* 5. 1 *Tim. iii.* 3. *Tit. iii.* 2. *Meritò autem has præcipuè Christi virtutes commemorat, quia propter earum imitationem maximè spernebatur. Grot.* εν πασῃ επιεικειᾳ Θεου. *Ign. Philad.* 1. *Ephes.* 10. ἡ δε πραοτης αυτου δυναμις. *Trall.* 3. τον επιεικη και ευσπλαγχνον Πατερα ἡμων. *Clem. Rom. i.* 29. επιεικεια —και πραΰτης, παρα τοις ευλογημενοις ὑπο του Θεου. 30. επιεικεια και πραοτης. *Philo de Opific. p.* 24. *Læsner. p.* 358.] θαρρει επ' αυτῃ ἡ καρδια. *Prov. xxxi.* 11. *Ald. i.* 21. κατα προσωπον, *Jer. xlii.* 5. παρακαλω ὑμας, *Coll. Rom. xii.* 1. *Sir. li.* 27.

2 [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6. κα-

τα σαρκα με τινες ηθελησαν πλανησαι. *Philad.* 7. εν σαρκι τυγχανουσιν (*Christ. Vett.*), αλλ' ου κατα σαρκα ζωσιν· επι γης διατριβουσιν, αλλ' εν ουρανῳ πολιτευονται. *Epist. ad Diogn.* § 5.]

3 [στρατευσωμεθα ουν, ανδρες αδελφοι, μετα πασης εκτενειας εν τοις αμωμοις προσταγμασιν. *Clem. Rom. i.* 37. αρεσκετε ᾧ στρατευεσθε, αφ' οὗ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Ign. Polyc.* 6. εν τῃ σαρκι εκληθητε, και εν τῃ σαρκι ελευσεσθε. *Clem. Rom. ii.* 9. ἃ δε και κατα σαρκα πρασσετε, ταυτα πνευματικα εστιν, εν Ιησου γαρ Χριστῳ παντα πρασσετε. *Ign. Ephes.* 8. ου κατα σαρκα ὑμιν εγραψα. *Rom.* 8. οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες απεθανον. *Ephes.* 16. *Aliud est* κατα σαρκα περιπατειν *quod jam habuimus, aliud* εν σαρκι. *Hoc enim significat in conditione esse infirmâ et nullis malis obnoxia. Coll. Heb. v.* 7. *xi.* 14. *Gal. iv.* 13. 1 *Joan. iv.* 2. *Grot.*]

4 [το βαπτισμα ὑμων μενετω ὡς ὁπλα. *Ign. Polyc.* 6. τοις ὁπλοις της δικαιοσυνης. *Polyc. Phil.* 4. καθαιρουνται αἱ δυναμεις του Σατανα. *Ignat. Ephes.* 13. ὁ των ἡμετερων Θεων καθαιρετης. *Mart. Polyc.* 12. πασα επιθυμια κατα του πνευματος στρατευεται. *Polyc. Phil.* 5. τον επιτειχισμον των εναντιων δοξων καθαιρειν. *Philo.* το κατεσκευασμενον οχυρωμα δια της των λογων πιθανοτητος. *Id. apud Wets.*] *Coll. Deut. xxviii.* 52. *Jer. xxiii.* 29. *Ps. cix.* 3. [τα δε ὁπλα και μηχανηματα ἡμων και πασα ἡ δυναμις εν μονῳ τῳ πιστευειν Θεῳ κειται, κ. τ. λ. *Philo de Vit. Mos. i.* § 40.]

5 ισθι πεποιθως εν ὁλῃ τῃ καρδιᾳ επι Θεῳ, επι δε σῃ σοφιᾳ μη επαιρου. *Prov. iii.* 5. [και πλεον της φυσεως επηρται και πεφυσηται. *Philo de Carit. p.* 716. *Dresig. de Verb. Med. p.* 276. εν ὑπακοῃ δικαιος εὑρεθεις. *Clem. Rom. i.* 9. λαβοντες Θεου γνωσιν. *Ign. Ephes.* 17.] εις ὑπακοην, *Conf. Rom. i.* 5. *Act. vi.* 7. *Sap. i.* 3. *Ephes. iv.* 8.

6 [και οἱ ὑπακουσαντες εσωθησαν. *Clem. Rom. i.* 7. παρακοη—ὑπακοη. *Paronomas.* ουδεν ἡμας ῥυσεται εκ της αιωνιου κολασεως, εαν παρακουσωμεν των εντολων αυτου. *Clem. Rom. ii.* 6. τας προς νεωτεροποιΐαν αφορμας ὁρων εχοντας εν ἑτοιμῳ. *Philo ad Cai. p.* 584. *Mangey.*]

7 τα κατα προσωπον βλεπετε; *Coll. Matt. xxii.* 16.

8 [οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, και αναθεμα της εκκλησιας ποιησαντες ανθρωπον, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. *p.* 474. *Jacobs.*] ουκ αισχυνθησομαι, *Coll. Sir. xlii.* 1, 2. *Ps. cxviii.* 46. [δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. *Polyc. Phil.* 3. και πασαν οικοδομην την εις τον Κυριον ἡμων ανηκουσαν. 13.]

9 [ὁς και απων ὑμιν εγραψεν επιστολας. *Polyc. Phil.* 3. καταρτισας—τους εν Ῥωμῃ των αδελφων ακοντας δια της επιστολης. *Mart. Ign.* 5.]

10 [*Ab Alexandrinis formam* εξουθενησαι *transsumsit Paulus adhibitam in* 1 *Cor. vi.* 4. *xvi.* 11. *Forma* εξουδενοω *reperietur Marc. ix.* 12. *Non invenientur formæ istæ in Script. Græc. Vett. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 28. *p.* 107. *Coll. Polyc. Phil.* 13. *de Ign. Epist.*]

11 [λογῳ μεν—εργῳ δε. *Jos. Ant. xviii.* 9. 1. λογιζομαι, ὑπολαμβανω, *opinor, arbitror. Labb.*] *Coll. Job. xii.* 1, 2.

12 ου συνησουσι παντες ανομοι. *Dan. xii.* 10. *Conf. Gal. vi.* 4. [*Græci recentiores* συγκρινειν *et* συγκρισιν *usurpabant de comparatione. Res diversas, aut et. diversorum auctorum loca, inter se contendere dicitur* συγκρινειν.—*Hôc sensu comparandi v. accipiendum est, ubi* συγκρινειν ἑαυτον ἑαυτῳ *notat semet secum comparare. Latinè, Suo se modulo metiri etc. Valck. ad* 1 *Cor. ii.* 12. *p.* 136. *Loquitur ironicè Apostolus, Pseudo-Apostolos perstringens, qui de se tam magnifice sentiebant ac gloriabantur, ac si Paulus nullâ ex parte ipsis conferendus esset. Glass. Philolog. Sacr. p.* 911. *Dathe.*]

13 [πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ' εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι, κ.τ.λ. *Ignat. Trall.* 4. κατα το μετρον του κανονας, *Coll. Clem. Fragm.* 10.] και μεχρι ὑμων συνεσω. *Job. xxxii.* 12. ουχι —αλλα, *Conf. Gen. xviii.* 15. *xix.* 2. εν πραΰτητι δοξασον την ψυχην σου, και δος αυτῃ τιμην κατα την αξιαν αυτης. *Sir. x.* 28. [κανων *est funis per quem agrimensores cuique possessori partes terrarum assignant. Ita Aquila (et Sym.) vertit* קו *Job. xxxviii.* 5. *quod alii* σχοινιον *et* σπαρτιον. *Sic Apostoli alii alias instituerunt Ecclesias; plurimas Paulus; Pauli obtrectatores nullas. Grot. Nihil facimus contra legem,* ου μετακινησεις ὁρια του πλησιον, κ.τ.λ. *Deut. xix.* 14. *Id.*] *Conf. Esa. liv.* 2, 3. [μη εφικνουμενοι· μη καταλαμβανοντες. *Hesych.* μη καταλαμβανομενοι. *Alb. Gloss.* εν τῳ Ευαγγελιῳ, *Heb. more, pro per Evangelium. Grot.*]

15 [διο απολειπωμεν τας κενας και ματαιας φροντιδας, και ελθωμεν επι τον ευκλεη και σεμνον της ἁγιας κλησεως ἡμων κανονα. *Clem. Rom. i.* 7.] *Conf. Gal. vi.* 4. νεωσατε ἑαυτοις νεωματα, και μη σπειρητε επ' ακανθαις. *Jer. iv.* 3.

16 [οἱ Αποστολοι ἡμιν ευηγγελισθησαν. *Clem. Rom. i.* 42. *Polyc. Phil.* 6. ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ign. Trall.* 4.]

17 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ (τῳ Κυριῳ). *Clem. Rom. i.* 34.] *Coll. Gal. vi.* 14. *CITAT.*

18 [ὁ επαινος ἡμων εστω εν Θεῳ, και μη εξ αυτων· αυτεπαινετους γαρ μισει ὁ Θεος. *Clem. Rom. i.* 30. ὁ ταπεινοφρονων μη ἑαυτῳ μαρτυρειτω, αλλ' εατω ὑφ' ἑτερου ἑαυτον μαρτυρεισθαι. 38. ἱνα μη αδοκιμος εὑρεθω. *Ign. Trall.* 12. εγκωμιαζετα σε ὁ πελας, και, μη τα σον στομα. *Prov. xxvii.* 2.] μνημη δικαιων μετ' εγκωμιων. *x.* 7.

Joan. v. 31. 1 *Cor. ix.* 27. [*Commendare hîc est laudare, ut. interp. Syrus, quia qui commendare aliquem volunt, solent eum laudare.* δοκιμος, *i. e. idoneus ad vitam æternam. Similitudo à nummis probis sumpta. Grot.*]

ΚΕΦ. ια. 11.

1 ΚΑΙ οφελον παντες αυτον εμιμουντο, κ. τ. λ. *Ign. Smyrn.* 12. αγαπη παντα ανεχεται. *Clem. Rom. i.* 49. παντων ανεχου εν αγαπῃ. *Ign. Polyc.* 1. τῃ αφροσυνῃ, *Coll. Valck.* 1 *Cor. i.* 25.]

2 ἡρμοσαμην, *Coll. Prov. xxv.* 11. *Aqu. Theod. Sym.* [ἱνα εμε τῃ μεγαλωσυνῃ παραστησας ἑνωσῃς σεαυτῳ. *Act. Thom.* § 15.] εζηλωσε τῳ Θεῳ αυτου. *Num. xxv.* 13. *Conf. Joan. iii.* 29. [ζηλωται περι το καλον. *Polyc. Phil.* 6.] Ἡλιας εν τῳ ζηλωσαι ζηλον νομου, ανεληφθη ἑως εις τον ουρανον. 1 *Mac. ii.* 58. *Coll. Apoc. xiv.* 4. [ἑνι ανδρι *et* τῳ Χριστῳ. *locô dissita sunt, rê cohærent. Grot.*]

3 [τοις προσερχομενοις αυτῳ απλῃ διανοιᾳ. *Clem. Rom. i.* 23. μηπως πανουργος εδωκε σοι τουτο, και ηλθες κοινωνησαι με τῃ ἁμαρτιᾳ σου. *Jacob. Protevang. p.* 176. *Thilo.* εγω ειμι ὁ δια του φραγμου εισελθων εν τῳ παραδεισῳ, και μετα Ευας λαλησας, ὁσα ὁ πατηρ μου ενετειλατο μοι λαλησαι αυτῃ. *Act. Thom.* § 32. μη ουν τις ὑμας εξαπατατω, κ.τ.λ. *Ign. Ephes.* 8. εαν τις πιστιν Θεου εν κακῃ διδασκαλιᾳ φθειρῃ, 16. ὡς ἡ πρωτη γυνη, κ. τ. λ. *p.* 136. *Edit. Voss.* ηλθεν ὁ οφις, και ἑυρε την Ευαν μονην, και εξηπατησεν αυτην, οὑτως καμοι συνεβη. *Protevang. Jacob.* § 13. ὁ γαρ νομιζων ειδεναι τι ανευ γνωσεως αληθους και μαρτυρουμενης ὑπο της ζωης, ουκ εγνω, ὑπο του οφεως πλαναται, κ. τ. λ. *Epist. ad. Diogn.* § 12.] *Coll.* 1 *Cor. viii.* 2.

4 ὁ οφις ὁ αρχαιος, ὁ καλουμενος ὁ Διαβολος. *Apoc. xii.* 9. *Conf. Gal. v.* 1. [μακαριος ὁ γινωσκων και λαβων, ὁτι το Ἁγιον Πνευμα εστιν ἡ δοσις αυτου. *Clem. Rom. Fragm.* 8. πας ὁ λεγων παρα τα διατεταγμενα, καν αξιοπιστος ῃ, καν νηστευῃ—λυκος σοι φαινεσθω κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 9. αλλ᾽ ουδε ακουετε τινος πλεον ηπερ Ιησου Χριστου λαλουντος εν αληθειᾳ. *Ephes.* 6. *Philad.* 6. κωφωθητε ουν, ὁτ᾽ αν ὑμιν χωρις Ιησου Χριστου λαλῃ τις. *Trall.* 9.]

5 [λογιζομαι· ὑπολαμβανω, *opinor, arbitror. Labb. Gloss.* ὁν λογιζομαι και τους αθεους εντρεπεσθαι. *Ign. Trall.* 3. ὑπερλιαν = ὑπεραγαν. *Clem. Rom. i.* 56. *Sermo plebis elegantioribus dicebatur* ἡ ιδιωτικη γλωσσα, *ut et* ἡ ταπεινη διαλεκτος. *Hinc illustrandus Paulus, ubi se fatetur* ιδιωτην τῳ λογῳ· *idiotam in sermone Græco, adeoque hoc utentem humili et plebeio.*— αγραμματος, *in usu quotidiano dicitur indoctus, vel minus exercitatus in Scriptis Vett.* γραμματα *enim non tantùm figuras literarum significabant, sed et libros. Quem Latini Literarum peritum, Græci dixerunt,* γραμματων εμπειρον, *vel* γραμματικον. *Valck. ap. Act. iv.* 13.]

6 [*Atticè loquentes, sæpè Phrynichus opponit* ιδιωταις, *utentibus sermone Græc. plebeio. Valck. tom.* 1. *p.* 389.] τα αδηλα και τα κρυφια της σοφιας σου εδηλωσας μοι. *Ps. l.* 6. [πολλα φρονω εν Θεῳ, κ.τ.λ. *Ign. Trall.* 4. Χριστος ὑμιν ταυτα φανερωσει. *Rom.* 8. φανερουνται εν τῃ επισκοπῃ της βασιλειας του Χριστου. *Clem. Rom. i.* 50. ιδιωτης, *Coll. omninò* 1 *Cor. xiv.* 16. ιδιωτης, ὁ μη νοημων, *rusticus, rudis. Labb. Gloss.* εν παντι—εν πασιν (*Paronomas.*) בכל· *valet omninò. Obliquè notat adversarios. Grot.*]

7 [τοσουτῳ γαρ μαλλον ταπεινοφρονειν οφειλει, όσω δοκει μαλλον μειζων ειναι, και ζητειν το κοινωφελεις πασιν, και μη το ἑαυτου. *Clem. Rom. i.* 48. οἱ ευαγγελισαμενοι ἡμας Αποστολοι. *Polyc. Phil.* 6.] *Conf. Ps. xxxiv.* 13.

8 [εσυλησα, *i. e.* ὡς εσυλησα, *accepi ab illis.* οψωνιον *vocat modicum aliquid quale est quod militi datur.* προς την ὑμων διακονιαν, *ad sustentandos pauperes. Corinthi aut initio pauci erant divites in Ecclesiâ, aut præparci. Grot.*] διακονια, *Coll. cap. viii.* 4. [ου κατεναρκησα· ου κατεβαρησα. *Hesych.*] *Conf. cap. xii.* 13. [καταναρκω, *obtorpeo. Labb. Gloss. Dicit Hieron. vocem hanc desumtam ex Cilicum idiomate. Grot.*] ουκ επιθυμημα ουδενος αυτων ειληφα, ουδε εκακωσα ουδενα αυτων. *Num. xvi.* 15. [αφ' οὑ και τα οψωνια κομιζεσθε. *Polyc.* 6.]

9 [δι' οὑ αναπληρωθῃ αυτου το ὑστερημα. *Clem. Rom. i.* 38. τα ὑστερηματα αυτων ιδια εκρινετε. 2. αβαρης, *non gravis. Gloss.*]

10 *Conf.* νη την ευγειαν Φαραω. *Gen. xlii.* 15. τοις κλιμασι, *Conf. Rom. xv.* 23. καυχησις, *Coll. Rom. xv.* 17.

11 ὁ Θεος οιδεν = Θεος μαρτυς. *Coll. Gen. xxxi.* 50. 1 *Reg. xii.* 5. *Job. xvi.* 9, 20. *Esa. xliii.* 10.

12 [ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουκ εχει τις καυχησασθαι, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6. μη αφορμας διδοτε τοις εθνεσιν, κ. τ. λ. *Ignat. Trall.* 8.] μεμψιν δε κατ' εμου ἑυρεν· ἡγηται δε με ὡσπερ ὑπεναντιον. *Job. xxxiii.* 10.

13 [πας γαρ ὁς αν μη ὁμολογῃ Ιησουν Χριστον εν σαρκι εληλυθεναι, αντιχριστος εστι· και ὁς αν μη ὁμολογῃ το μαρτυριον του σταυρου, εκ του διαβολου εστι, κ. τ. λ. *Polyc. Phil.* 7. ψευδαδελφοι. 6. ὁ αγαθος εργατης. *Clem. Rom. i.* 34. μετασχηματιζομενοι· *à* σχεω, *quod idem est atque* εχω, *ortum* σχημα *v. peperit* σχηματιζειν, *significans figuram. v. habitum indere.—Græci vett. pro* μετασχηματιζεσθαι, *dixerunt* μεταμορφουσθαι. *Propriâ significatione hìc reperitur. Valck. ap.* 1 *Cor. iv.* 6.] *Coll. Matt. vii.* 15.

14 [αγγελοι του Θεου—αγγελοι του Σατανα. *Barnab. Epist.* 18. και τι θαυμαστον; κ. τ. λ. *Clem. Rom.* 43. τεκνα φωτος. *Ign. Philad.* 2.] 4 *Mac. ii.* 1. *xiv.* 12. *Coll.* 3 *Reg. xiii.* 18. αυτος ὁ Σατα-

νας, *Coll.* 2 *Mac. iv.* 12. [προορων τας ενεδρας του διαβολου. *Ign. Trall.* 8. *Philad.* 6. πολλοι γαρ λυκοι αξιοπιστοι ἡδονῃ κακῃ αιχμαλωτιζουσιν τους θεοδρομους. 2.]

15 [ου μεγα ουν ει—*non itaque mirum, si ministri ejus sese transformant in ministros justitiæ. Græci potiùs veteres scriberent,* θαυμαστον δη, *vel* ουκουν θαυμαστον, *Valck. ad* 1 *Cor. ix.* 11. επει ουν τελος τα πραγματα εχει, κ. τ. λ. *Ign. Magn.* 5. *Coll. Valck. ap.* 1 *Cor. iv.* 1.] ανδρα κατα τα εργα αυτου κρινει. *Sir. xvi.* 12. θαυμαστον, 11.

16, 17 καν (*saltem*), *Conf. Marc. vi.* 56. *Act. v.* 15. [μαλλον ανθρωποις αφροσι και ανοητοις και επαιρομενοις και εγκαυχωμενοις εν αλαζονειᾳ του λογου αυτων προσκοψωμεν η τῳ Θεῳ. *Clem. Rom. i.* 21. αφρονες και ασυνετοι, και μωροι, και απαιδευτοι χλευαζουσιν ἡμας, κ. τ. λ. 39. ὡς εν αφροσυνῃ. *Coll. Valck. ad* 1 *Cor. i.* 25. δεξασθε, *ferte, tolerate.* לקח *est et* δεχεσθαι *et* ανεχειν. *Grot.* εαν καυχησηται, απωλετο. *Polyc.* 5.] *Coll.* 1 *Cor. vii.* 25. [εν τῃ ὑποστασει, *improbat Lobeck. ad Phryn. p.* 75, και βαρβαρον αποκαλει.]

18 [μηδεις κατα σαρκα βλεπετω τον πλησιον. *Ign. Magn.* 6.]

19 [επηγερθησαν—οἱ αφρονες επι τους φρονιμους. *Clem. Rom. i.* 3.] ἡδεως δια τον αυτου φοβον ταυτα πασχω. 2 *Mac. vi.* 30.

20 [ειτις επαιρεται, *Coll. Clem. Rom. i.* 16. 21. 39. λαμβανει τον αρτον του εργου αυτου. 34. οἱ τῃ δεσποτικῃ αποφασει χρησαμενοι, κ. τ. λ. *Ign. Fragm.* 1. επι τῃ ἱερωσυνῃ κατα ανθρωπων επαιρομενοι, κ. τ. λ. *Test. XII. Patr. p.* 579.] *Conf. Luc. xxii.* 25.

21 [κατα *hic valet de, aut quod attinet.* ασθενειν *est adfligi, ut* ασθενεις *afflicti,* 1 *Cor. iv.* 10. ασθενεια, *miseria, ærumna,* 1 *Cor. xi.* 3. *Rom. viii.* 26. ὡς *hic abundat ut sæpe. Grot.*]

22 [σπερμα· *Usus hujus vocis, de Posteris positæ, ap. Script. N. T. familiaris, fluxit ex Oriente, recteque Viri docti in eo Hebraïsmum agnoverunt etc. Valck. ap. Heb. cap. ii.* 16.]

23 [ὡς Θεου και Χριστου διακονοι. *Polyc. Phil.* 5. ὡς διακονους Χριστου Θεου. *Ign. Smyrn.* 10. ὁπου πλειων κοπος, πολυ κερδος. *Polyc.* 1. δια ζηλον και ὁ Παυλος ὑπομονης βραβειον ὑπεσχεν, ἑπτακις δεσμα φορεσας, κ. τ. λ. *Clem. Rom. i.* 5. ὑπερβαλλοντως καλον. *Philo. de Opific. Mund. p.* 5. *Edit. Col.* ὑπερ εγω· πολυ, πλεον, λιαν εγω. *Hesych.*] εν θανατοις, *Coll. cap. i.* 10.

24 [μιαν *sc.* πληγην. *Bos. p.* 239. ὁ νομος ἡμων περιεχει, ανθρωπος εις ανθρωπον εαν ἁμαρτησῃ, αξιος εστι λαμβανειν τεσσαρακοντα παρα μιαν. *Nicod. Evang. p.* 546. *Thilo.*]

25 [πεποιηκα ποιειν χρονον, *pro* διατριβειν, *insolens esse Græcis disertioribus Casaub. monuit. Valck. ap. Act. xv.* 33. Παυλος—λιθασθεις, *Clem. Rom. i.* 5. ποιησαντος τεσσαρακοντα ἡμερας. 53. πεποιηκα

(*sc.* χρονον). *plenius, Act. xv.* 33. *Apoc. xiii.* 5. *Sturz. p.* 189. νυχθημερον, *vox Græcis frequens, respondens Heb.* ערב ובקר. *Grot.*]

26 *Conf. Sir. xxiv.* 34. *xxx.* 17. [απεχομενοι—των ψευδαδελφων. *Polyc. Phil.* 6.] εκ μεγαλων κινδυνων ὑπο του Θεου σεσωσμενοι. 2 *Mac. i.* 11. [εξ εθνων, *Ita vocare solent omnes qui Judæi non sunt, neque Judæis additi,* גוים. *Grot.*]

27 κοπος και μοχθος, *Coll.* 1 *Thess. ii.* 9. 2 *Thess. iii.* 8. εν παντι μοχθῳ αυτου ᾧ μοχθει. *Eccles. i.* 3. *Conf. Rom. viii.* 35.

28 ἡ θυσια ἡ καθ' ἡμεραν. *Num. iv.* 16. [των παρεκτος· των εξωθεν. *Hesych.* χωρις των παρεκτος, *præter hæc corporis incommoda. Grot.*] *Coll. Lev. xxiii.* 38. *alii, Coisl. Conf.* 1 *Par. xxix.* 3.

29 [συμπασχειν αλληλοις οφειλομεν. *Clem. Rom. ii.* 4. συντρεχετε, συμπασχετε. *Ign. Polyc.* 6. *Coll. Clem. Rom. i.* 2.]

30 [το καυχημα ἡμων—εστω εν αυτῳ. *Clem. Rom. i.* 34. τον—βοηθον της ασθενειας ἡμων. 36.] ὁσῳ μεγας ει, τοσουτῳ ταπεινου σεαυτον. *Sir. iii.* 18. *Coll. omninò cap. xii.* 10. *xiii.* 9. *Act. v.* 41.

31 [δοξαζει τον Θεον και Πατερα. *Mart. Polyc.* 19. αρα ου καταψευδομαι του Κυριου; *Ign. Trall.* 10.] ὁ Ων, *Conf. Heb. i.* 3. ὁ Ων, Κυριε Θεος. *Jer. xxxix.* 17. *Comp.* ου ψευσομαι. *Job. xxvii.* 11. ευλογητος ὁ ῥυστης Ισραηλ εις τους αει χρονους. Αμην. 3 *Mac. fin. Conf. sup. v.* 11. [*Et hic iterum jurat Paulus, sed in re gravissimâ, et ad Deum pertinente,* ὁ ευλογητος εις τους αιωνας, הברוך לעולמים, *titulus Dei. Rom. i.* 25. *ix.* 5. *Grot.*]

32 [*Est eadem Historia quæ Act. ix.* 23-25. *Aretas hic fuit Arabum rex cujus meminit Josephus xiv.* 1. 4. *et alibi. Is hoc tempore Damascum tenebat eique præfectum imposuerat, qui hic dicitur* εθναρχης, *ideò quod toti Syriæ Damascenæ præesset. Grot.* τας εξοδους δε πασας εφρουρει. *Jos. Vit.* § 11. *Ant. xiii.* 13. 3. *xvi.* 1. 4. *xvii.* 10. 9. εν τῳ κηπῳ ὁπου επιασθη. *Evang. Nicod. cap.* 9. *fin. p.* 580. *Thilo.*]

33 [σαργανη· οἱ μεν, σχοινιον τι· οἱ δε, πλεγμα τι εκ σχοινιου. *Suid.*] *Coll. Ps. cxxiii.* 7.

ΚΕΦ. ιβ. 12.

1 ΤΙ μοι συμφερει εγω γινωσκω. *Ign. Rom.* 5. ουκ εχει τις καυχησασθαι. *Phil.* 6. προσευχομενος εν οπτασιᾳ γεγονε. *Mart. Polyc.* 5. μη ου δυναμαι τα επουρανια γραψαι; αλλα φοβουμαι μη νηπιοις ουσιν ὑμιν βλαβην παραθω. *Ign. Trall.* 5.]

2 προ δυο ετων του σεισμου. *Amos. i.* 1. ουκ εγνω ἡ ψυχη μου. εθετο με ἁρματα Αμιναδαβ. *Cant. vi.* 11. [ουκ οιδα, ἡ ψυχη μου ηπορησε με. *Sym.* ειτε—ειτε. *Polyc. Phil.* 13. *Ignat. Smyrn.* 1. ἑως του τριτου ουρανου, *Conf. Act. Thom.* § 27. ακουσον ουν περι των ἑπτα

ουρανων—εν τῳ τριτῳ (ουρανῳ) εισιν αἱ δυναμεις των παρεμβολων, οἱ ταχθεντες εις ἡμεραν κρισεως, ποιησαι εκδικησιν τοις Πνευμασι της πλανης, και του Βελιαρ. *Test. XII Patr. p.* 547. και εν νεφελαις ἁρπαγηναι προς την του Κυριου απαντησιν. *Nicod. Evang. cap.* 25. *fin.*] *Conf.* 1 *Thess. iv.* 17. [εν σωματι *est, corpore translato.* εκτος του σωματος *est, in animo sine ullâ corporis motione. Grot.*]

4 [*More Heb. distinguitur Cælum sive mundus supremus à Paradiso. Cælum promittitur piis post resurrect. post mortem et ante resurrect. Paradisus. Ille locus gloriæ, hic solatii. Grot.*] εξον, *Est. iv.* 2. *Matt. xii.* 4. *Act. ii.* 29. [*Ign. Smyrn.* 8. *Mart. Polyc.* 12. εφ᾽ ὁσον δε εν σωματι εσμεν, ου δυναμεθα λεξαι και εκφαναι, ἁ μελλει ταις ψυχαις ἡμων διδοναι. *Act. Thom.* § 36. θαυμα αρρητον. *Clem. Alex.*] *Conf.* 2 *Par. v.* 12-14. *Coll. Luc. xxiii.* 43.

6 [καυχησομαι, *Fut. pro potentiali, more Heb. Grot.* πολλα φρονω εν Θεῳ· αλλ᾽ εμαυτον μετρω, ἱνα μη εν καυχησει απολωμαι. *Ignat. Trall.* 4.] *Coll. Joan. v.* 31. ουκ εσομαι αφρων. *Coll.* 1 *Cor. i.* 25.

7, 8 [τῃ σαρκι· *Nonnunquam ap. Paulum* σαρξ, *simpliciter positum, notat infirmam humanam naturam. s. corpus debile. Hoc sensu illud etiam videtur capiendum in hôc difficili loco,* εδοθη μοι σκολοψ τῃ σαρκι, "*corpori meo debili angelus malus est objectus, qui vice flagelli me castiget.*" *Quod Interpp. plerosque latuit,* σκολοψ, *idem ac* κολλοψ, *flagellum, vel nervum significat. Valck. ad Heb. ii.* 14. το προθυμον και την ὑπερβολην της θρησκειας. *Jos. Ant. i.* 13. 4.] αγγελος, *Coll. Ps. ciii.* 4. *Job. i.* 6-12. ιδου εγω φρασσω την ὁδον αυτης εν σκολοψι. *Ose. ii.* 6. [σκολωψ· ξυλον οξυ. *Hesych.* αγγελοι του Θεου—αγγελοι του Σατανα, *Barnab. Epist.* 18. σκολοψ πικριας. *Philo. p.* 447. *Par.* ποικιλαις βασανοις κολαφιζομενοι. *Mart. Polyc.* 2.] *Conf. cap. x.* 5. τεκνον, εν πραΰτητι δοξασον την ψυχην σου, και δος αυτῃ τιμην κατα την αξιαν αυτης. *Sir. x.* 28. [σκολοψ. *Conf. Bos. Obs. Critic. cap.* 23. *p.* 104. τρις· *Solennis numerus iterandarum precum quoties quid majus inciderat. Grot. in Matt. xxvi.* 44.]

9 [μη αναπιπτετε, το ασθενες ὑμων δυναμις εστιν, κ. τ. λ. *Philo.* 1. *Vit. Mos. ii.* 92. *Mangey.*] μη φοβου, ὁτι πλειους οἱ μεθ᾽ ἡμων ὑπερ τους μετ᾽ αυτων. 4 *Reg. vi.* 16. ὡς αἱ ἡμεραι σου, ἡ ισχυς σου. *Deut. xxxiii.* 25. [αυτου με ενδυναμουντος του τελειου ανθρωπου γενομενου. *Ign. Smyrn.* 4. τις ἱκανος εν αυτῃ (αγαπῃ) εὑρεθηναι, ει μη οὑς αν καταξιωσῃ ὁ Θεος; *Clem. Rom. i.* 50.] ενισχυσα σε. και ουκ ῃδεις με, κ. τ. λ. *Esa. xli.* 10. *xlv.* 5. *Jer. x.* 19. *xi.* 18. *Exod. iv.* 10-13. 1 *Reg. iii.* 18. *Marc. x.* 27. *Luc. i.* 35.

10 αγαθον μοι ὁτι εταπεινωσας με, ὁπως αν μαθω τα δικαιωματα σου. *Ps. cxviii.* 71. [μη ταρασσετω την καρδιαν—ὁτι βλεπο-

μεν—στενοχωρουμενους τους του Θεου δουλους. Clem. Rom. Fragm. 3. *Conf. omninò Ign. Smyrn.* 4.] Κυριε συ ισχυς μου, και βοηθεια μου, και καταφυγη μου εν ἡμεραις κακων. *Jer. xvi.* 19. *Conf. Marc. x.* 30. [πυρ και σταυρος, θηριων τε συστασεις, ανατομαι, διαιρεσεις—επ' εμε ερχεσθωσαν· μονον ἱνα Ιησου Χριστου επιτυχω. *Ign. Rom.* 5. αγαπω μεν γαρ το παθειν. *Trall.* 4. πολλα γαρ ἡμιν λειπει, ἱνα Θεου μη λειπωμεθα. 5. Ιησουν Χριστον—τον αρχιερεα των προσφορων ἡμων, τον προστατην και βοηθον της ασθενειας ἡμων. *Clem. Rom. i.* 36.] εν ὑβρισιν, *Coll.* 3 *Mac. vi.* 9. *Conf. cap. xi.* 30. *xiii.* 9.

11 και επεδεξατο αυτον ενδοξως, και συνεστησεν αυτον πασι τοις φιλοις αυτου. 1 *Mac. xii.* 43. *Conf. sup. v.* 6. *Jer. xii.* 13. *Esa. xxiii.* 9. [ὑμεις με ηναγκασατε· *sunt quædam* περιαυτολογιαι *extortæ ac propterea extra culpam.—Nemo me melius noverat quam vos, nemo melius de me testimonium præbere poterat. Hic* ουδεν *sumitur sicut oppositum* τι, *Gal. vi.* 3. ει γαρ δοκει τις ειναι τι, μηδεν ων, ἑαυτον φρεναπατᾳ. *Grot.*]

12 *Coll. cap. xi.* 5. 1 *Cor. ix.* 1.

13 [αἱ λοιπαι εκκλησιαι. *Ign. Magn.* 15. χαρισασθε μοι = συγγνωτε μοι, αδελφοι. 6. ει μη· *specie exceptionis magis firmat quod dicit, est enim* ειρωνεια. *Grot. Ironicè injuriam vocat, cùm plane nulla fuerit, sed innocentiæ potius Pauli* τεκμηριον: *ironicè etiam deprecatur, cùm nihil tale opus fuerit etc. Glass. Philolog. Sacr. p.* 911. *Dathe.*]

14 *Conf.* 1 *Thess. ii.* 5. 10. *Act. xx.* 33. 1 *Cor. ix.* 15. 1 *Reg. xii.* 3-5. *Num. xvi.* 15, ουκ επιθυμημα ουδενος αυτων ειληφα, ουδε εκακωσα ουδενα αυτων. [εναρκησα· εβαρυνα. *Hesych. Nemini onerosus fui. Vulg.*] *Conf. Job. xxxiii.* 19. *Gen. xxxii.* 25.

15, 16 [και ην ειδωλον—και εδαπανωντο εις αυτον, κ. τ. λ. *Draco.* 3. πυρι σε ποιω δαπανηθηναι. *Mart. Polyc. xi.* 16.] *Conf. Job. xix.* 19. [Λιτανευσατε τον Χριστον ὑπερ εμου, ἱνα δια των οργανων τουτων θυσια εὑρεθω, κ. τ. λ. *Ign. Rom. iv.* 5. *memetipsum impendam. Nam passivum hic ut sæpe est pro reciproco, quod Heb. dicunt Niphal pro Hitpahel.* ὑπερ των ψυχων ὑμων, *i. e. pro vobis,* על־נפשותיכם. *Grot.* ευχαριστω δε τῳ Θεῳ μου, ὁτι ευσυνειδητος ειμι εν ὑμιν, και ουχ εχει τις καυχησασθαι, ουτε λαθρα ουτε φανερως, ὁτι εβαρησα τινα εν μικρῳ η εν μεγαλῳ, κ. τ. λ. *Ign. Philad.* 6.] *Conf. Jer. v.* 26, και συνελαμβανοσαν. *Conf. Luc. v.* 9, 10.

17 *Coll. cap. vii.* 2. [*Polyc. Phil.* 1.]

18 [κατ' ιχνος—του αποστολου Παυλου. *Ignat. Mart.* 5. *Mart. Polyc.* 22. *Ignat. Ephes.* 12.] γενηθητω δη διπλα εν πνευματι σου επ' εμε. 4 *Reg. ii.* 9. [πως ουν ουκ ατοπον ην μη τοις αυτοις ιχνεσιν επακολουθησαι; *Philo.* 2. *p.* 385. *Mangey.* κατηρτισμενοι τῳ αυτῳ νοΐ. *Ign. Ephes.* 2.] *Coll. cap. iv.* 13.

19 οικοδομης, *Conf. Rom. xiv.* 19. [δυνηθησεσθε οικοδομεισθαι εις

την δοθεισαν ὑμιν πιστιν. Polyc. Phil. 3. *αγαπητοι, Clem. Rom. i.* 7. *et sæp.* Χριστος, *εν* Πατρι *ων, μαλλον φαινεται. Ign. Rom.* 3.]

20 [*Vulgò quidem ερις flectebatur εριδος, εριδες.—Pluralis autem iste rarior Paulinus est. Valck. ap.* 1 *Cor. iii.* 3. *απο παντος ψιθυρισμου και καταλαλιας πορρω ἑαυτους ποιουντες. Clem. Rom. i.* 30. *εκ τουτου ζηλος, και φθονος, και ερις, και στασις, διωγμος και ακαταστασια, κ.τ.λ. i.* 3. *απορριψαντες αφ' ἑαυτων—ερεις. xxxv.* 46. *μηδεν κατ' εριθειαν πρασσειν. Ign. Philad.* 8. *ψυθυρισμος, Coll. Valck. ap. Rom. i.* 30. *ζηλοι, Coll. Valck. ad* 1 *Cor. iii.* 3. *τοπος μηδενα φυσιουτω. Ign. Smyrn.* 6.] *Coll. Jac. iv.* 11. 1 *Pet. ii.* 1.

21 *ὁ* Θεος *μου, Coll. Dan. vi.* 26, *του* Θεου Δανιηλ. [*επι τοις παραπτωμασι τοις πλησιον επενθειτε. Clem. Rom. i.* 2. *οἱ δε* (Νινεϋιται) *μετανοησαντες επι τοις ἁμαρτημασιν αυτων εξιλασαντο τον* Θεον, *κ. τ. λ.* 7. *ταυτα γαρ οἱ πρασσοντες στυγητοι τῳ* Θεῳ. 35. *οἱ κατα σαρκα ταυτα πρασσοντες. Ign. Ephes.* 16.] *Conf. Jer. viii.* 6. *Sir. xvii.* 20-26. *ἁι πλαναι ἡμων, και ἁι ανομιαι ἡμων εφ' ἡμιν εισι, και εν αυταις ἡμεις τηκομεθα, και πως ζησομεθα; Ezech. xxxiii.* 10.

ΚΕΦ. *ιγ*. 13.

1 ΠΑΓΚΑΛΟΝ *μεν και εκεινο προσδιεταξατο, κελευσαμενος "ἑνος μαρτυριαν μη προσιεσθαι." κ.τ.λ. Philo de Spec. legg. Mangey. ii.* 344. *ὁ νομος* Μωσεως *περιεχει*, Επι *στοματος, δυο και τριων μαρτυριον, κ. τ. λ. Nicod. Evang. p.* 660.] *Conf.* 1 *Tim. v.* 19.

2 *Conf.* 3 *Joan.* 10. [*το δευτερον, (Adv.) Mart. Ign.* 7. *ου φεισομαι, Coll. Valck ad* 1 *Cor. iv.* 21, *εν ῥαβδῳ· reddendum, cum virgâ. In talibus εν respondit Heb. (beth) quam vocibus præfigunt, significantem inter cetera, Cum. De sententia h. l. nullum esse debuerat dissidium. Sup. v.* 15. *loquutus fuerat de Pædagogis et Patribus. Hôc loco Corinthiis dat optionem, vellentne se ad ipsos venire instar severi pædagogi, an boni patris? mitem, patris animum hôc in loc. designant αγαπῃ et πνευμα πραϋτητος. Pædagogum s. Ludimagistrum severum, et sceptrum ferulæ vibrantem, decet ῥαβδος.*] *μη μνησθῃς ἡμων ανομιων αρχαιων. Ps. lxxviii.* 8.

4 [*και το καθ' ἑαυτους φανερωσαντες αδυνατον εισελθειν εις την βασιλειαν του* Θεου, *τῃ δυναμει του* Θεου *δυνατοι γεννηθωμεν. Epist. ad Diogn.* § 9. *αληθως εσταυρωθη. Ign. Ephes.* 16. *Trall.* 9. *ὁ δε εγειρας αυτον εκ νεκρων, και ἡμας εγερει. Polyc. Phil.* 2. *ἱνα ζησωμεν εν αυτῳ, παντα ὑπεμεινε.* 8. *τῳ κατα σαρκα εκ γενους* Δαβιδ, *τῳ* Ὑιῳ *ανθρωπου, και* Ὑιῳ Θεου. *Ign. Ephes.* 20. *πρωτον παθητος και τοτε απαθης.* 7. *τον απαθη, τον δι' ἡμας παθητον. Polyc.* 3.] *Coll.* 1 *Cor. xv.* 43, 44.

5 [*εαν τελειως εις* Ιησουν Χριστον *εχητε την πιστιν. Ign. Ephes.* 14.